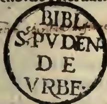
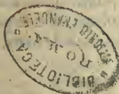

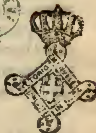
Concordatorum inter ſan-

CTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM PA PAM LEONEM DECIMVM ET SEDEM APOSTOLICAM ac chriſtianiſſimum dominum noſtrum Regem Franciſcum huius nominis primum, & regnum æditorum, cum interpretationibus egregii viri D. Petri Rebuffi de Montepeſſulano iurium Doctoris & Comitis in Pariſien. Decretorum facultate profeſſoris, necnon in ſupremo Senatu aduocati, prima nondum typis demandata pars ad Rub. de reſeruationibus protenſa, incipit.

LVGDVNI
Apud Hugonem & hæredes AEmonis à porta.
1539.

Cum Priuilegio Regio.

Le Priuiliege.

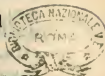
L est permis par le Roy nostre souuerain seigneur a maistre Piere Rebuffy docteur en chacun droict, & regēt ordinaire en la faculte de Decret en luniuersite de Paris, faire imprimer le present liure, a celuy que plaira audict Rebuffy, & deffendu par ledict seigneur a tous libraires & imprimeurs de ce royaulme de France, terres & seigneuries a luy subiectes, ne imprimer, ne faire imprimer ledit liure sans expres cōmandemēt & vouloir, & quil naye este par luy veu & corrige, & par ainsi la baillie a sires Ichā Petit merchāt libraire a Paris, & a Hugues de la porte aussy merchāt & libraire de Lyon ausquelz est permis & nō a aultre imprimer ledit liure, & ce sur peine de cōfiscatiō de leurs biēs & des liures quilz aurōt fait imprimer aucōtraire, aynsi que plus amplement est contenu au priuiliege, donne par ledit seigneur audit Rebuffy a Paris le vnziesme iour de Mars, 1530.

Et signe par le conseil.

Guernadon.

b

Super illuſtri ac chriſtianiſ SIMO FRANCISCO FRANCORVM Regi, Petrus Rebuffus S. P. D.

IN MEROE NEMO ILLOrum quiſquam ſummum gerere imperium poterat, niſi qui præualido corpore præ cæteris anteſtaret inuictiſſime Rex, ſicut nec apud Catheos Iudæam gentem, ni qui præſtanti corporis forma alios antecelleret, qua in re, ſi hiſtoriographorum monumentis aſſentire volumus, traditur, tot ex milibus armatorum millitum, quos Xerxes in Græciam perduxit, neminem ſibi corporis magnitudine, aut ſpecie præſtitiſſe. Medi autem niſi qui viribus excelleret, præcipuoq́ue robore omnibus emineret, iure gentis pro rege habebant neminem, nec Perſę quempiam, qui diſciplinis liberalibus imbutus non eſſet, pro rege admittebant. Iſta tamen cuiquam ſimul extra te vnum adſcripta fuiſſe, nuſquam legiſſe memini, ita vt apud omnes gẽtes ad regnandum requiſita iure optimo in te vno emineant, atqui cum hæc aperta & omnibus peruia ſint, nunc miſſa faciam, vnum tamen impreſentiarum non prætermiſerim, quod apud Parthos regiam dignitatem adire, vel eam ſalutare abſque munere nephas erat, quod animo perpendens tuam interpellare dignitatem auſus hactenus non fui: diu in mẽte reuoluẽs, quo munere tibi grato (& nõ Veneri ſuę (vt parœmia vtar) immolarẽ) hilari vultu adire poſſem, oblatæ ſunt mihi, neſcio quo fato cõuentiones inter ſanctiſſimum Papam & maieſtatem tuam (quas concordata vocitant) in quibus enucleandis aliquantulum tam

in ſcholis Decretorum Pariſiis publice interpretando, quàm priuatim ſcribendo elaboraui, quæ etſi tale munus non decet principem, tu tamen pro tua erga omneshumanitate æqui bonique (vt dici ſolet) conſules, & tuas leges (licet meis lucubratiũculis elucidatæ ſint, ſi tuæ ſedeat magnificẽtiæ) nequaquã cõtemnes. Mihi vero interim in mentem venit, quod non abſque animi prudentia ab Octauiano Auguſto prolatum extitit, dum quidam illi libellum trepide offerret, manum nunc proferens, nunc retrahens. An putas inquit, te aſſem elephanto porrigere? ſolẽt enim non extra metum pueri teruncios elephanto ſuppeditare, quos ille non ſine ſpectatorum admiratione probos eiſdem ſic corripit, vt illorum manus non lædat, moleſtum erat optimo Principi quod timeretur, cui conuenit Xenophanes Lagi filius, inquiẽs quemlibet nephariis in rebus timidum eſſe debere, in honeſtis vero rebus audacem oportere, quæ omnia me ita incenderunt, vt nulli mortalium hoc qualecunque opus extra te vnum dicare ĩ animo fuerit. Dicet quis? alios reges ſalutare, vel prĩcipes, & eis dicare hoc opus poteras? cuius verbis reſpondeo velle me huiuſcemodi Regem ſalute donare, qualem Auguſto contigit, qui poſteaquam Antonio Cleopatraque in Aegypto deuictis Alexandriam ingreſſus fuiſſet, quod primum in ea vrbe optauit, conſpicere Alexandri magni corpus fuit, quod nõ verborum ſolum ſed etiam coronæ proſecutus honore, totum flagrantibus conſperſit floribus. Rogatus an Ptolomeorum Aegypti regum cadauera inſpicere etiamnum vellet. Reſpon. ſe reges, & non mortuos videre voluiſſe, graui oſtendens teſtimonio, inter eos vnum eſſe Alexandrum, qui fama & virtute viueret, ſic te vnicum Regem, & totius orbis phœnicem meo libello viſere percupio, qui eruditos diligis, honore proſequeris, ac muneribus locupletas. Pompei magni geſta ſecutus, qui cum clariſſimam ex oriente victoriam reportaſſet, omnes liberaliũ artium profeſſores Rhodi audiuit, auditos amplis muneribus donauit, ſic & tu tam theo-

logos, iurium peritos, medicos, quàm etiam humaniorum litera rum peritos iustis stipendiis honestaueris, & ita probe erga omnes te exhibuisti, vt regnum doctioribus ac sapientioribus viris, quàm nemo vnquam vberius impleueris. Quod si id munus ea animi benignitate, qua cętera alia soles, à te exceptum hominum literatorũ ordo intellexerit, plane veterem tuum regium morem obseruaueris, simul virtutis ac literarum amatores ad maiora grauioraque opera excitaueris, quibus honori ac vtilitati non modo reipublicæ Gallicæ (cuius humanitatem nemo non collaudat) verum etiam totius orbis te arridente imprimis consuletur. Valeat tua illustris maiestas, & me tuum commendatum habeat. Parisiis quarto Idus Martii, Anno sesquimillesimo trigesimo nono.

Ioannis Poschonii,

IN AMPLISSIMVM CVRIAE SVPREMĘ Parlamenti aduocatorum ordinem coaptati, ad eruditissimum peritissimumq; dominum Petrum Rebuffum, Iuris vtriusque doctorem, ac comitem, decastichon.

Exi facturus liber ingeniose pudorem
His, quos laudarunt secula prisca, viris.
Exi, quid trepidas? ne non tibi fascinet ortus,
Quæ nocuit studijs inuida lingua bonis?
Exi, ne trepides tuto tibi gloria constat:
Quæ nunquam insidijs debilitata ruet.
Quid coniuratis? quid amice fœdera initis
Doctores iuris fama decusq; sacri?
Cedite, non fas est tam certæ occurrere laudi.
Cedite, nam vestro lumine maius adest.
Submitte huic fasces, quanuis sis Barthole magnus:
Crede mihi, numen secula nostra ferunt.
Non lucet nitidis, positis & in ordine verbis,
Parcus qui deceat legibus esse nitor:
Sed grauidus rerum, sed acutis sensibus ingens,
Clarus, & ingenij dexteritate potens,
Exi Rebuffi monumentum insigne laboris,
Exi, nam facile hoc secula prisca ferent,
Expectate liber, liber ingeniose recusas
Omnes diuitijs nobilitare tuis?

Aliud eiusdem.

Quid posset priscis nostra ætas ponere contra,
Dum quærit, librum hunc obtulit, & stupuit,
Inuidet annosis oculis, gemuitq; vetustas:
Vincor, nam hæc maior gloria laude mea est.
Vincor, ait: vinci decus est à principe tanto,
Et tulit astrictas in tua vincla manus.

Aliud

Qui te non nouit, legat hoc Rebuffe volumen:
Ingenium, mores nouerit ille tuos.

Aliud

Quid concinnauit dignum mea musa? caducum
Conscribo. sed non fama caduca tua est.

Aliud

Cum te aspexerunt doctæ Rebuffe Sorores,
Secum illæ, en tantum fecimus arte virum.
Deinde vbi viderunt librum, clamare Sorores,
Vincimur, ingenio præuenit iste suo.
Adsensere simul, simul adrisere Camœnæ,
Nulla est prærepti nominis inuidia.

Aliud

Vis dicam breuiter qui sis quantusq; Rebuffe?
Tantus es, vt nullus par queat esse tibi.
Quare qui ex æquo vult te committere secum,
Comparet hic ambos, sentiet esse pares.

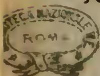
Aliud etiam eiusdem.

Quod pauci timide, nullus quod protulit ante,
Rebuffi summa protulit arte liber.

Gloria sit summo
Et intactæ virgini matri,

FINIS.

Concordatorum regni

FRANCIAE CVM D. PETRI REBVFFI de Montepessulano iurium doctoris ac comitis interpretationibus incipit Procemium.

Vnde di[a]ctus sit Franciscus.

Franciscus) A frangendis erroribus dictus, fregit enim (vt ipse vidi) hæreticos anno domini millesimo quingẽtesimo trigesimoquinto & eorum errores per ignẽ, & ab eo tẽpore deus optimus maximus statum suũ cõseruauit, ac omnia prosperè eidẽ successerũt, quod vt de cętero fiat, deũ ipsum, virginem intemeratam & omnes sanctos rogo, felicitas quippe secularium principum augetur, quando iustitiæ administrandæ dediti sunt. arg. c. certum. ibi felicitatis augmento. x. dist. ne longius exẽpla petamus. scribit Petrus de palude in 4. sentẽtiarũ in Francia quẽdam dum in agro suo foderet, inuenisse humanam linguam loquentẽ, interrogata cuiusnam esset, Respondit fuisse linguam hominis pagani olim iudicis, qui eo quod nunquam sententiam protulerat iniquam, deus reseruauerat animam suam in illa lingua, quousque baptismum reciperet, & fuit baptizata, & statim in puluerem reducta. Refert Floren. in secunda parte summæ in titu. j. c. 19. §. 2. rub. de iniustitia. ac Traianum imperatorem & si infidelis esset, precibus beati Gregorii (quod iustitiam tempore belli viduæ administrasset) vita æterna donatum fuisse legim⁹, si eidem Floren. in prima parte cronicæ, titu. vii. c. iij. §. fi. credatur. & Lucę de penna in l. ij. col. iij. C. de exacto. tributo. lib. x. præteribo ne Zaleucum Locrensem, qui postquam lege lata vtroq; oculo singulos puniri voluisset adulteros, & ei⁹ filius in illam legem incidisset, ne legis effectus abrogaretur, vnum oculum sibi, & alterũ filio eruere iussit, vt est apud Valerium lib. vj. de iustitia. Igitur cum christianissim⁹ rex noster Frãciscus sit Zaleuci instar iustitiæ deditus, pro ipso debemus fundere preces, quod deus eũ incolumẽ præseruet, vt quietam sub eo & tranquillam vitã agamus in omni pietate & castitate. Hoc expresse tradit diuus Paulus faciundum ad Thimoth. 2. c. in prin. & tex. in c. de hymnis. in fi. de consecra. dist. j. Et bonum & vtile esset, quod speciales orationes fierent pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, vt fuit statutũ in synodo Nicena asserente Specula. in tract. de modo generalis cõcilij, rub. vj. quod solet in Frãcia fieri, & est vtile etiã orantibus, quia quilibet orans pro rege Franciæ lucratur decem dies indulgentiarum, teste glo. in prag. sanc. in proœmio in verbo tueretur. & Iohã. de Selua in tracta. de beneficio in secunda parte. q. 23. quos

a Franciscus

Boni iudicis lingua reseruata

Orans p rege Frãcię indulgẽtias lucratur.

concessit, Innocētius quartus, referente beato Thoma in 4. senten. dist. 15. arti. 3. in solutione vlti. argu. & Clemens papa ad centum dies orantibus pro pace & salute regis ampliauit, ni Iohāni Feraldo in. iij. priuileg. regis Franciæ assentire velimus, affirmāti se hui⁹ concessionis vidisse dyploma quod bullam vocat, imo etiam anno millesimo quingētesimo decimo quarto Leo decimus pontifex id tēporis maximus, vnū annum indulgentiarum prædictis concessit, testis est nobis Benedict. i repet. c. Raynuti⁹. in verbo si absq; ij. de pupilla. substi. nu. 44. de testa. & Helyas archiepiscop⁹ Turonen. in defensorio cōcorda. in. 4. ratione. Vel potest dici Frā ciscus, quasi francus corde, ad benefaciē dum omnibus. Vel Frācus nulli seruituti subiectus. Cardi. in c. cum secundū nota. 5 de præben. Argumētum ab allusione nominis proprij sequendum ne sit, turmatim scribūt iuris pontificij interpretes in proœmio decretalium Gregorius. & in ca. j. de iudic. Legum vero in. l. ij. ¶ appellata. ff. si cert. peta. & plene Nicolaus Euerard. in locis legalibus in loco ab ethimologia. Alia eiusdem regis præclara facinora, ne suis auribus seruire homines arbitrentur, missa faciam, etiam quia per historiographos tacta.

[b] dei [c] gratia, [d] Frācorum

b ¶ Dei.) Si hic vellē (hoc quidē certe maxime affectarem) de deo scribere, nūquam materia deficeret, verūenimuero quia theologorum est proprium, illis relinquo. Ego verò prosequar materiam iuri canonico conformem, & textui conuenientem, orabo tamen illum flexis (vt decet) genibus, vt ad laudem eius omnia mea dirigantur scripta, & ad legentium vtilitatem, dicam quandoquidē cum Psalte. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. ista cōcordata pro virili interpretando, sunt enim leges dei gallis hominibus date mediate, cum sint eius vicarij.

c ¶ Gratia.) Potest dicere rex instar diui Pauli. j. ad Corinth. 15. Gratia dei sum id quod sum. Et sex modis dicitur gratia, quos not. Archi. in. c. gratia. j. q. j. glo. & doc. in cle. j. de magist. post theologos capi potest hic gratia pro dono dei, vt alibi in non paucis locis est videre, & firmat Barb. in c. eam te, col. 5. & seq. de rescrip. Sed apud canonum professores communius gratia dicitur concessio iuris ad bñficia, vt asserunt Card. & Barb. in rub. de commod. Panor. in ca. j. col. j. ibidem cle. gratiæ, de rescript. c. gratia illo titu. in vj. Accipitur etiam aliquando pro indulgentia, quæ delinquenti datur, vt plene dico in rub. des graces & pardōs. in ordina. reg. hic possem facere glo longiorem. c. fundamenta. de elect. in. vj. si vellē de gratia dicere, sed pauca gratiora permultis arbitror, adiuncta est autem paruis gratia rebus, vt vulgo dici solet. Gratia quot modis dicatur.

d ¶ Francorum.) Franci eo dicuntur quia liberi, noluerunt enim subijci Imperatori, vt multis argumentis probat dominus Igneus præses Rothomagen. excellentissimus in tractatu suo, an rex Franciæ recognoscat superiorem. Vel à Francione teste Gaguino, & glo. prag.

sancio. eo. verb. Varij super hoc variis vtuntur sententijs, sed quia res est antiqua, super ipsa effari certo nõ possum⁹. Notãdũ est tamẽ q͛ illa gẽs. dicit libera cui ligua libera est. teste Alberto magno lib.15. de ꝓprietate rerũ, quẽ refert Bal. in c.j. col.2. de his quæ vi metusue cau. fiunt. Barb. cõcil.60. sapiẽter, nu.9. in j. volu. & certe in hac possessione multis antea annis fuit gallicus maxime Parisieñ. popul⁹, sed hodie lingua eorum hæret palato, ideo vitia excrescunt, & dicitur gallico populo, linguam tuã hęrere faciam palato tuo. c. nisi. ꝟ. propter. de renuncia. ne quicquid in buccam venerit proferas, & ne quidẽ aperte & simpliciter loquaris, quod satis durum videtur.

Libera gẽs quæ dicatur.

e ¶ Rex.) Cuius appellatione per antonomasiã venit rex Franciæ. c. Adrianus. ibi Carolum regẽ. 63. dist. Bonifa. in proœmio cle. Ioannes col.3. quia oẽs alios reges honore, magnificẽtia, & potentia longo anteit interuallo, quod mihi perfacile esset probare, si cronicorũ libros afferre cupere, sed cum hæc sint omnibus magis nota, q̃ domus propria, soli lucem non addam. Item est super omnes reges. teste Baldo in ꝟ. fina. col. penult. de prohibi. feud. aliena. per Federicum. merito dicitur excellentissimus. Decius in. c. nouit. in prin. de iud. & super omnes reges obtinet coronam libertatis & gloriæ. testatur Bal. concil. 218. petita. col.j. in.3. volu. alibi non minus scite quàm verè. de illo scribit idem Bal. his verbis, contra regis Frãcię decorem nemo præsumat honorem. concil. 217. ego puto, in.3. volu. ab eo tamẽ tempore Deus opti. max. regis honorẽ, ac suum regnum multifariam multisque virtutibus ac bonis auxit, adeo vt si eius magnificentiam plene tractaro vellem Iustiniano maiorem codicem implerem, cum tanta sit, vt nulla maior, & cum permulta super his extent testimonia eam nunc omitto.

Nota de rege Frãciæ.

ᵉRex Mediolaniᶠ Dux. &

f ¶ Dux.) Dicitur dux, qui inuestitus est de ducatu. vt in rub. quis dicatur dux in feud. & in. c. vno de feudo marchiæ. ꝟ. præterea ducatus de prohib. feudi aliena. per Federicum. cap. fundamenta ꝟ. proinde. in glo. marchio. de elect. in vj. Fuit enim Ludouicus Rex Franciæ duodecimus à Maximiliano Imperatore inuestitus de Ducatu Mediolanensi pro se & hęredibus suis masculis, & in defectum masculorum domina Claudia eius filia, illiusque futurus sponsus, ac liberi & descendentes eorum masculi his verbis, sano ad hoc & maturo accedente Principum, Comitum, Baronum, & procerum nostrorum consilio, ex nostra certa scientia, & de nostræ Cæsareæ potestatis plenitudine prænominatum Ludouicum Francorum Regem christianissimum pro se, & hęredibus suis masculis ex suo corpore legitime descendentibus, & in defectum masculorum pro illustrissima domina Claudia eius filia, eiusque futuro sponso, ac liberis & descendentibus eorum masculis, & ex ipso matrimonio & ex corpore dictæ dominæ Claudiæ legitime procreandis, & si cõtingeret (quod deus auertat).

Dux Mediolani quare rex dicatur.

ipsam dominam Claudiam decedere absq; descendentibus masculis, & præfatum Regem Franciæ aliam, vel alias suscipere filias, pro illa quæ erit primogenita, vel pro alia quam ipse rex ad ipsum Ducatnm eliget, ac pro eo cui contingeret eam desponsari, & eorum liberis masculis descendentibus, & eisdem decedentibus sine liberis pro hæredibus masculis præfati Francorum regis, & maximè pro domino Francisco duce Valesij & comite Engolismensi quantum ad dictũ ducatũ & statũ Mediolani eius hærede, solenniter & expresse inuestiendum duxim⁹, ac tenore præsentium inuestimus. &c. vt ex instrumento inuestiturę omnibus est notum, cũ igitur fuerit inuestitus de hoc ducatu Mediolaneñ. dux iure vocatur. Dux etiam proprie dicitur à ducendo, qui ducit exercitum. l. duces. C. de offic. milita. iudic. Lucas de penna in. l. fina. in col. 2. c. de re milita. lib. xij. Iacob. in verbo dux. in tract. de feud. sed non hic. Potest etiam large quilibet princeps, vel prælatus, siue rector, qui alios regit, dux vocari. 3. Reg. 1. c. & ipse regnabit post me, illiq; præcipiam vt sit dux super Israel, & super Iudam.

Astensis Comes ac Genuæ [g] Dominus omnibus literas has lecturis [h] salutem. Quum

Domin⁹ qs dicatur, & q. lis debeat esse.

g ¶ Dominus.) Largissimum est vocabulum adaptari valens cuicunq; homini etiam modicam superioritatem habenti. Bal. in cap. j. col. vlt. de postu. prę-la. l liber homo 2. in fi. prin. ff. de verb. obliga. l. j. rerũ amotarũ. l. in suis, de liber. & posthu. maximè in Francia: vbi ferè omnes vocamus dominos, vulgo monsieur, & in Italia monseignore, & omnes mulieres dominas, nisi sint nobiles, quia tunc domicellæ vocãtur, exceptis vxoribus præsidentum, & doctorũ, ac militũ, quæ dominę vocari debẽt, nisi à maritis suis. Bar. in l. donationes. C. de dona. inter virũ & vxo. Et de isto dño loquitur Daniel xj. ca. Surget verò rex fortis, & dñabit potestate multa, in quo tres adsunt cõditiones, de quib⁹ Genesis 27. esto dominus fratrũ tuorũ, & incuruetur ante te filij matris tuæ. Primo est in domino constantia, quæ notatur ibi, esto, vnde domin⁹ debet stare in bonis moribus, & firmus esse in via domini, Ecclesiasti. 5. c. Esto firmus in via domini. Secundo debet clementiæ dulcedinẽ præ se habere, quod ostenditur ibi fratrum tuorũ, subditos enim tanquã fratres debet reputare, & eos benigne tractare. Eccliasti. 32. c. Rectorẽ te posuerũt, noli extolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis. & Deutero. 17. in fi. Nec eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos. Tertio in eo debet esse iustitię rigor, ibi dum dicitur, incuruentur ante te filij matris tuæ, incuruare enĩ debet illos per iustitiam, quos per clemẽtiam nequit emendare. Ecclesiasti. 33. c. Iugũ & lorum curuant collum durum. Præpo. in c. j. 45. distinct. fusius prosequor, in ordina. Reg. rub. Des seigneurs qui font exactions indeues.

h ¶ Salutem.) Vrbanius hic rex procedit quàm Alexander Macedo, qui

postq̃ profligato Dario magnus est cognominat⁹, nulli, nisi Antipatro & Phocioni, literis dedisse salutem, testantur historiographi, ac Demetrium præter se & Antigonum patrem regẽ nec nominasse quenquam, nec salute donasse. Nero quoque Cesar nedum salute, sed ne resalutatiõe quidem aliquem impartiuit, & reges Numidarum pro maiestate habent nulli mortalium impartiri osculum, nec salutẽ. teste Alexã. lib. 2. genialium. c. 19. & libere (quod ei bene vertat) in hoc potest maximè cõmẽdari christianissim⁹ rex noster Frãciscus, qui sicut primus est in nomine, ita & in salutatione, quam omnib⁹ ferme exhibet, vt legatos sæpiuscule ob id (alijs suis virtutibus nunc omissis) in admirationẽ duxerit, Crassi instar, qui infimi etiam ordinis singulos proprijs nominibus resalutauit. effectus salutationis scripsi infra in forma manda. in glo. salutem.

[i] non pridem superstite adhuc Ludouico, memoriæ commendabilis, Rege, Socero nostro (cuius [k] animæ propicietur altissimus) sacrum [l] Lateranen. [m] concilium sæ-

i ¶ Non pridem.) Id est non longo tẽpore effluxo, dudum & iamdudum de paruo tempore vnius horæ, aut duarũ, alteriúsue breuissimi temporis intelliguntur. l. dudum. C. de cõtrahen. empt. c. dudum de elect. c. cum iamdudum de præben. nuper. pridem, & iampridẽ de longiore tempore, decem, aut viginti dierum, mensis, vel mensium, & nonnunq̃ annorum pro conditione materiæ. teste Lauren. Valla lib. 2. c. 34. de verbo iampridẽ loquitur text. in l. j. C. de ędilicijs actio. de pridem. l. j. C. si aduers. transactio. & ca. nisi cum pridẽ. de renuncia. de nuper, in l. nuper. ff. de leg. 3. c. nuper, de bigamis. Nos verò dicim⁹ arbitrio iudicis relinquendum, quod tempus hęc vocabula denotẽt per iura prędicta. & not. i l. lecta. ff. si cer. peta.

k ¶ Animę.) Hic Ioannes Dayma tradit materiam eleemosynæ orationũ & oblationũ pro defunctis quæ theologis relinquo, vt forte mea contentus sim, ne mih possit dici quod prouerbio inoleuit, Ne sutor vltra crepidam.

l ¶ Lateraneñ.) De hoc dicetur infra titu. proxi. in rub.

m ¶ Concilium.) Quod supra papam in tribus casibus esse asserunt, videlicet in casu hæresis, schismatis, & quando vniuersalis ecclesia patitur scandalum. glo. sing. in. c. si papa. 40. dist. & sic fuit declaratum in cõcilio Basilieñ. rub. de colla. in prin. videlicet in his quæ ad fidem pertinent, ad schismatis extirpationem & reformationem ecclesiæ dei in capite & in membris, ac in pertinentibus ad ea. Rubric. de auctoritate sacro. cõcilio. c. sacrosancta. & ibi est glo. plena i verbo obedire, in prag. & Barb. in cle. ne Romani, de electio. in vtranq; partem plene disputat. Vide Panor. in c. significasti, nu. 4. de electio. & in. c. cũ venissent. col. 3. de iudi. & in c. proposuit. col. 3. de concef. præb. Decium con cil. 151. Iaf. consil. 95. volu. 4. & concil.

pius æditis,[n] decretis, eundem socerum nostrum ad eiusdem concilii conuentum[o] euocasset, cum eóque regni nostri curias[p] summas

98. Ibidem. Troilum Maluitium in tracta. de oblatio. in. 2. dubio, nu. 15. Brunel. in repet. c. licet. fol. 22. cum seq. de electio. & multa tradit hic Ioan. Dayma. de hoc dicitur Ecclesiastici. 33. c. verum sine iudicio nihil facias graue, sacra enim res est consiliū, dico effectus concilij in authen. habita. C. ne filius pro patre.

n ¶ Decretis.) Quot modis accipiatur, in quibus casibus interponatur, & quomodo anulletur. dixi in rub. de conclusio. Lateraneñ. concilij infra, vbi oportunius cecidit.

o ¶ Euocasset.) Id est citasset, de euocatione abunde scripsi, & de supplicatione (quam propositionem erroris practici dicunt) in repet. l. quod iussit in. 2. no tab. ff. de re. iud. & in ordina. regijs rub. des euocations. & rub. de proposition derreur.

p ¶ Summas.) Id est supereminentes. l. cum vsusfructus. ff. quemadmo. vsusfruct. amitta, vel dicitur summa quasi maxima, excellēs, & suprema, quod nulla sit curia maior, nā deus dicitur summus, quia eo nihil est maius. Virgil. summæ deum pro deorum dicit. & Cicero lib. 2. Tuscu. quęstio. summum, quo nihil sit superius. multa tradit. Bercho. in verbo summ⁹. in suo dictio. vnde papa dicitur summus pontifex, quia in eo est omnis summitas & celsitudo, cum non puri hominis, sed veri dei vices gerat in terris. c. quanto. de trāsla. episco. Cardi. in cle. si summ⁹. col. j. de sentē. excō.

Priuilegia curiarum supremarū hæc sunt. Primum quia non ambigitur senatum ius facere posse. l. non ambigitur. ff. de legib. quod intellige legem in eorum iurisdictione siue ressortu. generalē verò solus princeps. glo. ibi. & Ioannes Fabri in. 4. sed & quod prīcipi placuit. insti. de iure natura. & l. fina. C. de legib. & vidi aliquando ordinationes fieri p senatum, & ita debet intelligi opinio domini Boerij in tracta. de pręeminentia sacri magni consilij. fol. 47. articul. 2. & Purpur. in. l. j. nu. 52. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. Firmantes illam. l. non ambigitur esse correctam, quod verum intelligo, quo ad faciēdam legem generalem, sed non specialem, quam potest princeps tollere, quādo videt ex causa tollendam, secundum eos, de quo dico in ordina. regijs. ¶ Secūdo summa curia in integrum restituere potest, alij magistratus non. l. vna in fi. ff. de offi. præfec. præto. in fi. & l. præfecti de mino. ¶ Tertio à sententia supremæ curiæ non restituitur minor, vt firmat Benedict. in repet. ca. Raynutius. in verbo si absq;. 2. de substitutio. fideicom. nu. 50. de testa. quia non præsumitur lædere quēquam, sed restitui minorem In hoc casu dixi in repet. l. quod iussit nota. 2. nu. 41. ff. de re iud. & hoc in forensi iudicio seruatur, vt sępius in palatio audiui. ¶ Quarto non appellāt ab arresto illorum, credidit enim princeps eos, qui ob singularē industriam explorata fi-

Priuilegia supremarū curiarum.

de eorum & grauitate ad huius officij magnitudinem adhibentur, non aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis suę, q̃ ipse foret iudicaturus.l. vna.ff.&.C.de offi.præfect.præto.ita tenet expresse Guido papę in decisio.delphina.q.5 -.quia hæc curia.

Quinto,à sententia parlamẽtorum supplicari tantum potest.authẽ.quę supplicatio.C.de precib.impera.offerẽ.quę est valde exosa parlamentis,tamen nõ obstante supplicatione arrestum potest mitti executioni,si pars in cuius vtilitatem est datum præstiterit cautionẽ de restituendo vel reducendo rem in pristinum(si opus fuerit)statum,ita seruat stylus curiæ parlamenti,teste Guido papæ vbi supra dicta.q.5o.sed hic non datur cautio,licet eius allegetur nullitas, vt vidi seruari in hoc senatu.per nota. in cap.suscitata.de in integ.restitu.sed post appellationem sententia iudicum non datur executioni,nisi in aliquibus casib⁹ quos cumulaui in ordina.regijs.

Sexto,rex non debet indicere bellũ sine consilio senatus,qui senatus est cõsilium regis,in quo sunt multi sapientissimi viri,verbis vtor. Bal.in.c.quanto. col.2.de iureiurand. & erat olim Romanis prohibitum,vt nunq̃ citra senatus,aut populi iussũ,societates & fœdera inirent.teste Alex. lib.5.genialium. c.3.Imo Tiberius Cæsar tanto honore afficiebat senatores,vt illis quandoq; assurgeret,& de via decederet,& eos suos dominos vocare,seq; senatorem dicere non vereretur, vt est apud Sueto.lib.3. titu.j.de venera.eius ad sena. sicut imperator vocat se commilitonem.l.j.ff.de testa.milit.maius quippe senatoris quã militis nomen esse nemo est qui dubitet, quia milites defensores sapientum esse decet,nõ dominos.l.ab hostibus. 2. C.de postlimi. reuersis, sed senatores maximi domini sunt, & Iustinan⁹ eos vocat colendissimos patres.in autẽ.cõstitu.quę de dignita.in.fi.colla.6.&.Põpo.Lęt⁹ rub.de senato.tract.de magist. Roma.eos dicit esse patronos, & defensores multitudinis & reipu. patres.multæ profecto prouinciæ & principatus in irritum cederent, nisi senatus consiliõ tuerentur.

Septimo,suprema curia cognoscit de paribus Francię,& eorum causis etiam in prima instantia, vt in rub.de causis parium Frãciæ in stylo parlamẽti in.j. parte declaratur,& in ordina.regijs ru. quelles causes peuuent estre introduictes en premiere instance a la court de parlement.

Octauo,cognoscit de abusu iudicum ecclesiasticorum,Et alius iudex nõ potest cognoscere, vt in concord.in rub. de protectio. concord.& hoc quatenus eis à iure conceditur, vel ex priuilegio. vt plenius dixi in ordina. regijs, & hic abusus multos deducet ad inferos.

Nono, potest curia suprema mulctã, quando non est taxata,vltra tres libras auri indicere,licet alię curię nõ possint. l.eos.C.de modo mulcta.& potest dicta curia vsq; ad quinquaginta libras auri,cũ peccatũ erit grauissimũ, mulctare.l.illustres,illo titu.Imo etiã si videret expedire,maiorẽ imponere posset, cũ loco principis sit.l.j.§.de qua autẽ.ff. de postulan.

Decimo ex causa curia suprema mulctas pecuniarias,quas galli emēdas vocant,etiam per regias ordinationes taxatas,diminuere,seu in totum(si viderit expedire) remittere potest.l.illicitas.§.fi.ff.de offi.præsid.facit.l.quid ergo.§.pœna grauior.& ibi Bart.ff. de his qui not.infa.&.l.& si seuerior.C.illo titu.ac glo.in.l.omnes prima.C. de annonis & tributis,lib.x. Guido papę decisio.206.in hac.Aufrer.decisio.274.

Vndecimo,nullus extra principem & senatum potest prohibere aquam ex publico duci.l.quo minus.ff.de fluminib.& ibi plene Bar.& Ias.

Duodecimo,omnes dilationes potest ex causa abbreuiare,etiam si per ordinationes termin⁹ esset præfix⁹ instar principis.l.2.ff.de re iud.Imol.in ca.ex ore. nu.8.de his quę fiunt à maiori parte capituli.

Decimotertio, quia curia suprema regis literas verificare seu approbare non debet,si causam videat iustam in contrarium rem trahentem.c.si quando.de rescrip.& ī ordina.regijs. Philip. pulchri,artic.11. vbi dixi,vnde ex noua causa vel antiqua,quam ignorabat dominus tempore mandati,potest impedire locum tenentem regis,vel aliū , ne suo vtatur officio,quando est verisimile quod dominus,si esset præsens,esset idem facturus,per tex.sing.in l.si hominem.& ibi multa addidi.ff.mādati.alibi dicam fusius.

Decimoquarto,quia cognoscit de comitatibus barònijs,& de vniuersitatib⁹ etiam in prima instantia.Matthæus de afflictis in constitu.Neapoli.rub.37.fo. 104..& in stylo parlamenti in.3.parte, rub.de quib.caus.curia parlamenti cognoscere consueuit.

Decimoquinto,quanuis alij iudices adstringantur iudicare secundum allegata & ꝓbata .l. illicitas.§. veritas.ff.de off.præsid.c.1.de off.ordina.tamē curia parlamēti ex bono & ęquo iudicare solet,& secundum conscientiam,& debet veritatem attendere,non subtilitatem seu formalitatē,vt practici dicūt,aliter peccat,teste Bar.in l.vna.in fi.C.vt quę desunt aduoca.Guido pape in decisio. Delphina.q.29.in superiori. Vide Feli.in c.pastoralis.§.quia verò.de offi.deleg.Ias.in.§.si minus.insti.de actio.

Decimo sexto, conspirans contra curiam supremam, vel contra aliquem senatorem,crimine lęsę maiestatis tenetur.l.quisquis ibi senatorum etiam , nā & ipsi pars corporis nostri sunt. C. ad leg.Iuliam maiest. alibi dixi quomodo intelligatur.

Decimo septimo,quādo rex vult delegare causam curię inferiori, ad quam cognitio iure ordinario nō pertinebat, debet eam expressim committere,nec sufficeret in literis dicere mandamus, sed debet dicere committimus.per glo. & nota.in.l.sæpe.ff.de offi.præsid.secus. in literis curiæ parlamenti directis,vt in stylo parlamenti in tertia parte rub. de quib.caus.curia parlamenti cognoscit.in fine.

Decimooctauo,in omni precatione pro senatu est habenda oratio & precatio,& hic mos à Romanis lōgo tempore mansit.teste Alex.lib.5.genialium.c. 25. & bonum esset quod in hoc regno

obſeruaretùr, & quod ſpeciales preces pro ſenatu funderentur.

Decimonono, quãdo recredẽtia beneficij (quam doctores vltra montani tenutam vocãt) adiudicatur alicui per ſupremam curiam, is non tenetur ad cautionem, ſicut quando datur per alios inferiores magiſtratus, qa non eſt veriſimile qđ ſecus ſuper pleno poſſeſſorio iudicet. arg. l. vnicæ. ff. de of. pręfec. præto. ſic vidi ſeruari in hoc ſenatu, vnde ſi tutor ex inquiſitione datus fuerit à maioribus magiſtratib⁹, vtpote à curia ſuprema, non debet ſatiſdare, ſecus ſi à minorib⁹. Bar. in l. ſi nemo. 2. §. 1. ff. de teſta. tute. & l. tutores. de confirman. tuto. Ange. in §. ſed ex his. inſti. de Attilia. tuto. per glo. in §. fin. in authen. vt hi qui obliga. colla. vj. faciũt nota. per Bar. in. l. ab excutore. in prin. ff. de appella. & hoc eſt propter excellẽtiam curię ſupremę. Porcus in §. 1. inſti. de ſatiſda. tuto.

Vltimo, ad ſupremam tantum curiã ſpectat anullare appellationem, id eſt pro infecta habere, & vt verbis ſenatus vtar, mettre an néant, & non ad inferiores iudices, ſic fuit pronunciatũ contra præpoſitum Pictaueñ. anno. 1537. die quinta Iulij per hũc ſenatum & in magna camera. arg. l. eos. C. de apella. vbi habetur iudices pronunciare debere bene vel malè iudicatum, non habere appellationem pro infecta, quia iſta

(quas parlamẽtarias vocamus) eccleſiã inſuper vniuerſam gallicam cunctáſq; regni noſtri gẽtes Delphinatíſque noſtri potentatus admonendos cenſuiſſet, vt ſi quid auctoritatis priſcę afferre, ſi qua q iura citare

pertinent ad principem, vel ad eius curiam ſupremam. glo. ſing. in cle. vna. de immunita. eccle. vbi aliqua addidi. facit. l. verum vbi Decius. ff. de reg. iur. Iſta etiã priuilegia cõuenire ſacro magno cõſilio ac dñis generalibus iuſtitię non erit abſonũ tenere, vt alibi de ipſo plena manu ſcribo. Alia ne modũ glo. excedã dicam ĩ ordi. reg. vbi breuiter & commode licebit (ſi deo placuerit) videre. q ¶ Iura citare.) Nota ꝙ ꝑ corroboratione cauſæ citanda ſunt iura, quia erubeſcimus cum ſine lege loquimur. l. diſſentientis. C. de repudijs. l. illam. de colla. §. conſideremus. in auth. de triente & ſemiſſe. colla. 3. quod facit contra iudices proteruos & ignaros nolẽtes audire aduocatos allegantes iura, quippe deficiente lege ſufficit allegare rationem naturalem. inſtar. iuriſconſulti in l. cum ratio. ff. de bonis dãnato. & papæ in ca. ratio nulla. de præb. glo. in ca. conſuetudo. 1. diſt. & ca. ex eo. de elect. in vj. & bona. ratio debet ita mouere iudicem ad iudicandum, ſicut ipſa lex. Iaſ. in d. l. illam. col. 3. quod eſt intelligendum, quando eſt pręter legem, nã ſi ſit contra legem, tunc lex erit ſeruanda & allegãda, licet dura videatur. tex. in. l. proſpexit. ff. qui & a quibus. Guido ſing. 653. nota quod ſufficit. & his deficientibus ſufficit adducere auctoritatem maiorum. gloſæ vel doctoris. tex. in. l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſdic.

Iura an quot & quomodo ſint allegãda.

omnium iudicum.l.cum filio in princ. de vulga. etiam dictum alterius q̃ glosæ, vel doctoris.l.septimo mense.ff.de statu homi glo.in.l.mulier bona. de iure dotium. nec turba allegationum est facienda, sed iurisc͂osulti instar sufficit (nisi materia difficilima sit)vnum argum͂eti causa referre.l.si quis obrepserit. ff.ad leg.Corne.de fals.l.ita vulnerat⁹. §.penul. ibi vnum interim proposuisse contentus ero.ad leg.aquil. quod summopere obseruãdum in his interpretationibus duxi, in quibus quod sentiebã non exactis rationibus vel argutijs, sed veluti citra artem synceriter & simpliciter expresse, licet aliquando in meis repetitionibus plura iura citauerim ad vnum propositum respondentia, vt si vnus tex.plane non faceret, quod alter saltem ad rogatum responderet,& vbi vnus doctor non dixit expressim, alter expressius loquatur,& quia sunt qui nõ habent plures libros, ideo plures interdum allegaui,vt si vno careant, alterũ saltem habebunt. Si tamẽ hincinde est conflictus rationum & iurium,tunc iudicandum est secundum eum,qui plures habet rationes,& iura conueni͂etia. glo.& doct.in c.subiectum.de iure patro.l.j.C.de iur.& fact.igno.quia multiplex funiculus difficilius rumpitur.c. 1.de treuga.ob id quandoque plura allegamus iura. & rationes. Quomodo sunt alleganda iura. Respon.siue verbo siue in scriptis citentur, debet allegari caput legis,seu capituli & Paragraphi; si quis sit in illa decretali vel lege,& titulus. vt in autenthi.sed cum testator. C.ad legem falcidiam.Ioan. Calder.& alij in cap. vestrã. de cohabita. cle. & mulier. & ita plane allegare quis debet,vt certum reddat eum,cum quo loquitur,vel cui scribit. Præposi.in §.huic etiam.cap. sed illud. 45.distinct. quod ita temperandum est, nisi fuerit papa, vel legislator, quibus sufficit dicere iure cauetur.l.alienatio. ff. de c͂otrahend. emptio.& in Euangelio dicitur, Nos legem habemus cap. scriptum est in lege.6. quæst.3.cle. prima de foro competen. Idem in doctore speciem ad legem seu decretalem ponente, vt simpliciter omissis allegationibus, ne longa ambage auditores confundat, casum fingere post præfationes, debeat.postea rationem dubitationis & decisionis exprimere,quibus prolatis si lex sit difficilis,per partes iterum casum seu speciem depromat,& sic solit⁹ sum facere. Hoc debet etiam aduocatus seruare, vt nudis verbis factum referre debeat, quod iudex facile possit capere,& demum super eo iudicare, & in inuentario processus in ordina.regijs est statutum, vt describi debeat sine iuribus, ibi dicetur. Idem in iudice proferente sententiam. firmauit Præpo. in d.cap.sed illud. nec coram papa allegari debet lex, vel decretalis,quia eas præsumitur habere in pectoris scrinio ca.primo.de constitu. in.vj.nec scolasticus alleget coram suo doctore,nisi opponeret,vel esset lex singularis, vel canon, & deuians à regulis communibus,& paucis notus, quia casus singulares multi ignorant.glo. & ibi Salice.in.l.quod te.ff.si certum peta. Item in parlamentis maxime iura vulgaria dedecori sunt alleganti. glo.

& ibi Doct.in cle.sepe in verbo amputet de verbo.significa.etiam sufficit legem vel decretalem famosam allegare sine titulo.l.4.§.si fundum.ff.de vsucapio. in glo. videbitur §. primo insti. de oblig.quæ ex quasi delicto nascuntur. vide glo. & ibi Præposi.in cap.si in adiutoriū.x.dist. in scholis tamen plana & facilis fiat allegatio.

r ¶ Consentaneas.) Et sic non sufficit adducere iura,consuetu

Fatuus est qui allegat iura a proposito non respōdētia.

si rationes * consentaneas palá edisserere posse confiderent quominus sanctio pragmatica eiusdem concilii auctoritate ac sententia * antiquaretur* abrogaretur

niens si aduocatus vel alius aliquando misceat rationes parum ad rem facientes. vt nota.in cap.non debet. de consanguini.Gomesius in dicto §.qque in glo.altius.nume.17.institu.de actio. quia aliquando iudices ignari plus mouebuntur rationibus & iuribus parum facientibus,quàm alijs fortioribus,cum illorum non sint capaces. Antonius Butri* in cap. per tuas qui filij sint legitimi.col. dines,vel rationes, nisi respondeant ad vlti. Cepola cautela. 67. sunt multi. rogatum,& sint consentaneæ, id est rei de qua agitur conuenientes,alioqui fatuus est qui iura vel rationes ad propositum non adducit cap. vno.§.si vero de cleri.egrotāt.& ibi domi. & hoc etiam expressim tenet Corneus concil. 73. visis.col.3.& vlti.in primo volumine. Ias. in.l. furiosum. col. 3. C. qui testa. facere possint, quia loquendo inordinate censetur habere memoriam inordinatam cap.filij de heret.in. vj.ex sermonibus. ergo mentis compotes vel stultos cognoscemus.l.his qui.§.fina.ff. de tuto.& curato.datis ab his.fatuus est enim ,qui fatua loquitur cap.legimus. 93.distinct.& qui deridenda.l.ob quæ vitia.ff.de edili.edict.In lingua enim sapientia dignoscitur. Ecclesiasti.4.ca. & eo dictus est Virgilius supremus poeta,quod vsus est proprijs vocabulis, & congruentibus materiæ. teste Barba. in repeti. cap. Raynaldus. col. 84.de testa.non tamen est inconue- quod non debet fieri in parlamentis, quia est verisimile quod intelligāt fortiora iura.vt dico in ordina regijs, nisi ad confirmationem aliorum adducerentur.

s ¶ Antiquaretur.)Id est aboleretur & res ad statum pristinum reduceretur.

t ¶ Abrogaretur.) Id est in totum & penitus tolleretur, derogatur enim legi cum pars tantum detrahitur, Abrogatur cum prorsus tollitur.l.derogatur.ff.de verbo. significa. intellige tamen in aliquib* Pragmaticam non esse correctam, vt in fine huius procemij dicetur,& sic postquam pragmatica est abrogata,non debet allegari,quia allegans iura correcta punitur pœna falsi. l.fina.ff.ad legem cornel.de fal.&.l.j.§. hunc igitur.C.de Iustinia.C.confirmā. quod ita temperatur nisi quis rationē constitutionis correctæ allegare velit. glo. singu.in cap.nouit,in verbo quicunque. de iudic. glo. & Barto. in.l.j.

Iura correcta an & quando legari possint.

[v] induceretur, irritáq; etiã nulla pronunciaretur, & schismatica id infra diem dictis decretis præfixã effi cerent. Quo neglecto talis denique sacro approbante cõcilio decerneretur, du dum autem statimque nobis [x] dyadematico fastigio diuina benignitate auctis, regnũmque [y] auspicato ineuntibus cum rursus hu-

ff. de legiti. tute. vel nisi ad iuris noui elucidationem. text. in §. 1. ibi vt nihil antiquitatis ignoretur. & ibi Ias. & Bauer. insti. de testa. Etiam non procedit in habente potestatem legis condendæ, qui potest allegare leges correctas, etiam quas non habem⁹. l. admonendi. & ibi gl. ff. de iureiu. c. Raynuci⁹ de testa. Possũt etiam allegari interpretationes & glo. pragma. nã licet tex. sit correct⁹, non tamẽ glo. Et in quibus casib⁹ possunt allegari iura correcta. tradit Bauer. in d. §. j. & Corse. ĩ verbo abrogare in repert. & in his rebus nouis cõstituendis euidẽs vtilitas esse debet, vt recedat̃ ab eo iure, qđ diu equum visum est. l. 2. ff. de consti. prin. & euidẽs necessitas. c. non debet. & ibi Anton. de Butrio in. 3. no. de consangui. quæ an ĩn his concordatis ĩteruenerint. pulchre declarat Helyas quondã archiepiscopus Turonẽ. in defensorio concorda. & ego ipse infra aperte indicabo.

v ¶ Induceretur.) Id est cancellaretur. l. indũctũ. C. de solutio. & est inducere per medias litteras trahere, cancellare ad modum crucis, circũducere circũcirca pẽnam ducere. glo. in. l. si quis libertatem. in verbo inducatur. ff. de petitio. hęred. & proprie inducitur quãdo chartis attramento inducto, vel lineis, velut quodam tectorio ea quæ scripta sunt, delemus, ab inducendo attramento.

x ¶ Dyadematico.) Hic Ioan. Dayma plura parum vtilia congessit, alia multo plura ex historiographis adderem, quæ, cum pauci sint emolumenti, missa facio. pulchra tradit Hiero. Balb. in tractã. de corona. impera. in c. quæ fuerint olim regũ insignia. vide ibi, si nõ graueris, me sane tãta circa vtiliora cupiditas ĩuasit, vt elaborandũ esse in eis omnib⁹ neruis existimẽ futilib⁹ omissis, non prætereundum tamen cẽseo quod Valerius lib. 7. de sapienter dictis de quodam rege his verbis scribit, Rex etiam ille subtilis iudicij quem ferunt traditum sibi dyadema, priusquam capiti imponeret retentum diu considerasse, ac dixisse, o nobilem magis quàm fœlicem pannum, quem si quis penitus cognoscat, quàm multis solicitudinib⁹ & periculis & miserijs sit refert⁹, ne humi quidem iacentem tollere vellet.

y ¶ Auspicato.) Id est feliciter. Teren. haud auspicato huc me appuli. nã fœliciter adept⁹ est christianissim⁹ rex Franciscus regnum, tam in coronatione facta in ecclesia sancti Dionisij, q̃ in felici ingressu ad hanc ciuitatum matrem Parisien. vt patet pet Gagui. non tamen vult dicere hic tex. q̄ rex in ingressu ceperit auspicium, vel auguriũ,

ficut olim veteres soliti erant, ipsi enim nihil rei magnę ordiebantur inauspica to, sed hodie hęc sunt aliena à christianis hominib⁹.c. sors.& per totum.26. q.2.&.q.3.& seq.& per Hosti.i summa de sortileg.

z ❡ Alia atq; alia.) Et sic tria edicta, id est citationes interuenerũt ante perẽptorium, vt iuris est.l.ad perẽptorium cũ quatuor .ll. sequen.ff.de iud.

a ❡ Perẽptorio.) Eo dicitur peremptoriũ, quod perimat disceptationem, hoc est vltra non patiatur aduersariũ tergiuersari. l.& tertiũ .ff.de iudi. De hoc edicto perẽptorio seu citatione perẽptoria, quod idẽ est, scribit Lanfran. Oria. in repet.c.quoniam contra.in verbo citationes.col.3.in magno volu.de proba. & Soci.in suo tractа.de citatio.art.17. & ego ipse dixi in ordina.regijs.nẽpe firmat Bal.in c.consuluit.col.1.de off.delega.tria esse, in quibus præcipuẽ reqrit peremptorium, primum in missione in possessionẽ ex qua creatur ius pignoris, secundum in captura

Tria in quib⁹ requiritur perẽptorium.

iuscemodi edicta [z] alia atq; alia ab eadem auctoritate manãtia innotuissent. Nobis etiam nostrísque curiis ecclesiæ gallicanæ ac subditis populis edicto nouissimo ac causæ [a] peremptorio spes omnis esset [b] purgande more pręcisa, vt si vlterius [c] cunctari in animum induxissemus futurũ omnino videremur in hæc discrimina incidere quæ ante dictæ pragmaticæ sanctionis decretũ hoc in regno nostro patriáque Delphinali locum sibi vẽdicabant, ideo nos animo reputãtes quanta olim ante illius pragmaticæ sanctionis promulgationẽ indignitas rerũ ac [d] deformitas in regno nostro patriáq; Delphinali grassaretur

personæ.l.consentaneum.C. quomodo & quando iudex. Tertium in sententia diffinitiua, vel habẽte vim diffinitiuæ. Alios casus dico in ordina.

b ❡ Purgandæ.) Quæ potest purgari vsq; ad litem contestatã, post non.l.si insulã.ff.de verb.oblig. & in.l.& si post tres si quis cautio.nisi in casibus traditis ibidẽ per docto. quos non prosequor, ne glo.faciam lõgiorem.§.Calimach⁹.vt vulgo dici solet.Boer.in.§.fin. de consue.feud.in cõsue.Bituriceñ.

c ❡ Cunctari.) Id est immorari, vel differre, dispendiosa est ẽm cunctatio, & mora.dicit Ouidi⁹, nocuit differre paratis, Qui nõ est hodie, cras minus aptus erit, incunctanter dicitur sine mora.c.referẽte in fi.de præb.c.2.de schisma ti.c.noli.& ibi Archi. 9.dist.& glo.in.c.hęc quippe.3.q.6. de mora, licet videre per gl. in.l.mora.ff. de vsur. per docto.in.l.si ex legati causa. de verbo. obliga. & in .l. quod te si certum peta.

d ❡ Deformitas.) Quanta mala &

cum videlicet res nūmaria (quibus veluti neruis respublica f subnixa est) ea maxi

quot essent ante prag. hic numerat Ioā. Dayma, ego ea missa facio, tanquā modici emolumenti sint, licet sexcēta possim allegare incommoda.

e ¶ Res nummaria.) Ista est bona ratio pro regnicolis, vt res nummariæ galliæ non exhauriantur, & pondero hoc infra sæpius, & in trac. nomi. q.10. in doctoribus factis extra regnum, & in alijs non paucis locis. Intellectus ergo ad hęc cōcordata, per quem nummi exhauriuntur, reijci debet per hunc tex. quem poteris adducere etiam, vt requisitio per inhabilem facta tollat papæ præuentionem hac ratione, vt dixi in gl. disposuerit in additio. §. si quis verò. de colla. infra. nā interest regis subiectos habere locupletes, in authē. vt iudices sine quoquo suffra. §.1. colla. 2. abundantia enim regni (dicit ibi tex.) dependet à subiectis locupletibus, ideo interest reipub. ne quis re sua male vtatur. §. fin. institu. de his qui sunt sui vel alie. iur. interest ecclesiā habere aurum, vt in necessitatibus erogare & subuenire possit, ac se ab inimicis tueri. c. aurum. 12. q. 2. quia nūmus vincit, nummus regnat, nummus imperat, non tamen ab omni malo defendit, teste Ludouico Viual. in suo opere regali in. x. persecutione eccle. fol. 197. versi. ô quàm grauis. &c. alibi dicit quòd nummus est fideiussor futuræ necessitatis. Bal. in l. 2. C. de consti. pecu. Petrus Gerard. sing. 73. pauperes vbi allegat philosophum. 5. Ethico, notent ergo iudices, vt in dubijs intellectum ad hæc cōcordata, per quem res nummaria galliæ nō exhauriatur, in iudicijs accipiāt, postquam est hic sic statutum.

Intellectus q si his concordatis recipiendus.

f ¶ Subnixa est.) Id est suffulta. Virg. Parua philotecte subnixa petilia muro. facit l. 2. C. de pœnis. Et sic nota quòd respublica est suffulta pecunia, sicut corpus neruis. nā duplex est sanguis, vt dicunt auari, venarū & bursarū. & Ioā. And. in additio. ad Specula. in titu. de senten. §. species. versi. est autē differētia. & pecunia dicitur vita hominis. per text. iuncta glo. in l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudicio quā Barba. dicit sing. in repet. rub. de testa. col. 68. & in consil. 53. præclare. col. 4. nu. 10. in. 2. volu. Bal. in l. si de tuis. C. de operis liberto. & pecuniam vocat secundum sanguinē hominis. Rochus Curtius in repe. c. fi. col. 22. versi. secundo infertur. in fi. de consuet. vnde qui bona nostra tollit, vel pecuniam, inimicus nobis est. tex. in c. item cum quis, & ibi Bal. col. j. de restitu. spolia. & magna sunt opera eius, qui habet nummos, facit enim quod vult, & habet rem quam vult, etiam si vellet pulchram mulierem, sunt verba Bal. in. l. recepticia. col. 2. C. de consti. pecunia. Proinde dicit Card. in cle. vna de baptismo in. 6. q. magnos diuites posse dici principes, quia pecunia est omnium rerum regina, & sine pecunia contemnitur nobilitas, & doctrina, quę videtur apud homines maior propter diuitias, pecunia deseruit cuilibet humanę necessitati. Bal. in ca. cū causa. in fi. de re iud.

De pecunia multa hic traduntur.

mé ac praecipué Romæ exhauriretur cum præsulibns & antistitibus sacerdotiorum conferendorum libertas facultásque [g]adimeretur [h]cum peregrini & incolæ sacerdotiis gallicis sæpe numero donarentur cũ [i]dyplomaribus apostolicis, quas

& est honori possidenti. Ambrosius de officijs lib.2.c.21.vt refert Iaco.Bonãd. in additio.ad Ioan.dé terra rubea in.8. art.tertij tracta.contra rebelles regum versi.rebelliones.fo.82.& nũmis omia obediunt.Ecclesiastes ca.10.ac Ioannes Neuisan' i sylua nuptia. amplia.prima.& expugnatur omne castrum,in quod potest pecunia ingredi,quãobré potest dici magna opera eius,&c. amissio eius altera mors est. Hostieñ.in summa de pcura.§.in qua re.versic.& quod dixi,& qui aufert temporalia,aufert vitam.arg.c.si quis obiecerit.prima.q.5. multa priuilegia scribit Maphe.Vegi' in sua disputatio. inter solem, aurum, & terram, vbi abunde videre licebit. Postremo dicitur Ecclesiastici ca.40. in fi.Mælius est mori quam indigere, nam vita indigentis semper est in cogitatióe victus.Anto.de Petrucia in.3.effectu iuraméti.vide tamen quod amor pecuniæ modo est quasi cunctorum criminum materia.c.his igitur.23.dist.& multa per Lucam de penna in l.domini.C.de agrico.& censit.lib.11.hodie licet plurimi sint barbati,& antiquis philosophis quoad hoc similes, tamen ex illis vel alijs paucissimi sunt qui contẽnant pecuniam,& sic qui philosophentur.l.sed & reprobari.ff.de excusa.tuto. nam hodie id genus homines ludibrio

haberentur,ideo pecuniam expetẽdam esse non propter suam vim, & naturam,sed propter fructum atq; vtilitatem.testatur Cicero in libro secundo de inuentio.

g ¶ Adimeretur.) Altera ratio concordatorum, ne facultas conferendi beneficia adimatur Antistitib', & alijs collatoribus, nisi per mandata & nominationes,ac per ĩpetrationes iure præuentionis factas. in his enim casibus etiã per hæc sacra concordata adimitur potestas collatorib',vt infra patet,nõ per reseruationes & expectatiuas vt olim. possunt etiamnum ordinarij collatores mandatarijs & nominatis ac graduatis prouidere,& sic non aufertur in his collatio,si illis velint cõferre iuxta sua rescripta,& in his statuta.

h ¶ Cum peregrini.) Nota quod exterus non potest beneficia in regno habere priuilegio repugnante,& consuetudine regni,de qua in ordinatio.regijs habetur,& in stylo parlamẽ.rub.de præben.7.parte ordina.5.& in tract.de pacifi.posse.nu 217.scripsi.

i ¶ Dyplomatibus.) Ioan.Dayma dicit non esse vtẽdũ dyplomatę in impetrationib',vt hic est tex.qui est oĩno ab hoc alienus; & quotidie in impetrationib' vti solem' dyplomatæ,dũ nõ excedat modũ verisimilẽ,de quo ĩ regula Dyplomata qd sit

cancella.28.& in glo.iure preuentionis in §.declarantes.de manda. aposto. infra. Item idem Dayma dicit expectatiuas dici duplomata, quia in eis impetrandis duplomate solemus vti, id est cursu diurno & nocturno, & omni tempestate contēpta iter continuando. l. continuus §. cum ita. ff. de verb. obliga. vnde habuerit hanc interpretationē nescio, nam habemus cum y dyploma, & nō cum v, & dicitū epistola seu scriptura missa ad alium, à verbo Graeco dyploo, quod est duplico, inde dyploma duplicatio dicitū, & expectatiuae seu aliȩ literȩ apostolicae, ideo dicuntur dyplomata, quod duplicentur. teste Catelia. Cotta. in secunda parte memora. in verbo dyploma. Alij putant dyplomata esse singulariū virorum & vicorum priuilegia, in tabellis scripta, & in quibus principis nomen adscribitur, vulgus bullas, semidocti supplicationes, docti supplices libellos vocant, quae & breues dicuntur.

[k] expectatiuas nuncupabāt generatim sigillatímque superstitum hominum spirātiúmque sacerdotia [l] electiua [m] mixta ac [n] collatiua in diem mortis eorum conferrentur qui eis fungebantur id quod cum bonis moribus non conuenit, tum verò alieni [o] fati votum habet

k (Expectatiuas.) Quae tam generales quàm speciales in Francia reprobātur infra in rub. de reseruatio. in prin. & ibi dixi.

l (Electiua.) Quae dicantur beneficia electiua declaro infra in §. monasterijs. in verb. electiuis de regia ad praelaturas nomina facienda.

m (Mixta.) Illa dicuntur beneficia mixta quando eligendo conferūt, vt si canonici eligant ad praebendam vacantem, & non requiratur alia confirmatio, tūc participat & de electione & de collatione, ideo mixtū est, quia ex duobus sapit extremis. l. imperiū. & ibi Doct. ff. de iurisdict. omniū iud. not. in l. 2. de verbo. obliga. sed hic dicit tex. beneficia electiua, & collatiua ac mixta, ergo mixta dicuntur quae ex collatione ac electiōe participāt. Nec assentio, qđ beneficiū mixtum dicatur, in quo proceditur per praesentationem & institutionē, quia illud non accipit de electione & collatione, ergo mixtum proprie dici non potest. cōtra Ioan. Dayma hic, & praesentatio nō potest dici collatio, nec proprie electio. c. cum in illis §. cum autem. de praeben. in 6. Panor. in c. auctoritate. de insti.

n (Collatiua.) Sunt quae per collationem tribuuntur. Rub. vt ecclesiasti. beneficia sine diminutione cōferan. de quibus infra in rub. de colla. scripsi.

o (Fati.) Id est mortis, & sic reprobatur collatio, & impetratio beneficij viuētis, tū quia bonis moribus non cōuenit vt hic, tum etiam quia inducit votū captandae mortis. c. 2. de concess. praebē. & c. si quis papa. 70. dist. etiā si ille cui est collatum beneficium vellet expectare mortem illius, & esset bonus vir, qui verisimiliter non desideraret mortem Bñficiū viuentis cōferri prohibetur, fallit vt hic.

proximi, quia cessante causa impulsiua adhuc non cessabit dispositio.glo.in.l. 2.in fi.ff.de donatio.Doct.in.c.cum cessante.de appella.etiam si vellet conferre collegio,vel capitulo in titulum, secus si in proprietatē.Ancha.in ca.consultationibus.de donatio.c.penul.3.nota.de eccle.edificand.nec tractatus collationis vel electionis deliberatiuus fieri debet,anteq̄ beneficiū vacet.c.bonæ. in 2.de electio.Bertha.in tract. de episcopo in.j.&.2.quęst.primę partis.alias collator venit extraordinarię puniendus.Imol.in.d.c.bonæ. p tex.in.d.ca.2. Item beneficia anteq̄ vacent acceptari non possunt.c.ne captādæ.de concessio. præb.in.vj.rota decisio.431.si impetrās in nouis. Papa verò non prohibetur cōferre etiam anteq̄ vacent,quia in beneficijs habet plenissimam potestatem.c. 2.de præb.in.vj.quod non toleraretur in regno,nisi interueniret cōsensus ei⁹, cuius est beneficium, quia tunc videretur renunciare.c. beneficium.de regula rib.in.vj.Doct.in.c.ex ore per illū tex. de his quæ fiunt a maio.parte capitu. ca.sicut.& seq.7.q.j.nā hic prohibetur. Sed conferri non prohibetur, quando est fama de morte beneficiati.glo.in.c. non oportet.de cōsecra.dist.5. facit auten.hodie.C. de repud.tamen reuerten te beneficiato collatio erit nulla.Card. concil.44.pro domino.Valeret etiam collatio si collator nesciret beneficium vacare, quod tamen vere vacabat,nam potest conferre si vacat.glo.in cap.2.de elect.in.vj.rota decisio.172.in antiq.Et ideo dicunt quidam regulam de verisimili noticia non habere locum in ordinario,sed cōtrarium fuit in hoc supremo senatu iudicatū anno.1537. in causa vnius præbendę sanctę Radegundis Pictauen. ciuitatis pro magistro Germano Cornuto contra Tristand. frecard,etiam eodem tenore in parlamento Tholosano in quadam prębenda ecclesię Auxitaneñ.in vigilia nostræ dominę Augusti anno prędicto idem fuit decisum,& hæc duo parlamenta diuini tus vt plane creditur in eandem id temporis descenderunt sententiam,vt fraudes maximè repellant,& illa regula est inducta ad tollendas fraudes & ambitiones,quæ forte maiores sunt corā ordinario, alias semper & impune quis beneficium viuentis currere posset,etiā sine vlla resignatione, & ab ordinario petere,contra d.c.primum.Nec refragatur quod possit conferri si vacat,quia si sic conferatur non potest impetrās vel conferens argui conscius conspirationis, vel machinationis in mortem alterius,quia conditionaliter loquens nihil ponit.l.si quis sub conditione.ff.si quis omissa causa testa. & quia non confertur tanquam vacans per obitum magis quàm per resignationem,vel alias, sed quando confertur impetranti per obitū anteq̄ sit verisimile posse venire ad cōferentem, tunc censetur conscius conspirationis,seu mortis illius cum aliter nō potuisset habere noticiā mortis illi⁹, ideo tūc habebit locū regula illa tollens votū captādę mortis.testis est nobis de Ripa in ca.2.in fi. de rescrip.sed in hoc etiā fieri posset fraus scribēdo in literis collationū si vacat,ideo putarē simpliciter regulā pcedere.Itē quādo is qui pos

Regula de verisi. noti. non habet locū in ordinario.

ſidet beneficium,requireret ſibi conferri illud,quod poſſidet,vt alium haberet titulum,non reprobaretur tūc collatio illius beneficij viuentis.ca.poſt electionem.de conceſſ.præb.Doct. in ca.inter. de fide inſtru. Idem in canonicatu dicitur in.§.fin.de reſerua.infra.& ibi dixi. ſed tunc non confertur canonicatus viuentis,quia extinguitur cum perſona.c. dilecto.de præb. Poterit etiam ante vacationem beneficium vniri ſine præiudicio poſſidētis.ca.conſultationibus. de dona.cle.fina. de reb.eccle. non alienā. c.ſi tibi abſenti.de præb.in.vj.Et an poſſit conſtitui procurator ad præſentandum,anteq̃ beneficium vacet, & quando tradit Panor.in cap.fina.de conceſſ. præb.Imol.& Peruſ.in.d.c.ad hæc.j.de appella.Item non debet promitti beneficium antequam vacet. quod ſi contra fiat promiſſio non obligat.d.c.2.etiam ſi dicatur cum facultas ſe obtulerit.ca.. deteſtanda.de.conceſſ. præb.in.vj.licet de iure decretaliū ſecus.c.accedens illo titu. etiam ſi inſtrumentum obligatorium eſſet cōfectum ſuper hac promiſſione,& ſigillo regio ſigillatum nō obligaretur promittens.c.ex tenore.de.conceſſ.præbē.etiam ſi iuramentum interueniſſet.Anto.de Butrio in.d.ca.ex tenore.quia dicitur eſſe contra iura & bonos mores,quod tunc non obligat.c.nō eſt obligatorium.de reg.iu.in.vj.Doct. i.l.ſtipulatio hoc modo.ff.de. verb.obliga. dixi in repeti.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo. imo non valeret conſuetudo in contrarium, quia eſſet contra bonos mores. Barba. in cap. conſtitutus. de reſcript.ca.fina, & ibi Curtius de conſuetud.niſi is cui fit promiſſio eſſet canonicus in eccleſia.c.relatum.de præb. & quando promitteretur eidē præbenda,ſecus quando aliud beneficium,quia canonicus non debet eſſe ſine præbenda.vt ibidē dicitur.Et in Papa hoc non procedit, nec ex ſuo ſpeciali priuilegio, ex quo poteſt fieri hec ꝓmiſſio.d.c. deliberatione. Proinde ſi poſt promiſſionē occurrat beneficij vacatio non tenetur promittens conferre ei, cui promiſit. nota.in.d.c. 2.&.c.relatum, nec poteſt patron⁹ ſe obligare alicui, quod præſentabit eum,quia non pactis ſed titulis canonicis beneficia obtinentur.vt probat Pet.Ancha.in.c.cum autem.in fi. de iure patro. Decius concil.541.viſa donatione.Imol.& alij in.d.c.ſi. Tamē apud bonos & graues eſt turpe non adimplere promiſſum, imo ſic promittens ſaltem ad intereſſe tenetur,& vitę neceſſaria præſtare,donec prouideat ei cui ꝓmiſit. Peruſ.in.c.2.de conceſſio. præb. in.vj. quia promiſſa reſtituenda ſunt.l. vna.C.de ſuffrag.ideo hęc promiſſa nō debent fieri per bonos viros, ſed dare potius quam promittere. Imo non poteſt dari poteſtas conferendi beneficia vacatura.c.cōſtitutus.de conceſſ.præb. glo.in.c.deliberatione.de offi.leg.in vj. Guido papæ concil.189.circa,niſi vicario generali.c.ſi.de.offi.vicarij.in vj.Panor.in.c.fina.de conceſſ.præb.& hoc iure vtimur. Laicus etiā patron⁹ poteſt cōſtituere ꝓcuratorē generalē cū poteſtate præſentādi, quādo ſubeſt iuſta cauſa, vtpote quia oportet eū abeſſe. Panor.& alij in.c.ſi.de conceſ.præb.Vltimo nota vnū caſum ſingulare,quod beneficium

Præmitti bñficiū, an poſſit & qn ante vacationem.

adiunctum. Postremo cum p sacerdotiorum controuersiæ q litésque sacræ in curia Romana disceptarētur ingēti nostrorū hominū dispēdio & incōmodo, ex quo sequi plerunq; necesse erat, vt qui vel r sūptibus suppedi

Bñficiū vacās nō pōt cōferri.

vacās nō potest cōferri, quādo nō est liberum, vtpote quia est collatū absenti, qui nondū acceptauit, nec recusauit, interim vacat, quia alteri non est acquisitum. arg.l.nec vtilem.ff.ex quib. caus. maior.pro hoc est casus sing.i c.si tibi absenti.de.prēb.i.vj.vide Feli.in c.cū accessisset.col.j.de. cōstitu.

p ¶ Sacerdotiorū.) Id est beneficiorum, quæ sacerdotibus debentur.c.ei cui ibi sacerdotalem præbendam. de. præb. in.vj. Nota tamen quod in iure fit mētio de multiplici sacerdotio. Primū est sacerdotiū. C.de episcopis & cleri.l. presbyteros.vbi sacerdotes pro presbyteris accipiuntur, & sępius in iure canonico.c.j.32.dist.c.non minus.de immunita.eccle. & alibi multoties. Secundo de sacerdotio doctorū habetur in.l.j.ibi merito quis nos sacerdotes appellat.ff.de.iusti.& iur. Petrus de bella pertica.in.l.si quis in conscribendo.C. de episcopis & cleri. Tertio est dignitas ad similitudinem pręfectorum, de qua est tex.& ibi patruus meus magnus. Iacobus Rebuffus in.l.nec ptestasie.C.de munerib. patrimo.lib.x.l.j.de natura.liber.plene Lucas de penna in.l.vna.de pericul.successo.parēt.lib.x.l.sponte.ff. de munerib.& honorib.

Triplex est sacerdotium.

q ¶ Litesq; sacræ.) Hic Ioan.Dayma intelligit sacras lites, quando agitur de beneficijs ecclesiasticis, quod non est mihi ex sententia, alioqui tex.esset superfluus, dum dicit sacerdotiorum controuersię.sacręq; lites,&c.licet alias sacrę dici possint.c. super eo.de trāsactio. Intelligit etiam sacras lites quando agitur de fœdere matrimonij, vel de causa natiuitatis, vel si agatur de vsuris, vel super possessorio rei spiritualis, hæ vix possunt sacrę lites dici, sed proprię sacra res dicitur, quando est rite per pontifices deo cōsecrata ✠. sacrę.institu. de rerum diuisio. Et ideo sacrę lites dicunt, quæ super rebus sacris agitabantur.ff.ne quid in loco sacro fiat,& in curia disceptabantur cum ingenti regnicolarum dispendio, vt sequitur, sed hodie in ✠ si quis verò. infra de friuolis appella. statuitur, quod si quis appellauerit ad sanctam sedem, causa appellationis debet committi in partibus tractanda, nisi in casibus ibidem exceptis, & sic vitatur illud dispēdium eundi Romam pro appellatione prosequenda.

Sacræ lites quæ dicantur.

r ¶ Sumptibus.) Sine magnis sumptibus non prosequuntur lites, sicut dicitur de studio.in.l.fina.C.de alimen. pupil.præstand.in his ergo prosequendis & magni sumptus vt hic, & summus labor, & diligentia expetenda est, ac optimum ius, & his cōiunctis etiam quis non debet esse facilis ad litigandum, nec promptus, sed ad cōponen-

Facile qs nō debet litigare.

tarij vel labori sufficere ne-
quirẽt,hi aut iuri suo cedere
aut causas s deserere ac pro
derelictis habere t cogeren-
tur.simul ea accedebat de-
formitas,vt literarũ studio-
si & t disciplinis liberalibus
iucumbentes aut sacerdotia

dum.sic Floria. in.l.fina. in fi.ff.fami-
liæ herciscũ.c.1.90.dist.c.1.14.q.1. nam
cum pari contendere anceps est,cũ su-
periore furiosum,cum inferiore sordi-
dum.Seneca quem refert Bal.in consi.
218.petita venia.col.
2.in.3.volu. saltẽ pro
modico qs nõ debet
litigare. glo.decẽs in
cap.requisisti.in fi.de
testa.per legẽ si mer-
ces.§.vis maior.ff. lo-
ca.l.2.C.de rescindẽ.
vẽd.quia propter has
lites quis efficit pau-
per.in authen.vt dif-
ferẽ. iudices.in prin.
colla.9.Ideo boni viri eas execrant.l.itẽ
si res.§.fi.ff.de aliena.iud.mutan.cau.fa-
cta.diebus & noctib⁹ torquetur anim⁹
litigantium,sicut amasiorum,& maior
est tortura animi quam corporis,& di-
citur seruum dei non oportet litigare.
c.sicut.2.q.7.si tamẽ bono iure munit⁹
fueris,& non possis componere, prose-
quere tunc causam tuam,& in his deo
te commẽda,quia per varios casus per
tot discrimina rerum peruenies ad sen
tentiam. Quæ causæ generent lites.tra
dit Lucas de penna in.l.litibus.col.j.C.
de agrico.& cẽsit.lib.xj.& ego ipse in
præfatio.ad ordina.regias,& tres caute
las quas debent habere homines ante-
quam lites ingrediãtur,ibi descripsi,id-
que planum feci.

s ¶ Deserere.) Multi propter lites de-
serunt veritatem,quam prius seruabãt.
Prouerb.28.c.pro buccella panis dese-
rit veritatem,ac charitatem,imo deum
ipsum tot calumnijs totq; falsis accusa
tionibus suum collitigantem vexando,
qui omnino peruenient ad egestatem.
Prouerb.13.Egestas & ignominia ei qui
deserit discipinam,&ad inferos cũ dæ-
monib⁹ perpetuo cru
ciabuntur. Vide quæ
dixi in glo.deserue-
rint.§.j.infra de colla.
& Azo in summa in
rub.pro derelicto. &
Benedict. in repet.c.
Raynutius. in verbo
& vxorẽ.nume.9 2.
cum seq.de testa.

t ¶ Disciplinis libe
ralibus.) Non solum
intellexit hic de septem artibus libera- *Artes liberales & quare dicãtur.*
libus,videlicet de grammatica,dialecti
ca,Rhetorica,Musica,Aritmetica,Geo-
metria & Astronomia,sed etiã de di-
sciplina theologiæ,canonum,legum,&
medicinæ,nam disciplina est rerũ qua-
rumque scientia,à discendo. Archid.in
cap.consuetudo.col.vlti.prima distinc.
& ideo expressit hic de liberalibus &c.
& à philosophis olim hæ artes dictæ
sunt liberales,quia filij liberorum ho-
minum & nobilium eas solum addisce
bant,teste Archidia.in cap.de quibus-
dam.37.distinct.& eas addiscentes de-
bent esse ab omnibus oneribus & mune
neribus liberi.authen.habita. C.ne fi-
lius pro patre,quod an sit hodie inter
priuilegia schola.scripsi,& disciplina di
citur ex parte ei⁹ cui infunditur: doctri
nã ex parte doctoris. Lucas de penna in
l.vna.col.j.C.de stu.libera. vrb. Romæ
lib.xj.licet aliquãdo ꝑmiscuę capiant.

adipiſci [v] nequirent, aut qui adipiſci cuperent, literarum ſtudium [x] abiicere aut certe [y] deponere cogerentur. paſſimque per vrbes errabunde vagari, vt id periculum imminere videretur. ne literarum tandem amor & ſcientia per incuriam exoleſcerent. Quũ igitur ſummopere nobis videndum eſſe exiſtimaremus, ne huiuſmodi indignitas in Regno noſtro exoriretur, id quod fututum intelligebamus, tẽpori vtiq; inſeruiẽdum eſſe duximus, ac rebus noſtris periclitantibus pro re nata cõſulẽdũ. imminẽtiaq; detrimẽta minore ac [z] leuiore diſpendio redimẽda. Quare quum Bononiã cũ omni noſtro comitatu veniſſemus exhibẽdæ gratia [a] reuerẽtiæ

v ¶Nequirent.) Nec hodie adipiſcuntur ſacerdotia paruo negocio, ſeruatur enim dictum Euangelij, vt omni habẽti detur, & ſimilis ſimiles quærat, dico plene inter priuilegia ſchola.

x ¶Abijcere.) Id eſt longe iacere, cogebantur enim olim ante pragma. per ſex decẽ plus minuſve annos ſtudium intermittere, vt ſacerdotia obtinerent, alias ſtudere non poterant, quia dicit Iuuena. Haud facilẽ emergunt, quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi, vel deponere vt ſequitur.

y ¶Deponere.) Id eſt dimittere. Cice. Exiſtimaui honeſtiſſimẽ moleſtias poſſe deponi, ſi me ad philoſophiam retuliſſem, vel cum quadã deſperatione relinquere. Cicero in Verrẽ actio. prima. Itaq; mihi videor iudices magnã & maximẽ ægram & prope depoſitam reipublicę partem ſuſcepiſſe, vel abijcere ad tempus, deponere in totum, multi propter bona habenda ſcientiam deponunt, non inſequendo philoſophum Cratem Thebanum, de quo in ca. gloria epiſcopi. 12. q. 2. ibi. Crates ille Thebanus homo quondam ditiſſimus, cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit, neque putauit ſe poſſe & virtutes & diuitias poſſidere, quæ ſententia mihi ſemper vera viſa eſt, & eam, niſi inſecutus hactenus fuiſſem, nõ hæc pauca ſcripſiſſẽ, De⁹ opti. maxi. ſit benedictus in eternum & vltra, dico iter priuilegia ſcholariũ me (quia nunquam potentiorum foribus affixus fui) omnib⁹ deſtitutum opibus, igitur hoc in lucro ponere atque aliud agere patientur homines.

Scientia bonis abiectis eſt amplectenda.

z ¶Leuiore diſpendio.) nam ex duobus malis minus eſt eligẽdum, ſeu vt verius dicam maius eſt fugiendum. cap. hij qui. 26. quæſt. 2.

a ¶Reuerentiæ.) Et ſic rex chriſtianiſſimus Chriſti vicario, papę videlicet, & more boni fili habuit reuerentiam & honorem, prout tenetur. vt traditur in epiſtola, Nos reddentes. C. de ſumma trinita. vbi Imperator de-

Reuerentia papæ ab omnib⁹ eſt habenda quare.

Pro re nata [illegible] hoc dicitur quando quid contra voluntatem nostram accidit. [illegible] in Adelph. et ibi Donatus Actus tertij Scena 1.

fert honorem papæ,sic etiam debet facere quilibet alius , tum quia est pater omnium fideliũ,vt infra patet sanctissimo patri.vbi dico,& filius honorat patrem. Malachię. 1.c. si ergo pater ego sum.vbi est honor meus.& ad Hebre. 12.c.patres habuimus eruditores,& reuerebamur eos,tum quia est prælat⁹ & doctor totius populi Christiani.Ecclesiasti.10.c.In medio fratrum rector illorum in honore. Tertio,quia vicarius Christi,& ideo infideles,qui deum honorare tenentur,debent etiam eius vicarium honore decorare,nam dicitur Lucæ.10.Qui vos odit,me odit: qui vos spernit,me spernit.super quo dicit ibi glo. discat vnusquisque in amonendo vel spernendo ecclesiæ pastores,non viles quasque personas,sed dominnm saluatorem,imo ipsum patrem spernere. vel odire, quia in discipulo magister oditur,in filio pater honoratur. Hinc beatus Cyrillus in libro 5.thesaurorum dicit,quod iure diuino papæ omnes caput inclinant,& primates mundi tanquam ipsi domino IESV CHRISTO obediunt.Præpo.in summa.93. dist.& diuus Paulus primæ ad Thessalonicen.4.cap.sic inquit,Qui hęc spernit,non hominem spernit, sed deum, qui etiam dedit spiritum suum sanctũ in nobis. Quarto,quia est superior,dicit enim CARISTVS,tu vocaberis Cęphas.Ioan.j.cap. & Lucæ 5.cap. duc in altum,alijs verò apostolis dixit, Laxatæ rhetia,& minores debent reuerentiam exhibere superioribus.cap.statuim⁹.de maio.& obe.cap.iuxta. & seq. & in summa.93.distinct.glo.in l.j.§.sicut.ff.de aqua pluuia arcen. laudabile namque & discretum est exhibere reuerentiam & honorem prioribus. cap. sicut inquit.2.quæst.7.& tex.in cap.fina. & ibi Panor. vlti.notab.de confirma.vti.quem sequitur ibi Decius per illum textum,dicens subditos debere superiori reuerentiã & obediẽtiam,quædam alia iura traduntur in cap.côquerente. de offi. ordina. maximè subditi prælatos reuereri debent,tum dilectione.c.esto subiectus.95.dist.c.habet.2.q.5.tum obedientia.cap.1.& 2.93.distinc. c.sacerdotes.2.q.7. Ad hæc communicando & insequendo.c.non oportet.95. dist.simul eorum officium temere non vsurpando.c.presbyter.95.distinct.atq; eorũ statuta seruando.ca.quia.7.quæst. prima.cap.si quis de maio.nec prælatos temere arguere vel iudicare debet.cap. nolite.11.distinct.nec defectus eorum reuelare sed tegere debet.cap.in scriptu ris.96.distinct. Lucas de penna in l.j. col.2.C.de colleg.lib.xj.& qui non exhibet hanc reuerentiam,meretur relinqui à domino.Ecclesiasti.29.ca. Vir repromittit de proximo suo,& cum perdiderit reuerentiam derelinqueretur ab eo,& talis reuerentia est deo placens. ad Heb.12.ca.in fi.seruiamus placentes deo cũ metu & reuerentia,quia est act⁹ boni moris,& ideo nõ potest pacto remitti.l.fin.C.de bonis liber.& ibi Bal. & in.l.liberti.col.3.de operis liber.Feli. in ca.cum non liceat.col.j.de præscrip. cuius reuerentię ratione potest papa nõ solum à prælatis sed à principibus secularibus petere auxilium contra hostes. cap.maximianus.& cap.ab imperatori

b ſanctiſſimo c patri noſtro Leoni decimo Pontifici ſummo, quam ei Franciæ Reges maiores noſtros, vt primos ac maximos ſacroſanctæ eccleſiæ d filios ex-

bus.23.quæſt.3.& illos principes auxilium non præbentes excommunicare. ca.adminiſtratores eadem cauſa.quæſt.5.imo principes ſeculares ſi requiſiti nõ præſtiterint auxilium eccleſiæ acrius papa punire poteſt,maximè Imperatorem. arg. ca. venerabilem. de elect. Panormi. in cap.fina.col.2.de dila. nam & eos deponere poteſt.cap.alius. 15.quæſt. 6. hoc expreſſe tenet Maleret. in tracta. elect. folio.55. hæc ſunt notanda cõtra eos qui euaginata lingua ſummum pontificem proſequuntur,& in illum latrare non ceſſant.

b ❡ Sanctiſſimo.] Belliſſime conuenit Romano pontifici,vt in ſupraſcriptione epiſtolæ nos reddẽtes. C.de ſumma trinita.aperte mõſtratur,quis enim ſanctum dubitet eſſe,quem apex tantæ dignitatis attollit.cap.nõ nos.40.diſt. & ſicut perſona patris vel magiſtri debet videri ſancta filio & diſcipulo.l.liberto.ff.de obſequijs. ſic cuilibet bono Chriſtiano debet videri ſancta perſona papæ,alioqui errore labitur,imo cõtemnens ſummum pontificem,& ſic patrem ſpiritualem,plus peccat, quam ſi patrem contemneret carnalem.tex.in c. qualis. 2.q.7. quandoquidem habetur de eo. Hiere.j.conſtitui te ſuper reges & regna, ergo honor eſt eidem exhibendus,vt ſupra dixi. Conuenit etiã ei verbum beatiſſimus, ſacratiſſimus, ſummus pontifex,pater ſanctus,pontifex maximus,& alia quæ notant doct. in.c.j. de conſti.in vj.

Romano ꝑ conueniat papæ.

c ❡ Patri.] Quis dubitet ſacerdotes Chriſti regum & principum omniũque fidelium patres, & magiſtros cenſeri? nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum, ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubijcere,à quo credit non ſolum in terris,ſed etiã in cœlis ligari poſſe & ſolui? Verba ſunt beati Gregorij in cap.quis dubitet.96.diſtinct.textus in Epiſtola nos reddentes. C.de ſumma trinita. infames enim fiunt(vt canonum tradit auctoritas) omnes qui in patres armantur,& qui doctorum ſuorum vitã reprehendunt, vel accuſant.cap. plerunque.✝.fina.2.quæſt.7.hodie quidam ſceleſti religioſos & ſacerdotes odio & cõtẽptu proſequũtur, & hos ſceleſtos etiã deus contemnit, & in infernum deijciet illos.

Sacerdotes ſunt regum & aliorũ fidelium patres.

d ❡ Filios.] Reges tamen non ſunt filij papæ generatione, nec adoptione, ſed cura & honore.teſte Bonifacio in procemio clemen. col.2. nota. 4. quid honorificentius quam vt Imperator filius eccleſiæ eſſe dicatur?c.cõuenior. 23. quæſt. 8. vide tex. in cap. ſi Imperator.96.diſtinct.& quæ dixi in forma manda.apoſto.in verbo dilectis filijs.

hibuisse nouimus, [e] obnixis præcibus ab eo contendimus vt si Pragmaticę [f] nomen omnino esset abrogandum, saltē [g] vice illius bona

Vniuersitas Parisien. dicitur regis primogenita.

Et dicuntur reges Franciæ primi filij sanctæ Ecclesiæ catholicæ(sicut vniuersitas Parisiensis vocatur prima filia, & primogenita regis, quia primo ei nata est, & primo fidem ac regis honorem tuetur) quia sanctam sedem primo & ante omnia tutati sunt, vt est in historijs multa videre, & Helyas archiepiscopus Turonen. in defensorio cō corda. in. 3. ratione multos Francorum reges cōgerit erga sedem apostolicam feruentissimos, & illius veros filios. infra dico titul. proximo in glo. benemeritis. & sicut rex dicitur filius papæ, ita iurisdictio temporalis dicitur filia iurisdictionis spiritualis, & ei tenetur tanq̄ matri suę. Bal. in ca. si duobus, de appellatio. sed hodie filia conatur suffocare quibusdam exquisitis medijs matrem suā, quod est summe condolendum.

e ¶ Obnixis pręcibus.) Sic pręcibus cō tendere debent filij cum patre, & non armis, nempe dicitur in ✠. sed quod sancitum. in auten. de nup. colla. 4. erubescit enim lex castigatores filios genitoribus statuere, & noli contendere cum parentibus, & si iusta dicas. Ecclesiasti. c3.. scribitur. iudicium patris audite filij, & sic facite et salui sitis, Nec etiam

Papa cō. tra principes armis mouere non debet, nec econtrario.

Papa contendere armis cum filijs debet, quia oratiōes & lachrimę sūt arma clericorum. cap. conuenior. 23. q. 8. Item exactis regibus Romæ sacrificulus rex creatus extitit, qui sacrorum rex dict⁹ est, sine regio tamen imperio solo nomine rex, eratq; non annuū sed perpetuum sacerdotium, ab omni bellorum tumultu immune, neq; enim rex sacrorum militare, stipendiáve facere, aut castris & legionibus præesse poterat, nam eius potestas sola religione & templis tenebatur. teste Alexand. lib. 3. genialium. c. 17. multo minus summ⁹ pōtifex. vide Ludoui. Viuald. in opere regali in 4. persecutio. ecclesiæ, vbi adducit viginti imperatores vel principes, qui contra sedem apostolicam vel summum pontificem insurrexerunt, aut contra prælatos, statim defecisse, nec in hoc seculo diu prosperè vixisse, dicens his verbis se nunquam vidisse alchimistam diuitem, neq; incātatorem bene morientem, neq; rebellē ecclesiæ bene prosperantem. vide Platinam in vita clementis. 4. & maleret. in tracta. de electio. fol. 60. col. 3. potest tamen Papa etiam armis se defendere à tyrannis, cū omnibus liceat. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. c. dilecto de sententen. excom. in. vj. Cicero. in oratio. pro Milo.

f ¶ Nomen.) Et effectum, quia si nomine eximitur & fructu carebit. l. à nullo. C. de ferijs. si enim nomē non habēt, qualiter officiū habebūt. dicit tex. in. c. cor episcopi. 68. dist. an liceat arguere à nomine plene tradūt legū ꝓfessores, in l. 2. ✠. mutui datio. ff. si cert peta. & doct. decretorum in. c. j. de iud. & Cicero in suo Topicorum lib. genus hoc arguēdi notationem vocans.

g ¶ Vice.) Et sic hæc concordata suc-

sua [h] conciliíque venia certas nobis leges cōditionésque meditari comminiscíque liceret, quibus [i] imperium nostrum supradictum in posterū vteretur. Quod ad ea quidem pertinet quæ sanctione pragmatica caue bantur, quibus nostris præcibus exorata pōtificis sanctitas (nam ei quoque cordi erat regni nostri ecclesiam recte atque ordine administrari) haud ægre nobis indulsit, vt conuenta

Concordata loco pragmaticæ subrogata sunt.

cesserūt in locum pragmaticæ sanctionis, ideo sæpius arguemus infra per argumentum à subrogatis, de quo traditur in.l.si eum.§.qui iniuriarū.ff.si quis cautionibus. Docto.in.c.ecclesia de constitu.& i.§.fuerat. insti.de actio.plene per Nico.Euerard.de locis legalibus. fol. 101. in arg.de subrogatis planius probatur in tit.pximo.& in rub. de electio.derogatio. in fine.

h ¶ Conciliíq;.] Scilicet sui, & sic rex voluit ex consilio papæ has leges ī regno suo habere, dicebat enim, bene cognoscimus, ꝙ cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri regni, & ad nostram gloriam redūdare.l. humanum. in fine.C.de legib. Item dubium non est omnia, quæ consilio recte gerūtur, iure, meritoq; effectu & firmitate niti.l.dubium.C.de repu.& Prouerb.13.c. Qui autem omnia agūt cum consilio, reguntur sapientia, & postea astutus omnia agit cum consilio.ca.8. ego sapientia habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus.& ca.2. Consilium custodiet te, & prudētia seruabit te priuilegia consilij dico in repe. authen.habita.C.ne filius pro patre.

i ¶ Imperium.] Rex Franciæ est Imperator, & habet iura imperij in suo regno. vt concludit Ioan.Ferald.in tract. de iuribus & priuileg.Regis Franciæ per totum, & ego fusius dixi in ordina. regijs, habet etiam quilibet rex Imperiū.Iudic.j.c. Alphaxat itaq; rex Medorū subiugauerat multas gentes Imperio suo.& in.l.penul.in fine dicitur de prætore, qui salua maiestate imperij, &c.ff.de iusti.& iu.Ioā. Fabri in procemio institu. in verbo IESV Christi.imo dico qđ maius imperium habet Rex Franciæ in suo regno, quam Impera tor in suo Imperio, vt omnibus patet, & de iure dignitas regalis fuit antequam imperatoria.l.2.ff.de orig. iur. ex iure gentium regna orta sunt.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur.& cor regis in manu dei est, epistola inter claras. C. de summa trinita.& quia venit ex successione, & ideo illud transmittit ad successores. Lucas de penna in l.vna.col.4. C.de conduc.lib.xj.Soc.concil.67.qđ. col.2.& cōcil.165.visis inuestituris.col. 2.in secundo volu.repetit. Francisqui. Curtius concil.j.nu.30.nempe Deus optimus maximus rex vocari non dedignatur. Ecclesiastici.j.c. Vnus est altissimus creator omnium, omnipotens, &

Iura imperii habet Rex in suo regno.

quædam nobis [k] meditari [l] commentariq; liceret pragmaticæ sanctionis vicem regno ac potentatui supradicto vbique præbitura, quæ ipsa eiusdem concilii auctoritate assensúque confirmarentur quam homologationem vocant cum irritante decreto huius commentationis curã, quã tũc sua sanctitas & nos [m] mandauisse-

rex potens,& metuẽdus nimis,& Esaię 33.c.in fi. Dominus enim iudex noster, dominus legifer noster, dominus rex noster,& in procemio decretalium. rex pacific⁹. & alibi in non paucis locis, sed quod nomen Imperatoris assumpserit in multis locis non inueni, quãuis sæpissimẽ repererim ĩperiũ habere & imperare.

k ¶ Meditari.] Et sic ad leges condendas, & intelligẽdas requiritur meditatio. Dauid Psalmo primo, In lege eius meditabitur die ac nocte, sup quo dicit Hieronimus q̃ meditatio legis est, nõ solũ in legendis scripturis, sed in his quæ scripta non sunt faciẽdis. Deutero. 6. c. Eruntq;(inquit) verba quę ego præcipio tibi in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis sedẽs in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atq; consurgens, ecce ergo quomodo debemus meditari iura, si ea velimus vel dictare, vel intelligere, quod notent volentes adipisci iura, vt summa ope, summoq; studio conentur ea habere. Nam dicitur Genes. 24. quod cum Isaac exiuisset ad meditandum in agro, obuiauit illi Rebeca pulcherrima, & prudentissima puellarum, quæ facta est eius vxor, sic meditans in iure, vel in alia scientia, inueniet scientiam puellam pulcherrimam, & efficietur vxor illius, eamque anulo doctoratus desponsabit, de meditatione, quam debemus habere ad deum, relinquo theologis & Bercho. tradit in hoc verbo. ne multa.

Meditatio ad scientiã adipiscendã necessaria est.

l ¶ Commentari.] Id est tractare, & disputare. Cicero in Lęlio cũ in hortis D. Bruti commentandi causa (vt assolet) venissemus. Aliquando commentari est commentarium scribere, vel fingere, sed non hic.

m ¶ Mãdauissem⁹.] Ciuili modo loquitur hic rex, vt in simi li. Celsus in. l. si cui. ff. de seruitu. quia mandatum gratuitum esse debet in. l. si tibi. in prima &. 2. ff. de prę-script. verb. per quod ostenditur quod viri consultissimi & litteris prędití nõ sunt pręceptis trahendi, sed suasionibus alliciendi, studium certe liberum esse debet, & alacri animo leges sunt & suscipiendę, & dictandę. §. fina. in procemio institu. exitus inutiles solent coactiones generare. cap. cum locum. de sponsa. Ideo hic rex mãdauit viris consultissimis, non autem præcepit, vnde. perperam exponit glo. in. §. cumque hoc deo. in proœmio institu. mandauimus, id est præcipimus. per prædicta, differentiam inter mandatum & præceptum tradit Panor. & cæteri in ca. eam te. de rescript. &. Lauren. Valla. lib. 5. elegan. cap. 68.

Literati suasionibus & nõ pceptis trahendi sunt.

Terent. in Adelph. [illegible]
[illegible]
Cogit non rogat, qui rogat potius.

mus viris quibusdã [n] consultissimis: ita confecta temperatáq; sunt ea conuenta, vt pleraq; pragmaticæ sanctionis capita [o] firma nobis posthac ratáq; [p] futura sint. qualia sunt ea quæ de reseruationibus [q] in vniuersum [r], aut sigillatim factis statuunt [s] de collationibus, de causis, de frustratoriis appellationibus, de antiquatiõe cõstitutionis clemétinę quã literis vocãt, de libere quieteq; possidentibus, de cõcubinariis, quædáq; alia quibus [t] nihil

n ¶Consultissimis.] Eisdem est committendum, vt dicitur in prima constitu. Cod. & in §. sed cum sit necessarium C. de Iustinia. Codice confirmand. ibi dum dicit electis viris gloriosissimis tã doctrina legum, quã experientia rerũ, studioq; reipublicæ indefesso, & laudabili proposito pollentib⁹, & idẽ habetur in §. cumque hoc deo ꝓpicio. in ꝓœmio institu.

Differentia inter ratum & firmum.

o ¶Firma.] De facto. glo. singu. in. l. id quod pauperibus. C. de episcopis & clericis.

p ¶Rata.] De iure. Ideo si quis promiserit ratum habere cõtractũ sub pœna, non incidit in eam, si de facto contraueniat. Bar. in. l. metum §. volenti. ff. quod metus causa. Guido papę ĩ decisi. 367. ĩ aliquo. Barb. in. ca. Raynaldus. col. 67. de testa. Corse. in singu. incipieñ. pena. 8. secus si promiserit habere ratum, & firmum. vt communius in instrumentis describi solet.

q ¶In vniuersum.] Id est de reseruationibus vniuersalibus seu generalibus.

r ¶Aut sigillatim.] Id est speciatim vult dicere tex. tam reseruationes generales quã speciales sublatas, vt in prag. sanctio. erant & infra ĩ rub. de reserua. scriptum extitit.

s ¶De collationibus.] Quæ immutentur per titulũ. de collatio. infra & alios dico in prefatio. illius rub. & per totam, & etiam in alijs titulis.

t ¶Nihil.) Vt de titulo quomodo diuinum officium sit celebrandũ, nec de alijs titulis postea sequentibus, vsque ad rubr. de publicis concubinarijs est aliquid detractum, abrogatúm ve. Ideo cum non sit illis titulis pragmaticę derogatum, adhuc seruantur in Regno, nam quãdo lex noua statuit, qđ prioribus legibus & constitutionibus vacantibus decętero ista sola (quam nunc constituim⁹) obseruetur, intelligit si priores leges facerent cõtra legem nouam, alias non corrigit, quæ saluari possunt. tex. & ibi glo. singu. in authen. de hęredib. ab intesta. venienti in principio. colla. 9. quam sing. dicit Bal. in Margarita. in verbo statutum. q. 37. & in verbo clausula. in. 8. quæst. Paul. in. l. non est nouum. ff. de legibus. & in. l. sciendum. in princi. qui satisda. cogã. Roma. consil. 399. vt præsens. col. 3. nu. 10.

iis conuentis derogatũ abrogatũmve fuit, nisi si in quibusdam capitibus nonnulla interpretanda immutandáve cẽsuimus, quod ita referre vtilitatis publicę arbitraremur. Quod verò ad electiones pertinet minimè quod v optabamus obtinere potuimus, causis in dictis x conuentis latissimè insertis, ac nihilo secius tamen, cum ab eiusdem pontificis sanctitate dilationem semestrẽ ĩpetrassemus, iis rebus trãsigẽdis super iisq; y viros

v ¶ Optabam*.] Nec iniuria, videbat enim rex durũ esse iura tot vigilijs excogitata subuerti.c.ecclesia.2.de elect. l.si quando.C.de inoff.testa. mirũ enim videri non debet, si optabat, quod totis neruis reges olim Frãciæ tutati etiam fuere. Legimus nanque Carolum magnũ electiones ecclesiæ Romanæ restituisse.c.sacrorum.63.distin. & Clodoneũ primũ Frãciæ Regem conuocatis sui regni apud Aureliam prælatis electiones in pẽdulo existentes canonicæ faciendas & seruandas in hoc Regno voluisse, si Vincẽ. historia. lib.22.& seq. credamus, quem refert gl. in verbo reseruationes.in titu.de reseruatio.ĩ prag.sed illi sperãdum est, quod corrigens corrigetur, & ius (si modo electores ad electionem, quasi inspiratã redierint) ad pristinum statum reducetur.l. quoniam.& ibi Bal.C.de secun.nup.& tunc perfectum regis optatum spiritus sanctus restituet, quod electorũ iniquitas substulit, de qua est videre infra de electio.derogatio.& amissio electionis est pena.glo.notab.in cle.j.in verbo & in pœnam.de iure patro.quod est notũ his, qui soliti erant quicquam pro electionibus recipere.

x ¶ Conuentis.] Id est per hæc conuẽta, & sic hæc concordata possunt vocari conuenta inter papam & regem. Idẽ habetur in rub.de proroga.dila.ad approbandum concord.infra.

Concordata possunt vocari conuenta.

y ¶ Viros.] Nota ꝙ rex cepit consiliũ ad dictandum hæc concordata, sicut ad dictandum leges Imperator in codice componendo, vt ipse attestatur in prima consti.codicis.& ĩ.l. vna. C.de Iustinia.codice confirmã.& in.l.j.ibi cõsulto.ff.de legib.& hoc ex humanitate debet facere, nõ ex necessitate.l. humanũ. C.de legib. vbi dicit bene omnia regi, quãdo fiunt cũ cõsilio.sumat ergo cõsiliũ princeps, & illud sequatur, vt bene regat. Prępo. in.c.in istis.4.distin. quia omnis sciẽtia & omnis ratio non est in vno capite. Secũdo dicit qđ cepit cõsiliũ à viris, nõ ergo à mulieribus debet sumi cõsiliũ in lege vel ordinatione condenda.l.j.ibi virorũ.ff.de legib9. Itẽ cum fœminis apud Romanos nulla fuit cõmunio, ideo mulieres nec comitijs interesse, nec suffragia ferre, neq; foro aut concionibus immisceri debebãt, quod etiam erat apud Athenienses constitutum, vt nulla fœminarum concilijs publicis aduocaretur.teste Alexan-

Princeps cõsiliũ habere debet à viris non à mulieribus, nec ab impuberibus.

dro lib.4. genialium.ca.13.& hoc propter fragilitatē sex⁹,vel quia non sunt prudētes,sed omnes fatuæ.vt Claudius Aqueñ.testat̄ in.d.l.j.post Salomonem in Prouer.quod ego dicere nō auderē, nā multas inueni (vt mihi videbatur) prudentes,& in Euangelio, quinq; erāt prudentes,& quinque fatuæ.& sic vltra mediam partem non possunt dici fatuæ.Et Imperator non recusauit consiliū mulieris,vt habetur in.§.hæc autē omnia, in authen.vt iudices sine quoquo suffra.colla.2.nec etiam recusauit consilium mulierum. Ioan. Calder.vt and.testatur in ca.cum inter vniuersas. de.electio.nec Ioan. And.in.c.cum secundum.de præbē.& in ca.1.de deposito.& putarem consilium posse requiri, quia interdum stultorum etiam consilium bonū est,vt legitur de consilio fatui Parisieñ.in.c.ad nostram.de cōsuetud.& coniugati in lecto solent habere consilia suarum vxorum,& illud est fidelius,quando nullo modo est præmeditatum.Item cōsiliuin debet peti à viris,& sic non ab impuberibus,cum virorum appellatio solos comprehendat puberes.tex.& ibi Bar.in.l.cum quis.§. codicillis.ff.de leg.3.Bal.in.l.j.col.2.C. de dignita. ipsi enim nihil sciunt, vel scire præsumuntur,ideo consulere non possunt.l.fina.ff.de legib. cum non habeant,nisi semiplenum intellectū. Bal. in.c.j.quo tempore miles inuesti.petere. debeat.possunt tamen filij regis etiam impuberes interresse in ordinatione, vel in alio actu arduo explicando, vt discere valeant deinceps, quæ agenda sunt,non quod cōsulant alijs, sed alios.

Tertio etiā princeps ad cōsilium vocare debet multos viros,non vnum solum,nam iudicium est integrum, quod plurimorum sententijs confirmatur.c. prudentiam.in fi.princi.de offi.iud.de- leg.facit tex.in.l.cum ex filio. in princi.ff.de vulga.l.diuus.de iure patro.l.si idem.de iurisdict.omnium iudicum.Et multi dicuntur quatuor ad minimum. glo.in.l.j.ff.de lega.primo,& alijs multis modis,de quibus glo.ordina.tradit in cap.latores. de cleri. excommunica. ministran. Hoc tamen relinquo arbitrio principis,quos velit euocare sicut dicit glo.in simili.in cap.statutum.§.insuper. de rescript. in.vj. Quarto vocandi sunt docti, non omnes, sed eximia doctrina literarúmque peritia præditi,vt hic,nam paria sunt nullā scientiam habere,vel paucam. Bar.in authē. sed nouo iure.C.si certum peta. & ideo hic vsus est superlatiuo consultissimis, & eximia &c. Quinto consulēdi sunt practici & experientes, vt hic.vsuque rerum callentissimos.& in.§.cumq; hoc deo.in prooemio insti.& in cap.estote.j. quæst. prima.§. quia verò competens. in authent.de iudicib.colla.vj. practica enim est veritatis lumen.l.per hanc.in fine.C.de tempo.appella.& ibi Salice.

Literati & boni ad principis consilia sūt vocandi.

Vltimum & precipuum est, quod boni.& iusti vocētur,non illi qui sunt venales,sicut dicitur de Triboniano quod leges venales habebat,vt licèt in eius vita videre, sed qui habeant optimum testimonium.d.§.qui verò.& si hoc obseruet princeps, optimas leges, & perpetuas habebit in suo regno, vt plenius dico in ordina.reg.

multos doctrina eximia literarumq; peritia preditos, vsuq; rerum callentissimos consuluissemus, tandem de eorum sententia,[z] quoniam ita ferebat ratio difficultásque temporis rerumq; nos circunstantiũ necessitas, sæpe dicta conuenta in regno nostro ac Delphino promulgãda cẽsuimus, ita vt sãctionis vicem instárque plenum habeãt: quorũ cõuẽto rũ seu approbatiõis cõcilii, [a] tenor sequitur, & est talis.

z ¶ Quoniam ita.] Nota tria quę mouerunt regem ad acceptandũ concordata. Primũ ratio. vt hic nã sunt rationabilia, vt per discursum ostendo, & vide re est. Secundum temporis difficultas, quæ aliquando permittit non concedenda. cap. licet. de ferijs.

Tertium necessitas rerum circunstantiũ, quæ non habet legẽ. l. j. ff. de offi. consul.

Quartum quod debet esse in constitutione noua cõdenda est vtilitas. l. in rebus. ff. de consti. princi. & supra ibi ita referre vtilitatis publicæ arbitraremur.

a ¶ Tenor.] Qui est diligenter attendendus. ca. recepimus. de priuileg. ex tenore apparet mens & intentio disponentis. tex. in. c. cum dilecti. de dona. & l. ad probationem. j. ibi quẽ tenor scripturę designat. C. de proba. alibi dicitur ꝙ iudex debet proferre sententiam secũdum tenorem rescripti. l. cum precibus. C. de probatio. quod facit pro iudicibus regijs Franciæ, quibus diriguntur rescripta ad verificãdum, seu vt practici dicunt ad interinandum, quia alijs iudicibus dominorum non diriguntur communiter literę regię iustitię de stylo Franciæ, vt dico in ordina. reg. rub. des lettres de Chancellerie, & illud quod constat ex tenore scripturę dicitur euidẽs. tex. nota. in c. cum contingat ibi. si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter. de rescript. l. cũ tibi. C. de euictio. & quale sit rescriptum recurrimus ad eius tenorem. cap. ex tenore. de rescrip. & capi. ex tenore & ibi Barba. notat de foro compet. quando de priuilegio dubitamus recurrimus ad eius tenorẽ. ca. porro. & cap. sequen. de priuileg. inspicienda ergo sunt priuilegia, & ipsorum tenor est diligentius attendendus. cap. recepimus ibidem, & quãdo dubitatur de emphiteosi, recursum habere debemus ad contractum. l. j. C. de iure emphi. idem in feudo, in quo tenor inuestiturę feudalis est pręcisus, à cuius tenore non est recedendum. cap. vno. de duob. fratri. Bal. in cap. j § denique col. j. quæ fuit prima causa beneficij amittendi. & in præludijs feudo. in. 4. diuisio. Albert. Brunus consil. 8. & consil. sequẽ. in princi. & consil. 39. circa col. 2. vbi dicit tenorem inuestituræ & concessionis esse super omnia attendendum, qui derogat omni naturæ feudorum, & maximẽ in materia feudali iustum est, quod tenor inuestituræ inspiciatur. Ioannes de Aua. concil. 7. & Albertus cõsil. 4 1. viso col. 2.

Tenor scripturę attẽdi debet in emphiteosi & alijs.

Item intentio ex tenore dispositionis colligitur.tex.& ibi pōderat ad hoc Barb.in c.super quæstionum.§.intentionis.2.nota.de off.delega.& commissio ex tenore rescripti dignoscitur.c.præterea.de dilatio.Barb.in cap.1.col.3.de probatio.& vt instrumentum aliud referens probet,tenor instrumenti relati debet scribi.cap.penul.ibi tenor compositionis insertus &c.de confirma vtili.

Item in contractibus tenor contract⁹ & verba inspici debent,de stipulatione est textus in.l.si ita stipulat⁹.§.Grisogonus.in fine.ibi plerunque enim in stipulationibus verba,ex quib⁹ obligatio oritur,inspicienda sunt.ff.de verb.obliga. &.l.si quis stipulatus sit stichū.ibi quærentibus respiciendus erit sermo stipulationis ibidem.Idem in fideiussore.l.fideiussores magistratuum.§.j.ibi lecta subscriptione fideiussionis.ff.de fideiussori.&.l.sancimus.ibi nisi pacti tenor ad hoc reclamauerit.C.de fideiusso. Ex ipso compromisso ius metimur.l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.ca. Raynaldus.in princi.ibi prout ex forma compromissi.de testa.tenor libelli est diligentissime inspiciendus.l.2. ibi ex his precibus,quas libello complexa es. C.de insti.& substi.sub conditio.factis.l.gallus.§.1.ibi ex verbis concipi potest.ff.de liber.& posthu.& pactorum.l.fina.C.de rebus alienis non alienan. ex verbis testamentorum iudicamus.§.nos igitur.ibi verbis ipsis inuenimus.in authenti. de resti.fideicom.colla.9.Bal in.l.si cum dotem.§.si pater.in fine.ff.solu.matrimo. & in cautione.l.lecta. ff. si certum petatur. & in omni materia.l. vt responsum.C.de transac.& ibi Doc. &.l.precibus.de impub.l.vna.§.sed & si qs.ibi necessariū & cōsentaneū effectū huius scripturæ obseruari.C.de latina liberta.tollen.cap. cum venisset. & ibi Feli.in.2.nota. de testib. Sexcentas ad hoc allegationes cumulaui.in rub.quid sit inuestitu.in meo volu.sed hæ sufficiant de tenore,vno tenore scripta.

De approbatione conuentorum per Lateranen. concilium facta.

Concili Lateraň. et multiplex.

Concilium Lateraneň.est multiplex,sed de duplici loquūtur maximè iura canonica. Primū fuit celebratum tempore Alexā.tertij anno dñi 1179.seu circa,de quo sępi⁹ fit in iure mētio,vt in.c.Iudæi.cū seq.de Iudæis.& in.c.nō min⁹.de imu.eccle.c.dilect⁹.&.c.2.de cōces.præbē.Io.and.in.c. cum apostolica.col.penulti de his quæ fiūt à prælа.Anfrer.in decisio.Tholosa. quæst.439. Alterum verò tempore Innocentij tertij anno.1215.& istud vocant iura generale.cap.de multa.& sequen. de præbend. Ioan. Andr.in cap. nemo.col.2.de electio.in.vj.& in cap. penulti. col.2. de decimis. Cardina. in cap.fina.de capellis monacho.Soci.con silio.297.viso priuilegio.colum.2. versicu.quinto.in secundo volu.& cap.aduersus.de immunitate eccle.cap.ne pro

defectu.de.electio. Et eò puto dici generale,quia in eo interfuerunt patriarchę Hierosolimitanus & Constantinopolitanus,metropolitani septuaginta, episcopi quadringenti duodecim,Abbates & priores cōuētuales octingenti, Græci & [b] Romani imperij legati,regum verò Hierusalem,Francię,Hispaniæ,Angliæ,& Cipri oratores, & sic valde fuit generale, teste Platina in vita Alexandri tertij & Floren.in.3.parte cronicę titu.17.c.j. §.10.Aliud est cōcilium Lateraneñ.de quo hic habetur mentio, quod ideo dicitur,quia in ecclesia beati Ioānis Lateraneñ. Romæ fuit factum, & eo dicta est illa ecclesia Lateraneñ. quasi latens Rana,nam rana, quā vomuit Nero intra illā ecclesiā,statim latuit,nec potuit amplius cōspici,vt legitur in Actis sanctorum Petri & Pauli. hoc ex Alber. mutuatus sum in dictio.in verbo Lateraneñ. & puto dyabolum cor tyranni Neronis fuisse īgressū,& postea sic euomuisse illum in ranę specie.

LEo [c] episcopus [d] seruus seruorum dei ad perpetuā rei memoriā sacro

b ¶ Leo.] Hic dicit Ioan.Dayma,ꝙ si alius à Papa scribat vniuersis, nō debet nomen suum prę mittere,quia eius literę ad maiorem peruenire possent. citat Io.And. in proœmio lib. sexti in lectura. Sed cum in tēporalibus non habeat maiorem, Eodem stilo vtitur rex Franciæ,sic dicens, Charles par la grace de dieu Roy de France a tous presens & a venir, Salut. vt in ordina.reg.patet. Itē iurisconsulti, rhetores, alijq; permulti nomen suū quāuis maioribus scribant prę mittere pro absurdo non habuere. tex.in.l.nesennius.ff.de nego.gest.& ad leg.falci.& de re iud.&.l.publia. depositi.honoris verò causa solemus aliquā do prę mittere eum, ad quē scribimus, cū digniora sint præponēda.c. auaricię.& ibi plene Decius. de præb.notarij tamē solēt practica. Io.And. vti,dicentes vniuersis & singulis &c.

c ¶ Episcopus.] Papa cognoscens nō esse maiorē ordinē,vel parē in ecclesia, licet multi tradant.in.c.cleros.21. dist. vocat se episcopum,& in.c.quanquā.2. q.7.in glo.quā sing.notat Alex.in rub. ff.de iurisd. omniū iud.& ego ipse dixi in glo.episcopus.infra in forma māda ti, & sic Papa ratiōe ordinis dicitur episcopus,non tamen habet ecclesiā certā, cuius ratione vocetur episcopus, licet vulg⁹ arbitretur eū episcopū sancti Ioānis Lateraneñ.glo.in regula cācella.7. & an Cardinalis possit in episcopū eligi,multa tradit hic Io.Dayma,sed tex. in.c.ecclesia vestra.de.electio. dicit qd' sic, si nō habeat dignitatē incōpatibilē, alias sec⁹,vide quę dixi in glo. Cardinalatus in.§.si quis verò.de col.infra.& hodie episcop⁹ sine episcopatu speciali est quasi inutilis in ecclesia dei respectu administrationis,licet sit episcop⁹ ecclesię vniuersalis quoad ecclesiā & dignitatē.Hostiē.in.c.2.de.transla.episcopi, prout refert Panor.in dispu.j.incipiēte episcop⁹.col.21.& de istis episcopis vide tex.ī cle.ī plerisq;.de.elec.& ibi p Doc.

d ¶ Seruus seruorum.] Hic trāscribit

approbante concilio, diuina [e] disponente clementia per quam reges regnant & principes imperant in eminenti apostolatus specula, & super gẽtes & regna meritis licet imparibus cõstituti animo reuoluentes, quod & si ea quæ pro salubri & quieto regimine Regnorum, & ad pacem & iustitiam populorum perpetua eorundem Regnorum stabilitate Regibus, præsertim de fide Catholica, & de republica Christiana, & apostolica sede [f] benemeritis

Dayma illa quæ dicuntur in prooemijs decreta. sexti & clemen. sed quilibet potest ibi videre, ideo ego ea locis suis non dimouebo.

e ¶ Disponẽte.] Et sic quicquid fit boni dispositione dei dicitur fieri, mali verò dyaboli directione. Doct. in clemen. j. de poenis. gl. & ibi addi di in. §. j. insti. de capit. diminutio. & Iacob. j. dicit, Omne donum optimum desursum est, descendens à patre luminum. glo. in. c. si ex bono. de pe nit. dist. 4. vbi describuntur hij versus, Ex ope coelesti fit, si quid habeẽt honesti. Et venit à superis, agas bene, vel mediteris. alia huic materię accõmoda ex theologis habeto.

f ¶ Benemeritis.] Rex noster Franciæ vltra alios reges de fide catholica, de republica Christiana, & de sede apostolica est benemeritus. Primo enim Clodoue[9] Fräciæ rex de hęretico Gotho sumpsit vltionẽ, & Stephanũ põtificẽ summum in suã sedẽ restituit, Pipin[9] cõtra Astulphũ Romanorũ, tũ regẽ ꝑ ecclesia bellũ gessit. Itẽ fili[9] Pipini Leonẽ papã in sanctã sedem restaurauit. c. omni. & seq. 23. q. 8. quod nõ paucis exẽplis probat doctissim[9] ille præses Rotomageñ.

Reges Franc̨e erga sedem apostolicã sũt benemeriti.

D. Igneus in tracta. suo an rex Franciæ recognoscat Impera. col. x. & seq. & in suo panegeryco Iacob. Bonaud. in fine tract. Ioãnis de terra rubea cõtra rebelles regũ, & in hæc verba dicit Gagui. in vita Caroli magni ĩ fine, sed illud omniũ maximũ est, qđ nihil antiquius duxit quã Christi fidẽ dilatare, & terminos proferre Christianorum, cui[9] exẽplũ imitati omes fere, q secuti sunt Frãcorũ Reges magnis atq; excellẽtib[9] factis cũ religionis & fidei Christianę vnitatem cõseruarẽt, atq; ampliarẽt, nihil mirũ ĩuidis atq; detractori b[9] videri debet, si christianissimi appellati sunt, itaq; constat per nullas gẽtes tãto labore R o. põti. & alijs prætere a per orbẽ dei ministris passim fuisse subuẽtũ. glo. in prooemio Prag. ĩ verbo tuerẽt. vnde hic papa ĩ his trib[9] Frãciæ Regẽ cõmẽdat. Itẽ legim[9] Gregoriũ papã regi Chlideberto epistolã in hæc verba destinasse, quãto cæteros hoĩes regia vestra dignitas antecedit, tãto ceterarum gẽtiũ regna regni vestri ꝑfecto culmine excellit, esse autẽ regẽ sicut alij non mirũ est, sed esse catholicũ, quod alij nõ merenẽ, hoc satis est, sicut eñ magnę lãpadis splẽdor in tetræ noctis ob-

scuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei Christi claritas vestra iter alia rũ gẽtiũ obscuritatẽ luminis sui clarita te fulgescit, ita fidei Christi claritas vestra inter aliarũ gẽtiũ obscurã pfidiã rutilat, atque coruscat, qcquid autẽ cæteri reges gloriant se habere, habetis, sed ipsi in hac re à vobis vehemẽti⁹ sumãt, quo min⁹ hoc bonũ principale habent, qđ habetis, vt in. 4. ratione defẽsorij cõcorda. patet, ecce reges Frãciæ multis nominib⁹ cõmẽdabiles, & commẽdatos fuisse, si ego vellẽ singula frãcorũ p fide gesta hic scribere, papyr⁹ deficeret, his igitur cõtent⁹ ero, si quis plura cupiat huic rei accõmoda plegere, videat historiã ecclesiasticã, Gaguinũ & Emiliũ historiographos galliȩ & alios vbi passim inueniet.

laudabili & prouida nostra ordinatiõe cũ venerabilib⁹ fratrib⁹ nostris sanctæ Romanæ ecclesiȩ [g] cardinalib⁹ cõcessa, ac ad effectũ huiusmodi gesta, statuta, ordinata, decreta, factáve sunt plenã roboris [h] firmitatẽ obtineãt illis, nihilominus interdum (sacro approbante cõcilio) nostræ [i] innouationis & [k] approbationis robur adiicimus, vt [l] eo firmius illibata [m] perdurent quo sæ

g ¶ Cardinalib⁹.] Hic plura de cardinalib⁹ scribit Ioan. Dayma, si quis vellet paulo maiora scribere, posset trãscribere tractatũ Bar. de prȩstã. cardina. & quæ dixi in 4. si quis verò. in verbo cardinalat⁹. infra de col. vbi remissiue multa. No. tamẽ qđ singuli cardinales pter excellẽtiã dignitatis sunt quodãmodo viua vox ecclesiæ. arg. l. nã & ipsi. ff. de iustic. & iu. Bal. in. c. cũ in iure. col. 2. de offi. delega.

h. ¶ Firmitatem.] Canones quãuis sint vtiles, seu aliȩ constitutiones de rebus ecclesiȩ factȩ, nullam tamẽ obtinent roboris firmitatẽ. nisi ab ecc̃lia Romana, vel à papa fuerint approbatȩ. c. j. & seq. 16. dist. c. ecc̃la. de consti. Ideo hic dicit, vt plenã roboris firmitatem obtineant.

i ¶ Innouatiõis.) Sicut papa potest renouare iura edita, ita & innouare. cle. dudũ. in prin. de sepult. ca. 1. de prȩbẽ. in. vj. vide rub. hæc cõstitutio inouat cõsti. colla. ꝰ. & gl. fin. & Doct. in cle. in plerisq;. de electio.

k ¶ Approbationis.) Quod papa approbat vł reprobat, & nos approbare, vł reprobare debem⁹. c. 1. 19. dis. vbi gl. citat alia iura huic rei affinia, ergo oẽs sanctiones ap̃licȩ sedis recipiẽdȩ sunt, tanquã ipsi⁹ diuina voce Petri firmatȩ. ca. sic oẽs. 19. dist. qđ facit cõtra hæreticos cõstitutiones ecclesiæ nõ recipiẽtes, sed traditiones hominũ vocãtes, & per hoc seipsos diabolis tradẽtes. vide glo. seq.

l ¶ Eo Firmius.] Nã apostolicȩ sedis sentẽtia tãta cõsilij moderatione cõcipitur, tãta patiẽtia & maturitate decoquitur, tãtaq; deliberatiõis grauitate pfert, vt nec imutari necessariũ ducat. c. apostolicȩ. 35. q. 9. & inter scripta illa sequẽda sunt quæ sedes ap̃lica nobis p man⁹ tradidit. c. in canonicis. 19. dist.

m ¶ Perdurẽt.] Quia i speculũ & exẽ-

plũ Romana ecclia prçposita est ab oĩbus qcquid statuit qcquid ordinat ppetuo quidẽ & irrefragabiliter obseruãdũ est.c.enĩvero.19.dist. sit ergo ruinç suç dolore psẽtat⁹ qsquis aplicis voluerit cõtraire decretis.c.nulli ibidem.

n ¶ Auctoritate.) Vt autẽ nostra diffinitionis sentẽtia inuiolabiliter obseruetᷣ,eã aplico duxim⁹ patrocinio roborãdam.c.j. de eo qui mitti.ĩ possess.cau. rei seruandç.

Cõcordata ad regni vtilitatẽ facta sunt.

o ¶ Personç.) Hic patet cõcordata esse facta tã ad Regis,q̃ ad regnicolarũ vtilitatẽ, & ideo videtᷣ qd Papa & Rex nõ debeãt derogare his cõcordatis, inquãtũ sapiũt regni vtilitatẽ.p ea quç no.Alex.& Ias. in.l.q Romæ.§. flaui⁹.ff.de ver.obli.& p c.j.de reg.iu.Si ergo nollent noĩationes graduatorũin regno habere locũ,eas tñ (salua pace dicã) nõ posset tollere nam vtilitatẽ regnicolis iam acquisitam sine eorũ facto nõ possunt tollere. regula id qđ nostrũ est.ff.de reg.iur. etiam quia sine scandalo non posset fieri, quod summopere ipsi ac omnes vitare debent. cap. nihil. de præscrip. vbi Feli. multa concedit vt scandalum vitetur. Et iu Euangelio habetᷣ, Væ homini per quem scandalum venit. Pauci essent tamẽ q auderẽt eis dicere,dñi cur ita facitis.Et sic Iudices debẽt secũdũ cõcordata iudicãdo,inspicere regni vtilitatẽ, & intellectũ vtilitatẽ regni respicientẽ insequi. Itẽ in dubio Iudices regni debẽt fauere graduatis & nominatis.teste Domi.in cõcil.37.dubitabatᷣ.col.3.quia habere viros literis præditos in Regno cõcernit fauorem fidei,& vniuersalis ecclesiæ exaltationem. cap.super Speculato. de magist.ca.cum ex eo.de electio.in.vj. & probaui infra in prçfat.ad rubri.de colla. quod est valde notandum contra eos, qui nominatos vel graduatos odio prosequũtur,quia scientiã odio habere videntur, & qui odit scientiã, odit & Christũ,q est scientia.cap.si iuxta.38.distin.Imo mẽbrum diaboli magis quam Christi est, qui discere atque agere bona recusat.vt in dicto cap.fina.Ibidem & hoc faciunt collatores ignari, quia similis similem diligit,vt in tractatu nominationum, & quanta sit vtilitas prouidere doctis scripsi in repetitione authenticæ habita.C.ne filius pro pro patre,in priuilegijs scholarium.

pius erunt nostra ⁿ auctoritate ac etiam generalis concilii præsidio cõmunita,efficacẽq; operã circa eorũdem conseruationem libẽter adhibemus,vt reges & ipsorũ Regnorum ᵒ personæ concessionibus,ᵖ priuilegiis,statutis,& ordinationibus huiusmodi in domino plene

p ¶ Priuilegijs.) Ecce hæc concordata data in priuilegiũ Regi & regno, & per viam contractus,vt infra patet in rub. de firma. & irreuoca. cõcorda.stabi.§.j. In multis enim cõtinetᷣ priuilegiũ,vt.r. licet videre tã in rub.de reseruã.quam alibi vt percurrẽdo cernere licebit,hic

connumerarem ni timerem.glo.metas excedere,& quilibet inter legendū hæc perſcrutari poterit.

q ¶Gaudentes.) Plenū ergo gaudiū eſt in domino.Ioan.16.c. Petite, & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum. & ad Philippenſes. 4. c.Gaudete in domino ſemper,iterum dico gaudete. Et quatuor generāt illd' gaudium, quæ theologi eliciunt ex illo dicto Matth.2.c. Videntes autem ſtellam,gauiſi ſunt gaudio magno valde, & intrantes domū,inuenerūt puerū cū Maria matre eius &c. Primo generat gaudium viſus. Prouerb.15.Lux oculorū lætificat animā.Et Ioā.20.c.Gauiſi ſunt diſcipuli viſo dn̄o,ſic cū q̄s per gratiā illuminat̄,ibi videtes ſtellā.& Act.8.c.in fine dicitur, quod poſtquā ille eunuch⁹ fuit baptizatus,& per fidē illuminatus,ibat per viā ſuā gaudēs.De Zacheo legit̄ Matth.19. c.quod feſtinās deſcendit de arbore,& excepit Ieſum gaudēs,& hoc gaudiū datur iuſto.Primo quātū ad ſe,quādo videt ſe ſanū factū. Secūdo quātū ad p̄ximū,quē videt ſaluatū.Tertio quantum ad deum,quē videt placatū,qui verò nō vidēt,ſunt triſtes.Thob.5.c. Quale gaudiū mihi erit,qui in tenebris ſedeo,& lumē cœli nō video.ſic qui per peccatū iſto lumine ſunt priuati,triſtes incedūt, ita qd' peccatores,maximè hæretici nūquā perfectę gaudēt,quia ſemp ſynderesim deferūt.Ideo ſcribit̄ Pſalmo.40. Nō gaudebit inimic⁹ me⁹ ſup me.Secūdo gaudet quis quādo eſt bene hoſpitatus.qd' p̄bat litera ibi intrātes domum. nā peregrin⁹ deui⁹& in p̄iculo cōſtitut⁹ gaudet,cū intrat domū.ſic iuſt⁹ dū itrat domū eccleſiæ p fidē, extra quā nō eſt ſal⁹. Matth. 25. Intra in gaudiū dn̄i tui. Et 1. Machab.14.c.Gauiſi ſum⁹in introitu.Tertio gaudet quis ratione inuētionis,ibi inuenerunt puerū cum Maria matre eius.& Luc.15.c. Congratulamini mihi,quia inueni dragmā, quā perdiderā.Et Matth.13.c. Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro,quē qui inuenit homo,abſcōdit,& præ gaudio illius vadit &c.& hoc gaudium non eſt in hoc mundo,ſed erit in paradiſo. Threno.2.c.Hoccine eſt vrbs perfecti decoris,gaudiū vniuerſæ terrę, habet tamen iuſtus in mundo magnā in corde letitiā.Dauid Pſalmo.4. dediſti leticiam in corde meo, quæ omnes alias ſuperat,vt plene Florēt.in prima parte ſummæ.titu.6.c.5.3.deſcribit.

Vltimo gaudem⁹ ratione bonæ ſocietatis,quæ melior eſſe ſocietas poteſt,q̄ habere puerum cum Maria matre ei⁹, dum inueniem⁹ plene in dn̄o gaudebimus.O bone Ieſu te humili corde precor, vt hoc plenum gaudium inuenire poſſim.quò mihi dicatur videbo vos,& gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.Ioan.16.c.

r ¶Pacis.] Quæ eſt trāquilla libertas.

Quæ generāt gaudium.

q gaudentes in pacis & trāquillitatis , ac amœnitatis dulcedine conquieſcant, & in eorum ſolita erga eandē ſedem deuotione feruētius perſeuerent. Nuper ſiquidē vt eccleſia ſponſa noſtra in

Archi.in.c.noli.23.q.j. & cetú vnde vigiti priuilegia pacis cõgerit Corset.in tractã.de potesta.regia. q.41.quę postq̃ recte sunt ibidẽ cumulata, nõ curo trãscribere, & D.Brelleius in suo dialogo,du bien & lutilite de la paix,& calamite de la guerre, vbi verbis gallicis rẽ pulchræ aperit. Sex causas ob quas pacẽ non habemus scribit glo.in verbo pacẽ. in ca. ad apostolicæ. de re iud.in.vj.Deº opt. maxi.nobis eã cõcessit p secula(si recte viuamº)duraturam.

s ¶ Vnione.) Vide quæ dixi in bulla cenę domini in princi. in verbo vnitatẽ. & ĩ extrauag.vnam sanctã.de maio. & obe. in extrauag.cõmunibus plene scribit de hac vnitate. Pręposi. in summa.15.dis.col. j.& seq. Alua.in trac. de planctu ecclesiæ. lib.j.art.54.

t ¶ Sacris canonibus.)Et sic quilibet sacros canones,ac ĩ eis statuta, seruare debet.c.1.de consti. vbi plene oẽs doct.tradunt,& christifideles vti canonibus à papa editis,ac sacris gñalibus cõcilijs,qđ facit cõtra iudices iudicantes secũdũ cõsuetudinem omissis canonibº & legibº p rationẽ in aere fũdatã,vel in eorũ capite momẽtaneo qescẽtẽ.de quo nõnihil ĩ ordinã.reg. annotaui.

sancta [s] vnione conseruaretur, & Christi fideles sacris canonibus à Romanis pontificibus & [t] sacris generalibus conciliis dumtaxat editis vterentnr quasdam constitutiões, quas decætero loco Pragmaticæ sanctionis & contẽtorum in ea in Regno Franciæ pro bono pacis & concordiæ, ac illius communi & [v] publica vtilitate cũ charissimo in Christo filio nostro Francisco Francorum Rege Christianissimo, dum Bononiæ cũ nostra curia essemus tractatas, & cum eisdem fratribus nostris diligenter examinatas, & [x] de eorum consilio cum præfato Rege concordatas,& per ipsius Regis legitimum procuratorem acceptatas de eorundem fratrum consilio & vnanimi consensu statuimus & ordinamus,prout in nostris literis desuper confectis plenius continetur,quarum tenor sequitur,& est talis.

v ¶ Publica vtilitate.) Hęc cõcordata facta sunt p cõmuni, & publica regni vtilitate & ad publicũ ipsiºcommodũ referri ac intelligi debẽt,qđ infra sæpiº induco ad multas quęstiones,& supra eodẽ ĩ verbo,psonæ dixi, ideo hic liber regno & regnicolis magno vsui futurº esse debet,extra tamen amissionẽ electionum.

x ¶ De eorũ consilio.) Et sic papa nõ debet ardua explicare sine cõsilio fratrũ,id est cardinaliũ.c.p venerabilẽ.§.rationibus qui filij sint legitimi,ibi sũt autẽ sacerdotes Leuitici gñis fratres nostri,qui nobis iure leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores

Papa ardua sine consilio cardinaliũ an explicare possit.

Triplex fit ecclesia.

a ¶ Leo &c. Ecclesia.) Quæ triplex est, quędam malignantium, in qua conueniunt maligni, & significat quascunq; cógregationes & conspirationes ipsorum. Dauid Psalmo. 25. Odiui ecclesiã malignãtium, & cum impijs nõ sedebo. Altera est militantium, & illa est in qua conueniunt iusti militantes, & est proprie ecclesia militãs, quæ est cõgregatio iustorum fidelium, de qua inducit celebrem mentionem. tex. in c. ecclesia. id est catholicorũ collectio. de consecratio. distí. j. & Ecclesiastici 3. c. Filij sapiẽtię ecclesia iustorum. & iste tex. Alia est ecclesia triumphantiũ, & ista est status glorię sempiternę, de qua dicit. Cãtate domino cãticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorũ. plene in summa. 15. dist. per Præpo. alijs etiã modis sumit per glo. traditis. in. c. fina. ne pręla. vices suas. & glo. in. c. scire. 7. q. j. & in cap. cum clerici. de verbo. significa.

b ¶ Martyrũ.) Hic multa de martyribus prosequitur Io. Dayma, & de indulgẽtijs, de qbus si quis velit multo plura videre, recurrat ad vnũ tractatũ de indulgentijs, vbi plenis oculis videri potest, & ad glo. in extrauag. vna. de pœni ten. & remis. in cõmunib⁹, & ad Feli. in sermo. de indulgẽtia plenaria, vbi quod semel animo exciderit, si legites, quasi postliminio in mentem reuocabis.

Leo episcopus seruus seruorum dei ad perpetuã rei memoriam. primitiua illa [a] ecclesia in angulari petra à saluatore nostro Iesu Christo fundata, Apostolorum preconiis elata. [b] martyrumq; sanguine consecrata & aucta, olim vbi primũ iuuãte domino per orbem terrarum lacertos mouere cepit: prouide attẽdẽs quãtũ [c] oneris humeris ĩpositũ haberet, quot oues [d] pascere

c ¶ Oneris.) Quod est impositũ etiam cuilibet magistratui. Primo dicit papę, & alijs rectoribus animarũ, animam ꝓ anima dabis, hij enim tot mortib⁹ digni sũt, quot ad subditos suos perditiõis exẽpla trãsmittũt. c. præcipue. xj. q. 3. habet enim papa & qlibet prælat⁹ on⁹ & curã medẽdi. ca. oĩs vtriusq; sexus. de penitẽn. & remissio. c. sacerdos. 3. q. 7. ideo est eis necessaria sciẽtia. c. sit rector. 43. dist. & quæ dico infra titu. 2. in verbo eminẽtis. & vita innoxia, alioqui dicit prælato, medice cura teipsum. Luc. 4. & Mat. 7. Eijce trabẽ de oculo tuo &c. De hoc dixi in 4. j. in verbo prædicationis, de colla. infra. Secũdo debet habere curã pascẽdi, de quo dixi in glo. seq. pascere. Tertio curã imbuẽdi subditos bonis morib⁹, & virtutibus. d. c. sit rector. & c. sapiens. & seq. de pœnit. dist. 2. ecce quãtũ oneris humeris prælatorũ, maximè summo põtifici ĩpositũ sit, qđ si recte (vt decet) gerãt eos de meliore nota commẽdare debem⁹, dicẽtes qđ diuus scribit Bernar. O vtinã pręlati tã vigiles repirent ad curã, q̃ ala cres currũt ad cathedrã. d ¶ Pascere.) Habet ergo papa pascere oues Christi. Fuit em̃ Petro & successorib⁹ ei⁹ dictũ.

Triplex onus pape prælatis est impositum.

Tripliciter prælat⁹ habet pascere subditos.

quot custodire, ad quot etiã remotissima loca oculos intendere [e] cogeretur di-

Ioan.vlti. Pasce oues meas, &.c.significasti.de elect.& dicitur prælatis.primę Petri vlti.c.pascite,qui in vobis est, gregem dei. Primo debet etiã quilibet prælatus oues pascere exemplo bonæ conuersatiõis, plus enim mouẽt(dicit Grego.) exempla, quam verba, & Christ⁹ primo cepit facere, postea docere, Actuum primo.dixi in glo. prædicationis.§.j.infra. de colla. Secundo debet eos pascere verbo prædicationis, quia inter cętera quæ ad salutem populi Christiani spectant, pabulum verbi dei permaximè sibi noscitur esse necessarium. ca.inter cætera. de offic.ordina.c.sit rector.43.dist.nã. 3.Regũ.20.ca.scribitur. Custodi virum istum, qui si laps⁹ fuerit,erit anima tua pro anima eius,& pastor qui non increpat delinquentes,eos proculdio tacendo occidit. Grego. in ca. Ephesijs.43.disti. Hiere.3.c.Dabo vobis pastores secundũ cor meum,& pascent vos scientia,& doctrina,& sic patet ibi,quod pręlatus debet à deo dari,vt dicit tex.dabo,deus nõ dat aliquem per pecuniam,& sordes, & ideo illi,qui sic dati sunt, nõ sunt a deo, & debet esse vtilis subditis, quod probatur in tex.vobis,qui est cas⁹ datiui, importãs vtilitatem.l.furioso.ff.de re.iud. debetq; dari is, qui est iuxta cor domini,non vitijs irretitus, & is datus debet pascere subditos scientia prędicationis, doctrinæ,& vitæ, ecce qualis debet esse prælatus,alia dicam infra titu.2. Tertio pręlatus pascere oues fructu orationis debet,& sic orare pro subditis.1.Regum.12.Absit à me hoc,vt cessem orare pro vobis, Moyses & Aaron pro populo orare non desinebant, hodie in malos pastores dicebat quidam hos vers⁹. Poscendo gregem,non à pascendo merentur. Pastores ouiũ nomẽ habere suum. Concludendũ est igitur ꝙ prælati debent pascere gregem, non seipsos, vel canes, seu meretrices, alioqui dicit illis dominus deus Ezechiel.24.c. Væh pastorib⁹ qui pascebant semetipsos, Nonne greges à pastoribus pascuntur? Exponit Florent. in.3.parte summę.titu.19.c.xj.

e ❡ Cogeretur.] Instigante officio.l. monẽte. C.de delatori.lib.x.vbi patru⁹ meus Rebuffus no. officium monere officialem,vt adimpleat ea, quæ ad suum officium pertinent,& si quis propter necessitatem officij accusauerit aliquẽ,excusatur à pena pręsumptę calumnię ratione officij, non a calumnia probata.l. 2.C.qui accusa.non possunt.Bar.in.l.2. §.si publico. col.3.versic. prima est.ff.de adult.ideo si iudex formauerit inquisitionem præcedente fama , excusatur à pręsumpta calumnia , nec tenet ad expensas,quia processit ex necessitate officij.Ioan.Fab.hui⁹ rei memoriam refricauit.in.l.seueriter.C. de excusa. tutor. Bal.in.l.iubemus.in princi.C. de probatio.& in.l.obseruare.§.proficisci.q.16.ff. de offi.pconsul.facit.l.qui cũ maior.§. si patris.ff.de bonis libert. Aufre.in decisio. Tholosa.q.6.item &c.si pcurator.& Barb.consil.47.scribitur.col 2. & seq. in.j.volu. multa in hanc partem verba

Officium à præsumpta calumnia excusat officiales

uino quodam consilio [f] parochias instituit, dioceses distinxit, episcopos creauit, & [g] metropolitanos præfecit,

fecit,tu illum(si non graueris)videto.

f ¶ Parochias instituit.]Et sic per hũc tex. ibi diuino quodã cõsilio. &c. patet quod beneficia sunt de iure diuino instituta.Cõtrarium tamẽ firmat Panor. in.c.cõstitutus. nu.13. cũ seq.de religio. domi. vbi dicit titulos beneficiorũ esse de iure positiuo, & ideo papa potest dispõere de eis,prout vult,idẽ sentit in disputatio.incipiẽte episcop⁹.col. 2.per tex.in.c.j.22.dist. vbi papa instituit patriarchas,archiepiscopos,episcopos,& alios in dignitate ecclesiastica cõstitutos.c.ĩ illis.80.dist.plene Io.de Selua in tract. de beneficio.in.j.parte.q.4. nec obstat hic tex.quia nõ dicit nutu diuino,sed diuino quodã consilio,vt in simili dicitur in.l.fina. C. de quadrien. prẹscriptio.&.c.quã pio.j.q.2.& sic deo consulente.Iacobi.j.vnde dicit hic tex. quod primitiua ecclesia instituit diuino quodam consilio parochias,dioceses distinxit, episcopos creauit.&c.Ex quo infertur,ꝙ omnia beneficia,demptis papatu,& episcopatu⁹, sunt de iure positiuo. per tex.in.c.j.13.q.j ca.pastoralis.de his quæ fiunt à prælato vbi Dyonisius papa instituit parochias, & eas diuisit. Panor.in repe.c.extirpandę §.qui verò, col.2.de præb.c.cum olim.de cõsuetud. de cardinalatu quo iure sit introduct⁹. Tradit plene Bar.in tracta. de præstan. card.in.j.q.primę partis.nec refragatur iste tex.dum dicit quod primitiua ecclesia creauit episcopos.Respon. verum esse,sed nõ episcopatus,sic papa modernus creat episcopos,sed non episcopatus, qui sunt de iure diuino, vt dixi supra,& cardinales creant Papam, sed nõ papatum.ca. vbi periculum. de electio. in.vj.& per prædicta elisa est opinio cõtraria.

Bñficia an sint de iure diuino

g ¶ Metropolitanos.] Hic Ioan.Dayma instat dicens metropolitanos ab archiepiscopis differre,per tex.in ca. cleros.21.dist. qui hoc mihi ex sententia non probat,quia licet sint diuersa nomina, sunt tamen synonima. probatur in summa.9.q.3. nisi archiepiscopus sumatur pro primate, quia tũc differt à metropolitano.teste Card. Alex.in.d.ca.cleros,sed quod metropolitanus & archiepiscopus sint idem, firmat tex.in.ca.referente ibi ad metropolitanum videlicet Remensem archiepiscopum appellauit,de præb.ca. hæc quippe.Ibi ad Turoneñ. archiepiscopum, ipse enim est metropolitanus. &c.3.q.6.quid adhuc egemus testibus? cum prædicti tex. plane probent. Item tex.in.ca.licet in corrigendis.de officio ordinarij vocat archiepiscopum senoneñ.metropolitanum,in.c.fi. de his qui fiunt à prælat.vocat archiepiscopum,ergo sunt idem. hoc etiam probat.text. in.c.cum ex officij.de præscript.c.vt litigãtes ibi archiepiscopus iure metropolitano.de offi.ordina.in.vj.idem dicitur in.ca.penult.de arbit.c.j.de offi.leg. Itẽ metropolitani possunt frui,aut metropolitanorum,aut archiepiscoporum nomine.cap.j.in fi.99.dist. &.c.seq.hoc etiam admisit communis vsus loquen-

Metropolitani & archiepiscopi non differunt.

vt tanquam membra [h] capiti obsequentia cuncta secundum eius voluntatem salubriter in domino gubernarét, & tanquá [i] riuuli à perénni fonte Romana videlicet ecclesia deriuátes, ne angulum quidem dominici agri irrigatum dimitterent, vnde sicut alii Romani pontifices prædecessores nostri suo tépore omni studio curarunt vt dicta ecclesia vniretur, & in sácta vnione huiusmodi sine ruga & macula cóseruaretur & ónes [k] vepres ab eadé ecclesia abolerétur cuius proprium est (diuina opituláte gratia) virtutes colere, & vitia radicitus extirpare, ita & nos tépore nostro & præsenti durante concilio ea facere & curare debemus quę vnioni & cóseruatiói eiusdé ecclesię conducere videntur. Eapropter oés [k] vepres quæ vnioni hu

di, ita quod nudis tantum verbis differunt archiepiscopus & metropolitan⁹. tex. in extrauag. vna in verbo archiepiscopi. de censi. in extrauag. cõmunibus. h ¶ Capiti.) Et sic mẽbra mystica debent diligere, & obsequi capiti, & ab eo nó discedere. c. cum non liceat à capite membra discedere. de pręscriptio. cap. j. & ibi Cardi. xj. distin. quod maximè in duob⁹ esse debet, in vnitate affectus, & vnitate effectus. vnitas affect⁹ est, vt idem velint mẽbra, id est subditi, qđ caput, id est papa, vel princeps. Paulus ad Ephesios. 4. cap. Soliciti seruare vnitatem spiritus, scilicet eiusdem volũtatis, prout exponit glo. ibi. vnitas effectus est, vt mẽbra vnanimiter impleant voluntatẽ sui capitis & principis, & qui implet voluntatem illius in eo manet. Ioan. 15. c. *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, & qui nó remanet in illi⁹ vnione, mittetur foras, & arescet, & in ignẽ mittetur, & ardebit.* d. c. 15. Ioan. & ideo subditi ex debito fidelitatis tenenť seruare præcepta, & ordinationes capitis sui. Ioã. 14. c. *Si quis diligit me, sermonẽ meũ seruabit: & q non diligit me, sermones meos nó seruat,* & hoc expressim tenuit Ioã. de terra rubea in trac. cótra rebelles regũ. art. 3. tertij tracta. vbi plene ꝓbat, & Pręposi. in. c. quanuis. 21. dist. scripsi in bulla cenę dñi. in glo. vnitatem, nisi illa pręcepta sint cótra deũ. c. si domin⁹. & seq. xj. q. 3.

Subditi debẽt obse q principi.

i ¶ Riuuli.) *Sicut oés riuuli à fonte, ita oés ecclię à Romana deriuanť.* c. fi. xj. dist. ca. loquitur. 24. q. j. Ipsa eñ ecclesia Romana est caput oím eccliarũ ratióe prîcipij institutióis & prælationis. c. quãuis. 21. dist. c. 1. 22. dist. Præposi. p illũ text. í summa. 15. dist. & in. c. 1. 22. dist. & diciť domina in. c. oportebat. 79. dist. & mater. c. qcunq; abstulerit. 12. q. 2. & à papa omnes dignitates pcedũt. c. 1. 22. dist. Deci⁹ cósil. 573. í casu. col. j.

k ¶ Vepres.) Hoc dicẽdi schemate vtitur. tex. in cle. dudũ 4 j. de

sepultu. & tex. in rub. de auctoritate generalium concilio in Prag.

Tractat' nō attenditur, sed cōclusio.

l ¶ Tractatus.) Multa tractantur inter partes quæ non veniunt ad conclusionem, nec effectum. l. si ex causa. nūc videndum. in fine. ff. de mino. cap. dudum. de reb' eccle. nō alie. & multa dicunt quæ non fiunt. l. sciendū. §. 1. ff. de edilicio edic. Bal. in l. multum. per illum tex. C. si quis al teri vel sibi. Deci' cō sil. xj. quoniam. col. 1. vnde ea ratiōe testes deponentes de tractatu contractus, non pbant, nec sufficit probare tractat' & præambula actus. Ias. in consil. 22. in quæstione. in fi. & consil. 24. in causa. col. 7. in tertio volu. Nec aliquod ius ex tractatu quæritur partibus, donec res fuerit firmata. ca. tua. de his quæ fiunt à prælato, sic consuluit Alexā. consil. 28. visis col. 1. in primo volu. ideo tantum attenditur conclusio contractus. tex. in. l. si volun tate. C. de rescin. ven. & sic dies conclusionis actus, & locus cōclusionis in instrumē to debent describi, quia sola conclusio dicitur contractus & actus. Bal. in. l. cō tractus, per illum tex. C. de fide instru. Barb. in repet. rub. de fide instru. col. 61. in paruo volu. Item in libello attenditur conclusio. Bal. in l. præscriptione. in fi. C. si contra ius. & in l. domum. col. j. de rei vendi. Idem in rescri pto dicit Innocen. & alij in. c. super literis. de rescrip.

Schisma tribus modis dicuntur.

m Schismatis.) Q. d scissurā sonat. cap. schisma. 24. quæst. j. Et schismatici sūt hi q ab vnitate Roma. ecclesiæ se segregant, constituendo sibi ecclesiam, & ordinādo sibi clericos & sacerdotes. c. inter. 24. q. 3. Panor. & alij in rub. de schisma. vbi sic pprie capitur. Largissime schismatici dicūtur omnes in mortali peccato constituti. ca. audi. xj. q. 3. Large vero excōicati schismatici vocant, qa sūt extra ecclā & cōionē fideliū. c. cū excōicato & seq. xj. q. 3. abunde scribit de schismate. Cōrad. in suo trac. de schismate ad regē Carolū p totū. vide mlta

iusmodi obsistūt, & segetē domini pullulare nō sinunt tollere prorsus & extirpare, ac virtutes in viā domini inserere satagim'. Sane inter arcana mentis nostræ reuoluētes quot l tractatus inter piæ memoriæ Pium. ii. Sixtum quartum, Innocentium. viii. Alexandrum. vi. & Iulium. ii. Roma. pontifices prædecessores nostros, & claræ memoriæ reges Frāciæ Christianissimos super abrogatiōe certæ cōstitutionis in dicto regno Frāciæ vigentis quæ Pragmatica vocatur habiti fuerūt. Et licet Pius. ii. præfat' nūciis ad claræ memoriæ Ludoui. xi. Frāciæ Regē Christianissimum destinatis tātis eidē persuaserit rationibus, vt rex ipse Pragmaticam sanctionē huiusmodi tanquam in seditione & m schismatis tēpore natā suis patētib' literis,

de hac Pragma.ĩ defenso. concorda. in.5. ratione maxime,ego cum iam sit abrogata eam alijs rationib⁹ nõ impugno.

n ¶Abrogauerit.)Et sic tẽpore Sixti Pragmatica fuit antiquata,& quædam concordata facta,sed nõ fuere in Regno recepta, vt dicit̃ hic,& in prę fa.ad rub.de colla.infra scripsi.

o ¶Receptæ.) Ergo non ligauerunt cum leges ex alia ratione nos non teneant,quã quod iudicio populi sunt receptæ.l. de qb⁹. ff.de legib⁹. vide glo. in.§.præfatiq; ordinarij in verbo post præsentiumacceptationẽ. infra de colla.

p ¶Gallicos prælatos.)Quando apparet cõtradictor,is primo per hũc tex.citãd⁹est. postea gñaliter oĩs cuius interest.c.fi.de electio.in.vj. cui⁹ verba sic habẽt,vocationem autem huiusmodi nominatim vbi est coelect⁹,vel apparet oppositor,alias gñaliter in ecclesia,in qua ele-

[n] abrogauerit tamen huiusmodi abrogatio, nec etiam literæ Apostolicæ præfati Sixti super cõcordata,cum oratoribus præfati regis Ludouici ad præfatum Sixtũ prædecessorẽ destinatis habita,expeditæ per prælatos & personas ecclesiasticas dicti Regni [o] receptæ non fuerunt,nec ipsi prælati & personæ ecclesiasticæ illis parére, nec monitis Innocentii & Iulii prædictorum aures præbere , sed eidem Pragmaticæ constitutioni inhęrerevoluerũt,vnde pręfatus Iulius prædecessor in præsenti concilio Lateranensi vniuersalem ecclesiam repręsentante pér eum legitime indicto abrogationis Pragmaticæ sanctionis huiusmodi negociũ & illius discutionẽ venerabiliũ fratrũ suorũcardinaliũ(de quorũ nũero tũc eram⁹)& aliorũ prælatorũ cõgregatióib⁹ relationẽq; discussorum sibi & eidẽ cõcilio faciẽdam cõmisit[p] gallicosq; prælatos

ctio facta est &c.Itẽ hæres conficiens inuẽtarium debet citare legatarios & creditores nominatim,si certi sint,alioqui generaliter.Bart. Bal.& Ias. in.l.fi.§.j.col.3.C,de iure deliberã. Panor.cõsilio.73.in quæstione col.3.in.2.vol. quãuis Bar.cõtrarium teneat in.l.si eo tẽpore. C.de remiss.pig.Et quando nõ defenditur pupillus,citandus est tutor nominatim, si sit, vel affines,& cõsanguinei primo nominatim,& postea oẽs quorum interest.l.hęc autẽ.§.1. ff.quib⁹ ex cau.in possecatur.& hæres institutus citãdus est,si sit certus,alias debent citari generaliter illi , quos ꝓxima successionis causa tangit. l.1.§. denunciari.ff.de ven. inspicien.l.si curatoris.C.de iure deliberandi. Bar.in.l.si quis instituatur .§. item si conditioni. ff. de hæred. institu. Barbatia. consilio.1º. clementissimi &c.mihi videtur col. 3.in.j. volumi. & consilio. 28 . scripsit.

Citãd⁹ noiatim is cui⁹ interest si sit,vt infra.

col.9.ibidem.Hippol.sing.259.genera-
lis citatio. Idem in vassalis consuluit
Card.consil.74.dominus. alioqui cita
tio generalis non valeret. Docto.in au
thēti.si omnes.C.si minor ab hęredi.se
abstineat.Imol.in.c.ī nostra.col. penul.
de procura.Albert. Brunus concil.87.
circa in fi.in materia feudali. Hippo.in
repet.l.de vno nu.179.ff.de re iud.& in
rub.de ꝓba.fol.44.col.2. Proinde ad-
iudicationem factam in solutum non
citato possessore certo nominatim,quā
do erat,non valere,licet generaliter ci-
tatus sit aduersarius.consuluit Alex.cō
sil.5.in causa in.2.volu.& consil.98.su
per eo.col.vlti.in.7.volu.Soci. cōsil.13.
insignis.col.3.in fi.cum sequen.in.4.vo
lu. Quando minor vult petere restitu-
tionem in integrum aduersus credito-
res præsentes, id est in ciuitate existen-
tes,debent hi nominatim citari,quan-
do certi sunt, si incerti vel absentes ge-
neraliter. Authē.si omnes.& ibi Bal. &
Iacob.C.si minor se ab hęred.absti. Prę
terea si res vi aquarum ad fundū meū
tracta & portata sit,debeo domino de-
nunciare, vt tollat, si certus sit.l.præ-
tor.§.fina.ff.de damno infecto si domi-
nus sit incertus potero generaliter pro-
ponere, quod quicunq; fuerit dominus,
veniat, & tollat intra certum temp⁹ in
citatione præstitutum,& tunc si non cō
paruerit is,cuius est res, censetur habi-
ta pro derelicto. Feder.cōsil.107. domi
ne Frācisce & seq. vide Iacob.in.l.pars.
ff.de iud. idem debet fieri de rebus in-
uentis & animalibus oberrantibus(quæ
expaua vocamus) de quibus Ioan.Fab.
in.§.examen.insti. de rerum diuisio.Lu
cas de penna in.l.j.C.de coarta. lib.xij.
& plene D.Chassagneus in cōsue.Bur-
gund.rub.prima.§.primo.Idem in exe-
cutione bonorum tradunt Bar. & Ias.
in.l.decem.ff.de verb.obliga. & Barba.
concil.28.scripsit.col.8.& seq.in.j.volu.
Idem in remedio.l.fina.C.de edicto di
ui Adriani tollēd.vbi abunde nota. Et
in testamenti publicatione idem censet
Bal.in.l.publicati.col.2. quæst.6.C. de
testa. Et in protestatione non omisit
Bart.& alij in.l.non solum.§. morte.ff.
de noui operis nuncia.Feli.& alij in.ca.
cum M.col.14.nu.28.de constitu.Et in
vsurarum restitutione sic faciendum est
se consuluit. Ancha.consil.306.efficax.
Et quando est vnio reuocanda seruan-
dam hanc practicam firmat Petrus de
Perus.in tracta.de reuoca.vnionis.c.6.
in fi. Et quando procurator est constitu
tus contra Titium,si reuocetur, intima
tio est Titio facienda, si generaliter sit
constitutus, generalis intimatio suffi-
cit. Feli.in ca.ex parte decani.col.xj.in
4.regula.de rescript.& regulariter ser-
uatur hæc practica.Quam amplia tam
in criminalibus quam in ciuilibus.Bar.
in extrauag. ad reprimendum in verbo
per edictum,circa finē quomod. in lęse
maiesta.crimi.proced.Secundo amplia
etiam si reus non sit principio cert⁹, sed
est de facili certificandus,adhuc nomi-
natim & specialiter debebit citari.Do-
mi.in.d.ca. fina. Alex.concil.5.in causa
col.j.in.2. volu. Feli.in.c.2.col.6.versi.
& possent ista.de consti.Tertio intelli-
ge etiā si statutū vel cōsuetudo seu ordi
natio dictaret proximiores vel cōsan-
guineos citandos, debet eñ intelligi vt

Vide Ponor. cōsil. lxxiij. i. vol. qui hanc materiam [illegible]
eleganter tractat [illegible] Chassan. rubr.
[illegible]

hic,& secundum ius cōmune,prout cōsuluit Alex.consil.107.perspectis.col.j. in.5.volu.per.l.primā §. denunciari.ff. de vent.inspiciend. quia per prouisionē statuti nō cēsetur esse derogatum iuri, nisi hoc appareat.l.quoties.ff.de actio. & obliga.Barb.in.l.prætor vltima.ff.vi bono.rapto.Bal.in.l.cum.C.de furt. Panor.& Decius in.c.de causis de off.delega.Quarto extēde quod hæc citatio nominatim potest fieri in personā, si persona inueniri possit,alioquin ad domū, in qua degit citādus.l.4.§. prætor.ff.de damno infect.Alex. vbi supra &.d.consil.107.col.2.in.5.volu. Quinto procedit etiā si per rescriptum mandetur vocatis vocādis procedas,adhuc debet fieri citatio specialis,si aduersarius sit certus.c.exhibita. de iudic.Deci⁹ cōsi.275. ideo fuit annullat⁹ ꝓcessus in causa ferrariēsi cōmissa vni à Roma.pontifi.cōtra Titiū & alios sua putātes interesse, eo quod specialiter non erāt citati,licet essēt certi.Feli.in.c.cū inter col.7.versi. nā licet papa.de exceptio.Sexto amplia etiam si superior mandet, quod citetur omnes,quorum interest,adhuc debebit citari nominatim certus aduersari⁹, & alias generaliter. Soci.in tract.de citatio.arti.5.q.13.Innocen. pulchrę in.c.dilecti.col.j.de exceptio. qđ intellige quādo mādaret tribuendo iurisdictionem, secus si iudex seruienti vt citet omnes, quorum interest, tunc non poterit, ne mandatum excedat,in specie citare. Nicola.Milius in verb. citatio.q.66.de rota decisio. 419. si impetretur in nouis. Primo limita, quando citandus esset incertus,nec de facili certificandus, tūc potest fieri citatio generalis, seu monitio.c.primo qui matri.accusa. possunt. Ancha. & alij in.d.cap.fina. de electio. lib.vj.vbi dicunt colligi regulam, quod quando aduersarius non est certus,sufficit generalis citatio.ratio est, quia tūc pars diuinare non cogitur.l.si putator. ff.ad leg.aquil.Barba. consil.vlti.primo dubio in quarto volu.col.6.vbi dicit cōstare de certitudine personę per famā. Secundo fallit in facto generali.l.si eo tempore.C.de remissio.pigno.vt quando imminet venditio fundi, qui potest esse alij obligatus,ignoratur tamen an & cui, tunc satis est generalem facere citationem, quod qui sua putauerit interesse, tali die habeat comparere.Innocē.in.cap. humilis. de maio. & obedien.vel quando natura rei seu causę respectu petitionis non dirigitur cōtra certam personam, vel propter ignorantiam citandorum, vel alias. Innocēt.in cap.cum in tua qui matri. accusa. possunt. cap.fi. de clandest. desponsa. Imol.& alij in cap.ex tuæ.col.4.de cleri. non residen. Bald. in.l.fi. col.10. quæst.4.C.de edicto diui Adria.tollen. Ange.in.l.vacantia.C.de bonis vacantib.lib.10.Et sic scholaris volens recedere de loco studij potest proclamata facere,qđ quicūq; voluerit aliqd ab eo petere, compareat intra certum tempus. glo.in l.vna.C.vt nemo inui.agere. Panor.& Præposi.in d.ca.fi.col.j. qui matri.accusa.pos. Et hoc debent facere episcopi in studijs existentes, & abbates maximè cum multos habeant famulos,qui creditorib⁹ possent(ob subitū domini discessum) fraudē facere,qđ non

Capitula eccleſiarũ & monaſteriorum conuentus ac parlaméta, & laicos illis fauentes cuiuſcunq; dignitatis, etiam ſi regalis exiſterét ſanctione ;prædicta. Vtentes ſeu illam approbantes omnéſque & ſingulos alios ſua communiter vel diuiſim ª intereſſe putantes.

debent permittere. Sed hodie bene multi ſcholaſtici recedũt de nocte, ſicut noctuę, & creditore inſalutato, imo quod peius eſt ſocio. ſolet etiam apponi comminatio, quod ſi intra terminum nõ ſe oppoſuerint, non audientur. Soci. vbi ſupra articu. 22. q. 5. An requiratur ſententia, quod nullus audietur de cætero? Inno. in d. c. ſi. qui matri. accuſa. poſſ. tenet quod ſic, vt deinceps non audiatur opponere volens, ante verò poterit ſe opponere, quã decretum ſit interpoſitum, vt ſupra dixi, & donec res eſt integra, vt. d. c. ſi. vel ſilẽtium impoſitum. Alioqui ſec⁹, niſi fuerit ignorans. Feli. in ca. 2. col. 6. de conſtitu. vel niſi peteret ſe reſtitui in integrũ. Et hoc literis (vt ſolet in Francia fieri) à cancellaria impetratis. Imol. in cap. in noſtra. col. vlti. de procura. Et debent tres interuenire citatiões, nec vna pro omnibus ſufficeret. Ioan. Andr. in c. ex tuę. de cleri. nõ reſiden. Bal. in d. l. ſi. q. 4. C. de edict. diui Adria. tollendo. glo. in. cle. j. de vita & honeſta cleri. Sal. in d. l. ſi. diſtinguit, vide eũ. Tertio reſtringe quãdo iudex ex officio procederet, tũc generalis citatio valeret. Inno. & Imol. in. d. c. humilis. de maio. & obedien. Quarto modera quando non intereſſet alicuius principaliter, ſed generaliter Card. conſil. 74. Dominus abbas col. 2. vt quando citantur ſcabini, decuriones, & alij ad conſilium ciuitatis, quia nõ intereſt principaliter vnius, ſed generaliter, ideo valebit citatio generalis. l. 2. c. de decurio. lib. x. Idẽ in matrimonio. Innoc. in c. ſi. qui matri. accuſa. poſ. vbi no. tũc habere locũ citationem generalẽ, vbicũq; admittuntur plures ad agendum & contradicendũ, vt in matrimonio, reſtitutione, adoptione, & ſimilib⁹. c. lator. qui fil. ſint legi. & d. authẽ. oẽs. C. ſi minor ſe ab hęre. abſti. ratio eſt qa neſcit quæ perſona debeat citari, ſicut de electiõe actionũ. l. j. §. qa autẽ. ff. quorũ legato. Quinto limita qñ eſſet multitudo pſonarũ citãda. Bart. in extrauag. ad reprimendũ in ver. citatũ. Iaſ. in. l. decẽ. col. antepenul. nu. 39. verſi. limita tamẽ. ff. de ver. oblig. dicens eſſe mẽti tenẽdũ, quia paucis notũ, vide ibi. Sexto vt p Petrũ de bellapertica in. q. 434. quãdo agebat. de iure reali ſibi cõpetẽte declarari, qđ reſultabat ex perſona ſolius petentis, allegat. l. intra. ff. de mino. & l. ad rẽ de mune. & honori. vide an pbent. Septimo limita in talleis tributis & collectis, in quib⁹ null⁹ ordo iuris requirit, nec citatio, ſed valẽt præcepta generalia, & denunciatiões, quod quicunque debet ſoluere talleas, vel collectas ſoluat. glo. ordina. in. l. incola. in 2. ff. ad municipa. Bald. conſi. 434. licet in. 4. volu. vide alia in glo. ſequen.

q Intereſſe putãtes.] Et ſic de iure valet,

citatio,compareant prætendētes interesse,vel compareas si tua putaueris interesse.glo.singu.in.l.ea quidē.in fi.C. si mancip.ita fue.alie.vt manu.secundum Panor.in ca.j.col.2.de causa possess. Alexā.in.l.de pupillo.§.meminisse. in fi.ff.de noui ope.nuncia.Ias.in.l.nec quicquam.§.vbi decretum.col.3.de offi. procons.vbi in hanc partē multa verba facit. Item valet citatio,si velis intersis ꝓductioni testiū,vel alteri actui. c.significauit.de testib.Illud autem certo certius est,quod præcise & simpliciter nemo in ciuilib⁹ citatur,sed sub modo præscripto,scilicet si vult cōpareat, alias ꝓcedet̄ vt iuris fuerit & rationis. arg.c.quia propter.de elect.c.j.illo titu. lib.6.Specu.eo.titu.§.sequitur.versic.illud. Nec impugnatur hæc citatio, licet vsus eam non receperit,compareas si de iure tuo confidis,vel de defensionibus tuis.l.diffamari. C.de ingenuis & manumis. Valet etiam citatio,compareas si in pœnā incidisti.per glo.in.d.l. ea quidem, secundum Bal.in marg.in verbo citatio.q.59.Stylus tamē in Frācia eam non admisit,vel si senseris te grauatum compareas.ca.ex parte.2.de verbo.signifi. Panor.in.d.c.1.vel soluas sub pœna excommunicationis,aut alia, nisi causam allegare in contrariū velis, ad quam &c.glo.in.l.de pupillo.§.meminisse.ff.de noui ope.nūcia. Iaco.in.l. ad peremptorium.col.vlt.ff.de iudic. & hæc practicatur in curijs ecclesiasticis maximè.¶ Quæro quando possit fieri hæc citatio? Respon.quando dubitatur cuius intersit,quia si esset certum,nominatim deberet fieri.vt supra in glo. proxima dixi.nam citatio nunquam faciē da est de aliquo cuius non intersit.l.ille à quo.in prin.ff.ad trebell.glo.in.l.3.§.si in causa.de bo.possess.quia eo fit,vt citatus compareat,& de iure suo doceat. c.fi.de elect.lib.6.si non interesset,non admitteretur.l. titia.ff. solu.matri. Bal. vbi supra.in verbo citatio.q.12. Et cum sit incertum,fit generaliter.vt hic. Ancha.consilio.206.visis actis. ¶ Secundo quæro quid operet̄ hæc citatio? Respō. Primo si non compareat is qui interesse prætēdit,procedetur in causa non obstante cōtumacia. Soci.vbi supra.q.14. non tamen reputatur cōtumax ad hoc. vt possit mulctari,prout dixi in stylo Bituriceñ.arti.1.in glo.& aussi ny aura point damēde.Rub.de adiorna.nec ad hoc vt possit excommunicari.Bal.in.c. vno.col.4.versi.& nota quod non potest.nu.36.de mili.vassa.qui contu.est. Ratio est,quia deficit conditio,sub qua fuit citatus,videlicet quia putat sua nō interesse,ideo non debet reputari contumax.Iaco.in.l.ad peremptorium.col. vlti.ff.de iudic.nec condemnatur in expensis,nisi Iudex comminationem expensarum in citatione apposuerit.ca.fi. de maio.& obedien.quod non solet fieri. Item comparens citat⁹ sub illa clausula nō potest petere se relaxari,seu vt practicè loquar congedium,ita fuit ꝓlatum arestū,vt patet per Aufre.in stylo parlamenti in.4.parte aresto.63.sequitur Boerius in repetitione.l.consentaneū.in quinta oppositione.& in addi. C.quomodo & quando iudex,quia nō censetur citatus,nisi conditionaliter,ita in.q.per aresta.q.109.aresto.4.per Ioā.

Gñalis citat° q̄n possit fieri, & qd proſit.

Gallum. quippe non tenebatur compa rere, si noluisset. De rota decisio. 419. si impetretur circa finem in nouis.

¶ Insuper licet clericus non possit citari compariturus coram iudice seculari. c. si diligenti, & c. significasti, de foro cõpetenti, etiamsi consentiret, vt ibidẽ patet, tamen quando citarentur omnes sua putantes interesse, clericus adstringeretur ad comparendũ, quia potius est quædam admonitio quam citatio. secũdum Bald. Ias. & alios in. l. testamenta col. 2. C. de testamen. Anchar. cõsil. 333. an dubia Bal. in ca. fi. de offic. iud. vbi infert quod si testamentum sit insinuãdum coram potestate loci citatis creditoribus, si aliqui sint clerici, poterint citari per illam clausulam, si sua putauerint interesse, cum non sit citatio precisa, sed monitio, quæ non arguit superioritatem monẽtis, sed pari post fieri, sec⁹ in alia citatione. glo. Panor. & Bar. in cap. cum causa. de offi. deleg. sequitur Iacob. in. l. 1. col. 4. ff. de iud. Maleret. in tractatu. de elect. fo. 34. versicu. secundum dictum est, plus dicens quod factum proclama per iudicem secularẽ, quod compareant quorum interest talem carceratum non relaxari, comprehendit etiam clericos. Tutius est tamen secundum eum, quod iudex secularis requirat ecclesiasticum, vt moneat clericos si velint aliqd opponere, & sic trãsit cum doctrina Iaso. in. d. l. testamenta. hæc requisitio non est solita fieri, vt ibi dicit Paul. se cõsuluisse. Idem tenet Sali. in l. consulta diualia de testa. Feli. in ca. cum inter. col. 7. in. 2. limitatione. de except. & in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de cõsti. & sic vidi in forẽsi. iudicio seruari. Preterea tenẽt sic citat⁹ ꝓbare sua iter esse, sec⁹ si simpliciter esset citat⁹. Bal. i l. fi. q. 5. C. de edict. diui Adria. tol. Soci. in. l. Libert⁹. col. 2. ff. de i ius vo. Fel. in c. cũ sup. col. 6. de re iud. & incõtinẽti hoc ꝓbare debet. Panor. in. c. veniẽs in. 2. no. 4. de testi. sufficit tamẽ semiplena ꝓbatio, qa iudiciũ est summariũ Deci. in. d. l. fi. nu. 45. versi. circa primã conclusionem. ¶ Notandũ est ꝙ licet citatio nominatim facta habilitet personã citati, ita vt contra ipsam nihil postea possit iuhabilitatis opponi. Inno. & alij, in. d. c. cũ inter de except. Bart. in. l. cũ mulier. col. 2. ff. solu. ma. Ioan. de Anani. in c. intelleximus, col. 8. vers. nec obstat, si dicatur. de adulte. Hyppoli. in. l. q ignorans. colla. 2. ff. ad leg. cor. de fal. limita quãdo citaretur sub cõditiõe, si sua putauerit interesse, quia videt esse defensio voluntaria, & non necessaria, Roma. in l. de pupillo. 4. i. ff. de no, ope nuncia. Ex quo infertur, ꝙ stante. consuetudine generali regni, Francie, vt consanguineus possit offerre pretium pro re vẽdita extraneo. itra annũ. vel intra recisius tempus secũdũ cõsuetudines. et elapso tempore exterus conueniat cõsanguinẽ, si velit retrahere rem quod offerat pretium, si postea videat tempus elapsũ non poterit hoc opponere, quia ex quo fuit citat⁹, censetur habilitat⁹, hoc pulchre tradit Cepola, caut, 68. et si petẽs se mitti sequitur. Ias. in, d. l, de pupillo 4. Seruo. in fi, quod est not. Secundo si statuto caueatur quo ciues oẽs in prima instantia, nõ extrahantur extra ciuitatẽ, vt in mõtepessulano est, & ego

conuenio quendã tanq̃ ciuẽ, nõ possum postea opponere, ꝙ nõ sit ciuis, quia habilitat⁹ cẽsetur. Ideo secũdũ eũ sciscaut⁹ in practica, ꝙ nunq̃ facias aliquẽ citare simpliciter, sed cõditionaliter, si sua putauerit interesse, vel si habeat ius cõparendi, contradicendi, opponẽdi, vel aliud simile, tunc nõ cẽsetur habilitatus quod est notandum, secundum Paul. & alios in L. Libertus, in. 1. ff de in ius vocan idem tenet Cepo. caute. 203. si facias aliquẽ &c. Tertio licet excõmunicatus reus possit esse in iudicio, quãdo specialiter citatur. c. intelleximus, de iudi. d. c. cũ inter, secus si sit citatus cũ illa clausula, si sua putauerit interesse, cũ volũtarius sit defensor, feli. &. dec. ĩ d. c. cũ inter. ubi limitant. vide Alex. in l. 3. §. fi. ff. de no. ope. nunciat. in curijs secularibus franciæ. Illũ vix (& male) etiam in hoc casu depelleret. Quarto si fecero citare testẽ, non potero postea illũ reprobare, quia citatio eũ habilitare videtur. Bal. & Imo. in l. ad testiũ §. cõditionẽ. ff. de testa. Sequitur hyppoli. in rubri. de fideiusso. in. 2. q. nu. 69. Vltimo si producam instrumentũ, uideor etiã approbare personã illi⁹ notarij, qui cõscripsit esse habilẽ. Ias. in l. 1. §. editiones in. 3. col. ff. de edendo, vbi plura similia adducit, tu illũ uideto, si tamẽ citaretur, si sua putauerit interesse, nõ videreť approbare per supradicta. Limita quãdo faciẽs citare ignoraret causam, quaobrẽ citatus posset repelli quia tũc etiã psonã suã poterit impugnare. nonobstante citatione arg. c. pastoralis. de except. & c. nulli de electio in. 6. & talis ignorãtia iuramẽto probabitur. c. vt circa de elect. lib. 6. feli. in c. super his col. 8. in fi. 2. cõclus. de accusat. Sequiť hypoli. in. l. si quis nu. 46. ff. de quest. ꝙ intellige quãdo vitiũ erat per partẽ remissibil. glo. in §. & licet, in verb. & supplicijs ĩ auten. de testib. colla. 7. Vel ĩtellige nisi veniret ꝑ interesse publico, feli. & alij, in d. c. cũ inter, & d. c. super his. In causa tamẽ beneficiali notãdũ est, ꝙ si interesse prętendẽs ꝓbationes in illa causa factas videat posse sibi ꝓdesse, bonũ est vt veniat ad illã causam, ꝓ suo interesse, & hoc si sit cõprehensus in cõmissione, vel si sit iudex ordinarius, tuuc impetret literas à caucellaria si de possessorio tractatur corã iudicibus secularibus, hoc in regno prout est consuetũ, Guido. q. 1. in decisio. delphi. In quib⁹ petat se admitti pro suo interesse, & processui adiũgi. Ita practicatur in hoc regno. vide in form. aduo. curiæ Roma. lib. 1. c. 16.

ᵛ Per edictũ publicũ (quum

ʳ ¶ Edictum) citatio per edictum quãdo possit fieri probatur ĩ cle. 1. de iud. videlicet quãdo non patet tutus accessus, vt hic dicitur, cũ ad partes illas tut⁹ nõ pateret accessus &c. & quãdo citãdus ĩpedit perse, vel per alios ꝙ citatio ad eũ nõ perueniat d. cle. 1. & glo. in c. 1. §. facta in verbo vocetur de elect. in pragma. & extra. vna de dolo. & cõtuma. in cõmunibus & anteq̃ fiat hæc citatio, debet examinatio fieri, an loc⁹ sit citationi faciẽde per edictum & an qualitates d. cle. 1. de iudic. interueniãt arg. l. de etate. ff. ad Trebel. Bart. in extrauag. ad reprimendũ in verb. per edictũ. & in hac examinatione nõ requiritur citatio ptis, Soci. ĩ tracta.

Citatio per edictum quando possit fieri & per quos & contra quos.

de citatio.q.5. licet hodie ex cõsuetudine nõ fiat hæc examinatio,sed nũcii referũt citasse in valuis,quia locus nõ erat tutus vt in cõseruatoribus apostolicis vidi seruari,fit etiã aliquando hæc citatio per edictũ cõtra subditũ,vel exterũ cõmorantem in patria non subdita Regi citanti, tũc voce tubæ,die fori seu(vt dicunt)mercatus citabitur talis in ciuitate subdita ꝓximа illi ciuitati.In qua residet citãdus,& postea affigitur citatio cũ expletis portæ ciuitatis,perquam itur ad citandũ, vt ad eius noticiã peruenire possit.& vocatur hæc citatio per auctorisationẽ, de qua Ioh. botelier in sua summa Rurali,fol.michi.4.Itẽ citatio per edictũ potest fieri per papam, & principes,& etiã per iudices ordinarios,& delegatos à papa,vel à principe, sed pedaneus iudex vel alius infim⁹ nõ potest citare per edictũ,Bart.in d.verb. per edictũ & in.l.sancimus. C.de iudiciis.refert.d. Boerius in repeti.l.cõsentaneũ in.3.oppositio fol.x. C.quomõ.& quand.iudex.& istud in practicą seruatur teste patruo meo Iacob.Rebuffo,in l.locorũ. C. de omni agro deser.lib.11. vbi dicit magnos tãtũ magistratus hac citatione vti.Et per edictũ potest citari omnis cuiuscũq; status, cõditionisve sit d. cle. 1. Soci. in d. tractatu de citatio. arti. 23. vbi tradit quot modis accipiatur edictũ & multa ibi de eo videre est & per glo i d.§.facta verbo, vocetur de elect.in prag.Et quis olim in albo affigeretur,tamen hodie debet affigi in valuis ecclesiæ cathedralis,aut ecclĩæ maioris ciuitatis illius loci, vbi degit citãdus vt hic, aut in valuis palacii,seu scolarum si scolaris sit citãdus, vel in aliis locis vbi verisimile sit ꝙ perueniet ad notitiam citandi.tex.in.l. Iubemus. Ibi in frequentioribus ciuitatũ locis proponendi. C. de defẽsor.ciuita.Soci.vbi supra.q.9.Bart. in.d.extrauagant. In verb.publice. Effectus huius citationis est, vt sic citatus debeat cõparere, alias contumax reputabitur.d.cle.1.hyppoli. In repeti.l.de vno nu.192.ff.de re.iudi. feli.i.c.quoniã.§.porro.vt lite nõ cõtest.

ad partes illas tutus non pateret accessus) in certis ecclesiis tunc expressis affigendum moneri & citari, intra certum competẽtem [f] terminum præfigẽdum ad.

[f] ¶ Terminum.Et sic patet hic,quod in citatione requiritur termin⁹ certus per tex.in l. aut qui aliter.§.1.ff.quod vi aut clam & ibi Bart. l. per interuallum de iudic.l. ita stipulatus, & ibi docto. de verb. obligatio.l.2.in verb. certo dierũ spacio.C.vbi in rẽ act. & in l. cõsentaneũ.Ibi certis tẽporibus,vbi Boerius.C. quomodo & quand.iudex.l.fi. ibi certũ tẽpus de iure. domi.impe.Soci.in repe. rubri.de dilatio.arti.20.q.x. Et hãc sententiam approbat consuetudo generalis curiarũ regni Francie tam ecclesiasticarum,ꝗ̃ seculariũ.& vidi sic in forensi iudicio seruari,ꝗ̃uis contrarium teneat specul.i titu.de citatio.§. sequitur versi. quid si non præfixeris &c.per tex. in.c. cum parati de appellat. &. c. cũ dilecti de dolo.feli.in.c.cõsuluit de officio.deleg.sed Pau,Alex, & Ias.cõciliant opi- In citatione requiratur terminus.

niones in l. liber homo ¶. 1. ff. de verb. obli. tene tamē primā. Et hic terminus est arbitrarius, & debet concedi secundum stylum & consuetudinem curiarū in quibus citationes conceduntur, considerata loci distātia. d. cle. 1. & glo. & ibi Aluaro. in c. 1. col. 3. de mili. vassal. Rōa. cōsi. 497. diligēter Berbe. ī viatorio iur. rub. de iud. in. 4. parte versi. quero respectiue. Bal. ī autē. & qui iurat. C. de bonis aucto. iud. possid. Fallit in literis emanatis à principe, vel à sua cancellaria in causa appellationis in quib⁹ dicitur, cites vel adiournes ad diē certam & cōpetētem, & seruiens postea præstituit terminū, ne sub incerto vagetur Bouhic. in c. cū parati. in fi. de appella. & hoc in practica seruatur. Secundo etiā si citatus sine termino non compareat, q̄ cito cōmode poterit, de contemptu puniri poterit, doct. d. c. cū parati. vbi sic intelligunt illum tex. sed in practica respueretur, nec sic citatus non cōparēs mulctaretur, nec contra eum per hanc citationem procederetur. Tertio valebit citatio iuris etiā sine termino. c. q̄uis circa mediū de offic. ord. ī. vj. c. cupientes ¶. 1. de elect. ibidē. In citatione etiam generali idē tenet Iason ī. l. liber homo ¶. decē in fi. ff. de verb. obliga. allegat. Ange. i. l. 1. ¶. hæc stipulatio, si cui pl⁹ quàm per leg. falc. E tidem in requisitione extraiudiciali tradit glo. in cle. 1. in verb. requisierint de hereti. Boërius in d. repeti. l. consentaneum. q. 1.

comparēdum coram eo in concilio præfato [t] causasq́; dicendū quare sanctio præfata in concernentibus auctoritatem dignitatē & vnitarem ecclesiæ Romanæ & apostolicæ sedis sacrorumq́; canonū & ecclesiasticæ libertatis violationē nulla & inualida declarari, decerni, & abrogari non deberet.

t ¶ Causas. In citatione requiritur causæ expressio vt hic & l. 2. ¶. legatis & ibi Iacobi. ff. de iudic. l. 2. si quis in ius voc. non ierit glo. in c. si episcopus. 3. q. 2. & in c. cum cōtumacia de hereti. in 6. vbi peru. specu. ī ti. de citat. ¶. 1. versi. itē quod in ea vbi Ioan. And. in addit. ad hoc multos tex. allegat. & hui⁹ sentētiæ est Bal. & Boër. in d. l. consentaneū. C. quo & quād. iudex. Soci. cōsi. 10. insignis in 4. vol. cum cōsi. sequen. Aufre. in stylo parla. in 1. parte rubric. de adior. here. mor ¶. 1. ratio est vt paratus reus veniat responsurus c. fi. 5. q. 2. & vt citatus instrui plene possit, super quibus cōuenitur. clemen. vlti. vt lite pen. adhæc si citatio non habeat causam, censetur nuda, & indiscreta. ideo non valet, quia debet esse certa l. 2. ¶. circa. ff. de doli except. Bald. in pract. sua rubri. de citatione. q. 3. ideo Ludo. 12. ordinauit art. 45. īter publicatas anno. 1512. quod de cætero iudices ecclesiastici non citent Laicos nisi causam exprimant in citatione, vt citatus possit perpendere, an cognitio illius causæ ad iudices ecclesiasticos pertineat necne. Ibi dixi plenius his nunc contentus ero.

In citatione requiritur causa.

Et quum super his v in forma iuris in præfato concilio Lateranensi procederetur dictusque Iulius prædecessor, sicut domino placuit rebus fuisset humanis exemptus, nosque diuina fauente clementia ad summi apostolatus apicẽ assumpti fuissemus, & cõtra prælatos, capitula, conuentus & personas huiusmodi ad nonnullos actus processissemus, tãdem considerantes pacem esse vinculum charitatis, & spiritualẽ virtutẽ qua salua mur, dicente domino, Qui biberit aquã, quã ego dabo ei bibere, non sitiet in æternũ, & quod ĩ pace cõsistat salus vniuersorum Cassiodoro testante, omni quippe regno desiderabilis debet esse trãquillitas in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur. Matura deliberatione cognouimus, non per nuncios aut legatos nostros, sed in præstatione x obedientiæ filialis quã charissimus in Chri

v ¶ In forma iuris,) Ergo concilium, siue sit generale, siue synodale, debet ꝓcedere in forma iuris, vt ꝓbatur in. c. j. de iud. vbi doct. plene,

Multa de obedientia hic vide.

x ¶ Obediẽtiæ.) Rex est obediẽs sanctæ sedi, & semper fuit, considerans id quod dicitur. 1. Reg. 15. ca. Melior est obedientia q̃ victimę. c. sciendum. 8. q. 1. Aug. in lib. 14. de ciuita. dei. Obediẽtia est (inquit) mater quodammodo custósque omnium virtutũ, ideo pontifici conuenit id qđ dixit quondam Pharao Ioseph, Ad tui oris imperiũ cunctus populus obediet. Et alibi dicitur, Obedite prępositis vestris etiam discolis Obedientiã autẽ inferiores ex ordine superioribus debent: sũmo enim pontifici ea debetur ab omnibus obediẽtia, vt nulli liceat ei cõmunicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit, nec in ecclesia esse poterit, qui cathedram eius deserit, vide Alua. in tracta. de planctu eccle. li. 1. in fi. fol. 79. & seq. & fol. 221. & peccatũ quippe de paganitatis incurrit quisquis (dũ se christianum esse asserit) sedi apostolicæ obedire contẽnit. c. siqui presbiteri. 81. distinct. & eccles. 3. c. dicitur filij sapiẽtes ecclesia iustorũ, & natio illorum obedientia & dilectio, & hæc obediẽtia debet esse humilis, deuota, festina, iucunda & perseuerans, quæ. prosequitur Alua. in d. tract. de plãctu. eccle. lib. 2. art. 68. & tredecim effectus obediẽtię cumulat Floren. in. 4. parte summæ ti. 5. c. xi. & in. §. vlti. in summa. 93. distic. dicit, Preposi. quod in his in quibus est obediendum, summo põtifici prius & magis est obediẽdũ sibi, q̃ cuiuis alteri humanę potestati. Bal in c. pastoralis §. fi. col. 1. de offic. deleg. arg. l. cõtra §. fi. de iudi. quia est omnibus superior, licet multi potius obediant potestatibus secularibus, q̃ sibi, imo potius quã deo quod est illis periculo-

sum,& hæc obedientia est actus intellectus,& voluntas humiliter obtemperans superiori ex debito,& consistit in mādatis Bal.in liberti col.2.C. de operis liberto,vbi dicit obedientiam debere esse cum reuerentia,quę frenat animos & uitia cōpescit, imo ex lege veteri Deute. 17.c. qui non obediebat imperio sacerdotis,qui eo tempore ministrabat domino deo suo,ex decreto iudicis mori debebat,&extra castra positus lapidabatur a populo,c.absit 11.q.3.

Pricipes erga subditos qualiter habere se debeant.

y Paternis.) Papa, qui ē pater omniū, debet paterne monere, & tractare suos filios, vt hic facit,quia tales erga subiectos nostros debemus existere,quales nos si subiecti fuissemus, nostros velemus esse præpositos. Sunt verba Grego.tradita in c. quorundā.74.dist in. Et iudices debent se habere circa subiectos,sicut patres erga filios ✠ eos, in auten.vt iudices sine quoq; suffrag. col.2. vnde dicitur, In iudicando esto pupulis misericors,sicut pater.Eccl.4.c. Decurio,consul vel scabinus,nempe pater ciuitatis nuncupatur,l.vna.C.de ratioci.oper.publi.& de patrib. ciuita. & ibi glo.& L.qui conditioni. C. de his qui sponte publica numer. sube. lib.10. vbi dicit Lucas eos dici patres, qui debent subditos sibi commissos iusticiæ iugo subdere, & in cæteris virtutum operibus eos erudire, sicut patres spirituales filios suos, nō solū gubernaculis tueri, sed etiā doctrinis ędificare c. in decima.18q.2.& defensores ciuitatum debent patris vicē exhibere plebi,l.4.C. de defenso.ciuit.Sic & comites,barones, & alii domini rusticos & vassalos eorū debent ad fidem seu dei cultum & salutē animarum suarū adducere,vt deo per obseruationem iustitiæ a peccato liberi præsententur, alias de ipsorū animabus reddere rationem tenentur,teste Luca,vbi supra vnde Gregor. in registro lib.3.cap.23. de his loquens sic ait. Quas rationes omnipotenti deo de subiectis vestris reddituri estis, aspicite. Ad hoc quippe illi vobis cōmissi sunt, quatenus & ipsi vestræ vtilitati valeant ad terrena seruire,& vos per vestram prouidentiā eorū animabus, quæ sunt æternæ, prospicere, sic & princeps dicitur cōmunis pater omnibus hominibus, in auten.nēque virū quod ex dote in fi.col.8. maxime illis qui sibi nequeunt auxiliari. in authen.vt hi qui oblig.in fi. colla.6. eccłia.vero est cōmunis mater.c. pe. de consecra. dist.prima iuncta glo.

sto filius noster Franciscus Francorū rex christianissimus personaliter nobis præstitit hæc cū maiestate sua coram discutere,eūque y paternis hortati monitis, vt ad laudem dei & sui honorem prompto animo libēs ac volens dictæ pragmaticę sanctioni abrenunciaret, & secdū leges sanctæ Romanæ eccłiæ,quēadmodū cæteri christiani viuere ac mādatis apostolicisque a sede apostolica pro ipe emana-

rēt[z] parere ac obedire vellet

De electionis derogatione.

[a] Et cū ex electionibusquæ

Parere pa pri & suis episcopis subditi debent.

z Parere.)non immerito, quia parere quilibet christian⁹ tenetur, etiā suis episcopis, vt habetur in c. sacerdotes & reliqui sacræ ecclesiæ ministri, omnesq; plebes episcopos suos diligere debēt, & eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) q̄ debēt, agant, nisi in fide errauerit. 2. q. 7. & c. nōne. 3. q. 8. vñ August. his verbis vtitur si cōculcetur eccl'ia, ad cui⁹ cōfugiemus auxilium: vbi relinquemus gloriā nostrā: c. aliorū. 9. q. 3. nō recalcitro, quia extra eam gratia dei misericordia dei non est, si (quod absit) iniuste iudicat, suffero, si iuste, veniam peto, sed non apostato, nec a petra recedo, c. in memoriā &c. ita domin⁹. 19. distin. ne ab ea collidar, & quo irem? & vbi communicarē? Ioan. 6. c. in fine, & c. audiuimus 24. q. prima, & vbi viuerem? c. quemadmodū 23. q. 7. & vbi saluarer? c. quicunq;. 24. q. prima, extra arcam diluuium est. c. quoniam ibidem, extra hortum cōclusum diuisio est, c. omnibus ibidem, sine tunica inconsutili algesco frigore, c. sicut. 16. q. 7. membrum sum putridum, si separer a corpore, d. c. quemadmodū. extra domum agnum non comedā. c. quia. 24. q. prima, extra domini vineā vinum non bibam. Dauid psal. 59. Refert Aluar. in d. tract., lib. primo in fine Ideo Rex Franciæ verus ecclesiæ filius papæ monitis parere voluit, vt verus Rex obediētiæ passim nūcupari possit.

De electionis derogatione.

Sex tēpora in electionib⁹ consideranda.

a ¶ Et cum ex electionibus. Notandum est, quod à principio ius eligendi erat, prout est apud deum, qui suo filio domino nostro Iesu Christo facultatem exercendi in mundo dedit, quam exercuit, vt patet Luc. 6. c. vocauit Iesus discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit, & in summa. 21. dist. & alijs in non paucis locis, hāc demum potestatē Christus papę, tanquā suo vicario concessit, c. 1. dist. 22. quā ex humilitate diuus Petrus collegio apostolorum & seniorū exercere permisit. Actuū. 6. & 15. ca. & alibi sæpius. Vnde beatus Iacobus in archiepiscopum Ierosolimitanum a sanctis Petro Iacobo & Ioanne electus extitit. c. porro. 66. dist. & post Iacobi obitum, Simon Cananeus ex consensu omnium apostolorum etiā ecclesiæ Ierosolimitanæ præfectus fuit. At mortuo Iuda (qui episcopus erat, vt in Psalmo. 108. scribitur, Episcopatū eius accipiat alter) apostoli, cū duos idoneos haberent, dubitarentq; vtrum in locū Iudæ proditoris sufficerēt, tunc sors cecidit super Mathiam. Actuū. primo. Secūdum tempus subsequens fuit, in quo gēs efferata cœpit excrescere, & clericis nolle obedire, & per consequens neminem velle recipere, nisi ab ipsis approbatus fuisset, quod longo tolerarunt tēpore summi pontifices, vt fides christiana augeretur, & per populum tueretur. Ideo aliquoties per clerum & populum electio celebrata, & per vniuersam turbam extitit, saltem de consensu populi

electio a clero fiebat,c. plebs &c.seque. 63.dist. vnde statuit Nicolaus Papa episcopos non esse consecrādos, nisi post electionē vel consensum cleri & populi.c. episcopos.63. dist. ibi cleri plebisq; consensus requiratur,ne plebs inuita episcopum non optatum contēnat, aut odiat,c.fi.ibidē c.in nomine.23. distin. quandoquidē ipsorum interest habere bonum episcopum, sub quo non patiantur famem, nec sitim. Anchar.in.c. 1.in fi.de parrochialis.Sed quia vulgus aliquādo ad acclamationē ignaros, seu populares nulla ratione habita probitatis eligebat,arg.glo. in L. decurionum C.de pœnis. Ideo hac vsurpatione fuit priuata,&prohibita,ne deinceps electioni interesset,vt sequitur.

¶ Tertiū tempus successit, in quo Reges & Principes ecclesiæ grati fuerunt. & erga illam benemeriti.Ideo papa Carolo Regi Francorum &Imperatori facultatē eligēdi summum pontificē permisit,ac omnes archiepiscopos, & episcopos per suas prouincias ab eodē inuestituram accipere diffiniuit c. Adrian⁹ & seq.63.dist.c.hinc est etiā 16.q. pria. Et idē priuilegium fuit concessum Regi Hispaniæ,c. cum lōge.63.dist.repręsentabātur ergo electiones clericorum principibus,vt illorū auctoritate roboratę, nullus hęreticorum vel scismaticorum auderet contraire, vt ipsi principes tanquā deuotissimi filii in eum consentirēt,quē sibi i patrē eligi viderēt,vt eis in oībus suffragatores existerent, c. vota.¶.fi.63.dist. Deinde huic priuilegio renunciarūt principes , c. ego Ludouicus & seq.63.dist. etiā Imperatores mo dum suū ignorantes,nō in numero cōsentientiū,sed primi distribuentiū,imo exterminantium esse voluerunt,frequēter etiam in hęreticorum perfidiā prolapsi, catholicæ matris vnitatem ecclesiæ impugnare conati sunt.Ideo sanctorum patrum statuta aduersus eos prodiderunt,vt semet electioni nō insererēt, &quisquis eorum suffragio ecclesiā obtineret, anathematis vinculo innodaretur,text.in c. quia sancta.¶. verum. 63. dist.Maleret.in tracta. de electione fo. 54.Panor.ī c.venerabilē,nu.18. de elec.

¶ Quartum tempus aduenit,in quo electio oīno secularibus principibus fuit prohibita,fuitq; statutum , vt quicunq; electionem ecclesiastici ordinis tētauerit,anathema sit,donec obediat,&cōsentiat,quicquid ecclesia de electione &ordinatione proprii pręsulis se velle monstrauerit,c.1.& seq.63.dist.nec valet cōsuetudo in cōtrariū,c. massana de elec. imo recipientes beneficia a manibus secularium principum sunt fures &latrones,cum sine titulo illa possideant, quia laicus illa nō potest dare, his verbis vtitur Pręposi. in c. imperiū col.2.x. dist. allego. tex.in c.dudū.2.col.pri.de elec. &quia non intrat per ostium,vt in euāgelio habet, & in c.relatū de iure patrona.& Panor. in c. pręterea illo titu.nisi laici hoc habeant ex priuilegio, vt hic.

¶ Quintum tempus proximū fuit, in quo canonicis & religiosis simul cōcessę sunt electiones episcoporū,&archiepiscoporum,c.sacrorum.63.dist. Quod si exclusis religiosis electio fieret , irrita habebatur,c.obeuntibus ibidem & Panor.in c.prio de electio.& ad electionē

in ecclesiis ᵇ cathedralibus & metropolitanis ac monasteriis dicti regni à multis annis citra fiebant grandia animarũ ᶜ pericula prouenirẽt cum pleręque ᵈ per abusum secularis potestatis

adhuc archiepiscopi ecclesiæ Viẽnensis vocari erãt soliti religiosi sancti Theodori, dũ fiebant electiones ante Ista cõcordata, fuit tamẽ postea separatim electio singulis concessa in eorũ ecclesijs, quia meli⁹ cognoscebant singuli in suis ecclesijs viros iustos & sanctos, q̃ extranei, ideo eos eligere poterant, c. in Genesi, & c. cũ terra, ac c. cũ eccl'ia & ibi glo. de elect. postea cõciliũ Basiliense approbauit, vt vnaquęq; eccl'ia, aut collegiũ, seu conuẽtus sibi prelatũ eligeret, vt in prag. sanct. patet, rub. de elect. hinc dicit Bal. in L. quicũq; C. de bonis Liberto, ꝙ episcop⁹ nõ debet esse datiu⁹, sed electiuus, vt refert Bertachi. in trac. de episco. i. 3. pte lib. 1. in priu. verũtamẽ quia canonici & alii electores abutebãtur, vt in hoc tit. dicit & ꝓpter abusum ꝑditur priuilegiũ, c. vt priuilegia de priuileg. Ideo electionibus fuerint priuati, vt hic patet. Nã dicit auferet sceptrũ à vobis, & dabit gẽti facienti fructũ. ¶ Sextũ tẽpus est horũ cõcordatorũ, in quo dat nominatio regi Fraciæ de archiepiscopatibus, & episcopati. abbatijs, & prioratib⁹ vere electiuis, ꝑut in titu. sequẽt. sancitũ est & redditũ est ad tertiũ tẽpus supra eo. descriptũ. Cauendũ erit tñ ne p abusum o. aliqñ reuolet ad a. c. ab exordio. 3. 5 dist.

ᵇ Cathedralib⁹ & metropolitanis.) Quę sit cathedralis & metropolitana: dixi in ✠ primo. J de colla. hic non repetam.

ç ¶ Pericula) Quod in genere explicat postea sigillatim causas more boni oratoris recenset, prout est de sentẽtia glo. in ✠ fi. insti. de libert.

d ¶ Per abusum.) Tũ dicitur fieri per secularis potestatis abusum, qñ de consilio, vel consensu Laicorũ electio celebrat, vtpote cum electores requirunt consensum principis secularis super certa persona eligenda, c. cum terra de electi. vel conuocant laicos, vt intersint electioni episcopi, vel alterius prælati, & eos recipiũt ad electionem, c. Massana de elect. vel quia minis alicuius singularis personæ potentis quempiam eligunt. Collect. Inno. & alij in c. quisquis de elec. Et dicitur abusus contra rei naturam. Bal. ibi. vnde tales sic electi per hunc secularis potestatis abusum, efficiuntur ineligibiles ad alias dignitates, & adhuc ista electio est ipso iure nulla, c. quoniam. 16. q. 7. imo si recipiẽs dignitatem a laico, postea eã impetraret à papa non facta hac expressione, illã non posset obtinere, quia subrepticia est impetratio. Panor. in c. pręterea. j. de iure patro. & d. c. quisquis Anfre. decisi. tholo. q. 483. de viassio in directorio electionũ in. j. parte, c. 10. adeo quod is qui inuestiturã de manu Laici recipit, nullatenus inter episcopos haberi debet, c. si qui. deinceps, & c. constitutiones. 16. q. 7. qa hæc quippe electio est cõtra canonicã libertatẽ, vt d. c. qsquis, nec valet consuetudo, ꝙ electio de voluntate sæcularis potestatis, vel laici

Electio quando dicatur fieri per abusum secularis potestatis.

fieri debeat,d.c.cum terra de elect.nem pe detraheretur substãtię actus,qui postea non potest remanere,c. cũ ad monasteriũ de stat.reg.l.cũ precario ff.de precario & glo. sing.in c.2. de cõsuetu. in.6. Nam eligere est vnum ex pluribus assumere,quod nõ possent facere ii,qui ad volũtatẽ alterius eligere haberent. Maleret.in tract.de elect.fol.47.versi.5.principaliter quæro, & fol.61. vide Roman.in singul.286.vbi allegat cle.cum terra,& debet allegare cle.statutũ de elect. Cautela est quãdo Laici se violenter ingerunt electioni,&canonici non audẽt illos expellere, quod protestentur Ioan. And.Panor.& alii ĩ c. cumana de elec. vbi plus dicunt,qd si violentia esset magna,ita q, nõ auderent protestari,excusarẽtur sine protestatione,p not.in c.veniẽs.2.de spõsa.Cepola caute.23(?).cũ dubitat. De alio tã horrẽdo secularis potestatis abusu tradit tex in c.clericis.de immunit.eccl.in.6.ibi qlibet ĩtueri põt

Simoniaci p Christum a tẽplo sunt eiecti.

e ¶ Nonnullæ.) Scdm periculũ deteri⁹ cæteris. Nã hũani generis redẽptor oẽs ementes & vendentes de templo eijciẽs cathedras vendentium columbas euertit,numulariorũ pecunias effudit. Matthæi.21.nusq̃ reperitur(quod sciã)domi num tanta seueritate,tam districta censura iustitiæ peccãtes corripuisse, nõ solũ eloquio increpãs,verũ etiã facto flagello de funiculis verberãs oẽs eliminauit de tẽplo. Per colũbarũ vendẽtes illi denotãtur,q sacrã man⁹ impositionẽ vẽdere conanť,sic p numularios ecclesiastici bñficij vẽditores designãtur,q domũ dei speluncã latronũ efficiunt, tex.in c. ex multis j.q.3.& istorum sicut stultorũ infinitũ esse numerũ vulgo iactatur, qs eñ locus tutus,& quę causa poterit esse excusata,si venerãda dei tẽpla,pecunijs expugnẽt? quẽ murũ integritatis, aut vallũ fidei prouidebim⁹ si auri sacra fames in penetralia veneranda proserpat? L. si quẽq̃ C.de episcop.& cleri.

nõnullæ vero pręcedẽtib⁹ illicitis & simoniacis pactiõi

f ¶ Illicitis)Multa pacta sũt illicita,quę nõ sunt simoniaca, ideo dicit hic illicitis &simoniacis,vł dic &id est simoniacis,cũ pactiones simoniacę sint illicitæ. ideo is q fecit aliqd pactũ cũ eligẽtibus nõ potest eligi.glo. & doct.p illum tex. in c.p inqsitionẽ,&c.venerabilẽ de ele. c.j.&seq.8.q.1.Bertarch.ĩ tract. de epis. in.2.lib q.xi.tex.in c.ex diligenti,& ibi Anchar.de simoni.sed quotusquisq; est electus ab hoc exẽptus munere ? pauci quos ęquus amauit Iuppiter, aut ardẽs erexit ad æthera virtus.

Pactiões simoniacæ vulgo pasivẽ entes.

g Simoniacis.)Has pactiones simoniacas bñ intelligebãt olim canonici,vt hic dicit,quia p suffragio,seu vt dicũt voce dãda in electiõe aliquid passim recipiebãt,&sic simoniã cõmittebãt,c.Mathę⁹ de simonia,vnde qui dat simoniac⁹ vocatur,qui recipit p re spirituali quippiã giezeticus,ab illo giesi,qui in veteri testamẽto salutẽ Naamã regis Syriæ vẽdere ptentauit,vt est.4. Reg.5.c. & in glo,in summa.j.q.j.&in c.sicut.2.de simoni.sed nos indiscriminatim vtimur verbo simoniacus,tã p dante,q̃ p recipiẽte,qppe pmissio bñficij,vt quis eligatur,est simoniaca, c.de hoc de simo.glo.

in verb. tẽporalis.⁊.& cum humanę de elect. In pragma vel si aliquidpromittatur pro habenda præsentatione,seu nominatione,c. cum super de confessis c. veniens.j.de testib.consulit Roma.con si.317. circa proposi-tum Decius cõsi.118. visõ.col.j.etiã si promitteretur pro fabrica. & pauperibus, nam qui malè accipit,vt bene dispẽset, potiꝰ grauatur q̃ iuuetur,c.ex multis in fi.j.q.3.&talis electio simoniaca est nulla,c.sanctorũ.j.q.j.c.si alicuius de elect. etiam si commissa sit cum vno ex eligentibus,dum tamen non ab ab inimicis,vt electio impediretur,c. nobis de simo.&ibi doc. Item dicitur simonia. in cõtractu.facio vt facias, vt si promittã te eligere, & tu me,vel si dicam, eligas meum nepotẽ nunc, & ego eligã tuum in prima electione,nam & patrui,&nepotes sunt simoniaci,oĩs nempe pactio est in spiritualibus prohibita,c. q̃ pio.1. q.2.Ioan.de Selua.in tract.de benefi.in pria parte.q.7.nu.64. idem si eligatur aliquis vt habeat tali noĩato ꝓuidere, vel tales cõpensare,vt dicunt,qd multoties fit, testis in hac re erit nobis Petrꝰ Viassius in d.direct.ĩ.1.parte.c.14.&in 2.pte.q.28. idẽ si conferatur bñficium famulo ob cõpensationem seruitiorum Inno in c.tuã de çta.&qual.idẽ si ꝓmittatur pensio vel stipẽdia quousq; de beneficio ꝓuiderit.Boer.in addit.ad Benedic.plumbi.in l.cassij caij.ff. de fideicõ. liber.vide tñ Hostiẽ.&Panor.in c.cũ essent de pręben. isti casus freqũeter committebãtur,maximẽ in hoc regno Fraciæ c.fertur .j.q.j.,ideo electiões fuerũt sublatæ,sed quid fiet istis qui hæc ppetrantẽdñs dicit ad eos:Ite ĩ ignẽ æternũ qui paratus est diabolo, & angelis eius, &c. ò vox semp tremẽda & in singulos saltẽ dies cogitanda, sed stomachari in eos desinamus, & castra nostra repetam*, cũ hisque dixi ĩ tract. de pacifi.possesso nu.198. & quis possit cum simoniaco dispẽsare?scribit glo ĩ.⁊. simoniacę in ver. perpetuo de elect. in pragma.Alia permulta de hoc scriberẽ ni Ioan. Nauclerus edidisset huius materiæ pulchrum tractatum,&delectabilem,videlicet non simoniacis, sed ipsis multum austerum,quia vitia eorum detegit, & penas tradit,vide eum, si non graueris.

bꝰh aliæ particulari amore&

h ¶Aliç.) Tertiũ incõueniẽs,&periculũ quia amore eligẽtes illicito inducebanẽ ad eligendũ c.Moyses.8.q.j.vbi in hæc verba dicĩt,cernimus plurimos hanc rẽ facere,vt nõ querãt eos in eccĩa columnas erigere,quos plꝰcognoscãt eccĩę ꝓpria desse,sed quos ipsi amãt,vel quorũ sunt obsquijs deliniti, vel ꝑ quibꝰ maiorum quispiã rogauerit,& vt deteriora taceã, qui vt clerici fierẽt,muneribus impetrarunt,tex.in c.si quis neq;.1.q 1.ibi iiusto cordis amore,vbi glo.dicit,ex hoc colligit omnem illum esse simoniacum, qui ductus amore alicui indigno cõfert beneficium . Vel dic particulari affectione ad aliquem,&quia hoc omnibusmodis etiam fiebatq́, ideo electio antiquata est hic, quæ malum est hæc simoniaca labes,quæ tot ecclesias peruagata,in eis habitare non erubuit.

Per quatuor portas intratur ad ecclesias.

i Sanguinis.)hoc malũ pl⁹ hedera serpebat in ecclesia.quia nemo vn⁹ carnẽ suã habet odio,c.nõ ęxistimem⁹ .13.q.2.licet carnis affectio reprobet̃ i.c.graue de preb.&Abacuch.c.2.Vęh illis,qęedificãt ciuitatẽ in sanguinibus,ideo dictũ extitit diuo Petro.Matt.16. Beatus es Simõ bariona,qa caro & sanguis non reuelauit tibi, & valde pauci inueniũtur, qui carnis affectione nõ ducantur, vnde per sanguinis affectionẽ eligitur non eligendus, & cõfertur beneficium alicui puero,& cõmittuntur mille animę Christianorũ, cui cõsanguinei nollent cõmittere duo pira, etiã non christiana,vel alia optima,vnde talis eligẽs vel cõferẽs acceptionẽ psonarũ à deo reprobatã admittit,& infideliter agit, nõ gerẽs negociũ dñi,vti debet.Hẽri.bõhic in d.c.graue in.1.dist.dicẽs, episcopũ cõferentẽ bñficiũ cõsanguineo ratiõe sanguinis sola,esse simoniacũ. Allegat Panor.in c.nemo de simo. qa simonia est aliquẽ fauore recõsiliare, multo fortius fauore sanguinis, vide tñ quæ dico in præfatiõ ordinarii in glo. libere .i. de col,vñ vers⁹ad hãc rẽ alludũt sequẽtes.

Quattuor ecclesias portis ĩtratur ad oẽs
Cęsaris.&Gyesi,sanguinis atq; dei,
Prima patet magnis,sed nummis altera,charis
Tertia,sed paucis quarta patere solet.

Non multum adhorrent huic materię, quæ scripsi in præfa.ad Rub.de colla.infra circa finẽ . Notandũ est quod Iepte princeps Israel ex meretrice natus,filiã

l sanguinis affectione & nõ sine periurii reatu fierent, k cum electores ipsi etiam si ante electionem per eos fa

propriã interfecit, virginem, & humilem. Iudicum.xi.c.hoc nempe denotat quod hii, qui à meretrice , simonia videlicet, vel carnis affectione in ecclesia nascuntur , filiam suam , id est plebem sibi cõmmissam grauant,occidũt, & prædantur , ac pauperes mõachos humiles sibi cõmissos spoliant. Petr⁹Bercho.his verbis vtitur in suo morali dictio.in verbo natiuitas colla.penul.vbi plus addit tales sic intrantes cõmuniter male viuere, scilicet iiuste,crudeliter, immunde & carnaliter,superbe & ignominiose, ac instabiliter, prosequere vt per eum ibidem.

Iuramenti præstandi in electione forma.

k Cum electores.)Ecce quartum periculum,quod electores iurabant, & tamen non seruabant iuramẽtum,quod describitur de electio.in c.primo in pragma. sub hac forma.Ego N.iuro, & promitto omnipotẽti deo,& N.sancto,vel sanctæ, sub cuius nomine dedicata est hæc ecclesia,eum eligere,quẽ credã futurum ecclesiæ in spiritualibus & tẽporalibus vtiliorem,nec illi vocẽ dare,quẽ verisimiliter sciuero promissione, vel datione alicuius rei tẽporalis, seu prece , p se aut per alium interpositis,aut alias qualitercunq;,directe, vel indirecte , pro se electionẽ procurare, seu pcurasse,& tamẽ omnes canonici sciebant electionẽ ab illis procuratam, & se iam promissionibus saltem repletos . Ideo periuri erant sic eligendo, quamobrem electiones fuerũt eis sublatæ, quo ad prælatos, subinde casus in quibus aliquis iure suo

priuatur,tradit glo.in c.renouantes.22. dist.his versibus.

Paupertas,odium,vitium,fauor, scelus, & ordo.

Personas spoliant,& loca iure suo.

Vide ibi declarationē procurent igitur electores in alijs ī quib⁹ electionē adhuc habēt ecclesijs de idoneis ꝓuidere omissis vitijs supradictis & quod ad me attinet eos talia perpetrātes semper macte virtute esse optani quod dij faxint.

ciendam [1] Idoneiorem &

Magis idoneus an sit eligendus.

1 ¶Idoneiorē) an quis teneatur eligere idoneiorem? quod videtur, per ea quæ diuinitus scripta sunt deutero. 17.c. eū constitues,quē dominus deus tuus elegit de numero fratrum,id est eliges illum,qui habet spiritū dei in semetipso, & præcepta dei in conspectu, quia ille est adeo elect⁹ c.si ergo.8.q.1.genes. 41. c.quia ostendit tibi deus omnia, quæ locutus es,nunquid sapiētiorem, & similē tui inuenire potero, tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet &.3.Esdre.c.3. dicamus vnusquisque nostrum sermonem,qui præcellat, & cuiusq; apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi rex Dari⁹ dona magna,purpura cooperiri,& in auro bibere.Et numeri.xj.c.congrega mihi septuaginta viros de senioribus israël,quos tu nosti,quod senes populi sint,id est meliores & sapientiores exponūt quidam theologi, &.1.regum c.15.scidit dominus regnum israël à te hodie,& tradidit illud ꝓximo tuo meliori te. Dauidem nempe Salomonem alijs fratribus iuniorem(qui asapiētior erat) prætulisse legimus. 2.regum.1.c. quod nutu spiritussancti factū esse non dubitauit glo.in.c.Moyses.8.q.1.& Lucas de penna.in.l.fina.col. 2. & seq. C. de tyro. lib.xij. iure ipso canonico suadetur ī. c.metropolitano.64. dist.& in.c. licet ergo. 8. q.1. vbi sic inquit Hieronymus. sciāt omnes,& certi sint,qd qui præstātior est ex omni populo,qui doctior,qui sanctior, qui in omni virtute eminētior,ille eligat. Idē dicitur in.c.Moyses ibidē.&.c.fi.de off. custo.vbi sic dicit,ad hoc opus tales ordinētur,quales meliores, & sanctiores esse viderint. Iuri ciuili etiā nō est dissonū l.fœminæ.ibi in quē cōtemplatione meritoriū liberalitatis sue. C de secūd. nupt.ac rub.C.de potioribus ad muneranominādis lib.x.& l.fin.de tironib. lib.xij.& qui non eligit idoneiorem, & meliorem peccat mortaliter, tum quia est infidelis domino suo, vt dicitur in euangelio fidelis seruus,& prudens,quē constituit,tum quia cedit in detrimentum ecclesiæ,& dedecus,graue est enim inexpertes dei seruitio applicare.c.monasterijs.16.q.3.glo.penult.in c.ad apostolicam de regula.& quia transgreditur canones, volentes meliorem eligi debere,& ius diuinum,vt supra dictum extitit,& etiā quia est periurus,eo quod iurauit eligere idoneiorem vt hic.Subinde legitur de Leone papa, cui totos cum quadraginta dies ad corpus beati Petri orasset, vt à domino remissionē peccatorū impetraret, apparuit ei beatus Petrus dicens remissionem peccatorū sibi à domino obtinuisse, excepta

non eum quē promiſſione aut datione [m] alicui' rei tēporalis ſeu prece vel preci-

manuū impoſitione, id eſt ordinatione & collatione indignis facta, de qua adhuc domino habes reddere rationem. hæc archiepiſcop' Flore. in. 3. parte ſummę titu. 20. c. 24. 1. item narrat Grego. in dialogo. 4. c. 9. de Paſcaſio quod fuit damnatus, eo quod partem Laurentii fouerat cōtra Simachum eligēdo illum ad epiſcopatum cum poſſet meliorem eligere. Refert Iohannes Lupus in repeti. c. per veſtras nota. 24. 26. de donatio. inter virum & vxorē. Quod intellige meliorē ſecundū quid, videlicet quod ſit melior ad illū ſtatum, ad quem eligitur. non autem tenetur eligere meliorem ſimpliciter, qui eſt ille, qui eſt ſanctior, & in charitate perfectior, probatur actuū. 1. c. de Ioſeph, qui licet eſſet ſimpliciter melior, & ſanctior, quā Mathias, quia ille propter ſanctitatē vitę iuſtus dicebatur, tamē quia Mathias erat magis idoneus ad apoſtolatū, fuit à deo electus, hæc probat Leonard. de vtino ſermone. 27. de ſanctis. & hæc eſt communis opinio tenenda in conſcientia ſecundum Panor. & alios in. c. conſtitutis in. 2. de appella. Adrianus in quolibeto. 9. licet de iure canonico electio de digno valeat. c. cum nobis olim de elect. c. fina. de off. cuſto. decius cōſil. 129. & pro tenui niſi quis appellauerit quando videbat electores velle eligere dignum, & eſt iuſta cauſa, ſi idoneior inueniatur. c. cum nobis olim. & c. cum dilectus. de elect. glo. in. c. 1. in verbo vtiliorē de electio. in prag. alia dico in. c

Quis dicatur melior.

poſtulaſtis in. 4. nota. de cleri. excommunica. miniſtrā. vide Bercho. in verbo electio. Iſta timeant collectores, & ſuę ſaluti melioribus conferendo prouideāt, ſed oculi eorū forte ſunt grauati, ne eos cognoſcant.

m ❡ Rei tēporalis.) idem ſi detur res ſpiritualis, vtpote beneficium, vel promittatur pro habenda electione, vel nominatione tex. i. c. de hoc de ſimo. c. Matheus & ibi Panor. & feli. ibidē. dixi ſupra. in verbo ſimonaicis. & ſic committitur ſimonia in dando, etiam ſi detur familiaribus, vel miniſtris collatorū, vt dicitur in Giſeo, qui fuit ſeru' Eliſei glo. in ſumma. 1. q. 1. & in. c. cito ibidem. Item committitur ſimonia, quando datur beneficiū ad preces alicuius, vt hic & in. c. tua de ſimo. quod declarat glo. & doct. in c. tuam de ęta. & quali. idem quando pro obſequio datur, & ſeruitio. c. ſunt nonnulli. 1. q. 1. & in ſumma ibidem. & in. c. cū eſſent. & ibi docto. de ſimo. ideo in defenſorio concorda. in princi. dicitur in hæc verba. propter ipſam etenim pragmaticā nulla libera, ſed coactiua potius electio fiebat, & vt plurimum beneficiorū pollicitationes, munera, & dationes interueniebāt, mulierumq; precibus importunis & ſuaſu aſſiduo ſępiuſcule factitabantur electiones, & eligentium conſanguinei aut amicitię nexu coniuncti, illas nonnunquam pro voto tractabāt, electi inſuper & ad electiones dirigendas nominati, non charitatis tentigine, ſed inſatiabilis ęris epotandi ingluuie,

Symonia comittitur dando quicquā famulis collatorum.

Precibus mulierū tenūciationes & electiones ſimoniacę fiunt.

bus per se vel alium interpositis, electionem procurare didicissent eligere spõte n iurarent inramentũ huiusmodi non seruarent, sed contra proprium huiusmodi iuramentum in animæ suæ pręiudicinm venirent vt nobis notorie cõstat ex crebris o absolutionibus & p Rehabilitationibus à no-

aut quauis alia traducti corruptela eligentiũ vota, & mentes inuertebant, bellico etiã furore, & vi quodam armorũ, & more bacchantium, qui fœnũ in cornu gerunt, plerisq; animarum suarũ salutis immemores ecclesijs iure, vel iniuria intrudebantur, & insiliebant, ipsarũ dotes & patrimonia diripiẽtes, ibidem alia multa tradit, quæ possunt videri, ecce quod precib⁹ fœminarum fiebãt electiones. hodie vero cõcubinarũ precibus multę fiũt simoniacę renunciationes & pactiones illicitę, vt qui i beneficio succedet, concubinam alat & abutatur.

n ¶Iurarent.) Istius iuramenti formam posui supra eo.in glo.cum electores, & quia iuramentum non seruabant, erant periuri, & sic beneficijs priuati, aut saltẽ priuãdi vt dico in tracta.de pacifi.posse.in.4.limita.nu.218. cum seq. Nota quod in prædictis casibus priuãtur eligentes ipso iure, & in casibus subsequẽtibus, videlicet in his, qui scienter eligunt hominẽ malę vitę, vel illegitimũ, seu ignarum penitus. c. cum in cunctis &.c.innotuit &. c. scriptum de electio. Alius casus est, quando eligitur postulandus.c.1.de postu.præla. qui sint postulandi habetur in.c.fi.illo titu. Alius qui sciẽter receperunt postulatum, vel electum, cuius nulla est electio vel postulatio.c.bonę memorię Magunt. de elect.aliqui tamen dicunt non esse ipso iure priuatum, sed priuandum, vel ex alia causa ibi erat priuatus. alius casus est, quando aliqui eligẽtes sunt priuati, seu suspensi, vel excommunicati c.cum dilectus de postulat. pręla. alius in illis, qui non eligunt intra tẽpus trium mensium. c.ne p defectu de electio. Alius quãdo post appellationem legitimã postulant. c.bonę memorię de electio. secus si eligerent, quia electio est maioris fauoris, & magis innititur iuri.c. cõsiderauimus de electio. Item quãdo electio est nulla propter personam electam, electores sunt ipso iure priuati, si scienter elegerunt.c.cum in cũctis in fine de electio. secus si propter formę defectum, quia tunc erunt priuandi.c. quia propter de electio, vtilitas est, quia nõ vocatis priuatis tenet electio. & postulatio. Compostelanus in.d. c.gratum de postula. pręla.quod est menti tenendum.

Casus in quibus quis priuatur ipso iure.

o ¶Absolutionibus. Quo ad iuramenta, vel quoad crimina commissa, oportebat eos ante absolui, quàm rehabilitarentur, & quando sunt simoniaci in ordine, vel beneficio sunt excommunicati, & non possunt absolui ab alio, quàm à papa, nisi in mortis articulo extrauag. cum sit detestabile de simonia.in communibus.

p ¶Rehabilitationibus. Quoad simo-

ſtitutiōes infra ſcriptas inuicē tractatas & cum [f] fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalib⁹ diligēter examinatas & de eorum cōſilio cum præfato rege cōcordatas per dilectum filiū Rogeriū Barmē [t] Regium aduocatum

de publicis concubina. & titu. ſeq. aliquando permittunt, vt habentibus ſpeciale priuilegium eligendi, eligere. ꝟ. fi. titu. ſeq. & duo mandata concedi in collatorem habentē collationes quinquaginta beneficiorū rub. de mand. apoſto. in prin. de hoc vide pulchre Bal. in rub. C. de condictio. ex lege. Itē puniūt in ꝟ. monemus & ꝟ. fin. de colla. & in rub. de publicis cōcubinarijs & in rub. de pœna temere uenięti. contra cōcor. & alibi. etiam eſt videre, ideo cum hæ cōſtitutiones legum habeant effectū, merito nomine carere non debent. l. à nullo. C. de ferijs & an appellatione legum veniant ſtatuta, & conſuetudines, & iura canonica plene tradit Feli. poſt Panor. in c. ius generale. 1. diſt. ex cōſuetudine tamen nō allegamus hic leges ſed paragraphos. & rub. vt in rub. de colla. ꝟ. præterea & ſic de alijs.

(f ¶Fratribus noſtris,) Cardinales oēs hic vocat. fratres, ſicut epiſcopos, & archiepiſcopos. c. q̄ graui de crimine falſi dixi in forma mādati in princi. in glo. fratri. vbi plenius vide. Nota etiā quod canonici cathedralis eccleſiæ vocantur fratres epiſcopi, vel archiepiſcopi. c. nouit. & ſeq. de his quæ fiunt à præla. & ſic eos epiſcopus & archiepiſcopus tanquā fratres tractare debet, licet aliquando eos tanquā ſerpentes odio proſequatur, & fratres eum alibi habitantē, & incognitum, debito vix honore afficere poſſunt, ſed tanq̄ ſcorpionē eum habent, & inter hos fratres infinitos proceſſus vidēmus, per quos ſoluitur intima fraternitas, & naſcunt̄ diabolicę diſſentiones.

Priuilegia aduocatorū, & procuratorum regiorū.

t ¶Regiū aduocatum. Officium boni aduocati eſt breuiter, & ſūmati loqui teſte Aret. cōſil. 120. procedēdo. & dixi i. 2. nota. repet. l. vnice. C. de ſentētijs quæ ꝓ eo quod intereſt. nempe quia regii aduocati me aliquādo priuilegijs honeſtare voluerūt. Ideo ego illos pro virili priuilegijs cōpenſabo. & cōiungā procuratorē regiū, ſine quo aduocati ſunt elingues. Aduocat⁹ quidē fiſci primū ab Adriano inſtitutus eſt. ſecundū. D. Budeū in ſuis annotatio. In pādectas in. l. fi. ff. de off. quæſt. Duo quippe aduocati fiſci fuerunt olim inſtituti, & nūc in parlamētis quibuſdam adhuc ſunt. l. binos. & l. poſt duos. C. de aduoca. diuerſo. iudicio. & illa priuilegia quæ cōcedūtur vni, cōceduntur & alteri, vt ibidē patet, dicitur procurator generalis in parlamēto, alii ſpeciales in ſeneſchaliis & Balliuatibus ſecundum d. Chaſſagneum in catalogo gloriæ mundi in. 7. parte cōſideratione 34. nec poteſt dici generalis, niſi ſecundū quid, vt procurotor generalis Aquitaniæ, imo procurator regius parlamēti pariſieñ. vocat omnes alios ſuę iuriſdictionis ſeu reſſortus ſubſtitutos ſuos, vt audiui in palacio ſæpiſſime,

[illegible]

Primum ergo priuilegium eorũ est, quod vterque aduocatus regius ac procurator sexcentos aureos pro stipendijs habere debet, ne post decursum celerẽ aduocationis,& labores gloriosos egeni exeant.l.per hanc.§. sexcenti antẽ aurei C.de aduoca. diuerso iudic. & hæc stipendia etiãnum dari sunt solita aduocatis singulis regis, & procuratori eius in senatu parisieñ, quanuis Iustinianus in l.restituende,in princi.C.de aduoca. diuerso iudicum statuerit sexaginta libras auri eisdem dari debere,& cum ha beant iusta stipẽdia,nil possunt nec debent recipere à partibus,vt est statutum in ordina.regijs rub.des aduocatz & procureurs du roy.& hæc stipẽdia multo- magis deberentur aduocatis pauperum in parlamentis existentibus, vt in parlamento aqueñ.cum ex publico etiã salaria eisdem debeãtur Bal.in l.vna col. 2. C.de suffragio.tũ quod sint regij aduocati, tum etiam quia pro pauperibus postulando,in vinea domini laborant, ad hæc quod officium gerant dei opti. maxi.qui teste dauid adiuuat pauperem de inopia. & psalmo.9.desiderium pau perum exaudiuit dominus,præparationem cordis eorum audiuit auris tua, & Iob.29.c.pater eram pauperum,& causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam.Ideo his dicitur ecclesiastici.4.c. congregationi pauperum affabilem te facito,& ibidem.c.7.pauperi porrige manum tuam, & hoc officio debet vti aduocatus regius, vbi non est aliquis pauperum aduocatus, ipsi enim pauperũ sunt tutores. vide fœli,in.c.1. de off.iud.de his loquentem.

De aduocatis pauperum.

Secundum quòd salarium non debet solui in fine temporis, sed Kalẽdis Octobris, sine cunctatione.d.§.sexcẽti. tamen si non soluatur salarium ex aliqua causa, non debent ob hoc causam fisci deserere.l.1. C. de aduoca.fisci: sed possunt computare tẽpus instar amantum.vt est apud Ouidium. Tempora si numeres,quæ nos numeramus amãtes. Non venit ante diẽ nostra querela suũ,

Tertium quod illud salarium transmittit, ex quo illud officium peragere cœperit ad quoscunque siue suos heredes, siue extraneos, siue ex testamento siue ab ĩtestato.l.post.duos ĩ fi. C.de aduoca.diuerso.iudic.l.iubemus in fine de aduoca.diuerso. iudicio. &.l.petitiones in fi.illo titu. Purpura in rub. de off.assesso,numero.139.hodie salarium tantum prçteriti temporis hçredibus acquirit quilibet officialis Regius hoc in regno ex consuetudine.

Quartum est, quia est nobilis & in dignitate positus.l.nemo.C.de dignita. lib. xij. Dominus Chassa. in consuet. Burgund.in rub.des droictz.§.14. ĩ glo. 1.& in §.4..rub. des enfans de plusieurs lictz glo.1. idem in procuratore Regio notat patruus meus Rebuffus in.l.si quis. C. de decurio.lib. x.l.vna. C. de manda.princi.Aret.in l.fori.C. de aduoca. diuerso. iudicio. & aduocati fisci multis gloriosis nominibus à iure decorantur, dicũtur enim clarissima eloquentie lumina,l.restituendç.C.de aduoca.diuerso.iudic.& facundissimi ibidem.& clarissimi in l. prima illo titu. etiam deposito officio vt ibidem patet, & spectabiles.in.l.sacris in.3.C.de pro-

Quibus nominibus honestentur aduocati regii.

ximis sacro scrinio lib.xij. & in auten. de iud ✠ quia vero cõpetens in fi.colla. vj.l.laudabile.C.deaduoca.diuerso.iud. ideo spectabiles, id est spectatione digni, quasi admirabiles. testis est nobis purpuratus in l. 1. nu. 217. & seq. ff. de offi.eius. Item comites.l. prima. C. de aduoca.diuerso.iud.l.laudabile. ibidem quamobrem equiparantur iurium comitibus,sed non in stipendijs.

Quintum debet mitti ad eos,sicut ad egregias personas Bar.in.l.1. C. de offi. diuerso.iudic.& ibi Aret.& Ias.in.l. ad egregias col.2.in fi.de iureiur.ff.

Sextum licet olim esset annale officium. l. cum aduocatis & l.binos. C. de aduoca.diuerso.iudicio.aut ad summum biennale.l. sancimus in.2. &.l.fi. illo titu.&.l.iubemus titu.sequen.& ob id d.l. per hãc dicit celerem decursum. quia habenti magnam dignitatem celeriter currit tempus,litigantibus vero mensis pro anno habetur, sicut his, qui sunt in purgatorio, quibus equiparãtur litigantes,& adamantes.Hodie est perpetuum in francia,id est quãdiu viuũt. Benedict.in repet.c.Raynutius in verbo duas nu.38.cũ seq.de testa. nisi propter crimẽ depositi fuerint, vt tholose, quandoque fuit obseruatum.& hic.

Septimum vilia etiam sua spõte gerere nõ poterunt,ideo mimi, ioculatores,vel histriones esse non possunt, nec istorum officia exercere. l. cũ aduocatio.C.de aduoca.diuerso.iudicio.&.l.fi. vbi azo in summa illius titu.&.l.aduocatos.C.de aduoca.diuerso.iud.

Octauum non possunt postulare pro priuatis.l.penult.iuncta ibi glo. & Bal. C.ne fiscus vel respublic.Paul.in.l.cum allegas.C.illo titu.satis enim superq; ad regia negocia occupati sunt,ideo negocia aliorum omittere debent.

Nonum non debent consulere contra fiscũ.l.2.C.de aduoca.diuerso iud.l. 1.C.de aduoca.fisci & in ordina.Regijs Ludo.xii.primo publicatis articu. 34. alioquin priuantur & officio & stipendijs,vt ibidem patet. Idem dico in doctore vt priuetur lectura,clericus beneficio,miles militia.glo.i.c.si imperator. 96.dist.& in.c.1.prima quest.vlti.Aret. in.d.l.3, ibi tamen non prohibetur consulere, quando non consuleret contra regem, vel contra causam regis, ideo regii aduocati seneschalliarum, cũ non habeant iusta stipendia, soliti sunt pro priuatis postulare,& consulere, in causis,quæ non tanguut regem, nẽpe,quod nõ prohibetur,permittitur.l.cũ prætor. ff.de iud.alias egerent contra dictam l. per hanc ✠ sexcenti.C.de aduoca diuer. iud. Præterea nec inuenirentur docti, qui id muneris vellent recipere, quia doctr.ad luciũ tẽdunt.c.1. & ibi not.de preb.in.vj.Sed quandoque Rex,ad tollendum dubium,propter personę excellentiam permitit etiam aduocatis fisci parlamentorũ cõsulere,ne egeni [illegible] d.l.per hanc ✠ sexcenti,vt fuit cõcessum multis tamẽ recusantibus egregijs doctissimis atq; facundissimis viris dominis Liseto, Poyeto, & Mõtolonio,olim aduocatis Regijs nunc vero pręsidẽtibus viris profecto omni laude dignis, deus eos seruet incolumes, nouissime autẽ cũ magno eruditorum aplausu.D. Poyetus)quẽ pręter magnã eruditionẽ

ſuauitas eloquij commendat cācellarij numere donatus extitit, à quo(ſi fata concedant) multa viri literis præditi ſperare poſſunt de dominis Capello, & Raymundo regijs nunc aduocatis pari ſien. facundiſſimis dico in ordina.reg. in rub. des aduocatz & procureurs du roy. vbi etiam plena manu ſcribo de procuratore Regio.

Decimum quod iſta priuilegia conceduntur ob reuerentiam ſtudiorum, quod incitare debet ſcholares ad ſtudiū l.quicquid & ibi Alber. C.de aduo. diuerſ.iudicio.

Vndecimū ſtatuitur, vt nulla eis inſpectio ingeratur, nullâve perequatio, nulla operis inſtructio, nulla diſcuſſio, nullum ratiocinium imponatur, nullū denique eis mādetur præter arbitrium l.ſancimus.1.C.de aduo.diuerſ.iudicio. & dicit ibi Alber. quod à legationibus excuſantur,& alijs muneribus, & cōtra faciēs punitur quinquaginta librarum auri pœna,vt habetur in d.l. ſancimus.

Duodecimum extra ciuitatem vagari non debēt,l.2.& ibi Bal.C. de aduoca.diuerſo. iudicio.habet etiā locū in procuratore Regio,vt ibidem not.nam negocijs Regis vacare debent,ne deſertio negociorum regiorum,& gaudiorū ſectatio, luctum afferat. Iuxta dictum euangelij Lucę.6.c.veh vobis qui ridetis nunc,quia flebitis,& lugebitis.

Decimumtertiū excuſantur à pœna præſumptę calumnię, ſed non probatę l.2.C.de delatorib.lib.x. Bar.in.l.2.§.ſi publico.col.3.ff.ad leg.Iul.de adult.Bal. in.l.iubemus.C.de proba.Aufre.in deciſio.Tholo.q.6.Hippo.Marſil.i pract. in.§.ſupereſt. Benedict. in verbo mortuo.1.nūero. 204.c.raynutius de teſta. etiā procedit in procuratore,vt ibidem ſcribitur & dico in dictis ordina.

Decimumquartum quod procurator Regius omnia delicta proſequitur quoad vindictam, & pœnam publicā, pars vero quood intereſſe.Benedict vbi ſupra nu. 159. licet de iure quilibet admitteretur regulariter ad accuſandum per totum titulum de accuſatio. ff. & C.qui accuſa.non poſſunt ſed hodie nō admitteretur in regno pars accuſans delinquentem & concludens ad mortē ſed intereſſe tantum petere debet.

Decimumquintum non condēnantur in expenſis, licet ſuccumbant, nec pars ipſis.l.fina.C.de fruc.& liti. expē. Aufre.in. q. 6. ſi procurator Benedict. in d.verbo mortuo in.1.numero.169.l. per hanc.§.fina. C. de aduocatis diuerſ. iudicio, quia ex debito officij proſequuntur, ideo excuſantur. l.monente. C.de delato.lib. x. ne timore expenſarum ius Regis indefenſum dimittant. l.illud.ff.de petitio.hered. hippo.in.d.§. ſupereſt in practica criminali. Niſi quis receperit eos tanquam priuatos, dū ſuo abutuntur officio,accipiēdo eos(vt practice loquar)in partes formales. Guido papę in deciſio.delfina.q. 269. denunciator Henricus Bouerius in ſing. incipien.expenſę.q.23.

Decimumſextum non tenentur milites in domo ſuſcipere. l. iubemus, C. de aduoca.diuerſo.iudicio.& ibi Salyc. quia illi poſſent inſtrumenta regis ſubripere. Ideo hi in camera debent eſſe, ſicut paſſer ſolitarius in tecto.

¶ Decimum septimum filij eorum si sint sufficientes, cæteris sunt præferendi, vt ibidē patet, & in L. petitiones illo titu. & gratis debent admitti ad officia patris, vel ad alia, quod nuper vidi obseruari in filio doctissimi ac facundissimi viri Do. Daygna aduocati Regij in parlamēto Tholosano. Ista enim incitare debent Regios aduocatos, vt suos erudiant filios.

¶ Decimum octauū hi aduocati & procuratores non debent torqueri, tanquā existentes in dignitate. Bar. & Aret. in l. prima C. de aduoca. diuer. iudic. quod in hoc regno Franciæ non admitteretur, quia delictum omnem honorē excludit, L. prima, C. vbi senator vel clarissi. Releuarentur tamen in hoc, quia sine magnis iudicijs, & in crimine grauissimo non torquerentur, quū præsumptiones pro se habeant innocentiæ.

¶ Decimum nonum, quod procurator fisci non debet causam fisci agitare absente aduocato. L. fina. C. de aduoca. fisci L. non intelligitur ✥ diuus & L. si fiscus ff. de iure fisci. Guilliel. le Rouille in tracta. de descriptio. iusti. lib. 3. c. 6. de aduocato & procuratote fisci, eo quippe datur aduocatus Regius, vt cōsulat procuratori, quid agendum sit, & si eius cōsilium respueretur, res fisci in irritū cedere posset, imo sententia nō valeret absente aduocato, per d. l. fina. vbi Aret. not. & in d. l. si fiscus dicitur, nihil esse actum, ideo ex integro cognosci oportere, quod est menti tenendum.

¶ Vigesimum priuilegiū est quod omnibus aduocatis etiam doctoribus, & tēpore antquioribus debent præferri, quia à principe sunt approbati. L. 2. & l. restituendæ in fi. C. de aduoca. diuerso iudi. ibi nam qui à nobis digni iudicati sunt ij multomagis in anterioribus sunt iudicandi, & debent alij aduocati eos honore, & ipsi alios prosequi, meminisse debent patres, quod & filij fuerūt ✥ hæc autē in authen. vtcū de appella. cognosci. colla. 8. Etiam habet locū in procuratore Regio, cum sit magnus magister in Francia Ioh. Faber in ✥ fina. insti. de exceptio. & quandoq; non absurde aduocatus nuncupatur, quia aduocato deficiente postulat, vt sæpissime vidi in hoc parlamēto. est nobis testis glo. i l. nō intelligitū ✥ diu⁹ Adrianus ff. de iure fisci, Idē dico in Regio aduocato magni cōsilij, vt etiā ijs priuilegijs decoretur, est enim magni consilij angelus, nec exclu do etiam eiusdem procuratorem, cū sit tyriaca dicti sacri magni consilij.

De aduocato & procuratore magni cōsilij.

¶ Vigesimum primum quod à manu principis strēnas debent in singulas Ianuarij Kalleñ. recipere, l. Laudabile. C. de aduoca. diuerso iud. vide tex. in c. legatus. 37. dist. & in c. non obseruetis. 26 q. vlti. vbi reprobantur illa dona. ideo hodie nō seruatur hoc priuilegiū, quod si forte principi ostenderetur, illud reciperet, & eis seruaret.

¶ Vigesimum secundū possunt à principe illustri dignitate decorari, & vnus filius illorum, aut alius nomine suo L. restituendæ ✥ ad hoc C. de aduoca. diuerso iudic.

¶ Vigesimum tertium, quod non tenētur ad custodiam ciuitatis, nec ad excubias, tex. & ibi Bal. in l. sancimus in prima C. de aduocat. diuerso iudicio. nisi

in subsidium. Aret. ibi post glo. & ex causa necessitatis, vt nota. in l. ad instructionem C. de sacrosanct. eccle. quia satis superq; eos vigilare oportet pro causis regijs.

Vigesimum quartum quia ab omni onere (vxoris leui onere depto) sunt exempti, tã ipsi q̃ liberi eorũ, etiã ante susceptã aduocationem nati, L. aduocatos & ibi Aret. C. de aduoca. diuerso. iudi. etiã à tutela excusantur, L. geometræ: & ibi Bar. ff. de excusa. tuto. ✠. item diuus illo titu. in lib. inst.

Vigesimum quintũ etiam post suũ officium finitum vel renunciatum vnã ex suis domibus habent exemptam ab onere imponendorũ stipendiorũ, tex. & ibi Aret. in L. iubemus, C. de aduoc. diuers. iudic. Fallit si propter delictũ esset officium ademptum, quia delictum honorem excludit, vt supra dictum fuit.

Vigesimum sextũ, non debẽt agere, vel conueniri, nisi coram præside, id est corã Seneschallo, baliuo, vel gubernatore, d. l. iubem⁹, & l. petitionẽ, sed in hoc parlamẽto coram dominis requestarũ sicut consiliarij agunt, & conueniuntur, sunt enim grande seignori.

Vigesimum septimum est, quia eis salarium debetur, etiam tẽpore quo nõ litigãt, id est tẽpore vacationũ, quia p eos nõ stat, & interim seruiunt regi in cõsilijs, hoc expressim Cardi. tradit in cle. statutũ. q. 6. de electio. in procuratore ecclesiæ, cui æquiparatur procurator regius, quod secus in alijs Regis officialibus, vt super hoc extant Regis ordinationes. idem dico in tempore valetudinis aduersæ.

Bar. in L. prima ✠. diuus ff. de varijs & extraord. cognitio. doct. i L. diẽ functo.

¶ Vigesimum octauum quod à collectis & alijs impositionibus sunt exẽpti, L. actores & ibi patruus meus Rebuff. C. de exacto. tributo. lib. x. quia postquã laborant pro seruitio reipublicæ, debẽt collectam cum seruitio compensare, L. in rebus ✠. possunt ff. cõmodat. & in præstatione tributorum laboris & operę ratio habenda est. L. nemo cum lege seq. C. de decurio. lib. x. vide Franciscum de Parma in tracta. de priuileg. fisci quęst. penulti.

¶ Vigesimum nonum procurator Cęsaris potest hæreditatem fisco delatam adire, & est hoc præcipuum in procuratore Cæsaris. L. prima in fi. ff. de off. pro cur. Cęsaris, quãuis in alio procuratore, contrariũ statutum sit in L. per procuratorem, quæ alias incipit Paulus. ff. de acquiren. hęredit. & de isto dicit glo. in L. fina. ff. de assesso. quod parũ amicis & inimicis potest prodesse, sed aduocati & procuratores fisci & Regij multo amicis emolumento esse possunt, & inimicis plurimo nocumento, si velint salua etiam conscientia, quæ omnibus rebus præponi debet, quam tanq̃ palladiũ pręse habere quilibet, si christiano nomine vti velit, debet.

¶ Trigesimum viri eloquentissimi fisci patroni liberãtur à patria potestate per huius adeptionẽ officij. L. fi. C. de decurionib. li. x. quis enim sub potestate eos dixerit? qui omnes homines, etiam per lasciuam, delinquentes, sub quadã potestate habere dicuntur, homines vero bene facientes à potestate eorum eximun

tur. Nam vulgo dicitur, Fac bene, & nõ non timebis iudicem. Ad Roma.13.& c.in cunctis.11.q.3.L.nulli &ibi patruus me* Rebuffus C.de agẽti.in Reb.lib.xij Feli.in proemio decreta. Rex pacificus col.prima, Iusto enim nõ est lex posita.1. ad Thimo.1.c.quæ spiritu dei agũtur, nõ sunt sub lege, c. licet de regula.

oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum habentem ad hoc v speciale

Trigesimũ primũ, qd hoc nobile munus recipiens à cohortali cõditioni tã ipsi q̃ eorũ liberi etiam ante officiũ nati liberantur, l.2. C.de aduoca.diuerso.iudic.

¶ Trigesimum secundum, quod ad nullas sportulas in eorum causis tenentur præter descriptas in d.l.per hanc.§.fina. de aduoca. diuerso iudic. &l.petitiones §.pro sportulis ibidem.

¶ Trigesimum tertium, q̃ si filios ingenuos habeant eos clarissimorum notariorum inseri consortio, sine quadam suffragij solutione concedit Imperator in l.laudabile.§ & postq̃ C.de aduoca. diuerso.iudic.

¶ Vltimum pręcipuum illis est, quod si aduocati vel procuratores fisci iniurijs & deprædationibus quemq̃ vexẽt, viui comburendi sunt, tex.sing.oculo toruo conspectus, in L.vniuersi C. vbi causæ fiscales, & est melior iuris secundũ Bal. in marga.in verbo damnatus in prima quæst.ratio illius tex.est, quia illa delicta redeunt in principis ignominiã, cũ à suis officialibus, qui alios corrigere, & instare vt corrigantur, debent, committantur, vnde dicit tex.in c. primũ itaq; 25.distin.quomodo enim potest præses auferre malũ de medio eius, qui in dectum simile corruit? qua libertate peccantem corrigere potest? cum tacitus ipse sibi respondeat eadem se admisisse, quæ corripit? debent ergo esse viri omni exceptone maiores, & sine macula, vt possint dicere illud euãgelicũ, Quis ex vobis arguet me de peccato? & sic pradicta decisio est iuri diuino conformis. Dauid psalmo.119. Quid detur tibi, aut quid aponatur tibi ad lingnam dolosam? Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs, & psalmo.131 Labor labiorum ipsorum operiet eos, cadent super eos carbones, in ignẽ deijcies eos, &c. nec possunt ipsi aut alij officiales impetrare, à Rege. vt pœna eis remittatur non facta mentione L. mancipia iuncta glo. C. de seruis fugitiuis D. Ioannes Sainxon in curia delfi. præses in ordina. Turoneñ. articu.38.in fi. princi.alia priuilegia vobis scribam clarissimi aduocati ĩ ordina. Regijs in quibus vos ephoris, qui erant apud Lacedemonios, cõparo. Interim hæc benigno suscipite animo, & meipsum vestrum agnoscite.

v ¶ Speciale. Est ergo hic vnus casus in quo requiritur speciale mandatum, videlicet vt acceptentur cõstitutiones, seu ordinationes in regno, nẽpe hoc arduũ est, vel vt de nouo fiant.§.cũq; hoc deo ibi specialiter in prooemio Insti. Casus speciale mãdatum requirẽtes.

¶ Secundus casus est, in beneficij acceptione. Panor.&alij c.accedẽs de præb.

[illegible]

Card.in clem.pria,q.6. de procura. per tex.in c.si tibi absenti de præb.i.6.glo. in cle. vna in verbo præsenti de cōcess. præb,quia inuito non acquiritur beneficiũ,L.inuito ff.de reg.iur. dic vt scripsi in tract.nomina.q.14.nu.94.

¶ Tertius iussus super hæreditate adeũda specialis esse debet,L.si quis mihi bona.§.sed vtrum ff.de acq.hæredit. quia in ea paratur graue præiudicium, vel parari potest propter debita & credita, secundũ Angelũ. ibi sæpiuscule latet anguis in hæreditate.

¶ Quartus absq; speciali mãdato in integrum restitutio non conceditur,L.illud.§.si talis ff.de minor.quod est verũ, quãdo principaliter petitur,secus si incidenter L.fi.C. vbi & apud quem cognitio in integrum restitu. agi debeat, glo.&doct.in c.suscitata de in integ.restit. quia agitur de retractando factum domini,quod non potest quis facere sine speciali mãdato,nisi magna ex causa. Bal.in d.§.si talis per L.si hominem ff.manda.& tres rationes tradit Bal.in d.L.vna,C.etiam per procura. in fi. & in hac in integrum restitutio. oportet exprimere causam,&personam,nec sufficit dicere constituo procuratorem ad petendum in integrum restitutionem. Bar.in L.generali ff.de ritu nuptia. Angel.in d.L.si quis mihi.§.sed vtrum,qđ declara. vt per Bal.& Sali.in d.L.vna C.etiam per procura.

¶ Quintus,matrimonium sine speciali mandato vnus pro alio non contrahit, & sine expressione certæ psonæ.c. fina. de procura.in.vj.l.generaliter ff. de ritu nuptia.quia de perpetua hominis seruitute agitur,L.2.ff.de libero homi.exhibendo. & Neuisianu ins silua nuptia. quippe sub pulchræ mulieris specie interdum aspidum latet venenũ, vt apud coniugatos in confesso est. Requiritur etiam speciale mandatum in matrimonio spirituali, vt tradũt domini de Rota decisio.375.fuit dubitatum in nouis.

Sextus nõ facile per pcuratorẽ quis suspectus accusabitur, quoniam famæ causa est.l.non solũ.§.fina .ff.de procur.

Septimus, interdictũ de libero homine exhibendo non instituit procurator nisi nominatim eidem mãdatum sit L. Pomponius in princi. ff.de procur.

Octauus,qui duos procuratores omnium rerum suarum relinquit,nisi nominatim præceperit vt alter ab alterо pecuniam petat,non videtur mãdatum vtrilibet eorum dedisse, L.qui duos .ff. de procurat.

Nonus, nisi specialiter procuratori concessum sit pignus,remittere non potest,L.si cõsensit.§.1.ff.quib.mod. pign. vel hippoth.solui.nec etiã cõstituere.L. solutũ.§.fina.ff. de pigno. actio. abũde declarat Anthonius de Fano. in tract. de pigno.&hippoth.in primo membro 3.partis nu.36.&seq.

Decimus per procuratorẽ nec liberari nec liberare quisq̃ acceptilatione sine speciali mandato potest tex.& ibi glos. in L. per procuratorem.ff.de acceptila. vbi ratio traditur.

Vndecimus pacisci. nisi specialiter eidẽ concessum sit,procurator non potest.L.rescriptum cum l.nam nocere.ff. de pact.

Duodecimus sine speciali mandato

procuratori non soluitur L. hoc iure ff. de solu.dic vt in seq.casu.

Decimus tertius iudicati actio procuratori ad lites non datur,d.l. hoc iure nisi habeat generale mandatum, & ad negotia & ad lites L.2.& 3.ff.de administra.tutor. Bal.in Rub.de his p quos agere possumus col.2.in institu. p glos. in L.purę ❡.actoris.ff.de doli.excep.vel nisi liberam illius causæ administratio né haberet,quia tunc & ei solui, & trãsi gere poterit.Mathesii nota.30. nota qđ licet procurator.

Decimus quartus procurator iuramentum deferre non potest,nisi totorũ bonorum,vel nominatim eidem mandatum fuerit L.iusiurandũ quod ex cõuentione.❡.fi.ff. de iureiur.c.qui ad agẽdum.❡.fi.de procur.in.6.

Item procurator pro domino nõ iurat L. quotiens prima.❡.si tutor de noxa.actio.

Decimus quintus iurare de calũnia sine speciali mandato procurator nõ potest c.fina.de iura.calumniæ in.6.plene Bar. & Alex. in L. qui bona.❡.si alieno ff.de damno infect.

Decimus sextus procurator fidelitatem pro domino absq; speciali mãdato præstare non potest.c.tibi domino. 63. dist.& ibi Archi.Bal.in l.pria quęst. 56 ff.de rerũ diuisio. Refert Boerius in.❡. x.de consuetu.feud.in consuetu.Bituricen.& Dominus Chassagneus in cõsue. Burgund.❡.2.ĩ glo. faire hõmaige.Rub. des fiedz. vbi idem dicit in iuramento confirmatorio,&in iuramẽto per quod aliquis asserit se in negligentia,&in iuramento per quod positionibus respondetur,vt infra videre est.

Decimus septimus, libellus obscur⁹ sine domini speciali mandato non potest declarari.Bar. & Angel. in L..inter stipulantem.❡.j.ff.de verb.oblig.quia diuersorum raro est vna voluntas.c.quia diuersitatẽ de concess.pręb. & sol⁹ deus est voluntatis scrutator, c. erubescant. 32.dist.

Decimus octauus procurator,nisi ei dem hoc speciatim cõcessum fuerit, trãsigere nõ põt,quia faceret cõtra mãdatũ suũ tex.in L.mãdato.ff.de procur.l.trãsactionis C.de transact.Soci.cõsil.255. visa.col.2.in.2.volu.Limita vt ibi & p domi.de rota. decisio. 62. Nota quod vbi in antiq.c.qui ad agendum in fi.de procura.in. vi.& ibi addidi.

Decimus nonus,compromittere sine speciali mandato procurator nõ potest c.per tuas de arbi.glo.in.c.cum dilect⁹ de religio.domi.Bolog.cõsil.6.viso.

Vigesimus in pace faciẽda exigitur speciale mandatum.Speculator in titu. de treuga.❡.primo versi. hoc quoq; Roma.singu,460.nunquid.

Vigesimus prim⁹, beneficia sine speciali mandato cõferri (quia donare est) non possunt.c.fina.de offici.vica. in vi, & ibi multa addidi.

Vigesimus secundus,nõ potest quis donare bona alterius sine speciali mandato,L.filiusfamilias ff.de donat. Fallit in l.cũ plures.❡.fina.ff. de admi. tuto. & in alijs casibus à iure expressis.

Vigesimus tertius est in prorogan-da iurisdictione,de qua tex. & doct. in c.cũ olim in primo de off.deleg. Guido papę in decisio.delphina.q.285.statuto.

Vigesimus quartus, procurator non nunciat nouum opus sine speciali mandato, glo. in L. de pupillo §. qui procuratorio ff. de noui operis nuncia. sed ibidē contrarium tenent Bar. & Ias. videlicet sufficere generale mandatum.

Vigesimusquintus est in denunciatione, quam mulier facere debet, si prægnantem se existimet, L. pria §. j. & ibi Bar. ff. de liber. agnoscend.

Vigesimussextus, rescripta ad lites sine speciali mandato impetrari non possunt, aliter impetrans tanq̄ falsarius punitur, quia sunt odiosa, & potestati præiudicant ordinariæ. c. nōnulli §. j. de rescript. illam tamen pœnam nunq̄ vidi in Francia, cum passim sine mādato impetrarentur in ea.

Vigesimusseptimus instrumenta vetustate consumpta transcribi, ac reparari non debet absq; speciali mandato. c. fina. de fi. instrumen. Specula. in titu. de procura. §. j. versi. item opponitur ibi vndecimo in instrumentis.

Vigesimus octauus in beneficiorum renunciatione Car. in cle. vna de renuncia. col. j. quia quod nostrum est, sine facto nostro à nobis auferri nō potest regula. id quod nostrū ff. de reg. iur.

Vigesimus nonus ad petendum dispensationē. Bar. in L. illud §. j. ff. de minor. Panor. in c. innotuit, col. 2. de elect.

Tricesimus, votum vltramarinum sine speciali mandato papæ commutari non potest, c. ex multa de voto.

Tricesimus primus procurator non habens speciale mandatum dominum ratione euictionis defendere nō potest, nota. in c. fina. vt lite nō cōtesta. & ideo curia parlamenti ordinauit anno. 1323 quod deinceps hi qui volunt euictionem assumere per alium potestatē hāc concedant procuratoribus, sic videlicet donnant et octroyāt audict procureur plain & special pouuoir, & auctorite de faire adueu ou desadueu sans garentise Aufre. in stylo parlamēti in prima parte. Rub. de dilatio. quæ datur pro garādo, & citari debet ad euictionem dominus, & non procurator. Ioan. Gallus in quæst. per arest. quæst. 94.

Tricesimus secundus, iudex accusatus post officium depositum non debet discedere, nisi dato pcuratore īstructo. L. vna versi. quod si intra. C. vt omnes iudices tam ciuiles q̄ militares.

Trigesimus tertius, quādo papa vel rex sibi reseruat quicq̄, tunc speciale mādatum exigitur, c. vt nostrum. de appel la. Bal. in d. Rub. insti. de his per quos agere possumus.

Trigesimus quartus, tutor nō excusatur per libellos, id est per procuratorem generalē, per specialem sic exponit glo. in l. excusare ff. de excusa. tuto.

Trigesimus quintus, idem in alio officio, & ad petendum legitimationem. Bar. in d. l. excusare, & Bal. in Rub. de his per quos agere possumus.

Trigesimus sextus ad alienandum L. si procurator ff. de condict. indebi. nisi res tempore perituras. L. procurator. totorum ff. de procurato. vel si solitam alienationē fecerit, L. vel vniuersorum ff. de pigno. actio. Bal. consil. 138. factum in. 5. volu. vide eum consil. 181. eo volu.

Trigesimus septimus, nō potest pro-

curator sine speciali mandato appellationi renunciare. Bal. in L. fin a. §. fina. C. de temporib. appella. Ias. in l. cũ procurator §. de noui operis nunciatio. potest tamen habito consilio in curia acquiescere, vt est in ordina. Regijs videre, & quotidie ita in pract. seruatur, vt abunde trado in ordina. Regijs.

Trigesimus octauus procurator non debet aliquem nomine domini capere vel relaxare sine speciale mãdato. L. nõ solũ §. fina. ff. de procurato. sic consuluit Soci cõsul. 12 ~. cum in præsenti col. 3. cũ seq. in. j. volu. Alexand. consil. 132. circa in vj. volu. vbi tenet valere ratihabitionem, vel generale mandatũ cũ libera.

Trigesimus nonus speciale mandatum in absolutione petenda requiritur, nota. in c. cum desideres. de senten. excõmunica. Barb. cõsil. 7. visis dubijs col. 4. q. 4. volu. 3. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 56. quia pœnitentia & confessio non potest fieri per alium. Feli. in c. cum desideres de sententia excommuni.

Quadragesimus procurator non potest opponere crimina & defectus sine speciali mandato, cle. 2. de procura.

Quadragesimus primus in respondendo positionibus requiritur speciale mandatũ, Imol. in L. penul. § ad crimẽ ff. de publicis iudicijs, quem refert & sequitur maria Soci. consil. 55. præstantissime in si. volumi. primo.

Vltimo in omni arduo & ponderoso negocio, & in alijs casibus in quibus reperitur tanta vel maior ratio requiritur etiam speciale mandatum. Ioannes Fab. nuncupatim in §. pcurator insti. de his per quos agere possumus, quẽ sequit Aufre. in stylo parlamẽti i. j. parte Rub. de dilatio. quæ datur pro garando §. itẽ si adiornatus, vide glo. in verbo vel alterius in forma mãdat. viginti quatuor casus tradit speculator in tit. de pcurato. §. j. versi. Itẽ opponit itercise tñ & glos. in d. c. qui ad gendũ sed non inueni vsq ita plane deductos, & hic huius finis glo. esto, dum prius dixerimus quando dicatur speciale mandatum: respon. tunc dici, quando ab omni verborũ generalitate est extra ctum, & nominatim cõcessum, L. Põpo. ff. de procura. Iacob, in L. vna col. 4. nu. 33. ff. de offi. procura. Cęsaris, & q̃uis mãdatum generale cũ libera æquipolleat speciali mandato. Fallit tamẽ vt p Ias. in l. iusiurandum quod ex conuentione col. j. & 2. ff. de iureiurand. & qñ requiritur speciale, nec id potest ratificari, vt concludit Lauren. Cabra. consil. 77. in Christi &c. primo col. 2. *Speciale mandatũ quãdo dicatur, & an sufficiat ratificatio.*

x Et sufficiens mandatum acceptauit.

x ¶ Et sufficiẽs.] Tollit eaquæ nota. in c. j. de appella. in. 6. vbi pcurator minus instructus nõ dicitur habere sufficiens mandatũ. Bal. in l. illud §. fina. ff. de minor. nẽpe qñ mentio fit de procurat. intelligitur de legitime cõstituto, & cũ sufficienti mãdato. Bal. in L. vna, col. j. C. etiã p procuratorẽ causam in integrum resti. agi posse, & si primo fuit generaliter cõstitutus, & is q sequatur causam requirentẽ speciale mandatũ, si postea pducatur speciale mãdatũ ante exclusionem productionis, conualidatur iudicium. Bal. in l. falsus col. 9. versi. ad tertiã *Sufficiẽs mandatũ quando dicatur.*

nu.15.C.de furtis, ideo solent cauti demum scribere practici, talis constituit talem cum ratihabitione gestorũ &cæ. &dicitur tunc sufficiens, quando per illud potest facere ea quæ sibi mandata sunt argu. eorum quæ notant.in c. cum in cũctis in princi.de elect.

De regia ad prelaturas nominatione faciẽda.

¶ Hic titulus habet tres partes principales, prima præbet Regi nominationẽ in cathedralib' ecclesijs, ac metropolitanis, certũq; tẽpus eidẽ præstituit, intra quod si non nominet, plena erit papæ dispositio. In secunda quæ est ibi monasterijs, idẽ statuit in monasterijs, & prioratibus conuẽtualibus electiuis, tertia ibi per præmissa &c. ecclesijs habentibus priuilegia eligendi electionem reseruat, & hæc sit huius tituli summa. de nominatione regia est text. in c. quod sicut de electio.

[a] De eorundem fratrum [b] consilio & vnani-

a ¶ De eorundem.] Hic § primus sic diuiditur, imprimis prohibet electionem fieri in metropolitanis, & cathedralibus. In secunda parte nominationem Regi præbet, faciendam de viro qualificato intra certum tempus ibidem prestitutũ. In tertia parte duos excipit casus, videlicet quando tempore præstituto non prouidit, & quando vacant in curia. In quarta parte annullat electiones factas contra præmissa. In quinta à qualificatione prædicta excipit Regis consanguineos, & alios de quibus ibi. secunda pars est ibi, sed illarum, tertia ibi. alioqui, quarta ibi decernentes. quinta ibi consanguineis, & sit hoc loco summarij ad istum § primum, & cũ forma nominationi Regiæ data sit, optimum est ipsius interpretationem facere verbis eius relatis, vt in simili tradit Vlpia. in l. item veniunt § præter ff. de peti. hæred.

b ¶ Consilio.] Et sic papa ardua cum consilio cardinalium explicat, tex. in c. per venerabilem, versi. si dificile &c. qui filij sint legitimi. dixi titu. 2. supra eodem in verbo de eorum. Idem in episcopo, vt ex cõsilio canonicorũ ardua tractare debeat. c. nouit, &. c. q̃to de his qui fiũt à prela. & quæ dicãtur ardua reliquit arbitrio boni viri. Feli. in c. causam. j. col. 2. de iud. Imperator etiã in arduis ꝓcedit cũ cõsilio, vt in authẽ. habita. C. ne fili' ꝓ patre, vbi dixi, sic Rex debet capere consiliũ ꝓ republi. sicut pater ꝓ filijs suis. Bal. in c. intellecto nota. 2. de iureiur. vbi dicit Regẽ debere tueri salutem reipubli. imo quando constitutio Regis tangit populum, debet requiri populi consensus, non totius, sed principalis. Nam decuriones, consules, & scabini vocari debent, arg. § interim in authen. de defenso. ciuita. colla. 3. Bal. expressim in c. quanto col. pria de iureiur. & ideo gẽtes trium statuũ solent conuocari in hoc regno ex consuetudine, licet Imol in ca. fi. de maiori dicat sufficere requiri consensum capitanei prouinciæ. alia hic multa tradit Ioannes Dayma, quæ licet videre. Multo maiora scribit Boscus de codecha in Rub. de constitu. colũna decimasexta,

Rex consilium ... pere debet ꝓ republica

mi consensu [c]ex certa nostra scientia & potestatis [d]plenitudine [e] statuimus

cum multis sequen.vbi tradit regulam de papa quod ardua cum consilio cardinalium tractare debeat cum decem ampliationibus & quatuor limitationibus,quæ omnia missa facio,tanquam sint in arca principũ recondita, quãdo debeant vocare,nisi iuri naturali non vocãdo derogaret,prout scripsi in ordina.reg.rub. des adiournemens personelz.

c ¶ Ex certa scientia.) Tunc papa dicitur scribere ex certa scientia, siue in literis exprimat.arg.c.si motu proprio de preb.in.vj.siue ex verbis eius elici possit.Panor.& alij i.c. adhæc de rescript. Fœli. in.c.cũ inter de excepti.Ias.in.l.si quis iniquum in princi.colũ.2.ff.de iurisdict.omnium iudicum,multa hic de certa scientia possem scribere, quæ addidi ad Alber.in dictio.`in verbo clausula ex certa scientia,vbi sexcentas fere allegationes inuenies. Item dum dicit hic Ioannes Dayma stãdum esse dicto summi pœnitentiarij , de his quæ dicit sibi esse esse commissa viuę vocis oraculo de consuetudine curiæ , secundo etiã in præiudiciũ tertij,intellige in his quę respiciunt forum conscentię,quia in illis non quærimus testes,sed procedim[9] simpliciter &de plano,in alijs sec[9] crederem,per L.vnam,C.de manda.princi.&glo.,in regula cancel. 37. tex. in c. cum à nobis vbi plene docto. de testib. Barba.in tracta.de præstand.card.in 1. q.secũdæ partis.glo.&doct.in c.sicut de senten.excõmunica.hodie ex communi Franciæ praxi.non credimus etiã legato de latere asserenti se viuæ vocis oraculo dispensandi potestatem, vel aliã a Papa habere,nisi eam ostẽdat,& in par lamentis eius potestas registretur,& postea qui ea indiget,potest habere exemplum à registris parlamẽti, & facit fidem ac si originale produceretur,vt vidi sæpius obseruari in hoc Parisieñ.parlamento,scripsi in Rub.de registra.cõcord. in curijs facienda infra.

Quando sit credẽdum dicenti sibi commissum viuę vocis oraculo.

d ¶ Plenitudine.] Quæ est arbitrij plenitudo,nulli necessitati subiecta,nullisque iuris publici regulis limitata,& nõ conceditur nisi à deo.Bal.in L.si aquam col.6.nu.38.& seq. C.de serui. & aqua, & hæc clausula solet apponi in legibus condendis, & ordinationibus ac in arduis,quæ operatur , vt videatur prĩceps supra ius dispensare,c.proposuit de con cess.præb.cle.pastoralis de re iud. in his tamen quæ Rex præsumitur ignorasse, vt sunt iura partiũ, & possessiones,hæc clausula nihil proderit.c. prĩo de cõsti. in vi.Bal.in L.fina. C. sententiã rescindi nõ posse.Soci. cõsil.129. memini col. 7.in.3.volu. multa hic Dayma de hac clausula de plenitudine potestatis , de qua dixi in glo.iuramento infra in forma manda.aposto.& in additio.ad Alber.in dictio.in verbo clausula. de plenitudine,quæ si hic addere vellẽ,chartas multas implerem.

Clausula de plenitudine quid sit& quid operetur.

e ¶ Statuimus.] De hoc verbo dixi in glo.14. primi de col. infra, & in repet. L.vnicæ nota.4.C.de senten. quę ꝑ eo qđ ĩterest vbi vide,si nõ graueris abũde.

Ordinare quot modis accipiatur

f ¶ Ordinamus.] id est disponimus, & quasi in ordinem redigimus, aliquando tamen ordinare idem est quod consecrare, c. quia diligentia de electio. vel ordinare id est benedicere, c. 2. de testa, aliquãdo ordines cõferre c. episcopus de preb. c. episcopus. 24. dist. interdum beneficiũ cõferre. c. si tibi absenti. de praeb. in vi. c. nulla de concess. preb. glo. in c. super eo. de officio de lega. & aliquando instituere. c. prio. 16. q. 5. & ibi glo. vel prouidere c. nullam 18. q. 2. licet glo. ibi exponat eligere, & aliquãdo sic sumitur, vt in c. cum in illis & ibi Archi. de praeb. in vi. aut institutionem cõfirmare. c. 2. de arbi. c. postq̃ & ibi praepo. 5. dist. vnde dicit glo. i verbo ordinationem in extrauag. vna de off. delega. in communibus verbũ hoc esse multum generale, comprehendens quenuis modũ. quo quis habet de re propria disponere iure suo, quod est notandũ vide text. & glo. in l. sancimus. 24. personis C. de administ. tutor.

& [f] ordinamus, quod de caetero perpetuis [g] futuris temporibus loco dictae pragmaticae sanctionis, ac omnium & singulorum capitulorũ in ea contentorũ, videlicet vt decętero [h] cathedralibus & metropolitanis ecclesiis

g ¶ Futuris.] Ergo ad futura tantũ haec concordata extenduntur per hoc verbũ & verbũ de cętero hic positum, de quo in c. non debet de cõsangui. & affinitat. & c. de vno postula. praela. in vi. & c. licet canon. de electio. eodẽ lib. c. detestãda. concess. preb. ibidem glo. in proemio clemen. in verbo decętero, & in cle. pria de vsur. quia natura legis est futuris dare formã negocijs. c. fina de rescript, & ibi plene Feli. & alij tradunt limitationes, haberet etiam locum in ecclesia vacante tempore horum concordatorum per verbum tex. nũc & pro tempore, vt infra firmaui.

Reges in ecclesia cathedralibus an sint patroni.

h ¶ Cathedralibus.] Reges in cathedralibus ecclesijs sunt patroni. Archi. teste i c. lectis 63. disti. & Bal. in proemio decreta. Rex pacificus col. 2. nu. 12. & in c. quanto in fi. de iudicijs, quod est verum quo ad protectionem ecclesiarũ & rerum ipsarum c. princeps & c. res. 23. q. 5. sed non vt habeant potestatem eligendi, praesentãdi, vel nominandi episcopos, vel archiepiscopos i illis, c. nobis de iure patro. Card. in c. imperium. x. dist. & in d. c. lectis. vnde dicit Panor. in c. venerabilem col. penul. nu. 20. de electio. qd imperator est aduocatus, & defensor ecclesiae, non patronus, sequitur Roch. Curtius in trac. de iure patro. in verbo ecclesia. q. prima vide Maleret, i tract. de electio. fol. 46. nisi expressim eisdem cõcederetur à papa nominandi potestas vt hic, alias superflua esset haec concessio, & oẽs principes haberent hanc nominandi potestatem, quod non est verum, nisi expresse concessa fuerit, vt hic patet. Quid si aliqua nũc erigeretur in cathedralem? an rex posset nominare ad eã? videtur qd sic, per verba huius tex. ibi pro tempore & ibi decętero, & quia verba cõueniunt ergo & dispositio. Item facit L. placet ff.

de liber.&posthu. vbi institutio posthumi trahitur ad omnẽ posthumum, etiã postea natum, & L. fina. §. fina. ff. de libera lega. l. si cognatis de reb. dubijs c. quanto de censib. cum alijs multis quæ possent hic allegari. in contrarium tamen videtur, ꝙ Rex non haberet nominationem, si non concederetur eidem expresse in erigendo, tũ quia quod hic statuitur est odiosum ecclesijs ergo debet restringi, L. cum quidam ff. de liber. & posthu. tum etiã quia laicus non habet beneficiorum nominationẽ, vel collationem, nisi sibi expresse cõcedatur. c. si quis deinceps. 16. q. 7. Adhæc quia hæc concessio intelligitur de ecclesijs præsentibus, & non futuris, nam nominatio nõ potest dari ad ecclesiã, quæ non est, sicut seruitus non constituitur futuro ædificio, L. si seruitus §. fina. ff. de seruitu. vrba. prędio. & sic verba huius tex. quoad hoc non trahẽtur ad futuros episcopatus, ꝑ clemen. fina. & ibi docto. de rescrip. tex. in l. si ita ff. de auro & argent. lega. L. Iulianus in fine cũ l. seq. & L. vxori §. prio de lega. 3. multa adducit ad hanc rẽ Feli. in c. cum adeo de rescript. scripsi de vniuersitate recenter erecta in tracta. nomina. q. 6. nu. 10. maxime quando verteretur præiudiciũ alterius q̃ concedentis, c. quia circa de priuileg. vt est in hoc casu, quia esset pręiudicium non solũ concedentis papæ, sed etiam ecclesiæ erectæ, ergo non extẽdetur, nisi aliter prouisum fuerit, & intellige Regem in cathedralibus posse nominare, siue illa ecclesia fuerit regularis, vt Nemansẽ. Vticẽ. Sarlatẽ. & aliæ, siue secularis, quia constitutio loquens de ecclesia cathedrali comprehendit eã siue sit regularis siue secularis. Barb. in cle. pria col. 13. de electio. & sic seruatur. debebit tamen eo casu regularẽ nominare. quia verba debẽt intelligi secundũ qualitatem personæ ad quã diriguntur L. plenum §. equitij ff. de vsu & habita. Bar. in L. si nõ sortem §. libertus ff. de condict. indebi.

[i]in regno di[k]cto delphinatu

i ¶ In regno.] Licet aliqui tradant differentiam, quando dicatur de regno, vel in regno, quia generalius est dicere de regno Franciæ, q̃ in regno Frãcię, nam Vasconia, Normania, & Britãnia sunt de regno, non tamen in regno. Bonifa. in cle. vlti. nu. 46. de priuileg. sic dicimus de exemptis ab episcopo vt sint in diœcesi, non tamen de diœcesi, teste Panor. in c. abolendę nota. vlti. de sepult. tamen quando datur priuilegium Regi & suo regno, vel habitantibus in regno vel his qui sunt de regno, includent oẽs qui sunt sub ditiõe Regis, & Reginæ, & expressio facta in intitulationib⁹, videlicet dilecto filio Regi Francię &c. cẽsetur facta causa demonstrandi, cuius causa vel cuius hominibus indulgentia fiebat, non autem causa limitandi concessionem ad eos tantum, qui essent de regno, vel in regno Franciæ, arg. L. pe[illegible] §. quod vulgo ff. de vi & vi arma. sed ideo expressit hic delphinatum, & comitatum causa tollendæ dubitationis, vel quia sunt separati à regno. In regno & de regno an differant

k ¶ Delphinatu.] Dicitur delphinatus ab Imberto Dalphino. qui cum fine liberis esset, Philippum Valesium Frãciæ Quare dicatur delphinatus & quomodo fuit acquisitus.

. K iiij

Regem nominare et in regularibus, et in secularibus eccles. cathedralibus.

tum regem successorem, atq; hæredem illius principatus fecit, nec multo post pecunia de qua conuenerat accepta à Philippo, mundo renuncians, prædicatorum ordinem Lugduni idem Imbertus professus est, & ibi dem sepultus, & ab eo quidem tempore Imberto defuncto Franci Viennam, Delphinatumq; possederunt, si Gaguine credatur in lib. 8. de Philippi Valesij gestis scribēti, vnde primogenitus Regis Franciæ filius Dalphin⁹ vocari est solit⁹, vt est omnibus obuiū, qđ pietate, ac amicitia delphini naturā sequatur, de quib⁹ dicit Plinius lib. 9. c. 8.

& comitatu Diensi. ac Valentinen. nunc & pro tempore[1] etiam per cessionem

1 ¶ Etiam per cessionē] Id est per resignationem quancunq;, siue fuerit simplex, siue in fauorem, cum hic tex. simpliciter loquatur, & generaliter, ergo generaliter intelligetur de omni resignatione, etiam si quis resignaret pensione retenta, quia semper dicitur cessio, & cessio indiffinite hic reseruatur Regi, ergo omnis, etiā quia Regis interesse potest in hac cessione facta retenta pensione, de qua dixi in tract. de pacifi. possess. in 18. amplia. sicut in alijs. & quando papa vult intelligere de simplici resignatione tantum, hoc exprimit, vt in §. volumus infra de colla. & in regula cancella. 18. & cessio in fauorem alicuius facta cessio est, ergo hic comprehenditur, cū non excipiatur, nec potest assignari ratio, cur de vna magis q̄ de alijs hic intelligatur, ergo de omnibus hic intelligitur arg. tex. & ibi Panor. in prīo nota. in c. super eo de parro. vbi dicit illū tex. loquentem de præscriptione, intelligendum de omni, siue cum titulo, siue sine titulo, quia hic nihil excipit, cum potuerit excepisse, ergo c. quia circa de priuileg. Idem intelligo in cessione facta causa permutationis per supradicta, cum tunc dicatur vacare, ergo consensus Regis (quē le placet du Roy dicunt) requiretur, cum possit nominare occurrente vacatione, vt hic dicitur, facit glo. in cle. vna de rerum permuta. huc accedit, quod in permutatione requiritur præsentatio, & cōsensus patroni, tex. in c. cum dilectus & ibi Ancha. in 4. nota. de iure patro. sic & in hoc regno in permutatione episcopatus requiretur nominatio regia, & Regis assensus. Item capitula non possunt procedere ad electionem quando vacat archiepiscopatus, vel alia dignitas, de qua hic per cessionem, ergo Rex nominabit, quia in suum fauorem sunt sublatæ electiones, & ne vna res diuerso iure censeatur, L. eum qui ędes ff. de vsu capio. & ita seruatur, vt audiui à summę notę viris. Idem si cessio fieret per vnū ex collitigantibus lite pēdente, tūc etiā ex Regis consensu alter admittetur in eo statu, in quo inuenit litem pēdere c. fina. vt lite penden. in vi probatur in hoc tex. ibi in manibus nostris factā, ergo quandocūq; fit in manibus papæ cessio, Rex nominare potest, sic semper, cū in manibus aliorū episcopatus cedi non possit, c. penult. & fi. de transla. episcopi & sic ex hoc tex. patet, qđ licet per pragma. sanctionē cessio episcoporū à solo

Rex an possit nominare ad episco patū vacantem per cessionē causa permutationis factā

Le placet du Roy

papa recipi possent.✠ quibus & ibi glo. de electio.in prag.& de iure ad solum papam pertinet admittere resignationes episcopatuū c.nisi in fi. de renuncia.tamen per hæc concordata ex concessione papæ, rex nominat ad episcopatum vacantem etiam per cessionem, vide infra eo.in glo.vacantibus. Notare debemus solēne verbum, quod si quis cōstituerit pro curatorem, ad resignādum beneficium corā papa,nō poterit interim resignare coram ordinario, nisi prius notificaret resignationem procuratori,&hoc propter elusionem & variationem clericis maxime prohibitam,cle.vna de renuncia.vbi etiā glo.tenet quod siue expresse siue tacite pcurator reuocetur, oportet quod fiat notificatio, vt dicit in tex. ibi duxerit quomodolibet reuocādum. Reuocat tacite,quando coram ordinario resignat post constitutionem; procuratoris primo factā, vt in curia resignetur,&illuditur papę,quando resignatur coram ordinario, & sic corā inferiore, sic expresse consuluit Barb.consil. 48. clementissimū in. 4.volu.per tex. sing. in c.bone. 2.in fine ibi, si enim postquā postulatio subscriptiōibus postulātium roboratur,& præsentatur Ro.ia.ponti fici approbanda, possent ab ea recedere postulantes,nobis frequenter illuderēt, &iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur,de postula. præla. Et ideo infert Panor. in c. cū olim col. 6. versi. quæro quid intendit de re iud. quod si habens collationem beneficij à papa postea ab inferiore recipiat alte-

m in manibus nostris & successorum nostrorū Roma-

(margin: ...a&a cō[sti]tutio[n]e procu[r]atoris ad benefi[c]ium resi[g]nandū corā papa, nō po[t]est interim alio resignari.)

ram,super eodem beneficio,papa poterit illum priuare eo beneficio, quia est quædā ingratitudo, & delusio erga superiorem,propter quas inducitur legitima causa priuandi eum, & in hoc casu non debet multiplicari titulus. Feli.in c.in nostra col.3.versi. titulus multiplicat̃,de rescript. quem ad verbū transcribit, nō correctis quidem verbis Ioānes de Selua in tract.de beneficio in.3.parte q.19 Item dicunt regalistę,quod si quis collationē à rege iure regali habuerit,& postea ab ordinario,vel ab alio alterā,debet priuari vtraq;, quia indignum se facit collatione regia, qui alteram recipit quod nō firmo,qn̄ à papa haberet. Ad hæc subdyaconus papę assumēs aliosordines ab inferiore,potest deponi ab inferioribus,quia videtur renunciasse priuilegio,secus in ordinato à papa,qui nō potest deponi,nisi à papa.Bal. & alij in c.illud de maiori & obedien.

m ¶In manibus.] Hoc dicendi schemate sæpius vtitur papa,vt in c.penult. & vltimo de renuncia.c.fina.de excess. pręla.& alibi multoties &tūc accipitur pro potestate,vel auctoritate,vt Dauid Psalmo. 118. Anima mea in manibus meis semp.Ecclesiast.15.c. Deus ab initio constituit hominem,&relinquit eū in manu consilij sui,c.2.de arbi.&quādo beneficium est contentiosum in hoc regno Franciæ,ne partes veniant ad arma,iuxta L.ęquissimum ff.de vsufruct. solet poni ad manum regiam,& multa alia ponuntur ad manū regiam, & saysumitur in hoc regno,sicut olim omnia

manu regia gubernabantur, l. 2. in principi. ff. de origi. iur. vnde vsurparunt iudices regij, & in practica seruatur, quod nulli iudici ecclesiastico competit manum inijcere, seu vt dicunt practici saysire, nec sequestrare, ne partes veniāt ad arma, nisi fuerit iudex regius, & si contrarium fiat, vidi appellari tanq̄ ab abusu anno. 1537. die prima Iunij, & fuit dictum bene appellatum, & abusiue cōcessum per archiepiscopum Senonen̄. qui sic concesserat, pro quo facit singulare dictum Bal. in c. significasti de offic. de lega. asserentis episcopum posse pronūciare de dote restituenda, sed nō mittere in possessionem laicalem, nisi per iudicem secularem, quia non habētes territorium non possunt mittere in territorium, l. iubere cauere ff. de iurisd. omniū iudic. hæc manus regia dicitur quidam murus defendens à violentijs & oppressionibus subditos, si recte fuerit imposita, vt in somnio virida. lib. prio c. 26. & solet poni manus regia, ne vis fiat inter gallos homines, vt Prouer. 31. Manum suā misit ad fortia. & quatuor facit: Primo protegit ne litigantes occidantur, vt dixi, & Esaiæ. 51. c. In vmbra manus meę ꝓtexit te. & Dauid psal. 137 Si ambulauero in medio tribulationis, viuificabis me, & super iram inimicorū meorum extendisti manum tuā. & saluum me fecit dextera tua. Nam securitatem litigantibus præbet, & timētibus offendi, nota in L. præsenti ⁋ sane C. de his qui ad ecclesias cōfugiunt, plene Ioannes Raynault. in comprehen. feuda. in tract. de securitate. Secundo hęc manus regia destruit iniquos, & delinquētes. Dauid, Manus tua gentes disperdidit, & istam sicut dicitur Gene. 22. c. debet habere princeps, nam Abraam portabat in manibus suis ignem & gladiū, ignem correctionis, vt delinquentes coquantur, & emendentur, gladium vero occisionis, vt proterui & ꝑtinaces scindantur, & euellantur, vel ignem in hęreticos, & gladiū in alios scelestos, l. quisquis in princi. ibi gladio feriatur. C. ad L. Iuliam maiesta. L. cum vir ad legem Iuliam de adulter. Tertio adiuuat pauperes, Dauid psal. 88. Manus enim mea auxiliabitur ei. Quarto conseruat ius habenti. quia per manum regiam non tollitur possessio alicui, sed conseruatur ius habenti. Henric. Bouhic in c. exanimata de iud. sequitur Iohā. de Selua in tract. de bn̄ficio in. 2. parte. q. 9. col. 2. Vltimo hæc manus regia ꝓhibet, ne quid fiat contra hāc manus missionem, alioqui contra faciens infringit manū regiā, & is qui hoc facit, etiā si fuerit clericus, puniri solet ꝑ iudices regios, dicētes esse casum priuilegiatū, vt tueantur eorum iurisdictionem etiam pœnali iudicio, vt permittitur L. vna ff. si quis ius dicenti non obtemperaue. & habetur in stylo parlamenti in prima parte Rub. quorum cognitio specialiter spectat ad Regem ⁋ itē de factis contra, & aliquando hostiarij parlamēti vel alij cōmissarij regij alicui rei affigunt manum ferreā, per quam prohibetur, ne quid fiat aut attentetur, ꝙ si contra fiat, crimine læsæ maiestatis puniūt. Hostien. notat in summa de sacramen. non reiteran. ⁋ & qualiter in fine, pulchre D. Guillel. le Rouillę in consuetudi. Cenomanen̄.

Nota de quo manus regia proſit.

in prima parte,arti.primo glo.2.vbi iu ra ad regem spectantia congerit. Manus aliquando accipitur pro instrumento corporis,vt in l.si quis id quod ff. de iurisd.omnium iudic.& in c.si quis sua dente.17.q.4. & Ecclesiastes 2.c. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare, & alibi dicitur: Vęh manibus malefacientibus.&manus dicitur organum organorum, & omnia opera manibus attribuuntur,secundum Aristot. 3.de anima de multiplici manu scripsi in ordina.regijs, & ibi tradidi casus,in quibus quis debet pœna manus puniri. Postremo nota quod in confirmatione solet episcopus manu percutere maxillam eius, quem confirmat, vt deinceps reminiscatur. Sed miles quando creatur percutitur in signum,quod in futurum sustinebit malum.Bal.in L.prima ✠fina.ff.de testa.milit.Idem in sponso, quando sponsalia contrahit glo.in verbo rapismata in L.fina.C.de emancipatio.libero.D.Boer.in✠.1.Rub.de cōsue. matri.& doerij in additio. Quid si detur alicui domus ea lege,ne exeat à manibus suis, declarat Claudius de Seysello in L. manumissiones col. pría.ff. de iusti.& iure.

In confirmatione & sponsalibus cur quis percutiatur & miles.

norū pōtificum ⁿ canonice intrantium ° sponte factam

n ¶ Canonice intrantiũ.Elicitur ex c. ego N.ibi successoribus cononice intrātibus,de iureiur. & tunc dicitur canonice intrare, quando secundũ regulas canonicas eligitur, & quando intrat per ostium.c.relatum de iure patro.&quādo est electus à duabus partibus cardinalium,vel à maiori parte, & iure c.licet deuitāda, de electio.c. vbi periculũ illo titu.in vi,alioqui anathemate cum suis authoribus,fautorib⁹,& sequacibus à liminibus sanctæ dei ecclesiæ separatus abijciatur,sicut antichristus,& inuasor & destructor totius christianitatis c. prio col.3.dist.23.dixi in glo. quilibet in ✠ primo de manda.aposto.infra,illi ergo,qui canonice ītrauit.est faciēda nominatio,nō alij,vt hic, etiam si alter vi esset in possessione, quia non canonice intrauit,vt hic reqritur , alioqui est fur & latro,qui nō intrat per ostium,vt est in Euangelio, etiam non dicitur papa, qui non intrat per ostium,sicut nec comes,vel prælatus,qui nō est de iure. Refero verba Bal.in✠marchio, in princi. qui feud.dare possunt, dixi in repet.l. vnice in præfa.nu.76.C.de senten.quę pro eo quod interest,& in dubio pręsumitur, quod canonice intrauerit, quia delictum non debemus præsumere. L. merito ff.p socio.maxime in papa, qui vices dei in terris gerit, vt non semel scripsi supra.

o ¶ Sponte.] Secus si quis coactus sit abire sacerdotio,vel prælatura,quia tūc sicut resignatio non debet recipi per papam,ita non debet Rex nominare,imo non obstante tali resignatione metu facta, poterit is quis resignauit repetere episcopatum,vel aliud beneficium metu resignatum.cap.abbas & cap. ad aures & cap.sequē.de his quæ vi metusve causa fiunt, scripsi in tracta.de pacific. posse.limita.4.nu.230. quippe metu gesta rata non habentur,L.pría &per to-

tum ff.quod met.causa, & sic verbũ spõte excludit omnem metũ,adeo ꝙ actus postea factus nõ valebit,teste Barb.consuluit. 60.sapiẽter in prĩo volu.vbi condit actum esse tunc ipso iure nullũ,quãdo sponte debebat fieri,& non fit. Vel quando voluntas & libertas debent interuenire,ideo cõcludit ordines receptos metu, vel professionẽ factã coacte,esse nullã,vnde ĩfert Bal.in §.iniuria col. penult. de pace iuramen. firma. notariũ cõmittere falsum, si dicat reũ coram tormentis sponte cõfessum, sed voluntarie confessum potest scribere,per l.velle non creditur, ff. de reg.iur.dicens esse nouum, & in margarita in verbo notarius q.23. ideo solent in instrumentis notarij apponere, talis N.non vi,non dolo,non metu coactus, sed sponte &c.& de leur bon gre & vouloir, facit glo. in c.2. & quæ ibi notant doctores de capellis monacho. in verbo sponte,& non præsumitur metus,nisi præcedant verba, vel verbera, quia metus est res extra naturam innatę libertatis, & ideo non præsumitur cadere, præsertim in animum sapientis, nec præsumitur inferri à sapiente, nisi probetur, quia delictum est. Bal.verbis vtor in c. causam primo de officio delega. Quid si coacte quis resignauerit, postea facta prouisione recipit prouisum, an cõualescat resignatio? Respoñ.non, per regulam non firmatur de reg.iur. in vi, & regulam quod in initio ff.isto titu. quia fuit intrusus, qui executionem non habet, c. si quis deinceps.16.q.7.vide glo.in c.primo §. ad tollendum in verbo procedatur de electio.in prag.& in verbo non violentus de pacifi.possesso. ibidem,plene prosequitur Petrus Falco,olim collegij Edueñ.primarius in tractat. de appetitu prælaturarum & earum multitudine sacris canonibus inimica,quem inueni in bibliotheca eiusdem collegij Parisiensis, vbi nunc habito.

p vacantibus illarũ capitula

p ¶ Vacantibus.] Quomodocunq; tum quod hic indefinite tex.loquitur,indefinita autem æquipollet vniuersali.c. vt circa de electio.in 6.tum etiã quia iste tex.in versi.alioqui excipit hos casus,videlicet quãdo vacat in curia per obitũ, & quãdo rex non prouidit intra nouẽ menses,ergo illa exceptio firmat regulã in alijs casibus non exceptis, iuxta l. primã ff.de reg.iur.dy.in proœmio regula sexti,ita vt hic tex.velit dicere,qđ quomodocũq; vacabit episcopatus, vel alia dignitas de qua hic, canonici non possint eligere,nec alij prouidere de illa dignitate, nempe verbũ vacare adaptatur cuilibet vacationi.l.si quis sic stipuletur.ff. solu.matrimo. glo. in cap.si propter de rescript. in vi.glo. in verbo vacãtia §. statuimus prĩo.I.de colla.Ioan.Franciscus in tracta.de offi. & potesta.capi. sede vacante in vltimo prælu. col.2. Bal.nũcupatim in c.ex parte prĩo per illum tex.col.prĩa de offic.delegat. (An et qualibet vacatione noui natio regi competat.)

¶ Ex quo infero glo.in §.quibus in verbo clausis de electio. in pragma. perperam hoc tempore sensisse,dũ dicit translationes episcoporum posse per Romanum pontificem tantum fieri,in quo er- (Reprehẽditur gl. prag.)

rore etiã perſtitit Guiller.de mont ſerrat in tertia parte ſuper prag. ſanctio. cum iſtæ tranſlationes epiſcoporũ fiant pro communi perſonarum & eccleſiarũ vtilitate,vel neceſſitate.c. ſcias & c. mutationes 7.q.1.& c.quãto de trãſlat. epiſcopi.& publica vtilitas & neceſſitas ſemper dicitur excepta, c. venientes de iureiur. etiã quia hæc tranſlatio habet vim permutationis,& ideo ſecundũ eũ cum hæc tria æquiparentur à iure,videlicet ceſſio,depoſitio,& tranſlatio,ſolus papa in his caſib⁹ prouidebit p reſeruationem in corpore iuris clauſam, glo. in c.inter corporalia de tranſla.epiſcopi,c.niſi cum pridem de renũcia.& ſeq. & canonici in his caſibus nõ poſſunt eligere,ergo nec rex nominare hæc gloſa & mont ſerrat vbi ſupra, poterant adducere text. in c.primo ibi ac per hoc tranſlationes epiſcoporum ac ſediũ mutationes ad ſummum poteſtatis antiſtitem de iure pertineant,de tranſla.epiſco.Ego vero puto regem poſſe nominare etiam in reſeruationibus iure exceptis,tum quod in d. verſi. alioqui infra eo.excipitur tantum reſeruatio vna in corpore iuris clauſa , ergo aliæ excluduntur , quia papa reſeruauit ſibi tantum quando vacaret per obitum in curia,ergo quando alio modo vacabit, etiam reſeruatione in corpore iuris clauſa nominatio pertinebit ad regem, qui vnum excipit; aliud videtur concedere c. nonne de præſumptio. & ſi voluiſſet papa ob alias reſeruationes in corpore iuris clauſas prouidere, ſibi retinuiſſet, ſicut vnam ſibi retinuit.c. ad audientiam de decimis, & longa in hoc eſt differentia inter prag. ſanction. & concordata . In pragmatica enim papa non conſenſerat , & etiam ſunt alia verba , nam concilium retinet prouiſionem papæ in reſeruationibus clauſis in iure,quod non facit hic papa,potuiſſet ſi voluiſſet . Item regula ſub generalitate omnes caſus comprehendit. Vnde ſi aliquis caſus ſpeciatim excipitur,alij ſub regula remanebunt, argu. l.cum prætor.ff. de iud. hoc nuncupatim tenet Decius in l. prima nu.27. ff. de reg.iur. Roman. conſil.337. quoad primum col. 2. etiam quia reſeruationes ſunt in hoc regno ſublatæ ex ſententia text.in Rub.de reſerua.infra vbi abunde ſcripſi , ex his patet , quod ſine Regis conſenſu papa non transfert in regno Franciæ epiſcopos , cum ſapiat permutationem , quam diximus non poſſe ſine regis conſenſu fieri, etiam ſi fieret ex cauſa publicæ vtilitatis, vel neceſſitatis,cum in hoc regno magis intersit regis & regnicolarum,&concordatum etiam in vtilitatem regis & regni promulgatum eſt , vt ſupra patet, nec obſtat dict.cap.primũ,quia tranſlationes per papam fiebant illo iure. ſed hoc iure nouiſſimo concordatorum ſecus per hunc textum , vbi occurrente vacatione , rex poteſt nominare . Item ſi epiſcopatus vacet per c. auaritiæ de electione in vi , videlicet quando electus ante confirmationem adminiſtrauit , vel alio modo eſt priuatus , niſi per breue eidem concedatur adminiſtratio , vt fieri aliquando ſolet , etiam tunc regi competet nominatio, quia vacat prælatura,idem

quando vacat per regulam cancellariæ, vt quia non leuauit bullas intra sex menses, sed non vidi seruari illam regulam in Francia, quod ob hoc quis priuetur. Item si quis procurauerit habere nominationē per simoniā, dādo alicui petēti pro

¶Et cononici ¹ad electionē

eo nominationem à rege mille, tūc nominatio de illo est irrita. c. si alicuius & c. nobis de simonia. Ideo rex qui nō peccauit, poterit iterum nominare papæ alium idoneum, & hic simoniacus repelletur, imò est excōmunicatus, & nō pōt absolui ab alio, q̄ à papa, nisi in mortis articulo. §. si vero de electio. in prag. & in extrauag. cū detestabile de simonia in communibus, vt supra titulo proximo plenius dixi. Itē si matrimonium contraxerit episcopus, poterit rex ad illū episcopatum nominare, quia vacat. c. Ioānes de cleri. coniuga. Roma. cōsi. 483. dubitatur primo. col. 2. idem dicens. si matrimonium esset nullum, quia fecit quod potuit. dixi in tracta. nomi. q. vlti. num. 13. Et regulariter quomodocunque vacet, rex poterit nominare. Fallit quando episcopus esset captus à scismaticis, vel à turcis, tunc papa poterit dare coadiutorē sine regis nominatione. cap. si episcopus de supplen. negli. præla. in vi. quia nō vere vacat episcopatus, & vacātibus rex tantum nominat eadē ratione. Item si episcopus valetudine perpetua vel morbo detineatur, vel alio modo papa sine regis nominatione coadiutorem dabit ca. vno. §. si autē de cleric. ęgrotā. in vi.

q ¶Et canonici.] Expone pro, id est capitulorum canonici. per glo. in rub. C. de vindicta & libert. & ibi cumulani multas glo. ī codice meo antiquo, & sic vult dicere tex. qd vacāte ecclesia pastore capitula & canonici. i. canōici capitulares & cœt⁹ seu cōgregatio canonicorum nō possūt procedere ad electionem futuri prælati, quia regulariter alij extra canonicos non eligunt, ideo de his tantum dicit. nota. in ca. cū ecclesia de causa posse. ca. nouit de his quæ fiunt a pręla. Nam curia Romana tenet, quòd soli canonici faciunt capitulum cum prælato. Compostella in c. primo. col. 2. de electio. Ioannes Franciscus in tract. de off. & potestate cap. sede vacāte in. 5. prælud. col. prima vbi multa vide de capitulo, & eo dicit capitula & cononici, quia tantū illis vult prohibere electiones, secus ergo si electio spectaret ad alios q̄ ad canonicos, vt infra dico in glo. seq.

r ¶Ad electionem.] Quæ est alicuius personæ ad prælationem canonicè facta vocatio. Doct. in rub. de electio. & infra dicetur in. §. fina. & ideo hic conditores præmiserunt electionem, quia prius, si possit, fieri debet q̄ postulatio, & frequentius prouidetur ecclesijs per electionem, q̄ per postulationem. D. Boerius in additio. ad Madagot. in tracta. de electio. in prima parte c. 53. & prius etiam prohiberi debet, vt papa hic fecit, quia est de iure communi, postulatio vero innititur gratiæ, sed fortius est ius commune, q̄ priuilegium. l. eius militis. §. militia. ff. de testa. milit. licet cōtrarium seruauerit papa in decretali- Quid sit electio.

seu ᵛpostulationem inibi futuri praelati procedere ᵗnō possint

bus,prius tractās de postulatione prę-latorum,quia est pręparatoria electio-nis,ideo ad docendum pręparatū prius præparatoria edoceri debent. Bal.in.l. ordinarij.C.de rei vend.quod secus est hic. Alia de electio ne dicam in ✠ fin. infra.eo. & si colla tio episcopatus iu-re speciali spectaret ad aliquem,rex nō posset nominare ad illum, tū quia hic tantum prohibetur electio, & postula-tio.collatio non, cum sint diuersa.c.cū in illis ✠ 1. & seq.de pręb.in vi.quod ra rū est,ideo prohibuit electiones,& po-stulationes, quæ frequenter in ecclesijs cathedralibus fiebant, & vnius appella tione non venit aliud d. c. cum in illis ✠ primo, & quia hic non fecit mētio-nem nisi de capitulo, & canonicis,ergo de alijs non intellexitˡ. arg.c.nonne de præsumptio.l.cum prætor. ff.de iud.in ✠ seq. fusius forte tradetur, & sic alijs non prohibuit,vt non conferrent sicut capitulis, quod est notandum.facit ca. cū venissent & ibi doct. de in integrū resti.Imol. Perus. & alij in d.c.cum in illis dicunt intelligi tātum de electio-ne requirente confirmationem,si cano nici eligendo conferrent,non censere-tur hic prohibitum. per ✠ seq.hoc ex-presse dicentem,ˡ& dixi in glo.quanuis aliam in ✠ præfatio; ordinarij de col-la.infra.

v ¶ Postulationē.) Quę est gratia quę-dam à superiore facta,de promouendo aliquem ad prelaturam,ad quam de iu re communi propter aliquod impedi-mentum eligi non poterat. Docto.in rub.de postu.prælato.& ibi Hostien.in summa tradit vnam diffinitionē glo. alteram, & aliam habes in c.Osius.61. dist.tu eas (si lubet)videto. Primo dici-tur gratia, nā postulatio de gratia ad-mittitur, non de ri gore iuris.c.1.cap. bonę.& per totum de post.pręla. post ea dicitur à superiore in definitiōe,quia a superiore, qui super tali defectu dis-pensare potest, concedi solet glo.in ca. fina.de postu.præl. & in c.indemnitati bus,in verbo eligatur.de electio. in vi. demum dicitur ad prælaturā,per rubr. de postu.pręla.in alijs etiam potest ha-bere locum postulatio.Imo. & alij in c. primo de obliga.ad ratio. Decius in ru bri.de postula.præla.col.1.refert. Post-ea dicitur propter aliquod impedimen tum,non dicit delictum, quia crimino sus regulariter non potest postulari.c. primo & fina. eo.titu.de postu.prælat. Vltimo dicitur eligi non poterat, quia si eligi posset, non debet postulari cap. vno eo.titu.in vi glo. in d.cap.fina.eo. titu. Ideo si aliquis illegitimus fuerit dispensatus,vt possit obtinere episcopa tum,non tamen poterit eligi,sed postu lari,quia adhuc remanet illegitimus,& sic impedimentum. Bal.in ca.fina.col. prima de transla.episcopi.& duplex est postulatio,vt notat glo. in ✠ sed quod p electionem.in verbo postulationibus. de electio.in prag.

t ¶ Non possint.) Per hoc verbū pos-sint præcedente negatiua vt hic, tolli-tur omnis potētia eligendi, & postulā-di,nisi canonici habeant priuilegiū, vt Electores an possint eligere de cōsen su papæ vel regis

in §.fina. infra. eo. nam negatiua praecedens verbum potest inducit necessitatem. glo in c. 1. de reg. iur. in vi. l. non potest. ff. de furt. l. nō possunt de legib. Bar. & alij in. l. gallus in princi. ff. de liber. & posthu. Cors. in sing. incipien. potest. Barb. cōsil. 52. scripsit. col. 4. in. 2. volu. Hippo. consi. 57. perlecto. num. 9. & reddit actum de iure impossibilem ca. primo de causa posse. c. 1. de fide instrumen. & si contra fiat, non valet actus. Bal. in. l. vltima nu. 22. C. de fideicō. & huic constitutioni partes renunciare non possunt. Barba. consil. 43. praeclare. col. 11. in primo volu. & consil. 70. illud. col. 5. in. 3. vol. & huic sententię est ordo conuentū lōgissimus, quē trahit D. Tiraquel. in tracta. de legib. connubial. in glo. 2. actū esse nullū asserēs, vbi aufertur potentia, si electores essent sancti viri, & vellent eligere sanctum virum, eligere tamen non poterunt, nam licet rationes supra in tit. proximo cessent in electione sancti viri, tamen non cessabit haec dispositio, quia illae rationes sunt impulsiuae, quibus cessantibus non cessat lex. glo. in. l. 2. §. fina. ff. de dona. docto. in cap. cum cessante de appella. l. 1. §. sexum. ff. de postuland. & ibi dixi. Etiam si papa permitteret, quia sicut vnus sine altero nō potest tollere totū cōcordatū, vt. I. dico in pręfa. ad rub. de coll. ita nec partē cū totius ad partē sit bonū argumentum. l. quae de tota. ff. de rei vendicati. Nec obstat cap. generaliter. 7. quaest. prima, vbi papa solus dat facultatem eligendi. Fateor, quando eā non sustulerit per cōtractum, quia tūc contractui vnus solus nō potest derogare. l. prima C. quando liceat ab emptio. discedere.

V Sed illarum occurrente huiusmodi vacatione

v ¶ Sed illarum.) Aut illius, nam si occurrat vacatio cathedralis tantum, rex nominabit, vel si occurrat vacatio Metropolitanę ecclesiae, etiā rex nominare poterit, sed vsus est numero plurali, vt comprehēderet quod vtraque vacante rex nominare poterit, & pluralis locutio etiā in vno multotiens procedit. per tex. in. l. 4. §. primo. ff. de nego. gest. dixi fusius in §. praefatiq; graduati in glo. nominationis de colla. infra.

x ¶ Occurrēte huiusmodi vacatione.) Et sic rex ad vacantem episcopatū nominare potest, & quoties occurret vacatio, non ad vacaturum, quia vacatio non occurrit, vt hic requiritur, & quia episcopatus esset duorum, quod esse nō potest. c. cum non ignores de praeb. cap. quoniam de iure patro. & sicut collatio de vacaturo vel electio non potest fieri, vt dixi supra in glo. alieni fati in proemio. sic nec nominatio, & si fieret, non valeret, ideo rex iterum occurrente vacatione posset nominare. Nec rex promittere debet aliquē nominare, antequam episcopatus vacet. per ca. 2. de cō cess. praeb. quod si fecerit, nullius est momenti. vt dixi in d. glo. alieni supra in proemio. & ob importunitatem fecisse videtur, quamobrē reprobatur. in. l. prima. C. de petitis bono. subla. lib. 10. est tamen turpe nō adimplere promissum, maxime regibus quibus conuenit

Non pōt rex nōiare ad episcopatū vacaturum.

dicere qd dixi,dixi:& qd scripsi scripsi. y ¶[Rex Fràciæ.] Ergo delphinus,vel alius extra regem ,etiam si esset regina,vel mater regis, nominare non poterit,quia non est rex Franciæ,cui conceditur nomina tio hic, non alij. ideo dicit tex. in l.seruus si hæredi.in fine princ.ibi personæ dũtaxat eius, qui demõstratus est adhęret.ff.de statu.liber . quia priuilegiũ regię dignitati est concessum,quãobrem ad dignitatem tantum transit. cap.quoniam abbas de offi.delega . sed hoc potest rex etiam ante coronationẽ quæ in æde sancti Dionysij,vbi corona custoditur,solet fieri)nempe imperator ante coronationem priuilegia cõcedit. Bar. & alij in proœmio digestorũ, quæ ad coronationem attinẽt,magis honoris causa vel officij fiunt, quàm vel necessario,vel vt ex hac coronatiõe quicquam iuris regibus accedat.teste Hierony.Balbo in tracta.de corona.impe. fol.63.rationes &c.licet per tex.& ibi hot.in c.venerabilẽ de electi. Lucas de penna in.l.vna.col.2.C. de reis postula.lib.10. idem asserit . Nec refragatur quod filius regis viuẽte etiam patre dicatur rex.c.fin.& ibi glo.24.q. prima. Bolog.in secundis interpret.per illum tex.in.l.cum quasi.§.plerunque.ff.de fideicõ.libert.Corse. in tract.de potesta. regia,q.25.& filij Imperatorum Augusti,& Cæsares etiam parentibus eorum viuis vocantur. tex.cum glo.in c.Adrianus primo.63.dist.ibi ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius Leonem & Cõst antinum Augustos &c.filij comitum & baronũ,comites & barones etiã viuentibus parentibus nominãtur.Lucas de penna in.l.vna.col.2.C. de reis postula.lib.10. quia quodammodo domini sunt.l.in suis.ff.de liber. & posth.

Defino vel regina, & mater regis an cõpetat hæc nominatio

y Rex Franciæ z pro tempore

Respon.verum esse spe. & non re. Archi.in d.c.fina. vel fictè & improprię, & quo ad nomen, sed reges dicuntur minime quo ad veritatem & effectum.per d.l.in suis,ibi quodammodo. &.§.sui Insti.de hæred.quali. & diff.ibi dictio quodammodo importat improprietatem,vt dixi in tracta. meo de fictio.vbi tradidi verba fictionẽ importãtia,& huius sentẽtiæ est Ias.post alios in d.l.in suis,& in consil.192.in pręsenti.col.penult.in.2.volu. Item in d.c.fina.24.q. prima non dicitur simpliciter rex , sed rex iuuenis.cum adiuncto, vel ibi forte habebat aliud regnum q̃ patris.Lucas de pẽna in rub.C. de auro coronario.col.prima.lib.10.quod est diuinare , & in hoc regno Franciæ filius regis primogenitus vel alius non solet vocari rex viuo patre,sed primogenit⁹ vocatur dominus simpliciter & delphinus,secundo genitus vocatur dux Aurelianeñ.tertius dux Engolismeñ.& sic non vocantur de consuetudine Reges, ergo nõ poterũt nominare ad episcopatus.&c. D. Iacob.Bonãd.in addit.ad Ioannẽ de terra rubea in tract.contra rebelles regum fol.23.conclu.6.quod est notandum.

z ¶Pro tempore.) .i. tũc tẽporis quãdo vacabit prælatura , & complectitur totum actum à pricipio vsque ad finẽ. tex.& ibi notat Bal.in.c.cũ terra.col.2.

Vice gerēs an rege absente possit nominare.

de electio.& significat tēporis aptitudinē.Bal.in c.veniēs primo.col.1.de test. a ¶ Existens) Id est,apparens.l.quotiēs §.si tutor.ff.de noxa.actio.vnde si Rex non appareat, vtpote quia est a turcis captus, quod deus auertat,

a existens b vnum

tunc dicunt quidā quod gerens vices in regno poterit, per ea quæ notat Archi. in cap. reatina 63.dist.dicens ꝙ si requiratur consensus Regis ad electionem si sit extra regnum,vicarium requirēdum, quod an sit verū decidas,vt per Maleret in trac. de electio.fol.75.versi.quæro duodecimo.Iste tamē tex.loquitur in rege Franciæ,ergo in alio non procedit,ideo forte tunc non esset absonum,quod ecclesiæ Franciæ eligerent, quia electiones sunt sublatæ in fauorem regis,vt nominare possit,quo non existēte melius est quod ecclesiæ eligant,sicut dixi nominatis non existentibus collationē alijs posse fieri.§.teneātur,de colla.infra cogitandum est,egeret enim declaratione conditorum.

Vnum quot modis dicitur.

b ¶ Vnum.) Nō ergo duos,vel plures, vt omnes admittātur,simul poterit rex ad vnum episcopatum nominare. per tex.in c.primo.26.dist.& ca.licet vniuersis,de testib.l.si ita relictum in prin. ff.de lega.1.quia episcopat⁹ vnius& nō duorū esse debet.ca.cum nō ignores de præb.scripsi in.§.primo in glo.vni magistro,de colla.infra. Nota tamē quòd vnū pluribus modis dici pōt:Primo ratione viuificationis,vt Christus & ecclesia sunt vnum corpus,vna anima,& vnus spiritus, id est vno spiritu coadiuuantur. Secundo vir & mulier vnū dicuntur,videlicet vna caro, & vnū corpus quoad sobolem procreandam,quia materia duorum vnum gignit,licet qū se verberibus afficiunt sint duo. Tertio etiam dicitur vnum quoad cōsensum, vnde in definitione matrimonij habetur,viri & mulieris coniūctio &c. Quarto quoad veritatem,vt electio & consecratio faciunt vnum episcopum,scilicet iustum per electionem, verū per cōsecrationem.Archi.& Præpo. in ca.sicut.4 .dist.omitto ꝙ dialectici vnum in cōmuni seu in generali,alterum per numerū dicūt,vt memini me aliquando legisse in lib.prędica . Potest igitur rex tēpore vacationis vnum tantū nominare,qui si per papam recusetur, alterū,vt infra est videre,& si nominauerit duos simul,primo nominatus præfertur.per cap.eam te,de rescript.& ca. si eo tempore eo.titu. in vi.l.quotiēs.ff. de vsufruct.etiam si secundo nominato fuerit prīo prouisum Ratio est,quia rex non poterat nominare secundum, nisi à die recusationis primi, vt in hoc text.patet.ergo si nominauerit,illa nominatio non valet,nisi prior recusetur, qui si non recusetur, etiam post prouisionem factam secundo,valebit prouisio facta primo, & sic est differētia inter hanc nominationem & præsentationem,quę potest fieri cumulatiuè,secus in hac nominatiōe per istū text. & Panor.in ca.quod autem & ca. cū autē per illum tex.de iure patro.glos.in cle. plures illo tit. in nominatione qđ non sit locus variationi.concludunt Domi. de rota decisio.22.nota quòd vbi ordi-

narius in antiq. & decisio.35.ibidē per I.apud.ff.de optio.lega. nisi hoc fuerit expresse concessum,vt hic dicitur,si nō appareat de ordine, vel de prioritate, papa gratificare poterit. arg. c. duobus de rescript. in vi, & sicut ad vnum episcopatum,vnum de-c grauem bet rex,non plures nominare, ita vnum non debet ad plures episcopatus,abbatias, vel prioratus,nominare, quia ille solus ad duas ecclesias nec officium valet persoluere, nec reb⁹ earum necessariam curam impendere.c. vnio.10.q.3. pulchre scribit D.Gregor. in cap.singula.89.dist.vt nullus presbyter duas habeat ecclesias.cap.per laicos 16.q.7.cap.quia in tantum.& c.de multa,cum multis alijs quæ possem adducere.de præb. quia nemo pōt duobus dominis seruire. cap.primo.21.q.1. & vix vni ecclesiæ digne quis valet deseruire c.primo de consuetud.in vi.ideo hi plurales tam in prælaturis, quàm in alijs beneficijs a deo maledicuntur.Esa.5.ca. Vę qui coniungitis domum ad domū, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci, nunquid habitabitis vos soli i medio terræ.Et is qui habet duos episcopatus,vel episcopatum cum abbatia,dicitur bigamus,quia carnem suam diuisit in plures. glos.in.§.prio in verb. pluralitatis de colla.in prag. vbi refert Paul.2. Pontificem summum cuidam supplicanti pro filio Regis vt ad duos episcopatus secum dispensaretur dixisse,absit (inquit) vt in ecclesia dei ponā bigamiā,quo ergo ibit anima hui⁹ plūralis in beneficijs:ex prędictis apparet, ne plura.

c ¶Grauem.] Non intelligas obesum & pinguem vel superbum,sed grauem, id est,maturum ex grauitate,& temperantia morum. 4.q.3.c.si testes,versi.in testibus.&.l.2.ff.de testibus vel dicitur persona grauis,id est,non leuis ingenij, sed bonæ famę & opinionis. glo.in cap.licet ex quadā de testib. ca.cum in tua de sponsa.vnde solemus dicere hos leuis ingenij homines de tribu Leui emanasse. Graues etiā dicūtur seniores à quinquagesimo anno. Arch. ca.estote pria quęst.1.seniores enim meliores existimātur.ca. si officia.59.dist. & maior in eis sapientia præsumitur.c. porro.84.dist.& maior morum grauitas.ca.primo.12.quæst.prima. Isti ergo archiepiscopi & episcopi debēt esse graues, id est maturi ,honesti, humiles,& virtutibus honestati, ac periti, de ista grauitate loquitur Apostolus ad Titū. 2.ca.teipsum præbe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritatē,& grauitate.ca.cum in cunctis de elect. momentaneus nanque episcopus nescit humilitatem seruare, & modos personarum & sese contemnere, non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, nō pauperibus erogauit.in summa.48. distinct.vnde dicit tex.in cap.fina.41. distinct.in incessu autem debet esse sacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis maturitatem ostendat, inconpositio enim corporis (vt ait Augustinus) inæqualitatem indicat mentis,isti nempe archiepiscopi & episcopi graues.i. maturi volunt inferius descendere per humilitatē,subsistere per perfectionem, nec facile moueri possunt,

Graues qui dicātur.

Episcopi quales esse debeant.

per tentationem, & hi grauitate ista præditi nominari debent, teste Petro Bercho. in suo dictio. morali in verbo grauis. faxint dij vt tales semper nominentur, & ecclesiæ bene habebũt, & regentur.

d magistrum e seu licentiatum in theologia aut in vtroque seu altero iurium

d ¶ Magistrum.] Hi magistri dicũtur, qui bus præcipua rerum cura incumbit, & qui magis q̃ cæteri diligentiam, & solicitudinem rebus, quib⁹ præsunt, debent. l. quibus. ff. de verb. significa. quippe cuiuslibet disciplinę pręceptores magistri vocari possunt. vt dixi in §. primo. in glo. magistro infra de colla. ideo hic tex. declarat magistrum in theologia, & sic proprie in theologia dicitur magister, vt dixi in glo. magistro. quia maiorem curam & solicitudinem de regimine ecclesiæ, quàm alij habere debẽt, episcopum nempe doctorem esse debere testatur diuus Paulus primæ ad Timoth. 3. cap. vnde dicebat etiam Constantinus episcopus Cypri, nõ oportet nos, qui episcopi sumus, indigere doctrina, sed aliorum doctores esse. c. conuenientibus. prima quæst. 7. doctor & doctus debent esse tam episcopus quàm archiepiscopus. c. cum in cunctis de electio.

Optio regis est vt doctorẽ vel licentiatũ nominet.

e ¶ Seu licẽtiatũ.] Ad regẽ ergo ptinet optio, an velit nominare in theologia doctorẽ, vel licentiatũ, quia dictio seu alternatiue capitur. c. si quis presbyterorũ & ibi Barb. de reb. ecclesiæ nõ alienand. dixi in glo. seu. in forma manda. apost. infra. & in alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo qd certo loco. & l.

plerũq; de iure dotium. Etiã eligere poterit rex, an velit doctorẽ theologũ, aut iurium, seu in altero, vel licẽtiatum in theologia, aut in altero iure nominare & præsentatus huius qualitatis nõ debebit recusari p papã, dũmodo alias sit idoneus, & qualitatis hic reqsite. Quæro an rex teneatur pręferre theologũ doctori iuris canonici? Respon. q̃ si pullulent hæreses in dicto episcopatu, vel sit hæreticis vicinus, tunc debet theologũ nominare, alias si in illo loco magis vẽtiletur causarũ cognitio, pręferet canonistã. c. 1. & ibi Hostien. & alij de consangu. vbi his verbis dicit Petr. Ancha. qd theologus per suam theologiam nesciret populo & clero prouidere, nec temporalia gubernare, nec ecclesias & personas regere, & vidi plures theologos præsertim mendicantes promotos ad episcopatus, & maiores dignitates, per quos nec bona ecclesiarum, nec clerus, nec populus bene regulati sunt, nec ius reddere sciunt, & credentes scire præ cæteris intricant, & canonistas secundum ius procedentes odio habent, de casibus dubijs interrogati contra iura sæpe respondent, aliud inconueniens nascitur, quod eorum ordines propter istas promotiones in bonis fratribus deficiunt, ex digno igitur religioso [& venerabili epũs qualis qualis efficitur, hęc ille. si ergo rex mistũ inueniret, illũ nominare magis esset iuri cõforme. p nota. in ca. clerici de iudic. sed non passim inueniuntur, sicut mẽdatia & lunatici.

De natura [illegible] vide gl. [illegible]

Alr. in [illegible] [illegible] theologum preferendum [illegible] Episcopi [illegible] sed diuina docere [illegible]

[f] doctorem aut licētiatum [g] in vniuersitate [h] famosa &

f ❡ Doctorem.] Et sic probatur hic, q̄ doctores in Theologia dicuntur magistri, in iure vero canonico & ciuili doctores. Si tamen papa promiscue scribat doctoribus alicuius vniuersitatis, solet omnes vocare doctores, vt in proœmio decreta. patet. Ibi Gregorius seruus seruorum dei dilectis filijs doctoribus & scholaribus vniuersis Bononiæ commorātibus. sic dicitur in proœmio sexti, & clemen. Aliquando tamen magistri solēt vocari doctores cuiuslibet facultatis. c. j. de loca. & hoc maxime ꝓcedit apud Parisios, qui oēs vocant magistros nostros, licet in glo. magistro īfra in ❡. j. de col. dixerim conuenire tantum doctoribus theologiæ, ideo excludit iste tex. medicos, quia scientia eorum non tendit ad ecclesiæ gubernationē, vt dixi in ❡. præterea de col. infra, & in tracta. nomina. q. 21. nu. 42. male se haberet ecclesia, si in manibus medicorum esset, sicut dicimus de iurisdictione commissa medico, de qua exemplum in montepessulano olim videri poterat, & hic tex. vult doctorem nominandum esse, non doctorculum magis sumptuosum quàm quęstuosum, nec doctorem de placebo, sed doctorem deo placere, non hominibus, instar diui Pauli affectantem.

Promotus extra regnū nō potest p regē nominari.

g ❡ In vniuersitate] regni, & delphinat⁹ quia hæc concordata sunt in fauorem regni & regnicolarum, vt supra satis superq; dictum est, introducta, non esset fauor regni, quod quisq; sumeret gradū extra regnum, & postea in regno virtute illius gradus episcopatus haberet, sicut dixi in ❡. præterea. j. de colla. nec est hic credendū Ioanni Dayma, quia gradum sumpserat vltra montes sub decio eo vocat illum patrem, & suum gradū tueri volebat. Item præcedentia declarant sequētia, & ecōtrario L. si seru⁹ pluriū ❡. si. ff. de leg. prio sed supra est locutus de regno & delphinatu, ergo de vniuersitatibus regni & delphinatus ac comitatus intellexit, & de promotis in illis, sic indefinita ista restringetur per præcedētia, & per regni ordinationes, vt plene dico in tractat. nominatio. q. x. quia certe qualitates positæ in ❡. præterea. j. de collat. sunt seruandę in istis graduādis in vniuersitatibus Francię, quas non obseruant aliæ vniuersitates, ergo promotus omissis his solennitatibus non erit aptus ad regni priuilegia, & regis nominationē, & in pragma dicebatur, in vniuersitate priuilegiata, videlicet ad hoc sed vniuersitas extra regnū, ad hoc non est priuilegiata. Igitur nō potest quo ad hæc priuilegia extra regnum promoueret, sed cōcordata successerūt in locum pragma. vt supra non semel visum extitit. ergo &c. Item promotus sub bulla, non est huius regiæ capax nominationis, cum non fiat ab vniuersitate, vt dixi in glo. docto. ❡. statuimus j. de col.

h ❡ Famosa.) dicitur quælibet vniuersitas regni famosa, in qua est literarum exercitiū, vt dico in ❡. præterea infra de collat. Ioānes Dayma hic famosas vniuersitates regni nominat, & vniuersitates extra regnum non, quasi non sint famosæ, quoad huius tex. priuilegia, licet

quoad exercitium dicantur famosæ, & egregię, vbi sunt soliti semper doctissimi viri iura interpretari, & cũ magnis stipendiis.

Clausula quæ solent poni in literis licentiæ.

i ¶ Cum rigore examinis.) examinatũ intellige, & oportet ꝙ hæc qualitas sit inserta in literis licentiæ, vt talẽ &c. licentiatũ cũ rigore examinis nomino, alioquin nõ censetur eius qualitatis. Nam hæc qualitas, cum sit extrinseca, non præsumitur nisi probetur, c. si forte, & ibi. glo. de elect. in. 6. L. quæcũq; ✠. j. ff. de public. in rem. actio. valeret etiam nominatio dummodo res ita se haberet, licet in literis nõ esset expressa illa qualitas examinis. Quid si vniuersitas non est solica concedere gradum licentiæ, cum hac clausula de rigore examinis, sed tãtum cum clausula de gratia, pro ignaris, vel de bona iustitia pro mediocriter doctis vel de bona & mera iustitia pro diuitibus & ciuibus, vel de bona & mera iustitia & benemerito pro doctissimis, vel fauorẽ habentibus. nunq̃ tamen vel raro concessit cum rigore examinis, sicut vniuersitas Tholosana, Montispessulani, & Caturcen. quæro an talis licenciatus sic promot⁹ sit capax huius regię nominationis? videtur ꝙ non, quia vbi nõ conueniũt verba, nec dispositio. L. 4. ✠ toties. ff. de damno infecto, sed non conueniũt verba huius tex. ergo, nec dispositio, quandoquidem hæc verba nõ debent esse superfluè posita, cum in constitutione non debeat poni aliquod verbũ sine virtute operandi, teste Bal. in Rub. C. de cõtrahend. emp. q. 9. Item qui debet admitti vt talis, debet se talem probare. l non ignorat. C. qui accusa. non pos. quod non potest facere, ille qui talẽ non habet qualitatem, alioqui sequeretur ꝙ tam ignari q̃ docti admitterẽtur

i cum rigore examinis, & in. xxvii. suæ ætatis anno

in contrariũ inclino, quia conditores se retulerũt ad loca & vniuersitates, vbi hæc facta sunt concordata, seu dictata, sed dictata fuerũt in Francia, vbi omnes licẽtiati sine discrimine fiũt cũ rigore examinis, ergo noluit alios excludere, nam si conditores cogitassent, ꝙ in alijs vniuersitatibus regni, vt Tholosæ & alibi, non promouerẽtur cum rigore examinis, idem in illis sic ꝓmotis statuissent. Ergo & nos dicere debemus. l. titius ✠. j. ff. de libe. & posthu. glo. in l. tale pactũ ✠. fi. ff. de pact. alioqui has leges in fauorẽ certarum personarum alicuius loci tulissent, cõtra ea quę dicũtur supra de approba. conuento. ibi regnorum personæ & in procę. circa finem, ibi regno ac potentatui supradicto vbiq; prębitura, & in. c. cũ omnes de const. & in dubio beneficium principis debet esse vniuersale, non locale, tex in ✠. j. vbi Ange. nota. inst. de vsucapio. Item non est verisimile ꝙ rex & regnũ acceptassent hæc cõcordata in priuilegium vniuersitatum aliquarum Francię, & in aliarum præiudicium, & quod locale esset concordatum, contra ea quę dicta sunt in proximo titulo, ibi pro communi & publica regni sui vtilitate acceptauit, & idẽ habetur titulo. 2. supra, & ibi vbiq; præbitura &c. sed credo per hoc verbũ cũ rigore examinis, cõditores velle intelli-

gere, quod fit per doctores examinatus &quod sine examine ad gradum non sit receptus, &ita bene examinabit Tholosæ, & in alijs vniuersitatibus regni, q̄ in his consuetudinariç Franciæ vniuersitatibus, ergo sic examinati nominari poterūt per regē, etiam si essent facti sub titulo de iusticia, dum modo in literis licentię nō sit illa clausula de gratia, quia doctores nō possunt in hoc casu facere gratiā examinis, etiam si ille esset notorie doctus, q̄uis aliàs contra, per tex. &ibi docto. in cle. vna. de iureiur. cum hic detur rigor examinis, caute igitur iste textus nō expressit promotū, quia licet quis non fuerit promotus cum rigore examinis, sed de bona iusticia, vel cū alia clausula necessaria, dū tamen fuerit cū rigore examinis receptus &examinatus, sufficit. & ideo non placet id, quod Ioan. Dayma supplet promotum, quia ꝑ hoc excluderet omnes promotos Tholosæ, vel in alijs vniuersitatibus quę nō vtūtur hac clausula, cum rigore examinis in ꝓmotione. Ideo ego intelligo regem debere nominare vnum grauem doctorē, aut licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis examinatū, q̄uis non sic promotum, quod est notādum.

ad minus [k] constitutum & [l] alias idoneum,

Ann⁹ an debeat esse completus. k ℂ Constitutum.) Et sic videtur requiri annus vigesimus septimus cōpletus, ꝑ hoc verbum constitutus, probatur in. c. 2. & .c. indecorū, de ęta. & quali. & per hoc verbum ad minus. Item cōstitutus in minoribus requiritur qd' habeat ordines minores totos, c. pręterea &.c. tuā de ęta. & qua. sic &totum tēpus. Ad hæc derogat iste tex. c. cū in cunctis in prin. de elect. c. presbiter. 78. distinct. vbi requirebātur. 30. anni cōpleti, ergo & hic & non est verisimile quod in duob⁹ voluerūt corrigere iura, & in ętate, & quod annus non sit completus. Contrariū tenet Ioā. Dayma hic dicēs hunc annum haberi pro completo, per hoc verbum cōstitutum, quia is qui annum incepit vigesimum septimum, est iam in ea ætate cōstitutus, ela pso. 27. anno non est amplius constitutus in vigesimoseptimo, sed in vigesimo octauo, probatur in c. cōstitutus de appel. nec obstant text. supra allegati, illi nempe verbo infra vtuntur, non verbo constitutū vt hic. Nec refragatur verbum ad minus, quia verificatur in eo, q est in ætate. xxvij. annorū, licet nō compleuerit, nā adminus debet esse in. 27. suę ætatis anno, nec obest dictum. c. cū in cunctis, vbi episcopus debet compleuisse. 30. annum instar Christi, qui in ea ætate baptizatus fuit, &cœpit prędicare c. presbiter. 78. dist. ibi enim hoc est expressum, hic contrarium per hoc verbū constitutū, vide extrauag. vnam de postul. pręla. in cōmunibus ꝑ quā hic text. videtur declarari. Ibi illum, qui vigesimumseptimum non attigerit annū, ad cathedralem postulari edicto perpetuo prohibemus, & sic sufficit attingere, & ideo non requiritur annus completus.

l ℂ Alias idoneū.] Id est de iure cōmuni, vltra sequentia hic requisita. Primū hic requiritur, q, archiepiscopatus, vel episcopat⁹ vacet, quòd probatur in hoc tex. ibi occurrēte huiusmodi vacatione Qualitates requisitæ ad hoc vt quis possit per regem nominari. 1

&c. & ibi dixi.

Secundo requiritur, quod vacet in regno, vel dephinatu, vel comitatu Dien. vel Valen. si ergo vacaret in prouincia, vel in Britannia, nõ procederet hic tex. ibi in regno dicto &c. cum ibi concordatum non sit receptum.

Tertio quod ille archiepiscopatus vel episcopatus spectaret (si electio fieret) ad electionem, vel postulationẽ capituli, & canonicorum, alias si collatio vel electio ad alios spectaret iure speciali, non haberet locum nominatio, quod probat hic tex. ibi, illarũ capitula, & canonici ad electionem seu postulationẽ &c. & ibi dixi.

Quarto requiritur, quod rex Fráciæ nominet, nõ delphinus, vel alius, ibi. rex Franciç, & supra in eodẽ verbo scripsi.

Quinto quod nominet papæ, seu sedi apostolicç, hoc elicitur ex tex. ibi. nobis & successoribus nostris Roma. põtificibus, seu sedi prçdictç nominare, &c.

Sexto quod fiat Romano põtifici canonice intranti. alioqui si per violentiã aut alias indigne intraret, nominatio eidem fieri nõ debet, ex tex. legitur ibi. canonice intrantiũ, vbi plenius scripsi.

Septimo, requiritur quod nominatus per regẽ sit magister in Theologia, vel in ea licentiatus, aut doctor iurium seu in altero, vel licentiatus, nec sufficeret quod esset bacchalaureus etiam formatus, vel vtriusq; iuris, vel doctor in medicina, cum tantũ hic admittat doctores, & licentiatos, ibi. magistrum seu licentiatum in theologia, &c. quod nõ procedit in consanguineis regis, & alijs ibidem descriptis in versi. consanguineis I eo. vbi plenius elucidatur.

Octauo, quod sit grauis persona honestæ vitæ, & non leuis capitis, vel iudicij in tex. ibi. grauem &c. & ibi declaraui.

Nono, quod rex nominet vnum, nõ duos, ibi vnũ &c. alioq dic vt ĩ glo. vni. in. §. j. de col. I. & supradixi in verbo vnũ.

Decimo, quod sit graduatus in vniuersitate, ergo gradatus sub bulla non posset nominari, vt hic in tex. vniuersitate probatur, vbi dixi.

Vndecimo, quod illa vniuersitas, in qua sumpsit gradũ, sit famosa, vt in tex. ibi famosa, &c.

Duodecimo, quod in vniuersitate regni, vt supra dixi in verbo vniuersitate.

Decimotertio, quod sit examinatus, ibi cum rigore examinis, si ergo aliquis esset sine examine factus, caligatus doctor, nõ gauderet hoc priuilegio nominandi, ibi probat tex. cum rigore examinis, vbi dixi, facit tex. in c. qui episcopus. 23. dist. vbi sic inquit, text. qui episcopus ordinãdus est, antea examinetur. licet de alio examine loquat, de quo infra versi. decimoseptimo.

Decimoquarto, quod talis nominatus saltem sit constitutus in vigesimoseptimo suç çtatis anno, ibi. in. 27. suæ ætatis anno ad minus constitutum, &c.

Decimoquinto, q. fuerit nominatus intra sex vel nouem menses, vt infra patet in hoc textu.

Decimosexto, q. noĩatio regis prçcedat prouisionẽ papç, vt. I. versi. alioqui ibi prçcedente noiatione, quis Dayma duo requisita tantũ ex tex. eliciat, çtatẽ videlicet & gradũ, sed ponderando celebrius tex. vides alia multo plura.

Decimoseptimo requiritur, quod alias sit idoneus, scilicet de iure communi, & quando dicatur idoneus, de iure communi declarat text. in c. qui episcopus. 23. dist. cuius verba sunt, qui episcopus ordinandus est, antea examinetur, si natura sit prudens, docilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si peruigil, si semper suis negotijs cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in literarum sensibus cautus, vel acutus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus. & ante omnia si fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c. Hodie dicebat quidam hos versus praesulibus quibusdam conuenire.

Qualis requiritur in episcopo de iure.

Praesul amat marcham, plusquam distinguere marchum,
Plus amat & lucrum, quam facit ipse Lucam.

Item non debent nominari, qui in haeresim lapsi sunt, vel defectum membrorum habent, vel fornicarias seu concubinas habuerunt, seu qui ambitu honorem quaerunt, qui honorem muneribus obtinere moliuntur, qui à decessoribus in sacerdotium eliguntur, haec & alia describuntur in c. fi. 51. dist. Nullus etiam per ambitum ad episcopatus honorem permittatur accedere, c. nullus itaque. j. q. j. sed debet quodammodo inuitus promoueri, meritis tamen suffragantibus. c. in scripturis. 8. q. j. Bal. in l. si quenquam. C. de episco. & cleri. Bertach. in tract. de episco. in. j. parte. 2. lib. non enim nomen facit episcopum, sed vita. c. plerumque. 2. q. 7. vnde his verbis dicit Barb. in c. literas. col. 5. de iura. cal. vtinam regnaret illa antiqua bonitas, quae nihil ambiebat, imo donata recusabat, nec voluit episcopus Bononien. tunc temporis inuenire aliquem, qui vellet acceptare canonicatus illius ecclesiae cathedralis, extra vnum sartorem clarum & honestum virum, hodie inuenirentur fere tot acceptantes, quot in orbe figurae. vide per Alua. in tract. de planct. ecclesiae lib. j. c. 69. & per Pet. Falco. in suo tract. de appet. praelat. vbi plene prosequitur. Item natus ex illegitimo matrimon. etiam non est idoneus. c. cum in cunctis in princ. de elect. vel patiens aliquem defectum ex his, quos scripsi in tract. de pacifi. possesso. in. 4. limita. vide etiam in episto. j. ad Timothe. 3. ca. & ad Tit. j. c. & in prag. sanct. ti. de ele. §. deinde. si fuerit nominatus aliquis non idoneus, poterit per papam recusari, vt in hoc tex. habetur. Vltimo nota quod antequam praelatus in hoc regno habeat exercitium suae praelaturae, solet praestare iuramentum fidelitatis regi Franciae, cle. vna, & ibi Bonifa. not. xi. §. porro de iureiur. c. Adrianus. 63. & per extrauag. iniunctae de elect. in communibus, quae omnia notes, quia non passim tacta inuenies.

Praelati regni Franciae praestant regi fidelitatem.

m intra sex menses

m ¶ Intra sex menses.) hic additur ad c. ne pro defectu de elect. vbi electio in his maioribus dignitatibus intra tres menses fieri debebat. c. postquam. 50. distin. c. obeuntibus. 63. dist. sed hic datur sex menses regi ad nominandum ratione loci distantis longe à Francia, intra quos si non nominauerit, vel inhabilem, adhuc intra tres menses nominare poterit, vt sequitur in tex. Item patronus clericus intra sex menses praesentare tenetur, laicus vero patronus intra quatuor, vtrunque probatur in c. vno de iure patro. in. 6. qui compu

Tempus requisitum in omnibus electionibus & collationibus & quibus uis promissionibus.

tantur a die notitiæ veræ vel præsumptæ rota decisio. 263. si propter in nouis glos. in verbo putandum ♣ visum eo.titu.in prag.Ioan. de Selua in tract. de benefi.in.3.parte.q.59. vel à die,quo de nouo cõstructa est ecclesia,vel consecrata,Frederi.cõsil.129.casus talis est testator. Et mãdatarius ratione clausulę motus proprij habet decē dies ad eligēdum beneficiũ pinguius iuxta c. si pluribus de pręben.in.6.optio intra.xx.dies fieri debet.c.fin.de consuetu.in 6. Alia vero beneficia regulariter conferri debent intra sex menses, alioqui collatio ad proximum superiorē deuoluitur c.2 de concessio præb.& ibi dixi. Idē in electione,vt intra sex menses, nisi in maioribus dignitatibus fieri debeat, tradit Panor.in c.cum nostris,per illum text. in.2.nota.& .c.dilectus,& c.postulastis in.3.nota.de concess. præb. Item cõferri per id tempus debent tam per episcopum,q̃ per aliũ collatorem. Panor.in d. c.cum nostris etiã si collator fuerit exēptus,cle.vna,de supplen. negli.prelato. etiã si iure deuoluto cõferat.d.c.2.&c.licet ibidē siue collator sit in diœcesi siue extra.c.nonit,de officio lega.etiã si fuerit in curia Ioã.Andre.in c.si apostolicę de pręben.in.6.legatus vero tãdiu potest cõferre,q̃diu alij prelati suę legationis iure proprio vel deuoluto possunt, sed si collatio sit deuoluta ad prelatũ extra legati collationē existentē, tũc non poterit legatus cõferre,donec sit deuolutio facta ad papã,Imol.& alij in.d.c.2. & d.c.licet Ioan.de Selua.in trac.de benefi.q.54.in.3.parte,&Brunell⁹.in trac. de dignit.lega.q.19. papę vero cũ nõ habeat superiorē qui possit supplere eius negligentiã,nõ est aliquod tēpus præfixũ.c.cũ nostris de cõcess.præb.c. aliorũ 9.q.3.nisi in beneficijs vacãtibus in curia,quæ si non cõferat intra mēsem,poterit is ad quē spectat collatio,conferre papa nõ excluso,c.statutũ de pręb.lib.6 itē papæ executori nõ est à iure pręstitutũ tēpus ad conferendũ,si nõ fuerit eius potestas limitata,cle.j.de cõcess.pręben. glo.& doct.in cle.si de bñficio.de pręb. glo.in ♣ visum in verbo respectiue eo. titu.quod tēpus non currit,quãdo collator ordinarius esset impedit⁹.c.quia diuersitatē de cõcessio.præben. idē si non inueniret idoneũ glo.i c.bene nouit.61. dist.& in ♣ in ecclesijs in verbo poterũt de col.in prag.quod in regno nõ posset allegari,cũ in eo bñ multi periti reperiantur,vel qñ lis sup collatiõe duraret p annũ, & postea per sententiã fuerit dictũ collationē ad talē N.&c. pertinere is adhuc poterit intra sex mēses cõferre cũ tēpore litis nõ fuerit negligēs,nõ curret eidē tēpus,qđ secus est in præsentatiõe.d.c. quia diuersitatē sicexpresse cõsuluit Feder. cõs.232.casus talis &c.cui sentētiæ subscribit per illa iura Panor. & alij in c.quoniã &.c.cũ ppter de iure patro.in institutione pppe nõ est certũ tēpus à iure præfixũ,sed si is ad quē pertinet institutio,fuerit negligēs, poterit superior eidē pręstituere terminũ ad instituendũ glo,in reg.cãcell.40. Panor. in d.c.2.Roch.de curte.in tract. de iure patro.in verbo honorificũ.q.25.&Paul. de citãdinis in eo.trac.parte.6.q.53.idē in cõfirmatione,vt is qui debet confirmare,non habeat à iure certum pręsti-

tutum tempus, secus in eo, qui eam petere debet, hoc enim intra tres menses facere tenetur, glo. & doct. in c. cũ in cũctis ꝭ. j. de elect. c. q̃ sit illo titu. in. vi. idẽ tẽpus datur ad petendũ consecrationẽ, quod cõputatur post confirmationẽ obtentã. c. quoniã. 75. dist. c. quoniã. 10. dist. idẽ ad petendũ pallium. c. j. 100. dist. idem in permutatione, vt superiori nõ sit pręfixum tẽpus, ad eã approbandã, glo. in ꝭ visum, in verbo respectiue eo ti. in pra. & Nicola. Milius in verbo beneficiũ. q. 46. Itẽ quãdo nõ est certus prębendarũ numerus, potest conferri præbẽda post sex mẽses. c. ex parte de concess. præbẽ. glo. in verbo tempus in. d. ꝭ visum, idẽ in collatione hospitaliũ tradit Federi. de senis in tracta. de permuta. benefi. q. 29. & 64. Feli. in. c. de quarta col. 4. de præscrip. Ioan. de Selua. in. d. 3. parte. q. 64. intellige vt tradit̃ p tex. & not. ĩ cle. quia cõtingit de religio. domi. q̃n hospitale nõ datur in bñficium, vt dixi in trac. nomina. q. 15. versi. 6. nu. 12. & seq.

Vltimo, nominatus & graduatus intra sex menses beneficium requirere debet, alioqui excluditur ab illo beneficio, non à suis nominationibus, glo. in ꝭ itẽ quod vniuersitates in ver. scilicet eo ti. in prag. dixi in tract. nominatio. q. 17. in princi. & sic summatim habes intra quod tempus beneficia conferri, vel de illis prouideri debeat, quæ nota quia alibi non sic inuenies breui descripta. Postremo figendum est mẽti, quod eo casu quo episcopus non valet conferre, vel prouidere de beneficio, vtpote quia est reseruatum, vel deuolutum ad papã, si non sit aliquis, qui interim valeat illis beneficijs prouidere, poterit episcopus deputare administratorẽ idoneum donec per papam fuerit prouisum, arg. c. Regula. 1. q. j. hæc est pulchra decisio Panor. ĩ c. cũ nobis olim vlt, nota. de elect. quã sequitur Prob⁹ in addi. ad Ioan. mona. in c. 2. in fi. de præben. in. 6. & est notanda quia episcopis vtilis.

ⁿ a die vocationis ecclesiarum earũdem cõputandos.

n ¶ A die vacationis cõputandos] Etiã si nõ haberetur noticia vacationis, quia quãdo lex exprimit, vel alia cõstitutio, vt tẽpus cõputetur à die vacatiõis, vt hic tunc stabitur dispositioni cõstitutionis etiã extra notitiã, tex. est formalis in c. statutũ de præben. in. 6. cuius Ioã. Day. memorẽ non fuisse miror, & ibi glo. singula. dicit currere tũc tẽpus ignorãti, q̃n fuit statutũ ĩ fauorẽ, vt hic videlicet ĩ fauorẽ ecc̃iarũ regni, ne diu vacẽt, & gregi dñico diu desit cura pastoris c. oblatę ĩ fi. de appella. sec⁹ q̃n tẽp⁹ fuit statutũ in odiũ negligẽtis, tũc ignorãti nõ currit, qa nõ est negligẽs, c. qa de cõcess. prębẽ. tex. decepit Ioan. Daym. & primæ sententię fuit Panor. in repeti. c. cũ esses col. vlti. de testa. & oẽs doct. in d. c. statutum facit. c. placuit. 2. ibi à die cõuẽtionis. 16 q. 3. & l. eos ibi à die condẽnationis. C. de vsur. rei iudic. c. q̃ sit ibi à tẽpore prę sentationis huiusmodi de elec. in. 6. Itẽ hic bis repetitur cõputari tẽpus à die vacationis, ergo ista geminatio declarationem saltem operari debet, iuxta l. Balista. ff. ad trebelli. & longa est differentia si assignetur tempus certum, ad consti-

Tempus currit a die vacationis quã do hoc dicitur in constitutione.

Refellitur Ioannis Day mu decisio.

tuendum aliquem in negligentia, vt potequod intra sex menses debeat beneficiū conferre, & tunc tēpus, quia simpliciter profertur, debet intelligi à die noticiæ & sic debet intelligi c. 2. & c. quia de concess. præben. & alia iura loquētia de tēpore simpliciter. aut iura loquuntur quicquā esse faciendū intra sex menses à tali tēpore cōputandos, vtpote à die vacationis, & tunc non quærimus notitiā regulariter, vt hic. & d. c. statutū, alioqui conditores dixissent à die noticiæ. c. ad audientiā de decimis. Itē quia expressum est hic, ideo faciet cessare tacitū. l. fi. C. de dotis promissio. l. cū filio. §. filio. ff. de vulga. & in certis nō est locus coniecturis, l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de verbo. obliga. hic certū est cōputari à die vacatiōis ergo non à die sciētiæ, & sic patet istos sex mēses cōputari à die vacationis, etiā ante notitiā, alias esset loqui contra hūc tex. expressim dicentē computari à die vacationis. Itē quia ꝓ certo habuerunt conditores, ꝙ intra sex mēses rex bene poterit scire, ꝙ si ignorauerit, habet adhuc tres alios menses, intra quos si non nominet, imputetur ei, nā diu vacarent ecclesiæ Frāciæ, & lupus tēpore vacationis triūpharet, vt dicit Bal. in c. ne pro defectu de elect. ideo constāter dicem⁹ hos sex menses à die vacationis computandos. Fallit quādo rex esset iusto impedimento detentus, vel sedes vacaret, quia ei non valenti nominare, non curret præscriptio, arg. l. [illegible] C. de anna. except. nota in d. c. quia. quod an fuerit iustū, relinquetur arbitrio boni viri, ex tra illa quæ sunt a iure expressa glo. in c. si quis iusto de elect. in 6. vide glo. in verbo impedimento. §. j. de collatio. l. & dies vacationis non computatur, glos. in d. c. statutum, & in. l. datio. §. fi. ff. de actio. empti.

° nobis & successoribus nostris Romanis pontificibus,

o ¶ Nobis] ergo hęc nominatio non potest fieri alij, q̄ papæ, vel sedi apostolicæ, vt infra dicitur, nec etiā legato a latere, cū a sede apostolica differat, c. si apostolicę sedis de præb. li. 6 & si legatus posset per idē omnia qđ papa, non esset differētia, nisi nois, & multi essent papæ, ad verbū refert Bal. in c. j. de offi. lega. sed poterit hæc nominatio fieri successoribus papę eo mortuo, si tamen cederet dignatati, iuxta. c. j. de renū. c. in. 6. nominatio fieri deberet successori, quia retinuit sibi tanq̄ pontifici, vt supra eo. ibi in manib⁹ nostris & successorū nostrorū Roma. pontificū canonicè intrantiū, & sic tanq̄ successori in pontificatu, non tanq̄ successori bonorū per c. si gratiose de rescrip. in 6. Et probatur hic & successoribus nostris Romanis pontificibus. Nec etiam vacante sede potest nominatio fieri collegio cardinalium, tum quòd hæc verba non congruunt, tum quòd collegiū non possit conferre, c. 2. ne sede vacante cle. ne Romani. in princ. de elect. Ad hæc si collegium cardinalium hoc posset, forte differrent prouisionē Romani pontificis, vt aliquam vtilitatem ex his nominationibus haberent, quod est prohibitum, ca. vbi periculum de electio. libro. 6. & quia collegium cardinalium sede vacante non succedunt iuri

An collegio cardinalium nominatio fieri vacante per rē possit.

seu sedi prædictę [p] nominare, & de persona [q] per regē huiusmodi nominata per nos & successores nostros seu sedem prædictam [r] prouideri. Et si [s] cōtigerit [ſ]umma necessitas, vt

his, quæ sunt ordinis, vel iurisdictionis papalis d.cle.ne Romani vbi Bonifa. dicit eo esse, quia cum celeritatē desideret prouisio sedis apostolicæ, vt eidē celeriter prouideatur omnis materia est amputanda cardinalibus, per quam nollent, aut differrēt, aut non possent facere electionē, arg. l. .j. ff. de dam. infect. nisi forte instaret summa necessitas, vt quia non permitteretur eisdem cardinalibus eligere papam, & tūc forte possset nominari collegio cardinalium, vel si duo essent in discordia electi, & nesciretur vter eorum esset verus pōtifex. nam necessitas facit licitū, quod alias est illicitum. cap. si quis propter. de fur. cum multis congestis per Gerard. sing. vlti. & multa ego ipse addidi ad. l. 1. ff. de offi. conf. ita tradit hic Dayma, quē videas, vel forte melius est tenere capitula posse. tūc eligere, vt occurratur diutinę vacationi. de qua in cap. q̄ sit de elect. in. 6. hæc declaratione conditorū indigerent sunt enim supra caput.

p ¶ Nominare.] Intellige debeat, quod verbum est infra positum. certe si rex nominare velit debet sic qualificatum nominare, tamen nō tenetur nominare si nolit, quia ad factum præcise quis compelli non potest. l. si quis ab alio. ff. de re iudica. & l. stipulationes non diuiduntur de verbo. obli. sed si non nominet lapso tempore papa prouidebit, p̄ut statuitur hic.

q ¶ Per regem.] Ergo per aurum vel argentum non debet quis nominari, sed per regem Franciæ, vt hic habetur, permittat ergo quilibet, vt rex libere nominet non vero instigatus p alios, sed spiritus sancti nutu hoc faciat, argētum enim vel aurum pro nominatione rex nūquam reciperet, sed de adstātibus quibusdam dubitandum est, ideo hic tex. dicit per regē, & non per alium. Quid si rex esset pupillus? Responde si maior sit infante requisito prius consilio (si suæ conscientiæ prouidere velit) sui confessoris, tutoris, & pręceptoris, is ipse poterit nominare instar patroni. de quo per Panor. in cap. fin. de concess. prębend. si minor infante fuerit canonici interim libere eligent, cum hic sublatę sint electiones in fauorem regis, si ipse non nominet, ecclesiæ regni eligere poterunt, cū habeant electiones, nisi rege nominante, vt supra titu. proxi. dixi in princ. vel tutor instar patroni, nomine tamen regio nominabit, per ea quæ dixi in tracta. nominationum. quęst. 17. num. 20. scribitur Ecclesiastes. 10. cap. in fi. Væh tibi terra cuius rex puer est, & cuius principes mane comedunt &c.

Rex pupillus an & quādo nominare possit.

r ¶ Prouideri.] Adde verbum debeat, quod est infra, quia papa debet prouidere nominato per regē si sit idoneus, & qualificatus, alias poterit eūdem recusare, vt sequitur.

s ¶ Contigerit.] Fato vel alias quomodocunq. l. 1. §. 1. ff. de lega. 3. siue sciē-

Rex si scienter inhabilē nominauerit an alterū poterit nominare.

ter siue ignoranter,cum hic tex.generaliter loquatur,& indistincte, tū quia papa hoc concessit regi, quæ concessio parū operaretur, si intelligeremus secū dum ius cōmune, & ideo debemus intelligere,quod aliquid addat, vt in simili tradit Barth.in.l.4.§.prætor.ff.de damno infect.Item quia papa reseruauit sibi approbationem personę nominatę,ergo quocunque modo nominauerit rex primum,habebit post recusationem papę tres alios menses. Præterea patronus potest variare licet pręsentauerit indignum.c.quod autem de iure patro. fortius in rege cui expresse.p hunc text.concessum extitit per viā cōtractus.huc accedit quòd rex pręsentando scienter non qualificatum,arbitratur papam velle cum isto per eum nominato dispensare, si ergo non posset alium nominare,videretur iniquum,& nihil prodesset ista concessio,vt alium nominare posset, denique antequā rex præsentasset secūdum, oporteret quod iuraret an scienter,an ignoranter pręsentasset primum,ad quod iuramētum text.eum non astringit, igitur nec ego regem ad id astringam. Item non inuenio in hoc casu pœnam statutam, ideo ego non statuam,vt dicit tex.in.l.ast si quis.§.diuus.ff.de relig. & sumpti.fine. Nec est aliqua constitutio tale quid dicens.§.cum igitur in authē.de non eligen.secun.nub.colla.2.nec papa hoc dicit,ergo nō est nostrum addere.l.si seruum.§.prætor ait.ff.de acquiren.hęred. nec pœnam priuationis extendemus ad casus non expressos.glo.in cap.fina. de iure patro. Nec refragatur primo ꝙ eligentes scienter indignum sint priuati prima electione facienda.ca.cum in cunctis.§.si.de elect.c.cum Vintonień. ibidem. vbi Panor.not.vlt.idem in nominatione videtur dicendum,vt nominans sciēter indignum sit priuatus potestate nominandi pro prima vice, vt dicunt nostri,& sic concludit Ioā.Dayma in verbo computandos, quod non est verum,nam hic expressim concedi tur,vt si rex nominauerit non qualificatum,quod possit aliū nominare, sed in electionibus & alijs non sic permittitur,imò prohibetur,& priuātur vt dixi eligentes potestate eligendi,& contra suam sententiam est tex.in ca.perpetuo de elect.in.6.vbi sunt hæc verba perpetuo sanctionis oraculo declaramus,quòd scienter in electionibus nominantes indignum,propter suffragiū in scrutinio præstitum, nisi adeo in eo perstiterint,quod ex votis eorum electio subsequatur,nequaquam potestate eligendi priuentur, sed rex nominādo scienter indignum, si postea nominet alium,non persistit in prima nominatione,ergo non erit priuatus potestate alium nominandi etiā de iure, nec me mouet quòd rex nō debet ex suo(vt dicit Ioan.Dayma)dolo reportare commodū,c.sedes,& seq. de rescript.respō. non potest notari dolus malus in permissis.l.1.§.non fuit.ff.de dolo, quia qđ fit legitime nullam meretur pœnam.l. Grachus.C.ad leg.Iul.de adult. sed rex secūdo nominat hac cōstitutione permittente, ergo non potest in eo notari dolus,nec meretur pœnam priuationis etiam si nominauerit scienter inhabi-

Discedit ab opinione Ioan.Dayma.

lem,sed conscientiæ suæ caueat.si aliũ indignum nominauerit. Et sic constanter teneo contra Ioan. Dayma contrarium asserētem in glo.vlt. cui per prędicta sufficienter responsum esse arbitror, & ista est mera veritas iuri & æquitati cõsona, videlicet ꝙ rex Franciæ possit nominare secundum,etiam si

præfatum regem personam taliter [t] non qualificatam ad dictas ecclesias sic [v] vacantes nominare nos & successores seu [x] sedes .

primo scienter nominauerit inhabilē, quē papa recusauit,alias de nihilo prodesset vt secundũ posset nominare primo recusato.

Quis dicitur qualificatus. t ❡ Non qualificatam.] Id est,nõ habētem qualitates requisitas supra, quas tradidi in glo.alias, vnde dicitur qualificatus,quasi factus qualitatis requisitę, & ideo nominatos rite & graduatos vocamus qualificatos, quando habent qualitates requisitas in his cõcordatis ❧ præfatiq; ordinarij ❧ si quis vero ❧ volumus & seq.de colla.infra,quę sunt notanda ad declarationem illius tituli.

v ❡ Vacantes.) Ergo ad vacaturas nõ potest rex nominare,nec illas debet ꝑmittere,vt dixi supra eo.in glo.occurrente vacatione,& in glo.alieni fati supra in proœmio.

x ❡ Sedes.) Et sic papa non debet ꝓuidere indignis,vt hic,& mirabile videtur cõtinere iste text.cum sedes ipsa sit res inanimata,voluntate carens,sine beneplacito, teste Archidia.in c.si gratiose,col.2.de rescript.in.6.& tamē potest prouidere, vt hic, sed dic quòd sedes aliquando capitur pro dignitate ❧ sic igitur in authē. vt iudices sine quoquo suffra.colla.2.quæ non moritur d.cap.si gratiose. Nam licet habens papatum sit corruptibilis, tamē papatus, imperium,& dignitas,semper sũt, nec corrumpuntur, ca.cũ venissent de instit. l.proponebatur.ff. de iudic.Ioã. Monac. & Arch.in d.ca.si gratiose de sede apostolica,imperiali,regali,cardinalium, patriarcharum,archiepiscoporum, episcoporum, abbatum,& aliorũ, abunde scribit Ioã. Francisc.in tracta.de offic.& potest.c. sede vacan.in.6.præiud. De sede apostolica imperiali, regali,& alia.

Quærebat aliquis num magis peccet rex nominando indignum, q̃ papa recipiēdo? magno se iudice quisq; tuetur. Primo ꝙ rex magis peccet, probatur,quia fons peccati est,& origo vt in simili dicitur per Hosti.in summa ❧ si. vbi dicit eligentes ista ratione magis peccare quàm confirmantes. Itē in euãgelio dicitur, qui me tradidit tibi maius peccatum habet,& sic qui nominãt maius habet peccatum,quia tradit papæ,& papa de illo confidit. Tertio qui nominat indignum,contra conscientiam agit,c.perpetuo in fin. de elect.in 6.verba ipsa subijciam,licet pro eo qđ indignum nominando scienter cõtra conscientias suas agant,& diuinã vindictam & apostolicæ vltionis metum non immerito possunt reformidare,& præsumitur sciēter nominare,cum cognoscere eum debeat, regu. qui cũ alio

ff.de regu.iuris,saltẽ per relationẽ boni viri,glo.in.l.mulieri.ff.de cõdit.& demonst.glos.in cap. cupientes in verbo notitiam de elect.in.6.Bal.in patrono vt videatur scienter præsentare indignum,ita scribit in cap. cum vos col.2. de offi.ordi. & qui eligit aliquem ad beneficiũ, vel officiũ præsumitur ipsum habere notum.Bar. in.l.si patronus.ff.de confirman.tuto. Deci.in c.cum in cunctis.§.fin.in princi.de elect.vnde imperator in.§.1.in authẽ.quomodo oport.episc.colla.prima his verbis fatur. Sãcimus igitur sacras per omnia sequentes regulas , dũ quispiam sequenti omni tempore,ad ordinationem episcopatus adducitur, cõsiderari prius oportet eius vitam secũdũ sanctum apostolum,si honesta & inculpabilis, & vndique irreprehẽsibilis sit, & in bonis testimonium habeat,& sacerdotem decens &c. imò videtur ꝙ papa plus peccet, quia maior plus peccat quàm minor cap.inter.§.fi.de transla.episc.ibi & quanuis ijdem archiepiscopi tanquam maiores plus excesserint in præmissis &c. Secundo qui pficit delictum,magis tenetur,quàm qui incepit,Nam Celsus scribit in hęc verba Si alius mortifero vulnere percusserit,alius postea exanimauerit, priorẽ quidem non teneri,quasi occiderit,sed quasi vulnerauerit,quia ex alio vulnere perijt,& posteriorem teneri,quia occiderit.l.itẽ mela.§.sed & si seruũ. versi. Celsus.ff.ad l eg.Aquil. Tertio papa potest non admittere nominatum a rege indignum , ergo si admittat magis peccare videtur,Dicam cum Marone, Non est nostrum inter vos tãtas componere lites.

huiusmodi de persona sic nominata y eisdem ecclesiis minime prouidere z debeat.

y ¶ Eisdem ecclesijs) Ergo de alijs ecclesijs poterit papa isti nominato prouidere,quia si non sit habilis ad episcopatum vel ad archiepiscopatum,erit forte habilis ad beneficium simplex. Antho.in cap.ex ratione,col.prima.de æta.& quali.vel ad aliud non requirens tot qualitates,sicut prçlatura de quibus supra dictum extitit,& tradunt doct.in c.cum in cunctis de elect.ideo hic tex.expressit eisdem ecclesijs.

z ¶ Debeat.) Et sic contrario sensu papa debet prouidere nominato à Rege, quando est qualitatis requisitę p hunc tex.alioqui contractus non seruaretur, quem non seruare non est egregij animi,vt dixi in præfat.ad rubri.de colla. infra. & si alteri prouideret,nulla esset prouisio, vt patet infra.in versi.decernentes.Et posset rex resistere illi prouisioni factæ per papam.Inno.in c.quod sicut de elect.refert & sequitur glos. in regula cancel.49. Quid si papa nollet admittere nominationẽ de idoneo factam?posset forte rex nominare aliquẽ illi capitulo,quod episcopũ poterat ante hæc concordata eligere,& tunc capitulum eliget illum nominatum per regem,& tantum proderit quantum nominatio facta papæ,vel forte capitulũ tũnc poterit libere eligere,quia electio

Quando papa recusat nominatũ per regẽ recipere quid faciendum sit.

non sit contra qualificationem hic positam. & in versi. decernentes infra eo. annullãtur electiones factæ cõtra præmissa, id est quando rex nominauit, & papa prouidit, non ergo si alias factæ sint, id est quando papa non prouidit, vt hic quod cogitãdũ relinquo, super his quippe effari piculosum est, cum nec caput nec pedes habeant.

ᵃSed teneatur ᵇidem rex infra tres alios menses ᶜ à die recusa-

a ¶Sed teneatur.) Si velit ex sua nominatione prouideri ecclesijs, & tenetur intra tres alios menses, post non, & ad hoc refertur verbũ teneatur hic positum, nõ tamen tenetur rex nominare, si nolit, vt supra dixi.

b ¶Idem rex.) Etiã eo mortuo alius, Nam idem dicitur, sicut idem populus Parisieñ. qui abhinc mille annis fuit. l. proponebatur. ff. de iudi. quia dignitas non moritur. c. si gratiose de rescript. in 6. maxime regalis Frãciæ dignitas, quæ diuinitus est instituta, & diuinitus conseruatur, & dictio idẽ potest referri ad genus, vt in. l. 2. in princ. & ibi doct. si cer. pet. vbi in mutuo idem in genere debet reddi. Aliquando refertur ad speciem, & in dubio. Bar. in. l. hoc legatum ff. de lega. 3. Quandoq; dicitur idẽ numero. vt hic, & in d. l. proponebatur, & per hoc excluditur alius extra regẽ, vt supra dictum extitit.

c ¶Tres alios menses.) Quos rex habebit. qñ non qualificatũ primo nominauit, qui fuit per papã recusatus, si tamen prima nominatio per regẽ nõ fuerit plenũ sortita effectũ, vtpote quia nominatus (quod raro euenit) consentire recusat, vel post cõsensum renũciat iuri suo, aut forte diem clausit extremũ, seu propter occultũ eius vitiũ noĩatio irritatur, tunc rex intra alios sex menses noĩare aliũ poterit, ac si vacatio noua esset, tex. elegãs in c. si electio, de electio. in. 6. Nam correctionem iuris nõ debemus facere. l. vna. C. de inoffi. dotib. Nec refragatur quòd si episcopus vel alius habens potestatem nominandi vnũ canonicum in prima sui creatione, si nominauerit vnum, qui acceptauit, & postea renunciauit non poterit iterũ nominare, postq̃ nominatio est semel sortita effectum. De Rota. deci. 22. nota ꝙ vbi ordinarius. in antiq. & feli. in c. Innouamus. col. 2. not. 5. de treuga. quia debet intelligi, quando ille habebat potestatem nominãdi vnum tantum, secus quando datur facultas nominandi semel & iterum vt hic, tũc poterit iuxta potestatẽ datã nominare, successiue tamen, nõ simul, vt supra dixi, Item cum sint hic taxati tres menses, vltra nõ habebit rex, etiã si primum præsentauerit intra duos mẽses, & adhuc supererant quatuor mẽses de sex, qui primo præstituti sunt, tamen à die recusationis primi nõ dãtur, nisi tres mẽses vt hic.

d ¶A die recusationis.) Ecce quomodo hi tres nouissimi mẽses cõputantur, videlicet à die recusationis inthimate solicitatori regis, vel alteriᵘˢ. vt in glo. seq. nec dies termini cõputatur ĩ termino. glo. in c. statutum de præbẽ. in. 6. & hic

In rex possit iterum nominare quando ...

Si noiat⁹ fuerit in habilis pôt eccle sia se opponere.

plene Io. Dayma tractat. de dictiõe. A. Et intellige recusationis vnice, nã non poterit rex nisi semel noiare à die recusationis, per hoc verbũ recusationis, nõ dicit recusationũ, & p. l. boues. § hoc sermone. ff. de verb. significa, Quid si ĩhabilis fuerit iterũ ignorãter noiatus, qui nõ fuit per papã recusatus, sed admissus, faciendũ

tionis personæ nominatæ non qualificatæ sollicitatori noiationem non qualificatam[e] prosequenti[f] consistorialiter factæ

erit. Respon. si notoria est inhabilitas, tunc ecclesia poterit se opponere, Nam hęc cõcordata sunt facta inter papã & sedẽ apostolicã ex vna, & regem & regnum, ex altera, licet videatur papa & rex cõsentire, tñ ex magna causa adhuc regnũ vel vnus ex regno poterit se opponere, & audiri debebit in magno cõsilio, si sua interfit. glo. in. l. iubemus. § sane in verb. œconomis. C. de sacros. eccle. tex. in c. siquis presbyterorũ ibi sed etiã licet quibuscũq; ecclesiasticis psõnis vocẽ cõtradictionis offerre, de reb. eccle. non alie. papa quidẽ & rex nõ intẽdunt prouidere inhabilibus, si cõtrariũ faciant, sunt circũuenti. Bal. in. c. cũ olim de re iudi. Et ij tres mẽses currũt regi, siue ipse sciuerit recusationem, siue non: quia postq̃ recusatio est intimata sollicitatori regis, is debet certiorẽ facere regẽ, quod si non fecerit, imputetur regi, & de se queri debet, qui parũ diligentẽ sollicitatorẽ sibi assumpsit. § fina. Instit. pro socio. prout dixi de alijs sex mensibus in glo. cõtigerit supra eo. & si fuerint plures solicitatores, sufficit vni intimare. arg. l. de pupillo. § si pluriũ. ff. de noui ope. nũc. facit qd scripsi in tractatu noiationũ. q. 14. num. 62. quod si sint plures vicarij, sufficit vni ĩsinuare. vide ibi alia huic rei consimia.

e ¶ Prosequenti.) Et sic sollicitator regis debet prosequi noiationẽ factã per regẽ sicut dictaui ĩ noiatis. i. § fi. de col la. infra, & per hoc infertur ꝙ rex tenetur habere Romæ solicitatorẽ qui noiationẽ hanc prosequatur. Quid si solicitator regis mortuus fuerit? Respõ. putarẽ noiationem posse intimari procuratori noiati, vel illi cui directæ sunt literæ, arg. cle. causã de elect. forte etiã posset eo casu recusatio intimari protectori Galliarũ, vel alteri negotia regis Romę gerẽti, vel alteri solicitatori prosequẽti hãc noiationẽ, nã si noiatus recusat⁹ habeat Romę solicitatorẽ, ad prosequẽdũ hãc noiationẽ, illi poterit intimari hæc recusatio, & ideo caute. dicit iste tex. solicitatori. non exprimẽdo regis, vel alterius, & sic generaliter poterit intelligi. postq̃ non distinguit. l. de precio. ff. de public. in rẽ act. & si solicitator productus sit testis, an recusari possit dixi in tracta. de repro. & salua. test. in verb. solicitator.

Sollicitatore mortuo Regis Romæ cui debeat recusatio intimari.

f ¶ Cõsistorialiter) En ergo ꝙ hęc noiatio solet pręsentari papę cõsistorialiter sc; pręsente collegio cardinaliũ, & p papã sic recusari, posset tñ papa istã noiationẽ domi recipere ĩstãte necessitate, & collegiũ cardinaliũ ibidẽ cõgregare. arg. nota. in. l. j. ff. de offi. cõsu. tñ stylus ecclesię Romanæ est in his maioribus

Nominatio p regẽ facta cõsistorialiter recipitur vel recusatur.

dignitatibus,vt consistorialiter recipiā
tur,vel recusent,p nota.in c.quod trās-
latio nē,de offi. lega.vnde cōsistoriū p-
prie est papæ.glo.in.c.Romana in pri.
& ibi Archidia.de appella in.6.Io.Mō
tagne in tracta. de
authoritate magni
cōsilij versic.3.pro
magno cōsilio,vel

g intimandæ computandos h aliū i supradicto modo qualificatum

pricipis glo.in § ad hec in authē.de ap
pel.coll.4.Nec debet intelligi hic tex.
vt quidā cōtorquebāt,dicētes papę re-
cusationē debere intimari cōsistoriali-
ter,sed recusatio noīationis scdm quos-
dam cōsistorialiter fit, & sic debet tex.
ordinari,à die recusatiōis psonę noiatę
nō qualificatę factæ cōsistorialiter inti
mādę solicitatori prosequēti noiationē
nō qualificatā &c. vel dic meli9 prose-
quēti cōsistorialit,vel qd sollicitator de
bet noiationē cōsistorialit psequ, & hic
est germa n9(vt reor)ad hūc tex.sensus.

g ¶ Intimādę.) Id est,exhibēdę seu de-
nūciādę,& debet fieri hæc itimatio sol
licitatori,vel alij vt supra dixi i glo.p-
sequēti.nec sufficeret domi sollicitato-
ris fieri cū hic dicat, sollicitatori,nō do
mi,p nota.in cle.cām de elect.vbi vide
abūde,quāuis domi facta citatio regu-
lariter nō inuēta psona valeat.l.j.§.j.ff.
de libe.agnosc.Alibi scripsi plena ma-
nu in prac.mea.

h ¶ Aliū.) Et sic videt̄ q rex possit tres
rex not pos nomi- are. noiare p hāc dictionē ali9,quę tria req
rit.glo.in.l.ancillę.C. de furtis, dixi in
glo.ad aliū in § siquis vero ifra de coll.
& sic primo vnū noiabit rex,si papa eū
recuset,rex alterū noiabit,si iterū papa
eū recuset,aliū,& sic tertiū noiare pote-
rit. Cōtrariū teneo,nā patronus laicus
licet possit variare, non tñ vltra semel
quia vbi licita est variatio non pmittit
nisi semel tex.in.l.siquis iusiurād.C.de
iureiurā.Bal.in authē.habita.col.9.nu.
35.C.ne fili9 p patre Alex.i.l.si ex toto
§ si.colum.penul
ti.ff.de lega. pri-
mo & ita in prō-
prijs terminis cō
suluit Calde.consi.16.an laicus:rubr.de
iure patrona. & sic rex nō poterit post
secūdā recusationē aliū noiare,arg.l.bo
ues § hoc sermone.ff. de verbo.signific.
& vt infinitas vitetur.de qua plene di-
xi i repet.l.vnice,not.1.C.de sentē.quæ
pro eo qd inter.& sic quū nō possit prio
noiare nisi vnū vt text.supra dicit vnū
graue &c. ita hic nō poterit nisi alterū
noiare,ideo post primā recusationē nō
habebit nisi tres mēses,cū hic text.non
cōcedat vltra, qd concederet si à die cu
iuslibet recusationis posset aliū noiare.
Nec obstat dictio alius,qa aliqñ ad du
os tātū refertur c.cū aute de iure patro
na.dixi in d.glo.ad aliū,& sic p hoc ver
bū nō debet rex noiatum primo recusa
tum,nominare sed aliū vt hic vltra no
minatum primum quod est notandū.

i ¶ Supradicto modo.) Ergo secundo
noiatus per regē debet habere qualita-
tes supra descriptas i glo. alias idoneū.
alioq recusari pōt p papā,ideo hic mo-
net regē,vt aliū supradicto modo qua-
lificatū noiare habeat, & hoc declarat,
etiā dictio aliū,quę iplicat similitudinē
cle.prima de rescript. & erit sensus, vt
facta recusatiōe primi noiati, alius,qui
sit similis qualitatis supra scriptæ, debe
at noiari,nō vero intelligas,q ali9 simi
lis prio noiato noiari debeat,quia si pri

mus esset ignarus, vel alias inhabilis, in secunda nominatione posset præsentari similis inhabilis, qđ hic reprobat tex. dũ dicit supradicto modo qualificatũ. k ¶ Nominare.) Si rex nõ noĩauerit ĩtra sex mẽses aliquẽ videtur qđ nõ possit postea, quia alij tres mẽses danť ratiõe recusatiõis factę p papã, qñ rex inhabilẽ forte circũuẽtus nominauit, vt variare possit noĩando habilẽ, nã noĩatio quæ nõ est sortita effectũ, qa recusata, nõ debet eidẽ regi esse damno. ca. ppetuo de elect. in. 6. probať in hoc versic. si vero contigerit, & ibi à die recusatiõis, & in verbo semp &c. potuit em̃ rex esse deceptus noĩando inhabilẽ, ideo papa voluit eidẽ morẽ gerere, cõcedẽdo vt intra alios tres mẽses aliũ noĩare possit, qđ nõ est, qñ non noĩauit aliquẽ, quia tũc negligẽtiã supplebit papa post sex mẽses, quia concessio facta ĩ vno casu nõ extẽdeť ad aliũ. l. commodissime. ff. de libe. & posthu. & vt dispẽdiosẽ vacationi ecclesiarũ consulatur. c. q̃ sit de elect. in. 6. Contrariũ tñ videť tenẽdũ p hũc tex. ibi alioqui, & ibi tũc sic vacãti, & quia facti appellatione nõ factũ cõprehẽdiť, qñquidẽ qui nõ facit quod facere debet, videť aduersus ea facere, quia nõ hoc facit. l. qui nõ facit. ff. de reg. iur. scripsi in glo. prout in repet. l. vnic. C. de sentẽ. quę pro eo qđ interest. & postq̃ papa voluit cõcedere regi hos nouẽ mẽses in casu quo inhabilẽ prǽsentauit, fortius & qñ nõ noĩauit ĩtra sex menses, vt etiã postea alios tres mẽses habeat. Nã illud debemus dicere, qđ statuẽtes (si ĩterrogati fuissent) statuissent. l. Titius. §. Lucius. ff. de libe. & posthu. & verisimile est qđ sic statuisseť, & p hoc tollũtur in contrariũ allegata, qa nõ procedũt qñ fortior est ratio in casu omisso, vel qñ verisimile est q sic prouidissent. per glo. in. l. tale pactũ. §. fi. de pact. Ias. in. l. 1. col. 4. ff. de vulg. facit tex. solẽnis in §. porro ibi siqua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior. &c. quę fuit prĩa cauf. bñfi. amit. & dispẽdiosa vacatio hic vsq; ad nouẽ mẽses tolerať, & ĩ hãc ptẽ etiã videť ĩclinare Dayma hic, lʒ ita expresse nõ decidat.

Quando rex non nominat intra sex menses an possit postea.

k noĩare l alioquin (vt m dispẽdiosẽ ecclesiarũ hm̃oi vacationi celeriter cõsulatur) ecclesiæ tũc sic

l ¶ Alioqn.) Tres limitatiões hic describunť. Prima est, qñ rex intra tẽpus prǽstitutũ nõ noĩauit, vel ĩhabilẽ, scđa est ibi necnõ, qñ p obitũ ẽpatus vacat ĩ curia, & in istis casib⁹ papa libere puidet. tertia ps. ibi cõsanguineis tradit de regis cõsanguineis, & alijs ibidẽ cõscriptis, vt possint à rege noĩari. etiã si nõ sint q̃lificati, vt supra descriptũ extitit. m ¶ Dispẽdiose.) Quàm sit dispẽdiosa ecclĩarũ vacatio, declarat rerũ magistra experiẽtia c. q̃ sit de elect. in 6. nã ex defectu pastoris gregẽ dñicũ lupus rapax inuadit, c. ne p defectu de elect. & sic p hãc rationẽ nõ tenebiť papa post recusationẽ scđam expectare finẽ triũ mensiũ, si rex iterũ noĩauerit inhabilẽ, quod pbat etiã verbũ celeriter, in hoc tex. positũ, & verbũ libere, & quia frustra expectareť finis, qui nihil opareť, Nõ obstat c. cõmissa de elect. in. 6. quẽ tex. allegat glo. in cle. vt hi qui, in verbo constitutus de ęta. & quali. vbi ante fiñẽ termini nõ potest superior puidere, Nã ibi

Papa in tres v. b mẽs nõ ses finitos an possit p uidere.

ideo est,quia ius non est deuolutũ ante lapsum terminũ ad supiorẽ. ergo finis termini expectatur ibidem,hic vero simul atq; rex p̃ntauit secundum inhabilem,&papa recusauit illum,papa habet ius prouidendi,per verbũ libere,&verbum celeriter,&vt dispendiose ecclesiarum vacationi consulatur,&sic non tenetur aliud tempus expectare,nec refragatur glo.in c.vbi periculũ in verbo decem de elect.in.6. quæ dicit cardinales Romæ existentes, teneri expectare decẽ dies alios cardinales absentes, etiã si appareat illos non posse venire intra illum terminum,quã glo.sequitur Bal. in c.licet de vitanda de elect.&Ias.in l. non omnis col.3.nu.8.ff.si cer.peta. Respondeo esse verum, quando rex nõ nominaret post primam recusationẽ, tũc papa ante tres menses non posset prouidere,& sic debent intelligi iura supra adducta,secus si iam noiasset,& secũdo noiatus recusatus fuisset,vt in casu isto & ita ĩtelligĩt casus sequẽs, qa forte ante finẽ termini p legẽ præfixi rex ꝓuidebit,&sic etiam appellatio nõ dicitur deserta,nisi totum tempus effluxum fuerit.c.personas ibi ex tunc.de appella.qđ facit ad intellectum ordinationis regię permittentis iudici à quo sententiã exequi post desertionem,vt non possit exequi,etiam si vnus dies superesset,& appareret appellantem intra illud tempus non posse releuare.Ias.in c.cum stipulatus sim mihi col,pe.princi.ff. de verbo. oblig. Concludendum ergo est,ꝙ papa non poterit prouidere ante finem triũ mensium, quando rex non nominauerit aliquem a die recusatiõis primę.secus si nominauerit,& inhabilẽ,quia tũc papa poterit ꝓuidere statim a die istius secũdæ recusationis, siue sint elapsi tres vltimi mẽses,siue non.Et ideo si rex nominauerit Petrũ,& mãdauerit solicitari,ꝙ si papa recusauerit Petrum,ꝙ ipse noiabat Ioannem, tunc a die illius secundæ nominationis, & recusationis p papam factæ,papa libere prouidebit nõ expectato alio tẽpore,nec alia regis nominatione,vt hic ꝓbatur. Quęro, rex nominauit vnum ad episcopatum vacãtem per resignationem, papa prouidit illi,siue vacet p resignationem, siue alias quouis modo vacet derogando regulæ.18.dicenti, ꝙ si resigans moriatur intra viginti dies, de ipsa infirmitate, beneficiũ cẽseatur vacare per mortem, moritur resignans ante viginti dies,an rex iterum possit nõminare,tanq̃ vacet per mortem?videtur ꝙ non,quia postq̃ semel nominauit, & non fuit recusatus nominatus per regem,ergo non poterit alium nominare,cum hic sibi concedatur nominare alium, quando recusatur primus, ergo si non recusetur, non poterit rex alium nominare. Item illa cãcella.regula non loquitur in episcopatibus,vel abbatijs, ergo in illis non habebit locum,quia episcopatus vel abbatiæ non veniũt appellatione dignitatis,tex. in c.venerabilis de præbend.glo.in.c.2. illo titu.in.6. Præterea papæ est derogare illi regulæ cancellariæ, quã ipse edidit,derogauit,&sic valet illa derogatio. in contrarium me trahit tex. supra,vbi dicit regẽ posse nominare, quãdo episcopatus vacat per resignationem, etiã quando vacat per obitum,sed si nominauerit ad episcopatum vacantem per resignationem,non censetur nominare

Regula cancellariæ de viginti diebus an habeat locũ in papa & rege.

vacāti per nos & successores nostros, seu sedē huiusmodi di de persona vt præfertur ⁿ qualificata, nec non

quando vacat per obitum. Ergo papa debuit prouidere, alias prouisio est nulla, vtpote facta sine regis nominatione vt patet in versi. decernentes. Nā actus agentium non operantur vltra eorum in tentionem. l. non omnis. ff. si certū. sed regis non erat intentio, vt nominaret, si vacaret per mortem, quæ intētio probatur si post mortem alium vt in simili nota. in c. susceptum de rescrip. in. 6. glos. in verbo aliam in forma manda. infra. Et per hoc dixi illam regulam cancellariæ. 18. habere etiā locum in institutione facta ab ordinario, vt si patronus pn̄tauerit ad beneficium vacans per resignationem, si resignans moriatur ante viginti dies, poterit iterū præsentare, quia non præsentauit in casu mortis, & prima præsentatio est nulla, ergo nō prestabit impedimentū, licet contrariū consuluerit Decy. consil. 224. cui respon. in tract, nominat. q. 17 nu. 5. Itē si patronus præsentauerit beneficium vacās per priuationem, si alio modo vacet, non videtur per prædicta præsentasse, ideo poterit iterum præsentare, licet cogitandū relinquat Rochus Curt. in trac. de iure patro. in verbo honorificū. q. 51. alioqui censeretur esse facta institutio sine præsentatione. & sic non valeret. c. decernimus. 16. q. 7. c. illud de iure patro. sic & prouisio in hoc casu mortis censetur esse facta sine regis nominatione, quando vnus tantum modus vacandi in. d. nominatione vel præsentatione esset expressus, & ꝙ dicta regula cancella. 18. habeat etiam locum in collationibus factis per regem, fuit, vt dicūt in hoc senatu decisum die prima Decembris, anno. 1494. in causa possessoria pendēte, super capella sancti Laurētij in ecclesia Meldensi. Nā alia est vacatio per mortem, alia p resignationem c. susceptum de rescrip. in. 6. & illa regula cācellariæ est facta ad vtilitatem omnium collatorum & eorum qui habēt præsentare, seu nominare, ergo illi fauori debent collatores derogare. nec solius papæ derogatio potuit prædicare nominationi p regem faciendæ in casu mortis, nam & si papa possit illi regulæ derogare in alijs beneficijs, tamen in his dignitatibus hic expressis non solet sine rege, ratione contractus sic facti, & illa regula loquēs in beneficijs etiam habebit locum eadē ratione dictāte, in episcopatibus, abbatijs & alijs in hoc tex. positis, per glo. in regula. 1. de regul. iuris in. 6. Et sic patet ꝙ in nominatione facta per regē ad episcopatum vacātem per resignationē, debet exprimi, vel alias quocūq; modo vacet, cum derogatiōe regu. de xx. diebus, alias per mortē nō obstāte regulæ derogatione facta p solū papā poterit rex in casu mortis iterū nominare, & ita fuit decisum in magno cōsilio in causa abbatię de villa longa, cōtra eū qui sic habuerat per resignationē, cum dicta clausula, & alias quouis modo &c.

n Qualificata.] Et sic quando deuolutio fit ad papam, ipse de psona vt supra

dictum est, qualificata prouidere tenetur, vt dixi in glo. qui eisdē § si quis vero. J. de collat. idem si vacet per obitum in curia, per hoc verbum necnon p obitum &c. & quia vna dispositio determinat hic duo, ergo ea pariter determinare debet. l. iam hoc iure. ff. de vulg. secus quādo prouidet consanguineis regis, vel personis sublimibus, seu religiosis reformatis vt infra excipit, & illa exceptio in non exceptis firmat regulam, vt l. j. ff. de regu. iur. Et sic anteq̄ papa sine regis nominatione prouidere possit, requiritur q̄ rex non nominauerit intra sex vel nouem menses, vel q̄ nominauerit inhabilē, & is sit recusatus. Secundo q̄ post recusationem rex non nominauerit aliquē intra tres menses à die recusationis cōputandos, vel quod nominauerit alterū inhabilem, qui iterum fuit reiectus, vt supra dictum extitit. Tertio requiritur q̄ papa prouideat post tempus elapsum, & non ante, alias non valeret, nisi vt dixi, supra eo. in verbo dispendiose. Quarto, q̄ prouideat de persona qualificata, pbat text. ibi de persona vt præfertur qualificata, nisi vt dicetur infra in versi. alioquin. Quinto, requiritur q̄ episcopatus vacet in curia Romana, vt sequitur in glo. seq.

Requisita anteq̄ papa sine regis nominatione prouideat.

° per obitum

Episcopatus vacans in curia p obitum papa sine regis nominatione confert.

o ¶ Per obitum.] Si ergo episcopatus vel alia dignitas hic affecta vacet in curia per resignationem, non potest prouideri sine regis nominatione, quia hic si bi tantum papa reseruauit vacationem per obitum in curia factam, ergo alios vacandi modos exclusit, arg. l. cum prętor. ff. de iudic. nonne de præsump. & licet beneficium in curia resignatum, in curia dicatur vacare, glo. in cle. j. vt lite pendente, non tamē episcopatus quoad hunc tex. & ad hoc vt papa solus prouidere possit, glo. in § quibus in verb. causas de elect. in prag. & q̄uis mortis appellatione veniat, etiam mors ciuilis, glo. in c. susceptū de rescrip. in. 6. in casibus a iure expressis, glo. in c. placuit. 16. q. j. doct in l. gallus § & quid si tantū. ff. de lib. & posth. tamen appellatione obitus non venit cessio, vel alia mors ciuilis, tex. i c. j. 24. q. j. nota. in c. fi. de secun. nupt. Itē si episcopus vel abbas propter hæresim, vel aliud delictū priuaretur apud sedē prędictam, eo casu sine regis nominatiōe, de hoc episcopatu non prouideretur, alias prouisio esset nulla, quia non vacaret p obitum, & vacatio per obitum, tantū papæ hic reseruatur, etiā si condēnaretur ad perpetuos carceres nisi ad mortē cōdēnaretē, sine aliqua sententia priuationis antea lata, quia tunc dū moritur in curia, dicitur in curia vacare. Bal. in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tute. Perus. in d. c præsenti § sane. Nec hic comprehenduntur episcopatus vel abbatiæ curialium, si non moriantur apud sedē apostolicam, nam licet dicantur vacare in curia, extrauag. ad regimen de pręb. in communibus & in regu. cancella. tamen non debet prouideri eisdem, sine regis nominatione, si non vacent p obitū vt hic, intellige hic per obitum, quomodocunq; contingentem, morte violenta vel etiam delbocone, quoquidam Itali vti sciunt, vel alia, cū hic non distinguatur. glos. in § insti. de qua diminut.

Obit' appellatione nō venit mors ciuilis.

p ¶ Apud sedē.] Tunc dicitur apud sedem vacare, etiā si in locis vicinis per duas dietas moriatur, siue ibi occasione curię moraretur, siue alia causa apud sedem prædictam esset, text. elegans in c. præsenti de præben. in 6. quis dictio apud aliquādo significet coram & in præsentia, tex. in l. de iure. ff. ad municipa. l. eum pro quo ff. de in ius vocando, tamen aliquando etiam accipitur pro prope, vt d. cap. præsenti, & ita dicit Alexand. & Ias. in. l. j. in prin. ff. de acqui. possess. & sic papa tunc sine regis nominatione ꝓuidere poterit.

p apud sedem prædictam vacantibus q semper etiam nulla r dicti gis s pręcedēte noīatiōe

Rex an possit nominare ad episcopatus vacates in curia post mensem.

q ¶ Semper.) Et sic rex ad hunc episcopatum in curia vacantem non poterit nominare, etiam si papa non prouideat intra mensem, sicut alius ordinarius de alijs beneficijs prouidet per c. statutum de præben. in. 6. & probatur per hoc verbum semper, & hoc verbū libere, vt sit sensus huius tex. qđ papa intendit semper prouidere sine regis nominatione metropolitanis & cathedralibus ecclesijs, quando vacant per obitum in curia semper, id est omni tempore, & omni casu, ita exprimit glo. in. l. j. ff. solu. matri. & l. semper de iure immunitatis. c. sacerdoribus, ibi semper sacerdotibꝰ castitas obseruāda pręcipitur. 31. distinct. & monachus semper debet ferre habitū monachalem, etiā si sit factus episcopus. c. sanctimonialis, & ibi docto. 23. dist. ca. decretum. 10. q. j. ita & papa poterit prouidere semper sine regis nominatione, quando episcopatus vacat in curia per obitū, & intellige semper siue intra mēsem siue post, vel potest intelligi ꝙ papa poterit prouidere semper intra tempus iuris, videlicet intra mensem, post non, & ista expositio suadetur ex ca. j. de in integ. rest. & glo. vlti. in c. cōtingit de trāsact. vbi ecclesia semper illæsa seruari debet, id est legitimo tēpore, ita exponit etiam Lucas de penna in. l. vna, col. pe. C. de castreñ. om. pala. pec. lib. 12. faciūt nota. in procemio decre. Rex pacificus & per Iacobi. in. l. j. ff. de iure dot. tamē præcedens intellectus est magis textui conueniens ponderādo verbum hic positum nulla nominatiōe, & sic excludit in hoc casu omnem regis nominationem, siue fieret intra mensem, siue post, p l. quem admodum nulla. ff. de aq. poss. l. nulla de reg. iuris. Et de his dictionibus semper, continuo, & alijs dicetur plenius in ordina regijs deo auspicante.

r ¶ Dicti regis) Nec alterius, videlicet delphini, aut regentis, seu legati, seu cuiuslibet alterius, quod ꝓbatur in verb. libere, & verbo nulla, &cæ. Nec poterunt etiā capitula eligere, post mensem a die vacationis computādum, alioqui papa non semp prouideret, nec libere vt vult hic tex. nisi dicas vt in glo. dixi ꝓxima.

s ¶ Præcedente.) Nec subsequente, per hoc verbum nulla, & verbū libere, sed hoc ideo dicit vt demōstraret regis nominationem pręcedere debere papę ꝓuisionem, in casibus in quibus debet interuenire, vt supra dixi in glos. alias. sicut pręsentatio institutionem præcedit

[illegible] ccci.

tex. in.c.decernimus.16.q.7. alias non valet,nota in c.cũ ex officij de pręscrip. scripsi in glo.disposuerit in versi.2. infertur,in❧si quis vero de col.I.

t ¶ Libere.)Id est sine regis nominatione,&sine alicuius cõtradictione, aliquando tamẽ denotat quandam pręrogatiuam absolutam,&dominium super actum cui adijcitur.l.procurator cui libera.ff.de procura.c. cũ nobis olim in fine de elect. Pet.Ancha.in c.cũ liberũ,col.2.de sepult.&de hac dictiõe multa scripsi in❧pręfatiõe ordinari in glo.libere.infra.de col. Nota ꝙ is qui suo arbitrio & libere nõ potest vti-frui re sibi cõcessa,dicitur in ea turbari, ideo interdicto vti possidetis experiri poterit,tex.in.l.vim facit.ff. de vi & vi arma.sic expressim cõsuluit Franciscus Curt.cõsi.2. Vassallus col.1.post tractatum feudorũ, dixi fusius in ordina. regijs in Rub.des matieres possessoires vbi etiam scripsi quot modis quis dicatur turbari.

ᵗ Libere ᵛ prouideri possit

v ¶ Prouideri possit.) A papa vel à sede,posset etiam papa in his casibus regis nominationem acceptare, sed non tenetur, vt hic dum dicit libere prouideri possit. Posset etiam rex Franciæ in hoc casu quando vacat per obitum in curia,contra prouisum per papã se opponere,& excipere si timeret de coniuratione, seu proditione patriæ, seu reuelatione secretorum suorum ratione patriæ, vnde prouisus est oriundus,vel propter parentes suos, qui semper regi fuerunt infesti,& tũc esset audiẽdus, quia satis prosequitur interesse propriũ teste Inno.in c.super his col.3.nu.13. de accusa.vbi panor.dicit esse singulariter notandũ in practica,& idem in c.cũ terra col.2.&.c. quod sicut de elect. interpretes in c. reatina.63. distincti. Item si archiepiscopat⁹ vel episcopatus in curia vacans esset in partibus limitrophis regni,nullus ad eum recipi deberet sine regis consensu, sicut Narbonę,&Carcassonę per textũ & ibi glo.in.l.2.ff.de fundis limitro.li.11.quia istud priuilegium censetur semper esse exceptum per tex.in authen. qua in prouincia C. vbi de crimine agi oporteat. Benedict.in repe.c.Raynucius in verbo & vxorẽ nu. 405.de testa.nam quando ecclesia habet feudum à rege,tunc ratione feudi,vel quãdo est patronus, debet requiri regis assensus post electionem celebratam,c.sacrosancta in fi.de elect. c.nobis de iure patrona.doct.in c.cum inter vniuersas de elect, Maleret.in tracta.de elect. q.8.limita.3,& sic post prouisionem papæ,requireretur regis assensus in his casibus, qui per fidelitatem à prouiso factam regi declaratur. Nota igitur in quibus casibus papæ prouisio valet sine regis nominatione. Primus est,quando rex est negligens ad nominandum intra sex vel nouem menses, prout supra dixi. Secundus, quando primo nominauit non qualificatum,& intra tres menses à die recusationis nominauit aliũ etiam non qualificatũ, & vterque à papa fuit reiectus. Tertius quando intra tres nouissimos menses nullũ nominauit post primi recusationẽ. Quartus quãdo episcopatus vacat in

In quib⁹ casibus p̃uideat̃ extra regis nominationem.

curia vt hic necnon per obitum apud sedem &c. Quintus quando ecclesia habet speciale priuilegiũ eligẽdi, vt in .6. fi. l.eo. vbi dicetur, sed tunc papa nõ puidet sed ecclesia, seu capitulum eligit. Sextus qñ episcop⁹ esset à Turcis captus, vel ppetuo morbo laboraret, tũc papa sine regis noiatione coadiutorẽ dare poterit, vt supra dictũ extitit in glo. vacãtib⁹ in fi. Septim⁹ casus est, qñ collatio iure speciali spectaret ad fundatorẽ, vl aliũ, qa tũc is poterit sine regis noiatiõe cõferre, vt supra eo, in glo. electionẽ declaraui.

ˣ Decernentes electiones contra præmissa, attentatas ac prouisiones per nos & successores nostros seu sedem huiusmodi factas ʸ nullas & inualidas existere.

Electiones hodie fieri posse nõ ambigit. ˣ ¶ Decernentes.) Hic annulantur tam electiones capitulorum, q̃ prouisiones factæ per papam, aliter q̃ supra fuerit statutum, & si superueniret confirmatio ad electionem sic factam, non conualesceret. c. auditis de elect. glo. in c. quorũdam in fi. illo tit. in .6. si ergo fieret electio de nominato per regem hic nõ annullatur, qa hic tex. dicit cõtra præmissa factas, sic adhuc potest hodie capitulum eligere, dũ tamen modo eligat nominatum per regem. Sed de quo pdest illa electio? Responde, si prouisio esset nulla, saltem ex electione posset obtineri prælatura, & quia potest quis plurib⁹ iuuari titulis se defendendo. c. post electionem de concessio. præbend. & vt capitula suas seruet electiones, & eligendi possessionem. c. si verò de iure patronatus. vbi patronus, qui euicit ius patronatus, præsentat post præsentationem & institutionem admissas, vt possessionem præsentandi acquirat, licet non possit alium prẽsentare, q̃ iam institutũ vide ibi Panor. & alios & Roch. Curt. in trac. iurispatro. in verbo cõpetens. q. 19. y ¶ Nullas.) Et sic tam electio q̃ prouisio papæ est nulla, si contra prædicta fiat per hũc tex. & potuit sibi papa imponere legem cõtractus p hãc clausulã decreti. Bal. in prẽlu. feud. col. 8. versi. expedita allegat Ioan. monach. in c. j. de constitu. in .6. glo. in regu. cancel. 40. in fi. Itẽ per hoc verbũ dicũt quidã prouisiones seu electiones in contrariũ factas non esse coloratas, quia quod nullum est, non dicitur habere colorem, & sic qui possederit episcopatum hoc modo per triennium non, iuuaretur decreto de pacific. possessor. Contrarium videtur, nam hæ electiones sunt nullæ, si quis petat eas declarari nullas, & prosequatur intra triennium, sicut dixi de beneficio villæ muratæ, in tract. de pacifi. possesso. amplia. 13. facit quòd licet lex velit aliquid competere ipso iure, tamẽ intelligitur si petatur. l. 2. C. de iure emphi. l. si constat de compensatio. l. scimus glo. ipso iure. C. de in offi. testa. notat Lãcelo. Galliaula. in repe. l. centurio col. 118. versi. decimatertia conclusio. ff. de vulg. dixi in glo. ipso iure, in .4. si quis vero, de collatio. infra, tamen ne decætero contra præmissa fiant electiones per eos, qui eligendi priuilegium non habent, fuit in sacro magno consilio (vt fertur) prouinciatum omnes ele- Electiones an fiant coloratæ.

† In hanc materiam extat elegantissimum consilium Raymundi, quod incipit Pater...

ctiones futuras non iure factas incoloratas dici,& sic possidentes per triennium decreto de pacifi. possesso. deinceps non iuuari,ne fiat contra hæc sacra concordata, quod probatur per ea quæ notat Barb. in cle.j.col.9. de elec.vbi dicit,q sipapa concesserit, quod abbas non possit conferre beneficium regulare clericis secularibus, & apposuit decretum, si postea abbas conferat secularibus tempore longissimo, non orietur consuetudo,nec præscriptio propter clausulam decreti,per quæ limitatur c.cum de beneficio de præben.in.6. ista sunt notanda, quia frequentia. primæ tamen sententiæ,si non petatur inhæreret.

* Consanguineis tamen

Qui dicatur regis consanguinei.

a ¶ Consanguineis.] Hic traduntur personæ exceptæ à qualificatione supradicta. Primo consanguinei regis excipiuntur,qui dicuntur à con & sanguine,quasi communem habentes sanguinem,&communi sanguine nati,glosa in §.j.instit,de legi.agnat.success. Hostien.in summa de consanguin.§.& vnde dicatur, & Ioannes Andr. in declaratione arbo.consang. & ibi dixi. Soci. in repetit.l.cum auus, col.2.ff. de cond. & demon. Quæro qui dicantur hic consanguinei? quidam dicebant vsque ad quartum gradum; per c. non debet de consangui.glos.in c. requisisti de testa. Alij vsque ad septimũ, per glo.singul.in l.si fœmina.C.ad senatusconsul. Turpi.tex.in c.ad sedem.35.q.5.glo. in c. postremo de appella. Quidam vero vsque ad decimum gradum protendebant, cum in agnatis successio locũ habeat vsq; ad illum gradum.§.fi.insti. de leg.agna.success.Alij dicebant eos consanguineos, qui ex vtroque latere nati essent,vel ex latere patris tãtum.l. post consanguineos.ff.de suis & legi.hæred. & hoc magis proprie. Alex.in l.cum quidam §.j.ff.de acquir. hæred. Ego vero puto hic vocari consanguineos omnes, qui quoquomodo regi sanguine iuncti sunt,per rubri. de consanguin.vt est ex sententia expressa Perusi.in cap. si pater,versi. vigesimo tertio nu.114.de testa.libro sexto. Item communis vsus loquendi Franciæ vocat cõsanguineum quocunq; modo sanguine coniunctum. Bar.in.l. cum quidam.§. primo nu.2.ff.de acqui.hæredi.etiam si essent vulgo quæsiti,quia ex eodem sanguine exeunt,Hosti. vbi supra maxime quando essent legitimati glo.in verb. filijs in extrauag. execrabilis de præbẽ. Ioan.22.vbi idem dicit siue consanguinei essent nati anteq̃ esset rex, vel postea,per l.senatoris filium.ff. de senat.l. 2.§. in filijs de decurio. Etiam ex latere materno ex communi vsu loquendi,licet non de propria significatione.Barb. in repeti.l. cum acutissimi col.52. versi. quid si testator dicit.C.de fideicom.etiã hoc modo posse capi in statutis affirmat. Paul.in.d.§.j.quod intelligit Alex. quando constitutio fieret à papa,siuero à principe,debet intelligi secundum iuris ciuilis constitutiones, quod est notãdum secundũ eum,imo quãdo constitutio nõ esset pœnalis, venirent affines regis,alioqui cõtra,sed nõ ĩ hoc tex. vt in glo.se.dico.Ioan.And.in.c.sciãt de elec.

Consanguinei regis non qualificati an possint ad abbatias nominari.

in.6.Barb.in repet.l. cũ acutissimi col. 52.C.de fideicom.Quero an cõsanguineus regis vel sublimis psona,licet non sit qualificata, possit nominari ad abbatias,de quibus in ✠.seq.sicut potest ad archiepiscopatus &episcopatus,videturq; sic,quia hi sunt excepti à qualificatione premissa,& clausula hic posita refertur ad sequẽtia.l. talis scriptura.ff. de leg.j. c.secundo requiris de appel. Item excepit eos in maioribus,videlicet in episcopatibus,&archiepiscopatib9,ergo in minorib9 videtur eos excepisse, per authẽ. multomagis. C.de sacrosanct.ecclesi.& ca.cui licet, quod est plus, vtique licet quod est minus de reg.iur.in.6. Tertio iura fauent consanguineis regum,&sublimibus personis.c. de multa de præb. extrauag.execrabilis Ioan.22.illo tit.ergo & hic. In contrarium videtur, quia hic consanguineos regis excipit à præmissa prohibitione, ergo non à sequẽte ibi in textu sub prohibitione præmissa minime comprehensis. Item in textu dicitur dictis ecclesijs poterit libere prouideri, ergo non dicendis,sic arguit in simili Alexand. consil.140. viso dicto. col.2.in.6.volu.& sic cum prioratus & abbatiæ non sint dictæ,nec expresse supra, non comprehendentur hic, ideo non poterit his sublimibus non qualificatis vel consanguineis regis prouideri de istis abbatijs. Preterea hoc probat ✠.sequens, dum semper loquitur de religioso qualificato ibi prioratus vero personis vt præfertur qualificatis duntaxat conferri libere possint, ergo alijs personis non quia dictio duntaxat limitat & restringit.l.solutũ ✠.si in fortem.ff.de pigno.act.& est dictio exclusiua.Bar.& alij in l.j.in princi.ff. si quis ius dicenti non obtempera.ergo excludit alias personas non qualificatas,alioqui conditores dixissent,si voluissent & excepissent, in ✠.seq.sicut in hoc ✠. Nec refragatur primũ quòd ad omnia hic versic. consanguineis referatur, respondeo tũc clausulam in vno loco positam non referri ad alia, quãdo facta est per materias diuisio.& paragraphos,glo.in c.vno de postul. præla.in.6.ca. vt circa de elect.eo.lib.&cle.j. de sepult, sed hic est facta diuisio de materijs per ✠✠. nã ✠ monasterijs est ab isto diuisus, ergo hæc clausula ad illum ✠.non extendetur, etiam quia est dare diuersam rationem in ✠.seq.vt infra dicam, & est diuersa materia.Igitũ hæc clausula ad eũ ✠ non extendetur,vt plene dixi in repeti. l.vnice in glo.& non ex quibusdam C. de senten.quæ pro eo q; inter.vel nõ refertur ad proxima, quãdo cõstat de mẽte vt hic, per verbũ à præmissa prohibitione,&c.ergo non à sequente. Nec obstat regula,cui licet plus. Respondeo, q; plus est preficere religiosis secularẽ,qui regulam nõ est expertus, q̃ eidẽ cõcedere archiepiscopatũ secularẽ, nã dicitũ ab batib9&alijs administrationẽ habẽtib9 3.Reg.20. Custodi virũ istũ, q si lapsus fuerit erit aĩa tua p aĩa ei9,&adHeb.vl. c.ipsi peruigilãt,quasi rationẽ p anima mab9 vestris reddituri. Vñ monach9potest eligi ad episcopatũ in eccl'ia seculari, sed secularis ĩ eccl'ia regulari nõ.cle. j.de ele.qa cleric9secularis nõ est instructus in regula monachali,sed monach9 cũ sit cleric9,est instruct9in officio cleri

Dictio duntaxat limitat & restringit.

cali, ideo eligi non prohibetꝰ, & in hoc sunt melioris cōditionis monachi. glo. prima in c. cum ad nostrā de elec. & in magistrum assumi non debet, qui formam discipuli non assumpsit, nec est præficiendus, qui subesse non nouit. c. cum in magistrum de elect. c. nullus eo. titu. in. 6. & prius quis debet esse discipulus, q̄ magister. c. ordi natos. 59. distinct. ca. miserum. 61. dist. facit. c. presbyteros. 16. q. prima, & qui sub tutela aliorum esse debet videlicet ad professionem faciendā, alios sub tutela habere nō debet. l. fi. C. de legi. tut. vnde in cōcilio Triburieñ. fuit statutum in hæc verba, siquis abbas cautus in regimine, humilis, castꝰ, misericors, discretus, sobriusq; non fuerit, ac diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit, ab episcopo, in cuius territorio consistit, & à vicinis abbatibus, & cæteris deum timētibus à suo arceatur honore, etiam si omnis congregatio vitijs suis consentiens, eum abbatem habere voluerit. ca. si quis abbas. 18. q. 2. & August. de abbatibꝰ & alijs prælatis sic scribit, seipsum scilicet prælatus bonorum operum præbeat exemplum, corripiat inquietos, cōsoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiēs sit ad omnes, disciplinam libens habeat, metuendus imponat, & tamen magis amari à subditis appetat, q̄ timeri. hæc prosequitur Floren. in. 3. parte summę tit. 16. c. 7. §. primo, & sic abbas debet esse Roscius hoc est mire (vt apud Romanos vulgo dicebatur) & pfecte probitatis homo. En ergo magnū in abbate periculū, nā expers regulæ quomodo poterit monachos inducere ad regulā? quidem certe deuotionem potius tollet, & monasterium euertet, discutiat bonus, ac doctus iudicet. ego vero sic tam in foro seculi, q̄ poli iudicarem, & sic iudicare debemus, si vere religioni fauere (vt tenemur) volumus. l. sunt personę. ff. de relig. & sump. fune.

Qualis debet esse abbas.

ᵇPræfati regis ac personis ᶜsublimibus

b ¶ Præfati regis.) Secus in cōsanguineis reginæ per hunc tex. qui tantū regis cōsanguineos excipit, & consanguinei reginę non sunt regis cōsanguinei, quia non sūt ex eodem sanguine nati, & q̄uis augusta gaudeat eodem priuilegio quo Augustus. l. prīceps. ff. de legib. quod est verū nisi concedatur regi tantum, vt hic præfati regis, quia tūc personale priuilegium non egreditur pſonam. Reg. priuilegiū de reg. iuris in. 6. & quanuis augustę priuilegia extendi possint, verum est per principē, sed non per iudicem, vel doctorē. Lucas de pen na in. l. 3. col. vlt. C. de præpos. sac. cub. lib. xij. fallit quando haberent qualificationes supradictas, & etiam in aliquibus credere esse eis deferendum, vt pulchre loquitur tex. in. c. fi. de offi. delega. in. 6. & c. ne aliqui de priuile. eo. lib. in hæc verba regibus & reginis, qui sicut dignitatis altitudine præeminēt: sic prę rogatiua gratię ipsos conuenit ante ferre. Multas prærogatiuas regum tradit Corse. in tracta. de dignit. reg. vbi licet videre, ne solius transcriptoris persona fungar.

Cōsanguinei reginæ non qualificati an possint nominari.

c ¶ Sublimibus.) In qualificatione supra posita non comprehensis, vt patet

Qui bicā: sublimes.

infra & fundatur in ca.de multa in fi. de præb.vbi papa erga sublimes in pluralitate beneficiorum dispensat. Dicūtur enim sublimes personæ, nobiles in altum eleuate,dictæ à limine superiori, quod est supra nos, sicut sublimes personę sunt supra nos. Card.in d.ca. de multa circa finem. vbi dicit sublimes sunt nobiles magni status. arg.c.solite in princ.de maior.nam sublimis dicitur excelsus,quasi supra limen eleuatꝰ, & sic qualificationes supra positæ non requiruntur in his. Quæro in istis exceptis quæ idoneitas requiratur? Respondeo illa quæ traditur in epistola Pauli ad Titum cap.primo,oportet enim episcopum sine crimine esse,sicut dei dispēsatorem,non superbum,non iracundū, non violentum,non percussorem, non turpis lucri cupidum: sed hospitalē,benignum,sobrium,iustum,sanctum,continentem,&c. & alia quæ sunt de iure cōmuni,quæ tradidi supra in glo.alias in versi.17.quia istis remittūtur qualificatiōes hic positæ,quas in d.glo.alias, enumeraui. Aliæ vero,quæ sunt de iure diuino, vel positiuo, non remittuntur hic,nec sufficeret quod hic nominandus esset magnus grāmaticus,vel orator, sed tali scientia præditum eum esse decet,qua sciat soluere quæstiones,quæ habent ventilari in curia sua,& in hoc canonista præfertur philosopho.verba subijcio. Bal.in cap.cum in cunctis.col. 2.de elect.licet hodie multi sacrā theologiam, & iura relinquant propter fucos verborum. Non tamen requiro hic vtrunque,videlicet ꝙ sit consanguineus

ex causa [d] rōnabili &

& sublimis simul:licet ista dictio,ac in textu posita videatur contrarium notare,sed coniungit, vt consanguinei sint excepti à qualicatione supra posita, ac sublimes personę:& sic loquitur hic de magnis nobilibꝰ,non de omnibus nobilibus , sed de principibus, vel filijs principum , in quibus etiam relaxatur ius canonicum.in cle.vna de baptismo cap.fina.de pœnis,quia hi gallicum loquendi ornatum , & fucum verborum à pueris didicerunt,& pro scientia sibi retinuerunt. vide glo.in verbo sublimitatem in d.extrauagā. execrabilis Ioā. 22.Benedict.in repet.ca. Raynutius in verbo & vxorem Num.385.de testa.& omnes consanguinei regis sunt sublimes,sed omnes sublimes non sunt consanguinei regis, vt omnibus est obuiū.

Causa rationabilis quæ dicatur. Et an in regis consanguineis requiratur.

d ¶ Rationabili.) Causa rationabilis dicitur, quæ non est pro libito voluntatis,sed ex ratione ꝓcedit.cle. vna circa prin.de excessi.prælat.Guill.de Montferrat in quarta pte sui tract.sup prag. sanctio.Vel dicitur rationabilis.i.iusta c.cūplures &.c. statuimꝰ & ibi Archid. de offi deleg. in vi. An sit rationabilis statur iudicio papę,qui habet nominatum per regem admittere.arg.l.1.ff. de iure deliberand.& postq̃ est facta prouisio de his personis exceptis,præsumitur ꝙ iusta causa rationabilis interuenerit,cū ab honestis & prouidis viris videlicet à papa & rege factum extiterit.c.nisi de præben. Nam quis dubitat illum honestum & prouidum , quē apex tantæ dignitatis attollit? c.primo. 40.dist.ideo ꝓuisus non tenetur alias

probare istam causam, postquam erit in literis expressa, & sic intelligitur hic tex. quod sublimes personę sint exceptæ. ex causa tamen rationabili & legitima. Nam vltra sublimitatē requiritur secundum quosdā in eis causa rationabilis, & legitima, quæ in consanguineis regis non exigitur, sed sufficit consanguinitas: Nec in alijs sequentibus requiritur alia causa, q̄ eminens sciētia, & reformatio, quia vtraq; causa est rationabilis, ideo hic adiecit causam ad sublimes, quia cū plures sint in Francia, ex causa rationabili vt puta, quia perpetuo grati ecclesiæ fuerūt, & ex alia causa nominabitur sine qualificatione præcedente. Alij causam tā in regis consanguineis q̄ in sublimib⁹ requirunt, sed non est verisimile regē suos consanguineos velle vti iure aliorum, & tantū dilexisse extraneos q̄ suos cōsanguineos, Nam in dubio nemo præsumitur carnem suam odio habere. ca. non existimemus. 13. quæst. 2. vel potest intelligi, ꝙ hic consanguinei regis & sublimes cēseātur excepti à qualificatione prædicta ex causa rationabili in literis exprimenda, scilicet cōsanguinitate & sublimitate. Volens dicere tex. ꝙ ex causa rationabili & legitima hi consanguinei ac sublimes sunt excepti à prędicta qualificatione. Nam rationabile est, quod his prouideatur, vt supra probaui, & causa est legitima, id est a iure approbata. in cap. de multa de præbē. & in extra. execrabilis. Ioā. 22. illo titu. hæc tamen causa est in literis exprimenda, videlicet an sit consanguineus, vel sublimis: & aliam vix causam requirit papa extra consanguinitatem, vel sublimitatem. Potest tamē esse causa rationabilis & legitima, vtpote quia episcopatus est situs iuxta inimicos regis, & opus est habere hominem potentem, tunc nominabuntur hi. c. officij de elect. Panor. in cap. cōstitutis. 3. de appella.

[e]legitima in noīatione & apostolicis literis [f]exprimenda

e ¶ Legitima.) Non sufficit, ꝙ causa sit rationabilis, nisi sit legitima vt hic, id est a lege vel canone approbata. l. legitima. ff. de pactis. l. vna. C. quādo non petentium partes & ibi Salicet. Decius consil. 258. in casu. col. 2. ca. legitima de appellat. in. 6. dic vt in proxima glo. scripsi.

f Exprimenda.) Requiritur ergo expressio consanguinitatis secundū quosdam in nominatione regis, vt nomino sanctitati vestræ Petrum. N. cōsanguineum nostrum, alioqui non valet quod factum erit, quia hic datur pro forma, quæ seruari debet. l. cum hi. §. si prætor. ff. de trāsact. idē in sublimibus, vt Nomino D. V. talem. N. sublimem virū, & magni status ac nobilitatis ad talē episcopatum. N. Quia si actus non possit fieri nisi in certis casibus, tunc qui vult illum actum facere debet exprimere quod est in aliquo illorum casuum. Inno. & Panor. in cap. ad nostram in fi. de appella. vbi appellans a correctione debet exprimere excessum, & in citatione facta die feriato requiritur, ꝙ exprimatur causa alimētorum, vel alia cau- Causa in bull' lis exprimenda.

sa permissa.l.2.in fi.cum glo.& ibi Bartho.ff.si quis ius dicen. non obtempera. iuncta.l.1.&.2.ff.de ferijs faciunt not. per Inno.in cap.præterea de appella.& Roma.consi.483. dubitatur.colũ 3.nu. 14.Bar.in.l. non solũ.§. sed vt probari.ff.de noui ope.nuncia. Itẽ postea in literis apostolicis dicetur: prouidemus tali consanguineo regis &c. vel tali sublimi personæ &c. & idẽ statuebatur in prag.vt reseruationes non fierent nisi ex magna rationabili & euidenti causa in literis apostolicis exprimenda.§.decreuit de electio. in prag. & ibi glos. in verbo exprimenda dicit non præsumi causam,nisi exprimatur, quia vbi constitutio requirit expressionem causæ,non præsumitur nisi exprimatur.cap.vt debitus de appella.cap.1. illo tit. in.6.nec in principe præsumitur causa,quando veniret contra suum contractum. Panor.in cap.quæ in ecclesiarum nu.14.de constit.Alias posset recedere a contractu,quod non potest.vt cõclusi in præfat.ad Rub.de colla.infra.Et si rex expresserit, non solet papa inquirere an causa vera sit, sed solet nominato prouidere, sicut etiam dicitur.in ca. in nostra de rescrip.p doct. quando quis exprimit aliqua in impetrationibus,nam tunc papa etiam credit impetranti, sed postea opponi potest de subreptione, & quotidie ita fit, nec sufficeret exprimere in nominatione, si in literis apostolicis non exprimeretur. per hunc textum copulatiue loquentem, nec posset causa haberi pro expressa, cum hic expressio necessario requiratur.licet alias regulariter sufficiat. vt dixi in glo. pro expressis in forma mandati Apostolici infra.

g necnon h religiosis

Quæro an alia sint exprimenda videtur quod non, postquã de vno expressit, Ergo aliud nõ vult exprimi,in contrarium inclino,vt consanguineus vel sublimis a rege nominatus teneatur etiã exprimere si quem defectum habeat, vtpote quia erat regis spurius legitimatus tamen,vel minor.27.annorum,& etiam alia quę de iure sunt exprimẽda,vt dixi in forma mandat. in glo. pro expressis,quod est menti tenendum.

g Necnon.) Hic addit religiosos reformatos eminentis scientiæ & doctrinæ non comprehendi in qualificatione supra expressa, & duæ negationes æquipollent affirmationi.l.duobus.ff.de verborum significa. vbi plenius scripsi, & sic tres tantum personæ a qualificatione supra tradita hic excipiuntur. Primo regis consanguinei,secundo sublimes,tertio religiosi mendicantes reformati eminentis scientiæ & excellentis doctrinæ viri,vt sequitur.

h ¶ Religiosis.) Proprie hic accipitur pro eo,qui fecit professionem in aliqua religione approbata,in qua solent profiteri tria substantialia regulæ, scilicet paupertas castitas,& obedientia,subijciendo se imperio prælati.cap.ex multa de voto Panor & alij in rub.de reg. & cap.si religiosus de elect.in.6.& talẽ religiosũm non facit habitus,sed pfessio facta in manib9 eius, qui potest incorporare religioni.c.porrectũ de re- (Quis dicatur religiosus & quib9 ligetur3 gammib.)

gula. Card. in consil.138.in aliquibus, & hi habent noue ıııligamina, quibus religantur. Primum est castitas,& hęc ligat luxuriam,quia religiosus non castus,hircus est fœtidus. Paupertas auaritiam, nępe sepeliri debet in sterqlinio religiosus auarus pecunias congregans.c. cum ad monasteriū de statu monacho. Obedientia & humilitas ligat superbiam,pro mōstro est videre religiosum superbum & elatum.Cōmunitas inuidiam,quæ vix contra hosce succumberet in casu nouitatis, & interdicto vti possidetis. Parcitas gulæ immunditiā, pauca habentes parcitatem gulæ sequūtur.Charitas iracundiam. Taciturnitas oris insolentiam & maledicentiam. labor accidiam,vnde illis dicitur Ecclesiastes 9.c. Quodcunque facere potest manus tua,instanter operare. Habitus vilitas inanem gloriam,quę prosequitur Bercho.in dictio. in verbo religio. Quanuis religiosus largissime vocetur omnis Christianus, īde dicitur religio Christiana.c.1. de homici.in.6.c.1.97 dist. vnde quis dicitur effici religiosus per leges,quia religant hominū volūtates,& coarctāt ad bene viuendū,in proœmio Inst.in principio.Item large dicitur religiosus omnis Christianus honestæ vitæ instar religiosorū. c. ecclesia sanctæ Mariæ de Const.c. fina.de rebus ecclesię nō alie. Aliquando accipitur pro prælatis, vel alijs clericis secularibus si dicatur religiosus vir.glo .& doct.in.c.1.23.dist.&.c.obeuntibus.63. dist.sed proprie capitur hic, vt dictum primo extitit,

mendicantibus

i ¶ Mendicātibus.) Quidā sunt mendicantes validi,de quibus in rub.C.de mendic.valid.lib.11.Alij sunt mēdicantes,& hi dicūtur quibus ad congruam sustētationē reditus,aut possessiones habere professio sua regula vel cōstitutiones interdicūt, sed per quęstum publicū tribuere victum solet incerta mendicitas.ca. vno.§.primo de religio.domib.in.6.& glo.in c.vno de excess.prǽlato.eo.libro. vnde hi mēdicātes nō habēt aliqd certi,ex quo victū sumant,nec dicūtur mēdicātes,qui propriū habere possunt, licet non habeāt,& mendicent.testeBal. consi.438.viso.col.1.vol.1. Calde.cōsi. 17.An ordo rub. de regula. hoc tamē tex.puto cōprehendi Carthusień,quib9 permissum est in cōmuni habere possessiones,nō tñ villas,aut castra,vel feuda quæ homagia dicit.tex.in c.recolentes de statu monacho.etiā alios religiosos reformatos nō excludit hic tex.videlicet S.Victoris,&Celestinos,aliosq; omnes qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gradus huiusmodi assumi nō possunt,& sic obseruātes hic cōprehēdūtur,quia ex statutis eorū prohibentur sumere gradū doctoratus, aut aliū, licet alij quatuor mēdicātes non prohibeantur.Bonifa.in cle.prima in fine de regula.& istorū paupertas felix est , cū sit volūtaria,& propter charitatem, & de ea dicitur,Beati pauperes spiritu: secus de illa quæ præter animi spem venit,forte propter prodigalitatē.de qua in c.diaconi.5.dist.93.cuius text. verba hic reddā.Mendicat infelix in plateis clericus,& seruili operi mācipatus pu-

Mendicites qui dicātur

blicam à quolibet poscit eleemosinam qui ex eo magis despicitur à cunctis, quo miser & desolatus iuste putatur ad hanc ignominiam deuenisse facit. l. 3. in princ. ff. de testib. l. cura. §. deficientiũ de munerib. & hono. sicut illi qui ex fundatiõe suæ regulæ vel de iure mẽdicantes sunt, licet de facto nõ mendicent, mendicantes dicũtur, vtpote, quia cõtra ꝑhibitionẽ retinẽt possessiones, vel quia super hoc à papa habent priuilegiũ, qđ possint certas possessiones retinere, & illarum fructus recipere, vt sunt moniales sanctæ Claræ, & religiosi dominicani sancti Maximini in prouincia, qui etiã curati ibidẽ sunt, & diuites, vt ipse vidi, & not. Lappus allega. 4. dispositio. ideo quo ad alia, priuilegia retinent mẽdicãtiũ, vt Carthusiẽses & mẽdicãtes dicũtur: quia esto quod sint habiles ad possession: s non tñ ad alia, & sic de iure mendicarẽt, si non haberent possessiones, & ideo poterũt nominari sine qualificatione prædicta.

k ¶ Reformatis.) Non sufficeret quod esset religiosus, nisi esset reformatus, reformatio enim est rei veteri facta additio, aut eiusdẽ renouatio, glo. in verbo reformat de authoritate generaliũ consil. in prag. vnde. 2. Machab. 5. c. dicitur, non propter locũ, sed propter gẽtem locũ deus elegit tex. in ca. quantũ libet. 40. dist. & ad Roma. 12. ca. nolite conformari huic seculo, Sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quę sit volũtas dei bona, beneplacens, & perfecta. Notandũ est quod qñ agitur de reformatione, parlamentum in hoc Francię regno cognoscit, & cõpellit episcopũ, vt creet v. carios generales certos cõsiliarios clericos, qui faciũt statuta, & alia ad reformationem pertinentia, vt vidi sæpius practicari in hoc senatu, licet de iure secus. c. tuam de ętate & qualit. c. relatum ne cleric. vel monach. per Dynũ consilio. 22. monasteriũ. Quero an religiosi possint cõpelli ad reformationem subeundam? videtur quod non, quia ab initio datur annus probationis ingresso, vt asperitatẽ ordinis experiat̃ c. ad apostolicã de regula. vnde videtur quod postea ad duriorẽ vitã, & ad viuũ (vt dicitur) resecari cõtra suã volũtatẽ ac astringi nõ possit, nisi alius annus sibi de integro concederetur. sic cõsuluit Oldra. consi. 56. nunquid &c. facit glo. in c. gesta. 74. dist. glo. in ca. integritas 22. q. pri. Contrariũ est verũ, quia religiosi proprię volũtati renũciauerũt, ca. nõ dicatis. 12. q. 1. & ideo nolle non habent. c. si religiosus de electiõe in. 6. ob id sustinere debẽt iugũ, licet videat̃ intolerabile. c. in memoriã. 19. dist. ꝓbat̃ in c. vno de statu monach. in. 6. vbi monialibꝰ perpetua inducitur clausura, & sic strictior regula, q̃ in principio esset.

Quis de reformatione cognoscat, & an reformatꝰ duriorẽ regulam subire cogatur.

Primo fallit, qñ professio esset limitata. vt ego voueo seruare regulã sancti Frãcisci, quę nũc seruat̃, tũc si alia addatur, non tenebit̃ sic profitẽs, nã actus agentiũ operari nõ debẽt vltra eorum intentionẽ. l. nõ omnis. ff. si cer. peta. & limitata causa nõ capit accessionẽ. l. in agris. ff. de acq. rerum dominio Host. ita placet in summa de voto. §. vtrum. sed raro fit sub hac forma.

Secundo fallit, qñ tanto tẽpore regula relaxata fuisset, cuius initij memoria nõ esset in contrariũ, quandoquidẽ propter tantã tẽporis taciturnitatẽ reputaretur noua austeritas, de qua igressus nõ cogitauit. Panor. in ca. Deus qui. col. 2. de vita & honest. cleric. vbi dicit, quod si in certo monasterio non est memoria in cõtrariũ, quod esus carniũ fuerit prohibitus, licet per regulam phibeatur, si aliquis ibi sumat habitũ, non peccat comedẽdo carnes, & sequẽdo mores lõgo tẽpore per alios obseruatos, & maxime papa sciente & tacente, ac tolerante. Nam cõsuetudo tãti tẽporis inducit præsumptionẽ alicuius tituli. c. 1. de præscript. in. 6. Card. in c. cũ ad monasteriũ. de stat. monach. & ibi Panor. col. penul. & in c. sup eo. col. penult. de regula. Alias limitationes vide p Deciũ in c. ad nostrã de appellat. vbi limitat etiã si propter corporis debilitatem ingressus non posset tollerare, vide alia ibidẽ. & per Præposi. in c. 1. dist. 31. & ista sunt notanda pro reformationibus quæ indies fiunt.

Scientia eminens quid sit. l ¶ Eminentis sciẽtię.) Illa dicitur eminens sciẽtia, qñ quis per eã potest bene explicare quęstiones sine reuolutiõe librorum ex sentẽtia Inno. & cõmuniter alia in c. cum in cũctis in principio de elect. vnde Barb. se nunq̃ inuenisse aliquẽ in consil. 34. præclare. col. 18. in. 2. volu. sciẽter & plane fatetur, ideo Decius in d. c. cũ in cunctis dicit sciẽtiam eminẽtẽ esse, qñ quis scit oẽs quæstiões etiã difficilimas iure decidere cũ reuolutione librorũ, alias nullus inueniret. & sic hic text. nihil nobis seruiret, nec alij tex. iuris canonici loquẽtes de sciẽtia eminente. Eminẽs dicitur eo, quasi præ alijs manens, vnde sciẽtia eminẽs est, q̃ manet penes aliquẽ præ alijs, allusionem vocabuli insequẽdo, quæ bona aliqñ est. l. 2. § mutui datio. ff. si certũ petat. Ille ergo dicitur eminẽtis sciẽtiæ, qui prę alijs maiorem habet scientiã, & bñ scit respõdere quæstionibus propositis. Ego vidi aliquos respondentes ad oẽs quæstiones ex tẽpore, tñ non dicebam eos habere sciẽtiã eminentẽ, quia non bene respondebãt, sed quodã casu (Appollinis instar) omnibus respõsa dabãt indiscriminatim, & melius forte ex tempore respõdebant, q̃ cũ librorũ reuolutione. Mediocris est illa, qñ scit respondere cũ reuolutione chartarũ, secundũ Panor. in d. c. cum in cunctis. Ego intelligerem mediocrẽ sciẽtiã, qñ habet multos sibi pares. Nam mediocris dicitur quasi mediũ tenens. Aduocatus ergo vel doctor qui est doctus, sed nõ excedit alios in doctrina, dicitur habere sciẽtiã mediocrẽ, vnde ingenuus, q maifestauit desertorẽ immunitate mediocris loci potiatur. dicit. l. j. C. de desertorib. lib. 12. vbi glo. exponit mediocris. i. pauper, ego tñ exprimerẽ mediocris loci, id est mediocris rei, vel fortunarum. per. l. quidã in testamento. ff. de legat. 2. ibi aut ex magnitudine eius pecuniæ, aut ex mediocritate facultatũ. vide tex. in. l. cũ hi. § si in annos. ibi honestioris loci. ff. de transact. &c.

Sufficiẽs vero dicitur, qñ per illã expedire scitea, quæ sibi, & suo beneficio

vel officio incũbunt,quæ arbitrio iudicis relinquuntur.teſte Bonifa.de vitali. in cle.prima.q.j.de ætat. & qualit.ideo nobilis,qui ſequitur militiã, eſt ſufficiẽter literatus,ſi ſit inſtructus in grãmaticalibus & hiſtorijs . teſte Barb.in d.conſi.34.nu.36. in.2.volu.quia tã exactam ſcientiã non requirit militia, nec verbera,ſed prouidentiam,robur & vigilantiã,teſte Vegetio de re militari.

& [m] excellentis doctrinæ qui iuxta ſui ordinis regularia ĩſtituta

Quæ dicatur ſciẽtia excellens. m ¶Excellentis doctrinæ.) Id eſt excedentis,vel maxime,& ſic ratione excellentiæ fit,quod alias nõ fieret. Nam ratione excellentiæ in mulierem compromitti poteſt cap.dilecti de arbitris. Specu.eo.tit.§.poteſt eſſe in principio. Vnde licet inter rotæ auditores nõ debeat admitti quis,ni prius examinetur, etiam ſi ſit doctor.& not⁹,vt dicit Bal. in cap.ſcriptum.col.vlt.de elect. Tamẽ ſi eſſet doctor valde excellens,& maximi nominis recipi poterit ſine vllo examine.arg . l.ſed & reprobari.§.amplius.ff.de excuſa. tutor.ibi valde diſciplinatos & ibi Bal.dicit recedi ab ſtatuto propter eminentem ſciẽtiam alicuius, vel ſaltem eſt iuſta cauſa diſpenſandi, & ita quandoq; fit Romæ.teſte Decio in cap.cõſtitutis not.4. de appell.idem ſeruatur in parlamentis Franciæ, vt nõ ſoleant cõſiliarios recipere ſine examinatione,niſi ſint doctores valde excellentes & magni nominis per ſupradicta, vel niſi ſint nominati ab eis, quia non poſſunt reprobare,quod ſemel nominando approbarũt.l.in arenã. C.de inoffic.teſta. Item doctor legens extra patriã ſuã gaudet priuilegijs, & excuſatur à muneribus ſuæ patriæ datis præſentibus,qñ eſt excellentis ſcientiæ.per d.§.amplius,quia vbicunq; ſit,dicitẽ eſſe decus & gloria ſuæ patriæ.Barb.in tracta.de præſtã.cardinal. in.j.q. priæ partis,nu.58. & in proœm.clemẽt.in verbo ſalutẽ.col.11. verſi.8.ſi doctor.Et minor.18.annis ſi ſit excellentis doctrinæ(quæ in eo nõ præſumitur) põt gradũ doctoratus aſſumere. Benedic.in repeti.c.Raynuti⁹ in verbo adiectæ.nu.18.de teſta. allegat Bal.in.l.j.§.interdũ. ff.de legit.tutel.nu.31 . & ſeq.facit.l.ad beſtias.ff.de pœnis & ibi multa addidi. Nõ ergo eſt mirũ , quod hic reſeruetur noĩatio de hoĩe excellẽtis doctrinę,licet nõ ſit vt ſupra qualificatus, qd intellige verũ,qñ eſt religioſus reformat⁹,ſecus ſi ſit ſecularis,qa is põt, ſi velit, has text⁹qualificatiões habere,ſi nõ habeat, imputeẽ ei,etiã ſi ſit excellentis doctrinę,nõ poterit,vt ſupra dixi,p regẽ noĩari,& multũ attẽdit̃ vita,vt patet in beato Nicolao,fuit eñ,licet laicus eſſet id tẽporis , ob ſanctitatẽ vitæ in epiſcopũ electus,& D.Ambroſius in archiepiſcopũ,anteq̃ eſſet baptizatus.c.ſtatuim⁹.§. his oĩb⁹,61.diſt. Et ſic hæc exceptio eſt valde elegãs.Nota tñ,qd ſi aliqs ꝓpter falſum rumorẽ eſſet à rege noĩat⁹,poſt ea reperit̃ ignarus, qui perit⁹ credebat̃, debet caſſari eius noĩatio.glo.ſing.in.c. veniã.35.q.9.in practica tñ eſſet difficile obtinere , vide Bar.in.l.cũ quid.& quę ibi addidi ĩ fi.ff.ſi certũ petat.&quę dixi in tractat.noĩat.q.21.nu.11.

n ¶ Ad gradus.] Doctoratus, licentiæ vel baccalaureatus etiam in Theologia, vt obseruantes Carthusien. Celesti ni, & alij id genus religiosi, nec assumi possunt etiam habita licentia ab eorum superioribus, quia cum sit statutis illorũ prohibitũ, & illa statuta sint per papam confirmata, non poterit inferior à papa illis quoad hoc derogare, nec dispensare, per tex. in c. dilecto de præbend. ad gradus tamen honoris in suis conuentibus admitti possunt, ideo potest quis esse pincerna, clauiger, sacrista, prior, vel alios gradus monasterij recipere, nec prohibet hic text. cũ dicat huiusmodi, & supra locutus fuerat de gradu doctoratus & licentiæ, & in religionibus est dare gradũ teste Alberico, in verbo religio. versic. sed nunquid. nam primum gradum tenent, qui ordinantur ad docendum, seu prædicãdum, secundum illi, qui ad contemplationem. Tertium illi, qui ad exteriores actus præficiuntur.

Qui gradus sunt religiosis permissi, & quib⁹ prohibiti

n ad gradus huiusmodi assumi non possunt, sub prohibitione præmissa o minime comprehensis sed de eorum p personis

o ¶ Minime comprehensis.) Scilicet cõ sanguineis regis, sublimibus, ac religiosis, & sic hij tres hic excipiuntur, vt supra dixi.

p ¶ Personis.) Apparet igitur per hunc textum regem posse nominare consanguineum suum, vel sublimem nõ qualificatum ad episcopatum, vel archiepiscopatũ, oportet tamen quod ille sit persona, id est rationabilis creatura. Card. in c. 24. cum vero de concessio. præbẽ. Quippe persona dicta est, quod per se sonat, & est natura rationabilis, indiuidua substantia. Lucas de penna in l. 2. col. 2. C. de delato. lib. 10. vnde philosophi tria esse necessaria, antequam persona dicatur, arbitrati fuere. Primum vt sit indiuiduũ, Secundũ ꝙ sit in genere substãtiæ. Tertium ꝙ sit rationale, & p hoc excludit nõ natus, vel natus & adhuc infans, vel puer, quia non est persona, id est, rationabilis creatura, & si fuerit nominatus, debet per papam repelli, quia istis non debent committi tot milia animarũ, quibus non committerentur duo falcones vel pira, seu poma, custodienda, vnde dicebat quidam:

Nominari qui possint p regem.

Petro non puero claues deus ecclesiarũ
Tradidit, atq; dei iussit habere vices.
Hodie vero dicitur his puerulis:
Est puer, & nondum discernere possumus, vtrum
Fœia, vel mas sit, & modo ꝑsul erit.
Talib⁹ est hodie cleri populiq; potestas,
Atq; dom⁹ domini cura regẽda data.
Talib⁹ ecclia est Christi suffulta colũnis
Decidit ante suã præiugulata diem.

¶ Item per hoc verbum amens, furiosus, & prodigus prohibentur nominari, quia proprie appellatione personę hic non veniunt, vt dixi in glo. personis ✠ statuimus. 2. de collat. infra, licet quandoq; in alia materia posthumus persona vocetur ✠ posthumi insti. de exhæredat. liberorum. Item si essent alias inhabiles, non debent nominari, de quib⁹ scripsi in tracta. de pacifi. possesso. in 4.

limita. Vult ergo hic dicere text. ꝙ isti consanguinei & sublimes possunt nominari, licet non sint doctores, & supra dicto modo qualificati, requiritur tamē ꝙ sint personę, & habiles de iure naturali, alias nō possent nominari. De religiosis si sunt reformati excellentis sciētiæ & doctrinæ vt requirit hic tex. nō est dubiū, quin sint personæ.

q Dictis ecclesiis pro tempore vacantibus ad dicti regis nominationem per nos & successores nostros, seu sedem huiusmodi r libere prouideri possit.

q ¶ Dictis ecclesijs.) Et sic ecclesiæ debet ꝓuideri de persona, & non personæ de ecclesia, quod nō fieret, si prouideretur de istis inhabilibus. Item dicit tex. dictis ecclesijs, scilicet metropolitanis, & cathedralibus, & sic de alijs beneficijs non solet istis mendicantibus in hoc regno prouideri etiam per dispensationē papę, cum per hoc auferatur substantia regulæ, & generetur scandalū laicis, imo si illis fiat alicuius beneficij collatio, & illud per triennium possideat mendicās, nō iuuatur decreto de pacificis possesso. vt nu. 258. in tracta. de pacifi. posse. dixi. Præterea dictis ecclesijs potest prouideri de his non qualificatis, sed de ecclesijs dicendis, vtpote de abbatijs nō vt supra dixi in glo. cōsanguineis eo titu. & de his tamen religiosis reformatis non esset iuri contrarium, etiam abbatijs ꝓuidere vel prioratibus, quia in his cessat ratio, quæ in consanguineis & sublimibus militat.

r ¶ Libere.) Id est sine qualificatione suprapposita, de hoc verbo est videre glos. in ✤ præfati. j. de collat. in verbo libere infra, & glo. in ✤ simoniace, in verbo libere de elect. in prag. & supra in eo. verbo. Et sic nota requisita in his religiosis anteq̄ à rege nominari possint.

Primo, requiritur qđ sit religiosus, ibi religiosis, si ergo esset secularis, licet esset sanctæ vitę, vel excellentis doctrinæ, non posset nominari sine qualificatiōe supra dicta, quia poterit habere qualitates has, si velit, assumat, vt capax fiat, de quo supra dixi. Qui requiritur anteq̄ religiosus per regē nominari possit

Secundo requiritur, quod sit religiosus mendicans, ibi mendicātibus, secus ergo in alijs, quia de his expressit, ergo de alijs negat. l. cum prætor. ff. de iudic. dixi in glo. mendicātibus quomodo intelligatur. Tertio requiritur, ꝙ sit reformatus, ibi reformatis, si ergo esset religiosus dissolutus, vel bonus curialis, eum non admitterem. Quarto requiritur, ꝙ sit eminentis scientiæ & excellentis doctrinę, ibi eminentis. & declaraui supra in glo. eminentis, & glo. seq.

Quinto, ꝙ ille religiosus non possit assumere gradū propter statuta sui ordinis, ibi qui iuxta &c. si ergo posset, requiritur qualificatio supra scripta, vt assumat gradum, & alię supradictæ, si vero esset pauper, cuius ratione non posset assumere gradum, non tamen excusaretur, quia difficultas non excusat, sed impossibilitas fic. l. continuus ✤ illud. ff. de verbo. obligat. l. impossibiliū de regul. iuris. Sexto, ꝙ nominetur per regē, ibi ad dicti regis nominationē. Septimo,

requiritur quòd ecclesia sit vacans, ad quam nominatur, & eo tempore quo nominatur, ibi pro tẽpore vacantibus.

Octauo, q. per papam nominatio recipiatur, ibi ꝓuideri possit, & intellige concurrentibus supradictis papã teneri huic nominato per regem prouidere, alias veniret contra suam conuentionem, & sic cũ his declaratus erit hic primus ¶ transeo ad sequentem.

¶ Monasterijs.

Hic ¶ diuiditur in quatuor partes. in prima concedit regi nominationẽ in monasterijs & prioratibus conuentualibus & vere electiuis in suo regno vacantibus & delphinatu comitatuque Dieñ. illiq; præstituit. primo, tempus sex mensium ad nominandum habilẽ & idoneum. Secunda, concedit regi, qui primo nominauit non qualificatum, vt possit variare, & qualificatũ ꝑsonã intra alios tres mẽses noĩare, ibi si vero idem rex. Tertia excipit duos casus, in quibus papa libere ꝓuidet, ibi alioq dictis &c.

Quarta, electiones & prouisiones cõtra præmissa factas irritat, ibi electiões &c. & sit hoc loco summarij ad istum ¶. a ¶ Monasterijs.] Monasteriũ proprie monachorũ vocatur habitatio. l. generali C. de sacrosanct. ecclesijs, & dicitur monas vnitas, & steron habitatio, quasi vna habitatio multorum. 16. q. j. c. placuit. 2. An cõprehẽdantur hic monasteria monialiũ videt̃ qd sic ꝑ tex. c. monsteria de vita & honest. clerico. &c. monasteria. 18. q. 2. c. vno de statu regul. in vi, tex. iuncta glo. in clement. j. de elect. vbi vocantur monasteria, & rex in monasterijs per hunc text. habet nominationem, ergo & in istis. In contrarium videtur, quia illa non dicuntur simpliciter monasteria, sed cum adiuncto monialium, & quãdo aliquid profertur cũ adiuncto, nõ est illud ꝓprie sicut cũ dicitur, homo mortuus, sententia arbitri. Bar. in l. lucius ¶ quæsitum. ff. de legat. 3. facit. l. j ¶. j. ff. de donat. vbi donatio conditionalis non dicitur ꝓprie donatio. Decius in Rub. de probat. col. 10. versic. 6. Aretinus. Dixi in repetit. l. qđ iussit nu. 65. in præfa. ff. de re iud. Tantum abest quod verbum huius tex. presbiterum conueniat mulieribus, vt iure satis est cautum. ergo nec huius tex. decisio. l. 4. ¶ toties. ff. de damno infect. Itẽ forma. c. quia propter in electionibus monialium non seruatur, quã requirit hic tex. sed forma. c. indemnitatibus de elect. in vi Panor. in c. ad probandũ col. vlt. de re iudic. glo. in ¶. & cũ humane in verbo abbatis de electio. in prag. Et in materia odiosa vt hic & pœnali appellatione abbatis non venit abbatissa. c. quoniam de simonia &. c. postulastis ¶ vlt. de cleric. excommunicato ministrant, vbi exprimuntur moniales, & in cle. vna de consang. quandoquidẽ si cõditores de monialibus intelligere voluissent, expressissent. c. ad audientiã de decimis. Maius quippe est periculum in monialibus q̃ viris, quia hæ potius facerent se saracenas, q̃ odiosam illis reciperent. c. tua nos de iureiurand. Ideo vidi quasdam nominationes per regem factas, in quib⁹ dicebat papa, prouidemus tali N, dummodo monialium maioris

An rex nominare possit ad monasteria monialium.

¶ Monasteriis vero &

&sanioris partis consensus interueniat. Et sic hæ moniales eligere poterunt etiam hodie,& in his cessabit regis nominatio. Item priuilegium concessum fratribus minoribus, vel prædicatoribus, non extenditur ad sorores etiam illorũ ordinum. Alexãd cons. 15. visoteſtamẽto.col.2.volu.4. & Bar. cons.50. clementissimũ in fine volu.4. Etiam rex nõ nominat in monasterijs conuersarum meretricum, de quibus p collecta.in.c.2.de regula, nec ad monasteria viduarum,sed ipsę eligent, vel si ex fundatione competat prouisio papę, ille prouidebit. Nam in hoc tex.nõ cõprehenduntur, dum dicit illorum conuentus,non dicit illarum &c.& ibi,illorum occurrente &c.

b prioratibus cõuẽtualibus

Priorat⁹ conuentuales q dicantur

b ¶ Prioratibus conuentualibus.] Conuentualis prioratus,dicitur religiosorũ tam ex proprietate q̃ ex communi vsu loquendi. De ripa in.c.cum ecclesia in 3.not.de causa poss.&propr.doct.in cle. & si principalis de rescript. Panor.in c. cum terra not.j.de elect.vbi congregationem religiosorum dicit conuẽtum. secularium aũt capitulum,dixi in.§.volumus in glo.collegiatis de colla.infra, hoc pulchre declaratur in hoc textu,ibi dũ dicit religiosum eiusdẽ ordinis,&in versi.si vero, vbi secularis est inhabilis ad istos priorat⁹,ergo intelligit de regularibus,alias secularis,nõ esset inhabilis Prioratus vero nomen simpliciter prolatum ad secularem & regularẽ extẽdi potest,est enim prioratus verbum generale,glo.&doct.in.c.cũ de bñficio de prębend in vi,tamẽ hic debet intlligi tantum de prioratu conuentuali ex fundatione, vel ex præscriptione.d.c.cũ de beneficio.Et sic ratione adiuncti verbi cõuentualis, nõ cõprehenduntur hic prioratus ecclesiarum collegiatarum secularium,& per ea quę cõsuluit Geminia cõsil. 131. quoniam beneficia col.2. vbi dicit cõstitutionem papæ disponentẽ prioratus conuentuales vacare,si electi non fuerint intra sex menses promoti ad ordines requisitos, non comprehendere collegiatas ecclesias secularium,præposituras vel decanatus illarum ecclesiarũ, quia in materia exorbitanti,quæ disponit cõtra ius antiquũ, vt est ista,appellatione monasterij non cõprehenduntur ecclesiæ seculares, tex. & ibi glo.& ibi glo. in clem.j. de elect. in verb. monasterijs.c.grãdi de supple. neglig.prælat.Ioh. And.in.c. Iohannes col.2.de regula, etiam appellatione ecclesiæ conuentualis venit ecclesia regularium,non seculariũ.cle.j.de rebus ecclesiæ non aliæ.Item quia tex.in.§.fina. infra eodẽ ponit differentiam inter capitulum &conuentũ,&exprimit vtrũq; ideo si voluisset iste tex.de vtroq; intelligere,etiam expressisset.c.ad audientiã de decimis,ergo non habebit locum, si dignitas secularis esset electiua,& in ea seruaretur forma capitu.quia ꝑpter extra expressas in.§.supra proximo glo.in §. sed quod per electiones in verbo collegiatis de elect.in prag.quod est notãdum,quia vidi sæpius dubitari.Quid si declaratum fuerit per papam velle cõprehendi,an cõprehendantur?Respon. non per modum declarationis,cum hic

an rex ad seculares dignitates nominare possit

[c] & vere electiuis, videlicet in quorum electionibus for

nullo modo comprehendantur secula-lares dignitates electiuę non expressæ supra, eo. sed bene per modum additionis, in qua eadem solemnitas requiritur, quæ in faciendo vel in destruendo authen. econtra. C. de repud. in hoc casu requiritur noua acceptatio per regnum, sicut in alijs. Item noua proclamatio & recitatio de quibus dixi in Rub. de regia acceptatione infra, nec poterit retrahi hæc declaratio, etiam si diceretur quia extrema sũt inhabilia. Primũ videlicet à quo, quia non comprehenduntur sub his verbis, vt notat. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Nota quòd is qui habet hunc prioratum conuentualem, dicitur in dignitate. c. nisi in fine de præbendis, ideo potest esse iudex delegatus papæ. c. statutum in princip. de rescript. in vi. clem. & si principalis illo titulo, quia ex quo habet collegiũ, & iurisdictionem in illos de collegio, iuxta notata in. c. cum ab ecclesiarum de offic. ord in. Oldrad. consilio. 157. factum tale nu. 34. Si vero nullos habeat monachos, non dicitur habere illam dignitatem, Ias. consil. 77. prę supponitur col. 6. in primo volu. Poterit tamẽ rex nominare ad illum prioratum cõuentualem, licet nõ habeat monachos, tum quia non desinit esse prioratus cõuentualis, tum etiam quia alias esset in potestate prioris, remouendo religiosos regem sua priuare nominatione, quod nõ est pmittẽdũ, & hic textus requirit prioratum esse conuentualem, & vere electiuum, & non religiosos, ergo

Nominare an rex possit ad prioratus non habẽtes monachos.

si desint, non minus nominabit rex, & quia est vere electiuus habitu saltẽ per nota. in c. j. de elect.

c ❡ Vere electiuis.) Hic probatur melius q̃ alibi in corpore iuris, quod illud beneficiũ dicatur vere electiuum, in quo pceditur per electionem, & postea requiritur confirmatio, allegatur tex. in clem. quia contingit de religios. domib. iuncta glo. feli. in c. in nostra correla. 32. de rescript. dixi in tractatu nominationũ q. 15. nu. 25. & iura loquentia de beneficio electiuo, in dubio intelliguntur de isto, in quo requiritur electio & confirmatio, aliud est beneficium electiuum, sed non vere, vtpote quando canonici eligunt, & eligendo conferunt, nec alia expectatur confirmatio, & de isto non loquitur hic text. qui expressit vere electiuis & confirmationem requirentibus, de quibus per glos. in verbo electiuis in ✥ sed quod per electiones, de electio. in prag. glo. in regula cancellar. 33. vide Oldra. consilio. 146. factum est tale. col. 2. Et sic excludit hic prioratus cõuentualis collatiu᷒, postq̃ de electiuo expressit, arg. c. qualis. 25. dist. itellige siue sit electiu᷒ ex fundatiõe, siue ex pręscriptione, priorat᷒ em̃ ex pscriptione collatiu᷒, licet ex fundatiõe fuisset electiu᷒ nõ cõprehendit hic, sed qualitas pręsentis tẽporis est inspicienda, c. cum de beneficio de præbend. in vi & possess. præsentis temporis attenditur. c. cũ ecclesia de causa possess. c. cõsultationibus, de iure patro. & sufficit prioratũ esse electiuum de consuetudine antiqua. Card,

Quis dicat prioratus electiu᷒, collatiu᷒, & an vterq; hic cõprehendatur

ma [d] c. quia propter seruari [e] & confirmationes electionum huiusmodi

consil.10'.casus super quo col. 3.nu.17. licet ex fundatione non esset, vide Dec. consil,126. in causa, an prioratus dicatur collatiuus, si semel papa contulerit, quod nō ibidē cōcludit, quia iure deuoto cōferre potuit Card. in cle.j.de supplend. neglig. prælat. Feder.consil.61.vacante.

d ¶ Quia propter.) de electio. Et sic nota hic, ꝙ non allegatur titulus, dum allegatur decretalis famosa, vel alia cōstitutio, vt abūde scripsi supra, ī proœmio. ī glo. iura.

Quid sit & quotuplex sit confirmatio.

e ¶ Confirmationes.) quæ in camera regis non debent fieri, quia ratione loci timetur impressio, dictū est Bal. in Rub. de postula. prælator col. pría allegat. c. qua fronte de appellat. & cōsensus præstitus per episcopū & canonicos ad mādatum regis, videtur exortus per metū, ideo potest fieri reuocatio, tex. & ibi nūcupatim Panor. in.2. not. in c. cū olim 2. de priuileg. Et scias, quòd electio dat principium, confirmatio perfectionem ingressus officij possessionē. Bal. in Rub. de elec. col. vlt. & confirmatio est iuris quæsiti per electionem corroboratiua declaratio. Card. in cle. prima §. nos itaq;.20. not de iureiur. ¶ Nota quod cōfirmatio est triplex, Prima fit occulte per surreptionem, vt ius forsan alterius supplantetur, & hæc non valet arg. d.c. quia propter in fine, &.c. vlt. de elect. in vi, nec producit aliquos affectus, arg. c. cum olim de dolo. &.c. cū olim de causa possess. & proprieta. Secunda est, quādo superior præmissa quadam citatione generali, nemine se opponente confirmat, & hæc approbatur in.c. vlt. de elect. in vi, quę citatio habet etiā locū in electione abbatissæ, glo. in.c. indẽnitatibus §.j. in glo. non obstante de electio. in vi, de Ripa, consil.14. nō videntur in 2. lib, respon. Tertia est quando superior contradictorib9 citatis nominatim & auditis in iudicio confirmat electionem, & de ista loquitur. c. Bonæ memorię primo de electio. &.c. cum dilectus ibidem. d.c. final. de electio. in vi, & textus in.c. primo §. facta illo titulo in pragm. in glosa inquisitionis. Et quid debeat confirmans inquirere tradit ibi glosa, in verbo circunstantiæ, & si nolit confirmare, vide glos. in ca. penul. de postula. prælat. ¶ Nota tamen, quod si ad eligentem spectet electio & confirmatio eodem iure, tunc electio habet vim confirmationis, secus si diuerso. glosa in verbo electiones. c. vt circa, & in capit. primo, in verbo prouisionem de elect. in vi. Compostell. in c. cū inter canonicos de elec. Nicol. Milius in verbo elec. q.2. Quæro an electus in abbatē & confirmatus, si post appellationem inducatur in possessionem, possit inhiberi, ne lite pendēte se immisceat? & an electione & confirmatione cassatis acta per eū valeant? tradit Aegidius de Mandelbertis in.q.2. titius &c. Et an rex videatur confirmare statuta ciuitatis, quando iurat ea seruare, quod sic cōsuluit. Bal. cōsilio.86. per statutū in.3. volu. p. tex. in l. cum pater §. filius matrem. ff. de legat. 2. quod est bene notandum.

Quis confirmationem petere & cõfirmare possit.

f ❡ Solemniter peti.) Vt in ca.fina.de elect.in vi, & hæc confirmatio debet peti ab electo, vel eius procuratore intra tres menses, computandos à die prę stiti consensus, seu acceptatæ electionis, quam intra mensem tenetur iusto cessante impedimento, acceptare, alioqui electio in irritum cadet.c.q̃ sit, &.c.si electio de elect.in vi poterit etiam confirmatio requiri per electores.c. cum ecclesia & ibi notat Anchar.& Card.de causa posse.vel p amicum electi etiam sine mandato, dummodo electus intra tres menses ratam habuerit huiusmodi petitionem. arg.l. honorum.ff.rem ratam haberi, glos. in ca.dudum.2. in principio de electio. c. postquam &ibi Pręposi.5^.dist.glos. in verbo præsentata ✠ facta de electio. in prag. vbi etiam dicit populum posse petere confirmationem electionis sui pręlati per c. quod dei timorem de statu monachorum, quia eorum interest habere bonum prælatum, & hæc confirmatio poterit fieri vbique.tam in ecclesia, quam in loco solito reddi ius, vel in alio loco honesto, arg.l. si cum dies ✠ si arbiter. ff. de arbitris hoc expressim tradit Bal. in.l. si vt proponis. 2. in fin.C. quomodo &quando iudex, Imo.& Perus.in.c.qua fronte per illum tex.de appellat. Item papa confirmat electos ad dignitates, quæ immediate subsunt Romano pótifici, siue sint episcopatus, siue abbatię, vel alię superiores dignitates.c. nihil de elect. vbi dicit Innocent.cõsuetudinem in curia esse, vt non soleat cõfirmare, nisi duobus, qui interfuerãt electioni, præsentibus, quæ consuetudo hodie nõ seruatur, vide quomodo petatur ista confirmatio à papa, per tex.in c.cupiẽtes de electi.in vi, imo etiam hæc cõfirmatio potest à papa fieri, siue immediate sub sint electi, siue non, qa papa concurrit cũ potestate & iurisdictione cum quolibet alio inferiore, ca. ad Romanam.2.q.6.c.cuncta per mundũ, & c.per principalem 9.q.3.sic expresse tradunt, Card.& Imol.in.d.c.cum ecclesia de causa poss. Legatus in prouincia sibi decreta potest cõfirmare. Ioan. And.& alij in.d.c. nihil in c. cũ venerabilis de consuetud.per c.si abbatem de elect. in vi, & quia in prouincia sibi cõmissa cõcurrit cũ quolibet ordinario.c. 2.de offic.legat.in vi. Episcopũ vero non exẽptum confirmat archiepiscopus.c.illud. 64.dist.c.cũ dilectus de electione, etiã si archiepiscopus nondum esset cõsecratus.c.quoniam.100.dist.arg.c.nosti.&c. transmissam de elect. Archiepiscopum confirmat primas seu patriarcha, si sit, alias papa.c.qa igitur &ibi glo.63. dist. Archid in c.de psona.65.dist.&.c. mos ibidẽ.c.j.de translat.episco. Electos autẽ ad dignitates inferiores episcopo, si nõ subsint immediate papę, episcop⁹ poterit cõfirmare in sua diœcesi, vt abbates, &alios.c.j.18.q.2.& ibi glos.ca.cũ olim de maiorit. &obediẽ. Et sede vacãte capitulũ poterit cõfirmare eos, quos episcop⁹ potuisset, glo.i.d,c.cũ olim, &in.c.j

f solemniter peti consueuerunt in regno, delphinatu & comitatu huiusmodi nũc & pro tempore etiam per

de translat.episcop.Innoc.&alij in.c.ad abolendã de hæret.Ioan'. de Pauinis in tract.de offic. & potestate capituli sede vacañ.in.2.parte.q.4. Electionẽ vero Imperatoris confirmat papa, qui illum examinabit.c.venera

similẽ[g] cessionẽ[h] vacãtibus

bilẽ de electione. Electionẽ papæ null9 cõfirmat,nẽpe quia in mũdo nõ habet superiorẽ.c.j.23.dist.&hçc cõfirmatio prius fieri debet,q̃ cõsecratio, alias non valet.c.puida de elect.in vi,glo.&doct.in c.cũ olim de dolo.Et si p hac confirmatione detur pecunia, simonia est.c.j.§.si vero in verbo simoniaca de elec.i prag. Et qđ requiritur in episcopo cõfirmãdo vel alio,& qualiter fiat confirmatio, & quis sit effectus cõfirmationis, declarat Bertachi.in tract.de episcopo,in.2.parte.3.libri, & in parte sequeñ. vsque ad finem. In hoc regno sublatæ sunt, cum electionibus.

g ¶ Cessionem.)Factã in curia, de qua in princip.huius tituli supra dictũ extitit. Et licet quidã voluerint subtilẽ præbere differentiã inter cessionẽ &resignationẽ,vt glosa in regula cãcellariæ.43. dicens resignationem esse,quando quis possidet beneficium, sed cedere est, ius quod habet dimittere,etiam si non possideat,tamen hic non fit illa scrupulosa differentia,quia siue abbas cedat iuri quod in abbatia habet, siue eam possideat,siue non, requiritur regis nominatio,vt hic probatur,&illa differẽtia gloſę cõfunditur per text.in c.susceptum de rescrip,in vi.si bene inducatur.

Cessio & resignatio an differant.

h ¶ Vacantibus.] Nunc, & sic secundũ quosdam comprehenduntur abbatiæ, seu prioratus vacantes tempore horum concordatorum, licet alij dicant non comprehendi, sed primæ opinioni adhæreo per hæc verba text. nunc & pro tempore &c.vide glosam in verbo vacationem.§. præfatique graduati de colla.infra, & quæ dixi infra in verbo vacantibus.§. prio supra eodem. Quæro quot modis dicatur beneficiũ vacare? respõdeo multis.

Prĩo p mortẽ.c.susceptũ de rescr.i vi.

Secũdo p depositionẽ&priuationẽ c. ex literis &,c.grauẽ de excessib. prçlat.

Tertio,per electionum cassationẽ.c. considerauimus, &.c.super eo cum similibus de electione.

Quarto,per postulationũ repulsionẽ tex.in extraua.ex debito de elect. in cõmunibus.c.2.&.3.de postul.prælato.

Quinto per renunciationẽ simplicẽ, vł ex causa pmutatiõis factã.c.j.de rer. pmuta t.i vi.& ptotũ titul.de renũciat.

Sexto,Etiã p translationẽ,nã eo ipso qđ trãslatus cõsentit trãslationi, vacat prior ecclesia.c.in apibus.7.q.pria post tamen adeptam possessionẽ secũdi glo. & doct.in c.si quis iã translatus.21.q.2. c. quanto de translatione episcopi, cap. cum singula.§. prohibemus de præben. in vi.

Septimo,per ingressum religionis & professionem ibidem factam.c.beneficiũ de regula.in vi,facit c.ex trãsmissa. de renunciatione.c. Consaldus.17.q.2.

Octauo, vacat primum beneficium, quãdo quis aliud violẽter occupat alio in possessionem existẽte.c. eum qui.vbi dixi de præbendis in vi.

Nono, Per contractum matrimonium, vel ſponſalia per verba de præſenti.glo.in cap.primo de cleric. coniugat.in.6. Panorm.in cap.primo illo titulo.

Decimo, Per adeptionem beneficij ſecundi incompatibilis pacificam vacat primum.cap.de multa de præbē.ca. primo de cõſuetudine & in extrau.execrabilis de prebẽ.in extrauag.Ioã.22. Etiã ius ad rẽ Clem. gratię de reſcript.

Vndecimo, Si habens eccleſiam parochialem non fuerit promotus intra annum c.licet Canon de elect.in.6.niſi iuſto fuerit detentus impedimẽto.c. commiſſa de electione ibidem.

Duodecimo, ſi electus intra mẽſem à tempore electionis præſentatæ, vel ſi à tẽpore ſibi præſtituto nõ conſenſerit, vacat prælatura.ca.q̃ ſit de elect.in 6. extrau.ſi religioſus in cõibus de electi.

Decimotertio; Si electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationẽ iure quod habet per electionem priuatur ipſo iure.d.c.quàm ſit in fine.

Decimoquarto, vacant beneficia epiſcopi electi poſt confirmationẽ & tres menſes datos ad petendum conſecrationem.c.cum in cũctis ⁊ cum vero de elect.in ...

Decimoquinto, Quando habeẽ pro derelicto. c. primo de officio vicarij.c. ex parte primo de clericis nõ reſiden.

Decimoſexto, Per non oſtenſionem tituli.ca. ordinarij de officio ordinarij in.6.& habeẽ in rub.de pacific.poſſeſſ.

Decimoſeptimo, Quando violatur ſequeſtrum.cle.prima de ſequeſt.poſſ. & fruct.

Decimooctauo, Si quis ingerat ſe adminiſtrationi ante confirmationem cap.auaritiæ de elect.in.6. iſta fere tradit Io.Franciſc.in tractatu de off.& poteſt.capitu'i ſede vacante in vl.prelud.

Decimonono, Quãdo quis adipiſcitur poſſeſſionem beneficij cum ſimplici ſignatura.Feli. in cap.veniens.col.2. de accuſat.ſed hoc iure non vtimur in Francia conſuetudinaria.

Vigeſimo, Quando qs ſe ingerit adminiſtrationi tempore ſuſpenſionis.c. primo in fine & cap. cupientes ⁊ cæterum de elect.in.6.

Vigeſimoprimo, quando quis alienat res ſui beneficij, quia tunc ipſo iure vacat beneficiũ illud, cuius res alienauerit.extrau.ambitioſe de rebus eccleſiæ non alien.in communibus. & dixi in compendio alie.rerum eccleſ.

Vigeſimoſecundo, per crimen hæreſis commiſſum per illum, qui poſſidet beneficium.c.ad abolendum de hæreti. etiam ſi fuerint tãtum fautores, defenſores, vel hæreticorum receptatores, quia eadem pœna puniũtur.c.excommunicamus de hæret. & cap. vt commiſſi illo tit.in.6.& dixi in bulla cœne domini, art.primo.

Vigeſimotertio, Vacant beneficia illorum, qui ea ad preces hereticorum dignitates, aut perſonatus ſunt adepti, & ſi illa receperint ſciẽter, inhabiles ſunt ad alia.c.quicunque ⁊ ad hæc de hæret. in.6.

Vigeſimoquarto, Vacant beneficia ſimoniacorum.c.inſinuatum & ibi Feli. de ſimo.extrau. cum deteſtabile illo

tit.in cōmunibus.

Vigesimoquinto, Falsarij literarum papæ.c.ad falsariorū de crimine falsi.

Vigesimosexto, Beneficia percutientis cardinalem.vt in cap.Felicis de pœnis in.6.& cōmittentis crimen læse maiestatis.vt scripsi in titulo de pacif. possess.num.201. vbi alios casus inuenies.

illorum conuentus ad electionē

Vigesimoseptimo, Occidentis clericum vacant etiam beneficia. Feli.in c. inquisitionis de accusat.idē in alio homicida qualificato.cap.primo de homicidio in.6.

Vigesimooctauo, Si quis cœperit clericum,& in carcere detinuerit, donec resignaret beneficium suum,est suis beneficijs priuatus. iuxta cle. multorum de pœnis.

Vigesimonono, Vacat beneficiū illius,qui id resignauit,si non superuixerit per viginti dies. vel nō fuerit regulæ cancellariæ derogatum. Regula.18.

Trigesimo, Quādo resignatio fit in curia,& non publicatur in eadem intra sex menses,vel si fiat extra curiam, & non fit intra mensem resignationis publicatio.in regula cancell.34.quam nō vidi i hac patria seruari,sed sufficit publicari & possessionē adipisci ante obitum resignantis ex consuetudine.

Vltimo,vide alios text.in quibus vacare dicitur beneficium in ca.nemo de elect.in.vj.cle.attendentes.§. statuimus de statu monachorum.extrau.vna de postul. prælatorum in cōmunibus extrau.vna.de pœnis in extra.Ioan.22.& in extraua.vnica de sententia excōmunic.ibidem. & in cap.fundamenta de elect.in.vj.cle.fin.de prębend.not.in.c. fin.de cleric. coniugatis cap.Miror.§. distinct.vbi præpos.c. cum bene de ętate & qualit.& not.in ca.primo de iud. vide alia per Ioan. Francisc.in tract. de offic. & potest. capituli sede vacāte in vlt.præludio, & quot modis capiatur hoc verbum scribit Roma.consi.350.in casu.colum.vlt. post Ioan. Frācisc. vbi supra in quibus locis enumerant multos modos,q possunt videri ibi.

¶ Conuentus.) Ergo si iure quodam speciali spectaret electio abbatiæ, vel prioratus ad clericos seculares,nominatio non pertineret ad regem, tum quia non conueniunt verba huius textus,tū etiam quia horum requireretur mētio, Et hic vult derogare electioni faciēdæ per cōuentum, & sic non per alios,nec debemus ampliare hunc textum in eo, quod ad iuris correctionem venit,quia in correctorijs non est licita extensio. tex.& ibi glo.Bar. & Ias.in authē.quas actiōes.C.de sacrosan.ecclesijs tex.iuncta glo.in authen. de administran.off. in sacris appella.colla.3.idem si spectaret electio ad conuentum simul cū aliquo patrono laico,cui papa cōcessit, vt haberet suffragium in abbatia vel prioratu vacāte,tunc propter laicum reseruatur electio conuentui. per.l.si cōmunem.ff.quēadmodum seruit. amittāt. canonū interpretes in cap.nobis de iure patro. Dixi in tractatu nominationum.q.15.versi. tertio nu.vj.Et sic rex non poterit tunc nominare. Item quia

Rex non nominat qñ iure speciali electio spectat ad aliquē

seu [k] postulationem [l] abbatis seu prioris procedere [m] non possint sed idem rex illorum [n] occurrente huiusmodi vacatione

nunquam derogatur iuri patronat⁹ laicorum, nisi illius sit expresse facta mētio. c. cū dilectus de iure patro. Roma. in repetit. l. si vero. § de viro, col. 28. ff. solu. matr. Feli. & alij in cap. in nostra de rescript. sed in hoc cócordato nūq̄ est facta mētio patroni laici, sed tantum ecclesiastici. ergo illi non intēdit derogare, nec electioni per laicum faciendæ. Præterea postquam expressit vnum, videlicet patronum ecclesiasticum, ergo laicum voluit excludere, vt supra sæpius dixi. Item in cap. 2. de præbend. in. 6. prohibetur, ne quisquam cōferat beneficia in curia vacantia, & tamen non comprehēduntur beneficia, quæ sunt sub patronatu laicorum. vt nota. in d. cap. 2. Ergo episcopatus sub præsentatione laicorum existētes tempore horum concordatorum non comprehenduntur, Nec aliæ dignitates in hoc tex. comprehēsæ vt rex ad illas nominare possit. Perusi. in c. cū i illis. § 1. de præbendis in. vj. Nec refragatur, q̄d electiones sunt prohibitæ supra in ꝓximo. § secularibus, & hic regularibus, ergo nec seculares cum regularibus, nec contra eligere poterunt. Respon. in. § j. supra esse prohibitas electiones secularibus ad archiepiscopatus & episcopatus, hic regularibus tātum ad abbatias & prioratus, ergo secularibus non est prohibitum eligere nisi in Metropolitana ecclesia, & cathedrali, ideo in alijs censetur esse permissum. arg. l. præcipimus. C. de appell. & quia in. § fin. refer-

uantur electiones habentibus speciale priuilegium eligēdi, igitur & istis si habeant, Sed ista hodie cessare videntur per ea, quæ in. § fina. I eo. scribo ratione indulti post hæc concordata concessi ad vitā regis tantum.

k ¶ Postulationem.) Prohibet hic electionem & postulationē, sed nō collationē, præsentationē, & īstitutionē. cū magna īter ista vocabula differētia noscat. c, cum in in illis de præbend. in. vj. Ergo rex nominabit, quādo electio ad cōuentum spectabat, vel postulatio. secus si præsentatio, īstitutio, vel collatio abbatiæ, vel priorat⁹, ad eos pertineret. cōsiderando verba huius tex. à quibus nō est recedendum. l. non aliter. ff. de lega. 3. sed ei est inhærendū, sicut Bononieñ. carrotio glo. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iuris & dixi in ꝓxima glo. supra.

l ¶ Abbatis seu prioris.) Et sic nō ꝓcedit in alijs officijs, vel dignitatibus, cum hic duo tantum exprimat. Nā qui de vno exprimit, vel duob⁹, de alijs negat. c. nonne de præsump. Nec procedit in his nisi requisita in text. interueniant, quæ infra dicam.

m ¶ Non possint.) Quod si de facto procedant, electio erit nulla. & postulatio, vt patet infra in fine huius. § ibi electiones autem &c.

n ¶ Occurrente.) Ergo rex ante vacationem nominare non potest, vt supra eo. dixi in. § primo. in eo verbo & quomodocunque vacet, dum tamē mo

do nõ per obitum in curia) rex nominat,vt supra eo.dixi in verbo vacantibus in d.§.primo. Nec obstat iste tex.in verbo huiusmodi vacatiõe, qui nõ debet referri ad huiusmodi vacationem, per cessionẽ videlicet,sed debet intelligi occurrente vacatione huiusmodi abbatiæ,vel prioratus,rex debet nominare. Et hic intellectus efficacior videtur:tum quod intellectui conueniat, tum rei subiectæ ad hæc verbis, demum scripturæ.testis est nobis Stepha. de Federic. in interpretatione legum in tertia parte sui tractatus.

ºreligiosum ᵖeiusdem ordinis

o ¶Religiosum.) Expresse professum, de abbatia est tex. in c.cũ in magistrũ de elect.& cap.nullus illo titu.in.vj.de prioratu in clem. ne in agro.§.sane,2. de statu.monacho.tum quod ante professionem non dicatur proprie religiosus,quia potest religionem dimittere: doct.in Rub.de relig.domibus & supra dixi, tum etiã quia hoc exprimitur in ordinationibus regijs.rub.des mãdatz. art.6.ibi,&des ordres desquelz ilz sont profez,et non autres &c. Et in hac professione requiruntur sequentia. Primo ꝙ profitens masculus compleuerit annum.14. Fœmina.12.cap.primo de regula in.6. Secundo requiritur,quod ꝓfessio fiat ei,qui potest religioni incorporare,vel de eius licentia,seunomine eius sequente ratihabitione. ca.porrectum de reg. Sic consuluit Calder.consilio.26.professus.Rub.de regu. Tertio quod fiat in aliqua religione approbata,c.vno de vot,& voti redemp.in.vj.

Quot in ꝓfessiõe requirantur.

Valeret etiam si fieret domi in manu prælati.d.c.porrectũ. Et quomodo fiat? vide in cap.omnes.27.q.prima. Quarto ꝙ prælatus requirat consilium sui capituli,quod sequi nõ tenetur,nisi ex statuto, vel regula ad id astringeret.Ioã. And. & Panor.in c.ad apostolicam in fine de regul.quia quod omnes tangit,&c.per regulam iuris. Quinto quòd expresse fiat de tribꝰ votis,alias si tantum vellet profiteri castitatem,vel vnum sibi ex tribus votis reseruaret, non valeret professio, quia contra substantiam regulæ.ca.cum ad monasterium de statu.monach. Valeret tamen si profiteretur regulam sancti Benedicti,vel aliam,non exprimẽdo vota.secundum iuris põtificij interpretes in d.c.cum ad monasterium de statu.monach.Et quod requirantur in professione tacita? declarat Panor. in c,vidua & in cap.ad nostram de regul. Siluester de Prierio in sua summa in verbo religio.3.in q.10.Floren.in.3.parte summæ titu.16.cap.3, Si vero rex nominaret religiosum non professum, & papa illi prouideret cum derogatiõe iurium & horum concordatorum in literis expressa,an valeret? Sentit Panor. & alij in cap.2.de testa.Ioan. de Selua. in tract.de beneficio in,3.pte.q.51.intellige quod in hoc casu abbas non poterit pro volũtate prioratũ remouere ab isto noïato p regẽ,postq̃ à papa est eidẽ ꝓuisum.Dom. in.c.cũ singula de præbẽd.in.6.scripsi abunde in tract.de pacif.poss.in numero.274.cum sequen.

p ¶Eiusdem ordinis.) Si ibidem ido-

Q̃ñ religiosus vnius ordinis possit in alio præf.i.

in ætate q viginti trium annorũ ad minus cõstitutum, infra simile tempus sex mensium a die vacatiõis monasteriorũ & prioratuum huiusmodi computandorum nobis & successoribus nostris, aut sedi huiusmodi nominare, & de persona per regẽ huiusmodi monasterio vacanti nominata, per nos & successores nostros seu sedem huiusmodi prouideri. Prioratus vero personæ ad illum per eundẽ regem nominatæ cõferri debeat.

neus reperiatur. Alioqui religiosus alterius ordinis nominari poterit c.q̃ sit 18.q.2.ca.inter quatuor de maiorit. & obedien. Tamen potest quis sana conscientia præferre idoneum, qui est de gremio, idoneiori non existẽti eiusdẽ ordinis, nec de gremio. Panor. in c. constitutis. 2. de appellationib⁹. Nã dicitur Deuteron. 17.c. Enm constitues, quem domin⁹ tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui nõ sit frater tuus. Et sic de eodem collegio debet nominari, si sit aliquis ibi idone⁹. cap. in nomine. 23. dist. & ibi glo. & Io. de turre crema. alias facta diligẽti inquisitione alius nominari poterit. cap. obitum & ca. nullus. 61. dist. valeret tamẽ electio facta de aliquo alterius collegij. Licet male faciat eligens. c. cũ inter canonicos de elect. & ibi glo. in verbo aliam. Et si semel rex nominauerit aliquẽ alterius ordinis, vtpote qñ non inueniebatur aliquis i illo monasterio idoneus, non præiudicatur monasterio quominus in alia noïatione debeat recipi de eodẽ ordine, si tũc idoneus reperiatur. glo. vl. in c. abbate S. Siluani de verborum signifi. Monachus vero vni⁹ monasterij nõ põt eligi in abbatẽ alteri⁹ monasterij, & ordinis cle. pria de ele ctio. idem dicitur in prioratibus & officijs. in c. cum singula §. fina. de præbẽd. in. 6. sed hic debet nominari religiosus eiusdem ordinis, non dicit eiusdẽ monasterij. Et sic põterit noiari licet sit alteri⁹ monasterij, dum tamẽ modo sit eiusdẽ ordinis, quanuis doct. in d. cle. prima dubitẽt cũ hic non prohibeatur.

q ¶ Viginti triũ annorum.) Hic derogatur c. cum in cunctis §. inferiora. de elect. & cle. primæ §. cæterũ de statu monachorũ vbi tam in Abbatia, q̃ in prioratu conuentuali requiruntur de iure. 25. anni incepti, sed per hunc tex. sufficiunt viginti tres incepti quia semper vita hominũ minuitur, sicut mores, nec tantum homines hodie viuũt quãtũ olim, ideo variãtibus temporibus necessum fuit variare iura humana. c. non debet de consangui. & affinit. Et citius hodie efficiuntur homines sagaciores, & mali, q̃ olim, ideo abbreuiatum fuit tẽpus. Nec refragatur, quod ante 25. annos non poterit promoueri ad ordinem sacerdotalem. cle. vlt. de ætate & qual. quia esto sane, tamen poterit retinere abbatiã, vel prioratum. Postq̃ enim est secum dispensatum vt possit in ætate. 23. annorũ tene-

Si vero idem rex presbyterum secularem aut religiosum alterius ordinis aut minorem vigin

re abbatiam, vel prioratũ, censet dispẽsatum vt non teneatur promoueri intra annũ. iuxta notata in c. licet canon de elect. in . . facit glo. sing. in c. quia in tantum de præb. & in c. non potest eo. tit. in 6. & c. si quis in clero. - . q. j. Sic expressim firmat Barba. in clem. prima, col. 54. versic. 24. de elect. Et q̃uis de iure requireretur quod abbas esset sacerdos. c. primo, & c. tuam de æta. Tamen hodie consuetudo se habet in contrarium, quę valet vt notat Præpo. in c. accedens. col. vlt. 5-. dist. sequẽtia. declarani in ✠ supra proximo, vsque ad versic. si vero.

r ¶ Secularem.) Qui dicitur omnis, q non profitetur regulam. Bal. in ca. licet de offic. ord. Et per hoc patet, ꝙ secularis non debet præfici in ecclesijs regularium, quia non congruit rationi, vt homines diuersæ professionis in vnũ congregẽtur cle. prima de elect. c. deus qui de vita & honestate cleri. ratio abhorret in vnitate deformitatem, & diuersitatem vnde statuit Innoc. 8. in reg. cancell. 41. quod nulli seculari de regulari beneficio, & nulli religioso de seculari commenda detur, nisi in signatura sup petitione huiusmodi cõmendę. de com menda. ipsa mentio fiat vide tex. in c. si ✠ prohibemus de statu regul. incongruum enim videtur vt regulares secularibus supponantur c. dilectus circa finem de statu monach. & tres causas habiles ad depositionem prælati regularis tradit Panorm. in c. monachi, col. 2. de statu monacho. Quid si rex nominauerit secularem, dummodo intra annum sumat habitum, papa concedit isti nominato per regẽ abbatiam in commendam per annum, & posteaq̃ sumpserit habitum in titulũ. non sumit habitũ, an possit rex post annum ad abbatiã prædictam nominare alterũ? Quod sic videtur, quia deficiẽte cõditione deficit actus sub qua actus est factus ✠ sub conditione institu. de verborum oblig. & ibi nota. Et papa sub hac conditione potuit ꝓuidere. c. si gratiosẽ, de rescript. in vj. postq̃ sic ꝓuidit, nõ valebit actus, nisi cõditio adimpleatur. Quid si papa solus dispẽsauerit durante anno, vt iste ꝓuisus non teneatur sumere habitum an valeat? Dicerẽ quod non, per verbũ nullatenus infra positum, quia non põt solus derogare huic cõcordato, interest enim regis & regni iter quos est factũ: Et quia eidẽ tũc ꝓuideret sine regis nominatione. Nã lapso anno vacat abbatia, vel episcopatus. ideo papa ꝓuidẽdo nõ seruat hęc cõcordata, quãobrẽ nõ valet, quod factũ extitit, ideo nõ obstãte hac dispẽsatione poterit rex ꝓnoĩare alterũ elapso anno, qa abbatia vacat deficiẽte cõditione, vtpote qa nõ est factus religiosus intra annum. facit quod no. D. de Rota. decisi. 331. supposito in nouis. vbi concludunt dispẽsationẽ papæ nõ tenere in pręiudiciũ collationis laicorũ, & in præiudiciũ regaliorũ fuit arrestũ ꝓnũciatũ in hoc senatu. prout refert D. Rufeus ĩ tract. iuris regal. in. 18.

An papa dispẽset vt secularis rex præsẽtatus ab batiæ.

priuileg.per multa iura,quæ per eũ vi-dere licet.Et an papa possit rehabilita-re personã inhabilẽ in præiudicium iuris regalio.vide eundẽ D.Ruse.vbi supra in.25.priuileg.concludentem quod non p rationes ibi dem scriptas.

s ¶Alias.) Exclusiue ponitur. vt in l.alias.ff. de in litẽ iurã. & in.l.admonendi in fi.de iure iuran. Not.Bal.in pract.sua rub.de significationum quasi velit dicere iste tex.quod si rex putauerit secularem,vel religiosum alterius ordinis, aut minorẽ viginti triũ annorũ,vel alias inhabilẽ,q̃ supra expressum fuerit, talis noĩatus recusari poterit, vt si homicida vel inhabilis de quibus in seq.glo.notetur.

t ¶Inhabilẽ.)Forte n̄ ꝓfessum,cle.prima.§.cęterum de statu monach.vel alia inhabilitate notatũ, de qua dixi in glo. alias idoneum supra eo.§.ꝓximo. & in tract.de pacif.possess.in.4.limitatiõe.

u ¶Nullatenus.) Etiam per dispẽsatio-nẽ.glo.in cle.vt hi qui de ætate & qualit.Et sic vult dicere tex. quod si rex nominauerit inhabilem,q papa non possit circa illũ dispensare,nec poterit eum admittere. Nam dictio nullatenus annullat actũ ipso iure. glo. in cle.vna in verbo nullatenus de sequest.possess. & fruct.similis in.l.siqua.C.ad Velleia.Et idẽ est dicere nullatenus sibi prouideri debeat, quantum si diceremus, si secus actum fuerit decernimus irritum & in auth. glo. i regula Cancell. 43.Feli.in c.cum accessissent col. 4. numero octauo & c.ex parte.col.5.num.7. de cõstit. vide quæ in illis locis congessi. Sed licet tollatur dispẽsatio inferioris p hoc verbũ nullatenus, non tamen superioris Corset.in sing. incipiẽ. nullatenus. Quod est verum, nisi ponatur in cõtractu,vt hic. Alioqui papa semper admittere posset primum,& nũquam haberet locum iste text.quod regularis obtineret abbatiam, sed secularis quidã iuuenis male instructus reciperet, ob id & monachi, & abbatia in irritũ caderẽt,ideo hic tex.dicit.qd recusari debeat. Alias conuentus se opponere poterit in receptione istius,quia contra legẽ regno datam fit,nisi forte magna & rationabili ex causa per ambos dispẽsatum esset,quæ non præsumitur, nisi in literis regis & in literis papæ habita sit expressa.mentio per supradicta. & per glo.sequentem. Et nisi hæc seruentur actum est (proh dolor) de monasterijs huius regni.

Dictio nullatenus exclud. dis pẽsatio- nem.

ri trium annorum vel s alias t inhabilẽ nobis aut successoribus nostris infra dictũ semestre seu sedi huiusmodi nominaret,talis nominatus recusari & u nullatenus sibi prouideri v debeat. sed

v ¶Debeat.) Cum negatiua præcedat necessitatem importat.cap.proposuit cum glossa de appellat. cap.primo de regu.iuris in.6.Et sic astringitur papa ad prouidendum hoc modo . Quid si aliter prouideat? Respond.non valebit prouisio etiam cum derogatiõe. Tũ quia hic ligatur clausula derogatoria, quæ est apposita in fauorẽ regni & regnicolarum,ideo regnicolę se oppone-

re poterunt c.nullus.61.distinct. ibi sit facultas clericis renittendi si se viderint prægrauari &c. Nam cōtractus est etiam factus cum regnicolis, ideo sine eorum facto rescindi non debet.l.sicut C.de act. & oblig. Dixi in præfa. ad rub.de collat.infra eo. & rex non intēdit in ecclesijs sui regni inhabiles esse recipiendos. Et quādo pro aliquo ihabili scribit prçsumitur circumuentus. Bal. in ca.cum olim de re iud.&c. x ¶Intimandæ.) Quid si papa non recusauerit, sed admiserit inhabilem, postea alius impetrat. An ista impetratio regi debeat intimari, quod non crederem, quia tantum loquitur de recusatione intimanda regi, quando est intra tempus, intra quod rex potest nominare, si ergo lapsi fuerint nouem menses, exclusus est rex, ergo pleno iure papa cōfert, iure videlicet deuoluto, arg.not. in cap.2. de concess.præbendæ. Et hæc prouisio non est regi intimanda, nisi vt prouisus iuret fidelitatem illi, ad quam rex istū admittere debet, nisi regi sit odiosus, & infestus vt in §.primo supra eodem in verbo ꝓuideri scripsi.

Tredecim req. sita antequā possit qs noiari ad abbatiam.

y ¶Modo supradicto.) Requiritur primo, quod nominandus ad abbatiam vel prioratum conuentualem sit religiosus, patet in hoc tex.ibi religiosum. Secundo, quod sit eiusdem ordinis, ibi eiusdem ordinis, & dixi supra in eo. verbo.

Tertio, quod sit saltem in ętate viginti trium annorū in tex.ibi in ætate 23. annorum vt supra declaratū extitit.

rex ipse infra trimestre à die recusationis supradicto modo intimandæ computandum alium modo supradicto qualificatum monasterio seu prioratui tūc vacanti nominare, & de persona: ad monasteriū noīata illi prouidere. Ad prioratū vero noīato prioratus ipse per nos & successores nostros seu prædictā sedē

Quarto, ꝙ nominet à rege, ibi sed idem rex &c. Quinto, ꝙ vacet abbatia, seu prioratus, quia ad vacatura non potest rex nominare, ibi occurrente huiusmodi vacatione. Sexto, ꝙ rex intra tempus sex mēsium nominet, vel à die recusationis primi, postea per alios tres mēses, vt supra dictum extitit. in §.j. supra eo. Septimo, ꝙ hæc recusatio facta p papam intimetur solicitatori regis, ibi supradicto modo intimandę vt est dictū in §.primo supra eo. Octauo, ꝙ prioratus sit vere electiuus, nō collatiuus, ibi vere electiuis & supra scripsi. Nono, ꝙ electio spectet ad cōuētum, secus ergo si ad seculares vel alios vt supra dixi. Decimo, ꝙ in eius electione seruetur forma. c. Quia propter. de electi. vt est in hoc tex. videre. Vndecimo, ꝙ sit cōuentualis prioratus, ergo nō cōprehendetur alius, ibi in tex. cōuētualis. Duodecimo, ꝙ hęc nominatio fiat papæ, ibi nobis aut successoribus nostris &c. Vltimo requirit, ꝙ noīand⁹ sit expresse ꝓfessus glo. ī verbo religiosū. supra eo. & hęc notāda sūt.

cõferri debeat. [a] Alioqui dictis nouẽ mẽsibus [b] effluxis [c] nulla seu de persona minus idonea, & mõ præmisso in qualificata facta noiatione, ac etiã vacãtibus [d] apud sedẽ prædictam semper etiã nulla dicti regis [e] expectata nominatione per nos & successores nostros seu sedem prædictam, monasteriis prouideri, prioratus vero personis vt præfertur qualificatis duntaxat conferri libere

a ¶ Alioquin.] Mirabilis dictio est, nõ solum faciens orationem conditionalem, sed in seipsa continet dispositionẽ contrariam præcedenti dispositioni. Et exponitur id est si prædicta nõ fuerint. Bar. in. l. prima, col. 3. ff. de cõdit. & demõst. Corneus consil. 253. licet, col. 3. Perus. in. c. mãdato, col. 2. de præbend. in vi. Alijs etiã modis accipitur, vt p Alberic. ĩ diction. in verbo, alioquin, & plene per Ias. in ¶ in personam. col. 1. inst. de actio. Panor. & alios in c. quoniam in fine de decimis glo. in l. si cui legata. ff. de fidei commissa. libertatib. glo. & docto. in c. constitutus de testib.

b ¶ Effluxis.] In totũ Alioqui si vnus dies remaneret, non poterit papa prouidere c. commissa de electio. in vi. Et si ante prouiderit, nulla erit prouisio, vt in versic. electiones sequeñ. Nam in priuatiuis requiritur, quod totum tempus sit elapsum. Bal. in. c. cum in cunctis, col. j. de elect. intellige tamen vt scripsi supra eo. ¶ primo, in glosa dispendiose.

c ¶ Nulla.] Nota ex hoc verbo cum sequenti, quod paria sunt non nominare, vel nominare minus idoneum. l. quoties. ff. qui satisdare cogan. & ibi Ias. & alij, & nulla differentia est, non interueniat auctoritas tutoris, an perperã adhibeatur. l. 2. ff. de aucto. tuto. quippe non quæuis exhæredatio submouet filium à contra tabul. bono. possessione, sed quæ rite facta est. l. non putauit ¶ nõ quæuis ff. de bono. posse. contra tabul. Multa ad didi ad l. 4. ¶ condẽnatum. ff. de re. iud. & ad. 4. l. quoties quę alibi seruient.

d ¶ Apd sedẽ) Per obitum tantum, cum in princip. huius titu. voluerit beneficia etiam per cessionem vacantia, spectare ad nominationem regis, quæ potest fieri in curia, & ideo vacabit tũc in curia, p glo. in cle. pría vt lite penden. sed intellexit vt supra ¶ primo, versi. alioqui qd si vacet in curia p obitũ, papa sine regis nominatione prouidere poterit. Nam sequentia declarantur ex pręcedẽtibus. l. hæredes ¶ sed & si notã. ff. de testa. & l. si seruus plurium, in fine de lega. prío, proinde supra in princip. huius ¶ expressit etiam per similem cessionem vbi scripsi.

e ¶ Expectata.) Et sic papa tenetur expectare regis nominationem per nouẽ menses, quando antea non fit, sed si fiat prima & altera intra tres menses nõ tenebitur amplius expectare vt supra dixi in hoc titu ¶ primo, glo. dispendiose, & hic traduntur limitationes. Prima, quando rex non nominauit intra nouẽ Tres casus in quibus papa poterit sine regis nominatiõe

menses, tunc libere papa prouidet, non expectata regis nominatione. Secunda quando nominauit inhabilem, & non qualificatum, vt supra, in ✠ primo dixi. Tertia, quando vacat in curia tantum per obitum in his etiã casibus tenetur qualificatę personæ papa vt supra prouidere. Nã licet possit prouidere libere, id est sine regis nominatione, debet tamen ꝑuidere de persona qualificata. Et hoc videt̃ sentire tex. ibi: Prioratus vero ꝑsonis (vt præfert̃ qualificatis) dũtaxat cõferri libere possint, &c.

Tres casus in qb' papa ꝑuidet sine regis nominatiõe

Dicit in simili Bal. in c. fin. col. pria de electi. ꝙ licet canonici possint dare spõsum ecclesiæ, tamen intelligitur de tali sponso, quem habere non sit luctui, neq; dedecori ecclesiæ, arg. l. 3 ✠ si emancipatus. ff. de bono. poss. contra tabu. Sic nec pater, qui in potestate habet filium, potest luctum filij procurare. l. final. C. de sentẽtiã pass. nec patrimonij onus euertere, vel dissipare. l. Imperator. ff. ad Trebel. Bal. in. c. fina. col. prima de elec. Sic videtur in papa, & alio prælato, vt non debeat monasterium euertere, & luctũ filiorum procurare, quod multi non seruant, ideo si hominum conditiones nõ mutentur, in vanum descriptus erit hic ✠ quia monasteria inuenientur nulla, vel admodum pauca, quod dolẽdũ est. totis enim neruis probi veteres religionem induxerũt. Hodie peruersi iuuenes religiones vt cum maxime abolere conantur, sed ij destruentes destruẽtur, & in inferni ignem mittentur perpetuũ.

f ¶ Electiones.) Ecce clausulam derogatoriam ad prædicta eadem est posita in ✠ supra proximo in versi. decernẽtes &c. & ibi dictum extitit. Sequitur ✠ vlt. quem interpretandum aggredior.

possint. [f] Electiones autem & illarum confirmationes, necnõ prouisiones per nos & successores nostros, ac sedem prædictam contra pręmissa pro tempore factas nullas irritas & inanes esse decernimus.

¶ [a] Per præmissa tamen non intendimus [b] in aliquo

✠ Per præmissa.

a ¶ Per præmissa.) Hic ✠ vlti. tres habet partes. Prima reseruat electiones ecclesijs habentibus speciale priuilegium eligẽdi. Secũda declarat quam formam eligẽtes seruare teneãtur, si forma in priuilegijs expressa nõ fuerit. Tertia tradit quomodo sit faciẽda fides de huiusmodi priuilegijs. Secunda ibi, Et si in eorũ. Tertia ibi, Dũmodo, & hoc sit loco summarij ad istum ✠ vltimum.

b ¶ In aliquo.) Nec in forma, nec in electione libere facienda per illos. nam dictio aliquo hic posita significat, ꝙ non vult pręiudicare etiam in minimo, glo. in cle. vna, in verbo aut eorũ aliqua. de for. compet. Et sic per istum text. dicũt quidam Romanum pontificem nõ posse in dignitatibus vel in officijs electiuis in hoc regno electores præuenire, alias pręiudicaret electionibus istorũ. Sed in contrarium facit quia Rom. Põtifex infra de mãda. apostolicis ✠ declarantes reseruauit sibi generaliter pre-

An papa in electiuis possit præuenire eligentes.

uentionem in omnibus, ergo &in istis electiuis nec refragatur iste tex.quia dicit per præmissa,non intendit papa præiudicare capitulis habentibus speciale priuilegium eligendi,sed per preuentionē quod nolit præiudicare,non prohibet hic tex. Et cum plenaria dispositio omnium beneficiorū ad papam pertineat.c.2.de præben. in vj. ergo & istorum electiuorum, etiā quia non inuenitur prohibitum, & sic permissum,q̄uis per pragmaticā esset prohibitum, tamen est abrogata per hæc concordata,quę succedūt in locū illius, vt supra ī proœmio patet, & per hęc cōcordata nō est prohibita preuētio, imo permissa. Ergo poterit papa etiā in electiuis eligentes præuenire, licet quidā teneant cōtrarium, quorum opinio est vera, quando nominatio spectat ad regem per supra dicta. Secus si electio spectat ad capitula, vel conuentus per.d.✤. declarantes, & quia maiorem sibi papa potestatem retinuit,q̄ cōcesserit his eligentibus, per.c. dudū de præbend.in.6.

c ¶ Præiudicare.) Id est præiudiciū dare, poterit tamen fieri permutatio, vel simplex resignatio prioratus, vel abbatiæ, seu alterius dignitatis coram papa, quando nominatio non spectat ad regem,sed eligentes speciale habent priuilegium eligēdi,nec prohibetur hic,quia per hunc textum non intendit tollere electionem, quando habent priuilegia eligendi ,tamen se non adstringit papa quo minus occurrēte vacatione(de qua dixi supra)quin per eum possit fieri prouisio.nā de iure hoc potest,ergo in hoc non est iuri derogatum per hunc textū. Nec refragatur quod supra dictum est, videlicet papam non posse prouidere, quādo nominatio ad regē spectat,quia illud intelligitur, quando concessit eidē nominationem per contractum vt hic,secus,si per priuilegium seu per legem, quia hoc sicut legem reuocare poterit,vt dixi infra,in pręfa.ad Rub.de colla. Contractus enim difficilius tollitur q̄ priuilegium, & sic potest papa hic derogare capitulis ecclesiarū habentibus priuilegium,tam quoad suspensionem q̄ præuentionem.

Papa in electiuis an resignationes recipere possit.

c præiudicare d capitulis

d ¶ Capitulis.) Et per hoc dicebant quidam sumendo argumentum à contrario sensu,quod hic cōprehenduntur ecclesiæ collegiatæ, videlicet vt etiam nō possint eligere Decanum, Præpositum aut ad aliam dignitatem, cū hic faciat mentionem de capitulo,quod est ecclesiarum secularium.c. capitulum de rescript. Sed respoñ. per hunc tex.nō comprehendi ecclesias collegiatas seculares quo ad regis nominationem,vt in eis illam habeat,quia inducta ad vnū finem non debent operari contrarium.l. legata.ff.de legat.primo,sed hęc clausula est inducta ad tollendā dubitationem,per quam posset quis dubitare,an per supra dicta sit etiam abrogata electio in ecclesijs habentibus speciale priuilegium eligendi.& tex.respondet,quod non p præmissa intendimus præiudicare capitulis ecclesiarum cathedraliū, vel metropolitanarum, quominus eligere possint si habeant priuilegia eligendi à papa,& idē in conuentibus decreuit. vide Ioan.

Electiones non sunt subiatę in ecclesiis collegiatis secularibus.

nouitatum concessum regi francisco

Francisc.in tract.de offic.& potestate.ca pit.sede vacante,in c.præludio. Hodie vero ratione benemeritorũ Regis Frãciæ papa Clemens septimus sperans eũ dem in persona nominanda,deum præ oculis semper habitu rum,de fratrum consilio suspendit priuilegia capitulis metropolitanarum & aliarum ecclesiarũ cathedralium,&conuentibus monasteriorum,præterq̃ eorũ, quæ per generales suorum ordinum reguntur,seu regi consueuerunt, eligendi sibi prælatũ concessa,q̃diu vixerit rex Franciæ nunc existens,& potestatem nominandi in his ecclesijs eidem regi cõcessit,electiones &postulationes cõtra præmissa attentatas nullas decernendo, voluit tamen idem summus põtifex regẽ seruare in nominatione qualificationes prædictas in.§.j.&.2.supra eo. Alias cassa &irrita omnia quæ fierent contra cõcordata,statuit. Hoc fuit concessum anno.1531.quinto Idus Iunij, pontificatus sui anno.8. publicatum & registratum in magno consilio,anno 1533.die sexta Octob.&sic vides regẽ posse nominare etiã in ecclesijs habẽtibus speciale priuilegium eligendi,ex hoc edicto. Nonne requiratur per prælatos Franciæ ac regni noua acceptatio,& publicatio,cogita,&decidas per ea quę dixi in glo.prioratibus supra eo.§.monasterijs, proinde non prohibet edictum hoc(Per edictũ enim nihil est immutatum) quominus possint adhuc eligere Decanũ,Pręposítũ,vel ad alias dignitates iferiores,quia edictum tantum expressit archiepiscopatus,episcopatus,abbatias,& prioratus conuentuales. Ergo ad alias dignitates non extendetur ,etiam quia nõ excedit terminos concordatarum, quæ in proxime dictis tantũ procedunt, quod est not. quia sæpius super his fui consultus.

Suspẽsio generalis electionũ ad vitam regis.

ecclesiarum &conuentibus monasteriorum & prioratuum huiusmodi [e] priuilegia [f] a sede apostolica

e ¶ Priuilegia.) Non ergo sufficit quod de iure cõmuni habeant facultatem eligendi,sed requiritur priuilegiũ,nec obstat si dicatur facilius tolli priuilegium q̃ ius commune.l.eius.§.si militia.ff. de test.milit. Respon.verũ esse,quando conditor iurium priuilegiũ vult tantum tollere,secus si ius cõmune tollat tantum, & priuilegium reseruet, vt hic Lãcel. galiaula,in.l.cẽturio col.3 not.3.ff.de vulga. Item quando quis habet priuilegium eligendi & ius commune, duplex funiculus difficilius rũpetur.c.primo de treug. Authen.itaque C. cõmunia de success ion.& sublato iure communi adhuc remanet priuilegium.l.si domus.ff.de seruitu.vrba.prædio.c.ex tuarũ de auctoritate & vsu pallij text.reputatus singul.in.l.decurionibus.c.de silentia.lib.12. vbi per reuocationem priuilegiorũ nõ videntur reuocata priuilegia alicui specialiter cõcessa, sic cõsuluit Alex.consil.vlt.in fine voluminis quarti,maxime hic, quia exprimitur. Nã priuilegiũ potuit dari ob bene merita,ideo hic noluit ea tollere, & sic reseruat electionem habentibus priuilegia eligendi.

f ¶ A sede apostolica.) Hic patet à quo

Quis eligend. priuilegia cōcedat.

debet haberi istud eligēdi priuilegium, quia à sede apostolica, quæ in his plenariam obtinet potestatem.c.2. de prębē. in vj. Adeo quod si ecclesia haberet priuilegium eligēdi ab alio, videlicet à legato, vel alio, non reseruat̄ hæc electio ecclesijs habentibus illud priuilegiū ab alio q̄ à sede apostolica, vt patet hoc in tex. ibi à sede apostolica proprium eligendi prælatum obtinētibus, &c. ideo opus est quod ostendant à quo habuerint, vt infra dicitur. Et nota quòd hoc priuilegium conforme iuri communi est latissime interpretandum, licet alias regulariter contra. Bal. per illum tex. in c. inter corporalia col. 2. de translat. episcopi. Bar. & alij in l. beneficium. ff. de constit. principum Fely. in c. causam de rescrip. Electio ergo potest alicui competere, tam ex priuilegio, q̄ de consuetudine, vel de iure tex. in. c. cumana, iuncta glo. de elect. non tamē reseruaretur hic si alia ex causa q̄ ex priuilegio competeret, vtpote si ex præscriptione, vel consuetudine, per not. in c. cum ecclesia de causa posse. & glos. in. d. c. cumana.

[g] Proprium eligendi [h] prælatum [i] obtinētibus, quomi

g ¶ Propriū.] Ergo si electores haberēt priuilegiū eligēdi pręlatū in alia eccl̄ia, & sic nō propriū, nō possēt eligere p hūc tex. dicētē ꝓpriū, de quo tractat̄ in c. cū ecclesia sutrina. de causa poss. & c. cū dilectus de consuet. vnde dicit tex. nemo dicat propriū, qđ est cōmune, in c. sicut hi. 47. dist. Proprius dicit̄ multis modis, propri⁹ hæres, dicitur cōsanguineus l. j. ibi vel in hæredes ꝓprios iure sanguinis trāsfuderūt, vel in extraneis. C. de anno ciuil. lib. 11. plene ꝓbat. d. Chassa. in cōsuetud. Bur. in Rub. des successions. ✠ 3. glo. a ses vrays heritiers. Item causa seu lis dicit̄ ꝓpria, cuius dānū vel emolumentū ad aliquē suo nomine ptinet. l. j. ✠ propriū. ff. qū appellandū sit, glo. in c. auctoritate de priuileg. in vj. vnde si canonici Aurelianeñ. haberēt priuilegiū eligendi pręlatū Parisieñ. nō reseruaret eis hoc in tex. priuilegiū eligendi, quia prælatus Parisieñ. non est ꝓprius prælatus Aurelianeñ. & hic tantum loquitur de proprio prælato, quod est notandum.

Propriū multis modis dicitur

h ¶ Prælatū.) Large accipit̄ tā ꝓ archiepiscopis, episcopis, q̄ etiā abbatib⁹, & priorib⁹ cōuentualibus, glo. c. null⁹ de elec. in. 6. glo. & doc. in cle. j. in verb. pręlatū de elect. vñ vult dicere hic tex. qđ papa nō vult pręiudicare ecclesijs habētibus priuilegia eligēdi ꝓpriū pręlatū, siue habuerit piuilegiū eligēdi archiepiscopū, siue episcopū, siue abbatē, siue priorē cōuentualē, vt T. declarat̄, illi eīn dicunt̄ ꝓlati, si sint ppetui. Bonifa. in cle. j. col. j. de supplen. neglig. prælatorū. Et sic rex nō poterit noiare ad prælaturas triēnales, de quibus in ecclesia sancti Sulpitij apud Bituriges, quia cōditores nō intendunt reformationē sic factā tollere, & dare eisdē abbatē reformatiōis religionisq; destructorē, vt reperiuntur multi hodie. Sed vęh illis, nesciūt quid faciūt, scietis enim (vt testatur Christ⁹) postea, scilicet cū in inferno cruciabimini, vide quę dixi de prælato. in tractat. de pacif. posse. in. 10. ampli. nūero. 53. & seq.

i ¶ Obtinētibus.) Cū effectu, vt dixi in

glo. obtinet in forma mandat. infra. An hoc priuilegiũ ꝑdatur per nõ vsum, &intra,quod tẽpus?vide tex. & ibi plene doct.in c.cũ accessissent de cõst.glo. & doct. in c.vt priuilegia de priuileg.l. primam.ff. de nundinis & Ioan. Francis. Bal. in trac.de præscri. in.4.parte.5.partis.q.4.col.60.& seq.Et Claud. de Seycel.& Ias.in l.beneficiũ.ff.de constit.princ. Et vndecim modis perditur priuilegium,quos tradit Lucas de penna in.l.penult.C.de vetera.lib.12.

nus * Ad electionem

k ¶ Ad electionem.)quæ tripliciter accipitur. Primo passiue, vt eligatur is,q est de gremio.c.cũ dilect9, & ibi Barb. col.14. de consuet. vel idoneus.c.cũ in cunctis de elect. sicut testamẽti factio. ✠testamẽti inst.de hæred. qualit.& diffe. Secundo capitur pro confirmatione, & hoc quando emanat ab eodẽ fonte, vtpote ab eo qui per negligentiam nõ eligentiũ ꝓuidet, glos.in c.j.de elect. in. vj.c. ne pro defectu de elect. Barba.in proprijs terminis in.d.c.cũ dilect9.col.14. Tertio capitur ꝑ electione actiua vt hic, & regulariter in Rub. de elect.in decre.& in.vj.glo.in cle.vl. illo tit.&ad hanc electionẽ admittitur quilibet de collegio,nisi à iure ꝓhibeatur.c.j.de elect.Hostien.in summa illi9 titul.✠quis possit. Proinde qui perdidit electionẽ actiue non perdidit passiue, vtor verbis Bal.in c.irrefragabili in fine de offic.ord. Vitiaturq; hæc electio pluribus ex causis. Prima est, quando fuit facta ꝑ secularis potestatis abusum c.nullus.63. dist.c. quisquis de elect. & supra tit.ꝓximo in glosa ꝑ abusum quã

Electio quot modis vitiet

do hoc modo dicatur fieri enucleaui. Secũdo si fuerit facta per canonicos & laicos simul.c. Massana de elect.Tertio si omittatur forma,cap.quia propter de electio.vel vna ex illis formis,vel mox non publicetur, vt ibidẽ dicitur. Quarto si fiat electio à suspẽsis, vel de suspẽso.c.cũ inter R.de elect.&.c.cũ dilectus,& ibi glos.& doct.de consuetudi. Quinto si à minori parte capituli facta fuerit.c.cumana de elec.nec sufficit maior pars,nisi sanior sit c.eccl'ia.2.de ele. &dicitur maior respectu totius capituli &nõ aduersariorũ,c. licet ĩ fine de elec. Sexto,quãdo nõ pr̄stito iuramento ante electionẽ est processum ad eligendũ, in prag.sanctio.Rub.de elect. c.j. Septimo,quãdo nõ audita missa spiritussancti eligũt,vt ibidẽ dicitur. Octauo, qñ sacramentũ eucharistiæ eligẽtes añ electionẽ nõ susceperunt,vt ibidẽ patet,& glo.in verbo suscipiãt,dicit hoc ꝓcedere in electionibus episcoporũ & abbatũ in electionib9vero aliorũ, vt prioratuũ non. Nono, si tractare incipiãt de electiõe,&eligãt anteq̃ corpus episcopi sit traditũ sepulturæ,c.bonæ memorię,supra de elec.vbi dicit Panor. hoc esse de honestate,& nõ necessitate,ideo si canonici timẽt impressionẽ principis,statim mortuo prælato eligere poterunt.c.episcopo primo ibi,qui post obitum quiescẽtis potestatem habent.8.q. prima sequitur Guido papæ in consilio.206. circa. Decimo, quando habitus est tractatus seu [redacted] † cum illo, qui erat eligendus,vel cum amicis suis.c.per inquisitionem de elect. quia tunc videtur

† colloquium.

præsumptio simoniæ,&ambitus, hodie omnes electiones vitiarentur,quia vix fit electio sine rogitu,&promissionibus præcedentibus,vt titulo proximo dictũ extitit supra,& ideo poterãt dici requirentibus sumptuosæ electiones. Vndecimo, si fiat electio post appellationem legitime interpositã.c. consideranimus &.c.cum nobis ac.c.auditis de elect. de ripa lib. 2.respon.c.13.appellatio. Duodecimo, si præstitit suę electioni assensum,anteq̃ eligeretur ratione ambitionis.c.cum post petitam de elect.satis dicuntur hodie præbere assensum, postq̃ ante electionẽ promittunt,& ante mortem currunt ad eligentes,ita quod non expectant mensem ad consentiendum vt dicitur in.c.q̃ sit de elect.in vi.cõtra id quod in c. fina. 4.dist.habetur,quicũque desiderauerit primatũ in terra inueniet cõfusionẽ in cœlo, nec inter seruos Christi cõputabitur,qui de primatu tractauerit. Decimo tertio,si fiat clã.c.qa propter.§.fin,de elect. Perus. in c.si tibi absenti de præben.in vi. Decimo quarto,si fiat simoniace,etiã ignorãte electo. c.si alicuius de electio.nisi hoc fuerit in fraudẽ electi factũ.c. nobis de simo. & supra tit. pximo dictũ extitit in glos.si moniacis. Decimoquinto,si fiat electio secũda,prima nõ quassata.c. cõsiderauimus de elect.quia p primã contractum fuit matrimoniũ inter ecclesiã &electũ c.cũ inter canonicos de elect. Ideo non potest aliud contrahere,illo non dissoluto, nisi esset secunda electio facta de primo electo.de Ripa lib.2.respoñ.c.15 canonica. vel nisi prima sit ipso iure & notorie nulla.c. cum terra eo titu. Panor.in.c.auditis,col.penult.ibidem &c. illud de iure patro. Decimo sexto, si compromissarij contra formam eisdẽ datam eligant.c.cum dilectus de elect. facit.c.cum dilecta de rescrip.& ibi plene doct. Decimoseptimo, si fiat ad clamorem populi.c. Osius de elect.vanę enim voces populi non sunt audiendæ, l.decurionum. C.de pœnis, vnde non valet manumissio ad clamorem populi facta.l. si priuatus. ff. qui & à quibus manu.lib. non fiant. Decimooctauo, si non fiat in ecclesia.c. quod sicut de elect.vel in capitulo,vel in loco, in quo est solita fieri.c.cum terra de elect.glosa tamen in.§.&cum humanæ, in verbo locum de elect. in pragm. dicit non esse vim vbicunque fiat, dummodo intra ambitum ecclesiæ, quod intelligerem,nisi consuetum esset eam facere in capitulo,tunc facta extra sine causa nõ valebit.c.in nomine versic.quod si prauorum.23.distinct. Decimonono, si fiat post tres menses.c. ne pro defectu de elect. nisi iusto impedimento fuerint impediti. Rofre. in summa libello. iuris canonici Rubr.de causis propter quas vitiatur elect.10. Vigesimo, si electus añ confirmationẽ administret c. auaritiæ de electione in vi. &.c.qualiter &.cap.bonæ illo titulo.in decreta. nec valet consuetudo in contrarium. Aucha.consil. 51. Vigesimo primo, si fiat ab excommunicatis,vel de excommunicato.c.venerabilem de elect. cap. constitutus,& ibi glos.de appellat. dixi in repetitione.c. postulastis in.2.notab. de cleric. excommunic.ministran.

Vigesimosecundo, si fiat ab interdi-

ctis, vel de interdicto.c.primo de postu lat.prælator.c.cum inter.R.de elect.

Vigesimotertio, si eligatur inhabilis & indignus.c.cũ in cũctis ✣ fin.&,c.scriptum de elect.& quis dicatur inhabilis tradit Hostień. ĩ summa.de elect ✣ quis eligitur, vbi scribit hos versus.

Anni triginta, sacer ordo, pura volũtas
Et morum grauitas, sapientia, sponsa parentis,
Concurrens fama, decus hoc dant pontificale.

Prosequere vt per eũ, & per ea quę dico in tract.de pacifi.poss.in.4.limitatiõe.

Vigesimoquarto, si de aliena ecclesia fuerit electus, & nõ postulatus, c. innotuit, de elect. Vigesimoquinto, si fiat per subreptionis astutiam.c. cum dilectus de elect. Vigesimosexto, qñ electio fuit sigillatim & singulariter facta c.in Genesi de elec.glo.in.c.nullus. 63. dist. & in c.sicut de electio. in vi. glos. in verbo conueniant ✣ & cum humanę de elect. in prag. idem si non fiat vno contextu. Bonifa. in cle. ne Romani ✣ porro circa finem de elect. sicut testamentum.l.hæredes ✣ fina.ff.de testamẽt.

Vigesimoseptimo, si in abbatem, vel in priorem eligatur non professus.c.cũ in magistrum &.c.officij.&c.cum causam de elect.c.nullus illo titu.in vj.

Vigesimooctauo, si aliquo vel aliquibus contemptis fiat.c. quod sicut & c.venerabilem eo.titu. idem in postulatione.c.bonę.de postula. prælatorum & in permutatione facta non vocato patrono, qui habebat ius præsentandi, glosa in verbo die ✣ & cum humanę de elect.in prag.

Vigesimo nono, si electio fuerit sine causæ cognitione confirmata.c. nihil de elect.&.c.finã.illo titul.in vj.

[1] episcoporũ ac abbatũ & prio

Trigesimo, si fuerit factus monachus ea causa vt eligeretur c.cum ad nostram de electi.

Vltimo, si fiat electio conditionalis, vel alternatiua.c.2. de elect. in vi. alia quę cõtra electiones opponi possunt, tradit Nepos de mõte albano in rub.cõtra electiones prelatorũ. vbi licet alia videre. Hęc tamẽ ita cumulata & in ordinẽ redacta nusq̃ reperies, licet multa tradat Petrus Viassius in tractat.directorium electionũ nũcupato in.2. parte.c. vlti. Notandum est, ꝙ quando electio annullatur vitio personę, electus nõ potest promoueri, si vero vitio electiõis sic c.super eo de elec. vnde cautela est, qđ quando cassatur electio, quod causa inseratur, sicut quando quis remittitur ab exercitu. l. 2. ff. de his qui nota. infa. Et quãdo tutor à tutela remouetur, alio qui vitio electionis censetur electio reprobata.l. hæc enim. ff. de suspect. tutor l.si præses de pœnis. Io.An. & alij in.d. c.super eo.

1 ¶ Episcoporum.) Idem si haberent priuilegium eligendi archiepiscopum, quia non intendit papa derogare capitulis ecclesiarum obtinentibus speciale priuilegium eligendi, si ergo metropolitana ecclesia habeat speciale priuilegium eligendi, eligere poterit, licet hic non fiat speciatim de ea mentio. Episcopatus quippe in ecclesia est nomen

generale, quod sibi etiam papa non vetur assumere, vt in prooemio Decreta.& Sext.& Clem.patet, & supra eod. rub.de constit. Item conueniunt verba huius tex. metropolitanis, dum reseruat ius eligendi p-

prium prælatū obtinentibus priuilegium, sed dicitur proprius prelatus etiā archiepiscopus. Ergo & hæc dispositio ad eum extendetur cap. indemnitatib⁹ ✠ supra dicta, de elect.in.vj.Et non intendit præiudicare capitulis ecclesiarū hic papa, capitula etiam dicuntur in ecclesia metropolitana, vt omnibus est obuium.per cap.graue de præbend.cle. primam in fine de magist. Præterea p-mittit vt eligāt iuxta priuilegia eis cōcessa pro archiepiscopis eligendis, eligent & libere, & iuxta formam in priuilegijs contentam. Item si causa esset cōmissa episcopo Seneñ, & postea causa pendēte episcopus esset erectus in archiepiscopū, poterit archiepiscopus cognoscere, quia archiepiscopus episcopus est. Panor. in cap. quoniam abbas. col.penult.de offic.delegat.

m ¶ Iuxta priuilegia.) Et sic eligentes non debent transgredi priuilegia, sicut nec mandatarius mandatum.cap.cum dilecta de rescript.scripsi in ε.notat.repetit.l.vnice.C.de senten. quæ pro eo quod interest. Igitur si capitulum habeat priuilegium eligēdi prælatum de gremio, non poterit eligere illum, qui est extra gremium, quia nō fieret iuxta priuilegium concessum, vt hic dicitur. Nempe dictio iuxta ponitur relatiuè hic. & in.l.prima.& ibi Bal.C.de episco.& cleri. & exponitur pro secundū. Cle. Ne Romani ✠ sane de elect.cle. si iuxta de præbend.& cap. si is cui illo titu.in vj. plene Feli. tradit de hac dictione in cap.2. col.4.versi.clausula si preces.de rescript.

m rū iuxta priuilegia eis n cōcessa.

post patruum meum Rebuffum i.l. decernim⁹ & ibi in additio. ad eum.C. de aquæ ductu lib.11.& Bal.in.l.fina.ff. de seruitu.vrba.prędio. vide de Viassio in prima parte in directo.electio.c.3.

n ¶ Cōcessa.) Secus ergo si papa posthæc concordata concederet, quia non valeret priuilegium cum hic nolit derogare iam habenti. Ergo si nondū habeat, non poterit esse detrimento regi, quin possit nominare non obstante priuilegio à papa de nouo concesso post hæc cōcordata, nisi huic cōcessioni rex consentiret.arg.l.penult.C.de pact. Et hoc priuilegium eligendi cōcessum canonicis regularibus nō amittitur, si ecclesia in alium locum trāsferatur, & de regulari in secularem iure cōmutetur. Innoc.in cap.2.de operis noui nūcia.& expressim consuluit de ripa in libro.2. Respon.c.2.canonici in vltim.q. Quia ecclesia ad quam est facta translatio, & canonici seculares sūt subrogati in locum & ius regularium canonicorū, ergo & in priuilegia subrogati intelligūtur.✠ fuerat inst.de actio.clem, vna de supplenda neglig.prælatorum. Item in religione debent etiam esse & deuotione subrogati, ne diabolici potius quam canonici dici mereantur, quando laqueus cōtritus erit, quia subrogat⁹ &c. l.si eum ✠ qui iniuriarum.ff.si quis cau

Ecclesia regularis erecta in secularē an priuilegiū eligēdi perdat.

Dictio iuxta.

tionibus plene Feli.in cap.cum acces-sissent,col.7.numero.18. cum sequē.de constitu.maxime quando est fauorabile ecclesiæ. Henric.Bric.in cap.ecclesia vbi plene distinguit vt lite pendente. sequitur Soci. consil.93.eleganter in fi. volu.3.Imò si prædia donata sint monasterio ea lege, quod redirent ad dantem,si contingeret eos mutare habitū, vel à loco recedere, si de licentia papæ mutent habitum,non poterunt prædia repeti,quia habitus nouus cēsetur subrogatus in locum alterius. Ioā.Andr.& Perus.in d.c. primo.§.ad hæc de relig. domib.in vj.quia mutatio status auget ius antiquum non vero aufert.l.penul. ff.de senat.l.falsa.§.primo de condit.& demonst.glo. in cap.ex parte in verbo Andegauensis & ibi doct.de foro competent. Bar.in.l. fina.C.de præpo.agēt. in rebus lib.12.vbi dicit nunquam tolli data priuilegia per concessionem noui,quia non debet operari diminutionem quod ad augmentum inductū est l.legata.ff.de legat.primo.Item eadem ratione priuilegia cōcessa prioratui,nō amittūtur, si erigatur in cathedralem. Oldra consil.267.quod domino.col.1. & Dominic. consil.125.dubia in fine. Nam si ecclesia priuilegiū eligendi nō haberet,rex non perderet suam nominationem,quamuis mutaretur status ecclesię,sic nec perdet ecclesia priuilegiū, etiam si mutet statum. Etiam bona nō perdit regularis ecclesia,quæ transfertur in secularem,vel contra. Petrus de Perus.in tract.de mutatione status ecclesiarum cap.3.q.prima.arg.ca. ecclesia,vt lite penden. hoc etiam plene probat Philippus probus in adit. ad Ioan. monachum in ca.cum de beneficio de præben.in vj.in mutatione status ecclesiæ Bituricen̄ & quando fuit è regulari in secularem reducta.Ad tollendum tamen dubiū rex solet consentire huic translationi & mutationi,vt nuper cōtigit in ecclesiæ Magalonę mutatione & translatione ad Montempessulanū. Fallit quando priuilegium esset certo ordini concessum propter strictiorem vitam,tunc si nō seruetur regula instituta antiquitus,amittitur priuilegium. Panor.per illum tex.in.2.not.in ca.recolētes de statu monachorum.arg.clericorum negociantium, vt nō gaudeāt priuilegijs in illis bonis.cap.fin.de vita & honest.cleric.Quid si monachus dederit aliqua bona monasterio priori& postea translatus fuerit in alterū monasterium? Respon.tunc vsufructus bonorum acquisitorum primo monasterio dabitur secundo monasterio, & deinceps acquiret isti secundo monasterio, ne onerosus eidem existat, sed proprietas bonorum ante translationem acquisita primo monasterio, penes illud remanebit.ca.de lapsis & ibi glo.16.q.6. Specul. in titu.de statu monacho.§.2. versi.sed queritur.& q.23. Bar.in.l.2.§. fina.ff.de bono. posse. secundum tabul. Panor.& alij in cap.quod à te.col.vlti. de cleric.cōiugatis.& cap.cum olim.2. not.6.de priuileg. Cald.consil.23.quidam fecit rub.de regula.Henric.de piro in.§.de his instit. per quas personas nobis acq.Barba.consilio.19.vbi.col.5. in.3.volumine facit glo.vlt.in cap.fin. de regula. nisi primum monasterium

De monacho translato ad aliud monasterium cuius erunt illius bona.

esset destructũ, quia tunc secundo monasterio aplicabitur etiam proprietas, cum primum amplius non extet, ita tenet Petrus de Perus. in d. tract. de mutat. status ecclesiarum. ca. 2. Et ne sit secundo monasterio onerosus dicit tamen in fine, quod

°libere procedere ᵖ possint.

si in illo monasterio non sit aliquis religiosus, vel religiosa, episcopus cũ consensu sui capituli poterit donare illa bona alijs ecclesijs, vel ædificare ecclesiam, & illa bona assignare pro dote illius ecclesiæ, cum sint vacantia, vel episcopus poterit hoc largiri pauperibus, prout melius viderit expedire. tex. in c. vno de relig. domibus in vj. vbi reseruat illa bona sedi apostolicæ in terræ sanctę subsidium, vel in alios pios vsus, per locorum ordinarios vel alios quibus hoc papa commiserit conuertenda &c. Itẽ nominato religioso vnius monasterij ad abbatiam alterius monasterij tenebitur primũ monasterium prouidere de victu & expensis, donec pacificam possessionem habuerit in secundo monasterio. per cap. cum ad monasteriũ ❡ porro de statu monach. vbi monasterium tenetur prouidere suo monacho in victu & vestitu, & talis sic nominatus per regem & prouisus per papam est prioris monasterij monachus, donec sit plene trãslatus c. si qs. 21. q. 1. & nõ dicit plene trãslatus donec pacificam possessionem habuerit, vel per eũ steterit, quominus haberet. c. cũ in cunctis ❡ cum vero de elect. c. commissa illo tit. in vj. Calde. consil. 13. an promotus. Rub. de regula. & consil. 24. monasterium ibidem decidit, quod si monasterium abundet fructibus, & patiatur defectum monachorum, quorum receptio spectet ad abbatẽ & cõuentũ si abbas recuset, monachi nõ poterũt recipere.

o ❡ Libere.) Id est sine regis nominatione, & iuxta priuilegia eisdẽ concessa. Quid si rex nominet idoneũ his electoribus? Respõd. non tenentur eum recipere, cum liberam habeant electionem. Alioqui non eligerent libere, si tamen ipsi illum nominatum per regem eligerent, valeret electio, vt tradit Maleret i tit. de elect. fol. 36. & seq. licet eoipso quod priceps præcipit aliquem eligi, non valere electionem, quia est iusta causa timoris. asserat glo. expressa in cap. conuenior. 23. q. 8. in verbo morere. Quid si postulauerint aliquem, an valeat? videtur qd sic, quia iura loquentia in electione, habent etiam locum in postulatione. glo. in cap. 1. de postula. prælat. & in cap. fi. de elect. in. vj. Contrariũ forte erit verius de stricto iure, quia supra eodẽ in ❡ primo interdicitur electio & postulatio, hic tantum reseruatur electio habentibus priuilegium eligẽdi iuxta formam eis concessam, & non postulatio, ergo postulare non poterunt, quia vno hic reseruato aliud remanet sublatum.

Postulare an possint habẽtes priuilegiũ eligendi.

p ❡ Possint.) Facta prius canonicorum absentium per nuncium vel literas vocatione, quę debet fieri per decanum, vel illum ad quem de iure, vel cõsuetudine huiusmodi pertinet conuocatio, vel per antiquiorẽ prædictis deficientibus. l. 2. C. de Decur. Innoc. & alij

Ad quos spectet citatio canonicorũ in causa electionis.

in ca.primo de maiorit, De Viassio in tertia parte cap. 4.in d.directo.elect.& formam huius citationis tradit Mandagot.in tract.de elect.in secũda parte cap.50.in prima forma & seq.

q ¶ Formam.) Sed quamuis cum tres exprimantur in d. cap. quia propter. de elect. Respon.vnam ex illis contentam in eorũ priuilegijs,& expressam,& sic non tenẽtur omes firmas seruare in qualibet electione,vt est tex.in d.ca.quia propter. Cardinales vero quia vice dei eligunt ad aliquam formam non astringũtur. Bal.in d.c.quia ꝑpter.col.prima. Quippe hę formæ à iure positiuo introductę fuerunt propter scandala & deceptiones euitandas,quæ in electionib⁹ quandoque interuenire solent. teste Petro Viassio in directo. electionum in tertia parte cap. 20. Notãdũ est quod tres sunt formæ dicti cõcilij. Prima est,per viam spiritus sancti qua fuit elect⁹ diuus Ambrosi⁹,Nicolaus,Seuer⁹,& multi alij,de quibus in c.statuimus.61.dist. & ibi per glo. & Ioan.de turre crema, & hæc non indiget confirmatione,quę enim spiritu dei aguntur non sunt sub lege.c.duæ sunt.19.q.2.post diuũ Paulum cap.licet de regula. Et de hac non est tractandum, cum non sit hodie in vsu apud nos propter peccata nostra. Nam fabulose dicitur ꝙ columba quæ solebat sanctum spiritum deferre, fuit occisa per coruum per Ioan.And.in d. ca.quia propter de elect.col.61.& quod spiritus sanctus occupatus circa alia ĩteresse electionibus non valet.Alia est,

iuxta formam in eorum priuilegiis contentam

Triplex est forma in electionibus.

quæ fit quasi per inspirationem,vtpote quando omnes eligentes in vnum consentiunt,tunc ratione pacis & concordiæ præsumitur inspirata,quia spiritus sanctus est in vnitate.& concordia.vt patet in euãgelio Vbicunq; fuerint duo vel tres congregati in nomine meo,ibi ego sũ. & non inter segregatos.c.scisma.24.q. prima & cap.de illis eadem causa.q.2. glo.in 4.& cum humanę,in verbo inspirare de elect.in prag.requiritur tamen quod talis electio fuerit facta absq; vitio simoniæ,conspirationis,coniurationis,requisitionis, seu consensus habiti extra capitulũ,alioqui nõ dicitur quasi per inspirationẽ.Host.in 4.qualiter,versi.tertia est de elect.in summa per cap. per inquisitionem cum similibus de electio.poterit tamen generalis tractatus interuenire,vtpote præsidens in capitulo dicere poterit, Oremus deũ pro bono prælato habendo,non tamen debet fieri persuasio certæ personæ, vt eligatur,Ioã And.& Panor.in d.c.quia propter,sed si vnus ex eligentibus proponeret, quid videtur de tali persona, & omnes ad vnum eam eligerent,dicitur illa electio quasi inspirata.teste Anch. in d.c.quia propter.Et quia non est certum de inspiratione,ideo requiritur cõfirmatio.c.nisi de renuncia.quia nõ est qui possit vias spiritus sancti perscrutari.Baruch cap.3.& ista est etiam admodum rara,& vix in vita hominis semel fit,cum domina ambitio totum possideat orbem,& cum homines eam omiserint,& nũc ego. Alia est forma com-

promiſſi, vt pote quando eligentes cõpromittunt in aliquem, vel aliquos, qui omnium vice eligant, & requiritur in hac forma ſingulorum conſenſus. cap. in cauſis de elect. Et poteſt fieri cõpromiſſum ĩ vnũ ſiue is fuerit de collegio, ſiue non, c. cauſam quę de elect. vbi moniales cõpromiſerũt in epiſcopũ. & ibi hoc tradit Panor. dummodo non fuerit laicus. c. Maſſana de elect. Domi. in ca. ſi compromiſſarius illo tit. in. vj. Et debent eligi cõpromiſſarij in numero impari, vt à maiori parte facta electio valeat alijs præſentibus. ca. cum in iure & ibi Compoſtellanus de elect. arg. legis ſi in tres. ff. de arbit. & l. duo ex tribus de re iud. ſi tamen minor pars elegerit dignum, maior indignum pręfertur electus à minori parte. Panor. in c. cũ in iure. col. vlt. de elect. Sed cũ hæc forma hodie raro vſu veniat, quia pauci volũt (propter lucrũ quod ex electionibus habẽt) ſuffragijs priuari, ideo alijs nolũt cõmittere. glo. in ca. cũ expediat de elect. in vj. niſi aliqñ dubitẽt incurrere regis vel alterius principis indignationẽ, vel qñ timent in electiõe impreſſionẽ fieri, ideo eã etiã hic amplius non tractabo. Alia eſt forma ſcrutinij, quæ eſt in frequẽti vſu, quamobrem abũdãtius eam proſequar, & quia hæc forma eſt valde difficilis, & in ea quandoque periti deficiunt, ſi practicam ignorent. glo. in cap. cum expediat in verbo inquiſitis de elect. in vj.

Viginti requiſita in forma ſcrutinii.

¶ Notãdum eſt in hac forma requiri ſequentia. ¶ Primũ, ꝙ eligentes in vnũ cõgregẽtur. Nam ſpũs ſanctus deſcẽdit in diſcipulos in vnũ cõgregatos, Act. 2. c. & Matth. 18. vbi ſunt duo vel tres cõgregati in noĩe meo &c. ca. audiuimus. 24. q. pr. a not. in c. cõgregato de elect. tex. in c. in Geneſi illo titulo & ibi glo. in verbo cõmuniter glo. in cap. ſicut in verbo formã illo ti. in vj. ¶ Secũdo requiritur, quod ſcrutatores honeſti ac ſi de digni per collegiũ aſſumãtur. c. quia propter de elect. Alioqui ſe ingerentes redderentur ſuſpecti. arg. l. quæ omnia ff. de procura. valeret tamẽ cõis electio, quãuis ſcrutatores nõ eſſent aſſumpti, poſtq̃ ſciente & tacẽte cap. procedunt, qa agitur de re meritoria, videlicet de canonica prouiſione. Innoc. in d. cap. in Geneſi. col. 2. Tutius eſt tamen vt aſſumãtur. ſecundũ Panor. in d. c. quia propter vel ſi fuerint infames electio non vitiabitur, quia approbati ſunt per electores. c. nulli de accuſa. c. in pñtia de ſentẽtia excõicat. Hoſt. in d. c. qualiter. ſi tñ potẽtes & terribiles eligerent̃ ſcrutatores, eſſet iuſta cauſa appellãdi ſecũdũ eũ, & doct. in d. c. quia ꝑpter. ¶ Tertio, ꝙ tres ſcrutatores aſſumãtur, & nõ plures, vel pauciores. d. ca. quia propter & ibi Io. And. & cõiter doct. tenẽt non valere electionẽ, ſi plures vel pauciores aſſumerẽtur. arg. l. ſi vnus de teſta. C. licet Innoc. ibidẽ dicat nõ eſſe de ſubſtantia, qd eſt verũ qñ in collegio nõ eſſent niſi duo vel tres, alias ſecus. Panor. in c. 1. de elect. ¶ Quarto requirit̃ ꝙ ſcrutatores ſint de collegio eccleſię vacãtis, Innoc. Ioã. And. Bal. Panorm. & alij in d. c. quia ꝑpter. quia præſumit̃ quod hi fidelius tractabũt negociũ electionis, & procurabũt eccleſię vtilitatẽ. arg. ca. cũ in officijs de teſta. Hoſtiẽ. in d. c. quali-

ter versi.de collegio & etiã quia nõ est honestũ exteris secreta collegij pãdere arg.l.2.C.quãdo & quibus quarta pars debetur lib.x. ¶ Quĩto, q suffragia singulorũ electorũ & vota secrete per scrutatores exquirantur, vt quilibet eligentium liberius loqui valeat, & suũ manifestare consensum d.c.quia propter. ibi secrete, & ne vnus instruat aliũ. glo. in ca.venerabili de testib. possunt tñ duo pluresve testes interesse, ne scrutatores alia renuncient q̃ fuerint dicta per eligentes. Panor.in cap.cũ causam in primo.col.2.de testib. ¶ Sexto scrutari debent suffragia eligentium sigillatim nõ bini, nec terni, ideo debet quilibet interrogari per scrutatores, quẽ eligere velit d.c.quia propter ibi sigillatim. c.in causis ibi ad tractandũ de electione secessissent in partem de elect. exemplo Danielis ca.13.quod in testibus seruatur.l. testium. C. de testibus vt dico in tractatu de reprobationib.testiũ & saluat. ¶ Septimo requiritur q suffragia omniũ eligentiũ presentiũ exquirantur. d.c. quia propter. ibi vota cunctorum diligẽter exquirãt, ex cõsuetudine solẽt scrutatores ante se missale habere, & sanctã crucem, vel euãgelia & adiurare ipsos eligẽtes, hac verborũ serie, postq̃ eligens manum super missale posuerit, & crucẽ genibus flexis tetigerit, sic vnus scrutatorũ inquiet. Nos tales N.& N. scrutatores nomine nostro ac vice & mãdato omniũ eligentiũ & totius capituli sancti Petri Montispessulani ex potestate nobis per dictũ capitulũ attributa adiuramus te N.coeligentẽ, vel conscrutatorẽ nostrũ, per patrẽ, filiũ & spiritum sanctũ, vt semotis quibuscũq; fauoribus odijs & rancoribus secũdũ deũ & conscietiã tuã illũ in prælatũ ecclesiæ sancti Petri Mõtispessulani eligas, quẽ in spũalibus & tẽporalibus reputaueris vtiliorẽ, hæc ꝓbãtur in c.cõstitutis.2.de appellat.in electiõe abbatis qd monachi debeãt iurare ꝓpositis sacrosanctis euangelijs.est tex. in §.iubemus igitur in auth.de sanctis. episcopis, col. 9. ¶ Octauo q in scriptis suffragia eligẽtium redigãtur, vt appareat quis elegit, & in quem directũ est suffragium, vt si vellet variare, qd obuiet ei scriptura. c.oẽs, 27.q.1.& d.c. quia ꝓpter ibi ĩ scriptis redacta. & hanc scripturã põt scribere vnus scrutatorũ eo quod tex.in d. c.quia ꝓpter, nõ dicit in scriptis publicis seu authenticis, si tñ eligẽtes vellent habere tabellionẽ, qui scriberet, nõ esset prohibitũ, sed solent habere scribã, seu graphariũ capituli, vel quilibet, vt scripturã suã recognosceret, posset scribere sua manu, sic ego N.eligo talẽ N. Poterit tamen eligens variare re integra: anteq̃ scrutatores sint cõiuncti cũ alijs electoribus.Innoc. in c. ecclesia.2. col.3.de elec. ¶ Nono, q vota & suffragia electorũ in scriptis redacta p scrutatores aut notariũ adhibitũ ad scribẽdum publicẽtur in capitulo.d.c.quia ꝓpter ibi publicẽt, nec posset quis appellare, qd hęc publicatio statim non fiat, & si de facto quis appellaret, ea nõ obstãte fiet publicatio.ca.qua frõte & ibi doct.de appell. vnde vnus scrutatorum post collecta singulorũ suffragia sic dicere poterit, Placuit vobis dñis eligentibus dare negocium scrutãdi suffragia

singulorũ,qui in electiõe interesse debebãt nobis tribus N. & N. & N.coelectorib⁹ vestris,nos secrete & sigillatim scrutati sumus,& in scriptis redegim⁹, quæ suffragia ex sociorũ meorũ ac vestro mandato publicare decreui. Ideo vnusquisque vestrũ(si nõ grauetur)aduertat,an scriptura verum contineat,& eo facto legat papyrum in qua singulorum suffragia scripta sunt,qua perlecta dicere poterit,an sit aliqs, qui huic scripturæ cõtradicat,& si aliquis velit contradicere poterit,dicendo se nõ elegisse talem,ideo bonum est, quod notari⁹ vel secretarius capituli cum duobus testibus adhibeatur,vel quod vnusquisq; scribat electũ. ¶ Decimo requiritur,ꝙ hæc publicatio fiat mox.d.c.quia propter ibi mox arg. stipulationis.l.j.⸿.qui præsens.ff.de verborũ obliga.&.l.hæredes palam ⸿.fin.ff.de testa.nec sunt priuati potestate eligendi hi, qui scrutati fuerint,si indignũ sciẽter nominauerit, nisi electio sequať.c.perpetuo de elect. in vj.secus in electione.c.cũ in cũctis.⸿. fin.de elect. ¶ Vndecimo,ꝙ facta publicatione fiat collatio numeri ad numerũ,meriti ad meritũ,& zeli ad zelũ, qñ duo sunt electi.tex.in d.c.cumana in fine & c.in Genesi illo tit. Si maior fuerit numerus ex vna parte,fiet collatio, vel an illi habuerint potestatẽ eligẽdi, fiet etiã collatio meriti, si alter electus sit idoneus, vtpote doctor,sanctus vir, vel alias habilis. Item zeli,qñ eligentes bono zelo elegerũt & nõ corrupti ꝑce vel pecunia aut sanguine.c.cũ post petitam de elect. & ibi Panor. & alij Spec. in eo.tit.⸿.j.versic.publicatiõe autẽ &c.

Numeri & meriti & zeli quo modo collatio fiat debeat.

Et numeri,si maior pars totius collegij inclinauerit in vnum d.ca.cumana ibi ad maiorẽ partẽ totius capituli &c. Vnde qui istã habet facere collationẽ, sic dicet electoribus,Domini scitis ex publicatione scrutinij suffragia nostra in plures diuisa. Nã ex nobis viginti quatuor eligẽtibus,tredecim cõsenserũt in Petrũ,sex in Ioannẽ,quinq; in Ludouicum,vnde constat Petrũ habere maiorẽ capituli partẽ. Deinde reperio eligẽtes eundem Petrũ meliorem habuisse zelũ,quia nullo cõsanguinitatis nec affinitatis iure sunt eidem iũcti.ideo bono zelo moti videtur. Alij vero qui elegerũt Ioãnẽ,& Ludouicũ oẽs sunt consanguinei,vel affines,ideo caro eis reuelauit dictã electionẽ,quo vero ad meritum,etiã reperio Petrũ à maiori electũ, magis meritũ q̃ alios coelectos,is enim est doctor,literis præditus,castus, liberalis,& bonis morib⁹ imbutus. Alij sũt illiterati,adulatores, curiales, & vere mũdo dediti. Hãc practicam elicio ex speculato.in titu.de electio.⸿.j.versi.publicatiõe autẽ facta. ¶ Duodecimo est necessariũ,ꝙ dicta collatio zeli,meriti, & numeri fiat mox post publicationẽ scrutinij, id est anteq̃ eligẽtes ad alios actus diuertãt d.c.qa ꝑpter. ¶ Decimo tertio,ꝙ statim facta collatione cõmunis electio sequatur.c.in Genesi & cap. in ecclesia in primo & ibi glo.de elect. & cap.cum post c.sicut illo tit.in vj.vbi dicitur: quod hæc electio debet fieri ab vno,noïe & vice capituli per verba singularis numeri, quia sicut capitulũ est vnicũ,ita vnica electio esse debet. Do. & Peru.i d.c.sicut. ¶ Decimoquarto,ꝙ

is eligatur, in quē maior pars & sanior copulatiue ipsius capituli cōsenserit.ca. ecclesia in.2.c. coram ibidem.nec suffi ceret si vna electio esset facta à maiori parte, altera à saniori.vt doct.notāt in d.c.ecclesia.Feli.plene in,c.cum omnes col.12.de constit. vbi dicit requiri maiorē partē respectu totius capituli. p ca. ecclesia primo & c. in Genesi de elect. vt si ex duodecim canonicis tres elegerint vnum, quinq; aliū, quatuor alium, nulla electio valebit, quia nō est facta à maiori parte capituli, in vna em̄ debent interesse septem, vel plures ad cōstituendum maioritatem respectu totius capituli. Fallit in electione ministri prouincialis minorum.text.in cle. exiui.§.demum de verbo.signific.

Sanior pars consistit in authoritate zeli & meriti, & illa dicit̄ sanior, quæ digniorem elegit, & authoritas consideratur in dignitatibus eligentiū, in pronectiori ætate, in gradu, & in maiorib⁹ ordinibus.vt in d.cap.ecclesia.2.iuncto cap.dudum pr.& cap.in Genesi ibidē, zelus consistit in animo, videlicet quo animo motus elegerit, an ob virtutes, vel consanguinitatē, seu propter potentiam, & hic zelus ex coniecturis probatur.c.2.de renūcia. in 6.l.dolum.C.de dolo.si tamen electio facta fuerit à duabus partibus capituli, vt ex duodecim octo elegerūt vnū, quatuor alterū, non poterit facta à maiori parte impugnari ratione, zeli vel meriti.c.si quādo de elect.in 6.& ibi Ioā.An. ¶ Decimoquīto requirit̄, quod illa electio verbo ꝓnūcietur & singulari numero.ca.sicut vbi glo.tradit formā de elect. in 6.sic dicimus in baptismo.in ca.detrahe prima q.prima idē in snīa.l.prolatā.C.de sentēt.& interlo.omniū iudic. scripsi in.2. no.repetio.l.qd iussit.ff.de re iud.in 7. differentia inter interlocutoriā & diffinitiuā. ¶ Decimosexto electio debet solenniter publicari, vt clandestina nō sit, quę nō valet.d.c.quia propter.§.electiones glo.in verbo occulta in ca.vno vt ecclesiast.bn̄fi.sine diminut.cōferāt, & fit duplex publicatio vna scrutinij, in qua suffragia singulorū publicantur, de qua supra dictū extitit, altera est publicatio electionis, quæ fit clero & populo pulsatis cāpanis, qua facta cātatur, Te deū laudamus, & portatur electus ante altare.c.ecclesia ibi deportationis solēnitas, de elec.& intronisatur c.qualiter ibidē Spec.in eo.tit.§.primo versi.cōsequēter. ¶ Decimoseptimo, vt ordo pręmissorum seruetur, nec præposteratio fieri debet, alioq nō valebit, si prius fiat publicatio q̄ electio.Ioā. And.& alij in d.c.quia ꝓpter. ¶ Decimooctauo requiritur etiā per Basiliense concilium, qd̄ ante electionē eligētes audiant missam sancti spūs.§.& cū hūanę&.§.j.de elect. in prag. licet antea missa non esset de substātia electionis. Panorm.& de ripa in c.cū ecclesia sutrina primo nota. de causa posse.& ꝓpriet. Nec missa etiā est de substātia collatiōis ordinū. glo.in c qd̄ sicut in verbo diuidant̄ de elect.sed ob reuerētiā sacramētorū dici solet & de cōsuetudine, & debēt eligētes deuote illā missam audire, & nō inter audiēdū colloqui.c.decet de īmunita ecclesiarū in 6.& aduertēdū est, ꝙ in hac missa nō possūt tacere hi, q simoniā in capite

Sanior pars quæ dicatur.

Quō cognoscat simonia & a sti etiō re pleti.

habẽt,&affectionẽ inordinatã,& sic cognoscũtur simoniaci,qđ bene notes, vt postea impugnes talem electionem, & siam ob hoc probes vitiosam, cum alijs dminiculis.

¶Decimumnonum requisitum est, quod post missam eligẽtes cõmunicent,& tã preciosum eucharistiæ sacramentum sumãt,vt eos ad dignę eligendum pastorem inspirare dignetur.d.ꝗ. & cũ humanæ,quæ ista tria vltima etiam tenentur seruare constituentes procuratores,& etiam ipsi procuratores, ac illi in quos fit cõpromissum, vt ibidẽ dicitur.

¶Vigesimum & vltimum, quod iurẽt in manibus eius,qui capitulo prę sidebit & ipse præsidens prius iurare debet in manibus eorum electionem facere illius,quem credẽt futurũ ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus vtiliorẽ, vt in.d.ꝗ.& cum humanę habetur. Et ista tria vltima debent etiam hodie in electionibus,quæ fiunt,archiepiscoporum episcoporum & abbatum seruari, nõ in inferioribus dignitatibus, quãuis prag. sit abrogata, tamen hæc qualitas in his adhuc seruari debet, cum ex consuetudine iualuerit,concordataq; has generales consuetudines non contrarias non tollant,sed alia supradicta seruãtur etiã ferme in alijs dignitatibus,& beneficijs inferioribus.

r ¶Expressa.]Et sic papa potest concedere aliquibus,vt eligant secũdum formam scrutinij vel aliam. Quid si non expresserit,datur optio eligentibus,quã formam velint seruare ex tribus positis in. i.cap. quia propter arg.l.3. ff. de eo quod certo loco &.l. plerunq; de iure dot.

Et si in eorũ priuilegiis forma aliqua [r] expressa nõ fuerit [s] tunc formam [t] concilii generalis c. quia propter, tãtum seruare teneãtur [v] dummodo de priuilegiis sibi cõcessis huiusmodi per literas

s ¶Tunc.)Videlicet si forma nõ fuerit expressa in priuilegio. Nam dictio tunc significat extremitatẽ, tẽpis cui adijcit.l. 4ꝗ. fin. ff. de conditio. & demonst. Bal. in authen.cõtra.in princi. C.ad trebel.vnde exponit glo.in cle.prima,in verbo extunc de iure patronat.id est elapso termino, glo.in c.ex parte.j.de cleric. nõ residen. text.& ibi doct.in.c.2.de supplend.neglig.prælatorum,& est talis naturæ, vt conditionem præcedentem prius velit impleri,q̃ ad executionem sequentium procedatur.Calca.consil.78.dubiũ col. 2.nu.3. Ideo si notarius dicat talis tunc mutuauit decem,intelligitur tunc cum instrumentum fuit confectum,l. aduersus.C.de non numerat.pecu. Bal.in.l.si ex cautione col. 4.ibidem.

Tunc quid significet

t ¶Concilij generalis]De quo dictum extitit supra in Rub.de approbat. conuento.per Lateraũ.conciliũ facta.

v ¶Dummodo.)Modificat primũ dictum, in quo habetur, quod conditores dictorum concordatorum non intendunt derogare capitulis ecclesiarũ, nec conuentibus monasteriorum, habentibus speciale priuilegium eligẽdi, dummodo ostendãt illa priuilegia p literas

Dictio dummodo an faciat cõditionem.

apostolicas, vel alias authenticas.c.contra morem ibi quod hæc Rauennati ecclesiæ sunt concessa, à vobis oportet ostendi.100.dist.hæc enim dictio dũmodo non facit conditionem, sed obligat ad sic faciẽdum, quia mod⁹ est obligare valens reciproce, sed cõditio non obligat reciproce. Bal.in.c. dudũ 2.col.6. numero. 26. de electio. Vnde si electores non ostendant priuilegia per authenticas scripturas eligere nõ poterũt, sic dispensatis de nõ promouẽdo ad sacerdotiũ per quinquẽniũ, dũmodo intra annũ ad subdiaconatũ fuerit permotus, si intra annum non fuerit ordinatus ad subdiaconatũ, non proderit dispẽsatio, quia modo nõ impleto actus infirmatur. Bart.& Soyci.in.l.quibus.§.termilius.ff.de conditionibus &demonst. Corne.consil.130.viso col.3.versi.potest in.3.volu. intellige quando iũgitur rei perfectæ dictio dũmodo, non facit conditionẽ secus si rei imperfectæ.c. vt præteritæ de elect.gl. & doct.in.c. non potest de præb. in vi. Do.de Rota deci.231.ordinat.in no.

apostolicas seu alias [x] authẽticas scripturas [y] docuerint oĩ alia [z] specie probationis

Authentica scriptura quæ dicatur. x ¶ Authenticas.) Et sic potest probari priuilegium per literas apostolicas, vel alias authenticas.i.per se fidẽ facientes vtpote publicas, vel etiam non publicas vt si priuilegium vetustate corrumperetur, & fuerit renouatum per habentem potestatem illa scriptura erit authentica, & priuilegium per eam probabitur.c fina. de fide instrumen. &.c. cũ dilecta de confirmat. vtili. Idem si fuerit iudicatum secundum priuilegium, & nõ reperiatur nunc illud, sententia illa plenã faciet fidem, & probari priuilegium poterit per hanc scripturam authenticam not.in.c.primo de fide instrumen. ideo hic excludit priuatam scripturam per hoc verbum authenticas. Nam authenticum dicitur quasi ex se authoritatem habens. Panor.in. d.c.j. de fide inst.glo. & ibi Barb.in cle.causam in verbo authentica de elect. abunde scripsi in ordinationibus regijs artic.54.inter ordina.Caroli.8. quot modis scriptura authentica dicatur, & quando habeat executionem paratam.

y ¶ Docuerint.) Sed cui debent electores has literas ostendere, text.non dicit ideo dicerem regi seu eius procuratori, vel alijs quorum interest, & integre, vt legi possint, c. cum personæ de priuilegijs teneturq; capitulum ostendere priuilegium proprijs impensis, per glo. & ibi doct.in clem.causam de elect.& dixi in glos.dare in.§.teneantur de collat. infra.

z ¶ Specie probationis.) Quæ multæ sunt, attestãtibus Hostieñ. Specul.& bona parte doct. de quibus infra dicetur. Vigintispecies probationis Saly. tamen in Rub.C. de probat.dicit duas esse tantum species, vna vera, altera præsumpta. vera, alia plena, alia semi plena. & alias tradere, est magis ponere species causarum, per quas legitima fit probatio, q̃ species legitimæ probationis teste Phileberto in repetitione.l. neque natales vers. sequuntur pagina.17. C.de probat. veruntamen vt istũ textũ

declaremus loquentem de scriptura authentica, & de omni alia specie probationis,ergo est multiplex, ideo nos veterum doctrinam insequemur.

Prima species est scriptura publica & authentica, quæ hic admittetur, de qua in Rub.de fide instrument.

Secunda est scriptura priuata, quæ est multiplex,de quib⁹ p glos.Bart.& alios in.l.admonendi.ff.de iureiurãdo.l. in bonę fidei.C. illo titulo.c.fina.eo titul.quæ non recipitur hic.

Tertia species ꝓbationis est p testes vt in Rub.ff.ac. C.& in decreta. de testibus,& parem habent vim testes &instrumenta de iure,sed non quoad ad istius priuilegij probationẽ.l.in exercendis.C. de fide instrument.

Quarta est confessio.l. publia. in fine ibi,sed probationem depositarũ rerũ ff.deposit.authen.si quis in aliquo iũcta glo.C.de edendo.c.primo de confess.in vi,vbi positiones negatiuæ,quę alias ꝓbari non possunt,per confessionem probantur,& quod sit probatio,tenet Bart. in.l.triticum.ff. de verborũ obligat.sed Decius in Rub.de proba.col.5.in antiq. dicit non esse probationem,sed releuatur per eam quilibet ab onere probãdi, &per iuramentũ,anhic recipiatur,quo ad hunc textum crederem quod sic, cũ nulla sit magis euidens probatio q̃ illa quæ resultat per confessionem.l. generaliter. C.de nõ numerata pecun.c. per tuas de probat.&multa quæ nõ possunt probari per testes, probari solent per cõfessionem,vt negatiua.c. primo de confess. imo illa quæ nullo modo probari possunt per cõfessionem probãtur,glos. notab.in authent.de æqualitate dotis✠ si autem in verbo scribat col.7. quã notat patruus meus Rebuffus & ibi addit ad eum in.l.quicunq;. C.de apoch. public.lib.10.&Alexand.in l.a diuo.pio✠ si pignora col.prima.ff.de re iudic.&.l. in ratione✠ quod vulgo ad.l. Falc. & Barb.consilio.40.pręclare,col.3.in prio volu.cũ his quę addidi in.d ✠si autem.

Quinta species probationis est iuramentum.l.final✠licentia. C.de iure de liber.c.2.vbi doct.de proba.c.statutum ✠cum vero & ibi glos. de rescrip.in vi, quod est verum in iuramento necessario,& iudiciali, secus in voluntario,vel litis decisorio.l. admonendi.ff. de iureiur. & multos casus in quibus iuramentum plene probat congessit Hyppol. in Rub.de probat.fol.17.& sequen.& non admittitur hic.

Sexta est sententia,nã sententia probat tenorem libelli amissi, qui talis præsumitur,qualis ex sententia colligi poterit,glo.sing.in c.dudum in glo.vltim. de decimis,& sententia pro veritate habetur.l.ingenuum.ff. de statu hominũ, & nihil minus operatur sententia, quã dicta testium, vel instrumentorum ad probandum. Bal.in.l.pria in fi.nu.9.C. de falsa caus.adiecta:quod intellige qñ transiuit in rem iudicatam.glo.in. l.res iudicata.ff.de reg.iuris,& qđ possit hac probationis specie probari priuilegium eligendi supra dixi in princ.huius glos.

Septima species probationis est,quę fit p rei euidẽtiã,seu per oculorũ inspectionem.l.si irruptione✠j. ff. finũ regu. ✠fina.inst.de gradibus. Hęc quippe omnibus alijs probationibus præfertur, &

omnes superat.Barb.consil.7.clementissimi,col.4.in primo volu.& Roma. consil.104. pater reuerende, in fine, & nulla legis virtus potest hanc probationem excludere.Bal.in Rub. C. de probat.col.prima & seq.facit.l.inde nerati⁹ ✠ finali.ff.ad leg.aquiliam,&.l.confessionibus de interrogat.actio. Ideo si sta tutum prohibeat contra instrumētum sigillo regio sigillatū aliquam opponi exceptionem, tamē poterit opponi exceptio, quę ex ipsius instrumenti inspectiōe apparet. Bal.in.l.ex prædijs. C.de euictio. Roma.consilio. 42.visis versi.3 hoc idem &c.& hæc non respueretur si procederet ex literis authenticis, vt ex textu patet.

Octaua est vehemens opinio,nempe vehemens opinio veritati consona. idem operatur, quod certitudo, glos.in l.si quis extraneus ✠ fina.in glo.vlt.ff.de acq.hæred.&ibi Bal.dicit multa esse de quibus non potest haberi vera certitudo,tamen vehemens opinio iūcta cum veritate idem operatur,quod certitudo glo.in l.2.✠.idem Labeo.primo in verbo sciant.ff.de aqua pluuiali arcend.gl. in.l.libera de peculio &.l.si paterfamilias de hæred.instituend. Bart.in l.qui bona ✠ si alieno col.vlti. de damno infect. Ideo si iudex vehementer suspicetur calumniam in opponente exceptionem peremptoriam, poterit eam nō admittere,&licet ille appellet,non tamen irritabitur factū iudicis primi, nisi appellans probet veritatem suæ exceptionis.Ancha.consil.158. ex narratis col. penult.post innoc.in c.post electionem in fine de concess.præbend.& glos.in c. super eo.de offic.delegat. in verbo tenebit, quod in practica notandum esse dicit Barbat.in consilio.18.clementissimi col.10. in primo volumine, multa cumulat Hippolit. Mars.sing. 205. vehemens opinio,ista hic non attenditur.

Nona est ratio naturalis, per quam probatur eum, qui fuit suis mēbris per annum captus,non genuisse, ideo vxor quæ interim peperit, dicitur adultera, vel si maritus fuerit per duos annos absens,&postea reuersus inuenit anniculum.probatur ratione naturali non esse mariti.l. filiū.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.Feli in c.præterea, col.pria de test.istam excludit text.hic dum dicit omni alia specie probationis adempta.

Decima species species probationis fit per coniecturam legis, si enim iuuenis inueniatur abditus & occultatus in domo pulchræ mulieris,probatur adulterium per coniecturam. Bart.in.l.2.ff de furt.Item quando quis falsum committit in actis causæ.præsumitur iniustā fouere causam,quia si bonā habuisset causam,hoc non fecisset, ideo debet illam causam perdere,glos. & Bar.in l. in fraudē ✠ quoties.ff. de iure fisci Bar. in l.prima ✠ 2.in fine de calūnia.Bal.in l.qui testamento de excusa.tutor. Idem dicunt doct.si corrumpat iudicem.Panor.& Feli.in c. cū venerabilis de except.Idem si recuset omnes curiæ practicantes, vbi sunt plurimi, & quando probatio est difficilis, tunc admittitur probatio per coniecturas.Archi.in c.inter memoratas.15.q.3. Bart. & alij per illum textum in l.si quando.C.vnde vi

&c.c.afferte de præsumpt. hęc etiam repellitur per istum textum. Et hæc sunt species probationis, quas tradit Bal. in Rub.C.de probat. Io.And. in addit. ad spec. in Rub. de probat.§. finali, tradit quosdam versus sic dicentes:

Aspectus,sculptum,testis,notoria,scriptum

Iurās,cōfessus,pręsumptio,fama,pbatur

& ibi Spec.enumerat duodecim species probationum.

Vndecima species, quæ fit per sculpturam,id est per literas scriptas seu insculptas in lapidibus, aut in marmore, quando de re antiqua probāda agitur, glo,in.c.cū.causam de probat.&.l.monumentorū.C.de religios.& sumpt.funerū, ideo quādoq; cōsului Caturci literas scriptas in calice,probare calicē esse illius,de quo scriptura cantabat, vt licebit plene videre in meis consilijs,&hęc forte non repelletur hic, quia potest dici scriptura authentica,per prædicta,& quæ addidi ad.d.c.cum causam.

Duodecima est quæ fit per notoriū, notoria enim non indigēt probatione, quia ęquiparantur sententiæ.l.emptorē in principio.ff.de actio.empti.Bal.in.l.prima.C.de curato.furios.ideo notoriū dicitur probatio probata,vel saltē de facili probabilis.Bal.in l.j.col.2.versi.porro.C.de reuocan. his quæ in fraud.credit.alien.sunt,tradit Iohan. Fab.multa de notorio in proœmio instit.imperato riā doct.in.c. vestra de cohabit. cleric. & mulierū glo.in c.manifesta.2.q.pria & hæc admitteretur quando fieret per literas authenticas.

Decimatertia est quę fit per pręsumptionem violentam,vt in. ca. afferte de præsump.c.dixit dominus.32. q.pria. l. si qui adulterij. C.de adulter. Mathessillanot.·1·.nota.quod præsumptio,&de præsumptionib⁹ alijs tradit Hostieñ.in summa de præsumptioni.&doct.per totum illum titul.glo.& doct.in .c. is qui fidem de spons.l. fina.ff.quod metus causa, ista reijcitur quo ad hunc textum.

Decimaquarta est fama glo.&doct. in.l.admonendi.ff.de iureiurando,plene Ang.in tractatu de maleficijs in glo. fama.Et differentia inter famam &rumorem tradit Bal.in marguari.in verbo rumor, multa addidi ad Albericum in dictio.in verbo fama,hæc non consideratur ratione habita ad text. si literæ obmutescant.

Decimaquinta species est, quæ fit per taciturnitatem, si enim mittam literas ad te,in quibus dicam te mihi esse debitorem in decem,si tu recipias literas,& taceas, inducetur probatio cōtra te per taciturnitatem, non præsumit lex quod tacuisses, si verus debitor non existeres,per textum singul. in.l. si filiusfamilias in.2.ff. ad senatusconsul. Macedonianum.l.publia in fine.ff.depositi Mathessilanus no. 22. nota.mirabilem.Corset.in singul.incipiente taciturnitas,de vento ista probatio seruiret quo ad hunc textum requirentem scripturam.

Decimasexta est illa,quæ fit per rationes.l.nuda, & ibi Bart.ff.de dotat.l. rationes.C. de probat. notat Decius in l.prima.C.de edendo,& quia non sunt scripturæ apostolicæ,nec authētice,quæ hic tantum amplectuntur, ideo non

possent priuilegium probare.

Decima septima per solutionemcẽsus, si enim probem te soluisse cẽsum ꝑ tali domo, præsumptio est, quod eã habuisti à me, & sic ꝙ proprietas est mea. Bal. in.l. indicia col. 2. C.de rei vendic. text. & ibi Bart. & patru⁹ meus Rebuffus in.l.litibus.C.de agricol.&cẽsit.lib.11.Bal.&alij in l.si certis annis de pactis, qa quãdo quis vtitur re tanq̃ dominus, pręsumitur dominus glos.4. in fine.in l.quidã.C. de conditio. inst. Ias. in l.2.col.53.nu.159.C. de iure emphit. Bal. in l. censualis de donat. sed nil ad hunc textum.

Decimaoctaua species probationis est per fugã, quę aliquãdo plene ꝓbat, l. consiliarios.C.de assesso.aliquãdo non, vt plene scribit Fely. regulã cũ limitationibus in c.nullus de præsumptio.Ias. in repetit.l.admonẽdi col.67.ff de iure iurãdo quę nõ agnoscitur per hũc tex.

Decimanona, comparatio literarũ l. comparatiões. C.de fide instru.& in authen.de instru. cautel. & fide col.6. & hę excluduntur hic.

Vltima probationis species fit per sigillum, si in aliquo instrumento apponatur sigillum alicuius, appositio sigilli tantum operabitur, quantum subscriptio glo. Bar.& alij in l.2. C.de rebus alienis nõ alienand.& in l.quę dotis in fine.ff.solu.mat.Roma.consil.303 hæc scriptura facit quod notat Archi. in c.2.de procurat.in vi,& quæ dixi in tractat. nominat.q.17. nu. 20. cum sequen. in versi 5. requiritur & si hoc sigillum faceret scripturam authenticã, & adhæreret instrumento, reciperetur. De indicijs & alijs adminiculis quando probent, vide in l.fina. C.de probat. & per Hyppoli.in Rub. illius tituli, & vides species ꝓbationis ex quibus multę hic sunt ademptæ, vt sequitur in glosa proxima.

ᵃ eis in hoc adempta.

a ❡Adempta.] Et sic adimi potest probatio, quod videtur cõtra tex.in l. quoniã C.de hæret. vbi dicitur ꝓbationes nõ esse angustãdas, sed ampliãdas. Item nõ valet pactũ partiũ, quod non possit probari solutio, nisi per scripturã, glo.te stãte in authen.vt sine prohib.mat debit.§.j.colla.7.in glo.magna, quã notat Alex.in l.iubemus.C.de iudic.&ad examinationẽ veri omnis iure prodita probatio admitti debet, l.nec omissa.C. de libera causa. Sed respoñ.primũ posse intelligi in dispositione hominis, secus in dispositione legis, vel statuti, qa lex vel statutũ ꝓbationes potest restringere, vt p glo.in c.j.de cẽsib. in vi vbi licet vide re casus, in quibus requiritur scriptura, & probatio per testes nõ valeret, vt scripsi in glosa literas.§.j.de mãdat. apostolicis infra non obstat, glo.in d.authen. vt sine prohib. quia reprobatur p Bart. in.d.rub.C.de decre.decuri.li.10. & qđ valeat pactũ, est tex.ĩ l.cõtract⁹. C.de fide instrum.tradit glo.& doct.ĩ authen. iubemus.C.de iudic. Vital. de Cãbanis in tractat.clausula.Rub. an possit renũciari probationi.Barb.consil.164. scribitur in quarto volu. imo etiã valet statutũ quod nõ fiat probatio, nisi per testes, vt concludit Bart.in.l.certi conditio.§. quoniam.ff. si certum petat, &

An probatio possit adimi vel coarctari.

ibi multa ad hanc rem faciẽtia cumulant doct. Posset fieri etiã in hoc casu probatio per testes, quando perditũ esset priuilegium, vel igne aut bello seu alio casu.l.testium in fine.C.de testib. dummodo probentur tria, scilicet priuilegium fuisse concessum, scripturam inde confectam, & casus amissionis. Itẽ per confessionẽ partium si papa & rex confiterentur ecclesiam habere priuilegium eligendi, satis esset probatũ. vt supra in glo. proxima dictũ extitit. Bart. in auth. sed iã necesse. C. de donat. ante nuptias glo. in auth. de ęqualitate dotis ✠ si autem col. 7. facit quod notat Feli. in c. ad aures de præscrip. & ibi Parisi⁹ in fi. hoc plenius prosequitur. Ad hæc poterit coadiuuari hoc priuilegiũ per testes. Bal. in d.l.certi conditio ✠ qm̃ per glo. ibi & tex. in c. series de testibus nec recusabitur probatio qualitatis per testes, vt quod fuerit scriptura apostolica, vel alias authentica. Antho. But. in cap. auditis in. 6. notab. per illum tex. de in integrũ restit. Item si pars nõ opponeret, probatio p testes valeret. Bal. in d ✠ quoniã, quia pars tacendo videtur approbare. arg. l. si quis testibus. C. de testibus. Item non procedit secũdũ Feli. & alios in c. 2. de probat. qñ fieret probatio per quinq; testes. per d.l. testiũ qd non admitterẽ, cũ hic omnino adimatur probatio præter scripturã authẽticã, & literas apostolicas, quo ad hoc, sed quo ad alia non. Item limitant quãdo pbaretur p testes legalissimos, quos etiã hic nõ admitterent iudices, cũ hic adimatur omnis species pbationis pręter scripturam authenticam. Et sic limitationes aliæ Feli. in d. cap. 2. cessant quo ad hunc tex. Periclitatur etiã cautela Cepoll. 165. regulariter. imò nec officio iudicis alia probatio recipietur, q̃ literæ apopostolicæ vel authenticæ in hoc casu. licet Hippolit. dicat alias posse admitti. in rub. de pbat. fo. 11. vbi tradit multas cautelas ad probandum per testes, quæ videntur cessare hic, ista sunt quæ ad hanc primã partẽ bone lector addenda censuimus, tum iussis, tũ precibus amicorum deuicti, impulit me pręcipue ille senator in sacro magno consilio egregius Do. Brelleius, nõ modo iureconsultissimus, verumetiam græca ac latina lingua doctissimus licet feliciori stylo ac eruditione sup his scribere potuisset, in quibus si alicuius personæ, ecclesiæ, vel iuris iacturam aliquam fecero, à quolibet corrigi, ac detexere illa paratum me offero, veniam etiam petẽs, si aliqua iuri cõtraria (pręter tamen animi spẽ) in summos principes locutus fuero, vel si eos tantis (vt decebat) non fuero prosecutus honoribus, si vero aliqua vtilia descripta sint Deo Opt. Max. tribuo, cui agã ppetuas gratias, gratia quippe eius in me vacua non fuit sed abũdantius alijs omnibus super hisce concordatis scripsi, Non autem ego, sed gratia dei mecũ; vtor verbis D. Pauli hanc primam concordatorum partem claudens.

FINIS.

Spes mea Christus.

Index rerum

PRAECIPUARUM QUAE in hoc libro continentur.

FINIS

INCIPIVNT RVBRICAE SEV
Tituli Concordatorum,

PARISIIS
Apud Ioannem Paruum, & Hugonem de porta. 1539.
Cum Gratia & Priuilegio.

Concordatorum inter ſan-

CTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM PA
PAM LEONEM DECIMVM ET SEDEM APOSTOLICAM
ac chriſtianiſſimum dominum noſtrum Regem Franciſcum hu
ius nominis primum, & regnum æditorum. Secunda pars.
Cum interpretationibus egregii viri D. Petri Rebuffi de Mon
tepeſſulano iurium Doctoris & Comitis in Pariſien. Decretorũ
facultate profeſſoris, necnon in ſupremo Senatu aduocati.

III AEDITIO.

Ex recognitione authoris tam areſtis ſupremi Sẽatus quàm aliis plurimis iuris acceſſioni
bus vltraalias illuſtrata, quæ his ſignis ✢ patebunt. Reiectæ ſunt etiã plurimæ mendæ
quæ in aliis incuria typographorum aderant.

LVGDVNI
Apud Hugonem & hæredes AEmonis à porta.
Cum Priuilegio Regio. 1539.

Le Priuiliege.

IL est permis par le Roy nostre souuerain seigneur a maistre Pierre Rebuffy docteur en chacun droict, & regēt ordinaire en la faculte de Decret en luniuersite de Paris, faire imprimer le p̄sent volume, a celuy que plaira au dict Rebuffy, & deffendu par ledict seigneur a tous libraires & imprimeurs de ce royaulme de France, terres & seigneuries a luy subiectes, ne imprimer, ne faire imprimer ledit liure sans expres cōmandemēt & vouloir, & quil naye este par luy veu & corrige, & par ainsi la baille a sires Iehā Petit merchāt libraire a Paris, & a Hugues de la porte ausy merchāt & libraire de Lyon ausquelz est permis & nō a aultre imprimer ledit liure, & ce sur peine de cōfiscatiō de leurs biēs & des liures quilz aurōt fait imprimer aucōtraire, aynsi que plus amplement est contenu au priuiliege, donne par ledit seigneur audit Rebuffy a Paris le vnziesme iour de Mars, 1530.

Et signe par le conseil. Guernadon.

Ad dominum Petrum Rebuffum, vtriusque iuris doctorem, pontificii regiique Concordati interpretē, Ioannis Foucherii Altissiodoren. aduocati in supremo Senatu Phaleuciū, de sanctione interpretū in iure scribentiū,

In iure parteis absque controuersia.
Dantur priores Bartholo,
Decisiones ob frequentes: actio
Baldum forensis sustinet.
Vtrique acumen, Raphaeli, ac Imolæ, est,
Sed non probatum posteris.
Opinionum totius simplegadas
Superabis Alexandro duce.
Ordinis Iason, atque lucis nomine,
Videndus properantibus.
En tu Rebuffe, haud minoris solertiæ es,
Concordati interpres, quam in iure Bartholus.

ORNATISS. IVR. V. DOCTORI PETRO REBVFFO MONSPESSVLANO IVR. CAnonici apud Parisios publico professori Francis. Floretus eiusdem academiæ doctor ordinarius S.P.

Commentarios tuos longe doctissimos, magna cum voluptate, ita me deus amet, perlegi vir integerrime, quibus & Pontificis maximi, & Christianissimi Francorum regis Francisci concordiam sic assecutus esse videris, vt vtriq; non à consiliis modo, sed præfuisse, dum secretius isthæc agerentur, iure videri possis: & pulcherrimam Reipub. Christianæ functionem, à nemine hactenus (quod sciam) pro dignitate tractatã, solus ex tuleris, solus cõstanter aggressus sis, indignũ nimirũ existimans, rem sine qua Gallica concordia cũ Romana sede diutius stare nõ posset, nõ esse notiorem, etiã his qui magnis honorum titulis (vt iuris candidatos prætermittam) asinum Cumanum Leonis exuuio vestitum circumferentibus superbiunt. Quo nomine magnam, mihi crede, & pontificum & regum gratiam inijsse debuisti. Nec minus tibi debebunt & iurifcõsulti ipsi, qui ad litium firmum patrociniũ opem hinc corrogare nunquam grauabuntur, sibi opinor probe conscii, patruo tuo Iacobo Rebuffo clarissimo. I. V. doctori quantum debeant, qui nec linguæ græcæ phrasi perterritus (quam tamen potissimum æmulantur) cõmẽtaria in tres Codicis posteriores libros tàm elimata, tamq; demorsos vngues sapientia conscripsit, vt omnibus glossematographis laudẽ præripuisse censeatur, quẽ tẽporis non longi interuallis sublatũ, tanta cũ laude subsequutus es, vt in te patria ac pene germana iuris vtriusq; scientia reuixerit. In ea enim intelligenda vix putẽ hanc ætatẽ habere aliquem ex his etiam qui publicũ professionis munus obeũt, qui tibi cõferri possit. Id verissime dictũ intelligi citra cõtrouersiã volo. Idq; existimabis nullo meo ambitu, à quo tam absũ quã qui maxime, dictũ, sed vt præceptoris mei laboribus sic faueã, vt nulla ingrati animi nota iniuri possit. Id quod & diligẽtius & pluribus verbis scribendũ putarem, nisi mea me concha rei celeberrimæ sublimitas, & publica iuris professio cõtinerent. Dicã tamen ingenue quod sentio, vt intelligat posteritas omnis se plurimũ debere Rebuffo Monspessulano doctissimo Cõcordatorũ interpreti. Is enim tantã lucẽ addidit cõcordatis, vt parẽ vix quispiã sit additurus, superiorẽ omnino nullus. Quãtũ vero fidis auctorũ interpretibus debeamus, apertissime græcorũ cõmentariis luculentissimis illis quidẽ expressum video. Sic enim Demosthenẽ cõmẽtariis clariorẽ reddiderũt Vlpianus & reliqui interpretes, Homerum Eustathius, Aristotelẽ Themistius. & Alexã. Aphrodiseus: apud Latinos vero Mar. Tul. Ciceronem Ascon. Pædianus & Victorinus, Terẽtiũ Donatus. Sed quid attinet rẽ vulgo cognitã, pluribus verbis ex plebe quæsitis cõfirmare? Diutius igitur acta nõ agã, sed gymnasiorũ ĩgenii tui dexteritate illustratorũ ordinẽ recẽsebo: vt nõ calamo tãtũ valuisse te cæteræ nationes intelligãt, sed summa cum laude, applausu tãto, vt nũq̃ maiore, verissime cognosci possint virtutis tuæ ratiões omnes. Primis enim ætatis tuæ annis Monspessuli iactis iurisprudẽtiæ fundamẽtis, & studiosorũ sodalitio laudabiliter ac veluti ex professo annos aliquot administrato, Tholosam iurisprudẽtũ Galliæ totius celeberrimã ciuitatẽ cõuolasti, septẽniũ fere publicũ professorẽ, applaudẽtibus omnibus, cũ summa nominis tui & titulorũ accessione egisti, & hinc nisi te pestis inclemẽtia abegisset, in suũ ordinẽ cooptasset collegiũ doctorũ: sed Tholosã abeũtẽ, Cadurci nõ minore gloria (illis enim nominis tui

celebritas innotuerat) quæstu opinor maiore, obuiis, quod aiunt, vlnis excipiūt, exceptūq; summo professoris loco esse volūt. Id quod, quæ tua est animi modestia, recusandum non duxisti, ne studiosi, qui te magno erāt comitati numero, sua expectatiōe fraudarentur. Magna de te illic spes cōcepta erat, quā & hodierno die laudabili gestorū tuorū recordatione sustines. Nec his contentus honoribus, indignū ratus loco semper profiteri eodē, & facile perpendēs quid peculiare sibi vnaquæq; regio haberet, Pictauorū vrbē publicum legum emporiū cogitasti, nō tam auri gloriaq; expectatione permotus, q̄ vt eruditionis tuæ fructū aliquē Pictonibus lenissimis populis cōmunicatū velles, & quod multorum sermonibus prius erat lōgo ante tēpore auditū, id corā esset ampliter confirmatū. Grauissimū igitur quartū Codicis librū, ac omnibus iuris studiosis, vt nosti, adprime necessariū, aggressus es, cū lege illa celeberrima, diuus, ad senatuscōsultū Syllanianū & Claudianum. cantatissima lege, re cōiūcti, de lega. 3. nō prætermissa. quibus quid præstiteris, quā de te expectationē dederis, quoto te habēdū loco duxerint omnes, malo aliis cōiectandum relinquere, q̄ & pingui Minerua, & parcissime cōmemorare. Quis enim nescit te summo affectum honore? Quis profundā I. vtriusq; cognitionem in te tanq̄ in speculo relucentē nō est admiratus? Hoc quis neget, quod tēporū successus laudabiliter cōfirmauit? Magnū quidem est principibus viris placere, ab illis adpellari, colloquiis honestari: sed multo maximū, salario nō pœnitēdo, sola iuris eruditionis specie cōmēdari: nō quorūdā leuiū & rudiū fumis inclarescere. Nam tū forte clarissimæ simul & humanissimæ Nauarrorū reginæ instaurādi Biturigibus iuris vtriusq; gymnasii incessit libido, magna (est enim & pietatis & prouehēdarū literarū studio iā a teneris addictissima) huius liberalitate quæsiti professores in Galliis probatissimi. Prudēs enim Alciatū iuris probatissimū interpretē accersitum prætermitto. Solus & Reginæ & ciuiū testimonio inuentus es, quē præfectū nouæ scholæ voluerunt. Honesta literarū & nominis accessione tandiu retinuerūt, dū forte magno iuuentutis dāno, vno veluti cōsensu, & magna populi molestia emigrandū duxisti, aut professionis munere pertæsus, aut vt ad maiora patronū in supremo Galliarū senatu subsellia occupanda, quod beatissimū plerique existimant, properares. Mox. Dei Opti. Max. beneficētia, senatus Parisiēsis edicto, iuris canonici professio quæ annos plus minus centū aut neglecta, aut misere tractata torpescebat, instauratur. Publicæ disputationes decernūtur, in certamina semel atq; iterum descēditur: disputationis victoriā laudabiliter reportas, & cōmuni senatorū omniū suffragio præter spem professoris personā sustines: quā tua virtus, & eruditionis ad miraculū celebritas, cōciliarūt. Professionis vero huius specimē tandem aliquando daturus, cōmodū sese offerūt. Ro. Pont. Concordata, de quibus multa mihi scribenda esse arbitrarer, nisi illa eiusmodi esse ducerē, quæ popularia in populi salute sint præclare constituta. Itaq; quanta sim lætitia affectus cōmentariis illis tuis perlectis. multo facilius est tibi existimare, quam mihi scribere. Nihil enim apud latinos ad hanc diē extat in hoc scribendi genere, quod in hosce cōmentarios non regesseris, ausus etiā non pauca ex recentioribus attingere, aut corrupta, aut doctorū pertinacia nō satis adhuc explosa. Et si verū est quod dicit Horat. Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci: vtroq; nomine gloriam sempiternā reportaturus es. Perge igitur mi præceptor, perge inquam hæc studia excitare, & cōmentationibus tuis illustrare. His enim, tibi persuade, magnū quiddam rebus tuis accedet, & aliquem reperies æquum laborum tuorum æstimatorem, cuius beneficentia maius ad huiusmodi absoluēda otiū superserit. Ac Vale, meque, quod facis, ama. Lutetiæ Parisiorum ad nonas Iulias Anno M.D.XXXVI.

a Dei optimi maximi inuocato præsidio. Hactenus legit D. Io. Dayma, doctor Tolosanus excellentissimus, & ibidem, dum legebam, collega meus, qui olim ad me (dum apud Pictones & Bituriges iura interpretarer) misit, se ad vmbilicũ glossemata cõcordatorum duxisse, in hisque explicandis totis (vt aiũt) neruis iterdiu nocẽtuque multos annos laborasse: quæ me multo tempore tenuerũt, ne super his aliqua scriberem. At cũ nuper eius vidissem glossemata ad hanc tantũ rubricam protendi, nõ potui non aliqua hic scribere, & auditoribus nostris (quod commodo meo fiat) hæc concordata publice nõ interpretari. Verumenimuero cum in his interpretandis scholastici boni consulerẽt, rogarẽntque vt has glossas meas in apertũ proferrẽ: hoc solũ reprehẽdentes, quod hãc vtilẽ materiam illis tandiu subticuerim, allegantes tex. in l. si quis forte. ff. de pœnis. Quibus negare operã meã, etsi adhuc abortiuam, non potui, mente reuoluens, multo melius illis prodesse per hæc pauca, q̃ multis inutilibus eosdẽ grauare, ac nostras vigilias cũ blattis & tineis rixantes dimittere. Igitur lectores boni æquique consulite, & meam operam gratãter vobis oblatã, hilari animo suscipite. Quod si (vt spero) feceritis, me ad hæc expurgãda, & quæ in Palatio quotidie occurrerint, his addẽda icitabitis.

¶ Interim notandũ est plures rationes esse descriptas in prag. sanctio. ob quas prohibẽtur reseruationes, ea videlicet potissima, quia ex illis ingeritur votũ captãdæ mortis ipsis etiã gẽtilibus exosum. c. nulla. de cõcess. preb. Et etiã bonis moribus non cõueniũt, vt in prooemio supra patet, & alias ibidem licet videre. Et sunt prohibitæ siue sint generales, vt si papa suæ collationi reseruet omnes dignitates maiores post pontificalem in cathedralibus & metropolitanis, vt i regula. 3 Cancella. & in extrauag. Io. 22. execrabilis. de præb.

Reseruationes & generales & speciales sublatæ

¶ Specialis reseruatio est, quando suæ collatiõi vnã dignitatẽ vel beneficium reseruat vt patet in prag. eo titu. Aegid. de bella mera consi. 34 supposito. col. 4. versi. ad tertium. vide tex. in. c. cũ in partibus. & ibi doc. de verb. sig. Et sic vidi reprobari literas cõtinentes cõstitutionẽ pensionis, in quibus cõtinebatur, si prædictus N. per annũ à fine termino rum huiusmodi cõputandũ à solutione pensionis prædictæ cessauerit, ex tunc idem N. prædicta ecclesia sit priuatus eo ipso, ipsaq; ecclesia ex tũc ad te pertineat, liceãtque huiusmodi possessionẽ propria auctoritate recipere, & etiã perpetuo retinere. vel si talis N. moriatur, vel alio priuetur modo dicta ecclesia, tũc ad ipsam propria auctoritate redire, ipsamque tenere & possidere, ac eius fructus, reditus, & prouentus recipere, & habere libere & licite valeas, sicut prius concedimus. quia cõtinebãt reseruationẽ, quæ hic prohibetur. ☞ Notandũ est in tribus casibus adhuc permitti: primo, ratiõe loci, vt pote quando beneficia in curia vacant c. 2. de præb. in 6. Et i ciuitatibus & villis muratis tunc Reseruantur etiã graduatis & viris qualificatis. §. statuimus 2. de colla. Infra. Secũdo, ratiõe personæ, vt officialiũ sedis apostolicæ. extra. ad regimẽ de præb. in cõ

Duplex reseruatio hic declaratur.

Nota reseruationes hodie permissas.

¶ Rub. De reseruationibus tã generalibus quãm specialibus sublatis.

a VOlumus quoq; & ordinamus, quod i regno, Delphinatu, & comitatu prædictis decætero non dẽtur aliquæ gratiæ expectatiuæ, ac speciales vel generales reseruationes ad vacatura beneficia, per nos & sedẽ prædictã non fiant, & si de facto per importunitatem aut alias à nobis & successoribus nostris, & sede prædicta emanauerint, illas irritas & inanes esse decernimus.

munibus,nisi iure regali vacent,vt fuit conclusum in senatu anno.1338.die 3.Iuli,inter magistrum Robertū le Gay, & magistrum Guillelmū de Machicolo ratione canonicatus & præbendæ ecclesiæ Rotho.& propter theologi. per sonā est eadē reseruata præbenda theologalis. in.§..j.ti. proximo.Idē si vacēt tēpore præstituto i.§.præfati.1. īfra.de col.Tertio ratiōe beneficiorū, vtpote si sint maiores

b ¶ In cathedralibus tamē,metropolitanis & collegitatis ecclesijs, in quarū statutis caueretur expresse,quòd nullus ibidē dignitatē,psonatū administrationē vel officium obtinere posset,nisi i illis actu canōicus existat,canonicos ad effectū dūtaxat inibi obtinēdi dignitatem,personatū administrationē vel officium huiusmodi,& non consequendi primā præbendam vacaturam creare posse intendimus.

dignitates & alia beneficia,de quibus in tit. proximo sup.Prouinc.fol.57. vers.Itē omnia quòd est notandū. Et licet hic nō excipiatur reseruatiōes ī corpore iuris clausæ de quibus in ca.2. de præb.in 6.clē. vna de rerū perm.& alias enūerat.d. Probus inaddit.ad Io.mona.in c.præsenti.de off.leg.in. 6.tamē tacite secūdū eum intelligūtur exceptæ perglo.in authē.qua i prouincia.C.vbi de cri.agi.opor. & in l.2.§. legatis.ff.de iud. vbi in derogatiōe priuilegiorū nō cōprehēduntur priuilegia in corpore iuris clausa.sic dicemus hic sublatis reseruatiōibus non cōprehēdi in corpore iuris clausas.glo.in l.hæres absens.in pri.ff.de iud.&i ti.de causis.in verbo,in iure. in prag. Vital.de Camba.in tract.clausu. clausula generali non obstātibus quibuscūq; priuileg.fol.8.in paruo vol. Roma.in repet.l.si vero.§.de viro.colla.18. fallē.22.ff.solu.matrimo.Decius consil.165. in fi. Quod probat iste tex.dū prohibet, quòd non fiat decætero,ergofactæ in corpore iuris nō tollūtur.& postea in tex.dicitur, si à sede emanauerint,ergo si à iure:vel alias essēt emanatæ,nō hic cōprehēdūtur. Dicit tamē Io.de mōteserrat.in.4.parte super prag.san.quòd ex magna & euidenti causa

Reseruationes in corpore iuris clausæ sunt exceptæ.

posset papa hoc in regno reseruare,vtpote si in ecclesia cathed. vel collegiat secularivel regulari nō reperiretur doct.tūc propter excellētem doctrinā liter.poterit ei reseruare episcop. Vide Dec. cōsi.168.Reue.quòd nō paterētur regnico, læ. Imo.perarestū curiæ parlamēti Parisi.prolatum anno.1496.die 19. April.fuerūt dānatæ nedū reseruationes sed etiā ipetratiōes cū regressu, vez quod vno decedente beneficiū reuertatur ad alterū,& hoc in causa magistri Frāsci.de stagno protonotarii,cōtra canonicos ecclesiæ Lugdu.& eod.arresto fuit i hoc regno prohibita reseruatio oim fructuū. Et quia hæc materia reseruationū parū vsu venit in palatiis cū omnino sit apud Gallos exosa, ideo eam missā facio cū satis superq;sit descripta per glo.prag.sanct.Et quomō capiatur per theologos,vide per Petrū Berchoriū in verbo reseruatio,qui optime explicat. An sit faciēda mentio reseruationis,tradit Feli.in c.in nostra.correla.5.de rescript.

Regressus, & reseruatio omnium fructuū prohibētur.

b ¶ Quāuis aūt reseruatiōes sint prohibitæ in hoc regno,Delphi.& comitatu Diēsi.ibi tamē papa creat canonicū ad effectum dūtaxat obtinēdi dignitatē,personatum, administrationē vel officiū in ecclesia metropolitana,cathedrali;seu collegiata,tā seculari q̄ regulari,cū hic generaliter loquatur,& nō distinguat:ideo nec ego. Et intellige quòd papa creet canonicū, siue statutis ecclesiæ caueatur expressè quod nullus ibi dignitatē obtineat,nisi sit actu canonicus:siue cōsuetudine ita obseruetur, vt cōius in ecclesiis huius regni.Et hæc creatio nō frāgit numerū canonicorū in ecclesia iam statutū.Imol.in c. vacante.de præb. Et quid possit iste canoni

De creatione canonici ad effectum obtinēdi dignitatē

cus honorarius facere, tradit Fede. de Senis cōsi. 290. quia in presenti. col. 3. doct. in c. dilecto. de præb. & .§. dicā. Istud est valde vtile pro nōinatis in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, vt faciāt se creare canonicos à papa ad effectū obtinēdi dignitatē ibi. Alioqui etiā si dignitates vacent in mensibus nominatorū, non debebūtur ipsis nominatis, vt dico in trac. nomi. q. 15. ver. 22. Vtilius tamen est scire, an legatus à latere possit creare canonicū ad hunc effectū. Videtur quòd non vt patet hic, quia sibi tantū reseruat papa: ergo inferior, vt pote legatus, nō poterit: quia tex. debet intelligi in casu in quo loquitur l. 1. ff. de magis. conuenien. Barb. cōsi. 57. præclare. col 2. in 1. vo. facit etiā l. cū prætor ff. de iud. Secundo dicit Car. in cle. si. q. 5. de præb. quòd papa indistinctè etiā ante vacatioнé præbēdæ pōt canoniā cōferre, legatus nō, sed reseruare poterit. Collec. i c. ecclesia. col. 7. de sortileg. Tertio quando in ecclesia est certus numerus canonicorū & præbēdarum statutus, & iuratus, ac per papā approbatus, non potest legatus illū numerū infringere glo. fin. in c. pro illorū, & c. dile. de præb. Specu. in ti. de lega. §. nūc tractemus. ver. sed si legatus. vbi dicit quòd si canonici reciperēt illū pro quo legatus mādat, teneret receptio. ✦ Ancha. in c. si eū de præb. in 6. & ibidē perus. ✦ ¶ In contrariū videtur. nā ordinarius pōt cōferre canoniā nō vacantē c. relatū c. dilectus. 1. de præb. c. cū super. de cōcess. præb. Et plus pōt legatus q̄ ordinarius. c. dilectus. de offi. leg. Secūdo potest legatus cōpellere canonicos, vt recipiāt aliquē in canonicū, & præbendā nō vacantē reseruare. tex. not. in c. si eū. & c. hi qui. de præb. in 6. & ibi Perus. Et cū hæc quæstio in hoc venerabili senatu Paris. mota fuisset tēpore Georgii de Ambasia. tūc legati in Francia, fuit per curiā cūclusum, & vt dicitur, in mēte Curiæ retentū, anno. 1512. die. 27. Aprilis, quòd legatus potuit ad istū effectū creare canonicos, ne pecuniæ ex regno ob hoc extrahantur, & ne res nūmariæ Galliæ diminuantur, vt in procemio supra pt3 quod per hoc fieret, & etiā quia hoc concordatū ad vtilitatē regni & regnicolarū est factū, vt ibidē patet & ista est regni vtilitas, vt omnibus apparet ergo. &c. ¶ Notandus est iste tex. hic dum dicit ad effectū duntaxat. quòd iste canonicus dicitur esse canōicus in herba. Io. And. in c. dilectus. 1. de præb. vt refert additio ad Panor. in c. in nostra. de rescrip. & habet nomē canonici inane & vacuū, nisi quo ad hūc effectū. Ancha. in c. eū cui de præb. in 6. & ius habet ventosum, dicit glo. in §. itē cēsuit ipsa. in verbo numerus, de col. in prag. Ideo infertur quòd alii canonici habentes præbēdā isti honorario præferuntur, & præcedere eū in honoribus debēt. No. Domi. in c. episcopus. 27. dist. refert de Ripa. lib. 1. respō. c. vlt. col. 2. quia habēs maiora stipēdia, præferri debet non habenti, vel minus habenti, l. nemo. C. off. magist. offi. ibi, vt is gradus cæteros antecellat, quē stipēdia meliora, vel labor prolixior fecerit anteire. Potest hic canonicus vocari minimus, vt dicitur in c. quæ fiuit. de his quæ fiunt à ma. part. ca. vbi Panor. dicit in 1. no. quòd quidā sunt canonici maximi, quoad ventrē quē habent maximū & tumidū, alii maiores, alii minimi: tū rōne defectus sciētiæ, dignitatis, ordinis, tū tēporis, seu receptionis. vide ibi. ¶ Secūdo infertur, quòd is canonicus creatus non poterit esse iudex delegatus à papa vel à legato, sicut alii canōici præbēdati i cathedralib us. ecclesiis secularibus c. statutū. in prin. de rescrip. in 6. cū ad effectū tantū obtinēdi dignitatē sit creatus. licet contrariū teneat glo. in extraua. sedes. de off. de leg. in verbo ius ad rē. in cōibus. Et an possit esse cōseruator, vide tex. & do. in c. fi. de off. de leg. in 6. quòd nō. ¶ Tertio, quòd dignitas nō est affecta isti canonico, quin possit alteri cōferri. nisi per nominatiōes, mādata, vel alio mō canonici adstringantur ad cōferendū: nā rōne huius canonicatus nō tenētur, quia ad effectū tantū

Legatus an possit creare canonicum ad effectum.

Canonicū honorariū alii canonici præcedūt.

Non pōt is canonicus esse iudex de legatus.

&c.& nō consequēdi primā præbēdā vacaturā, vt dicit hic tex.licet rōne canonicatus cōtrariū videatur.not.in.c. relatū de præb. &.c.dilectus ibidē c.si clericus.eo.tit.lib.6.

¶ Quarto, quod hic cano.nō poterit posses sione rōne huius canonicatus dignitatis vacātis propria auctoritate sibi apprehendere nec agere possessorio recuperādæ, antequā possessio dignitatis fuerit sibi tradita. licet cōtrariū teneat Pet. Ancha.in reg.sine pos sessione.col.27.de.re.iu.in.6.vt refert.Fel. in c.cū M.col.9.in fi.&seq.de cōst.per hāc rationem quo ad effectum tantū.

Dās pecuniā p ingressu an cōmittat simo.

¶ Quinto etiā infertur quod hic can.honorarius nil tenetur soluere pro suo ingressu, cū nil aut parū utilitatis habeat, licet canonici præbēdati ex ecclesiæ cōsuetudine soluāt, quod est simoniacū, vt i c.quoniā de simo.& c.ex multis 1.q.3. Vide tamē doct.in d.c.cū M.de cōst. Et an ingrediēs religionē & aliquid dās pro ingressu, cōmittat simo. quod sic, decidit c.tua nos & c.dilectus.2.de simonia.& d.c.quoniā. Aufre.i decisio. Tolosanis, q.311. Guid. Pape.in decisio.Delph. q.80. videmus.quod intelligevt ibi.dicitur, & distinguitur.

Nota de prandio Andegauensi.

☞ Et quid de prandio pro ingressu debito, vide Egidium de bella mera consil.31.quod mulier col.3.ver.2.vbi.dicit valere consuetudinem per c.ad apostolicam de simo.quæ est in ecclesia Andegauēsi, vt episcopus & aliæ dignitates in modum annui reditus teneantur canonicis & capellanis ecclesiæ singulis festis maioribus dare prandia consueta, in qua ecclesia fuit archidiaconus maior de bella mera, vt ipse refert in d.cōsi.31.& hæc cōsuetudo dandi prādia iti fuit nuper approbata per arestū & cōfirmata in supremo senatu. Parisi.anno.1536. die 21.Februarii. ✚ In magna camera ✚

¶ Sexto, nō tenebitur hic cano. in impetratiōe beneficii facere mētionē de hoc leui canonicatu, vt expresse Egid.de bella mera cō s.34.supposito.col.3.ver.suppositis decidit

¶ Septimo quis canonici alicuius ecclesiæ sint exēpti, vt Ceno.& Bituricē.canonicus tamē honorarius nō erit exēptus, sic expresse decidit Egid.de bella mera consi. 20.primo videre, col.2.ver.de canonicis. Nec domū præbēdatis affectā poterit hic habere in aliorū præiudiciū: quia ad effectū tantū &c.

¶ Octauo postq̄ hic canonicatus extinguitur siue desinit per mortē vel renunciationē,& sic facto beneficiati, tamē per adeptionem præbēdæ vel dignitatis, licet postea ei dem renunciet non vacabit leuis canonicatus, per not.in d.c.dilecto. vbi nō dicitur vacare canoni. supernumerarius, sed desinere vt not.etiā in c.cōstitutus de rescrip. ✚ c.si clericus. ibi cū remanserit in ea canōicus de præb.i 6. ✚ licet cōtrariū teneat gl.in verb. nūerus in ☞ Item censuit de colla. in prag. nec obstat tex.allegatus per eā in cle.fin.de præb.vbi quis nō potest habere duos canonicatus, verū est cū præbenda: quia iura dicunt quē non posse obtinere duas præbēdas in c.literas. de cōcess.præb. in eadē ecclesia vel diuersis c.fi.70. dist. quia per hoc frangitur numerus certus & cōstitus in ecclesiis Bonifa.in d.cle.vl. quod nō fit per hunc leuem canōicatū, ideo nō desinet per adeptionem alterius canonicatus & præbendæ, sed interim quiescet, sicut præscriptio tempore hostilitatis.c.ex transmissa de præscrip. Et ideo licet renūciet primæ dignitati, quā obtinebat ratione huius canonicatus sterilis, si tamē non renūciet eod.tenore huic canonicatui, nō vacabit,& sic poterit ratione illius vētosi canonicatus postea habere aliam dignitatē in ecclesia, quādiu viuet: tū quia id quod nostrū est sine facto nostro euelli non potest, tū etiam quia decet à principe beneficium esse mansurum. Regula decet de reg. iur.in 6. Nec refragatur quod debeat intelligi de prima dignitate per l.boues ☞ hoc sermone.ff.de ver.sig, vbi dixi quia hoc nō habet locū, quando dispositio est inducta per viam priuilegii, nā illud decet esse mansurū vt dixi, ita expresse tenet Fel. i c.innouamus

Reprehēditur gl. prag.

in fi. de treuga & pace, & maxime quando materia est fauorabilis secundū eum, vt est ista, tunc verba indefinite prolata, videlicet vt possit obtinere dignitatē, intelligi debēt de quacunq; tam prima q̄ secūda. c. vt circa de elec. in 6. Nec tenebitur hic canonicus residere, nec ecclesiæ in qua est creatus canonicus, seruire prout alii canonici. nā seruitium fit ob beneficiū c. fi. de rescrip. in 6. postq̄ nihil habet ab ecclesia, ergo sicut alii canonici nō tenebitur horis interesse & matutinis, quod est notandum.

¶ Nono nō poterit hic canonicatus cū alio permutari, nec propria beneficia sibi incompatibilia facit vacare, nec super isto quasi pro certo tit. poterit ordines recipere. glo. expressa in verbo, ius ad rem. in extrauag. 1. de off. deleg. in cōmunibus. quia cum extinguatur per mortē. c. dilecto. de præb. ita per resignationē. Et sic nil transferretur ad cōpermutātem. & natura permutationis est, quòd extrema permutata eadē numeraliter maneant etiā in beneficialibus, vt probatur per totum titulū de rerū permutat. quod nō esset in hoc casu. Hoc etiam videtur sequi Imol. in cle. vna col. 5. nu. 21. de re. permut. Et quia canonicus iste est tantum datus ad hunc effectū, & actus agentium nō debent operari vltra eorū intentionē l. non omnis. ff. si cert. pet. Decimo hæc creatio in canonicū sufficiet cū simplici signatura, quia ex ea perficitur gratia. c. institutiōis. 25. q. 2. scripsi in tracta. de pacifi. posse. nu. 50. versi sexto etiam. Vndecimo si collator dubitet istum esse canonicū honorarium eidem est insinuatio. literarum suæ creationis insinuāda argu. c. ordinarii de off. ordi. lib. 6. & c. cum personæ de priuileg. eo. lib. 6. poterit tamen exhibitio fieri quolibet tempore cū concordatum ad id nos nō astringat vt scripsi in tract. nomina. q. 14. nu. 41. & seq.

¶ Vltimo non habebit vocē in cap. nec distributiones quotidianas, nisi consuetas, nec intererit in actibus capitularibus. Imol. in (Distributiones quotidianas nō habet iste canonicus.) d. cle. fi. col. 2. de præb. nec gaudebit priuilegiis aliorū canonicorū. Bal. in l. administrantes. §. 1. ff. de excusa. tuto. glo. in §. itē censuit. in verbo, numerus. de colla. in prag. quanuis Archi. videatur tenere cōtra in c. hi qui. de præb. in 6. Reliqua de istis canonicis honorariis discutiēda omitto: quia cū lucrū illorū sit in herba, granum aduocatis non dant.

PRAEFATIO AD RVB.
De collationibus.

Hoc anno. 1535. in instaurata decretorum Parisiē. facultate interpretaturus Rub. de colla. in cōcord. sequentia præmitto ad totius tituli faciliorem elucidationem

¶ In primis sciendum est, concordatum de quo hic loquimur, esse legem datā communi cōcordia principū, videlicet Papæ, & Regis, arg. l. 1. §. conuentionis. ff. de pactis. & l. si voluntate. C. de resc in. venditio. Inde concorditer dicitur fieri, quod fit nemine cōtradicente. glo. in verbo singulis c. vbi. §. iidem cardinales. de elec. in 6. Et cōcordare & cōuenire parum differunt. c. pen. ibi, concordare nequeāt. & ibi nota. de elect. in 6. Et quia sunt duæ personæ, quibus mundus iste regitur, regalis videlicet & sacerdotalis: sicut reges præsunt in causis seculi, ita sacerdotes in causis dei c. nos si incōpetenter. §. sed notandū. 2. q. 7. Ideo hæ duæ personæ tulerunt has leges, vt sequitur. ¶ Secūdo præmittendum est, concordata facta esse, vt legerētur, & seruarentur in hoc Frāciæ regno, sicut aliæ regum cōstitutiones, vt patet in Rub. de cōclusi. Lateranen. cōcilii. Ideo his cōmotus, & quia nullus hactenus in his elucidandis [illegible]ripserat, interpretari cœpi hoc die. 18. [illegible]arii, & aliis diebus extraordinariis: vt hæc [illegible]staurata decretorum facultas omnibus frugem afferat, & hæc Parisien. maxime floreat. quod futurū spero. ¶ Tertio præmittendum est, quòd olim in synodo Eugenii statutū sanctie fuit, vt ab omnibus episcopis omnino cura & diligentia haberetur, vt magistri & doctores constituerentur, qui

(Quid sit cocordatum.) (Duæ sūt personæ qbus mū dus regitur.) (Cōcordata legi debēt in hoc Franciæ regno.) (Vnde origine habuerunt concordata.)

studia literarum, liberaliúmq; artiū dogmata assidue docerent: quia in his maxime diuina manifestantur atque declarantur mandata.c.de quibusdam.37.dist. verūtamen quia id tēporis magistri ab episcopis ordinabantur sine stipendiis & beneficiis, qui non poterant honeste viuere, ideo docere non porāt, quare vidēs concilium Lateranen. quòd os bouis triturantis ligari non debet. c. 25. Deuter. &.c.extirpandæ.in prin.de præb. & quòd mercenarius est dignus mercede.1. ad Cor.9.c.&.c.cum secundū.de præb. statuit in.c.quia de magist. quòd in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis præficeretur grāmaticus, qui doceret clericos illarum ecclesiarū gratis: in ecclesiis vero metropolitanis vt theologus eligeretur, qui doceret sacerdotes & alios in sacra pagina, quibus singulis voluit assignari prouentus vnius præbendæ quādiu docerēt: non tamen volebat quòd essent canonici. Et ista à concilio statuta fuere, vt docētis releuaretur necessitas, & vt via pateret discētibus ad doctrinā. d.c. quia. sed quia nil de religiosis statutum erat expresse, ideo Clemens v. in concil. Vien. ordinauit, vt ipsis monachis & aliis religiosis proficiendi in scientia, via oportuna nō desit, quòd in singulis eorum monasteriis, quibus ad hoc suppetūt facultates, idoneus præficeretur magister, qui eos in scientiis primitiuis instruat, ne adagio possit dici, monacho imperitior. Clemē.ne in agro.§. rursus. & §.ad ampliationem de stat.mona. ✠ & in constitu.benedictinis.c.6.de studiis. ✠ Verūenimuero, quia studiū theologiæ deficiebat propter vnū tātum theologum, ideo in concilio Basilien. fuit statutū, vt in singulis ecclesiis cathedralibus theologus constitueretur, qui ibidē canonicatum & præbendam haberet, vt prædicare, & legere posset: quod bonū visum fuit primo ecclesiæ gallicanæ: ideo id approbauit, vt in prag. habetur in.§. ordinat. Et postea cōcordatū fuit inter sanctissimum papā & dominum nostrū regem, vt illud seruaretur patet in hoc ti.de colla.§. 1 Et hoc optima ratione fuit introductū, videlicet vt errores vitentur, & reprobentur: qui nisi agnoscantur, reprobari non possunt c.legimus.37.dist.c.fin.24.q.3. vnde ex defectu doctrinæ olim euenit veteres plures deos coluisse Sap.13.c. Non cognoscentes qui esset omnium rerum artifex: aut ignem aut aërem, aut gyrū stellarū, aut solem, rectores omniū terrarum putauerūt.c. qui sine.26.q. 2. &.q.5.c.nec mirū. Alias ratiōes tradit gl. in.§.sequitur.in verbo afferat, eo.tit.in prag. & originē.cōcordatorū latius tradūt primæ literæ Ro.ponti. supra. in proœmio.ibi cernere licet ✠ vbi etiam scripsi. ✠ ¶ Quarto præmittendū est quòd conciliū Basilien.cōgregatum vidit etiā ecclesias indigere viris literatis, vt dicitur in.c. cū ex eo.de elec. in 6. quibus minime prouidebatur, sed post exhaustum patrimoniū in acquirēdo scientiā, opus erat quòd mēdicarent prætextu paupertatis, de qua in authē.habita.C. ne filius pro patre. & ibi dixi. Et ideo prouidere voluit hoc ordine, quòd singuli collatores graduatis qui in acquirendo gradū exhauserunt patrimonium, tertiā partem beneficiorū in recōpensatiōnē tam laborum q̃ bonorū in studio expensorū conferāt, quod approbauit ecclesia gallicana, vt patet in titu.de colla. vbi fusius declaratur in pragma.sanc. ¶ Quinto præmittendū est, quòd hæc prag. fuit Rom. pontifici & ordinariis collatoribus exosa, adeo vt eam hæresim appellarēt: & scissurā ecclesiæ, & mēbra diaboli vocauit Barb. in c.mādatum. col.5.de rescrip. ideo cū Ludo. xi. anteq̃ ad regnū peruenisset, promisisset Papæ se prag. deleturū cū rex creatus esset, quod contigit; ideo promissi memor Sixtus Pont. maximus ad eum legatum Ioan. Baluam monachū irregularem pro antiquanda dicta prag. misit. rex egregii animi fidē obstrictam liberare cupiēs prag. sublatā iri voluit: sed schola Parisiaca restitit, & Ioā. Romanus regius tunc procurator, quibus mul-

Cur theologo datur præbenda.

Quare statutū primo fuit vt literatis prouideretur.

Pragmatica erat papæ & ordinariis exosa.

tã dolosus ille Bellua minatus fuit, vt etiam meminit Benedic. in repet.c. Raynutius.in verb.& vxorẽ.nu.450.& sequent. & in ver bo,si absque.in 2.de substi. fideicõmissa.nu. 44.de testa. Tandẽ quædã concordata fue runt inter Sixtum & Ludouicum inita, quæ non fuerunt recepta, vt in extraua.ad regi mẽ de maior.in communibus. & Gagui. lib. 10.in vita Ludouici x 1, versi. fama ante hos dies &c.fol.263.& habetur in rub. de cõst.§. vnde supra.eo.& glo.in.§.nõ volumus de col la.in prag.In verb. quatuor. Verũenimuero quia non fuerunt à regnicolis (vt dixi) rece pta,ideo non ligauerũt,glo.in.c.1.de treuga. Et ideo semper erat inter summum pontifi cem & Franciæ regẽ pro prag.controuersia. quare instigante diuina gratia Leo Papa X, & christianissimus Franciscus Franciæ rex, huius nominis primus hæc concordata tule runt,anno.1517. apud Bononiam, quæ fuere recepta,vt videre licet in quibusdam.

¶ Sexto præmittendũ est,quòd in his cõcor datis theologo in primis de præbẽda(quam theologalem vocarunt) prouideri voluerũt, tam in ecclesiis metropolitanis q̃ cathedra libus,vt studium theologiæ magis ac magis ampliaretur: vt plane demonstratur infra eod.§.1.statuerũntque tertiã partem benefi ciorum conferẽdam esse nominatis gradua tis ac rite qualificatis. Verũtamen erat diffi cile elucidare turnum in prag. statutum, & scire tertiam partem nominatis & gradua tis debitam.Ideo clarius concordata statue runt,vt loco tertiæ partis beneficiorum, ter tia pars temporis graduatis & nominatis as signaretur,intra quod tempus,beneficiã va cantia nominatis & graduatis conferrẽtur, & hoc statutum est in hoc titu. maxime, & est optima declaratio, quam summe optauit fieri glo.in ver.ordo.§.item placuit. eo. titu. in prag. ¶ Vltimo præmittendum est, quòd ista cõstitutio volens prouidere literatis,est conformis legi tam diuinæ,q̃ naturali, cano nicæ & ciuili. Primo diuinæ, in qua dicitur,

Bona declaratio cõcordatorũ pro graduatis & nominatis.

Prouidere literatis est iuri diuino canonico & ciuili conforme.

quòd cum Abraham descendisset in Aegy ptum, docuit sacerdotes Aegypti astrono miam,& tunc cœperunt illam scientiam stu dere,& à rege habebant victum, vt dicit Io sep. lib.1.antiq. & sacerdotibus in Aegypto primo philosophiæ vacare cõcessum est, Ari stotel.in.1.Meta.quos refert Cõrad.in trac. de contract. q.73. sic vult in hoc titu. pro uideri doctoribus & graduatis. Item in lege noua diuina dicitur.1.Cor.9.ca. Quis mili tat suis stipendiis vnquam? quis plantat vi neam, & de fructu eius non edit? Nescitis quòd qui in sacrario operantur, quæ de sa crario sunt, edunt? & qui altari deseruiunt, cum altario participant? & L u.10.c. permi sit Christus discipulis comedere & bibere, dicens, In quãcunque domum intraueritis, in eadem manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt. dignus est enim mercena rius mercede sua. sic dignus est docens,mer cede.& Oseæ.4.dicitur, Tu scientiam repu listi,& ego te repellam,ne sacerdotio funga garis mihi.facit.c. si iusta.38.dis.plene. Feli. in.c. si quando. col.9.ver. dum glo.dicit.de rescrip. ¶ Item conformis est legi naturali, qua cauetur, vt filii alant parentes suos: si cut contrà pater suos filios.l. si quis à libe ris.ff.de liber.agnoscẽd.l.1.in fin. & sequẽt. ff.de iusti.& iur. Sed doctores & alii gradua ti dicuntur parentes illorũ quos docuerunt. l.1.C.de excusatio. artific. lib.10. & ad Ga latas.4.c.dicitur, Filioli mei quos iterũ par turio.&.1.ad Corinthios 4.c. Ego per euan geliũ vos genui.&.1.ad Corinthios.9.c. di citur,Si vobis seminamus spiritualia, est ma gnum si metamus carnalia vestra?c. cum ex officii.de præscrip. Vnde cum præceptores alãt animas discipulorum,& anima est plus quam esca,Lucæ.12.c. & præferenda omni bus rebus.l. sancimus.C.de sacrosan. eccle. ergo ipsi sunt alendi, & non possunt melius ali, quàm quòd prouideatur eis de benefi ciis. ergo hæc constitutio volens vt eis pro uideatur,est illi iuri conformis. ¶ Item con

Discipulus an præceptorẽ alere teneatur.

uenit legi canonicæ volenti prouideri viris literatis, & nõ asinis deferratis, dicit Io. Mo. in c. cum ex eo. de elec. in. 6. no. in c. cum in cunctis. in prin. de ele. Imo ignarus est iuri magis exosus q̃ homicida. c. fi. de ætа. & q̃l. tenent Inno. & Panor. in c. cum nostris. de cõces. præb. ¶ Item conuenit præterea legi ciuili, in authen. habita. C. ne fil. pro patre. & in proœmio ff. orum, & in. §. fi. in proœmio Instit. Ex his ergo patet cõstitutionẽ istam & animæ & corpori salubrem esse, & ideo ✝ literatis & graduatis fauẽdum est vt dixi supra in rub. de approb. cõuẽto. in glo. personæ. ✝ ¶ Insuper quæro an altera pars valeat derogare his concordatis. Grauis est quæstio & ardua: super qua possum dicere, Ista non decẽt humeros gestamina nostros. Barba. cõsil. 1. vol. 1. Dicam tamẽ quid in ea sentiã. Primo videtur quòd sic, quia cõditori licet aduersus suam constitutionẽ dispẽsare, etiã sine causa. nã sicut fuit motus ad faciendũ, ita ad tollendũ siue dispẽsandũ. est enim par ius ligãdi & soluẽdi. c. verbum. de pœni. dis. 1. l. qui condemnare. ff. de re iud. Eius est nolle, qui potest & velle. l. eius. ff. de reg. iur. Secundo legimus apostolicam sedem olim Antiochiæ existentẽ, iussu domini per b. Petrum Romam translatam. c. rogamus. 24. q. 1. vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi gẽtilium principes habitabant, illic ecclesiarum principes morerẽtur. c. beati. 2. q. 7. Et mutationes cathedralium ecclesiarum suadente necessitate & vtilitate fieri posse nõ ignoramus. c. mutationes. 7. q. 1. ac mutationes sanctorum. c. tribus. de con. dis. 1. c. siquis vult. 16. q. 7. sic & constitutionum mutationes. ¶ Tertio papa & rex habent plenitudinem potestatis. l. princeps. ff. de legi. c. proposuit. de conces. præb. Bal. in. c. fi. de prohib. feu. alie. per Feder. Et licet sint iudices ordinarii hominũ, tamẽ sunt delegati dei, Papa videlicet in spiritualibus, Rex in temporalibus. glo. sing. in proœmio Volu. in. 1. glo. quam notat Barba.

Vna pars an cõcordatis derogare possit.

Mutationes ecclesiarum & sanctorũ fieri possunt.

Papa & rex sunt delegati dei. licet sint hominũ iudices ordinati.

in repet. c. Raynaldus. col. 77. de testa. & cõsil. 34. col. 21. in. 2. volu. & consil. 1. col. 3. in 3. vol. D. Boẽr. in tracta. de auctori. sacri magni cõcilii. in additio. ad Mõtaigne. fol. 28. ¶ Contrarium credo verius, quia concordata contractus vim habent, vt patet infra de firma & irreuocabili cõcordato. stabilita. & contractus ligant etiam principẽ. c. 1. de proba. c. posteaquam. 25. q. 2. c. 1. de natura feudi. Nil est quod ampliore luce presulgeat, q̃ recta fides in prĩcipe. epistola, Inter claras. C. de summa trinita. glo. in. c. ad apostolicæ. de re iud. in. 6. Et concordata habent vim decreti, vt quicquid factum fuerit contra illa, non teneat. Domi. consi. 56. inter sanctissimum. co. vl. ¶ Item quando cõstitutio trãsit in contractum, reuocari non potest in preiudicium eorum quibus ius ex eadem quæsitũ est. Innoc. in. c. nouit. de iud. Ioan. And. in addit. ad Specul. in titu. de censi. §. nunc dicẽdũ. versic. quid si vniuersitas. Bar. in. l. hi qui. C. de excus. munerum lib. x. Refert Roma. consi. 352. quæritur. col. 3. Deus ipse seruauit quod promisit Abrahæ, Gene. 22. Multiplicabo semẽ tuum &c. Item de spiritussancti missione, Lucæ vlt. Ego mittam promissum patris mei in vos spiritum. ergo & principes debent seruare. Nec obstat quòd constitutionem conditor reuocare potest, quia, fateor, nisi transeat in contractum, tunc tollere, vel dispensare aduersus eam, nõ potest, arg. l. quod semel. ff. de decret. ab ord. faciẽd. Innoc. in d. c. nouit. de iudic. Bal. in. c. Innotuit. col. 1. de electio. Roma. d. cõsil. 325. quo ad primum. col. penult. versic. 1. nisi constitutio. & consil. 116. visis necessarus. col. 1. Ratio est, quia si esset in voluntate principis cõtractum factũ infringere, nullus cum eo contrahere vellet, & sic commercio hominũ careret contrahendo, quod esset absurdum: vt qui est princeps omnium, cõmercio omniũ careret: & qui est omnium præsul, esset omnium exul. verba sunt Bal. in. l. princeps. ff. de legi. Alex. cõsil. vlti. numero. 22. in. 4. vo

Constitutio nõ reuocatur qñ trãsit in cõtractum.

Plures rationes quare princeps contractum nõ reuocet.

lu.Barba.in consil.2.à Ioue. col.2.in.4.vol. Alber.Brunus in consi.2.viso themate.col. 4.& consil.12.patres.col.6.& de ripa in lib. 2.responso.c.28.Allobrogum. Ias.in.l.si pe cunia.col.5.nu.13.ff.de condict. caus. data. Et magna pœna est inter homines esse,& hominũ carere commercio.l.hi qui sanctã. C. de aposta. vt erat Tantalus, prout poetæ di cunt, vt Horatius Satyra.1. Tantalus à la bris sitiens fugientia captat flumina.

¶ Secunda ratio est,quia nullus potest contra substantiã actus illo remanente dispone re.l.cũ precario.ff.de preca.glo.in.c.2.de cõ sue.in.6.l.vbi.ff.de do.cau.mor.sed substan tia cõtractus est, vt sit vltro citroq; obligatorius.l. Labeo.ff.de verb.signi. ergo princeps cõtrahẽdo substãtiæ cõtractus se subiicit, alioqui non esset contractus, sic in simili dicitur in c.cum ad monasteriũ.de statu mona.¶ Tertia ratio est,quia id quod nostrum est, sine facto nostro à nobis non potest auelli.l.id quod nostrũ.ff.de reg.iur.Ro ma.consi.352.quæritur.col.vlti.sed per con tractum nobis quæris,ergo non poterit auel li sine nostro facto.¶ Quarto non seruare fi dem contractus,est mẽtiri.l.dolus.ff.manda. & mendaciũ abominabile est in ore principis maxime.Bal.cõsil.24.ius abbatialis. vol. 2.ergo fidem seruare debet contractus.

¶ Quinto contractus sui natura est trãsmissibilis ad hæredes.§.ex conditionali. & ibi Christopho. Porc.instit.de verb. obli. Bal. consilio.159.super eo.col.2.in.3.volu.

¶ Sexto de iure naturali obligatur princeps propter consensum.l.i.ff. de pact. ideo non potest tolli per principẽ. Dec. consi.286. in causa.& consi.292.& pro tenui.col.vltima.

¶ Septimo si princeps non obligaretur ex contractu,nec contrahens secum,ex natura tam contractus quàm correlatiuorum. l. 2. C.de indic. viduita.tollen.& ibi Ias.

¶ Octauo contractus sunt de iure gentium, cui non potest derogare princeps.glo.in.l.2. C. de præcib.imperato. offeren.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.l.eas. de capit. diminutio.vbi dicitur quod ciuilis ratio non potest iura naturalia tollere.§. sed naturalia instit. de iure natura.l.bona fides.ff.deposit.

¶ Nono in contractibus princeps consideratur vt priuatus, qui à principio contrahere potest vel non,sed postea factum contractum obseruare tenetur, sicut & priuatus.l. sicut.C.de actio. & oblig.sic consuluit Decius.d.consil.286.in causa.col.penult.

¶ Decimo,naturalis ratio vult, vt quæ in cõtrahẽtibus placuerũt,ea seruare teneantur l.1.ff.de pact.& graue est fidem fallere.l.1.ff. de consti.pecu. Et sic licet princeps sit solutus legibus,non tamẽ dictamine rationis naturalis,nec lege naturæ.verba sunt Bal.in.l. 2.col.6.numero 40.C.de seruit.& aqua.Decius consi.48.& mature.col.3.Itẽ dicit Dauid psal.148.Statuit ea in æternum & in seculum seculi:præceptum posuit, & non præteribit. Et ista est communis cõclusio vtriusque iuris professorũ,quòd papa & alii principes ex pacto & contractu obligentur.Bar. & alii in.l.digna vox.C de legib.Bal.in.l.fi. C.de trãsac.&.l.ex imperfecto.de testa.Ias. in.l.ciuitas.col.3.ff. si certum petat. & consil.1.vol.1.Io.de ana.in consil.81.viso instru mẽto.col.2. & omnes in.d.c.1.de prob. Decius consil.410.in causa & consil.689.viso, collo.2.Antho. nicell. in concord. iuris.vl. est que communis opinio aliorum, quos si ci tare,turbæ lectores fatigare possent. eos igi tur nũc missos facio. ¶ Vndecimo æqualitas in contractibus requiritur, & ideo in illis princeps iure communi vtitur. Bal. in c. 1.de natura feudi refert Decius consil. 580. quæritur. ¶ Vltimo facit dictnm Bal. in c.cum omnes.de consti. quem refert Feli.in c.cum accessissent.col.2.nu.5.eo.ti.quod si episcopus cum concensu capituli (qui aliâs erat necessarius) fecerit statuta, quòd solus episcopus non poterit ea reuocare,sic nec alter concordata.& sic concluditur, quòd alter,videlicet papa vel rex,concordata reuo-

Princeps nõ est solut⁹ à lege naturæ nec à ratione.

b.i.

care non possit. imo si esset fas dicere, cōcludendum esset, nec papā cum rege concordata posse reuocare, quia omnis res per quascūque causas nascitur, per easdē dissoluitur. c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. illo tit. Sed ista concordata fuerunt inita inter papam sedē apostolicam, & regē ac regnū Franciæ, vt patet in rub. de firma & irreuoc. cons cord. stabi. in prin. ergo &c. & in vers. necnō sic dicitur. Necnon irritū & inane quicquid secus super his, vel eorū aliquo, à quoquam quauis auctoritate, etiam per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignorāter contigerit attētari decernimus. ecce ibi tex. formalē pro huius quæstionis decisione.

Concordata fuere inita inter papā sedē apostolicam, & regem ac regnū

¶ Quæro an successor possit reuocare contractū factum à prædecessore? videtur quòd sic: quia licet princeps ligetur contractu, nō tamen successor, nam contractus principis non transit in successorē, qui non habet causam à prædecessore. morte enim regis finitur honor regis, dicit expresse Bal. in l. si pater. C. si pēde. appel. mors interuenerit. l. lex vectigali. ff. de pig. ¶ Secundo papa, imperator vel rex non potest imponere legem suo successori. Io. Mona. in c. a. 1. de const. in 6. Bal. in procemio feudo. col. 8. versi. expedita. & c. 1. in princ. col. vl. qui feu. dare possunt. post glo. ibi in ver. abbatissam. & Anto. de Butr. in consil. 74. visis statutis. col. 1. per c. innotuit. de elect. paulo post princ. ibi, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eum, imo eadem potestate functuris. ¶ Tertio par in parem nō habet imperium. l. 4. ff. de arbitris l. ille à quo. §. tempestiuum, ad trebel. & dicit Bal. in proœ. ffo rum. col. 4. versi. sed oppo. quod sicut imperator non potest imponere successori legem legis, ita nec legem cōtractus. nam omnis auctoritas pēdet ex lege. l. legitima. ff. de pact. plenissime Barb. cōsi. 1. in. 1. vol. ¶ Contrarium est verius per tex. in. d. c. 1. ibi prædecessores tuos. de probat. l. si. ff. de donat. inter vir. & vxor. quia successor censetur vna persona cum prædecessore. in authē. de iureiuran. à morient. præsti. coll. 4. dicit iurisconsultus legionem eādem haberi ex qua multi decessissent, quorum in locum alii suffecti essent: & populum eūdem hoc tempore putari, qui abhinc centum annis fuisset, cum ex illis nemo nunc viueret. in. l. proponebatur. ff. de iud. Ideo dicit Bar. in. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. quòd cōcessio seu donatio facta à rege, quæ non affert magnum præiudicium iurisdictioni regali, præiudicat successori in regno. per c. abbate sane. de re iud. in 6. Oldra. cōsi. 95. ex forma.

Successor an cōtractū reuocare possit.

Donatio facta à rege q̄ non magnū affert præiudiciū, præiudicat successori.

¶ Item dicit Bald. in. l. digna vox C. de legib. quòd pacta & concordata quæ fierent hodie cum regibus Franciæ & Angliæ, porrigerentur ad successores. Et sic successor ligatur ex pactis & concordatis initis cum prædecessore. Bald. in c. 1. qui success. feud. da. teneantur. Et idem Bald. consil. 271. casus Silii. in primo vol. & consi. 371. verba Cyni. in. 3. vol. plene do. Ioan. Igneus Rothomagen. præsidens excellētissimus in repet. l. donationes col. 2. & seq. C. de dona. Inter virum & vxor. Et ista est vera & communis conclusio vtriusque iuris doctorum, videlicet quòd contractus principis transit ad suos successores, ac eis præiudicat, & obligat, vt tenet Iason in consil. 10. videretur. col. 3. in. 3. vol. facit quod notat Oldra. consi. 94. eleganter in fi. vbi sententiam latam contra vnum, nocere successori asserit. Calca. consi. 62. factum tale. col. 2. Et allegata in contrarium non procedunt in contractibus vel pactis gestis per principem. Domi. cōsi. 74. attentis, col. 1. Bologni, consi. 6. viso igitur. col. pen. nisi cōcederet Regalia. c. intellecto de iureiur. quia sicut nō potest iura successorum subuertere, ita nec minuere. l. si optio. ff. qui & à qui. ca. 1. quæ sint regal. Ias. consi. 1. col. 3. vol. 1. & d. consil. 10. in fi. vol. 3. Intellige quādo pacta essent inita sub nomine dignitatis. ca. quoniā abbas. de off. delegat. vt hic sunt inter papam & sedem apo

Successor ligatur pactis prædecessoris. fallit vt infra.

ftolicam,& regem ac regnum:ergo à papa,à sede, & à rege ac regno seruari debent, & etiam à successoribus,quia dignitas non moritur.c.si gratiose.de rescrip.in 6, & sic semper erit sedes apostolica,& regnum Fráciæ. ¶ Item quando aliquid statuitur super fide & moribus à papa, successor eius non potest hoc reuocare.extrauag.quorundam versi.ad impugnandas de verb.signifi. in extra. Ioan,22. Anthо. Nicellus in concord.vltima. glos.iuris canonici & ciuilis, vbi tradit quatuor limitationes.vide glo.in verbo.iuret.§.decreuit.de electio.in prag.

¶ Item quando pacta sunt realia, vtpote facta sub nomine gentis. tunc etiam transeũt ad successores.l. conuentionum.ff. de pact. Bal.in d.l. digna vox. in fi. nisi dolus interuenerit ex parte vnius, quia gesta dolo, rata prætor nõ habet.l.1.& per totum.ff.de dolo. ¶ Item quando fit mentio successorum, tũc sunt in rem scripta.Bal.consi.159.super eod. col.2.vol.3. ¶ Item priuilegium licet in contractum transiuerit, tamen potest princeps illud reuocare ex causa publica, & iusta.l. si hominem.ff.mãda.Soci.consi.4.super quæstione.col.3.vol.3.Alexan.consil.16.in causa.col.penult.volu.5.Quando illa reuocatio fit in præiudicium subditi reuocantis, secus in subdito alterius principis, vtpote in Hispano vel Anglo à quo priuilegium auferri non posset. Alexan.consi. vlt.nume.19.in 4.vol. per c.in nostra.de iniur.& ibi Innoc.& alii.Ias.consil.227.col.11. versi.14.in 2. vol. vt quando concedit exemptionẽ venientibus de nouo ad habitandum in aliquo loco.Bart.in.l.omnes.ff.de iusti.& iur. Alex. consil.54.viso puncto, in.4.volu. Barba. in rep.c.cum M.col.26.nu.70. de constitu. Roma.in repe.l.si vero.§. de viro fallent. 24.ff.solu.matrimo. Et quando dicatur iusta causa,Ias.d. consil.1. col.10.volu.1. vide aliam limitationem per Bald.in.ca. vno.qui successo.feud.da.col.2.

Priuilegiũ datũ venienti ad habitãdũ in aliquo lo co,an reuocetur.

¶ Item quando priuilegium concessum est ob remunerationem, vtpote, quando princeps concessit ob laborum remuneratione, quos pro reipublicæ vtilitate subditi perpessi sunt (vt nuper habitatores Peronæ,qui ob eorum benemerita exemptionibus taliarum, ac aliis priuilegiis à rege hoc anno. 1536. donati sunt in mense Februario. hi enim Saguntinos longo superant interuallo. Illi enim pertinacia quadam in foro igni extructo quicquid erat preciosarum rerum in eum coniecerunt, ac demum se, suósque liberos ne in hostium manus venirent: hi vero eorum prudentia ac prouidentia seipsos liberósque, ac res suas à faucibus inimicorum eripuerunt: vnde adagio dici potest, Peron.defensio,id est,mirabilis,ac prudens) nõ potest reuocari etiam prætextu ingratitudinis.l.si pater.§.fin.ff.de donatio. Bald.in.l.si cum mihi de dolo. Roma. consil.436. quod indultum.Et derogatio generalis priuilegiorum non tollit hoc priuilegium Roman. in repet.l. si vero §. de viro fallen. 24.ff. solut. matrimo. Tiraquel. in repet.l. si vnquam in verbo donatione.nu.13.C.de donatio. Ideo cum hæc concordata ligent tam papam quàm regem, & suos successores, fortius & suos subditos. quod intellige in his quæ fuerunt recepta, & quæ tangunt commodum ecclesiæ gallicanæ. glos.in cap.1.de treuga.Et ideo quo ad expressionem veri valoris non fuerunt per regnicolas recepta, licet statutum fuerit in concord. in rubr. de manda.apost.in fin. quòd verus valor exprimatur,alioqui gratiæ sint ipso iure nullæ,si à summo pontifice emanatæ sint: quia regnicolæ, vt fulgura, constitutiones bursales odio persequuntur, & quantum in se est abuciunt. Istis ero contentus, recordatus dicti sapientis Catonis, Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.& quia sunt supra caput. ¶ Postremo, vt inter iurisconsultos materia collationũ est vtilis & ardua, teste Paul. in rub.C.de colla.sic apud canonum professores est valde vtilis, ideo attingẽda,iuxta.l.

De priuilegiis Peroneñ. ciuium.

Cõcorda ta in qui bus non sunt à re gnicolis recepta.

Collatio nũ mate ria vtro que iure vtilis est.

legati.ff. de liber. lega. & quia hæ sunt leges regni, ideo sciri debent, vt sciantur. Sequitur rubrica.

Collatio quot modis accipitur. a ¶ De collationibus.] Pro cuius elucidatio ne inprimis videndũ est, quot modis capiatur collatio. Primo igitur expediendo materiam rubricæ, a ¶ De collationibus. collatio accipitur secundum quosdã pro diuisione librorũ, vt in li. authẽ. colla.1.2.& seq. Vel, & melius, pro libro.vt colla.1.id est,lib.1. ¶ Secundo dicitur publici muneris impositio.l.1.C. de epis. & cleri. & in rubr. de collatori.colla.9. & in rub. de collatio.donator.C.li.10.& ibidem de colla. æris.& lib.11.de colla.fundo.patrimo.¶ Tertio accipitur pro disputatione quam faciunt inuicem doctores vel scholastici conferẽdo de aliqua quæstione. Decius & alii in rubr. de colla.C. ¶ Quarto pro quadam communicatione rei propriæ causa diuidendi pro portionibus hæreditariis.l. illã.§.fi.C. de colla.& est in commune latio.dicit glo. in rub. ff. de colla. bono. & ita accipitur ibidem, & de colla.dotis.& in rub.C.de colla.& ibi passim per iurisconsultos.¶ Quinto pro comparatione, vt in in authẽ.de instru.cautel.& fide in princ.colla.6. & ibi glo.in verb. collatio. & §. si vero etiam. in authen. de his qui ingrediuntur ad appella.colla.5.¶ Sexto pro collatione vini. Salic.in.l.si emancipati.col. 1.C.de colla.quæ optime exercetur in Francia. Galli enim homines frequẽter inuitant ad collationem. ¶ Septimo pro assignatione beneficii ecclesiastici, quam prælatus facit de aliquo beneficio vacante: & proprie est translatio iuris libera. Panor.in c.ex frequentibus.col.penult.c.authoritate. colũ.2. de instit. Domi. & alii in c. cum in illis.§. 1. de præb. in.6. & ita accipitur hic, & in iure pontificio sic communius accipitur. Aliis etiam modis accipitur apud rhetores & grãmaticos,apud quos cernere licet. Hic tamen nota quod tex.vult tractare quomodo & quibus conferenda sint beneficia in hoc Franciæ regno. Vt intelligatis,primo de iure dicam breui, qualiter conferenda sint beneficia:secundo, à quo:tertio, quibus personis: quarto, intra quod tempus. postea ad leges regni veniam. ¶ Ad primum qualiter conferenda sint beneficia de iure? Respon.pure,palam, libere,& sine diminutione. Primo purẽ debent conferri,videlicet sine pacto, & sine conditione.c.fi.de pact.c.quam pio.1.q.2. nã huiusmodi conditiones simoniam inducunt c. cum pridẽ de pact. siue sint tacitæ siue expressæ.c. per laicos. 16.q.7. ¶ Item non debet interuenire modus, qui æquipollet conditioni.C. de donat. quæ sub modo.l.1.& c. verum.de condit.apposi. Imo magis obligat modus,quàm conditio. nam si is cui sub modo aliquid relinquitur, caueat de implendo modum, statim agere potest.l. si tibi legatum.ff.de legat.3.l.quibus diebus §.fi.de condit. & demonst. secus in conditione, cuius implementum expectari debet.l. qui hæredi. §.fi.ff.de condit.& demonst.l.cum in testamento.de fideic.liberta.

Gallis inuitãt homines ad collatio nem.

Collatio quomodo sumatur in iure pontificio.

Qualiter de iure cõferẽda sint beneficia.

¶ Palàm etiam debent conferri, alioqui suspecta est collatio.c. vno.§. porro. vt ecclesiasti.beneficia.facit.l. non existimo.ff.de administr.tuto.c. clericus.81. dist. non tamen ob hoc reprobantur collationes, dummodo is cui confertur,capax fit.arg.l.1.C. de delatorib.li.10.Perus.in c.si tibi absenti de præb. lib.6.& sic inoleuit consuetudo,vt in cameris suis paucis præsentibus episcopi beneficia conferant. Non admittuntur tamen vt audiui, collationes episcoporũ sine testibus conscriptæ,senatuscõsulto dictante, vt fraudes vitẽtur: ✝ de quo plenius scripsi in tracta nomina.q.x.nu.22. nã literis episcopi in preiudicium aliorũ credi nõ debet sine testibus Archid.in.c. vt circa colũ.2.in ver. Instrumẽto publico.de electio.lib.vi. & in decisio.rotæ causa vltima ✝ & si interuenerit diutina occultatio,collatio præsumetur fraudulosa,& ex quibusdã circunstantiis, vt d.c.

Collatio clã facta est valida

Intellect' ad te gulā cancella. de publicandis resignationibus.

vno hodie est decisum per regulā cācel. 34. Quòd si resignatio in curia nō fuerit publicata intra sex menses, nec is in cuius vtilita tem est resignatum, possessionē adeptus fuerit intra id temporis, & resignans moriatur in possessione, beneficia ex illa occultatione censentur per mortem vacare.

☞ Quæ regula fuit publicata in hoc parlamento die 27. Augusti. anno. 1492. & demū arrestis curiæ confirmata, contra Guillemū Carton pro magistro Hugone Rogier anno. 1504. die 4. Augusti, & anno. 1505. die. 23. Decemb. & anno. 1526. die 7. Septemb. & aliis pluribus arrestis. Ita quòd in hoc regno seruatur ad vnguē. & vbi debeat publicari dixi in glo. in quo ✠. cum vero in addit. ſ. eodem. ☜ ¶ Idem si fuerit extra curiam resignatum, & infra mensem non fuerit resignatio publicata, vt ibidem dicitur. Et intellige quādo resignans moritur: secus si viuat, quia semper possessio accipi potest, vt ibi dicit glo. vide Domi. consi. 85. & Roma. com. 337. quo ad primum. colū. 2. Electiones vero clādestinæ reprobantur, in c. quia propter. ✠. fi. de elec. ¶ Tertio libere, id est, puro iusto, & rationabili motu, non carnali, vt Abacuc 2. cap. dicitur: Væ qui ædificant ciuitatem, scilicet sanctam, in sanguinibus c. graue. & c. relatum. de præb. & c. vno in fin. vt ecclesiastica bene. & c. ad supplicationē. de renūciat. quia non sanguini. sed vitæ meritis sunt ecclesiastica beneficia conferenda c. Moyses. 8. q. 1. vel libere, & non per pecuniam: vel auaro modo. c. si quis præbendas. 1. q. 3. c. dilectissimi 8. q. 2.

¶ Item libere, non vero beneficium viuentis c. 1. de concess. præb. Expono fusius verbum libere, in ✠. præfati que ordinarii. glo. libere. ſ. eod. ¶ Quarto sine aliqua diminutione c. vno. ✠. pē. vt ecclesia benefi. c. de monachis. & c. auaritiæ. de præb. facit c. prohibemus. & c. grauis. de censib. Ideo episcopus non potest sibi retinere pensionem conferē do beneficiū nec suo nepoti iuueni, qui non

Eps pensionē an possit & suo retinere nepote in beneficii collatiōe

potest obtinere illud beneficium c. extirpan da ✠. qui vero. in fi. de præb. & ibi Panor. & Imol. vt dixi in tracta. de pacificis possess. hoc lib. ¶ Secundo est vidēdū, à quo conferantur. Respon. aliquando à papa c. si à se de. de præb. lib. 6. & c. si gratiose. de rescript. eod. lib. cū infinitis similibus. ☞ Et an concilium generale possit beneficia conferre: tradit Panor. in disputat. prima. incipien. episcopus. in 4. dubio. refert Io. de selua in tractа. de benefi. in 2. parte q. secunda. ☜

A quo cōferantur beneficia

¶ Aliquādo à legato de latere c. 1. de de offi. lega. lib. 6. c. dilecto. cū similibus de præbēd. & ibi dixi hoc anno.

¶ Item quandoq; ab episcopo. c. omnes basilicæ 16. q. 7. c. 2. de concess. præb. c. ordinarii. de off. ord. lib. 6. Quandoq; ab inferiore, puta abbate vel alio, cle. vna de supplen. negli. prælа. Aliquādo à capitulo c. eam te. de rescript. c. si capitulo. de conces. præb. li. 6. c. cum ecclesia. & ibi glos. de elec. Nulla, inquit, ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi. c. 1. versi. nulla. 23. dist. Aliquando à laico ex priuilegio c. dilectus. 3. de præb. Vide quæ dixi in 8. q. principali tract. nomi. ¶ Tertio quibus conferenda sint beneficia? Respon. idoneis c. graue. & c. referente. de præb. & c. 2. de institu. extraua. ad regimen. de præb. in communibus glo. in ✠. 1. in verbo idonei. de colla. in prag. Card. in c. ex parte. q. 2. de constitu. idoneis & honestis. dicit tex. in c. post electionem. de concess. præb. ¶ Idoneitas in tribus cōsistit. de quibus in c. cum in cunctis. de elect. in moribus, ætate, & scientia: & ibi declaratur. & per Ancha. in cle. vna. no. 1. de cōcess. præb. quæ scientia requiratur.

Quib' cōferenda sint beneficia

¶ Quarto & vltimo quæro intra quod tempus conferri debeant beneficia? Respon. de papatu est tex. in. c. vbi periculum de elect. & cle. ne Romani illo titu. vbi cardinales post obitum Roma. pontificis decem dies expectare debēt alios cardinales, & postea quàm citius poterunt eligere.

Beneficia intra quod tēpus cōferantur.

¶ Item beneficia vacantia in curia non possunt conferri per ordinarium vel alium ante mensem, post sic per sex menses c.2. & 3. de præbend.lib.6.nisi apostolica sede vacante.c.si apostolica.illo titu.

¶ Dignitates, episcopatus, & aliæ siue cathedrales seculares sint, siue regulares, in quibus ecclesia est viduata pastore, debent assignari intra tres menses c.ne pro defectu.de electio. Alioqui deuoluitur ad proximum superiorē dispositio. ibidē. & notat Florē.intertia parte summæ in tit.15.c.1.§.5.quod limitatur in c.quanquam.de elect.in 6.

¶ Hodie tamen rex Franciæ in hoc regno in his dignitatibus habet sex menses ad præsentandum aliquē Rom.pontifici, seu nominādum. & nisi intra id tēporis nominauerit idoneū, habebit adhuc tres menses. ita dicitur supra hoc libro in rub.de regia ad prælaturas nominatione facienda & ibi dixi.

¶ Collationes vero beneficiorum intra sex menses fieri debent. Alias deuoluitur collatio ad proximū superiorē.ca.2.de cōcess.præben.& ibi scripsi.

¶ Præsentatio etiā debet fieri à laico intra quatuor menses c.vno de iure.pa.lib.6. Si à clerico vel ab vtroq; simul, infra sex menses tenet glo.fin.ibi communiter approbata.

¶ Vidimus de iure, nūc superest videre quid immutetur per hæc cōcordata. Et dic quòd hic primo statuitur, vt theologo præbenda theologalis, demum nominatis & graduatis debite qualificatis, & aliis idoneis beneficia conferantur.

¶ Quæ beneficia? Resp. beneficia vacantia in mensibus præstitutis, in §. præfatique ordinarii. Item præbenda theologalis & parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus seu villis muratis, graduatis seu nominatis debentur, alia beneficia aliis idoneis prout à iure statutum est.

¶ Tertio à quo sint conferenda? Respon. à collatoribus ordinariis: & si illi recusauerint, ad proximum superiorem deuoluitur ius conferendi. Hæc est summa huius rub. Alia dicentur prosequendo tex.

¶ Notandum est tamen, quod hodierna cōsuetudo etiam ex his multa repulit. Nam vt dicit sctūs Vicentius prædicator in suis sermo. hodie ad dignitates & beneficia peruenitur per quinque casus, videlicet per nominatiuum, genitiuum, datiuum, accusatiuū, & ablatiuū, & hodie vocatiuus casus dormit, nec est in vsu. eo conqueruntur grammatici, non valentes, sicut olim, sex casus inuenire. Primo prouidetur dignitatibus per nominatiuum, vt patet supra in Rub.de regia ad prælaturas nomina.facienda. Secundo prouidetur per genitiuum, videlicet genitis à principibus & à magnis dominis, siue sint infantes quasi modo geniti, siue maiores, & vitiis irretiti, siue sint filii sacerdotis. his enim per genitiuū prouidetur, vt patet per totū titulum de filiis presbiter. & circa hos dicit glo.in c.peruenit.1.q.3. quòd episcopi sunt cæci ac surdi, quia vitia à suis filiis commissa audire nolunt. Tertio per datiuum prouidetur etiam beneficiis, quia hodie dicitur, Date, & dabitur vobis. & magis frequēs est hic casus, vt patet per totā Ru. de simonia. Audiui quēdam canonicū olim fuisse, qui nunquam suum dedisset suffragiū in electione, quin prius aliquid consecutus fuisset dicens, rien pour rien. & eo fuerunt electiones in hoc regno sublatæ, vt patet in Rub.supra.de electio.deroga. vbi fusius scripsi. Quarto per accusatiuum multi ingrediūtur tam episcopatus quam alia beneficia Accusabitur bonus ab impio.c. cum oporteat. & per totum de accusa. & qui per accusatiuum ingrediuntur, per accusatiuū egrediuntur: vt similes fiant illis qui faciunt ea. Per vocatiuum pauci admittuntur, sed quos æquus amauit Iupiter. nam columba quæ solebat afferre sanctum spiritū, fuit occisa per coruū, secundū Hostien. & Cardi. in c.quia propter, versi.nisi.de elect. Refert de Ripa in 2.lib.resp.c.13. de elect. licet dicatur ad

Hodie p v.casus beneficia obtinentur.

Hebræos.5. Nec quiſquam ſibi ſumat honorem,ſed qui vocatus eſt à deo,tanquam Aaron c.qualiter.de electio.

¶ Item per ablatiuum multi veniunt: quia per potentiam vi auferunt beneficia à pauperibus, vt in Rub. de reſti.ſpolia. per totum. & poteſt dici quòd regnum cœlorum vim patitur.i. eccleſia, vel viri eccleſiaſtici. Transfuga miles ego ne ſim,mea caſtra reuiſam. Aggrediens titulũ,lector adeſſe velis.

¶ Quatuor continet partes hic. 1.§. Prima præcipit præbendam conferri theologo. Secunda declarat qualis is eſſe, & quid agere debeat,ibi: qui per decennium.In tertia punitur theologus,ibi:& quotiens &c.In quarta conceditur eidem priuilegium fauore ſtudii.ibi:& vt liberius. & legitur vſque ad §. præfati. In primis aptanda eſt nobis ſingulis verbis congrua interpretatio,dicit iuriſconſ.in l.item veniunt. verſ. aptanda. ff.de petio.hæred.

Verbũ ſtatuimus ĩportat ius nouũ. b ¶ Statuimus] Ius importat nouum.cle.fi. de reſcript.c.1.de offi.delega.lib.6.dixi in repet.l.vnicæ nota.4. C.de ſentẽ.quæ pro eo quod intereſt.Tamen quãdo ponitur ſuper materia iam deciſa, non importat ius nouũ, ſed intelligitur ſecundũ ſubiectã materiam vt in hoc tex.quia iſtud erat deciſum in §.ſequitur.eo.tit.in prag. Tradit Panor. & alii in c. decernimus. de iudic. Limitat etiã Peruſ.in c.fi.55.1.de deci.in 6.quãdo ĩ principio conſtitutionis apponeretur verbũ declaramus,nam tunc verbũ ſtatuimus ibidẽ ſubſequens,nõ erit iuris noui promulgatorium. per ex.ibi. idẽ quãdo coniunctim apponeretur,vt declaramus & ſtatuimus, per ſupra dicta. Nota tamẽ quòd verbũ ſtatuimus perfectã rem ſignificat, & cũ effectu,nõ verbo tenus.tex.in c.in his.de verb.ſignif.quaſi velit hic tex.dicere,iſtud ſtatutum (poſtq̃ animo condendi legem inter Gallos eſt factum,eſſe cum effectu ſeruandum.l.leges ſacratiſſimæ.C.de legib.c.memoriam.19. diſtinc.glo. in verbo ſtatuimus. in extrauag. execrabilis Io.22.de præb.

¶ b Statuimus c inſup quòd d ordinarius collator in vna quaq; e cathedrali

c ¶ Inſuper id eſt præterea.c.ſtatutũ.§.in ſuper.de reſcrip. in 6.l. 1.C.cõmunia.de leg. §.alia inſuper. inſti. de don.gloi§.inſuper de.col.in prag.exponit iſuper.i.vltra vel præterea.quaſi velit dicere tex.q̃ reſeruatiõis & gratiæ expectatiuæ ſũt ſublatæ ĩ hoc regno. Põt tamen(vt ſup.diximus) papa in eccleſiis metropolitanis,cathedralibus, & colleg.canonicũ creare ad effectũ obtinẽdi dignitates Et præterea tenetur ordinarius collator prouidere vni theologo de præbẽda theologali cum eidẽ theologo reſeruetur per hũc tex.

d ¶ Ordinarius collator] Hi dicũtur ordinarii collatores, qui à papa lege vel cõſuetudine cõferendi habẽt poteſtatẽ.arg.c. à iudicibus.2.q.6.not.in c.ordinarii.de offi. ordi.in 6.& dixi in octaua principali quæſtio. tract. nomina.&§.ſequen. Et hic ponitur ordinarius collator, ad tollendũ dubitationes quæ erãt ĩd.c. ſuper ſpecula.de magiſt.ibi,Cõſtituatur magiſter idoneus à prælato,cũ capitulo intellige,ſi collatio ad vtrũq; ſpectat.ſi vero ad vnũ tantũ ſpectet collatio præbẽdæ theologalis,ille ſolus poterit cõferre.c.cũ eccleſia Vulterana.de elect. c. vno ne ſede vacã.in 6.Et dicitur ordinarius, qui iure ſuo põt cõferre.gl.ĩ verbo ordinario.ĩ extrauag. execrabilis,de præb.in extrauag.Ioh.22. Collatores ordinarii qui ſint.

e ¶ Cathedralis] Cathedralis eccleſia dicitur epiſcopalis, quæ ob honorẽ cathedræ epiſcopalis ſic vocatur: quia ibi cathedra epiſcopalis & ſedes ſita eſt. Archi.in c.ſtatutũ. col.1.de reſcript.li.6.Hoſtien.& alii in c.ne pro defectu. de elect. & metropolitana nomine cathedralis continetur.c. quãuis.1. de præb.in. 6.ſic tenet Ioan. mona. in c.vno. col.1.de rerum permuta.in.6.&hoc quando non eſt expreſſum verbum metropolitana, Cathedralis eccleſia quæ dicatur.

quia tunc expressum facit cessare tacitum: vt hic, & l.cum filio.§.1.ff.de vulga.

Quid dicatur cathedraticū & synodaticū ¶ Item dicitur cathedralis, quia episcopus recipit cathedraticum c.conquerente. de officordina.c.pastoralis. de donatio. & 10.q. 3.c.placuit. Et dicitur cathedraticū id quod soluitur in honorē cathedræ principalis. Et aliquādo dicitur synodaticū, quia in synodo solui debet. Panor in.c. cū olim. de censi. Alias exactiōes nō potest episcopus facere.c. placuit. 10.q.3. alioqui punitur in quadruplum.c.quoniam. in fin. 18. distinct. Henric.Boteus in tracta.de synodo episcopi.tertia parte, articulo 1.numero.86.cū sequē.fol.26.& solet appellari ab eis, si exactiones indebitas faciant, vel alias abutantur, à notorio abusu ad senatum, qui abusus regni reformat, vt late dico in practica mea. rubr. de execu.artic.6.

ac etiā [f] metropolitana ecclesia, [g] canonicatum & præbendam

Metropolitana ecclesia q dicatur. f ¶ Metropolitana.] Ecclesia metropolitana dicitur archiepiscopalis. l. vna. & ibi glo. & docto. C. de metropoli Beryto. lib. 11.c.vt ligantes.de off.ordina.lib.6.§.1.de ecclesiastic.tit.colla.9. & dicitur metropolitanus archiepiscopus.tex.in c.referēte.ibi, ad metropolitanum videlicet Remensem archiepiscopum appellauit. de preben.à mensura scilicet ciuitatum, & episcoporum, quibus præest.c.1.21.distinct.Debet enim habere sub se decem vel vndecim ciuitates, & totidem episcopos.c. scitote. 6.q.3. Ernullus

Eps an curiā regis adire possit. episcopus curiā Regis vel imperatoris absque facultate aut licentia archiepiscopi adire debet c.si quis episcopus.23.quest 8..& ibi reprehenduntur Gallicani episcopi, qui non seruant illam dispositionē, vnde dicit diuus Ambrosius in c.conuenior. vers.quid ergo. 23. quæst. 8. Ad palatium imperatoris irem libenter, si hoc congrueret sacerdotis officio &c. Nam legimus diuum Petrum in atrio principis Christum negasse. ex quo dicit Gagui. in vita Caroli sexti, nonnunquam in Francia compertum esse plus damni in rempublicam inuehi, dum sacerdotis consilio res agitur, quàm cum prudens aliquis ex seculi nobilitate rebus agendis præficitur. Ille enim nescio qua insatiabili ambitione omnia sibi vendicat, hic populi misertus & communitatis detrimentum esse ratus reipublicæ bene vt pōt consulit. sequitur Maleret in tracta.de electio.fo.59.col.3. & sequ. imo dicit tex. Episcopus aut sacerdos nequaquam seculi curas assumant, sin aliter deiiciantur. 88.dist.in c.episcopus. Lucas de Penna in l.milites col.2. C.de re milita.lib.12. Item hic expressit metropolitanis quia in materia odiosa, appellatiōe, cathedralis non venit metropolitana licet, sit cathedralis. vnde illegitimus dispensatus vt possit etiam in cathedrali. habere beneficia nō poterit habere in metropolitana. Iohan. mona. & alii in c. quis primo in fi.de præb. in 6.per c.primum de filiis præsbiterorū illo libro.

g ¶ Canonicatum & præbendam.] Non ergo sufficeret conferre canonicatum theologo, & alteri præbendam, vel præbendam sine canonicatu, cū hic tex.copulatiue loquatur, ad veritatem cuius requiritur vtranque partem esse veram l.si hæredi plures.ff.de cōdi.institu.l.si is qui ducenta.§.vtrum.de reb. dub.c.inter cæteras.de rescript.siue copulētur affirmatiue, vt hic, siue negatiue l.si quis ita stipulatus.ff.de verb.oblig. & copulat æque principaliter c.querelam. & ibi Panor. de simo. Bar.in l.si cui.ff.de fundo instruct. Ias.in l.titia.ff.de legat.1.etiam copulat diuersa.glo.in Rub.ff.de iur. & fac.ignoran. & ibi addidi alia iura.nam non est congruum vt præbenda careat, qui in canonicum noscitur esse receptus.c.relatum, de præb.valeret tamen, si conferret præbendam simpliciter theologalem consuetam conferri canonicis, & canoniæ inhærentem, quia collata

Præbēda & canonicatus simul conferri debēt theologo.

De copulatiua.

Collata præbēda an cēseatur collatus canonicatus vel cōtra

ſic præbenda conſeretur eſſe collatus canonicatus,& idem econtrario. tex.ſing. in ca. propoſuit.iuncta glo.in verbo inueſtiuit. de conceſſio.præb.& ibi Imol.Plene not.Barb.& alii in c.cum M.de cōſtitu. & idem tenet Barba.in c.eam.col.7.numero 38, de reſcript.facit c.peruenit.2.de appella.& c.propoſuit.de cleri.excom munic. miniſtran. vbi confertur præbenda, vel de ea quis inueſtitur,& tamē nil dicit de canonicatu.vide fuſius in d.c.cum M.& Domi.in c.ſi poſtquam ✝ Ancha. & alios in c.ſi clericus & Peruſi.in c.cum eccleſia de præb. in.vi.✝¶ Item valeret impetratio,in qua fit tantum mentio de canonicatu, vel de præbenda tantum, quando inhærent,& ſunt cōnexa,alioqui cōtra.Rota deciſion.547.verū. in antiqui.Cardi.cōſi.103. caſus ſuper quo. numero.19.verſi.cōfirmatur.Feli. & Decius in c.cum adeo.in prin.de reſcript.Sic ſeruari in practica dicit Iohan. de Selua in tract. de benefi.in.3.par.q.11.Ancha.in rub.de con ceſſ.præb.in cle.Et ideo infert Aegi.de bella mera conſi.34.ſuppoſito, col.3.verſi. ſuppoſitis literas non dici ſubreptitias, ſi in eis fiat mentio de canonicatu,& præbēda, & in ſignatura ſiue ſupplicatione non fiebat niſi mentio de canonicatu, quia vnum connexū trahit ad ſe alterum.arg.c.tranſlato.de conſti. nec vnum plus dicitur q̄ aliud continere,quod eſt notandum. ¶ Intellige etiam ecclesiam annexam præbendæ theologali eſſe theologo debitam,ſi qua erat, quia poſtquā habet principalem præbendam,ergo & annexam,& acceſſoriam, cum ſequatur naturam ſui principalis.l. cum principalis.ff. de regu. iur.not. in ca.ſuper eo.de præb.libro ſexto. ¶ Notandum eſt quòd duplex eſt canonia, vna,quæ non cohæret præbendæ, ſed per ſe ad tempus conſiſtit.c.eum cui.c. ſi clericus. c.hi qui.de præbēd.i 6. & ſupra i titulo proximo dicitur quòd papa poteſt creare canonicum ad affectum obtinendi dignitates in illa eccleſia. Ancha.in rubr.de conceſſio. præbend.in cle.Et eſt quoddam ius ſpirituale de nouo creatum.cap. dilecto. de præbend. vbi melius declaratur quàm alibi, in quo conſiſtat poſſeſſio canonicatus : primo in lectione euangelii in ſua hebdomada.Secūdo,quādo epiſcopi electioni & aliorū negotiorū tractatibus interſuit. Tertio, quando domum obtinuit quæ nō niſi canonico cōſueuerat aſſignari.Quarto,quando ad oſculum pacis cum aliis canonicis eſt receptus. ibi licet alia videre, & in c.in Geneſi.in fi.de elec. Altera canonia eſt quæ cohæret præbendæ, vt hic: qua poſſeſſa poſſidetur præbenda. Feli.in cap. cum M.in glo.receperunt.de conſti, vbi dicit præbendam quandam eſſe temporalem ſine canonicatu, quam poteſt laicus obtinere. per gloſ. ibi : & hæc datur de rebus eccleſiaſticis pro aliquo labore temporali alicui tanquam benemerito, vt aduocato, vel bidello &c. Altera eſt ſpiritualis, licet eius ſubſtantia conſiſtat in temporalibus, & eſt canonicatui annexa d.c.dilecto. Card in c.ſi.12.q. de præb. & conſi.126.Roma.conſi.328.præſens conſultatio,col.3.Panor.& alii in c. maioribus. de præben. & hæc poteſt cum iure ſpirituali permutari.c.ad quæſtiones. de rerū permut. altera non.arg.c. cum eſſet. & c. querelam. de ſimo.& de iſta loquitur hic textus.

Annexa eccl. theologo eſt cōferēda

Duplex eſt canonia.

Poſſeſſio canonicatus quō habetur.

Duplex eſt præbenda.

g ¶ Theologalem. Dicitur theologalis, id eſt,theologis affecta,& debita, ita quòd aliis extra eos non eſt conferenda : ſicut dicitur de præbenda ſacerdotali, vt ſit illa quæ ſacerdoti debetur : vel ille qui eam habet, ad ſacerdotii ordinem promoueri debet.c.conſtitutus.de conceſſ.præb.& ibi Panor.& Imol. c.ei cui.& c.cui de non ſacerdotali.de præb. in 6. Sic dicitur vinum theologale, optimū vinum theologis(qui boni ſunt vel eſſe debent) debitum, quo vino vtūtur in prandiis magiſtralibus. & illa prandia ex ſeptem decorantur, ex precioſis ferculis, ✝ quæ non debent mitti ad ſingulos magiſtros ſed in communi deuorari debent archi.in ca. non

De vino theologali.

Prādium theologale ex ſeptem decoratur.

oportet.primo.42.dist. quod dicit facere cõtra inuitatos vt nil debeant ad domum mittere sed ventrem repletum referre,nisi consuetudo esset in contrarium: vt in nuptiis biturigum ✠ decoratur etiam hoc theologale prandiũ ex suauibus poculis, ex generositate ministrantium,

[h] inibi consistentem conferre [i] teneatur

ex dignitate recumbentium, ex temporis cõgruitate,ex dilectionis charitate, ex locutionis alacritate.& hæc prandia iuste sibi vsurparunt,imitantes Christum, qui optimã cœnam habuit cum discipulis,in qua fuerunt septem supradicta. Alber. in verbo cœna. Sed hodie senatuscons. hæc prandia theologalia restrinxit, legem Didiam sumptum cohibentem imitatum. ☞ & tex.in c.fi.10.q.vlt.etiã enormia prandia fieri prohibet,ne eo prætextu pauperibus theologis dãna incutiãtur. ☜ Voluit tamen ad sexaginta libras hoc solẽne prandium protendi posse, nisi in religiosis, qui vino theologali vti non solent suis impensis,cum nil habeãt: ideo dicit hic tex. theologalem,non magistralem,quia nõ omnibus magistris est affecta hæc præbenda,videlicet artium magistris,nam verbum magister est generale pro omnibus docentibus.l. quibus.ff.de verb.signif.doct.in rub. de magist. quamobrem dicit theologalem, id est, theologis debitã,& non magistralem: quod est notandum.

h ¶[Inibi consistentem] .i.in ecclesia cathedrali & metropolitana: & est aduerbiũ compositum ab in,& ibi.glo.in cle.vna. de regu. sic capitur in c.fi.ibi,inibi vacatura.de consuet.in 6.c.si is cui. de præbend. eod.lib.c.1. §.statuentes.de magist. Aliter tamen accipitur apud Ouid.qui librum vocatum In ibim, conscripsit contra aduersarium,qui cũ vxore sua concubuerat,dicens, Ibibis interea tu quoque nomen habe. Intellige collatorẽ debere conferre præbendam, cum facultas se obtulerit: id est cum primum vacare contigerit.tex.& ibi glo.in §.ordinat.eod. titu.in prag.antequam ergo vacet.non debet conferri,nec promitti.c.1.& seq.de conce. præbend. dico in verbo vacare.§. sequent. & in prooemio supra.

¶Quæro, quid si nulla præbenda theologalis cõsistat? Respon. debet vna deputari, simul atque vacauerit, vt habetur in d.§.ordinat.arg.c. dilectus. in.2. de præbend. Ang.de clauas. in summa. Angel. in verbo magister in §. 8. vbi dicit quòd interim debet quilibet canonicus præbendatus dare tantum, quantum valet vna alia præbenda,si superfit aliquid.argu.c.fi.de his quæ fiunt à maiore parte capi.c. de his. de ecclesiis ædifi. Nec debet minima(si inæquales sint)isti theologo deputari, sed æqualis, cum omnes debeant esse æquales.c. cum omnes.& c.cum M.ibi pares &c. de constitu. & ideo præbendæ sancti Hilarii maioris Pictauen. reductæ fuerunt nuper per senatum ad æqualitatem, & præbendæ Lugdunen.ecclesiæ. Præbendæ Lugdunen. & Pictauẽses ad æqualitatẽ reductæ fuere

i ¶[Teneatur.] Verbum præceptiuum est. tex.in.§.item ordo.cle.exiui.de verb. signifi. glos.in c.duobus,in verbo teneantur.de rescrip. in 6.glo.in §.insuper.de colla.in pragma. & quod præcipitur. imperatur: & quod imperatur.necesse est fieri.14.q.1.ca.fi. ideo quocunque tempore vacet, conferri debet theologo,cum hic non assignetur tempus,si cut in mensibus statutis nominatis & graduatis.§. & intellige quocunque modo conferatur,siue libere,siue cum alio,siue eligendo conferãt,vt fit in metropolitanis,in quibus capitulum eligendo confert, & dicitur potius cõferre, quam eligere glo.in cle. quia §.vt autem.in verbo electionem. de religio. domi. Feli.in ca.in nostra correla. 32. de rescript. & hoc verbum cõferre cõpræhendit præsentationẽ, institutionem,& aliam prouisionem, vt dico in.§.statuimus.2.§. eod. in verbo conferantur. Præbenda theologalis quocunq; tempore vacet, est theologo conferenda.

¶Quid si collator nolit conferre? Respon.

supplebit superior immediatus ꝑ. si quis vero. ꝟ. eod. per c. nullus. de iure patro. & cap. 2. de magist.

Theologus dum nō reperitur I alio quo loco debet p̄bēda doctori I iure canonico conferri.

¶ Quid si nullus reperiatur theologus? Respon. debet conferri graduato in iure canonico, cum proxime accedat ad theologiam, vt dicam etiā infra, & in symbolizantibus facilior est trāsitus. l. si vnus ꝑ. pactus ne peteret. ff. de pact. & quia etiam inhabiles in defectū habilium admittūtur. l. vt gradatim. ff. de muneribus & honorib. l. consensu ꝑ. super plagiis. C. de repud. tex. in l. eos. ff. de decurio. ibi, nam paucitas eorum qui muneribus publicis fungi debeant, necessario hos etiam ad dignitatem municipalē, si facultates habeant, inuitat. nam deficientibus idoneis in vna ecclesia, de aliena quis potest assumi. ca. nullus. & c. obitum. 61. distin. Car. in cle. vna. oppo. 6. de supplen. negligē. prælato. vbi dicit, deficiente monacho sui monasterii potest monachus alterius monasterii (eiusdem tamen religionis & habitus) eligi. Et similiter tertia pars beneficiorum debet conferri nominatis, & graduatis, si tot nominati & graduati possint inueniri. dicit tex. in pragma. sancti. eodem. titu ꝑ. & similiter.

Elect° p capitulū an p̄fefertur.

¶ Quid si spectet præsentatio ad prælatum cum capitulo: prælatus præsentat vnū, capitulum alterum, vter istorum debeat institui? Respon. præsentatus per capitulū si idoneus reperiatur, quia ipsorum magis interest habere idoneum. quàm prælati: & scientia coalescere nequit, nisi sociata fuerit tradentis accipientísque concordia. Cardina. in d. c. quia. colum. vlt. Vnde Quintilia. libr. 2. oratoria. insti. inquit, Vt præceptoris est officiū docere, sic & discipulorum præbere se dociles. Sed capitulū in singulos dies audiet istū theologum tam legentem quàm prædicantem, vt supra dixi, prælatus vero non, ergo istorum magis interest: ideo superior pro discretione sua ista ponderabit, quia oportet quòd præsentatio seu collatio sit rite facta, per ea quæ notat Feder. consi. 1. & aliàs consului ✝ neutram præsentationē valere. ✝

¶ Quæro, an theologus debeat insinuare? videtur quod non, quia hoc nō dicitur in tex. & clausula de insinuatione infra posita, ad istos non debet referri. arg. l. talis scriptura. ff. de lega. 1. & hoc expresse tenuit gl. in ꝑ. & similiter. in verb. tertiæ, eodem titu. in pragma. Contrarium teneo. quia voluntas per insinuationē theologi declaratur, vt infra dicitur, actu subire voluerit. Ideo dicerem quòd stantibus theologis qui insinuauerunt, non debet aliis, qui nō insinuauerunt, conferri præbenda theologalis. Si vero nullus theologus insinuauerit, & alii alterius facultatis etiam decretorum insinuauerint, dicerem theologum qui non insinuauit, eisdem, quo ad hanc præbendam præferendum, quia hic tex. rationem habet maiorem ad theologos & potiorē quàm ad alios, ergo præferentur. text. in ꝑ. exhortamur. eodem titu. in pragmat. vbi sic dicitur: Exhortamur ordinarios collatores, vt in conferendis beneficiis præsertim quo ad dignitates, respectum habeant singularem ad magistros, necnon licentiatos, & baccalaureos formatos in theologia. probatur d. cap. qu. a. Ergo quando reperiuntur theologi, illis est præbenda theologalis conferenda, si eam petant & requirant. argum. l. 4. ꝑ. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto. & in ꝑ. fin. infra eod. vbi dicitur, prosequentibus beneficia illis affecta esse conferenda, & sic debet intelligi glos. pragma. sanctio.

Insinuare an debeat theologus.

k ¶ Vni] Non duobus, quia sectio præbendarum fieri non debet. c. maioribus. de præb. & ecclesia vnius debet esse sacerdotis, & sacerdos debet esse vnius ecclesiæ. c. cum non ignores. de præbend. ✝ ca. quoniam de iure patro. ✝ capitu. fina. 21. q. 2. Item duo non possunt ad vnam præbendam eligi. cap. tuæ. de præbend.

¶ Pro resolutione huius materiæ notandi sunt casus sequentes.

Vna pbē da duobus non debet cō ferri. ¶ Primus est, quòd duo non possunt ad vnā & eandē præbendā recipi, vt quilibet habeat dimidiā fructuum partem.c.maioribus.& c. dilecto.de præben. & ca. nisi in fine ibidem.

¶ Secundus casus est: ex causa vna præbenda potest in duas diuidi: qua diuisione facta, duo poterunt recipi.c.vacante.de præbend. vbi dicit Panor.hoc procedere quatuor concurrentibus, sicut ex duabus ecclesiis, causa suadente poterit fieri vna.cap.exposuisti. de præben.& Petr.Perus.in tracta.de vnio.beneficio.per totum,& in tracta.de reuocatio. vnio Alexan.consi.5.in consultatione.colū. 2.in.5.volumi.

Duo an possint ad vnam præbēdā recipi. ¶ Tertius casus.non valet receptio duorum ad vnam præbēdam, etiā si facultates vtriq; sufficerent.Panor.& Imol.in d.c.vacante.& d.c.maioribus. Intellige quando duo simpliciter reciperentur ad illam præbendam . secus si ex causa rationabili & animo declarato vt diuideretur, & sic his duobus daretur. Moder.in c.cum M.in glos. in verbo duos. de constitu. & hoc videtur probare d.c. vacante.ibi, constituens, id est constituere intendens, vt ibi dicit Hostien. & sic sufficit propositum expressum, licet non sit facta diuisio temporalium quantum ad effectum iuris, videlicet vt valeat ipsa receptio.& sic ad ea quidem quæ sunt iuris sufficiet diuisio facta ex proposito: secus vero quo ad factū, ad hoc vt partes assignentur cuilibet recepto, quia in his requiritur diuisio.Panor.in d.ca. maioribus. & sic conciliabuntur opiniones.

¶ Item intellige non posse beneficium aliquod dari duobus, quando eis vt singulis assignaretur: secus autem si vt collegio, quoniam tunc nequaquam contingeret aliqua sectio, sed ipsum corpus collegii representat personam vnius; argu.l.mortuo.ff. de fideiusso, Panormita.in c.tuæ,in.2.no. de præbend. nam q̄uis plures sint, tamē vice vnius funguntur, vt ibidem dicitur . licet in delictis vniuersitas nō fungatur vice vnius, per textum in.l.semper.§.si in sepulchro.ff. quod vi aut clam. quem Bar. pulchre notat in. l. aut facta.§.fin.nume. 9.ff.de pœnis. & dominus Boerius in tractatu de seditiosis. de hoc multa dixi in §.monemus. in verbo vniuersitates.§.eodem.

¶ Quartus casus est. quando vacat canonicatus cui est annexa præbenda, & duo simpliciter eliguntur in canonicos, & de præbenda nil dicitur, tunc valet electio, & præbenda debetur primo recepto : & si simul essent recepti locus est gratificationi. glos. Panor. & alii in d.c.cum M.per tex.in c. penult. de rescrip.in 6.c.dilecto.de præbend.

¶ Quintus casus est , si vacante canonicatu & præbenda duo recipiātur cum hoc pacto, vt vnus habeat præbendam , & alius expectet primā vacaturā, tunc ratione incertitudinis neutra receptio valebit. secus si expressum sit quòd Petrus debeat habere præbendam nunc vacātem, & Ioannes vacaturam, quia respectu Petri receptio valet, & respectu Ioannis non, quia est contra concilium Lateranen.in cap.2.de concessio. præb. tex. in d.cap.tuæ.& c.dilecto.de præben. & vtrobique per Imol.

¶ Sextus casus est, quòd plures possunt recipi ad vnam præbendam consistētem in mera temporalitate. Panor.in d.cap.tuæ.& hoc casu potest duobus laicis dari, vt illam communem habeant, sicut possunt canonici omnes viuere ex redditibus communibus.

¶ Septimus casus est, quando duo recipiuntur ad eandem præbendam diuersis temporibus , valet receptio vtriusque , sed primus habebit præbendam, secundo vero de superexcrescentibus fructibus erit prouidendum.text. in cap.cum M. de constitu. & ibi Barba.col.34.

¶ Octauus casus est , quòd non valet collatio beneficii facta duobus , vt alternis annis vtantur: quia esset cōtra conciliū Turonen. positum in d.c. maioribus.nec obstat.l.quotiens.ff.de vsufruct.quia loquitur in vsufructu qui est diuiduus.l.1.§. si vsufructus. ff. ad.

leg.falcid. ius præbendæ non. Card. in d.c. tuæ.de præbend.& ibi Imol.col.vlti.quia si cut non potest scindi realiter, sic nec tēporaliter.

¶ Vltimus casus est,non valet receptio facta de secundo sub conditione, si primus eam noluerit,secundus habeat: quia collatio cōditionalis nō valet glo.in c.2.de electio.in 6.valebit tamē collatio facta primo,quia illa conditio, si voluerit,tacite inest.c.relatum.ibi, si vacat de præbend.nec censetur electio de primo facta conditionalis,dum dicitur,eligimus Ioānem.& si noluerit,eligimus talē.sed electio. secundi sic.licet contrariū teneat Panor, in d.c.tuæ.& intellige quòd vnus collator debet cōferre vni theologo, & alter alteri, nō quòd omnes vni conferre teneātur quia vni præbendæ theologali vix digne vnus seruire potest, ergo multo minus duabus.c.i. de consue.in 6.

l ¶ Magistro.] Magister proprie vocatur in theologia,eo quod sectator Christi est, vel esse debet,quasi theogonius. glo.in cle.2.in verbo doctoratus.de magist. vnde Christus dixit, Vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis.In medicina etiam potest appellari magister,in l.magistros.C.de profes so.& medicis.li.x.Ex consuetudine in Monte pessulano doctores regentes in medicina vocantur magistri reuerendi,quasi ab scholasticis & aliis reuerentiam habeant, vel habere debeant, vt dicit Salomō,Honora medicum,propter necessitatem creauit eum dominus.Et etiam magistri artium vocantur magistri cum adiuncto communius & etiā fine.c.1. & c.quia.de magist.c 1.24. q.5.in fin.vbi vocantur magistri liberalium artiū. & appellatione magistrorum veniunt doctores cuiuslibet facultatis.ca.1.& ibi Barba.1. no.de loca.sic etiam legum doctores dicuntur magistri legum,tex.in proœmio ffrorum, in §.his igitur.& ibi gl.& Feli. in rub.de magist.Ex consuetudine tamen doctores iuriū appellantur domini:alterius vero facultatis magistri.glos.in authen. habita.C.ne filius pro patre.glos. in cle. vlt.de magist. Panor. in quæstio.incipiente Gandulphus.colla.7. Feli.in cap.1.colla.vltim.de magist. Et iuriū doctores insequuntur etiam Christum,qui voluit dici dominus, Vos vocatis me magister & domine &c.& quia omnibus dominantur , ideo domini dicuntur.&c. ☞ Et puto eos recusasse nomen magistri,ne facerent contra dictum Christi. Matthæi. 23. Ne vocemini magistri,quia magister vester vnus est Christus. ☞ Aliquando tamen doctores etiam theologi vocantur domini.primæ ad Timotheū 1.c.& c sit rector. 43.distinct. ☞ Differētiā tamē inter doctores & magistros tradit Archi.in c.de quibusdam.37.dist.☜

¶ Item cuiuslibet doctrinæ præceptores magistri vocantur.l.quibus.ff.de verbo,signif. & ibi dixi.Est tamen differentia,quia quando artifex vocatur magister, debet poni à parte post,vt Petrus magister,faber, vel latomus.Si vero magister vocetur doctor theologiæ, vel alterius disciplinæ, debet dici à parte ante, vt magister Petrus. Hostien.in summa de magist §.1. Ex consuetudine doctores theologos vocamus magistros nostros:& puto eò consuetudinem introductā esse,quòd sunt communes omnium , tam in prædicationibus, q̄ in lectionibus gratis seruiendo:ideo quilibet eos nostros appellat, sicut fatuus maritus vxorem nostram,& non suam vocat.contra tex.in .l. Lucius.§.1.ibi mulieri meæ.ff.de lega.3. & l.vxori meæ de vsufruct.leg.vide textum in c.quod autem. ibi,& non solūm quæ dicunt sua, sed etiam nostra &c .23.q.7.sic papa vocat cardinales scribēdo in genere fratres nostros. secus si exprimat nomen proprium. ita Bonifac. in proœ.cle.Iohānes nu.4.& sic ecclesia dicitur nostra,quia nemini claudit gremium , sic & isti doctores magistri nostri dicuntur.l. fin. circa finem:ibi. nostras diuinas domos. C.

Magister dicitur theologus & in medicina & quare

doctores iuriū domini vocātur, & cur.

Artifex an vocari debeat magister.

Quare doctores theologi vocētur magistri nostri.

de quadri.præscript. ergo doctores aliarum facultatum non debent vocari magistri nostri, cum non sint communes omnium sine mercede, sicut theologi.

¶ Notandũ est quòd is magister solũ meretur dici, à quo totũ & quicquid vbiq; dubitatur, potest & debet in eo in m licentiato uenri. Hiero.li.2.super epi.ad Ephesios, quẽ refert Lucas in.l. medicos.col.1.C. de professo.& medi.li.10. Ideo non debet alicui esse molestum, si magistri vocentur, maxime vbi est illa consuetudo, vt Tholosæ mea memoria erat.tamẽ scholastici grauius ferebãt, q̃ si vocati essent canonici de petra vel de grauia. ¶ Qualis debet esse iste theologus? Genes. 47. dicitur. quòd si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum.

Molestũ nõ debet esse vocari magistrũ, sicut erat scholasticis Tholosæ

Qualis debet esse theologus.

¶ Primo ergo debet esse notus in bonis moribus & scientia à superiore, qui eum debet præficere ad theologalem præbendã. vt dicitur Numer.11.c. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti quòd senes populi sunt, & magistri. & præcipitur Prouerbio. 27.c. Diligenter agnosce vultũ pecoris tui, tuósque greges cõsidera. ¶ Secundo debẽt esse viri, id est fortes in increpatione, non in adulatione. Luc.29 c. Magister. increpa. discipulos tuos. & Marc.4. Magister, nõne ad te pertinet, quia perimus? ¶ Tertio requiritur industria, id est sciẽtia & doctrina 3. Regũ c.11. dicitur, Videns Salomon adolescentem bonæ indolis, & industrium constituit eũ præfectũ. Item in c.2. de magist. + statuitur eligendos esse + viros prouidos, honestos & discretos. idẽ in.l.1.C, de condit. in publi. horreis. lib.10. quòd nobilis prudens & discretus eligatur. Itẽ dicitur 8.q.1.c. oportet eũ qui instruit animas rudes esse talem, vt pro ingenio semetipsum possit aptare, & verbi ordinẽ pro audientis capacitate dirigere. debet ergo apprime esse eruditus & doctus, irreprehensibilis, maturus, pauidus. & inter plures is est præferendus, qui doctior est, & qui sanctior, & qui in omni virtute est eminẽtior. c. licet ergo. 8.q.1. Si tamen fuerit vnus theologus concionator & mixtus in iure canonico, is erit præferendus alteri, qui tantum est subtilis in disputatiõe de trinitate, de natura angelorũ & metaphysicalibus, & aliis subtilitatibus, per. c. cũ sit ars artiũ de æta. & qualita. c. nisi cum pridem. de renũci. not. in c.1. de consang. c. inter cætera de of. ordina. c, quia nonnulli. & sequẽ. de magistr. & sic fuit Romæ consultum teste pro uincial. fol.37. concurren. &c. Intellige secundũ conditionẽ suæ personæ, quia monacho prouideri debet in ecclesia regulari, seculari vero theologo in ecclesia seculari. nã verba debent intelligi secundum conditionem personæ ad quam referuntur. l. plenum §. equitii. ff. de vsu & habita. l. librorum. §. quod tamen Cassius. de leg.3. l. ex militari. & ibi Bar. ff. de testa. milit. vnde si fiat bannum vt quisque vadat in exercitum, debet intelligi secundum qualitatem & conditionem suæ personæ. Bar. in. l si non sortem. §. libertus. ff. de condict. indeb. Bal. in. l. liberti. C. de operis libert. Si tamen non inuenirentur seculares, poterũt eligi religiosi. c. quod dei. timorem. de statu monacho. c. inter quatuor de religio. domib. quia melius est præponere religiosum doctum, quam secularem ignarum. c. sunt nonnulli. 16.q.1. Et ista dispar. professio est tolerabilis in defectum. cle.1. de elect. Nec obest quòd monachus habeat officium plangentis, non docentis. c. monachus. 16. q.1. quia ibi intelligit glo. quando non habet curam animarum, vel nisi eligatur ad docendum, vide ibidem.

Theologus cõcionator est præferẽdus aliis.

Regularis pbenda regulari est cõferẽda.

m ¶ Licentiato] & sic appellatione doctoris non venit licentiatus: alioqui text. non expressisset & quia requiritur aliud examen in eo, & secunda approbatio, nec prima sufficit. l. magistros: C. de professo. & medic. li. 10. & ibi Bar. ita tenent Ang. & Bauer. in. §. sed &. si quis. instit. de testa. milit. Et idem

Licẽtiat⁹ an veniat appellatione docto ris.

tenuit Bal.in.l. 1. C. illo titu.licet contrariũ teneat in.l.1.ff.solu.matrimo.videlicet in fauorabilibus (sed nõ in odiosis) cõprehẽdi. quod non est verum, alioqui essent melioris conditionis quam doctores, id tamen non est dicendum. vide Feli.in prooemio Greg.numero.18. n aut bacalaureo formato Qui Ias.in.l.ad egregias.in fi. ff de iureiur.& quòd non gaudeant priuilegiis doctoribus addictis, fuit decisum in parlamẽto, eo quòd nõ habent illã dignitatẽ, vt refert Guido papæ i decisio.delphina.q.390. Sed quid de licẽtiato.&c. vnde dicit patruus meus Rebuff.i .l.stigmata. col.2.C.de Fabricen.lib. 11. quòd si licentiatus impetrauerit beneficiũ à papa tanq̃ doctor.nõ valet ĩpetratio, quia birretũ est doctoris insigne, secũdũ eũ.vide i regula cancella.Iulii 21.in.3.parte. n ¶ Baccalaureo formato] ad differentiam simplicis dicit, cui non tenetur ordinarius collator conferre hanc præbendã: quia postquam de vno exprimit videlicet de formato, ergo de alio negare videtur.c. qualis.25. distinct.c.nonne.de præsumptio. l.cum prætor.ff.de iud.Fallit quando nullus baccalaureus formatus esset, vel alius doctor seu licẽtiatus.arg.l.vt gradati.ff.de mũerib.&hono. vel quãdo alii nõ ꝓsequerentur. §. si.J.eo. ¶ Quæro si ordinarius collator habeat doctorem, licentiatũ, & baccalaureũ, an possit alteri quẽ velit cõferre? Videturquòd sic quia in alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo quod cer.lo. &.l.plerũque.ff. de iu.do. ¶ Contrarium teneo, quia primo nominatus censetur esse dignior.l.1.C.de albo scriben. & magis dilectus. Ias. in.l.i.§. fina.ff. de vulga.&primus ante debet admitti quàm secundus.l.quotiens.ff.de vsufruct.Et hæc videtur probari in.§.si quis vero.ibi, cõtra prædictũ ordinẽ, & qualificationes superius ordinatas.J.eo. Ecce ergo quomõ secũdũ ordinẽ debent præferri, atq; admitti.& hoc probo per gl.in c.metropolitano.63.dist.dicentẽ, qui prior est in ordine, prior erit i electiõe & ibi allegat alia iura.late Feli.in c.cũ dilecta col.3.& ĩe.vers.ordo scripturæ.de rescript. facit gl.in regula.i alternatiuis.de reg.iu.in 6, & sic prio doctor q̃ licẽtiatus, primo licẽtiatus q̃ baccalaureus, & baccalaureus formatus priusq̃ alius. ✝ nisi papa baccalaureũ ꝑferret magistro vel licentiato vt scripsi in §. declarantes in gl. quomodocunq; de mand.apost.infra. ✝ Et põt dici formatus quasi formosus, & bene ordinatus, & cõpositus. Bal.in.l.ius ciuile.col.1.ff.de iusti.& iure.per.l.an inutilis.ff.de acceptil.& Dauid psal.44. Speciosus forma. Itẽ forme dicitur quod habet perfectionẽ, informe quod non habet. Bar.in.l.si is qui.400.§. iuxtã.ff.ad.l. falc. facit.l.1.§.1.& §.opus.iũcta.l.stipulatio §.opus de oper.noui nũcia. Et vbi quis totũ cõtractũ approbat, dicitur formatus, siue formis, vbi non totũ, informis, vt si nõ approbet qualitatem. Bal.in. l.cum interdictæ.C. arb.tut. Et iuramentũ dicitur formiter præstitũ, quãdo est expressa causa.l.si duo.§.pen. ff.de iureiur, Informiter, quãdo sine causa. vt ibi, & sic dicitur hic ✝ baccalaureus formatus ✝ tanq̃ partus formatus, nõ abortiuus: quia nõ ante tẽpus sumpsit gradũ, sed secundũ statutorũ formã. Bal.in rub.de postu.prælа.col.2.quia teste Aristot.i li.de quinq; substãtus, forma est lumẽ pulchritudinis essentiã & signũ oĩbus tribuẽs. Multa tradit Petrus Berchorius in reductor. moral.lib. 6.c.2.de forma. ☞ Et solennitas præsumitur circa ea quæ formiter acta sunt, & nõ circa informa. l.2.§.circa.ff.de doli exceptio. Bal.in.§.si quis per triginta.col.2.si de feudo contentio fuerit inter domi.& agna. vassa. ☜ o ¶ Qui.] Declaratiue põitur, nõ restrictiue. gl.i prag.sãct.eo.tit. Et sic debet itelligi, vt; vt præbẽda theologalis cõferẽda sit magistro licentiato, aut baccalaureo formato qui videlicet prædicti per decenninm in vniuersitate priuilegiata studuerint.i. si studuerint. l.stichũ.&.l.sequẽ.ff.de lega.1. nam quando

Quare dicatur Baccalaure⁹ format⁹.

Ordinarius an possit baccalaureũ doctori præferre.

qualitas quæ ponitur per relatiuum conuenit cuilibet de genere, stat declaratiue.l.omnes.ff.de iusti. & iure & hoc relatiuū ad omnes præcedentes personas refertur, etiam si esset numeri singularis.l. hæres meus.§. vxori.ff.de leg.3.Bar.in l.plautius.ff.de auro & argen.lega Et quot modis ista dictio qui accipiatur, tradit Bar.& alii in d.l.omnes,&.l.i.C.de summa trinit.vbi cernere licet: vt materiam tantū tex.congruentem prosequar,alia nō scribo.

p ¶ Per decennium] Intelligo completum, quia dictio per,denotat perfectionem. l. vrbana.§.pernoctare. ff. de verb.signifi. & ita dicit glos.in c.veniens,in 2.de sponsa.& c. si constiterit.de accusa.& in regula cancellā. Iulii secundi in 4.parte. & nedum perfectionem actus significat,sed temporis continuationem.Io. An.in add. ad specu.in tit. de testi.§.nunc videndum in prima additio. Siue hi theologi sint nobiles,siue non debent studuisse per hoc tempus cum in studentibus tantum iuri canonico & ciuili reperiatur tempus abbreuiatum, in.§.præterea infra eo.titu. vbi dicam. & tantum tempus requiritur in vno sicut in alio quo ad effectū huius tex.¶ Nec posset facultas theologiæ,imo nec tota vniuersitas contra hoc dispensare.glos.in verbo studuerit.§. ordinat. de colla.in prag.allegat not. per Inno.in.c. 2.de eo qui furti.ordines recepit. quia inferior non tollit legem superioris.cle.ne Romani.de electio. & quia non seruarent formam hic præstitutam, sine qua actus nō subsistit.l.cum hi.§.si prætor.ff.de trāsact.& sic non valeret statutum facultatis vt tempus quo quis erit absens,computetur, vel tēpus quo reget in grammaticalibus,cum nō possint immutare formā in his concordatis præstitutam, vt alibi dico. Traditur.1.ad Tim. 5.c. Nemini cito manus imponas, quis tam arrogans,tāmque impudens inuenitur, qui in cælesti militia(que propensius ponderanda est,&sicut aurum repetitis ignibus exploranda)statim dux esse desiderat,cū tyro antea non fuerit? & prius velit docere, quam discere assuescat?c.si officia.§ 9.distin. & dicitur lōgo tempore.disce, quæ postmodum doceas.c.sic viue.16.q.1. ne prius sis magister,quā discipulus.c.sequen.& 1. Esdræ.7.dicitur, Esdras parauit cor suum ad inuestigandum legem domini,vt faceret,& doceret. & in modico tempore nō potest quis multa adiscere.glos. in c.tum ex literis.in verb.instructus de restitu. in integrum. & ad res magnas & arduas expediendas non sufficit paruum tempus.Bal.in.§.itaque in procemio ff.orum.ideo statuitur hic decennium.vt patet in tex.

p per decennium in q vniuersitate r studij generalis

Decenniū debet esse cōpletū.

Nobilis quo ad p̄bēdā theologalem breuiꝰ tēpꝰ nō habet.

Vniuersitas super tpe studii nō dispēsat.]

Statutū magistro cū actiū an valeat

q ¶ Vniuersitate] & sic si studuerit extra vniuersitatem non sufficit, vt hoc tex.quia priuilegia data sunt tam legentibus in vniuersitate,quā discentibus, non domi, vt in procemio decretal.& in procemio sexti, ibi, Bononiæ commorantibus,& c.tuæ.de cler. non resid.nisi tempore pestis domi studuisset,quia tunc perinde esset acsi in vniuersitate.doct.in. l.recusare.§.fi. cum.l. seq.ff.ad treb.De ripa in trac.de peste,latissime tradit tu illum videto. & sic facit contra scholares qui in vniuersitatibus vagantur, & non student vt non debeant gaudere priuilegiis. dico tamen latius in auth. habita.in priuilegiis scholarium.

In vniuersita ibus studēdū.

r ¶ Studii generalis.] Hæc verba addita sunt vltra pragmaticam,&non sine ministerio,quia vnum quōdque verbum non est sine virtute operandi, dicit Bal.in rub. C.de cōtrahē.emptio. q.9.ideo si in villis vel castris studuerit,nō poterit hoc priuilegio gaudere.glo.in prag.sanctio in verb.priuilegiata.vt in glo.proxima dixi.Item excludit studentes extra studium generale,etiā si in vniuersitate,vt Auraice.nam ibi non est studiū generale, cum nemo ferme ibi studeat, nec legat.ideo priuilegia concessa legentibus &

Studētes in castris non gaudent priuilegio.

approbatis.Bar. & Alber.in✠. hæc autẽ tria. in proœmio ff.orum. vide tex.in cle. dudum. in ver. in studiis autẽ generalibus. de sepul. & d.c.tuæ.vbi dicitur quòd vniuersitates in quibus non est competens exercitiũ studiosorum, non gaudent priuilegiis c.2.de priuileg.in 6. Iuuat ergo studere in famosis vniuersitatibus, tum propter doctorum auctoritatẽ,quæ maior est, & doctiores sunt q̃ in aliis non famosis vniuersitatibus: tũ propter vrbis auctoritatẽ,teste Cic.in proœmio off.

Extra regnũ promoti nõ gaudent priuilegiis regni.

s ¶ Priuilegiata.] Hoc ponitur ad tollendũ illos qui studẽt vltra montes,vel in alia vniuersitate extra regnum.nam tales, etiã si studuerint decennium,non possunt habere præbendam in hoc regno theologalem.nam illa vniuersitas non est ad hoc priuilegiata, quia non esset bonũ sumere panẽ filiorũ vniuersitatũ Franciæ,qui ibi studuerunt, & dare exteris,id est, extra vniuersitates regni promotis,& hoc extantibus incolis regni, vide tamen quæ dico in tracta.nominatio. in q.10.

Graduati sub bulla præbẽdã theologalem non possunt obtinere.

Et sic postq̃ requirit studium in vniuersitate priuilegiata,ita & gradũ. & sic graduatus sub bulla nõ posset habere præbendã theologalem.probatur in✠.præfati.in.2.j.eod.& infra dicam fusius. Et verbũ studuerit in hoc tex.positum perfectam rem significat. l. 1. ff. quod quisque iu. quasi velit dicere tex.illi cõferatur præbenda theologalis, qui per decennium studuerit, & magister vel licentiatus aut baccalaureus formatus effectus fuerit in vniuersitate priuilegiata. vide quæ dico in glo.studuerint.✠.præterea.infra eod.

t ¶ Studuerit.] Debet enim esse ante discipulus,quisquis doctor esse desiderat, vt possit docere quod didicit. qui minime literis operam dederit,præceptor esse non potest literarum.c.fi 59.dist glos.in eod.titu.& verbo studuerit.in pragma.

Nouẽ requisita ad habendã præbẽdã theologalem.

¶ Nota nouem requiri ad habendã hãc præbẽdam theologalem. Primo quòd saltem sit baccalaureus formatus in theologia. Et sic gradus requiritur,nec sufficeret studuisse,nisi haberet gradũ, vt in nominationibus dicitur in✠.præterea.infra eod.

¶ Secundo, quòd in ea decẽnio studuerit cõpleto,vt supra dixi in verb.per decenniũ per illud verbũ & ante gradũ, vt j.dicã.& licet facultas theologiæ cõferre gradũ alicui possit ante decem annos ex priuilegio,tamẽ hic graduatus non erit capax præbendæ theologalis,vt gl.in d.verb.studuerit tenet, quia sublato vno impedimento aliud remanet.c. vno de filiis presbyterorum,in 6.in aliis graduatis. vide quæ dico in✠. præterea.in glos. studuerint.j. eod. ☞ Itẽ requiritur quòd sit examinatus, alioquin non valet gradus. arg. cap.fi.34.dist. Barb.in cle. vna de iureiu.c.si qui fine.81.dist.☜

¶ Tertio quòd in vniuersitate studii generalis priuilegiata studuerit: nec sufficeret studuisse in villis.✠.illud in proœmio.ff.c.tuæ.de cleri.nõ residẽ.& supra dixi.✠in gl.studii.✠

¶ Quarto vltra glo. requiritur quòd illa præbenda cõsistat in ecclesia metropolitana,vel cathedrali.ibi in tex.cathedrali,ac etiam metropolitana. ergo si esset in ecclesia collegiata tantum,non procederet hic tex.

¶ Quinto quòd in vniuersitate priuilegiata, & nõ sub bulla promotus fuerit,vt i tex.dicitur priuilegiata.&c.& dixi in eo verbo.

¶ Sexto quòd in vniuersitate regni,& nõ extra regnũ promotus sit,vt patet in prin. concordato.& in✠. monemus.j.eo. dico in trac. nomina.q.10.

¶ Septimo requiritur quòd onus residentiæ, lecturæ & prædicationis actu subire velit,vt hic in tex.

¶ Octauo,quòd illud onus subire possit,quia si esset inhabilis ad lecturam, vtpote mutus, vel aliter imperfectus,nõ esset huius præbẽdæ capax.c.cũ in cũctis.✠.inferiora. de elect. c.extirpandæ.✠.qui vero.de præbẽ. vt dicam infra in glo.velit.✠Si tamẽ efficeretur mutus vel alias imperfectus postq̃ adeptus est

præbendam theologalem eam nõ amitteret per.l.cœcus.ff.de iudic.l.1 §. quanuis in fi.de postuland.l.infamia.C. de decurio.lib. 10.l. etiam 2.ff.de aucto.tuto. quia facilius impeditur promouendus q̃ deiiciatur iam promotus.c.quicunque pœnitens & ibi glos.50.dist. Panor. cõsil.47.nicolaus in.1.volu. sed eo casu per substitutũ seruire poterit per no.in.l.nemo.ff.de duobus reis.

¶ Vltimo, quòd semel saltem in hebdomada legat, cessante impedimento legitimo, vt in hoc tex. Ecce multa requisita in hoc theologo, & præbenda, quæ ex tex. eliciuntur, no. quia non inuenies sic declarata.

ac [v] onus [x] residentiæ lecturæ.

v ¶ Onus] & sic onus potest imponi beneficio, vel ex statuto, vel fundatione.c. significatũ.de præb.c.eleuterius.18.q.2.Inno.in c. cũ dilectus.de cõsuetu. Et hoc anteq̃ fiat sacrum, quia res nõ sacra seruitute affici potest, vt in rubr.de seruit.est videre.sed postea q̃ res est deo dedicata, nõ recipit seruitutẽ hominis.arg.l.inter stipulãtem.§.sacrã.ff.de verb.oblig. Ideo parrochiani laici non possunt ecclesiis iã fundatis præficere sacerdotes, nisi in fundatione id sibi reseruauerint. Bal.in.ca.sacrosancta.col.vl.de electio.

Theologus non præscri- bit hoc onus im positum. Et liberatio huius oneris nõ potest per theologos præscribi, etiã per mille annos, cũ singulis sub hoc onere hæc præbenda detur. Et sic omnes qui oneri nõ satisfaciunt, sunt in mala fide, ideo nõ præscribũt.c.vigilanti. & c.fi.de præscrip.regula possessor.de reg. iur. in 6. & hoc est onus reale. quod transit ad quẽcunque res vadat.d.c.significatũ. Nota tamen quòd onus sine aspiratione scribitur, quia nullus ad id aspirat. honor vero cũ aspiratione scribi solet, quia ferme omnes ad illũ aspirãt.hoc expresse tradit Ioãn. And. & Imol.in c.ad aures.de rebus eccle.nõ alienã. Vide quã[...] spiritualia cõditionem recipiant per Bal.in c.significasti.de elec.

x ¶ Residẽtiæ.] Per seipsum c.quia nõnulli. de cleri. non resid.c.extirpandæ.§.qui vero. de præb.& cõtinuo.& ideo nõ posset habere beneficiũ aliud requirẽs residentiã ex statuto, vel cõsuetudine.si tamẽ obtineret secundum, per adeptionẽ illius secũdi nõ vacaret ipso iure præbẽda theologalis, per c. referente.& ca.præterea.de præb. quia iura correctoria loquentia in curatis, non habent locũ in hac præb.glo. in verbo residentiæ.eo.tit.in prag. nã quãdo requiritur residẽtia ad finẽ priuationis redditCuũ tãtum, vt hic, tũc per acceptationẽ secũdi nõ videtur renunciare primo, sed nõ habebit redditus, quia quo ad titulũ nulla est incõpatibilitas, sed solũ respectu redditCuũ. ideo per acceptationẽ secundi nõ videtur renuntiare primo. Inno. Antho.& alii in c.fi.de cle. nõ residentib. Et istud est singulare teste Barba.in cle. gratiæ.col.11.in glos.beneficiũ. de rescript. Et quid si ex statuto iurato teneatur quis ad residentiam, & quòd non possit aliud beneficium obtinere, an possit impetrari dispensatio istius statuti? vide per Aegid.de bella mera in cõsi.34.supposito.col.1.vbi tenet quod sic, dummodo ista exprimat. Non vacat ipso iure theologalis per adeptionẽ secundi benefi cii incõ- patibilis.

¶ Et hãc residẽtiã causa voluptatis nõ debet deserere.c. significatũ. de præb.sed si vocaretur à superiore, posset discedere. Decius in d.c.significatũ.in vltimo notab.quia auctoritas superioris semper cẽsetur excepta.c.venietes.de iureiur.c.fi.de probi. feudi aliena. per Feder.etiã in iuramẽto. Ideo si quis iurauerit nõ exire dominum per quindecim dies, si citatus à iudice ante terminũ exiuit, non incidit in periuriũ. Specul.in tit. de citatio. §.1.versi.quid si quis.& si scholaris iurauerit non discedere à Lutecia antequã soluat suo creditori: si iussu patris discesserit, non erit periurus.l.fi.& ibi Alex.ff.qui satisda.cogãt. Et si quis iurauit soluere, non est periurus, si iudex prohibuerit ei ne soluat: nec incidit in pœnã, etiã promissam, si fraus nõ interuenerit. Archi.in cap.dixit.14.q.5. Alber. in.l.si quis id quod.col.2.ff.de iurisd.omnium iudi. Theologus residẽtiam causa voluptatis nõ deserat. Iurãs soluere non erit periurus si superior inhibeat ne soluat

Feli.in c.constitutus.col.6.versi.amplia tripliciter. de rescrip. Multa addidi in rubr.de cleri.non residen.quæ si hic trāscribere vellem.lectorem fastidio darem.

Theologus an licētiā qñ discedit petere teneatur.

¶Quæro an theologus teneatur petere licētiam, quādo discedere vult à sua præbenda? videtur quòd sic.c.relatū.de cleri.non resident..vbi etiā dicit Ioā.And.& Card. quòd nō sufficit eā petere nisi impetretur. Respō. petēdam esse facultatē discedēdi,si copia superioris possit haberi sine periculo personæ, alioqui cōtra, vtpote si in domo theologi vigeat pestis, quia tūc locus & tēpus petere facultatē non patiuntur.l.1.ff.de exerci. actio. Ioan.And.Panor.& alii in d.c. relatū de cleri.nō residentib.Imol.in c.inter quatuor.illo titu.si prælatus deneget cōcedere hanc facultatem,poterit theologus adire superiorē, vt illum cogat.c. ex tuæ.& Imol.in ca.fi.col.2. de cleri.nō resident.arg.c.nullus.de iure patro.vel si iusta causa, vt pestis, arctet,poterit etiā nō obtēta licētia discedere:quia vbi periculum est in mora,licitū est spreta denunciatione procedere in opere.l. de pupillo §. si quis riuos..ff. de operis no. nunciatio. Facit quod not.in c.fi.de cleri.nō residēt.vbi excusatur clericus,qui monitus vt resideat, nō reuertitur,si pestis immineat.nam ex causa necessitatis potest omitti cōsensus eius qui debebat requiri.l. tutor.qui.ff. de administrat. tuto.Feli. in c.cū accessissent. de cōstitutio. nume.20.& sequent.De ripa.in tracta.de peste,folio.25.vbi dicit esse notandū pro consiliariis, qui nō possunt sine auctoritate superioris à loco curiæ discedere.l. si quis decurio.1.& ibi Bart.C.de decurio.lib.10. ☞ ne auxilii latio cū opus fuerit ciuibus desit:sicut Heduis in more fuit, vt qui summū gereret imperiū,finibus excedere nō posset, nec tribuno plebis diē integrū ab vrbe abesse licebat:teste Alexād.lib.1.genialiū c.3. Vigēte tamē peste poterūt à loco pestifero discedere,etiā facultate non petita nec obtenta à principe:tamē à curia habere debent, vt fusius dico in ordina. regiis. → Imo leo quartus pontifex maximus cardinalatus honore Anasthasium tituli sancti Marcelli cardinalem priuauit,quia cōtra canones quinquennium à parochia sua absuerat teste Baptista Fulgos.de dictis memora.rub.de seuerita.lib. 6.de leone &c. ←

Cōsiliarii sine autoritate superioris vigente peste discedunt.

¶Quæro, à quo sit petēda licētia per theologum? Videtur quòd ab episcopo.tex.in c.relatū.ibi,de licētia suorū prælatorū.& c.inter quatuor.de cler.nō resid. Cōtrarium teneo, quia hic est data facultas capitulo hūc theologum puniēdi. nā magis interest capituli q̄ prælati,quia illi de capitulo audiūt lectiones, quod nō facit episcopus: ideo capitulū hanc discedēdi facultatē theologo cōcedere poterit.& ita seruatur.& de cōsuetudine,quæ hodie inoleuit in Francia, scholastici & alii volentes discedere à beneficio vel præbenda, nunquā petunt licentiā ab episcopo,sed à capitulo vbi obtinēt præbēdam. si obtineāt beneficia curata,à nullo petunt licentiam.

A quo sit petēda licentia.

Scholastici ex cōsuetudine non petūt licētiā studia adeundi.

¶Quæro an papa possit theologū à residentia dispensare perpetuo? Videtur quòd sic.c. cū dilectus.c.ad audientiā.de cler. non residēt. & cū papa in beneficialibus habeat plenariā potestatem c.2.de præb.in 6. nō dubitatur,quin possit super residētia dispensare. Panor.& alii in c.pen.de cleri. nō residētib. vbi dicūt quòd solus papa cōcedit indulgentiā super nō residēdo, cū sit contra ius commune,& in præiudiciū ecclesiæ non potest episcopus indulgere.c.dilectus.de tēpo.ordinā. Sed legatus,archiepiscopus, & episcopus bene possunt dare licentiam non residēdi:quia verbū licētia, nō importat nudā voluntatē, sed cōcessionē ex causa factā.Io.de Selua.in tract.de beneficio in 4. parte.q.8. Cōtrariū cōcludo, cum hoc sit concordatum inter papam & regē, & sic vnus sine altero non potest isti concordato derogare, vt supra dixi in præfat.ad istum titulum. Hoc enim esset & impedire audire volentes istum theologū prædicare, & legere: & in dubio papa hoc

Papa an possit theologū sup perpetua residētia dispensare.

non intendit.c.inter cætera. de officio ordi- na. & etiã veniret contra substãtiam actus, quod non potest facere etiã cõsuetudo. glo. in c.2.de consuet. in 6. etiam probatur in.§. volumus.ibi,prætextu dispensationis aposto licæ.infra eod. Nec papa.c.cũ ad monasteriũ. de statu regu- la. & pro hoc est text. forma- lis in versic.necnon de firma & irreuocabili concordato. stabilita. vbi dicitur, etiam per nos & successores nostros &c. Istud etiã im mutaret statum vniuersalis ecclesiæ Galli- canæ, quod non potest papa facere. glos. & doct.in c.proposuit.de conces.præbẽd. Nec valeret consuetudo, vt iste theologus possit percipere fructus beneficiorum in absentia, quia esset onerosa ecclesiis, Archid. in capi. sacerdotibus.31.dist.doct. in ca.cum omnes de constitu. vbi idem etiam dicitur de aliis, in c.1.de consuetu.Imitetur ergo theologus Moysen & Aaron,qui indesinenter in taber naculo domini erant,ca.vlt.36.distinct.

Cõsuetudo nõ residẽdi an valeat.

☞ Imo etiã si theologus resideret per aliũ, nõ haberet distributiones quotidianas, tum quia residentia debet esse personalis, tũ quia per alium seruiendo non satisfacit iuri, Cal- der.in cõsil.vno.de cler.nõ residẽt. nã inter artifices est lata differentia.l.inter.ff.de solu. ✛ intellige vt in glo.studueris. supra eo.di- xi ✛ & an valeat consuetudo non residẽdi. vide Præpos.in c.sacerdotibus.31.dist.☜

y & prædicationis actu

y ¶ Prædicationis.] Prædicatio, est dei ma- nifesta commendatio, vel instructio. Canti- co.6. cap. videntes sponsam filiæ Sion,bea- tissimam prædicauerunt. De instructione pa tet Matthæi.4. Cœpit Iesus prædicare, & di cere, Pœnitentiam agite &c. Et inter cæte- ra,quæ ad salutẽ populi Christiani spectant, pabulum verbi dei q̃maxime sibi noscitur esse necessarium, quia sicut corpus materia- li,ita anima spirituali cibo nutritur:eò quod non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei.c. inter cæ- tera.de officio ordina.

Prędicatio quid sit,& multa hic de prædicatione.

¶ Quæro quid debeat prædicare. Respon.de clarari.2.ad Timo.h.4.c.vbi dicitur, Prædi ca verbum,scilicet dei. Actuum.13.cap.habe tur, Prædicabant verbum dei.&.4.ca. ibidẽ dicitur, Loquebãtur verbũ dei cum fiducia. ✛ c.cauendum.10.q.3.✛ & c. antecessor.11.q.3. vnde dicit beatus Greg.papa in c.fraterni tatis.35.q.10. Est enim verbum domini vali- dum,forte & durabile, & immutabile & per- seuerabile:non momentaneum, non transi- toriũ.dicit enim, Cælum & terra transibũt, verba autem mea non transibunt. ☞ Et est quasi carmẽ musicum, quod suaui dulciq; so no canitur. Ezechiel.33.ca.in fi.☜ Vel ver- bum.i.Christũ,vt dicit Apostolus, Nos præ dicamus Christum.primæ ad Corinthios.1. c.& Marci vlt. Euntes prædicate euangeliũ omni creaturæ. Debet insuper prædicator lo qui oportune,ne tacenda proferat, nec pro- ferenda taceat.c.sit rector.43.dist. Item dici tur, Insta opportune.i.suauiter. Psal. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua. Ecclesia- stes.8.c. Omni negotio tẽpus est, & opportu nitas. ideo vt alter Orpheus allicere debet homines, & quãdoque instare importune & seueri*er.inde dicitur Esaiæ.58. Clama, ne cesses.& Hiere.1.c.in fi. Surge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi, ne formi- des à facie eorũ. Et hæc prædicatio debet tẽ dere ad dei cõmenda-ionẽ. Daniel.3.c. in fi. Placuit ergo prædicare signa eius, quia ma- gna sunt: & mirabilia eius, quia fortia.

Quid debeat theologus prædicare.

¶ Secundo debet prædicator concludere ad carnis macerationem, vt .2. Paralipo.c.20. Prædicauit ieiunium in vniuersa Iuda.

¶ Tertio, ad clementiam debet prouocare. Esaiæ.61. Vt prædicarem captiuis indulgen tiam,& clausis apertionẽ.&c.

¶ Vltimo, debet inducere ad gloriæ imita- tionem. Lucæ. 9. Misit illos prædicare regnũ dei. Et hic prædicator debet prius facere, & postea docere, exemplo Christi Actuum.1. Et dicitur Marc.1.c.quòd Ioãnes erat in de

Primo facere postea docere debet prædicator.

ſerto prædicans baptiſmum pœnitentiæ.ad denotandum quòd qui vult prædicare, debet in deſerto pœnitentiæ macerari.alioqui dicit Greg.in homilia, Cuius vita deſpicitur,reſtat vt eius prædicatio contemnatur. cap.infames.in fine.3.q.7. Qui ergo alium doces,teipſum non doces?qui prædicas non furandum,furaris?&c. Paul.ad Roma.2.ca Alioqui ſi bene docueris,& male vixeris,tui ſolus condemnator eris.ca.multi. 40. diſt. Et talis dicitur non theologus, ſed theomachus,cui præbenda non eſt conferenda.

☞ Nam prædicator eſt rectam viam dirigens,vel dirigere debens,nõ ex circuitibus, vt in ſimili dicit tex.in.l. non ſolũ.✤ annus. 2.ff.de excuſa.tutor. ☜ Imo prædicator exiſtens in peccato mortali,ſi prædicat, peccat mortaliter.c.quid eſt hoc.& c.cum exaudiero.& ibi. Præpo.50. diſt. Quomodo enim poteſt præſes eccleſiæ auferre malum de medio eius, qui in delictum ſimile corruit? aut qua libertate peccantem corripere poteſt, cum tacitus ipſe ſibi reſpondeat,eadẽ ſe admiſiſſe, quæ corripit? c. primum itaque. 25. diſt. Nec etiam ſufficeret vita ſine ſcientia, propter multos errores,qui quandoq; oriuntur ex defectu ſcientiæ.Panor.per illum tex. in c.inter cætera.in 4.nota.de officio ordina.c.niſi de renunciatio. ☞tex.in c.qui eccleſiaſticis.✤.hinc etiã.36.diſt. vbi prius veritas tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur, vnde Chriſtus apoſtolos prius docuit, & poſtea ad prædicandum miſit, vt ibidem patet & in euangelio Marci.c.vlti. prædicate euangelium omni creaturæ. ☜ Et poſſunt prædicare in eccleſiis, & extra, etiam in plateis communibus ſine licentia, ſed in eccleſiis parochialibus non poſſunt prædicare niſi licentia petita & obtenta à parochialibus ſacerdotibus. cle.dudum.✤ nos autem.de ſepult. Locus tamẽ aptior ad prædicandum eſt eccleſia.Ioannis.18. Ego ſemper docui in ſynagoga,&in templo,quo omnes Iudæi conueniunt.&Lucæ,19.Erat quotidie docens in templo. In domibus quis nõ poteſt prædicare, ne oriatur ſuſpitio hæreſis.c.cum ex iniuncto.de hæret. & ibi,in occulto locutus ſum nihil.Et iſti theologi debent eſſe clerici,alioqui prædicare non poſſent.c.ſicut.de hæret. vbi laico prædicandi officium prohibetur, ☞ quia eis interdicũtur actus ſpirituales, vt eſt prædicatio & decimarum perceptio.c.decimas.16.q.7. beneficiorum collatio.c.ſi quis deinceps. ibidem & electio,c.quiſquis. & c.maſſana de elect. & recipere reſignationes.c. quod in dubiis de renuncia.ac oblationũ perceptio.c.quia. & ſeq.10.q.1,deniq; cauſarum eccleſiaſticarum cognitio.c.2.de iud. tam per viam iudiciũ quam compromiſſi.c.contingit de arbit. alia ipſis prohibita docto. tradunt in d.ca,2. imo laicus prædicare præſumens ſine licentia ſuperioris excommunicatur tex. in c.excommunicamus.1.✤. quia vero.de hæret.& alia pœna arbitraria punitur cle.vlt.in prin. de pœnitẽ.& remiſſ.tamen nõ requiritur ſacer ordo. licet glo. teneat contrarium quæ reprobatur in c.adiicimus,16.q.1.Panor. & Imol.in ca.dudum.1.de electio. quãuis theologi Pariſien. nullum recipiant ad gradum theologiæ, niſi ſit in ſacris. Item prædicare prohibetur mulieri,quanuis docta & ſancta ſit.c.mulier.23.diſ.Cuius ætatis debeat eſſe hic cõcionator, vide in c.preſbyter.78.diſt. & decem à quibus cauere debent prædicatores,per Floren.in.3.parte ſummæ titu.18.c. 4.& ſeptem modos prædicandi.c.ſeq.

Scientiae quaeruntur in praedicatore. *vbi ſit praedicandũ.* *Clerici debent praedicare nõ laici, ne mulieres*

¶ Aliquando tamen aufertur verbũ prædicationis, Primo propter improbitatẽ,ſeu indiſcretionẽ. Eccleſiaſtici.20.c. Ex ore fatui reprobabitur parabola. &.c.adiicimus.16.q.1. ¶ Secundo aufertur verbum propter indignitatem,vt Dauid, Quare tu enarras iuſtitias meas?cap.infames.in fin.3.q.7. & dicit glo.ſuper illo verſ. Non auferas de ore meo verbum veritatis: obmuteſcit facundia, ſi ægra ſit conſcientia.

Ex quibus cauſis verbũ praedicationis auferatur.

¶ Tertio propter inſufficientiam. Hierem.

primo, A a domine nescio loqui.c.in scripturis.8.q.prima.

¶ Quarto propter audientium malitiam taceat prædicator, ne det sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, qui côuersi côculcent eas.c.quando.11.q.3.

¶ Quinto propter timorem persecutionis, vt Petro contigit, qui timore persecutionis negauit Christum. propter hoc tamen tacere malum est. Archi.in. c.nolite.2.col.11.q.3. Et intellige hic lecturæ & prædicationis, diuersis diebus, nô vno die. vt postea declaratur. Et quis istum prædicatorê alere teneatur. vide per de ripa in lib.1.Respon.c.15. in fi. & in c.inter de off. ord.per docto. + & per Bal.in.c.quoniam ibidem.+

z ¶ Subire voluerit, & potuerit.c.extirpandæ.§.qui vero.&.c.super inordinata. &.ca. graue.de præbend.c.fin.ibi, voluerint & potuerint.in princip.16.q.1.&. c.cum in cunctis.§.inferiora.de electi.c.cum inhibitio.de clandesti.desponsa.c.post electionê, in fine de côcess.præben.c.excômunicamus. 1.§.fi. de hæret.c.quia propter. &.c.ecclesia. 2.de ele. vnde nô sufficeret si vellet & esset ignorans. vt tenet Io. de platea in.l.grammaticos.C.de profess.& medic.lib.x.c.quia. ibi, & tunc si voluerit, non tamen valuerit. de concessio.præben. & . c.post electionem.in fi.ibidem, licet magnum habuerit animum, vt nobiles & ioviales aliuero sunt, quorum animus est stricti iuris. teste Bolog.côsi.37. licet alias.col.6.versi.corroboro. non sufficit igitur si fuerit mutus, aut alias imperfectus.c.sit rector.ibi.sacerdos ergo si prædicationis sit nescius, quam tibi clamoris você daturus est præco mutus? nec sufficeret posse, si nollet.c.ad hæc primo.ibi, potest si voluerit.de appellatio.c.relatû.ibi, hoc se posse affirmât, sed efficere côtradicüt.de cleri. nô residê. Vnde dicit Philos.quod duo sunt ex quibus humanorum actuum constat effectus, videlicet voluntas, & potestas: quorum alterû si desit, nihil est quod explicari queat. refert Barb.consi. 123. scripsit. in princi.in 4.volu.inter consil. Alex. vbi dicit, ad tollendum statutum, voluntatem & potestatê necessaria. per hoc dicit Bal. in c.ex parte. colla.2.de constitu.quod voluntas debet esse concreta actui, qui debet perfici.abstracta enim voluntas.i.separata, & per se, quæ reperitur in anima, non perficit actum: vtpote possum adire hæreditatem, & volo: tamen voluntaetm meam non applico alicui actui verbi vel facti: non efficior hæres.l. potuit. C. de iure delib. ☞ Nam tantum distat fecisse à concepisse, quantum perfectum ab imperfecto: & quantum semen, quod est reconditû in horreo, quod non fructificat, ab eo, quod est seminatum in agro. abortum enim facit intentio, si conceptum suffocat in vtero, & non producit in lucem. vnde hanc voluntem mentalê nunquam exeuntem in actum, abortiuam dico, partus abortiui similitudine.l.qui mortui.ff.de verborû significatio.l. quod certatû.ibi, si viuus ad orbê totus pro cesserit.C.de posthu.hæred.instit.hæc sunt verba Bal.in consilio schisma. in vers. sed in contrarium collû. tertia. Voluntas igitur hominis quæ non deducitur ad dispositionem, censetur abortiua, sicut in posthumo.qui licet sit in vtero conceptus, si tamê nô sit perfecte natus, dicitur abortiuus.Bal. in.l.1.nu.32.C.qui admitti. Ias. consi.22. in quæstiôe.col.2.in 3.vol. ☞ Sic papa sola voluntate non confert præbendas nisi vltra procedat, & transeat ad actum dispositiuum vnde dicit Bal.consi.326.Rex Romanorum. col.2.in.1.vol.quod tria canonicant omnes actus, scilicet potestas, voluntas, & modus. nã sine potentia nihil ad actû deducitur & sine voluntate nil côsensu perficitur, & sine modo nil in finê suû dirigitur. & dicit Bal. in.l.omne verbum.collûnat. 2. C. cômunia de leg. Duo requiruntur quæ canonicât omnes actus voluntas, & legis auctoritas.nam

Volûtas & ptas i theologo requirûtur

tria canonicãt actus, s. voluntas potestas & modus

vbi non assistit iuris potentia, voluntas inanis est. Bal. in. l. nolle. per illũ text. ff. de. acq. hæred. Et si Bal. in. l. cum testamentum. C. de iuris & facti ignoran. dicat tria necessaria, voluntatẽ, potestatẽ, & scientiã: sed potentia scientiã cõprehendit, vt tenet Decius in ca. cũ super. 4. notab. de offi. deleg.

a quique bis aut semel ad minus b per singulas hebdomada: (c ipedimẽto cessante legitĩo)

Expositio ad verbum voluerint. ¶ Vel intellige text. subire voluerit, id est, voluntarie subierit, & non coacte, prout exponit glo. in. l. fi. ff. de rerum diuisio. vbi dicit, qui voluerit transcendere muros, id est, voluntarie transcenderit. & facit ad statutũ quo cauetur, quod qui voluerit corrumpere mulierem, capite puniatur: quod debeat intelligi, id est, si voluntarie corruperit. Bar. ibi, & Decius in regula, non vult hæres esse. ff. de reg. iur. & per hoc defendit à morte vnũ qui voluit aliquem necare veneno, Francis. Cremens. fin. 49. defensaui &c. quia dicebat statutum, quòd qui venenare voluerit, capite puniatur, glo. in l. 1. ibi, voluerit arbitrari, id est voluntarie fuerit arbitratus. ff. de leg. 2. glos. in l. fina. in verbo voluit. C. de codicil. Et pro hac expositione consonat verbum actu subire, voluerit. glos. in c. si diligenti. in verbo purgare voluerint, cum effectu dicit glo. de foro compet. Barb. consi. 21. præclare. col. 3. & consi. 23. col. penult. in. 2. volu. Prior tamen expositio magis videtur conuenire textui. Et an collatio facta alicui si voluerit, sit conditionalis, tex. in. l. si ita. 5. illi si volet. ff. de lega. 1. decidit quòd sic, & sic expresse tenet Ancha. in cle. vna sexto nota. de concessio. præben. & ibi Bonifa. numero quarto, dicit necessarium extare conditionem per declarationem voluntatis, & ante illã declarationẽ gratia est cõditiõalis.

a ¶ Quiq; his aut semel.] Refertur tam ad magistrum, quàm ad licentiatum, & baccalaureum formatum, vt saltem semel in hebdomada legere teneantur: & postq̃ alternatiue loquitur, theologi erit electio etiã in alternatiuis iuris in quibus verba parti dirigũtur vt hic. l. quicũq;. C. de ser. fug. l. 3. ff. de eo quod certo loco. doct. in c. iter. de rescrip. cũ etiã hic dienõ exprimat, arbitrio theologi relictus est. l. 1. ff. de iure deli. Et de hora idẽ, nisi dies & hora iã consueta fuerint: quia secundum cõsuetudinẽ regi debet hic theologus, cũ legẽ soluere nõ debeat, sed adimplere: exẽplo Christi, de quo in euãgelio Matt. 5. c. Nõ veni soluere legẽ, sed adimplere. Et q̃uis nõ adstrigatur hic nisi semel in hebdomada legere, tamen ex bono & æquo, vt ignorãtes instruat tenetur quanto frequentius potest, arg. c. significatum, de præbend. Arbitrio theologi relinquitur quo die legere velit.

b ¶ Per singulas hebdomadas.] Etiã si plura essent festa in hebdomada, & si vellet legere singulis diebus vnius mẽsis, vt cõputaretur per totũ annũ, nõ putarẽ sufficere, arg. illius emphyteote, qui vult cẽsum soluere pro pluribus annis, vt dominus nõ teneatur recipere si detrimentũ patiatur. Ias. in l. 2. q. 22. nu. 63. C. de iure emph. allegãdo specula. in tit. de locat. 5. nũc aliqua. q. 42. Et si nõ legerit in vna hebdomada, poterit purgare morã, antequã per capitulũ puniatur, quia quãdo dies apponitur à lege, & pœna ab hoie, vel cõtra: tunc admittitur purgatio moræ. glo. in c. licet canon. in verbo priuatus. de elec. in. 6. Ang. & alii in. l. si insulam. ff. de verb. obliga. Purgare morã põt theologus.

c ¶ Impedimento cessante legitimo.] Idem dicitur in c. commissa de electio. in 6. & in c. cupientes. 5. insuper. ibidem cle. vt ii qui de æta. & quali. Legitimum impedimentum dicitur morbus sonticus, non leuis febricula. seu vetus quartana. l. quæsitum. ff. de re iud. & & c. ad audientiã. de cleri. non residen. seruire enim nobis intelliguntur etiam hi, quos curamus ægros. qui cupientes seruire nobis propter aduersam valitudinem impediuntur verba sunt iurisconsulti in. l. cum hæres. 5. Legitimum impedimentum quid sit.

ſtichus.ff. de ſtatu lib.& nedummorbus ſui corporis,ſed etiam morbus ſuorum. glo.in c.communis.23.diſt· Alex.& Iaſ. in.l.2.§.ſi quis.ff.ſi quis cautio.licet in practica vix poſſet obtineri in hoc impedimento. Et ſui dicuntur vſq; ad quartũ gradum. Bal.in.l.petitionẽ.C.de aduoca,diuerſo.iudicio.Barb. conſi.28.clementiſſimum.col.3.in 2.vol.gl. & docto.in c.requiſiſti de teſta.

¶ Item peſtis dicitur legitimum impedimentum.c.ad ſupplicationem. de renuncia. c.ex parte.in.1.de appel.l. ſed ſciendum.& ſeq.ff. ad trebel.

¶ Præterea bellum. glo.in verbo guerrarũ. de auctoritate ſacri concilii.in prag. Bal. in conſil.45. lata fuit.in.3.volu.

¶ Item ſi erat in carcere.Bal.& alii.in.l.2.ff. de in ius vocand.&.l.2.§. fin ſſe. de cuſtodia reorum.Alexan.in d.l.quæſitum.

¶ Item quando is locus in quo legebat. non erat tutus propter inimicos,quibusnullus tenetur ſe exponere, etiam cum literis de ſaluo conductu. c.accedens.2. vt lite. non cõteſtata.

¶ Item ſi ſit pro eccleſia impeditus, vel medicinam illo die ſumpſerit.c.vno.§.qui vero de cleri.non reſident.in.6.& ibi Peruſ. Alia impedimẽta an ſint legitima,relinquitur arbitrio iudicis,&boni viri.gl.i c.ſi quis iuſto. de electio.in. 6.dixi in practica mea ad ſtylũ Bituricen. in rubr.de excuſatio. & exoniis. glo.2.ou autre empeſchement.tex.&ibi no. in.c.ſciſcitatus.de reſcript. Non eſſet tamẽ legitimum impedimentum, ſi theologus eſſet in ſeruitio epiſcopi,aut archiepiſcopi,ſeu cardinalis?quia eſſet eccleſiæ detrimento.c. penul.de cle.non reſiden. quanuis regularis cenſeatur præſens,qui eſt in ſeruitio epiſcopi.c.cum dilectus. c.ad audientiam. de cleri. non reſiden.glo.in prag.eodẽ titu.& verbo.

Theologus inſeruitio epiſcopi exiſtens nõ excuſatur.

Requiritur tamen quod hoc impedimẽtum ſit inuentabile.c.2.& ibi.doct.de teſti. nam impeditus,non excuſatur quãdo poteſt remouere impedimentum c.ſi.de elect. l.qui bus in princi. ff. de conditi. & demonſt.

¶ Quæro an durante impedimẽto legitimo debeat ſeruire per ſubſtitutum ? vel eo ſano teneatur ſarcire? Videtur quod ſic,per.l.nullus qui.in fi.C.de decur.lib.10.Et in famulo probatur quod teneatur ſeruire tantũm tempus,quo non potuit ſeruire.glo.& Bar.in.l.ſi vno.§.item cum quidam.ff.locat. Aufre.deciſio.Tholoſan.q.359. Contrarium eſt verũ, tum quia electa eſt induſtria theologi,& inter artifices lata eſt differentia.l. inter artifices.ff.de ſolut.tum etiam, quia quando quis impeditur caſu,non tenetur dare ſubſtitutũ l.matriculã.in fi. C. de agentib. in reb. lib. 12. &.l.fina.in fine.de proximis ſacro. ſcrinio. eo.li.glo. & Bar.in l.1.§. diuus.ff.de variis & extraordina.cognitio. Et hoc probatur in hoc tex.ſumendo argumentum à contrario, videlicet quòd theologus tenetur legere ad minus ſemel in hedomada ceſſante impedimento.ergo ſi ſit impedimentum,nõ tenetur,& ſic non per ſe, nec per ſubſtitutũ nec eo ſano tenebitur ſarcire,cũ legere tempore infirmitatis nõ teneatur. & ſic perit obligatio pro illo tẽpore, ſicut periret per interitũ ſpeciei in obligationẽ deductæ.l.quod te.ff.ſi cert.peta.&.l.ſi ex legati.de verb.obliga.glo.in prag.ſanct.in rub.qualiter horæ cano.ſint dicen.in verb, ſyncopando quod intellige quando impedimentum eſſet temporale,ſecus ſi perpetuum quia, tunc, ne vtilitas publica pereat, debebit ſeruire per ſubſtitutum.per ea quæ dixi.ſupra.eo.in glo.ſtuduerit. Sic dicimus in prouiſo per reſignationem, qui obſtante legitimo impedimento non potuit bullas prouiſionis habere infra ſex menſes,vt non obſtante regula.34 cancella.poſſit poſtea adipiſci poſſeſſionem etiam non habita proteſtatione. & talis remanere debet illæſus.not.in propriis terminis Auriol.in addi.ad Guillel.in c.penul. de electio.in.6. quia impedimẽtum excuſat per ſupradicta.

Theologus impeditus nõ debet ſeruire per ſubſtitutum.

Poſſeſſio poſt ſex menſes quãdo poſſit adipiſci.

¶ Quæro quis teneatur probare impedimen

Quis impedimen

tũ & quo modo probari poss. tum? Respon. qui allegat. l. 2. & l. quotiens §. qui dolo. ff. de proba. & ibi addidi. & l. actori C. illo tit. Item quæro quomodo impedimentum possit probari. Resp. tex. in. l. vlt §. illud. ibi. euidentissimis probationibus. C. de tẽp. ap. & sic per testes. quod fallit quando impedimentum nõ posset per testes fa- cile probari, quia tunc probabitur per iuramentum. & hoc arbitrio iudicis relinquitur. l. thesaurus. ff. ad exhibẽ. l. fi. C. de fide in str. Perus. in c. ex ratione. col. 3. de app. Et maxime si sit honestus vir is qui impedimẽtum allegat, Guid. papæ in suis decisio. q. 64. si altera pars. & q. 205. in causa. Ias. & alii in. l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cautio. Henri. Boseus in tract. de synodo episcopi in secunda parte, quod est notandum. Limita vt dixi in pract. mea ad stilum Bituricen. in rub. de excusatio. in glo. ou autre empeschement.

☞ Notandum est, quod non sufficit probare impedimẽtũ, nisi probetur, quod fuit causa quare nõ legit, quia ante infirmitatẽ legere solebat. Bar. in. l. 2 §. quod diximus. ff. si quis cautio. & l. qui commeatus de re milita. Dec. consi. 552. viso. col. 1. vnde si canonicus probet valetudinem, non sufficit, vt habere possit distributiones quotidianas id tẽporis, nisi appareat, quod propter eam nõ interfuit diuinis, probãdo quod sanus cõsueuerat interesse. Feli. in c. ex transmissa. col. 1. de præscrip. Ias. in. l. properandũ. §. sin autem vtraq;. col. 1. C. de iud. Iacobi. in. l. i exceptionibus. §. fi. ff. de proba. doct. in c. ex ratiõe de appel. ☜

d ¶ Legere.] Euangelia & librum bibliorũ debet, nõ Bocatii seu Pogii fabulas. de Moyse enim dicitur Exo. 24. c. assumẽs Moyses volumẽ fœderis, legit audiente populo. & 4. Reg. 23. c. Legit Iosias cũctis audiẽtibus omnia verba libri fœderis. & Iosu. 8. cap. Legit omnia verba benedictionis, & maledictionis. & Luc. 4. ca. dicitur, quòd intrauit Christus secundũ cõsuetudinẽ in synagogam, & cœpit legere, & traditus est illi liber Esaiæ prophetæ. Vt reuoluit librum, inuenit locũ

Legere quid debeat theologus.

a legere

vbi scriptũ erat, Spiritus domini super me, eo quòd vnxit me. & quicunque legerit hãc scripturã, & interpretationem nota fecerit, purpura vestietur, & torquẽ auream habebit in collo, & tertius in regno meo erit. Dan. 5. c. & 3. Esdr. 9. c. dicitur de Leuitis, qui legebãt legem domini, & præfereb ãt singuli eos qui intelligebant lectionẽ. Ergo legendus est liber diuinæ scripturæ. vt per illum recte dirigamur. Posset etiam legere decretorum librum, qui sanctorũ patrum statuta & cõciliorum continet. c. de libellis 20. dist. Ideo dicitur ibi in c. sequen. si decreta sanctorum patrum non habetis, de neglectu atque incuria estis redarguendi. si habetis, & nõ obseruatis, de temeritate estis corripiendi. & alibi, Nulli licet canones ignorare. c. nulli. & c. omnes. 38. dist. Et scientia canonica est practica theologiæ, vt dicit glos. hic, & ideo theologo necessaria. Florent. in 3. parte summæ. titu. 5. c. 2 §. 2. tex. pulcher in c. qui ecclesiasticis. 36. distin. Et intellige, legere habeat, ac interpretari, nec sufficeret ad corticem legere, vel ad verbum, & non declarare: vel legere oculo mẽtali, & corporis, aut legere superficialiter, & non intelligere. quia legere & nõ intelligere (vt dicit Cato) negligere est. vel legere in camera, arbitris semotis. Sic tradit Barb. in repet. l. cum acutissimi. col. 71. C. de fideicommiss. per. l. primam. §. legi. ff. de his quæ in testamento delent. Bald. in marga. in verb. legere. glos. & ibi Fel. in prœ. decretal. in princ. text. in extrauag. nonnunq. in verbo legere ac intelligere. de verb. signifi. in extrauag. Io. 22. vbi glo. dicit parum esse legere, nisi adsit intelligere: & perfectissima lectura dici non meretur, nisi diligentissima ac exactissima legentis interpretatione singula tradãtur §. his igitu. insti. de iusti. & iur. Et lectio debet manifeste declarare sensum scripturæ. l. 2. ibi, lectio manifeste declarat. C. de delator. lib. 10. Antho. de Butr. in repet. ca. vestra, no. 15. de coha. clerico. nam qui ea docent, quæ ab au-

Liber decretorũ posset a theologis legi.

Scientia canonica est theologo necessaria.

Quo debeat legere theologus.

De lectura qualis esse debeat.

Sacrosanctae Canon[...] est pr[...]

ditoribus non valent intelligi, nõ ad eorum vtilitatem, sed ad sui ostentationem legunt c.fi.43.dist. & alii inter legendũ verbis oratorus & obsoletis vtuntur, prætermissis canonum & legum vocabulis propriis, cum ea ignorét. Baro.in c. Raynaldus. col.84.de testa. & hic affectatus modus semper iurisconsultis fuit molestus.l.2.§.post hos quoque.ff. de orig.iur.dixi.in 8.notab.repet.l.vnicæ.C.de sententiis quæ pro eo quod interest. Catellia.Cotta. in 2. parte memoralium. in verbo legere. & sacerdotes dei omissis euangeliis & prophetis videmus comœdias legere, bucolicorum versuũ verba cantare, tenere Virgiliũ in manibus: & id quod in pueris adest causa necessitatis, crimen in se facere voluptatis. verba sunt Hierony.in cap. sacerdotes.37.dist inci.

Publice legat theologus. ¶ Intellige quòd debeat publice legere, & non domi, nisi instante necessitate. cap.1. & cap. quia.de magist. cap. cum ex iniuncto. de hæret. & in procœmiorum.§.hæc autẽ tria. nec tenebitur legere, si nõ habeat auditores, sed tenebitur diuinis interesse, sicut alius canonicus, quia ratiõe lecturæ excusatur, ergo ea cessante, debet effectus & dispẽsatio de non residendo cessare. c. cum cessante. de appella.

Theologus nõ legẽs non excusatur à residendo.

Theologus an possit legere p substitutum. ¶ Quæro an possit legere per substitutum? Videtur quòd sic, per tex. in.l.1. in fi. ibi, per substitutũ.C.de præpositis agent.in reb.lib. 12. Secũdo facit tex.in.l.quisquis.1.C. de episcopis & cleric.c.scripsit.7.q.1. Contrarium est verius, tũ quia electa est industria istius theologi, & posset inhabilem substituere, & inter artifices lata est differentia.l. inter artifices.ff.de solut. Secundo probatur in.l. nullus qui nexu.C.de decurio.lib.10. quæ sic dicit, nullus qui nexu generis curiæ tenetur obnoxius, per substitutam quãcunque personã curiales impleat functiones, sed ipse per se debitum patriæ munus exoluat, nisi hoc speciali beneficio sit concessum. probatur in.l. 1.& ibi.glos.C.de mancipiis, & colo.libr.11. Bar.in.l.nemo.ff.de duob. reis.l. his quidem C.qui militare non possunt.lib.12.l.vni.§.ne autem. de cadu. tollend. Roma. in repet.l.si vero.§.de viro.fallen.16. & 19.ff.solu. matri. & sing.64. Ang.in.§.1.de vsufruct. in lib. institu. Barb.& alii in c.1. de sum. trin. Barb. in tract. de præstan. Card.in 9.q.1.partis. Et cõtraria sunt specialia, in casibus.s. à iure expressis. & tunc quando quis legit per substitutũ, debet seruire per hominem eiusdem conditionis, d.l.1.C. de præposi. Corse.sing. incipien.substitutus.glo.in prag.eo. verbo. vide quæ dixi in glo. impedimento supra eod.

[e] debeat.[f] Et quotiens

e ¶ Debeat] Necessitatem notat.glo.in cle. attendentes, in verbo debeant, de statu monach.text. in.l.prætor.ff. de edend. Soci. consil. 73. capiendo. col.2.in 4.volu. Idem in verbo tenetur. cle. exiui.§. item ordo. de verb.sig. & supra dixi. Idem in verbo oportet.c.super inordinata.& ibi Panor.1.notab. de præbend.glo.in c.fin.de litis contest. in 6. Idem de verbo iubeo.glos.& doct.in.l. sæpe audiui.ff.de officio præsid. Idem in verbo imperare & præcipere.c.fina.14.q.1. Verba importantia necessitatem.

f ¶ Et quotiens] Intellige quotiens defecerit.i.semel in hebdomada, non quotiens defecerit, s.in singulos dies, quia cũ non teneatur legere vltra bis, aut semel, vt supra est declaratum, non est verisimile quòd statim se corrigat.l.non ad ea.ff.de condi. & demonstra. alioqui posset dici, huy, tam cito? dixi in l.vnica no.4.C.de sentent. quæ pro eo quod interest.nu.13. Et hæc dictio quotiens, reiteratiua est.l.fin.C.de indict. viduit. tollend.l. quotiens.ff. qui satisd. cogant. & quot actus requirat, vide Barto.in.l. eum qui certarum. in fine.ff.de verb. oblig.& de dictione totiẽs quotiens, vide Alexand. consil.145. quoniã. in 2.vol. Et vult dicere tex. toties debet puniri theologus, quoties defecerit semel legere in hebdomada.

¶ Quid si capitulum velit dispensare, vt nullo modo teneatur legere, an possit? videtur Capitulũ an possit cũ theo-

ipsum in huiusmodi lectura g deficere cōtigerit,[h] ad arbitriū capituli p subtractionē

logo dispensare quòd sic, quia arbitrio capituli relinquitur, vt hic patet in tex.

¶ Contrarium teneo, quia præbenda est data cum onere lecturæ, quod onus non potest capitulum remittere, vt notatur in c. significatū de præb. nam si re priuetur theologus, id est lectura, nec nomen habere meretur, quòd sit præbēda theologalis. c. cor episcopi. 68. di. l. à nullo. C. de feriis.

Puto tamen quòd ex causa posset capitulum per aliquod tempus modicum dispensare, nō per longum tempus: quia reipublicæ interest vt legat, cuius scientia mundus illuminabitur. authen. habita. C. ne filius pro patre. & hic relinquitur punitio capitulo, non dispensatio. & intellige cessante impedimento, vt supra dictum extitit.

¶ Item cū prædicatio non fuerit taxata, credo quòd etiam semel ad minus, die videlicet dominico, vel alio die festo prædicare teneatur. & hoc tenet glos. in verbo habeat. quia vna determinatio determinās duo determinabilia, ea pariter debet determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulga. Si tamen sunt tria festa in hebdomada in quibus sit prædicandū, prædicare tenetur. & hoc etiam approbat cōsuetudo. licet non teneatur per istum text. — *Prædicare quoties teneatur theologus.*

g ¶ Deficere] Deficere dicitur, si omnino non legat, vel modicum, quia semel in hebdomada debet legere, & per horam. Nam ita consueuerunt alii lectores legere, & bonum est argumentum à solitis. l. si quis donaturus ff. de vsufruct. & ibi addidi. l. certi condictio ✠ si nummos. ff. si cer. pet. Putarem tamē nō posse puniri si modicū horæ omitteret, arg. l. primæ in fine. ff. de vent. inspiciēd. quia paruus defectus non nocet. l. quanuis. ff. de condictio. & demonstra. Et Bald. in c. cum adeo. col. 2. de rescript. dicit quòd qui parū transgreditur, non vituperatur. & sic de modico nō curatur. l. scio. ff. de in integ. resti. & Corset. in tract. suo de minimis, vbi casus hinc inde tradit. Vide quot modis quis dicatur deficere, in. l. amissione ✠ qui deficiunt. ff. de cap. diminutio. & in capitu. 1. ✠ fin. & ibi glo. & Domi. de elec. in 6. & per Berch. in verbo deficere. & quid differat à decedere, tradit Dec. consil. 227. in casu. columna. 2. — *Theologus p horam legere debet.*

h ¶ Ad arbitriū capituli.] Nec poterit capitulum ex defectu lecturæ maiorē pœnam imponere, cum hic sit taxata, videlicet vltra subtractionem distributionum totius hebdomadæ: & sic non posset punire in subtractione distributionum totius mensis, vel in fructibus grossis, licet glo. in verbo possit in pragmati. contrarium teneat, videlicet durante pertinacia: quod non est verum. sed si alio modo deliquerit, alia pœna imponi potest: vt in rubri. de iis qui tempore diuini offici. vagan. sed non pro simplici defectu lecturæ. quod est bene notandum. nam quando pœna à iure statuta est, vt hic, non debet transgredi sine magna causa. l. quid ergo ✠ pœna. & ibi Bar. ff. de his qui notan. infa. & Bar. in. l. hodie. ff. de pœnis. & in. l. 3. C. ne sacrum baptisma reitere. & l. 1. vt infra certum tempus criminaquæstio terminetur. not. in capi. in archiepiscopatu. de raptoribus. Nec obstat quòd hic relinquatur arbitrio capituli: quia verum est vt possit punire deficientem ad hanc pœnam, sed non vt aliam pœnam imponere possit: alioqui dixissent conditores, vt dicit text. in cap. ad audientiam. de decimis. nec text. dicit ad voluntatem: sed ad arbitrium. nam verbum arbitrium importat iudicium boni viri. Panormitanus. in capitu. 1. columna. 4. de seques. possessio. & fruct. Ias. in. l. si sic. ff. de legat. 1. Voluntas vero refertur ad absolutam voluntatem, non ad regulatam rationē. Bald. in. l. voluntatis. columna. 1. in fin. C. de fideicommis. Et in. l. si cum ea. de dotis promissio. Panormitanus. in capit. 1. notab. 3. de his quæ fiunt à maiori par- — *Capitulū an maiorē pœnā imponat. Reprehēditur gl. prag. Pœna à iure statuta nō debet transgredi. Differentia inter arbitriū & voluntatem.*

te capitu. Bar. plene in extrauag. ad reprimendú in verbo videbitur. quomodo in læsæ maiesta. crimine procedatur. Et Ias.in §. in bonæ fidei.insti.de actio.repetētes.in cle. sæpe in §.non sic tamen.in glo.defensiones, in fi.de de verb.sig.vbi plenissime per Georg. nathá.dixi in tract.nomina.q.21. Non potest tamen capitulum ecclesiæ maiores fructus beneficiati absentis sine licentia episcopi recipere, nec de illis prouidere, teste Feli.in c.olim.colú.2.de rescript. ideo hic data est potestas capitulo puniendi. alioqui non posset, nisi ex consuetudine vel priuilegio haberet iurisdictionem, vt in capitulo Bituricen. vide cap. cum contingat. & ibi not.de foro competen.

De distributionibus.

i ¶ Distributionum.] Capitur hic pro prouentibus, qui quotidie distribuuntur his, qui intersunt diuinis officiis, ac horis canonicis sine fraude.c.licet.de præb.Et istæ vere sunt quotidianæ distributiões, vt in extrauag.cú nónullæ.de præbē.i extrauag.cóibus.Decius cósi.280.in casu.col.1.Et puto anniuersariú hic etiá cóprehēdi. Lappus alleg.43.an residēs.tú quòd æquiparetur distributionibus. c.vno.in fi.de cleri.non residē.lib.6.tú propter rationis idētitatem.ca. si postquá §.1.de elect.in 6.Sic concludit glo,in prag.in §.iubet.in verbo distributiones,quo tēpore quis debeat esse in choro. Lappus.d. allegat. 43. an residens. Sed fructus grossos non perdit, nec distributiones alterius præbendæ,arg.c. si compromissarius. de elect.in 6. Et sic etiá panem qui in singulos dies datur posset amittere, cum comprehendatur appellatione distributionum. Card.in cap.dilectus.in 1.col. 4.de præb.vbi etiam dicit comprehendi portiones priuilegiatas, sed nó quo ad hunc tex. cum potius computentur inter fructus grossos.quia portio priuilegiata dicitur, quando omnes reditus sunt communes, & percipiuntur per vnú loco capituli, & in fine anni

Anniuersaria cóprahenduntur appellatióe distributionum.

Quędicatur portio priuilegiata.

i distributionum totius hebdomadæ k puniri possit. & si residentiam

fiunt certæ portiones secundum priuilegiú, seu statutum, & cuilibet datur portio sua. Panormita.ibidem. Vide Panor. & Feli.in cap. cum olim.de re iudi. glos.in §. item censuit. in verbo numerus.eod.titu. in prag. Et istæ distributióes accrescút aliis canonicis interessentibus diuinis.cle. vt hi qui. in verb. pars dimidia. de æta. & quali. Quod intellige, nisi ex statuto daretur certum quid singulis canonicis. glos. in verbo neque. de tenentibus capitula tempore missæ, in prag. vel nisi essent fructus grossi, qui applicantur ecclesiæ.glos.in verbo suspēsus. in cle.vlti.de vita & honesta.cleri.Feli.in c. apostolicæ.col.v.de exceptio. Decius in ca. 1.not.8. de iud. in 2.lectura. Et fuerunt istæ distributiones quotidianæ inuentæ in honorem cultus diuini, vt beneficiati facilius cóuenirent ad diuina.cle.vna de reliq. & venera.sanct. Panor.in d.c.licet.in .2.notab.Et sunt in triplici differentia, vt per glo.in §. iubet.verbo distributiones. quo tempore quis debeat esse in choro. & vide ibidem glos.in verbo actualiter, & in verbo percipiút. Nec valet statutum, vt fructus grossi reducantur ad distributiones quotidianas: tum quia non est in potestate interioris vires priuilegii absoluere, vel eludere.c.vlt. de renuncia. in 6. tum etiam, quia aperta esset via ad tollenda priuilegia studii, contra papæ ac imperatoris intentionem. Anto.de Butrio consil.42. visis, col.1.vbi fusius probat. & in addi.ad Ioá. Mona.in capitu.fin.de rescript.in 6.

Distributiões absentiú an præsentibus accrescát.

Distributiões quotidianæ cur inuētæ sint.

☞ Et an clericus conuertens fructus sui beneficii in malos vsus teneatur ad restitutionem. quòd sic, & etiam hæredes eorum, & ideo magni episcopi & cardinales multotiens non habent hæredes. Præpo. in summa.44.distinct. ☜

k. ¶ Puniri possit.] Si capitulum velit, quia hoc verbú possit, est verbú volútariú, & nó importat necessitaté, vt dicit iurisconsultus.

Vlpian. Sæpe audiui Cæsarem nostrum dicentem, hac rescriptiõe, eum qui prouinciæ præest, adire potes, non imponi necessitatẽ proconsuli, vel legato eius, vel præsidi prouinciæ, suscipiendæ cognitionis, sed eum æstimare debere, an ipse cognoscere, an iudicẽ dare debeat. in. l. sæpe, ff. de offi. præsid. & l. non quicquid. de iud. & l. 1. C. quomodo & quando iudex. tex. iuncta glo. in verbo possit. in c. statutum. §. 1. de rescrip. in 6. Corset. sing. incipiente potest.

De verbo pōt an & qñ īport. tet necessitatem.

¶ Aliquando tamen importat necessitatem secundũ subiectam materiam. l. 1. & ibi Alex. & alii ff. de iurisdict. omnium iudi. l. si mã dauero tibi. §. si. ff. mand. authen. sed periculum. C. fine censu vel reliquis. Vel quando potest & debet iunguntur. c. oblatæ. de appel la. c. 1. de conuersio. coniuga. l. cum postulasset. §. fina. ff. de dam. infect. l. 2. C. quemadmodum testa. aperian. Idem si negatiua præcedat verbum potest. glo. sing. in c. 1. de reg. iur. in 6. text. in ca. 1. de causa possess. de hoc verbo vide glo. in c. faciat homo. 22. q. 2. & in c. sciscitatus, de rescrip. Bart. in l. gallus. in prin. ff. de libe. & posth. in l. 1. de iniusto. rupt. testa. dixi late in practica mea ad stylũ Bituricen. in rub. de adiournamẽtis. articu. 62. glo. 1.

Potest & debet ne cessitatẽ importãt

Deserere quãdo dicatur.

l ¶ Deseruerit.]Deserere proprie dicitur, quando consuetudinem & animum ad hanc præbendam reuertẽdi reliquit. §. pauonum. instit. de rerum diuisio. & dicitur desertor. c. placuit. 21. q. 2. & milites desertores. l. desertorem. & per totum. ff. de remili. Alioqui si ex causa, animo tamẽ reuertendi esset ruri per modicum tempus, non videtur residentiam deserere, quia qui corporaliter est in vno loco, & voluntatẽ & mente in alio, videtur esse eo loci, in quo animo, non in eo in quo est præsens. l. nihil. ff. de captiuis. nec videtur ibi morari, vbi est ad modicum tempus. l. 2. & ibi Alber. & alii. C. de verbo. sign. Soci. plene. in. l. si quis ita legauerit, vlti. not. ff. de cõditio. & demon. l. penul. si seruus exportã. veneat. l. ex facto. §. rerum. & §. cum fundus. ff. de hæred. inst. Quod facit ad receptatorem, vt non videatur receptare bannitum, si transit per villam publice, & ibi bibit in taberna, & statim recessit. Alber. in tract. statu. in. 4 parte. q. 8 facit. l. quæsitum. §. fina. & l. si ita legatum. ff. de leg. 3. l. hæres absens. §. 2. ff. de iud. Differunt tamen deserere & derelinquere. qui enim derelinquit, ex pœnitentia non reuocat. l. 1. ff. pro derelicto. §. hoc amplius. inst. de rerum diuisio. sed qui deserit, reuocat. l. qui agros. C. de omni agro desert. & ibi, Bar. & Platea lib. 11. Et deserere quo ad hunc text. dicitur, quando monitus à capitulo non venit. c. ex tuæ. de cleri. nõ residẽ. nam & si monitio non requiratur in curatis c. extirpandæ. §. qui vero. de præbend. c. licet. de elect. in 6. tamen in præbendis & aliis beneficiis simplicibus bene requiritur monitio nec in istis inducitur correctio iurium antiquorum requirentium monitionem. glo. hic in verbo ꝓuideatur, in prag. nec poterit priuari si reuertatur ante priuationem. c. inter. ibi, nisi redierint. de cler. non resident. & maxime si ante tres monitiones. Io. de selua in tract. de beneficio. in . 4. parte. q. 5. & not. in d. c. ex tuæ. Si tamen tam diu abfuerit, vt dubitetur an viueret, an mortuus esset, tũc posset hæc præbenda & aliud beneficium alteri conferri. glo. sing. in. c. non oportet. in. 1. de consecr. dist. 5. quam sing. notat Corse. sing incipiente vagabundus. Et quando dubitatur an procurator viuat. vel mortuus sit, finitur mãdatũ. text. sing. in. l. libera. ff. de peculio. secundũ Rom. sing. 215. morte. Barb. consi. 11. scripsit. col. 9. vol. 1. Et in repe. rub. C. qui admitti. collũ. 48. quod est notandũ quia vidi in practica.

No. p receptatore

Deserere & derelinquere differunt.

Monitio requiritur ãte priuationem.

Si dubitetur de beneficiato an viuat, vel mortuus sit, potest beneficium conferri.

m ¶ De illis.]Scilicet canonicatu & præbẽda. & sic cum connexa sint canonicatus & præbenda, vtrunque simul est conferendũ, vt hic, & probatur in ca. dilecto. de præb. &

supra dixi,in verb.canonicatum.

n ¶ Alteri.] Magistro,licentiato, aut baccu laureo formato.dictio enim alteri,eadē qua litatē videtur repetere,sicut dictio alius.cle. 1.de rescriptis.Et eo ordine,quo supra dictū extitit, videlicet vt prius doctori in theologia de hac præbenda(si inueniatur):secundo licētiato,in defectū doctoris:tertio baccalaureo formato,(quādo non reperitur licentiatus)prouideatur.Et sic quādo fieret permutatio per theologum de ista præbenda alteri q̄ supradictū est,non valeret,quia rei affixum est onus, vt patet hic:ideo res cum onere transibit,vt.l. traditio.ff.de acquirē.rerum dominio.l.alienatio.de contrahen.emptio. posset tamē doctor permutare cum licentiato,vel baccalaureo formato,sed non cum simplici, quē currentē dicūnt, cum sit huius præbendæ incapax:quod si fieret,posset per aliū theologum capacem requiri,& acceptari.

Theologus non possit cū nō theologo pmutare.

"alteri prouideri debeat.Et vt°liberius studio vacare possit,etiā sip absens fuerit à diuinis,¶habeatur ꝑ p̄sente, itavt

¶ Item vbi qualitas exigitur in aliquo,,si nō adsit,deficit actus.l.cui eorum.§. affinitates. ff.de postuland.l.fin.§.ait lex.de diuort. Resignatio tamen valebit in præiudiciū resignātis,si superior approbet, alioqui poterit superior eam ratam non habere.cap. quod in dubiis.de renunciatio. Imo si collatio fuerit facta non theologo, & postea alius theologus prosequatur,quod videns episcopus confert præbendam non theologalem cum isto onere theologo, demum euincitur præbenda theologalis à primo per theologum,quæritur an secundus theologus habebit præbēdam cum hoc onere: Respon.quod non,sed onus habetur pro non adiecto, & collatio facta isti secundo theologo valuit,non tamen dicetur præbenda theologalis, nec poterit post mortem istius acceptari per theologū, vel requiri tanquam theologo affecta.glo.in prag.verbo de alio.

Studiū liberū esse debet.

o ¶ Liberius.] Studiū liberū esse debet à cura temporaliū.authen.habita.C.ne filius pro patre.& ab oneribus & exactionibus.l.i.& sequent.C.qui ætate se excusant. Et liberum debet esse studium in eundo,stando, & redeundo.dict.authen.habita. & ibi dixi in priuilegiis scholariū.ideo hic nō repeto. & in c.quia.hoc anno interpretando in hac Parisien. vniuersitate,de concessio.præbend.

p ¶ Absens à diuinis.] intelligendū est si absens fuerit ratione studii. secus si rōne voluptatis,cū tex.hic dicat, vt liberius possit studio vacare.& sic patet quod si non legat,vel studeat, debet diuinis interesse per istū tex. à ratione cessante,&ita vidi seruari apud Bituriges, etiā si theologus præsens fuerit in ciuitate,vt supra dictū extitit, & hoc exprimit hic tex.dū dicit à diuinis. Si tamen ratione studii esset fatigatus, licet non studeret, posset tamen percipere distributiōes quotidianas:quia rōne studii hoc fit. Hic si quærerem congerere materias, possem sexcentas quæstiones de absente & de absentia tractare sed prosequor tantum tex. & eius materiam,non incidentem. vide in.l. absentē.ff. de verbo.signifi.& ibi scripsi.

Absens ratione studii recipit distributiōes,secus si absens fuerit causa voluptatis.

q ¶ Habeatur pro præsente.] Sunt verba addita vltra pragma. & sunt valde rōnabilia: quia qui abest à ciuitate causa studiorū,dicitur esse in ciuitate.l.sei.§.pāphilæ.ff. de fūdo instruct.l. quæsitū.in princi.de leg.3:tamen nō habetur pro præsente in diuinis.vnde legitima causa absentiæ licet fingat interdum quē haberi pro resid ēte. c. decætero.& c.cum dilectus.de clerici.nō resid.tamē non fingit eū haberi ꝑ præsente in diuinis.tex. in c.licet,& ibi Imo.no.de præb,hic tamē fauore studii & lecturæ, vt liberius studio vacare possit theologus,pro præsente habetur etiam in diuinis. & ni fuisset hic expressum, hoc non diceremus,ut nota.in c.vno,de cleri.nō resid.in 6.Et hoc intellige per fictio-

Theologus in diuinis fingitur præsens ratione studii & lecturæ.

nem translatiuã de loco ad locũ, de qua Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. alias dixi in tractatu meo de fictióibus, in quo cõgessi verba denotantia fictionẽ, & per cõclusiões tradidi materiã fictiõis inductiuæ, priuatiuæ & trãslatiuæ, ibi licet videre. nõ repeto hic.

[r] nihil perdat.

r ¶ Nihil perdat] & sic nec distributiões, anniuersaria, nec aliud aduentitiũ amittere debet, per hoc verbũ nihil. Et si daretur aliquid pro ingressu alicuius cõtractus singulis canonicis, hic theologus suam partem habebit. vel si reciperetur canonicus, qui solueret ex consuetudine prandiũ canonicis præsentibus, isti theologo debetur etiã prandium, vel si præsentes tantum haberẽt optioné. iuxta c. fi. de cõsue. in 6. iste theologus eã habebit, sicut alii. quia nihil perdere debet, nec aliquid mea causa perdet, & hoc suadetur per istum text. qui fingit eum præsentem in diuinis, si esset vere præsens, distributiones haberet. c. vno de cle. non resid. sic & quando ficte, vt tãtum operetur fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero. l. si ho quem pater. ff. de lib. & posthumis. & l. si filius fa. si certum petatur. c. cum dilectus. & c. ad audientiam. de cleri. non resident. cum denario fraudari nõ debeant, in vinea domini operantes. c. fin. de magist. & ista sunt notanda, An alii scholastici, vel lectores possint habere quotidianas distributiones in absentia ratiõe studii, quod nõ deciditur in c. licet. de præb. dixi plene in rep. authen. habita. C. ne filius pro patre. in priuilegiis scholariũ. ibi vide. & an cõsuetudo valeat quod quis in absentia possit recipere fructus. Respon. valere, vt quis partem recipiat, non totum. oportet enim quód remaneat vnde viuat vicarius qui ecclesiæ seruit: alioqui consuetudo, esset ecclesiæ onerosa, & non valeret. c. cum omnes de constitu. c. 1. de consue. Card. & alii in c. ex parte Hasten. de cõcess. præb. vbi dicit post Hostien. de consuetudine generali quam papa scit & tolerat ductum esse, quód fructus beneficiorum simplicium percipiantur in absentia: ideo si beneficiatus petat fructus in absentia, non poterũt eidem denegari, nisi probetur quód ex consuetudine ecclesia illa exigat residẽtiam, quod no.

Absens theolog. non pdit distributiões.

Consue- tudo an valeat q. quis reci piat fru ctus bñfi ciorũ in absentia.

[a] ¶ Præfatiq; ordinarij collatores,[b] seu patroni ecclesiastici

¶ Sequitur. §. Præfatique ordinarii, & duas habet partes. prima præcipit collatoribus ordinariis beneficia graduatis & nominatis conferre: secunda conferendi præstituit modũ. ibi, hoc modo. &c.

a ¶ Ordinarii collatores] qui dicantur ordinarii collatores? Respon. eos dici hic ordinarios, qui potestatem habent conferendi beneficia ecclesiastica à papa vel lege. c. à iudicibus. 2. q. 6. glo. in ca. ordinarii. de offi. ordina. in 6. & in c. si soli. de concess. prædend. illo libr. glo. in verbo ordinario extraua. execrabilis. Ioan. 22. rubr. de præben. siue sint episcopi, siue superiores vel inferiores. glo. in cle. 1. & ibi Card. q. 14. vt lite pend. Dec. c. post cessionem. no. 1. de proba. & in consi. 169. & diligenter. q. vlti. dixi late in tract. nominatio. q. 8. non repeto. nam in materia collationis appellatione ordinarii venit alius inferior etiam non episcopus. Feli. in c. cum olim. col. 1. de præscript. Et si vellem hic cumulare materias, possem congerere multas species ordinariorum, sed non curo nisi ea quæ tex. concernunt, hic scribere. Vide tamen Specul. in tit. de iur. om. iud. & de ordinario iudice, & delegato, per eundem in rub. de offi. ordina. & quando per literas principis videatur dari noua iurisdictio, vel antiqua excitari, declaratur in c. licet. de offic. ordina. & ibi addidi.

Qui dicãtur ordinarii collatores.

b ¶ Patroni ecclesiastici.] Ii sunt quibus ius præsentãdi cõpetit ratione suæ ecclesiæ siue quando ipsa ecclesia vel vniuersitas, seu collegium religiosorum vel clericorum habet

Patroni ecclesiastici qui sint & laici.

ius patronatus.Feli.in tract.quādo literæ apostolicæ.col.5.& sequen. Patroni laici quādo ius præsentandi eis competit ratione sui patrimonii.glo.in verbo præsentare. in cle. vlt.de iure patron.Panor. in.c. cum autem. illo ti:. Et idem si clericus fundauerit aliquā ecclesiam ex suo patrimonio, vel fūdatori successerit, quia

[c] quicūq; fuerint: vltra dictā præbēdā Theologalē, quā vt præfertur qualificato cōterre teneātur, [d] tertiam partē

dicitur ius patronatus laicum, & per omnia regulatur vt laicum. Panor. in c.eam te.de iure patro. Et istud etiam non comprehenditur in mādatis, nec in nominationibus. Lappus alleg.84.dominus papa.col.3.versic.sed nunquid. Rochus Curtius in trac.de iure patro.in verbo ius.in 7.q.& dico in tract.nomina.q.8.princ. vbi dixi beneficia, quorum præsentatio spectat ad patronum clericum & laicum simul, non contineri in nominationibus. Et inquantum hic text.dicit patroni ecclesiastici, & patrona continetur.l.patroni.ff.de verb.signific.

c ¶ Qui cūq; fuerit.] Siue sint collatores ordinarii regulares, siue seculares.in §. volumus.§.eo. Idem si fuerint patroni ecclesiastici. & isti tenentur præsentare, vt hic, cuiuscunq; præeminentiæ fuerint, & dignitatis, vt dicitur in §.sequen. Et sic comprehendit hic text.capitula ecclesiarum ratione huius generalitatis, licet alias prouisio seu constitutio loquens in vna persona, non extendatur ad personam repræsentatā, id est ad capitula.tex.elegans in c.graue.de præb. & ibi nota.doct.quòd constitutio loquens in prælato, non extenditur ad capitulum, nisi in text. expresse dicatur. vide Feder.de Senis, consil. 291. domine mi. cum consil.sequen. Roma.consi.436.quod indultum &c.& Ias. consi.118.in causa.col.5.vol.1. Decius cons. 486. visis, col. 1. plenius Feli.in ca.eam te. versi.aliud de rescript. ☞ Et bonum est propter contradictionem, quam possent canonici habere inuicem, quòd capitulum con

Capitula ecclesia tū an nominatis conferre teneātur

stituat vicarium sede vacante. Fel in c.cum olim. colla.vlt. de maio. & obedient.& ille vicarius nominatis & graduatis cōferet. ☞

d ¶ Tertiā.] Et sic nominationes non possunt dirigi ei, qui habet collationem vnius tantum, aut duorum beneficiorū sed requiruntur tria ad minimum, per hoc verbū tertiam, & dixi in tract.meo nomina.in 8.q.prin.quibus dirigi possint nominationes, & quibus non. & vide.q.15.prin.versi.23. quid si duo habeat, in regno, & alia extra, an cōprehendātur, ibidē quòd nō. putarē tamen quod habēti collationes pluriū beneficiorū seculariū & duas tantū regulariū nominationes dirigi possent tā ad regularia quam ad secularia beneficia tū quod tertia pars temporis sit hic affecta tum quia hæ nominationes respiciunt omnia beneficia quo ad concessionem, quod secus esset si vnum tantum regulare haberet quia tunc nominationes regulari concedi non possent, alioqui esset quædam reseruatio.de qua scripsi in rub.proxima.infra §. primo in glo.decem ← sed secus in mandatis apostolicis, quæ de iure possunt dirigi habenti collationem duorum beneficiorum.c.mandatū & ibi not.&c.in nostra.de rescript.hodie nō habenti collationē 10 beneficiorum, non diriguntur in hoc regno mādata.rub.de mād. apostol.§. vbi dico: Nec duo mandata, nisi habenti collationem quinquaginta beneficiorum. Si tamen vltra tertiam partem beneficiorum vacaret in mensibus infra deputatis deberetur nominatis & graduatis. idem si minus tertia, quia tertia pars tēporis est affecta, vt sequitur. Et per ista dico non extantibus nominatis, beneficia esse debita graduatis, etiam si in mensibus nominatorum vacent: in §.teneantur, in glo. irritā.§.eo. quia tertia pars beneficiorum vacātium in mensibus hic præstitutis est affect. literatis, graduatis videlicet & nominatis: ergo alteris

Nominationes nō diriguntur nō habēti collationē nisi trū ad minimum.

Mādata cui hodie possint dirigi.

e omnium dignitatum, personatuũ, administrationũ, & officiorum, f cæterorumq; g beneficiorum ecclesiasticorum, ad eorum h collationem,

non existentibus, alteris debetur, & cessante affectione nominatorũ superest affectio graduatorum, quam habuerunt conditores.

Quæ dignitas in nominationibus cõprehẽdatur.

e ¶ Omnium dignitatum.] Non cõprehenduntur hic archiepiscopatus, nec episcopatus, cũ in odiosis, appellatiõe dignitatis nõ veniat episcopatus. text. sing. in cle. vna. de renunciatio. glos. in c. 2. in verb. dignitatem. de præb. in 6. cum sit culmen dignitatum. c. venerabilis. de præb. c. nos consuetudinem. 12. dist. glo. & doct. in c. 2. §. penul. de hæret. Barba. in proœmio cle. col. 3. & in tract. de præstantia card. in. 1. q. 1. partis. col. 4. glos. in c. felicis. §. quòd si quis. in verbo pontificalẽ. de pœnis. in 6. in fauorabilibus sic. cle. auditor. & ibi Barb. col. 12. de rescript. & in cap. nisi. col. vlt. de offic. lega. Item quia supra titu. 2. fuit specialiter de illis dispositum. s. quòd illorũ nominatio ad regem pertineret, & etiã nominatio omniũ dignitatũ, quando ecclesia est pastore viduata, & in quibus seruatur forma capituli, quia propter. de elect. & sic non comprehenduntur hic etiã abbatiæ, vel aliæ electiuæ dignitates, sed aliæ nõ electiuæ sic. Et hoc tenet Lappus allega. 84. dominus papa. col. 5. versi. sed nunquid. vbi beneficiorum appellatione dicit non comprehendi abbatias.

De dictione cæterorum.

f ¶ Cæterorúmq;.] i. omniũ aliorum beneficiorum tertia pars graduatis & nominatis cõferri debet, vt sequitur. nam appellatione cæterorũ omnia cõtinẽtur. l. cæterorũ. ff. de verb. signi. c. raynutius. de test. auth. ex causa. C. de liber. præter. c. apostolica. 56. dist. l. Gallus. §. & quid si tantũ. in fi. ff. de liber. & posthu. & est repetitiua similium glos. & ibi Bar. in. l. non solũ. §. quæritur. ff. de procura. glo. in c. deinde. 26. dist. c. omnes principes. de maior. c. q̃uis. 1. in fi. de præb. in 6. nisi hoc exprimatur, vt. l. nõ impossibile. & l. ab emptione. ff. de pact. Ias. in. l. quæ dotis. in vlt. not. solu. matri. Aliquãdo abbreuiatiõis causa ponitur, maxime per notarios, & tunc per hãc dictionẽ &c. cẽsentur cõprehẽdi ea, quæ sunt de natura & consuetudine actus, super quo apponitur. Bar. in. l. Gallus. §. idẽ credendum. ff. de lib. & posth. vbi dicit extẽdi posse secundũ notarii cõsuetudinẽ. non licebit tamẽ successori in re dubia absq; iudicis mãdato hanc clausulã extẽdere. Feli. in c. cũ P. tabellio. de fide instru. alia ibi licet videre de ista dictione. &c.

Notarius quando possit extendere abbreuiaturas.

Duplex beneficium, ecclesiasticũ & tẽporale.

g ¶ Beneficiorũ ecclesiasticorũ.] Hoc dicit ad differentiã temporaliũ, vt sunt feuda, comitatus, ducatus, & similia, de quibus loquitur tex. in c. felicis §. si qua vero feuda, locationes, officiũ, vel beneficiũ spirituale, vel tẽporale, de pœnis in 6. & cle. 1. versi. à feudis. illo tit. Et illa beneficia non cõprehendũtur hic, quia de ecclesiasticis expressit, ergo excludit tẽporalia. c. nõne. de præsumpt. l. cum prætor. ff. de iud. Et quotuplex sit beneficiũ tradit Io. de Selua in trac. de benefi. in. 1. parte. q. 2. Ergo collatores adstringũtur, cõferre beneficia quæcũq; tẽporibus tamẽ statutis, nominatis, & graduatis vacãtia, siue sint altaria, capellæ, vel alia etiã minima. c. si proponente. de rescript. dixi in tract. nomina. q. 9.

h ¶ Collationẽ.] Dixi supra in præfatione ad hanc rubr. quomodo hic capiatur & alibi in iure, ibi vide si lubet. No. tamen, quòd si quis impetret beneficiũ tanq̃ vacãs per extrauag. execrabilis, & etiã per nõ promotionem, si probet vnũ ex his vacãdi modũ, sufficit, quia copulatiua exponitur pro disiũctiua, vt sæpius fit. l. sæpe. & ibi dixi. ff. de verb. sig. not. in c. inter de rescript. etiam quia vno ex duobus repugnãtibus pure & legitime asserto, alterũ repugnãs eo ipso videtur tacite negatũ. nam qui dicit rẽ esse suã, etiã asserit ad aliũ nõ pertinere. l. Põponius. §. sed & is. ff. de procur. hoc tenet expresse Aegidius de bella

fi.

mera decis.735.si impetrans.

Prouisio cõprehẽdit collatione, p̃sentationẽ, nominationẽ & postulationẽ.

i ¶ Prouisioné.] Latum verbũ est, quod cõprehendere potest nominationẽ, postulationem, præsentationẽ, & collationẽ. glo. in cle. si. in verbo prouisioni. de elect. Domi. in cõsil.15. reuerẽde. col.2. & est nomẽ pluribus adaptabile. nam quandoq; sapit electioné,

i prouisionem, k nominationé, l præsentationé, seu m quæuis aliá dispositioné.

quandoq; cõfirmationé, quandoq; vtrũq; simul, quãdoq; proprio motu factá largitioné. Bal. in l. Barbarius. col. pen. ff. de off. prætor. Feli. in c. eam te. col.3. de rescrip. Et large cõprehendit omnẽ modũ per quẽ ecclesiæ prouidetur. Domi. & Franc. in c. cum in illis. §.1. de præb. in 6. Feli. in c. in nostra. correla.32. nu.28. de rescrip. Imo verbum prouideas, notat prouidentiá nõ solum ecclesiæ impetratæ, sed etiá impetrantis. Bal. in cap. si. in si. de præsumpt. argu. l. theopõpus. ff. de dote prælег. & prouisio idẽ est quòd collatio. text. & ibi põderat Perus. in c. eum cui de præb. lib. 6. vide Card. in cle. in plerisq; in si. princ. de elec. Et prouisio papæ habet vim electionis & cõfirmationis. Panor, Barb. Feli. & alii in d. c. eam te. de rescrip. & Panor. in ca. nosti. de elect. Bal. consi.591. verba papæ. in 5. vol. Panor. in c. cum olim. de caus. poss. Et quando sit prouisio facienda filio, declarat tex. & doct. in l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. testa. Quibus personis sit faciẽda prouisio, dixi in pract. mea ad stilum Bituricen. in rubr. in quibus casibus sit prouisio facienda. quá materiá si hic vellẽ transcribere, possem ascẽdere ad iustũ volumẽ, ideo materiá huic titulo cõueniẽtẽ tantũ prosequar. & prouisio hóis facit cessare prouisioné legis. l. si. C. de pact. cõuent. Claudi. de Seycell. in l.1. col.5. & seq. ff. de vulg. & in l. si cũ dotem. solu. matri. Gomesi. in §. fuerat. col.15. inst. de actio.

Prouisio papę habet vim electiõis & confirmatiõis.

k ¶ Nominationem.] Quot modis capiatur nominatio, quid sit, quibus dirigatur, & aliæ multæ quæstiones tradũtur in tract. meo nominatio. vbi licet cernere. non repeto hic.

l ¶ Præsentationem.] Præsentatio est quædam personæ per patronũ episcopo, vel alteri ad quẽ institutio pertinet, legitime facta exhibitio, vt præsentato de beneficio vacáte prouideatur. Panormi. in c. ea noscitur. de his quæ fiũt à prælato. Et quòd is qui præsentari debet, requiratur esse præsens, probat glo. in cle. dudũ. de sepult. & ibi Cardi. & Curtius in tract. de iure patro. in verbo ius. q.3. vbi limitát, quádo præsentatus esset nostus institueñti. Et differt ab electione, vt Curtius tradit ibi. q.4. vbi ponit. 4. differẽtias. vide. & cuius efficaciæ vel effectus sit ista præsentatio, & an dicatur fructus, tradit Paul. de citadinis. in tract. de iure patro. in sexta parte, arti.3. q.31. vbi licet multa videre in hac materia. tamen sicut collator potest cõferre beneficiũ vacás de iure. c. licet episcopus. de præb. in 6. sic & patronus præsentare. de Rota. decis.365. nota nunquid in antiq.

Præsentatus pręsens esse debet.

m ¶ Quanuis aliam dispositionem.] cõprehendit institutioné. Dominicus & Perus. in c. cum in illis. §.1. de præben. in 6. & quálibet aliam ordinationem, per quá prouidetur beneficiis ecclesiasticis. glos. in verbo dispositionem. & ibi Card. in cle. vna de supplẽ. negligen. præla. vide c. sánctorum.70. dis. nam generalissimum verbum est. Bal. cons.501. verba papæ in 5. vol. & potest ad quemlibet actum referri. tex. in l.1. C. de bonis proscripto. Alex. & ibi in addi. ad eum, in rub. ff. solu. matri. nu.16. Imo verbum ordinare & disponere locum habent tam in iudicio q̃ extra, & in actibus vbi fertur sententia, vel quasi, nec restringitur significatio eius solũ ad actum conferendi. c. pe. de offi. lega. in 6. Feder. consi.195. factum ita. col.1. ☞ Imo impetrans beneficium ad ordinationem alicuius spectans, poterit petere beneficiũ, quod pertinet ad collationem, præsentationem, & quáuis aliam dispositionem, glo. in verbo ordinationem in extra. sedes de offi. delega. in

Dispositio generalissimũ est verbũ.

communibus doct. in c. cum in illis §. illis de præben. in 6. Ioan. Dayma in verbo mixta in proœmio supra. Non tamen cõprehendit electionem exigentem confirmationẽ, aliàs contrà. d. ca. cum in illis §. 1. per tex. in cle. 1. de præbẽ. tum quia hic est odiosum: & in odiosis nõ venit electio appellatione dispositionis. glo. in verbo dispositionem in tit. de reseruat. in prag. tum quia non est verisimile quòd ita voluerit derogare vniuersitati, ad quã pertinet electio sicut vni singulari, ad quẽ pertinet prouisio, quia vniuersitas innititur iuri communi in eligẽdo, vel saltem plus accedit ius cõmune ad ius eligendi, q̃ ad aliud. Ioan. Mona. in c. in generali. de elec. in 6. refert Bonifa. in cle. 1. de præben. Card. consi. 103. super quo. col. 2. Nec est verisimile, quòd rex voluerit sibi derogare in illa nominatione, quã loco electionum habet, vt patet supra in tit. de regia ad præla. nomina. faciend. ita tenet De ripa lib. 2. respõ. c. 23. Iulius papa &c. & cõsi. 34. indultum ibid. Nec cõprehendit etiã cõfirmationem, quia qui confirmat in virtute mixta, sua & alterius, non dicitur disponere, nec prouidere, nec imputatur ei hoc ad beneficium, sed ad iustitiã. non enim impẽdit beneficium qui exhibet debitũ. l. si seruo fideicõmissaria. ff. de hæred. insti. l. proxime. de ritu nuptia. Bald. consil. 501. verba papæ. in 5. vol. Nec obstat verbũ quãuis aliam dispositionem, quia intelligitur de collatiua simili expressis, per illud verbũ aliam. glo. in cle. 1. de rescript. l. si fugitiui. C. de seru. fugiti. Feli. in c. sedes. col. 2. versi. clausula. de rescript. vbi plene tradit. facit quod dicit Roma. in l. 1. ff. de donation. caus. mor. vbi si filiusfa. videns se non posse facere testa[...]tum dicat. si non valeat iure testamenti, vale[a]t iure codicillorum, vel alterius cuiuslibet vltimæ voluntatis, non refertur ad donationem causa mortis, de qua debet fieri expressa mẽtio. Itẽ illa enumeratio specierum antecedens facit, vt sub illa clausula generali non includatur species electionis, cum sit maior & grauior speciebus supra enumeratis. tex. in d. cle. 1. & cle. non potest. de procur. Nec postulatio, cũ tantum papæ fiat de episcopatibus & aliis dignitatibus electiuis c. 1. & per totum de post. præla. Nec me mouet verbum, quomodolibet spectantium, in textu positũ, quia debet intelligi, siue collatio, seu alia prouisio spectet ad collatorem iure proprio, siue deuoluto, vt in c. 2. de concessio. præb. siue iure proprio, siue iure alieno, vtpote autoritate apostolica, in cle. vna de supplen. negli. prælato. glo. in verbo quouis modo. in §. quod si quis cuiuscunque. de colla. in prag. siue collatio spectet suo nomine, siue alieno, vt cap. fi. de offi. vica. in 6. Et expone quomodolibet. i. quolibet modo. dictio enim quomolibet vna pars oratiõis est, & distributiua modorũ. glo. & ibi archi. in c. indẽnitatibus. §. 1. versi. si qua vero. de elect. in 6. c. quia plerique. de offi. ord. eo. lib. cle. vlt. in fi. de priuil. vel quomodolibet, id est, quocunque modo, siue iure communi, siue priuilegio, vel præscripta consuetudine. sic exponit glo. in c. q̃q̃. de electio. in 6. glo. in verbo spectat. in c. si clericus. de præb. eo. li. tex. in c. statutum. §. in nullo. de rescript. in 6. Ias. consil. 63. per reformationem. in col. 3. volu. 3. glos. in cle. grauis. de sent. excommuni. & cle. vlt. ibid.

quomodolibet spectantiũ [n] viris literatis

De verbo quomodolibet.

n ¶ Viris literatis.] Literatis enim ecclesia q̃ maxime noscitur indigere. ca. cũ ex eo. de elect. in 6. per quos totus mundus illuminatur. authẽ. habita. C. ne filius pro patre. Et intelligitur hic de literatis siue in theologia, iure pontificio, ciuili, vel medicina, seu in artibus, vt declaratur [i]n eo. §. præterea. quia omnis sciẽtia à deo est. c. legimus. §. hic etiã. 37. dist. & literatis prouideri debet. c. ad decorẽ. de inst. Priuilegia illorũ dico in repet. auth. habita. C. ne filius pro patre. in priuil. scholia. vbi cumulaui scholasticorum priuilegia.

Literatis prouideri debet.

° graduatis, & ᵖ per vniuersitate nominatis cōferant. ᑫ Hoc modo ʳ videlicet, ˢ in primo mense

o ¶ Graduatis.] Et sic nō sufficit scientia sine gradu. gradus enim non facit hominē peritiorē, sed eum prouocat & inducit ad maius studiū, & assiduam lectionem, vt eo decētius in gradu assumpto militet, & vt talis appareat, qualis ex signis collatis esse prima facie creditur, & veraciter interius debeat esse, vt sic signatū signis correspondeat. Bonif. in cle. vna. per illū tex. nota. 13. de excess. prælat. nec gradus, sine scientia, vt hic patet. si velis scire gradus, ex quibus peruenitur ad perfectione alicuius sciētiæ, nota sequentes casus. Primus est velle scientiam acquirere. Secundus, est delectari in volūtate. Tertius, est meditari in ipsa. Quartus, intellectu capere meditatum. Quintus, memoriæ tradere. Sextus, aliquid inuenire, & similia aliis. Septimus, à se inuētū iudicare. Octauus de iudicato bonum dicere. Nonus, illud bonū modulatè proferre. Alberi. in dictio. in verbo gradus. Et quibus concedi possint nominationes, hic patet, ☞ videlicet qui graduatis literatis, qui legitime gradum adepti fuerint. §. præterea. I. eod. & vide quæ dixi in tracta. nominatio. q. 5. vbi plene dico.

Grad⁹ ex quibus p uenitur ad perfectionem.

p ¶ Per vniuersitatē nominatis.] Et sic vniuersitas potest nominare, & non facultas, vt latius dicā in tracta. nominatio. in 6. q. prinsci. vbi dico à quibus cōcedantur nominationes, & quare ab vniuersitatibus: & an ab vniuersitatibus extra regnū, vel ab vniuersitatibus regni, ad beneficia sita extra regnum.

Vniuersitas noīatiões cōcedit.

q ¶ Hoc modo.] Capitur pro moderatione, videlicet hac moderatione, vel hac, lege sequēti. l. hoc modo. ff. de cōdi. & demōst. Bar. in. l. quibus. §. Termilius. illo tit. vel hac forma. l. fi. C. de modo mulcta. Alber. Brunus in trac. de forma & solenni. actus. Rub. ex quibus cōsistāt forma & solēnitas. versi. 47. vel hac cōditione. glo. in c. Raynaldus. de testa. nam aliquando modus pro cōditione accipitur, & cōtra. Bart. consi. 4. factū tale. & differētiā inter modū & cōditionē tradit gl. & doct. in rub. ff. de conditio. & demonstratio.

r ¶ Videlicet.] Declaratiue ponitur. l. videlicet. ff. ex quib. caus. maior. c. trāmissæ, de eo qui cognouit consang. vxo. glos. in cle. causam. de elec. c. ex literis. & ibi Aret. de prob. Decius consil. 47. & pro viribus. col. 2. & sic causa cōfusionis tollēdæ inter nominatos & graduatos declarat ordinē illorum, nō tamē intendit aliquid graduatis auferre, scilicet vt nō extātibus nominatis graduati admitti nō possint, vt dico in. §. teneantur. I. eod. Aliquando tamen stat restrictiue, si materia subiecta patiatur. glo. in c. 2. de priuileg. in 6. & ibi Domi. glo. in c. Romana. §. caueat. de sentē. excōmuni. eo. lib. Bar. in. l. 1. ff. ad. l. aquil. & Bal. in. l. 2. quādo actio de pecu. est annalis. & . l. cum mulier. ff. solu. matrimo. Ias. in. l. filio. col. 3. de liber. & posthu.

De verbo videlicet quomodo capiatur.

s ¶ In primo mense] Qui est Aprilis, vt declaratum fuit infra rubri. de regia facultate primū mensem graduatis debitū nomināndi. cū hæc cōcordata primo Paris. fuerint publicata, & in mēse Martio. Et notādū est quòd per prag. tertia pars graduatis debebat conferri hoc modo. nam duæ partes illius tertiæ cōferebātur nominatis, & tertia illius tertiæ cōferebatur graduatis, vt dicitur in. §. insuper. & in. §. item placuit. de colla. in prag. Et quia ista tertia & tertiæ tertia incertæ erāt, ideo fuit statutū per Lud. xii. Frāciæ tū regē art. 3. rub. des graduez, q collatores ordinarii & patroni ecclesiastici describerēt ī vno libro oēs collatiōes per ordinē, vt tertia pars posset liquidari: quē librū tenebātur collatores ordinarii exhibere & graduatis, & nominatis. tamē qa multæ fraudes fiebāt per collatores, ideo fuit hic expressius declaratū per mēses vt sequitur, & est iusta & æqua declaratio, q̄uis nominati conquerantur, dicentes se debere tres mēses habere, & graduati vnū tantū, sicut habebant per pragma. duas par-

Qui menses sint assignati nominatis, & q graduatis.

es. sed quia ita placuit principibus, & illis placere debet. ☞ & maxime, quia in mensibus graduatorũ simpliciũ nominati possunt gratificari, quia graduati sunt, ideo nil est, quod conqueri possint.

Constitutio principis nõ recepta nõ ligat.

t ¶ Post præsentiũ acceptionẽ.] Hoc ideo dicit, quia lex vel dispositio principis nõ recepta, nec moribus vtentiũ approbata, non ligat subditos, si non fuerit obseruata sciente & tolerante principe. glo. sing. reputata. in c.1. in verbo. frãgere. de treuga & pace. similis tamen in sum. 24. q.1. quã ibi not. doct. & Alex. consil. 6. in .1. volu. & consil. 132. ibidem. & consil. 39. in .3. volu. Idem si reciperetur à minori parte, & non à maiori, quia etiam non ligat. Pano. in c. quia circa. de consang. Nec requiritur consuetudo præscripta per decem annos, sed sufficit simpliciter vsus cõtrarius c. cũ olim. de cleri. cõiug. ✥.1. dist. 4. quia superior videtur eã legẽ tacite tollere, ex quo scit contrariũ obseruari, & patitur. Aret. consi. 11. procedendũ. col. penul. Roma. cõsi. 512. quo ad primũ. in fine. & supra in præfatio. huius tit. dixi. & Bauer. in ✥.1. col. 3. de testa. facit glo. in c. de libellis. 20. dist. vbi ecclesia orientalis nõ recepit canones de continentia clericorũ, tamen propter hoc non incidit in hæresim, nec est peccatũ mortale. tex. in c. deniq;. in fi. 4. distin. plene Aufre. in repe. cle. 1. not. 10. de offic. ordi. sic Galli, qui constitutiones bursales papæ nõ receperunt, nõ male fecerũt per præd. & ita tenet Benedi. in repe. c. Rainutius. in verb. & vxorẽ, nu. 233. & sequen. de testa. cũ leges ex alia causa nos non teneant, q̃ quod iudicio populi receptæ sunt. verba sunt iurisconsulti in. l. de quibus. ff. de legibus. & quia alia fuerunt concordata, de quibus supra dixi, quæ non fuerunt à populo recepta, ideo conditores dixerunt hic, post publicationem & acceptationem, & ex ordine prius publicãtur, q̃ acceptentur, in authen. vt factæ no

Galli cõstitutiões bursales non recipiunt.

Cõcordata ante publicationẽ nõ ligat.

t post prẽsentiũ acceptationẽ & earum[u] publicationẽ, præfati ordinarij collatores

uæ cõstit. in prin. colla. 5. sed hic voluit tex. quod acceptari debẽt eo tempore quo publicantur, vt nullũ tempus supersit à tẽpore publicationis. ☞ Et quãdo quis impugnat cõcordata, vel aliquẽ ✥. non esse receptum, hoc debet probare, quia hæc negatiua est fundamẽtũ suæ intentionis, quo casu qui facit fundamentum in negatiua, tenetur eam probare. Bar. in. l. penul. ✥. docere per illum tex. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est, vi eximat. Decius consil. 534. procedẽdo nu. 9. & quia præsumptio est quòd sit receptum, & exceptio à reo est probanda. l. 1. C. de probat. l. in exceptionibus. ff. ille titu. vide plene Guillel. Benedict. in repet. c. Rainutius. in verbo & vxorem. nu. 229. & seq. de testa. Si tamen in vno articulo non fuerint recepta vt in hac vniuersitate, quod tempus studii sigilletur sigillo facultatis, si vniuersitas postea velit statuere quod cõcordatũ obseruetur, valebit illud statutũ, per not. in ca. ex literis de cõstitu. nisi hoc statuerent in præiudiciũ alicuius facultatis, vel iam nominatorũ. per tex. in c. cũ oẽs. de cõst. nec possent omnes facultates vna cõtradicẽte hoc statuere per no. in c. cum accessissent de const. ☜

u ¶ Publicationem.] Et sic ante publicationem non ligabat concordatum, vt in authẽ. vt factæ nouæ constitu. in princ. colla. 5. & publicatio quæ fuit facta in curia, attendenda est quando factæ sunt plures publicationes. Cardi. in proœ. cle. in fin. dixi in repe. l. vnicæ. notab. vlt. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. nec sufficit publicationẽ fieri in curia, sed requiritur quòd fiat in qualibet prouincia vbi seruari debet ✥. 1. vt factæ nouæ consti. Alexan. consi. 181. in causa. col. vlt. in 6. vol. & consil. 52. in causa, col. 1. in 7. vol. ☞ Et constitutio statim facta publicatione ligat scientes, ignorantes vero non nisi lapsis duobus mensibus. l. fin. ff. de decre. ab ordi. faciẽd. cap. 1 ✥. nec obstaret. de con-

cessio. præbend. in 6. quia tunc præsumitur scientia. ideo allegans ignorantiam postea eam probare debet, secus ante duos menses. Bonifac. in proœmio clement. §. penultim. in fin. & quando dicatur publice aliquid fieri, vide per glos. in cle. 1. de sepul. & per Calca. consi. 77. col. 5. Et de publicatione testium qualiter fiat, & ex ea quis effectus producatur, tradit spec. in titu. de teste §. satis vtiliter. Et nouē ex quibus instrumentum publicatur, tradit idem specu. in titu. de instru. editio. §. breuiter commemoremus. & §. ostenso.

x ¶ Dignitates.] Ecclesiasticas tam regulares quam seculares, vt. j. patet, quia indefinita æquipollet vniuersali. ca. vt circa. de elect. in 6. intellige collatiuas, non vere electiuas, vt infra dico, & supra dixi in verbo omnium dignitatum. istæ tamen dignitates in ecclesiis cathedralibus regni non debentur nisi canonicis illarum ecclesiarum ex cōsuetudine, vt dico latius in. 15. q. tract. nominatio. nume. 38. versicu. 22. Ideo oportet quód nominatus faciat se in illa creare canonicum ad illum effectum, videlicet obtinendi dignitatem, vt patet in rubr. de reseruatio. supra §. vlti. nam vniuersitates nō possunt derogare priuilegiis statutis & consuetudinibus ecclesiarum, nec alius etiam legatus. glos. in c. pro illorum. de præb. Et si potestas nominandi concessa vniuersitatibus sit, non tamen derogandi priuilegiis ecclesiarum à papa confirmatis. Et dignitas est quædam præeminentia in ecclesia cum iurisdictione, vt in c. de multa. de præben. vbi dixi. & notandum est, quód dispensatus vt obtinere possit dignitates, non censetur dispensatus vt habeat episcopatum, vt not. in

Dignitates nō debētur ex consuetudine nisi canōicis.

Dispensatus ad dignitates, non dicitur ad episcopatū dispensatus.

x dignitates, y personatus, a administrationes & b officia ad eorum collationē, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quāuis aliam dispositionē vt pfertur spectantia, graduatis humōi, qui literas suorū graduū cū tēpore studij debit: c insinuauerit c cōferre

cap. fina. de filiis presbytero. & cap. 1. eod. ti. in 6. sic consuluit Decius cōsi. 442. in replica. incipien. vt præsupposita.

y ¶ Personatus.] Est quædam prærogatiua in ecclesia sine iurisdictione, dum habet stallum in choro honorificum præ aliis. Panormitanus in capit. de multa. de præbend. Domi. & alii in cap. 1. de consuetu. in 6. Bal. in capit. dudum. 2. colū. 4. de electio. Ioannes de Selua in tracta. de beneficio. in 1. parte. q. 2. versi. 7, beneficium &c. glos. in verbo personatus. in extra. execrabilis. in extra. communibus. & adhuc in multis ecclesiis linguæ occitanæ vulgo vocantur personatus, vt Biteris audiui.

a ¶ Administrationes] Large sumitur, vt cōprehēdat prioratus, & alia beneficia, quæ etiā nominatis & graduatis, si in tēpore præstituto vacēt, debetur. tex. & ibi Card. q. 6. in cle. 1. de rescrip. cap. 2. de æta. & qualita. & intellige secundū propriæ personæ condecentiā, & cōformitatē §. volumus. j. eo. nisi sit prioratus conuentualis, & vere electiuus, qui ad nominationem regis pertinet, vt tradit text. in §. monasteriis. supra de regia ad prælaturas nominat. faciēda. vide Imol. in cle. vna col. 2. nu. 14. de supplēd. negligen. præla.

Administratio quid sit.

b ¶ Officia.] Ecclesiasticū officiū est administratio rerū ecclesiasticarū sine iurisdictione, vt sacrista. c. 1. de cōsue. in 6. Ioā. de selua in tracta. de beneficio in. 1. parte. q. 2. multa scribūt doct. i rub. ff. de officio eius cui mād. est iurisd. & in rub. de off. deleg. Ioa. Franciscus in tract. de off. & potestate cap. sede vacante in. 2. præludio. & dixi in mea pract. ad stylum Bituricen. glo. 2. sergens, articul. 13. rub. de adiornametis.

c ¶ Cōferre] ergo pro se retinere beneficia

episcop' beneficia

vacantia pro se retinere nõ poteſt. vacantia epiſcopus non poteſt, vel alius collator, ſed ea cõferre tenetur, vt hic, arg.c. fin.de inſtitutio.cap.per veſtras. de iure patro. Ita tenet Bertachi.in tract. de epiſcopo lib.4.ſecundæ partis.q.24. Nec poterit creare vicariũ, qui ſibi conferat, cum idem ſit cũ epiſcopo.cap.2. de conſue. in.6. ſed collatores procurant habere vicarios, à papa qui eiſdem conferant: quod non ſeruant regnicolæ, ne ſibi omnia beneficia dioceſis epiſcopi retineant, quod eſt iuri exoſum.no. in capit.relatum.de præbend.& in c.non in diſcrete.de procura.& cle.penult.illo titu.& not.in c.1.de offic.vica.in 6.vbi not.epiſcopum poſſe creare vicarium cum poteſtate ſubſtituendi, & is ſubſtitutus a vicario poterit conferre beneficia vicario: quia videtur inſtitutus ab epiſcopo, & iure epiſcopi confert, non vicarii ſubſtituentis: parui enim refert, an ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negociũ dedit.tex.in.l.itẽ.§.1.quod cuiuſq; vniuerſi.nomi.facit ca.is cui.de offi.deleg.in 6. Feli.in c.post ceſſionẽ.col.vlti.de probat.

Verbũ tenetur, ſine cẽſſitatẽ importat. d ¶ Teneantur] Neceſſitatem importat. gloſ.in.§.inſuper.de collatio.in prag.dixi ſupra, in.§.1.in gl.debeat.& in gl.teneãtur.eo. titu.& ſi quis præciſe ad factum non teneatur.l.ſi quis ab alio.ff. de re iud. cũ ſimilibus. tamen non procedit de æquitate canonica. c.qualiter.de pact.Panor.in c.per tuas.de arbi.c.veniens.col.penul.de iureiur.vel quando quis ad factũ ex legis diſpoſitione tenetur, tunc præciſæ cogitur.l.ſi cum exceptione.§.ſed & ſi quis.ff. quod metus cauſa. Bar. & alii in.l.ſtipulationes nõ diuiduntur.quæſtio.8.ff.de verbo. obligatio. ne legis diſpoſitio ludibrio ſit.arg.l.fin.§.vbi autem. C.de bonis quæ libe. Alioqui ſi ſecus quã hic ſtatuitur cõferat, prouidetur in §.ſeq.& in §.fi. ſ.eod.Et intellige ſecũdũ tempus iuris, videlicet vt patronus clericus intra ſex menſes

Quando quis ad factũ tenetur.

præſentare debeat.c. vno de iure patr. in 6. collator intra ſex menſes conferre. c. 2. de conceſ.præb.

e ¶ Beneficia.] Large accipitur, vt in c.poſtulaſti.de reſcri. & in regula prima de reg. iur.in 6. text.in c. olim. de verbo. ſigni.late in q.9. tracta. nomina. dixi. & Felinus. in d.c.poſtulaſti. Barba.in c. abbatem.colũ.5. ibid. ☞ text.in c.cum liberũ.& ibi gl.de ſepultu.quod eſt verũ, quãdo exprimitur in iure, vel conſtitutione: ſecus in impetrationibus, quæ ſunt odioſæ. Card. in cle.ſi Romanus. de præbend. Ioannes de Selua in tract.de benefi.in.1. parte.q.3. ☜

d teneantur.e Beneficia f vero quę in duobus g ſequentibus menſibus vacare cõtigerit, illa iuxta iuris cõmunis diſpoſitionẽ pſonis

f ¶ Vero.] Aduerſatiue ponitur tã in iure q̃ in facto l.ſi cũ filius.ff.de donatio.§.venditæ inſtitu.de rer.diuiſio.Et ſic vult dicere text. quòd ordinarii collatores tenentur cõferre beneficia vacãtia.in 2.menſe graduatis, beneficia vero quæ in duobus ſequẽtibus menſibus vacare contigerit, libere conferre poſſunt, idoneis tamen.

g ¶ Sequentibus mẽſibus.] Intellige de mẽſe maii & Iunii. & hic dicimus cõputari mẽſes prout ſunt conſtituti, non per triginta dies, vt in c.quã ſit.Et ibi gloſ. de elect.in 6. Card.in c.licet.de ſupplen.negl.præla.Computabuntur tamen à media nocte Iunii vſq; ad mediam noctem menſis Iulii arg.l.more Romano.ff.de feriis. & infra dico in tract. nomina.q.16.Menſes vero in mandatis apoſtolicis ſic computãtur, videlicet ãdie tertia menſis primi vſq; ad tertiã ſecundi: vt ſi mãdatum præſentetur die vigeſima Ianuarii, finietur menſis vigeſima Februarii. Barth.& alii in.l.cũ biſſextus.ff.de de verb.ſignifi.Decius in.l.vbi lex.de regul.iur.Et ſic mandatarius acceptare poterit beneficiũ vacãs vigeſima prima Februarii. Quod eſt notãdũ, quia fui de hoc ſæpius interrogatus.& ſ.in forma mandati apoſtolici dicã, in verbo menſem.

Mẽſis in mãdatis qũo computetur.

Idoneis beneficia conferri debent non consanguineis ignaris.

h ¶ Idoneis.] Etiam de iure cōmuni idoneis beneficia sunt conferenda, non inhabilibus vel consanguineis ignaris. c. graue.de præben.c.ex parte.& ibi Card.q.2.de constitutio.c.ad decorē. de instit. extrauag.ad regimē de præb.in extrauag.cōmunibus. glo. in.§.1.in verbo idoneis.de colla.in prag. c.is cui.de præben.in

h idoneis libere conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autem quæ in quarto mense

Conferēs I.dignis a<i>interesse tenentur

6.Imo conferentes indignis, tenentur ecclesiæ quam læserunt, ad interesse, si inferiores à Papa fuerint: ad similitudinem magistratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commisit. tenetur enim si contra tutorem male administrantem non potest pupillus habere regressum.l.1.ff.de magistra. conuenien. Bonus de curtili in tractatu de nobilita.in 3.parte.nu.153. allegat Petrum de Ancha. in cle. 1.in vlti.notabili de ætate & qualita. Feli.in c.si quando.col.4.nu.7.de rescript. & nihil est quod magis officiat ecclesiæ, q̄ quòd indigni ad regimen ecclesiarum assumātur c. nihil.de elect.ideo peccat mortaliter conferens indigno, vel eligens scienter indignū: tū quia graue est inexpertos dei seruitio applicare.c.monasteria.19.q.3.glo.penul.in c. ad apostolicā. de reg.tum quia domino suo est infidelis, committens indigno eius ministerium, contra id quod dicitur in Euangelio, fidelis seruus & prudens &c. Nam hoc vergit in detrimentum ecclesiæ, & honoris diuini, qui per bonos promouetur, & colitur.& melius est habere paucos bonos & vtiles, quam multos inutiles. c.tales.23. distin. c.penul.de ætate & qualit. Archi.in c.si qui episcopi.1.q.1.Floren.in 3. parte summæ titu.20.c.2.§.2.in conferendo.& titu.22. c.5. §.18.rubr.de potesta.papæ in clericos. Vide quomodo electores teneantur de mala administratione indigni, per glos.in verbo auctores.c.1.§.quoniam.de elect.in prag. Et talis præsumitur conferens, qualis is cui confertur.c.tantis.in fi.81.distin. Quis vero di

Conferēs indigno præsumitur indignus.

catur idoneus, supra eo.in præfat.ad istam rub.declaraui plene post Hostien.in summa de elect.& de præbend. & no.in c.constitutis.de appella. Et nota quòd idoneus etiā dicitur is qui per dispensationem est effectus. quanuis naturaliter attento iure commūni non esset habilis, quia quando factum ciuiliter operatur eū dem effectū, quē factū naturaliter, sufficit factū ciuiliter.l.fin.§.fin.ff.mandati.l.si mater C.de institu.& subst.Bal.in.l.fin.de iis qui ven.ætat.impetra. Et quē esse idoneum ad beneficia, non procedit à natura, sed à iure, ergo sufficit verificari per iuris fictionem, & principis dispensationem, vt expresse tenet Decius consi.542. præsupposita. col.2. quod facit vt collator etiam possit istum dispensatum gratificare. Nam paria sunt, vt aliquid fiat ex priuilegio, vel iure communi. tex.in.l.liberos.& ibi pulchre Bal. C.de collatio.Dec.consi.609.quæritur.col.2. ☞ licet consi.695.visa donatione nu.17. & seq. teneat contra. sed ista consilia vix mihi persuadere possum Decii esse, quia à stylo illius deuiant. vide & iudica.☜

Idoneus quis dicitur, etiā p dispensationē.

¶ Libere + id est siue alicuius contradictione c.irrefragabili de off.ordina.aliisq; multis modis capitur. Secundo libere + dicitur sine metu.glos.in.§.simoniace,in verbo libere de elect.in prag. Tertio libere dicitur, id est non vocato aduersario.c.1.de homici.in 6.& sine requisitione.c. de multa.notabi.4. per Panor. ibi de præben. Calder. consi.6. rubr. de religio.domib. Quarto, libere ex mera voluntate, exponit glos. in cle. vt ii qui.de ætat. & qualita. Quinto, libere, id est, de iure communi.glos.in c.lator.de homici.quam singularem dicit Barba.consil.3. clementissimi.col.4. in 2. volu. & in tracta. de præstan.cardin.in 3.q.1.partis.nume.24. col.4.Sexto, libere id est sine sententia, dicit Domi. 22. q.1.dicit dominus, & cap.de

Quotmodis sumitur dictio libere.

vacare cõtigerit,i viris graduatis per vniuersitatem nominatis(qui gradus& nominationis literas cũ studij tẽpore debite insinuauerint)conferre seu præsentare teneatur. Beneficia vero quæ in quinto & sexto mensibus,

illis.de sponsa.& Barb.in additio.ad Panor. in c.fi.de adult. Septimo,libere non petita licentia.cle.dudum.§.si vero iidẽ prælati.de sepul.c.cũ plures.de offi.deleg.in 6.c.1.de cẽsi. eo.lib.c.2. & ibi Panor. de loc.ca.statuimus. de regula. Octauo, libere, idẽ est quod sine dispẽsatione.c.à multis. & ibi Cardin. de æta.& quali.glos. in cle.vlt.illo tit. Nono, libere, id est, sine pacto promissione seu conditione illicita,vel transactione.text.& ibi Ioan. Mo. exponit in cap.vno.de rer.permu.in 6.✠ & gl.in c.dudũ in verbo libere de præb.eo.lib. vel libere,id est,præscriptione vel appellatione non obstante glo.in c.1.de censi.in 6. ☞Decimo,libere dicitur,sine canonica solennitate.tex.& ibi Barb.in ca.fina.col.2. de feud. Vndecimo,libere,id est,sine metu periurii.exponit Decius consi.131. reuocatur in princi.& libere etiam exponitur, non expectato fine mensis Ioan. And.in c.si apostolica.& ibi Perus.de præb.in 6.vel libere. id est sine qualificatione.§.consanguineis supra de regia ad præla.nomina faciend.vbi dixi. vide tex.in c.quia nos de testa.vel sine superioris auctoritate.cle.fina.& ibi glos.de iur. patro. ☜ Vltimo,dicitur libere,id est,sine impedimento & contradictione,glo.in c.ordinarii.in verbo libere.de off.ord.in 6.hoc tamen verbum restringitur secundũ alia iura. glo.in ca.cum nobis olim.in verbo liberam. de elect.Dec.in c.reprehensibilis,notab.2.de appel.& per hoc declaratur.§.declarantes,in verbo libere,tit.proxi.§.Nec obstat verbum teneantur,quod importat necessitatẽ,vt supra dixi,& tamen hic dicitur libere. Respondeo quòd collator idoneis tenetur cõferre. c. de multa.de præb.Sed libere,id est, etiã non graduatis,dummodo idonei sint.Et liberalitas est in cui cõferendo,vt dicit glo.in c.re-

latum.de præben.& c.quis.in.1. illo tit.in 6. vel in genere eligendo. Calder.consi.2.rub. de rerũ permuta.Et si libertatẽ habeat cõferendi,tamen debet cõferre iuxta iuris dispositionem, vt dicit hic tex.ideo poterit cõferre suo nepoti,si aliud canonicũ nõ obsistat.c.dilecto & ibi Panor.in.1. notab. de præbẽ. imo etiã propriis filiis vel aliis consanguineis idoneis.gl.& doct.in c.1.de cohabi.cleri. & mulie. Decius consi.129.Panor.in consil.96. Iesus. in 2. vol. Et patronus propriũ filium poterit præsentare.Panor.in c.quia clerici.&.c.consuluit. de iure patro. quia potius tenetur suis subuenire, quàm extraneis, cæteris paribus. ca.nõ satis.86.distin.Nemo enim præsumitur habere carnem suam odio.c. non æstimemus.13.q.2.eo prohibetur conferre consanguineis,ne per illos ecclesiæ lædantur.Sed si idoneis conferat, cessat illa causa,ergo & cõstitutio. Archidi.pulchre in c.omnino in fine. 10. q. 2. hodie tamen episcopi sunt cæci circa nepotes.glo.in c.peruenit.1.q.3. ☞ Ita vt hodie armum dextrum(id est pinguia beneficia)habeant, & adulatores. vt Leuiti.7. c.Ille de filiis Aaron, qui sanguinem vel adipem obtulerit,habebit armum dextrũ in portione sua. Ille dicitur offerre adipẽ, qui suauiter vngit,vt adulator. ☜ Et fere omnes sacerdotes vocant filios suos nepotes , sed intellige nepotes fratrum.Et quomodo verbũ libere restringatur ex natura actus, ponit Felin.in cap.causam.2.col.12.nume.2.& sequen. de rescriptis.

Conferre possunt episcopi nepotib⁹ suis vel filiis idoneis.

Episcopi sunt cæci circa nepotes.

i ¶ Viris graduatis.] Et sic anteq̃ nominatis sint conferenda beneficia, requiruntur sequentia, Primum quòd sit vir, & nõ mulier, ibi viris, licet mulier abbatissa vel priorissa possit esse.c.indẽnitatibus.de elect.in 6.non tamen possunt ei concedi nominationes, vt

Requisita in nominatis.

hic: quia vir excludit mulierem.l.1.ff. de legib.l.scripturas.C.qui potior.in pigno. habeantur,l.2.de vestib. olober.lib.11.&.l.si pater.in fi.de fideicom.liberta.

¶ Secūdo, quòd in vniuersitate studuerit priuilegiata ad hoc, & sic non in vniuersitate extra regnū.§.1. supra eo.

¶ Tertio, ꝙ post studiū sit graduatus,ibi, graduatis dixi supra eodem in verbo graduatis,& in.§. præterea. in verbo studuerint.J.eodem.

¶ Quarto, ꝙ sit graduatus ab vniuersitate, & non sub bulla, ibi, per vniuersitates&c.

¶ Quinto, quòd sit nominatus,ibi nominatis &c.& §.volumus. infra eodem.

¶ Sexto, ꝙ post tempus præstitutum sit nominatus, infra eodem §.præterea.

¶ Septimo, quòd sit nominatus ab vniuersitate regni,& graduatus, non ab vniuersitate extra regnum, de quibus hic nō loquitur, patet in.§.monemus.infra eodem.

¶ Octauo, quòd sit nominatus per vniuersitatem,& nō per facultatē,ibi, per vniuersitates.&c.& dico in tract.nominatio.quæst.6.

¶ Nono, quòd præsentauerit literas gradus &nominationum cum certificatoriis literis tēporis studii,ibi, qui gradus & nominationes &c. Et literas attestationis nobilitatis, si sit nobilis.§.teneatur.infra eodem.

¶ Decimo, quòd debite & legitime præsentauerit seu insinuauerit, videlicet tempore quadragesimæ,vt in hoc tex.debite. & infra eodem.§.teneantur.

→¶ Vndecimo, requiritur quòd beneficiū vacet anteꝗ possit acceptari per nominatū vt in hoc tex.ibi vacare contigerit.←

¶ Duodecimo, requiritur quòd nominatus benefi-cium vacans petat.§. teneantur. infra eodē. & prosequatur.§. fi. infra eo. Et his concurrētibus nominatus poterit beneficium requirere, & sibi cōferri petere. Alioquin non prosequatur, nec manibus sum ptibus se vexet, cum obtinere nō speret. arg.l. primæ. ff. de inoffic. testament. & sic summatim vides requisita in nominatis, quæ notes.

[k] vacare cōtigerit,simili modo personis idoneis libere conferre,seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerit, graduatis, qui simili modo literas gradus cum tempore studij debite insinuauerint,conferre teneantur. Beneficia vero quæ octauo & nono mensibus vacare contigerit, pari modo personis idoneis conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autē quæ in mense decimo vacare contigerit, graduatis nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tempore studij debite insinuauerint,per eosdem ordinarios conferri,seu ipsi ad illa præsentari debeant. Beneficia autem quæ vndecimo & duodecimo mensibus vacare cōtigerit,per eosdem ordinarios personis idoneis iuxta iuris cōmunis dispositionē conferri,seu ipsi ad illa præsentari debeant.

k ¶ Vacare contigerit.J. Beneficia enim ante vacationem conferri non possunt.c.2. de conces.præbend.fallit vt per Card. in cle.si. q.3.de præb.videlicet in canonicatu, de quo dixi supra tit.proximo.§.fi.Et dicitur vacare beneficium → proprie quādo ecclesia priuatur sponso imol.in cle. vltima. nu.32. de rescript.& aliis modis quod tradidi.in gl.vacare supra titu.2.← quos aliàs cumulaui in rub. de conces.præben.glo.in c.si propter. de rescrip.in 6.& c.quia sæpe.de præb.eo.lib. Io. Francis.tradit octo modos in tract.de off. & potest.c.sede vacan.in vlt.prælud. & dicam forte.J.in forma manda. apostol. Vide tamē tex. expressius ꝗ alibi declarantem in extrauag.ex debito.de elec. in communibus.& in

§.statuimns.1.in glo. vacantia.§.eod. Et intellige quando vacauerit vere, secus si ficte, quia verba debēt intelligi vere, & nō ficte.l. 3.§.hæc verba.ff.de nego.gest. Bar. & alii in l.1.§.1.ff.ad.l.falci. Verba debent intelligi secundum naturalem intellectum, & nō fictū. Dec.consil.441. visa donatione.col.3. vide Socinum consi.260.in causa.col.8. versi.in casu nostro &c.in.2.vol.Bal.& Ias.in.l.gallus.§.quid si.ff.de lib.& posthu. Et ideo si legatus vltima die Iunii, vel in mense Iulio cōtulerit beneficium coram eo resignatum, derogādo regulæ de viginti diebus, si resignās moriatur ante viginti dies, & in mēse Iulio affecto nominatis, non debebitur hoc beneficium nominato: tum quia beneficia causa resignationis vacantia non debentur eis §. volumus.§ eo, siue resignatio fuerit facta causa permutationis, siue simpliciter, vt ibi dicitur. Tum etiam quia factum legitime nō debet retractari, licet peruenerit ad casū, à quo incipere nō potuit regula. factum legitime. de reg.iur.in 6. nec debet destitui qui rite fuit institutus.cap.querimoniam de iure patro. Et maxime quando actus fuit pertectus, & cōsummatus, vt est in hoc casu. Bar. & alii in.l.patre furioso.ff. de iis qui sunt sui vel alie.iur. Decius in reg.in ambiguis.§.1.ff. de reg.iur.& postquam legatus potuit derogare illi regulæ apostolicæ, ergo iure contulit, & sic illa collatio valida non debet retractari. nam postquam est derogatum illi regulæ, habetur ac si facta non esset, nec dicitur præiudicare nominatis, vel in fraudem illorum facere, qui derogando regulæ fecit, vt ipsis nominatis non acquireretur, argu.l.qui autem.ff.quæ in fraud.credi. .l.si sponsus §.si maritus.2.ff.de donat.inter vir.& vxor. nec enim videtur voluisse fraudare edictū, qui sibi prospicit. Vlpia.in.l.si pupillus.in.1. ff.de acqui.hæred. nec præiudiciū dicitur aliis facere qui iure suo vtitur.c.dilectus de offic.leg.& ibi.cardi.per illum tex. Ancha.consi.101.col.pe.Feder. consi.9. Barba. consil.66.col.5.in 4.vol.Decius consi.260. nam in multis casibus potest præiudicari alicui in acquirendis, quod non fieret in acquisitis.l.seruus.& ibi addidi.C.de pact.c.vt super.de reb.eccle. non alie. Nam statutū laicorum potest facere vt nō acquiratur ecclesiis, vel clericis: multo fortius legatus, vt non acquiratur qualificatis.Ias.in repet.l.filiusfam.§. diui.1.lectura. nu.8.ff. de leg.1. & secundum istam opinionē fuit in hoc supremo senatu iudicatū anno.1536.die.13.Maii, cōtra magistrū Radulphum Thabary theologum, pro magistro Florentio Parmentier super beneficio curato S. Medardi de grant Ru. diocesis Nouionen. quia si non posset legatus derogare regulæ illi de.20. diebus, collatio interim esset in pendenti, quod est à iure alienum, regula actus legitimi de reg. iur. & nil prodesset eidem legato sua maior potestas post ordinarium, si nō posset in mēsibus, vel iuxta menses præstitutos nominatis vel graduatis conferre, & regulæ prædictæ derogare: nam si papa posset eam tollere in totum, ergo & pro parte eidem derogando, tam per se, quàm per legatum: quia resignatione admissa per legatum casualiter & fato quodam contigit, quòd resignans moriatur ante.xx. dies, ergo illud non debet cōsiderari.text.in.l. quæsitum.§.fin.ff.de leg.3. Bald. expressim in.l. oleo, per illum text.C. de vsur. Decius consil.523. alias.versic.2. & in hanc sententiā inclinat D.Boer. in tract. de dignita. leg. fol. 27. versicu. sed hic casus latius probarem: sed tanti auctoritas senatus sufficiat. Tamen in hoc casu non dicitur etiam ficte vacare per mortem, cum iam sit prouisum, & regulæ cancellariæ derogatum. Secus si regulæ non esset derogatum. Nec obstat quòd paria sunt aliquid facere tempore inhabili, vel habili, & conferre in tempus inhabile. l. in his. ff. de hæred. institu.l. quod sponsæ.C.de donat. ante nupt. quia loquitur quando effectus confertur in tempus inhabile: vt dono quando

Beneficia vacātia in mēsib' nominatorum à legatus cōferre possit.

eris vxor.sed in resignatione admissa per legatum tempore habili, effectus non confertur in tempus inhabile, quia statim collatio valet: ideo siue resignans moriatur, siue non, tenebit collatio facta per legatum. declarat Panormitanus. in cap. licet de vitanda. de electio. & capit. de vxore. de sepult. Boer. in §.1. de cōsuet. matri. in consue. Biturig. postquam derogat regulæ de viginti diebus. ☞ Et an legatus de latere possit derogare regulis cancellariæ sine speciali cōcessione. not. doct. in c. quod translationē. de offi. lega. D. Boer. in d. tract. de dignita. leg. vbi cōcludit quòd sic, sed hodie expressim solet cōcedi, & nominatim, vt vidi tēpore legationis domini legati de Prato: aliàs in Francia vix reciperetur. ☜

Legatus à regulis cācellariæ possit derogare

¶ Nec refragatur quòd legatus non potest conferre beneficia vacātia in mensibus deputatis nominatis aliis q̃ nominatis, fac esse, sed istud beneficium vere vacauit in mense nō affecto graduatis, nec nominatis, ideo recte potuit legatus cōferre. imo si vacasset in mense Iulio per resignationem, potuisset legatus conferre, & etiam in aliis mēsibus nominatis vel graduatis præstitutis.

¶ Inquātum tamen supra dixi quòd hic tex. non extenditur ad vacationem fictam, intellige nisi eadem ratio per omnia esset in casu ficto, quæ in casu vero, tunc etiam haberet locum in vacatione ficta, argu. c. ad audientiam, & c. cum dilectus. de cleri. non residen. & ibi per doct. & in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. Nam etiam statuta concernunt casum fictum, quando fictio est circa id quod est iuris, & in quo statuentes habent potestatem. Bar. in l. si maritus. in 2. §. 1. ff. ad l. Iul. de adult. Card. con. 60. incipien. quaglotus. col. 3. Bart. & alii in l. omnes populi. in materia extensio. restrict. ff. de iustic. & iure. Albert. Brunus in tract. de statutis excludentib. fœminas, in 6. articu. q. 1. in 4. membro. & quæst. 2. articu. 12. & sic deberetur nominato beneficium resignatum in mense Decembris per legatum collatum, si resignans ante viginti dies moriatur in mense Ianuario, & non sit derogatum regulæ, quod est notandum. Et intellige textum propter verba generalia, quando etiam vacaret de iure, licet non de facto, quis verbum vacare in rescriptis simpliciter prolatum, intelligatur de vacatione iuris & facti. text. in capitu. cum nostris. & ibi doct. not. de concess. præbend. Domi. consil. 86. in causa. colum. 1. Feli. in c. in nostra. correla. 36. versi. 7. not. de rescrip. Et quid si vacat per regulam cancella. 34. alibi dicam, interim cogita.

¶ Si [a] quis vero

¶ Si quis vero. Hic §. duas continet partes. prima dicit collationem factam contra ordinem iam dispositum, esse nullam, & deuolui ad proximum superiorem. Secunda, cui immediatus superior teneatur cōferre. quæ est ibi, qui eisdem personis &c.

a ¶ Quis.] Comprehendit fœminam habentem collationem iure ecclesiæ, vt patet per hoc verbum quis, quod comprehendit tam masculos, quàm fœminas. l. prima. ff. de verborum significa. l. si quis id quod. ff. de iurisdict. omnium iud. & dixi in. q. 8. tract. nomina. nume. 9. licet fœmina non possit ordines sumere, impediente sexu & constitutione ecclesiæ. capit. sacratas. 23. distinct. & si sumeret, non reciperet characterem. glos. in ca. diaconissam. 27. quæstione prima. Cardina. in cle. 2. de ætat. & qualit. Panormitanus. in cap. noua. de pœnit. & remiss. Dec. in reg. fœminæ. nume. 4. ff. de regu. iur.

Fœmina nominatis prouidere debet.

☞ Tum quia mulieri non licet deferre coronam. capit. quæcunque. 30. distinct. quam gestare debent clerici. cap. duo. de cleri. coniugat. in 6. capitu. duo sunt. 12. q. prima. tum etiam quia est sub viri potestate, ideo nō potest recipere ordinis characterem, qui præeminentiam significat, quæ non potest esse in hoc statu subiectionis, eo quod præcepto male fuit vsa, & ideo subiecta, Genes. 3. capit. & cap. est ordo. & capit. hæc imago.

& capit.mulierem. 33. q. 5. Benedici tamen mulier potest, vt officium spirituale legendi, forte in matutinis habeat, teste ☞ Soci. in c.ad audientiam. q. 5. principa. circa finē. de homici. Vide Rotam decisio. 21. quædam de præbend. in antiq. Feli. in c.cum venerabilis, nu. 36. de exceptio. dixi pleniushoc anno extraordinarie interpretando titulum de verb.signi. in.l.1.

[b] cuiuscunque status, etiā [c] cardialatus, [d] patriachalis

b ¶ Cuiuscūque status.] Ecclesiastici, vt in sequentibus declaratur. siue ergo fuerint cardinales, archiepiscopi, episcopi, abbates, vel alii inferiores collatores, hic cōprehenduntur, etiam capitula ecclesiarū, vt supra dixi, & fusius in 8.q.tracta.nomina.quibus dirigi possint nominationes &c.

c ¶ Cardinalatus.] Ideo expressit, quia dispositio quantumcūque generalis, si sit odiosa, non comprehendit superlatiua, vel maxima seu maiora expressis. c. sedes. de rescripti. etiam non comprehendit caput. l.eos. C.de aquæ ductu. lib. 11. quā ad hoc allegat Barb. in rubr. de reb. eccle. non alie. col. 18. nume. 95. & cle. 2. in fine. de procu. & cap. qui ad agendum. illo titu. Nec comprehendit Cardinales. ca. vno ✠ omnem. de schismaticis. in 6. c. 2. de cleri. non resid. & ibi not. doct. Panormi. in cap. extirpandæ ✠ qui vero. in rec.pet. col. 8. nu. 25. de præbend. consuluit. Ancha. consi. 295. & dico in dicta. q. 8. Roma. consi. 498. in casu. col. 1. Barb. plenè in tract. de præsta. cardina. q. 7. partis. 1. Ideo regulæ cancellariæ, quæ annullant gratias in quibus verus valor non est expressus, non habent locum in gratia facta Cardinali. Decius in capitu. ecclesia. not. 4. de constitu. col. 7. Feli. in cap. ad aures. nume. 11. de rescript. Nisi factum esset de se malum, quia tūc cum grauius peccet ille qui est maior, comprehenderetur. c. homo. 40. dist. Domi. in cap. nemo. col. 1. de elect. in 6. refert Ias. consil. 117. in causa. col. 3. in 4. volu. Et sunt, vt ex ordine literæ apparet, maiores episcopis, & patriarchis, officio & administratione, & si ratione ordinis episcopus sit maior presbytero vel diacono cardinali, & propter hoc papa se appellat episcopum, vt in prooemio decretal. Et alibi hoc tenet Barba. in tracta. de præstan. cardina. q. 1. partis primæ. Feli. in rub. de maior. & obedien. col. 5. glo. in rub. de numero & qualita. cardi. in pragma. Hodie curia Romana tenet quòd nulla dignitas sit maior cardinalatu, cum ipsi cardinales vna cum papa iudicent omnes, nec possunt iudicari ab alio, quàm à papa & suis collegis. c. nemo. & sequen. 9. q. 3. Hostien. & Ioan. And. in ca. dilectus. 1. de præb. Et ponendo pileum super caput delinquentis cardinalis potest liberare eum qui ducitur ad mortem. Bal. in. l. addictos. C. de episcopo. audien. Corset. in sing. incipient. cardinalis. ☞ Fallit in crimine falsi. Barba. in tract. de præstan. cardin. in 9. q. partis. 1. nume. 7. per text. sing. in. l. Lutius. ff. ad turpilia. ☞ Hic possē dicere quid sit cardinalis, vnde dicatur, quales debeant esse, quot sunt genera cardinalium, quot sunt numero, qui sunt, & ad quid sunt, & de eorum titulis, & priuilegiis, sed longum hæc haberent tractatum ideo ea licet videre per Aluaro. in titulo, episcopum vel abbatem. col. septima, cum sequentibus.

d ¶ Patriarchalis.] Pro primate quandoque accipitur, licet diuersa sint nomina. c. 1. dist. 99. c. vrbes. 80. dist. & ibi glo. Patriarcha dicitur quasi summus patrū. c. cleros. 21. distin. Et sunt quatuor, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Anthiochenus, & Hierosolymitanus. c. antiqua. de priuileg. & hi quatuor euangeliorum scriptores, (quos euangelistas dicunt) repræsentant. c. scriptū est. de elect. plenè per Florent. in sua summa in 3. parte, titu. 20. c. 4. No. tamen quòd hi patriarchæ seu primates nihil iuris vel priuilegii præ cæteris episcopis habent, nisi quantum sacri canones, vel eis prisca cōsuetudo

Dispositio non comprehēdit cardinales si nō exprimantur.

Quatuor sūt patriarchæ.

contulit, text.in c.conquestus.9.q.3. & ca. duo de officio ordin. Aluaro in rubr.episcoporum vel abbatem.in princ.colū.penulti.vbi tradit priuilegia & ordines ecclesiasticorum omnium, tam episcoporum, quàm archiepiscoporum,& melius Alber. in rubr. ff.de statu homi. & nouissime per dominum Boeriumin tracta. de praeminentia magni consilii, in fin.qui omnes habuerūt à prouinciali ecclesiae Roma.in princi.vbi seriatim ista omnia describuntur.

[e] . archiepiscopalis,aut pontificalis, vel alterius cuiuslibet [f] dignitatis contra praedictum [g] ordinem & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officijs seu quibusuis alijs beneficijs ecclesiasticis huiusmodi aliter quam modo praedicto [h] disposuerit

Quis fuerit primus archiepiscopus.

e ¶ Archiepiscopalis.] Viginti quatuor priuilegia archiepiscoporum tradit dominus. Ruseus in tract. de praeminentia archipraesulum, post tract.de mand.aposto. ibi licet videre ea quae archipraesules tangunt. Optarem summopere, vt ea priuilegia vir ille haberet, quod dii faxint.& primus archiepiscopus fuit Iacobus, qui iustus dicebatur. cap. porro.66.dist.

f ¶ Dignitatis. [Ecclesiasticae, quia laicus patronus non ligatur nominationibus, vel gradu, vt dixi supra, & in tract.nomina.q.8. vbi fusius, & in isto titulo exprimitur patronus ecclesiasticus, ergo alius non adstringitur, arg.c.qualis.25.distinct.

g ¶ Ordinem.] Ea enim quae nō sunt ordinis, potest facere princeps quòd sint ordinis nā quod principi placet vt sit ordo, est ordo substantialis, quē nunq̄ princeps apponit nisi magno cum mysterio & ratione. Bal.in. l.prolatā.col.3.versi.& nota quod princeps. C.de senten.& interlocu. omnium iudi. Et quod fit contra ordinem datum à principe, est ipso iure nullū.l.1.C.de appellatio.[& ibi Bald.not.3.dicit quòd praepostratio ordinis dati à iure, meretur appellationem, quia omittere ordinem est grauamen, secundum eum.& tum ordo legis dicitur substantialis, quando si omitteretur, pararet graue praeiudicium, vt hic: secus si leue.l.1.in fine.ff.de ventre inspici. Bar.in l.2.§. prius.de vulga. Et tunc eius omissio viciat. glos. in verbo iuris ordinē.capit. penul.de purga. canoni.Feli.in capit. cum dilecta.col.6. versic. tertium signum.de rescrip,. Hic ordo ratione necessitatis omitti potest, argum. l.vnicae.ff. de offi. consul. Estque introductus ratione confusionis tollendae inter nominatos & graduatos, vt infra dico.§.teneātur. Hic possem facere de ordine glossam longiorē.§. Callimachus.sed ordine nostrae tantū materiae scribere in animo est. Sed vide plene Albertum Brunum in tract.de forma & solēnita.actus. rub.quādo aliquid censeatur traditū pro forma.conclu 15.& glos.in verbo canonicatū, infra in forma manda.

Quando dicatur ordo substantialis.

h ¶ Disposuerit.] Et sic videtur quòd antequam ius deuoluatur ad immediatum superiorem, requiratur quòd primus collator contulerit, praesentauerit, vel alio proui=derit modo, & cum effectu, vt probat hoc verbum disposuerit, quod significat praeteritum tempus, & non futurum.ex vi & proprietate sermonis. l. si quis id quod. & ibi Bartol.& docto.ff. de iurisdict.omnium iudi.l. vxori.§. 1.de legatis.3.notatur.in.l. verbum oportebit. vbi dixi. ff.de verbo. significa. & significat actum perfectum, & sic collationem factam.l.1.§. haec autem verba. ff.quod quisque iuris. Item dicit hic text.de uolui collationem ad superiorem, quando primus collator disposuit conta ordinem supra statutum: ergo si non disposuit, non deuoluitur collatio, sumendo argumentum à contrario, quod est in iure validum cap.

Collatio an requiratur ante deuolutionem.

cum apostolica, de his quæ fiunt à prala quia aliud est disposuisse, aliud disponere velle.arg.l.aliud.ff.de reg.iur. &. l.amplius. rem ratam habe. In contrarium videtur, videlicet solum requiri recusationem, simul quod dispendiosa sit beneficiorum diutina vacatio. & animabus periculosa.c.quàm sit. de elect.in 6. & sic diu uacarent ecclesiæ, si oporteret expectare sex menses in quolibet collatore. Simul quia primus requirens vigilauit requirendo beneficium sibi conferri ideo suam conditionem fecit meliorem, dicit iurisconsul.in.l.pupillus in fine.ff.quæ in frau.credit. Ad hæc, quia via malignandi daretur collatoribus. Nam si non tenerentur conferre ante sex menses, ipsi pactiones illicitas interim inirent cum aliquo graduato custodi nos vulgo vel rape vocato, cui conferrent, & is postea dimitteret eis beneficium. Ita quod intra dictos sex menses excogitarent omnes fraudes & malitias ad excludendum nominatos & graduatos. quibus malitiis iura obuiant. l. in fundo. ff.de rei vendica. Et lex quæ præbet materiã delinquendi, sicut ista faceret, reprobatur in.l. iurisgentium.§.si pacisca.ff.de pact.l.conuenire.de pact.dotali. ☞ Et quia paria sunt recusare & differre.tex.egregius in.l.præsenti §.cũ aũt.ibi, sed si hoc facere detrectet aut differat. C.de his q ad eccles.cõfug. Guido papæ decis.delp.q.569.&sing.559.detracta re.imo recusare dicitur, si nil respõdeat, vel termino nõ expresso.gl.sing.in. cle.2.verb. si de appella.Fel.in c.ex literis col.5.de cõsti. glo.in verb.recusarint.cle.dudum de sepul. ☙ Præterea hoc de cõsuetudine seruari dicit gl.in §.quòd si quis.in verbo eo ipso.eod. titu.in pragmat.videlicet vt post refutationem collatoris possit superior adiri, & doctori attestanti consuetudinem credendũ censet Bar.in.l.de quibus.ff.de leg. ⁊ nisi collator iustã causam differendæ prouisionis allegauerit glos.in verbo gradus.§. item quod vniuersitates eod.titu.in pragm. ⁊ Nec refragatur secundum istam nouissimam opinionem verbum hoc disposuerit: quia non conferendo requirenti qualificato, dicitur aliter disponere q̃ supra dictum extitit in dicto §.pximo, in quo dictũ extitit, vt collatores teneantur cõferre qualificatis. & qui nõ facit quod facere debet, videtur facere aduersus ea, quia nõ hoc facit.l. q non facit.ff. de reg.iur. & appellatione facti non factũ cõtinetur.l.mora.ff.solu.matrimo. dixi in repetitione legis vnicæ in gl.prout.nu.16. C.de senten.quæ pro eo quod interest. Decius in regula, id quod nostrũ.ff.de reg.iuris. Nec etiã obstat quòd verbũ disposuerit, nõ extenditur ad futurũ, hoc est verũ nisi subiecta materia aliud suadeat, vt hic per tex. & ibi gl. & docto.in c.ad hæc.in verbo elegerint.de rescrip.facit.l.nouissima.iud.solui.l.verbũ erit de verbo.signifi.dixi in gl. studuerint.§.præterea.j.eo. Nec me mouet quòd verbũ disposuerit, rem perfectam significat, quia etiam qui recusat cõferre, dicitur aliter disponere quàm præceptum sit, & sic actus quo ad illũ dicitur perfectus, vt supra dixi, nec potest sumi argumentum à contrario, quando absurdum resultaret. per text. & ibi Bal. in. l. conuenticulã.C.de episc.& cler.l.2, de conditio.insert.Ias.& alii in.l.1.ff.de offi.eius.& per hoc iste tex.caute vsus est verbo disposuerit, & non verbo contulerit, vel prouiderit, vt demonstraret dispositionis vim generalissimam tam pro collatione & alia prouisione, q̃ etiam pro recusatione, negligentia & alio actu. c.pe.de offic.delega.in 6.Feder. consi.195.factũ ita.col.1.dixi in glo. dispositionem supra §.proxi. & quòd verificetur in quolibet actu, probatur per Dauid, Iocũdus homo q miseretur & cõmodat, disponit sermones suos in iudicio. & Lucæ.22. ca. Ego dispono vobis, sicut disponit mihi pater. Prouerbio.16.c. Cor hominis disponit viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Panor.per illum tex. in c.2. no.3. de sepult. Et proprie in vltimis voluntatibus dicitur

Recusare & differre non differũt.

dispositio.§.fin.quib.ma.licet §. disponat.in authen.de nuptiis.colla.4. & etiam inter vi uos dicitur, vt consuluit Iason consi.130.in stitutio.col.1.& seq.in 4.vol. vbi plenè tradit. ☞ Et mandata principū etiam dispositiones dicuntur.in authen.de manda.principi.paulo post princi,ibi,sed saluberrimas dispositiones.colla.3. sequitur Lucas de pēna. in.l.1.C.de proximis sacro scrinio. li.12. ☜ Et hoc declarat verbū contrauenerit sequēs videlicet sic intelligendo, quòd si quis aliter disposuerit q̄ præmisso modo statuto, dispositio sit nulla, & deoluatur ad superiorem: qui si contrauenerit etiam recusando conferre, deuoluatur ad alium immediatū superiorem collatio.

Requisitio primi collatoris an sit necessaria.

¶ Ex quo infertur primo, quòd requirendus est collator primus, vt videatur an disposuerit aliter quam supra statutum est, & per cōsequēs deuolutio sit facta ad superiorē, nec ne: vel si non disposuit, saltē quòd disponat vel negligendo, vel recusando, ad hoc vt deuolutio ad proximū superiorem fiat, vt dixi in tracta.nominatio.q.17.

Gradatim fiat requisitio.

¶ Secundo infertur, quòd requisitio fieri debet gradatim, sicut fit deuolutio: alioquin non valet collatio facta omisso medio, sicut dicitur de appellatione in.l. imperatores. ff. de appellatio. Et dico.§.eod.in glo.ad alium. & in dicta, q.17.nu.8. Nec valeret collatio.

Collatio factae ante deuolutionem nō valet.

superioris etiam si inferior non conferret, quia iure deuoluto contulit quod nondum erat, ideo non potuit eo iure cōferre, vt nota.in c.ex parte.de concess.præbend. & quia collatio est actus legitimus, ideo non potest esse in pendenti glo. & docto.in c.2.de electio.in 6.& notatur in reg.actus.de reg.iur. & quia ista collatio superioris mediati esset temporalis, videlicet si alius conferret intra sex menses, non valeret, & collatio debet esse perpetua.c.præcepta.55.distin.gl. in c.veniens, de filiis presby.& c.si gratiosæ.de rescrip.in 6.Et licet apostolici expectantes nō acceptent beneficiū intra mensem, collatio tamen interim facta nō valet.de rota.decis. 834.cum ad collationē.in antiquis. vbi dicit istam opinionē omnes communiter approbare.& idem si ordinarius contulerit beneficium vacans in curia ante mensem, vt collatio non valeat, etiam si papa intra illum mensem non conferat, quia præpropere cōtulit.docto.in c.statutum.de præb.in 6.Stepha.Bertrand.in consi.38. vol. 3. & sic non valebit collatio superioris antequam sit deuoluta potestas conferendi ad eum, licet postea deuoluatur.Feli. & alii in c.cum ex officii.in fin. de præscript.licet Panormi.ibi teneat contra, tamen opinio Feli.est cōmunis. & sic etiā non valebit collatio superioris antequam requiratur inferior. ☞ Quid autē in præsentatione tradit Thomas Ferra.cautel.45.sciēdum Feli.in ca.cū Bertoldus.col. 3.de re iud.Roch.Curti.in tract.de iure patro.in verbo honorificū.vide in tract.nomina. q.17.nu.10.☜

¶ Tertio, infertur, quòd statim facta collatione, vel alia dispositione de qua supra dixi deuoluitur potestas conferendi ad superiorē immediatū, si graduatus & qualificatus prosequatur. Alioqui si facta prima recusatione iterum nominatus adit primum collatorem, & ab eo iterū requirit, licet non sit necesse, si tamen conferat isti graduato vel nominato, collatio non est nulla ratione deuolutionis, quia nominatus reuertens ad primū collatorē, nolebat deuolutionem esse factam, vt dixi in glo.dispositiones.§.eod.cum istæ deuolutiones in fauorem qualificatorum sint introductæ. vt dico ibidem.

¶ Quarto, quòd si nominatus vel graduatus sit excommunicatus, poterit acceptare beneficium, & requirere: vel. si primus collator sit excommunicatus vel suspēsus adhuc per nominatum est requirendus, cum quia non disposuit quod requirit hic text. tum quòd possit absolui ante sex menses, quos habet ad conferendum.cap.2.de concess.præbend. quod tempus non potest tollere graduatus

Excommunicatus acceptare potest beneficium & eps excommunicatus est te...

ant nominatus vel episcopus aut alius, quia indultum à iure beneficium nemini est auferendum. regul. indultum. de regul. iur. in 6. Imo nec archiepiscopus vel alius superior poterit hoc tempus semestre abbreuiare vel minuere, licet possit prorogare per tẽpus intra quod potest conferre. Ioannes Andre. in ca. cum olim. de maio. & obedien. refert Ludo. Roma. in. l. 2. ff. de re iudi. & Georg. Natam. in repetitio. cle. sæpe. in prin. col. 48. de verbo. significatio. Nec episcopus tempus datum patrono ad præsentandum minuit. Feli. in cap. cum Bertoldus. col. 4, de re iudica. Rhochus in tract. de iure patrona. in verbo honorificum. in 22. q. In electione idem dicitur per doctores in c. Ecclesiam. & c. in causis. & ca. ne pro defectu. de electi. & Mandagot. in tractatu de electio. in prima parte. c. 2. quia vbi lapso termino legis incurritur pœna, ille terminus nõ potest abbreuiari. Bart. in dicta. l. 2. per tex. iuncta glo. in verbo tertiam. de milite vassallo qui cõtumax est. clemẽ. 1. in verbo tertio, de vita & honesta. cleri. sed collator & patronus lapso termino amitterent & ius conferendi & præsentandi pro ea vice, vt dicunt: ergo illud tempus pœnæ inductiuum non poterit minui. Nec me mouet quòd frustra fit requisitio, quia respon. contrarium. Nam hæc acceptatio seu requisitio facta ab excõmunicato afficit beneficium, ita vt non possit cõferri etiam per papam, vt est declaratum per legem Regni, rub. des graduez, arti. 14. Et ideo requisitio facta per graduatum etiam inhabilem, afficit, & præuenit papam, quia præueniri dicitur etiam de facto. Nam verbum præuenire est facti, ideo verificatur etiam in præuentione facti, quia non potest dici non præuentus, facit tex. in. l. posthumus. ✠ 1. ff. de inofficio. testa. vbi rescisio illius, cuius non interest, prodest illis, quorum interest. & hæc sunt mihi visa veriora, quamuis diu ancipiti cogitatione, & dubia mente in vtrãque partem distractus fuerim. & faciunt quæ dixi in tracta. nomina. quæst. 17. versi. 14. numero. 18. facit quod dicit Ancha. consil. 58. circũscriptis. col. 2. quod collatio papæ etiam inualida præuenit ordinarium, ergo & requisitio etiam inualida, cum tantum ius præuentionis sibi papa retinuerit in istis beneficiis qualificatis. intellige vt dico in glo. iure præuentionis. titu. sequen.

Requisitio facta per inhabilem à præuenit papam.

¶ Quinto, si collator sit mortuus, non est primo adeundus archiepiscopus vel alius superior, sed capitulum sede vacante requiri debet per qualificatum: quia ad capitulum sede vacante spectat collatio beneficiorum necessaria, non voluntaria, qualis est ista. text. & ibi doct. in cap. 2. ne sede vacan. sic fuit decisum in hoc venerabili senatu Parisiẽ. super archidiaconatu bituricen. hoc mense Ianuario. 1538. (vt fertur) sicut de insinuatione dixi in tracta. nominatio. q. 14. nu. 78.

Collatore mortuo quis sit requirendus.

¶ Vltimo, si collator dicat se prouidisse, & tamen non prouiderat, deuoluitur collatio ad superiorem, ita quòd collatio postea facta per eum qui mentitus est, non valebit. nam per mẽdacium perditur priuilegium. l. sed hoc. ✠ fina. ff. de re. iudic. l. hæreditatum ✠ fina. ad legem falc. l. generaliter. C. de non numera. pecun. Nam contra negantem se appellasse, potest iudex à quo iurisdictionem exercere, vt arresto fuit decisum referente Ioanne gallo in quæst. per arresta. q. 152. multa tradit Ias. in. l. quod te. nume. 3. & in. l. vinum. nume. 17. ff. si certum pet. & Hippo. in rub. de fideiusso. q. 46. Item ad euitãdas fraudes quas facerent collatores in dies, vt nominatus haberet collationem ante deuolutionem. Item si collator non dixisset se contulisse, nominatus nõ adiuisset superiorem, nec expensas fecisset. Ideo in hoc est puniẽdus collator. super his tamen cogitandum relinquo, cum hæ quæstiones pendeant coram magnificis senatoribus, ab eis decisionem expecto.

Dicẽs se prouidisse, nõ potest postea conferre.

h. i.

i ¶ Ipso iure nullæ.] Et sic non est opus rescissione, cum id quod nullum est, rumpi nõ possit.l. nam & §.1.ibi, post defectum autẽ conditionis natus posthumus gradũ nõ rumpit, quia nullus est.ff. de iniusto rup. & irrit. fact.test.c. ad dissoluendum. de despon. impub. ideo non obstante collatione facta non nominato, & nõ vocato illo cui est facta collatio, poterit superior conferre nominato.c.de multa. de præben. possessionem tamen eo nõ vocato auferre non poterit.c.licet episcopus de præbẽ. in 6.intellige si nominatus vel graduatus petat illud beneficium sibi cõferri, alioqui non, quia collator ignorat an qualificatus velit illud beneficiũ, instar mandati apostolici.c.si clericus.ibi, petere negligenter omittat.de præbẽ. in 6.c.1. §.pe.de cõcess. præb. in 6.ibi requiri. Et ipso iure sunt nullæ collationes factæ aliis, si nominatus velit & prosequatur.§.teneãtur, ibi. petere non possint.sumendo argu.à contrario &.§.fi.ibi, prosequentibus.§.eodẽ, vbi plenius dico. Nã clausula decreti apposita semper intelligitur, si impetrans vti velit. Ioannes Mona.in cap.statutum. de præbẽ.in 6.l. proinde.§.fin.ff.si cert.peta. glos.in.§.quod si quis.in verbo irritum, eodẽ titu.in prag. vbi dicit decretum apponi in fauorem & nominati & graduati: ideóque poterit ei renunciare.ca. ad apostolicam de regula. sicut dicitur de alienatione rerum ecclesiæ, quæ est nulla. si tamen fuerit facta in vtilitatẽ ecclesiæ, poterit eam ratam habere prælatus. cap.si qua de rebus.12.quæst.2.sic consuluit Egid.bellamera consil.33.quod si.col.15. versi. præcedentia dubia.quia vbi actus est nullus ratione personæ, non est absurdũ quod possit per illam ratificari.l.filio.ff.de iniusto, rupto, & irrito.testa.plene Imola in cap.si quis presbyterorum.col.6.de reb.ecclesiæ non alie. vide glo.solennem.in cle.1.de regul. ☞ Non posset tamen episcopus post suam collationem non qualificato factã nominato vel graduato non prosequente alteri conferre. arg.l.2. ff.de lege commisso. ibi si venditor inemptũ eum esse velit, quia id venditoris causa cauetur &c.☜ Et hoc intelligit glos. in d.§. quod si quis.quando nominatus vel graduatus ante collationem renũciaret.quòd si fieret postea, non valeret sine noua collatione. idem si nominatus vel graduatus vti nollet sua nominatione: sed contrarium obseruatur, vt si nominatus vel graduatus non prosequatur, quòd valeat collatio facta per ordinarium nõ nominato. sed glo.potest intelligi quando nominatus semel esset prosecutus beneficium alteri collatum.& collationem factam non nominato nullam proũciari petiisset, si fiat conuentio postea inter nominatum & eum cui est facta collatio per ordinarium, per quam nominatus renunciat iuri suo in fauorem non nominati, cui erat facta collatio, tutius esset quòd haberet nouã collationem post renunciationem nominati, & sic potest glo.intelligi.

Collationes factæ aliis sũt nullæ, si nominatus prosequatur.

dispositiones ipsæ sint [i] ipso iure nullæ: collationésque & prouisiones ac [k] dispositiones illorũ,

An requiratur noua collatio nõ nominato quãdo cũ nolu to conuenit.

k ¶ Dispositiones.] Et sic post factam collationem nominato inhabili vel graduato nõ licet eidem collatori alteri etiam nominato habili conferre, tum quòd ad superiorem sit deuoluta collatio, vt hic, & post deuolutionem collatio est nulla.c.licet.&.c.fi. de supplen.negli.præla.tum quia prima collatio impedit secundam.c. post electionem. de concess.præbend. tum quia conferendo etiam incapaci, functus est officio suo.Panor.in c.accedẽs.col.1.de præben. Ad hæc quia etiam in collationibus est prohibita variatio.cle. vna. de renuncia.facit.cap.si tibi absenti. de præben.in 6.& ita fuit prolatum, vt dicitur, arrestum in hac media parte quadragesimæ per supremum senatum. Secus est quando quis confert diuerso iure, vtpote primo tanquam

Cõferens nominato nõ potest variare.

ordinarius.& voluntarie non nominato, secundo coacte cofert nominato, quia tunc variare poterit.discreta enim sunt iura, quãuis plura in eandem personã deuenerint.verba sunt iurisconsulti in.l. tutorem. ff. de his quibus vt indig. Et quando duo iura concurrunt in vna persona, habet vim duarum personarũ.tex.in.l.si consul.ff.de adopti.l.Papinianus §. sed nec impuberis. de offic.testa.roma.consil.422. ille Franciscus. Et quãdo plura iura vni cõpetunt, vno sublato aliud illæsum remanet.tex.& ibi Bart.expresse elicit in.l.si domus.ff.de ser.vrb.præd. text.in.l.quoties duplici.& ibi plene Decius de reg.iur.l.si prius.in principio.de aqua plu. arcen.& qui post collationem à se factã non potest conferre tanquam ordinarius, poterit conferre tanquam executor concordatorũ. tex.in.l.si paterfamilias.§.1.ff. de adoptio.l.1. §.sed videndũ.ff.de succes. edict. quia nulla ratio est, quare permittatur magis vti vna potestate, quàm reliqua.l.generaliter.ff. de fideiuss.tex.& ibi Bal.in c.cum olim.de re iud. vbi nota. quòd quis potest duas habere voces in vna electione: & quis potest conferre vt canonicus, & vt prælatus: & facta collatione vno iure, poterit alio iure facere.c.postulastis.de cõcess.præb. Ex his patet episcopum post collationem factam iure ordinario non nominato, posse postea conferre nominato requirẽti: ideo debet requiri. Vide quæ dixi in tract. nominatio. quæst.17. nume.4. & seq. vbi respon. contrariis adductis, & collecta in cap.relatum.de cler.non resi. Nec refragatur, quòd collatio facta post deuolutionem, non valet.c.licet. & cap.fi. de supplen. neg.prela.c.2.de concess.præb. sed hic fit deuolutio facta collatione, ergo episcopus non poterit postea conferre. Respon. verum esse quando deuolutio fieret ipso iure. Et sic quãdo hic tex.diceret, dispositiones ad immediatum superiorem deuolutæ sint, tũc putarem quòd episcopus nõ posset cõferre post suam collationem. Sed hic tex.dicit, Si quis aliter quàm modo prædicto disposuerit, dispositiones illorum sint ipso iure nullæ, & ad immediatum superiorem deuoluantur, vtitur verbo futuri temporis, quod non denotat ipso iure.glos.in.l.in criminali. C.de iurisdict.omnium iudicum.Feli.in cap. Rodulphus, de rescri. ideo vult dicere (vt reor) hic tex. quòd sicut dispositiones factæ cõtra qualificatiões in.§.proxi.positas, sunt nullæ, prosequente videlicet nominato.§.fi.l.eo.ita deuolutio fiet, prosequente nominato deuolutionem, in commodũ enim nominatorum & graduatorum introductum est, vt deuolutio ad proximũ fiat superiorem, vt postquã collationem à primo ordinario habere non possunt, saltem à superiore habeant, ad quem fit deuolutio.ideo si nominatus vadat ad primũ collatorem, qui non nominato contulit, iam non vult deuolutionem fieri ad superiorem, ergo ille ordinarius poterit isti nominato cõferre, non obstãte prima collatione facta nõ qualificato, quod est notandũ.quia sæpius de hoc fui consultus. Alioqui quod fauore illorum esset introductũ, in odium eorum retorqueretur. contra.l. quod fauore.C. de legib. ✠ Item is cui prouisio commissa est similiter prouiderit iterato prouidere poterit quia verbum prouideas significat effectũ rei. teste Bal.in ca.in literis de officio. delega. intellige vt supra.

1 ad immediatum superiorem

1 ¶ Ad immediatũ superiorẽ.] In pragmatica est ad proximũ. Notandũ est, quòd ad superiorẽ fit deuolutio, nõ ad inferiorẽ.c.licet. de supplẽ. negli.præla.c.2.de cõces. præb.fallit in c.statutũ de præben.in 6. & ibi assignatur ratio.&.c.cum simus. 9.q.3. Intellige tamen, ꝙ primo requirẽdus est inferior, postea superior, vt forma hic posita seruetur. Bal.in c.vno.col.2. si de inuest.inter Domi.& Vassal.lis oriatur. vbi dicit per illum tex.iudices gradatim esse adeũdos, per tex.i.§.super hoc. in authẽ.de quæsto.colla.6. sic & collatores. Deuolutio fit ad superiorẽ. fallit vt hic.

Quare deuolutio sit inuenta & quo fiat.

m ¶ Deuoluantur.] Quæ deuolutio eo inuenta est, ne diu ecclesiæ remaneant in suspenso.c.2.de concess. præb. Et hoc propter utilitatem publicā, vt actus exequantur, arg. l.sciant.C.de legiti.hæred.authen. hoc amplius. C.de fideicō. l.1.ff.de success. edict. & fit propter negligentiā ad proximū superiorem.d.c.licet. de supplen. negli. præla.& propter delictum in maioribus dignitatibus ad papam.c.quanquam. de elect. in 6. Secus in minoribus beneficiis, in quibus si collatio non habuerit effectum, redibit ad conferentem.c.si electio.de elect.in 6. Idem quando omnes nō peccauerunt, quia tūc ad illos qui non deliquerūt, ius deuoluitur. Panor.& alii in c.cum in cunctis. fi.de elect. & hoc tempus currit à die quo sciuit, c.quia de concess. præb.uel scire debuit.arg.l.quod te.ff.si certū peta. Rota decis.263. si propter in nouis. Fel.in c.à nobis.de exceptio. Curtius in tract. de iure patro.in verbo honorificū.q.27.quæ scientia præsumitur. Anto. & alii in d.c. licet.Dec.consi.135. ad iustificationem.in fi. & hoc ius deuoluitur eo ipso quòd collatiōes sunt factæ nō qualificatis, vt hic, intellige vt proxime dixi in glos. dispositiones. Si vero collatio facta nō fuerit per episcopum, non fit deuolutio ante sex menses, nulla facta requisitiōe, vt dixi in gl. disposuerit supra eod. vide glo. in c.nulla.de concess.præb.& ibi dixi quando ius deuoluatur in omnibus beneficiis, tam maioribus, q̄ minoribus. ☞ Et in præfa. istius titu.circa fi.versi.4.& vlti. vide Bonifa.in cle.i.not.13.de iure patro. Vide tamen Panor.in c. cum ecclesia Vulterana.de elec.cle.in plerisq̄ue. illo titu. Imo. in c.post electionem. in fi.de concess. præb. Nec mora potest purgari, post sex menses. quia statim fit deuolutio, vt ibidē per doct. & per Card.& alios in cap.quia diuersitatē. de cōces. præb.

n deuoluantur. ¶ Qui eisdē personis modo præmisso qualificatis, prouidere teneantur. Et si ° cōtrauenerint, p ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio.

n ¶ Qui eisdem personis.] Et sic collatio non est libera apud eum ad quē deuoluitur, sed transit cum suo onere, vt cle. vna.de supplen.negli. præla.dixi in tract. nominatio.q.8.princi. versi. 7.quæro. vbi licet fusius videre, & per Feli.in c. cum accessissent.col.7.nu.18.de cōstitutio. ✚ Itē hic tex.vult vt superior conferat & nō idem ordinarius vt hic patet quod facit contra episcopos omnibus nominatis vel graduatis requirentibus conferentes vt vltra semel eodē iure cōferre nō possint. cum vnus eodem iure pluribus conferre non possit per glo.in verbo.dispositiones supra eod.ideo decipiunt pauperes nominatos sic conferendo contra quos deberet senatus animaduertere & inhibere ne plures vno & eodem iure facerent collationes. nam secus faciendo veniunt contra hæc sacra concordata. quorum ipsi sunt conseruatores: vt infra rub.de pœna.temere venientium contra concord. patet etiam quia collatio. facta nō nominato valet non prosequente nominato ✚ teneantur infra eod. vel si non iure prosequatur cum sint paria. l.quotiens.ff.qui satisda.cogāt. nec requiritur primus collator per secundū nominatū vt illi iterū cōferat sed vt sciat an primus collator disposuit necne per hunc tex. adhoc vt postq̄ sciuerit ius esse deuolutum, accipiat collationē ab eo qui conferre potest. ✚

Duobus nominatis ē posse cōferre episcopus.

o ¶ Cōtrauenerint.] Cōtrauenire dicitur siue aliter q̄ hic cōferēdo, siue nolēdo cōferre qualificatis, siue alio mō negligendo, de quo verbo tex.& ibi no.i.c.cū accessissēt. in.fi.de cōstitutio. Vide gl.in extrauag. execrabilis. in verbo contraire.de præb.in extra.Ioh.22.

p ¶ Ad alium superiorē.] scilicet immedia-

tum, & gradatim, videlicet de abbate ad episcopũ, de episcopo ad archiepiscopũ, & postea ad legatum, vel ad Romanũ pontificem. & sic patet per hunc tex. quòd etiam legatus non poterit conferre non facta requisitione alterius inferioris immediati, tũ quòd ad eũ non sit deuoluta conferendi potestas, vt hic dum dicitur, donec ad sedẽ apostolicam fiat deuolutio. tũ quòd ordinem istũ substantialem immutare nemo potest. rubr. de fir. irreuo. concor. stabilit §. 1. Ad hæc quod non sit immediatus superior, ad quem fit deuolutio Quod an sit verum, non decido: quia pendet quæstio. in senatu, ideo matura deliberatione decidetur. ☞ Fuit iudicatũ quod potest per ea quæ dixi in tract. nomi. q. 17. vers. Duodecimo quæro. nu. 16. ☜ Itẽ ista dictio gradatim refertur ad gradus personarũ, nõ præbẽdarũ. glo. in c. fi. de consuet. in 6. Rota decis. 300. si mãdetur. In nouis. tex. & ibi doct. in l. fi. C. de ver. signifi. In exemptis vero ad papam videtur fieri deuolutio. c. sicut. & c. licet. de supplen. negli. præla. c. cũ singula. §. fi. de præben. in 6. hoc tenet glo. in verbo gradatim, eo. tit. in prag. Roma. cõsil. 361. in casu. Cum papa sit superior eorũ proximus. c. auctoritate. de priuil. in 6. nec hic fit mentio de exemptis, quòd fiat ad alios deuolutio, ergo sic fiet.

Legatus an omisso medio cõferre possit.

Dictio gradatim refertur ad grad' psonarũ

In exemptis ad quos fit deuolutio.

¶ Item in exemptis fit ad papam deuolutio, nisi in regularibus. cle. vna de supplẽ. negli. præla. De patrono vero ecclesiastico fit deuolutio ad instituentem episcopum, vel aliũ glo. singul. in cle. vna de suppl. negli. præla. in verbo dispositionem. & gl. in §. quòd si quis cuiuscunque. in verbo proximum. de colla. in prag.

¶ Ista forte possent esse vera tempore pragmaticæ sanctionis per tex. ibi, ad proximum superiorem deuoluatur. proximus enim dicitur, quem nemo antecedit. l. proximus. ff. de verb. sig. & sic ad papam in exemptis poterat fieri deuolutio ibidem, quia erat proximus, tamen per hunc textum puto cõtra, videlicet vt ad immediatum superiorem etiã in exemptis deuolutio fiat, cũ per hoc verbũ immediatum in textu positũ. Alioqui nõ deuolueretur ad immediatum superiorem, sed ad summum superiorem, videlicet ad papã, & ad supremum superiorem.

¶ Item non fieret gradatim, vt in tex. dicitur videlicet de episcopo ad archiepiscopũ, si de abbate vel alio exempto fieret ad papam deuolutio.

¶ Præterea text. dicit quòd fit deuolutio ad alium superiorem, dictio alius regulariter in tribus verificatur, alter in duobus. Paul. Castren. in l. cũ ex filio §. filio. ff. de vulga. no. in l. ancillæ. C. de furt. Feli. in c. sedes. col. pe. in fi. de rescrip. Sed si in exemptis ad papam fieret immediate deuolutio, non fieret ad aliũ superiorem, sed ad alterum, nec procederet hic textus. nec dictio alius, licet aliquando in duobus etiam procedat. c. 1. de parrochi. cap. quod autem de iur. patro. c. ex literis ibidem. Insuper immediatus superior tenetur eisdem personis qualificatis cõferre, vt hic. sed si deuolueretur ab exemptis ad papã, ipse non teneretur cõferre, ergo non procederet tex. patet in tit. de mãda. aposto. §. & hic tex. generaliter loquitur, ergo generaliter intelligitur, l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstan. videlicet tam de exemptis, q̃ de nõ exemptis, vt ad immediatũ superiorem fiat deuolutio, & vltimo loco ad papam. & hoc est introductum, vt supra dixi, in fauorẽ nominatorum, & retorqueretur in eorum odium, contra. l. quod fauore. C. de legib.

¶ Nec refragatur clemen. quia regulares. de suppl. negl. præla. quæ licet loquatur in regularibus, tamẽ habebit etiã locum in secularibus, tũ quod sit partim fauorabilis. vc3 vt celerius prouideatur ecclesiis, quia dãnosa est ecclesiarũ vacatio. c. q̃ sit de elec. in 6. & partim odiosa. s. prælatis: tamẽ adhuc venit ampliãda. glos. in. l. 2. C. de in ius vocan. quam sing. notat Barb. in tract. de præstan. Cardi. in 1. q. partis. 1. col. 19. nu. 33. & in cle. fin. col.

Cõstitutio ptim fauorabilis, par tĩ odiosa, est ampliãda.

6.de rescript.& consi.1. col.14. in 3. volu.& consi.81.nu.13.in 4.vol. Tum etiam quia immediati superiores deputantur conseruatores concordatorum, ergo illi poterunt collationem facere auctoritate apostolica per hunc tex.nec accedemus necessario ad papam pro collationibus nominatorũ vel graduatorum, nisi iure praeuentionis, & gratis.

¶ Ad hæc quando est vtile reipub.legem ampliari, & non restringi, nõ debet coartari.l.si quis in graui.§.vtrum.ff.de senatusconf.silla.& ibi, dixi. &. l. hoc modo.de condit. & demonstra.sed vtile est reipub.gallicæ, ne res nummariæ extrahãtur à regno, & ne ibidem diu vacent ecclesiæ, & vt notis prouideatur per prælatos regni, ergo ista constitutio non restringetur, vt tantum debeat intelligi de nõ exemptis. Nam postquam ista concordata sunt ad vtilitatem regni facta, vt patet in proœ.supra: ergo id quod vtile est regno, tenere debemus, & ita practicatur, teste domino Ruseo in tract. de præeminentia archipresi.in.1.priuile. Cui tanquam in iure experto credendum esse reor. Primo quòd sit abbas exemptus. Secundo, quod sit egregius senator, qui ita potuit vidisse obseruari. Ad hæc quòd auctoritati excellentis doctoris attestantis vsum & consuetudinem sic esse, standũ est, prout est huius doctoris excellentissimi auctoritas, vt tenet Bar.in.l.de quibus.in.4.prin.quæst.ff.de legi. Cepola.cõsil. 40. Lucius. col.5. ☞ saltem standum est attestanti consuetudinem, donec contrarium probetur. Dec.consil. 540. quæritur col.2.&quo ad præsumptiuam probatonem. Decius consil. 559. in casu col.2. ☜ & ita cõcludo tam in exemptis q̃ in nõ exemptis, ad immediatum superiorem, & non ad papam primo quoque tempore deuolutionem fieri.

De domino Ruseo senatore

a ¶ Præterea volumus quòd collatores ordinarij & patroni ecclesiastici præfati dignitates, personatus, administrationes, & officia, ac beneficia in mensibus graduatis & nominatis assignatis vacantia, illis b graduatis simplicibus aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos duntaxat præsentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate

§. a ¶ Præterea.] Duas habet partes vsq; ad præfati.prima præcepit beneficia in mẽsibus præstitutis vacãtia nominatis & graduatis cõferri, q per cõpetẽs tẽpus studuerint. Secunda declarat quãdo dicatur tempus cõpetens. Secũda ibi tempus autẽ. Dictio præterea.cõtinuatiue ponitur pro item.§.præterea.insti.quibus non est permiss.fac.testa.l.1. C.de episc.& cleri c.fraternitati.de cleri.non residen. Et sic apparet hic quibus debent concedi nominationes, de quo ego dico in tractatu nominationum.q.5.

Nota de dictione Præterea

b ¶ Graduatis simplicibus.] Intelligo graduatos simplices, qui non habẽt nominationes, quia hi vno iure vti possunt, & sic simpliciter, videlicet suo gradu tantũ: nominati duplici, videlicet & gradu, & nominatiõe, quia in mẽsibus graduatorum sunt capaces illorũ beneficiorũ tunc vacantiũ. Item quia graduati sunt, itẽ possunt obtinere beneficia in mẽsibus assignatis nominatis, cũ sint nominati, igitur illi dicũtur simplices, quando nihil vltra gradũ additũ est.l.iubemus.ibi, si ue nihil hmõi adiectũ sit, sed simpliciter. C. de appel.tex.in c.literas.ibi Præpositus, quõdã simplex canonicus &c.de cõcess.præb. & ibi dixi.& sic intelligi debet rub.des graduez simples.in ordi.Regiis. vide Deciũ in c.præterea.col.1.de off.dele.& tex.in c. quãto.ibi, simplices sacerdotes, de consue.c. præterea de censibus glo.in capit.si testes.§.item in testibus.4.q.3.Bar.& alios i l.1.ff.de vulg.l.14. si quis simpliciter de verbo. obli. l. codicillis.§.instituto de lega.2.& Georgius Nathã

Quis dicatur graduatus.

in rep.cle.sæpe.in principio.de verb. significatione. Item simplices fures vocantur, qui clam interdiu noctúq; furantur, extra tamē occisionē.l.1.ff.de fur.declarat pulchre do. Iac.boslēc.in vtraq; cēsura doctissimus,& in hoc parlamento senator egregius. in repeti.§.famosos.l.capitalium.folio.9. versicul.circa hæc.ff. de pœnis. sic dicitur de donatione simplici, & ob causam.in.l.1. ff.de donat.nec intelligitur hic de simplicitate contraria dolo vel discretioni, de quibus tradit glos.in cap.si cupis.16.q.1.Panor. in ca. veritatis.de iureiur.&c. pastoralis.& cap.dilecti.de iudic.prout quidam simplices intelligebant, simplices dicentes graduatos. id est fatuos, vel simplices.i.ignaros quibus nihil additū est vltra,q̄ haberent tēpore natiuitatis. ☞ Sicut dicitur de his,q nudo officii nomine appellātur.vt sunt plurimi doctores sine doctrina, vt est tex.& ibi Luc.de penna.in.l.vna,C.de collegia.lib.12.☜

c famosa d adstuduerint. Tempus autē cōpetens

c ¶ Famosa.] id est insignis, & plena famæ, in qua celebres doctores frequenter legunt cum magno auditorum numero, qui præbēt famam vniuersitati, sicut dicimus gloriosam victoriam, gloriæ plenam. si vero non legatur in vna vniuersitate, vt in vniuersitate Auraicen. quæ sicut aura regitur non puto eam famosam.& sic accipitur hic in bonum, vt in authē.de monac.§.si vero intra.colla.1. & in authen.iusiurā.quod præs.ab his.colla.2.& Iudith.ca.8. Et dicitur famosa quasi ex notoria fama insignis.l.constitutiones.ff.de appella.& manifesta.l. si quis exhæredato.§. quid tamē.ff. de iniusto rup.licet multoties capiatur in malam partem.l.capitalium.§.famosos.ff.de pœnis. rub. C. de famo.libel.& l.neque famosis.de digni.lib.12.& ibi Lucas de penna allegat alia iura. vide tamen text. quem non allegat, in.l.2.§. si mulier. ff. ad tertu.ibi, si mulier sit famosa, id est infamis exponit glo.sed in pragmati.dicitur in vniuersitate priuilegiata.supra eodem.in.§.1. de

Quæ vniuersitas dicatur famosa.

claraui. Nec puto quòd in famosa sit, an nō, debeat nominatus vel graduatus probare, cum habeat præsumptionē pro se qualibet vniuersitas Frāciæ, vt tradit dominus Chassa.dubitatiue tamen in catalo.glo.mundi decima parte.considera. 32. & tex.supra loquitur de vniuersitatibus regni, ergo de illis hic intelligetur vc3 quòd sit vniuersitas regni,& famosa.

Nomina t⁹ nō tenetur p. bare famosam esse vniuersitatē

d ¶ Studuerint.] Ante adeptionem gradus tum quia hic taxatur tempus competens ad gradum, ergo ante gradum oportet quòd illud tempus sit completum, alias non dicitur competens. tum etiam quia non dicitur studuisse, sed studere velle, qui non compleuit tempus: & quòd quinquennium debeat præcedere, probatur in.l.iubemus.ibi, nec de cætero quenquam, antequam per statuta tēpora legum eruditioni noscatur inhæsisse, supradicto consortio sociari. C. de aduocat. diuerso. iud.§. sed quia solitum. in proœmio. ff. Item collatores tenentur hic conferre illis, qui studuerint per tempus cōpetēs, ergo illis qui non studuerint, nō tenentur conferre, nec possent illi insinuare tempus, quo nō studuerunt, quod requiritur, vt dicā in.§.sequēti. Et ille dicitur graduatus, qui rite.arg. l.4.§.condemnatum.ff. de re iudi.& ibi dixi. & studium debet præcedere magisterium.§. discipuli.in proœ.ff.c.cum in magistrum.de elect.& considerata natura antecedentis & consequentis, iudicandū est antecedens debere anteire, vt promissio refutationē. Bal. in.§.quibus col.2.C.de nouo cod.componē. Auriol.in c.cū ex eo.de elect. in 6.sic expresse tradit in aditio.ad Guillermum de monte laudu. Præterea hic dicitur per tempus cōpetens,& sic dictio per denotat perfectionem. l. vrbana.§.pernoctare. ff.de verbo. sig.& in reg.Iulii secundi in.4.parte.& denotat actus perfectionē,& temporis cōtinuationē. Ioan. And.in addi.ad specu.in tit.de teste.§. nunc videndum. in.1.addi. vide Bal.in rub. C.de

Studuisse debet antegradū quinquennium nō post.

exerci. actio. col.1. & hoc verbũ studuerint præteritum tempus denotat, vt in simili probatur per Oldra.consi.198.circa primũ.col. 1.vbi si fuerit facta alicui gratia non obstantibus literis,quas alii impetrauerint,intelligi debet de præterito,& ista est iuri conformis opinio. Sed contraria opinio ex quadã æquitate posset sustineri, videlicet quod sufficiat etiam studuisse post gradum adeptum : tum quia hic tex.non distinguit ante,vel post, ergo &c. & sic arguit glo. supra allegata, quia est eadẽ ratio naturalis tex. ante vel post studuerit,& extrinseca,quæ etiam habet locum in statutis. Cy.in.l. non dubium. C. de legi. Bald.in.§.opizoni.de pace Constantiæ.nam æqualis istorum est labor,ergo debet esse æqualis remuneratio.glo.in.§.1.instit.de iusti. & iur.ca.1.de sepult. vnde dicit text.in.c.recolentes.de statu monachorum,qui similem aliis vitam suscipiũt,similem in legibus sentiant disciplinam. Et quando subiunctiuum studuerint, vel aliud ponitur in lege vel statuto,cum de natura legis sit dare formam futuris negotiis,intelligitur de futuro. Bart.in repet.l. omnes populi. in 6.q. princi.nu. 58. versi.iuxta præmissa.ff.de iust.& iur. & in.l. hoc articulo.col,1. de hæred.insti. Ias.& alii plene in.l.1.§.1.ff.quod quisque iur.Itẽ quando verbum potest poni in præterito & futuro,in dubio vtrunque tempus complectitur, quando est eadem ratio.l.pater.§.fidei tuæ.ff. de lega.2.l.si vxor. de auro & argent. lega.l. verbum erit.&.l.verbũ oportebit.ff. de verbo.signifi.Ias.in.l.3 §. ex pluribus. col.3. nu. 18.ff. de acqui. possess. Quinimo si actus per verbum præteriti temporis declaratus cadat etiam sub futuro, dispositio etiam trahetur ad futurum.l.talis.§.fi.cum.l.seq.ff. de leg.1. Idem econtrario.l. Plotiana.ff. de iure codicil.& ibi Roma.sic consuluit Ias.in consi.11. in themate.col.2.vol.1. facit quod consuluit Roma.consi.333.quo ad primum. vbi consuluit super priuilegio indulto,illis,qui annum in negotiis ecclesiæ laborauerint, intelligi, siue ante priuilegii concessionem, siue post laborauerint. Decius in c.fi.no.4.de consti. sic & hic per regulam quam tradit Curtius in.l.si quis id quod. col.3.versi. septimo.aduerte.ff.de iurisdict.om.iud.quód subiunctiuum studuerint, vel simile, quod potest intelligi in præterito & futuro, recipit illã interpretationem, quæ conuenit subiectæ materiæ, & vt magis faueamus actui de quo agitur,Feli.in c.ad hæc.de rescript.& c.significauerunt.in fi.de testi.Igitur vt magis faueamus studio, intelligimus etiam in futuro. & quando præteritum non est finitũ,sed in futurum extensum, tunc trahitur etiam ad futurum.l. verbum oportebit.ff.de verb. signi. facit.l.pe C.de vsur.l. filiũ.ff.ad tertullia. Ita potest esse hic, videlicet pro parte finitũ, in eo in quo studuerit.In alio non,imo quando verba statuti possunt intelligi de præterito & futuro, in dubio debent intelligi de futuro.glo.nota.in verbo commiserint.c.vlt.de consti.in 6.quam sequũtur Domi. & Philip. Perus.ibi & Alexan.consil.190. mature.col. 2.in 2.volu.glo.in c. vnico.in verbo receperint. de cleric. non residen.in 6. ✝ & vt res magis valeat quã pereat.l.quotiẽs.ff. de reb. dub.Bar.in.l.1.nume.11. de iure codicillo.vi de areti.in c.quotiens.vlt.no.de testib.✝ & ita declarauit arrestum prolatum per hũc venerandum senatum.quo voluit post bienniũ quem posse sumere gradum, tam in facultate iuris ciuilis,q̃ canonici, quod aliàs esset illusorium,cõtra.l.si prætor.ff.de iudic.Et studentes grauarentur ad sumendum iterũ gradum,& sic deciperẽtur beneficio arresti.cõtra.l.1.C.de iis qui veniã ætа.impetra. quod non est dicendum.Ideo ego intelligerẽ gradum sumptum post biennium valere, nõ tamẽ vt ille graduatus possit beneficia in vim istius gradus habere ante perfectum tempus quinquennii: sicut dicitur in eo qui est promotus ante tempus,vt non possit ei conferri beneficium curatum.ita tenet Panor.in c. pro illorum.col.1.de præb.no.in c.ei cui.illo

Post bieniũ põt quis effici baccalaureus.

titu.in 6.Feli.in cap.postulasti.col.14. de rescript. ☞ Nec posset eum ordinarius gratificare in beneficiis vacātibus in mēsibus graduatorum, aliis qualificatis existentibus, vt no.in ⸿ statuimus.1.J.eod. Sed post gradū studebit adhuc vsque ad quinquenniū: quo perfecto, vtetur gradu suo.hoc est declaratū hic in magistris artium,ergo etiam in aliis habebit locū. Et proderit hic gradus aliis non existentibus qualificatis, argu.l. vt gradatim.ff. de muneri.& hono.vt ordinarii istis teneantur conferre. Quid si testator reliquerit centū alicui, si studuerit in legibus, an sufficiat tēpore modico studere? vide Ias. consi.149.in quæstione.col.1.in 4.vol.concludentem teneri studere vsque ad doctoratum inclusiue, quia verba intelligi debēt cū effectu.l.1.quod quisq; iur.ff.c.relatū de clerri.non residē.& aliis rationibus, quas ibi per eum videre licet. & per Decium consi. 177. quod supra. col.2. Ego vero putarē sufficere studuisse vsque ad gradū licentiæ inclusiue, per not.in proœ.ff.orum ⸿ duabus.& maxime apud Gallos,cū pauci gradum doctoratus sumant. sed Prouinciales & Occitani ac Itali cōtrà. & licētiatus etiā dicitur perfecisse studiū,sicut doctor.Feli.in proœ.decret. Greg.

Gradus de quinquēniō recept° de quo efit.

decéniū in magistris,seu licentiatis,aut baccalarijs in theologia,septéniū vero in doctoribus, seu licētiatis in iure canonico,ciuili aut e medicina. quinquē nium autem in magistris seu licētiatis

e ¶ Medicina.] Et sic medicus est habilis ad beneficia.debet tamē(licet sit peritus)postq̃ beneficiū fuerit assecutus, abstinere ab exercitio & practica medicinæ,alioqui promoueri prohibetur.c.ad aures.& ibi doc.de ætate & qualita.Henric.boic.in cap.tua nos.& ibi alii doct. de homici. Cuius peritia cognoscitur, si ægritudinis causamq́ sciat exprimere. Hippocrates in prologo pronostico. & debet tria scire, videlicet præterita,id est,vnde infirmitas traxit originē.præsentia, id est,in quo statu est morbus.futura,an sit curabilis, an mortalis.ysidorus lib.etymolo.4.c.10. &

Peritia medici quo modo cognoscatur.

Cardi.Alex.in d.c.ad aures.De ripa in tract. de peste.fol.130.nu.70.refert. ☞ Vide per Matth.de afflict.in cōstitu. Neapoli.fol.312. & seq.rub.de probabili experientia medicorum. Et sic magistri in theologia præferūtur doctoribus canonum, sumēdo hic argumentum ab ordine literæ,quod est in iure validum.c.quorūdam.de elect. in 6, nota.in ca. auaritiæ. de præben. Item doctor in iure canonico, doctori legū: doctor legum,doctori in medicina. Quæ sciētia sit nobilior,& sic præferenda,tradit glos.in eo. titu.in pragma. sanct. quæ habuit à Florent. in tertia parte summæ,in titu.5. capit.2.⸿ 4.

¶ Et de triplici medicina.vide ibi.tit. 7.c.1. in fi. Est enim quædam dispositiua ad curā, vt sirupus,hoc est verbum dei. Sapientiæ decimosexto ca.Non herba, nec malagina sanauit,sed sermo tuus,qui sanat omnia.

Triplex medicina est.

¶ Secunda,est purgationis humorum,id est, expulsiua vitiorum,vt pœnitentia. Chrysosto.cap.medicina.⸿ medicamentum, de pœnit.dist.1.& hæc est confessio, quasi Reubarbarum,quod facit vomere.

¶ Tertia, est conseruatiua, vt electuarium, & hoc est sacramentum eucharistiæ. Ambrosius,inquit,Ego qui quotidie pecco,quotidie debeo accipere medicinam.cap si quotiescunque.de consecra.distinct.2.vide Lucam de penna. in rubr. de professo. & medi. libr. 10. multa dicentem de medicina. dico etiam in tracta.nomina.quæst.20.Et tria necessaria in medico tradit Antho. de Butri. in capit.ad aures. de ætat. & qualita. Primo quòd sit eruditus. secundo, quòd secundum artis traditiones experiatur. tertio quòd sit diligens in artis exercitio. ☞ Vnde dicit Placenti. in summa conseruatio.in princip. medicum quatuor debēre considerare,videlicet quantitatem medicinæ, qualitatē tem-

Tria necessaria consulto & medico.

pus, & ordinem. Sic dicit D. Butrius in consultore: primo. quòd sit peritus: secūdo, quòd consulat secūdum communes opiniones: tertio, quòd sit diligens in examinando factum. refert de Ripa in tract. de peste, fol. 131. versi. 3. Quod debet examinare anteq̄ cōsulat, alioqui fatuus est medicus, qui dedit potionem ægro, & postea inspicit libros, si bene fecerit, & interim ægrotus mortuus est teste Ioan. Monach. in rub. de hæret. in 6. vbi dicit quòd modus sciendi prius est quærēdus, quàm scientia. Licet quidam respondeat ante factum narratum, & statim discedant sine iurium allegationibus, & sine rationibus, quod est graue conscientiæ, & bonis contemnendum.

in artibus[f] cum rigore examinis [g] a logicalibus[h] inclusiue, aut in

Examē rigorosū debet esse magistris artiū & quare. f ¶ Cum rigore examinis.] In aliis nō repetitur hic rigor examinis, quia oportet initiū esse forte, vt possit superædificari, arg. l. egi. ff. de excep. rei iud. & iactis fundamentis facile superædificari potest. aliàs, quæ malo inchoata sunt principio, bono vix peraguntur exitu, ca. principatus. 1. quæstio. 1. ideo hic rigorem examinis in aliis non requirit scientiis: quia postq̄ scholaris habet bonū initiū, licet parum alterius scientiæ habeat, sufficit, cum ille qui nihil habet, nisi solum initiū, vt pote magister artiū, sit beneficiorum capax, multo fortius & qui habet initiū & modicū alterius sciētiæ, videlicet theologiæ vel alterius sciētiæ. & sic magistri artiū nō possunt cōqueri si aliquis sumat gradū in medicina, licet in ea parū sciat, & idē si in alia facultate, vt. j. dicam. Hodie examē est in omnibus sciētiis dulce, nō rigorosum, nec metuēdum, vt videre licet, quia sicut ecclesia nulli claudit gremiū, sic nec vniuersitatū Doctores, cū nō habeāt in Francia iusta stipendia, oportet quòd passim admittāt omnes: qui abusus per Regē reformari deberet, & per suum supremū Senatū proponēdo doctoribus stipendia pro peritia eorū & facūdia, vt in. l. vna. C. de

Examē in ōnib⁹ sciētiis dulce hodie est.

professori. qui in vrbe Constanti. & c. lib. 12.

g ¶ A logicalibus.] Et sic studētes grāmaticæ etiā si per decem studuerint annos, nō iuuantur priuilegio nominationū, nec gradus. & quæ sit ratio, potest respōderi, non omniū quæ à maioribus nostris cōstituta sunt, ratio reddi potest. l. nō omniū. ff. de leg. quia sic voluerunt cōditores. §. furtiuæ. & ibi glos. insti. de vsucapio. gl. in cle. si. de sentē. excō. potest tamē dici, quòd sicut illi qui primis literis pueros imbuūt, non habent vacationem. l. vt gradatim. §. fi. ff. de mune. & hono. l. si duas §. fin. de excusa. tuto. dixi in priuileg. schola. Poetæ etiā nulla prærogatiua iuuantur. l. poetæ. C. de professo. & med. lib. 10. Sic nec cōditores voluerunt hic aliquod tribuere priuilegium quo ad nominationes vel gradus istis, nisi à logicalibus suprà, vel si in maiori facultate studeant, & hoc ne in nucibus senescant, & humi semper repāt. dixi in tract. nominatio. q. 11. nu. 16. vbi dixi an tempus quo rexit cōputetur. Si tamen probaretur quendā studuisse in iure ciuili vel canonico tēpore quo in artibus studebat non ob hoc potest reprobari studii tempus de falso quia alternis horis in iure audire potuit, & alternis in artibus studere, cum sint. 24. hore diei & maxime apud Parisien. hoc fit, qui omnes fere scientias mixtim in dies audiūt, nec propterea studii tempus in vna & præcipua facultate minus continuasse censentur, idque potissimū in hac nostra iuris canonici facultate, quæ expressum habet statutum, hoc ipsum ita declarans nec hoc à iure reprobatum esse inuenio, nisi quod vagans per scientias vix erit perfectus, fab. in procemio insti.

Studētes grāmaticam non gaudēt nominatiōib⁹.

h ¶ Inclusiue.] Ideo posuit inclusiue, quia dictio à, vt plurimū accipitur exclusiue. glos. in. l. datio. §. fi. ff. de actio. emp. & in cap. statutum de præben. in 6. Bald. in tract. statu. in dictione à, in. 1. & consil. 457. reuerēdus col. 3. volu. 1. & consi. 412. F. locauit. in 5. volu. &

Dictio à, exclusiue ponitur.

in cap.capellanus.de feriis. Oldra.consi.49. consueuit. Alexand.consil. 42.in causa. nu. 15.in.3.vol. vbi docto.multa tradunt de hac dictione. ibi videre licet. hic multa dicerem de hoc,sed extra oleas. ☞ Vide Feli.in cap. ego.N.de iureiur. & Io.Dayma in rubr.de nomina. regia. in verb. à die &c.supra eo.

i ¶ Altiori facultate.] Altiorem facultatē vocat omnē,tam theologam, quàm canonicam,legalem, vel medicam, quia omnis facultas est altior respectu artium. nam Origenes cyniphes ranas (quibus Aegyptii sunt percussi)per vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit.capit. legimus.37. distinct. & dicitur in cap.vino.ibidem. quòd dialecticorum argumenta quædam fantasmata sunt,id est, vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt & resoluuntur. nec quis in dialectica placet deo.capit.omnem.ibidem. vide Ciceronem lib.primo Rhetoric. de ambiguo. & Lucam de penna in.l.vna.col.3.C. de studiis libera. vrb.Romæ libro vndecimo. & sic probatur hic quòd possit sumere magisterium ante quinquennium, & postea accedere poterit ad altiorem facultatē, vt dixi supra in verbo studuerint. ☞ Si tamen quis studuerit à logicalibus supra triennium, & paupertate oppressus non sumpsit magisterium,nec licentiæ gradum, sed postea studuit biennium in iure ciuili, vel in alia facultate, dicerem etiā tempus triennii coniungi cum vltimo, tum quia hic non prohibetur, imo eadem ratio text. est in hoc casu, & etiam quia hoc conceditur priuilegium ratione studii, ergo si studuerit per triennium à logicalibus supra, & biennium in iure ciuili, vel alia facultate poterit in illa facultate sumere gradum, & nominatiōes obtinere,alioqui pauperes grauarentur, quod esset contra mentem concordatorum. & ista sunt valde æqua. Cogita tamen.

i altiori facultate. Sexēnium autem in baccalarijs simplicibus in theologia k quinquennium vero in baccalarijs iuris canonici aut ciuilis,in quibus baccalarijs

k ¶ Quinquennium.] De iure studium legale perficitur quinquēnio.§. quibus in proœmio digestorum.studium vero iuris canonici septennio.capit cum ex eo. de election. in 6. parum potest hodie quis videre per septem annos in vtroque. Barto. in octauum annum studium suum traxit, vt testatur in.l. quidam cum filium. ff. de verbo. obligatio. Aristotelem annis viginti apud Platonem stetisse Laertius est auctor. nemo enim repente fit summus.capit. charitas. de pœnitentia distinctio.2.nec in modico tempore quis potest multum addiscere.§. primo 68.distinctio.glos.in capit. tum ex literis.de restitut. in integr.l. vnicuique.C. de proximis sacro.scrinio. libro duodecimo. & dico sufficere hoc tempus, licet non vehementer studuerit, vt notat. in proœmio sexti libri, quanuis deus sit remunerator aduerbiorum, non nominum.glo.in capitulo primo.de collu. detegent. ☞ Quia vbi requiritur tantum tempus studii, tunc modica scientia sufficiet, vt hic, Nec debet episcopus ipsum examinare, quia iniuriam faceret vniuersitati reprobando eum.glo.in.§. item quod vniuersitates in verbo gradus eodem titulo. in pragmatica. ✠ Sicut non potest examinare præsentatum per abbatem cum sufficiat abbatis testimonium. c.monachi. 16 .quæstio. prima & expressim collecta. in cap.acccepimus de æta. & qualita. nam si episcopo daretur examinatio, nunquam inueniret nominatum vel graduatum doctum, etiam si esset.Bar. vel Panormitano similis, nisi esset sibi propitius: hoc igitur est reprobandum.& omnis nominatus vel graduatus præsumitur habilis: nam quando actus habet debitam formam, habilitas personæ præsu-

De Bar studio & Aristotel

mitur.text.in capit. in praesentia. & ibi Decius not. 10.de probatio.l. ab ea parte.ff. illo tit.licet sint bene multi eruditionis absconditae.vide Aufre. in decis. Thol.q.449. Si vltra quinquennium studuerit, forte per sex annos ante gradū baccalaureatus, poterit postea post annum assumere gradū licentiae, in quo requiritur per hunc text. septennium. Nec fit distinctio hic an sumat vno die gradum baccalaureatus cum licentia, an diuerso tempore: ideo sufficiet quod tempus praestitutū in vtroque gradu cōpletum sit, arg.l.de precio.ff.de publici.in rem actio.& tūc vno die poterit sumere & gradū baccalaureatus, & licentiae. secus si fieret distinctio, vt in ordinibus, in c.dilectus.de tempo.ordi.

vno die ā quis sumere possit duos gradus.

l ¶Iuris canonici, aut ciuilis.] Priuilegia voluit cōferre nobilibus studētibus in his tātū duabus facultatibus, quae de aliis omnibus disponūt, & quibus omnes aliae indigēt & ancillātur, teste Bar. in prima figura Tyberia. quia si theologus perperā de trinitate senserit, iurisconsultorū poenā nō euadet. Idem si medicus male secuerit aegrotum.§. praeterea insti.de lege.aqui. si mēsor falsum modū dixerit, recurritur ad iurisconsultos. Rub.ff. si mēsor fals.mod.dixe. Et ideo hae scientiae dicūtur architectonicae, id est de omnibus aliis disponētes, in prooe.ff.§.itaq; in fi.& ibi Hieronym. Cagnol. allegat Aristotelē lib.1.Ethico.c.2.dicentē, Videmus honoratissimas facultates ciuili sciētiae subesse, vt rē militarē, oeconomicā, rhetoricam, cūmq; sciētiis reliquis. & in c.16. dicit expresse ciuilē scientiā honorabiliorē, praestātiorem esse medicina, vt supra eodē in verbo medicina. & hae duae sciētiae canonica videlicet & ciuilis sunt cōiunctae, sicut Pilades & Horestes, vt dixi in tracta.nomina.q.5.versic.quinto quaero.ad-

Scientiae pene oēs subsūt iuri canonico & ciuili.

[l] Iuris canonici aut ciuilis si ex vtroq; parente nobiles fuerint, triēnium esse decernimus.

§. a ¶Praefatiq; graduati & noīati collatoribus ordinariis, siue patronis ecclesiasticis semel [b] ante vacationem

de quod ius canonicum.&c.nume.14.

§. a ¶Praefatiq; graduati.] Legitur vsq; ad §.cū vero.& nō diuiditur, qa vnū tantū cōtinet dictū, videlicet ꝙ de literis gradus nominationum tēporis studii ordinariis collatoribus, vel patronis ecclesiasticis est facienda fides. Intellige semel tātū, arg.l. boues §.hoc sermone.ff. de verb.signi.l.cū procurator.§.1.ibi, nam ipsi domino cū semel nūciauit, nō permittitur iterum nūciare.ff.de oper.noui.nūcia. etiam si alius in collationibus succederet ordina. regia.artic.9.rubr.des priuil.des escol. Fallit in quatuor casibus traditis in tract.nomina. q.14.principa.&.q.11.allius.q. vbi licet videre alia ad hanc rem facientia.

Semel tātū est faciēda insinuatio.

b ¶Ante vacationē.] Posset etiā fieri insinuatio incontinēti post vacationē, arg.§. tutor.insti.de autor.tutor. vbi tutor in ipso negotio debet auctor fieri, post vero nō valet, nisi postea incōtinenti auctoritas praestetur, vt dicit ibi gl. probatur in.l. Pōpo.§.ratihabitionis.ff. de procur. vbi exceptiōes dilatoriae possūt incōtinēti post litē cōtestatā opponi, licet de iure ante litē cōtestatā debeāt opponi.l.ita demū.C.de procur. Itē licet ante litē cōtestatā debeat fieri recōuētio quātū ad effectū.l.q prior.ff.de iudi.& no.in c.1.&.2. de mutuis petitio.tamē incōtinēti post litē cōtestatā fieri poterit. Bal.in c.cū venissent. col. pe.de iudi. sequitur Ias. q sex similia adducit in.l.edita.nu.13.& seq.C.de edē. De ripa.li. 1.respō.de leg.c.8. in causa.qa paria sunt aliquid fieri ante actū, vel incōtinēti post, etiā in his quae de necessitate debent fieri ante actū.& hoc in protestatione probat Ias.in.l. nō solū.§.morte.nu.13.col.4.ff. de noui operis nūcia.qa quae incōtinēti fiūt, inesse vidētur.l.lecta.versic.dicebā.ff.si cer.pe. Imo illud videtur prius actū, quod incōtinēti sub-

Insinuatio ā possit fieri, post bene ficii vacationem.

secutum est.c.officii. & ibi Bal.per illũ text, de elect.sequitur Ias.in.l. si quis mihi bona. ¶.iussum.col.13.ff.de acquir.hæred.num.22. & seq.& statim post litem contestatã potest emẽdatio libelli(licet ante debeat) fieri.d.l. edita. & ibi Alex. & alii.Oldra.consi.183 col. pen. Et si testis primo deposuit,& incontinenti iurauit,valet depositio,licet ante debeat iurare. Ias.in l.admonendi,nu.227.& seq.in repet.ff.de iureiur.per glos. in.l. 2. C.de iureiur.propter calum.dand.&.l.1.de operis liber.&.l.iurisiurandi.de testi.vide Feli.in capit.qualiter,in.1.col.16.versic.fallit.2.de accusa.& capit.exceptionem.col.8. de excep. Et quanuis in prima citatione actor debeat declarare, quos intendat conuenire ratione clausulæ quidam alii, tamen incontinenti post. hoc poterit. Do.& Perus.per illum text.in ca.2. vlti.nota.de rescript.in 6. Intelligerem verum esse,quando alius non superesset,alio qui in præiudicium illius qui insinuauit illo anno, non admittetur is qui post vacationẽ insinuauit.argu.l.2.¶.si quis à principe. ff. ne quid in loco publi.cap.quanuis.de rescrip.in 6.Ita intelligi debet glo.in verbo inane.¶. si autem illi.eod.tit. in prag.& opinio Aurioli in c.si clericus.in additio.ad Guillel.de mõte laud.de præb.in 6.vbi concludit insinuatiõe in præiudiciũ alterius,qui iam insinuauit,ante beneficiũ vacans fieri non posse.vide quæ dixi in tract.nomina.q.15.nu.33.vbi tenui beneficiũ vacans tempore nominatio nũ deberi nominatis quãdo tẽpore illis præstituto vacauerat.intelligendo tamẽ vt hic, quãdo nullus alius superesset.& etiã in graduatis idẽ dicerẽ,vt gratificare collatorẽ illũ non posset,etiam facta sic insinuatiõe per istum text.& supradicta extantibus aliis qui ante vacationem insinuarunt. Intellige valere collationem factam non qualificato, etiam si nominatus postea insinuaret, & peteret beneficium sibi conferri.per.¶.tenean tur,infra eod.quia non debet retractari,si superueniat ad casum, à quo incipere non poterat per regulam iuris,facit c.si tibi absenti.de præbend.in sexto. & sic hæc beneficia ecclesiastica præsumuntur,vacantia nisi collata.esse appareat Bal. in.l. prima. ff.de rerum diuisio. refert Angel.in.¶.nullius insti.illo titu.

Deposi-tio, testis nõ iurati ã valeat.

Beneficij [c] de literis gradus seu [d] nomi

c ¶ De literis gradus.] Refertur ad plures graduatos, quod teneantur facere fidem de literis gradus,& sic singuli nõ tenẽtur facere fidem de literis graduum,dum plures habent.quia hic tex.dicit de literis gradus.nã quãdo plures habeo actiones, vnam possum eligere & proponere. l. quod in hæredem.¶. eligere.ff.de tributio.actione.Bart.& alii in l.edita.C.de edend.facit quod not. Inno.& Anto.in ca.1.de clericis peregri.vbi si quis fuerit ordinatus à persona prouida & honesta ad maiores ordines,non tenetur ostendere literas aliorum ordinum,quia persumitur quòd ille vir prouidus non ordinasset eum ad maiores ordines, nisi fuisset informatus de minoribus.Panormita.in capit.nisi.in.1. notab.de præb. Sic non est verisimile quòd tam.prouidæ vniuersitates Franciæ promouissent aliquem per saltum, cum eisdem prohibeatur,infra in.¶.monemus. secus de vniuersitatibus Italiæ,quæ solẽt sine gradu baccalaureatus promouere. dixi in tracta. nomi.q.14.nume. 46. & sic est hic vnus casus in quo requiritur scriptura. alios licet videre in capit.1.de cẽsib.in 6.per Ioannem Monach.& postea per Ioan. And.ibidem.Idem in mandato apostolico dicitur in tit. seq. & ibi dixi in verbo literas.¶.primo.

Literas õnium graduũ ã quis tenetur insinuare.

d ¶ Nominationis.] Vel nominationum, quia si plures quis habeat nominationes,tenetur plures exhibere. Nam licet hoc edictum singulariter scriptum sit, tamen si plures interuenerint, locum habere debere Pompo.scribit in.l.1.¶.Item hoc edictum.ff. quod falso.tuto.aucto.gestum esse dicat.l.3.

Plures nominatiões debẽt exhiberi.

nationis,[e] & de præfato tempore ſtudij per literas [f]patentes [g]vniuerſitati in qua ſtuduerint [h] manu ſcribę &

.§.negotia.& ibi addi.ff. de negoti. geſt.l.§.1.de aſſigna. libert.cap.relatum.2. & ibi docto.dē teſta. Albert.Brunus in tract.de ſtatutis exclud.fœm.artic.12.q.13. Et hic accipitur indefinite quæ æquipollet vniuerſali. c.vt circa. de elect.& ibi glo.not in.l. ſi pluribus.ff. de lega.2. Et in vniuerſitatib9 quæ reguntur ſenatu pariſiaco, ſolent volenti cuipiam plures cōcedi nominationes, ſecus in vniuerſitatibus reſſortus. Tholoſani, quæ vix cōcedunt vltra vnā vni, inſtar mandatorū, que non ſolent concedi vltra vnum vni, ſaltem niſi in ſecundo fiat mentio de primo.c.in noſtra.de reſcrip. & cum per ordinationes regias vel concordata non ſit prohibitum plures concedi nominationes vni, cenſetur eſſe permiſſum.argu, cap.nam concupiſcentiam de conſtit. Et quot nominationes poſſint vni dari: crederem arbitrio vniuerſitatum relictum, vt tot dent quot videantur ſufficere, donec ad ſummam taxatam infra.eod.§.volumus ſit prouiſum nominatis.arg.l.1.ff.de effracto. nec debent vniuerſitates ſe reſtringere ad duas vel tres, quia poſtquā paterfami. eſt largus, diſpenſator non debet eſſe tenax.c.alligant.26. q.vlti. & beneficium principis latiſſime eſt interpretandum.l.beneficium.ff.de conſtit. princi.

Qto lnominationes cōced. poſsit.

e ¶ Et de præfato tempore ſtudii.] Non ſufficeret ergo exhibere literas gradus & nominationis, niſi literæ certificatoriæ temporis ſtudii exhiberentur, vt hic quia ad veritatem copulatiuæ requiritur vtrunq; eſſe verum.l.ſi hæredi plures.ff.de condi. inſti.c.2. & c.inter cæteras.de reſcrip.& tam nominatus q̄ graduatus ſimplex tenetur facere fidē etiā de literis temporis ſtudii, vt in.§.teneantur.j.eo.& cū hic dicat faciendā fidē temporis ſtudii, intellige totius: nec ſufficeret baccalaureo facere fidē de biennio, nec doctori de triēnio, ſed oportet q̄ faciat fidē totius temporis per hūc tex.& ſic prius debent ſtuduiſſe alioqui ſtudii literas non poſſent oſtēdere, vt hic dicitur. & ſupra in.§. præter dictum extitit, & opiniones conciliatæ. Nec obeſt alicui ſi priuſquam nominationes ſumeret, ſtuduerat per quiquenniū, & poſt nominationes impetrat, ſeu (vt dicunt) leuat literas tēporis ſtudii, quia hic tex, requirit tantum ſtudiū præceſſiſſe, ideo nominatus, qui ſtuduerat quinq; annos, ſi illo anno nō curat de literis temporis ſtudii, & anno ſequenti à ſcriba recipit, & inſinuat cū nominationibus, nō ſibi præiudicat, licet hoc anno receperit literas nominationum. & anno ſequenti literas temporis ſtudii.

f ¶ Parentes.] id eſt publicas, quia quod eſt publicum, omnibus patet.§.conſequentis inſti.de ſuſpect.tuto. vel apparētes. vt dico in tract.nomina.q.14.princi.in.q.penul. vel iūge ſupradictos intellectus, & meliorem, vt reor ſenſum elicies.

g ¶ Vniuerſitatis.] Famoſæ, vt ſupra dixi in.§.proximo, & regni, de quibus ſupra locutus fuit tex.quia hæc ſequentia declarantur ex præcedentibus.l. hæredes palam.§. ſed ſi notan.ff.de teſta.l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff. de leg.1. dixi fuſius in tracta. nomina. q.10. & ſi in pluribus vniuerſitatibus ſtuduerit, de ſtudio facto in omnibus tenetur facere fidē vt hic patet dum dicit. vniuerſitatis in qua ſtuduerint. ergo in quacunque ſtuduerint, tenentur facere fidem, niſi tātum temporis ſtuduerit in vna vniuerſitate, quod ſufficeret ſine ſtudio alterius vniuerſitatis, quia.§.proximus requirit competens tempus.dixi in d. tract.nomina.q.14.nu.45.

h ¶ Manu ſcribæ.] Sufficit ergo ſignū vnius ſcribæ ſi ſiut plures, vt tholoſæ.& ſi non fuerit niſi vnus, vt in Mōtepeſſulano, quē ſecretariū vniuerſitatis vocāt, & is fuerit impeditus, poteſt ſubſtitutus ab eo ſignare: alioqui

Subſtitutus à ſcriba vniuerſitatis ſignate literas poteſt

eo impedito nominatiões cessarēt, quod nō est dicendū, vt plenè dico in tracta.nomi.in 10.q.principali,in.4.requisitio: vbi licet plenius videre. Vniuersitas tamē Parisien.hoc non recepit, quia quælibet facultas concedit tā literas gradus quā temporis studii manu bidelli facultatis signatas, & nō ab vniuersitatis scriba. & hæc forma fuit (vt dicunt) per senatum approbata, quia facultas est pars vniuersitatis, ideo large & improprie censentur ab vniuersitate emanasse, cum quodlibet officium facultatis ab vniuersitate recipiatur, & in toto pars continetur. l. cuius effectus.& ibi Decius.ff.de reg.iur. & reg. in to illo titu.in 6.

i sigillo vniuersitatis signatas k fidem facere teneantur,

❡.a ❡Cū vero b probatio c nobilitatis

i ¶Sigillo vniuersitatis.] Non ergo sufficeret sigillo facultatis sigillare.si tamē vtrūque apponeretur, vt apud Bituriges, non vitiarentur,quia superflua non vitiant. l.testamentum.C.de testa.vide quæ dixi in.d.q. 10.in 5.requisito, vbi plenè de hoc sigillo. de cōsuetudine tamen quælibet facultas suo sigillo vtitur in literis gradus & tēporis studii apud Parisios.

Quælibet facultas parisiēsis suo sigillo in literis gradus & tepo- ris studii vtitur.

K ¶Fidem.] Plenam, quia vbi fit mentio de fide,vt fiat fides, intelligitur in dubio de plena.cle.cōstitutionem.❡. insuper. in verb. fides.de elect.quam notab. dicit Alex. consil.147.visis dubitationibus.colum.prima in primo volum. & capit.1.de regu.siue agatur de magno præiudicio,siue de modico, contra glo,pragma.sanctio.in hoc verb.nisi lex aliud exprimeret.c.statutum.❡.1.de rescrip.in 6.cap.nulli.in fi.de elect. eo. lib.cap. pastoralis.de exceptio.quia propter paruum vel minus præiudicium non discceditur à vera significatione vocabuli.l.non aliter.ff.de leg. 3. & semiplena probatio non est probatio: & semiplena fides, non est fides.not.in. ca. vt circa.de elect.in 6. vbi semiplene probās non excusatur ab expensis, etiam si agatur de leui præiudicio.nec.l.thesaurus.ff. ad exhiben.allegata per glo.prag. facit mentionē de fide,nec etiam alia iura per glos. allegata probant. sed vide Feli.in rub. de probat.col. 3. Notandū est quod quādo in lege vel constitutione debet fieri plena fides, nō defertur iuramētū in supplemētū probationis Ias.& alii in.l.adinonēdi.in repet.nu.282.ff.deiurer.per glo.in ca. cupientes.❡.quod si per viginti. in verbo fidem.de elect.in. 6. & quando plenaria fides adhibenda est alicui actui, contra illum non admittitur probatio in contrarium, per tex. singul.in cle.vna de probat.quam singul.dicit Barb.in consi.2.col.3.in.2.volu.& cōsil. 13.à Ioue.col. 9.in 3.volu.& in ca.præterea. col.2.de off.deleg. & c. Raynutius col.21.de test.lo.de Ana.consil.14.viso puncto.col.1. Non sufficeret ergo facere fidem nominationum,vel gradus, seu temporis studii, per exemplum, quia non faceret plenam fidem, vt hic requiritur, vel sine sigillo, vel scribæ subscriptione,vt plene dico in.d.q.10.tract. nomina. vbi fusius videre licet. vt modum glosæ non excedam.

a ¶❡.Cum vero.] Non diuiditur, quia breuis est,& legitur vsq; ad ❡.teneantur.

b ¶Probatio.] Quomodo probari debeat nobilitas. & testes debeant deponere super ea, late tradidi in tract.nomina. q.12.vbi licet cernere.

c ¶Nobilitatis.] generis, vel mixtæ, videlicet generis & virtutis.sed de nobilitate solius virtutis & sapientiæ hic non intelligitur, de qua loquitur Salomon Sapien.7.ca. Omnibus nobilibus nobilior est sapientia. Bar.& alii in.l.1.C.de dignitati.lib.12. Pan. in c.venerabilis &.c.de multa.de præbe. Bonus de Curtili in tract.nobili.in. 2. parte. Et nobilitas oritur ex sapiētia, virtute,dignitate,ex comitatu,vel baronia, ex militia, progenie,diuitiis,ex loco, & cōmuni opinione,

Vnde oriatur nobilitas.

bilitate & eius gradibus. Nã habet gradus, sicut imperium: videlicet quædam est maxima, maior, magna: parua, minor, minima: licet zazius in. l. quod nerua. dicat maius & minus nihil differre, saltem specie. cui respõ. in repetitione super il la. l. Et intellige hic de nobilibus legitime natis, non de bastardis, qui de iure non sunt nobiles. l. vna. C. de mulieri. quæ seruis propriis se iunxerunt. ☞ ca. si gens Anglorum. 56. dist in. Petrus de Vbald. in tracta. de success. ab intesta. col. 107. versi. reuertendo ad propositum. ☜ Et statutum ciuitatis præferens filios nobilium filiis ignobilium, intelligendum est de legitimis, cum illegitimi in defectum tantum admittantur. l. generaliter ✠ spurios. ff. de decurio. Hoc expresse tradit Domi. in c. statutum. in fi. princ. de hæret. in 6. & sic non cõprehenduntur in regula cancellariæ præferēte nobiles ignobilibus, quia intelligitur de nobilibus legitime natis, teste Benedict. in repet. c. Raynutius. in princ. nu. 32. de testa. vbi plene tractat de istis, ibi vide. ☞ Imo nullus illegitimus in literis apostolicis dicitur nobilis: sed sic solet scribi. tibi, qui, vt asseris, defectũ nataliũ pateris, ex nobili coniugato & moniali, &c. prouincial. fol. 62. versi. nullus. ☜ ✢ Dicere tamen his priuilegiis vti posse filium natum ex legitimo matrimonio, licet nascatur ex bastardo & muliere nobilibus: tum quia est legitimus tum quod consuetudo Franciæ facit bastardum natum ex nobilibus nobilem Guido. pape in decisi. delfina. q. 580. an bastardus. nec refragatur quod filius legitime natus ex bastardo nõ potest dici nobilis quia ex infecta radice nascitur. l. fi. C. de natura liber. sic cõsuluit Pet. Anch. consi. 389. visis diligenter. col. 1. quia hoc est verum de iure sed cũ consuetudo faciat bastardũ nobilem vt dixi, natus ex illo dicitur vere nobilis & sic nominationibus gaudebit post triennium siue mater siue pater fuerit illegitimus etiã si vterq; per prædicta. ✢

In illegitimis non bastardis nõ abbreuiatur tẽp⁹ studii.

fieri debeat [d] ad effectũ, vt nobiles gaudere possint [e] beneficio minoris temporis studij. tunc nobilitas ipsa per

d ¶ Ad effectum.] Et sic probatio nobilitatis debet fieri per quatuor testes quo ad gradus & nominationes per hunc text. quo ad alia debet fieri secundum ius cõmune: de quo per Bar. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. ✢ Tamẽ sufficit quod duo testes ex his deponant de nobilitate patris & alii duo de nobilitate matris & sic nobilitas ipsa requirit quatuor testes: non vero intelligendum est quod quatuor debeant deponere de nobilitate patris & totidem de nobilitate matris, quia in ore duorum. &c. l. vbi. ff. de testi. & ob id statutum fuit vt quatuor deponerẽt vt duo de nobilitate vnius deponãt & alii duo de alterius nobilitate vt minus derogetur iuri communi. c. cum expediat de electio. in 6. & sic quatuor testes deponũt de nobilitate graduati. vt hic tex. requirit & nõ dicit quod quatuor testes deponant, de nobilitate patris aut matris graduati, sed quod nobilitas graduati probari possit per quatuor testes quod est notandum ✢ hoc suadetur etiam in verbo tunc nobilitas. &c. nam licet substitutio facta in vno casu, porrigatur ad alium. l. cum proponas. C. de hæred. insti. Tamen hoc non procedit quando in casu expresso apponeretur dictio tunc. Ancha. consil. 357. ex ferie. Dec. consi. 314. pro resolutione per tex. in. l. in institutione. ff. de vulg. facit. l. 4. ✠ fin. de conditio. & demonstra. l. huiusmodi. de verb. obliga. & hic apponitur dictio, tunc ergo &c.

Quatuor testes ad probãdã fidem requiruntur

☞ e ¶ Beneficio.] Eo verbo vtitur text. in ca. dispendia ✠ fi. de rescrip. in 6. l. 4. in prin. ibi, amici beneficio. ff. de manumissio. ca. inter alia. de sententia. excommunicatio. text. in. l. vxorem. ff. de lega. 3. cap. Raynaldus. in fin. de testa. ☜

k. i.

quatuor testes [f] deponentes in iudicio coram iudice [g] ordinario loci

Testes iurare tenētur.

f ¶ Deponentes in iudicio.] Iurare tamen (etsi tex. non dicit) tenētur. l. 3. §. idem diuus Adrianus. & ibi glo. ff. de testi. & in iudicio, ac die non feriato recipi debēt. nam bonum est argumētum de loco ad tempus. l. vinū. ff. si cert. peta. & sicut nō valet iudicium die feriata. cap. 1. de feriis. l. omnes. C. illo titu. ita non poterunt eo tempore testes pro nobilitate iurare, cum iudiciū id temporis exerceri prohibeatur. l. fi. C. de feriis. Et si reciperētur, non valeret dictum illorum Lanfrancus in repet. c. quoniam cōtra. in verb. testiū depositiones. q. 10. de proba. & q̄uis notarius in aliis causis iuramentū testis non recipiat, bene tamē examinationē testium, etiam domi. glo. sing. in. l. hac consultissima. §. fi. C. de testa. quæ depositiones ex duabus constant, ex iuramento & dicto testis. & vnum sine altero non valet. c. fraternitatis. & c. tuæ. de testib. l. vt iurisiurandi. C. illo tit. in nobilitate tamen probanda necesse est & testes iurare in iudicio, & deponere etiam palam poterūt in hoc casu, cū sit modici præiudicii, & quia rubore confusi non audebunt in conspectu populi asserere nobilem, qui non sit, & quia in causis summariis, quæ sunt modici præiudicii, possunt tēstes publice examinari, etiam partibus præsentibus. Bal. in. l. prolatam. C. de sententiis & interlo. omnium iudicum. licet regulariter testes secreto debeant examinari, sigillatim & deponere. l. nullum. C. de testi. Paul. in. l. minime. ff. de legi. post glos. in ca. 2. de test. Imo si iudex testes palam examinaret, nō valerent testiū dicta. glo. sing. in c. quia propter. in verbo secrete. de elect. Lanfrancus vbi supra. q. 11. & hic vult quod in iudicio recipiantur testes. Et hoc debet attestari in instrumento esse actum in iudicio, vt constet de ista qualitate, quia quando lex requirit actum cum qualitate: nō sufficit illum actum probare sine qualitate. tex. in. l. 1. §. ait prætor. & ibi Bar. ff. ne quid in loco publi. l. fi. §. in eū. & ib Paul. & Ias. ne quis eum qui in ius voca. est, vi eximat. l. Fulcinius. §. cum hoc. vbi glo. & Bart. ff. ex quibus causis in poss. eat. cap. licet causam. & ibi Panor. 12. notab. de probat. quia factum qualificatū censetur vnum & idem, & sermo qualificatus censetur esse quoddam indiuiduū. Bar. in. l. Aurelius. §. idē quæsiit. ff. de libera lega. & si quis dicatur contraxisse in tali loco, in primis de illius loci qualitate constare debet. ca. cæterum. de iud. & ibi not. arg. illius tex. & Barb. consi. 50. col. 2. in 1. vol. & consi. 17. col. 4. in 2. volu. sic in primis debet hic cōstare testes deposuisse in iudicio, alioqui quo ad nominationes & gradus nō valebit, nec quo ad illorum effectū, vt hic, posset tamē nobilis probare per testes attestationes nobilitatis in iudicio factas, quia nō prohibetur, & parē vim habent probationes instrumentorum, & testium. l. in exercendis. C. de fide instru.

Palā testes an deponere possint.

In instrumētō nobilitatis quale esse debeat.

g ¶ Ordinario loci.] Quia probatio melius & congruētius potest fieri per eos de regione, quam per alios. §. si tres. & ibi Aluaro. & Card. de pace tenend. & eius viola. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fund. instru. l. 1. §. 1. de flumi. nam vicini præsumuntur melius scire, q̄ remoti. l. si vicinis. C. de nupti. & c. per tuas. de probat. ca. quosdam. de præsumptio. ideo nobilitas istius melius probabitur per testes loci, vnde traxit originem nobilis, & coram iudice illius loci, q̄ per alios. Et dico non viciari literas nobilitatis, etiam si vna mulier deposuerit de ea, quia illius vel duarū dictum suppletur per alios duos testes masculos, præcipue propter auctoritatem iudicii. l. si pacto. & ibi Ias. C. de pact. glo. in. l. 3. §. eiusdem. in verbo numerus. ff. de testib. Et etiam quia mulier potest esse testis extra testamentum, & casus à iure exceptos. & hic non est vnus ex illis: ergo &c. l. qui testamentum. §.

Mulier an possit deponere de nobilitate.

mulier.ff.de testa.l.ex eo.de testi.vbi limitat Iacobi.quando esset meretrix,vel vilis conditionis.not.in c.forus.de verborum significa.& etiã quia non prohibetur hic,quin mulieres possint testificari: ☞ Imo textus vtitur verbo communi, videlicet testes, quod est communis generis, cõprehendens tam virum quàm mulierem. probatur in rubr. de testi.ff. iuncta.l. ex eo.ibidem. ☜ Et ego deficientibus masculis eas admitterem, quia eo casu etiam inhabiles ad mittuntur.ca.3.de testi.& ibi not.quis dicatur ordinarius loci hic. & coram quo iudice debeant testes deponere,dico in tract.nominа.quæstio.12.non repeto.

Vbi fieri debeat probatio nobilitatis.

☞ h ¶ In quo.] Scilicet loco,& sic requiritur,quòd probatio nobilitatis fiat coram ordinario loci,& in illo loco vbi solitus est reddere ius,vt hic probatur per hæc verba loci, in quo est natus &c. aliàs fieri posset fraus in alio loco,vt si quis in Hispania,vel in alio loco incognito coram suo ordinario , ibidẽ casu inuento quatuor testes produceret, qui sic deponerẽt de nobilitate,nec timerent de ea etiam falso , cũ ibidem non cognoscãtur, deponere , sed in loco in quo est natus graduatus,aut nominatus, testes non audebunt deponere aliquem esse nobilem , qui non sit, cum omnes cognoscant illum qualificatum, & ideo statuitur vt coram ordinario loci, & in illo loco,in quo est natus, si ibidẽ ius reddatur.ita fuit decisum per senatum pro magistro Francisco de Caluimont,contra Hugonem de Mauriac.hoc anno.1536.in mense Martio ante pascha . Fallit quando in illo loco non redderetur ius , vt si aliquis sit natus in municipio,vbi non redditur ius, tunc opus est,vt nobilitatis probatio fiat in loco, in quo ius solet reddi,sicut quando quis citatur coram iudice Parisien.intelligitur,vt cognoscat Parisiis , & quando causa delegatur abbati S.Dionisii parisiis cõmoranti,intelligetur vt Parisiis debeat cognoscere. Feli. in c.nõnulli.in prin.de rescrip.Panor. & Barb. per illum tex.in c.fi.de rerum permuta.

¶ Secundo fallit quando in illo loco nõ posset fieri per iustum metum. Roma.per septẽ similia hoc probat in cõsilio.433. quo ad primum. Ias.in.l.testamenta.col.1.C. de testa. allegat text.in.§. & hoc peruenit.in authen.vt nulli iudicum.colla.9.facit ca. statutum.§.cum vero.de rescrip.in 6.

¶ Idem si pestis impediret ne in illo loco fieret. quod sic probatur , electio prælati in ecclesia fieri debet , siue in capitulo ecclesiæ.c. quod sicut.de electio.ca.cũ terra.vbi Panor. & c.cum nobis illo tit.Si tamẽ pestis vigeat in illo loco , poterunt canonici in alio loco, in quo tempore pestis degunt, eligere. ca.in nomine.23.dist.in.& hoc etiam declaratur in rub.de auctoritate genera.concilii.in primo decreto.in pragma. Innocen.in cap. cum ex iniuncto. de noui operis nuncia. Bertach,in tract.de episcopo. in secunda parte primi libri . Refert de Ripa in tract.de peste in prima parte secundæ partis.8.priuilegio.& pẽt. Gerard.sing.vlt.

¶ Et si publicatio resignationis, quæ per regulam cancella.34. debet fieri in loco beneficii , non fuerit facta ibidem , propter periculum pestis,vel metum,aut aliud iustum impedimentum:sed alibi, tamen non minus valebit, vt in propriis terminis tenet Maleret. in tracta.de elect.quæstio.12.fol.80. per nota.per Roma.in.l.si vero.§.de viro.in 40.fallen.ff.solu.matri.

Publicatio resignationis vbi fieri debeat.

¶ Item hæc attestatio nobilitatis poterit fieri coram iudice ordinario loci,etiam si ordinarius esset pater , vel frater istius nobilis, quia iurisdictionem voluntariam potest quis exercere etiã inter suos.l. si consul.ff.de adoptio.cum.l. sequent. vbi magistratus potest emancipare filium,& adoptare,ac manumittere.l.apud.ff.de manu.vindicta.

¶ Potest etiam sacerdos absoluere propriam concubinam , quandiu toleratur, melius tamen faciet,si alteri committat.ca. omnes.& ibi Archi.30.q.1.& sic non habet locũ.l. qui.

iurisdictioni.ff.de iurisdict.omniū iudi. quæ loquitur in iurisdictione contentiosa.Ias.ibi col.2. & quia istud est modici præiudicii, & quidam dicebāt hos iudices esse, quo ad hoc delegatos,& sic ius posse dicere suis,nomine tamen delegantis, vt not.in d.l.qui iurisdictioni. & etiam quia fit i iudicio hæc probatio.ideo propter iudicii calorem cessabit consanguineorum quo ad hoc affectio vt supra dictum extitit.

est natus ille de cuius nobilitate[i] ex vtroque parente cōstare debet. etiam

i ¶ Ex vtroque parente.] Parētes vsque ad tritauum apud Romanos proprio vocabulo nominantur.l. iurisconsultus.§. parentes. ff. de gradi. affinit. &.l. quique §. prætor. de in ius vocan.l.appellatione. de verborum significa. Nec requiritur nobilitas nunc ex antiqua progenie,tum quia non repetitur hic,tū etiam quia in dubio ex repetitione tacita & suppletione non debemus corrigere ius.glo. in capitu.cupientes.§.quòd si per viginti, de elect.in sexto: sed si repeteremus ex antiquo genere, corrigeretur ius quod non requirit antiquam nobilitatem.l.prima.C. de digni. libr.12. licet laudabilior de iure sit antiquior nobilitas.Bonus de Curtili in tracta.nobilita.in tertia parte,nume.129.& sequent.l.tam dementis.C.de episcop.audien. tamen nobilis filius nunc factus habet priuilegia nobilitatis antiquæ hic posita.

Nobilitas ex antiqua progenie an esse debeat.

¶ Nec obstat quòd dispositio augmentatiua constitutionis præcedentis cōtinet in se tacite omnes qualitates & limitationes quæ continentur in dispositione augmentata.l. inter.§.cum inter.ff. de pact.dota.l. si copuenerit.§.si nuda.ff. de pigno.actio. quia respō. concordatum non venire ad augmentum pragma.sed ad destructionem. Ideo non sumus in illis terminis. nam renunciatum fuit pragma. sanctio. vt continetur in literis secundis pontificis Leo &c.circa finem.Patet ergo quòd concordata non veniunt ad augmentum pragma.iam destructæ.

¶ Nec obest quòd dictio parentes vsque ad tritauum protendatur: propriè tamen in materia correctoria, vt hic,& exorbitanti, intelligitur pater & mater tantum, & secundum vulgarem modum loquendi.l. nam & si parentibus.ff. de inofficio. testamen.l.liberorum. ibi, parentes pios.de verborum significatio.& Cicero primo officio. Vnicuique nostrum sunt chari parentes, sunt chari liberi.& Cato,parentes ama, cognatos cole. Barba. in repetitio.l. cum acutissimi. col. 50. in fine. & sequent. C. de fideicommiss. vbi dicit propriè verificari in patre & matre,iuxta illud, Insita maiorum cordi doctrina parentum.text.in.§.primo,instit.per quas perso. nobis acquiri. vbi aliquando accipitur pro patre tantum, vt in.§. sequenti. ibidem . Item textus dicit ex vtroque parente, ergo non intelligit de aliis extra patrem & matrem,sed de duobus, quia dictio vterque verificatur in duobus.l. si ego. &.l. quidam ff. si cert. peta. dixi in quarto notab. repet.l. vnicæ.C.de senten. quæ pro eo quod interest . & sic tantum intellexit hic de patre & matre. & vbi conueniunt verba, & dispositio.l.4.§.& toties. ff. de damno infecto. sed hic textus conuenit nobilibus natis ex patre & matre,ergo &c.

¶ Nec retragatur quòd lex sequens recipit restrictionem ex lege præcedente.l. sed & posteriores.ff. de legi. hoc verum esse reor, quando præcedens lex staret. sed ex lege correcta non debemus aliqua repetere, nec eam allegare sub pœna falsi.l. fina.ff. de fal.&.§.hunc igitur. de Iustinia.codice confirman. quamuis contrarium teneat D. Probus in additio. ad Ioannem Monachum, in capit. cum nullus.de tempo.ordinā.in sexto, per rationes quibus supra respondi. Et sic non probatur hic nobilitas per famam, vt dicit Bald. posse fieri in. l. prouidendum. C. de postuland. affixi conclusionem, videlicet

k in partis absentia probari possit.

Cõcesse Nobilibus ante quinquẽnium nominationes frustra cõceduntur.

nobilibus ante quinquennium nominatio-nes frustra conceduntur, intellige quando non est nobilis ex vtroq; parente, vt supra dixi. Probatur in cap. venerabilis. ibi, ab vtroque parente illustrem de præbend. & si nobilitas non causetur ex parte matris, scilicet solius. l. nullus. 2. C. de decur. tamẽ quãdo vterq; est nobilis talis filius ortus ex illis dicitur nobilis ex vtroque parente, etiam proprie, vt d.c. venerabilis. & Oseæ. 9. Gloria eorum à partu, ab vtero, & à conceptu. vnde dicit Bal. in. l. fin. C. de seruis fugit. quòd loquẽdo simpliciter & præcise. non dicitur quis nobilis respectu matris, sed bene secundum quid: quia omne cõpositum participat de forma & materia. Bonus de Curtil. in tracta. nobilita. in quarta parte, numero. 29. Alioqui paris conditionis esset qui nasceretur ex patre nobili & matre ignobili, & qui nasceretur ex patre & matre nobilibus, quod non potest sustineri, cum duo vincula sint vno fortiora. cap. 1. de treug. & mater nupta viro nobili genere, nobilitatẽ retinet. l. 1. C. de dign. lib. 12. Nec refragatur si dicatur nullum dici nobilem ex parte matris, quia verum est ex sola matre. nam si sit nupta plebeio, perdit nobilitatem. l. fœminæ. ff. de sena. quã non potest dare, cum non habeat. l. traditio. ff. de acqui. rerum domi. & priuatio præsupponit habitum. l. decẽ. ff. de verbo. oblig. ❧ seruus. insti tu. de ca. di. Sic loquitur text. in. l. nullus. 2. C. de decurio. lib. 10. sed quando nupsit nobili, nõ perdit. d. l. 1. C. de dignita. lib. 12. ergo natus ex illis dicetur nobilis ex vtroque parente, Et sic non valere consuetudinem, vt quis sit nobilis ex parte matris, asserit Bar. in. l. exẽplo. C. de decu. quod ego itelligo, quãdo statutũ vel cõsuetudo disponeret quod quis esset nobilis ex matre, quia ex non ente fieret, ideo non valeret sed bene potest consuetudo facere aliquem nobilem, etiam si pater non sit nobilis, dum tamen mater sit nobilis; & etiamsi non esset

An quis possit dici nobilis ex parte matris.

nobilis, non tamen ille filius est nobilis, ex matre sed cõsuetudo facit eum nobilẽ, quod potest facere & ita tenuit Feli. in capit. super eo. col. 2. de testi, & in cap. nouit. & ibi Decius de iud. l. fœminæ. ff. de reg. iur. Benedic. in c. Raynutius. i prin de testa. Et sic vides has opiniones contrarias posse conciliari, ne contrarietas oriatur videlicet quòd ex ignobili nobilis nascatur quòd non põt esse ex genere, sicut nec ex serua liber. quod fallit in casibus traditis p Ias. in. l. naturalis. in prin. ff. de præscrip. verb. & ibi dixi. quod est valde notãdum, quia adhuc non ita conciliatum vidi, nec tactũ, laus deo & virgini Mariæ, ac beatæ Genouefæ, præcibus cuius serenitas temporis nobis illuxit hoc mense Iulio anno. 1535. ✛ Adde quod quanuis glo. & doct. passim dixerint vxores nobilitari per suos maritos, tamen ego contrarium teneo, alioqui omnis natus ex nobili esset nobilis ex vtroq; parente, siue mulier esset genere nobilis, siue non, quod non est dicẽdum. ideo tex. in. l. fi. C. de incol. lib. 10. dicit mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, ergo per maritum, non nobilitantur, bene eriguntur, & honore, ac dignitate augentur c. super eo. 2. de testi. ob id in d. l. fina. mortuo primo viro, si nubant viris inferioris ordinis, priuatæ sunt dignitate prioris viri, non dicit nobilitate vnde tex. in l. fœminæ. ff. de senato, dicit in hæc verba, fœminis enim dignitatẽ clarissimam mariti tribuunt, nõ dicit nobilitatẽ, nec tex. in ❧ hæc itaq; in auten. de consulib. colla. 4. sed vxores corruscare radiis maritorũ non erubescit dicere, quare cum nulla sit constitutio tale quid dicens ❧ sin autem. in auten. de nõ eligen. secundo nuben. colla. 2. ego non hæc proferam, etiã quia non inueni oriri nobilitatem per contractum matrimonii inter virum & vxorem, ✛

k ¶ Etiam in partis absentia.] Et sic potest probari nobilitas præsente parte quam læde

re poteſt, & abſente: quia dictio etiã, eſt implicatiua, & includit diuerſam ſpeciem ab expreſſis. capit. tanta de ſimo. & cle. grauis. de ſententia excommu. Domi. conſil. 65. in nomine &c. diſcutiã. col. 3. vbi etiam tenet implicare maiora expreſſis. vide tex. in l. 2. & ibi docto. C. de teſtib. & Bal. conſi. 209. illa verba. in. 3. vol. non tamẽ tenetur pars vocare partem. imo ſi epiſcopus eſſet vel alius collator præſens, non poſſet ſe iure opponere & ſi de facto ſe opponeret vel appellaret, vt non fieret hæc atteſtatio nobilitatis, iudex non obſtante exceptione vel appellatione poſſet procedere, cũ hic eidẽ permittatur, vt etiã in abſentia fieri poſſit, multo melius in præſentia, etiã ſi opponatur. l. qui poteſt inuitis. ff. de reg. iur. & ibi Decius. reliqua vide in tract. noĩatio. q. 12

a ¶ ✠ Teneantur.] Tres habet partes, prima præcipit graduatis ac nominatis literas gradus, temporis ſtudii, nominationũ, & atteſtationis nobilitatis tempore quadrageſimæ inſinuare, & duplicatas dare. Secunda ponit pœnam non facientibus hic requiſita. Tertia tradit limitationem, quando nõ inſinuauit nomẽ & cognomen. ſecũda ibi, & eo anno. tertia ibi, ſi tamen graduatus &c.

Graduatus cuiuſlibet facultatis inſinuet.

b ¶ Graduati.] quilibet, ſiue ſit doctor, licentiatus, ſeu baccalaureus, vel artiũ magiſter. & etiam intellige cuiuſuis facultatis ſit, ſiue theologiæ, decretorum, ſiue legalis, medicinæ, vel artiũ: cum indefinita æquipolleat vniuerſali. c. vt circa. de elec. in 6. & idẽ dic in nominatis, vt infra patet.

c ¶ Aut collatoribus.] Cauillantur quidã hunc tex. dicentẽ nominatũ non teneri inſinuare niſi patrono ſoli aut ordinario ſoli, q͏ꝑ eſt verum quando ſuas nominationes tantũ direxiſſet patrono, ſi vero directæ ſint nominationes patrono & ordinario, tunc vtriq; eſt facienda inſinuatio reddendo ſingula ſingulis, etiã vtriq; dãdæ ſunt literæ duplicatæ, ſed quãdo nominatiões ſoli patrono dirigũtur, nõ ſunt inſinuãde ordinario collatori licet inſtitutio ad eũ ptineat ideo tex. hic dicit patronis aut collatoribus dixi in tracta. nomi. q. 14. nu. 58. & ſeq. Itẽ debet intelligi hic text. in verſi. quibus gradus aut nominatiõis literas &c. vt graduati literas gradus inſinuare debeãt, nominati literas nominationũ cũ literis gradus vt fuit dictum in ✠ præfatiq; graduati ſupra eodem.

✠ Teneãturque præfati [b] graduati tã ſimplices quàm nominati patronis eccleſiaſticis [c] aut collatoribus ordinarijs, quibus gradus aut nominationis [d] literas huiuſmodi [e] inſinuare debent, literas ſuorum gradus & nominationis, certificationis tẽporis ſtudij

d ¶ Literas.] Totas & integras, & ſic cũ die & conſule, vt collator antiquiori conferre poſſit, vt. ꝟ. dicetur in ✠ ſeq. nã edere nõ videtur, qui totũ nõ edidit. l. 1. ✠ fi. ff. de edẽ. nec refragatur tex. in ✠ editiones. ibid. q͏̃a in inſtrumentis loquitur: nã ex noĩationes nil operãtur, niſi integere ꝓducãtur. Bal. & Barb. in rub. de reſcript. arg. l. inciuile. ff. de legib. quod facit ad intellectũ ordin. regiæ. in rub. des letres de Cãcel. vbi nullus debet admitti ad allegãdas literas cancellariæ, niſi promptã fecerit fidẽ. & hãc fidẽ integrã literarũ eſſe oportet, aliàs non ſufficeret, vt ibi dixi. ſcriba vero non pōt cogi per noĩatũ, vt oſtẽdat prothocollũ, niſi ad præceptum iudicis. Paul. in. 1. C. quẽadm. teſta. aperiãt. ſequitur Iaſ. in. l. fi. C. de ꝓcib. imperato. offerẽd. vbi dicit de notario q pōt dare exemplũ, ſi merces ei ſoluatur. ſi vero pars velit videre prothocollũ, vt videat an aliq̃d pro ſe cõtineat necne, nõ coget notariũ, niſi per iudicem, & ita obſeruat conſuetudo ſecundum eum.

Scriba nõ cogitur p nominatũ ad oſtẽdẽdũ ꝓthocollũ, ſed a iudice.

e ¶ Inſinuare debẽt.] Per ✠ præfati. 2. ſupra eo. & tenẽtur inſinuare tempore quadrageſimæ tã literas, q̃ nomina, & ſic per ordinatio

nes regias est in electione noiati & graduati vel tēpore quadragesimæ insinuare, vel extra, vt pꝫ arti. 9. rubr. des graduez simples. Tamē cōsuetudo habet, vt tpe quadragesimæ insinuatio fiat, quæ est optima legū interpres. l. si de interpretatiōe. ff. de legi. Ideo interpretatur hic §. ex consuetudine, & sic minime mutandum est quod semper habuit certam interpretationē. l. minime. ff. de leg. & text. hic etiam videtur velle per dictionem ac, copulatiuam. per. l. nullus. C. de sum. trini. Si velis videre multa de insinuationibus noiationum, primo qd sit insinuatio. 2. cur sit inuēta, 3. quo tempore fiat. 4. intra quod tēpus. 5. quo in loco. 6. quæ debēt insinuari. 7. qūo sit insinuatio facieda. 8. quibus præsentibus. 9. qbus fiat insinuatio. 10. à quibus sit faciēda. 11. quoties. 12. an collatoribꝰ sciētibus. 13. an insinuās debeat literas quas insinuat, aperire. vltimo, qua pœna afficiatur non insinuantes, & alia multa cum vtilia, tū quotidiana, recurras ad tracta. meum de nominationibus. q. 14. principali per totū, vbi de insinuationibus plena manu scribo.

f & attestatiōis nobilitatis g duplicatas

f ¶ Attestationis nobilitatis.] Quādo est nobilis. alioqui sufficit literas gradus, & alias extra literas attestationis nobilitatis insinuare, & duplicatas dare, nec posset duplicatas dare, qui nō haberet. arg. §. seruus. insti. de capit. dimin. & iste tex. refertur ad nobiles. ✛ & si binas literas attestationis nobilitatis habeat ābas īsinuare & illis se iuuare poterit, sicut pluribus titulis. c. post electionē de concessio. præben. & superflua nō vitiant. l. testamentum. C. de testa. sufficeret tamē alteras insinuare cū tex. hic non adstringat nos ad superflua. ✛

g ¶ Duplicatas.] De hoc verbo est text. in c. vno ibi, induciæ duplicantur, de plus petitio. cui consonat text. §. hodie. institutio. de except. glos. in. l. iustas. C. de iure fisci. libr. 10. vbi quando quis plus petit, contra eum duplicantur induciæ tempori s restātis. vide text. in. l. aut damnum. §. quisquis. ff. de pœnis & l. si sic. quemadmo. seruit. amittam. ☞ l. fidei commissa. §. si quis decē. ibi duplicata ei legata videantur. de lega. 3. & l. 1. §. si cui. ibi duplicata legata. vt lega. seu fidei comi. nominna. cauet. ☜ Item primogenitus debet habere escas duplicatas. glo. in. c. q̄ periculo sum. 7. q. 1. Sic & noiatus & graduatus primo dat literas originales videndas collatoribus, & postea illarū duplū siue exemplum, & sic literas dnplicatas dat: sed collator literas originales non retinet, sed exemplū, sic ut videat quis sit antiquior, & melius qualificatus vt postea illi prouideat, sicut tenetur.

☞ Quæro an hoc exemplū debeat esse manu notarii subsignatum? quod uidetur, vt in. l. in fraudem. §. quotiens. ibi manu commentariensis annotanda. ff. de iure fisci. sed text. in alio casu loquitur: ideo dicerem, quòd si episcopus vel alius collator hoc peteret, tūc nominatus & graduatus teneretur, quia interest collatoris scire tenorem nominationum, & annum, & diem, quos nominatus posset falso inscribere, & inficiari duplum literarum datū per eum. alias insinuatio literarū valebit, etiam si exemplar non sit manu notarii signatum: cum hic non dicatur, sed tantum duplicatas sufficit dare, nisi petatur, vt dixi. in tract. nominatio. q. 14. nume. 86. sed hic multa addidi vltra ibidem dicta, & ideo non est superfluum quando aliquid additur. glos. in. l. qui Romæ. §. callimachus. ff. de verbo. oblig. & ibi multa iura cumulaui. ☜ Exēplū an debeat esse manu notarii subsignatū.

Quid si fuerit aliquis nominatus ante concordata, an teneatur dare literas duplicatas? potest decidi per notata in capitu. fina. per Felinum & alios de constitu. & per glos. in cle. vt ii qui. in verbo. in posterum. de æta. & quali. & in clem. 1. de testa. Corset. in verb. lex. in fing. Quid si per malitiā collator remoueret literas nominationū, f & alias à nos-

minato an pœna falsi, vel alia puniri possit: & quid si eas frangeret. vide Guido.papæ in decisio.Delpin.q.233.aliquis. & q.579. contingit. ☞ Bona igitur cautela erit, vt nominatus tres literas originales tã tẽporis studii quàm aliarũ literarũ habeat: vnas poterit procuratori tradere ad insinuandũ,

h dare ac[l] singu

alteras in iudicio producere, dũ opus fuerit, alias penes se retinere. glos. in verbo. formari in cle.sæpe.de verbo.significa.saltẽ duas habeat. iuxta.l.vnam.ff.de testa.§.nihil. & ibi Bauer.institut. illo titu. alioqui si vnas tantum haberet, & eas perderet, non paruo negotio posset alias habere, & forte interim sententia pro aduersario ferretur.☜

Cautela pro nominatis.

Nominatus ac graduat⁹ exẽplũ propriis expensis tradit collatorib⁹.

h ¶ Dare.] Importat trãslationẽ dominii.§. sic itaq; discretis.insti.de actio.& ibi Iason. l. quæ de legato.ff.de lega.1.& sic nominatus & graduatus tenetur propriis expensis exemplum literarũ tradere collatoribus, per hoc verbum dare: ✠ & quia ista. insinuatio. fit ad cõmodũ nominati & graduati, ergo onus expensarũ subire debent regula secũdum naturã.ff.de reg.iur.gl.& ibi Barba. in cle.causam de elect.tex.in. c.cum persone de priuileg.in 6.domi.& Perus.in c.2. de litis contesta.eo.lib. ✠ nec posset postea collatorẽ pœnitere: sicut in contractu, dovt des: in quo si dedero, possum te postea compellere ad dãdum, vel ad interesse.l. naturalis.§.primo.ff. de præscrip. verb. nominatus & graduatus potest dicere collatori, do vobis exemplum literarum mearum, vt detis mihi beneficiũ vacans vel vacaturum, cum facultas se obtulerit in mensibus præstitutis nobis.

Insinuatio an per testes probari possit.

¶ Quæro an hæc insinuatio possit probari per testes? videtur quòd non, quia hic dicit literas. Contrarium credo verius, quia tantum valet actus sine scriptura, quantum cũ scriptura.l.pactũ.quod bona fide.C.de pact. & parem uim habent testes, & instrumenta.l.in exercendis. C.de fide instru.& regulariter actus testibus & instrumẽtis vel testibus tantũ probari potest.l. contractus.& ibi not.C.de fide instrumen.& hic tantum vult literas fieri de gradu, nominatione, & tempore studii, ac de nobilitate: nil dicit de insinuatione: ergo poterit probari sicut de iure, alioqui fieret fraus, cui est obuiandum.ca.sedes.de rescript.nã vt vidi, nullus reperitur in quibusdã locis notarius, qui velit instrumẽtum insinuatiõis recipere, & nominatus sic perderet suas nominationes vel gradus, vel summis expensis oporteret ducere notarium ex aliis locis, in magnum præiudicium nominatorũ & malitiã episcoporum vel collatorum. ideo dicerem tam ratione vitandæ fraudis, malitiæ quam expensarum, insinuationem posse probari per testes, quod est notandum. & sic nominatus & graduatus debet esse cautus, vt semper deferat duplum siue exemplũ nominationum, vt in defectũ notarii illud possit collatori dare coram testibus, sicut de literis citatoriis tenet glos. in extrauagan.ad reprimendum.in verbo per literas. quomodo in læsæ maiesta.crimi.proceda.quam sequitur Alexan.in.l.iuste.nume.31.ff.de acquiren.possess.Ias.in.l.iubere.nu.7. de iuris.omnium iudic.Hippo.in repe.l.de vno.nu. 196. de re iudicata.dixi in præfa ad pract.meam.

Cautela notabilis pro nominatis nõ inuenientibus notariũ.

☞ An teneatur nominatus vel graduatus insinuare hoc instrumentum insinuationis, videtur quòd sic, per hoc verbum duplicatas. Contrarium est verum, quia hic exprimit literas gradus, temporis studii, & nobilitatis insinuandas. ergo aliæ literæ non, sed istarum duplũ dari debet.☜

i ¶ Singulis annis.] Annus capitur hic ab vna quadragesima in alterã.c. 1. de cõsecra. distin.3.& capit.quadragesima de consecra. dist.5.& sic non loquitur hic de anno vsuali seu de naturali, de quo per Lucam de penna in.l.3.col.2.C.de executo.& exacto.libr.12. à quo habuit D.chassã in catolo. gloriæ mũdi, cõsideratione.39.vlt.parte. & in consuetu.Burgund.in rub.des iustices.§.8.glo. des dans lan.& glo.in cap.si propter.de rescrip.

i tẽpore quadrageſimę per ſe, aut per procuratorem ſuũ collatoribus noia-toribus ſeu patronis eccleſiaſticis, l aut eorũ vicariis eorũ noia & m cognomi

in 6.& ibi doct.

Omnes literae an simul sint insinuandae.

i ¶ Tempore quadrageſimæ.] ☞ Sufficit ſi tempore quadrageſimæ, ſiue coniunctim omnes literæ, ſiue ſeparatim, inſinuẽtur: & ideo ſi in prima hebdomada quadrageſimæ inſinuauerim literas tẽporis ſtudii, & gradus, potero poſtea intra eã dem quadrageſimam literas nominationũ inſinuare, per hoc verbũ tempore, ſicut papa poteſt dare duo mandata ſuo tẽpore, quia etiam ſeparatim hoc poterit, vt dico tit. ſeq. in verbo tempore, quod eſt notandum: quia ſuper hoc vidi dubitari de quodã, qui inſinuauerat in principio quadrageſimæ literas gradus & nominationum, cum literis temporis ſtudii, & poſtea oſtenſa inſinuatione fuit eidem dictum, vt inſinuaret literas nobilitatis, quod fecit in fine quadrageſimæ. ✦ Idem putarem ſi inſinuaret vno anno literas gradus, & altero literas temporis ſtudii, alio nominationũ, vt nouiſſima demum inſinuatione omnes aliæ confirmentur arg. l. per fundũ. ff. de ſeruitu. ruſti. prædio. & quia ſufficit ante vacationem beneficii inſinuare vt viſum extitit in ✤ præfatiq; graduati, ſupra eod. ✦ & ſic ☜ patet quo tempore inſinuẽtur, & latius dico in tracta. nomina. q. 14. principa. q. 3.

Eligere potest nominatus an per se insinuet, vel per procuratorem.

k ¶ Per ſe aut per procuratorem.] Probatur in. l. 1. ibi per ſe vel per procuratorem. C. de bonis maternis. & ſic electio erit nominati an velit inſinuare per ſe, vel per procuratorem, quia in alternatiuis electio eſt debitoris. l. 3. ff. de eo quod certo loco. l. plerunque de iure dotium. & dico in. 10. quæſt. 14. quæſtionis princip. tracta. nominatio. vbi dico an per ſubſtitutũ à procuratore vel per nuncium poſſit fieri inſinuatio, & qualis debeat eſſe idem procurator.

l ¶ Aut eorum vicariis.] In abſentia epiſcopi, vt patet in ordinario. regis, rub. des graduez ſimples. articulo. 9. & ibidem datur ordo in artic. 11. & dico in dict. quæſt. 14. quæſtio. 9. vbi etiam dicitur inſinuationem fieri poſſe extra dioceſim & intra: quia ea quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis etiã extra territorium exerceri poſſunt. l. 2. ff. de offi. proconſul. & ſic eſt hic alternatiua ordinis, ſicut in ✤ ſtatuimus. ſ. eo. & ibi dixi. & in ✤ 1. ſupra eo. in verbo baccalaureo. ☞ Tutius eſt epiſcopo inſinuare, quam vicario, & etiam quòd epiſcopus conſerat: quia oportet probare mandatũ vicarii per. l. non ignorat. C. qui accuſa. nõ poſſunt ſic tenet Bertachi. in tract. de epiſcopo. in 7. par te. 4. libri. q. 8. vbi dicit non valeret geſta per vicariũ, niſi conſtet de eius mandato quod in epiſcopo non requiritur. Idẽ dico in legato, vt probari debeat ſua poteſtas, quatenus in iure non inuenitur data, ſecus in poteſtate papæ, quæ eſt deſcripta in euangelio, quodcunq; ligaueris &c. & ca. propoſuit de conceſſ. præb. ☜

Cognomen quid dicatur et quomodo hic accipiatur.

m ¶ Cognomina.] Cognomẽ dicitur quaſi cognationis cõmune nomen. glo. in ✤ ſi quis. in nomine. inſti. de lega. vt eſt mihi nomen Petrus, cognomen Rebuffus. & nemo eſt in præſentem diẽ qui nõ iuerit in hanc ſententiam Iuriſconſulti, rhetores, grãmatici, turmatímque id genus ſcriptores nõ vno in loco prodiderunt, teſte Alciato in lib. 4. diſpunct. c. 1. qui ab omniũ opinione verbis refragatur. ideo quæritur, quomodo hic accipiemus nomen & cognomen? Reſpondetur ſecundũ cõmunẽ opinionẽ, & nõ ſecũdũ ſententiã Alciati. nã cõmunis opinio poteſt declarare vocabulum. l. Labeo. ff. de ſupellec. lega. Alexander & alii in c. prima. de oper. noui nuncia. Feli. in procem. Decretal. Nam verba legis, ſtatuti, vel alterius diſpoſitionis, licet ſint appoſita à viris peritis, tamẽ debẽt intelligi ſecundũ vulgarẽ & cõmunẽ vſum

loquendi,& secundum loci consuetudinem. glo.in c.cupiētes.§.1.in verbo commode, de electio.in 6.& ibi Petrus Ancha. & Philippus Perus.glo.similis.in cap.nonnulli.de rescript.& in.l 2.in princip.ff.de origi.iur. Vide Bart.in.l. si quis filiabus.C. de testamē. tutel.text.in.l.donatio.de donat. ☞ Nec sufficeret exprimere æquipollēs nomini & cognomini, sed oportet nomen & cognomen exhibere,cū sint de forma ..vt dixi in tracta.nomi.q.14.nu. 34.Barb.in cap.Ioannes.per illum tex.col.1. de testa.

[n] insinuare. Et eo anno quo præfatā insinuationem facere [o] omiserint, beneficiū [p] in vim gradus aut nominationis huiusmodi [q] petere nō possint:& si collatoribus ordinarijs,aut patronis ecclesiasticis i mēsibus deputatis graduatis simplicibus, aut graduatis nominatis non esset graduatus aut nominatus qui

n ¶ Insinuare.] De hoc verbo insinuare est textus.in.§.& hoc vero iubemus in authē.vt nulli iudicū.colla.9.l. secūdum.C. de dona. & Antho. de Canaro edidit tracta. de insinuatione, respicientē insinuationē donationū,si quis indigeat ad eum recurrat.

Quādo quis dicatur omittere.

o ¶ Omiserint.] Id est non fecerint.tex.& ibi glo.in.l.de pupillo.§.si is cui.ff.de oper.noui nūcia. forte tacēdo per totam quadragesimam.l.vna.C.quādo nō petē.partes. Vel fecerint,sed nō rite,nec debite, vt in.§. præfati.1. versi. Beneficia autē quæ in quarto &c. supra eod.&.§.seq.I.eod.quia quoties vitiose cautū est,pro non cauto habēdum est.l.quoties.ff.qui satisda. cogan. nulla differētia est, nō interueniat tutoris auctoritas,aut perperam adhibeatur.l.nulla.ff.de aucto.tuto. Paria sunt nō cōparere, vel minus legitime.ca. Nicolao.de appella.& ibi Bald.not.vide tex. in cap.si clericus.ibi, negligēter omittat. de præb.in 6. Et an delictū in omittendo sit leuius,q̄ in faciēdo,vel contrà,dixi plene in repet.l.diuus.circa finē.ff. de senatuscōsul.Sylalania. Idē si minus plene insinuauerit, vtpote aliquas literas omisit.text. singu.in.l.veluti. ibi,vel minus plene editū.ff.de edēd.secundū

Bal.in marga.in verbo testis.vbi dicit,quòd si testes nō sint plene examinati,possunt iterum examinari,etiā si sint publicati.Sic insinuatio nō plene facta, habetur pro nō facta, & ideo iterū est facienda,per supradicta.

p ¶ In vim gradus.] Ergo in vim mādati, aut nouæ imperationis, vel si neutri, aut si nulli,seu alia ratione,posset:quia qui de vno negat,de alio cōcedit. l. cum prætor. ff.de iudi.c.nonne.de præsump. nec in vim pluriū graduum, nec plurium nominationū petere poterit beneficium vacās in mensibus præstitutis, nominatis graduatis postq̄ non insinuauit,quia totū negat:& licet tex. in vno loquatur, tamē habebit locum etiā in pluribus. argu.l.singularia.ff.si cert. pet.l.3.§.1.ff.de nego. gest. quia ratio naturalis potius attenditur, quàm pluralis locutio.Bald.in.l.1.col.2.C.de cōditio. inser.& stante statuto, si quis fecerit cōcordiam,soluat quinque: si plures fecerit, etiam tenetur. Albert. Brunus in tract.de statu.ex clud.fœminas.artic.12.quæst.13.in fi.Feli.in cap. omnes leges.1. distinct. ☞ & sic ex hoc tex.videtur quòd nominatus vel procurator eius debeat requirere beneficium sibi cōferri in vim nominationis vel gradus(si tamen sic non requisierit) sed simpliciter an possit sustineri requisitio decide ex his quæ scripsi in tracta.nomina.q.14.nu.111.versicu.10.

q ¶ Petere nō possint.] Quādiu extant nominati vel graduati qui iure insinuauerunt: sed illis nō extātibus,si collatio eis fiat, illud beneficiū petere poterūt, vt infra patet versicu.& si collatoribus,argu.c.2. de renuncia. Idem si nominatus vel graduatus esset inhabilis, vtpote illegitimus, vel alia inhabilitate notatus: tunc is qui non insinuauit, alio rite qualificato nō prosequēte,poterit impetrare

Nominatus etiā nō insinuauerit.

benefi cia a papa ipe. trare pot. & pro alio qualificato potere

beneficium à papa si cōferatur isti graduato inhabili, etiam si iure ille insinuauerit, quia alius etiā nō graduatus posset sic beneficium impetrare, ergo & graduatus aut nominatus: ne sit deterioris cōditionis ratione gradus aut nominationū arg. l. Seruius. ff. quod vi aut clā. c. eū qui de præbē. in 6. Imo literatus debet esse melioris cōditionis. c. in nostra. de procura. c. pen. de præsumptio.

[r] diligentias præfatas fecerit, collatio seu præsentatio per collatorem seu patronū ecclesiasticū etiā eisdē mēsibus facta alteri quā graduato vel nominato, non propter hoc irrita [f] censeatur.

graduatus qui eā allegat. l. actor. C. de proba. dico plene in tract. nominatio. q. 14. vbi etiā cōcludo nominatum teneri probare se insinuasse tēpore quadragesimæ. quod est notandum, quia qui fundat se in tēpore, illud debet probare. l. matrē. C. de proba. l. cū actū. ff. de neg. gest. l. emptorem, & ibi Iacobi de proba. Quis ergo debet esse diligēs. Nam & ipsa natura hominū desiderat diligentiā. l. quod Nerua. ff. depos. & intantū quis diligēs esse tenetur, ꝙ si ea prætermissa quid secus eueniat nō excusatur ex vitio naturali. l. Si seruus seruū. §. si fornicarius. ff. ad legem aquil. & debet esse hæc diligētia vtilis. & cō iūcta bonæ fidei. l. si ita. ff. de manu. testamē. & est mater omniū artiū in opere suo: negligentia vero nouerca eruditionis. 83. dist. ca. nihil. Et quomodo probetur negligentia, vide per Bart. in cōsil. 102. clarissime domine.

Dico multa priuilegia in repet. authen. habita. C. ne filius pro patre. Intellige quòd non possunt petere eo anno, quo non insinuauerint, beneficia in vim gradus aut nominationum per se, nec per alios, quia perinde est ac si faceret, qui per alium facit, vt dicit regula iuris. & l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. Posset tamē petere nomine alterius graduati qui insinuauit eo anno, quia multa alieno nomine possumus facere, quæ nostro nomine prohibemur. l. quæsitum. ff. de in ius vocando. glos. in. l. lis nulla. ff. de iudic. Roma. in repet. l. si vero. §. de viro. fallen. 37. ff. soluto, matrimo. Docto. in capitulo primo. de rescript. in sexto. Alexander consilio vltimo. in quinto volumine. Et sic nominatus vel graduatus qui non insinuauit, non potest petere beneficium vacans in tempore eisdē ita tuto: sic nec ordinarius poterit eisdem prouidere, prosequentibus aliis qualificatis. cap. si clericus. ibi, nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris prouidere. de præbend. in sexto.

Is qui nō insinua. eo qui be neficium habere possit.

r ¶ Diligentias.] Ergo nō sufficit vnā fecisse, videlicet insinuasse gradū, & non tempus studii: vel insinuasse, & nō dedisse literas duplicatas: quia pluralis locutio, in vno regulariter nō verificatur. regula, pluralis. de regu. iur. in 6. & fecisse diligentiā nō præsumitur, nisi probetur. notatur in. l. fi. C. de his qui à non domi. manu. Et quis teneatur probare istam diligentiam? Respon. Nominatus vel

Nominatus debet probare fecisse diligētiā.

f ¶ Irrita censeatur.] Dum tamen modo cōferatur idoneo & habili: alias contra, videlicet, si conferatur hæretico, vel alias inhabili, de quibus scripsi in tracta. de pacifi. posse. in. 4. limita. & in cap. graue. de præbend. ca. postulastis, de cleri. excommunic. ministr. & hoc vult dicere hic textus, dum dicit, nō propter hoc irrita censeatur. ergo propter aliud sic, sumendo argu. à contrario, quod est validum. l. 1. ff. de offic. eius cui mādat. est iurisdi. ca. cum apostolica. de his quæ fiunt à præla. Quid si vacet beneficium in mēse Iulio vel Ianuario deputato nominatis, & nullus sit nominatus, vel nullus insinuauit, an graduatus qui iure insinuauit, possit illud beneficiū petere? Videtur quòd non, quia certa portio assignata est nominatis, & certa graduatis simplicibus, ergo vnus nō poterit habere beneficia alterius. §. præfatique ordinarii. supra eodem. Secūdo videtur probare hoc verbū, non propter hoc irrita cēseatur.

Nominatus defici etib⁹ graduatus. admittitur.

¶ Contrarium credo verius, quia tertia pars

beneficiorũ est affecta literatis graduatis copulatiue & nominatis, si vacent in mensibus illis præstitutis. dicto §. præfatique ordinarii. & in rubrica, des graduez simples. articul. 5. & plenius articulo. 9. ibi, de la tierce partie des benefices ecclesiastiques deubz & affectz. &c. in ordinatio. regiis. Si non sint nominati, adhuc remanet affecta graduatis. ergo illis debebitur, quia quando vna res debetur duobus, vno deficiente alteri debet dari, & illi soli remanet affecta. l. cum quis. ff. de solutio. & quando debetur Stichus aut Pāphilus, vno mortuo alter solus dandus est. l. Stichum. ff. de solut. l. 3. §. idem Iulianus. & ibi doct. de eo quod cer. lo. nota. in §. huic quoque. institu. de actio. Item non est verisimile quòd conditores statim se correxerint. l. nō ad ea. ff. de conditio. & demonstratio. corrigerēt se. si vellent illam tertiam partem iam affectam qualificatis non cōferri graduatis. Præterea ista cōcordata sunt introducta in fauorem literatorum graduatorum regni & nominatorũ, vt in proœmio supra patet. Ad hæc graduati in suis mēsibus grauātur, vt ordinarius habeat inter eos gratificationē, ergo in aliis releuari debent, videlicet vt eisdē debeantur beneficia si nō sint nominati, vel non prosequantur vacantia in mensibus nominatorũ. arg. l. eũ qui. ff. de iureiur. Vlterius illud debet seruari, licet non sit scriptũ, quando verisimile est quòd statutũ fuisset si quæsitum fuisset. glo. sing. reputata in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. secundum Barb. in tract. de præstan. Cardin. in. 7. parte primæ partis, penult. col. & in repet. c. Raynaldus. col. 97. & col. 109. & col. 137. de testamentis. & in repe. l. cum acutissimi. col. 21. C. de fideicōmiss. Ias. in. l. barbarius. nu. 3. ff. de offi. prætoris. & l. cum res. col. 2. de leg. 1. & consil. 108. col. 3. volu. 4. & in dicto §. fi. congessi ferme sexcētas allegatiōes in hac materia, quas mihi hic citare facile esset, nisi timerem turba allegationum lectorem fatigare. Item dicitur expressum illud quod fuit in intentione cōdentis. l. cum muliere. ff. solu. matri. Ang. per illũ tex. in. §. 1. inst. de leg. patro. tute. Et prouisio testatoris facta in vnum casum, porrigitur ad aliũ, in quo verisimile est testatorem idē prouidisse si de illo cogitasset, aut de eo fuisset interrogatus. tex. solen. in. l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posthu. & ibi dicit Ias. quod dispositio, facta in vna persona extēditur ad aliam, si ex coniecturis colligi possit quòd disponens idem disposuisset, si fuisset de illa interrogatus. Sed verisimile est quòd conditores qui ista fecerūt in fauorem literatorum, si fuissent interrogati deficientibus nominatis, an beneficia in illis mensibus vacātia debeantur graduatis, respondissent quòd sic, quia octo menses liberos tantum reliquerūt ordinariis: ergo alios quatuor voluerunt esse affectos & graduatis, & nominatis, & alteris deficientibus, alteris accrescere, cum sint cōiuncti & re, & verbis. de quibus in. l. re coniuncti. ff. de lega. 3. Non obstant supra dicta. primum, quòd certi menses sunt statuti nominatis, & certi graduatis, ergo beneficia nominatorum non debentur graduatis simplicibus: alioquin vana esset assignatio supra dicta in §. præfatiq; ordinarii. Respond. Fateor extantibus nominatis qualificatis, graduatis non deberi beneficia vacantia in mensibus præstitutis nominatis: sed illis non extantibus, vel minus qualificatis, secus. ideo singula singulis referemus vtrisque statibus. Nec obest prædicta declaratio posita in d §. præfati, quia fuit facta confusionis tollendæ gratia inter graduatos & nominatos, & ne inter eos lites orirentur, per illam rubr. infra, declaratio primi mensis. Tamen non intendit aliquid tollere graduatis quo minus semper sit eisdem affecta illa tertia pars. alioqui sequeretur quòd non stantibus aliquibus nominatis non esset affecta tertia pars, sed tantum dimidia tertiæ, quod esset loqui contra dictum §. præfati, & ordinationes regias, & venire contra mentem conditorum, & verba quæ afficiunt tertiam partem, & non solũ dimidiam tertiæ. Nec refragatur iste textus hic, sed mecum facit, dum dicit collationem

Si tamen graduatus simplex aut nominatus beneficium post insinuationem gradus aut nominationis, in mensibus eis assignatis vacans ᵗ petierit, & inter

non esse irritam quãdo graduatus aut nominatus diligentias non fecerit. ergo si alter fecerit diligentias,collatio erit irrita, sumendo argumentum à contrario, quod est validum.c.cum apostolica, de his quæ fiũt à prælat.Et sicut primo nominato deficiente venit secundus,vt habetur in.§.sequente, ita & nominatis deficiẽtibus, vel nõ rite qualificatis debetur beneficium etiam vacans in mensibus nominatorum graduatis rite qualificatis.& ista opinio est æqua & iusta,quæ tenenda est.Et deficientibus nominatis secularibus, an debeatur regularibus,vide in.§.volumus.in fin.infra eodem.vbi dicitur secundum conformitatem videlicet beneficia secularia secularibus,regularia regularibus esse conferenda.

Petere debet beneficium graduat' et nominatus.

t ¶Petierit.] Nominatus ergo & graduatus beneficium petere debet per se vel aliũ, suo tamẽ nomine,si velit obtinere: alioquin collatio alteri facta tenebit, vt hic. Hoc enim iudicium(dicit iurisconsultus) certam conditionem habet,si postulatum fuerit.l.4.§.hoc autem iudiciũ.ff.de damno infecto.& magistratus qui non dedit tutorem vel curatorem tenetur, si interpellatus fuerit.l.1.§.magistratibus.ff.de magistrat.conuenien.facit quòd non valet processus, si iuramentum calumniæ non præstetur,si fuerit petitum intelligitur:alias sic.noc.in.l.2.§.sed verum.C. de iureiur.prop.cal.dan.c.1.eodem titulo.in 6.Decius consil.607.& seq.

¶Item si lex mandet præstare fideiussores, aliàs annullat actum, si fideiussio non fuerit petita,actus non erit nullus. Paulus.in.l.vniuersa.C.de precibus imper.offer.per.l.peto.§.fratre.ibi,si cautio non fuerit postulata.ff. de leg. 2. vbi etiam dicit idem Paulus se respõdisse ad quæstionem statuti dicẽtis quod appellans petens restitutionem, debet cauere cum fideiussoribus de reficiẽdis expensis, & aliter processus non valebit,si cautio non fuerit petita,processus non erit nullus, per illum textum.imo si iudici imponatur pœna si causam non expedierit intra instantiam, nõ imponetur illa pœna, si pars non requisierit & institerit, secundũ Panor. in cap.pe.col. vlti.de iudic.Barb.in ca.de causis. col.6.de offi.delega. Multa alia possem adducere, quæ de iđustria omitto.vide tamen Hippolytum in.l.vnius.§.cogniturum.2.notab.ff. de quæstioni. & in sua practica.§.nunc videndũ est.col.2.cũ sequẽ. vbi plene videre licet. Ego multa addidi ad dictũ.§.hoc autẽ iudicium. & ad cle.vnicam de foro compet.in fi.vide Feli.in c.si autem. col.3.nu.4. de rescript.& in cap. ex tenore. in fi.& ibi in additione ad eum ibidẽ. ☞ Intelligitur autem nominatus & graduatus acceptare beneficium, petendo sibi cõferri per ordinarium,quando poterat illud requirere, quia vacauerat in tempore eisdem debito, vel recipiẽdo beneficium sibi collatum. glo. not. in capit.1.in verbo post acceptationem de cõcess. præb. in 6.per tex.in cle. vna. illo tit.☜ ✚& alias vt per dominos de rota.decisio. 432. licet in dubiis in nouis & decisio. 23.rub.de præbend.in eisdem decisio. ✚ An possit quis sine peccato petere beneficium: quòd non, si non procurat prodesse, tradit Angelus in summa Angeli in verbo beneficium.§.32. & Panormita. & alii in cap. cum M.in 4.notab.de constitu.collect.in ca.episcopus.de præbend. ☞ Et in petitione considerãda sunt tria.Primum quis petat, gratus videlicet non odiosus,quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur,irati animus ad deteriora prouocatur.in summa.49. distin. Lucas de penna in rub.de legatio.C. in primo requisito.lib.11.Secundum est quid petatur,an sit iustum vel iniustum: nã iuste petentibus non est negandus assensus.l.2.ff.

Acceptati beneficiũ quãdo dicatur.

Beneficiũ an sine peccato possit peti.

Tria in petitione cõsiderãda.

suam insinuationem, & præfatam requisitionem non superuenerit quadragesima in qua nomē & cognomen insinuare debuerit, ad beneficium sic vacans eum [u] capacem, ipsumque illud consequi posse & debere decernimus, §. [a] ¶ Statuimus quoq; & ordinamus ꝙ collatores ordinarij & patroni ecclesiastici præfati inter graduatos, qui literas gradus cum tempore studij & attestatione nobilitatis [b] debite insinuauerint, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis [c] vacantia

de his q̃ sunt sui vel alie.iu.& Iacobi 4.c.petitis,& nō accipitis eo ꝙ male petatis.& dicitur stulta petitio.in.l. Domiti 9.ff.de test. Tertiū cōsiderare debemus, à quo petatur, vt3 an is, a quo petitur, cōcedere postulatū possit.l.vniuersis. C.de præci.impera.offerē.& Esaiæ.7 c.Pete.tibi signū à dnīo deo tuo.& Sapiē. 13.c.in fi. Nō erubescit loqui cū illo.q sine anima est: & pro sanitate quidē infirmū deprecatur: & pro vita rogat mortuū: & in adiutorium inutilē inuocat.&c.

Nominatus ante nominis & cognominis insinuationē bñficium petere potest.

u ¶ Capacem.] Quia noīationes ligāt à tēpore primæ insinuationis, vt dicitur in §. si qs vero sup.eod.ideo si vacat beneficiū statim facta insinuatiōe,& nullus alius reperiatur antiquior nomiatus, huic debebitur, vt hic: vel si sit graduatus, poterit in mensibus eisdē præstitutis gratificari, vt dicā in §.sequē.& sic pt3 ex hoc textu ꝙ in primo anno insinuari debent literæ gradus, & aliæ, in secundo nomen & cognomen sine literis. si tamen in primo anno vacauerit beneficiū, poterit requiri, vt hic, etiā ante insinuatione factā de noie & cognomine separatim sine literis: & ita profecto debet intelligi textus, licet multi male intelligant.& sic potest teneri conclusio quòd sine insinuatione beneficiū nominato debetur: intellige, sine insinuatione solius nominis & cognominis, quādo vacat beneficiū primo anno. secus si diceretur sine insinuatione nominis facta in literis, quia non potest negari insinuationē nominis factā, cum literæ gradus & aliæ exhibentur, sed insinuatio nominis fit separatim, vt dico in tractatu nominationum in quæstione.14.

Sine insinuatione quādo debeatur beneficium.

a ¶ §. Statuimus.] Tres habet partes. Prima declarat pluribus graduatis existentibus cui sint beneficia cōferēda, si in mēsibus illis præstitutis vacēt. Secūda, statuit de noīatis, cui conferendū sit, & dicit antiquiori. Tertia, tradit quando omnes noīati sint eiusdē datæ qs præferri debeat Secūda ibi, quo vero ad beneficia. Tertia ibi, cōcurrētibus aūt &c., & est §. primus, Statuim9 qa infra est alius §. sic incipiens.

b ¶ Debite.] Id est iure, & sic nō sufficit insinuare, nisi iure insinuetur, quia illud intelligimur posse, quod possumus iure. l. nepos Proculo.ff.de verbo.signific.gl.in §. emancipatos & ibi Bauer. insti. de exhereda. libero. ☞ Requiritur tamē insinuatio.nec posset collator isti insinuationi renūciare, tū ꝙ ius publicū non potest remittere, nec formā hic constitutā. l.qdā in prin ff. de admi. tutor.tū ratione fraudis vitandæ.tum etiam quia homo priuitus fingere nō potest, vt no. in.l.si is qui. ff.de vsuca. & in insinuatione donationis hoc expressim tenuit Guido papæ sing.273.Cy in.d.l.si quis &c. ☜ Patet etiam hic quæ debent insinuari per graduatos ex necessitate. Primo, literæ gradus. Secundo, literæ tēporis studii. Tertio, literæ attestatoriæ nobilitatis, si fuerit nobilis. alioq prædicta duo sufficiūt: nec de necessitate alia requirūtur. Vide tamē quæ in tractatu nomina.dixi in.14.q.prin.in 6.q. & cū hic habeamus determinationē, nō debemus vlterius inuestigare rationem, vt dicit Bal.in.l. gallus §. si eius.not.2. de libe. & posthu. refert Ias.consi.102.quia in dicto.in 4.volum.

Quę debēt graduati insinuare.

c ¶ Vacātia.] Siue per mortem, quæ omnia

Vacare quādo dicatur bñficium.

soluit ❡ deinceps.in authen.de nupti. colla. 4.vide tamen casus in quibus beneficiũ nõ vacat per mortem, per Feli.in c.cum accessissent. colum. 1. de constitut. vtpote si sint vnita, vel quando præbendæ non sunt distinctæ, vel de mensa prælа, vt ibidẽ dicitur.gl.in c.si ꝓpter. de rescrip.in 6.in verbo.vacabũt.& in.c. quia.de præbend.illo lib. Idẽ si propter non promotionem.capitu.licet,de elect.in 6.vel per adeptionem episcopatus. c. cum in cunctis ❡ cũ vero. de elect. Idem si adipiscatur aliud beneficium in compatibile.capit. de multa. de præbend. Et idem si contraxerit matrimonium.cap.1.de cler. coniu. vel sponsalia per verba de præsenti.glo.& doct.in capit.vno illo titul.in 6.& idem in aliis vacationibus, de quibus per docto. & maxime per Ioannem Franciscum,in tractatu de offic. & potesta.capit. sede vacante. in vltimo præludio. Fallit tamen quando vacat per resignationem simplicem, vel permutationis causa factam, vt in ❡ volumus.versi. insuper.J. eodem. dico in tracta. nominatio. quæstio. 15.nume.50.

d Gratificare.] Gratificauit nos deus in dilecto filio suo.ad Ephes.1.cap.& gratificare, est gratum facere.tex. in cap.in domo ❡ sic itaque.& ibi glos.de pœniten. distinct.4. & sic vult dicere textus, quod collator potest ex pluribus graduatis vnum eligere, & eisdem conferre beneficiũ quod vacat in mensibus præstitutis graduatis. & sic est liberalitas & gratia in cui conferendo. glos. in ca. relatum.de præbend.& in cap. quamuis.1.illo titu.in 6.& nõ mera, quia eligit unum de certis, videlicet de graduatis. & sic quodam modo necessaria videtur, vt dico in tractatu nominationum, quæstio.14. numero. 79. & ille cui fit gratificatio, est naturaliter obligatus ei qui eum gratificauit, secundum Panormita.in capit.post electionem.notab. primo, de conces.præbend. per. textum, in capitul.cũ in officiis. de testamen. & in quibus casibus fit locus gratificationi, vide textum,& ibi glos.in.l.fin.ff.de religio.& sumpti.funerum. & per Alexand. in.l. si Titius. in fin.de verbo.obligat.& Bartho.in.l. si vt certo ❡ quod vero senectute commoda. Roma.singulari.698.→Sed an legatus possit gratificare dixi ꝗsic in tract. nom.11.q.17.nu.16.dubitãt quidam in papa cũ non sit dubitandum quia retinuit sibi maiorẽ potestatẽ q̃ cõcesserit.c.dudũ de præb.in,6.& quia plenariã potestatẽ super beneficiis(vt iure cautũ est)habet adhæc irrita decernit ❡ primus.J.de firma & irreuocabili concordat.stabili. facta contra ista concordata.ergo secundũ concordata facta valent etiam per papam. alias sequeretur absurdum quod minoris esset potestatis quam ordinarius ← Attende, quod nõ posset collator plura beneficia in dictis mensibus vacãtia, etiã compatibilia gratificando vni conferre, tum ne quis vendicet stipendia plurimorum.ca. quia de cleri.non residen.& ne vnus graduatus ebrius sit pluralitate beneficiorum, & alius esuriat, vt dicit diuus Paulus.1. ad Corinth.11.capitul.tum etiam quia indigentia plurium graduatorum debet subleuari. & non vnus ditari.capitu. quia in tantum. de præbend.vbi etiam aliæ assignantur rationes pluralitatis reprobatæ. Ad hæc quia concordata, vt in prooemio patet, volunt prouideri graduatis pauperibus, vt dico in tracta.nominatio.quæst.3.& qui habet beneficium, nõ est pauper.cap.postulasti.de rescriptis.& non est intentionis papæ quòd personæ pluribus redditibus abundantes, pauperes clericos super beneficiis inquietent. ca. ad aures.de rescriptis. Item ratione fraudis vitandæ, quia ordinarius cõferret plura beneficia vni in fraudem alterius graduati qui primus promitteret restituere vnum ordinario, & sic alii pauperes graduati non haberent beneficia. certe his malitiis obuiandũ est.c.sedes.de rescriptis.alioqui vnus graduatus, vel canonicus, vel collatori propi-

Plura beneficia an possit graduato cõferri.

text.in.l.creditor.§.Lucius.& ibi Bart.ff.mã da.Bal. in c.cum in iure.nu.9.de offi. deleg. Alex.& Ias.in.l.si sic.de lega.1. & nota quod quando subiecta materia suadet vt verbum voluerit intelligatur de voluntate rationabi li, & iusta, tũc sic intelligetur text. & ibi glos.in ca.1.in verbo vultis. prima distin. Feli. in c.significauerunt.col.vlt.de testibus.dico in tract.nomina.q.21.princi.vbi dico qualis debet gratificari.videãt ibi collatores. ☛ nec posset nominatus aut graduatus appellare ne alius gratificetur, cũ ista collatores possint iure facere & si appellauerit graduatus,appellatione non obstante valebit collatio alteri idoneo facta. Panor. per illum text. in c pastoralis.1.nota. de iure patro. vbi dicit præsentatum nõ posse etiam appellare vt alius non præsentetur per patronum,quia iure hoc fit & indultum à iure beneficium nemini est auferendum.regula indultum.de reg.iur.in 6.☛ posset tamẽ suum naturalem legitimatũ & rite qualificatũ gratificare,per hoc verbum voluerit.& latius dixi in §.præfatique ordinarii.glo. idoneis supra eod. facit quòd si papa faciat gratiam episcopo quòd possit cõferre duo beneficia, vni ex suis clericis cui volet,nõ tamẽ poterit ea conferre illegitimo, quia indulgẽtia est secũ dum ius commune interpretanda,teste collecta.in c.ex parte.de concess.præb.sed si sit legitimatus,sufficiet. Pet.de vbald.in tract.de success.ab intest.in vlti. modo legitimandi. ☞ Quid debeat agere nominatus,quãdo ordinarius confert inhabili? Respon. adhuc requirere ordinariũ debet,vt sibi conferat:qui si deneget,ad superiorem ibit,à quo collationem habebit.§.si quis vero supra eod. dixi in tracta.nomina.q.17.vide Panor.in c.cum autem de iure patro.☜

Naturalis collaturus an possit gratificari.

Quo vero ad beneficia in mẽsibus graduatis noĩatis deputatis [f] antiqori nominato cõferre,seu [g] antiquorẽ noĩatũ,qui literas nõiationis tẽporis studij & attestationis nobilitatis debite insinuauerit,psentare seu noĩare teneãtur. Cõcurrẽtibus autẽ noĩatis [h] eiusdẽ anni,[i] doctores licẽtiatis, licẽtiatos baccalaureis,dẽptis baccalaureis formatis in theologia,quos [k] fauore studij theologici licẽtiatis ĩ iure canonico,ciuili,

f ¶Antiquiori.] Antiquiorẽ dico non ætate maiorẽ, vt in authen.de monach.in.§.ordinationẽ.colla.1. sed tẽpore,id est, qui primo fuit nominatus.ca.fi. 17.dist.glos.in verbo antiquiores.cap.fi.de cõsuet.in 6. Aliquando antiquior dicitur, qui diutius administrauit, & sic ratione administrationis,tex. in ca.1.de paro. & ibi doct. Fusius declaro in tract. nominationum,quæst.21. vbi videre licet.

☞g ¶Antiquiorẽ.] Habilem. quid si nominatus habeat beneficium curatum,an simile teneatur ordinarius conferre eidẽ?facit tex. hic quòd sic,&.§.sequens, vbi potest vsque ad ducẽtos florenos habere.tex.tamẽ in c.ordinarii.§.in cõferendis de offi.ordina.in 6.decidit nõ teneri eidẽ nominato conferre,si antea non ostendat dispensationem sufficientem. vide ibidem. & in tracta.nomin.q.14.nu.43.☜

h ¶Eiusdem anni.] Nec refert siue fuerit quis nominatus in principio quadragesimæ, siue in fine,nec maiorem habet prærogatiuã is qui in principio. quã is qui in fine quo ad hoc,etiã si is qui primo erat nominatus, prius suas præsentasset nominationes: quia hic non attẽditur præsentatio prior, quod secus est in mandatis.text.in c. duobus.de rescriptis.in 6.dicas tamen vt.s. versi.& si in eisdẽ &c.& per Bar.in.l.i.ff.de obseq.

i ¶Doctores.] Cuiuscunque facultatis fuerint.ideo doctor in medicina præfertur licẽtiato in theologia,quãdo sunt eodẽ anno nominati. in quacũque vniuersitate sint nominati, dũ tamẽ famosa, vt supra dictũ extitit.

k ¶Fauore.] Multa in fauorẽ studii theolo-

gici priuilegia cōperta sunt, quæ tradunt iu- ra & doct. in rub. de magistr. per totū. & ego late scripsi inter priuilegia scholariū, quæ cō gessi in authen. habita, ne filius pro patre. C. l ¶ Aut medicina.] Secus ergo si esset licen tiatus in vtroque iu- re, vel in iure ciuili & medicina, quia vult præferri baccalarium formatū vni, ergo nō vtrique: quia duo vin cula sunt vno fortio- ra. c. 1. de treug. & pa- ce. & doct. in c. cleri- ci. de iudi. dico in d. tracta. nominatio. q. 20. princi. Nam absurdū esset quòd baccalarius formatus præferretur licentiato in vtroque, vel doctori, vt cōcludit glo. in reg. cancel. in 4. parte. nec vult hic tex. contrariū, licet for te esset difficile obtinere in practica.

Nota p cōditori- b⁹ cōtra magis- tros ar- tium. m ¶ Magistris in artibus.] Qui in hoc cōdi tores defecisse dicūt, tum quia baccalaurea- tus nō est gradus, tum quia ipsi dicūt se habe re dignitate per glo. in. l. lege. in prin. ff. ad le gem Iuliā de vi publ. quā baccalaurei etiā in theologia nō habēt secūdū eosdē ideo dicūt ex affectione ista cōcordata esse facta, & ac- ceptationē personarum in euāgelio reproba tam, & ad Roma. 1. & Act. 10. c. hic esse ad- missam. Quibus respōdetur quòd etsi in Ita- lia baccalaureatus nō est gradus, nec requira tur ad doctoratū. glo. in reg. cancel. Iulii se- cundi in tertia parte, tamē in Francia est gra dus: & qui habet gradū in nobiliori faculta- te, est præferēdus alteri qui in infima facul- tate habet gradū, sicut sunt magistri artium, qui habēt tatum gradum primæuum & præ- paratiuū ad alios gradus: & ideo alii gradus isti præparatiuo præferri debent, sicut dici- mus quòd tōsura est ordo apud canonū pro- fessores, & apud theologos non. c. cū contin gat. de ætate & qualitate. Syluester in sum- ma in verbo ordo. 1. Item maiorem dignita- tē habere dicitur graduatus in nobiliori fa- cultate, q̄ alius nō sic graduatus, & per cōse- quens baccalaureus in medicina est maiori dignitate, præditus, q̄ magister artiū: tū quia habet duo vincula & duos gradus, commu- nius videlicet & gradum magisterii in arti- bus, & gradum bacca laureatus in medici- na. Et si non haberet gradum in artibus, ta men quia habet scien tiā artiū, & vltra ha- bet etiā nobiliorem sciētiam & gradū in ea, ideo præferri de- bet isti magistro artiū. & sic cōditorum affe ctio fuit in bonū, & ob id laudāda: secus si in malū, Ioan. 7. c. fugiēda est turba affectuū ma lorū. Nec dicitur acceptio personarū, quan- do circa inæqualia seruatur inæqualitas. nā & deus hoc facit. c. ad hoc. 89. dist. qui ordi- nes dignitatū secundū merita habet. Panor. in c. de multa. col. 3. de præb. & Thomas se- cunda. 2. q. 73. & Syluester in sua summa, in verbo acceptio. post Angelum de Clauas. in eodē verbo. Igitur cessent magistri artium obloqui in conditores, quia iuste leges huius tituli & sancte tulerūt, vt lippis & tōsoribus patere potest, quod adagio dicitur: de quo gl. in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obliga.

Affectio nō est in bonum reproba.

Bacca- laureat⁹ an sit gra dus.

l aut medicina præferēdos esse decer- nimus: baccalaureos iuris canonici aut ciuilis m magistris in artibus volumus præferri. Concurrentibus autem pluri bus doctoribus in diuersis facultati- bus n doctorem theologum doctori

n ¶ Doctorem theologū.] Ab vniuersitate promotū, & nō sub bulla. §. 1. & §. 2. supra eos dem. probatur etiā in §. præfati. 2. supra eodē. vbi tenetur fidem facere de literis gradus si gnatis ab vniuersitate. ergo si sub bulla, nil ei dē prodessent. vide quæ dico in tractatu no- minationū. q. 21. vbi dico quamobrē præfera tur theologus alteri doctori, & de aliis scien tiis, vbi licet videre. Et intellige etiam theo logum legitime promotum, & secūdū statu ta vniuersitatis in qua est promotus, vt in §. monemus. ∫. eod. in quacunque vniuersitate promotus fuerit, si tamen ibi esset ius promo uendi, & vniuersitas esset famosa, vt supra di xi, & in vniuersitate regni vel delphinatus.

° in iure: doctorē in iure canonico, doctori in iure ciuili: doctorē in iure ciuili, doctori in medicina præferendos eſſe decernimus. Et idem ᵖ in licentiatis & baccalarijs ſeruari debere volumus. Et ſi in eiſdem facultate & gradu concurrant, ᑫ ad datem nominationis ſeu gradus recurrendum eſſe volumus. Et ſi in omnibus ijs concurrant, tūc volumus q̄ collator ordinarius inter eoſdem concurrentes ʳ gratificare poſſit.

Iuris appellatione quid veniat.

o ¶ In iure.] Cuius appellatione venit hic ius canonicum & ciuile, vt patet. ĩ. vbi etiam poſtea diſtinguit. facit tex. in c. nouit de appella. quia hic erant conditores iuris canonici & ciuilis, papa videlicet & rex. ille ius pontificium tradit, hic in regno ſuo ordinationes facit & promulgat. ideo appellatione iuris hic vtrūque ius venit. facit tex. in ca. cum veniſſent. de eo qui mit. in poſſeſſ. vbi Bal. dicit quòd ſi rex facit mentionē de iure, intelligitur de iure regio. ſequitur Feli. in c. cauſam. col. 11. de reſcrip. Aliquando tamen ſecundum ſubiectam materiam capitur pro iure humano poſitiuo canonico ciuili ſynodali vel municipali. glo. in proœ. cle. in verbo iuris. & ibi late Barba. cap. 1. vt lite pēden. vbi etiam per illum tex. dixi in pract. mea ad ſtylum biturigum in art. 5. glo. droit commun. & inter hos doctores fuit repertus Chriſtus, vt patet Luc. 2.

Christus repertus inter doctores in tem.

p ¶ In licentiatis.] Videlicet vt theologus licētiatus præferatur omnibus aliis licentiatis, & eo deficiente licentiatus in iure canonico, & eo remoto licentiatus in iure ciuili, poſtea venit medicus. & idem in baccalaureis intelligendum eſt, vt ſequitur. & nota. in capit. clerici. de iudi. per doct. & in. l. cum quid. ff. ſi certum petatur.

q ¶ Ad datam,] Et ſic quādo nominati eiuſdem anni concurrūt in eadē facultate, vt pote ſunt plures doctores theologiæ, tunc inſpicitur data nominationū, vt ſi vnus fuerit nominatus in prima hebdomada quadrageſimæ, alter in ſecunda, vt ille præferri debeat, qui eſt nominatus in prima. Si vero omnes fuerint nominati eodem die, attenditur prioritas gradus: vt qui primo ſumpſerit gradū, is præferatur. ☞ Si fuerit eiuſdem facultatis, vt dicit hic tex. ſi vero duo fuerint nominati diuerſarū facultatum, is præferetur, qui eſt graduatus in nobiliori. licet alter ſit primo graduatus, & hoc probat hic tex. dum dicit in eiſdem facultate & gradu &c. ergo ſi in diuerſis non, vt not. per Barb. in cap. clerici. & ibi Decius de iudic. ☜ Alia dico in tracta. nominatio. q. 21. In his vniuerſitatibus Franciæ omnes nominati vnius anni ſunt cōmunius vnius datæ, quāuis in vniuerſitatibus aliis patriæ iuris ſcripti cōtrariū ſeruetur. ☞ Et hoc anno. 1536. in mēſe Martio ante paſcha fuit prolatū arreſtum in hoc ſenatu, quòd nominationes cōcederētur illius diei, & datæ, in qua petūtur, & non vnius datæ, ſicut erat conſuetum, vt dies apponeretur in omnibus nominationibus eadem, videlicet de prima hebdomada quadrageſimæ, qui abuſus fuit reformatus in hac vniuerſitate doctoribus facultatis decretorum proſequentibus. ☜

Gratificare an cogatur collator.

r ¶ Gratificare.] Et debēt gratificare legentem nō legēti, vt not. in. l. 1. & ſequē. C. vt dignita. ord. ſerue. lib. 12. Et ſecundū illa quæ ſcripſi in dicto tractatu nominationū. q. 21. vbi fuſius videre licet. alioqui hic alia multa ſcriberē. Nota tamē quòd ſi collator nollet gratificare, poſſet cōpelli, vel ſuperior gratificaret. Ioā. mona. in c. penul. de reſcrip. in 6. vbi dicit in illo tex. canonicos cōpellendos ad gratificandū iudice imminēte, per c. nullus. de iure pat. facit. l. huiuſmodi. §. fi. ff. de lega. 1. & poteſt ordinarius gratificare etiā nominatū iuniorē, vel graduatū quando parochialis eccleſia vacat in menſibus ordinariorum, dūmodo gratificet graduatū idoneum,

& rite qualificatum. vt dico infra eodem. §. statuimus. 2. in glo. præmisso modo.

¶ §. Volumus. Quatuor partes habet. prima præcipit nominatis in literis nominationũ beneficia per eos possessa exprimere, alioqui literas nominationũ annullat. Secũda tradit quãdo nominatus in vim nominationũ non potest petere beneficium, vtpote quãdo habet duas præbendas in ecclesia metropolitana, vel cathedrali, vel alia beneficia vsque ad valorem ducentorum florenorum auri de camera. In tertia statuit nominatis prouideri secundum personæ condecentiam, videlicet nominatis secularibus de secularibus beneficiis, nominatis religiosis de beneficiis regularibus, nec suffragatur dispensatio apostolica in contrarium. Quarta pars statuit beneficia vacãtia causa resignationis simplicis vel causa permutationis non esse affecta nominatis, etiã si vacent in mẽsibus eisdẽ deputatis. Secũda ibi, si quis vero. Tertia ibi, & insuper. Quarta ibi, quodque beneficia. & legitur vsque ad §. statuimus. Et hæc sint loco summarii.

[a] ¶ Volumus autem quod [b] nominati literas nominationis ab vniuersitatibus [c] in quibus studuerint obtinentes,

Per verbũ volumus, fieri potest cõstitutio.

a ¶ Volumus.] Et sic per verbum volumus vel nolumus fit constitutio. l. voluit. ff. de in terrog. act. l. nolumus. C. de testamen. clemẽ. vna de offi. vicar. cle. si. de elect. c. si motu de præben. in 6. Panor. in c. personas per. illum text. de testib. quia quod principi placuit, legis habet vigorem §. sed & quod principi. in sti. de iure naturali. l. 1. ff. de constitu. princi. & quando profertur ab illo qui potest præcipere, inducit præceptum. Card. in clemen. 1. §. volumus. de foro competen. & voluntas est declaratio mentis ad aliquid amplectendum vel respuendum. Bal. in consil. 17. in fine. in. 3. volu. Ego vero dicerẽ quòd aliquando voluntas non declaratur. Ideo definitio non est bona, per legem si repetendi. C. de condi. ob causam dato. ideo definirem sic, quòd est declaratio vel cogitatio mẽtis &c. l. cogitationis. ff. de pœnis. l. labeo. de suppell. lega. vbi multa congessi, vnde dicit glo. in. l. prima, in verb. sed ego. ff. quod iussu. quòd rogationes dominorum & principũ sunt præcepta. Archid. in capit. quod præcipitur. 14. quæstio. prima. Alexander consil. 124. in fine, volumine primo, & consil. 16. nume. 3. in. 3. volumine. Imo blanditiæ potentum inducunt iustum metum. glos. singulã. in. l. vna. C. si rector prouinciæ. quam singul. not. Barbat. in clemen. prima. colũ. quarta. de testibus & consil. 60. col. 6. in primo volu. & consil. 30. col. 3. in. 3. volum. Ias. in. l. de pupillo. §. si quis. in 5. quæstione. Barth. ff. de noui oper. nunciat. ideo dicit Lucas de penna in. l. litibus. colũ. tertia. C. de agricol. & censi. libr. 10. quòd rex sola fronte aut verbo inducit iustum metum, per tex. in cap. conuenior. post princip. 23. quæst. 8. quia indignatio regis nuncius est mortis, & vir sapiens placabit eum. Prouerbio. 16. Intellige tamen prædicta secundum ea quæ tradunt Panormita. Imol. & alii in cap. cum inter R. de elect. Feli. in capitulo primo. de offic. delega. Steph. Maleret in tracta. de electio. fol. sexto. columna tertia. & sequent.

volũtas pñcipis est preceptum.

Rex frõte aut verbo inducit iustũ metũ.

b ¶ Nominati.] Ergo graduati non debent exprimere in literis gradus beneficia per eos possessa, quia hic tantum grauat nominatos, ergo alios non. argu. l. cum prætor. ff. de iud. cap. qualis. 25. distinctio. probatur etiam infra ibi, in nominationum literis. ergo non in literis gradus, quia ad textum nil addendũ est, alia dico in tractatu nominatio. quæstione nona.

c ¶ In quibus studuerint. Si in pluribus vniuersitatibus nominatus studuerit, in illa quã eliget, potest nominari, cum hic dicatur, in quibus studuerint. & ita seruatur, arg. l. fi. C. vbi in rẽ acti. exerc. deb. authẽ. habita. & ibi dixi in priuileg. scholarium, ne filius pro pat.

☞ Et debet studuisse in illa vniuersitate, in qua vult nominari.per istum tex.qui in hoc non seruatur.☜

An sufficiat exprimere beneficia in literis grad°.

d ¶ In nominationum.] Et sic, vt proxime dixi, non requiritur in graduato nec sufficeret exprimere in literis gradus vel tẽporis studii, sed oportet ꝙ in literis nominationum hoc exprimatur vt hic dicitur.& si velis videre quæ in nominationibus sunt exprimenda, vide in tract. meo nominatio.q.9.vbi fusius dixi.

[d] in nominationum literis [e] beneficia [f] per eos [g] possessa, & eorum [h] verum valorem exprimere tenean-

e ¶ Beneficia.] Cõprehendit dignitates personatus & quæcunque alia beneficia.glos.in c.1.de reg.iur.in.6.dico in.d.tra. nomina.q. 9.&intellige in beneficiis perpetuis.secus si esset eidẽ datũ ad tempus, quia illud nõ tenetur exprimere, sicut de dignitate dicit Panormita.in capit.de multa.colum.penult.de præbend.vbi dicit per adeptionem dignitatis non perpetuæ nõ vacare primam perpetuam.vide ibi.

Possidẽs beneficium p alium an teneatur illud exprimere.

f ¶ Per eos.] Idem si per alios, nomine tamen eorum, quia qui per alium facit, perinde est ac si faceret.l. 14. deiecisse.ff.de vi & vi arma.&is possidet, cuius nomine possidetur l.quod meo.ff.de acquir.posses.ideo si lõcasset fructus alicui etiam laico, quod potest.c. vestra,de.re.permuta.haberet locũ hic text. vt teneretur illud beneficium in nominationũ literis exprimere. ☞ Idem si episcopus haberet fructus primi anni.per.c. si propter de rescrip.in 6.dico in verb. beneficium infra eodem.☜

g ¶ Possessa.] Quæ possessio probatur eo ipso quod probatur nominatum detinere beneficium vel detinuisse tempore impetratæ nominationis, quia ea quæ aliquis detinet vel detinuit, præsumitur possidere, nisi contrarium probetur.glo.vlti.in c.pontifices.7. quæst.1.nota.in c.ad decimas.de restitutio. spoliato. Domi.in .c.fin.col.1.vt lite pendẽ. in.6.Bal.consil.357.No. pro duce.colum.2. in quinto volu.& in dubio quando fit mentio de possidente vel possessore, intelligitur de possessione iuris, non facti, id est de possessione naturali vel ciuili.l.stipulatio.4.hoc quoque.ff.de verbo obliga. non de nuda detentiõe, nisi ratio subiectæ materiæ aliud inducat.Bal.in.l.1.C. communia de vsuca. Feli.in.c.causam.col. 6.de præscrip.nu.11. Idẽ si possideat tantum vnum, quia etiam illud tenetur nominatus exprimere, vt dico in tract.nomi.q.9.vbi trado multas quæstiones super hoc, quas ibi licet videre, Et an appellatiõe possessionis veniat quasi possessio, vide Ias.& alios in.l.3.ff. de acqui.possess.in principio.intellige si possideat nomine proprio, secus si alieno: quia statutum loquens de possessore, intelligitur quãdo nomine proprio possideret. Aret. in rubr.ff.de acqui. possessio. refert Franciscus Curtius consil.108. & sic est bona limitatio per hunc text.per quem posset sustineri conclusio, ꝙ nominatus beneficia possessa non tenetur exprimere, intelligendo vt supra scilicet alieno nomine.

Possidẽs nomine alieno exprimere nõ tenetur.

h ¶ Verum valorem.] In pecunia vsuali. not.in cle: vltima de decimis.& non sufficit exprimere valorem consuetum regni, videlicet quõd non excedit summam.25. ducatorum auri de camera secundum communem æstimationem &c. per hoc verbum, verum, &etiam quia in nominationibus cessat ratio consuetudinis non exprimendi verum valorem, quia in nominationibus ob veram expressionem nõ soluitur annata, nec pecuniæ ex regno extrahuntur, vt dico in tract. nomina.q.9.Notãdum est quõd si quis verum valorem expresserit, licet tũc haberet vltra ducentos florenos auri de camera, nõ tamẽ sunt nullæ nominationes, quia hic non annullantur, si concedantur ab vniuersitate. Sed per hunc tex.si tempore vacationis alterius beneficii illud velit acceptare, nõ potes-

Nominationes cõcessę habẽti beneficia ducẽtorũ aureorũ nõ sũt nullę.

rit, vt hic: & sic esset vtile nominato tunc resignare beneficium anteq̃ aliud requireret glo.pragma.sanct.eodē verb.§. quod si quis ex dictis.non debent tamē vniuersitates habentibus summā hic taxatam, nominatiões cōcedere. Nec obstat quod spiritualia æstimationē nō recipiūt. c.ad quæstiões. de simo.quia ipsum beneficium prout sonat in ius & in titulum non æstimatur pecūia.sed temporalia,quæ ex beneficio percipiūtur sic.nā beneficii prouentus locari possunt.c.vestra.de locat.& vendi.ca.1.& 2.ne prælati vices suas. Sic tenet expresse Ancha.in cle.vna 4.oppo.de concess.præbend.

tur,alioqui literæ nominationis huiusmodi eo ipso nullæ sint, & esse censeantur. Si quis vero ex dictis qualificatis grduatis simplicibus, aut nominatis [i] tempore vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantis

expectare debet, videlicet cuius erat capax tempore impetrationis. & sic tempus impetrationis inspicitur. Vide an possit hic nouus intellectus conuenire ad ea quæ dicit Feli.in d.capitul. eam te. vbi tradit limitationes. vide Imol.in cle. fin.de rescrip. & quæ dico in forma mandati infra inglo.datum. ☞ Et sic intelligerem sufficete tempore vacationis esse habilem, quando nominationes non erant omnino nullæ,quia tūc quod ab initio vitiosum est,non pōt tractu temporis cōualescere.ff.de regu.iur.l.quod in initio.& regula nō firmatur illo tit.in 6. ideo si non tonsuratus, vel regularis impetrauerit noīatione ad secularia,vel aliàs inhabilis (de qbus in 4.limitatiōe dixi,in tractatu de pacifi.possessor) licet postea efficiatur habilis, tamē noīationes nō conualescunt,quia erant nullæ, sed si nominationes non erant nullæ, vt pote,quia impetrans tunc temporis cum impetrauit,non erat canonicus ad effectum obtinendi dignitatem, vel non erat dispensatus ad duo curata,& habebat vnum tempore impetrationis, si tempore vacationis inueniatur habilis,& dispēsatus,sufficeret.probatur in capitul.quod sicut de electio.vbi electio, quæ erat facta non vocato vno ex canonicis,.& sic poterat annullari, si postea canonicus cō tēptus cōsentiat. valebit.gl.in d. regula non firmatur.facit.l.per fundū.ibi nouissima demū cessione superiores oēs cōfirmabuntur. ff.de seruitu.rust.prædio.& ibi Paulus & Horia.& Innocē.in.c.cū consuetudinis.de cō suetu. Deciusi n d.l.quod in initio. & plene Angel.in disputatio.incipiēte vsurarius manifestus ✚ non enim inspicitur tempus quo actus geritur, sed tēpus quo effectus cōsumitur.§.furiosus & ibi angel.& imol.isti.q test. tuto.dari possunt.ideo si noīatus secularis es

Quid requiratur habilitas in nominato.

Tēpus vacationis inspicitur.

i ¶ Tempore vacationis.] Et sic nō inspicitur tempus datæ,sed vacationis,contra.c.si eo tempore,de rescrip.in 6.Respō.inspici tēpus datæ quo ad expressionē. Sed an habeat summam hic taxatam, inspicitur tempus vacationis,& sic intelligitur,tex.hic. ☞ Sicut si prohibeatur extero emere immobilia in tali loco, sufficit quòd sit ciuis. tempore traditionis, licet non esset tempore contractus Feli.in cap.cum adeo.colū.2.de rescript. ☜ Vltra dico inspici debere tempus datæ regulariter.capitu.eam te.& c.constitutus. de rescrip. Nec refragatur capit. ei cui. de præbend.libro.sexto. quia ibi agitur secundum docto. de habilitate impetrantis. Ego vero dico illum text.non obstare, quia etiam ibi attenditur tempus datæ. nam non potest prouideri de præbenda sacerdotali, si non fuerit id tēporis in ætate legitima: nec debet capi ibi argumentum à contrario,quod non sumitur quando tendit ad correctionem iurium. glos. singul. in verbo petere in capitul. cupientes.§. quòd si per viginti de electio. in 6. Ias. & alii in .l. prima. de offic. eius & c.sed ibidem dicitur in text.quòd aliā

Nouus intellectus c.ei.cui de pręb. in 6.

ficiatur regularis poterit in vim illarũ nominationũ regularia beneficia habere gl. ¶ illi vero in verbo. religiosis eod. tit. in prag. si in noĩationibus qualitas beneficiorũ non erat expressa secus si diceretur de seculari beneficio ad quod regularis nõ ẽ habilis. c. 2. de statu. monach. quod est notandũ, quia vidi sæpius super his dubitari. Et quid si tempore impetrationis nominationum beneficium possessum non valebat ducẽtos aureos, si postea plus minusve valuerit, vide Bar. in ca. ad aures. nu. 42. &c. i nostra. nu. 133. de rescr. Sosi. cõsil. 81. nõ est dubium. in 3. volu. & quæ dico in dicto tractatu nomina. q. 9. & quando quis debeat esse habilis, tradit Feli. in cap. cum dilectus de accusa. & in cap. post cessionem. colũ. 2. de probatio.

duas [k] obtineat præbendas [l] in cathedralibus aut metropolitanis aut [m] collegiatis, seu dignitatẽ vel prębendã vel ita tamen quod in eadem ecclesia.

k ¶ Obtineat.] Quocũque modo siue ea obtineat ratione nominationũ, gradus, mãdati, permutationis, vel per resignationẽ seu alio modo, cum hic text. loquatur simpliciter. & quia eadem ratio habet locũ quomodocunq; obtineat beneficia vsq; ad summã ducentorũ florenorũ, quia non est pauper, & nominationes inuentæ sunt vt pauperibus prouideatur, vt dixi in tracta. nomina. q. 3. etiã si haberet beneficia ex præsentatione patroni, laici eadẽ ratiõe, licet laicus nõ possit grauari nominationibus, vt habetur in ¶ præfat. iq; ordinarii supra eod.

l ¶ In cathedralibus.] Idẽ si obtineret vnam præbendã in cathedrali, & alterã in metropolitana ecclesia: vel vnã in ecclesia cathedrali, & alterã in collegiata, cũ sit eadẽ ratio idẽ ius statuetur. l. illud. ff. ad legẽ Aqui. Nota tamen quòd grauius est habere duas præbẽdas in eadẽ ecclesia, q̃ in diuersis. c. de multa, circa finẽ. de præb. & ibi dicit Panor. & alii ꝙ dispensatus ad duo beneficia vel duas præbendas nõ est dispẽsatus vt in eadẽ ecclesia habeat, & vt dicũt, sub eodem tecto. nisi hoc expressũ fuerit in dispẽsatione. Ideo sis cautus vt facias exprimere. quod est singulariter notandũ secundũ Card. in d. c. de multa versi. hoc idẽ. Nec has duas præbẽdas poterit sine dispensatione sedis apostolicæ obtinere. c. sanctorũ. 70 dist. Quæ dicatur cathedralis, declarani supra in ¶ 1. vide quæ dixi. 5. tit. proxi. in verb.

Dispẽsa. ad duo non potest duo obtinere in eadem ecclesia.

m ¶ Collegiatis.] Et si de iure omnis ecclesia cathedralis sit collegiata ca. nouit. & ca. quanto. de his quæ fiunt à præla. tamen non omnis collegiata est cathedralis. Cardin. in cle. vt hi. col. 3. in 2. q. de æta, & quali. Et dicitur ecclesia collegiata, quando plures canonici colliguntur in ea habentes commune sigillũ. c. significauit. de appel. arcã communem. l. 1. ff. quod cuiusq; vniuer. nomine. tractatũ communẽ. c. tertio. loco. de proba. Feli. in c. attendẽtes. col. 1. de præscrip. Barb. alia tradit consil. 17. præclare. col. 3. in 1. vol. Et hoc in dubio. vbi vero ex fundatione consuetudine vel priuilegio cõstat ecclesiã esse collegiatã, vel nõ, illi standũ est dictis qualitatibus circunscriptis. Nico. Milius in repertorio, in verbo ecclesia collegiata. Et hæc quandoq; dicitur cõuentalis de iure, licet nõ de cõsuetudine, quia ex cõmuni vsu loquendi conuentualis dicitur ecclesia religiosorũ. Panor. in c. edoceri. & ca. capitulum. de rescrip. ca. cum ecclesia sutrina. de cau. posses. c. nobis. de iure patro. vide glo. in cap. 1. ¶ sed quod per electiones. in verbo collegiatis. de elec. in prag. Et intellige secundũ quosdam nominatũ excludi à suis noĩationibus, etiã si illæ præbendæ nõ essent ducentorũ florenorum, quod raro euenit per glo. in prag. in verbo duas ¶ quod si quis ex dictis, quod reprobo in tract. nominationũ. q. vlti. per hũc tex. dicentẽ, quorum insimul, vel cuius fructus &c. Et per hoc verbum ibi tempore residẽtiæ, quia beneficia curata, etiam

Collegiata quę dicatur & quomodo cognoscatur

si quis non resideat dato vicario, tantum va let quantum si resideat : ideo intelligitur de residentia in præbēda facienda. Præterea suadetur ex text. horis diuinis interssendo. nam in ecclesia collegiata, si quis vult recipe re fructus præbendæ,

aliud seu alia,ⁿ bñficiũ seu bñ̃ficia, quorũ insimul, vel cuiusᵒ fructusᵖ redditus,

debet interesse horis diuinis, alioqui distri butiones nō habet.c. vno.de cleri.non residen.in 6. & sic conue nit præbendis. Probat etiam tex. interessen do. & quia text. taxauit ad ducētos florenos, vt viri literati possint commode ex eis red ditibus viuere quod non possent, si haberent duas præbēdas non ascēdentes ad dictā sum mam. Ideo si noīatus habeat duas præbēdas, quæ nō ascendant ad summā hic taxatā, po terit adhuc noīationibus vti, & idē in gra duato intellige suadente eadem ratione.

n ¶ Beneficiu.] Non dicit hic tex. quòd ob tinere debeat fructus, sufficit ergo si obti neat beneficii titulū, licet fructus primi an ni reciperentur per episcopū, vel aliū. iuxta c. si propter. de rescript. in 6. ca. præsenti. de officio ordina. ibidem. tum quia obtinet be neficiū, vt hic, tum etiam quia illa beneficia ascendunt usq; ad summam ducentorū flo renorū, quod etiam hic sufficit, ad hæc quia non residendo in præbenda, non recipit fru ctus nec distributiones quotidianas. ca. vno. de cleri. non residen. in 6. & tamē si quis ha beat duas præbendas, vel vnam, & ascendat vsq; ad summā ducentorum florenorū auri de camera, si non resideat, & sic nullos fru ctus recipiat, tamen non potest isti prouide ri vlterius in vim nominationum, vel gra dus, à fortiori quādo habet beneficiū cuius fructus recipiet post vnum annū vel duos: quia tunc nō poterit impetrare nominatio nes, vel eis vti, & acceptare beneficiū seu be neficia in vim earū. Nec obstat. c. si tibi con cesso. de præb. in 6. vbi non vacat primū be neficium per adeptionem secundi, cuius fru ctus alius recipit, quia verū est quantum ad perceptionem fructuum ipsius primi benefi cii: vacat tamen quantum ad hoc, vt postq̃ possessionem pacificam administrationis se cundi beneficii habuerit debito tempore cō feratur, alias habebit locum Lateranen. con ciliū. c. nulla. de cons cess. præben. Henric. Bouhic in. c. de mul ta col. 3. in 2. dist. de præb, & sic nihil facit contra hunc tex. vide glo. in verbo petere. in. fi. teneantur. supra eod. ✚ Item si post requisitionē & accepta tionē primi beneficii vacet aliud. poterit no minatus si dubitet primū sibi non deberi se cundū requirere, cum protestatione quod si consequatur primū non intendit secundum prosequi alias sic Nicola Milius in reperto. i verbo acceptatio. primo Archi. in ca. relatio in. fi, 21. q. prima quod etiā procedit in man datario. ✚

o ¶ Fructus.] Qui dicuntur deductis ex pensis. l. 1. C. de fructi. & litiū expens. Barb. in c. cum contra. col. 2. de pigno. & etiā pos sunt dici, qui supersunt deducto labore per sonæ. glo. vlti. l. per diuersas. C. māda. emo lumenta etiam dicūtur deductis sumptibus. cle. statutū. de electio. not. Ancha. in capit. si propter. de rescript. in 6. & sic licet qualifica tus haberet quingentas libras in beneficiis, deductis tamen oneribus nō habet quadrin gentas, poterit nominationes impetrare. & impetratis vti, per prædicta, quod est notan dum. sic dixi in tracta. nomina. q. 9. nume. 35 non tamen ponderaui hoc verbum. vide in l. frugem. ff. de verbo. significa vbi dicit glo. quòd omnis fructus est redditus, & ibi dixi, glo. & docto. in cle. 1. de reb. eccle. non alie nand. vide Ancha. in capit. pastoralis. q. 1. de dec. & Bal. nouellum. in tracta. de dote. in 6. parte. 75. priuilegio ante matrimonium.

Fructus qui dicātur emolumēta.

p ¶ Redditus.] Cuius appellatione omnes fructus continentur. glo. & doct. in c. gene rali. de electio. in 6. & eo dicitur quod singu lis annis redeat, non retro datus, vt tradit

Quid appellatione redditus veniat.

& q prouentus tempore residentiæ & horis diuinis interessendo, ad summam ducentorum florenorum auri de camera ascenderent, beneficium r in vim gradus seu nominationis huiusmodi tunc petere seu consequi

Bar.in.l.filio.ff.de liber. & posthu.& est nomē generalius q̄ fructus, quia omnes fructus consistunt in redditu, sed non econtrario, nā partus ancillarum est in redditu. l. Paulus.§. hæres.ff.de vsur.sed non est in fructu.l.in pecudum.ibidē.§. in pecudum. insti. de rerū diuisio. Specu.in titu. de locato.§.1.versicu. illud autem. Corset. in repet.capi.grandi. nume.86.de supplen. neglig.prælat.in 6.& annui redditus ad lõgum tẽpus, vel perpetui inter immobilia cōputantur, alioqui inter mobilia. cle. exiui.§. cúmque annui.de verbo.signifi. Bar.in.l.iubemus nulli.in fine princi.C.de sacro.sanct. eccle. Alexan.in.l.mouentium.ff.de verb.significa.Chassa.in cõsuetu. Burgund.in rub. des rachaptz.§.1.in princi.Et de his redditibus tradit abunde Conrad. in tract. de contractibus.q.72. & redditus est genus generalissimum: genus vero subalternum fructus, genus inferius fruges dicit Alber. in.l. frugem.ff.de verbo.significa.vbi fusius dico.

Qui sint prouent'

q ¶ Prouentus.] Est nomen magis generale, q̄ duo proxima, nam comprehendit fructus & redditus. allegatur.l. vsufructu legato, quæ parū facit.ff.de vsufruct.adduco tex. in.l.annonam.ibi, vberes prouentus.ff.de extraordina. crimi. Lucam de Penna.in.l.litibus.col.7. versicu. hæc de redditibus.C. de agrico.& censi.libr.11. ea enim quæ de multis, & iurisdictione, ac alias vndecunq; prouenīunt prouentus dicuntur.Innoc.in c.pastoralis.col.2.de donat.cap.vno.vt eccle. beneficia. quasi velit dicere hic text. quod siue nominatus habeat ducentos florenos in fructibus beneficii, siue in redditibus, vt in syluis cæduis & viuariis, siue in aliis prouentibus beneficii, etiam si in pēsione consisterēt, quód tunc beneficiū petere in vim nominationis vel gradus nō poterit, nec consequi,

differentiam inter fructus emolumentum & lucrum tradit Imol.in capit.si.hæredes.col. 1.de testa. nec obstat quód si redditus sit genus generalissimum, ergo prouentus non potest esse magis generale, quia respondeo in d.l.frugem.de verbo. significa.

r ¶ In vim gradus.] Non prohibetur ergo hic obtinere ī vim mandati, vel per nouam prouisionem, vel si alio modo sibi canonice cõferatur, q̄a postq̄ de vno negat, de alio concedere videtur.capitu.qualis.25.dist.in.glo.in ca. de multa.de præb.Imo si habens beneficia vsque ad hanc summā in vim gradus vel nominationis beneficiū non peteret, sed eidem cõferretur per ordinarium, non vacaret ipso iure, si esset compatibile cum primo, quia multa tenent facta quæ prohibentur fieri.l. patre furioso.ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & etiam quia hic non annullatur collatio illi facta, nec fit incapax ad illud beneficium ipso iure, si nullus alius nominatus aut graduatus prosequatur. In hoc ergo casu posset alius nominatus illud beneficium requirere à collatore, & prosequi: quia postquam non debetur isti nominato, ergo alteri debebitur: qui sit debitæ qualitatis, per ea quæ notantur in clement.vna.de suppl.negli. præla. Nec posset iste, cui est facta talis collatio, resignare hoc beneficium in præiudicium illius nominati, aut graduati requirentis: nec plus iuris transferre, quàm habeat.l. traditio. ff. de acquirend. rerum dominio. Bar. in. l. si vniuersæ. C. de legat. quia si iste qui habet ducentos florenos, non potest illud in vim nominationum consequi pro se, ergo etiam nec pro alio. quia hic totum negat, quod nullo modo possit consequi, alio prosequente beneficium in vim nominationum, consequeretur, si ex iure resignato alius ha-

Collatio facta nominato habēti vltra summā nō est nulla.

beret, gaudeat ergo in sinu. An possit papa iure præuentionis isti conferre vltra dictam summam? videtur quód sic, & hoc patet in rub. seque. in verbo quomodocunque. quod an sit verum, ibi examinabitur. Prohibetur tamen ab ordinario isti cōferri tam in vim gradus quàm nominationis, & etiā in vim vtriusque, in l. certi condictio. §. 1. ff. si certum petatur. & nota. docto. in l. 2. de verborum obligatio.

f nō possit. Et insuper q̄ tam graduati simplices quam nominati beneficia in mēsibus eis assignatis vacantia petere & cōsequi possint secundū propriç personæ t condecētiam u & conformitatē

f ¶ Non possit.] Ergo anteq̄ eidem sit prouisum vsque ad summam ducētorū florenorū auri de camera poterit nominatus & graduatus petere & cōsequi beneficiū licet prius haberet vnum vel duo per hūc tex. & per ca. quāuis primū. & ibi docto. de præbē. in 6. non poterit tamē alterum incōpatibile petere, nec cōsequi, non habita prius dispensatione. c. ordinarii. §. 1. de offic. ordi. in 6. & si facta acceptatione secūdi incōpatibilis obtineret dispensationem nō efficeretur habilis in præiudiciū alterius. c. quāuis de rescrip. in 6. quia dispensatio vt nunc valet non vt tunc. Præpo. & alii in legitimatione. in c. per venerabilem qui filii sint legiti. vide quæ scripsi in tracta. nomina. q. 15. nume. 34.

t ¶ Condecētiam.] Etiam si in nominationibus religiosi non exprimeretur, ad beneficia regularia, vel illius ordinis, quia verba in nominationibus posita debent intelligi secūdum qualitatem personæ, ad quam referuntur. ca. cum de beneficio. de præb. in in 6. ca. possessiones, & ibi Barb. & alii de reb. eccle. non alien. l. plenum. §. equitii. ff. de vsu. & habita. & ibi addidi alia ad hanc rem facientia. Et priuilegium censetur concessum secundum qualitatem personæ cui conceditur. l. ex militari. ff. de testa. milita. & ibi Bal. & facit dictum Ioan. Monach. in ca. cum aliquibus. de rescript. in 6. An requiratur quód sit expresse professus anteq̄ impetret nominationes, vel antequam in vim illarum prouideatur? Responde sufficere esse professum tēpore vacationis, per hūc tex. & sufficiet etiā tacita professio: quia in electionibus est statutum, vt quis debeat esse expresse professus. c. nullus de elect. in 6. & in prioratibus & administrationibus. in cle. 1. de statu monach. & ideo posset fieri collatio illi, statim post suam professionem. Fed. consil. 258. factum tale est, quidā abbas, &c. In mandatis apostolicis declaratur per legem regni, quód non debent concedi religiosis nisi professis, in ordinatio. regiis, rubr. des mādat z. art. 6. An in collationibus vel prouisionibus seu postulationibus habeat locum dictum. c. nullus. vide Ioannem And. Panormita. & alios, in cap. 2. de testa. & not. in clemen. 1. de electio. Ioan. de Selua. in tracta. de beneficio. in. 3. parte, quæstio. 51. decidentes quod non. An sufficiat quód tempore vacationis sit regularis, vel secularis, vt qualitas beneficii exposcit. vide Felinum. in cap. eam te. colum. vltima. de rescript. post glos. in verbo religiosis, in. §. illi vero. eodem titul. in pragmati. & dominum Probum in additio. ad Ioannem Monachum in cap. eum qui. de præbend. in 6. pulchre. Bald. in consil. 492. Petrus de Ferrariis? Fessa, in primo volumine.

Religiosus an debeat esse professus ante nominationes.

v ¶ Et conformitatē.] Conformitas & condecentia est, vt religiosis sancti Augustini prouideatur de beneficiis illius ordinis & religionis, & religiosis sancti Benedicti de beneficiis illius ordinis: & in ecclesiis vbi monachi gererent habitum nigrum, decet prouideri aliis deferentibus nigrum habitum. & similem, vbi est habitus albus, prouideatur ex decentia habentibus album habitum. cap. deus qui. de vit. & honesta. cleri. Nam dicitur, Non arabis in boue simul & asino, id est,

Religioso quo modo p nominationes prouideri possit.

homines diuersæ professionis in vno officio simul non sociabis. Deutero.22.c. & cap.in nona.16.q.7.facit capi.vt lex.27. quæstio.1. cle.ne in agro.¶.1.de statu monach.Deficiẽtibus tamen monachis nigris possent cõferri beneficia illius ordinis monachis albis vel canonicis, qa isti in iure æquiparantur. cap. quod dei timorẽ. de statu monach.glo. in cap.cum singula.¶. fi.de præbend.in sexto. & quia istæ religiones conueniunt omnes in tribus substantialibus regulæ de quibus in cap.cum ad monasterium.de statu.monachorum,& ista diuersitas facit potius religiones differre in qualitate accidentali, quàm in substantia.text. & ibi Barba.not. in cle.1.de elect. vide Domi. in consil.41.pro clariori.& tex. in ca.nullus. 61.dist.in.glo.in c.possessiones.de reb.eccle. non alien. ☞ Et de prælatione & præeminẽtia inter monachos sancti Benedicti & canonicos sancti Augustini,tradit plene Ioan. Baptista in suis consiliis sacro. collegiorum Bono. Paduæ & Ferra.per totum. ☜ Et an deficientibus nominatis vel graduatis regularibus, possint beneficia regularia vacantia in mẽsibus eis deputatis istis secularibus cõferri?quod non,probatur in hoc tex. & in c. cum de beneficio.de præben. in.6.vbi status beneficii non potest immutari, nisi omnino deficerent religiosi, tũc secularibus dari possent, & requireretur quod essent qualificati per tex.& ibi no.in cle.1.de rebus eccle. non alienand. quia necessitas non habet legem. c.si quis propter.de fur.l.vna.ff.de officio cõsul.& necessitas facit licitum, quod alias nõ esset.l.2.¶.cum in eodem. & ibi glos. ff. ad.l. rhod.de iact.&.c.dilectissimis.12.q.1.Petrus gerard.singulari vltimo. vide tex. in c.inter quatuor.de religio. domi. Decium in c.cum M.c.cum in cunctis. in fi.princi. de electio. post Imol. in cle.vna. col.3. de suppl. negli.

Deficiẽtib' nominatis regularib' an secularib' cõferre possint beneficia regularia.

videlicet seculares secularia, & religiosi x regularia beneficia ecclesiastica,ita quod secularis nominatus beneficia regularia in mensibus deputatis vacãtia

præla.quæstio.6.Ioã.Dayma in proœmio supra in verbo vendicabant fol.71.

☞ x ¶ Regularia.] Dicuntur illa de quibus in fundatione dictum extitit,vt per religiosos regerentur, vel quæ consueuerũt per eos regi.glo.in.¶.idem ordo in verbo regularibus eod.titu, in prag. Io. de Selua. in tract. de beneficio in.1. parte.q.4.nume.13. ☜

✚ Idem intellige in beneficiis consuetis regi per regulares vt regularibus debeantur & consueta regi per secularibus.cap. cum de beneficio. de præben. in 6. requiruntur tamen sequẽtia antequam qualitas beneficii mutari possit.Primũ quod is qui possedit beneficium sit institutus.tex. ibi institutis & accipitur large instituti o pro collatione vel alia prouisione.Dy. in regula. prima.de regu.iur.in 6.& si de facto teneretur beneficium non haberet locum tex. glo. ibi & docto. Secundo requiritur bona fides ideo si clerici seculares contra papæ præceptum vel prohibitionem beneficium possederint regulare,non præscribunt Feli.in cap.in nostra.col.penult. de rescript.Ioh. de Selua. in tract.de benefi.in.3.parte.q.11.nu.49.dixi in.¶.1. infra de firma.& irreuocabili cõcord. stabi. quia malæfidei possessor nullo tẽpore præscribit.cap.vigilanti.de præscriptio.Tertio requiritur quod conferens eo animo & intentione conferat videlicet vt imprimat alium statum in beneficio.& ideo in collatione debet collator dicere regulari confero beneficium regulare : & seculari debet dicere confero seculare.licet non sit illius qualitatis. alioqui si daretur in commendam vel ex dispensatione possideretur, vel diceretur dependere,à monasterio aut diceretur officium regulare in beneficio seculari,tunc qualitas cõtraria nõ præscriberetur Domi. & Perus. ibidem vide Egidium bella mera. consi.41. supposito . Quarto requiritur possessio qua-

draginta annorum quando probaretur beneficium esse regulare vel econtrario vel vera qualitas: secus si contraria qualitas non probaretur. quia tunc sufficit quod fuerit vltimo possessum per secularem licet non interuenerit præscriptio ad hoc vt seculari debeatur si probaretur præscriptio hincinde, eo casu attēderetur vltimus status de rota decisio. 487. nota quod impetrāti in antiq. & decisio. 32. fuit in no. Nicola. milius in repert. in verb. beneficium. §. 23. Feder. consil. 240. salua. etiā titulum requiri consuluit Ancha. consil. 162. in quæstione, quod est valde notādum quia sepius vidi super his dubitari.

præextu cuiusuis y dispensationis apostolicæ, nec econtra z religiosus secula-

y ¶ Dispensationis.] Non excludit dispensationem apostolicam & regiā, quia nil tam naturale est quàm eo genere vnumquodque dissolui, quo ligatum est. l. nihil tam naturale est. de regu. iur. ff. & omnis res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur. cap. 1. de reg. iur. Posset tamen Papa dispensare vt religiosus vnius monasterii habeat beneficia in alio alterius ordinis: & ille sic dispensatus poterit beneficia in vim gradus vel nominationis obtinere, quia hic tex. tantum prohibet dispensationem in regularibus vt secularia habeant beneficia, & contra: sed nō vt regulares habeant regularia alterius etiam ordinis vide. Panor. & alios in cap. deus qui. de vit. & honest. cleri. & regulā cancel. 66. Posset etiā papa iure præuētionis regulare beneficium cōferre seculari, vt titu. proxi. infra §. declarātes, in verbo quomodocunque patet. sed dispēsare quòd nominatus secularis habeat beneficiū regulare per suas nominationes, hoc nō potest, vt hic. & dico infra titul. proximo. Nec posset dispensare circa qualificationes in text. positas, cū altera pars super contractu nō dispenset. l. 1. & 2. C. quando liceat ab emptio. disced. & sic nō valeret si dispēsaret ꝙ quis posset sumere nominationes sine studio, vel post biēnium, vel sine gradu.

Papa quo posset super religiosis dispēsare.

Super qualificationib⁹ papa nō dispēsat

☞ ¶ Idem si papa vellet afficere aliqua beneficia graduatorum vel nominatorum: vt pote, si cedētibus vel decedentibus duobus canonicis papa statuerit, vt illorum præbendæ conferrentur cantoribus, seu aliis non qualificatis, nam si præbendæ primæ vacent in mensibus qualificatorum debebuntur non obstante statuto vel tali dispositione qualificatis, quia postquam papa non potest tollere in totum beneficia qualificatorū, sic nec pro parte, nisi iure præuentionis prout sibi retinuit. in §. declarantes, infra titu. proximo. & quia hoc videtur ordinasse sine præiudicio qualificatorum. ca. quāuis de rescrip. in. 6. & sua dispositio sortietur effectum quando vacabunt alio tempore non affecto dictis qualificatis. ☜ An monachus professus in vno monasterio, si ad aliud trāseat, debeat ibi professionem facere nouam? quod sic, probatur in capi. abbate S. Syluani. & ibi Panor. in 4. not. de verbo. significa. & consi. 96. cū ad aures. in fi. volu. 1. quod est verum quando diuersæ sunt regulæ, & vt monachus dicatur secundi monasterii: secus quo ad substantiā regulæ. Decius in cap. præterea. de præbend. ☞ Et an valeat permutatio facta de beneficio vnius monasterii cum alio, alterius monasterii, quod nō coram ordinario sine translatione, notatur in c. 1. in fi. de priuileg. lib. 6. hoc nuncupatim tradit Collecta. in c. Ioannes in fi. de regula. sed corā papa secus, quia translatio videtur per papā fieri, licet nō petatur, si appareat ex supplicatione, quod alterius monasterii sit religiosus, vt est regula cancella. de translatio. religiosorū incipient. Item si regularis regu. 66. ☜ De dispensatione vide quæ dico in glo. dispensationum, infra in forma manda. apostoli.

Professionē nouā facere an teneatur monach⁹ ad aliud monasteriū trāslatus

☞ z ¶ Religiosus.] Et sic religiosus potest obtinere nominationes, debet tamen antequam adeat studia generalia habere facultatem à suo prælato, cum consilio sui conuen-

Religiosus a quo debet habere facultatē eundi ad studia.

tus,vel maioris partis ipsius text.in ca.2.ne cleri vel monach.in 6. Aufre. indecis. Tho losa.q.270. Item an valeat &c.& in constitutio.benedictinis.c.6.de studiis,licet de cōsuetudine solus abbas missionem præstet & facultatem:qui si sine causa recuset monacho docili, facultatē hanc dare poterit epi scopus.arg.c. nullus. de iure patro.Io. An. & alii in d.c.2.& si si ne licētia ad studia se transtulerit,est excōmunicatus, nec poterit gradū sumere, tū quia pro mortuo habetur. c.2.& ibi doct.de maiori.Ias.in repe.l.si quis pro eo.ff. de vsucapio.tum etiā quia excōmunicatus dicitur infamis.glo.in c.1.quo tēpore miles.c.infames.6.q.1.Roma.sing.675.& 688.Ideo ad dignitates aspirare prohibetur Regula infamibus.de regul.iur. in 6. & quia hæretico cōparatur.glo. in cap.fin.de pœnis in 6. & quia est prohibitus à communione hominum.c.2.&c. exceptionē. de exceptio. c.excōmunicatos.11.q.3.Bar.& alii in prima constit.Cod. & Petrus de Lesnauder. in opusculo de doct.in.1. parte.q. 18. Et eo casu non poterit nominationes impetrare, cū rescriptum ab excommunicato impetratū nō valeat.c.ab excommunicato de rescrip.in 6. Si vero facultatem studendi extra monasterium habuerit à suo prælato, tunc & nominationes sine alia licētia habere poterit,quia ista videntur concessa in consequentiam:c. præterea.de offic. de lega.l. 2.ff. de iurisdict. omnium iudi. & ibi nota. nam Spurius legitimatus per papam potest doctor fieri, & ad alias dignitates admitti, per quas nulli fit præiudicium , secus in aliis.Cardi.in prooemio.clemen.Ioannes.q.3.in prin . Puto etiā quòd si sine facultate studeret,postea habita absolutione à suo prælato, tempus illud studii factū sine licentia proderit,quia per absolutionē reponitur in illo statu , qui ab origine naturæ inhærebat: ideo actus cōualescit. .l.filio cui pater .ff. de liber. & posthu. l. qui appollonios de hæred.instit. Facit quod notat Bar.in.l.cum vir.colum. 3. de vsucap. & Panor.in ca.cum ex officiis.col.pen.de præscriptio. an monachus electus ad prioratū non curatū nec collegiatū,nec habētē curā animarū, sed ad simplicē & regularem & eiusdē monasterii desinat esse sub obedientia & iurisdictione abbatis? quod nō concludit Ias.cōsil. 77. præsupponitur.in 1. volu.vide Bonif.in cle.ne in agro.4.ad hæc. de statu monach.& glo.in ca. de monachis. 16.q.1.& an postquā renunciat primo monasterio remaneat monachus primi monasterii quo ad suffragia & alia, vide per Petr. de Perus.in tract.de mutatio.status persona.q. 2.&.3.& glos.in verbo. eligāt.in 4. 1.de electio in prag.

ria beneficia petere,aut consequi minime possint. Quodq; beneficia simpliciter vel ex causa a permutationis in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis nō sint

Monachus habēs prioratū an desinat esse sub obediētia abbatis.

a ¶ Permutationis.] Nisi fieret in fraudem nominatorum vel graduatorum , quia tunc illa beneficia licite conferuntur nominatis vel graduatis, cū resignatio teneat , & quia resignantes non fuerunt vsi beneficio iuris, sed in fraudem legis . & sic non habet locum cle. vna de rer.permuta.ibi , ne concessione iuris.& ibi hoc tenet glos.facit capit.cum vniuersorum.eodem titu.&.l.auxilium.in fine.ff.de minoribus. Idem si resignans ante viginti dies moriatur,si nō fuerit derogatū regulæ de xx.diebus vt dixi supra eod.in.4.præfatiq; ordinarii in verbo vacare. Idem si resignarem meum beneficium vt tuus nepos haberet illud, & tu resignares tuū vt ego illud haberē, quia ista resignatio est symoniaca.Cardin.& alii in dict. clem.vna.facit.c.ex parte.1.de offi,deleg. In nocen.in c.cū vniuersorum. de rer. permuta. Multas congererem hic quæstiones de permutatione,sed propriā materiam profes-

Beneficiū in fraudē permutatiū nominatis debetur.

quor.& bene multa licet videre in tract.per mutationis benefic.& per doct.in locis ordinarijs de rerum permutatio. Notandum est tamen quòd in permutatiõe beneficiorũ requiruntur sequentia. Primum, quòd resignentur beneficia.c. vno de rer.permutatio.in 6. Secundum, quòd interueniat collatio beneficiorum resignatorum causa permutationis.c.iter.de præbẽ. Tertium, quòd episcopus vel alius superior auctoritatẽ præstet.c.quæsitum .de rerum permuta. Quartum, consensus illorũ ad quos spectat collatio, electio vel præsentatio.glo.in clem.vna eodem titulo. Quintum, consensus permutare volentium.capit. 1.ibi, communi consensu, de rer. permuta. Petrus de Vbal.in tracta. de permuta. benefic.q.4.num. 42. Vltimum requiritur quòd permutentur spiritualia cum spiritualibus, & ius in re, cum iure in re, non cum iure ad rem.Federicus in tract. de permuta.benefic. q.13.allego text.in c.fina. de rer.permuta.& Hostien.in summa illius titu.§.quid potest permutari. ☞ Et in hac permutatione debet episcopus diligenter inquirere, si versetur vtilitas ecclesiarum permutatarum, vel necessitas.c.scias.7.q.1. & debet conuocare patronos,si ecclesia habeat,& omnes,quorũ interesse potest,ad illam inquisitionem,& si repererit permutationem vtilem, vel necessariam,præstabit consensum,& auctoritatẽ, pro qua semper præsumitur, & quod recte fuerit accommodata. Inno.in c.innotuit.de eo qui furtiue ordines recepit.refert. Anch. consil,279.quæstio. Calder.consil.2. rub.de rerum permuta.& consil.4. ibidem dicit an succurratur alteri permutanti,si fuerit læsus vltra dimidiã. + quod non. concludit Antho. de Burgos in c.cum causam. 22. limita. col.penult.de empt.i.quia titulus ven.habetur à superiore non à parte Anch.ibidem &

Sex requisita in permutatione beneficiorum.

[b] affecta nec debita, sed ex causa permutationis cum permutantibus duntaxat,simpliciter vero [c] vacãtia beneficia huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios libere cõferri possint

Imola. + & Probus in additio.ad Ioan.Monachum in cap.2.de renunciа.in 6. & ad episcopum spectat admittere permutationes & non ad inferiorem.capitulo quæsitum de, rerum permuta. an capitulum ecclesiæ collegiatæ possit hoc præscribere, quod non, cõcludit Egidius bella mera cõsil. vigesimoseptimo. verũ. ☜

☞ ¶ b Affecta.] Dicuntur beneficia ratione litis.cle.prima. vt lite penden. & commendæ.cap.nemo.de elect.in sexto, & ratione expectantis,qui acceptauit, & non fecit sibi prouideri, & vbi papa apposuit manum etiam si moriatur.not.in cap.tibi qui. de rescrip.in sexto,Prouinciale fol.56. Panor. & alii in ca.inter dilectos de excessi.prælat.sed hoc iure non vtimur in Francia quo ad vltimum. ☜ + & etiam afficitur beneficium ratione reseruationis quando papa reseruat suæ collation c.tibi qui de rescript.in 6.item ratione decreti. c.dudũ de præb.in 6.& quãdo confertur canonicatus c.si postq̃ +

Affecta beneficia quando dicatur.

☞ c ¶ Vacantia.] Non fraudulenter, quia quando fit permutatio in fraudem graduatorum, vel nominatorũ,seu resignatio in fraudem antiquioris nominati, tunc debetur eisdem, non vero facientibus fraudem, vt supra dixi in glo.permutationis. Quæro quando dicatur fieri in fraudem? Respõ. Fraus & dolus ex coniecturis probantur.l.dolum. C. de dolo.l.quia autem.§.non simpliciter.ibi,si modo nulla collusionis suspicio.religionem prætoris instruxerit. ff. si quis omissa causa testa.ideo videndæ sunt coniecturæ,ex quibus probantur.

Coniecturæ ad probãdã fraudem in beneficiis.

¶ Prima est,quando aliquis graui infirmitate detentus permutat beneficia in mensibus graduatorum, vel iuxta, & postea in illis mẽsibus ante viginti dies vacat, vel in mensibus nominatorũ.l.filiæ.ff.solu. matri.& dicitur grauis infirmitas,quando ex ea moritur,

vel quando per medicos, vel cõmuniter ab hos reputabatur moritur9 ex illo morbo. Alber. in d.l. filiæ. & ista grauis infirmitas debet allegari, & probari, & quod fuerit tempore resignationis & permutationis, alioqui nõ prodest. Ancha. cõsil. 385. licet pridie in fine & consil. 388. in casu. col. 2. & sequen.

¶ Secunda coniectura est, quando consanguineus cum cõsanguineo, vel magnus amicus cum amico permutat in præstituto tempore: quia præsumitur ꝗ caro & sanguis reuelet illam permutationẽ, vel magna amicitia. c. graue. de præb. de rota decisio. 361. not. præsumitur. in antiq. not. Ias. in simil. in. l. exigendi. C. de procura. Ancha. consi. 385. licet pridie, in fin.

¶ Tertia coniectura est, quando quis permutat pingue beneficiũ cum tenui, tũc inæqualitas fraudem præsumere facit. l. spadonem. §. fi. & ibi not. Bal. ff. de excusa. tutor. c, quia verisimile. & ibi Card. Panor. & Feli. de præsumptio. quia nulla ratio hoc verisimile reddit, vt quisquam beneficium multis forte expensis & laboribus acquisitum, quo sustẽtari debet facile sine magna causa sua spõte resignet. tex. in capit. super hoc, de renuncia. ex nimia enim liberalitate præsumitur fraus. l. omnes. §. Lucius. ff. quæ in fraud. credi. facit. l. ex morte. cum seq. & authen. ibi posita, C. de pact. couuent.

¶ Quarta coniectura assumitur ratione temporis. l. omnes. §. fin. ff. quæ in fraudẽ cred. vt quando tempore præstituto seu circa resignatur, & postea beneficium vacat tempore præstituto graduatis, vel nominatis.

¶ Quinta, quando resignatio fit clam, & dicitur notario & testibus, vt teneant eam secretam. Barb. consil. 60. præclare. colũ. 3. in 4. volum. Bar. in. l. in fraudem. in princi. ff. de his quib. indignis. Decius in. l. quo tutela. §. clam. de reg. iur. quia qui male agit, odit lucem, ne manifestentur opera eius, vt est in euangelio. & in c. consulit. de offi. deleg,

¶ Sexta est, quando resignans esset valde senex, ita quòd non esset spes vt excederet mẽ sem qualificatis præstitutum. glos. in c. fi. de renuncia. in 6. nam senectus per se morbus est teste Cicerone de Senectute, & parũ viuere præsumitur. l. hæreditatũ. ff. ad. l. falcid. Ideo forte facilius est admittẽda resignatio ægri, ꝙ̃ senis. senio enim confractus præsumitur cito liberare ecclesiam. quia antiquitas & senectus sunt prænuncia mortis. Archi. in c. nihil. 2. col. 7. q. 1. per tex. in ca. illud 13. q. 2. sed ægroti & infirmi diutius solent aliquando viuere quã senes, secundum eum, quia proximus morti pro mortuo habetur. arg. l. penult. ff. de testa. milit. Ancha. consil. 430. fuisset. col. 2.

¶ Septima, quando quis resignaret tempore pestis in domo resignantis iam existentis, quia habetur ac si tempore infirmitatis resignaret, cum prope sit contagionis ratione, argu. l. si quis fumo. ff. ad. l. Aquil. l. præsens: de procurat. de Ripa in tracta. de peste. in princ.

¶ Octaua coniectura est, multiplicitas renunciationum. nã hoc ostendit omnino vel se priuare graduatum, aut nominatum, seu alium expectantem. argu. ca. semel malus. de reg. iur. in 6. & ex multis clausulis positis in fauorẽ vsurarii præsumitur contractus vsurarius. Card. in cle. vna. de vsur. §. cæterum. col. 2. Cepola in tracta. de simula. contractuũ. 14. præsumptio.

¶ Nona coniectura est, quando resignans dicit promissiones sibi factas adimpleri, tũc præsumitur ꝗ nõ intendebat resignare, nisi mediantibus illis promissionibus. Barb. cõsi. 60. praclare. col. 3. volu. 4. & illa rasignatio præsumitur symoniaca.

¶ Decima coniectura est quando beneficiũ postea per mortem vacans confertur ei, qui resignauit tenue beneficium durante infirmitate illius, qui habebat opimum beneficium, quia fraus ex actuũ sequela præsumitur. Bal. in capit. dudum. 2. col. 2. de elect. vel quando confertur suo cõsanguineo. ca. 2. de.

renuncia.in 6.vel quando confertur etiã alteri,data pensione resignanti beneficiũ modici valoris,quia tunc est eadẽ ratio per tex. in c.in nostra.de rescript.

¶ Vndecima est quando inimicus mandatarii, vel expectantis resignat beneficium tenue, licet non speret aliud sibi conferri,etiã si nullus sit infirmus. glos.& doct.in d.ca.2. cum sit eadem ratio ergo erit eadem iuris decisio.l.illud.ff.ad.l. Aquil.facit tex. in ca.nobis de.symonia.

¶ Duodecima, quando procurator resignat alio modo,q̃ esset constitutus,vt si erat constitutus ad resignandum causa permutationis,& procurator resignat simpliciter, tunc non nocet constituenti, quia actus agentiũ non debent operari vltra eorum intentionẽ l.non omnis. ff. si cert peta. & non intendit pars resignare nisi sic, quod probat clausula, non aliter,nec alio modo, quæ solet poni in instrumentis procurationum, de qua Soci. consil.251.col.4.in 2.volumine.

¶ Vltima conectura est, quando subditus collatoris renunciat beneficium decem solidorum, vel aliud modici emolumenti, quia hoc præsumitur facere in fraudem expectantis instigatus per collatorem,etiam si nullus sit infirmus,per ea quæ not.per illũ tex. in c. super hoc.de renuncia.& not. in.l.1.ff.de publica. & hæ sunt præsumptiones vltra. 230. traditas per Lucã de Pẽna.in.l.quẽadmodũ. C.de agrico.& censit. lib.11.quæ huic rei parum accommodæ sunt.

Quot cõiecturę sufficiãt ad iudicãdũ. ¶ Notandum est,quòd vna coniectura istarum non sufficit ad iudicandum, sed plures sic ex quibus iudex possit animum suum ad iudicandum informare.cap.in præsentia. de renuncia. & facta informatione fraudis, & probatione, vtrunque beneficium debebitur qualificatis.per dictum c.fina.postquam vacauerunt in tempore illis stato, & paria sunt non facere permutationem, vel minus legitime.l. quotiens.ff. qui satisda. cogan.& quanuis expectans non perdat suam gratiã, vt in nominationibus est videre, tamen adhuc habebit locum decisio.dicti.capitu.2.& per ea quæ supradicta sunt.quia quando duæ rationes sunt in vna lege,tunc vna cessante non cessat lex.§.affinitatis instit.de nupt.sed in dicto cap.fina.est duplex ratio, prima, vt obuietur fraudibus, secunda, ne expectans sua gratia priuetur.si nõ priuetur sua gratia, tamen eo quòd est facta in fraudem, nõ valebit:aliàs dolus prodesset, contra iura.capit. ex tenore.de rescript.& ius pararet viã fraudibus,quibus maxime obuiat.ca.sedes.de rescrip.l.conuenire.ff.de pact.dota. sic expressim cõsuluit Barb.consil.11. scripsit. colum. 15.nu.16.in.1.volu. licet multi contra teneant.in dicto cap.2.Ista tamen est verior: nã permutatio facta in fraudem illorum, qui debent vocari,non valet.Calder.consi.2.de rerum permu. nec permutatio facta in fraudẽ illius,qui debet optare.iuxta cap.fina.de consuet.in.6. impedit optionem,vt pulchre cõsulit Barb.cõsi.60. præclare.col.2. in 4.volumine.

Cõiecturę fraudis quomodo excusari possint. ¶ Quæro quomodo excusentur istæ coniecturæ? Respon.primo,si resignatio fuerit facta coram papa, qui in beneficiis habet plenissimã potestatem.cap.2.de præb.in 6.cle.1. vt lite penden. intellige quando omnes illæ coniecturæ sunt expressæ coram papa, & in supplicatione,alioqui censetur circũuentus, nec sua valebit prouisio, quia non intendit conferre.argu.l.mater.ff.de inoff. testa. nec purgatur vitium ignoratum.l.sequitur.§. Labeo.ff.de vsucapio.l.seruus.de bono possess. & sic concludit Oldra. consil. 324. factum. col.3.& seq. vbi decidit resignationem fraudulentam in curia factam nõ valere, & ideo ordinarius poterit conferre illud beneficiũ, licet in curia vacauerit, quia dignus est pœna,qui circunuenit conscientiam papæ.l. fi. C.de his qui à non domi.manu.& maculam quam ignorat papa,quod non intendat tollere, allegatur d.l.mater.& ca.primum.de cõsti.in 6.sic consuluit de Bella mera consi.32.

pro introductione.col.penul. & Ioh.Bapt.in consil. sacro.colleg.col.pe. in consil. Bono. vbi dicit indultum non extendi ad ea, in qui bus papa non præsumitur habere scientiam. allegat Bald.in.l.fina.C.senten.rescind.non posse.col.2.

¶ Item, sicut necesse est facere mentionem de expectante.cap.ex parte.1.de offic.delega. sic oportet exprimere quod beneficium vacauit in mẽsibus qualificatorum, qui firmius ius habent, quàm expectantes, & non solum facti mentio est habenda: sed & modus facti exprimi debet.l.precibus.C.de impube. glo. in ca.dilectus filius abbas.de rescrip.Et quãuis papa retineat sibi collationẽ beneficiorũ iure præuentionis, quocunque modo qualificatorum, in rubr.sequen.non tamen sibi retinuit, vt in fraudem nominatorum & graduatorum conferat, ergo hoc non intendit: & si faciat, est circunuentus, quia contra sua concordata non intendit venire, vt is ipse attestatur.in rubr.de firma.& irreuoca.concordata.stabili.infra.

¶ Imo si facta resignatione in partibus, & admissa, papa iterum conferat derogãdo illi regulæ de viginti diebus nõ valebit hæc fraudulẽta collatio, minus valebit derogatio per prædicta & per consilium Oldra.324.iam allegatum, quia nec iure præuẽtionis confert, nec vitiũ ignoratũ tollit, licet videatur subtiliter factũ, tamẽ nihil prodest. Idem in collatione legati facta post resignationẽ admissam per ordinariũ cum derogatione regulæ de viginti diebus, quæ cum beneficium non vacaret, non potuit fraudulenter ius qualificatis tollere, & sic limitatur glo.in verbo vacare.in ❧ prafatique ordinarii. supra eod.& his fraudibus totis (vt aiunt) neruis est obuiandum.l.in fundo.ff.de rei vendica.

¶ Secundo, vitatur coniectura fraudis, quando beneficium opimum habebat curam onerosam, vel aliud onus, cui non erat permutans par. vtpote, quia erat senex, & beneficium modici valoris paruum onus habebat, vel persona illa erat vtilior in alio loco. cap. scias.7. quæstio.1. Ancha. consil.279. quæstio proponitur.

¶ Tertio, excusatur quãdo in beneficio non poterat secure morari propter inimicos ibidem habitãtes, vel aliàs: nam tunc inæqualitas beneficii excusat.cap.ad supplicationem. de renunciatio.capitulo, pastoralis.7.q.1. Panormitanus & Felinus in capitulo, quia veri simile de præsumptio.

¶ Quarto, quando aer ibi non erat salubris, quia forte nimis calidus in æstate. cap. dilecti.in fine.de dolo.Cepola i tract. de seruit. rusti.prædio. rubric.de aere. vbi dicit magis æstimari fundum propter cæli tẽperiem: & etiam beneficium, quando est in loco amœno, & delectabili, teste Ancha. consil.388.in casu.col.2.

¶ Quinto, quando beneficium tenue erat in patria cedentis, beneficium opimũ non, quia patria sua induxit eum ad permutãdum, etiã cum modico, cum sit cuilibet dulcissima.l. qui habebat.in princi.ff.de lega.3.& impium est cuilibet suam patriam relinquere. glo.in l.vna.C. si curialis relicta ciuitate.rus habitare maluerit.lib.10. & ibi patruus meus Rebuffus, & patria originis semper reputatur esse maior.glo.in.l.fi. C. de seruis exportãd. quam sequitur Bald.in.l.executorem.nu.30. C.de executio.rei iud.

¶ Sexto, quando beneficium modici valoris fuit possessum diu per illos de consanguinitate, vel per eos fuerit fundatum, nam affectio præsumitur ad res maiorum.l. si in emptione.ff. de minor.l.1.❧ sed si rem.siquid in fraud.patro. Cepola in d.tract.de simula.cõtract.15.præsumptio.

¶ Septimo, quando beneficium leuis valoris est intra ciuitatẽ opulentã. beneficiũ magni valoris est ruri, tũc excusabitur fraus, si ille qui vult habitare in ciuitate, poterat in ciuitate lucrari, vtpote quia doctus, & poterat cõsulere, vel aliam vtilitatẽ facere, & etiam quia dicitur, beati qui habitant vrbes.l.2.ff.

de nũdinis.noiebat esse ruri subditus, vt omnibus armigeris gallinas præberet.

¶ Octauo,quãdo tenue beneficium habebat dignitatem, & is qui habebat, pingue erat. Thraso miles gloriosus, vel nobilis, volens habere honores, vel volebat esse iudex delegatus.iuxta c.statutum.in princ.de rescript.in 6. vide Lucam de penna in.l. quemadmodum.C.de agricol.& censit.lib.11.alias fraudis cõiecturas in beneficiis cum infinitæ sint omitto.

¶ Statuimus [a] quoq; q.

¶ Vltimo,tenere debemus [illegible], quòd si resignans receperit fructus post resignationem etiam nomine alterius, cum nullo iure recipiat,tenetur eos restituere: secus si tantũ cõstituerit procuratores ad resignandum, quia tũc antequam eidem notificetur resignatio, facit fructus suos etiam in conscientia, quia potest præsumere,quòd superior noluit resignationem admittere,vel procurator nõ resignauit,vel pars noluit.argu.l. sed & socius ✠.si absenti.ff. pro socio. Probus in addi.ad Monachum in d.ca.2.nume.30.Sic ergo interpretabor hæc concordata,vt non possint reprehendi.vt dicit tex.in.l.Saluius.ff.de lega.præstan.quem notat Sosi. consil.121.col. 2.in 1.volu.quod statuta debent interpretari,vt non possint à sapiente reprehendi.

a ¶ Quoque.] Accipitur pro etiam.text.in l.Labeo. & ibi Bar. & Ias.ff.de pact.l..seruũ. quoque.de procura.Bar.in.l.fina.col.1.de eo quod certo lo. ✛ Ias.in.l.iusiurandum quod ex conuentione.✠.fina.col.1.ff.de iureiur.vbi dicit naturam huius dictionis esse, quod eadem qualitas sit in casu isto quæ in præcedẽte,sed hoc satis declarant verba sequẽtia ibi modo præmisso &c.✛ Aliquãdo continuatiue ponitur.c.quorũdã. & ibi Archi.col.2. de elect.in 6.c.ex eo ✠.vlt.ibidẽ. vult dicere hic tex.quòd nõ solũ beneficia debẽt cõferri, vt supra dictũ est ,sed etiã parochiales ecclesiæ debẽt conferri,.vt hic:nam hæc dictio significat similitudinem, quòd idem sit in casu sequenti , quod in præcedenti. Gomes.in ✠. in personam.col.2.nu.6.insti.de actio. ✛

¶ parochiales ecclesiæ

b ¶ Parochiales ecclesiæ.] Parochiales ecclesiæ dicũtur quæ habent parochiã ad eius curã deputatã,& territoriũ limitatũ. Archi. in cap. licet canõ. col.2.de elec.in 6. Nico . Milius in repertorio, in verbo ecclesia.parochialis dicitur à parochia eis deputata.c. ecclesias.13. q.1.quæ dicitur partitio curæ: quia rector ecclesiæ habet curam totius populi intra illos limites congregati, vnde dicitur regere populum.capi.1.de capel.monach. Et sic parochia est locus in quo degit populus alicui ecclesiæ deputatus.Ex quo infertur, quòd si sit aliqua ecclesia ruralis,& ad eam de nouo veniant homines ad illic habitandum, non dicetur tamen parochialis ecclesia si non habeat certum territoriũ deputatum, licet possit dici ecclesia curata.Cardi.in cle. vna.q.5. de offic.vica.& cle.1.de præben.& sic omnis ecclesia parochialis habet curam animarum vt plurimum, sed non omne beneficium curatũ dicetur ecclesia parochialis.Ioan. And. & alii in capit.super eo.de præbend.in 6. Et ad probandum ecclesiam esse parochialem primo est necesse quòd habeat locum certis finibus constitutum in quo degat populus illi ecclesiæ deputatus secundum Roma.consil.356.circa primum.col.1. vbi tradit in quo consistat ius parochiæ. & docto. in rubr. de parochi. Alexand.consil.74.viso.in 4.volu. & etiam requiritur auctoritas superioris cõstituentis eam parochialem.capit.nullus.16. quæst.7.Et.cap.sicut.de excessi.præla. Egid. de bella mera in consil.38. supposito. colũ.2. cum sequen.Barba.consi.17.præclare.col.5. in.1. volu. Quis dicatur parochianus, ponit Frede.consil.254.quæstio subsequens. quem sequitur Panormita.in cap.in nostra col.penult.& in repet.cap. extirpanda.✠. qui vero. de præbend. & ibi dixi hoc anno interpretando illum ✠.& totum titulum.vbi dixi esse

Parochiales ecclesię quę dicatur.

Quid sit parochia.

Ecclesia parochialis quo modo probatur.

illum qui de facto habitat in aliqua parochia animo manēdi, ita quòd sit vere translatus, non iuris fictione, siue audierit ibi diuina, siue non. cap. primo. distinctio. 18. cap. si quis translatus. 22. quæstio. 1. ca. 3. de sepult. in. 6. capi. vt dominicis. & ca. fi. de parochi. Alia multa dixi quæ hic non repeto. Nota tamen vnum singul. quòd si pater meus vel alius impetret ecclesiam parochialem pro me ignorante, & retinet bullas per annum, ideo non sum promotus, illa ecclesia non vacat, per text. in. capit. commissa. de electio. in 6. & ibi Domi. in ✠ annus. hoc expresse tradit ponderando ibi text. dum dicit, tibi non currit, si promoueri iusto impedimento detentus infra tempus huiusmodi nequiuisti quia licet pater potuerit mihi filio acquirere, non tamen acquisitum renunciare, argu. cap. si tibi absenti. de præbend. in 6. & not. per docto. contra Bart. ibi in. l. qui Romæ ✠ flauius. in fi. ff. de verbo. obliga. vbi donans Titio vt post mortem acquiratur Caio, non potest reuocare vt non acquiratur Caio, per. l. quotiens. C. de dona. quæ sub modo. sic consuluit Deci. consi. 58. & ista est communis, teste Benedicto, secūdum quam fuit prolatum arrestum Burdegalæ in repet. cap. Raynutius. in verbo si absque. 2. in substitutione fideicommiss. nume. 23. cum sequēti. de testamentis.

Ecclesia parochia in quādo nō vacat p nō promotionē

[c] in ciuitatibus aut [d] villis muratis existentes, [e] non

c ¶ In ciuitatibus.] Ciuitas dicitur quæ habet episcopum teste Bar. in extrauag. qui sint rebelles, in verbo Lombardiæ. quem si inter fecerit, eo priuatur. c. ita nos, 25. q. 2. Alexan. in. l. 2. ff. de verb. sig. in additio. ad Bar. & constituitur ciuitas auctoritate principis expresse vel tacite hoc agentis vt sit ciuitas, & habeat priuilegia ciuitatis. & etiam sine auctoritate superioris constitui potest, cum sit de iure gentium. patruus meus Rebuffius, & Platea, in. l. vna. C. de metropo. berito. lib. 11. Fel. & alii in c. Rodulphus. de rescrip. Geminianus & cæteri in c. si ciuitas. de senten. excō.

Ciuitas i ter fici ds episco pōro pri uatur, & quomodo cōstituatur ci uitas.

in 6. Leges in ciuitatibus docendæ sunt. in procœ. ff. ✠ hæc autem tria. Sex requisita ad gubernationem ciuitatis tradit Ioā. de selua in tract. de benefi. q. 5. primæ partis. nu. 6. Quid veniat eius appellatione, Alber. in tracta. sta tutorū, in. 2. parte. q.. 176. & Iacob. de bello visu in ✠ illud in authen. quib. mod. na tu. effici sui collat. sexta. Et in ciuitate construenda de nouo requisita ponit Lucas de penna in. l. fina. colum. 3. C. de quibus muneribus. lib. 10. Et an si verberetur ciuis, possit ciuitas bellum ob hoc indicere, tradit Lucas in. l. secunda. C. de apparito. proconsu. & lega. libr. duodecimo. & quādo obligetur ciuitas per procuratores vel per syndicos eius, not. Bart. & alii in. l. ciuitas. ff. si cer. peta.

d ¶ Villis muratis.] Villa murata secundum consuetum loquendi modum in Francia, dicitur locus muris circundatus, in quo frequentissimus est populus ibi habitās. glo. in eo. verbo in pragmatica. Et hic accipitur generaliter, quasi text. velit dicere, quod nedum parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus magnis conferri debent graduatis, vel aliis qualificatis, verū etiam quæ existunt in aliis villis muratis, & sic in singulis villis muratis, vide quæ dico in tract. nomina. q. 16. vbi trado regulam cum amplia. & limitatio. Et hæ ecclesiæ debent conferri qualificatis, etiā si nouis muris sint circundatæ. Feli, in c. Rodulphus. col. 1. de rescript. vbi dicit quod ecclesia ruralis de nouo muris circundata debetur impetranti beneficiū in villa murata, vel in ciuitate. Bar. in. l. secunda. ff. de verborum significatione.

Villa murata quę dicatur.

e ¶ Non.] Diuersitas magna est inter verba huius tex. & verba prag. nam in prag. erat oratio affirmatiua, hic negatiua, quæ totum negat: & plus negat, quām affirmatiua affirmet. tex. in. l. si sic stipulatus. & ibi Iaf. no. ff. de verbo. oblig. glo. in. l. hoc genus. ff. de condit. & demonstra. quam notat Cepola in tra

ctatu de serui.vrb.prædio.cap.35. glo.in ca. cum dilectus.in verbo,à suspensis.de cõsue. Decius in.l.in eo.in princ.nume.9.ff.de reg. iur.& fortior est prohibitio legis prohibitiuæ quàm permissiuæ.l.3.§.liberti.& ibi Bar. ff.de suspec.tuto. Decius in ca.nam concupiscentiam.3.nota. de consti tu.in prima lectura. Et quamuis hic non repetatur clausula decreti,tamen collatio in contrarium facta est nulla prosequente qualificato,quia non est dubiũ,ea quæ cõtra legem fiunt, pro infectis haberi.l non dubium.C.de legi.& infra de firma & irreuoca.cõcor.stabil.ponitur clausula decreti,vbi licet videre.Etiam si fuerint collatæ per viã resignationis vel subrogationis,quia hic omnino prohibetur collatio aliis faciẽda quàm qualificatis,vt infra patet.& idem si per viã permutationis, cùm alii sint omnino incapaces extantibus qualificatis,vt hic patet,quia hæc constitutio est introducta partim in fauorem graduatorum,partim in fauorem populi,qui est magis capax in ciuitatibus & villis muratis,quàm in municipiis.c.statutum. in princ.de rescrip.in 6.glo.in.§.in ecclesiis. eod.titu.in pragma.

Ecclesia parochialis de qua hic nõpotest p mutari cum non gradua to.

[f] nisi [g] personis

Dictio nisi quomodo accipiatur.

f ¶ Nisi.] Hæc dictio,quia præcedit oratio negatiua, ponit illud quod negatũ est in præcedenti,vt est tex.& ibi Bar.& alii in.l.actione.C.de transact.quasi velit hic tex.dicere, beneficia ciuitatum & villarum muratarum non conferantur nisi personis qualificatis, & sic qualificatis debent conferri. Et intellige quòd non semper ponit,sed interuenientibus aliis necessariis requisitis per alias leges,vt in regula peccatum.de regu.iur.in 6. Bar.in.l.diuus.ff.de peti.hæred.licet cogitandum reliquerit Ias.in.d.l.actione. vide quod in simili not.Cuma.consi.26.cum statutum. circa fi. Nota quòd dictio nisi, negat potentiam quando oratio negatiua respicit futurum tempus.l.titia.§.fi.ff.de manu.testa. quãdo vero oratio negatiua respicit præsens tẽpus,tunc dicitur negare actum, qui actus dicuntur de præsenti, quando in esse deducuntur potentia vero respicit futura. Bar.& alii in d.l. actione. vbi licet videre fusius. vide moder. Crotum in c.1.nota.6. de cõsti.in.6. Bal.& ibi Barb.in additio. ad eum in c.vno. col.3. per quos fiat inuesti.§. sed & res.Doct.in c.præterea.2. de appel. Iacob.de bello visu.in repet.§. contrahentes.in verbo.nisi inueniantur. ibidem de fo.compe.in.6.

Personæ appellatione quid veniat.

g ¶ Personis.] Quarum appellatione venit tam vir quàm mulier.Bal.in.l.quicũque.col. 3.versic.idem si statutum.C.de seruis fugit. non ex cõceptione generum, sed ex propria natura dictionis persona.Decius in regu.fœminæ.in fi.princ.ff.de reg.iur. hic tamen nõ comprehenditur mulier, quia non potest habere qualitates hic requisitas, ideo tantũ masculos comprehendit,nec omnes,sed idoneos & qualificatos, quia persona dicitur ratio nabilis creatura. Ideo nõdum natus non est habilis.Card.in ca.2.§.cum vero.de concess. præbend.vbi dicit facere contra Brixien.episcopum qui contulit ecclesiam vacantem filio cuiusdam nondum nato, siue foret masculus,siue fœmina.Imo etiam non comprehenditur hic vniuersitas,collegium, ciuitas, municipiũ, vel aliud corpus communitatis, quia proprie appellatione personæ non veniunt.c.Romana.in fi.de sentẽ.excom.in 6. cle.1.& ibi Bonifa.col.1.de iudic. & dixi supra eo.verb.in rub.de regia.ad præla.nominatio.faciend.in.§.1. Et authẽ.itẽ quæcunque.C.de episco.& cle.& ibi Bal. Alex.cõsi. 216.nec arguẽdi.col.3.in.2.vol.Roma.cõsil. 436.quod indultũ.col.1. licet quãdo materia subiecta patitur,appellatione personæ veniant.§.si vero cõtigerit. in authen. de aliena. & emphy.colla.9.l.metum.§. animaduertendum.ff. quod met. caus.l. in facto.§. fiscus.ff. de condi.& demonstratio.Barba. consi.47. clementissimum.col.5. & seq.in 4.vol.l.fin. C.de eroga.milit.anno.lib.12.Ias.consi.118. nu.2. volu.1. & maxime quãdo dicitur quæ

Nõdũ natus habere beneficiũ nõ potest.

uis persona. Alexan.consil.40.in causa.col: vlt.i.in.7.volu.In iure tamen persona ecclesiæ dicitur rector ecclesiæ,& communius ponitur cum adiuncto,videlicet persona ecclesiæ,nõ persona simpliciter.licet glo.in prag. in hoc verbo contrarium dixerit.per c.ex parte supra de rescrip.c. bonæ. & cap.personas.de appella.c.fi. ne prælа. vices suas.facit capit. quæsitum ibi clericis quos personas vocant prima.q.3.

h modo præmisso qualificatis,

Volens habere beneficiũ in villa murata quas qualitates habere debeat

h ¶ Modo præmisso qualificatis.] Repetit oẽs qualitates in hoc titu. traditas personas tangentes. Et sic requiritur primo, antequã quis sit capax beneficii villæ muratæ, quod studuerit per tempus competens & præstitutum in ✠. præterea supra eod. vel saltem per triennium in theologia, vel altero iuriũ, deficientibus supradictis, propter dictionem saltem, &c.& de hac dictione modo promisso qualificatis,est tex.in ✠. præfati.que ordinarii.supra eo.

¶ Secundo,requiritur gradus.✠. præfati.i.supra eodem.alioqui non esset præmisso modo qualificatus,& non graduatis beneficia non adstringuntur in hoc titulo conferenda,nisi saltem &c.

¶ Tertio, requiritur gradus in vniuersitate priuilegiata: & sic requiritur quod gradũ sumpserint in vniuersitate regni, vt hic dicitur. In vniuersitate priuilegiata,plene dixi in in tracta.nomina.q.10.& tunc erit præmisso modo qualificatus.

¶ Quarto,requiritur insinuatio ✠.teneantur supra eo.vbi qualitas ponitur,quæ hic censetur repetita.Intellige quód extantibus graduatis non graduati repelluntur, & si sint qui insinuauerint,noninsinuantibus præferũtur vt plene dico in tracta. nomina. q..16. quod est verum,si vacẽt hæc beneficia in mẽsibus præstitutis qualificatis secus si in mẽsibus ordinariorum,quia in illis sufficit idoneis graduatis conferre, etiam si non insinuauerint per verbum libere.probatur in d.✠.præfatiq;

qua q.... requiratur in beneficiis villæ muratæ habẽdis.

ordinarii supra eod. vbi libere conferre possunt idoneis: & quilibet graduati sunt idonei,etiam si non insinuauerint,ergo collatio illis facta valebit ,quia hæc qualitas gradus est introducta tam in fauorem parochianorum villæ muratæ, quam graduatorum, quibus satis sit prouidendo graduatis tempore stato ordinariis.dic tamen vt in quæst.16. ☞ tract.nominatio.non putarẽ tamen sufficere, si cõferretur baccalaureo facto ante tẽpus, vt si per triennium studuerit quia non est modo præmisso qualificatus, nec satis fit text.in ✠.præterea. supra eod.ex tantibus aliis. ☜

¶ Quinto, q; tẽpore quadragesimæ insinuet vt dicitur in d.✠.teneantur.& sic erunt præmisso modo qualificati.

¶ Sexto, requiritur quód non habeat beneficia vsq; ad ducentos florenos auri de camera,alioqui non esset modo præmisso qualificatus,nec capax villæ muratæ.✠.volumus.supra eodem.ibi,in vim gradus seu nominationis petere non possint. & quia ratio eadẽ habet locũ,cum non sit pauper qui obtinet beneficia vsq; ad illam summã,& hoc aliis extantibus.

¶ Septimo, si beneficium in villa murata sit regulare, regulari conferendum est qualificato:si seculare,seculari: & prætextu dispensationis papæ non potest contra fieri, vt in d.✠. volumus, continetur. & sic modo præmisso qualificatus erit regularis graduatus ad regularia,secularis ad secularia.

¶ Octauo,q; nominato conferatur si vacet in mensibus nominatorum,vel poterit collator gratificare in mẽsibus graduatorũ,dũ tamen habilẽ & idoneũ gratificet, & vt supra qualificatum.✠.præfati.i.supra eod.

¶ Nono requiritur in nobilibus q; sint qualificati,vt in.✠.præterea,& sequen.& in aliis. etiam vt ibi dicitur, aliqui beneficiũ in villa murata, vel ciuitate,si sit ecclesia parochialis, habere in Francia non poterunt.alia vi.

de in d.tract.nomina.q.16. Nec obstat si dicatur quòd ecclesiæ parochiales sint conferendæ viris graduatis si vacent tēpore præstituto graduatis, vel nominatis, si tempore suo vacent, & nō alio tempore. & hoc videtur dicere verbū modo præmisso qualificatis. Sed respōdeo ꝙ hic tex. vult parochiales has ecclesias conferri personis præmisso modo qualificatis, & sic requirit qualificationē personarū, non tēporis, alioqui tex. dixisset, cū qualificatione prædicta. & tunc putarem ꝙ tex. repetisset etiā temporis qualificationē, ita quòd si extra tempus præstitutū vacassent, nō deberētur. quod secus est per hæc verba. nota bene, quia vidi sæpius super his dubitari.

Aut est alternatiua ordinis. i ¶ Aut.[Alternatiua est ordinis, nō electionis, vt in l. cū pater. §. pe. ff. de lega. 2. probatur in §. 1. in verbo aut baccalaureo, & ibi dixi sup̄. eod. gl. in reg. in alternatiuis de reg. iur. in 6. glo. & doct. in ca. mandato. de præb. illo lib. sic dicitur de eo ꝙ debet citari in facie, aut ad domū, vt prius in facie, si reperiatur: si minus, citetur postea ad domū. l. 1. §. 1. ff. de liber. agnoscēd. l. scire oportet. §. qui autem. de excusa. tut. Bar. & Alex. in l. 4. §. prætor. ff. de dāno infecto. Card. in cle. vna. col. 1. de foro cōpet. dixi in §. 1. in princ. in pract. mea. rub. 1. ✝ quasi velit dicere tex. ꝙ parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus aut villis muratis quādo vacant conferandæ sunt graduatis & qualificatis mō supradicto & si nō sint graduati & q̄lificati, conferātur illis saltē q per tres studuerit annos &c ✝ licet ꝓprie nō sic accipiatur gl. in c. cū plures. de offi. deleg. in 6. & de multiplici alternatiua. vide tex. in l. 3. ff. de eo quod cer. lo. Ioā. Fab. & Ias. in §. huic insti. de actio. Hic magnū apparatū facerem de alternatiua, si vellē, sed materiam propriā prosequar. tantum.

k ¶ Saltem.] Subsidiaria est, & diminutionē significat. glos. & ibi Domi. & Franc. in cap. statutum. §. 1. in verbo vel saltem. de rescrip. in 6. vbi dicit glo. nota. quòd si aliter fieri potest, primo id fieri debet. ad iuramentū enim recurritur solum in aliarum probationū defectum. sic in defectum graduatorum conferendæ sunt ecclesiæ parochiales illis qui studuerint trienniū &c. non aliàs. hoc etiam probat. l. 1. §. vsus. ibi, saltē per alios. ff. de procur. cle. ne in agro. §. sane. de statu monach. Domi. in consil. 37. dubitabatur col. 3 Item quando hæc dictio saltem coniungitur cum dictione aut, vt hic, vel seu, vel siue, tunc importat alternationem ordinis. cap. quia propter. de elect. Ioan. And. & Panor. in ca. per vestras. per illū text. de donat. inter virum & vxo. glos. in §. fin. de colla. in prag. Vult ergo tex. dicere quòd primo personis modo præmisso qualificatis cōferantur ecclesiæ parochiales. quandocunque vacent, & illis deficientibus saltē his qui studuerunt per triennium, &c. quasi dicat, si aliter non potest, his tamen conferat ordinarius. & sic nō requiritur quòd isti qui studuerint triennium sint qualificati. quia his deficientibus confertur istis qui studuerint &c. alioqui dictio saltē. nō diminueret, & etiam quia non potest esse baccalaureus in triennio. Nec etiam in his requiritur insinuatio, vt plene dico in d. trac. no. q. 16. Nec refragatur quòd si non fiat insinuatio, quo modo poterit scire episcopus quòd quis studuerit triennium? Respon. Episcopus tenetur inquirere idoneos c. graue de præben. & si inquirat, inueniet: & si non inuenerit, conferat cui potest. argu. l. vt gradatim. ff. de muneri. si tamen post factam collationem veniat qualificatus: dummodo infra tempus iuris, admittetur, excluso eo cui est facta collatio, etiam si fuerit facta ei⁹ qui studuit triennium per hunc tex. Studēs triēnio an teneatur insinuare & gradū habere.

i aut k saltē qui per tres annos in theologia, vel l altero iurium studuerint,

l ¶ Altero.] Idem si in vtroque iure per tres annos studuerit, cum & in altero studuisse

Medici tres ãnos studẽtes beneficia in villis nõ obtinẽt.

videatur, vt dixi in tract. nomin. quæst. 5. Et per hæc excludit medicos, vt non possint obtinere beneficia in uillis muratis existentia, nisi sint graduati, & præmisso modo qualificati, etiã si studuerint per tres annos, quia hic tantum exprimit illos qui studuerint in theologia vel altero iurium, ergo in his locum non habet. arg. cap. nonne. de præsumptio. nam scientia eorum tangit corpora hominũ: ideo quando medicus est iuuenis, pestis est in patria, vt dicit Alberi. in l. prouidendũ. C. de postuland.

m seu magistris in artibus qui in aliqua n vniuersitate priuilegiata studẽtes magisterij gradum adepti fuerint o cõferantur,

Magistri artiũ an prę ferãtur his qui triẽniũ in iure studuerũt.

m ¶ Seu magistris in artibus.] Cũ hæc verba denotent ordinẽ, patet quòd & magistris artium possunt conferri beneficia in villis muratis existentia, in defectum tamen aliorum theologorum, & iurium professorum.

☞ Qui præferuntur quo ad hoc magistris artium, etiam si theologi vel alij hic expressi ☜ studuerint tantum triennio, quia magis capaces sunt ad ecclesiam regendam hi qui in theologia, vel in iure canonico vel ciuili studuerunt per triennium, quam in artibus magistri, qui tantum circa nuces laborauerunt. ideo hic tex. illos præmisit, & deficiẽtibus idoneis hi admittũtur. l. vt gradatim §. 1. & l. honor. in fi. ff. de muneri. & honori. Tamen intelligo hunc text. quãdo magistri artiũ nõ essent præmisso modo qualificati, quia tunc dicerem eum qui trienniũ studuerit, isti præferendũ, alioqui contra per hunc text. si recte intelligatur. ideo is qui in iure studuit triennium, debet præferri magistro artiũ qui est factus ante quiquenniũ, vt post triennium cum dimidio, quia tunc non est recte qualificatus, ideo studens triennium præferetur, secus si quinquennium studuisset, quia tunc esset præmisso modo qualificatus, & alter non admitteretur.

n Vniuersitate.] Ergo non sufficeret si adeptus fuisset magisterium sub bulla, vel in vniuersitate Auraicẽ. vel in vniuersitate vltra montes etiam non sufficeret, cum hic dicat, in vniuersitate priuilegiata. & illæ quæ sunt vltra montes, non sunt quo ad nominationes & prærogatiuas regni priuilegiatæ, vt dico in tracta. nomina. q. 10. supra eod. tit. plenius dixi.

Cõfertur verbũ quã libet dispositiõe cõprehẽdit.

o ¶ Conferantur.] Cõprehendit præsentationẽ & aliã dispositionẽ. glos. in cle. vna. de rerum permuta. & in rub. vt ecclesia. beneficia sine diminutio. conferan. cap. 2. de concess. præbend. Ita intelligitur tex. in §. 1. in verbo collatorem. de mand. apostol. infra & in §. præfati. 1. supra eod. ibi conferre teneantur. Ioan. Andr. in cap. ex tenore. vbi hoc expresse tenet de concess. præb. etiam comprehendit cõmendam. ☞ Videlicet vt non cõmendetur nisi præmisso modo qualificatis, nam commenda canonicus est ☜ titulus c. dudum. 2. de elect. & large appellatione collationis venit. not. in ca. nemo. de elect. in 6. dixi in tract. de pacifi. possess. in 5. amplia. nu. 35. cum sequen. Ideo si nominatus requirat sibi beneficium conferri, licet ad præsentationem beneficiũ vacans spectet, non ad collationẽ, tamen illa requisitio valebit, per suppradicta, qa error in acceptatione (quando cõstat de corpore) non vitiat, argu. l. cum in corpus. ff. de acqui. rerum do, domi. de Rota deci. 219. licet in nouis dixi in tracta. nomina. q. 7. in fin. quia etiã hæc requisitio se refert ad literas nominationuũ, quibus mandatur patrono, vt præsentet: collatori, vt conferat, Perus. in c. statutũ in primo nota. de præb. in 6. & sic secundum qualitatem personæ. l. plenum. §. equitii. ff. de vsu & habita. An data potestate cõferẽdi cẽseatur data potestas præsentandi, tradit Ioannes And. & Imol. in d. cap. ex tenore, & Imol. in c. fi. de concess. præb.

¶ §. Monemus duas habet partes, in prima ponitur prohibitio: in secunda, pœna.

secunda ibi, quod si secus. & legitur usq; ad §. si quis autem. qui est ultimus huius tituli.

Monitio trina esse debet, fallit ut hic.

a ¶ Monemus.] licet regulariter monitio debeat esse trina. glo. nota. in c. ex literis de cōsti. tamen in actibus extraiudicialibus sufficit una. c. si episcopus. 18 dist. cle. 1. de haeret. in verbo requisierint. Inno. in c. ad petitionē. de accusa. Panormita. in ca. consuluit. de off. delega. fallit in c. 1. de supplen. negl. praela. & ibi Anto. de. Butrio. Barth. & alii in l. si finita §. Iulianus ff. de damno infect. Feli. in cap. 2. in fi. de magist. & monitio iudicis habet vim trinae citationis. l. 2. C. quomo. & quando iudex. sic & haec principis monitio, ita quòd si uniuersitates Franciae haec non seruarēt, possent poenis legitimis affici, non tamen ex sola cōtrauentione priuilegiis priuari, ut not. in c. ex literis de consti. Nota quòd quando in constitutione est verbum moneo, vel praecipio, talia praecepta loco trinae monitionis habentur, ut pulchre consulit Feder. de Senis consil. 109. quaestio magis. colum. 2. vide unū casum singularem, in quo sine monitione quis incidit in poenam, per Sosi. consil. 133. profecto. col. pen. & seq. in 1. vol. ☞ Ubi, quando ultra dispositionem legalem emanaret, circa idem constitutio particularis, tunc per talem constitutionem videtur quis moneri, & sine alia monitione incidit in poenam, ut aliquid operetur constitutio particularis. sic concludit Feder. d. consi. 109. quaestio. & Panormita. in c. fi. §. porro. col. pe. ut lite non contesta. ☜

a ¶ Monemus autem b praefati regni c uniuersitates promoti gaudere possint priuilegiis, & quibus, ibi licet cernere.

Promoti extra regnū, regni priuilegiis nō gaudēt.

b ¶ Praefati regni.] Per hoc patet quòd uniuersitatibus tantum regni priuilegia in hoc titulo comprachensa sunt data, & graduatis in eis, si sint regnicolae. & sic qui studet & sumit gradum in alia uniuersitate extra regnū non habetur pro graduato quo ad haec priuilegia data graduatis regni, secus quo ad priuilegia iuris. quae tradit Alexā. in additio. ad Bar. in l. 1. C. de dignitati. lib. 12. & per Feli. in rub. de magistr. & Barb. in prooemio clemen. Bologni. in repet. authen. habita. C. ne filius pro parte. & Petrus de Lesnauderie in tracta. de priuileg. docto. dixi in tracta. nominat. q. 10. quando graduati regnicolae in uniuersitate extra regnū

Triplex est uniuersitas.

c ¶ Uniuersitates.] Studiorum generalium non uniuersitates ciuitatum, vel castrorum, seu aliae communitates, de quibus in rubr. ff. quòd cuiusq; uniuersi. nomi. Bar. in l. 1. col. 2 ff. de damno infect. ubi dicit triplicē esse uniuersitatem. & consi. 189. primo quaeritur. de quibus est tex. in c. statutum §. cum vero. de rescrip. in 6. De illis hic nō intelligitur text. sed de uniuersitatibus studiorum generaliū. Et hoc suadetur ex praecedētibus. videlicet ex §. 1. 2. & §. praeterea. & per totum supra eo. ubi text. locutus fuit de hac uniuersitate in praecedentibus. ergo & hic loqui censetur. l. si seruus plurium §. fin. ff. de lega. 1. ☞ Et dicta est uniuersitas ab unitate, quod in unum colligatur, seu vertatur, quemadmodum rota in asse vertitur. teste Luca de Penna in l. fi. col. 4. C. de re mili. lib. 12. licet quandoq; sit diuersitas. ☜ Nota tamen quòd uniuersitas non potest puniri pro delicto commisso per ciues. nisi perpetratū fuerit ex proposito & consilio, etiam si omnes ciues vexillo erecto, & pulsata campana facerent illud delictum sine deliberatione, quia tunc inquiri debet contra singulares, & illi puniri. text. sing. in l. semper §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam. Bart. in l. aut facta §. fina. nu. 9 de poenis. & Lucas in l. 3. C. de exacto. & executo. lib. 12, Feli. & Decius in ca. cum omnes de consti. Ias. in §. poenales. nu. 26. insti. de actio, & consi. 139. volu. 4. D. Boer. in tract. de seditio. fol. 26. Ancha. in c. dilectus. 2. col. 2. & seq. de symonia. Et ubi uniuersitas deliquerit, instigatores primo debent corporaliter puniri. uniuersitas vero in pecunia & emen

Nota bene quā universitas pro delicto puniatur.

d sub poena priuationis omnium & singulorum priuilegiorum, e a nobis & a sede apostolica obtentorum, ne collatoribus, seu patronis ecclesiasticis habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundū f praefata tēpora studuerint, & secundum dictarum g vniuersitatum sta

da condēnari debet. patruus meus Rebuffus in.l.quinque.C.de decur.lib.10. & in rubr. de mune.patri.lib. eod.col.2. & de ratihabitione vniuersitatis tradit decisio. Neapolita.376.ex quo probatū addidi in d §.si in sepulchro. vide Hippo. in.l.nihil.nu.19.ff. ad l.cornel.de sica. ☞ Crimē tamē vnius bene praeiudicat aliis eiusdem professionis viris quo ad diffamationē, quia ex inhonestate aliquorum studentiū diffamatur tota vniuersitas, sicut ex delicto sacerdotis diffamantur alii, & etiam episcopus.c.si mala fama.2.q.5. & ex mala vita aliquorum aduocatorum, & doctorum, vel religiosorū diffamatur ordo ipsorum. Bonifa. vital. in cle. vna, col.3.de offic.ordina. ☜ Si ergo sola facultas theologiae, decretorum vel alia circa hoc deliquerit aliquem per saltum promouēdo, non debet puniri tota vniuersitas: nec altera facultas, quae non deliquit per supradicta, & maxime vbi sunt omnino separatae, vt hic Parisiis, & in Montepessulano facultas medicinae à facultatibus aliis est separata. secus in aliis quae sunt coniunctae. apud Tholosates oēs facultates cōiūctae sunt, sed facultates iuriū extollūt inter alias caput floridū.

Facultas nō deliquens nō debet puniri & si altera deliquerit.

d ¶ Sub poena priuationis.] Non importat priuationem ipso iure, sed comminationem. ita expresse consuluit Alexan.consil.103.videtur.col.pe.vol.1.glo.in cap. vno. de sagit. text.in ca.salomonitanae.63.dist. & ibi bona glo.tex.in c.relatum.in fi.de iure patro. glo. in c.non solum de regula.in 6. Barb.in repe. ca.Raynaldus.col.101.de testa. Hoc fallit in sex casibus traditis per D. Tiraquel. in repe. l.si vnq̃. in verbo reuertatur. nu.211. & seq. C.de reuocan.dona.vide glo.in §.fi.de annatis in verbo ipso facto.in prag.

e ¶ A nobis & à sede.] id est, à rege & à sede apostolica. hic rex se praemisit, quia sua magis interest, vt in euāgelio, Ego & pater tuus dolentes quaerebamus te. vel Romanus pontifex qui haec concordata condidit, causa honoris (vt fieri est solitum) Francorum regem praemisit ☞ Vt in c. ego Lodoicus.63.distin.c.victor, 97.dist. & ibi glo.& in suprascriptiōe epistolae inter claras.C. de summa trinita. vbi Alberi. & in his ☜ nō est magna vis, nisi quòd digniora sunt praeponenda.c.auaritiae. & ibi Decius de praebē. quod fallit in loquente, qui de consuetudine minus dignum praeponit, & non seipsum.

Loquēs pponit minus dignū.

¶ Item notandum est quòd priuilegia possunt dari vniuersitatibus tam à papa, quàm à principibus secularibus quo ad tēporalia. authen.habita.C. ne filius pro patre.ca. quo iure.8.dist. Et videmus multa priuilegia esse data clericis & ecclesiis per Imperatores in rub.C.de sacrosan.eccle.& in rub. de episc. & cleri.tex.& ibi glos. in cap.fin.de reb.eccle. non alien. Super spiritualibus non possent seculares dare priuilegia, quia in spiritualibus non sunt superiores. cap.ecclesia.de consti.c.bene quidem.96.distin. glo.in §.itē vt decaetero.J. verbo regalibus. eod. titu. in pragma.tex. expressus in cap. conuenior.23. q.8.in prin.ibi: verū ea quae diuina sunt, imperatoriae potestati non sunt subiecta.glo.in cap.veniens de praescriptio.

Pricipes etiā seculares vniuersitatibus cōcedere possūt priuilegia.

f ¶ Praefata tempora studuerint.] Et sic vniuersitas non potest nominare aliquem iure, nisi studuerint per tempus statutum in § praeterea.supra eod.vbi dixi, & in tract. nomina. q.5. ☞ Etiam si post nominationes studuerit, & ante vacationem beneficii per istum text. & ita fuit conclusum in hoc senatu anno.1522.die prima Aprilis.

g ¶ Vniuersitatum statuta] Hic non reper

p.i.

titur quòd studuerit per præfata tempora, sicut in nominationibus. & sic quis potest sumere gradum, dum tamen modo secundum statuta vniuersitatis sit habilis, & sic licet nō studuerit per tempus præstitutum in d. §. præterea. Vel potest intelligi, quòd vniuersitates non debent nominare nisi eos, qui

tuta ad gradus & nō [h] per saltum promoti fuerint. quod si secus fecerint, vl-

studuerint per præfata tempora, & secundū statuta vniuersitatum promoti fuerint: & sic requiritur tam in nominato, q̄ in graduato, quòd studuerint per tēpus præstitutū supra. in §. præterea. Et prior intellectus à senatu Parisiensi tenetur tanq̄ æquitati conformis.

Decē requisita doctoribus. ¶ Nota tamen quòd anteq̄ quis ad doctoratum promoueatur, decem requiruntur.

¶ Primo, ætas saltem 17. annorum. l. 1. §. pueritiam. ff. de postul. q̄uis Card. in proœmio. cle. in 2. q. dicat quòd nulla ætas est determinata, si habeat alia requisita, potest semper fieri doctor. nec refert secundum eum an quis sit senex per ætatem, an secundum mores. nā aliqui propter nimium studium præueniunt tempus, vt Parisien. & Tholosates. glo. in c. tum ex literis. de in integ. resti. & in. l. vnicuique. C. de proximis sacro. scrinio. lib. 12.

¶ Secundo, quòd per quinquennium saltem studuerit, in proœmio. ff. & prima constitu. C. §. quibus. facit. c. fi. de magistris.

¶ Tertio, quòd in vniuersitate studuerit, & non ruri. c. tuæ. de cleri. non resident.

¶ Quarto, quòd alios moribus præcellat. l. magistros. C. de professs. & medic. libro. 10. ✢ & maxime requiritur quòd sit iustus cum sit exemplar bonorum operum scholaribus, alias nō est dignus aperire sensum scripturarum de quo habetur apocali. 5. c. & deus reuelat humilibus & paruulis quod interdum abscondit sapientibus vt est in euangelio. ✢

¶ Quinto, vt facūdiam habeat. ibidem, & l. vna. C. de professs. qui in vrbe Constan. Co. merue. lib. 12.

¶ Sexto, quòd habeat docendi subtilitatem. d. l. vna. Petrus de Lesnaude. in opusculo de doct. q. 6. partis. 1.

¶ Septimo, quòd in suo examine septem doctores sint. Barto. in. l. medicos. C. de profes. libro decimo. & l. si quis. ibidem. quod non seruatur in vniuersitatibus Franciæ.

¶ Octauo, quòd illi doctores iurati deponant illum esse sufficientem. quod etiam nō seruatur, vt dixi in repet. l. vnicæ. in verbo subtilitatem. nume. 22. C. de senten. quæ pro eo quod interest.

¶ Nono, quòd sit legitime natus, quod in aliquibus vniuersitatibus non seruatur, vt Valentiæ, & de iure illegitimus potest doctorari. c. innotuit. & ibi Bal. col. 2. de elect.

¶ Decimo, non negotiator. l. vna. C. negotia. ne militent. libro. 12. & ista procedunt in doctoribus regentibus. in aliis etiam omnibus ista non requirimus: sed primum examē est bulgæ, secundum scientiæ. Insuper aduertendum est quòd si liber statutorum vniuersitatis reputatur pro tali libro, licet non habeat subscriptionem publicam, tamen probat in iudicio. hoc tenet sing. Bar. in vlt. glo. in extrauag. qui sint rebelles. & expressius Domi. consil. 15. reuerende. col. vlt. quod est summe notandum. ✢ Item si statutis vniuersitatis cautum sit quòd vniuersitas non possit aliqua statuere cōtra statuta antiqua, si tamen vniuersitas multum læderetur si seruaret illa statuta antiqua poterit eo casu statuere & ordinare contrarium. l. cum nauarcorū. & ibi patruus meus Rebuffus. C. de nauicula. lib. 11. facit. l. si hominem & ibi Curtius. ff. manda. — Primum examen doctoris est crumenę.

h ¶ Per saltū.] Quādo quis dicatur per saltū promotus, declaratur in rubr. de clerico per saltū promoto. c. 1. videlicet vt tūc dicatur, quādo scholaris fit doctor, vel licētiatus, antequam sit baccalaureus. saltum enim facit, & non ascendit gradatim, vt. l. vt gradatim ff. de muneri. plenius declaratur in tract. nos-

mina.quæst.21.vlti.limita.

Annullatio actus an sit pœna. i ¶ Nullitatis pœnam.] Et sic retractatio & annullatio actus est pœna. glos. in c.cognoscêtes.de côsti. & ibi plene doct. tex.in c.si religiosus.in fi.princ.ibi, in pœnam præsumptionis illius electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino.de elect.in 6.c.super literis. ibi in pœnã suæ peruersitatis, &c.de rescript.Barb.consi.17.præclare.col. penulti.in primo volu.Intellige quãdo actus annullatur in odium personæ.l.moris. &.l.si quis forte.§.fin.iuncta.l.aut damnũ,in princ. ff.de pœnis.l. testamento centurio.in fin. de manu. testa. inde est quod statutum faciens quem inhabilem, dicitur esse pœnale,ideo restringendũ.Paul. per illum tex.in.l.is qui heres.ff.de vulg.Feli.in c.2.col.1.de testi.Et sic annullantur hic nominationes & gradus in odium personarum eos promouentiũ per saltum,vel ante tempus.& ita dicit tex.nullitatis pœnam &c.Itẽ dicitur pœna quãdo actus specialiter contra regulas iuris annullatur.l. senatus.ff. de contrahen. emptio. Decius & alii in d.c.cognoscentes. Annullatio tamen dicitur pœna extraordinaria, & improprie. Innoc.in c.si vere.de senten.excommunica. Philip.Peruf.in ca.fi.col.2.de elect.in 6.Bal. in.l.nemo martyres.C.de sacrosanct. eccle. Alex.in.l.turpia.in princ.ff.de leg.1. Si vero actus annulletur secundũ regulas iuris communis,non dicitur pœna.Bal.& Ias.in.l.non dubiũ.C.de legi.vnde iura quæ annullant testamẽta vel sentẽtias non seruata solennitate requisita de iure cõmuni,non dicũtur pœnalia.Bal.in d.l.nemo martyres.C. de sacrosan. eccle. per.l.eius.§. plane.ff. de iure fisci. Idem si annulletur in fauorem alicuius.ideo quãdo alienatio minoris vel mulieris annullatur,non dicitur pœna,cũ illud fit in fauorẽ illorum inductũ,& nullum sit delictum,ergo nec pœna.l.sancimus.C. de pœnis, docto.in d.c.cognoscentes.vbi vide fusius. Quod facit ad cognoscendũ,quãdo statuta dicatur pœnalia,& sic restringenda.l. cũ quidã.ff. de libe.& posth.l.interpretatione de pœnis.

tra [i] nullitatis pœnam, quam in præfatarum nominationum literis [k] declaramus nominãdi [l] priuilegio ad tẽpus secundũ culpę qualitatẽ [m] suspendemus.

k ¶ Declaramus.] Ex hoc tex.patet limitatio ad tex.in c.cum secundum leges. de hære.in.6. vbi licet bona sint ipso iure confiscata,requiritur tamen declaratio. fallit vt hic,quãdo declaratio fieret per legem,vel statutum, aliis modis limitant Do. & Peruf. in d.c.cum secundũ. & Fel.in c. Rodulphus ver.sed declaratoria.col.22.& seq.de rescri. & c.cum nõ ab homine.de iud. vide quæ addidi ad d.c.cũ secũdum. & de quo prosit ista declaratio,tradit Fel.in c.1.col.12.versi. non obstat etiam huic limitationi.de constitu. Quando nõ requiratur declaratoria sentẽtia.

l ¶ Priuilegio.] Nota quòd posse nominare est priuilegium. Et sic non competit vniuersitatibus extra regnum, vt patet supra in procemio, cum hoc regnicolis tantum concessum sit, & an hoc priuilegium possit reuocari,dico in.q.vlti.tract.nominatio. & multa dicerem hic de priuilegiis, quæ de industria relinquo, ne impleam chartas ex materiis incidentibus. Est priuilegiũ nominationes cõcedere.

m ¶ Suspendemus.] Patet hic quòd duplex pœna potest imponi pro vno facto, videlicet, vt nominationes ante tempus præstitutum concessæ sint nullæ,& vniuersitates tales nominantes, priuilegio nominãdi suspendi possint.Intellige quòd duplex pœna imponi potest pro vno facto,quando vtraque per eandem constitutionem apponitur.l. placet. C. de sacrosan.eccle.Item quando vna esset spiritualis,altera temporalis.glo.in c.de his. de accusa. Idem propter criminis enormitatẽ. glo.& doct.in c.at si clerici. de iud. & quãdo vna tenderet ad interesse priuatum, & altera ad vindictam.vel vna est ciuilis, altera criminalis.l. 1.C. quando ciuilis actio præiudi. crimina. Bar.in.l. prætor.§.1.ff.de iniur.&.l. Duplex pœna qñ pro vno facto imponi possit.

1,&.2.vi bono.rapto.authē.imo.C.de actio. & oblig.vbi imponitur triplex pœna.Et quā do vtraque est pecuniaria, tunc imponi pōteſt altera, quatenus excedit, vt.l.quoties.ff. de actio.& obliga. Idem ſi vtraque proſequatur intereſſe priuatū, & vtraque deſcendat ex facto, ex quo reſultant diuerſi tituli criminis, qui habēt ſe vt ſpecies ſeparatæ, & diſtinctæ. l. ſi adulteriū cū inceſtu.ff.de adulter.l. qui de crimine. C.de accuſatio. Si vero oriantur propter duo crimina quæ habēt ſe vt genus & ſpecies, tunc vna pœna ſufficiet.l.ſenatus.ff.de accuſa. idem quando per nouam conſtitutionē imponeretur pœna penitus diuerſa à prima impoſita per ius commune, tunc etiam vtraque exigetur.l. quæ ſe pulchra. C. de ſepulchro viola.l. quoties. in princip.ff. de actio. & obliga. & ☞ quando vna per ſe non ſufficiebat.c.non ſulum in fi. & ibi glo.de regula.in 6. ☜ Item quādo pro eodem delicto imponuntur pœnæ diuerſis, tunc pœna vni impoſita nō liberat alium, vt hic, & in.l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſcopis & clericis.l.ſi familia.ff.de iuriſdict. omnium iud.l.penult. ne quis eum qui in ius voca.eſt, vi eximat. Itē ſi ex vnico exceſſu plures offenderentur.c.1.de re iud.in 6. pulchre Barb.conſi.74.omnia.col.3.volu.3.vbi plus dicit quòd poteſt imponi ex vno facto pœna, & retractatio actus, quæ eſt pœna, vt hic per l.nemo martyres.C.de ſacroſan.eccle.Fallit etiam in caſibus traditis in c.at ſi clerici.§.ſi. de iud.vbi traditur regula, quòd quis pro eodem facto nō debet duplici pœna puniri.fallit vt ſupra dixi. vide per Lucam in.l. nemo. col.6.C.de curſu publ.lib.12.&.l.3.col.8.C. de exacto.& executo. eod.lib. Et an punitus in vna curia poſſit i alia puniri, vide per Bal. conſi.29.vol.4. & conſi.402.ibidem.& conſi.124.in.5.vol.Barb.d.conſi.74.col.3.in.3. vol.Guido papæ conſi.99.Ioannes, vbi dicit ex ſtylo curiarum temporaliū ſeruari, quòd debitores excommunicati compelluntur ad ſoluendum per curias temporales, per captionem corporis, & bonorum: donec ſe fecerint abſolui.& ſi debitor in carceribus detinetur, tamen creditor poteſt conuolare ad bona, & cōtra. allegat Angel. Are. in.l. 44. ſi ex cōuentione. ff. de re iudi. Henric. boteū in tract.de ſynod.epiſcopi.fol.58. Philip.peruſ.in ca.felicis.§.per hoc. de pœnis in 6.glo.in.§.1.in verbo permāſuris.de cōcubinariis in prag. vide Panor. & alios in cap.de cauſis col.vlt.de offi.deleg.& quādo imponūtur diuerſæ pœnæ à lege ſtatuto vel ordinatiōe, quæ illarū ſit imponēda, Præpoſi. plene tradit i c.fraternitatis.col.pe.& ſeq.34.diſt.

Punit' in vna curia an in alia puniri poſſit.

ª ¶Si quis autem graduatorū, aut nominatorū, in menſibus deputatis collatoribus ordinarijs, aut patronis eccleſiaſticis beneficiū vacās, in vim gradus aut nominationis ᵇ petierit, & ᶜ collatorē ordinarium in vim præfati gradus aut nominationis in proceſſu po-

a ¶.§.Si quis autem.] Hic.§.duas habet partes, prima imponit pœnā graduatis, & nominatis: ſecunda collatoribus.ſecunda ibi, eodēmque vinculo.

b ¶Petierit.] Petere non dicitur ante litem conteſtatam, ſed petere velle.l.amplius.ff.rē ratam hab.Et hoc declarant verba ſequētia, & in proceſſu poſuerit. ergo ſi extra iudiciū petierit, non incidit in pœnam huius tex.ſed poterit pœnitere. Archi.in cap.placuit.primo.11. q.1. Et an verbum petere requirat litis conteſtationem, tradit Barth.in d.l.amplius.& Iaſ.in.l. ſi decem cum petiero. col.1. ff.de verbo.obliga. Georg.nathan in repeti. cleri. ſæpe.colū.8.in verbo cauſas.de verbo ſignifi. Anto.in ca.ſi diligenti.colum.7.cum ſeq.de for.comp.

Petere litē ante litē cōteſtatam quis non dicitur.

c ¶Collatorem ordinarium.] Et ſic ſi nominatus vel graduatus petat à prouiſo per ordinarium collatorem, & in proceſſu ponat, ac moleſtet, nō incidit in hanc pœnam,

Moleſtās prouiſū ab ordinario an ſit puniēd'.

cum hic text.illud non dicat, & etiam quia ☞ ille prouisus expensas damna & interesse ab illo qualificato petere potent, & sic non debet puniri quo ad collatorē, ne duplici pœna conteratur c.at si clerici ✠ fi.de iud. & quia bona fides nō patitur, vt bis maxime ab vno exigatur. regula bona fides de reg.iur.in 6. ☜ Alii contradicūt.vt molestans indebite prouisum ab ordinario . incidat in pœnam, quia satis dicitur molestare ordinariū collatorē, qui molestat eius prouisum, cū ipse ordinarius teneatur postea euicto beneficio eidē conferre.c.inter cætera.de præb.declaro in tracta.nomina.q.vlti.& maxime qa satis lucratur ordinarius q explet voluntatem glo.in.l.penul.ff.de cōdict.causa data.q̄ sing. not.Bal.in marg.in verbo.lucrū.q.3.Decius in cap.ex .S. sup .col.2. de rescript. addidi ad d.l.pe ntex.pro illa gl.dic vt in quæst.vlt. tract.nomina.scripsi.

in forma libelli in actio.reali.in verb. & expensis.quæ si hic vellē transcribere, ascenderent ad iustum volumen.

f ¶ Damnorum.] Quorum appellatione venit dimitutio patrimonii.l.3.ff.de dāno infect. gl.in tit. de friuo. appella. in verbo dānorum. Expensæ tamen damnorū appellatione non veniunt. tex.sing.in ca.in nostra.de iniur. ideo supra expressit expensas &c.

g ¶ Interesse.] Appellatione cuius venit proprie lucrū cessans & dānū emergēs. gl. & doct. in.l. vna. C. de sentē. quæ pro eo quod interest.& ibi dixi in præfa. repe.ad illā legem.non repeto, cū liceat ibi videre multa per me scripta in illa materia.

fuerit, & d taliter molestauerit, illū e vltra expensarū f damnorum, & g interesse condemnationem, fructibus sui gradus & nominationis h priuandum esse decernimus. i Eodemque vinculo collatores ordinarios, & patronos ecclesiasticos, quibus graduati & nominati debite (vt supra) qualificati suorū graduum & nominationis literas insinuauerint, astringimus. vt beneficia ad eorum collationem vel præsentationē spectantia in mensibus graduatorū simplicium & nominatorum vacan-

d ¶ Taliter molestauerit.] Aliqui taliter molestauerit legūt, & intelligunt taliter, videlicet per processum. Alii legunt, & aliter molestauerit, videlicet quā per processum.scilicet de facto, & tunc appellatione molestiæ venit iuris & facti molestia. vt in.l. vna. C. de nūdinis.dixi in d.tract.nomina.quæst.vl.

Breuit tenet reficere expēsas intelligitur de moderatis.

e ¶ Vltra expensarū.] Et sic in expensis tenetur, mederatis tamen.nā promittens reficere expensas, de moderatis tantū intelligitur.glo.sing.in authen.de iudicib.✠oportet. colla.6.secundū Bal.in c.finem.col.3. de dolo.Et de expēsis multa tradit Specula. in tit. de expen.& Lanfran.in repet.c.quoniam cōtra.in fi.de proba.Petr.de Ferra.in pract.sua

h ¶ Priuandū.] Et sic nō est priuatus ipso iure, sed per sententiā venit priuādus, quia participiū futuri tēporis & verbū important canonem ferendæ sententiæ c.cū tu.de vsur.l. improbū. C.ex quibus cau.infa. irrogat.l.in criminali.ff.de iurisd.om.iud.Fel.in c.Rodulphus.de rescrip.Fallit in viginti casibus congestis per Tiraquel. in repet.l.si vnq̄. in verbo reuertatur.nu.32.cū se.q.C.de reuocā.donat. Et ibi tradit vtilitates quæ ex hoc sequūtur, videlicet quando fit canon latæ sententiæ, vel ferendæ.

Participiū & verbū futuri tēporis importāt canonē sētētię ferendę.

i ¶ Eodem vinculo.] Hic versiculus duobus intelligitur modis, Primo, quòd sicut graduati & nominati tenentur ad expensas, damna. & interesse vltra nullitatis pœnam, quia literæ nominationum & gradus sunt nullæ, quādo molestant ordinarium collatorē: ita collatores conferentes beneficia in mēsibus deputatis nominatis vel graduatis vacātia, alius

quã qualificatis, tenentur ad expensas, dãna, & interesse nominatis & graduatis vltra nullitatẽ collationis. & hoc procedit si nominati & graduati prosequantur. dixi in. 8. q. octauæ quæst. princi. tract. nomina.

¶ Secundo, intelligitur quòd eodẽ vinculo astringũtur collatores, vc3, sicut nomiati nõ debẽt petere beneficia eisdẽ nõ debita,

tia [k] extantibus præfatis graduatis aut nominatis debite qualificatis illa [l] prosequentibus, alijs quam graduatis aut nominatis non conferant.

sic episcopi beneficia eisdem debita, aliis nõ debent cõferre, si in mensibus eisdẽ præstitutis vacẽt, sub pœna suspensiõis potestatis cõferendi in octo mensibus illo anno ad collatione eorum, ad præsentationẽ liberam spectantibus. & sic non repetit pœnas supra positas & hic intellectus magis cõuenit textui. vide quæ dico in tract. nomina. q. 1. 9. in fine

Ablatiui absolute positi cõditionẽ inducũt.

K ¶ [Extantibus præfatis graduatis.] Ablatiui sunt absolute positi inducentes conditionẽ. l. ab emptione. ff. de pact. & ibi Ias. & l. à testatore. de cõdit. & demõstra. Ias. in. l. 1. no. §. de iu. emphy. & in rubr. ff. sol. ma. Vult ergo dicere tex. si sint nominati, & prosequantur beneficia eisdem debita, episcopus non debet aliis q̃ ipsis conferre. si vero non sint nominati, vel sint, & non prosequantur: epi scopus tunc conferre potest etiã non qualificato, quia semper lex intelligi debet, si petatur, vel si velit: vt Ias. late dicit in. l. 2. C. de iur. emphy. multa congerit D. And. Tiraquel. in rep. l. si vnq̃. in verbo reuertatur. nu. 8. cũ seq. C. de reuocan. dona.

Prosequi debet nominatus, alias collatio alteri facta valebit.

l ¶ [Prosequentibus.] Et sic episcopus potest conferre nõ nominato vel nõ graduato beneficia eisdẽ præstituta & debita, si nominati non prosequantur, nec graduati, vt hic. Idẽ si antiquior nominatus nõ prosequatur, tũc potest iuniori conferri beneficiũ debitũ antiquiori, quia iunior vigilauit, & prosecutus est. ideo suã conditionẽ meliorem fecit. l. pupillus. ff. quæ in fraudẽ creditorum.

¶ Item potest cõferre parochiales ecclesias in ciuitatibus aut villis muratis existentes, non prosequentibus graduatis, aut nominatis, aliis non graduatis. d. §. statuimus supra. ✠ & dicitur prosequi quando obtinuit collationem & per eam prosequitur aduersariũ vsq; ad sententiã: secus si obtẽta collatione ab ordinario taceat quia tunc collatio. ordinarii nõ est nulla cũ nõ dicatur prosequi qui cum effectu non prosequitur. l. 1. ff. quod quisq; iuris nã præsumitur renunciare quando ante sententiam destitit. l. destitisse ff. de iud. facit glo. in §. item quod ad dictas in verbo. nominatorum eo. titu. in pragmatica. scripsi in repet. l. diuus fol. 15. de senatusconsulto Sylla. ✠

¶ Præterea beneficia debita mandatario potest ordinarius collator conferre graduato, vel alteri quando mãdatarius non prosequitur. Rub. de manda. apost. versi. declarantes prosequentes huiusmodi mandata &c. & in mandatis solet apponi hæc clausula, si vobis pro alio nõ scripserimus, qui simile mandatũ aut similẽ gratiã prosequatur, vt patet infra in forma manda. & ibi dixi. Ratio est, quia inuito nõ confertur beneficiũ, regula iuris, inuito. ff. de reg. iur. & etiam in gratia semper intelligitur clausula, si is cui cõceditur, prosequatur & vti velit, etiã si clausula decreti irritantis adsit. Io. Monach. in c. statutum. de præb. in 6. dixi in tract. no. q. 18. facit. l. proinde. in fi. ff. si certum petatur. & supra eod. in glo. ipso iure in §. si quis vero.

¶ Item institutio facta sine præsentatiõe patroni, est ipso iure nulla. capi. decernimus. 16 q. 7. instante videlicet & prosequẽte patrono, alioqui non. Panormi. & alii in c. illud. & cap. ex insinuatione. de iur. patro. Rochus in verbo. honorificum. q. 1. tract. de iur. patr.

¶ Intellige rite & recte prosequẽtibus. & debite qualificatis, vt dicit tex. supra in §. præfati. i. & ibi dixi. & in tract. no. q. 18. Item pro-

sequentibus intra tempus. aliàs si vellet post sex menses, non facta requisitione, vel habita collatione prosequi post triennium non posset, sed posset repelli per decretum de pacifi. possessio. vt dixi tracta. de pacifi. possess. in 13. amplia. nam per missum ad tẽpus post tempus videtur prohibitũ. l. statuliberum §. 1. ff. de leg. 2. Et sic graduatus non teneatur acceptare per prædicta primum beneficium, vel nominatus etiã si sciat illud beneficium sibi deberi, & se esse antiquiorẽ, tum etiam quia hoc nõ est expressum, sicut in mãdatis. c. tibi qui. de rescript. in 6. & in c. si clericus. de præben. eo. lib. Imo in §. teneantur supra: eo dicitur ꝙ graduati & nominati qui non insinuauerunt, nõ possunt petere beneficia vacãtia in mensibus eisdem præstitutis. ergo si insinuauerint. possunt petere, non dicit, teneãtur petere, quia verbũ potest, volũtatem & non necessitatẽ significat. l. sæpe. ff. de offi. præsid. Bart. & alii in. l. gallus. ff. de liber. & posthu. Item non priuatur quis nisi in casibus à iure expressis. glo. in c. vlti. de iure patro. l. si seruum §. prætor. ff. de acqui. hære. sed hoc non reperitur expressum, ergo &c. ad hæc quód in fauorẽ graduatorum & nominatorum est introductum, vt possint acceptare primum vel aliud, ergo illi fauori renũciare possunt. cap. si diligenti. de foro comp. In hoc ergo erunt melioris conditionis quã mãdatarii. Et in quibus differant. dico infra titul. proximo. in verbo nominatis §. declarantes.

Nomina tus nõ tenetur acceptare primũ beneficiũ.

m sub pœna suspensionis potestatis cõferendi beneficia in octo mensibus n illo anno ad collationem eorum ac præsentationem liberam spectantibus.

m ¶ Sub pœna suspensionis.] Comminatio est non pœnæ inflictio. possent tamen iudices seculares & maxime domini senatores hanc pœnam collatoribus imponere, & interim persona prouida & honesta, quæ suspensi suppleret defectum, poni deberet. cap. graue. de præb. & etiã si episcopus non se corrigeret, posset puniri pœna contenta in d. capit. graue. vel alia pœna arbitraria. Et hæc pœna habebit locum in collatore, qui confert etiam iure deuoluto, cũ sit eadem ratio, & qa omnibus præcipitur, in d. §. præfati. 1. & §. si quis vero. vide ibidẽ. & quæ dico in tract. nomina. q. 8. nu. 19. & an suspẽsus ab officio censeatur esse suspensus à beneficio, vide text. & ibi glos. in ca. si quis sacerdotum. 81. dist. glo. Panormit. & alios in capit. pastoralis. de appel. & de multiplici suspensione tradit glos. in cle. cupientes de pœnis. Fel. in c. 2. de exceptio,

n ¶ Illo anno.] Et sic patet ꝙ intelligitur de octo mensibus illius anni, & nõ alterius, sicut si dicatur, per tres quadragesimas pœniteat. intelligitur de tribus q̃dragesimis vnius anni, tex. in c. accusasti. de accu. gl. in c. qui cõpulsus. 22. q. 5. de qua dubitauit Corse. in sing. incipien. quadragesima. & facit ꝙ eligẽtes scienter indignũ sunt suspensi per triennium à beneficiis ecclesiasticis. c. cũ in cunctis § fi. de electio. intelligitur de illis beneficiis quæ habent in illa ecclesia, in qua fuit facta electio. c. si cõpromissarius. in fi. de elect. in 6. Reliqua tangentia materiã huius tituli dico in tract. nomina. ad quẽ recurrito. & sic cum his dicam cum psalte egregio psal. 67. Benedictus dominus die quotidie, prosperũ iter faciet nobis deus salutarium nostrorũ, vt ad finem vsque sua gratia possim perueni re. Sic continuando in hoc titulo dictũ extitit quomodo conferri debent beneficia ratione gradus & nominationis, nũc sequitur videre quomodo ratione mãdati. Ideo sequitur rubr. de mandatis apostolicis.

Cõtinuatio rubricarũ.

TITVLI DE COLLATIONIBVS FINIS

RVBRICA DE MANdatis Apostolicis.

Quis primo inuenit mandata.

Otandum est quòd olim Romani pontifices nō solebant grauare ordinarios per hæc mandata, sed Alexander tertius (vt reor) fuit primus qui inuenit ista mandata. capi. eam te. de rescript. quæ demum prosecutus est Innocen. tertius, vt in cap. dilectus. 2. de præb. postea Honorius tertius, vt in cap. capitulum. de rescript. deinceps Gregorius nonus, vt in capit. mandatum. cum duobus sequen. illo titu. superuenit postea Innocentius quartus, qui decretalem primam de concess. præb. in 6. euulgauit. Et post eum Bonifacius octauus compilauit decretalem vlt. de præb. in sexto. Vltimo clemens quintus in consilio Viennen. quædam dubia declarauit in cle. vna de concess. præb. De his Ioan. And. not. in addi. ad Specula. in rubr. de concess. præb. in princi. & in cap. duobus. in fin. de rescript. in 6. Petrus Ancha. in d. cle. vni. in princ. Postremo papa & rex certam mandatis in hoc Franciæ regno, de qua infra patet, formam statuerūt, & hæc sunt iura quæ in mandatorū materia allegari solent.

Que fuit literę monitorię preceptorię & executorię.

¶ Insuper in his mandatis olim Romani pōtifices primo dabāt literas monitorias, (quasi primarias preces) per quas monebant ordinarios ad conferendum mandatariis. Veruntamen quia ordinarii voluntatem summi pontificis non exequebantur, ideo literas præceptorias inuenerunt, quibus præcipiebant ordinariis collatoribus, vt mandatariis conferre haberent. Verum si mandatum collatores non exequebantur, non annullabatur dispositio, sed cōtrafaciens erat puniendus capit. si soli. de concess. præbend. in sexto. capit. dilectus. 2. de præbend. Felinus in capit. constitutus. col. 9. nume. 21. de rescript. Ideo Romani pontifices literas executorias inuenerunt, per quas mandabatur, vt executores compellerent ordinarium ad conferendum. de his tribus literis habetur in capit. capitulum. cap. literis. & cap. ex insinuatione. de rescript. Veruntamen quia adhuc manus ordinarii non ligabantur, vt collatio in contrarium facta non valeret, nisi in tribus casibus.

¶ Primus, quando erat creatus canonicus. ca. si postquam. de præbend. in 6. ca. duobus. de rescript. illo lib. Felinus in capitulo, ad audientiam. colum. 8. versic. literæ non dantur de rescript.

¶ Secundus, quando erat clausula decreti.

¶ Tertius, quando executor inhibuerat collatori, & suæ collationi reseruauerat. capit. tibi qui. de rescript. in 6. d. c. si soli. Ideo executoribus potestatem conferendi literis in executorialibus in recusationem vel negligentiam dederunt. cap. si apostolicæ. de præbend. in 6. capit. si capitulo, de concess. præbend. ibidem. Aliquando vero dabantur tantum literæ executoriæ, vt in d. capit. capitulum. de rescript. & ibi ample de hac materia. Verumenimuero, quia hæc materia est difficilis, & confusa: nam paucos habet tex. & dubia super ipsis formis & clausulis deciduntur argumentis legalibus melius quam canonicis constitutionibus, teste Petro de Ancha. in cle. vna. col. 1. de concess. præben. ideo putauit hic aliqua quotidiana pro elucidatione inserere

Materia mādato rū est difficilis & confusa.

¶ Quot modis capiatur mandatum, tradit Barb. in cap. mandatum. notab 1. colum. 2. de rescript. Et quid differat à præcepto, Felinus & Decius in capitul. eam te. illo titulo. Et quid sit mandatum principis, glos. in authen. de mandat. princip. collatio. 3. in princi. Et quotuplex sit, Azo & docto in eodem titul. C. & per Alber. in verbo. mandatum. in dictio: Hic possem multa dicere de mandato, sed tantum prosequar materiam congruentem.

a ¶ Statuimus.] Hic titulus quadrifariam diuiditur, primo præstituit numerum mandatorum ecclesiis Franciæ dirigendum. Secunda præcipit mandata dari sub forma inferius descripta, ibi, & vt obuietur. Tertia reseruat sibi papa præuentionē omnium quorumcunque beneficiorum, ibi declarãtes &c.

a ¶ Statuimus & ordinamus quod b quilibet c Romanus pontifex

Quarta vult verum beneficiorum valorem exprimi debere, ibi statuimus. & sit hoc loco summarii ad totum titulum, & de verbo statuimus dictum est in ☙ primo. supra de colla. in. 1. glo.

De papa canonice promoto.

b ¶ Quilibet.] Canonice promotus, alioqui anathemate cum suis autoribus, fautoribus, & sequacibus, à liminibus sanctæ dei ecclesiæ separatus abiiciatur, sicut antichristus & inuasor & destructor totius christianitatis &c. tex. in ca. 1. col. 3. dist. 23. quem text. dicit sing. Addit. ad Panor. in proœmio decretalium Gregorius, & Panor. in c, licet. de electio. nu. 11. Et alibi dicitur, Si quis pecunia vel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, sine concordi & canonica electione cardinaliū fuerit apostolicæ sedi in thronizatus, non apostolicus, sed apostaticus habeatur: liceatque cardinalibus illum maiorē anathematizare, & humano auxilio à sede apostolica pellere. c. si quis. 79. dist. ideo dicit Bal. in. l. impetrata. not. 1. C. senten. rescindi nō posse. quod princeps legitime electus est deus in terris, & maxime papa. sed non legitime electus est diabolus & apostata, & no habet claues cæli, sed inferni. sequitur Barb. in clement. ne Romani. col. penulti. de electio. Nec refragatur verbum quilibet, quia debet intelligi de habili, vt in. l. 1. C. de sacrosanct. eccle. & ibi addidi Alexā. in. l. 1. ☙ nunciatio. ff. de operis noui nuncia. & ideo tex. supra de electio. derog. dicit canonice intrantium. & ibi Ioan. Dayma declarat quando dicantur canonice ingredi. & Feli. in cap. ego. N. col. 2. de iureiur. per illum tex.

Papa vbi habitare debeat.

c ¶ Romanus pontifex.] Etiam si habitaret extra vrbem Romam, quia nō locus, sed dignitas hanc concedit gratiam, arg. c. illud. & c. multi. 40. distinct. glo. in verbo Romanæ. in ☙ nos itaque. in extrauag. Ioan. 22. rub. de præben. Et quòd Romæ debeat habitare, cōcludit Oldra. consil. 85. sanctissime. Et Alber. in suprascriptione epistolæ inter claras. C. de summa trinita. dicit tamen tex. in cap. legimus. 93. distinct. quòd vbicunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue AEugubii, siue Cōstantinopolitani, eiusdem meriti est, eiusdem & sacerdotii. Ideo ego arbitrio suo relinquo. Præposi. in capit. in nomine domini. 23. distinctio. instar iudicis. l. prima. ff. de iure deliberand.

Quis possit dare mādata.

¶ Item dicit textus, Romanus pōtifex, quia alius à papa non potest dare ius ad vacatura. cap. nulla. de concess. præbend. capit. 2. de præbend. in. 6. nec ista mandata concedere. etiam legatus. ca. dilectus. 1. de præben. glos. in cap. si eum. eodem titu. in 6. & cap. quanuis de rescrip. illo lib. & sic papa tantum hæc mandata concedere potest. Imol. in c. constitutus. col. 1. de rescript. Pontifex enim princeps sacerdotum est, vel dicitur esse quasi via sequentium. Ipse summus sacerdos, ipse pontifex maximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque leuitas: ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit: ipse quod vnusquisque facere debet ostendit. Antea autem pontifices & reges erant. nam maiorum hæc consuetudo fuit, vt rex esset sacerdos, & pontifex. vnde & pontifices Romani imperatores appellabantur. sunt verba tex. in cap. cleros. in versi. pontifex. 21. dist. Hódie conuenit soli papæ, etiam ex communi vsu loquendi. clemē. si Romanus pontifex. de præbend. capitu. 1. de constit. in. 6. & ibi glo. & docto. tradunt quibus vocetur nominibus. & Præpositus in cap. statuimus. 4. dist. Aliquando vocatur summus pontifex. clemē. si

summus.de sent.excommuni. Aliquando vocatur summus sacerdos, quod nomen cœpit à Moyse ca.sacrosancta.22.dist.n. Et maior est auctoritas papæ, quàm sanctorum.c. de libellis.20. distin. de hac potestate multa tradit Bal. in.l.rescripta. col.3. C.de preci.imperato.offerē. & Occam in suo tracta. de potesta.papæ.suntque alii multi tractatus de potestate papæ, qui potestatem fusius explicant. ad eos si lubet confugito. Sunt tamen quidam hæretici, qui nihili potestatem papæ faciunt, cum nihili sint, non videntes quod dictum est eidem, Tu vocaberis cephas. & ipsis, Durum est vobis contra stimulum calcitrare. ☞ quia papa est omnis super omnia. teste Bald.in c.vno.col.2. versic. pone quod prælatus qualiter domi. à feud. proprie priuet.& contra hos hæreticos habetur. Esaiæ. 29. cap. & erit sicut puluis tenuis multitudo ventilantium te,& sicut fauilla pertransiens multitudo eorum qui contra te. videlicet papam, præualuerunt. ☜

Papa quid sit.

[d] semel dūtaxat [e] tempore

d ¶ Semel.] Dicitur Iob.33. Semel loquitur deus,& secundo idipsum non repetit. sic & Christi vicarius.ideo hic dicitur semel.& per hoc patet, quòd prohibetur regnicolis petere secundum mandatum, nisi vt dicitur infra, quia semel & non sæpius hic peti conceditur, vt in simili dicit text. in.l.fina.§. sed quia quidam. C. de iure delib. nam eo quod prohibetur hic concedere, prohibetur etiam petere, quia prohibito vno de correlatiuis, censetur reliquum prohibitum. l. 1. &. 2 C. de cupres.lib.11.probatur in.l.fina. & ibi pulchre las. C. de indic. vidui. tollend. Feli. in proœmio decreta. inci. Gregorius.in princ. plenissime per Hippoly. in.l. si quis viduam. ff.de quæstio. Si tamen peteretur mandatum. secundum,& per importunitatem Rom.pōtifex concederet, non valeret, si dirigeretur habenti tantum collationem decem beneficiorum, propter illam clausulam decreti positam in rub. de firma & irreuoca. Concordatorum stabili.infra.nec collatores ratione illius mandati conferre tenerentur isti mandatario. ☞ vt infra eod.dico in glo. prætereundos.intellige vt ibi dicitur.quia non dicitur hic, quod semel concedere possit vnum mandatum, sed semel tempore sui pontificatus literas mandati concedere potest, vt sequitur. ☜ Nec posset super hoc papa dispensare, vt supra dixi in præta. ad rubr.de colla.nam ordo confunditur quando sua iurisdictio cuilibet non seruatur c.peruenit.11. quæst.1. & alibi dicitur in c.ecce.99. distin. Meus nāque est honor vniuersalis ecclesiæ. meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo honoratus sum, cū singulis quibúsq; honor debitus nō negatur. & quia ita conuentum est, contra quam conuentionem altera pars non dispensat, vt plene dixi supra titu.proximo in præfa. Et de insinuatione literarum semel facienda dicit text. in.§. præfatique graduati.supra titu.proxi. & plene dixi in tracta. nomi. q.14. ibi, vndecimo quotiens insinuentur. &c.

Papa an dispēset ne possit plura mādata dentur.

e ¶ Tempore.] Ergo quocunque tempore, quia indefinita æquipollet vniuersali.cap.vt circa.de elect.in.6. siue statim facta coronatione concesserit, siue post.glo.in.l.1.in verbo,tempore solutionis.C.de solutio.vbi exponit verbum tempore solutionis, id est in ipsa solutione, vel parum ante vel post. Imo etiam concessum mandatum ante coronationem valeret.tex.in extrauagā.vlti.de sen ten.excommuni.in cōmunibus, licet de stylo ante coronationem non soleant concedi, vt videtur concludere Feli.& recentio. in c. eam te.colum.5.versi. secundo restringitur. de rescript. ☞ Vide Præposi. in cap.1. col. 7.distinct.33. est tamen differentia, quia papa ante coronationem vtitur bulla plumblea pro dimidia tantum parte sculpta. teste Bonif.in cle.vna §.porro.nu.27.de iureiu.& vix reciperetur sic in Francia, sed post coronationem tota est sculpta vt ibidē dicitur. ☜

Quando possint concedi mādata.

Et sic concedet mandatum antequam cedat papatui.c.1.de renũcia.in 6.quod tam rarum est,sicut auis Phœnix. vel antequam moriatur, quia mors soluit pontificatum, argu.✠. deinceps.in authen.de nup.colla. quarta. & si vnum tantum mandatum in ingressu cõcesserit, alterum postea, [f] sui pontificatus quandocunque placuerit per hoc verbũ dare poterit,cum semper sit in tempore sui pontificatus ante mortem & cessionem,vt dixi.

Mãdatũ an per mortẽ papę expiret.

f ¶ Sui pontificatus.] Et sic tandiu potest concedere hæc mandata, quandiu durat potestas pontificalis.Sed an eo mortuo vel cessione facta expiret concessum? videtur quòd sic per.l.mandatum.C.mandat.&.✠.recte. in sti.illo titu.vbi mandatũ finitur morte mãdantis re integra. Contrarium teneo in his mãdatis apostolicis,per tex.in c.si super gratia.de offi.delega. in 6. vbi dicit non expirare,quando res nõ est integra,vtpote quia est collatus canonicatus, vel fulminatus processus. Sic tenuit glosa in ✠.item voluit. versic. visum.in verb.mandatum.de colla. in prag. Do.& alii in ca.præsenti.de offi.leg.in 6.Cũ ergo in Francia semper cõferatur canonicatus secularibus, vt in forma mandati inferiore patet, ergo in Francia mandata ista per mortem papæ non expirant.ca.vlti.de concess.præbend.in 6.& cap si is cui.de præben. illo lib.& in regula cancella.decima. Sic tenẽt domi.de Rota decisio.285. si episcopus. & decis.349.si papa in nouis.Perus.in cap.si gratiose.1.nota.de rescrip.in 6. Nota tamen quòd quando gratia est facta,quanuis nõ executa, cum quæsitum sit ius ad rem, vel saltẽ ius implorandi officium iudicis vel executoris,tunc non expirat morte concedentis,per notata in capit.si cui nulla.de præbend. in 6. Lappus allega.17.an datio.glo.in c.veniens. de renuncia. Feli.in ca.ad audientiam.2. col. 7.versi.literæ. de rescrip. vbi dicit quòd expectans apostolicus tantum acquirit ius implorandi executores, vt mandatum exequantur:non vero obligationem.glos.in cap. veniens. de renuncia. Si tamen executor nolit exequi, non datur actio contra eum, sed puniendus erit.allegat Domi. & Ioan. And.in cap.1.in princi.col.2.de concess.præbend.in 6. Licet quidam doct. non satis practici parum aduertentes ad stylum cancellariæ hodiernum putẽt mandata de prouidendo dici gratias faciendas, & non factas, cum per gratiam faciendam non quæratur ius in re, nec ad rẽm: vt si papa pro scholari mandet cuidam, vt promoueat eum ad gradum doctoratus. tunc re integra finietur mandatum, cum non sit aliquod ius quæsitum scholari.secus in mandato,vt asserit Prouinciale.fol.37.versi.præstantissime. facit quod notat Feder. consil. 78.casus est.papa.Imo dicit Bald.in.l. mandatum.colum.3. in 4.oppo.C. manda. quòd si papa in gratia mandet executori, vt eam exequatur,non finitur mandatum morte papæ,licet secus esset si dirigeretur collatori tãtum, & non mero executori.allegat d. cap.si super gratia. ☞ Item per viam contractus est hic permissum papæ, vt mandata concedere possit, quod debet intelligi cum effectu.l.prima.ff.quod quisque iuris.sed si mandata morte papæ finirentur, non concederet cum effectu,imo papæ autoritate circunscripti essent mandatarii,contra.l.primã.C. de his qui veniam ætatis impetra.& impetrantibus essent elusoria, contra.l.si prætor.ff. de iudic. & res nummaria Galliæ Romæ propter frequentem mandatorum impetrationem exhauriretur, ac in detrimentum regnicolarũ cederet,contra ea quæ supra in proœ. dicuntur, & ibi ponderaui.☜ ✠ Item officium executorum gratiarum nõ expirat per mortem pape Bald. in capit. relatum de offic.deleg.ergo nec mandata sine quibus non possunt consistere executores illorum. nec præceptum expirat per mortẽ, vt tenet glosa.in capit.dudum.18. quæstio. secunda. Feli.& alii in capitulo.eam te de rescript. ✠

Nec obſtat verbum tempore hic poſitum, videlicet vt ſuo tẽpore concedere poſſit, ergo extra ſuũ tempus nõ, & ſic finietur: quia reſpon. quòd papa poteſt ſuo tẽpore dare, nõ tamen hic tex. dicit quòd datũ ſuo tempore finiatur, ſicut dicimus de ſpurio qui poteſt à papa tempore pontificatus legitimari. c. per venerabilem. & per totum titu. qui filii ſint legi. tamen non finitur legitimatio tempore Romani põtificis, nec per obitum illius, ſic nec mãdatum. facit deciſio Tho. Faſtol. in deciſio. Rotæ. q. 23. cum ſeq. vide caſus in quibus non finitur mandatum, etiam re integra per mortem mandãtis, per Iaſ. & Decium in. l. eius. §. placebat. ff. ſi cert. peta. & quæ addidi ad. l. mandatum. C. mand. Et quando dicatur res integra, declarat Guido papæ in deciſio. Delphi. q. 491. prælatus & docto vbi ſupra.

Scriptura quãdo requiratur in gratia papę ꝓbãda.

g ¶ literas.] Et ſic in mandatis apoſtolicis requiritur ſcriptura, licet de iure ad effectum & eſſentiam gratiæ non requiratur, ſed ſolo verbo Roma. pontifi. perficitur. cap. inquiſitionis. 25. q. 2. cle. dudum. §. fin. ibi, verbo ſeu ſcripto, de ſepult. l. contrahitur. ff. de pigno. Archi. & Io. And. in prooemio ſexti. col. pe. nam in lingua principis ſtat gratia, in ſcriptura teſtimonium, in executione commoditas. Bal. in cap. capitulum. col. pe. de reſcript. quia per collatione in ſpiritualibus ius tralit. cap. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. ca. fi. de conceſſ. præb. eo. lib. de Rota deciſio. 882 in antiq. Feli. in. c. in noſtra. in fi. de reſcrip. Feli. Decius & alii in rubr. de conſti. Barba. in prooemio cle. §. quoniam. col. 16. & ſequẽ. Iaſ. conſil. 146. beatiſſimo. col. 4. verſi. 5. tacit. in 2. volu. Ideo ſi moriatur ſummus põtifex qui conceſſit gratiam, non leuatis bullis, poterit poſtea ſucceſſor expedire bullas in forma, rationi congruit, vt in regula cancella. 8. Bal. in. l. humanum. in fin. C. de legib. Bonifac. in prooemio clẽ. col. ſecunda. Et ſi non expediãtur per ſucceſſorem, gratia non eſt probata per illam ſignaturam. Deciſio Neapoli. 253. duo. vide infrà in forma manda. in verbo gratiam.

¶ Item diſpenſatio licet non reperiatur in bullis, dummodo per papam conceſſa fuerit, valet, & ſufficit quod dixerit fiat. nam ſtatim perfecta eſt gratia, vt dicitur Geneſis primo. ca. Fiat lux, & facta eſt. Bal. in. l. fi. C. de communi ſeruo manumiſſ. Sic conſuluit de Ripa. in lib. 2. Reſpon. cap. 11. de iure &c. per iura ſupra allegata. nam verbum fiat vt petitur, licet poſſit de futuro intelligi, tamen frequentius accipitur de præſenti. Cald. in cap. quiſquis reprobando. ibi gloſ. de electio. ſequitur Feli. in cap. eam te. col. 3. de reſcript. Referunt moder. in d. rub. de conſtitutio. & d. deciſio Neapolita. 253. duo regu.

De verbo fiat.

g literas

Benefi. cũ ãte leuationẽ bullarũ poteſt ꝑmutari.

¶ Item illud beneficium verbo collatum vel per ſignaturam, ante leuationem bullarum poteſt permutari cum alio. Imol. in clemen. vna. colum. 5. nume. 22. verſic. quid ſi aliquis. de rerum permutatio. Auriol. in additio. ad Guillermum de monte Lauduno in d. capit. ſi tibi abſenti. in fine. Et Probus in additio. ad Ioannem Monach. in ca. licet epiſcopus. ibidem. de quo fui interrogatus in cancellaria quondam R. D. Legati de Prato. Sed nõ poſſunt permutari mandata cum aliis literis, nec econtrario, vel beneficium cum literis mandati apoſtolici. Feli. in cap. ad audientiam. 2. col. 7. verſicu. nota etiam de reſcript. per rationes ibidem poſitas. Idem Antonius & alii in capit. cum olim. & cap. fina. de rerum permuta. Ad hæc beneficium dicitur vacare per mortem illius, cui ſolo verbo fuit collatum, etiam ſi haberet tantum ſignaturam. Et ſi iſte cui fuit facta collatio, moriatur extra curiam, dicitur etiam beneficium extra curiam vacare, licet ante collationem iſti factam in curia vacaſſet. Domi. de Rota deciſio. 882. not. quòd vbi in antiq. Inno. in cap. inter cætera. col. 2. de præbend. Ioannes Andr. & alii in capit. ſi electio. de elect. in 6. Ad probandam tamen gratiam requiritur

scriptura.cap.porro.ibi, ex inspectione privilegiorum.de priuileg. Ancha.in cap.ex diligenti.in fine de simo. Panor. in capi.nosti. col.1.& in cap.qualiter not.1.de electio. Egidius de bella mera decisio. 611. licet capella. & consil. 34.col. 6. vbi dicit ita seruari per cle.1.ibi, confectis super ea literis.de prabē. Feli.& alii in rubr.de consti.nec potest probari gratia papæ nisi per literas, & hoc propter multa absurda quæ sequerentur admittendo probationē per testes, apud quos difficilimum & quasi impossibile esset scire omnem cōtinentiam gratiæ, & omnē formalitatem, licet non sit omnino impossibile. verba sunt Card.in proœmio cle. versic.nec sane. Idem in mandato principis.tex.in §.deinde. uersic.si quis autē cui tale aliquid iussum est, veniat omnino, non respicias eum, nisi sacrā nostrā pragmaticā ostendat formā pro hoc scriptā.in authen.de manda.princ.colla.3.& C.illo tit.l.vna. Imo non crederetur etiā cardinali asserenti se dispensare ex concessione summi pontificis eidem facta viuæ vocis oraculo, nisi literas ostendat.d. l.vna.& hoc est verum in præiudicium alterius.glos.in c. sicut.de sentē. excommu.secus si nulli esset præiudicium.glos.in capit.nobilissimus.97. dist. sic consuluit Ias. consil. 104.circa col. 1.volu.1.

Casus in quib' probatur gratia papæ p testes. ¶ Nisi ageretur de probāda qualitate, vt qa dicit se priorem in data, aut motu proprio mandatum concessum, vel ex certa scientia siue agatur de alia cōiectura, tūc poterit per testes probari.glos.in c.duobus. de rescript. in 6.in verbo si non appareat.& inc.si à sede de præbend.eod.lib. Rota deci.332.licet Romana.in nouis.tex.in c.auditis.& ibi Panormitanus.2.nota.de in integr.resti. ☞ Idem si agatur de facultate danda alicui Cardinali, vel alteri executori acceptandi renunciationem. Oldra. consilio.324. factum in fine.

¶ Secundo, fallit si mādatum siue gratia fuerit perdita, quia tunc etiam poterit per testes probari. Panor.in c.ex diligenti. vlti.notab.de simo.per tex.sing.in.l.testium. in fin. C.de testi.etiam si scriptura sit de substātia probationis, tamen actus probari per duos testes poterit, casum amissiōis scripturæ probando.tex.nota.in c.sicut.& ibi plene prosequitur Feli.col.1. cum seq.de re iud. Requiritur tamen quòd testes deponentes cognoscant vitium bullarum, & deponant se vidisse dictas bullas integras non habentes defectum, nec vitium, cap.cum olim.de priuileg. Et quòd testes sic deponētes sint experti, & periti.vt non possint in his bullis vel instrumentis facile decipi. Bar.in.l.1.colum. pe.ff. si certum pet. & in authen.si quis in aliquo. col.2.C.de edend. &.l.sicut de fid. instrum. Alexander consi. 196, viso testamento. col. 2.nume.9.in.2.volu. Decius consi. 82.viso. colum.vlti.& consi.215.in causa col.1.plene tradit Hippol.in rubr.de proba.fol.40. ver si.circa secundum casum. & requiritur talis peritia in illis testibus, vt possint dignoscere quæ sint requisita ad bullas bonas, vel ad aliud instrumentum.Bar.in.l.2.§.1.in fi.ff.de iure fisci.plene Purpura.in.l.1, nume.181. cū sequen.n.si cert.peta. vbi tradit quinque declarationes quas ibidem cernere licet.

☞ ¶ Tertio limita, quando dubitaretur de intentione papæ, tunc enim poterit fieri probatio aliter, quam in literis cōtineatur, & sic per testes.c.susceptum.ibi, nisi de intentione mandatis aliud appareret expresse. de rescript.in.6.& illum text.adhoc ponderat Petrus.ibi, sed potest intelligi expresse apparere, quando in literis hoc est expressum, & sic quando literis probatur.cle.vlti.de rescript. in glo.

¶ Vltimo, fallit in collatione inferioris, quæ per testes potest probari. hoc tenet Bald.in l.si qua.colum.2.versic. deinde. C.de sacrosanct.eccle. licet distinguat in c.2.in in. de resti.spol. & vbicunq; esse rei præcedit esse scripturæ tunc fit scriptura ad probationem: sed vbi esse scripturæ præcedit esse rei. Colatio inferio, papę p testes pbari potest.

vel simul concurrunt tunc scriptura est de substantia. verba sunt bal. in cap. primo col. vlti. de offic. deleg. per not. in l. contractus. C. de fide instru.

A diuersis an possit mādatū scribi. ¶ Quæro, an gratia Papæ si scribatur à diuersis, valeat? Videtur quòd sic, tum quòd non reperitur prohibitū, tum etiam quia tota bulla potest scribi per aliū, vt continetur in stylo curiæ Romanæ, vbi quilibet scriptor potest habere vnū clericū, qui scribat pro eo. ergo & dimidiam partē, vel aliquā, per l. quæ de tota. ff. de rei vendit. c. pastoralis §. item cū totum. de off. de le. Contrariū habet stylus, videlicet vt nō possit scribi pars per alium, dempto nomine pontificis, Clemens &c. Paulus &c. Ita tenet Corne. consi. 182. videtur, in 4. volum. & hic stylus est seruandus. c. ex literis. de cōsti. Card. in c. licet. de crimi. falsi. si tamē prima linea vsq; ad verbū vitæ &c. scriberetur vt assolet literis longis per vnum, & totum mandatum per alium, non minus valeret, vt videmus quotidie fieri.

h in forma mādati iuxta formā inferi⁹

De multiplici forma gratiarū papę. h ¶ In forma mādati.] Quanuis multiplex reperiatur forma de iure antiquo, nō tamen erat aliqua certa. Ancha. in cle. vna col. 1. de concess. præb. Ideo Galli hoīes in incerto vagabantur, quare infra fuit illis præstituta certa forma, vt sequitur immediate post istū titulū, quanuis aliqui alio in loco ab isto titulo remoto, & ibidē nil ad alios titulos proximos faciente locassent: sed nos insecuti iurisconsul. doctrinā in l. 2. ff. de sta. homi. proximos cōiunctosq; applicauimus titulos, prout res patitur, vt infra videre est.

¶ Olim inter alias vna erat, de qua in capit. capitulum. de rescript. & dixi supra eod. in rubr. huius tituli. Alia quando simpliciter mandabatur collatori vt prouideret de beneficio, si collator alteri conferebat, valebat collatio. cap. dilectus. 2. de præb. sed puniebatur, vt ibi.

¶ Alia forma erat, nam quandoque madabatur conferri beneficiū, & præcipiebatur nō dato executore, & sine clausula decreti, & beneficium non erat mandatario affectum. ca. eam te. de rescript. cap. si soli. de concess. præbend. in 6.

Alia forma habebat decretum irritans, & afficiebatur beneficiū nec valebat collatio alteri facta. cap. dilecto. de præbend. nota. in cap. si eo tempore. de elect. in sexto. Ias. in l. non dubium. nota. 8. colum. 4. C. de legi. Feli. in ca. cæterum. col. 11. de rescript. & c. cum accessissent. nu. 7. de constitu. Barba. cle. 1. col. 9. de elect. Tamen nō debet apponi in Frācia, vt licet videre in forma mandati. & si apponeretur, non valeret mandatum. quia esset contra formam infra scriptam, & contra ordina. regi. rub. des mandatz. articu. 1. quia Galli suapte natura sunt liberales, ideo nolunt compelli, & tantum astringi per hanc clausulam decreti. cū sine ea voluntatem papæ exequantur.

¶ Alia erat forma in qua dabatur executor ad compellendū collatorē conferre mādatario capit. abbatem. de rescrip. Et hæc forma non afficiebat beneficiū ante executoris inhibitionē, vel nisi collatus esset canonicus. cap. si postquam. & cap. dudum. de præb. in 6. Et de his, tres formæ erant: vna in qua mandabatur vt compelleret ordinarium quòd adimpleret mandatum papæ. Altera qua scribebatur executori vt compelleret cum decreto, & aliquando sine, & aliquando scribebatur in forma, facias assignari. de qua nota. in cap. pro illorum. de præb. Perus. in d. ca. si soli. glos. in cap. si capitulo. ibidem. & in verbo dirigendum. §. Item placuit. versi. visum. de colla. in pragma.

¶ Alia est quando mandabatur executori vt in negligentiam vel in recusationem ordinarii prouideat, vt hodie habemus infra hāc formam, & tunc prius requiri debet ordinarius, demum executor. ca. si capitulo. de concess. præbend. in 6. ibi, capitulo negligente.

quia non potest dici negligens vel recusans si non requiratur, vt infra dicetur: & per præsentationem afficitur beneficium vacaturũ. d.cap.si capitulo.

¶ Aliquando dabatur cum clausula, quod duxerit acceptandum, sine determinatione temporis: vt in capit.1. de concess. præben. lib.sexto: glos.in d.verbo dirigendum.supra allegata.

¶ Alia, dabat tempus certum, videlicet vnũ mensem ad acceptandum.clem.vna. de concess. præbend. Et hæc est reprobata, & duæ præcedẽtes in hoc regno per leges regni eodem titu.artic.1.quia magis induceret votũ captandæ mortis in habente pingue beneficium, quàm in alio, & dari posset materia delinquendi in istum possidentẽ beneficiũ magni valoris, quia communius homines affectant beneficia magni valoris, etiam literati c.1.de præbend.in 6.& dico in forma mãdati in verbo.post mensem.

¶ Alia forma concedebatur cũ clausula anteferri.& de hac in c.pe.de præbend.in 6.& ista quia reseruatior ẽ continet, non admittitur in Francia.de ea tamen vide Rotã.decisio.640.si aliquis in antiq. Feli.in c.causam. col.13.& ca.capitulũ.col.7.de rescri.& in addit.ad Io.Monach.in c.eũ cui.de præben.in 6.& glo.in verbo retractatiua.in.§.visum.de colla.in prag. ☞ Et Egid.de bella mera cõsil.33.quod si col.7.conclu. 7. quid si secundus habeat clausulã anteferri, & tertius habeat similẽ clausulam, an debeat primo præferri.quod non, ibi concludit per ill'ã regulã quæ ponitur in authen. quas actiones. C.de sacrosanct.eccle. priuilegiatus cõtra priuilegiatum non vtitur priuilegio.☜

¶ Alia forma habebat clausulam, si pro alio non scripserimus &c.ca.mandatũ.de rescri. c.literis.ibidem, vt in forma seq.habetur, & approbatur per leges regni.vt eod.titu.patet. in ordina.regiis.

¶ Aliquando mandatur prouideri si is pro quo mandabatur, fuerit repertus idoneus, vel sub alia cõditione, de quibus in clc. vna. & ibi glo.de offic.deleg.Feli.late in ca.fin.de præsumptio.

¶ Alia est forma in qua creabatur canonicus & sibi mandabatur prouideri de præbendã, vt in c.duobus.de rescrip.in 6.& illud receptũ est in his concordatis, vt patet infra in forma mãdati apostolici.& dixi supra in rub. de reseruatio.⁊.fina.

¶ Alia forma volebat prouideri ad certũ valorẽ.c.quanuis.1.de.præbend.in 6.Aliæ valorem non exprimebat, vt ibi.

¶ Alia exprimebat certam præbendam, vt sacerdotalem, vel integram, seu dimidiam, vel aliud beneficium ca.cui de non sacerdotali.& c.ei cui.de præb.in 6. Alia non. Et de qualibet multa dicerem si vtiles essent, sed cum tantum habeamus vnam, illã discutiam infra aliis hic breui declaratis. Et nota.quòd quandoque scribebatur pro certa persona & certo beneficio.c. ex parte.1.de offi.delega. Aliquando pro certa persona, & incerto beneficio.cap.mandato.de præb.in 6. Aliquando scribebatur pro certo beneficio, & incerta persona.ca.si is cui.de præb.in 6. Aliquando pro incerto beneficio, & incerta persona. capit.quanuis.1.& cap.dudum.de præb,in 6. Ioan. Vanquel in d.cap. mandato. post Ancha.& alios.

¶ Alia forma habebat clausulam, motu proprio, de qua in c.si motu proprio. de præb.in 6.& hodie recipitur etiam in Francia, vt infra dicetur in forma mandati.

¶ Alia forma dabatur pauperibus clericis.c. si pauper.de præbẽ.in 6. Aliæque multo plures inueniuntur formæ quas tradũt Io.And. Perus.& alii in ca.si soli.de concess. præb.in 6.Et istæ formæ olim instar vestimentorum Franciæ & Prothei mutabantur, quare Galli homines longo tempore in incerto fuerunt.nunc successit ista forma illis data, quæ seruanda est, vt.s.dicã, tanquam pupilla oculi, & aliam Galli nõ quærant, & videtur conuenire ordina.regiis, rubr. Des mandatz ar-

tic.1. Ideo alias de industria missas facio, tanquam non vsu venientes in hoc Franciæ regno, sed exteri videant. Perus. in d.c. si soli. col. 1. alias formas executorũ tradentem. & sicut gallina congregat pullos suos sub alas, vt dicitur in Euangelio. & glos. citat in l. 1. ff. de in integr. resti. ita forma inferius posita

annotatam [f] dare possit hoc modo videlicet [k] vnum collatorem

multas formas continet & congregat, vt liquido intueri potest. vide glo. in verbo. gratiam in forma manda. post. infra.

i ¶ Dare possit.] Non tenetur si nolit, cum verbum possit voluntatem significet. l. sæpe. ff. de offi. præsid. Bar. in l. Gallus. de lib. & posthu. Et hoc eidem à iure est concessum in signum vniuersalis obedientiæ & recognitionis, videlicet vt vnaquæq; ecclesia pastorem suum de nouo venientẽ recognoscat, sicut dicitur in Euangelio, Cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. & sicut quidam episcopi pro iocundo aduentu ponunt vnum canonicum in ecclesia. Rota. decisio. 35. nota quòd vbi episcopus in antiq. & valet illa consuetudo, etiam si numerus sit taxatus & iuratus, si præbendæ nõ sint distinctæ. Feli. in c. constitutus. col. pe. de rescrip. Etiã rex Franciæ in aliquibus regni ecclesiis pro suo primo ingressu. multo fortius papa in ecclesiis poterit hæc mandata cõcedere.

Quare in ueta sint hec mãdata.

¶ Quibus possit papa dare hæc mandata, hic non exprimitur. Tamen respondetur quòd petentibus idoneis, cum erga illos sedes apostolica se ostendat liberalem. ca. sedes. de rescrip. & inuito. vel non petenti non solet dari beneficiũ. regula, inuito. ff. de reg. iur. siue sint graduati siue non, cũ hic nõ exprimatur, & si sit concessum non idone.s, an teneatur eidẽ ordinarius cui diriguntur mandata, prouidere? Panor. Feli. & alii in. ca. si quando. & c. cum. adeo. de rescrip. & idem Feli. in c. inquisitioni de sententia excõmuni. & per Aufre. in decisio. Tholosa. quæst. 488. Item an sit parendum, vbi cõcludunt quòd sic, quando Papa poterat dispensare super illo crimine cũ mandatario indigno. & cõstat papam hoc voluisse, vtpote quia in mandato expressit inhabilitatem, vt pro parte talis N. nati ex sacerdote & moniali &c. ita tenet Antonius de Butrio in pœ. decretal. Gregorius. col. 4. versic. nunquid autem. eo. &c. nu. 31.

Mãdata quib⁹ cõcedi possint.

☞ Sed quid si minori dispensato super ætate, sit datum mandatum, an curatum possit acceptare? dicerẽ quòd sic, quia est idoneus per dispensationem, vt dixi supra in. §. præfati. 1. in glo. idoneis. supra de colla. nec potest adscribi vlla subreptio, cum mandatum motu proprio sit cõcessum, & in eo papa habeat pro expressis dispensationes, nec refragatur. cap. si eo tempore. de rescrip. in 6. quia ibi nõ habebat dispensationem, vt videre licet ibidem. ☜ Item regulari professo debet concedi mãdatum, alii non ad beneficia regularia in ordina. regiis. eod. titu. arti. 6. & quæ ætas requiratur ad impetrãdũ mandata, vide quæ dico infra in tract. de paci. possess. limita. 4.

Minori dispensato an possit ratione mãdati prouideri.

k ¶ Vnum.] Intellige vnumqueq; collatorẽ habẽtem collationem decem beneficiorũ in vno grauari posse. vt sequitur. & non est intelligendus hic tex. quod vnus collator tantum possit in Francia grauari, vt quidam sentiebant per istud verbum vnum: sed debet intelligi vnumquemq;, vt sensit ordi. regia eo. titu. artic. 1. in princ. ibi, à chascun collateur &c. ☞ etiam capitula ecclesiarum grauari possunt vt scripsi in. §. præfatiq; ordinarii in glo. quicunq; de colla. supra ☞ Intellige collatorẽ ecclesiasticũ, nam laicum nõ intendit grauare per mandata. ca. cum dilectus de iur. patro. glos. & docto. in cap. 2. de præbend. in sexto. Et idem si competeret ius cõferẽdi clerico simul cum laico, tunc clericus propter laicum, etiam si habeat collationes decem beneficiorum coniunctim, grauari non poterit. arg. l. si cõmunem ff. quemadmodum. serui. amittantur. glo. in capit. 1. de iure

Quibus possint dirigi mãdata.

patro.in sexto. ideo non valet mandatum directum laico.vel clerico habēti collationem simul cū laico, Et sic patet quibus dirigi possint mandata, videlicet omnibus clericis habentibus collationem decem beneficiorum ad minimum. Alia vide in tracta.nomina.quæst.8. Si ergo collatio decem beneficiorū spectet ad duos clericos coniunctim, mandatum illis poterit dirigi, quia quod de vno statuitur, & in duobus locum habet.l.singularia.in fin.ff.si cert.pet.nec obstat hoc verbum vnum, quia inde finite ponitur, vt dixi.

l ¶ Habentem.] Vere, non per fictionē quia non dicitur vere habere.l.qui actionem habet.ff.de regu.iur.Bar.in.l. Centurio.in fi.ff.de vulga.glo.& Bar.in.l.nemo.ff.de in integ.resti.vide Bal.in.l. prima.ff. de statu hominum: ideo si collator haberet collationem nouem beneficiorum vere, & actionem ad collationem decimi, non habebit locum iste textus, vt possit grauari vno mandato quod est not.

m ¶ Collationem.] Idem si præsentationē vel aliam prouisionē haberet, quia verbū collatio generaliter accipitur, vt in rubr.vt ecclesia.benefic. sine diminutio.cōferant. dixi supra titu.proxi.in ♣ statuimus.2.in glo. conferātur.& patet infra in forma mādati. glos. in prag.in verbo collatorē.in ♣. item voluit. versi.visum.tex.& ibi doct.in cap. præsenti. circa finē.& cap.seq.de offi.leg.in 6. Et late sumpto vocabulo, præsentatio dicitur collatio.Barb.in c.abbatem.col.pe.de rescrip. Et ista quæstio etiā deciditur i ordina.reg.art.1. vbi exprimitur nominatio.præsentatio,collatio, seu quæuis alia dispositio, vt ibidē cernere est.Institutio tamen non comprehēditur, vt.j.dico in verbo quinquaginta.

n ¶ Decem beneficiorum.] Hic numerus denarius est perfectus, quia est complementum & perfectio numerorum.nam vsque ad illum possunt numeri crescere. postq̄ vero denarium attigerint, duplicari quidem possunt, & per denarii adiunctionē vel multiplicationem augeri, ideo per denariū numerū intelligitur in sacra scriptura complementū legis diuinæ, quæ in decē mādatis consistit, vt nota. Theolo. in præfa. ad psalteriū. Petrus Bercho.in.1. parte sui dictionarii.& licet olim papa grauare posset habentem collationem duorum beneficiorum in vno mandato, vt not. in cap. mandatum.de rescrip.tamen si non habebat nisi vnius collationem,in eo grauare nō erat solitus. Nicolaus Milius in repert. in verbo gratia.q.48.Feli.in ca.in nostra.correla. 24. de rescrip. Hodie vero instar dei optimi maximi retinuit sibi collationem decimæ partis, si decem sunt beneficia : si quinquaginta vel plura, duorum. & istud fuit statutum in concilio Basilien. vt patet in titu.de colla.in ♣.non tamen intendit.in pragmati.sanct. & ♣.item volunt ibidem.

¶ Quid si quis habeat collationē quinque dignitatum tantū, & collationē quinq; beneficiorum curatorū vel aliorū, an possit grauari in altero? Videtur quod non.per.l.si idem cū eodem.ff.de iurisd.om.iud. vbi non debet fieri cumulatio in odiosis. sed istud videtur odiosum, quia grauātur ordinarii collatores, ergo nō fiet coaceruatio.facit.l.vbi fideiussor.& ibi Bar.ff.de solu. Alexan.consi.11c.in 4.volu. Contrarium teneo. per hūc textum vtentē verbo beneficiorum, quod etiā comprehēdit dignitates glo.in cle. auditor.de rescript.vt dixi supra in ♣ volumus.titu. proximo.in verbo beneficia.& quia coaceruatio in fauorabilibus fieri potest, secus in odiosis, vt in iuribus cōtrariis.l.si plures.&.l.maiorem.ff.de pact.c.apostolicæ. & ibi Imol.de donat.Bar.& alii in d.l.si idē. Feli.in c.2.col. penult.versic.9.intellige de proba.Alexand. consil.114.viso themate in 5. volu.quod est duplicatum in 6.volu.consil.97. Sed hoc est fauorabile, tū quia seruatur propriū Roma

Cumulatio dignitatū & beneficiorū an possit fieri.

Coaceruatio iurisdictionis principis est fauorabilis.

f.i.

pontificis, & conseruatio proprii dicitur fauorabilis.l.sancimus.§.si quis autem.C.de donatio. tum etiam quia agitur de conseruanda potestate papæ: & quando agitur de conseruanda iurisdictione principis, etiam si derogetur iurisdictioni inferioris, sicut hic, tamen illa conseruatio dicitur fauorabilis.l.si qui separatim.§.primo. & sequen.ff. de appellatio. Docto. in d.l. si idem. vbi multa referunt. Ego vero contentus ero legem tãtum regni adducere, ordina. reg. eod. titu. articu. 4. vbi expresse deciditur hæc quæstio, ideo amplius Gallis non est dubitandum. Intellige collatorem grauari posse, siue habeat in regno beneficia, siue extra: siue partim in regno, partim extra, quia papa vbique grauare potest. capit. 2. de præbend. in 6. Et hoc onus mandati respicit totum episcopatum. Ideo si primo vacet in regno, acceptabitur illud quod est in regno, etiam si esset solum, si mãdatarius sit idoneus ad regni beneficia: si extra vacet, debebitur etiam illud mandatario habili, quia onus respicit totũ patrimoniũ.l. si fideicommissum.§.1.ff. de iudic. vbi si mercator est implicitus debitis contractis in certo loco, illa debita non respiciunt bona illius loci tantum, sed totum patrimonium mercatoris. Vnde si bona illius loci non sufficiant, bona alibi sita vendi poterunt, quia personalis obligatio fundum nõ sequitur.l.1.§.si hæres.ff.ad Treb. In nominationibus secus est, quæ non possunt grauare extra regnum, ideo non possunt dirigi episcopo habenti tantum duo beneficia in regno, cum tantum regni beneficia respiciant, vt dixi in tract. nominaquæstio.15. versi.23. facit quod not. Ioannes de Selua in tract. de beneficio. in 3. parte. quæst.66. quod est notandum, quia sæpius à me fuit petitum. Si vero vnum tantum haberet in regno, & nouem extra regnum, nõ posset dirigi mandatum tali episcopo ad regni beneficia, quia in illo est monoculũ, nam vbi genus non potest verificari nisi in vna specie habetur pro specie.l.2.ff. de liber. &

Bñficia extra regnũ, an cõputentur in numero taxato.

posthu. & nota. in cap. quoniam abbas. & c. ex parte de offic. delega. Roch Curtius in tract. iur. patro. in verb. ipse vel is. q.23. & quia haberet vim reseruationis, & votum captandæ mortis (maxime in Francia exosum) induceret. cap.2. & 3. de concessio. præbend. in 6. & sicut est inutilis impetratio beneficii viuentis. cap.1. de concessio. præbend. ita & istius impetratio mandati ad vnum solum. & sic iudicauit papa Clemens quartus in facto præpositurae beatæ Mariæ de Brugis contra impetrantem in genere dignitatem ibi, cum vna sola esset. sic etiam declarauit Bonifacius, teste Ioanne Monacho, in cap. in generali. col.3. de regu. iur. in 6. Et sic fuit declaratum per regem anno. 1527. die. 29. Martii, non valere mandata impetrata ad dignitates tantum, aut ad dignitates & præbendas, si omittatur aliquod verbum infra positum in forma mandati, etiam si omitteretur verbum capellania, propter votum captandæ mortis, & per alias ibidem rationes descriptas. vide Felinum in cap. in nostra. correla. 24. de rescriptis.

Mãdatũ ad dignitates tã nõ valet.

¶ Quid si habeat collationem decem beneficiorum cum alio? an dirigendo mandatum vni tantum, comprehendantur ista beneficia? Breui respon. quòd non, per textum in cap. cum in illis. §. fina. de præbend. in sexto. Nam læderetur ille contra quem non est impetratum, quod est æquitati cõtrarium, quia quod commune est, meum non est propriæ in odiosis. l. illud. ff. de ritu nup. cap. expedit. 12. quæstio. prima & cap. sicut hi. 47. distinctio. vbi dicitur, nemo dicat proprium quod est commune. intellige vt dicitur in. l. serui electione. §. primo. ff. de lega. 1. & vnus propter alium grauari non debet. argu. l. si communem. ff. quemadmodũ. serui. amitta. Multa ibi congessi, quæ de industria omitto. Vide supra in glosa vnũ. Si vero spectaret collatio ad abbatem cum consensu vel consilio capituli tunc etiam poterit abbati dirigi mãdatum. capitulo vno. §. primo. & sequen. n

ſede vacant. in 6. & hoc mãdatum directum iſti, eundem adſtringit ad conferẽdum, quia ſufficit impetranti exprimere collatorem, licet cum conſenſu vel conſilio conferat, quã tus hoc non exprimatur. Ioannes Andr. & Domi. in dicto capit. cum in illis ❧ fina. de præbend. Sequitur Fe li. in cap. eam te. col. 14. verſi. ſi papa. ibi, prætereа. de reſcrip. non tamen ſufficeret exprimere in mandato illum, de cuius conſenſu habet conferre vel præſentare, quia non grauatur principalis. Collecta. in cap. niſi eſſent. columna ſecunda. de præbend. ☞ Idem in nominationibus declarat Maleret. in tract. de elect. quæſtio. 12. fol. 79. & quæſt. ſequen. vbi decidit, quòd quando requiritur conſenſus duorum, & illi ad inuicem diſcrepant, quod ad ſuperiorem deuoluatur. l. 1. ❧ 1. & ibi Bar. ff. de vẽtre inſpiciend. text. in l. 3. in fi. C. finium regum. Feli. in cap. propoſuiſti. col. 3. de proba. verſi. 1. concluſio. ☜

in vno. habentem autem collationem ∘ quinquaginta beneficiorum & vltra

o ¶ Quinquaginta.] Si vero haberet minus, etiam ſi haberet tantum quadragintanouem, non poſſet in duobus grauari, vel ſi ſolum nouem, non poſſet in vno, quia hic numerus ſtatuitur, oportet ergo quòd ſit completus, ſicut dicitur de teſtibus in teſtamento requiſitis, vt ſi ſex teſtes ſint, non valeat teſtamentum, niſi ſeptem de iure requiſiti interueniant. l. hac conſultiſſima. C. de teſta. & non datur annus iubileus, ſi nõ ſint quinquaginta anni completi. extraua. vnigenitus. de pœni. & remiſſio. in communibus. ſic non mandabit papa pro duobus, ſi non ſint quinquaginta beneficia, vel vltra: & tenebitur hic ſecundus mandatarius, qui fundat ſe in numero, illum numerum probare. argu. l. actor. C. de proba. & l. eum actũ. ff. de nego. geſtis. Poſſet tamen grauari, etiã ſi haberet tantum præſentationem viginti, & collationem aliorum viginti, & nominationem in aliis decem, quia hic collationem large accipimus, vt ſupra diximus. Et fiet coaceruatio omnium, vt in proxima gloſa. dixi, videlicet tam illorum beneficiorum in quibus habet præſentationem & nominationem, quàm collationem liberam: tamen ſecus ſi inſtitutionẽ tãtum. gloſa. in ❧ non tamen. de collatio. in pragma. in verbo collationem. ☞ Per text. in cap. cum in illis ❧ cum autẽ. de præbend. in 6. quia ad præſentationem patroni tenetur inſtituere, aliàs eſt irrita inſtitutio, ſi idoneum poſtea patronus præſentet. cap. decernimus. 16. quæſt. 7. cap. paſtoralis, de iure patro. ☜

¶ Quæro quid ſi quinquaginta ſint collationes ſuper vna abbatia, tamen ratione cuiuſdam compoſitionis quidam confert tertiam partẽ, vel decem ex illis: an iſtis poſſit mandatum dirigi, & cui? Reſpon. poſſe dirigi ambobus, cum iſta clauſula coniunctim vel diuiſim, quia quod in vna perſona hic ſtatuitur, idem in duabus eſt dicendum. l. ſingularia, in fin. ff. ſi cert. peta. capitu. fina. de præben. in 6. Si tamen haberet collationem decem beneficiorum iure ordinario, & quadrãginta iure deuoluto, non poterit niſi in vno mandato grauari per ea quæ notant doct. in cap. ſecundo. de conceſſ. præbend. Item ſi haberet quinquaginta regularia, & quinquaginta ſecularia, quia etiam non poterit grauari niſi in duobus, & hoc per iſtum text. probatur, ibi quinquaginta & vltra, quæ comprehendit etiam ſi habeat collationem mille beneficiorum. per glo. & not. in authen. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. text. in ❧ 1. ibi, ſi vero vltra quatuor habuerit filios, mediam eis totius ſubſtantiæ relinqui partem &c. vbi ſi eſſent centum filii & vltra, legitima illorũ nõ eſſet niſi ſemis. facit. cap. ex tuæ. de cleri. non reſid. ca. de multa. de præbend. De hac dictione vltra not. Benedict. in repet. cap. Raynutius. in verbo altero che. de teſta. Decius in l. filiam. 2. C. de collatio.

Côferens ratione mandati an à suo turno excludatur

¶ Quid si duobus conferentibus alternatim directũ sit mãdatũ, an cõferenti ratione mãdati computetur in suo turno? Respõ. opiniones esse diuersas. & ideo breui dico sic.

¶ Primus casus est quando duobus alternis vicibus spectabat collatio, & mandatum vel nominationes in p duobus beneficijs diriguntur ambobus coniunctim vel diuisum: tunc is qui confert ratione mandati aut nominationum, non excludi tur à suo turno. Ratio, quia impeditus impedimento facti, remanere debet illesus. capit. quia diuersitatẽ. de concess. præbend. & quia per eum non stat, ideo eidem non est imputandũ, vt in propriis terminis concludit Rota. decisio. 19c. nota quòd vbi in antiq. quia etiam non apparet quòd papa voluerit grauare magis vnum, q̃ alterum, ergo ista collatio nõ computabitur in turno vni magis quàm alteri. ☞ Et in nominationibus hoc expressim tenuit glos. in verbo faciendæ. in §. Item quòd omnia. de colla. in pragma. ☜

¶ Secundus casus est quando ad duos pertinet collatio alternatiue, & mandatum dirigitur vni, tunc ipse conferens vigore mandati perdit suum turnum, quia papa voluit eum priuare potestate cõferendi semel, & potuit, vt in c. 2. de præbend. in 6. & intentio pontificis est, vt grauet istum cui dirigit mandatum, & non alium, postq̃ eidem direxit mandatum, ergo intentio papæ erit seruanda. ca. mandatum. de rescript. Sic concludit Ioan. And. & alii in ca. cũ in illis. §. fi. de præbend. in 6. & Ioan. de Ana. consi. 43. stante vicissitudine. Collecta. in capit. nisi essent. col. secunda. de prabend.

¶ Tertius casus est vacante beneficio, cuius collatio spectat alternatim ad duos. si papa illud conferat, hæc collatio non facit turnum, quo minus possit is, ad quem spectabat collatio, conferre, dum primo vacauerit. Ius enim conferendi vel præsentãdi inter illos est per vices: & ideo si vice sua nihil erit, non fiet compẽsatio. l. cũ certus. ff. de tritico. vino, & oleo leg. & ideo si in hac vacatiõe vices suas non habuit sine sua culpa, sequitur quòd in alia vacatione habere debet: alioquin sequeretur quòd vnus duas, vt dicunt, vices haberet, contra naturam vnionis & societatis, c. cum omnes. de consti. Concludendum est ergo quòd quando papa hunc turnum meum præoccupat, non videtur mihi præiudicare, & ita iudicauit Amanenus de casis, auditor sacri palatii, vt refert Collecta. in ca. querimoniam de iure patro.

¶ Item collatio facta causa permutationis facit turnum. glos. in §. item quòd omnia. in verbo faciendæ. de colla. in pragmati. sanct. Bertrand. consi. 284. viso. & consi. 323. quicquid. in prima parte. ☞ Etiam si is cui fuit facta collatio, non fuerit adeptus possessionem, ita fuit iudicatum inter magistrum Petrum Remey, & Ioannem Iacques, anno, 1504. die. 17. Augusti, in hoc diuino senatu. ☜ Et an valeant statuta taxantia numerum canonicorum, & præbendarum, vel aliorum beneficiorum in præiudicium mandatariorum, & expectantium, videlicet vt in ecclesia non sint deinceps nisi nouem præbendæ, quòd non, decidit Oldra. consil. 150. in ecclesia Valentina. & Feli. in ca. constitutus. in fine de rescrip. quia in fraudem mandatariorum fiunt & fieri præsumuntur.

Statuta taxantia numerũ præbẽdarũ an valeant.

p ¶ Duobus.] Hoc vltra legatum retinuit sibi papa (nam legatus eodem tempore vnũ tantum beneficium reseruare in vna ecclesia potest. capitu. præsenti. de offic. lega. in 6) vt tantum duo, ne nimium onerentur collatores, mandata concedat. Si vero scriberet etiam cum derogatione istius tituli pro tribus, non valeret tertium mandatum, vt patet in rubr. infra de firma & irreuo. concord. stabi. vbi ponitur decretum irritans. & etiam quia hic text. de duobus concedit, ergo de ẽ:us negare videtur, argu. cap. nonne. de præsumpt. quod est verum, vt possit compelli ordinarius collator ad conferendũ

An & quādo valeat tertiū mādatū.

tertio. Si tamen vellet posset, vt per c. mandatum. ibi. teneris. de rescrip. dummodo nō fieret in præiudicium nominatorū, nec graduatorum, quia non dicitur collator grauari quando vult. Imo dicit glo. in. l. penulti. ff. de condict. caus. data, eū satis lucrari, qui adimplet voluntatē suā: & sic est prima limitatio per quam possunt vltra duo beneficia in vim mandatorum conferri: nā posset conferre ordinarius collator sine mandato. ergo & cum mandato tertio.

¶ Secundo, fallit quando primus vel secundus esset inhabilis, vel eidem non fuisset prouisum, vtpote quia mortuus, tunc tertius poterit prosequi suum mandatum, quod sic probo per cle. 1. in verbo vexare. de rescript. vbi quis ex sola impetratione non dicitur vexare alium. sic ex sola mandati impetratione nō est grauatus ordinarius, donec prouisum fuerit duobus. facit c. dispendia. in verbo fecerit. de rescrip. in 6. plene Felinus in capitu. in nostra. col. 5. versic. de primis, ibidem. verba enim debent intelligi cum effectu. l. 1. ff. quod quisque iuris. plene in decisio. Rotæ. 10. Papa. in rubr. de concess. præbend. Collecta. in capit. accedens. illo titul. nec debet præstare impedimentū, quod de iure non sortitur effectum. regula, non præstat. de reg. iur. in 6. & secundum mandatum nullum, nō dicitur secundum mandatum, sed nullum cap. factus. 7. q. 1. in fin. ibi, iam non secūdus ille, sed nullus est. & literæ quæ non valent, non dicuntur priores, sed nullæ, glo. in verbo de facto, in ea. cum nostris. de cōcess. præbend. notat plene Fel. & alii in cap. ex. tenore. de rescrip. & si papa mandet monachis vt aliquem recipiant, poterunt tamen eidē opponere crimina vel defectus. Feli. in cap. si quando. col. 1. de rescript. Item tex. iste dicit ordinarium grauari posse in duobus beneficiis, & de mādatis nihil dicit. Ideo poterunt etiam centū mandata impetrari, sed tantū duo beneficia debebuntur mandatariis. ita puto intelligendum istum tex. licet multi super eo dubitet.

¶ Tertio, fallit quādo literas executoriales dedisset pro primo mandato concesso à prædecessore, vel si confirmasset mandatum à prædecessore concessum, vel si concessisset rescriptum in forma, rationi congruit & c. adhuc in duobus beneficiis grauare poterit per mandata collatorē habentem quinquaginta beneficia in collatione. Card. Panor. & Imol. in c. literis. de rescript. vbi ponitur ratio in fine, quia factū prædecessoris nostri potius q̄ nostrū fuimus prosecuti ☞ Nam sicut patris & filii vnū est testamentum. l. patris. ff. de vulga. ita antecessoris & successoris est vna gratia, quæ denomiātur à suo principio. Bal. in d. c. literis. ☜ Facit. l. vnū ex familia ❧ 1. ff. de leg. 2. Barb. cōsi. 39. bene enim col. 7. volu. 3. vbi concludit actū nō proprie dici celebratum ab eo. qui alterius voluntatem exequitur. multa adducit, quæ ibidē cernere licet. Intellige sine concedātur duo mādata vni, quod potest fieri, si vnum faciat alterius mentionem. cap. in nostra. de rescrip. Et tunc si vnum extinctum fuerit, altero vti poterit. Rota decisio. 49. nota quod vbi aliquis. in antiq. quia qui habet plura remedia, si in vno succumbat, aliud remanet. l. aurelius. ❧ fi. ff. de libe. leg. l. in delictis ❧ si detracta. de noxa. actio. l. eum qui. C. de inoffi. testa. nota. docto. in. l. 1. de furt. & in. l. quod in hæredem. ❧ eligere. ff. de tributo. actio. nam si collator duo beneficia in vim mandatorum contulerit vni vel duobus, non poterit per aliud mandatum grauari.

¶ Quarto, non procedit in locis in quibus non est receptū concordatū, vt in prouincia Prouinciæ, quia hæc iura ibidē non seruatur ideo nec hic tex. per nota. in c. 1. & c. ecclesia sanctæ Mariæ, de consti. &. l. omnes populi. per Bar. ff. de iusti. & iure.

☞ ¶ Quinto quando papa in secundo mandato concederet collatori facultatē recipiendi, & nō præciperet, tunc etiam posset aliud mandatum cōcedere, nec istud computatur in numero, quia non dicitur ordinarius gra-

uari capit. cum aliquibus, & ibi glos. de rescript. in sexto. & dico in glo. seq. sed in hoc regno non admitteretur, cum certa habeamus formam infra descriptam, à qua recedere non licet.

¶ Sexto, quando papa concederet alicui pauperi clerico literas in forma pauperũ

duntaxat ¶ grauare possit.

vel cum secundum Apostolum, directas illi, qui talem ordinauit, nam adhuc si collationem habuerit quinquaginta beneficiorum, in duobus mãdatis poterit grauari. cum hic tantum prohibeat grauamen per viam mandati, ergo non alia ratione, vt supra dixi. & quia iste ordinarius deliquit ordinando pauperem, ideo debet puniri. vt eidẽ prouideat. cap. postulasti de rescrip. c. episcopus. & ca. cum secundum. de præbend.

¶ Vltimo, fallit quando tria mandata dirigerentur abbati habenti collationes beneficiorum regulariũ, & secularium, & duo regulares impetrassent duo mãdata ad illũ, & vnus secularis etiã: quia si vacet primum beneficiũ regulare, debebitur regulari. si postea vacet seculare, debebitur seculari, excluso secũdo mandatario regulari arg. c. susceptum. & c. si pro te. de rescript. in 6. & c. quia sæpe. & ibi not. de præb. illo lib.

Grauari qñ dicatur ordinarius.

q ¶ Grauare.] Dicitur grauari ordinarius quando aufertũr eidẽ libera collatio, quæ est in fructu. gloss. ingu. in capitul. cum olim. de maiorita. Panormita. in cap. mandatum. colum. 1. de rescript. Et etiam quia non potest suis prouidere. cap. abbatem. col. 2. de rescriptis. per Barba. Tamen grauatus non dicitur, si alter mãdatarius sit inhabilis, etiam si illi fuerit prouisum, quia collator ex suo delicto vel culpa non debet commodum reportare. Quod intellige quando crimen huius erat notorium, vel inhabilitas ex rescripto apparebat, vtpote quia in mandato impetrãs ad beneficia huius regni dicebat se Hispanum, tunc conferenti imputatur, quia libere dicitur conferre, cum non teneretur. & hoc probatur per ea quæ tradit Bartolus & alii docto. in l. 2. columna. 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit. vbi si constet iudici per ostẽsionem priuilegii aliquem esse exemptũ, non tenetur comparere is exemptus sic citatus, & si in citatione exprimatur exceptio seu excusatio competens citato, tunc non tenebitur comparere citatus. Inn. in ca. præterea. de dilatio. sic non tenebitur collator conferre ei qui ex mandato suo declaratur inhabilis, Item non succurritur emptori equi vel alterius animalis, quando vitium erat notorium & patens: secus si latens. l. 1. in princi. ff. de ædilitio edic. sic non debet succurri huic ordinario conferenti notorie inhabili. si vero inhabilitas esset occulta, grauatus dicitur prouidendo illi etiam inhabili, & sic alteri non tenebitur prouidere, arg. nota. in c. ad probandum. de re iud. & in ca. vestra. de cohabita. clerico. Henric. Bohic in c. veritatis. de dolo.

¶ Idem si ab executore fuerit inhabili prouisum notorio, vt supra. dictũ est, quia reclamare debebat collator, ne isti inhabili cõferretur beneficiũ, & alteri conferre, quàm mãdatario: si fuerit negligẽs, imputet sibi, quia negligentibus iura non solent subuenire. L. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. l. si duas. 4. decet. ibi, & circa operationem negligenter se non habeant. de excusationib. tutor. Præterea si prodesset hæc collatio facta mãdatario inhabili, daretur materia delinquendi, cõtra. l. conuenire. ff. de pact. dota. Nam ordinarii procurarent suis inhabilibus mãdata concedi, & ipsi hoc modo prouiderẽt illis, quod nõ est permittendũ, sed malitiis est obuiandũ. L. in fundo. ff. de rei vendi. c. sedes, de rescript.

¶ Nec dicitur grauari quando vult. hoc importat huius natura vocabuli, vt si dicã, grauate fero, vel non grauate, & sic voluntarie. nam grauare onerare est. Virg. Nec me labor iste grauabit. & alibi dicitur, Hoc portat leuiter, quod portat quisque libenter. glo. in

r ita tamen quod in eadē ecclesia cathedrali vel collegiata vnum collato-

l.3 ff.de excus.tuto, Imo.tutelæ affectatæ nō dicuntur grauare.§.item tria.instit.de excu. tut.quanuis alias dicatur grauare l.diximus. in fin.princ.ff.de excusa.tuto.

¶ Item quando papa impetranti confert iure præuētionis, & nō vi mandati duo beneficia, non dicitur grauari ordinarius quoad hoc, vt non teneatur mandatario prouidere, quia papa iure præuentionis omnia beneficia potest conferre, cum totus mundus sit diocesis papæ.cap.cuncta per mundum.& c. per principalem, 9.quæst.3. vnde nō est mirum si in sua diocesi, & sic per totum mundum conferre possit, quia omnia beneficia mundi sunt manualia quo ad potestatem papæ.Bald.in.l.rescripta col.penult.num.7.C. de preci.impera.ost.tamen si reseruaret omnia beneficia mundi suæ collationi, oriretur scandalum, & ideo non posset.glos. in cap. per principalē.9.quæst. 3. hoc expresse tenet Barb.in c.mandatum.col.5.de rescript. Nota tamen quod etiam grauatus dicitur collator quando contulit beneficium vni super quo litigabatur: ideo pendente lite non poterit grauari in altero, si decem beneficiorū collationem tantum habebat, & non quinquaginta, quia clausula si pro alio, apponitur in fauorem illorum, & quia poterit iste mandatarius illud consequi, ideo alter mandatarius lite pendente nō admittetur. Card. & Barb.in c.mandatū.de rescrip. & sic non requiritur pacifica possessio, sicut in eo qui adipiscitur secundū, vt faciat vacare primū beneficium.ca.de multa.de præb.c. cōmissa. de elect.in 6.si tamen euincatur à mandatario, tenebitur collator alterū conferre eidē. arg.c.inter.de præb.

Declaratur dicto ita tamen.

r ¶ Ita tamen.] Sic ponitur in.l.si pluribus. in fi.ff.de leg.1.& restringit præcedentia, vt tradit glo.in.§.placuit.in eo. verbo de colla. in prag.per.l.libertas. ff.de manu. testa.quæ nil facit.sed tex.est in.l.Lucius.§.quæ habebat.ff.ad Treb.l.ita tamen.ibidem. & .l. stichum titio. de statu lib.l.fin.§.sinautem quasi.C.de furt.Guido papæ sing.334.dictio ita tamen.Ideo si testator reliquerit domū vxori suæ, ita tamen quòd possit in ea habitare toto tēpore vitæ suæ per hoc restringitur legatum ad habitationem tantū.& non ad proprietatem. Aliquando tamen facit modū vel inducit conditionem, vt plene explicat Lucas de Penna in.l.1. C.de colla. fundo fisca.libr.11.& sic potest hic text. intelligi.Et hoc est introductum, vt qualificationes graduatorum in ipsis præbendis suum valeant sortiri effectum, vt habetur in prag.§.non tamen intēdit.de colla.& licet papa possit vnū collatorem habentē collationē quinquaginta beneficiorum in duobus grauare per mandata, non tamen in duabus præbendis vnius ecclesiæ, & hoc vult dicere text. quia in eadē ecclesia exosum est vt duobus mandet cōferri: sicut exosum est, vt quis duo habeat, text. & ibi glos.in cle. vlti. de præb. Ideo dicitur quòd dispensatus ad duo beneficia, non censetur dispensatus vt habeat sub eodem tecto vt dicunt, nisi expresse dicatur in dispensatione, quia magis odiosum est in eadem ecclesia plura habere, quam in diuersis. Panormitanus.in capit.de multa. colum. 2.de præbend.sequitur Feli.in cap.in nostra. correla.8.de rescrip.quia in dispēsationibus non fit extensio etiam ad casum minorem. ideo monachus dispensatus ad curatum, nō est dispensatus ad beneficium simplex. Feli. in cap.postulasti.col.11.nume.9. versic.regula est.de rescr.i.vbi plene prosequitur.& Ias. in.l,fi.nu. 37. cum seq.ff.de constitu, princi. Item quanuis per adeptionem secundi simplicis non vacet primum ipso iure.capit. de multa.de præben. fallit in beneficiis simplicibus existentibus in eadem ecclesia.text.singula.secundum Card.ibi in ca.literas.in fin. de concess.præben. Præterea episcopus non

In eadē ecclesia plura habere beneficia maxime est phibitū. fallit vt in fine.

r iiii

potest dispensare, vt quis habeat plura beneficia cõformia in eadem ecclesia, etiam duo altaria. glos. Panor. & Imol. in d. c. literas. Itẽ etiam non valet consuetudo vt quis habeat duas præbendas, aut duas capellanias in easdem ecclesia in titulum. cap. 1. de cõsuet. in 6. vide quæ dixi supra in titu. proxi. ✠ volumus. glos. in cathedralibus. Item si mandetur prouideri habẽti præbendam in vna ecclesia de primo beneficio vacaturo, non tamen poterit eidem prouideri de præbenda altera, licet primo vacet, quia duas præbẽdas sub eodẽ tecto tenere non potest. d. ca. literas. de concess. præbend. & ibi nota. & in d. clemen. fina. de præben.

Primum beneficiũ vacãs quãdoq; nõ debetur mãdatario

¶ Nota tamen quòd sine dispensatione potest quis beneficium in eadẽ ecclesia habere in titulum, & capellam non curatam etiam requirentem celebrationem, & potest esse canonicus & capellanus in eadẽ ecclesia, licet non possit duos canonicatus in eadem habere. Lappus allega. 116. testatur, in fine. quem refert & sequitur Feli. in cap. ex parte S. col. 1. & seq. de rescrip. Intellige quòd papa non potest grauare prætextu mandati, vt in eadem ecclesia duæ præbendæ mandatariis conferantur, sed bene eas iure præuentionis conferre poterit, vt sequitur. quia hic prohibetur grauamen ratione mãdatorum. secus in alio, quod enim nõ mutatur, cùr stare prohibetur? l. sancimus. C. de testa.

→ ¶ Pro tẽpore.] Ergo successor poterit q̃a hic excluditur vt idem nõ grauet in duabus præbẽdis ergo diuersi sic & idem in diuersis beneficiis extra præbendas vt duo põtifices ad duas præbendas grauare possint eandem ecclesiã siue pro vno scribatur, siue pro pluribus quia non plus grauatur ecclesia, quando mandatur pro vno q̃ pro pluribus & hic tex. generaliter loquitur, & indefinite & etiã non distinguit an mandetur pro vno vel pluribus igitur nec ego iuxta. l. de præcio. ff. de publiciana. in rem actio. & an ille qui habet duas præbẽdas possit duplici suffragio vti in electionibus. & aliis actibus tenet Io. fab. in ✠ primo instit. de excusa. tutor, quod nõ tu illũ videto.

rẽ [f] pro tempore in duabus præbendis non grauet.

✠ [a] ¶ Et vt obuietur litibus, quæ occasione literarum mandatorum huiusmodi oriri possent, mandata huiusmodi [b] sub forma quæ est inferius annotata, dari volumus, quam

a ¶ ✠. Et vt obuietur.] Per hoc dicunt. quidã non esse formã datam per hæc cõcordata in mãdatis apostolicis, dicentes quando aliquid est introductum ad vtilitatẽ tantum partium, vt hic. tunc nõ dicitur de forma. ita in propriis terminis dicit Bal. in. l. vniuersa. colum. 1. C. de præcib. impera. offerẽ. Sed respon. non esse hic tantum introductum ad vtilitatẽ partiũ, sed etiã vt sit de forma: vt demonstratur in hoc tex. supra iuxta formã, & infra sub forma quæ est inferius annotata. & etiã voluit Romanus pontifex formã in quinterno registrari, & ad perpetuam rei memoriam, & infra forma mãdati, & ibi dicam.

b ¶ Sub forma.] Ergo sub alia forma non vult dari, quia qui de vno dicit, de altero negat. c. qualis. 25. distinct. cap. nonne. de præsumpt. l. cum prætor. ff. de iud. Frustra annotaretur & scriberetur hic, si non obseruaretur, nec est verisimile quod conditores dixissent esse de forma, si non esset, prout in simili nota. tex. in cap. ad audientiam. de deci. postquam est de forma. tene quod dicitur primæ ad Timoth. 6. cap. Præcipio tibi corã Deo, vt serues mandatum sine macula. Et Deutero. 12. cap. in fine. Quod præcipio tibi hoc tantum facito: nec addas quicquam, nec minuas. Et Apocalyp. vlti. cap. Si quis apposuerit aliquid super hoc, apponet deus super ipsum plagas: & si quis diminuerit, auferet eius partem &c. Et ad Timoth. 5. ca. Testor

Forma totis ne nuis obseruari debet.

[c] ad perpetuam rei memoriam in cancellaria apostolica publicari, [d] & in illius quinterno regiſtrari mandamus. [a] ¶ Declarātes [b] proſequētes huiuſmodi mandata (quo ad beneficia ſub illis

coram deo vt hæc cuſtodias ſine præiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando. ſimpliciter enim & pura forma mandati tenenda eſt. Feli. in ca. cum dilecta. col. 9. verſi. amplia. 1. de reſcript. vbi plus dicit amplia. 11. quòd forma mutatur ſex modis, ſubtrahendo, addendo, interponendo, verbū pro verbo ponēdo, verba corrumpendo, & verba tranſponendo, Ibidē vide, & in declaratione regia, de qua infra in prin. formæ mādati.

Forma quot mōdis mutatur.

c ¶ Ad perpetuam rei memoriam.] Idem dicit text. in capitulo primo. in fine, de renuncia. in 6. cap. ad apoſtolicæ. in ſupraſcriptione de re iud. ibi, Fruſtra publicaretur ſi nollet obſeruari hanc formam. nam leges publicantur, quas perpetuo ſeruari vult faciens, in authen. vt factæ nouæ conſtit. colla. 5. Et perpetuum quot modis accipiatur, tradit glo. & ibi addidi in. l. 1. ff. pro ſocio. Alber. in tracta. ſtatu. in. 4. parte. q. 62. gloſ. in ⁋. item placuit. in verbo perpetuis. de colla. in pragma. Bald. conſi. 372. in 4. volu. Barb. in cap. ad audientiam. col. 1. de reb. eccleſi. non alienan. & cōſil. 63. col. 3. in 1. vol. & conſil. 44. in 2. volu. & conſil. 53. ibidem. vide quæ dico infra in forma mandati &c.

d ¶ Et in illius quinterno regiſtrari.] Fruſtra regiſtraretur, ſi non obſeruaretur forma hic deſcripta, vt obſeruetur mandat hic regiſtrari. & quid ſi ſtatuto caueatur quod quilibet debeat iurare, & dicere omnia bona ſua & debita, vt deſcribantur in regiſtris ciuitatis, aliquis iurauit ſe debere Titio decē, quæ non debebat: fuit debitum regiſtratum, nūc Titius petit illa decem ratione illius iuramēti, an poſſit? Reſpon. quòd non. quia ex illo iuramento aſſertorio nō oritur actio. l. ſi quis pro eo. & ibi ample dixi in repe. illius. ff. de fideiuſſ. & quòd nō oriatur actio, iſta eſt communis opinio quam citaui ibidem, vbi tenui contrà per iura & rationes patentes. & in hac quæſtione ita expreſſe concludit Alber. in tracta. ſtatuto. in prima parte. quæſt. 178. item quæro.

a ¶ ⁋ Declarantes.] Eſt conſtitutio declaratoria, quia apoſtolicus de iure omnibus eſt præferēdus, etiam antea receptis auctoritate legati ſeu ordinarii. cap. eum cui. & ca. hi qui. de præben. in. 6. quia magis priuilegiatus præfertur minus priuilegiato. l. verū ⁋. fi. ff. de mino. nota. in authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. ſic doctor creatus à papa præcedit alios doctores creatos ab vniuerſitatibus, & dicitur eſſe dignior. cap. per tuas. & ca. ſtatuimus. & ibi not. de maiorita. facit. l. 1. ff. de albo ſcriben. Iaſ. & alii. in. l. cū quid. ff. ſi cert. pet. Barb. & Decius in cap. clerici. de iudi. & miles creatus ab imperatore maiori gaudet prærogatiua, quàm ſi à duce eſſet creatus. Panor. in cap. poſtulaſtis. col. 3. de conceſ. præben. ſequitur Feli. in rub. de maiorita. col. 3. Notandum eſt tamen quod dicit Rota deciſi. 55. nota quòd vbi. in antiq. vbi dicit, quòd ſi quis ex reſcripto papæ vel priuilegio poſſit nominare ad vacantem, ſeu ad præbendas vacantes, tunc nominatus per talem priuilegiatum, non præfertur impetrāti apoſtolico, ſed apoſtolicus præfertur. ſic dico in nominatis per vniuerſitates, vt mandatarius apoſtolicus præferatur illis, vt hic dicitur. ☞ Hoc expreſſe tenet etiam gloſ. in ⁋. non tamen intendit in verbo effectum de colla. in pragma. ☜

b ¶ Proſequētes.] Iure. tex. egregius in. l. 3. ibi, qui iure dati ſunt. ff. dè teſta. tute. l. 1. C. de vectigal. c. faciat homo. 22. q. 2. & ibi glo. cōdemnatū eum accipere debemus, qui iure & rite cōdemnatus eſt. l. 4. ⁋. condemnatum. ff. de re iud. alioqui melius faceret mādatarius, ſi expenſis inanibus ſe non vexaret, cum ob-

frustra mandata gis dicit modis

timere spem nō laboret.l.1.ff.de inoffic.testa. ✠emancipatos,insti.de exherada.libero.

Quot modis finitur mādatum.

¶ Quæro quando dicatur nō prosequi,& sic tunc finietur mandatū. Respon.duobus modis, primo si expresse iuri suo renunciauerit, & literis mādati.c.sollicite.& c.audita.de rest.spolia.data pēsione, vel non.c. ad audientiam.2.de rescript.Secundo tacite dicitur renunciare & nō prosequi, quādo contra eum est lata sentētia,à qua non appellauit, sed illi acquieuit.glo.in c.1.de concess.præb.Domi. in c.1.de litis contesta.in.6. Idem si aliud beneficium incōpatibile adeptus sit, quia tunc suæ gratiæ videtur tacite renūciare. cle.gratiæ.de rescript. ☞ Vide tamē glo.in✠.quod si quis ex dictis in verbo tēpore. in fi.de col. in prag.vbi videtur renunciare si vacet incōpatibile,tamē si vacet simplex nō vt ibi dicitur.vel si obtineat dispensatione ad aliud. Idem si duxerit vxorē.c.1.de cleri. coniuga. etiā si cōtraxerit tantū sponsalia de præsenti glo.& doct.in c.vno de cleri. coniuga. in 6. Barba.consi.11.scripsit col. penul.in.1.volu. Non minus tacite renunciauit,qui eiecit habitum clericalē.ca.1.de aposta. Vel factus est miles.argu.c.1.& 2.dist 51. & ca.eos. 20.q.3. ca.clericū.50.dist. Collecta.in c.fi. de cleri. non residen. Vel aliud fecit cōtra clericatū. arg.l.professio.C.de muneri.patrimo.lib.10. Item finitur & perditur mandatū,quādo forma infra descripta nō est seruata,quia omissio formæ facit actum corruere.l.1.ff. de lib. & posthu.&.l.cum hi.✠.si prætor. de trāsact. ✠ Idem quando mandatarius facit sibi scienter conferre beneficiū alteri debitum.c.eum qui de præb.in 6. Perus.expressim in c.si clericus.col.1.ibidē. ✠ Idem quando erat subreptitiū.c.ad aures.de rescrip. quod raro euenit in hoc regno, propter multas clausulas in mandato descriptas,& quādo conditio in eo requisita nō potuit verificari.Ancha.consil.58.& c.si pro te.de rescript. in 6.vide fusius in tract.nomina.in.q.vlt. Vltimo finitur mandatū si mandatarius fuerit negligēs. ca. tibi qui de rescrip.in 6.c.si clericus.de præb. eo lib.Et quādo dicatur negligens,relinquitur arbitrio iudicis secundum glo.ibi.& bonus iudex arbitrabitur, vt saltē intra sex mēses petere debeat.c.2.de concessio.præbend. glo.in✠ item quōd omnia.in verbo scilicet. de colla.in prag.plene Feli.in c.capitulū.col. 3.versi.fallit primo.de rescrip. possem allegare Ioan.de selua in tract.de benefi.in.3. parte.q.12.in fi.&.q.15.ac.q.34. & D. Rufeum in tract.de mād.apost.in.4.parte,& in tract. regalio.in.4.priuileg.aliósque multos adducerem nisi putarē istos sufficere. Nota tamē quod si capitulum in fraudem secūdi modis cum dederit primo mandatario, vt renunciaret suo mandato, & is renunciauit, quia etiā eo non dato volebat dimittere clericatum, tunc talis titulus pro nō titulo habetur, arg. l.etiam.✠.1.ff. de petiti. hæred. & sic non excludetur secūdus,etiam in habente collationem decem tantum beneficiorū. Idem si primus mandatarius compulsus miseria, & fatigatus laboribus & expensis cessit,& modicū quid accepit,arg.c.fi. de rescrip.c.2. de arbi. Compostella. & Barb.in d.c.mādatum. col. 10.vide quæ dixi in tracta.nomi.in.quæstio. vlt.vbi late dico, quot modis perdantur nominationes, & mandata iisdem pene modis amittuntur.

Primus mādatarius renūtiās suo mādato quā excludat secūdum.

¶ Quid si mandatarius in his casibus velit probare,quōd non renunciauit suo mādato, an possit? videtur quōd sic,quia contra præsumptionem potest probatio admitti.l. fi. ff. quod met.caus.c.is qui de sponsa.Contrariū videtur tutius, quia ista præsumptio dicitur iuris,& de iure,contra quam non admittitur probatio in contrarium.l.vna in princ.C.de rei vxor.actio.l.antiquæ ad velleia.secus si esset præsumptio iuris tantum,contra quā probatio admittitur,vt supra dictum extitit. Et an executor possit conferre beneficium sine acceptatione mādatarii?quōd sic,tenet Collecta.in cap.inter.in fi.de præben.per not.in cle.vna de conces.præb.

Executio d apostolico non est præfixum tēpus ad cōferendū.

¶ Nota vltimo quòd si mādatarius semel requisierit ordinarium qui recusauerit eidem cōferre si postea habuerit recursum ad suum executorē, qui distulit conferre per annum, nō per hoc excluditur quo minus possit prouidere, quia executori apostolico non est certū tempus præfixum, intra quod debeat prouidere, sicut aliis collatoribus, vt dixi in c.2. de cōcess. præbend. ita in propriis terminis tenet glos. & Card. in cle. si de beneficio. de præbē. Perus. in cap. gratia, in fi. de rescrip. in 6. glo. in ⁊ visum in verbo respectiue, de col. in pragmati. vbi ista limitantur.

Quæ bñficia non sunt cōprehensa in mādatis apostolicis.

c ¶ Comprehēsa. Quæ sunt omnia, nisi sint excepta c. mandatum. de rescrip. Doct. in ca. dilectus. in. 2. de præben. Quæ ergo sunt nō cōprehensa? Respon. regulare nō comprehēditur sub mandato secularis, & seculare beneficium non cōprehenditur etiam sub mandato regularis ⁊ volumus. supra titu. proximo. c. super eo de regu. & ibi pulchre Panor. vide Archid. & alios in c. si postquā. de præben. in 6. & illa fere quæ non cōprehenduntur in nominationibus, quæ tradidi in tract. nomina. q. 15. non comprehenduntur in mandatis. vide ibidem triginta quatuor. Item religiosus sancti Augustini non potest impetrare mandatū vt prouideatur illi in ecclesia sancti Benedicti: sed tantū potest impetrare in illo ordine, in quo est professus. extat lex regia in eo. titu. arti. 6. not. in cap. deus. de vita & honesta. clerico. c. in nona. 16. q. 7. Item beneficium generaliter vel specialiter reseruatum dicitur nō comprehensum. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 434. vbi dicit super hoc extare regulam cancellariæ. ☞ Sed parum prodest in Frācia, cum reseruationes sint in ea sublatæ. Adhæc non est comprehensum beneficium litigiosum, vt mādatarius teneatur illud acceptare. probatur in §. 1. supra eo. vbi beneficium spectans ad collationem ordinarii, debet conferri mādatario, sed litigiosum non spectat ad collationem ordinarii,

Bñficiū litigiosū an debeatur mandatario.

quia non vacat, ideo illud non potest altero collitigante mortuo alteri conferri. ca. si. vt lite penden. in 6. & cle. 1. illo titu. regula cancella. 27. ne litigia in ecclesiarum dispēdium prorogari contingat, vt ibidem dicitur: nec diceretur grauari ordinarius illud conferendo, quia forte alteri collitiganti primo contulit. probatur in forma mandati, ibi, cum plenitudine iuris cōferatis: & ibi, iuriúmque & pertinentiū vniuersorum &c. nō potest conferri cum plenitudine iuris, vel cum vniuersis iuribus, quod in mandato præcipitur, sed conferretur cum diminutione, quod est prohibitum. c. vno. vt ecclesiasti. benefi. sine diminutio. conferant. Præterea alienans rem litigiosam punitur. l. fina. C. de litigios. ergo non potest alienari, minus conferri, facit quia sicut non valet impetratio beneficii litigiosi, nisi fiat mentio de lite. Feli. in cap. cæterum. col. 1. & in ca. in nostra correla. 15. de rescript. Ita mandatum non comprehendit beneficium litigiosum, quia sicut expresse papa conferendo tale beneficium, si non exprimat litem nil facit, ita nec executor vigore mandati, seu aliarum literarum. nam verisimile est, quòd si papa litem sciuisset, alii non contulisset, vel de eo non mandasset, quia nollet litiganti plures dare aduersarios. d. cap. primo. vt lite pend. in 6. Egidius bella mera consil. 35. verum, in fi. ita fuit decisum in hoc reuerendo senatu hoc anno. 1537. pro nobili Francisco de Caluimont contra nobilem Hugonem de Mauriac. sic expresse tenent Domi. de Rota, decisio. 608. si aliquis in antiq. quia forte mandatarius non habet vnde litem prosequatur, & posset multa litigando incurrere pericula, vel est bonus vir, qui execratur lites. l. item §. fina. ff. de alien. iudi. nec dicitur simpliciter vacare postquam non vacat de facto. capit. cum nostris. de concess. præbend. Fallit quando mandatū esset impetratum ante litem inceptam, quia tunc deberetur, nam mandatarius habebat ius acceptandi quod

cunque beneficium ergo & istud. Item quo-
cunque [illegible] t, nec debet eidem ob-
esse, [illegible] mandatarius acceptaue-
rit ante eum, [illegible] ea mortuus est, nam be-
neficium istud [illegible] imi poterit secundus acce
[illegible] m prouideri de hoc debebit, li-
cet sit litigiosum cum alio, nec per litis pen-
dētiam debet impediri vti iure suo antiquio
ri.c.1.vt lite penden. Ista est decisio Bonifa.
in cle.1.nu.60. & seq.in 8. conclusio. vt lite
penden.cum res inter alios acta, aliis nō de-
beat præiudicare.rub.C.res inter alios acta.
tamen hæc collatio facta mandatario, non
præiudicabit superstiti,sed per euentum litis
declarabitur,an valuerit prouisio.& accepta
tio.per glos.in d.cle.1. & sic consuluit Egid.
bella mera d.consil.35. vtrum. vbi dicit non
esse aliquam constitutionem prohibitiuam
in contrarium,ista tamen limitatio est dubia
per supradicta.nec eam firmo. ☞ ✝ si tamē
mādatarius sine protestatiōe acceptaret col-
lationē beneficii litigiosi,grauari tunc cense
retur ordinarius:quia fecit quod voluit mā-
datarius & quod is ipse potuit,quia contulit.
vt dixi in glo. grauare.§.1. supra eo. ✝ Item
non est comprehensum in mandato apostoli
co,vt mādatario debeatur beneficium quod
ordinarius vniuit ante vacationem, quia an
te vacationem mādatarius non habebat ius.
& sicut de illo beneficio poterat fieri permu
tatio.ca.vno. de rer.permu.in 6. ita & vnio,
non tamen post vacationem vel incontinen
ti ante,ratione fraudis vitandæ, quam ordi-
narii facere possent.not.in cle.vlt.de reb.ec
cle.non alienand. hoc expresse tenet Colle-
cta.in cap.constitutus. colum.3. de rescript.
☞ Item non est comprehensum beneficiū
paternum,si vacet, ne videatur esse succes-
sio in beneficialibus, siue filius sit legitimus,
siue illegitimus,sed aliud expectabit manda-
tarius.cap.2.& c.ex transmissa de filiis pres-
byterorum,dixi.T.in forma manda.in verbo
pro expressis.versic.tertio,debet &c. ✝ nec
beneficium vacans causa permutationis quia
aliis extra permutantes non debetur.ca.vno
de rerum permuta.lib.6.glo.penult.in cap.2.
de præben. eo.lib. nec beneficiū non liberū
vtpote si collatum fuerit absenti qui non ac
ceptauit licet ante declarationē voluntatis.
c.si tibi absenti vacet.de præb.in 6.tamē mā
datario conferri non potest vt ibi.Imo si re-
cusetur post mensem non debebitur manda
tario si vacauerit ante mensem quia benefi-
cia ante mensem vacantia post præsentatio
nem mandati nō debentur illis vt patet infra
in forma manda.nec dicitur de nouo vacare
quando absens recusat vt habetur in.d.ca.si
tibi.per docto. ✝ Nec præbēda quæ per mor
tem episcopi præbēdatarii vacat,c.cū in ec-
clesia.de præb.in 6. nec etiam est cōprehen-
sa præbenda in eadem ecclesia. si alteram ha
beat ibi.vt dixi i gl.ita tamē.§.1.supra eo. ☞
✝ Item nō cōprehenditur beneficiū primo
vacaturum vbi est consuetudo optādi. ca.si.
de consuet.in 6. nec beneficiū de nouo fun-
datū.cle.fina.de rescrip.vide glo. solemnem
in c.quia sæpe de præb.in 6. ✝ Item si benefi
cium vacet in curia, non debetur mandata-
rio.c.2.de præb.in 6.nisi ordinarius post mē
sem illud cōferret,quia tunc de nouo in par-
tibus incipit vacare.Lappus allega.84.domi
nus papa.col.2.per c.statutum. & ibi not. de
præb.in 6. Item sub mandatis apostolicis nō
cōprehenditur beneficiū villæ muratæ paro
chiale,si nō sit mandatarius qualitatis requi-
sitæ,videlicet graduatus,per c.quia sæpe. de
præb.in 6.& c.ei cui.ibidem Domi.in c.si eo
tēpore.col.vlt.de rescrip.eodē lib.quia nō vi
detur fuisse de mente cōcedentis, quod pro-
batur hic in.versi.declarantes,ibi,sub illis cō
prehensa,vbi vult mandatarios præferri gra
duatis & nominatis in beneficiis cōprehē
sis in mandatis. ergo sunt aliqua quæ non cō
prehenduntur, vt villæ muratæ, & præben-
dæ theologales, & alia beneficia, de quibus
in quæst.15.tracta.nomina,& sic in illis non
præferuntur. nam in mandatis comprehen-
duntur beneficia secundum qualitatem per-

Bnñficia sita in villis muratis nō debētur mādatariis.

ª ordinarijs collatoribus, &

ſonarum quibus dantur mandata.l. plenum. ✠ equitii.ff. de vſu & habita. ideo dicitur in text. ſub illis comprehenſa. Nec duo ſpecialia hic videtur papa voluiſſe inducere, videlicet & quód nominatis & graduatis præferatur, & quód habere debeat beneficia quorum nó eſt capax, ſaltem per concordata, nam hoc prohibetur in.l.1. C. de dotis promiſſion. → cum hæc ſpecialia ſint de iure ſpeciali concordatorum introducta nó de iure communi. ← expreſſiſſet enim ſi voluiſſet. ca. ad audientiam. de deci. & quia in ✠ ſtatuimus. prohibuit ne conferantur aliis q̃ ibidem expreſſis, inter quos mandatarius nó eſt. & ſi his deberentur, peruerteretur ſtatus eccleſiarum parochialiũ regni, quod eſt prohibendum.

¶ Item infra eodem papa retinuit ſibi & ſucceſſoribus, vt poſſint cõferre beneficia quomodocunque qualificata. ergo alius extra eũ conferre non poterit etiam ſi ſit executor datus ab eo in mandato, quia ſibi tantum retinuit, vt conferret, non autem vt mandaret conferre. ideo quando in mandatis ſcribitur executori vt conferat, non videtur mandatum vt conferat has eccleſias parochiales in villis muratis ſitas: & ſi mandaret, non reciperetur in regno, vt aliquis beneficia qualificatis affecta conferret, etiam ſi eſſet legatus, vt alibi dixi. Et non eſt mirandum de hoc, quia longe aliud eſt conferre, aliud mandare conferre. gloſ. in c. eum cui. & cap. ſi poſtquã de præbend. in 6. & cap. duobus. de reſcript. illo libr. l. aliud. ff. de regu. iur. & ibi Decius. Bal. expreſſim in c. in literis de officio. delega. & ita declarauit rex, vt infra dico. & not. Collecta, in c. ſignificatum. in fi. de præben. → ſicut aliud eſt ordinare eccleſiã aliud pronunciare ordinandam glo. & docto. in c. ſuper eo. de offi. deleg. ←

¶ Item maioré poteſtatem ſibi retinuit pontifex, quam commiſerit. c. dudũ, de præbé. in 6. ergo non cõmiſit, quia nó potuiſſet maiorem poteſtatem ſuper illis beneficiis habere & quando duo ſunt impedimẽta, vno ſublato, remanet reliquum, c. ex morũ. de vſu & auctori. pallii. Panor. in c. ad aures. col. pe. de reſcrip. ſic conſuluit Ancha. cõſil. 364. viſo.

☞ Per prag. non erat ſic prohibitũ, quia papa non ſic ſe aſtrinxerat, vt in his concordatis eſt videre. & quia papa debet facere mentionem quando confert, vt dixi in glo. ac etiam infra eod. ergo etiam ſi mandaret conferre, ſed non videtur fuiſſe huius intentionis, vt executor conferat in vim mandati, poſtquã ipſe papa hoc non faceret ſine expreſſione, nec me mouet quód executor quando confert, papa videtur cõferre, quod eſt verũ ficte, ſed non vere: & ideo hic retinuit papa iure præuentionis ſibi, & ſucceſſoribus ſuis collationẽ, non executori: & ſi hoc papa concederet executori, poſſet etiam legato eadẽ ratione concedere, quod non admitterent Galli. nec eſt verum dicere, quód omnia vacantia extra curiam executor poſſit conferre, quia vacantia iure regali non, nec alia non cõprehenſa in mandatis. & quãuis papa voluerit mandatarios præferri graduatis & noiatis, nõ tamẽ in villis muratis, vt declaratur. infra. ibi, tã in mẽſibus graduatis ſimplicibus & noiatis, q̃ &c. Ergo non in beneficiis parochialibꝰ villarũ muratarũ, alioq̃ expreſſiſſet, ſicut expreſſit reſiduũ. c. ad audientiã. de decimis. Nec eſt hoc mõ intelligẽdo reſtringere mandatũ, ſed cõtrariũ dicere eſſet extẽdere ad caſum in mãdato nõ cõprehenſum, ꝙ non eſt faciendũ. ☜ → putarẽ tamẽ ꝙ ſi mandatarius ſtuduerit trienniũ licet nõ ſit graduatus ꝙ illi deberetur beneficiũ villæ muratæ, tũ ꝙ ſit habilis ✠ ſtatuimus. 2. ſupra tit. proximo tũ ꝙ ceſſant rõnes ſupradictæ alias ſecũdus mãdatariꝰ q̃lificatus præferetur primo nõ q̃lificato in his beneficiis & etiã aliis graduati nõ mãdatarii per ſupradicta & in aliis nõ cõprehenſis in mãdatis. ←

d ¶ Ordinariis collatoribus.] Senſus eſt ꝙ

mandatarius debet præferri in beneficio primo vacaturo, siue vacet in mensibus in quibus ordinarius libere cōfert, siue in mēsibus nominatorū vel graduatorum. & dicitur ordinarius collator, vt declaraui in glo. ordinarii ❡ præfatiq; ordinarii. supra tit. proximo e graduatis simplicibus & f nominatis Si fuerint duo mādatarii, præferetur primus, c. eū cui. de præb. in 6. fallit in casibus positis per glo. magistrā. in c. quia sæpe. de præben. in 6. & per text. in c. ei cui. eo tit. & c. si. de consuet. in 6. & cle. si. de rescri. not philip. Perus. in cap. susceptū. col. 2. de rescript. in 6. vide glo. in verbo præferendos, infra eo d.

e ¶ Graduatis simplicibus.] Hi dicūtur, qui non habent nominationem, sed tantum gradum, dixi. supra tit. proximo ❡ præterea. glo. graduatis simplicibus.

f ¶ Nominatis.] Etiā anterioribus tempore, & quibuscūq; præfertur, etiā graduatis & nominatis simul, cū non sit dabilis nominatus sine gradu. etiam præfertur illis qui studuerūt per trieniū, de quibus in ❡ statuimus. 2. supra titu. proximo. Etiā si essent doctores in theologia, extra tamen præbendā theologalē, vt. j. dico, quia hic indefinite loquitur, quæ æquipollet vniuersali. c. vt circa. de elect. in 6. Etiā præfertur nominatis, qui prius acceptauerūt q̄ mandatarii, etiā si vacaret in mensibus deputatis nominatis, ne fiat fraus illis mandatariis. & hoc probatur in hoc ❡ & sic differunt mādatarii à nominatis, vt hic ☞ Ideo si nominatus acceptauerit beneficiū in mense Iulio vacans, postea aliquis impetrauerit, demū mandatarius collationē ab executore habuerit, quod hic præferatur, per regulā si vinco vincentem te, à fortiori vinco te c. auctoritate. de cōcess. præb. in 6. nam papa iure præuentionis nō poterat conferre, quia iam erat præuentus per nominatū, mandatarius vincit hunc nominatum, nominatus impetrantē, ergo mandatarius etiā vincet impetrantē, q̄uis contrariū tenuerit. D. Aurio. in d. c. auctoritate, in additio. ad Guil lel. de monte lauduno. ☞

¶ Secundo differūt, quia mādatarius tenetur paucis casibus exceptis acceptare primū beneficiū vacās, alioqui suo priuatur mandato c. tibi qui. de rescrip. in 6. ca. si clericus. de præb. illo lib. etiam si in mandato nō dicatur de primo beneficio. glo. & docto. in c. si post q̄. de præb. in 6. glo. & doct. in cle. vna. in verbo notitia. de concess. præb. Imol. & Feli. in c. cōstitutus. de rescri. secus in nominatis & graduatis, vt dixi in glo. prosequentibus ❡ si. de colla. supra. Mādatarii in quibus differūt à nominatis.

¶ Tertio, in mādatis requiritur habilitas tēpore datæ. c. si eo tempore. de rescrip. in 6. secus in nominationibus ❡ volumus. ibi. vacationis tēpore. & ibi declaraui. supra. ti. proxi.

¶ Quarto, extinguitur mandatū per adeptionem beneficii quantūcunq; modici in vim mandati collati. c. si motu. & ca. non potest. de præb. in 6. Secus in nominationibus quæ non extinguuntur per adeptionē beneficii, nisi illud ascendat vsque ad ducentos florenos auri de camera. d ❡ volumus. & dixi in tract. nomina. q. vlti. quot modis perdantur nominationes.

¶ Quinto, semel mandatū est præsentandū. c. tibi. & c. pe. de rescri. in 6. c. si capitu. de cōcess. præb illo lib. Itē nominati literas noiationū etiam semel insinuant, sed nomina & cognomina in singulos ānos, donec eis plene fuerit prouisum ❡ teneantur. de coll. supra. & quare hoc fiat, dixi in tract. nomi. q. 14.

¶ Sexto, duo mādata non possunt dirigi collatori nisi habeat collationem quinquaginta beneficiorū, vt in hoc ti. dicitur. secus in nominatiōibus. probatur in ❡ præfatiq; ordinarii. supra tit. proximo, & ob id conquerūtur ordinarii collatores cur nominationū numerus non est taxatus, sicut mandatorū, quod difficile esset facere. ☞ Cum nō taxetur per hæc, concordata, sed permittatur tot nominare, quot habiles reperientur; & si numerus

esset taxatus diuites nominarentur, & pauperes non: nam doctores venderent nominationes.

¶ Septimo, nominationes non conceduntur nisi graduatis ✠ præfatiq; ordinarii. supra de colla. mandata vero quibuscunq; idoneis etiam nõ graduatis, vt dixi in glosa, dare posſit. supra eodem.

Mãdata & nõiationes cur inuentæ. ¶ Octauo, differũt quia nominationes inuẽtæ sunt in fauorem literatorũ & ecclesiarũ Franciæ, vt melius regantur per literis honestatos, q̃ per ignaros, vt dixi q.3. tract. nomina. mandata vero in fauorẽ pontificis, vt dixi. supra in glo. dare possit, & sic magis fauorabiles sunt nominationes q̃ mandata. ideo magis sunt amplianda & extendendæ q̃ mãdata, nisi in casibus expressis.

¶ Nono non conferens nominato requirẽti priuatur iure conferendi per octo menses, quos habet liberos ✠ si. de colla. supra in mãdatis nõ punitur collator nõ conferens, sed executor confert, si ordinarius conferre recusset. c. si capitulo. & c. si soli. de concessio. præb. in 6. & c. tibi. de rescrip. eod. lib.

¶ Decimo, in nominationibus non sunt exprimenda nisi illa quæ traduntur in ✠ volumus. de colla. & quæ dixi in tracta. noia. q. 9. In mandatis secus, vt not. Feli. in ca in nostra. de rescript. & ego dixi. J. in glos. pro expressis. in forma mandati apostolici.

¶ Vndecimo, exemplum nominationũ seu literæ duplicatæ expensis nominati debent dari collatori ✠ teneantur supra. titul. proxi. & ibi dixi. in mandatis secus, quia non inuenitur expressum. nota. docto. in c. penulti. de rescript. in 6.

¶ Duodecimo, literæ nominationũ gradus ac aliæ necessariæ tẽporequadragesimæ sunt insinuãdæ, ac nomina & cognomina ✠ teneãtur de colla. supra mãdata vero quolibet tempore præsentari poterũt, cum contrariũ non exprimatur. tex. & ibi docto. in c. si capitulo. de concess. præb. in 6.

¶ Decimotertio, nominatus nõ tenetur probare collatorẽ habere tria beneficia sub sua collatione, quia habet regulã pro se, vcʒ q̃ omnia beneficia vacantia certo tẽpore sunt illis affecta. ergo sufficit q̃ probet vacasse illo tempore stato. & qui excipit non deberi, debet hoc probare. Bal. in c. 1. col. 2. de alien. iud. & qui habet regulã pro se, habet intẽtionem suam fundatã. glo. in. l. omnis difinitio. ff. de reg. iu. Bar. in. l. quotiẽs. ff. si quis cautio. Decius in reg. 1. not. 2. ff. de reg. iur. ideo is qui allegat non habere, debet hoc probare. l. quotiens ✠ qui dolo. ff. de probatio. secus in mandatario, qui tenetur probare, collatorem cui est directum mandatũ, habere decẽ vel quinquaginta beneficiorũ collationes, quia fundat se in numero, illũ ergo probare debet, arg. l. eum. ff. de neg. gest.

¶ Decimoquarto, mandatariis debentur beneficia vacantia etiam per resignationem c. dudũ. de præb. in 6. in nominationibus secus ✠ volumus. supra. de colla.

¶ Decimoquinto, de consuetudine nominationes conceduntur tantũ tempore quadragesimæ, vt dico in. q. 7. tract. nomina. mandata quolibet tempore ✠ 1. supra. eod.

¶ Decimosexto, mandatario potest cõferri beneficium ratione mandati regulare, si sit dispensatus. secus in nominato ✠ volumus. supra titu. proximo, quod tamen non firmo.

¶ Decimoseptimo, mandatarii non possunt obtinere beneficia curata in ciuitatibus vel villis muratis sita. si nõ sint graduati, vel qualitatis requisitæ, vt in verbo cõprehensa dictum extitit, secus in nominatis, & graduatis quibus sunt reseruatæ dictæ ecclesiæ parochiales ✠ statuimus. 2. supra. titu. proximo.

¶ Decimooctauo, nominatus molestans ordinarium priuari debet suis nominationibus ✠ si. supra. tit. proximo. secus in mandatario in quo non est expressum. no. in ca. dilectus. 2. de præbend.

Decimonono, nominationes quandocunque etiam post viginti annos insinuari possunt vt dici in q. 14. tract. nomina. nume. 20.

dic vt ibi secus in mandatis.c.tibi de rescri. in sexto.capitul.si clericus,de præb.ibidem.

Vigesimo, nominationes ad beneficia extra regnũ non dantur,secus in mandatis.vt supra in verbo decem dictum extitit.

Vigesimoprimo,simul atq; insinuatæ sunt nominationes, si vacet beneficium debetur nominato,vt dixi per illum tex.in verbo capacem.§.teneantur.de colla. supra mandatario vero non, nisi post mensem à die præsentationis. vt infra in formata mandati patet in verbo post mensem.

g præferendos esse,

In quib' cõueniũt mãdatarii & nominati.

¶Nota tamen quòd etiam mandatarii æquiparãtur nominatis,In primis, quia in vtroq; tempus datæ attenditur:& qui prior est tempore,potior est iure.cap.capitulũ.secundum verũ intellectum,de rescriptis.c.tibi qui.illo titu.in 6.c.eum cui.de præb.illo lib.§.statuimus.1.de colla.supra vbi vide quomodo intelligatur.

¶Secundo,cõueniunt, quia quilibet verum valorem beneficiorũ exprimere tenetur. ca. ad aures.de rescript.cle.1.de præb.d.§. volumus.de colla.supra.

¶Tertio, quilibet beneficia quæ quis obtinet,exprimere tenetur.d. cap.ad aures.ca.in nostra.& cap.si proponente. de rescript.d.§. volumus.

¶Quarto,sicut subreptio in mãdatis ipso iure vitiat.d.c.ad aures.c.ad audientiã.in 2.& ibi doct.de rescrip.c.si eo tempore.illo tit.in 6.c.si motu.de præb.illo lib.sic in nominationibus.d.§.volumus.

¶Quinto, quia beneficium de nouo creatũ non debetur nec mandatariis nec nominatis.clem.vlti. de rescript. dico in tracta.nomi.quæst.15.

¶Sexto, in mãdatis requiritur scriptura.supra eodẽ,in verbo literas.& ibi dixi.sic in nominationibus.§.teneantur.de colla.supra ibi literas.

¶Septimo, tam insinuatio mandatorum q̃ nominationum fieri potest in absentia collatoris suo vicario. & illa insinuatio ligat etiã episcopum.d.§.teneantur.& in ordina.regiis rubr.des graduez simples.articu.11.glo.in §.statuit.in verbo vicariis.&.§.item voluit.in verbo,vicario.de colla.in prag. dixi in tract. nomina.quæst. 14.nume. 59. & sequen.

¶Octauo, insinuatio vtriusque est faciẽda de literis originalibus, nõ de exẽplo.§.præfatiq; graduati.de colla.ibi,per patẽtes literas.cle.causam.de elect.l.sancimus. C.de diuers.rescriptis.capit.pe.de rescriptis in 6.in aliis fere æquiparantur, nisi sit contrarium expressum.

Mãdatarius qñ nõ preferatur graduatis

g ¶Præferendos.] Apostolicus præferri de iure aliis expectantibus debet. cap. hi qui.de præbend.in 6.dictum extitit in glo.declarantes,supra eod.dũ tamen acceptet intra tempus sibi præstitutũ.cle.vnica de cõcess.præb. & ibi glo.in verbo mensem.vide Feli.in cap. capitulum.de rescript.Hodie habet sex menses ad acceptandum & requirendum, vt dixi infra in forma manda. Fallit quando esset inhabilis, quia tunc non præferretur, nam hic sermo intelligitur de habilitate.l.1.C.de sacrosanct.eccl.Quãdo dicatur inhabilis,dixi plene in tracta.de paci.possess. in 4.limita. Et intellige præferri aliis habentibus ius ad rẽ,secus si in re.c.si à sede.de præb.in 6.Perus.in d.c.hii qui post Domi.ibidem.

¶Item præfertur mandatarius etiam alteri recepto in canonicum ab ordinario, vel auctoritate capituli,cum sit gratiosa receptio, quæ non dat ius ad vacatura.cap.hi qui.iuncto cap.si postquam.de præbend.in 6.Feli.in cap.in nostra.col.4. versic. limita tamen.de rescript.quia hæc receptio tantum dat recepto ius agendi coram superiore, vt compellat capitulum ad præbendam cõferendam.c. relatum.& cap.dilectus.1.de præb.glos.in c. veniens . de renuncia. nisi papa illam receptionem confirmasset, quia tunc confirmatus, auctoritate papæ receptus censetur.ca. si apostolicæ.ibi, nostra prouisio de præben.

in 6. facit.l.1.§.omnia.C. de veteri iur. enuclean.& sic præfertur isti ratione prioritatis, & etiam præfertur apostolicus nominato ab Imperatore vel Rege, dum dirigit primarias preces. Idem si esset nominatus per archiepiscopum in vim specialis priuilegii. Rota decisio. 55. vt rum. & sequen. in rub. de præb. vide tamen Collecta. in c. dilectus.1. de præb. contrarium tenentem.

¶ Tertio fallit, quando esset tertium mandatū concessum nepoti collatoris, vel alii. tunc collator illum mandatarium præterre nō poterit graduatis aut nominatis in beneficiis eisdem præstitutis, quia iste tertius non censetur tunc receptus auctoritate apostolica. cap. cum aliquibus. de rescript. in 6. nec executor, vbi aliàs non esset ordinarius, istud mandatum exequi poterit. Barba. in capitu. mandatum. col.4. de rescrip. si duo prima valeant, vt supra dixi.

h ¶ Successores.] Non iure sanguinis, sed ratione nouæ electionis, aut alterius prouisionis dicūtur in beneficiis successores. Barba. per illum text. in cap.2. de rerum permut. glos. in cap. quod sicut. in verbo consentire. in fin. de electio. ☞ Vbi subrogatus in locum canonici non vocati ad electionem nō agit de contemptu mortuo eo, qui contemptus fuerat. text. in cap. relatum.2. de testa. & ibi Imol. ☜ Feli. in cap. ex literis. col.3. nu.8. de proba. cum in beneficialibus non sit successio ratione sanguinis. cap.1. de præbend. ☞ Et ideo large dicitur successor. Barba. & Decius in cap. cum omnes. per illum text. de constitut. ☜ Et iste successor nihil iuris habet à suo prædecessore. glos. possedit. de pacific. possess. in pragma. sanct. Ideo hic successor non tenetur stare locationi factæ per prædecessorem, nisi sit facta pro ecclesiæ vtilitate, vel necessitate. cap. fina. ne prælat. vices suas. & ibi multa addidi in glo. Bald. in l. emptorem. C. loca. Alexā. in l. si filiofa. in.1. §. fin. ff. solu. matri. Nec tenetur soluere debita prædecessoris. not. in l.2. C. de repudia. hære. per illum tex. vbi filiusfa. non tenetur soluere debita paterna, si non possideat illa bona ex successione paterna, sed ex emptione alterius, vel donatione bona fide facta, quia nil habet à patre. sic

nosque & h successores nostros,

nec successor benefici. plene hoc disputat Lucas de Penna in l.2. col.3. & seq. C. de fund. rei priua. libr.11. Item subrogatus vel successor in beneficio non tenetur restituere fructus quos prædecessor percepit, quia nihil iuris ab eo tenet. & ita fuit prolatum arrestum per supremum senatum in hoc ☞ anno. 1536. & in mense Februario. nec ad expensas, nisi à die subrogationis, prout etiam in eodem senatu fuit conclusum anno. 1508. die.3. Aprilis ante pascha, nisi pure & simpliciter recesserit processum, & arramenta causæ, vt fuit conclusum in hoc senatu Parisiensi. anno 1492. die. 27. Augusti: nam tunc ad omnes etiā expēsas sui prædecessoris tenetur, quod est notandum, tacit quod no. ☜ Ioan. Monach. & alii in d. capit. si hi qui. & cap. si tibi absenti. de præbend. in 6. Ioannes And. in c. ex parte. de arbitr.

Successor in bñficio an teneatur soluere debita prædecessoris.

¶ Notādum est triplicem esse successorem, Primum rei iuris & causæ, vt in hæreditatibus temporalibus. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. Secundum rei causæ & iuris, vt quando quis subrogatur in locum defuncti. cap. si hi qui, vt lite penden. in 6. & ibi Guillelmus, & decius in cap. cum omnes. nota.4. de constitu. Tertium rei tantum, non iuris nec causæ, vt in beneficiis non litigiosis, in quibus successor simpliciter prædecessori succedit. 11. quæstio. tertia. cap. antecessor. Guillelmus de monte Lauduno in dicto cap. si hi qui. De multiplici etiam successore tradit Lucas de Penna in d. l. secunda. col. penul. C. de fund. rei priua. libr.11. vbi licet videre. Sed prosequamur hanc tantum materiam, ne prophana diuinis misceam.

Successor triplex est.

¶ Postremo signandum est, quod licet vno

ex litigantibus moriēte, superstite prosequēte alteri non possit fieri collatio. cle. vna, vt lite pēden. in 6. Imo nec alius subrogari nisi per Papam. d. c. si hi qui. vt lite penden. in 6. cessio tamen facta alicui litiganti per tertiū lite pendente, bene valet. Rota decisio. 176. commissio in no. Hodie tamen ordinarius vel alius altero litigante mortuo confert, & is cui de nouo facta collatio est, impetrat literas à Rege in hoc regno, vel à cancellaria, vt subrogetur in locum & instātiam defuncti vel cedentis, & sibi conceditur. ita vidi practicari, & hoc fit ex æquitate, vt concludit Domi. Ruseus in tracta. iuris regalio. in. 5. priuileg.

¶ Item hic subrogatus nō debet causam de nouo inchoare, sed in eo statu in quo est, cū superstite, vel eius procuratore prosequi. d. ca. si. vt lite penden. in 6. & ex eisdem actis, & causa in eodem statu manente. de Rota. decisio. 3. not. quòd successor. in antiq. Non poterit tamen procurator superstitis prosequi causam cum isto subrogato sine nouo mandato, tum quia mandata procurationis sunt stricti iuris, ideo non extenduntur nisi ad personas vel causam in mandato expressam. ca. qui ad agendum. de procur. in 6. cle. non potest. illo titu. tum quia mutata persona, mutata est causa. ca. veniens. 2. de testi. & not. in c. cum super de re iud. Perus. in d. cap. si hi qui. vide text. & docto. in. l. nulla. C. de procura. & Guido. Papæ. q. 86. procurator. Bonifa. in cle. 1. vt lite penden. Rota decisio. 171. si A. constituat. in nouis. quod ego intelligerem, nisi ille procurator esset generaliter constitutus ad prosequēdam totam causam cōtra Titium & quoslibet alios, argu. l. à procuratore. C. māda. sic debet intelligi decisio Rotæ. 440. si agens. in no. vbi dicitur intimationem factam procuratori causæ, ea non finita valere. si tamen ipse petat dilationem ad dominum consulendum, erit eidem danda: alioqui appellare poterit. cap. dilectus. de procur. & quid si nil iuris habet, an subrogatus poterit dare obiectus pro iure tertii, vide Rotam Decisio. 433. not. nunquid. in antiq. Imo si lite pendente super beneficio reus vel possessor transferat beneficium in alium per mutando, vel alio modo, & moriatur, huiusmodi permutatio reuocabitur per viam attentati, etiam contra illum superstitem, eo tamen vocato. argu. nota. per Innoc. in cap. cum M. de consti. & ca. cum teneamur. de appella. hoc expresse refert Rota decisio. 400. nota. si lite. in antiq. & deci. 56. si lite in nouis. & ibi in addit. dicitur an valeat collatio lite pendente facta, vel adeptio possessionis. an facta altero mortuo, debeat per viam attētati reuocari. & decisio. 411. si lite pendente. in no. tenet quòd sic, sed non seruatur in Frācia. & an pars aduersa possit se dicere spoliatam, vide de Rota decisio. 429. not. nūquid. in antiq. & decisio. 4. nunquid. de resti. spolia. Sententia tamen lata pro vno etiamsi esset mortuus, mittetur executioni pro subrogato ad illud beneficium. l. cum quasi. ff. de fideicommis. liberta. quæ licet loquatur in libertate, idem dicemus fauore ecclesiæ, quæ iisdem priuilegiis fulcitur. Soci. in. l. eius qui ff. si cert. peta. post Paul. ibi, licet regulariter non valeat sententia contra mortuum, vel pro eo lata. l. in summa. ff. de re iudi. l. Paulus 1. quæ sententiæ sine appella. rescindant. Et quòd pro subrogato possit exequi, in propriis terminis tenet Bal. in. l. vna. §. in primo C. de cadu. tollen. & Iacobi ibidem, in. §. præceden. Et ista faciunt contra Paul. qui consuluit, quod arrestum latum contra abbatē Cluniacen. & eius tēporale, expirat eo mortuo, nec poterit exequi contra monasterium vel successorem, teste Domi. Boer. in additio. ad Benedictum. de Plumbino in d. l. cum quasi. Subrogatus in ius mortui vel resignantis potest causam in eo statu in quo est prosequi. nam ad possessionem censetur etiam subrogatus, per illa verba posita in subrogationibus, & ad omne ius quod eidem competebat quomodolibet, seu competere poterat tem-

Procurator an possit prosequi causam cū subrogato sine nouo mādato.

Sētētia lata pro mortuo qn possit mandari executioni pro subrogato.

pore sui obitus &c. sic conclusum est in rota, vt patet in decisio.64. subrogatus.in no. Feli.in rub.de rescript.colum.tertia. Sed de consuetudine regni est vt apprehēdatur possessio antequam subrogatus petat se ad causam admitti, in quo statu est. ita vidi seruari. ☞ Et nisi quis intra annū petat subrogari, postea non admittetur, etiam si per literas regias releuaretur à lapsu anni, vel biennii, allegando causam, ob quam non potuit petere, etiam si resignans fuerit prosecutus processum post resignationem, sic fuit pronunciatum in hoc venerabili senatu pro magistro Ioanne du Drac. canonico Carnoten. contra Iacobum de Polingnes, & quendam abbatem de Vauldrille, qui petebat subrogari in ius alicuius nuncupati Seneschal post annum, & fuit passus repulsam. anno.1514.die.8. Februarii. Idē fuit dictum pro Bartholomeo Fouchier, contra Ioannem Tillon appellātem à Seneschalo Andegauen. in causa vnius præbendæ ecclesiæ Andegauensis anno.1529.die.5. Mai. Imo nisi quis prosequatur instantiam intra annum perit, sic pronunciauit senatus pro abbate & religiosis S. Martini de Pontisara contra Antonium le Feure religiosum S. Dionisii in Francia, pro prioratu S. Albini de Chambliano. anno. 1512, die vero. 20. Iulii. ☜

Intra annū nisi quis debet subrogari alias excluditur.

¶ Item in hac subrogatione debet fieri mentio de beneficiis obtentis, quia vim collationis habet. capit.1.&.2. vt lite penden. in 6. de Rota decisio. 274. licet in subrogatione. in nouis. Egidius bella mera decisio.115. falsa.&.218. in causa. &.351. eadem. nisi referat se ad aliam gratiam, in qua fuerunt necessaria expressa Nico. de milis in Reper. in verbo gratia. quæstio. 91. gratia per quam &c. & an valeat impetratio lite pendente, vide per Rotam decisio.310. si reus & possessor. in nouis, & quando litigans venit intra mensem à die impetrationis factæ per tertium, debeat præferri? extat regula cancellariæ.27. . .

¶ Quæro quid si testator velit bona venire ad successores, qui veniant appellatione successoris? Respon. successores descendentes ab ipso testatore, per rationem legis, cum acutissimi. C. de fideicommiss. ita expresse concludit Soci. in consil.249. materia. columna octaua, versic. secuuda difficultas. in secundo volu. vbi plene licet videre. & consil. sequent. in causa. columna prima. & sequent. & venit successor vniuersalis, non singularis. Ias. in. l. quædam. ✥ primo. ff. de edend. Perus. in cap. primo. nume.110. de testa. in 6. Feli. in cap. quia. 6. colum. penult. de iudi. nisi in duobus casibus ibidem positis.

Successoris apellatione qui comprehēdātur.

i ¶ Iure præuentionis.] Pro hoc est text. in cap. dudum ✥ nos igitur. de præbend. in 6. & præuenire dicitur, quando prius cōfert. si ergo ordinarius etiam nulliter prius contulerit non graduato, postea papa, demum nominatus requirat, & obtineat collationem ab archiepiscopo, is nominatus in suis mensibus erit præferendus, quia sibi papa tantum retinuit præuentionem hic, non prælationē, ergo extra præuentionem non valebit ab eo gestum super his, vt dicitur de firma & irreuoca. concordia. stabi. in versi. necnon irritum & inane quicquid secus super his, vel eorum aliquo, à quoquam quauis auctoritate, etiam per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attētari, decernimus.

Papa qn̄ dicatur preuēire

¶ Et dicitur etiam præuenire ratione horæ vel momenti, si possit probari. glo. in ca. pe. de rescrip. in 6. & c. si à sede. de præbē. ibidē. & potest probari per testes, vt ibidem dicitur, quod sequitur Decius in ca. causam. col. 3. de rescrip. Feli. in c. pastoralis. illo titu. per glo. in. l. si ex pluribus. in fi. ff. de solu. Et quando potest dubitari de viribus instrumenti, apponenda est hora in instrumēto. Bal. in. l. cū proponas. C. de interdi. matri. allego. tex. ad hoc in. l. titius ✥ Lucius. ibi, hora diei sexta. ff. de lib. & posthu. Fel. in c. ego. N. de iureiu.

Alioqui hora in instrumento non est ponenda necessario. ita tenet Barba. in repet. Rub. de fide instru. col. 61. versi. quid de hora. dicens nõ esse in instrumento necessario scribendã, nisi in casu. l. aut qui aliter. §. 1. ff. quod vi aut clam. Idem tenuit in cle. si. col. 9. de rescript. vbi dicit bonum esse apponere horam propter rescripta quæ in pari data reperiuntur. Et sicut quãdo sunt plures iudices, vnus potest præuenire alium. l. si quis postea quam. ff. de iudi. ca. pen. & ibi Soci. de foro compet. Ita quando sunt plures procuratores insolidum constituti. c. si duo. de procura. in 6. cap. penult. de elect. eo. lib. & de multiplici præoccupatione tradit Antonius in ca. capitulum. col. 5. & sequent. de rescrip. sic & præuentio hic procedit in papa, qui præuentus dicitur quando nominatus aut graduatus solum iure requisiuit beneficium sibi conferri, licet non fuerit collatum, vt statuit lex regni in ordina. regiis, Rubr. des graduez, articul. 14. ☞ Etiam si requisitio fuerit facta capitulo, quia cum possit vacante sede qualificatis cõferre, ergo & requiri potest, vt dixi in tracta. nomina. q. 8. nume. 30. Ideo papa non dicitur præuenire, nec potest conferre iure præuentionis, cum sit præuentus per illam requisitionem, imo si sola præuentio non afficeret, daretur materia delinquendi. nam forte ordinarius requisitus nõ conferret, vt ab eo missus ad papam præueniret, vt dixi in tract. de pacifi. possess. in fi. ☞ Tamen Feli. in cap. in nostra. correla. 18. dicit quòd si inueniretur acceptatio & requisitio per graduatum, & collatio per papam eodem die factæ, præsumetur pro collatione, & valebit. cap. capitulum. de rescript. Ioan. Andr. in cap. si postquam. de præben. in 6. Item per collationem nullam non dicitur papa præuenire ordinariũ. ☞ quo ad hoc, vt collatio ordinarii non valeat obstante collatione per papam facta, quæ nullo modo potest obstare ratione reseruationis, quæ in regno non habet locum, vt supra titu. de reserua. dixi. Panormita. in cap.

Sola requisitio graduati afficit bñficiũ.

inter. de excessib. prælat. quãuis contrarium teneat. Ancha. consil. 58. dixi in glo dispofuerit. in fin. supra titul. proximo. §. si quis vero, quæ intellige vt hic. ☞ Sicut citatio nulla non inducit præuentionem. l. si pater. & ibi glos. C. ne de statu defunct. glo. vlti. in cap. si plures. de offic. delega. in 6. Iacobi. in d. l. si quis postea quam. col. secunda. vbi post Angel. tenet etiam per captionem personæ nullam, non induci præuentionem. Soci. in d. c. proposuisti, articu. 4. quæst. 5. & sequen. glo. in §. visum. in verbo non valeant. de colla. in pragma. Ideo cum collatio facta non graduato fit valida non prosequente nominato, vt supra in §. si quis vero. titu. proximo. dictum extitit, quando est facta non graduato, præuenit papam, vt dico in tract. nomina. quæst. 17. nume. 19. ☞ Item quando apparet episcopum contulisse tẽpore, quo potuit, dicens illã collationem nõ valere propter papæ præuentionẽ, habet illud probare. Ioan. Andr. & Perus. in c. si tibi absenti. col. 2. de præb. in 6. Et an requisitio facta per graduatũ vel nominatum inhabilem impediat præuentionẽ papæ dixi quod sic in §. si quis vero. in verbo disposuerit in fine supra eo. & an papa possit in præiudiciũ nominatorum afficere beneficia nõ vacantia, dixi in glo. dispensationis. §. volumus. de colla. supra. ☞ Intellige hanc præuentionem papæ valere, quando tantum tẽpus effluxerit à die mortis, quod verisimile fit eum cui est facta collatio, potuisse ad papã peruenisse, alioqui præuentio papæ etiam nõ valebit, ne votum captandæ mortis ingeratur. Reg. cancella. 28. nisi prætextu renunciationis ante mortem cucurrisset, quia computabitur tempus à die constitutionis procuratorii, & non à die mortis, quando in collatione est derogatum illi regulæ, eo quòd habuit bonum initium. glo. in §. neque. in verbo faciendas. de colla. in pragma. Ioan. de Selua, in tracta. de beneficio. in tertia parte. quæst. 46. ☞ Quòd si resignatarius qui diem præuenerat erat inhabilis, & statim alius per

Regula de verisimili notitia declaratur.

mortem impetrauit, an possit ei excipi de illa regula cogita, aliàs dicã quando operepretium erit. ☜ ✠ fuit in hoc senatu parisien. iudicatum quòd sic contra Tristãdũ fretard pro magistro Germano cornuto in causa canonicatus sanctæ Radegundis pictauẽ. ecclesi. anno. 1537 die. 7. septembris licet fuisset allegatum quod in ecclesia parochiali iam decanatus erat collatus ✠ Et an illa habeat locũ in ordinario, vide glos. in d. verbo faciendas, & in d. regula, 28. & quæ dixi in glos. alieni fati. supra in proœmio. ☞ De ripa i c. 2. i fi. de rescrip. imo etiã non valebit derogatio huius regulæ facta etiam per papam, vt glos. in d. regula tenet. & ita fuit aliàs conclusum in senatu. ☜ Multa de verisimili tradit Felinus in c. quia nõ est verisimile. de præsump. mul- to plura. Do. Andre. Tiraquel. in. l. si vnquã. C. de reuocã. donatio. in prin. nu. 37. cũ seq. versi. sed iam &c.

k dignitates, l personatus, administrationes & officia, m cæteraque beneficia ecclesiastica secularia, & quorumuis ordinum regularia, quecunque &

Episcopatus an dignitatis appellatione cõprehendatur.

¶ K Dignitates] Exceptis episcopalib⁹, quæ non veniunt appellatione dignitatis, cũ episcopatus sit culmen dignitatis. cap. venerabilis. de præbend, glos. in ca. 2. illo titu. in 6. Et sic appellatione dignitatis in materia pœnali & odiosa nõ venit episcopatus, per glo. in d. capitul. 2. quam notat. Barba. singu. in tracta. de præstan. cadinal. quæst. 1. partis primæ. colum. 4. & q. 12. eiusdẽ partis, & in proœmio cle. in 2. lectura. colum. 3. & in clemen. auditor. colũ. 12. de rescri. pro illa glos. est tex. in cle. vna, de renuncia. Inno. in cap. dilectus. de concess. præbend. vbi dicit quòd dispensatus vt obtinere possit dignitates, non poterit habere episcopatum, vide ibi latius. & per Nico. Milium in reper. in verbo. gratia. q. 57. Item hic nõ comprehenduntur abbatiæ, prioratus, nec aliæ dignitates, in quibus ecclesia est viduata pastore, & seruatur forma cap. quia propter, quia illarum nominatio in hoc regno spectat ad regem. supra in rubr. de regia ad prælatu. nomina. faciend. nam non est verisimile quòd tam cito conditores se correxerint. l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstra. plene Lappus allega. 84. dominus papa colum. penulti. I allit quando illæ supradictæ dignitates vacarẽt in curia, tũc ad papam libera pertinet prouisio, etiam sine regis nominatione, vt patet in rubr. de regia. ad præla. nomin. faciend. ✠. 1. Item dignitates ecclesiasticas intellige vt dixi. supra titul. proximo in ✠ præfatique ordinarii.

l ¶ Personatus.] Declara ista vocabula vt per glos. in ✠ præfatique ordinarii. supra. tit ul. proxi. vbi dixi.

m ¶ Cæteraque beneficia ecclesiastica.] Etiam si essent altaria vel capellaniæ fundatæ etiam à laicis, dummodo auctoritate episcopi, aut papæ sint constructæ, quia beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio ad papam pertinet. cap. 2. de præben. in 6. dixi in tracta. nomina. q. 12. nam non dicitur beneficium ante episcopi approbationem. Feli. in c. ex parte. S. de rescript. col. 1. ¶ ☞ Et episcopus non debet primarium lapidem ponere, nec ecclesiam consecrare, nisi prius fundator dotem illi ecclesiæ constituerit. cap. nemo ecclesiam de consecra. distin. 1. si non fuerit constituta dos, potest compelli adhuc fundator ad dotem cõstituendam. cap. piæ mentis. 16. quæst. 7. vel eius hæres, si fuerit soluendo, alioqui episcopus tenetur. arg. cap. episcopus. de præb. ✠ Fallit si quis construxerit capellam in ecclesia mendicãtium Ancha. in consilio. 113. vel in ecclesia cathedrali seu collegiata per text. in auten. vt nullus fabricet ora. Do. colla. 5. sic expressim cõsuluit Ioãnes de Ana. consil. 24. primo videntur. ✠ sic consuluit Calca. cõsi. 31. Antonius col. 2. vbi etiã vide an per diruptionem

ecclesiæ hæres fundatoris sit liberatus, & cō cludit negatiue.

n ¶ Quomodocunque qualificata.] Hic po stea declarat, siue vacent in mensibus gra duatorum simplicium, siue nominatorum.

n quomodocūq; qualificata, tā in mēsi b⁹ graduatis simplicib⁹ & noīatis q̃ or dinarijs collatorib⁹ pręfatis assignatis vacantia,° ac etiā sub dictis mandatis

Iure præuētionis papa beneficia in villis muratis sita an conferat.

& per hoc verbum pa tet, quod etiam iure præuentionis potest conferre beneficia si ta in ciuitatibus vel villis muratis nō gra duatis, sed quia peruerteret statum ecclesia rum parochialium regni videtur quòd non possit, vt infra dico in præbenda theolo gali. Et quia exempla declarant vt in eisdem casibus procedat. l. nunquam. ff. & priua. delict. mode. in. §. sed iste colū, 7. insti. de actio. ergo procedet in casibus declaratis postea in vers. tam in mensibus &c. quod cogitandum relinquo. & an possit con ferre habenti ad summam ducentorum au reorum beneficia, videtur per hoc verbum, quia non agitur tunc de qualificatione. vn de in simili dicit glos. in extrauag. execrabi lis, in verbo personatus. in fin. de præb. quòd si papa in collatione dignitatis dicat, non ob stante quòd alia beneficia habeas, quotcun que & qualiacunq; sint: tunc potest tenere prima etiā si essent electiua, per cle. si Roma nus. de præb. nam hæc verba generalia duos habent effectus. Primus, quia tollunt subre ptionē. c. non potest. in fi. de præb. in 6. Secū dus effectus est, quòd simul obtineri possunt quæcunque, & quotcunque, quia tantum va let genus in suo genere quantum species in sua specie. l. si duo. ff. de adminis. tutor. Feli. in c. nonnulli. col. 8. ver. addatis. etiam glos. de rescri. Non poterit quoq; non theologo præbendā theologalē conferre, quia totius reipublicæ interest habere theologū, & im mutaretur status ecclesiæ Gallicanæ, q̃ pa pa facere non pōt, no. gl. & doct. in. c. propo suit. de cocess. præb. vbi quando immutatur status ecclesiæ, papa non potest aliquid atten

Non theologo papa præbēdam theologalē nō confert.

tare, vel quādo decoloratur status ecclesiæ, si cut hic. nā possent tunc cōferri asinis, & sic parochiani ciuitatū & villarū muratarū pa scerētur, quia nec prædicationes haberēt, nec docerētur, quod est absurdū. Etiā ratione cō uentionis & cōcordati, nisi alia deputare tur theologo, vt dixi in. §. 1. supra tit. proxi mo. vel nisi cōferret baccalaureo for mato etiā extante doctore, quia tūc crederē papā hoc posse, quia cessant ratiōes supra ad ductæ, & ipse insequitur cōcordata sic cōfe rendo, ideo est validū quod facit per. §. primū de firma & irreuococabili cōcord. stabi. vbi facta cōtra concordata etiā per papam sunt irrita. ergo si secūdū cō cordata valēt alia nō dico: cū causa pendeat in magno cōsilio de cisionē illius expectabo.

¶ Item non cōfert ratione præuentionis ea quæ iure regali spectant ad regē. not. in. c. ge nerali. de elect. in 6. doc. in c. 2. de præb. ibidē & D. Ruseus in tracta. de iure rega. pulchre hoc tract. Sed regularia beneficia poterit se cularibus conferre, iure præuentionis, sed in vim nominationū & gradus non debentur re gularia secularibus qualificatis, vel econtra rio, vt in. §. volumus. supra. tit. proximo dici tur, etiam prætextu dispensationis apostoli cæ, vt ibi dixi. nec videtur hic se correxisse, cum in aliis possit intelligi.

Papa bñficia sub mādatis cōprehēsa cōfert facta expressione

o ¶ Ac etiā.] Sub dictis mandatis comprehē sa. Non tātam potestatē dedit papa, quātam sibi retinuit. tex. in c. dudum. de præbend. in 6. & sic pōt conferre beneficia sub mādatis cōprehensa, vt hic per tex. in c. quanuis. 2. de præb. in 6. sicut legatus beneficia reseruata. glo. in c. præsenti, in verbo, illa pendente. de off. leg. in 6. Cald. cōsil. 3. an si legatus. de præ ben. poterit etiā cōferre præbendā primam, quanuis fuerit conuentū & confirmatū per papā, vt prima vacans diuideretur, & ex illa fierēt duæ, per rationē supra adductā. Requi

ritur tamē mentio & derogatio præcedentis cōuentionis, alioqui non videtur velle derogare, nec suæ fuisse intētionis, ex quo nō exprimit. c. dilecto. de verb. signi. ideo collatio per papā facta alias erit subreptitia. Collect. in c. relatū. col. 1. infi. de præb. ☞ Vide te x & ibi doct. in c. quis in 2. de præbē. in 6. & idē si papa cōferat beneficia qualificata, qa etiā mentio facienda est per supradicta, & facit regula cancella. 30. Oldra. cōsi. 324. factum tale, col. 4. Egid. bella mera consil. 33. quod si col. 5. in 5. cōclusio. vbi dicit q collatio facta per papam etiā ex causa permutationis de beneficio iam affecto alteri, non valet, nisi mentio facta sit de reseruatione. ☜ Nec refragatur d. c. dudū. quia ibi idē papa potestatē conferendi ac resignationes recipiendi primo cōcesserat & postea contulerat. ideo expressio non requiritur, secus si conuentio fuerit facta vt hic quia difficilius rumpitur conuentio confirmata quam simplex papæ concessio capitul. primo de treuga. ✦ Item si fuerit statutum iuratum & confirmatum à papa, quòd de cætero non erunt nisi duodecim canonici in tali ecclesia, & nullus recipietur in canonicum, donec 30. canonici fuerint reducti ad duodecim, tamen si vnus ex viginti, velit permutare, poterit coram summo pontifice, facta expressione statuti iurati, coram alio nō. Imol. expresse in] cle. vna. colū. 3. versi. quærit hic Guillelmus. de rerum permuta. quia esset nouum canonicum recipere, & statutum violare, quod inferiori à papa non est concessum, vt ibi Limita quando beneficium vacaret in curia: tunc etiam non facta mentione mandati: valebit collatio. capit. 2. & ibi Ioā. And. de præbend. in 6. refert Perus. in c. si postquam, col. 2. illo titu.

¶ Secundo fallit quando tale beneficium nō esset affectum mandatario, quia tunc collatio ordinarii valeret, à fortiori & papæ. c. dilectus. 2. de præbend.

¶ Tertio limitat Perus. d. c. si postquā. quando motu proprio conferret: tamen per illam clausulam non intendit præiudicare iuri tertii. ibi vide alia.

comprehensa libere ᵖ conferre.

ᵃ ¶ Statuimus insuper quod in prouisionibus quas personis quibusuis de beneficijs, vacantibus, seu certo modo vacaturis, per nos & successores nostros ac sedem prædictam, etiam motu proprio etiam promotis ad

ᵖ ¶ Conferre.] Poterit ergo papa conferre, sed mandare conferri, non quia tātum retinuit potestatē cōferendi. & ita conuenit cū rege, & sic non posset etiā legato dare hanc potestatem conferendi iure præuentionis, nec regnicolæ paterentur, per hunc tex. cū aliud sit conferre, aliud mandare conferre. c. fi. de off. vica. in 6. ca. eū cui de præb. eo. lib. vide Feli. in c. veniens primo. col. 2. de testi. Et quādo papa iure præuētionis cōfert, mandatū valebit super alio beneficio. d. cap. mandatū. & sic non finitur. Sed quot modis finiatur, respon. quòd eisdē fere modis sicut nominationes, vt dixi in tract. nomina, q. vl. & supra eod. in verbo prosequētes. Quid in legato, an possit conferre in præiudiciū mādatarii? Dicerem quòd non, quia inferior nō tollit legem superioris. clemen. ne Romani. de elect. ita tenet Archi. Domi. & Perus. in ca. si postquam. col. 2. de præben. in 6. fallit si data esset eidem specialis conferendi potestas à papa. arg. c. 2. de præb. in 6. quod intellige vt statim dixi. & dic, quando resignaretur in manibus legati sine fraude, tunc valeret prædicta resignatio. arg. c. dudū. de præb. in 6. & sic fuit prolatum arrestum hoc anno. 1537. die Veneris ante Pentecosten. Legatus in præiu. dictū mā datarii non confert.

ᵃ ¶ Statuimus.] Hic. §. nō est recept᷒ à regnicolis, sed cōsuetudinē habēt exprimēdi quod fructus beneficii nō excedūt summā vigintiquatuor ducatorū auri de camera, & illa ex Valor verus beneficiorū non exprimitur in Francia sed cōsuetus

pressio in hoc regno seruatur, ideo hic nō scribo an sit de iure exprimēdus valor, de quo per do ct. in cap. ad aures de rescript. glos. in cle. 1. de p ræbend. Et qui primus hoc statuit, fuit Vrbanus sextus vt nota. glos. & docto. in cle. 1. de præben. Hic multa scribere, quæ de industria missa facio cū in hoc regno vsu non veniant. vide Feli. in cap. fi. colum. 2. de præsump.

b ecclesias cathedrales & metropolitanas, ac c monasteria: vt obtēta per eos bñficia retinere possint, fieri cōtigerit illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de camera, aut libras Turonenses, seu alterius monetæ valor, secundum communem æstimationem exprimi debeat. Alioquin gratiæ ipsæ sint ipso iure nullæ.

b ¶ Ecclesias cathedrales. Hic ergo vult exprimi verum valorem etiam per promotos ad ecclesias cathedrales, vel metropolitanas. nam per electionem, confirmationem, & consecrationem, vel post lapsum tempus de consecrandis, vacāt beneficia quæ quis habebat ante episcopatum, vel archiepiscopatū, cap. cum in cunctis. §. cū vero. de elect. Et hoc quatuor interuenientibus, Primo requiritur electio, vt ibidem dicitur. Secundo requiritur confirmatio. c. fi. de elec. in 6. Tertio requiritur quòd electus & confirmatus bonorū administrationē habuerit, & possessionē episcopatus, vt nota. in simili in ca. de multa. de præb. Quid si episcopatus possessionē habere non possit vtpote quia est apud infideles. vide per Car. in clemen. in plerisq;. in fi. de elect. Quarto requiritur consecratio, vel quòd tempus de consecrādis sit elapsum. c. quoniā. 100. dist. & d. §. cū vero. & etiam prouisi beneficia nō vacant ante consecrationē, & ante administratio nem bonorum, licet prouisio habeat vim electionis & confirmationis. Panormitanus. & alii in cap. eam te. de rescript. & in cap. cum super ele ctione de causa possess. & propriet. glos. in clemen. 1. in verbo collato, vt lite penden. Curia tamen ex stylo habet, vt statim beneficia prouisi conferat. quia nō præsumit quòd recuset episcopatū. Decius

Bñficia electi quatuor interuenientib⁹ vacant.

Vix recusatur episcopatus.

in d. §. cum vero. col. 2. ✝ nisi fuerit dispensatum cum illo episcopo vt beneficia retinere possit Angel. cōsi. 274, bonifacius. ✝ Et quia beneficiorum quorundam valor est taxatus in curia Romana, vt licet videre in prouincia: & tūc papa nō est solitus expedire bullas, nisi detur sibi annata secundum valorem illius taxationis, licet quis non exprimeret tam magnum valorem, vt vidi practicari.

Exprimitur ver⁹ valor bñficii taxati Rom.

c ¶ Monasteria.] Promotus ergo ad abbatiam, si retinere velit beneficia quæ antea habebat, debet exprimere verum valorem, & hoc antequam adipiscatur possessionem pacificam abbatiæ. Alioqui per possessionem pacificam abbatiæ sicut per adeptionem pacificā alterius dignitatis vacant beneficia priora, etiam ante benedictionem. Oldra. consi. 14. cum quæritur cap. de multa. de præben. & extrauag. execrabilis illo titu.

Per adeptionē abbatiæ vacant bñficia.

¶ Nota tamē, quòd licet per promotionem ad episcopatum vacent priora beneficia, tamen per adeptionem dignitatum vel beneficiorum non vacat episcopatus. tex. sing. in c. cum nostris. de concess. præb. quia episcopus sine consensu papæ episcopatum dimittere non potest, vt cap. inter. c. fi. de trās. episcop. & per hoc limitatur. d. capit. de multa. quod licet loquatur de dignitatibus, tamen non procedit in episcopatibus cum sit odiosum. & ita not. Panor. in d. cap. cum nostris. quod est notandum. ✝ Imo per adeptionem secundi episcopatus, non vacat primus sine papæ auctoritate ca. quanto & ibi, Panor. in fi. de translat. episcopi. ✝

Limitatio ad cap. de multa de præben.

¶ Quæro an electus in episcopum ante confirmationē possit permutare beneficia, quæ habebat tempore electionis: & breui decidit

glo.in §.item insuper.in verbo disponere.de colla.in prag.vbi dicit quòd nō.cum sit inca pax ad obtinēda beneficia cū episcopatu.ca. cum in cūctis.§. cū vero.de elect. & sic dicit interuenisse arrestū,licet in fine videatur cō trariū tenere. ☞ Declaratur in regula.24. cancella.quòd prouisiones beneficiorū, quæ vacāt per resignationē simplicem,vel ex cau sa permutationis illorū,qui promouentur ad regimina ecclesiarū, vel monasteriorū,si an te diē promotionis conferantur, sunt nullæ, quia ille qui sciebat se promouendum ad epi scopatū, vel abbatiā, faciebat resignationes secretas, vel permutabat cum alio beneficio etiā minimo. Ideo postea facta promotione papa erat illusus,& nil valebat cōferre.quare statuit,vt supra dictum extitit. ☜ Quædam ad hanc materiā facientia vide per Do.Leo-binum Dalerium in tracta. de manda. apost. & per D.Ruseum in suo eodē tracta. vbi ele-ganter & pulchre hanc materiam explicant. ☞ Sic continuatur, supra dictum extitit de mādatis apostolicis,& quod in eis certa for-ma debet seruari, ideo sequitur eius forma, & sic volui eam hic esse sitam,licet alii prin-cipio aliter locassent. ☜

FINIS TITVLI DE MANDA-TIS APOSTOLICIS.

☙ FORMA MANDA-ti Apostolici.

Verba mādati sunt de forma

EX hac rub.patet quòd scriptura mā dati infra scripta est de forma, cu-ius omissione actus corruit.l. cum hi.§.si prætor.ff.de transact.l.1.de lib.& post-hu.& forma est diligenter obseruanda.l.dili genter.ff.manda.cap.cum dilecta.de rescrip. etiam si actus fiat per æquipollens, tamē ad-huc actus erit nullus,omissa forma.Bal. An-gel.& alii in d.l.1. Paul.in.l. mancipia.C. de seruis.fugit.quod sic probatur, vbicūque lex vel dispositio dicit se tradere pro forma.tūc censetur ibi forma tradita.l.hac consultissi-ma. ibi, ante late formæ. C. qui testa.facere possunt.& maxime quando in rub.dicitur de forma seruanda in consilio,tunc illa rub.pro bat quòd sit de forma,sicut hic videmus. Fe-li.in cap.cum dilecta.versi.decimum & vlti-mum.de rescrip.plene tradit Albert.Brunus in tract.de forma & solenni.actus,rub. quan do aliquid cēseatur traditum pro forma. fol. 34.versic. quinta conclusio. probatur etiam supra de mandatis apostolicis,versi.iuxta for mam inferius annotatam. & ibi, sub forma &c.& ibi ponderaui.

¶ Secūdo,probatur quādo lex vel alius actus disponit circa modū cōficiendi actū aliter q̄ ius cōmune disponat, illud dispositū cēsetur esse traditū pro forma.Feli.in d.ca. cum dile cta. Alioqui nil operaretur, quod esset cōtra. l.si quando.ff. de lega.1. & c. si papa de pri-uileg.in 6.& sic in vanum fieret.

¶ Tertio,quando congregantur multi actus simul,tunc illa dispositio est vtilis, & non su perflua,vt dicunt iurisconsulti in substitutio-ne breuiloqua in.l.Lucius.ff.de vulga. proba tur etiam in rubr.ff. communia prædio. & in rub.C.communia vtriusque iu. & in rub.C. communia de leg. & cōmunia de success. & cōmunia de manumiss. hoc sequitur Alberi. in rub.ff.de vulga.col.45.in 4.oppo.sed hæc forma multas antiquas formas congregat,er go vnam formā præstituit,quam seruare re-gnicolis necesse est.

¶ Quarto, formam hic annotatā vult publi-cari, & registrari in quinterno, quod in va-num fieret,si non obseruaretur. sed non ob-seruaretur nisi esset de forma,ergo de forma erit,vt etiam supra dixi.

¶ Quinto,ad perpetuā rei memoriam vult il lam formam publicari, non esset perpetua memoria si non esset de forma,quia non ser-

uaretur, & sic extingueretur, vt etiam supra dixi, sed repeto, vt hic congregem dispersa.

¶ Sexto, ista forma est scripta & data ad obuiandũ litibus, quæ occasione literarũ mãdatorum oriri possent, vt supra proximo titulo dicitur. sed nõ obuiaretur litibus, si non esset de forma, quia vnus impetraret mandatum sub vna forma, alter sub altera, & deinceps postea maiores essent lites quàm olim, quia crederent Galli quòd iuxta conuentionẽ factam in titulo proximo deberent impetrare secundum hanc formam. tamen hoc modo non concederetur: & sic deciperentur sub hac promissione, contra id quod dicitur in. l. prima. C. de his qui veniam ætatis impetra. vbi dicitur neminem debere decipi principali beneficio. nam verisimile est, quòd postq̃ papa & rex supremi in terris sic conuenerũt, quod nolũt aliam formam seruari, quia actus principis debẽt esse stabiles, & perpetuo mansuri. Feli. in ca. cum olim. col. 3. de re iudi. per cap. decet. de regu. iur. in 6. vnde in simili dicit Calder. consil. 7. rub. de rescrip. quòd si papa scribat pro beneficio à se reseruato, non facta mẽtione reseruationis, præsumitur circunuentus. sic concessio regis Franciæ contra suam pronunciationẽ est nulla, quia præsumitur circunuentus. Bald. expresse in dicto cap. cum olim.

¶ Item ea quæ non sunt de forma, vel ordine, possunt ordinis fieri & formæ per principem, quia quod illi placet, legis habet vigorem. l. 1. ff. de consti. princi. Bal. in. l. prolatam. col. 3. versi. & nota quòd princeps. C. de senten. & interlo. sed voluit esse de ordine. in. §. si quis vero. supra de colla. ergo erit de ordine substantiali, vt dico ibidẽ. Nec obest declaratio summi pontificis facta per Clementem septimum anno tertio sui pontificatus sexto Idus Ianuarii, quia nil nocet fine declaratione regis, nam contractus semel factus à duabus partibus non potest declarari nullus, vel alio modo, in præiudiciũ alterius partis, nec valet declaratio in contrariũ facta, arg.

De declaratione papę & Regis.

l. 1. & seq. C. quando liceat ab empt. discedere. Imo declaratio papæ iniqua, est ipso iure nulla, & est attribuenda circunuentioni, importunitati, aut errori. Egidius de bella mera decis. 734. etiam extra Rotam versi. sexta ratio. Soci. consi. 260. in causa. col. 9. versic. ex quibus infero. in 2. volu.

¶ Item quando declaratio papæ non consonat verbis declaratis, vt hic, habẽdus est põtifex pro circunuento. Calderinus consil. 7. rub. de rescrip. Feli. in c. ex parte decani versicu. & ob illusionem ibidem, & in d. ca. cum olim. col. 4. de re iud. imo statuere super iam confirmatis nõ est proponere remediũ æquitatis, sed calumniam præteritis inuenire. Ancha. consi. 398. permitto. quem refert Feli. in cap. si quando. col. 1. de rescrip. Nec refragatur quòd interpretatio seu declaratio summi põtificis ex singularis postulatione personæ facta ad legem vel ordinationem præcedentem cõstituit ius generale inter omnes. not. in c. in causis. de re iudic. l. vlti. C. de legib. sic consuluit Roma. consi. 260. in proposito. Respon. loqui quando papæ declaratio esset facta super sua constitutione: secus in concordatis, quæ sunt tam à Papa quàm à rege condita, & sic sua declaratio nil potest obesse, nec potest hæres vel successor declarare voluntatem defuncti. no. in. l. idem Pomponius. §. fi. ff. de rei vendi. & in. l. inter. §. 1. de verb. obli. Perus. in cap. 2. col. 1. de rescript. Ideo ad regem, qui erat vnus ex contrahentibus, spectabat declarare, potius quàm ad Clemẽtem septimum, qui non nouerat mentem contrahentiũ, Leonis videlicet & regis, sicut Rex, qui in sua declaratione dicit se fuisse memorem illius formæ, & quòd pro forma substantiali erat posita inter eosdem cõtrahentes, & sic Rex declarauit anno. 1527. ante pascha die. 29. Martii, quæ fuit lecta, publicata, & registrata in magno cõsilio. anno. 1528. die. 13. Iulii, suæ fuisse intentionis mãdata impetranda esse secundum formam hic immediate descriptam, quam substantialem vult esse, ita

quod nil addi huic formæ possit, nec dimi-nui, vel alterari in substātia, sed ad verbū, vt est hic descripta, debet mandatum impetrari, nec aliæ clausulæ insolitæ sunt apponēdæ, alioqui declarat mandata nulla, & nullius roboris, vultque omnes curias secundum illam declarationem debere iudicare: a ¶Leo ac præcipit mandata contra hanc formam impetrata reiicienda & respuenda. quæ declaratio est summæ vtilis pro regnicolis, & iuste ac rite facta: ideo sequenda. ☞ Dicit tamen Bald. in ca. cum in veteri, col. 1. de electio. quædam esse de forma, & horū transgressio inducit nullitatem, quædam sunt de præcepto, & horum trangressio inducit pœnalitatem, quædam sunt de simplici consilio, & ista omissa non vitiant, nisi expresse hoc dicatur. hæc ille. ☜ Nec me mouent not. in c. de. 1. de iure patro. vbi quādo actui noua datur forma, tunc si non apponatur clausula decreti, valebit actus in contrarium factus, nec dicitur ille actus esse de forma substantiali, quia respon. quòd clausula decreti est apposita in d. rubr. de firma & irreuoca. concor. stab. versi. necnon. §. eo. Ideo non est amplius hæsitandum. ☞ Item clausula nō aliter inducit formam. Bar. in l. de his. ff. de transact. Decius consil. 528. pro resolutione in fi. quæ videtur poni in d. rubr. de firma. ☜ Nec refragatur quòd si curetur de effectu, sufficit implere per æquipollens. l. fina. §. fi. ff. manda. Ias. in d. l. hac consultissima. in fi. & l. 3. not. 1. C. de institu. & l. puberem. C. de iure. deliberand. Respond. esse verum quando tātum respiceretur effectus, & non esset apposita clausula irritans, secus quando illa clausula esset apposita, per not. in d. cap. cum dilecta. vt hic & supra dixi. Minus obest si dicatur de forma accidentali, quæ omissa non vitiat actum. Bar. in dicta. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transact. & plenius in tracta. de alueo. versic. quod si. vbi ponit multa exempla. Et illa dicitur accidentalis, quando actui iam producto accidit. Substātialis vero forma dicitur, quādo requiritur ad actum producēdum, vt hic: & ponitur exemplum, in pileo concauitas & rotunditas sunt de forma substantiali. Bald. in l. vniuersa. C. de preci. impera. offer. Et sic dico hanc formam sequentem esse substantialem mandatorum, sine qua in hoc regno mandatum non valebit. vide quæ dixi in repet. l. quod iussit. in præfatio. nume. 18. cum seq. ff. de re iudi. Et nota quòd mandatum papæ debet intelligi secundū ius. cap. duduin. 2. de electio. & cap. 1. de concess. præben. in 6. Et secundum ius canonicū interpretari. Bal. in c. si quando. in princ. de rescrip. refert Ias. in l. beneficium. nu. 36. ff. de cōsti. princi. Ideo hic aliqua [illegible]ra ad huius elucidationem duxi inserenda, vt sequitur.

Mādatū papæ est secūdū ius intelligendū.

a ¶Leo.] Leo græce idem est quod Rex latine, eo quòd rex est omnium animalium teste Isidoro lib. 12. etymolog. cap. 2. sic papa est rex omnium, & ei vicario Creatoris est subdita omnis creatura, vt dicitur Psal. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Ita expresse tenet Innocen. & alii in cap. 1. de consti. ipse enim non puri hominis, sed veri dei vicem gerit in terris. cap. quanto. de translatio. episcopi. Barba. consil. 1. col. 15. in 1. volu. Vnde Leonis virtus apparet in pectore, firmitas in capite, dormit apertis oculis, ignem timet, & strepitum rotarum: & cum ambulat, vestigia eius cum cauda delet, ne venatores inueniant locum suum. hæc Isidorus vbi supra. Sic papa debet habere virtutem in pectore, quo ad charitatem & dei dilectionem. firmitatem in capite, id est, in intentione, quæ debet esse firma ac bona ad deum. Dormire debet oculis apertis, per discretionem & sagacitatem iuxta illud Cantico. 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. dicitur etiam psal. 120. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit israel. Vestigia, id est, peccata præterita delere debet per confessionem. & per claues ecclesiæ indulgentias concedendo. Strepitum rotarum, id est, comminationes sacræ scripturæ, & ignem æternum timere debet,

De natura leonis

[illegible] forma substātialis vel accidentalis.

per frequentem cogitationem. & sic à vena toribus, id est, à dæmonibus non poterit reperiri, sed dicet, In me non habent quicquã. hæc Berchor. in reducto. morali libr. 10. cap. 57. Ideo bene conuenit summo põtifici Leo.

Rescriptũ papæ quonam modo scribi debeat.

Et nota quod prima litera mandatorum, & literarũ apostolicarum debet esse magna, & capitanea, & solenniter scribi, & extense. verba sunt Specula. in titu. de rescrip. præsenta. §. primo. igitur. col. 3. versi. & quoniam ex forma. Et si rescriptum non haberet tractus solitos, nõ faceret fidem, vel si imagines amborum apostolorum in plumbo non essent. Domi. in cap. quis nesciat. 11. distin. Feli. in cap. 2. nume. 11. de rescrip. Nota tamen quòd si papa scriberet sub nomine proprio, non intitulando se papam, illæ literæ non facerent fidem. Feli. in cap. 2. colũ. 7. nume. 17. in fi. de rescrip. Vel si scriberetur papæ sub nomine proprio baptismali, posset ratione dicere, Istæ literæ non dirigũtur mihi, vel scribens videtur in cõtemptum dignitatis facere. Bald. in procœ. decretalium, Gregorius col. 2. versicu. nunc reuertor. Quia iste est stylus contra quem literæ impetratæ non valent. c. quàm graui. de crimi. falsi. & de hoc stylo potest informari cũ practicis & expertis in illa materia teste Bar. & & Iac. in l. 3. §. fi. ff. de testi.

[b]Episcopus seruus seruorũ Dei, [c] venerabili [d] fratri

b ¶ Episcopus.] Ab ordine vocatur episcopus, non à dignitate, quia non reperitur par vel maior ordo in ecclesia. glos. & docto. in procemio sexti. in verbo episcopus. ibi licet videre. dixi in §. si quis vero. in glo. cardinalatus. supra de colla. Episcopi enim sanctissimi Christi legati existunt, spirituales sunt patres, papæq; fratres, & coepiscopi colũnæ comprobantur ecclesiæ. verba sunt text. in cle. 1. §. pen. de pœnis. & quare dicitur seruus seruorum dei, traditur in procemio cle. vbi multa iactantur, quæ non multum seruiunt practicantibus. Ideo ea missa facio, quia multa effundit Io. Dayma in. 1. rub. de conuento.

Episcopi sanctissimi Christi legati sunt.

approba. in verbo episcopus. supra eo. vbi licet videre.

c ¶ Venerabili.] Hæc dictio & omnes aliæ in mandatis seu gratiis apostolicis positæ extense scribi ex stylo debẽt, his exceptis quæ si abbreuiare scribantur, stylo non repugnat, vt episcopus, suus, suorũ, diocesi. sacri & apl'icam benedictionẽ, ecclesia. nomina ciuitatũ, vel diœcesum, vt diocesi. Parisien. Bononien. ac nomina mẽsium, Septemb. Octob. Nouemb. In data, Datum Idus, Non. Calend. vt in prouincia. fol. 14. habetur versi dictiones.

Quæ verba possit abbreuiate scribi in rescriptis apostolicis.

d ¶ Fratri.] Omnes episcopos, archiepiscopos, & patriarchas, Papa fratres vocat, de stylo curiæ. cap. quàm graui. de crimi. falsi. Sunt autem sacerdotes leuitici generis, fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officii coadiutores existunt. ca. per venerabilem §. sunt autem. qui filii sint legiti. Ideo papa. cardinales, episcopos vocat fratres, etiam si aliqui mixti sint non episcopi. alios vero cardinales non episcopos, separatim vocat filios. glos. in capitu. primo. de offic. delega. in sexta. Borba. in cap. in præsentia. columna quarta. de probatio. & cap. 1. columna secunda. de loca. & eo vocat illos fratres per participationem eiusdem dignitatis. cap. præterea. 51. distinctio. cap. fratres. de pœniten. distinctio. quinta, ipsi enim episcopi cum papa vocati sunt in partem solicitudinis. cap. fundamenta. §. decet. de elect. in 6. quod est verum quando sunt consecrati. si vero tantum sunt electi, eos filios vocat, vt in prouincia. curiæ Romanæ habetur. fol. 14 versicu. literæ apostolicæ &c. Aliquando vocantur fratres aliqui dilectione. Ideo amicus vacat amicum fratrem. l. nemo. ff. de hæred. insti. aliquando illi qui profitentur tria substantialia regulæ. cap. causam. de iudi. vbi dicit Panormitanus. illos fratres appellari ex communi vsu loquendi, qui sunt in religione aliqua mendicantium. Alii vero religiosi

Frater quot modis dicatur.

vocantur monachi.largissime omnes Christiani fratres dicuntur cap.ad mensam.11.q.3.& facit.cap.ex merito.6.quæst.1. omnes enim christiani fratres in Christo sumus,sed non in disco, dicebat quidam. Proprie fratres dicuntur,qui ex eodem patre & matre nati sunt.authen.post fratres C.de legi.hæred. vel si ab eodem tantum patre,& tunc vocantur fratres consanguinei.si ab eadem tantum matre vterini §.1.institu.de legi.agnato.success.& in authē. de cōsangui.& vterinis fra.colla.sexta.Item omnes qui in eadem ecclesia sunt constituti vt canonici,vocantur fratres ratione societatis,& communionis. Calder. in cap.mandatum,per illum tex.de rescript.& ibi Barb. colum.3.& concordia fratrum valde placet deo. Ecclesiastici.25. capit. vnde dicit diuus Hieronymus,Infernus fratres diuidit.& refert Lucas in.l.cum allegas. colum. 2. C.de castren.pecu.milit.libr.12.& fusius Io. And. in cap. Ioānes.colum.1.de regula. Vidi dubitari an appellatione fratris veniat frater patruelis.quod non,decidit Bar.in.l.Lucius.§. quæsitum.ff.de lega.3.& Bar.per illum text in cap.vno de feudo mar.sic consuluit Bald. consil.327.cum in causa.colum.vlti,volum.3.& Alexan.consil.97.visothemate,col.2.in 2.volu.& 204.consideratis.col.3.ibidem.& consil.36.viso.col.2.in 6.volu.ac consil.89. circa.colum.4.ibidem,& cōsi.203.viso.col.3.in 7.volu.glo.& ibi Angel.in.l.1.ff.de inoff.testa. ☞ Decius consil.461. præsens. & 679.vbi etiam dicit appellatione patrui non venire patruum magnum. ☜ Reliqua licet videre per Petrum de Vbal.in tract.de duobus fratribus. quod facit ad intellectúm ordinationis regiæ permittentis facere cessionem fratri, vt non possit fieri fratri patrueli. Sed an fratri naturali, dico in d.ordina.artic.2.

Appellatione fratris nō venit frater patruelis.

e ¶ Episcopo.] Et sic in salutatione quando scribitur episcopo vel abbati, debet semper poni locus vnde est, vt episcopo Magalonen.) qui nunc episcopus Montispessulani dicitur propter translationem ecclesiæ Magalonen.ad Montempessulanum) vel abbati sanctæ Genouefæ. non tamen ordo, teste prouinciali fol. 73. rubr. de iudicibus & eorum ordine.versic.Item non ponitur.Ego vero vidi apponi sic, abbati & conuentui monasterii beatæ Mariæ de Iosaphat prope & extra muros Carnoten. ordinis sancti Benedicti &c. & arbitror non apponēdum ordinem, quando scribitur episcopo,secus si abbati. ☞ Et tūc ordo debet præcedere diœcesim.teste prouinciali rubr.de quatuor clausulis fol.22.versic. Itē ordo. ☜ Nec ponitur fratri nostro,nec dilecto filio nostro, nisi forte sit familiaris papæ,tunc sic scribitur.Dilecto filio tali. N. capellano nostro vel diacono salutē. alioqui esset falsa litera,vt est tex. in.c.quam graui. de crimi.falsi.nisi scriberet regibus. vel regi nis, tunc dicitur charissimo in Christo filio Francisco Franciæ regi.c.charissimis. de conuersi.coiug.cle.vna de iureiur.cle.pastoralis. de re iudica.& contra reges & principes seu magnos duces non dantur literæ sine signatura papæ,vt in Prouinciali habetur. fol.20. versi.contra reges.

e Episcopo

Stylus rescribēdi ad reges & alios.

¶ Item quando scribitur abbatissæ vel monialibus,tunc bene apponitur in Christo.c. cum dilecta.de rescri.c.dilectæ. de exceptio. c.cum dilecta.de cōfirma.vtili. Hoc expresse tradit pater practicæ Specula. in tit.de rescrip.præsenta.§.ratione formæ.versi.& nota quòd in salutatione. fallit quādo loquitur de mortuis regibus vel aliis, quia tunc sine isto honore eos nominat vocando Henricū quondam imperatorem.d.clemen.pastoralis versi.sane.per quem dicit Barb.in capit.inhærentes.nume.26.de iuramen.calum.quod quādo loquimur de viuis, debemus apponere nomen appellatiuum dominus talis &c.secus de mortuis. Sic etiam quando allegantur doctores viuentes, debet addi dominus Decius: si mortui, non:vt Bartolus. quod

Honore afficiēdi sunt viuentes.

est notandum. Nec etiam est omittendum sufficere primam literã nominis proprii rei vel reorum contra quos impetratur rescriptum, exprimere, vt cõtra. P. Rebuffum. text. in c. cum M. & ibi docto. de consti. c. cum in multis, de rescript. in sexto quia spectat ad impetrantem declarare rescriptum ambiguum. c. pastoralis. §. 1 de rescri. & in c. fin. ibidem. quod secus est in cognomine & in indicibus, qui incerti non possunt dari, ca. ad hæc. de rescript. ✠ hodie tamen de consuetudine curiæ apponitur nomen extense secundum Imol. & Feli. in c. cũ accessissent col. prima de consti. ✠ Notandum est tamẽ quòd prouisio ecclesiarum spectat ad episcopos de iure communi in suis episcopatibus. ca. omnes basilicæ. 16. q. 7. etiã si fundator ordinaret q̃ institutio non spectaret ad episcopum, sed ad inferiorẽ. ca. sic quidam 10. q. 1. & c. nouerint. ibidem. Innocen. in c. in Lateran. in fi. de præbẽ. Panor. in c. requisisti. col. pe. de testa. Bar. per illum text. in. l. quotiens. §. si. ff. de administra. tutor. nisi episcopus cõsentiret, quia tunc valeret. Panor. in cap. nobis. de iure patro, Rochus in tract. de iure patro. in verbo pro eo. q. 12. nec poterit postea successor episcopi reuocare, cũ nõ agatur de præiudicio iuris ecclesiæ quæsiti. Barb. in d. c. requisisti. col. 3o. versi. ego vidi. Roma. cõs. 177. licuit & c. Ista tamen non procedunt in quinq; casibus reductis pulchre per Fel. in c. cum venerabilis. col. 11. versic. circa dicta abba. de exceptio. vbi videre licet.

Prouisio ecclesiarum spectat ad Episcopos de iure cõmuni.

f ✠ ¶. N.] id est episcopo parisiensi. monstispessulani, vel alii: & per hæc habes q̃d mãdatum debet dirigi alicui, alias non valet. c. mandatum. cum seq. de rescript. in 6. quid si quis habeat plures episcopatus, vel abbatias, aut episcopatum cum abbatia, seu archiepiscopatum, & dirigatur mandatum isti episcopo triplici, vel istis abbatibus, ratione cuius episcopatus vel abbatiæ teneatur prouidere Respon. in episcopatu expresso vel in abbatia, quia in eo expresso censetur grauatus & non in alia abbatia, non expressa vel episcopatu cap. cum in illis §. fin. de præbend. in 6. & d. cap. fi. Si vero exprimeretur sic venerabili episcopo Aurelianen. & abbati sancti benedicti & c. tũc dicerem teneri prouidere in episcopatu Aurelianen. si ibi prius vacet beneficiũ, si in abbatia prius forte vacauerit ibi mandatario prouidebit, si simul per mortem vnius vacent beneficia & in episcopatu & in abbatia, prouidebit in episcopatu prius nominato, & attendetur ordo mandati per tex. solennem in cap. mandato de præbẽ. in 6. sed si non exprimeretur qualitas, non valeret mandatum, vt si dirigatur Guillelmo pellicerio & non exprimatur episcopatus, quia hoc casu collatori non est directum, vt debet esse in §. primo supra titul. proximo ibi vnum collatorem & c. & hic pa tet scripsi in glo. leo. supra eod. Imo. si mandatũ dirigeretur episcopo Carcassonen. singulisque canonicis non comprehenderet beneficia ad collationem, archidiaconi vel alterius dignitatis spectantia text. in d. capit. fina. & vidi super his sæpius dubitari quæ notes. ✠

f . N. & g dilectis filiis

g ¶ Dilectis filiis.] Sicut deus est pater omnium, quia creator omnium. cap. 1. de summa trini. & sic omnes sumus filii eius, ad Galat. 3. c. Oẽs filii dei estis per fidẽ. Ideo eius vicarius vocat oẽs suos filios, vt ca. q̃ graui. de cri. falsi. ☞ Non tamẽ sunt filii eius generatiõe, nec adoptiõe, sed cura & honore, quia curã omniũ, & ei oẽs honorẽ habere debent Bonifa. in proœmio cle. colũ. 2. no. 4. ☜ Et quot modis vocetur q̃s pater vel filius tradit Archi. in c. fi. 22. q. 2. Lu. as de pẽna in. l. 1. C. de excu. artifi. lib. 10. Fallit quãdo scribit excommunicatis, quos tunc nec fratres, nec filios appellat, sed loco salutationis & benedictionis dicit spiritum consilii sanioris, teste Specula. in titu. de rescript. præsenta. §. ratione formæ. versi. & nota quod papa: quia ex-

In literis excõmunicatorũ papa eos non salutat.

[h]capitulo, [i]ſingulisq; canonicis [x]eccl.æ N. [l]ſalutē & apoſtolicam bñdictionē

cōmunicatus pro mortuo habetur, vt nota. in c.grauē.de ſenten.excōmunica.facit glo. in verbo ſuſpendendum.ca. dilectis.filius de appella.

h ¶ Capitulo.] Etſi mandatū poteſt dirigi epiſcopo & capitulo ſimul vt hic & in capi.literis de reſcript.c.ſi.de præb.in 6.poteſt etiā dirigi mandatū ſoli capitulo.c. ſi capitulo de cōceſſio præben,in 6.& ſoli epiſcopo c.ſi ſoli illo tit.in 6.& c.mandatum de reſcriptis nec iſte tex. tradit formam in hoc cū hæc verba ſint narratiua vt debeat dirigi ſicut hic dicitur ſed cui voluerit mādatarius in impetratione declarare.& poterit grauari epiſcopus ſi collationes quinquaginta beneficiorū habuerit ſeparatim à capitulo duobus mādatis.& capitulū ſi totidē collationes habeat duobus aliis.quia in rebus ſeparatis pro duobus habentur vt notatur in c.edocem de reſcrip.& cū quilibet collator grauari ſic poſſit.§.primo ſupra.tit.proximo in gl. vnum ſi vero collationes cōiter fiant per epiſcopū & capitulū vltra duo mandata dirigi iſtis non poterunt,quia in illis pro vno collatore reputantur & vnū corpus cenſentur c. nouit & c.ea noſcitur de his quæ fiūt à præla.Hoſtiē. in ſumma illius titu.hoc innuit vide gloſ.in verbo ſpectat.§. ſtatuit de colla. in prag.

i ¶ Singuliſq; canonicis.] Iſtud expreſſit propter tex.in c.fina.de præb.in 6.vbi mandatū directū capitulo, non cōprehendit ſingulos canonicos.facit.l.ſed ſi hac.§.qui manumittitur.ff.de in ius vocand.quia aliud eſt capitulū,aliud ſinguli de capitul.l.ſicut.§.1. ff.quod cuiuſq; vniuerſita.no. Ideo actor vniuerſitatis non eſt actor ſingulorū.l.2.ibidē. facit ꝙ notat Ancha.conſil.204.viſis col.2.Feli.in c. cum acceſſiſſent col.9.nu.22. de conſt.& in c.eā te.col.10.verſi.aliud ſinguli.de reſcript. Iaſ,conſil.140. cōitas.vol.4. Et ita expreſſe fuit deciſum in rota deciſio.583.nota in diœceſi.in antiq. Idem dixi in nominationibus in tract.nomina.q.8. Imo. ſi mandetur prouideri de beneficio ſpectāte ad collationē capituli cōmuniter vel diuiſim,nō venit beneficiū,qđ ſpectat ad prælati collationē tātū, qa prælat⁹ & capitulū ſunt diuerſa. Rub.de his quæ fiūt à præla.& nō cōprehenditur prælatus, niſi exprimatur. Inno.in c.dilectus de cōceſſ.præb.ſic cōſuluit Bal.cōſil.242. factū tale.in fi.volu.3.Collecta. in c.poſt electionē.col.1.de cōceſſ.præb. Si tamen mandetur capitulo,non cōprehendit ſingulares,niſi illi ſingulares vice & nomine capituli conferret ut per hebdomadas vel menſes. Geminia.in d.c.ſi.de præb.in 6.de rota deciſi.119.nota ꝙ vbi.in antiq.quia cū ipſi vice capituli conferant,capitulū ipſum videtur conferre,arg.l. quod meo.ff.de acq.poſſ. Et indultū epiſcopo vt nullus conferat beneficia ad ſuā collationem ſpectantia,non extenditur ad beneficia,quæ epiſcopus confert cum capitulo,per ſupradicta.& ſic conſuluit de ripa conſil.34. indultum.lib.2.reſpon.c.23. Iulius.in fi.niſi in indulto expreſſe exprimeretur. nam ſicut vnum poteſt papa concedere.& alterū.ca.2. de præbend.in 6.Si vero mandatum dirigatur decano & capitulo Bituricen.cōiunctim vel diuiſim , non cōprehenduntur beneficia ſpectantia ad ſingulares perſonas capituli, quia iſta gratia ſatis poteſt operari in ſpectātibus ad collationem decani & capituli,ideo illa ſolum cōprehendit , ſecus ſi ſcriberetur ad capituli collationem cōmuniter vel diuiſim.d.c.ſi.& ibi Domi.& Io. Colo. imo ego vidi apponi vltra, videlicet ſinguliſque perſonis eccleſiæ, vt dixi in tracta.nomina.q.8.

Indultū vt nullus ſua conferat bñficia, non comprehēdit bñficia quæ coniunctim conferūtur.

k ¶ Eccleſiæ.] Si ergo dirigatur decano & capitulo, montiſpeſſulani nō dicitur eccleſiæ montiſpeſſulani de ſtylo curiæ Romanæ vt Paulus & c.dilectis filiis decano & capitulo mōtiſpeſſulani teſte pronunciali fol. 87. rub.de intitulatiōe in fi.niſi dicatur vt hic.

l ¶ Salutē.] Inſequitur diuū Paulū.1.ad

Salutatio i literis papę quo modo debeat scribi, & de quo psit

Cori.vlt.ca.sic dicentem, Salutate inuicē in osculo sancto, & idem dicitur, 1.Petri.vlt.c. & virgo beatissima salutauit Elizabeth Lu. 1.cap. & hæc salutatio producit actus charitatis, pietatis, largitatis, fidelitatis, sedulitatis, tranquillitatis, iocunditatis, & necessitatis quæ psequitur Berch in suo dictiona.m orali, in verbo salutare. vide alios effectus per text. & nota. in clemē. si summus de senten.excom.gl.in c. cū Adrianus.63.dis. & in proœmio decreta. Gregori⁹ & in proœmio sexti dixi supra. in proœmio in hoc verbo. Aduertendum est quod hæc salutatio ☜ debet scribi literis longis, & tota debet poni in vna linea, ita quod tria vltima puncta retorta, quæ cōsueuerunt poni post in perpetuum, nō fiant extra, sed intra lineā ilateralem, teste Specu. in titu. de rescrip. præsenta. § primo. igitur. col.4. vers. circa dictiones. Et aliqua dictio non debet diuidi, vt in fine vnius lineæ sit principium, & in principio alterius sit finis. pulchre Archi. in summa. 25.quæst.2. vbi plene tradit. ego ipse vidi aliquando diuisas.

m ¶ Vitę ac n morum honestas, aliaq;

Quatuor partes sunt in mādato.

☞ m ¶ Vitæ.] Hic incipiunt verba narratiua mandati, & sic nota hoc mandatum habere quatuor partes. In prima ponitur, salutatio. in 2. narratio, vt hic. in tertia dispositio, ibi, ac volentes. in quarta non obstantiæ, quæ est ibi, non obstantibus forsan &c. & in prima mādati & 2. parte licet aliquid sit additum mandato, vel detractum dummodo factum sit plene narratum, & stylus seruatus non vitiatur mandatū, quia forma interdum dicitur quædā narratio, quæ nō est de substātia: l. scio. in fi. ff. de appella. Bal. expressim in c. cum in veteri in princip. de electio. & ineptum esset narrationem vitiare dispositionē cū ex narratiuis non arguamus. ca. si papa de priuileg. in 6. glo. singu. in l. vna. C. quando non petent. partes, ideo si in narratiua dicatur. cupientes, quod eidē N. habenti aliud beneficiū & c. licet istud sit superfluū propter clausulam motu proprio, & pro expressis habentes, tamen non vitiat. l. testamentū. C. de testa. ✚ Ideo in vno mandato vidi sic descriptum, Salutem &c. grata deuotionis obsequia quæ dilectus filius. N. breuium apostolicorū scriptor nobis & apostolicæ sedi hactenus impēdit, & adhuc solicitis studiis impēdere nō desistit nec nō vitæ & c. & non minus valebit ✚ idem si dicatur in vltima parte, non obstante quod ex soluto & moniali natus sit &c. alioqui non posset aliq̃s naturalis, vel alias indignus impetrare mandatum, hoc videtur probari in cle. exiui col.3. de verb. signifi. vbi fratres minores iurantes seruare regulā beati Frācisci tenētur seruare cōsilia p cōsiliis, & præcepta pro præceptis, sic in mandatis verba narratiua debent seruari pro narratiuis, & decisiua pro decisiuis, & hoc fuit corroboratum arresto magni consilii vt dico infra eod. in glos. ac volentes &c. quod est notandum, quia vidi sæpius dubitari super his. ☜

n ¶ Morum honestas.] Quanuis vita concernat necessaria ad victum clericorum, verbum honestas concernat ipsos respectu morū, vt tradit glo. in rub. de vita & honesta. clerico. tamen hic papa vult coniungere, videlicet vt honestas & morum & vitæ inducant eum ad liberalitatem. Et an istud probet. videlicet istum cui cōceditur mandatum, esse honestum, & an ista debeant verificari per executorē? quod non, quia non scribitur cōditionaliter, tradit Innocē. in c. finali. in princip. de præsumptionib. & D. Probus in additio. ad Ioan, Monach. nu.22. rubr. de vita & honest. cleric. in 6. nam solet apponi de consuetudine. vnde non probat ita esse de Ripa in lib.2. Respō. c.35. collatio. ☞ Imo si pars probaret contrarium, videlicet mandatariū non esse honestæ vitæ, non minus esset eidē prouidendum, tum quia hæc solent de consuetudine apponi. tum quia verba narratiua non probant, & quia ex stylo scribuntur. &

Honestas vitę vel morū nō probatur ex verbis enunciatiuis.

laudabilia ° probitatis & virtutum merita, super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno commendatur testimonio, nos p inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam q liberales. Hinc est quod nos cupientes vt eidem N. iuxta illius quae per felicis recordationis Gregorium papam IX. praedecessorem nostrum, ad tunc episcopum Nouionen. directa extitit, quae incipit: olim

ad ornatú potius, quàm ad veritaté, nisi probaret defectum reddentem inhabilem mandatarium vt infra dico. ☞ Vide tamen tex. in cle. vna de probat. quae non habet locum in regno, vt infra patet rub. de subla. clemé. literis. de probatio. & quae ponit Ancha. in cle. vna. oppo. 1. de có ceff. praebé. & Dy. in regula semel. de reg. iur. in 6.

Clausule in gratiis seculares ap- pem pro secularibus & religiosis. o ¶Probitatis & virtutum.] Virtus laudatur & alget. dicit Iuuena. & hic stylus in Francia quoad seculares in mandatis seruari debet, sed in religiosis dicitur, religionis zelus, literarú scientia, vitae ac morum honestas, aliáque laudabilia probitatis ac virtutum merita &c. vt habetur in Prouinciali fol. 67. & infra dico in forma mandati pro regularibus. In impetrationibus tamen quas faciunt doct. & alii graduati, solet apponi in principiis gratiarum, literarum scientia, vitae ac morum honestas. & sic sciétia praeponitur. Quádo vero scribitur pro minore quatuordecim annis, sic solet scribi, laudabilia infantilitatis indicia, prout fidedignorum testimoniis accepimus, verisimiliter praesumi, quòd te in virú producere debeas virtuosum, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiá liberales &c. & de clausula fidedigno commendatur testimonio, vide De clausula ex his & aliis & caetera. Corset. in repet. c. grandi. nu. 46. de supplend. negl. praelat. lib. 6. Quid si dicat, ex his & aliis animum nostrum mouentibus cócessimus. an si in expressis sit surreptum, possit rescriptum ratione huius clausulae sustineri: tradit Barb. consi. 33. bene etenim. in 3. volu. quod non. tu illum videto.

Honestas vitae priuilegia. p ¶Inducunt.] Honestas morum ac sanctitas vitae inducunt ad multa concedéda, quae alias non concederentur. deus ipse optimus maximus propter sanctitatem Mosi fuit saepius ad Iudaeis indulgendum motus, vt legitur Nu. ca. 12. & c. 14. ibi, dimisi iuxta verbú tuum. & c. 21. & alibi. Item propter sanctitatem viri indulgetur alicui, si succúbat in expensis. Hostien. in ca. finem. de dolo. qué refert Hippo. in. l. 1. §. fi. ff. de quaestio. vbi alia multa ad hoc propositum adducit: inter caetera, quod si res furtiua reperiatur penes hominem honestae vitae & conuersationis, nó praesumitur eam subtraxisse. secus in alio, de quo in. l. in ciuilé. & l. ciuile. C. de furt. Salice. in. l. fi. de quaest. Facit etiam quòd testi valde legali & fidedigno creditur sine citatione, licet aliàs secus. haec est doctrina Bal. in additionibus ad Specula. in titu. de teste. col. vlti. versic. valet dictum, &c. quem sequitur Hippolytus in cósi. 1 circa finem. vbi etiam alia multa similia adducit. ☞ Dixi in tracta. de reproba. & saluatio. testium in verbo citatus. vide Deciú consil. 575. in casu. col. 2. ☜ Hic possem allegare sexcenta similia, quae de industria (ne mébranas occupem) relinquo.

q ¶Liberales.] Liberalitas papae est, vt dicit Io. Andr. in c. sedes apostolica. de rescrip. vt det plumbum pro auro. quod, dicebat quidam, ego bene facere, sed imo est liberalitas, Liberalitas papae quae sit & quotuplex. quia gratiá mandati, vel aliam nó teneretur facere, ideo est liberalis eam faciendo. c. nónnulli. in princi. de rescrip. & ibi Panor. notat & etiam dicitur liberalitas & gratia inquantum magis cóceditur vni, quàm alteri glo. in ca. relatu de praeb. quá sequitur Feli. in c. postulasti. col. 3. de rescrip. glo. in ca. quamuis. 1. de praeb. in 6. Aliqui ponút duplicem liberalitatem, vná in dando. c. cum marthae. de celebra. missa. & ibi glos. alterá in accipiendo, &

ista est fere omnibus communis, nec dicitur proprie liberalitas. prima placet, ista displicet. dicit glo. in d.c. cum marthæ. vbi tradit hos versus, Temporibus nostris quicũq; placere laborat, Det, capiat, quærat plurima, pauca nihil. Et nota ꝙ in beneficialibus gratiis sic solet dici, vt hic. in dispẽsationibus vero, specialibus fauoribus prosequentes. in aliis autẽ, specialibus fauoribus & gratiis &c. teste prouinciali fol. 56. versi. ad gratiam &c.

Clausulę in gratiis & dispẽsationib. papę apponẽdę.

[r] Mandatũ, & aliarũ duarum illam immediate sequentiũ decretaliũ [s] formas de [t] canonicatu & p̄bẽda [v] aut dignitate, personatu, administratiõe vel offi

r ¶ Mandatum.] Sub titulo de rescriptis. vide quæ dixi in præfatione ad titulum de mãda. apostol. supra.

s ¶ Formas.] Hoc ideo dicit, quia hæc forma fuit elicita & extracta ex illis decretalibus: nõ tamẽ vult hanc formam omitti. nec obstat si dicatur, si illa forma debeat seruari. ergo ista non. Respon. quia ista quo ad effectum non differt ab aliis, cum omnes tendãt vt prouideatur mãdatario, licet essent quædam formæ ab ista differentes, vt supra dixi in glo. in forma, titul. proximo. & ista forma cõtinet alias positas in c. mãdatũ. & sequẽti.

t ¶ Canonicatu & præbẽda.] Non ergo sufficeret prouidere de canonicatu sine præbenda, vel de sola præbenda extra canonicatum, cum hic copulatiue loquatur. de hoc dixi plene in. §. primo. supra de collatio. in glo. canonicatum. & non sufficeret exprimere de beneficio, nisi dixisset de præbenda. Feli. in cap. postulasti. col. 7. de rescrip. Et sic mandatum vt in dioecesi prouideatur de beneficio, non comprehendit canonicatum & præbendam in ecclesia cathedrali propter ipsius honorẽ ca. quanuis. 1. de præbend. in 6. ideo hic exprimitur. de Rota. decisio. 136. voluerunt. & decis. 247. habens gratiam. & decis. 445. si legatus in nouis. & decisio. 133. nota. quod illi in antiq.

V. glo. in c. de prouidẽdo an cõprehendat præbẽdã in ecclesia cathedrali.

¶ Item in simplici dispensatione nõ veniũt cathedralia beneficia. verba sunt Feli. in d. c. postulasti. col. 7. versic. secunda cõclusio. vbi limitat. vide ibi per eum.

¶ Fallit quando mandatur prouideri in ecclesia cathedrali, tunc veniunt etiam præbendæ ex verisimili intẽtione pontificis, & canonicatus in illa ecclesia. Cald. in consil. 31. rubr. de præbend. quem sequitur Socinus consi. 260. in causa. col. penulti. versic. secundo dico. in 2. vol. Et etiam quando nulla erant alia beneficia in illa ecclesia, ne gratia sit in vanum impetrata, argu. capitu. si papa de priuileg. in 6. & nisi verba illius gratiæ essent valde generalia. Imo. in cleme. vna. colum. 3. de supplend. neglig. præla.

¶ Item in literis in forma pauperum (cũ sint de iustitia, & proprius episcopus arctetur ad prouidendum, cap. episcopus. cum similibus. de præbend. cap. si episcopus. illo titu. in 6.) comprehenditur etiam cathedralis ecclesia: licet in literis gratiosis secus. glos. & docto. in dicto cap. quanuis. & in ca. accepimus. de ætate & qualitate. Felinus in c. postulasti. col. tertia. versic. dum declarat abbas de rescrip. & sic quando mandatur prouideri de beneficio ad collationem episcopi spectãte, vt hic, comprehenderentur etiam beneficia ecclesiæ cathedralis, quia sumus extra casum. d. c. quanuis. & hoc tenet ibi Ioannes Andr. & Ioannes Vanquel per illum text. ibi, hoc casu. sequitur Nicolaus Milius in repertorio in verbo gratia. quæstio. 56. Contrarium tamen tenet Oldra. consi. 185. thema tale. præcedens tamẽ, ratione huius generalitatis mãdati, est verior.

v ¶ Aut dignitate.] Sufficit ergo prouidere de dignitate, aut alio beneficio, quia alternatiue loquitur: ad veritatem cuius requiritur alteram partem esse veram. c. inter cæteras. de rescript. l. si hæredi. ff. de conditio. insti. &c.

necessaria est ista expressio: quia si mandatur prouideri de beneficio, non comprehēditur dignitas.cap.ad aures.& ibi plene doct.de re scrip.cap.fi.de præbend.& est regula cancel. 63.quæ hoc expresse tradit. Imo si concedatur mandatum ad beneficia curata,& quæ cunque alia, nō includetur dignitas, quia

cio x vestræ vel alterius ecclesiæ, aut alio beneficio,y cum cura,vel sine cura

hæc dictio quæcunque alia includit similia. glo.in authen.sed nouo iure.C.de seruis fugiti.Sic consuluit Soci.consi.260. in causa. col.10. in quarta principa.conclusione. in 2. vol.Nec comprehēditur in mandato,vel impetratiōe ad dignitates, maior dignitas post pontificalem. hoc expresse tradit Egidius in decisio.698.conclusio. Hic ordin.regiæ.eodem titu.arti.3.& seq.derogatur, vbi poterat mandatum dirigi tantū ad dignitates,si collator decem habebat:hodie non,vt hic dicitur: alioqui non daretur secundum hanc formam, & ita fuit declaratum per regem vt supra dixi in rub.forma mandati.

x ¶ Vestræ vel alterius.] Hoc dicit vt tollat dubium, si episcopus habeat collationem in alia ecclesia quam cathedrali,etiam in alia dioecesi,vel præsentationem,vt teneatur conferre,vel præsentare.not.in ca.pro illorū. de præb.Et quid si beneficium est in claustro ecclesiæ, aut in continentibus ædificiis an censeatur inesse ecclesiæ,& debeatur impetranti:tradunt Do. de Rota.decisio.149. vtrum beneficium.in antiquis.quod si mandetur abbati non habenti collationem nisi in sua ecclesia,non est necessario apponēda ista clausula,quia frustra apponeretur,& in mandato vel alio actu non debent apponi verba quæ non operātur.l.si quando.ff.de lega.1.nec est verisimile quòd papa velit grauare mandatarios,vt exprimant superflua: + cum ea tollant, vt in proœmio decreta. & sexti ac imperator in proœmio Insti. & in.1. consti. C. & quia in mādato nullum debet esse verbū sine ministerio operādi.Bal.in rub.C.de contrahend.empt.q.9.+ sed quia mandatarii nō de siderabant capellanias pauci valoris,ideo eas omittebant.Fuit igitur declaratum mandata non valere nisi exprimātur capellaniæ in habentibus collationem, aliàs non: tutius est tamen vt exprimātur in omni casu ad vitandos processus.

y ¶ Cum cura.] Ideo dicit,vt tolleret dubiū.c.cum in illis.de præbend.in 6.vbi quādo mandatur prouideri de beneficio,non cōprehēditur curatū. Et quia maior idoneitas in eo requiritur, cum sit ars artium,regimen animarū.c.cum sit.de ætate & qualitate. facit c.cum in cunctis. de elect. Idem si mandaretur prouideri de dignitate, vt non comprehendatur curata. ☞ Etiam si omnes essent curatæ in illa ecclesia, & nulla alia ibi curata esset.Bonifa.in cle.1.nume.45 de præbend. ☜ Nisi cura esset illi dignitati vel beneficio annexa.ca.super eo.de præben. in 6.cap.extirpandæ.§. qui vero. illo titu.vel nisi exprimeret esse collegiatam, vel conuentualem: tunc non tenetur aliam curam exprimere,etiam si haberet curā parochialem extra collegium vel conuētum, nisi essent duæ ecclesiæ separatæ, scilicet collegiata & parochialis simul iunctæ,ita quòd vna non sit alteri annexa nec ei subsit, tunc etiam de cura habenda est mentio. Nicolaus Milius in repert.in verbo gratia,quæst.10. vide in regu. cancella.63. ☞ Etiam in materia fauorabili non venit cura , nisi exprimatur, vt si papa det potestatem conferendi beneficia,non veniet curatum,nisi expressum sit.Io. Calde.in ca.in nostra. q.4. de rescript. vbi dicit quòd nulla tā no.expressio requiritur,quā de cura, sequitur Card.in consil.30. in hac,col.4.nu. 21.sed Bonifa.cōtra in cle.1.nu.47.de præb. & cōmuniter docto.in d.c.cū in illis. An sufficiat exprimere beneficiū curatū,si sit ecclesia parochialis,quod videtur,quia tantum valet expressio generis,quantū speciei.l.si duo. ff. de admini. tutor. & cura. continet eccle-

Cura bñficii quādo sit exprimēda

An sit exprimēdū quod ecclesia sit parochialis.

etiam si [z] parochialis ecclesia, vel ei is perpetua vicaria, aut [a] capella, siue perpetua capellania fuerit, ad vestrā [b] collationem, nominationem, seu præsen-

siam parochialem. Item eadē ratio est in cura, quæ in ecclesia parochiali, in d. ca. cum in illis. In contrarium videtur, quia stylus curiæ Romanæ hoc habet, vt exprimat ecclesiam parochialem. Secundo quia potest intelligi de cura fori pœnitentialis, vt no. in c. omnis. de pœniten. & remissio. & de cura habitu: ideo melius est exprimere parochialem, & hodie est expressum in regula cancella. 52. & Imol, scribit in cle. vna. in verbo, duobus. de officio vica. vbi traduntur differentiæ inter ecclesiam parochialem & curatam, ✠ facit quod notat Io. And. in c. si apostolica. de præbē. in 6. vbi quo ad illum tex. appellatione ecclesiæ parochialis dicit non venire curatam quæ nō sit parochialis. c. super eo. ibidē & ibi Auriol. ☞ si tamen in signatura fuerit facta mentio curæ, & in ea fuerit dictum, quod possit maior specificatio fieri, poterit in bulla extendi, & apponi parochialis, quia exprimēdo parochialem specificatio fit curæ, cum parochialis dicatur species curæ. vide Cardi. consil. 30. in hac quod est notandum. ☞ Si tamen impetrans assereret beneficiū non habere curam animarū, nō habet hoc necesse probare, quia tacite intelligebatur, vt supra dixi. ergo expressio non mutat formā. l. conditiones extrinsecus. ff. de condit. & demōstra. Egidius de bella mera in decisio. 676. si impetrans. & ista intellige procedere in mandato de prouidēdo. secus in prouisione facta de beneficio vacante. Nam tunc valebit prouisio, etiā si mentio curæ non fiat. Ioan. Colon. in d. c. cum in illis. in 1. cōclusi. quia gratia de vacante est vberior, q̄ mandatū de prouidendo. Vide tamē ibi Domi. & Perus. quia illud nō firmo, & infra dico in gl. pro expressis habētes.

z ¶ Parochialis ecclesia.] Hoc expressit ad tollendum dubiū, de quo traditur in dicto. c. cum in illis. de præbend. in 6. quod oportet exprimere curam, prout supra expressit. Verum quia posset quis dubitare, an parochialis ecclesia comprehendatur, quia non omne beneficium curatum dicitur ecclesia parochialis, sed omnis ecclesia parochialis actu habere dicitur curam animarum, Ioannes Andreæ, & alii in cap. super eo de præbē. in 6. dixi in rubr. de collatio. §. statuimus. in secūdo. supra in verbo parochiales. In mandatis regularium non solet apponi hæc clausula, quia monachi regulariter sunt beneficiorum curatorum incapaces, nisi esset aptus ad prædicandum ca. quod dei timorem. de stat. regula. cap. cum de beneficio. de præb. in 6. ☞ Illis dicitur Psal. 83. elegi abiectus esse in domo dei mei magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorū. Curtius in tracta. de iure patrona. in verbo honorificum. ☞ Canonici regulares S. Augustini & Præmonstraten. solent regere ecclesias parochiales sui ordinis. ideo in illis mandatis deberet hæc clausula abscribi.

An parochialis ecclesia in mandatis regularium sit exprimenda.

✠ a ¶ Capella.] Quæ dicitur quælibet ecclesia etiā parochialis per se cōsistens dummodo non fuerit collegiata Panor. per illū text. in c. nobis de iure patro. docto. in rub. de cappellis monach. vbi vide hosti. in summa quid iuris habeat episcopus in illis: capellania vero solet dici illa quæ non est per se sed est intra ecclesiam fundata & cōstructa de quibus Feli. in cap. ex parte. S. col. prima & seq. de rescript. & in cap. cum venerabilis colum. 11. de exceptio. ✠

b ¶ Collationē.] Ista vocabula reperies declarata. in. §. præfatique ordinarii. de collat. supra. Nota tamē quod in mādato de prouidendo de beneficio spectāte ad collationē episcopi, non cōpræhēditur beneficiū, cuius collatio deuoluta est ad capitulum, vel aliū. clemē. si de beneficio. de præbend. quia non fuit intentionis Romani pontificis, vt alium

extra episcopum nominatum in gratia graparet.glossa in dicta clemen. quam sequuntur doct.ibi.venit tamen sub dicta gratia beneficium ad episcopum deuolutum, quia spectat ad collationem episcopi, per illum textum. Item vt omnes modos vacandi extra electionẽ comprehẽderet, sequentia verba expressit.

tationem, & • aliam quancũque dispositionem communiter vel diuisim pertinente prouideri possit.

c ¶ Aliam quancunque dispositionem. Alias expresso vno modo vacandi, non veniret alius capit.susceptum.de rescript.in 6. & cap.cum in illis.§.cum autem. de præben. eodem libro.

De clausula quouis modo plene. ¶ Fallit quando apposita esset clausula, vel aliàs quouis modo vacet, quia tunc apparet de intentione mandãtis,dicto cap.susceptũ, ibi,nisi de intentione mandãtis aliud appareret expresse.& venit per hanc clausulam omnis modus vacandi glos. in dicto cap.susceptum.Rota decisio.28.si mandetur.in nouis & decisio.143.habens in eisdem. & decisio. 726. nota quod beneficia in antiquis. Nam dictio quouis modo aut quoquo modo, omnem modum denotat,siue directum, siue indirectum,principalem,siue accessorium.glo. in cap.vt inquisitionis.§. prohibemus.de hæreti.in 6.Domi.i cõsi.29.licet subtiliter.col. 2.fallit quando vacaret per mortem alterius personæ,quam expressæ, vtpote si quis impetrauit per resignationem Petri, tamen vacauit per mortem Ioannis,tunc nõ debetur impetranti beneficium:nam possent vacare per mortem curialium,quæ sunt Ro.põtifici reseruata.Ideo non est mens pontificis cõferre beneficia,si ex alia persona vacent:quia sicut modus vacationis expressus, & locus & tempus referuntur ad personam Petri argu. not.in c.abbate sane.de re iudica.in 6.ita & illa clausula, & alio quouis modo vacet. refertur ad illam personã expressam. l.si ita stipulatus.§. Grysogonus.ff.de verbo. obliga. Domini de Ro.decis.273.not. quòd vbi papa.in antiquis.& deci.743.not.quòd si facta ibidẽ.& 483.no.quòd clausula.in eisdem & ca.ex parte.1.de offi.deleg.quia literæ ad beneficia sunt restringendæ.capi.quanuis.1. de præben.in 6.licet Rota decis.613. si.papa.in antiq.& decis. 12. papa rub.de præbend.teneat etiam venire ex quacunq; persona vacet. Vide Aegidium de bella mera.decis.610. licet palatiũ. etiam in Prouinciali fol. 54.versi.clausula aut.Ex stylo aliam personam nõ venire Bonifac.testatur in clemen. vlt.colum.2.de senten. excommunicationis & Cardinalis consilio.30 in hac.colum.2.quod est intelligendum, nisi in literis esset clausula & alio quouis modo vacet, vel ex alterius cuiuscunque persona, seu loco vel tempore vt solet apponi,tũc veniret etiam vacatio per aliam personam,etiã si obierit in alio loco, & alio die,quã expressa:alias non, quia mors vnius non est mors alterius,nec mors vno loco & tempore, est mors alio loco & tempore. Philip. Perus.in dict.cap.susceptum glos.in §. vltim in verbo, alias quouis modo, de causis in pragmatica. Nicol. milius in reperto. in verbo gratia.§. 2. Rota decisio.27. fuit dubitatum, in additionibus.& decisio.sequen.in nouis.

¶ Fallit in acceptationibus & prouisionibus executorum, quæ non sunt nisi declarationes voluntatis,quæ satis est declarata quando constat de corpore beneficii, licet fuerit erratum in persona. Nicol.de milis in repertorio in verbo beneficium,quæstio.62. Rota decis.219.licet impetrans. in nouis Aegidius de bella mera decis.221. in causa domini.vt si aliquis acceptet beneficium vacans per mortem A.& tamen vacat per obitũ. B. valebit acceptio,dummodo probetur de vera vacatione, quia in acceptationibus debet potius attendi vacatio, quam modus vacationis.Dominic. & Perus. in dict. capit. susceptum.glos,in verbo nominatorum.in fin. Error in acceptatione nõ nocet.

4. Item quo ad dictas.de collatio.in pragma. dummodo constet de beneficio acceptato. de Rota decis.407.si expectans.in nouis.qa est quædā qualitas subsequens gratiam. Rota decis. 97. nota quòd capit.susceptum.in antiqu.& decis. 356. no.:quòd cū .in eisdē & decis.413.no.impetrans, ibidē. dixi plene in tracta.nominatio. q.17.in fine, vbi videre licet. intellige qđ si expressit plures modos vacationis, sufficit impetranti habere vnū Domi.de Rot.decis. 83.si impetrās.in nouis. Nico.de milis in d. ver.gratia.q.3.

¶ Ite& quando est apposita clausula, siue per cessum siue per decessum vel quenuis alium modū vacauerit, tunc omnis modus vacationis cōprehendetur. & cautum est vt apponatur. Socin.consil.32.ex his.colum.5.versicu. non obstat si diceretur in primo volumine.

¶ Nota tamen quòd quādo in gratia expressa est clausula talis, beneficium tale. N. vacans per resignationē liberam talis, siue quouis alio modo vacet, siue per obitum, siue per alterius cuiusuis personæ cessionē in Ro. curia, vel extra eam etiā coram notario publico & testibus sponte factā, etiā si tanto tempore vacauisset, quòd eius prouisio ad sedem apostolicā legitime deuoluta existeret &c. & tunc dico nō habere locum d.c.susceptū: vt si alius expresserit verum modum, præferatur. Nam ista clausula exprimit verum modum, regula cancella.62. vbi plene declaratur hæ clausulæ.nec obstat allegatio Lappi. §9.quam allegant, corrupte tamen, docto.in d.cap.susceptum. dicens quòd si quis beneficium impetrauit per resignationem, vel quouis alio modo vacans, & alius per mortem, si vacet per mortē, ille qui expressit verū modum, est præferendus. Nam hoc intelligerem. quādo ab vno & eodem collatore esset facta collatio. Nam hoc casu per illam clausulam, quouis modo, non apparet expresse quòd voluerit conferre per mortem. Imo cū secundo contulerit, apparet de contraria intentione conferentis, quòd noluit conferre, si vacaret per mortem. ergo tunc habebit locum illa decisio. sed si cōferatur à legato hodie per resignationem vacans, vel alio modo & per episcopum Parisien. eodē die vacās per mortē, tunc habet locū.c.si à sede.de præb.in. 6. nec præfertur is q est ab episcopo prouisus, tanq̄ expresserit verū modū vacandi: quia apparet iā legatū voluisse conferre quocūq; modo vacet, maxime quando derogauit regulæ de viginti diebus. Si tamen in rescripto simpliciter exprimeretur vnus modus, videlicet collationis & in executorialib⁹ exprimeretur omnis modus vacandi, vel clausula generalis, tamen non veniret nisi vnus modus in mandato expressus: quia literæ executoriales nō ampliāt gratiam.cle.1.in fi.de præbend. vbi nota. & est summe vtile.

¶ Item expresso vno modo vacandi, non venit alius, nisi esset cōmunis opinio, quòd vno modo vacaret. tunc licet alio modo vacet, illa communis opinio excusat impetrantē vnicum: secus si haberet coimpetratorē, argu.l. Barbarius.ff.de offi.præto. Item quamdo est eadem ratio vno modo expresso alius venit.glo.no.int.c.fi.de renuncia.in 6.sing. secundū Barb.cōsi.11.col.5.nu.7.in1.vol. plene Fel.in c.in nostra.correla.37. vbi tradit quinq; limitationes ad dictū c.susceptū. de referri. Alia vide in tractatu nomia.quæst. 17.in fin. hodie ex cōmuni stylo tam papæ q̄ aliorum collatorū solet semper apponi in collationibus ista clausula, vel quouis alio modo &c.de qua not.prædicta.

¶ d Acvolētes prefato N.præmissorū

d ¶ Ac volētes.] Hic incipit tertia pars istius formæ mandati, & est decisio seu dispositio, sicut omnia posita in compilatione clemen. sunt decisoria, sic posita in hac parte, ita expresse tradit Barba.in c.Raynutius. nu.5.col.7. de testa.& de hac potest dici, ne addas quicquā, nec minuas, vt dixi.supra in

Verba decisiua mādati seruāda sūt.

glo. sub forma. §. 1. titulo. proximo. vidi tamē in vno mandato addita hæc verba, volentes præfato N. qui dilecti fratris nostri cardinalis N. familiaris, & continuus commensalis existit &c. & mandatum non minus fuit validū, Imo etiam si impetrans non esset excōmunicatus, tamen ista clausula absolutionis requiritur alio

ᵉ meritorum suorum intuitu ᶠ gratiā facere specialem, ipsumque a quibusuis excommunicationis, suspensionis

qui forma nō seruaretur, & etiā si non haberet beneficium vel beneficia, requiritur clausula nec nō omnia & singula &c. nā hæ clausulæ possunt in casu dubii prodesse, sed clausula canonicatus & præbēdæ, quādo mādatū dirigitur nō habenti collationē canonicatus & præbēdæ, nil posset ꝓdesse, ergo nō debet poni. ☞ Nec refragatur quod si hæc verba sint de forma vt supra cōclusi in rub. Forma &c. & quando forma non seruatur actus est nullus. l. cū hi. §. si prætor. ff. de trāsactio. l. prima & ibi doct. de liber. & posthu. ꝙ est verū in verbis necessariis & substātialib⁹, sed verba superflua non sunt de forma ergo illorū omissio non vitiat per nota in ca. cum dilecta de rescript. ☜ Tutius est tamē vt omnia ista verba decisoria inferātur in mādato. ne processibus quis inuoluatur. & in magno cōsil. pronunciatum fuit, præsente magno Franciæ cancellario, & pluribus magistris libellorum, ac consiliariis magni concilii in causa præbendæ Agenen. pro Arnaldo Gabrillagues, dict. du Gabre mandatario cōtra magistrum Petrū Gineste canonicū Agenē. hoc anno. 1536. in mēse Ianuario, ꝙ modicus defectus etiā in decisoriis, dummodo nō fuerit necessarius, nō vitiat. quod arrestū simul atq; mihi nunciatū extitit, vehementer gauisus sum. eā voluptatē melius mente cōcipiens ꝗ verbis exprimens, mirari postea nō desii illorum perfectissimorū virorū diuinitatem, ac ingeniū sole ipso lucidius. quare vix confiderari potest, ꝗ bene, quā apposite, & quā egregie. verba istorum concordatorū ab eis intelligantur, dicam libere ab istis prolata, & quidem si Pithius affirmasset, veriora & meliora esse non nosse. ☜

a ¶ Meritorum.] Hæc merita nō debet probare impetrās, quia quādo donatio fit ab eo. q potest libere donare nullis præcedentib⁹ meritis, vt hic, tūc ista verba enunciatiua inducunt probationem inter easdem partes. l. Aquilius regulus. ff. de donatio. Si vero sint ista verba, ratione meritorū & seruitiorū, prolata ab eo qui nō potest libere donare nō præcedentibus meritis, vtpote à patre qui nō potest dare regulariter filio in potestate sine benemeritis, nec vir vxori, tunc non inducūt probationē meritorum, etiā cum iuramento, sed oportet aliter probare, etiā si diceretur in instrumento, releuauit eum onere probādi. Bartolus. in. l. si forte. in fine. ff. de castren. pecul. & idem Bar. & alii in. l. si donatione. C. de collatiōi. plenissime per D. Tiraquel. in repetitione. l. si vnquam. in verbo donatione largitus. numero. 75. cum sequenti. C. de reuocand. donatio. Decius consil. 576. pro resolutione colum. 1. Si tamen sonent in conditionem, debent probari, vt si in mādato diceretur, Si vitæ laudabilis esse reperieris. textus solennis in cle. 1. de officio delegat. & ibi glo. plena. ꝗ latius prosequitur Feli. in cap. fin. de præsumptio. & ibi addidi. Beneme rita an possint probari.

☞ f ¶ Gratiam.] Et sic mandatum dicitur gratia, vt hic patet. idem nota. in ca. gratia de rescript. & cle. gratiæ illo titu. idem in nominationibus dixi in tracta. nomina. q. 3. idem in reseruationibus & expectatiuis dixi in rubr. de reserua. supra. dispensatio etiam gratia vocatur. tex. in c. licet canon. & ibi notat Perus. de electio. in 6. & in ca. apostolicæ de clerico excommunica. ministran. Decius consil. 541. visa. nu. 6. vide infra in verbo dispensationem. Aliud est rescriptum gratiæ quod noua prouisio vacatur, & est quando Rescripta plura gratiæ vo. su veni entia.

tiam de beneficio vacante, vel vacaturo. cō-mittendo alicui, quod si impetrans repertus fuerit idoneus, quod eidem prouideat, & de hoc loquitur cle. vna & ibi glos. de offic. de-leg. Feli. in cap. postulasti colum. 3. de rescrip. & in cap. fin. de præsumptio. sed in Francia raro vsu venit, & nūquā vidi impetrari. ¶ Aliud est rescriptū vnionis, de quo in c. sicut vnire de excessib. præla, Pet. de Perus. in tracta de vnio. eccles. & in tracta. de reuocatio. vnio vbi plene. & notabis hæc rescripta gratiæ, quibus frequentius vtimur quàm aliis. id eo ea annotare volui.

& interdicti alijsque ecclesiasticis sententijs cēsuris & pœnis a iure vel ab homine c quauis occasione vel causa latis, si quibus quōlibet d innodatus existit,

Absolutio in literis gratiæ posita in quib' ea sib' non prosit.

c ¶ Quauis occasione vel causa latis.] Hæc tamen absolutio non prodesset, si impetrans esset excommunicatus propter hæresim. Hostien. & alii in ca. excommunicamus credentes, de hæret. Feli. in ca. apostolicæ. col. 1. de except. nec etiam prodest cōmittentibus falsum in literis apostolicis de quibus dixi in bulla cœnæ domini arti. 4. nec impedientibus nuncios publicos, seu executores apostolicos. regula cancella. cle. 7. reg. 72. & archiepiscopus Florē. in 3. parte suæ summæ titu. 24. cap. 13. de excommunica. & titu. sequen. Quid de vtentibus literis falsis? ibidem vide. & do. Ruseum in tracta. iuris regalio. in 20. priuil. Idem si impetrans in excommunicatione insorduerit vltra annum, vt in d. regu. declaratur. Feli. in d. cap. apostolicæ. & quia male videtur sentire de fide, qui tanto tempore perseuerat. glos. in cap. fi. de pœnis. doct. in cap. 1. de iudi. nisi ista crimina exprimerentur. Do. Auriol. in c. cum contumacia. de hæret. in 6. sed pars hæc non solet exprimere, nec papa concedere.

¶ Item nō proderit hæc absolutio post actū, ideo in prouisionibus solet apponi ad effectū præsentium duntaxat consequendum. Puto etiam quod non prodesset his qui interfecerunt, vel verberauerunt cardinales aut episcopos. c. felicis de pœnit. in 6. clemen. 1. illo titu. plene scripsi in d. bulla cœnæ domini arti. 8. vbi contra istos apposui octo pœnas.

d ¶ Innodatus existit.] Et sic absolutio potest fieri sub cōditione. An præsupponat excommunicationē? probatur in l. nō vtique, & ibi addidi. ff. de excepti. & per Innocen. & alios in ca. venerabilē. de electio. Lud. Rom. plenissime scribit in l. cū mulier. ff. solu. matr. Ias. & alii in l. decē. de verb. oblig. vbi cōcluditur quòd nō, quia solet peti ad cautelam, & bonarū mētium est timere culpā vbi non est. c. 2. de obseruatio. ieiunio. Fel. in c. cū venerabilis. col. 4. versi. an & quādo reus. de except. Et sic licet excōmunicatus impœnitēs nō possit absolui. c. cū aliquis. 11. q. 3. tamen quandoque contrariū seruatur. vt hic. nā & impœnitens & inuitus hic absoluitur. etiā testis vt ferat testimoniū. Antonius Butrius in ca. veniens 2. de testibus. Imol. in c. ab excōmunicato. de rescrip. durabit tamē semper peccati vinculum. c. quòd quidā. de pœnitē. & remiss. & an legatus de latere sic possit absoluere, téque à quibusuis excōmunicationis &c. & ab omni alia excōmunicatione? Feli. in c. ad eminentiā. in fi. de sentē. excōmunic. tenet quod sic, etiā si absolutio esset reseruata papæ, nisi in septem casibus ibidē traditis per eū. ideo solet in suis literis exprimere hanc clausulam, téque à quibusuis excōmunicationis &c. vt sæpius vidi. non potest tamen episcopus nō vocata parte absoluere excōmunicatū. glos. in ca. excōmunicatos. 11. q. 3. nisi proprio motu excōmunicauerit, vt ibidem dicitur. & sequitur Bald. in l. si pacto. col. 1. C. de pact.

¶ Notandū est quòd nō valet electio vel postulatio sub conditione, vt eligo talem si episcopus eū elegerit. nec electio alternatiua, vt eligo talem aut talē. nec incerta, eligo talem

quem episcopus eliget.tex.in cap.2.de elect. in 6. tum quia actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem. regula,actus legitimi.tum quia ecclesia quæ est sine macula,vota sua diu eludi nõ est passa.arg.l.2.C.de spõsa. etiá quia posset dari via eligendi seipsum: vt eligo quẽ episcopus. & episcopus illum eligit. argu. ca. quanto.de diuorti.& aliæ multæ fraudes possent contingere contra consilium.c. cum in cunctis. de electio.ita Hostié. ibi renũciatio etiá nõ valet,si fiat sub conditione, si placuerit patruo meo,si eidem non placeat. Domi. de Rota.decisio. vlt.de renunciatione.

¶ Intellige prædicta quádo incertitudo versatur circa personã electi,vel circa modũ eligẽdi.secus si incertitudo versetur circa modum vacationis: vt eligo talem ad beneficiũ vacans per mortem talis, vel alio quouis modo vacet. Lappus allega.6.in hac. vel si diceret, eligo prout melius de iure possum, tamẽ non valeret si sonaret in conditionem, vt eligo si vacat. Archi. Domini.& Perus.in d.ca. 2.secus in collatione,quæ bene valet sic,confero si vacat, vel si tali modo vacet, vel tali, quia tacite inest.glo.& docto.in d.c.2. Nicolaus Milius in reperto. verbo beneficium.q. 1.&.q.56.Domi.consil. 84. quia istud.col.2. Mandago.in tracta.de electio.c.26.Feli.in c. cum ex officii.col. penult.de præscriptio. de Ripa lib.2.Respon.cap.23. ☞ Non tamen valet,si dicat,si qua præbenda vacat, illam tibi cõfero: quia certum quid conferre debet, vel confero si tibi de iure debeatur.Domi.in cap.dudum.in fi. de præbend.in 6.quia collatio pura esse debet. vt supra dixi, & sequitur Feli.in cap.cum contingat.col.penult.de officio delega. nec valet etiam acceptatio facta si placuerit Regi, vel episcopo, secũdum eum ibi & Domi.in d.c.2.de electio. in 6. Sed acceptatio bene potest fieri, si mihi debeatur. glos.& docto. in cap.2.in fine.de rescrip.in 6.& glo.in §.item quòd ad dictas. in verbo nominatorum.de collatio.in pragma. sanct. vide Anchar.in consil.413.vltra.

¶ Item præsentatio potest fieri sub alternatione, & alio modo etiam incerto, vt dicit glosa in clemen.vltima,de iure patro. Ias. consi.162. in causa.columna quarta,in secũdo volu. Curtius in tracta. de iure patro. in verbo honorificum. quæstio.9. & Paul.de citad.eodem tracta. in 6.parte.quæst.46.

[e] ad effectum præsentium dũtaxat consequendum, harum serie [f] absoluentes, & absolutum fore censentes, necnon

e ¶ Ad effectum.] Non prodesset ergo ista absolutio quo ad ferendum testimonium.ca. veniens.2.de testibus.nec vt possit celebrare, vel horis interesse,nec ad alia, sed ad effectum tantum impetrationis.ideo non posset eidem conferri ab ordinario beneficium, si ante collationem non fecerit se absolui per cap.postulastis. & ibi dixi fusius de cleri. excommuni. ministran. & declaraui hoc versum in rub.de reserua.supra in §.fi.

f ¶ Absoluentes.] Alioqui non valeret mãdatum ab excommunicato impetratum.ca.1. de rescript.in 6.& hæc clausula solet apponi in quibuscunque impetrationibus gratiarũ. in literis iustitiæ non vidi apponi:sed in quibusdam mandatur absolui ad cautelam.

¶ Quæro an prosit hæc absolutio si impetrans non procurauerit absolui, & tempore vacationis beneficii ac collationis sit excommunicatus, illique fuit facta collatio? videtur quòd prosit, quia hic absoluitur ad effectum præsentium consequendũ, effectus mãdati est collatio, ergo ad hoc proderit absolutio: alioqui mandatum non prodesset. In contrarium videtur, quia absoluitur, vt impetratio valeat. dicto capitu. primo, & dixit duntaxat,alioqui remaneret in sua proteruitate,quod esse non debet.cap.vt clericorum. de vita & honestat.clerico.cum habeat mensem antequam possit acceptare, intra quem petere absolutionem poterit:si non petat,im

putetur eidem si poterat eam obtinere, alias præberetur via contemnendi claues ecclesiæ, cui est obuiandum.ca.grauem.de pœnis. & daretur materia delinquendi, quod, summopere iura abhorrēt.l.cōuenire.ff. de pact. dotal.cap.ex parte.de verbo.significa.& ab soluit ad effectū præsentium consequendum. quod debet intelligi, si fuerit capax tempore vacationis beneficii. nam si interim mandatarius committeret homicidium, non posset tempore vacationis beneficium acceptare, sic nec hoc casu quando non est capax per excommunicationem. Differentia est enim impetrationis vacantis beneficii, & vacaturi: quia impetratio vacantis beneficii valet cum hac clausula sine alia absolutione. secus in mandato & in literis ad vacatura, ne duo specialia concurrant.l.1.C. de dotis promissione videlicet vt valeant literæ mādati, & vt possit habere beneficium sine alia absolutione. quod non est dicendum.facit.c.gratia. de rescrip. in 6.cap.non potest.de præbend.illo lib. vbi licet impetratio valeat, tamen non propter ea erit habilis impetrans in aliis. imo quando dependet à potestate excommunicati, vt possit absolui, & non curat, non debet eidem prouideri de fructibus beneficii, etiam quantum ad necessitatem vitæ, nisi in mortis articulo.glo.& doct.in cap.pastoralis in glo.vlt. de appel. Archi. & Præpo.in c.præter.32.distinct. ☞ Facit quòd si excommunicatus impetret rescriptum super consecutiuis causæ, & dependentibus, valebit, non poterit tamē actus in iudicio postea facere, nisi sit absolutus, videlicet producere testes, & alia facere. Ioannes Andr.in regula vtile. de regul. iur. in sexto, in mercurial.docto.in capit. primo, de rescriptis, illo lib. sic nec iste excommunicatus poterit acceptare, vt ius consequatur, antequam sit absolutus, licet mandati impetratio teneat, quia licet excōmunicatus ad-mittatur ad se defendendum, tamen si possit obtinere absolutionem, repelletur. Cald. & alii in cap.ab excommunicato de rescript. Feli.in ca. intelleximus de iudi. & an quis possit probare absolutionem ab excommunicatione vt beneficium impetratum obtineat per solum suum confessorem. tradit Calder.consi.secundo an si opponatur.rubr.de test.quod non, tu illum videto. ☜

g omnia & singula beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, quæ præfatus. N. etiam ex quibusuis apostolicis

g ¶ Omnia & singula.] Quoniā multa per surreptionem solent euenire.capit.transmarinos. 98. distinctio. ideo hæc clausula tollit surreptionem. nam teneretur alias impetrans beneficium quantumcūque modicum exprimere.cap.si motu proprio, de præbend. in sexto capit.ad aures.& capit.si proponente.cum similibus de rescript. Alioqui mandatum esset nullum, & alia quæuis impetratio apostolica, vt ibi. Et notat Feli.in capit. nonnulli.columna septima, & capitul.in nostra.plene per illum textum. correlario.9. de rescript. per.l. qui iure. de testamen.mili. & cap.primo.de transactio.Facit quod expressum dicitur etiam in genere. Bartho. & alii in.l.prima.ff.de vulga.&.l.prætor.§.1. de no. ope. nūciatio. & hæc expressio valet, vt ibidem dicitur. & valet hæc expressio generalis tantum, quantum si singula expressim enumerarentur.text.singul.& ibi glosa in.l.omnes.C.de præscript. triginta vel quadraginta annorū. Iason.in.l.prima. in fine.ff.si quis in ius voca. non erit. & dico fusius infra. in verbo pro expressis.

¶ Nota tamen quod aliquando inuenitur in literis, tibi qui vt asseris in decimo tuæ ætatis anno es constitutus, & tunc oportet probare asserta in bulla, & nisi ita sit gratia surreptitia reputatur, secus si impersonaliter dicatur, vt asseritur, argumen.authen. si quando.C.de constituta pecuni. Rota.decisi.74. nota quòd vbi alicui. & decisio. 727. nota. De verbis vt asserit vt asseritur & vt ac. ceptm

dispēsationibus [h] obtinet & [i] expectat, ac in quibus & ad quæ ius sibi quomodolibet competit, quæcunque quotcunque & qualiacunque sint, [k] eorumque fructuum redditiuum & prouentuum veros annuos valores, ac huiusmodi [l] dispensationum tenores præ-

quòd si ponatur.in antiq.& decisio.6.rub.de præben. Sic consuluit Card. in consil.69.vacante.colū.vlti. Et de stylo curiæ Roma.est quòd quando impetrans est supplicans, dicatur in literis vt asserit. quando duo supplicant, vt asseritur, vt in permutātibus. quādo vero alius pro eo supplicat, dicitur, vt accepimus. vel quando motu proprio papa facit, teste Prouincial.curiæ Roma.fol. 55. versicu. item not. quod vt asserit &c. text.in cap.ex literis de pignorib. & cap. penulti.de pact.

h ¶Obtinet.] Tunc dicitur obtinere, quando habet ius in re. Archi.in capit.si gratiose col.1.de rescrip.in 6. & sic non dicitur quis obtinere beneficium ante acceptationem, licet sibi collatum fuerit, nec tunc dicitur vacare in curia. Domi. & Perus.in capit. præsenti de præb.in sexto, vnde si electus nō confirmatus moriatur in curia, beneficium non vacabit ante confirmationem per mortem suam.teste Aret. in cap. super his col.3. numero.17.de accusationib. vide glosam & doctor.in clement. si Romanus de præbend. alteram glosam in verbo literas.§.1.supra titulo proximo. Idem in verbo pertinere Ancha.in ca.præsenti.& c.seq.de præb.in 6.

i ¶Expectat.] Eo apponitur, quia tam de iure in re quàm ad rem est facienda mentio in literis gratiæ.cap.in nostra.de rescript. facit cap.2.de filiis prabyter. vbi in secunda dispēsatione licet non tribuat ius etiam ad rem, sed impetrans habilis sit, quis tenetur facere mentionem primæ. quod est notandum. & de hoc satis dicitur in dicto capit. in nostra. & sic propter hanc clausulam valebit mādatum secundum etiam non facta mentione primi licet alias contra in cap.duobus in fin. de rescript.in 6. Nicola. Milius in verbo gratia.quæstio.96. Et quando mandatur prouideri, si non sit alicui ius quæsitum, intelligitur de iure in re, non ad rem. Cald. consil.8. in fine de rescript. Roma. consil.256.approbo.in fine. Ant.Imol. & alii in capit.causam quæ de rescript. per text.in c.vlti. de concessio.præbend. in 6. Feli.in ca.mandatum nume. 5. de rescript. tamen AEgidius de bella mera in consil. 34.supposito. colum. penult. tenet non solū per hanc clausulam ius quoquo modo quæsitum, etiam ius ad rē. Ibi vide fusius. Primum tamē commune est. Feli.in ca.super literis.columna septima, versicu.quinta regula.& cap.causam. colum.11. de rescript. vbi etiam declarat quando papa dicit, non obstante collatione, debere intelligi de inualida. & per hanc clausulam papa declarat se nolle præiudicare iuri tertii. reg. cācel.16. vbi dicitur in impetrationibus apostolicis solere apponi. & operatur quòd si non fiat mentio possessionis coloratæ, valebit tamen impetratio cum hac clausula, licet alias nō valeret.tex.& ibi Iohan. Andre. & Imol. in cap.cum nostris.de concessio.præbend.& in cap.literas.ibidem.not.in cap. quanuis.de rescript.in sexto.

k ¶Eorúmque fructuum.] Quia verus valor tam beneficiū impetrati, quàm illius quod impetratur, debet exprimi.d.c.in nostra. plene Feli.in c.ad aures.ibidem. de valore exprimēdo, dixi in tracta.nominati.q.9.& in §. fi. supra.de manda.aposto.hic non repetitur.

l ¶Dispensationum.] Impetrans secundam dispensationem, tenetur facere mentionem de prima. cap.2. de filiis præby. & dixi supra eo.in glos.expectat. nisi impetrauerit indultum à papa, quòd in aliis impetrationibus apostolicis non teneatur facere mētionem. ita consului cuidam spurio legitimato. Fal-

Dispensatio secūda an debeat facere mentionem primæ.

sit etiam quando Rom. pontifex vult dispensationes haberi pro expressis, & earum tenores, vt hic, vt fictio tantum operetur in casu ficto, sicut veritas in casu vero. l. filio. ff. de lib. & posthu. Item si aliquis sit dispensatus, vtpote illegitimus, ad vnum beneficium curatum non poterit permutare cum alio curato, sed dispensatio intelligetur de primo. ca. non potest. de præbend. in. 6.

☞ Item dispensatus ad duo beneficia intelligetur de duobus primis. per. d. c. non potest quod est intelligendum quãdo ea habuit cũ effectu, alioqui si duo fuerit prosecutus in iudicio, & super illis succubuerit, poterit alia duo habere. teste Ancha. in c. 2. de filiis presbyterorum libr. 6. Bal. in in c. olim colum. 2. de rescri. dixi in. l. boues. ff. de verb. sig. Egi. Bella mera. consil. 32. pro introductione. ☜ Et ista fuit opinio Archi. in capi. fin. de filiis presbyte. lib. sexto. quæ semper in curia Romana & palatio apostolico fuit seruata, teste AEgid. de bella mera decisio. vlti. Ideo solet apponi in dispensatione quòd loco dimissi vel dimissorũ possit aliud vel alia simile vel similia recipere. ☞ Et quoties sibi placuerit illa dimittere, simul, vel successiue, simpliciter, vel ex causa permutationis, & illis dimissis aliud, vel alia, simile vel similia, vel dissimilia recipere, & quoad vixerit retinere, &c. sic consuluit Domi. consil. 97. Titius habuit &c. Decius cõsil. 169. & diligenter cõsu. 1. & hæc dispensatio non retro trahitur, prout consuluit Oldra. consil. 325. thema. col. 2. & ad petendum eam requiritur speciale mandatum. Panormitanus. in c. innotuit. col. 2. notat ante penulti. de elect. potest tamen à superiore concedi motu proprio. Panormitanus. in cap. cum in cunctis. §. 1. colũ. vlti. de elect. vide docto. in c. nonnulli. §. vlt. de rescript.

Legatus nõ dispẽsat extra legationis territoriũ cõtra Decium.

¶ Quæro an dispensatus per legatum vt plura possit obtinere beneficia, possit ea obtinere extra territorium legationis? Decius consil. 207. pulchrum. consuluit quòd sic, per aliqua fundamenta satis debilia. Sed ego tenerem contra. per glos. in cap. dudum. 2. in verbo intitulatam. de electio. & istam opinionem tenuit Io. Andr. Domi. & Perus. in cap. cum ex eo. in verbo subiectas de electi. in 6. nam papa, qui habet maiorem potestatem quã legatus, quando legitimat aliquem, non legitimat extra terras ecclesiæ ad succedendum. Bald. in. l. 1. C. de iure aureo. anulo. Thomas Ferra. cautel. 1. faciũt no. per doct. in. l. 1. C. de summa trinita. & limitatũ est legato territoriũ, ergo extra non poterit. arg. l. fina. ff. de iurisdict. omnium iudic. & l. in agris de acqui. rerum domi. & adducta per docto. videntur tolli per Bar. in. l. pupillo. ff. de tutor. & curator. datis ab his. glos. in. l. nõ solum. §. & qui in testamento de excusa. tutor. & ego ipse sigillatim respondebo, cũ operæprecium fuerit.

¶ Notandum est quòd quando legatus vel alius virtute specialis potestatis sibi concessæ dispensat, quod debemus recipere & custodire literas non solum dispensationis, sed etiam potestatis sibi concessæ. Panormita. in capit. fraternati. de schisma, & in ca. quod super col. 2. de fide instru. glos. & doct. in ca. cum in iure. de offi. deleg. Et an sub generali dispensatione ad quæcũq; beneficia etiam si curam habeant animarum intelligatur facta dispensatio ad beneficia in cathedralibus ecclesiis existentia. quod sic, tenet Domi. in c. 1 de filiis presbytero. & Ias. consil. 104. circa col. 2. in 1. volu. ☜ — Potestas legati recipiẽda.

¶ Notandum est quòd nunq̃ dispensatio datur per breue, nec rehabilitatio, vt in regulis Alexand. papæ. 6. continetur in rub. de signatura gratiæ. & hæ dispensationes si fiant sine causa, dispensatus non erit tutus quo ad deum. glos. singul. in capit. non est. de voto. quam ibi sequuntur docto. & Panor. in cap. significasti. nu. 8. de elect. & in c. cum adeo. de rescript. & in c. extirpandæ. in repetitio. §. qui vero col. 12. de præbẽ. Archi. & alii in cap. licet canon. de elect. in 6. Perus. in rub. — Dispẽsatio nõ datur p breue.

detestamen.col.vlti.lib.6.Oldra.consi.325. thema quæstionis.col.1.& consil. sequē. Petrus Ancha. consil. 313.nisi legibus. in fine glos.in verbo postulastis §. cui rei.de collatio.in pragma.sanct.Feli.in c.ad audientiam 2.col.4.versic.nihilominus.de rescript.& in c.postulasti:col.16.versicu.quartus casus.de rescript. & idem tenent theologi, quos refert Adrianus de traiecto in quæst.6.quolibet. articul.2. & Asten. in sua summa, rub. de dispensatio.libr.6.titu. 2.artic.4. quibus assentit Angel. in sua summa angeli.in verbo dispensatio.§.3. etiam si fiant à papa:quia ex officio sibi commisso tenetur facere sicut bonus dispēsator, fidelis, & prudēs, vt Lucæ 12.dicitur, Fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus. Vbi primo declaratur fidelitas, videlicet vt in dispensando habeat rationem ad bonum publicum. Alias dicitur infidelis. Floren.in.1.parte summæ titul. 17.cap. vlti.Panormitanus.in d.§. qui vero. colum. 13. Decius consil. 602. viso puncto. colum.3.& sequent.vbi plene dicit. Secundo pōderositas, videlicet vt dispensans prudenter consideret causam rationabilem, & qualitatem personarum. Nam dispensare est diuersa pensare. glo. in cap. requiritis.§. nisi rigor.1. quæst.7. Tertio requiritur potestas in eo. cum quo dispensat. ibi probatur, quē constituit dominus. Ideo legatus non dispēsat sine causa etiam in illis casibus in quibus papa posset. Innocen. in cap.dudum. in 2.in fine.de electio.Feli.in d.cap. postulasti. versic.quartus. & episcopus & archiepiscopus sine causa dispensantes debēt deponi, si accusentur.c.1.& vlti.21.distinct.Panormitanus.& Imol.in ca.de multa.de præbend. Feli in cap.constitutus.colū.8.de rescript.sed bene multi hodie deponerentur.idem si ex falsa causa. Oldra.consil.256. Clemens. Iustæ causæ sunt necessitas. cap.tali.1.q.7.Panormitanus.in capitu.de multa.& ca.quanto.de transla.episco.cap.quod pro remedio.1.q.7. Vtilitas.glo.in c.vt cōstitueretur.50.distin.

Causæ iustæ dispēsationis.

capit.ipsa pietas.in fine.23.quæstio.4. Iacobus Bonaud.in additio.ad Ioannem de terra rubea.fol.105.conclu.9. Personæ etiam qualitas.cap.didici.& cap.tali.1.q.7.ca. de multa.de præband. Item religio. capitul. monachus.77.distinct.cap.cum illorum.de sentē. excommunica.Ipsa pietas. glos. & docto.in cap.requiritis.§. nisi rigor.1.q.7. & aliæ causæ ad istas reducuntur. ☞ Nec est omittendum, quod dispensatio differt à priuilegio, quia hoc sine causa conceditur, dispensatio cum causa, vt proxime dixi, qua existente falsa viciatur.Panormita.in cap. quia circa. col.2.de consanguini. Decius consil. 681.in causa colum.penulti,& consil.695.nume.14 & hæ dispensationes stricte sunt interpretādæ.ca.1.de filiis presbyterorum,lib.6. glo.in verbo dispensationes, capitulo.ordinarii.de officio ordin.in sexto. ✦ & nil eis accrescit Bal.in.l.prima.col.prima.C.de indict.vidui. tollen. ✦ intantum, quod non fiet extensio ad casum etiam habentem maiorem rationē cap.fina.de transla.episcopi. Panormit.in c. ad aures colum.3.de rescript. ✦ Ideo dispensatus vt non obstante defectu ætatis possit habere beneficium curatum non intelligitur dispensatus super administratione bonorum, nisi aliud appareat ex voluntate principis Ancha.in cap.primo de ætate & quali.in 6.Feli.in cap.edoceri colum.2.de rescrip. ✦ Extenditur tamen ad necessaria consecutiua glos. singul. in capitu.quia intantum, de præbend. Feli.abunde in capitul. postulasti. de rescript. & Probus in additio. ad Ioannē Monachum in capit.vno colum. penulti.de æta. & qualita.in sexto. ideo illegitimus dispensatus vt possit promoueri ad ordinem episcopalem. videtur etiam dispensatus ad minores.Bonifac.in clemen.1.nume.34. de præbend.plene Felin.in dicto capit. postulasti. vide Ioannē de Lopis in repetit.l.si pater numero.225.cum sequentib. C. de hæredib.institu. Decius.in capit.si clerici.§. fi. de iudic. ☜

Dispēsatio an differat a priuilegio.

Clausula p̄ expressis habētes quid operetur

m ¶ Pro expressis.] Hæc clausula operatur,
vt omnia quæ in mandato debebant expri=
mi per hæc verba censeantur expressa, & q̄
nō sit opus alia expressione. teste Feli. in ca. in
nostra. correla. nono. de rescrip. vbi se remit
tit ad ea quæ plene
scripsit in cap. non=
nulli. illo titul. quod

sentibus m pro expressis habentes

dictū pulchre prosequitur. D. Auriol. in addi
tio. ad Guilel. de monte laud. in capit. si mo=
tu. de præbend. in sexto. Decius consil. 542.
visa colum. 2. quod est repetitum consil. 695
visa col. 2. Et hoc fit per fictionem, contra q̄
non potest contrariū probari, vt quòd non
sint expressa necessaria. cle. literis. de proba.
glo. in. l. conficiuntur. ff. de iure codicil. Do=
cto. in. l. si is qui. de vsucapio. Nec facta pro
deffet. l. retro. & l. in omnibus. ff. de. captiuis.
l. vna. in princip. C. de rei vxo. actio. Bonifa.
per illum text. in clemē. vna. §. 1. colum. 2. de
conceff. præbend. Et hæc clausula est valde
necessaria tam in priuilegiis, rescriptis, quā
in confirmationibus priuilegiorum, & habet
vim specialis derogationis, & expressionis,
quando dicitur, cuius tenorem vel tenores
volumus haberi pro expressis, etiam si ad ver
bum de illo vel illis esset facienda mentio. l.
omnes. & ibi glos. C. de præscri. 30. vel. 40.
annorum. Feli. in cap. nonnulli. colum. 7. ver
sicu. addatis. de rescript. Vide quot modis
specificatio possit fieri, pulchre per Barba.
consil. 25. scribitur. col, 9. & seq. in. 1. vol. Idē
si dicatur, nō obstantibus quibuscunq, priui
legiis vel constitutionibus sub quauis forma
vel expressione verborum concessis. de qua
clausula est tex. in c. si. in fine de senten. ex=
cōmunicatio. in 6. quē tex. notat Areti. in c.
1. col. 6. de rescrip. & Feli. in d. ca. nōnulli. col
7. Idem si diceretur, nō obstantibus quibus=
cunq; priuilegiis, etiam si de ipsis esset facien
da mentio specialis, & de verbo ad verbum
(vt dicunt) & infra hoc modo exprimitur
in fine huius formæ. c. vt officiū. §. cōpescen
di. de hære. in 6. Alioqui si papa vellet deroga
re priuilegiis multis, necesse haberet illa om
nia exprimere, tā à se concessa. q̄ à prædecef
foribus. quod ferme extenderetur ad infini=
tū, vt dicit Feder. consil. 47. habita. & ista
est cōmunis opinio, teste Ioanne de Ana. in
consi. 56. his quæ in fa
cto. col. 2. Ias. & alii in
. l. sed & si quis. §. quæsi
tū. notab. 1. ff. si quis cautio. & ita se habet sty
lus. curiæ Romanæ. Antonius de Butr. cōs. 2
Ioā. Andr. in ca. vno de excess. prælato. in 6.
Angel. cōsi. 274. non est dubiū. Gemini. cō=
sil. 65. discutiā. col. antepenul. & cōsi. 120. qa
in facto. Alex. consi. 215. nec arguēdi sumus.
col. 7. lib. 2. Nam scriptū ad quod fit relatio,
peride cēsetur, ac si expressum fuisset specifi
ce in scriptura, quæ ad aliā refertur. l. ait præ
tor. §. 1. ibi, sic accipiendū est quasi quantitatē
nominauerit. ff. de re iud. l. asse. ff. de hæredib.
instit. c. cū venerabilis. §. 1. de excepti. & si a=
liud diceremus, sequeretur quòd papa & prin
ceps possent sibi auferre per indirectū pote=
statem reuocandi legem, vel priuilegiū à se
concessum. nā si haberent expressam facere
mentionē illius priuilegii, non recordarētur
& illud forte nō inueniretur. ideo ipsi nō pos
sent derogare, quod est absurdū, vt tenet Pa
nor. in c. cum infantia. col. 2. de censi. Feder.
dicto consil. 47. & Collecta in c. cū dilecta.
col. 1. de rescript. Ias. in. l. prætor. col. 3. ff. de
no. oper. nunciat. & Cardin. cōsi. 52. Grego
rius. col. 2. & consi. 102. super facto. col. 1. Ita
licet procedant in legibus, statutis, vel rescri
ptis, seu ordinationibus principū, quia satis
habetur pro expresso illud quod lex vel prin
ceps voluit haberi pro expresso, tamen secus
est in actibus priuatorū, quia partes non pos
sunt facere quod habeatur pro expresso, il=
lud quod specialiter exprimi debet. c. qui ad
agendū. de procura. in 6. l. sed & si quis. §. quæ
sitū. & ibi not. ff. si qs cautio. ideo causæ gra
uaminis in interlocutoria nō possunt haberi
pro expressis à partibus. Alex. in. l. quicquid.
in 2. col. ff. de verbor. obligatio. Angel. cōsil.

249.Philippus sic consuluit, etiam Iason.cõ sil.173.circa primum.in fine volumi.4. quia quanuis princeps & lex possint fingere, non tamen homo priuatus.Bartol.in.l.si quis pro. ff.de vsucapio.per textum,in.l. si forte.de ca stren.pecul. Areti. in d.cap. 1.colum.6. versicul.his tamen non obstantibus. de rescriptis. nisi apponeretur in actu in quo priuatus haberet plenam potestatem, vt in testamentis .l. si quis. in principi. & ibi Bar. ff. de legatis.3.

¶ Secundo, fallit, vt per Roma.consil.327. Istæ sunt rationes.colum.2. & per Ioannem de Ripa in ca.1.nume.80.cum sequen.de rescript.Feli.in cap.sedes.colum.8. versi.intellige secundo.& in c.cum dilecta.col.13.versicu.amplia quinto.illo titulo.Car dina.consil.136.factum.colum.penulti.Calderi.consil.11. Rubri.de priuileg. Decium consi.165 viso tenore.

☞ ¶ Tertio, fallit quoad ista concordata, quia hæc clausula pro expressis &cæ. nihil operatur quo ad hoc, vt his concordatis per hanc clausulam derogetur, vt in.§.1. versic.illam de firma & irreuocab.concord. stabilit. ☜

¶ Quæro quæ sint in his mãdatis & aliis impetrationibus exprimenda? Respon. Felin.late explicat in cap.in nostra.de rescript.Ideo putarem ad eum remittendum. Tamen quia nec omnes eum habent, & vt breuius comprehendam quæ ibi dicit,& vltra eum aliqua addam, dico primo exprimendum esse in mãdato, seu alia impetratione ad beneficia, ꝙ impetrans est clericus.cap.cum adeo. de rescriptis.cap.ex literis.de transacti.Domi.cõsil.38.pro clariori.colum.1.Et hoc est de stylo curiæ Romanæ, vt dicunt docto.in dicto cap.cum adeo. & Perus.in ca. si pro clericis. colum.1. de præbend.in sexto.tamen secundum eum alii ordines non sunt exprimendi, etiam si illa beneficia requirerent certum ordinem à iure.secus si à statuto, fundatione, vel consuetudine.Imo etiam præsentatio facta de non clerico ad beneficiũ ecclesiasticũ non valet. Nicola.Milius in repert.in verbo beneficium,in fine. ☞ Et cognoscũtur clerici in tonsura.cap.duo.sunt.12. quæst.1.cle.2.& ibi glos.de vita & honesta.cleric, Secundo cognoscuntur in forma vestimentorũ.c. clerici.vlti.de vita & honesta.nam duo colores sunt eis prohibiti.d.clem.2. Tertio,in qualitate negotiorũ.rub.ne clerici vel Monachi. Panor.in c.contingit 2.de senten.excommunica. ☜

In mãdatis quæ sint exprimenda.

Secundo,debet exprimi si sit spurius & qualitas spurietatis.Feli.in cap.postulastis.colũ. 4.de rescriptis.per tex.in c.1.de filiis presbyterorum,in sexto.

¶ Tertio,debet exprimi quod non est beneficium paternum, alioqui non debetur.Ideo mortuo patre,qui habebat beneficium in ecclesia, non debebitur illud beneficium immediate filio,etiam vigore mandati apostolici, ne videatur successio in beneficialibus, siue filius sit legitimus, siue illegitimus.cap. 2.capit.ex transmissa. capitu. cum decorem. de filiis presbyterorum. Decius in cap.inter cæteras.2.notab.de rescript.Et sic facit contra illos qui petunt sibi cõferri beneficia, eo quod plures de sua familia illa habuerint. Nã hæc ratio, ne beneficia iure hæreditario dētur,facit quood repelli debeant. Panor.per illum tex.in ca.venerabilem.col.5.num.15. de elect.in eadem tamen ecclesia non prohibetur filius habere beneficium vbi pater habet.Calderi.consi.1.rubr.de filiis presbyterorum.nec est facienda mentio quòd ibi pater habeat beneficium vel præbendam. Secus in officiis, quia suprema curia non solet recipere filium alicuius senatoris.si datum fuerit aliud officium eidem filio in eadem curia, si non fuerit expresse facta mentio quòd pater ibidem habebat officium simile. & hoc prohibet in fratribus lex regni. rub.des presidens & conseillers.artic. 46. in ordinatio. Regiis,vbi dico rationem vtriusq; & dispẽsationẽ à Rege requiri, non tamen si impe-

Filius an officium vel bñficiũ pater nũ habere possit.

Duo fratres in eadẽ curia recipi nõ debent.

traret officium paternum, vt ibidem dixi.

¶ Quarto, intrusio etiam debet exprimi. ca. cum iamdudum. de præbend. in 6. ne intrusi sint melioris conditionis, q̃ alii, qui iuste assecuti sunt beneficia glos. in cap. eum qui, de præbend. in 6. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 483. quidam nobilis &c. Et intrusus dicitur proprie is, qui non intrat per ostiũ, sed ascendit aliunde. text. solẽ. in cap. relatum. in prin. de iure patrona. & aliis modis de quibus per Feli. in d. cap. in nostra. correla. 2. & cap. veniẽs. de accusa. & scripsi infra de pacific. possess. in glo. intrusus.

Fructus iniuste percepti exprimi debent. ¶ Quinto etiam de fructibus receptis ratione iniustæ detẽtionis debet fieri mentio. Io. And. in additio. ad specu. in titu. de lapsis, & dispensatio. §. dicendum restat. versic. sed pone, aliquis. & hoc quando ex perceptione fructuum fuit factus inhabilis, vt dicitur in ca. quisquis de elect. alioqui secus. Hosti. in cap. dudũ. in 2. de elect. & ibi Ioã. Andr. & alii in glos. furtum. Imol. in ca. postulasti. col. pe. de rescrip. nisi in ecclesiæ vtilitatem fructus cõuertisset. Nicolaus de milis in reperto. in ver bo gratia. q. 16. Aufre. in decis. Tholos. q. 483. quidã nobilis. Feli. in d. c. postulasti. col. pe. vbi plene distinguit, quòd si quis illicitæ per potentiam secularem occupauerit beneficium, & receperit fructus ex illo, & postea illud impetrauerit non habita mentione fructuum, non valebit impetratio. & idẽ si aliud impetrasset. sed si ipse propria temeritate occupauerit, sine laicorum potentia, quia non est factus inhabilis, & aliud beneficium impetrauerit, valebit impetratio. secus si illud quod occupauit. Ita Feli. videtur distinguere vbi supra quod est notandum.

¶ Sexto, debet exprimi beneficiũ etiam modicum. c. si proponente. de rescrip. c. si motu. & c. non potest. de præb. in 6. quia qui habet vnum beneficium, non est ad aliud idoneus. cap. is cui. de præb. in 6. Panor. in c. super inordinata. de præben. etiam si eo fuerit spoliatus, cum in eo ius adhuc habeat, debet facere mentionem illius. Panor. in ca. cum teneamur. de præb. nam qui actionem ad rem habet, ipsam rem habere videtur. l. qui actionẽ. ff. de regu. iur. plene Feli. in ca. postulasti. col. penult. de rescript.

¶ Septimo, qualitas beneficii exprimi debet, videlicet an sit dignitas. c. ad aures. de rescri. vbi plene Feli. & in regul. cancel. 63. in nominationibus. dixi in tracta. nominationum. q. 9. an sit qualitas beneficii exprimenda.

¶ Octauo, valor est exprimendus, d. c. ad aures. glo. nota. in cle. 1. de præb. Galli tamẽ habent suam expressionem ex consuetudine, de qua dixi in §. ff. supra de manda. aposto.

¶ Nono, etiam beneficium manuale quod quis obtinet, debet exprimi. Calder. consi. 9. titu. de rescrip. & consi. 6. & 30. de præbend. de Ripa in ca. ad aures. nume. 65. de rescrip. quia de beneficio quocunque quod datur in titulũ, debet fieri mentio. nec ius distinguit an sit temporale, an perpetuum. secus si non detur in titulum, vt vicaria temporalis. c. postulasti de rescrip. glo. & docto. in cap. si pauper. de præb. in 6. & manuale potest esse perpetuum, ideo pro perpetuo habetur. glo. in c. si gratiosæ. de rescrip. in 6. per. l. sufficit. ff. de conditio. indeb. Beneficiũ manuale quod quis obtinet.

¶ Decimo, de pensione à Romano pontifice in titulum constituta. cap. ad audientiam. 2. de rescript. regula cancel. 61. vbi glo. in fine. Item de præstimoniis. Oldra. consil. 81. quod processus. & Cald. dicto consi. 6. de præben. dixi in tracta. de pacific. possesso. in 17. & 18. amplia.

¶ Vndecimo, de beneficio dato in commendam. glos. in ca. nemo deinceps. de electio. in sexto. Cald. in iam dicto titu. de præben. consil. 6. quia dicitur beneficiatus, qui illud habet. & commenda dicitur canonicus titulus. cap. dudum. 2. de electio. dixi in tracta. de pacifi. possess. amplia. 5. Beneficium in cõmendam datũ est exprimẽdum.

¶ Duodecimo, de iure ad rem, hoc est de alio mandato quod habet, debet facere mentionem text. & ibi plene docto in cap. in nostra.

de rescrip. siue impetrentur mandata eodem tempore, siue diuerso. c. ex tenore. de rescrip. Decius in cap. cum teneamur. de præbend. quia papa non intēdit per suas literas iuri alteri quæsito (nisi hoc exprimat in literis) præiudicare, siue sit præiudicium extinctiuum, siue dilatiuum. cap. quamuis. &c. si propter. de rescrip. in 6. cap. si super. & cap. statuimus. de offic. deleg. eod. lib. declara. vt in glos. expectat supra eod. dixi.

¶ Decimotertio, quòd is qui possidebat beneficiū, cuius morte vacauit, erat familiaris papæ, vel alicuius cardinalis, Rota decisio. 721. nota quòd dominus. in antiq. & regul. cancel. 30. ☞ non tenetur tamen papa mandans conferri, facere mentionē de titulo collatoris. Barb. in ca. Raynaldus. col. 39. de testa. allegat. ca. dilectus. de præbend. ☜

Curę debet fieri mentio.

¶ Decimoquarto, de cura animarum mētionem facere debet, quia maior idoneitas in illis requiritur. c. cum in illis. in princi. de præben. in 6. ☞ etiā in impetratione facta causa permutationis, cum sit eadem ratio. sic cōsulit Egid. de bella mera consil. 32. pro introductione col. penul. versi. nūc venio &c. vbi etiam dicit quid in curato beneficio, quod regitur per vicarium, an debeat exprimi, quod non. ibidem vide. & in cle. 1. de præbend. ☜ vbi dicitur non sufficere sic exprimere, cura animarum non negligatur. vel facere mentionem in literis executorialibus, vel in verbis executiuis. quando vero est cura annexa beneficio simplici, nō requiritur expressio. c. super eo. de præbend. in 6.

¶ Decimoquinto, debet fieri mentio de numero canonicorum, quādo vult recipi vltra numerum, & sub expectatione primæ præbendæ, quia in dubio non intelligitur summus pontifex velle derogare numero. cap. constitutus. de rescript. & an canonici possint, vide Feli. in cap. cūm accessissent. col. 5. nume. 11. cum seq. de consti.

De Indulto, vt nullus beneficia sug collationis conferat.

¶ Decimosexto, debet exprimi si quod indultum habeat episcopus, quòd nullus etiā legatus possit beneficia ad suam collationem pertinētia conferre, alioqui mandatū non valebit. c. cū aliquibus. & ibi not. doct. de rescrip. in 6. ideo infra exprimitur, & hoc est notandum propter cardinales Franciæ qui ista habent indulta. ☞ de quibus vide Soci. consi. 260. in causa. volum. 2. solent tamen indulta excipere, nisi causa resignationis, nam tunc papa sibi reseruat, & sic non erit opus expressione. aliàs sic. ☜

¶ Decimoseptimo, de possessione alterius colorata. c. cum nostris. de cōces. præb. vide regu. cancel. 32. Feli. in c. ex tenore. col. 5. versi. limita. 6. de rescri. vbi dicit quòd in omni impetratione debet fieri mētio de alterius possessione, per tex. in c. 2. de decimis in 6.

¶ Decimooctauo, de collatione alteri facta, licet non fuerit per eum cui facta extitit, acceptata, glo. in c. gratia. in verbo ignoranti. de rescript. in 6. ☞ Item de electione est facienda mentio, quia per eam ius quæritur ad rem. cap. quanto. 63. dist. & ibi glo. Panor. in cap. nosti. & cap. transmissam de electio. ca. quam sit. & ibi Domi. illo titu. in 6. & sufficit per æquipollens exprimere. Bald. consil. 209. casus talis volu. 1. ☜ De præparamentis tamen, vtpote quia vocati sunt canonici ad eligendum, non est facienda mentio. glos. in §. visum. in verbo non valeāt. de colla. in prag. quia res tunc dicitur integra. text. in cap. vbi §. si vero. de electio. in 6. Item oportet confirmationem exprimere. Nicola. de milis in verbo gratia. q. 105. & seq. de postulatione secus, quia non quæritur per eam ius ad rem, cum postulantes possint variare ante præsentationem papæ factam. ca. bonæ. 2. & ibi Panormita. in. 3. notab. de postula. prælat. intellige vt dicitur ibi notabi. 10. Idem in præsentatione, vt requiratur expressio illius, quia per eam ius acquiritur, nec potest variare clericus. Panormita. in cap. quod autem. de iure patro. Card. in cle. fi. in princi. oppo. 1. de sup. plenda neglig. præla. Feli. in capitu. cum Bertholdus. colum. secunda. de re iudic. Rochus,

De collatiõe vel de electione an sit facienda mētio

in tracta.iuris patro. in verbo honorificum. quæstio.9.Secus in laico.Panor.in ca.1.& 2. & cap.nobis.de iure patro.

¶ Decimonono, oportet exprimere si sit solitum regi per seculares, quãdo regularis impetrat? vel per regulares. quãdo secularis impetrat c.cum de beneficio.de præb.in 6.reg. cancel. 41. alioqui mandatario seculari non debetur beneficium regi per regulares consuetum.nisi vt ibidem declarátur.

Vnio an sit exprimenda.

¶ Vigesimo, in impetratione debet fieri mẽtio de vnione nunc facta per episcopum. Rota decisio.160.& decisio.253.in antiq. Cald. consil. vltimo, sub titu. de reb.ecclesiæ non alien. Quia non est verisimile quod papa velit tollere istam vnionem, nisi expresse dicat. nota.in cle.fina.de reb.eccles. non alien.vbi Card.dicit esse verũ, quando vnio facta erat ante papæ dispositionem, alioqui contra: vel nisi esset clausula motus proprii cum clausula generali non obstantibus quibuscunque, per quæ gratia nostra impediri posset. Feli.in cap.ad aures. colum.5.nume.8.versicu. tertius casus.de rescrip.& cap.postulasti.col.7. versic.potest etiam inferri.ibidem.vel si quis impetrat beneficium, quod dicit accessoriũ, & sit principale, non valebit impetratio. Ancha.in regula accessorium, de regu. iur.in 6. refert Dec.in cap.præterea.columna penult. de offic.deleg.

¶ Vigesimoprimo, exprimi debet diœcesis cuius est impetrans.quando est alterius diœcesis, & regni, quia in dubio oriundo potius intendit prouidere papa, q̃ extero.cap.neminem.70. distinct.l.in ecclesiis.C. de episcopis & cleri.glo.reputata singul.in cap.si proponente.de rescrip.regula cãcel.19.vbi prohibet conferri beneficium non intelligenti vel loquẽti idyomate patriæ, dixi in tract.nomina.q.15. & etiã debet exprimi ecclesia cathedralis.c.quis.1.de præbend.in 6. Fallit in septem casibus traditis per Feli.in dicto cap. in nostra.correla.39.

Residentia an exprimi debeat.

¶ Vigesimosecundo de residentia, ad quam quis tenetur ex statuto vel consuetudine ecclesiæ, debet quis facere mentionem, nota.in cap.cum omnes.de constitutio.& cap.fin.de cleri.non residen. quia eam potest papa probabiliter ignorare.ca.1.de constit.in 6.secus si non requirat aliam residentiam, quàm de iure, secundũ quod omne beneficium requirit residentiam. cap. ad hæc. de præbend. Et istud scit papa, quia omnia iura habet in scrinio pectoris. dicto.ca.1. Idem in imperatore dicitur in.l.omnium.C.de testamen. Et hoc propter sapiẽtes quos habet assidue, nisi quãdo vadit venatum, tunc non semper habet

Nota de venatione iurisconsulto rũ.

princeps sapientes. Feli.in dicto ca.in nostra. correla.4.nume.14. Nam sapiẽtes iurisconsulti delectantur in venatione põtificum & imperatorum, non regum, vel ferarum, seu auium. cum ludere nesciant nec venari nisi in legibus imperatorum.

¶ Vigesimotertio, exprimitur quod est beneficium vel dignitas electiua, quæ non comprehenditur sub aliis, clemen.1.& ibi glos.de præben. & ideo hic ad maiorem expressionẽ dicit, dummodo non sit dignitas electiua, vt dico infra in eodem verbo.

¶ Vigesimoquarto, quòd beneficium est sacerdotale, & hoc quando ex fundatione vel statuto nullus debet admitti, nisi sit sacerdos ✚ vel si statutũ diceret quod sacerdoti cõferatur quia debet intellgi quod saltem intra proxima tẽpora fiat Ioha. And. & Ancha.in ca.si pro clericis.de præb.in 6.vt verba statuti secundũ ius cõmune moderentur.c.cũ dilectus.de consuetud.l.2.C.de noxa.actio. ✚ secus si de iure.glos.& doct.in cap.nemo.de elect.in 6.c.ei cui.de præb.illo lib. Decius in ca.ad aures.col.3.de rescrip. ☞ Nec posset tunc episcopus non sacerdoti cõferre. Card. & alii in clemẽ.vt hi qui.✚ illi vero de æta.& quali.nisi de consensu patroni. Feli.in c.cum accessissent nu.19.& seq.de consti.☜ Barb. consil.33.scripsit in fi.volu.2.

¶ Vigesimoquinto de patronatu laicorum, quia Roma.pontifex.cum mandat prouideri

de beneficio, non intelligit de beneficio spectante ad præsentationem laici, ne retrahantur à fundatione ecclesiarum. cap. decernimus.16.quæstio.7.glo.& doct.in c.2.de præben.in 6.Card.consi.69.vacante. dixi in tracta. uomination. q.8. ☞ Et cum hæc ratio cesset in iure patronatus ecclesiastico, papa potest conferre non facta eius mētione, etiā quia non inuenitur à iure expressum, quod exprimatur.& pro hoc est tex.in ca. dilectus de offic. lega. & nuncupatim Io.de Selua. in tract.de benefi.in.3.parte.q.11.nume.29.ver sic.fallit tertio. hoc tradit. ☜ Et in Francia consuetudinaria non solet etiam mentione expresse facta papa iuri patronatus laicorum derogare.& an illa consuetudo valeat,tradit Collecta.in capit.ex tenore.columna prima, de concessio.præbend.

Iuri patronatus laicorū in Frācia papa nō derogat.

¶ Vigesimosexto, quòd est hospitale debet exprimi.clemen.secunda.de præbend. multa dixi in tracta,nominationum.quæstio.15.intellige vt ibi, & per Nicolaum Miliū in verbo gratia.quæst.17.

¶ Vigesimoseptimo,debet exprimi,quòd beneficium est monoculum.glo.in cle.1.in verbo incerta.de præb.Archi.& Perus. in cap.si pro clericis.col.1.de præb.in 6.quia ipsos collatores hoc vnico lumine priuare nolumus, dicit tex.in clemē.vna de senten. excommunicatio.nec in mandatis comprehenduntur, sicut nec in nominationibus, vt dixi in tracta.nominationum.q.15.nume.41.

¶ Vigesimooctauo, debet exprimere quòd beneficium est litigiosum cum ipso impetrante, secus cum aliis,si non cedat in præiudicium illorum. Nicolaus Milius in reperto. in verbo gratia. quæstio,67. & sequen. Feli. in dicto capitu.in nostra.correla.15. Et sic si tantum habuerit recredentiam, vel non habuerit,debet hoc etiam exprimere, & etiam de lite pendente super beneficio, debet fieri mentio.plene Feli.in cap.cæterum.columna prima. de rescript. alioqui os quod mentitur occidit gratiam.Bald.in cap.ex insinuatione columna prima.de rescript.

¶ Vigesimonono, exprimi debet ecclesia principalis,vt si multa sint beneficia in ecclesia collegiata, & mandetur prouideri in illa, non comprehenderetur prioratus illius ecclesiæ, quia esset prouidere de ecclesia, & nō in ecclesia, & in mādato hoc non fuit dictū. cap.si.de præbend.nisi ex generalitate verborum aliud appareret.Imol.in clemen.vna.columna.2.nume.6. de supplen.neglig̃e. præla. & ideo in his mandatis cōtineretur, vbi mādatur prouideri de dignitate vestræ, vel alterius ecclesiæ,& non in ecclesia, vt hac in forma patet,si non esset prioratus electiuus. ☞ In quo seruaretur forma ca.quia propter de elect. quia de illis est speciatim prouisum in rub.de reg.ad prælat. nomina facien.ꝗ.monasteriis quando habent qualificationem ibidem positam,vt ibi dixi. ☜

¶ Trigesimo nomen sancti, aut patroni, in cuius honorem est fundata ecclesia, vt in ecclesia sanctæ Genouefæ,debet exprimi,quando non est cathedralis. si vero sit cathedralis, non. vt in ecclesia Parisiensi, Bituricen. Card.in cap.cum secundum.not.19. de præbend. Et iste est stylus curiæ Romanæ, teste glo.in cap. quam[illegible].1.de præbend.in 6. Lappus allega.16.an valeat. Feli.in cap. cum accessissent. col.1. de constit.nisi ecclesia inferior sit principalis,& maior in illo loco,tunc non est necesse exprimere nomen sancti, vt in ecclesia Issouldun. ☞ Vel si exprimeretur in signatura, quod maior expressio possit fieri etiam in nomine sancti. nisi dolo illa clausula fuerit apposita, vtpote, papa noluit recipere resignationem beneficii sancti Iohannis,nunc quidam impetrat beneficiū sancti Petri, apponens maiorem expressionem posse in bullis fieri, vult in bullis extendere ad beneficium sancti Iohannis, quod papa recusarat conferre.an possit? dicerem quod non, tum quia malitiis hominum est obuiandum c. sedes de rescri. & dolus nemini prodesse debet,etiam quia intentio summi pon-

Nomen sancti qñ sit exprimendum.

tific is non est, vt voluerit cōferre illud, quod recusauit, & vltra intentionem papæ non potest extendi signatura. c. ad aures. cap. mandatum de rescrip. ca. cum in illis de præbend. in 6. nec præsumitur variare papa. in clem. vna de renuncia. sed præsumitur circūuentus. c. cum olim de re iud. Si tamen nomen sancti exprimeretur. non vitiarutur impetratio. Domi. & Perus. in d. ca. quanuis. Feli. in cap. significante. col. 2. de rescri. licet Iohan. fab. contra teneat in §. sed quotiens insti. de iure natura. & vide alia in dicto c. in nostra. & per Ioannem de Selua in tracta. de benefic. in. 3. parte. quæst. 11. & sequēti. Et generaliter alia debent ex primi, per quæ redderetur concedens difficilior ad cōcedendum c. postulasti. de rescri. Et an papa scribendo pro indigno videatur dispensare, not. in. l. quidam. ff. de re iud. & Feli. in c. si quando. col. 4. versicu. stat difficultas. de rescrip. dixi in glo. dare §. 1. supra titu. proximo.

¶ Notandum est tamen, quòd omnia quæ in iure reperiuntur debere exprimi, necessario exprimenda sunt, etiam si concedens nō redderetur difficilior, ad cōcedēdum vel denegandum. alioqui talis taciturnitas vitiat literas, argu. l. prospexit. ff. qui & à quibus. vbi dicitur quòd lex, licet sit dura, tamen est seruanda. ita in propriis terminis tenet Domini. in cap. dudum. col. penulti. de præbend. in 6. per textum in cap. si motu. illo titulo. Feli. in cap. super literis. colum. 5. & dicto cap. in nostra. de rescript.

¶ Si vero à iure non est statutum vt illa qualitas exprimatur, tunc debemus videre an cōcedens non ita concessisset, vel non de leui, si illa qualitas esset expressa, & tunc non valebit impetratio. cap. super literis. & cap. postulasti. de rescrip. & ibi Feli. colum. 4. Nicolaus Milius in verbo gratia. quæst. 63. Panor. in cap. constitutus colum. prima de religio. domi. Si verbo concessisset tunc valet rescriptum tex. elegans in c. dudum vers. considerantes de præb. in 6.

¶ Et postquam omnes aliæ qualitates quæ reddunt concedentem difficiliorem, nō sunt à iure expresse, arbitrio iudicis relinquuntur argu. capit. de causis. de offic. delega. glosa in c. statutum §. proferendo. de rescrip. lib. 6. l. 1. ff. de iure deliber. Lappus expresse allega. 89. factum super quo versiculo, itē est sciendum. vbi dicit esse recurrendum ad coniecturas, maxime duas, videlicet ad consuetudinem concedentis, si alias noluerit concedere in simili casu, vel cum summa difficultate concessit. Nam consuetudo patrisfamilias inspici debet. l. vel vniuersorum. ff. de pignoratitia actio. l. si seruus plurimm. §. fin. de lega. 1. Item spici in debet stylus illius concedentis. Nam si de stylo curiæ Romanæ erat vt nobilitas exprimeretur, exprimenda erit licet de iure non sit exprimenda. nota. in cap. ad aures. & capit. in nostra. de rescript. Feli. in capitu. super literis. colum. 5. ibidem. quia stylus habetur pro iure. cap. ex literis. de constitu. capit. quia & graui. de crimine falsi. — *Quę sint qualitates quę reddunt difficiliorem cōcedentē.*

¶ Aduertendum est, quanuis sit differētia inter gratias ad vacatura beneficia, & ad vacātia. cap. si super gratia de offi. de legat. in. 6. glosa & docto. in cap. eum qui. &c. si cui de præbend. eodem lib. tamen quantum ad expressionem non fit à iure differentia, quia eadem expressio pene in mādatis & rescriptis ad vacatura fit, quæ in impetrationibus vacantium beneficiorum. Ita tenet expresse Ioannes Andreæ, Domini. & alii in cap. nō potest. in fine de præbēd. in. 6. vbi ibidem etiā dicunt in dispensationibus, quod etiā sequitur Felinus in d. cap. in nostra correl. octauo. de rescriptis. Istæ tamē expressiones nō fiūt coram ordinario, sed tantum debent fieri coram papa, & legato de latere clement. 2. de offi. ordinar. & ibi plene Cardina. vbi dicit non esse faciendam mentionem, nisi quando illa taciturnitas redderet collationē nullam, & nisi quatenus esset à iure expressum. Felinus in. d. cap. ad aures. 14. conclus. Tamen fallit in nominationibus, vbi etiam exprimi — *Eadē expressio fit in mādatis quę in aliis impetrationib⁹.*

debet verus valor. vt supra de collatio. dixi. ✠ & in dispensationibus etiam ab ordinario concessis domi. & Perus. in cap. non potest de præbend. in 6.

Ignorātia quādo vitiet impetrationē.

¶ Limita tamen supradicta, quando ratione ignorantiæ impetrās non expressisset, quia tunc (si poterat gratia ad ius cōmune reduci) non vitiabitur. c. gratia. & ibi omnes docto. de rescri. in sexto. Panormita. & alii in cap. super literis. de rescrip. si gratia non poterat ad ius cōmune reduci, non excusat impetrantem. ca. constitutus. de rescriptis. vbi ignorantia numeri canonicorum non excusat interpretantem, quia gratia non potest esse valida secū dum ius commune, quod vult vt non rumpatur numerus statutus in ecclesia. capit. cum omnes. & capit. cum M. de constitutio. plene Felin. in. cap. super literis, col. 3. cum sequent. versicu. secunda conclusio. de rescri. Et hæc ignorantia iuramento probari poterit tex. in c. nulli. & c. vt circa in fine de electio in 6. & glo. in c. præsumitur. de reg. iur. illo lib. Decius & alii in ca. cognoscentes. de constit. Fallit quādo esset verisimile quòd habuisset notitiā, & tamen non expressit. nam tunc iuramento nō probaretur. Roma. cōsil. 481. præsentis dubitationis. vbi plene scribit. ibi vide.

¶ Item fallit quando in supplicatione opposita esset ista clausula, quòd maior expressio in confectione literarum fieri possit, tunc vera qualitas potest exprimi, sed non omnes simul ex stylo curiæ Romanæ. Ita tenet glossa in regul. concella. 63. ☞ Nec alia non expressa in signatura, quæ non possunt ex verbis expressis elici, etsi de hac expressione exactius atque ad stomachum consequi velis. lege Ioh. de selua d. quæst. 11. atque vt semel omnia apprehendas, Felin. in d. ca. in nostra. & quis teneatur probare literas esse subreptitias, an proponens, vel is qui eas impetrauit. vide Calder. consil. 10. A. possidet rubr. de proba. ☜

a motu proprio,

n ¶ Motu proprio.] Hæc clausula non operatur nisi in his quæ in iure expressa sunt. Cardina. in clemen. si Romanus, de præben. quæst. 3. vbi dicit quòd motus proprius papæ est optimus artifex, omnem habens virtutē. sequitur Perus. in ca. si pluribus. nota. 2. de præbend. in 6. & sicut papauer teste Diosco. & Plinio gignit somnum, & quietem, ita & hæc clausula habenti eam: & non posset esse maioris importantiæ & vtilitatis, teste Francis. Cremens. sing. 135. Videndū est igitur quæ à iure expressa sunt, notandū est quod hæc clausula operabitur suos effectus, etiam si concessio emanauerit ad supplicationem alicuius, vt si dicatur, talis nobis supplicuit vt concederemus mandatum, cui illud etiam motu proprio concedimus. singul. est verbum Bal. in capit. nisi. colum. 1. de offic. lega. Sequitur Petrus Parisius in c. accedentes. col. vlti. numero. 25. de præscrip. & hoc innuit verbū sequēns, non ad ipsius &c. Sic consuluit Decius consi. 51. & pro tenui. col. 2. & cōsi. 602. viso puncto. col. 1.

¶ Primus effectus huius clausulæ motu proprio, est, quod licet literæ ad beneficia stricte debeant intelligi. ca. quanuis. 1. de præb. in sexto. tamen si motu proprio fuerint concessæ, ampliant gratiam, & extendūt. Alber. in. l. beneficium. colum. 2. ff. de constitu. principi. refert Felin. in ca. causam. colum. 7. versi. tertia declaratio. ibi, limita. de rescrip. colum. 10. ac cap. constitutus. colum. terti. Ibidem. per c. si pluribus. & ibi est glosa de præbend. in 6.

Plures effect' motus propri.

¶ Secundus effectus est, quia collatio beneficii viuentis facta motu proprio, non reddit infamem eum cui est facta, nec aliis pœnis afficit. glos. in regula cancel. 20. licet secus esset si ad petionem fieret. capit. audiuimus. 3. quæst. 2. doct. in ca. 1. & cap. cum nostris. de conceſs. præben. quia non est in culpa, cum non procurauerit, & sine culpa non debet puniri, regula, sine culpa. de regu. iur.

in 6.& plenius q̄ alibi de impetratione beneficii viuentis, vide per Ioan.Dayma in prooemio supra in verbo adiunctū.vbi vsq; ad satietatem videbis.hoc tamen dimisit.

¶ Tertius effectus, decretum motu proprio interpositum ex falsa causa, non est nullū ipso iure. secus quando ad petitionē. Bar.in.l. tutor si petitus.colū.1.ff.de tutor.& curato. dat.ab his.Curtius in.l.3.in princip.ff. quod quisq; iur.per.l.si vt proponis. C.de cōfirm. tutor facit c.susceptum de rescrip.in 6.gl.in §.reseruatiōes in verbo nullæ de collatio.in prag.vide quæ dico infra de cōclusio.Lateranen.concilii.in verbo decretis.in secūda.q.

Dispēsationes quādo late interpretari debeāt. ¶ Quartus est, quòd dispensationes factæ motu proprio,late interpretari debēt. Ioan. Andr.Panormi.& alii in ca.cum in cunctis. §.cum vero.colū.vlti.de elect.Philip.Perus. in c.si pluribus.colum.1.de præbend. in 6.licet alias contra.c.1.de filiis presbyter.eo lib. cum aliis quæ allegaui in verbo. dispensatio num.supra eodem.

¶ Quintus, inquisitio sine fama præcedente valet. quando fit motu proprio principis. glo.singu.in c.2.in verbo fuerat. de accusat. quam sequitur Hippoly.singu. 14. adhoc.& in pract.in verbo constante.nu.22. & consi. 78.num.10. Angel.in tract.maleficio. in gl. fama in additione incipiente, principe.licet alias regulariter cōtra quādo ad petitionē c. qualiter de accusatio.

¶ Sextus, quando aliquid fit motu proprio, non requiritur citatio partis,quæ alias requiritur quando ad patris petitionem iudex procedit.Bal.in.l.quod fauore.col.1.C.de legib. Francisqui.Curtius in d.l.3.

¶ Septimus, quod mandatum proprio motu concessum extenditur etiam ad præbendas. cap.si pluribus.de præbend.in.sexto. Ioann. de selua in tracta.de beneficio,in prima parte quæ.3.nume.4.limita.5. ✝ etiam cathedralis ecclesiæ Perus.in capit.quāuis primo §. quanq̄. de præbend. in sexto. ✝ licet in materia stricta appellatione beneficii non veniat prbenda.capi.2.de præbend.in sexto. vide quæ dico in tracta. nomi. quæst . nona. nume.quinto.

¶ Octauus est quod rescriptum vel priuilegium concessum motu proprio,valet,& extenditur ad litem pendentem,licet non fuerit facta mentio litis.glo.sing. in.l.qui autē. in princip.ff.siquis cautio.& ibi docto. Et sic fuit prolatum arrestum, vt refert Aufre.in stylo parlamenti.in.4.parte, aresto.83.cōtra Ioannem de Nulli procuratorē regium Matiscon.opponentē cōtra impetrantē suum officium,eo quod non fecerat mentionē de lite pendente. In parlamento.Item priuilegiū motu proprio concessum vt omnes debitores euntes ad exercitum habeant dilationem duorum annorum ad soluendum, proderit etiam debitoribus qui iam erant in causa cōuenti, licet non fuerit facta mentio litis, vt tenet Iacobi.in dicta.l.qui autē.vide Panor. & alios in c.causam.2. de testi.

¶ Nonus est q̄ intra tres menses quis debet petere cōsecrationē & confirmationē, alias lapso illo tempore perdit beneficia c.cum in cunctis.§.cū vero de elect.c. q̄ sit.illo titu.in 6.Si tamen fuerit prorogatū tempus per papam proprio motu,nō vacant beneficia quæ prius habebat:secus si ad supplicationē.Domi. de Rota decisio. 576. vtrum episcopus. in antiq.per notata in d.§.cum vero.

Decimus, motus proprius validat gratiā in qua non fit mentio q̄ ecclesia fuerat grauata per eundem papam.Ancha. consil. 138. de natura.col.1.vide Perus.in c.quamuis.1.in glos.1.de præbend,

Vndecimus, quòd quādo iudex delegatus datur alicui motu proprio,non habet locum reconuentio,quia dicitur quædam retorcutio,quæ non procedit quando motu proprio conceditur priuilegiū.l.penulti. cum authē. ibidem posita. C.de sentent.& interlocuto. omnium iudic.Ias.in d.l.3. per illum textum ff.quod quisque iuris. dic tamen vt ibidē per docto.istum effectum non firmantes.

¶ Duodecimus, quod mandatarius habens mandatum motu proprio concessum, potest beneficium pinguius acceptare, si duo vno momento vacent. tex. singu. & ibi multa dixi in c. si. pluribus. de praeb. in 6.

¶ Decimustertius, quod tollit defectum personae. Angel. in. l. imperialis. §. similes. C. de nupt. per illũ tex. quem legit cũ authen. quod eis. & quomodo procedat. tradit Alexã. in. l. quidam. ff. de re iud. & infra dico.

¶ Decimusquartus. in gratia concessa motu proprio non est necesse exprimere valorem beneficii regula cancel. 61. Feli. & alii in cap. ad aures. de rescript. licet ibidem Panor. teneat contra, tamen contra Panormi. est cõmunis opinio.

¶ Decimusquintus, habet vim clausulae non obstante in rescriptis, quae sunt contra ius. Bald. in. l. omnes. C. de quadrien. praescript. Feli. in cap. nonnulli. in princi. colum. 15. versicu. Fallit tertio. de rescript. dicit hoc verũ, quando erat prohibita impetratio, tunc valebit si motu proprio cõcedatur. l. 1. C. de petitis bono. subla. lib. 10. secus quando cõcessio non valebit, quia tũc motus proprius nõ faciet valere rescriptum secundũ eum.

¶ Decimussextus, rescriptũ cõtra leges motu proprio concessum, valet. Ioan. And. in c. 1. colũ. 3. de excessib. praelat. in 6. quod fusius declarãt docto. in. l. nec damnosa. C. de prescib. impera. offer.

¶ Decimusseptimus, rescriptũ cõtra ius praesumitur concessum per importunitatẽ, quando ad supplicationẽ conceditur, secus si motu proprio. glos. in c. 1. in verbo noscatur, de rescript. in 6. Panor. in c. accedentes. in fine de praescrip.

¶ Decimusoctauus, valet secundum rescriptum non facta mentione primi, quando in eo est apposita clausula motu proprio, licet alias contra tex. & ibi Fel. in c. caeterum. nu. 9. & 18. de rescrip. Allegat text. & ibi Anto. in c. fin. de dila. Perus. in c. cũ in illis col. prima in prin. de praeben. lib. 6. Imo si in primo esset specialis clausula derogatoria, tũc etiã secundum motu proprio impetratum, tollit primum dũmodo in secũdo sit apposita clausula generalis, non obstante. Calder. consil. 11. de priuileg. Decius consilio. 165. viso teno re col. penul.

¶ Decimusnonus, non valet processus per primas literas factus, quando secundae reuocatoriae erant motu proprio impetratae, quia statim inducitur reuocatio primarum, etiam ante notitiã, secus si ad postulationẽ. Anto. & Feli. in d. c. caeterum. Soci. consi. 117. in facto. col. vlti. in 3. volu. Ideo primũ rescriptũ non reconualescit, etiam si secundus impetrans nõ vtatur suo primo per annum, quia quod nullum est, nõ potest tractu temporis cõualescere. l. quod in initio. ff. de reg. iur. nec pars posset renunciare, cum constet de volũtate superioris.

¶ Vigesimus, quod quando sunt mandatarii pares in data, praefertur habens clausulam motu proprio. regul. 15. in reg. cancel. in ca. duobus. de rescript. in 6. Sed in hoc regno si in vno mandato deficeret haec clausula, non valeret mandatum, quia non haberet formam hic requisitam.

¶ Vigesimusprimus est, quòd factum motu proprio à papa vel à principe in fauorẽ alterius contra decretum suum, valet. Domi. & alii in ca. 2. de praebend. in 6. Soci. consi. 117. in facto. col. vlt. in 3. volu.

¶ Vigesimussecundus, rescriptũ motu proprio concessum ante praesentationem, operatur in fauorem impetrãtis. cap. si post quã de praeben. in 6. Feli. in d. cap. caeterum. colum. 11. versicu: prima restrictio, quod non recipiunt Galli.

¶ Vigesimustertius, clausula generalis non obstãte, tollit statuta iurata iũcta hic clausulae, licet alias non tolleret. Domi. in c. 1. colũ. penult. versicu. nota. hic. de filiis presby. in 6. Feli. in ca. constitutus. col. 4. de rescrip. quia tunc habetur tantum ratio ad concedentem qui non arctatur legibus, Ideo sufficit quali-

tercunque sciatur eius intentio, quæ satis patet quando motu proprio scribit, adiecta etiã clausula, non obstante. quod est notandũ secundũ eos, illud esset verum in eo qui posset scribere & tollere iuramentũ: in alio secus, per not. in ca. ecclesia. de constitu.

¶ Vigesimusquartus, prohibitus impetrare rescriptum, non prohibetur, si motu proprio concedatur, vel prohibitus aliquid petere, nõ prohibetur, si motu proprio concedatur. l. 1. C. de petit. bono. sublat. lib. 10. quia quod per postulationem obtinetur, præsumitur concessum per importunitatem: sed quod motu proprio, ob meritum. Bald. in. l. quod fauore. colũ. 2. C. de legib. regula cancel. 27. in glos. Ioan. de Ana. in ca. cum sit. col. 3. de Iudæ. & in cap. quàm perniciosum. colum. 5. de vsur. ☞ Vnde dicit glos. in §. ad tollendum de electio. in prag. in verbo procurabit. quod princeps vel alius proprio motu potest procurare quod idoneus eligatur, si ipse non procurauerit. ☜

¶ Vigesimumquintus, quia derogat reseruationi etiam cum decreto factæ, vbi aliàs nõ derogaretur. Feli. in c. in nostra. col. 10. in 5. correla. de rescrip. allegat Domi. in c. 2. in fi. de præb. in 6. Idẽ tenet Soci. cõsil. 3. in causa. col. 3. in 3. vol. licet D. de Rota decisio. 489. nuncius, in nouis. contra teneant.

¶ Vigesimussextus est, quòd is cui motu proprio collatum est beneficiũ, non debet examinari, quia de voluntate principis patet illi velle conferre: & instar sacrilegii est dubitare, an dignus sit quem princeps elegerit. l. 2. C. de crimi. sacrileg. ita expresse dicitur in Prouincial. ecclesiæ Ro. fol. 58. versic. & aduerte. quod non seruaretur in senatu.

¶ Vigesimusseptimus, rescriptum iniquitatem sapiens non retorquetur contra impetrantem motu proprio. secus si ad postulationẽ. l. 3. ff. quod quisque iur. Roma. consi. 327. istæ sunt. quia retorcutio est quædam pœna, quæ non cadit in eum qui priuilegiũ meruit, & præsumitur meruisse, & iuste concessum, quãdo motu proprio conceditur. Bal. in d. l. quod fauore. col. 2. in 2. oppo. vide glos. sing. in cap. 2. de mutuis peti. Corse. in sing. incipien. confessio simpliciter.

¶ Vigesimusoctauus, si quis mutet domicilium per priuilegium motu proprio concessum, mutat etiam forum quo ad causas iam cœptas. Alexand. in. l. cum quædam. in prin. nota. vlt. ff. de iurisd. omn. iud.

¶ Vigesimusnonus, tollit surreptionem. c. si motu proprio. de præb. in 6. in quibuscunque beneficiis, & qualibuscunque, siue sint maiora, siue minora, quia eadem est ratio. in hoc enim attenditur voluntas papæ. Cardin. in cle. si Romanus. 3. not. per illum tex. de præbend. quia hæc gratia procedit ex mera liberalitate. ideo præsumẽdum est quòd si fuisset ei expressum aliud, æque concessisset, vt tenet Soci. consi. 115. fundata. col. 1. in. 3. volu. & quia nil potest imputari impetranti non ambienti. Ancha. consi. 295. pro clariori. siue fuerit apposita à papa. siue à legato. cap. si. de offi. leg. in 6. ☞ Et ibi glos. quam sequuntur communiter docto. glo. & ibi communis turba docto. in cle. vna de offi. lega. vbi Bonifa. respondet opinioni contrariæ Io. Monach. & plene Probus in addi. ad Ioannẽ monach. in dicto ca. si. Imol. in cle. si Romanus. & ibi Bonifa. de præb. glo. in regul. cãcel. 15. Boer. in tracta. de digni. lega. fol. 8. & Perus. in c. si postq̃ col. 1. de præb. in 6. & ☜ Ioan. Brunel. tract. de dignit. lega. conclu. 31. nisi surreptio competeret re ipsa, vt per Egid. de bella mera decisio. 472. si episcopus. & 475. quia papa in specie non esset verisimiliter concessurus, arg. l. obligatione. ff. de pignor. Bonifa. in cle. 2. col. 2. de præbend. Item sicut purgat taciturnitatẽ beneficiorum, ita omnem aliã taciturnitatem, quia non est dare rationem diuersam. Feli. in dicto cap. ad aures. nume. 6. vbi vide fusius.

¶ Trigesimus, firmat gratiam in his in quibus princeps habet plenam notitiam. l. idem Vlpianus. ff. de excusa. tutor. secus in quibus

non habet notitiam.Bald.in.l.fi.C.de crimi. sacrileg.Feli.in dicto cap.causam.

¶ Trigesimusprimus, vnio valet non facta expressione valoris, si motu proprio fuerit facta.d.c.si motu.glo. hoc expresse tenet in regula cancel.21.in fi.Feli.in cap.ad aures. col. 6.versic.quinta conclusio.de rescript.sequitur Ioan. de Selua in tracta. de beneficio, in tertia parte.q.12.nume.4.

¶ Trigesimussecundus, quòd licet sit facienda mẽtio de numero canonicorũ iuramento firmato.c.constitutus.de rescrip.tamẽ clausula motus tollit illã surreptionẽ. Ancha.cõsil.138.de natura.col.1. intellige vt supra dixi. quod non reciperetur in Francia ratione formæ hic traditæ.

¶ Trigesimustertius, quòd si papa motu proprio eximat monasterium, & capellas, tales N.eas nominando, tunc ex quo papa fundat intentionem super illa assertione, probatur quòd illæ capellæ sunt illius monasterii. secus si ad supplicationem alicuius hoc fecerit papa. Panor.& alii in c.dudum.col.vlt.de priuileg. An procederet in hoc regno, deciditur in rub.de subla.cle.literis.infra.

¶ Trigesimusquartus, priuilegium datum dignitati concessæ motu proprio, durat etiam finita administratione, secus si ad partis instantiã.Bar.in.l.vniuersi.C. de legat.lib.10. quem refert Feli.in cap.causam.2.col.3.de testi.dicens istam clausulam fauorabilem, & late ampliandam.

¶ Trigesimusquintus, quòd papa præsumitur vti plenitudine potestatis ratione huius clausulæ, licet aliàs.contra. Anto. de Butrio in ca.constitutus.col.2.de rescript. sequitur Feli.in dicto ca.causam.col.4.glo. & docto. in cap.ad hæc.de rescript.

¶ Trigesimussextus effectus est, quod priuilegium cõcessum motu proprio, derogat priuilegiis concessis gratia publicæ vtilitatis, tanq̃ si emanata esset secundã iussio. ita expresse consuluit Roma.consil.436. quod indultũ.nume.11.per.l.1.C.de peti.bono.subla. lib.10.licet aliàs contra. Bal.in.l.iubemus.1. col.1.C.de sacrosanct.eccle.l.vna.vt nemini liceat in emptio.specie.lib.10.

☞ ¶ Trigesimusseptimus est, quòd collatio motu proprio facta patrono, qui aliàs habebat præsentationẽ, valet sine alia præsentatione, nec cẽsetur præsentare seipsum, quòd etiã nõ potest.c.per vestras de iure patro.sed collationi factæ potest expresse vel tacite cõsentire. Card.consil.62.in ecclesia nu.5.quæ non est nulla non prosequente patrono.c.decernimus.16.q.7.de Rota decis.528. nota infra in anti.hoc expresse tenuit.Panor.in d.c. per vestras col.1. Ioan. Dayma in procemio. supra in verbo adiunctum.fol.102.

¶ Trigesimusoctauus est, quod quanuis iudex excommunicatum ad partis instantiam absoluere non possit, parte nõ vocata, secus si motu proprio fuerit excõmunicatus. glos. in ca.excommunicatos.11.q.3. sequitur Bal. in.l.si pacto.col.prima.C.de pact.dixi.supra. in verbo innodatus.

¶ Trigesimusnonus effectus est, quod concessio motu proprio facta à principe alicui, censetur esse donatio, & is cui facta est nulla inquietudine lacessendus est.l.1.& ibi glo.& docto.C.de quadriennii præscriptio.faciunt notata in.l.cum quid.ff.si cer.pet.

✢ ¶ Quadragesimus est, quod si motu proprio vacante sede constitutum sit salarium œconomo illud eidẽ debebitur, secus si œconomus peteret salarium Alexã.in additio.ad Bar.in.l.à tutoribus.§.fi.ff.de administra.tutor.per ibi nota.

¶ Quadragesimusprimus est, quod si duobus sint cõcessæ gratiæ expectatiuæ eiusdem datæ & vnus prius præsentauerit non præfertur alteri, qui in suis literis habet clausulam motus proprii, licet aliàs cõtra quando ad petitionẽ Ioan. And.& alii in ca.duobus de rescrip.in 6.Federi.in tract.permuta.q.1.refert Nico.Milius.in reper.in verb.gratia.§.34 ✢

¶ Vltimus effectus est, quòd quãdo princeps procedit motu proprio, præsumitur causa, se

eus quando ad partis petitionem, vt cõsuluit Soci.consi.273.in præsenti.col.penulti.versicu.& si dicatur.in 2.vol. Roma consi.436. quod indultum. col.pen.nume.19. & fortius hoc procedit in hoc casu,q̃uis glo. simpliciter dicat in principe iustā causam præsumi. glo.sing.in.l.relegati.ff.de pœnis.quam sing. dicit Barb.in ca.quod translationem.nu.135. de offic.lega.& in rub.de rescrip.col.11. Ias. in.l.quominus. numero.3.ff. de flumi. & in.l. si testamentum.C.de testa.& consi.233. præsens.in fi.volu.2. multa addidi ad.l. relegati. supra allegatam.

¶ Non tamen sufficit ad tollendum defectũ ætatis,aut ordinis requisiti ex fundatione beneficii. Ancha.cõsil.364. viso prædicto &c.

¶ Secundo non purgat gratiam in qua exprimitur falsum.Panor.in c.quod circa.col.vlt. de consangui. Ancha.consil.138. de natura. vbi si papa ecclesiam curatam dicit simplicē, quia tunc apparet papā deceptum, & sic noluisse conferre, quando illa expressio difficilem reddidisset ad concedendum,vel ad non cõcedendum.alioqui contrà,argu.ca. super literis.de rescript.secus si vera tali qualitate expressa literas concessisset, vt quando errauit in modica quantitate valoris, de qua non curatur.l.scio.ff.de in integ.restit. sequitur Decius consil.407.visis in fin.Soci. consil.115. fundata.col.1.in 3.volu.

¶ Tertio,non facit secundum impetrantem præferri primo,nisi de primis literis fiat mentio. Addit.ad Feli.in capit. causam quæ.in 2. col.3.de testibus.

¶ Quarto,non tollit ea per quæ potest reddi gratia nulla, quæ non veniũt ex dolo vel culpa impetrātis,sed ex verisimili mente concedentis, vt si spectet præsentatio ad patronũ laicum.c.2.de præb.in 6.Egid.decision. 392. motus proprius.& decision.474. & sequen. de Rota.decision.445. not.licet proprius.in antiq. glos. in verb, eneruantur in proœmio prag.dic vt supra in 37.effect.

¶ Quinto, non tollit qualitates intrinsecas, puta curam beneficii obtēti,secus si papa motu proprio conferret curatũ non habita mentione illius beneficii, quia tunc postquam à seipso mouetur, videtur velle conferre, qualecunque sit.cle.si Romanus.de præben.Feli. in cap.ad aures.nume.7.versic.secundus casus.de rescrip.De Rota decisio.445. not.licet proprius.in antiq. Ioan. de Selua.ad verbum transcribit dicta Feli.in tract. de beneficio.in 3.parte.q.12.

¶ Sexto,non inducit dispēsationē irregularitatis,aut alterius inhabilitatis.Rota decisio. 112.dicebant in no.Feli.in d.c.causam.2.col. 2.de testi. ☞ Vel si violenter occupasset beneficium,quia tunc verisimile est,quòd papa gratiā nō fecisset,si inhabilitatē sciuisset. Bonifa.in cle.si Romanus.col.3.de præb.

¶ Septimo,nō tollit defectũ personæ, vt fiat habilis qui non est.glo.in d.cle. si Romanus de præb.Ancha.consi.20.viso prædicto.

¶ Octauo, non tollit defectũ intentionis cōcedentis.Ioan. And.in nouella.in d.c.si motu Alexan.consi.215.non obstat in 7.vol. de Rota.decisio.112. dicebant in no.vbi in additio. dicitur aduocatũ debere esse cautum in modo opponendi:nam defectus natalium, vitium corporis, bigamia, & similes non tolluntur per hanc clausulam. ideo opponi poterũt per viam iuris. Felin.in ca. ad aures.col.6.de rescript.nō per viam surreptionis, quia pars non commisit surreptionem,sed quia motus proprius nō facit dispensationem super talibus, poterit dici quòd intentio cōcedētis nō extenditur ad talem casum.Feli.in c.causam. 2.col.2.de testib.vide Decium distinguētem in d.c.ad aures.in 3.conclu.

¶ Nono,non tollit ius tertii. Vital.de cambа.in tract.clausu.in clausula motu proprio. Philip.Perus.in cap.si tibi absenti.in fine.de præbend.in 6. Feli.in d.ca.ad aures.nume.8. in versi.tertius casus. quia papa non videtur in dubio velle præiudicare iuri tertii.c.quis. de rescript. in 6. Etiam iuri ad rem. glos. in reg.cancel.15.Soci.consil.115.fundata.col.1.

& sequen.in 3.volu.vbi limitat, consentiête tertio. Etiam si ageretur de modico præiudicio.glo.sing.in cap.cum olim, in verbo præiudicium. de consuetu. quam notant ibi docto.& Ias.consi.24.in causa.nume.5.in 3.volu. col.7. Nam ista clausula est similis testamento, quod vt plurimum fit motu proprio, & tamen testator non præsumitur velle iniuriã facere.l.impuberi.ff. de admi.tuto. Bal. expresse in ca.ad aures.col.2.de rescript.Decius consil.544.in fine,& 606.in fi.& consi. 689.viso.col.2.

¶ Decimo, non inducit dispẽsationem personæ supplicantis.glo. sing.in cle. si Romanus.de præben. Imol.in cle.vna.in notab.de rerũ permu.Roma. sing. 419. Nico. Milius in reperto.in verbo gratia.q.64. Ideo rescriptum motu proprio concessum excommunicato,nõ valet.Barb.in rub.de rescrip. col.6. in cle.Item si motu proprio conferatur beneficium curatum habenti aliud, nõ videtur cũ illo dispensatũ,vt vtrunque tenere possit.ca. nõ potest.de præbẽ.in 6. nisi illa inhabilitas prouenirет de iure positiuo.casus singu.in.l. 2.C.de crimi.sacrileg. Roma.cõsil.327.istæ sunt rationes.in fi.quod reprobant cõmuniter docto. Fallit quando apponeretur clausula,nõ obstante, cũ clausula motu proprio. Feli.in c. cõstitutus col.3. versi.limita.4. de rescript.& supra dixi.

¶ Vndecimo,non præsumuntur literæ concessæ motu proprio, nisi in eis exprimatur,dicto cap. si motu proprio. etiam si possit probari concedentem fuisse absentem, quia tũc illæ literæ non habebunt effectus istius clausulæ,nisi fuerit in rescripto expressa,quia possibile est quòd papa moueatur ad gratiã concedendam motu proprio, etiam si petita sit, non habito respectu ad petitionem impetrãtis. Vnde cum istud ab animo papæ dependeat, an hoc faciat motu proprio, vel non, ideo debet exprimi secundum Domi. in dicto ca.si motu.not.in.l.1.C.de petitis bono. sublat.lib.10.Panor.in ca.fi.col.2. de vita & honesta.cleri.Bal.in ca.nisi.de offi.lega.Curtius consil.66.super nume.64. Tenor tamen scripturæ perditæ potest probari per testes, vt expresse tenet Peruſ.in d.ca. si motu proprio.dixi in glo.literas.41.supra titu.prox1.vide quinque casus, in quibus aliquid præsumitur motu proprio emanatum, licet non exprimatur,per Ias.in.l.si quis iniquum. col. 2.ff.quòd quisque iuris.

¶ Duodecimo, nõ ampliat gratiam, vel vim verborum contra ius commune. glos.in cle. per literas.in verbo directas,de præbẽ. Alex. in.l.quidam consulebat.col.3.ff.de re iud.sed bene extendit quo ad contenta in gratia,sed non extrinsecus. glos.in cle.si Romanus. de præbẽ.& in regula cancel.15.in princ. Perus. in ca.quis col.2.in princi.de præb.in 6. Feli. in cap.constitutus, col.3.de rescript. Domi. consil.104.consuetudo,vbi cõcludit per hãc clausulam non impediri optare volentes ratione consuetudinis, nec permutare cupientes,quod est menti tenendum.

¶ Decimotertio,potestas conferendi beneficia quæcunque qualiacũque & vbicũque motu proprio facta alicui non cõprehendũt beneficia in curia vacantia.c.2.in fi.ibi generales vel etiam speciales sub quacunque forma verborum &c. de præben.in 6.& hoc firmat ibi Ancha. licet Io. Andr. teneat cõtra. & per hæc iustificatur dictum Bald. in rubr. de offic. delega.columna quarta, dicẽtis plus valere clausulam motus proprii quàm ex certa scientia.

¶ Vltimo, non valet priuilegium principis motu proprio concessum, quãdo in lege exprimitur quòd nõ valeat,etiã si motu proprio esset concessum: iste est textus singularis in l.fi.C.de coartal.lib.12.quia tunc saltem requiritur clausula derogatoria. l. si quis.ff. de lega.3.l.vna.C.de colla. do.lib.10. Corse.in verbo priuilegium.in 3.in sing.Ista sunt notanda de motu proprio, quia non reperiũtur ita cumulata: & motu proprio non hæc feci, sed ad postulationem amici mei D. Ioannis

Iacqueloti Andegauē. nūc aduocati in supre ma Parlamenti curia parisi.

¶ Postremo hæc clausula non extenditur ad insolita vel inconsueta, quia non præsumitur de mente concedentis progredi id. quod est insolitū, nec præsumitur quis illud velle. Bald. per illum tex. in. l. fideicōmissa. §. si seruo. ff. de lega. 3. vbi dicit quòd si clericus secularis impetret p̄bendam, quæ non est consueta clericis secularibus assignari, licet papa omnia possit, tamen non valet impetratio, etiam si hoc faceret motu proprio, quia non videtur illius fuisse intentionis. sequitur Iason in. l. vna. §. 1. nume. 4. ff. si quis ius dicenti non obtempera. & l. certi condictio. §. si nummos. 3. nota. de rebus cred. & l. vt liberis. C. de colla. Catellia. cotta in 2. parte memor. in verbo clausula insolita. Deci. consil. 399. conclusio. col. penul. addidi multa ad glo. sing. in. l. si quis sub conditione. ff. de cōditio. institu. Hæc sunt notatu digna, quæ ex diuersis lectionibus & quasi è topiario quodam opere collegi.

non ad ipsius. N. ° vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiā, sed de nostra mera liberalitate ᵖ discretioni vestræ p apostolica scripta mādamus, quatenus si vobis cōiter

Litteræ ad benefi cia pro alio sine mādato impetrātur & pu rificātur. o ¶ Vel alterius pro eo.] Et sic ad petitionem alterius potest impetrari pro alio mandatū apostolicū, & aliæ literæ ad beneficia etiam sine speciali cocessione & mandato, secus ad lites. glo. sing. in ca. ad aures. de rescript. text. in c. nonnulli, in fi. ibidem. & ibi: glo. quas sequitur ibidem Panormi. & alii, & Barb. in tract. de præstan. Card. in q. 3. 1. partis. col. 14. & in repe. c. Raynaldus. colū. 118. de testa. & in cap. 2. de iud. de Rota. decisio. 430. in nouis. Nico. Mil. in repert. in verbo gratia. q. 22. Corset. in sing. incipien. mandatum. in 3. Et si impetratum fuerit, etiam poterit purificari sine mandato, si in mandato vel alia impetratione fuerit clausula, si idoneus &c. vel alia similis. Ita nota. in cle. vna. glo. præsenti. de concess. præben. & de Rota decisio. 297. purificatio. in nouis. In acceptatione tamen requiritur mandatum speciale. Panormit. & alii in. c. accedens. de præbend. Calder. in consil. 2. de præbend. Et casus in quibus requiritur speciale mandatum, tradit Bal. melius quā alius quē viderim, insti. de his p quos agere possumus. §. 1. Item vltra Bal. ibi, requiritur speciale mandatum ad recipiendum possessionē beneficii. glo. sing. in c. si tibi absenti. in verbo habueris. de præbend. in 6. secūdum Perus. ibi. intellige tamē de possessione quæ plurimū habet iuris, per quā ius in beneficio acquiritur, secus de possessione quæ est facti, quæ potest recipi per amicū vel consanguineum sine speciali mandato, quia etiam potest capi per excommunicatum, ca. pro illorum. de præbend. sic distingūt dom. de Rot. decisio. 290. ad recipiendū. in nouis. Possessio beneficii sine mādato nō acquiritur.

¶ Item ad publicandum leges, seu regis ordinationes requiritur speciale mandatum. Bal. in cap. 2. colum. 2. de consti. dixi in vlti. nota. repet. l. vnicæ. C. de senten. quæ pro eo quod interest. & ad petendum absolutionem Inno. in capit. cū desideres. de sententia excōmunica. Quid ad petendum solutionem, vel sententiæ executionem, & an sufficiat mandatum generale, tradit Bar. in. l. hoc iure. ff. de solu. Benedict. de Barzis in tract. de garentig. 9. quæst. primæ partis. Vide 40. eafus supra de electio. deroga. in glos. speciale, vbi dixi.

Discretio circūspectio & frater mētas quādo papa vti soleat. p ¶ Discretioni vestræ.] Quando papa scribit episcopo, & alteri nō episcopo, solet dicere, discretioni vestræ, vt hic probatur & in c. accedens. de cōuersio. cōiug. & c. accedēti b 9. de priuile. si vero soli episcopo vel archiepiscopo seu patriarchæ scribitur, tunc solet dici, fraternitati tuæ. cap. sane. de regula. & cap. ex parte. ibidē. c. in his. de priuile. vide ta

men text.in contrariũ in c.2. de fideiusso.& super eo cogitabis. Si scribat cardinali, solet dicere circũspe ctioni tuæ. aliis vero, discretioni tuæ. tã in mãdatis apostolicis, q̃ in aliis rescriptis. teste Prouinci. fol. 14. versi. literæ apostolicæ. & quando relinquitur discretioni alicuius, intelligitur secundũ arbitrium boni viri, quia iudicium & discretio idẽ sunt. glo. in c. 2. de reg. & l. cum prætor. ff. de iud. plene Ias. & alii in l. si sic. ff. de legat. 1. & in §. in bonæ fidei. instit. de actio. Geor. Nathan in repe. cle. sæpe §. non sic. in gl. defensiones. de verbo. signi.

vel diuisim q p alio nõ scripserim^9 q si-

De clausula si pro alio.

q ¶ Pro alio non scripserimus.] Romanus pontifex non intendit grauare ordinariũ in duobus. nisi de hoc faciat mentionẽ. c. mãdatum, ibi, cũ super receptione duorũ grauandi ecclesiam antedicta non fuit intentio mãdatoris. de rescrip. Imol. in c. capitulũ. ibidẽ col. 2. & doct. in cap. penult. de rescrip. in 6. facit glo. in l. vna. C. de mulier. & in quo loco munera. libr. 10. tamen si scripserit pro alio, tenetur ordinarius eidem prouidere, si habuerit collationẽ quinquaginta beneficiorum: vt supra titu. proximo patet. Imo hæc verba non faciunt gratiam conditionalẽ, quia tacite insunt, & sic non requiritur conditionis purificatio. l. muto §. 1. ff. de tutel. glos. in cle. 1. de off. deleg. Feli. in cap. fin. de præsumptio. Hæc tamen clausula operatur, quia cum papa possit de iure cõcedere quot gratias vult. in eadem etiam ecclesia, æquum fuit limitare gratias eius, vt nimis nõ præiudicetur ordinario collatori: & sic apposuit hanc clausulam, si pro alio &c. Tamen supra titulo proximo fuit facta limitatio in hoc regno. Aduertendum est quòd secundum mandatũ nõ impeditur, etiam si in eo erat clausula si pro alio &cæ. si primus neglexit. quia non intelligitur scriptum pro eo qui facit cõtrarium eius quod scriptum est. Inno. & Cardin. in d. cap. mandatum. Et pactum non videtur fore scriptũ pro eo q venit contra pactũ. l. qui fidem. ff. de transac. l. cũ pater. §. libertis. de lega. 2. Bal. & Salyce. in l. cũ proponas. 2. C. de pact. facit glo. in cap. frustra de reg. iur. in 6. faciunt verba sequentia, videlicet qui simul mandatum prosequatur &c. at hic nõ prosequitur ergo &c. si vero impetret secundũ mandatũ, debet apponi hæc clausula, etiã si tibi vel vobis pro alio de vno tantũ beneficio scripserimus: vt patet in forma seq. & declarat lex regni rub. des mandatz. art. vlti. & hæc clausula habet hũc effectum, vt videlicet tollat surreptionem, non vt secundus primo præferatur Io. and. & alii in cap. penulti. de præbend. in 6. Anto. & Imol. in ca. mandatum. cap. capitulum. de rescrip. nisi in secundo mandato fuerit apposita clausula anteferri. Feli. in cap. causam. col. 5. de rescrip. quæ in hoc regno nõ apponitur, vt dixi supra titul. proximo in verbo. forma.

¶ Quæro quid si duo mãdata eiusdem datæ impetrẽtur sine hac clausula, etiã si pro alio &c. vtrum istorum valeat? quidam dicunt datam inspiciendam, & sic primum valere. ca. eam te. de rescript. & c. eum cui. de præben. in 6. & si eiusdem datæ fuerint, recurrẽdum est ad coniecturas. cap. penul. de rescri. in 6. Si tamen dirigerentur habenti collationem quinquaginta beneficiorũ, tunc secundum eos vtrunq; valebit, si impetratum sit vtrunque sine magno interuallo: tũ quia collator in duobus grauari poterat: tum etiam quia ignorãtia excusare impetrantẽ debet. c. gratia. de rescrip. in. 6. & ille qui impetrauit incontinenti post primum, non poterat diuinare quod primus impetrasset. l. si putator. ff. ad leg. aquil. hoc etiam suadetur, quia multa valent ex incontinenti quæ non ex interuallo vtpote pactum nudum appositum incontinenti iuxta contractum producit actionem, quod non facit ex interuallo. l. iurisgentium. §. sed cum nulla. & §. quinimo. ff. de pact. l. in bonæ fidei. C. illo. titu. Item vim vi repel-

lere licet confestim, non ex interuallo. l. 3 §. cum igitur. ff. de vi & vi arma. & doct. in locis proxime allegatis alia adducũt. Si tamen impetrans ignoraret primam impetrationẽ, etiam ex interuallo factam, valebit secundũ mandatum, per d. ca. gratia. nam ignorantia ꝓbabilis impetrãtis non debet ei esse damnosa, argu. ca. vt circa de elect. in 6. capit. pastoralis. de exceptio. postquam in potestate pontificis est grauare in duobus tantum, ergo hoc videtur voluisse, iuxta suam conuentionẽ propter clausulas generales in mandato appositas, quæ declarant eius fuisse intentionis, & rex videtur consentire insequendo conuentionẽ supra positam, & sic debet iudicari. Nec obstat d. cap. mandatum. quia hoc procedit de iure quod non erat declaratum, quòd mandata dare posset: ideo videbatur in minus grauari. videlicet de vno tãtum. sed quia est declaratum supra titul. proxi. quod duo tantum possit concedere, videtur voluisse illa concedere, etiam si non apposuerit illã clausulam, etiam si pro alio, quia nil dictum est de illa clausula in dicto titul. de manda. apostol. Et sic aliquando mandatum non comprehendit primum beneficiũ si Roma. pont. pro alio scripserat, & collator habebat collationem quinquaginta beneficiorum, sed differtur ad aliud, vt nota. glos. in cap. quia sæpe. de præbend. in 6. vbi tradit multos casus in quibus non debetur primo impetrãti. ☞ Sed quia hic forma est posita, ideo putarem clausulam si pro alio esse apponendam, aliàs mandatum non habet suam formam, vt supra dixi. nec in hoc regno valeret, quia hæc est pars decisiua. ideo quod in hac parte omittitur, vitiat vt dixi in glos. volentes. supra eod. ☜

¶ Item si papa scripserit hoc modo habenti collationẽ decem beneficiorũ, si pro aliis nõ scripserimus, intelligetur etiã si scripserit tãtũ pro vno, quia numerus pluralis etiã in vno verificari põt, Bal. in d. c. mandatũ. Io. And. Ancha. & alii in c. quãuis primo de ꝓb. lib. 6. sic expresse cõsuluit Ias. in consi. 145. beatissimus. in vlti. dubio. vol. 2. etiã in odiosis. l. 2. §. sed si vnius. ff. vi bo. rapto. l. si quis iuncta. glos. C. ad. l. Iuliã maiesta. vbi verbũ indistincte milẽ mãdatũ, aut similẽ gratiã ꝓsequãt cis verificatur in vno facit. l. 1. C. de cõditio. insert. vbi si substitutio fuerit facta, si sine liberis decesserit, sufficiet vnus, & appellatio quæ debet interponi corã honestis personis, sufficit si interponatẽ corã vna honesta ꝑsona, per. l. vt perfectius C. de anna. except. ibi, tabellionũ. i. tabellionis exponit glo. q̃ sequũtur Roma. & Alex. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de operis noui nuncia. vide quæ dixi in tract. nomina. q. 9. in princi. & glos. in §. visum in verb. iuxta formam. de colla. in pragm. & Barb. in cle. gratiæ. col. 53. versi. 23. de electio.

r ¶ Prosequatur.] Idem si iam prosecutus est, quia præsens trahitur ad præteritũ, quod durat de præsenti, & præteritum ad præsens arg. c. nam concupiscentiã. & ibi gl. de cõsti. l. nulli. C. de episcopis & cleri. l. si qs id quod ibi, proponitur. & ibi doct. ff. de iuris. omniũ iud. sic exponit. Alber. in. l. quibus. ff. de verb. signi. & qui consecutus est beneficium, dici tur prosequi, eo quòd actu recipit redditus. Calder. & Barb. in c. mandatũ. de rescrip. Itẽ actualis solutio debiti plus grauat debitorẽ, quã dilatio. c. vno de plus pet. sic dicitur plus grauari ordinarius, quando vigore gratiæ iam prouidit mandatario, quam si non esset prouisum, quia posset interim mori impetrans, vel alias à gratia excludi. clemen. gratiæ. de rescrip. quod non potest esse quando iam est ei prouisum. Et sic excluditur secundus mandatarius, si fuerit prouisum primo, quando collator non habebat nisi collationem decem beneficiorũ, etiam si nõ esset ni si eidem de pensione prouisum c. ad audientiam. in. 2. de rescrip. intelligendo vt dixi supra titu. proximo. in glos. prosequentes, quia

Prosequi an dicaturis qui est beneficiũ cõsecutus.

non debet quis pro eadem re duplici onere grauari.glo.vlti.sing.in.l,vna.C.de mulieri. & in quo loco munera. libr. 10.facit textus. in.l.plane.§.1.&.l.non quocunq;.§.qui Caiū. ff de lega.1.quia Roma. pontifex concedendo mandatum secundū [q] postquā primo est prouisum, veniret cōtra concordiam factam in titu.proximo quādo is collator nō habet collationē quinquaginta beneficiorū

[s] canonicatum & præbendam, aut dignitatem, personatum, administrationem vel officium, vestræ vel alterius ecclesiæ, aut aliud beneficium ecclesiasticum, cum cura vel sine cura (etiam si parochialis ecclesia, vel eius perpetua vicaria, aut capella, vel ꝑpetua capellania fuerit) ad vestrā [t] collationem, prouisionē, [u] præsentationē, nominationē seu quāuis aliam dispositionem [x] pertinentem, etiam si dignitati per-

An ordo verborū mādati sit obseruandus.

s ¶Canonicatū. Conferatis adde infra positum. & quāuis hic præmittat canonicatū, tamē nō vult prius cōferri q̄ dignitas, vel personatus: sed si primo vacet dignitas, erit primo conferenda: si primo canonicatus & præbēda vacēt cōferri debent: si personatus prius vacet prius conferetur. nec intelligas ista verba esse ordinis, alioqui frustra crearet papa mandatariū canonicum ad effectum obtinendi dignitatem, si eam nō posset habere ante canonicatū & præbendā. & probatur infra dum dicit, si quem, quam. vel quod post mensem, postquam præsentes literæ præsentatæ fuerint, contigerit vacare. ergo si primo vacet canonicatus & præbenda, debebitur: si primo vacet dignitas, eā mandatarius acceptare potest, si officium illud habebit. præterea quando papa peruertit ordinem, ita vult vt peruertatur. capitul. decernimus. de iudic. vbi præponit episcopum archiepiscopo: nec censetur apponere ordinem sine magno mysterio, & cum ratione. Bal.in.l. prolatam colum. 3. C.de senten.& interlocu. omnium iudc. dixi in verbo ordinem §. si quis vero supra de colla. & ordo rationis & intellectus magis debet inspici, quā verborum.l. si qui soluendo.ff. de hæred.institu.Bal.in.l.1.in quarto.oppo.C.de his quæ pene nomi.§.ante hæredis institu.de lega.ibi, sed quia inciuile esse putauimus scripturæ ordinem quidem sequi, sperni autem testatoris voluntatem sic voluntatem.papæ sperne re non licet, sequendo hunc ordinem sed.de primo beneficio prouidere. nec enim (dicit iurisconsultus) ordo scripturæ spectatur, sed potius ex iure sumitur id quod agi videatur.l.nec enim. ff.de solu. quia hic ordo nō est necessitatis de quo loquitur Bar. & alii in.l.2.§. penult. per illum text. ff. de vulg. & ista sunt notanda, quia super his vidi dubitari. ✠ Item non putarē per supra dicta mandatum vitiari licet ordo clausularum peruersus esset & non obseruatus cum ista non sunt ordinis. ✠

t ¶Collationem.] Siue collatio spectet iure communi, siue iure speciali. Do.in c.quāuis versi.quanq̄.de præ.in 6.per c. dilectus in.3. illo titu.

v ¶Præsentationē.] Vidi mandatū directū patrono habenti præsentationē decem beneficiorū.& vltra, & in eo erat hoc verbum ad tuam præsentationē, nominationē, seu quāuis aliam dispositionem: & fuit dubitatū an valeret, eo quòd hæc verba ad collationem &cæ. non erant apposita: dixi quòd sic, quia verba necessaria erant apposita, & superflua verba non dicuntur esse de forma, sed illa quæ sunt necessaria, nam non est verisimile, quod conditores voluerint nos grauare ad superflua exprimenda, cū eam tollant, vt in proœmio decreta. patet, & in prima constit. Codicis. dixi in glo. ac volentes. supra eo.

Si in mādato fuerit omissū ad collationē an valeat

x ¶Pertinentem].Ergo si collatio non spectet ad episcopū, cui dirigitur mandatū, non comprehenditur sub mandato, vtpote si va-

cet in ecclesia exempta, cum collatio vel alia dispositio ad episcopum nō pertineat, vt hic dicit: secus, si in mandato diceretur, vt in aliqua ecclesiarū suæ diœcesis prouideret. glos. Panor. & alii in ca. pro illorum de præbend. glos. in cle. frequens. in verbo primi anni de excessi. prælat. facit glos. in. ✥. itē quod ratione in verbo. In diœcesi de annatis in prag. Panor. in c. graue de offi. ordina. sed non valeret in hoc regno. Et intellige siue pertineat de iure cōmuni, vel speciali. glo. in ea fi. de electio. in 6. Decius consi. 128. Licet in casu col. 2. versi. tertio etiam: imo etiā ratione possessionis. glos. super iure. & ibi docto. in c. quærelam de electio. sic consuluit Alexā. consil. 98. visis his. col. 1. in. 5. volu. quia verbum pertinere latissime patet. l. verbum pertinere. ff. de verbo. significatione. & ibi dixi. glos. in ca. inter dilectos. de fide instru. glo. in. ✥. decreuit in verb. pertinet de electio in prag.

sonatui, administrationi, vel officio huiusmodi, cura [y] immineat animarum, dum modo talis dignitas electiua [z] nō existat, cum creatione in canonicum

aliud beneficiū simile, tum quia hic nō mandatur de electiuo prouideri: tum quia hic excipitur dignitas electiua volēs innuere, quod dignitas debetur mādatario nisi sit electiua, de alio beneficio electiuo non excipit, quia pauca sunt extra dignitates, ideo de his legē noluit facere. instar eorum quæ dicit glos. de bonis mulieribus. in. l. ex his. ff. de legibus. sic not. in d. cle. 1. Oldra. consi. 146. factum tale. Feli. in c. nostra. correla. 32. de rescrip. sed ratione generalitatis mandati dubitari posset. ideo excipit, vt hic. ✥ In mandatis quæ impetrantur per seculares ad regulares non vidi apponere istam clausulam, quia nō exprimitur dignitas in hoc mandato, nec de ea mandatur prouideri, cum sint regulares, & in mandato dicitur de beneficio per seculares teneri solito, & nō describitur illa clausula etiā si dignitati &c. nec illa dummodo &c. & ideo super hoc vidi sæpius dubitari, sed quia forma expressa non est in illis, sed conuenire debēt cum hac forma quantum possunt, non describendo tamen superflua. ✥

✥ y ¶ Immineat.] Et sic quando personatui dignitati vel præbendæ est annexa parochialis ecclesia, non est necessaria ipsius expressio in impetrationibus, quando accessoriè erat annexa Ancha. per illum tex. in cap. super eo. de præbend. lib. 6. & hoc cognoscitur ex no. per glos. & doct. in cle. per literas de præben. si tamen personatui cura immineat animarum de illa est habenda mētio & hoc est de st ylo curiæ Romanæ. ✥

z ¶ Non existat.] Hoc ponit ad tollendum dubium ratione generalitatis in mādato positæ, vt ea non obstante non comprehendatur dignitas electiua, intellige vere, secus si eligendo conferant. glos. in cle. quia contingit, de religio. domi. etiā sub clausula generali non comprehēditur electio. cle. 1. de præb. dixi in. ✥. præfatique ordinarii. de colla. supra. & in tract. nomina. q. 8. & sic in mandato nō cōprehēdetur dignitas vere electiua, ☞ nec

¶ Aduertendum est quod si fuerit data potestas legato conferendi omnia beneficia ecclesiastica, etiam si dignitates vel personatus aut officia existant, & curam habeant animarum suorum capellanorum, poterit conferre etiam dignitates, & alia beneficia, etiam electiua, & præbendas ecclesiarum cathedraliū. tum quia istæ literæ continent gratiam, ideo latam recipere debent interpretationem. ca. is cui. & ca. si cui. de præbē. in 6. & beneficia principū plenissimā interpretationem recipiūt. l. 2. C. de bonis vacāt. lib. 10. ca. cū dilecti. de donat. tum propter dictionē omnia. c. si Romanorū. 19. distin. l. Iulia. ff. de leg. 3. sic expresse consuluit Cald. consi. 4. an per. rub. de præb. quod intellige in hoc regno, vt declaratur in tit. de regia ad præla. no. fac.

Vid. ex potestas ... [handwritten marginal note]

Effectus quando aliquid exprimitur taxatiue vel declaratiuè.

¶ Notandum est quòd quãdo papa taxatiue loquitur vt hic etiam illa quæ sunt exprimẽda de iure, vitiant gratiam, si exprimatur: vt conferimus, dummodo sit beneficium in tali loco. quia papa non intendit alio modo prouidere. secus si exprimatur gratia demonstrationis, & etiã con feratur. Panor. in ca. super literis. col. 7. de rescri. de Rota decis. 35. nota quòd falsa. in antiq. quia hoc casu falsa demõstratio nõ vitiat. l. falsa. ff. de cõditio & demonstra.

¶ Aliquãdo etiam solet in impetrationibusã papa apponi hec clausula, dũmodo nõ sit dignitas maior in ecclesia post pontificalem, quæ etiã nõ debetur impetranti, nisi expressa fuerit. ☞ Hic tamen ratione generalitatis, à qua non excipitur, nisi vnus casus secus, quia exceptio firmat regulam in nõ exceptis. glo. & doct. in. l. 1. ff. de reg. iur. Dy. in procemio regu. 6. si fuerit collatiua. ☜ Et quomodo cognoscatur ista maioritas, tradit Cardi. in consil. 30. in hac col. 3. versi. itẽ est dare. Et de hac dictione dũmodo, vide Bald. in. c. dudum. in. 2. col. 6. nume. 27. de elect.

vestræ vel [a] alterius ecclesiæ & si in ea statuto & priuilegio expresse caueatur ꝙ nulli de dignitate, personatu, administratione vel officio prouideri possit, nisi cum effectu illius ecclesiæ canonicus existat, canonicatum huiusmodi ecclesiæ [b] cum plenitudine iuris canonici [c] & non obstante de certo canonicorum numero ad effectum huiusmodi dignitatem, personatum, administrationem vel officium dũtaxat, & non alias auctoritate apostolica te-

a ¶ Alterius ecclesiæ.] Hoc dicit propterea ne si in alia ecclesia episcopus habeat collationem, vel præsentationẽ, ab illa repellatur mandatarius, si in ea erat statutũ vel consuetudo, ne quis admittatur sine canonicatu ad illam dignitatem, vt supra etiam dixi. & ista clausula non solet poni in mandatis regularium, vt infra dico in glo. cõueniẽs, post formam literarum executorialium.

b ¶ Cum plenitudine.] Ille dicitur habere plenitudinem iuris canonicalis, qui habet ea quæ spectãt ad canonicos scilicet vocem in capitulo, stallum in choro: licet non habeat præbendam. ita Domi. & Ioan. Colonien. in cap. vlt. de conceß. præbend. in 6. post Ioan. And. ibidem. & cap. proposuit. illo titu. ideo clausula non obstante, tollit solum obstantia receptioni, non autem modificantia qualitatẽ recepti. & ideo vt sit derogatũ alteri statuto de voce nõ danda, oportet quòd inseratur hæc clausula. Feli. in cap. constitutus. col. vlt. de rescrip. Et ista assignatio stalli in choro, & loci in capitulo, fit per eũ ad quẽ pertinet de iure vel consuetudine. c. dilecto. de præb. Inno. & Card. in d. ca. proposuit. vbi etiam dicunt quòd quantuncũque quis sit electus in canonicum, tamen non habebit ius administrandi, antequam sibi præbenda assignetur, nisi esset consuetudo in contrarium ca. cum qui. de præbend. in 6.

c ¶ Et non obstãte.] Tollit surreptionem, quæ posset allegari quando esset certus numerus canonicorũ. c. constitutus. de rescrip. & ibi vide doc. vide glo. in verbo numerus. in. 4. item censuit. de colla. in prag. & gratia non facta mentione de numero est nulla, & surreptitia. Nicol. Milius in verbo gratia. q. 104. gratia impetrata. & dixi supra eo. in verbo pro expressis. & hoc prodest etiã. Nã etsi per clausulam generalẽ, non obstantibus cõsuetudinibus & statutis iuramẽto roboratis tollatur surreptio, nõ tamen recipietur vltra numerum, nisi sit adiecta ista clausula, vt expresse tradit Collecta. in d. c. cõstitutus. col. 2. vbi etiã dicit clausulam nõ obstante certo numero prodesse, si nõ erat certus numerus canonicorum, sed præbendarum: quia potest referri etiã ad numerum præbendarum, cum indefinite proferatur secũdum eũ. ☞ Cum

ergo hæc clausula sit in parte decisa mãdati, est necessaria, & sic sanctè iudicauit senatus Tholosanus, qui mandatũ sine hac clausula nõ admisit directũ ecclesiæ habenti certum numerum canonicorum: quia in hac forma si bene inspiciatur cõfertur canonicatus, & papa mãdat recipi, & sic recipiẽdo illũ frangitur numerus canonicorũ, ideo hæc clausula est necessaria. per dictũ cap. constitutus. licet quidam aliter (& male) intelligant.

nore præsentium [d] conferimus, & de illo etiam prouidemus, si quem, quam vel quod [e] post mensem postquam

d ¶ Conferimus.] Et sic patet per hoc verbum, quod papa creat canonicum ad effectũ obtinendi dignitatem, & demũ mandat prouideri isti mandatario de præbenda, dignitate & aliis, de quibus in tex. per collationem huius canonicatus affecta est præbenda primo vacans siue alio decreto glo. in verbo canonicatum. c. dudum de præb. in 6. Perus. in cap. si postquam no. vlti. illo titu. si prosequatur vt scripsi. in §. si. supra de colla.

e ¶ Post mensem.] Ergo beneficium ante mensem vacans, mandatario nõ debetur, sumendo argu. à contrario, quod est validũ. ca. cũ apostolica. de his quæ fiunt à prælato. Et quis olim esset statutũ (vt occurreretur diutinæ vacationi beneficiorum) quod mandatarius intra mensem teneretur acceptare, à die vacationis computandum, cle. vna. de cõcess. præb. tamen quia collatores aliquãdo datas adulterinas faciebant, vt excluderent mãdatarium, item prouisus ab ordinario, vt excluderet mandatarium, quicquid poterat faciebat, ideo statutum est, vt non acceptet intra mensem, & etiam secundum quosdã posset forte præsumi, si simul atque mãdatarius præsentasset, vacaret beneficium, vt mandatarius vitæ illius fuerit insidiatus, argu. nota. per Bar. in. l. post contractum. ff. de donatio. Tamen contrarium dicerem, quia in dubio non debet præsumi delictum. l. merito. ff. pro socio. Et idem posset esse si vacaret statum post mensem. Ideo dicerem alia ratione introductum, vt dixi, & vt valeat interea sciscitari de valetudine aliquorum. Etsi cõferretur eidem ante mensem, posset mandatarius acceptare si vellet, cum ille mẽsis sit introductus in fauorem ordinariorũ, cui possunt renunciare. ca. si diligenti. de foro cõpet. dũmodo non fiat in fraudem nominati, aut graduati, seu alterius. Non posset tamen mãdatarius, si eidem non conferretur per ordinarium, acceptare beneficium quod vacauit ante mensem, licet duret vacatio post mensem, quia vacatio nõ contingit post mensem, vt debet fieri hic argumento. l. nouissima. ff. iudicatũ solui. Feli. in cap. constitutus. colum. penult. de rescrip. dixi in §. præfatique graduati. col. penulti. in verbo vacationem. de colla. supra hoc tenet Bonifa. in cle. vna. §. secus. nume. 36. & seq. de concess. præben. & quia per ordinarios fieret fraus, quãdo post præsentationem. & ante mensem vacaret modicum beneficium. nam illud non conferrent, vt mandatarius post mensem acceptaret. his ergo obuiari debet, & hoc est propter incertitudinem introductum, quia beneficium debebatur mandatario, etiam si vacasset ante mãdatum, si tempore præsentationis non erat collatum. glo. in cap. si postquam. & ibi Perus. & Ioan. Vanquel. de præbend. in 6. glos. in verbo notitia. cle. vna. de concess. præbend. Soci. in. l. si iam facta. ff. de condit. & demonst. & etiam aliquando vacatio erat incerta, & ordinarii eam secretam tenebant, vt excluderent mandatarium, ideo statutum est, vt hic, & etiam si forte impetrans sit excommunicatus, vt ante finem mensis absoluatur, vt eidem iure collatio fieri possit. dixi supra in glos. absoluentes.

Beneficium post mẽsem vacãs nõ debetur mãdatario si ãte vacauerit.

Quare datur mẽsis mãdatariis.

¶ Quomodo computetur hic mensis? Respon. sicut dicit glo. in ca. quàm sit. de electi. in sexto, vt si præsentetur die 10. Februarii,

die 10. Martii finitus erit mensis, & poterit beneficium acceptari, si vacet. vide glo. in c. q̃ sit. de elect. in 6. Alexã. in l. de diuisione. ff. solut. matri. Soci. in d. l. si iam. ff. de conditio. & demonstra. Deci. in l. vbi. per illum tex. de regu. iur. Bar. in l. cũ bisextus. ff. de verbo. signifi. plene Gomesiũ in ‡ rursus. colũ. 18. insti. de actio. Bolog. cõsi. vlti. plene etiã cõsuluit in cõpromisso Soci. consi. 99. serenissimus in. 3. volu. & in electione quòd debeant cõputari prout sunt in calendario, tenet expresse Bald. in ca. cũ in cunctis. col. 1. de electio. Bonifa. in cle. 1. ‡ sane, in fine, de statu mo. Collect. in ca. ne pro defectu, col. 2. de elect. Mãdagot. in trac. de elect. in 1. parte. ca. 3. & ibi in additio. pulchre dominus Boer. quod notes, quia fui de hoc interrogatus.

Literę executoriales an sit prę̃tandę. ☞ f ¶ Præsentes.] Ergo nõ sequentes, & sic literæ executoriales non debent necessario præsentari, per hunc tex. quod etiã probatur. ‡. in forma literarum executoria. ibi, post præsentationem earundem literarum, nõ dicit executorialium. probat tex. in c. si capitulo, ibi, per talis præsentationem mandati ordinario ipsi factam &c. de conces. præb. in 6. & in ordina. regiis rub. des mandatz. artic. 1. ibi, qui vacquera apres les moys ensuyuant linsinuacion du mandat &c. ecce tam per iura regni quàm alia requiri tãtum insinuationem mandati: nam dixissent conditores literas executoriales insinuandas, si voluissent. vulgato. cap. ad audientiam, de decimis. nec debemus aliquid vltra legem requirere. arg. l. de prætio. ff. de publicia. in rẽ actio. & frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Bal. in c. ex insinuatione, col. 1. de rescrip. allego text. in l. dominus testã. ff. de condict. indebi. nam per solam præsentationem literarũ mandati ordinario factam adimitur potestas ordinario. ca. tibi qui. de rescript. in 6. & dicto capit. si capitulo. ergo non est opus aliam facere præsentationẽ, cum ad hoc fiat præsentatio, vt adimatur ordinario potestas conferendi alii quàm mãdatario, & in hanc sententiam subobscure tamen inclinat Cõpostel. in cap. capitulum. col. 9. de rescrip. cuius verba infero. Item nec in hoc casu, cum mandatur executori, quod exequatur, ordinario negligente requiritur quantum ad priuationem potestatis ordinarii, vel probationem potestatis executoris, si executor negligente ordinario contulit, antequam appareat, vel ostendatur litera directa executori dummodo ordinarius literam papæ sibi directam receperit, & sic obtinui, & hoc ideo quia quantum ad ademptionem potestatis ordinarii sufficit sola insinuatio voluntatis papæ per suas literas ordinario facta. hæc ille, quod non procedit secundum eum. columna septima, & seq. quando soli executori scriberetur, vt prouideret in aliqua ecclesia, tunc non adimitur potestas ordinario, donec executor suam insinuauerit potestatem, & sic erit tunc necessaria literarum executorialium insinuatio, & ita debet intelligi glos. quæ allegat Compostella. in dicto cap. si capitulo, in verbo illorum, de concess. præbend. in 6. & cap. si soli. ibidem, aliàs non requiritur insinuatio literarũ executorialium, maxime in hoc regno, vbi mandatum ordinariis collatoribus dirigitur non executoribus, & hanc sententiam videtur probare glo. in verbo dirigendum. ‡. item voluit, de colla. in pragma. Nec refragatur quod vna res non debet diuerso iure censeri. l. eum qui. ff. de vsucapio. cap. cognouimus in fin. & ibi glo. concordantiis plena. 12. quæstio. 2. quia hic sunt duæ literæ, & nõ vna, probatur in forma sequen. ibi per alias literas nostras, & ibidem, prout in eisdem literis, & ibi in dictis literis &c. & sic literæ executoriales nõ sunt hic accessoriæ ad mãdatum, quia mandatum sine illis valeret, & haberetur recursus ad papam, nec obstat cap. si super gratia de offic. delega. in sexto. vbi dicitur quod potestas executoris est accessoria, & veluti accessoria debet sequi na-

turam sui principalis quod est verum vt extincto principali & accessorium extinguatur: sed secus est quãdo principale extingueretur per accessoriũ vt hic esset ✠ quod probatur. in ⁋. 1. supra de manda. vbi fit mentiõ tantum literarũ mandati non executorialium, ergo etiã si papa non daret literas executoriales, valeret mandatum: sed vt vitentur expensæ in adeundo papam, datur executor in partibus, ideo non obstat regula accessorium. Tutius tamen putarem ante factum ambas præsentari, post factum tenerem supradicta. quæ sunt notanda, quia per doctores non elucidata. & quod sufficiat præsentatio literarum madati, fuit (vt dicitur) decisum per hunc senatũ in causa magistri Francisci de Caluimõt & pro eo contra magistrũ Hugonẽ de Mauriac hoc anno. 1536. in mense Martio.

vobis g præsentatæ fuerint,

De præsentatione mandati multa.

g ¶ Præsentatæ.] Requiritur præsentatio etiam si esset clausula decreti. c. audita. in fine, de resti. spolia. c. ecclesia. 2. vt lite pendente. etiã si diceretur ex nunc. Alexand. consilio. 197. consideratis. in quinto volumine.

Quibus debent præsẽtari mãdata.

¶ Præterea si dubitetur quibus debent præsentari mandata? Respond. collatoribus quibus diriguntur, ✠ per hunc text. vobis præsentatæ fuerint non dicit executori faciendam præsentationẽ, debet tamen executor recipere literas anteq̃ conferat ca. si clericus ibi recepisti mandatũ de præb. in 6. ex honestate tamen posse executori insinuari mandatum non negat tex. in. ✠ dict. capitu. si capitulo. ibi, absque alia etiam executoris insinuatione, de concessio. præben. in sexto. quia sola præsentatio facta ordinario afficit, ergo non est alia præsentatio facienda, vt proxime dixi, & Domi. in consilio. 14. in causa. colum. 2. tradit executorem datum ad conferendum extante negligentia non teneri ad fulminationẽ processus, vt dico infra in forma literarum executor. in verbo aut negligentes fuerint. Item textus in capit. duobus de rescriptis in 6. vult præsentationem fieri debere illis ad quos spectat receptio. sed ad executores seu ad legatũ non spectat canonicorum receptio, ergo illis nõ est præsentatio faciẽda. & quia illa decretalis duobus, de illis nõ loquitur, ergo in illis nõ habebit locũ. l. si verò. ⁋. de viro. ff. solut. mat. l. si seruum. ⁋. prætor. de acqui. hære. & vbi non conueniunt verba, nec dispositio. c. indẽnitatib. ⁋. supradicta. de elect. lo. i. 6. l. ita autẽ, ff. de admini. tuto. bene facit text. in c. dilectus de offi. lega. quẽ sing. no. Barb. in repe. rub. C. q admit. col. 31. Nec obstat quòd executor dicatur collator, quia non est ordinarius collator, nec ad eũ spectat receptio de qua loquitur ille textus. Item vnus ex duobus mandatariis debet gratificari, iuxta formã d. c. duobus. sed quilibet executor gratificaret suum impetrantẽ, & sic esset maior cõfusio indecisa per. c. pastoralis, supra de rescri. Itẽ nõ posset vnus executor q est datus pro vno, gratificare alterũ. alias formã mandati excederet cõtra. c. cũ dilecta. de rescri. sic cõsuluit Ancha. cõsi. 55. vltra. Et sic infertur quòd is qui prius præsentauit collatori, est præferendus illi qui antea præsẽtauerat suo executori, q̃suis postea etiã præsẽt. & dicto collatori: quia præsentatio debet fieri iis, ad quos collatio spectat. c. duobus. de rescri. in 6. & ibi Dominic. Alioqui fieret fraus. nã qs assumeret vnũ executorẽ Romæ, & alium in patria, & executori Romæ, statim præsentaret. sic cõsuluit Dominic. cõs. 34. graduatus. colũ. 2. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 25. quis cõtrarium teneãt Do. de Rota. decisio. 100. vnus. in no. & decisio. 403, not. si vnus. in anti. quia sicut non liberatur is qui soluit ei cui nõ debebat. l. cũ maritũ & l. seq. inuito. C. de solu. ita præsentatio facta ei cui fieri non debebat, nõ afficit: & sic prima præsentatio afficit. intelligẽ quãdo fit ordinario: secus si executori per prædicta. & an sufficiat præsẽtare vicario tradit glo. in ⁋. visum, verb. vicario. de collatio.

in prag. quòd sic absēte episcopo. ✠ & si fiat præsentatio episcopo Romæ degēti. per vnū mandatarium & per alterum vicario d. agēti in episcopatu debet præferri is q primo præsētauit quādo sūt eiusdē datæ d.c. duobus de r. scr. i 6. q a nihil facit siue præsente tur, episcopo existēti in episcopatu siue alibi etiam si Romæ esset per ea quæ scripsi ī trac. noia. q. 14. nūero. 24. & eq.

h extra Romanam curiam vacare con

¶ Quæro an semper requiratur præsentatio? Respond. non quando est creatus canonicus. c. si postquam de præben. in 6. vel quando reseruatio vel inhibitio executoris est interposita in ca. tibi qui. de rescri. hodie in Frācia eo iure non vtimur. nam semper licet qs sit creatus canonicus in mandato, vt in hac forma licet videre, præsentatio requiritur, anteq̄ afficiatur beneficiū. c. si capitulo. de concessio. præb. in 6. glo. in verbo ante receptionem. in d.c. tibi qui & ibi hoc tradūt docto.

Intra quod tēpus debeat mādatum præsentari.

¶ Et in hac præsentatione siue insinuatione mandatorū facienda nō est præstitutū certū tēpus, sicut in literis ad lites. c. si autē. & c. plerunq; de rescri. q a istæ gratiæ sunt perpetuæ .l. falso. & ibi Iason in primo nota. C. de diuer. rescri. Si tamē duo mandata directa fuerint vni habenti tātū collationē decē beneficiorū, & prim⁹ nō præsentauerit suū rescriptū, donec secūdo fuerit puisum, vel primo fuit statutū tempus intra q̄ præsentaret, & nō præsentauit, tūc primus exclusus est, nec postea poterit præsentare. d. ca. tibi. & ibi plene Domin. & Philip. de rescrip. in 6. Vide in tra quod tēpus debeāt nominatiōes præsentari, in tracta. nomina. q. 14. num. 20. & seq.

Inter plures mādatarios quis præferatur.

¶ Notandū est tamē quod dicitur in regula cancella. 15. q̄ quando mandatarii sunt in da ta pares, siue impetrantes, præfertur is, qui in literis suis habet clausulam motu proprio, si vterque habeat vt in hoc regno, vel neuter, graduatus præfertur non graduato, & inter graduatos magis graduatus: ac inter æqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo, possessores non possessoribus, & non beneficiati beneficiatis. & similiter cæteris paribus oriundus non oriundo, & diœcesano in reliquis &c. Ecce ergo quomodo istæ qualitates considerantur, quando ambo sunt pares tam in literis quàm in præsentatione, quia tunc collator tenetur gratificare vnum ex illis. & in hac gratificatione debet seruare has qualitates regulæ prædictæ, prout consuluit Domi. d. consil. 34. graduatus. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in tertia parte. quæst. 15. Multa de insinuatione mandatorum hic traderem, verum enimuero plene tractaui in materia nominationum. q. 14. vbi licet cernere. non repeto hic. Septem requisita ponit domi. Ruseus in suo tracta. de mandatis apostoli. in 3. parte.

h ¶ Extra Romanam curiam.] Hoc ideo dicit, quia beneficia vacantia in curia nullus extra papā (nisi speciali potestate munitus fuerit) confert. c. 2. de præben. in 6. & difficilius concedūtur vacantia in curia per papam, vt suis familiaribus possit prouidere. ideo solet frequentius papa hoc in suis literis excipere vt hic. ☞ Et ideo beneficia vacantia in curia nō debētur medatario, nisi vt dixi supra in glos. comprehensa titu. proxi. in §. declarantes. ☜ Et aduerte quòd ibi est curia Romana, vbi est papa, vt non vbi est audientia vel concilium. glo. in §. 1. & §. penul. de colla. in pragmati. & c. licet. §. censuit. in verbo. curia. de elect. glo. in regul. cancel. 5. & glos. in verbo. Romanæ §. nos itaque. in extrauag. execrabilis. Ioā. 22. no. in c. præsenti. de præben. in 6. ✠ Ideo beneficia vacantia eo loci vbi est legatus non dicuntur vacare in curia, quia papa tantum habet curiam, vt iuribus supra adductis est liquidum, ob id non potest legatus suis famulis & seruitoribus ibidem vacantia reseruare, cum etiam papæ non permittatur, vt in Rubr. de reserua. supra dixi, ergo non posset papa concedere le

Curia Ro. vbi esse dicatur.

gato vt in francia vacantia iuxta legatum, tantum per eum conferantur, cum saperet reseruationē, quæ est omnino in hoc regno exclusa, etiam quia esset magnum præiudicium collatoribus franciæ, cum legatus soleat residere i magnis ciuitatibus, vbi multi beneficiati moriuntur, & tolleret iura regni. Postremo si aliquis in loco in quo degit curia, suæ originis domum habens diem claudat extremum in ea, ipsius beneficia non includuntur, nisi curialis antea fuerit, & occasiōe curiæ illic moraretur, capitu. præsenti ✠. sane. de præbend. in sexto. ✠ Item etiam dicimus ibi curiam Franciæ esse, vbi est rex, non vbi est consilium. De curia vide versus traditos per Domi. in cap. vno ✠. porro. de stat. Monac. in 6. Curia ius curat, meretrix est curia dicta. Curia curarum genitrix, nutrixque malorum. Ignotis notos, inhonestis æquat honestos. & curiæ debetur honor & reuerentia. Bald. in cap. vno. an apud iudicem vel curiam quæstio, & cæ. etiam iniuria facta curiæ censetur facta principi, cuius vices repræsentat. Ioan. de Platea in l. nemo. C. de dignit. libr. 12. In curiis principium detractores & inuidos abundare, & parasiti partes non erubescētes, Lucas de penna testatur in l. decurio fortunam. colu. 2. C. de decurio. libr. 10. Multa addidi ad Alber. in dictio. in verbo curia. & multa licet videre per Polycra. de nugis curialiū.

Iniuria facta curiæ Regis censetur facta.

tigerit, cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & [i] pertinentijs suis eidem N. [k] conferatis, & de illo,

☞ i ¶ Pertinentiis.] Quarum appellatione veniunt quæ à lege, consuetudine, vel statuto deputata sunt. vt accedant, & ideo petitioni ecclesiæ accedūt omnia, quæ ad ecclesiam pertinent de iure, cōsuetudine, vel statuto, vt sūt iura eius parochialia, dos primo instituta, decimæ & huiusmodi. teste Panor. & aliis in c. cum ad sedem de restitu. spolia Decius consil. 516. quoniā col. penul. vbi fusius declaratur, & per. Bar. in l. itē apud ✠. conuitium. ff. de iniur. Bal. in c. de causis col. penul. de offic. deleg. ☞

K ¶ Conferatis.] Et tūc dicitur iure ordinario cōferre, quādo alias habebat potestatē cōferendi, quia quoties papa mandat alicui per suas literas vt faciat id, quod alias iure ordinario facere poterat, nō facit eū delegatū, nisi dicat, authoritate apostolica vel nostra cōferas. vel aliquid apponatur vltra formā iuris cōis. tex. solē. in c. cū aliquibus. de rescr. in 6. c. licet de offi. ord. ☞ Et ibi Panor. pulchre declarat & Fel. in c. cū ex officii col. 14. versi. tertius casus de p̄scri. vel si præcipiat, vt hic, nā tūc dicit̄ facere authoritate delegata, idē q̄ n̄ alteratur potestas ordinaria, secus q̄ tantū remoueretur obstaculū. ☞ plene Anch. in cōsi. 215. scripsit papa. Soci. cōsi. 260. in causa. in col. 3. volu. 2. Collect. in c. relatū. de præbē. ꝙ est notandū ꝓpter appellatiōes īterponēdas. gl. ī extrau. sedes. de off. deleg. in cōibus. Do. & Io. Vanquel. in c. si clericus. de præb. in. 6. ☞ Et ista verba authoritate nostra cognoscas, faciunt delegatū, q̄ n̄ appon̄ī in dispositiōe principali, secus si in executione, vel confirmatione. Imol. in c. quoniā abbas de off. deleg. col. vl. Decius consi. 500. in causa col. penul. nu. 11. Et iste procedēs ex duplici authoritate, non potest cogi ad eligendū alterā, cum possit ex vtraq; procedere, si cōpatiantur se simul. Innocē. Panor. & alii in d. c. cū ex officii ꝑ tex. in c. significātibus de offi. dele. & poterit eligere, vt in parte vnius causæ vtatur auctoritate ordina. in alia delegata. per c. nisi de præbē. & no. in c. innotuit de elect. abunde resoluit Fel. in d. c. cū ex officii, & post eum Parisius ibidē. ☞ Et si vacet præbenda cui annexa est dignitas, etiam est conferenda mandatario. Idem si dignitas cui est annexa præbēda. text. in cle. fina. de præb. Quid si mandatario fuerit in vim mandati collatum beneficium quod postea ab eo euictum fuerit: an mandatum per acceptationem expirauerit

Respon.non,si cũ protestatione vel ignorãter illud beneficiũ alteri iure debitum acceptauerit.glo.& doct.in c.2.de rescript.in.6. plene consuluit Rom.consi.329.præsens cõsultatio.& quid si plura vacauerint eodẽ momẽto beneficia,quod debeatur mandatario vide Collect.in c.inter.colum.vlt.de præben.& c.si pluribus.ilo titulo.in 6.

l ¶ Seu.] Alternatiue ponitur. Barb. & alii in ca.si quis presbyterorũ de reb.eccle.nõ alie.Roma.consil.65. in fine. de sui tamen natura intelligitur augere.l.si quis ita.ff.de auro & argen. leg. ibi, hoc enim verbum scilicet seu ampliãdi legati gratia positum est.& hoc in legatis, secus in cõtractibus.Imo.& Decius in c.inter cæteras.de rescri. vbi latius traditur vide duas limitatio.per Ias.in.l.penulti.C. de verb.sig. col.2. ☞ Et quæ dico in tract.nomi. q. 14. nume.44.tex.& ibi Iacobi.in.l. plerunq; ✠. fin.ff.de iur.dot.Egid.de bella mera consil.2. colum. 2. Cotta.in.2.parte memoralium in verbo seu. ☜

m.¶ Recipiatis.] Et ista receptio potest fieri per canonicos singulariter.Cardin.in consi. 103.casus super quo.col.2.Bal.in ca. eam te. colũ.penulti.de rescript. quia in executione quilibet videtur assumptus vt facilior sit executio:ergo quod vnus ex capitulo cœpit, alter perficere potest. vnde lex dicit quòd iudiciũ inchoatum à pupillo cũ authoritate tutoris,põt perficere solus tutor.l.si ideo.ff. de euictio. Nec refragatur c. in genesi.de elec. quia loquitur de electione prælati secus ergo in receptione.& hæc etiã receptio potest fieri per excommunicatos.c.pro illorũ.de præbend.& ibi Panor.& Imol. Bald.in c.capitulum.colum.2.de rescrip. ☞ Et per residentes tempore pestis, licet non faciant maiorẽ partem capituli, etiam non citatis absentibus vt expresse decidit de Ripa.in tracta.de peste in prima parte. 2. partis. 8. priuilegio versi.sed vidi. ☜

aut illa prouideatis, [l] seu ipsum ad illum,illam,vel illud præsentetis aut nominetis. Ipsumque N. in canonicum & in fratrem vestræ vel alterius ecclesiæ ad effectum tantum obtinendi dignitatem,personatum, administrationem vel officium huiusmodi [m] recipiatis,stallum sibi in choro & [n] locum in capitulo cum plenitudine iuris canonici assignetis,[o] inducentes eundem

¶ Notandũ est quòd duplex est receptio. Vna est receptio facti, quando prius facta fuit collatio p papam vel alium collatorem,& postea canonici illum recipiunt,assignãdo stallũ in choro,& locum in capitulo. & de illa potest intelligi quod supra dictum est. Altera quæ sumitur pro collatione iuris canonicalis & præbendæ.glos.in cap. cum aliquibus de rescript.in sexto.Rota decisio.441.fuit dubitatum in nouis. & de hac loquitur cap.præsentium, gl.ipsorũ.de testibus.in 6.vbi glo. dicit in hac vocandos esse absentes,secus in altera.Domi.in consi. 84. quia istud.colũ.2. per glo.in c.1.in verb.recipiendis. de iureiu. in.6.& ista singulariter nõ posset fieri,per d. c.in Genesi.de ripa.in c.cũ M.no.18.de cõst.

Duplex receptio.

n ¶ Locum in capitulo.] Ista sunt iura canonicorũ.c.pro illorum.de præbend. Alia etiã per quæ probatur possessio præbendæ,ponũtur in c.dilecto.ibidẽ.& dixi in glo. canonicatum in ✠1.supra de colla.

o ¶ Inducentes.] Et sic non sufficeret conferre nisi eidem daretur possessio.& hæc missio seu inductio in possessionem non præcedente collatione habet vim collationis, quã do is habet vtranque potestatem, scilicet cõferendi & mittendi possessionẽ, vt hic &ca. pro illorum.de præbend.cap.authoritate. & ibi Panormi.de institu.vbi dicit quòd inuestitura habet vim collationis.Idem tenet in cap.2.de consuetu.per tex.in c.1. de consue. recti feudi. vbi inuestitura dicitur collatio.

Inductio in possessionẽ quæ habeat vim collationis.

N. vel procuratorem eius nomine in p corporalem possessionem canonicatus & præben[illegible], aut dignitatis, personatus, administrationis, vel officij, seu beneficij huiusmodi, iuriūque & pertinentiarū vniuersorum prædictorum:

facit.c.cum aliquibus.de rescrip.in 6. & cap. cum in ecclesiis.de præb.eod.lib. vbi dicitur receptionem actualem in canonicum habere vim collationis. inductio vero post collationem dicitur facti, nullum ius tribuens, sed primum exequens. c. cum olim. de re iudica.& ca.ex ore.de his quæ fiūt à maiori parte capit. sic consuluit Roma.cōsil.337. quo ad primum. col.1.vbi dicit quòd hæc inductio cū sit facti,& executio præcedentis iuris, non potest impediri per aliquam exceptionem vel appellationem, nisi opponeretur crimen cum infamia. cap.cum ecclesiasticæ.de excepti.ca.constitutus.2.de appella.cap. super his.& cap.accedens.de accusatio.& per hoc dicit Ancha.in clementi. vna. in decimo notab. de concess. præbend.quòd cum ista possessio sit facti, nō tribuit ius, nec est sub eodem genere cū collatione,& ideo collationem non potest inducere. secus in inuestitura facta ab eo ad quem spectat collatio, quia inuestitura & collatio sunt multum similes, ideo faciliorem functionem recipiunt, quia in eodem genere sunt.l. secunda.§.primo.ff.si certum peta.& in symbolizantibus facilis est transitus.l. si vnus.§. pactus.ff. de pact. Et vna bonorum possessio in aliam, etiam sibi oppositam, conuertitur, quia in eodem genere sunt.l.sed cum patrono. ff. de bono. possessio. l. secunda §. sed si sub conditione.de bono.possessio.secundum tabu. tamen bonorum possessio. non operatur aditionem, quia non est eiusdem generis cum aditione.l. puberem.C. de iure deliber. Idem dic in.l.si quis.§.iudicium.ff.de operis liberto. quod ego intelligerem, quando mitteret in possessionem exequendo mandatum alterius: secus si citra mādatum, quia tunc mittendo in possessionē videretur conferre, alioqui peccaret sic intrudendo eum:

& in dubio non debemus præsumere delictum. l. merito. ff. pro socio. sed vt res potius valeat quàm pereat.l.quoties.2.ff.de reb. dub.& supra dixi.

¶ Quæritur intra quod tempus debeat executor conferre? videtur quòd saltem intra sex menses, & postea excluditur.capit.2.de cōcess.præb.Respon. contrariū est verum, quia non est præstitutū aliquod certū tempus executori apostolico de iure, nisi in rescripto apponatur. cle. vna.& ibi nota.de concess. præb.cle.si de beneficio.de præben.ideo potest quandocūque conferre, sicut papa, vt dixi in d.c.2. nā fungitur vice papæ.ca.sane.de offic.deleg.

Executor intra quod tēpus debeat cōferre.

¶ Fallit quādo grauatur certa persona, vt in his mandatis.nam tunc executor debet prouidere quandiu durat potestas illius grauati, cui directum est mandatum. postea vero nō poterit prouidere donec deuoluatur ad papā. glos.in.§.visum. in verbo respectiue. de colla.in pragma.

¶ Secundo fallit in executore inferioris à papa, quia is habet tantum sex menses, sicut cōstituens, quia subrogatus debet sapere naturam eius, in cuius locum subrogatur.l.si eum §.qui iniuriarū.ff.si quis cautio.Ioan.de Selua in tract.de benefi.in.3.parte.q.64.

¶ Tertio fallit quando est executori taxatū tempus, tunc tempori limitato nil addetur.l. in agris.ff. de acquiren. rerum domi. alioqui sine mādato conferret post tempus, & sic nō valeret.c.cum dilecta.de rescript.

p ¶ Corporalem.] Duplex est possessio, corporalis videlicet quæ dicitur naturalis, altera ciuilis, quamuis Bart. triplicem esse teneat in.l.1.in princi.ff.de acqui.possess. Et hæc possessio corporalis probatur in.l.& habet.§.placet.& ibi glosa in verbo corpore, exponit, id est naturaliter.ff.de præcario.c. cum contra

in fi.de pigno.ca. quod autem de iure patro. & sic idem est possessio corporalis & naturalis, vt Alexander, Ias.& communiter omnes doctores tenent in dicta.l.1.& de duplici naturali tradit Baldus consil. 338. præmittendum. in.5. volumine.

Possessio de corpore in corpus quãdo dicatur.

Vel potest dici quòd quædam est possessio de corpore in corpus vt si possideo rē corporea, vt equum. alia de corpore in nō corpus, vt si homo possideat seruitutem. Alia est de non corpore in corpus, vt si fiscus possideat fundum. Nam fiscus est persona incorporalis, & ideo vbique dicitur esse. not. in.l.1.C.de quadrienn.præscript.& in rub.de iure fisci. libr.10. Alia est de non corpore in non corpus, vt fiscus & ecclesia, quando habent seruitutem. Baldus in cap.contingit.columna vlt.de dolo.sicut de damno dicitur in §.fina.institu.de leg. Aequilia. Multa de possessione licet videre in titulis ordinariis. vide quæ dico in rub. de annatis. infra in verbo possessionem.

q defendentesque inductum ac facientes.N. vel pro eo procuratorem prædictum ad præbēdam aut dignitatem, personatum, administrationem, vel officium, seu beneficiū huiusmodi quodcunque fuerit (vt moris est) admitti: sibique de illius vel illorum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis r integre responderi. s ¶Non obstantibus forsan (vt supra) de certo canonicorum nu-

q ¶Defendentesque.] Operatur hæc clausula executori directa, vt etiam contra tertium possit cognoscere turbantē istum mandatarium.licet alias non posset.cap. pro illorum.de præbend.cap.1.de offic.delega. Facit quod dicit glosa vltima in capit.non solum. de appella.in 6.quòd iudex deputatus in causa appellationis, non potest cognoscere contra tertium attentantem. Fallit quando est ista clausula, vt ibidem dicitur per docto.

¶Item facta executione expirat potestas delegati.cap. quærenti.de offic. delega. tamen hæc clausula operatur, vt per aliquod tēpus possit defendere possessorem. Henric. Boyc. & alii in dicto cap.pro illorum. Imo mortuo concedente, virtute istius clausulæ non extinguitur rescriptum instar cōseruatoris officii.cap.fina.§.officium.de offic.delega.in 6. Ioannes Andr. & alii in cap.si cui. de præbē. in 6.sic consuluit.Cardin.consi.10. Iacobus columna.3.versic.hic tamen oritur. in hoc regno Franciæ facta collatiōe per executorem, extincta est statim sua potestas, ita quòd si turbetur mandatarius, intentat interdictum vti possidentis, & literas manutenētiæ siue sayfine impetrat à rege seu à sua cancellaria quas dirigit iudici regio ī prouincia vbi beneficiū est situm.argu.l.penulti.C.vbi in rem acti.& non solent cōcedi hæ literæ à senescalis vel bailliuis: secus in literis in casu spoliationis & de nouis dissaisinis.Io.Berbe. in viato.iuris in practica legū regia. Aufre.in stylo parlamenti.in prima parte rubri. de causa nouitatis.versicu.item in causa. & in rubr.de modo procedēdi super nouis.dissaisinis. Imo in hoc regno executor nō excommunicat, nec causæ cognitionem recipit, sed tantum facit collationem, alioqui si excommunicaret, appellaretur ab eo à notorio abusu, & reformaretur per senatum, vt vidi in practica seruari.dixi in forma seq.in ver cōtradictores.

Literæ manutenētiæ nō solent cōcedi a senescallis.

r ¶Integre.] Quia beneficia debent cōferri sine diminutione.cap.vno.vt ecclesiast.benefic.sine diminutio. conferā. & fructus per residentes integre recipi.c.licet.de præben. & de præbenda integra & dimidia est tex. in cap.cui de non sacerdotali. de præben.lib.6. vide tex.in cap.cum M.in fine, ibi, cum integritate.de constitution.

Hæc quarta pars mandati an sit de forma.

s ¶Non obstantibus.] Ista est vltima pars mandati, cui addi & subtrahi potest pro

mero, & alijs t constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac dictæ vestræ vel alterius ecclesiæ u iuramento

facti qualitate. nam si illegitimus vel alius inhabilis impetret mandatum, in his non obstan. potest addi, non obstante quòd de legitimo matrimonio natus non fuerit, & ideo ista pars quo ad omnia verba hic posita non est de forma substantiali, sed non obstantiæ generales sic, sine quibus mandatū suas non cōtineret partes, ideo forma omitteretur, quare licet in ista parte non apponeretur hæc clausula de certo canonicorū numero, si non dirigeretur ordinario habenti collationem præbendarum, crederem valere mandatum, si in dispensatione supra poneretur, quia istæ non obstantiæ non debent poni, nisi fuerint necessariæ, & aliæ etiam necessariæ debent addi, vt supra dixi. Et nota, quod hæc clausula non iustificat impetrantem in literis papæ posita. Feli. in cap. 1. colum. 3. in fine. versicu. limita. tertio. de rescript. & quanuis per hanc clausulam non augeatur gratia. clemen. 1. de præbend. tamen declaratur intentio circa concessa. Bald. in. l. eam quam. colum. 9. versicu. sed pone. C. de fideicommiss. Feli. in ca. nonnulli. colum. 28. in. 15. cōclusione de rescript. vbi de his non obstantibus plene & ad saturitatem licet videre. ego multa cumulaui in extraua. ad reprimendum. in verbo non obstātibus quomodo in læsæ maiestatis crimi. proceda. vbi Bart. multa dicit, ad illū recurrito. Nota tamen quòd in omni materia derogatur per verba generalia emissa ab eo qui potest derogare, si per ea appareat de eius mēte, videlicet quòd intendit derogare. Ioan. Andr. in cap. primo. columna penulti. de except. refert Collect. in cap. cum dilecta. col. 1. de rescrip. & plures tex. cumulat. Ioan. And. in cap. vno. in fi. de excess. prælat. in 6. tamen non derogatur iuri patronatus laicorum, teste Roma. in repe. l. si vero. §. de viro. col. 18. ff. solu. matri. fal. 23.

t ¶ Constitutionibus.] Quibus nō possunt derogare inferiores. cle. ne Romani de ele. Ideo nullus inferior potest vti clausula derogatoria, vt pote, nō obstante aliqua lege. vel constitutione in contrarium faciente. Alex. & alii in. l. Nemo potest. ff. de lega. 1. *Inferior an possit vti clausula nō obstan. cōstitutionibus.* Nec valebit conuentio, vt pars nō solués intra terminum præstitutum, possit excōmunicari non præcedente monitione, & sic nō seruata forma. ca. sacro. de sētē. excōmunica. Inno. & Panor. in c. P. & G. de offi. deleg. Alex. in. l. alia. §. elegāter. col. 3. ff. solu. matri. vbi etiā dicit nō valere conuentionē, vt quis propria possit capi auctoritate, quia nō est dominus mēbrorum suorū. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. nec potest testator dānare hæredem ad soluendas vsuras legatariis, si distulerit legata soluere. Barth. per illum textum in. l. 3. §. fin. & ibi addidi. ff. de annuis lega.

v ¶ Iuramento.] Hoc ideo expressit, quia dispositio derogatoria non tollit actum iuratum. *Actus iuratus nō tollitur p verba derogatoria generalia.* Item nec papæ cōstitutio vel statutum seu ordinatio nisi exprimatur, vt hic glo. singularis in cap. cum non deceat. de electio. in 6. clemen. dudum. §. fina. de sepultur. Possem adducere Ludo. Roma. singul. 7. & in repet. l. si vero. §. de viro. 23. fallen. ff. solut. matrimo. & consil. 514. & consil. 404. & consil. 436. Alexand. & Vincen. in. l. prima. in princip. ff. ad legem Falcid. & Alexan. consi. 27. in. 2. volumi. nume. 25. & consil. 205. ibidem. & consil. 38. quæstio. 2. in. 3. volumi. & 52. nume. 32. ibidem. & consil. 136. in. 6. volumi. Possem etiam ad corroborationem huius dicti adducere Barba. in capit. primo. colum. 17. nume. 75. de rescript. & in clemen. 1. columna. 15. de electi. & consil. 23. colum. 4. in. 1. volumi. & consil. 47. colum. 19. ibidem. Domi. consil. 83. Iason. consil. 233. columna. 6. volumi. 2. & consil. vltimo ibidem, ac consil. 173. columna penultima. volumi. 4. & in. l. si mihi & tibi. §. fina. ff. de legat. 1. Albert. Brunum.

in consil.12.colum.9.in materia feudali,& in tracta.de forma & solennitate actus. fol.94. colum.4.Rota decisio.633.in antiqui.Thomam ferratium cautel.55.Feli.in ca.2.nume. 20.de sponsa.Benedict. in repet.ca. Raynutius. in verbo testamentum in.2.nume.18. de testamen. Possem allegare alios doctores antiquos,maxime Alberic.in.1.parte statuto.q.16.& Vital.de Cãba. in tractatu clausula.in clausula nõ obstantibus.fol.7.in paruo volumine.Et alios quos de industria missos facio tum quia recentiores eos allegant, tum ne lectorem turba allegationum fatigẽ. & plenissime Feli. in cap. constitutus. de rescript. Iuuat etiam in alio hæc clausula, vt licet quis iurauerit tempore suæ receptionis in canonicum seruare statuta & consuetudines laudabiles ecclesiæ,si tamen postea impetret à papa præbendam vel aliud beneficium contra consuetudines ecclesiæ,non erit periurus, & valebit huiusmodi impetratio. domini de Rota.decisio.294. licet quis. in no. Aliquando vidi in rescriptis apostolicis hãc clausulam apponi, supplentes omnem defectum, quæ tantum defectus iuris positiui nõ naturalis, nec incapacitatem personæ tollit. capitu.primo,& ibi Cardina. Anto.& alii de transacti.Feli.in cap.ex parte.1.col.17. versi. & istis.adde & ca.postulasti.col.16.versi. tertius casus de rescript. Decius.consil.441. & consi.516.& consi.541.& consil.602.Guido papæ in suo tracta. de rescript. & consil. 65. Alexand.consil.79.in primo volumi. nume. 20.Soci.consi.120.colum.5.in.3.volumi.vbi licet de hac clausula videre alia, quia occupatus tam lectionibus ordinariis quàm aliis negociis, ac etiam per breuitatem temporis nõ possum alia hic scribere, ☞ Et nullus citra papam vel principem non recognoscentem superiorem potest hac clausula vti Ias. in.l. Nemo potest.no.primo, in secunda lectura. ff.de lega.primo. vide tex.in extra.si.de treuga & pace in communibus. & Ioan. Dayma

De clausula supplẽtes omnem defectum.

* confirmatione apostolica

in verbo plenitudine. in rubri. de Regia. ad pra la.nomina.facienda supra eodem. ☜ x ¶ Confirmatione.] Nam statutum confirmatum à Papa censetur esse papæ.l. prima §.omnia.C.de veter.iure enucl.ca.si apostolicæ.de præbend.in 6. Idem dicitur in cap. quia sæpe. de elec.in 6.& legatus vel alius inferior non potest illud tollere.ca. inferior. 21.distinctio.clemen.ne Romani. de electio. dic tamen quòd statuẽtes possunt tollere statutum confirmatum.cap. pro illorum de præben. quatenus respicit vtilitatem propriam, secus si ecclesiæ vel aliorum vtilitatem. vel fauorem publicum respiceret,aut quando statutum non teneret sine cõfirmatione papæ, vel quando esset apposita clausula decreti.Feli. in cap. qualiter.1.colum.11. in 6.limitatio de accusatio.& in cap.cum accessissent.not. 3.de constitu.text.in capitu.dilecto.& ibi docto.de præben. Et istud operatur hæc expressio, quia clausula non obstantibus non tollit, dispositiones per principem cõfirmatas.glo. in clemen.dudum. in fine,in verbo pacta. de sepultu.Feli.in cap.constiturus. columna penulti.versicu. considera tertio. de rescriptis. Iason consil.105.in causa.colum.secunda,in primo volu. Item clausula non obstantibus statutis talis ecclesiæ non tollit statuta illius ecclesiæ, condita per papæ prædecessorem. Ludouicus Romanus. consil.327. Istæ sunt. quia difficilius tollit papa constitutiones prædecessoris, quam statuta inferiorum. iniuriam enim mihi facio cum prædecessorum meorum iura perturbo, dicit Papa in capitu. quod vero.25. quæstio.prima. Nec refragatur.cap.1.de constitutio.in 6,quia verum est quòd ignorare præsumitur statuta inferiorũ. tamen si illa sciat,quòd facilius ea tollat non dicitur ibi,vel quod non tollat. Feli.in capit. nonnulli.colum.11.versic.nota.2.de rescrip. De confirmatione multa, & quotuplex sit, tradit Panormitanus. & Decius in rubri. de confirmatio.vti.per totum. glos.in cap.quia.

Statutũ per papã cõfirmatũ an & quando tolli possit.

Effectus cõfirmationis in forma cõmuni

diuersitatem. de concess. præb. vt i ponit tres effectus confirmationis in forma communi. tradit etiam Panor. in c. cum super. de causa possess. addite etiam confirmationē operari iudicis decretum. Bald. in l. quæcunq;. colū. 2. C. de bonis quæ liber. Itē tribuit causā præscribendi. Io. An. & alii in capi. dudum de deci. & vltra præstat auctoritatē administrādi vbi alias electus non posset administrare. glo. in capit. quanto. 63. dist. not. in c. auaritiæ. de elect. in 6. Panormi. in c. nosti. & cap. transmissam. de elect. Item confirmatio etiam in forma communi facit sententiam præsumi iustā. Imol. in ca. ea que de re iudic. Alios effectus vide per glo. in. in c. frater. 17. q. 4. & doct. in l. more. ff. de iurisdictio. omnium iudic. quia hic de confirmatione possem facere magnum tractatum.

vel quauis [y] firmitate alia roboratis [z] statutis & consuetudinibus [a] cōtrarijs [b] quibuscunque, aut si vobis communiter vel diuisim ab apostolica sit sede

y ¶ Firmitate.] vtpote adiectione pœnæ, ad quā possunt etiā carentes iurisdictione se obligare inuicem, vt obseruent statutum, licet alias non possint carentes iurisdictione adiicere pœnam in statutis eorum, nisi in casibus traditis per Ias. in. l. omnes populi. nume. 35. colū. 8. ff. de iusti. & iur. Aufre. in decisio. tholosa. quæst. 405. vel dic firmitate, videlicet cōfirmatiōe legati, aut episcopi, vel alterius. seu alia firmitate. glos. no. in ca. cū aliquibus de rescrip. in. 6. & c. quia sæpe. de ele. eodē lib.

z ¶ Statutis.] Et sic capitulum cathedralis ecclesiæ potest facere statuta licita, non tangentia generalem statum ecclesiæ, vel præiudicium episcopi. glos. fingu. in cap. constitutionem. §. cæterum. in glo. 1. de verb. figni. in 6. Feli. abunde. in c. cum omnes. colū. 4. de constitu.

a ¶ Contrariis. Ideo dicit, quia papa consuetudines seruari vult. c. fin. de consuet. in 6. quando non sunt cōtrariæ actui pro quo scribit c. ex parte. & ibi glo. & docto. de concess. præben. cle. dudū. § penul. ibi, inquantū sunt præmissis, vel alicui præmissorū contraria. de sepul. glo. in verb. vacantibus. in authē. de hære, & tal. colla. 9. in prin. Alex. con. 122. in 4. vol. de hac clausula late Fel. in c. nonnulli. de rescript. doct. in c. si propter. illo tit. in 6. Vital. in tract. clausu. fol. 7. col. 3. & seq. D. Probus in c. fin. de cō suetud. in 6. apud Ioā. Monach. & c ei cui. ibidē. Imo nō valet gratia vel rescriptū contrariū consuetudini, statuto, vel priuilegio, nisi de illis fiat mētio, saltem per hanc generalē clausulam non obstan. & c. vt hic, quia sicut cōcedendo legem posteriorem non videtur derogare cōsuetudini, vel statuto. c. 1. de cōsti. in 6. sic faciēdo gratiā vni, non videtur tollere consuetudines, vel statuta contraria. Perus. in c. cū aliquibus. 1. not. de rescri. in 6. c. vlti. de cōsue. eo. lib. & c. cū in eccle. de præb. ibidē ideo apponitur hæc clausula non obstan. & c.

b ¶ Quibuscunque.] Eo dicit quibuscūque, nam quando duo vel plura obstant, non sufficit ꝙ vnū vel duo remoueantur. etiā si apponatur clausula generalis, sed omnia tolli debent, vt hic per hæc verba generalissima quibuscunq;. Bal. in. l. si nō Helia sentia. per illū tex. ff. de hæred. insti. & in l. 1. col. 7. C. de furt. Ias. cōsi. 233. præses cōsultatio. col. 7. in versi. nono facit. in. 2 vol. quod inuenit repetitū inter cōsilia Alberti bruni. cōsi. 8. in materia feudali. qa si papa sciuisset tot defectus non dispensasset, vel non ita deleui. c. postulasti. in fine de rescrip. Domi. consil. 33. pro examinatione. colū. 3. & Decius consil. 542. reuerende: col. pen. per tex. in l. qui testamento. in principio, ibi, si aliud eos nihil impediat. ff. de testa. cap. vno. ibi si aliud non obstat canonicum. de æta. & qual. in. 6. Decius consil. 602. viso puncto. colum. penulti. Hæc clausula licet sit bene generalis restringitur tamē secundū materiam subiectā glo.

No. de verbo quibuscū que.

in c.solitæ.de maiori.& ad personas habiles. l.qui autem §.final.ff.de constit.pecu.c. quia plerunq;.de off.ordina.intellige vt plene declarat Ias.in l.2.§.prætor ait.ñ.qui satisd.cogant.&.l.quidã.§.1.de edend.l.quodcũq;.de verbo.ob.& cõsil.75. magnificus i.1. volu.& consil.118. contra donationem. col. 3.volu.4.

c indultum, quòd ad receptionem vel prouisionem alicuius minime teneamini,quodq; de canonicatibus,& præbendis,seu dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officijs, vestræ vel alterius ecclesiæ, aut alijs beneficijs ecclesiasticis quibuscumque, ad vestram collationẽm,prouisionẽ,præsentationem, nominationem, seu quãuis aliã dispositionẽ,cõmuniter vel diuisim pertinentibus,nulli valeat prouideri per literas apostolicas nõ faciẽtes d plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscũque

c ¶ Indultum. Et per hoc patet,& per verba cõtrariis &c.quòd si mandatũ dirigatur ordini Cluniacen.qui habet indultum vt nõ teneatur accipere impetrantes à sede apostolica sub speciali gratia, vel communi.nisi de ordine Cluniacensi, vel de huiusmodi idulto expressa fuerit facta mentio, tamẽ per hæc vẽrba censetur facta sufficiens mentio prout concludit Cardin.in cle.dudum.§.nos vero. quæst. 9.& seq.de sepul. Alioqui mandatum non facta mentione de indulto,non valet.cap.cum ordinem.& ibi Feli.in fine. vbi tradit tres casus fallen.de rescrip.

¶ Primus quando impetratur mandatum ad collationẽ prioris, qui in diœcesi est vnicus illius ordinis, tũc valent literæ tacẽtes de ordine, quia non possunt verificari nisi in illo. quod reprobat ibi Feli.quia nõ sciuit papa illũ esse de ordine priuilegiato:quod si sciuisset,forte non cõcessisset. ☞ Ideo si monachus impetrauerit beneficiũ spectans ad collationem sancti Martini Parisien.nisi exprimat Cluniacen.nõ valebit impetratio.vt pulcre decidit Collecta & in propriis terminis in c.ecclesia.col.penult.de sortileg. ☜

¶ Secundus casus est,quando est facta mentio de ordine à quo præcise descendit ille ordo, cuius erat habenda mentio, & eiusdem naturæ, quanuis sint diuersi habitus, & nominis, vt sancti Benedicti fit mentio, à quo ordine descendit ordo Clunia.qui habet priuilegiũ,de quo supra.nam tũc sufficeret secundum eum.

¶ Tertius casus quãdo quis impetrasset beneficium non regulare, neque spectans ad collationem prioris,sed seculare spẽctans solũ ad eius præsentationem,quia tũc non requiritur expressio ordinis. nam ex quo indultum dicit quòd non teneantur recipere, illa receptio intelligitur de beneficio qđ libere spectat ad religiosos. secus in beneficio ad quod præsentationẽ habẽt, quia ĩ illo non dicuntur recipere, nisi diceretur in indulto, nec ecclesiis suis nemini prouideri posse sine ordinis expressione. vide Feli.in cap.accedentes. de præscrip. & in c.nonnulli.col.5.de rescr. per hãc clausulã istæ tolluntur difficultates.

d ¶ Plenã.] Plenũ dicitur multis modis. primo dicitur cui nil addi põt,nec minui.c. bene quidẽ.in princ.96.dist. vel cui nil deficit, arg.c.nihil.7.q.1.Fel.in c.cũ cõtingat.col.4 de rescrip. Itẽ plenũ dicitur validũ & firmũ, vt id quod hac auctoritate fit, valeat.l. idem Põponius ff.de recept.arbit. Item plenũ dicitur oĩa necessaria & vtilia cõprehendens, vt hic,&.l.si cũ dies.§.plenũ. & glo.in.l.ita demũ.§.fina.ff.de recep.arbi. vbi dicit plenum, quando doli mentionẽ continet. Aliquando dicitur plenũ,liberum,quod potest iniquum æquo præferre,quasi voluntarium,l.fideicõ=

Plenum quot modis capiatur.

missa.§.quanq̃.ff.de lega.3.Bald.cõsil.383.in 3. volumi. Vnde si procurator habeat plenũ mandatũ, idẽ poterit facere ac si haberet mãdatũ generale, & cũ libera.Bar.in.l. procurator cui libera.ff.de procur.&.l.si procurator. C.illo tit. Fel.in c.nõnulli.§.sũt & alii.col. 1.de rescr.&princeps faciẽdo gratiã videtur remissionẽ tantũ pœnæ facere.Bar.&Sali. in l.fi.C.de sentẽ.passis, sed si faciat plenã gratiã, & bona videtur remittere.Ias.in.l. si tibi.§.1. circa finem de pac.Feli.in c.inter

4.in repet. de præbend. & Barb.in rubr. de rebus eccle.nõ alie.nume.49.& Ias.in l.duobus.§.fi.ff.de iureiur.& in.l. si non sortem.§. si centum.colũ.3.de condi&.indebi.& in.l.si mihi & tibi.§.in legatis. colum.3.in 2. lectu. de lega.1.& in.l. si ita quis.§.ea lege.nu. 14. ff.de verbo. oblig. & cõs.211.in 2.vo.secus in patrono laico, qui iurauit non variare vnius facta præsenta tiõe, vt variare nõ possit teste Curtio in tra&a. de iure patron.in verbo ius q. 12. quod est menti tenendũ in practica.

tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ [e] impediri valeat quomodolibet vel [f] differri & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, seu si dictus N. præsens non fuerit ad præstandum de obseruandis [g] statutis & consuetudinibus vestræ vel al-

De clausula pleno iure. quatuor.in fi.de maior·Hippol.sing.246.remissio.De clausula pleno iure quid importet vide per Guido.papæ in suis decisi.q.537.dixi supra. Alex.cõsil.208.in 2.vol.& cõs. 162. visis in fi.in 6.vol.ac cõsi.140.viso.col.2.in 7.vol.Corne.cõs.305.col.3.volu.1.&.consi. 329.col.2.ibidẽ.&Ias.cõs.128.videretur.col. 4.in 4.vol.&in.l.si ita stipulatus fuero si titius.3.notab.ff.de verb.obli.Feli.in c.cõquestus.de foro cõpe.&.ca.auditis.col.2. de præscrip.&tũc ecclesia dicitur ad aliquẽ pertinere pleno iure, quando ipse, & non alius exercet ibi iura episcopalia.c.quoniã.de priuileg. Panor.in c.quærela.col.2. de electio.& in c. de monachis. per doct.& ca.in Lateran.de præbend.alia cumulat Hippol.d.sing.246.& Decius cõsi. 43.& pro tenui.colum.2.Et sic postquam supra in genere sustulit non obstãtia, ibi non obstantibus quibuscunq;, hic prosequitur magis specifice, & prout faciendũ esse censet Ias.consi.121. viso themate in 4. vol.Quid si quis iurauerit non reuocare procuratorẽ, an possit eum reuocare etiam non facta plena & expressa mentione iuramenti? quòd sic tenet glo.fin.in ca.fi.de procura.6. licet sit periurus reuocans.secundum Panormitanũ. in cap extirpandæ.§.qui vero.colũ.

Iurans nõ reuocare procuratorem, an possit illum reuocare.

e ¶ Impediri.] Idem dicitur in c.cum nõ deceat de elect.in sexto.

f ¶ Differri.] Hæc clausula operatur, quòd licet per verbum non obstantibus statutis per quæ nostra concessio impediri vel tolli posset, censeantur sublata statuta impedientia effectum gratiæ omnino, & exceptiões peremptoriæ: tamen si non tollant, sed differãt, non censentur sublata per illa verba, ideo papa hic apposuit, vel differri &c. Domi.in ca. si propter.colum.5.de rescrip.per glos. ibi in verbo impediri.Et sic tolluntur per hãc clausulam dilatoriæ teste Felin.in cap. nonnullis. colum.11.versi.not.tertio de rescrip. Ideo si statuto ecclesiæ caueatur, quòd mandatarius non habeat primum beneficium si esset præbenda ecclesiæ cathedralis, sed aliam sic: si prius uacet præbenda, non debebitur mandatario, nisi ista clausula esset in rescripto apposita. gaudere ergo debent mandatarii propter ista verba. Calder.consil. 1. de rescript.

g ¶ Statutis] Si iuret seruare statuta &cõsuetudines ecclesiæ illud iuramẽtũ intelligitur scdm formã literarũ & iuramẽtũ habet tacitas cõditiões.sc3 quaten⁹ nõ repugnat literis

Io. And. in reg. inspicimus de reg. iur. lib. 6. in mercuria. quē refert ac sequitur Feli. in c. cum accessissent nu. 29. col. 13. de consti.

Tempus datę est attēdēdū fallit vt hic.

k ¶ Datum.] Et sic tempus concessi mandati debet in mandato apponi, vt sciatur prioritas & posterioritas: vt in data sexti patet, & in c. penul. de rescr. eod. lib. & iuribus sequent. Regula ergo est quòd in mandatis à diuersis impetratis inspicitur tempus datæ. c. eam te. cap. constitutus. de rescript. cap. si eo tempore. illo titu. in. 6. Et qui prior est tempore, potior est in iure. regula qui prior. de regu. iur. in sexto. Etiam si in secundo esset clausula decreti, & in primo non, adhuc præfertur primus cū præsentatio afficiat præbendam primo, ergo secundus non poterit eam habere. cap. si capitulo. de conces. præbend. in sexto. Etiam si secundus primo præsentauerit, adhuc primus præfertur. ca. eum. cui. de præbend. in 6. & d. cap. tibi qui, de rescript. illo lib. & dixi supra eo. in glo. præsentatæ, imo etiam si primum mandatum esset generale ad primum beneficiū in diœcesi Parisien. vacaturum, & alterum speciale in ecclesia sancti Marcelli illius diœcesis, præfertur primus, etiam si vacet beneficium in ecclesia sancti Marcelli. ca. ex parte. 1. de offic. deleg. de Rota decisio. 106. in no. & decisio. 323. nota. Paul. in antiq. & glo. in §. visum. in verbo data. de colla. in prag. Sed in Francia non datur vnum magis generale, q̄ aliud, per hæc concordata. alioqui nō valeret, quia forma non seruaretur. Quæ regula nō procedit quando in secundo rescripto esset apposita clausula anteferri. glo. in c. si soli. & tex. in c. penul. de conces. præbend. in 6. tunc secūdus præferetur. Card. cōsi. 18. diebus elapsis. quæ in hoc regno non apponitur.

¶ Secundo nō procedit, quando primus fuit negligens. c. tibi qui de rescript. in 6. c. si clericus. de præbend. eo. lib. Feli. plene declarat in c. capitulum. de rescrip. & supra dixi titul. proximo in glo. prosequentes.

terius ecclesiæ, solitum iuramentum, dummodo in absentia sua per procuratorem idoneum, & quum ad ecclesiam ipsam accesserit corporaliter, illud præstet. k Datum &c.

¶ Tertio quando primus non esset qualitatis perfectæ ad habendum beneficiū curatū, quia forte minor. d. c. si soli. vel secūdus expressit dignitatē, primus non, & vacauit dignitas, præfertur secundus. c. quia sæpe. de præb. in 6. In hac forma omnia exprimuntur, vt licet in ea videre.

¶ Quarto, quando esset apposita clausula, quod duxerit acceptandum, de qua in c. 1. de conces. præbend. in 6. tunc si primus nō acceptauerit, secundus præfertur. Rota decisio. 37. nota. quòd vbi. in anti. quod etiā non procedit in hoc regno.

¶ Quinto, quando primum erat conditionale ante purificatam conditionem, secundus præferetur. c. si pro te. de rescr. in 6. gl. in cle. vna. de conces. præbend. Domi. cons. 107. super primo.

¶ Sexto, quando primus mortuus est, vel duxit vxorem, seu renunciauit suæ primæ acceptationi seu mandato, de quo per glo. & doct. in cle. gratiæ de rescript. & c. cum inter. de renūcia de. Rota deci. 123. nota. quòd vbi. in antiq. & quando dicatur renunciare tacite, dixi supra eo. titu. proximo in verbo prosequentes.

¶ Septimo non procedit quando vnus mandatarius habuisset suum mandatum ante coronationem papæ, alter post. per glo. sing. in verbo pontificatus in data sexti. quod intellige vt ibidē dicitur.

¶ Octauo non procedit quando primū erat surreptitium, vt in c. si eo tempore. de rescr. in. 6. Ego vero dedi nouum intellectum ad c. ei cui, isti dicto pugnans. de præbend. in 6. in §. volumus. in glos. tempore vacationis. de colla. supra. Fel. late scribit in c. eā te. in fi. de

rescrip. & Imo. in cle. vlti. vbi distinguit vndecim casus illo titul. Et in vltima repetitione quã hic feci, sustinui conclusionẽ, In mandatis tempus datæ nõ attendi. & respondebã ad c. eam te. ibi, si datã literarum diligentius attendisses, quod ibi nõ probat datam debere inspici, quia conditio nõ ponit. Sic respondi ad cap. constitutus, quod non attẽdebatur tempus datæ quia non expresserat, quod debebat, videlicet numerũ canonicorũ, & sic mandatũ nõ valebat. idem responderem ad c. si eo tempore. Nec me conturbauit c. duobus. de rescri. in 6. ibi, si non appareat quis primo impetrauerit, quia ibi non debuit sumi argumentum à contrario. nam esset contra iura, & resultaret iurium correctio. glo. in cap. cupientes. §. quòd si per viginti. de elect. in 6. Minus dixi facere cap. eum cui. de præben. in 6. Nam ibi hoc est ratione canonicatus collati, quia ius erat acquisitum ratione illius. c. si clericus. illo titul. Et sic potest sustineri ista conclusio. quidã opposuit de cap. si super gratia. de offi. delega. in 6. quod nil facit, & in actu disputatiuo poterit sic responderi.

In mãdatis tẽpus datæ non inspicit.

¶ Notandũ est quòd vltima linea huius mãdati debet compleri & finiri cum alijs æqualis, nec debet pars eius prima vel vltima vacua remanere, & potest continere hoc, videlicet, Datũ Romæ tertio Cal. Ianua. pontificatus nostri anno secundo. & non debet breuiari sic. anno. II. quia hæ dictiones numerales, vt vitetur falsitas, (quæ frequẽs est, maxime in beneficiis propter dulcedinem illorum, vt experientia docet, & dixi in bulla cœnæ domini, arti. 4. in verbo extendentes) debẽt extense scribi. Regula cãcella. 14. nisi in nomine pontificũ, vt tẽpore Innocẽtii papæ IIII. Eugenii papæ. V. & sic de reliquis.

¶ Forma literarum executorialium mandati apostolici.

Simili modo. Leo &c. Dilectis filijs. N. & N. ac N. [a] officialibus salutem & apostolicam benedictionem. Hodie cupientes vt dilecto filio N. clerico N. diocesis, iuxta illius quæ olim per felicis recordatio-

Prouincial. fo. 14. versic. hodie. & tota debet cõpleri linea in qua scribitur dictio pontificatus, & non debet in alia terminari, nec debet hæc data duas integras lineas continere imo in initio penultimæ lineæ necesse est ad minus duas dictiones præcedentis clausulæ cõtineri, teste Arch. in summa. 25. quæst. 2. vbi plus dicit, quòd vna litera non debet poni super aliã causa abbreuiandi, vt põti fex, sed ad longũ scribi debet, pontifex & cæ. teste specul. de rescript. præsenta. §. 1. igitur. col. 3. vidi tamen contrariũ seruari, & dixi supra in prin. huius formæ glo. 1. ideo in penul. linea mandati sic solet scribi si patiatur, Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Postea in linea vltima sequentia scribuntur, incipiendo à principio vsque ad finẽ licet sit aliquid spatium in medio dictionum non in principio lineæ vel in fine non vitiat vt sic. Tertio Nonas Iunii pontificatus nostri Anno Secundo.

Nota quomodo debet scribi duæ vltime lineæ mandati.

¶ Et in literis apostolicis nõ scribũtur hodie diphthongi, licet olim in aliquibus literis antiquissimis inueniantur scriptæ: quod voluit Pius papa II. suscitare, & stylum abbreuiare ac reformare, quia non est cũ venustate verborũ & elegantia cõpositus, vt testatur prouincial. fol. 14, vbi etiã dicit anno bissextili scribi debere primũ diem bissexti sic, primo sexto calẽd. Februarii. & secundũ sic, secũdo sexto calend. Februarii. quod facit ad intellectũ .l. cũ bissextus, & ibi dixi. ff. de verbo. signifi.

Diphthõgi à debeant in mãdatis scribi.

a ¶ OFFICIALIBVS.] Et sic requiritur quod executores huius mandati apostolici habeant dignitatẽ, de qua loquitur statutũ in prin. de rescri. in 6. Posset tamen vnus articulus continens merũ factũ, vtpote missio

Executores mãdati an debeat esse in dignitate.

nis Gregorium papam ix. prædeceſſo rem noſtrum adtunc epiſcopum Nouioné. directa extitit, quæ incipit, mádatum, & aliarum duarum illam immediate ſequentium decretalium formas de canonicatu & præbenda, aut dignitate, perſonatu, adminiſtratione, vel officio eccleſiæ N. aut alio beneficio eccleſiaſtico cum cura vel ſine cura, prouideri motu proprio venerabili fratri noſtro epiſcopo N. & dilectis filijs capitulo ſinguliſque canonicis eccleſiæ N. per alias literas noſtras mandauimus; quatenus ſi eis communiter vel diuiſim pro alio nó ſcripſiſſemus, qui ſimile mandatú, aut ſimilé gratiá proſequeretur, eidé. N canonicatú & pręběndá, aut dignitaté, perſonatú, adminiſtrationé vel officiú aut beneficiú eccleſiæ N. aut aliud beneficiú eccleſiaſticú ad eorum collationé, prouiſioné, præſentationé, nominationé, ſeu quáuis aliam diſpoſitionem communiter vel diuiſim pertinens, ſi quem quam vel quod poſt menſem poſt præſenta-

nem in poſſeſſioné, cómitti alteri etiá nó habéti dignitaté. per gl. ſing. in cle. vna de offi. deleg. & de Rota deciſio. 99. nota ꝙ executor in antiq. & quando requirit aliqua purificatio gratiæ, pót executor etiá nó cóſtitutus i dignitate dari. & qlitates. c. ſtatutú. in executoribus datis in literis gratioſis non requiruntur teſte Feli. in cap. poſtulaſti. colum. 3. verſ. dum declarat abbas. de reſcript. Oldra. conſil. 295. orta materia. De ſtylo tamen eſt, vt cóſtitutis in dignitate committatur, vt hic patet. ſic dicunt Ioá. Andr. & Peruſ. in d. capit. ſtatutum. §. in nullo. Rota deciſio. 369. ſi in forma communi. & ſequent. in nouis. & deciſione. 397. nota quòd ſi in forma. ac deciſio. 565. vtrum capitulum. in antiqu. vbi latius videre licet. & in deciſio. 7. vtrum rub. de reſcript. in cópilato. Bernar. de biſgneto per Aufre. i deciſio. Tholoſanis. q. 203. ☞ Intellige officialibus principalibus cómitti poſſe, ná foraneus non poſſet eſſe delegatus papæ, nec mádatú exequi. tex. in cle. & ſi principalis de reſcr. ergo hac appellatione officialis veniet principalis, & non foraneus. arg. §. ſed ius quidé. inſtitu. de iur. natura. An monachus poſſit eſſe officialis? quòd ſic, de licentia ſui abbatis cócludit Rota deciſio. 284. notá quòd monachus. in antiq. &

Monachus an poſſit eſſe officialis.

in rub. de offi. vica. deciſio. 4. ac Guido papæ deciſio. 563. an monachus. Ité requiritur ꝙ hic executor ſit certus. c. tibi. ibi, certo executore. de reſcri. in 6. c. ſi apoſtolicæ de pb. ibi dé nec valeret ſi committeretur omnibus & ſingulis quibus præſentabitur mandatú. Domini. conſil. 75. in cauſa. vbi etiam dicit executorem poſſe delegare alteri, debet tamé ille eſſe certus per prædicta. Item quando ſcribitur officiali, non dicitur talis eccleſiæ, quia non ſcribitur niſi officiali maiorú prælatorum: & quod in Francia ſolet committi officiali, in Italia vicario. teſte Prouinciali. folio. 75. Rub. de iudicib. & eorum ordine. Quid ſi executor mortus fuerit, & núc vacat præbenda, quis exequetur, an mandatarius authoritate propria poſſit ſtrare præbendam; vide Coſ. in cap. relatum. colú. vlti. de præbé. allégat Archi. in c. ſi poſtquá colum. 1. illo titi. in 6. & quod ad papam redit tradit Anch. in c. cú dilectus col. vlti. de iure patro. quia ab eo poteſtas emanauit bonú eſt ergo duos habere, ☞ Et an poſſit executor recuſari. quòd nó tenet Inn. in c. propoſuit. de cóceſ. præb. niſi aſſumeret partes iudicis quod in hoc regno facere nó poteſt. Anto. But. in c. nouit. in fin. de appella. Panormitanus. in cap. ſuper quæſtioní col. 3. de oſt. deleg. nec poteſt dari

tionē earumdē literarum [b] vacare cōtingeret, cum plenitudine iuris canonici ac omnibus iuribus & pertinentijs suis, prout ad eos communiter vel diuisim pertineret, conferrent & assignarent, aut eum ad illa præsentarent, eligerent, nominarent, seu de illis prouiderent prout in eisdem literis [c] plenius continetur. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta motu simili mandamus, quatenus vos vel duo aut [d] vnus vestrum per vos vel alium seu alios, si episcopus capitulum & canonici prædicti canonicatum, & præbendam, aut dignitatem, personatum administrationem, vel officium, aut beneficium huiusmodi eidem N. conferre & assignare, ac de illis etiam prouidere [e] recusauerint, seu

executoris, cui directum est mandatū, quia posset seipsum cogere. arg. c. fi. de insti. & est ordina. regia. Rub. des mandat z. articulo. 5.

b ¶ Vacare.] Ergo ante vacationem executor conferre non poterit. tex. in c. proposuit & ibi plene docto. de concess. præbend. potest tamen cōferre sine vacatione illorum quorū interest. licet docto. varia dixerint. in c. dudū. de præsumptio. & in d. c. proposuit. tamē pro hoc est tex. in c. si capitulo in fi. de cōces. præb. in. 6 → Spec. in ti. de actio. seu petitio. ✠ sup petitiōib9. versi. hoc quoq; sciendum. ✠

c ¶ Plenius continetur.] Et sic plenius loqui debet mandatum quam literæ executoriales. nam si omnes modi vacandi in mandato sunt expressi, & vnus tantum in literis executorialibus tūc sufficit, secus contra cle. 1. ✠ ad hæc. & ibi Bonifac. nota. 4. de præbend. clemen. vna. in fi. de cōces. præbē. & supra dixi. → & si in literis executorialibus sit aliqua clausula superflua, non debet vitiari mandatum, quia nō debet vitiari principale ab accessorio vel ab eo quod sine eo stare potest. l. cum principalis. ff. de regu. iur. ideo hoc anno. 1537. in quadragesima fuit pronunciatum pro mandato in cuius literis executorialibus erat apposita hæc clausula contradictores per censurā & prout iustitia suadebit ad hoc compescendo. ✠

d ¶ Vnus vestrū.] De hac clausula est tex. in capit. prudentiam. de offi. delega. vbi dicitur quod si hæc clausula nō inferatur, vnus sine altero procedere non posset. capit. cum dilecti. & ibi Imol. de empti. & vend. de iudicibus est text. in. l. duo. ff. de re iudica idē in arbitris. l. si in tres. ff. de recept. arbitr. vide tamen text. in capit. 2. de arbitr. lib. sexto. Idem in procuratoribus dicit text. in cap. si duo de procur. libr. sexto. Quid in executorib9, vide tex. in c. fi. de test. illo lib. & in tutoribus præstātibus auctoritatē. l. in. fi. C. de auctoritate præstāda. Et nota quòd in beneficialibus valet id quod fit ab vno, alio impedito, vel nolente procedere, licet de impedimento vel voluntate non cōstet alteri, secus in aliis, tex. in c. sciscitatus. de rescr. & ibi Fe. co. 6. vers. oportet notū. quod est sing. secūdū Rom. sing. 13. si causa quia i istis beneficialibus, ita solénis additio vel requisitio nō requiritur, sicut in prophanis. arg. c. dilec. de iud.

e ¶ Recusauerint.] Recusare non dicuntur nisi fuerint requisiti. cap. si clericus. de præbend. in 6. & ideo debet vacante beneficio mandatarius requirere ordinarium: & facta requisitione, si recuset, deuoluitur potestas ad executorem. vel debet mandatarius requirere executorem vt præstituat certum tempus ordinario ad conferendum mandatario, intra quod si non conferat. apparet de negligentia ordinarii, ideo deuoluitur potestas ad executorem. ca. si capitulo. de concessione præben. in 6. glo. in ca. significauit. de officio ordina. Secus ergo quando datur executor pure, id est, sine negligentia

Recusare quādo quis dicatur.

& recusatione.nā tunc facta vacatione executor cōferre poterit, nec maudatarius ordinariū requirere tenetur.ca. 1. & ibi glos. & docto. de conces.præb.in 6.& in d.ca.si capitulo. & sic hoc casu executor nō habet potestatem conferendi nisi recusante, negligente, vel differente ordinario.d.capit.si capitulo. Nec executor posset compellere collatorem ad conferendum,quia eidē hic non est data potestas,& forma mandati est diligenter obseruanda.l.diligenter.ff. manda.sed postquam executor contulit, potest compellere canonicos vt mandatarium recipiant receptione facti alioqui non fieret vera executio,secundum Io. And.& Io.Colo.in d. c.si capitul.in fine. Quod non seruatur in hoc regno vide Bonifa.de vitalinis in clemen. si plures colum.vltima de præben. + Et si executor primam dignitatem seu beneficium mādatario non contulerit cum extincta sit sua potestas alterum conferre non poterit ca.si clericus & ibi Domi. de præbēd.in 6. Fallit si primū non esset debitum mandatario quia tunc non est extincta gratia seu mandatū & sic nec executoris potestas i casibus quos notaui in §.declarantes in verbo comprehēsa de mand.aposto. supra & quid si non debitum contulerit an sua potestas expiret aliās scribam dum opere præcium fuerit. +

¶ Nota ꝙ hic executor nō poterit prouidere de beneficio,quod de iure tantū vacat,nō de facto. Ancha.in repet.ca..si propter.colū. 38.versi.& istam distinctionem.de rescript. in 6.prout refert Feli.in ca.in nostra. correla.36.ver. sexto. no. illo titu. quia non dicitur simpliciter vacare,quādo vacat tantū de iure.Imol.per illū tex.in d. c.cū nostris. col. 2.de conces.præb. & in c.proposuit. colū.2. ibid.& quādo dicatur vacare de iure,& non de facto, declarat Host. in summa de cōces. præb.& hoc.in d.cū nostris. Itē hic vicarius generalis,cui est data potestas cōferendi per episcopū,iuxta.c. vl.de off.vica.in 6.non potest conferre beneficia auctoritate apostolica,si episcopus erat datus executor,quia episcopus non cōmisit ei nisi ea quæ sunt ordinariæ iurisdictionis suæ,& quæ ad suā ordinariā iurisdictionē spectāt.c.1.versi.nec pro eo. de off.ordina. in 6. Ideo episcopus constituendo generalem vicarium, non videtur committere si non exprimat nisi ea quæ competunt sibi ratione iurisditionis ordinariæ, arg.cle. 2.de religio.domi.c.qui ad agendū.de procu. in 6.sic consuluit Feder.consil. 130. Factum est tale, quædam domus.in fine. & commissiones papales non procedunt ab ordinaria iurisdictione.tradit gl.in §.visum est.in verbo legatorū.de colla.in prag.ideo noua commissione seu delegatione indigent, quia de nouo emergūt.l.de ætate.§.ex causa.ff.de interro.actio.

Margin: Vicarius nō potest cōferre bñficia vigore mā.

Margin: datis e-piscopus cōstitutes fit datus executor

¶ Quæro quando dicitur recusare? Respon. quando conferre non vult requisitus. Archi. per illum text.in ca.cum plures. de officio de lega.in sexto.& vitium notat Archi. in cap. si.de excep.eod.lib.& recusare dicitur qui debite requisitus sine causa rationabili differt. §. fin.in authen. vt exactio. instante dotis. colla.7.facit.l.tutor qui repertorium.§.si deponi.ibi,si præceptum est & neglectum.ff.de admini.tutor. & sic oportet vt de voluntate appareat,quòd fiat requisitio. Archi. in d.ca. cum plures. in fi. Et an sufficiat vna requisitio,vide quæ dixi in rub.de friuol. appella.infra.& glo.in cle.dudū in verbo.recusauerint de sepult.§.si vero.

f ¶ Distulerint.] Differre dicitur quādo non confert intra sex menses.c.2.de cōces.præb. vel si non cōfert intra tempus ab executore præstitutū: vt nota.i c.si capitulo.de cōcess. præben. vel verius,quando est requisitus ordinarius,& non confert,ita seruatur,vt facta per mandatarium requisitione, si ordinarius nō conferat executor cōferre possit nō expectato alio tempore,vt in glos. se.dico in casu negligent.& sic quando differt.

Margin: Differre quādo dicatur ordinarius

Margin (printed heading in column): f distulerint, aut

g negligentes fuerint canonicatum & præbendam, aut dignitatem, personatum administrationem vel officium seu beneficium huiusmodi cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & pertinentiis supradictis eidem N. h conferre, & assignare, necnon eũdem N. ad illa (vt moris est) admittere, & in canonicum recipere, & in fratrẽ (stallo sibi in choro, & loco in capitu-

✠ Si tamen ordinarius mortuus esset cui directũ est mandatũ tunc poterit mandatarius requirere capitulũ quod potest cõferre beneficia, quorũ collatio est necessaria, vt in hoc casu secus in volũtaria. c. 2. & ibi interpretes ne sede vacan. gl. in verbo disposuerit. in § si qs vero. de coll. supra & i trac. de pacifi. posse. in fi. & si capitulũ recuset executor cõferre poterit quod est mẽti tenendum.

g ¶ Neglingentes fuerint.] Et sic ante negligẽtiam vel recusationem nil tenetur facere hic executor datus ad provuidendum, tenebitur tamen post ea facere processum, vt cognoscatur eum seruasse mandati formam. secus quando papa cõfert, quia tunc executor, nec quidem processum vel aliud facere tenetur vt expresse tradit Domi. in conci. 14. in hac causa. colum. 2. Item facit. c. si capitulo. de cõces. præben. in. 6. vbi executor datus vt prouideat in negligentiam capituli, debet prius terminũ competentem præfigere capitulo, quo elapso & non ante prouidere poterit, quia non potest detegi negligentia, nisi assignetur terminus ab homine. glo. & ibi Pauor. in. c. exstirpanda. § qui vero. de præbend. text. in. c. si tibi absenti. illo titu. in. 6. l. mancipiorum. ff. de optio. lega. Feli. in cap. si autem. colum. 2. versi. negligentia. de rescript. ☞ In hoc tamẽ regno sufficit requirere, & si collator recuset, poterit executor cõferre iuxta formã hic datam, quæ tam in casu recusationis, negligentiæ, q̃ dilationis, negociũ executori cõmittit per ea quæ dixi in gl. prox. ☜ Quomõ sunt in his casibus puniendi collatores recusantes, vide quæ plene dixi in tract. no. q. 19.

h ✠ Conferre.] Ergo executor apostolicus per hũc text. potest conferre beneficium, etiam si patronus non præsentet, quia non mandat papa præsentare quando patronus, recusat vel negligit, seu differt, iuxta mandatum debet executor facere. capit. cum dilecta. de rescript. & vt vitetur circuitus. cle. auditor. de rescri. l. dominus. ff. de condi. indebi. & quia executor præsentãdo nõ assignaret beneficiũ cum omnibus iuribus quod vult hic tex. fieri debere, imo si recusante patrono executor præsentaret episcopo, qui recusaret functus esset officio suo, & recursus haberi forte deberet ad papam, & quia verbum cõferre est latum, vt etiam comprehendat præsentationem, vt supra dixi in § statuimus. 2. in glo. conferatur. de colla. Nec refragatur. c. super eo. de offic. deleg. quia loquitur in rescripto iustitiæ, hic in rescripto gratiæ, quod est ampliandum, tũ in fauorem cultus diuini, qui insurgit ex collatione executoris, quia non diu vacat ecclesiæ doct. in. c. quam sit. de elec. in. 6. tũ ne mãdatum sit sine effectu. Ad hæc quando papa facit alicui gratiã motu proprio, vt hic, vel de plenitudine potestatis, tunc executor poterit cõferre, & alias prouidere, cũ sit datus ad prouidendũ. c. si capitulo. de cõces. præbẽ. in. 6. Innocẽ. & alii. in. d. c. super eo, Nec me mouet quod papa non intendit alicui præiudicium facere, vt dicitur in. d. c. super eo. & in. c. quauis de rescrip. in. 6. quia hoc est verũ in dubio. secus quando constat quod hoc vult, vt hic, vbi mandat conferre & assignare non assignaret, si tantũ præsentaret sic cõsului pro magistro Laurentio Berardo clerico Hedueñ. diœce, Romæ degente, qui è Roma misit ad me hoc dubium cum aliis, vt cõs

ſulcrẽ & ſuſius loquor in d.cõſilio incipien. Pariſien. +

Quid ſignificent hęc verba õnia & ſingula.

¶ Omniaque & ſingula.] Per hæc verba nõ ſolũ factum, ſed etiã qualitatẽ facti vult exequi, cũ hæc verba omnia & ſingula, hoc importet. glo. in c. vt circa. in verbo omnia. de elec. in 6. Barb. ſequitur eã in cõſil. 37. plane. col. 3. in 3. volumine & conſi. 74. omnia quæ. col. 2. ibidem. & conſil. 59. à Ioue. col. 2. ibi. & c. ſi quis præſbyterorũ. col. 2. de reb. eccle. nõ alie. vide Feli. in c. eã te. col. x. & ſeq. de reſcrip. vbi dicit ſufficere quo ad mentẽ ſic dicere, oĩa in literis cõtenta exequi curetis. Sed additum fuit ſingula, ad euitandũ friuolas licet ſubtiles occaſiones, ne quis forte dixiſſet, aliud vniuerſi, aliud ſinguli. natura ergo iſtorũ verborum eſt, vt nihil prætermittatur. Iaſon in. l. 1. col. 4. ff. de leg. 1. allegat Bar. cõſi. 113. qui hoc nõ dicit, vide gl. in verbo omnia ſupra in forma manda. Fel. in c. ſedes. col. 9. in 6. declaratione de reſcri. Card. in ca. vno § ſane. de ſtatu. monach.

K ¶ In omnibus & per omnia.] Generaliſſima ſunt hæc verba, teſte Ludo. Roma. conſilio. 82. columna. 2. quo ad id. & valde latiſſima. Angel. conſilio. ſexto. lata eſt. vbi dicit quod licet latiſſima ſint, recipiunt tamen interpretationem, ne ad intellectũ iniquiſſimũ perducantur, ſed coaptentur iuri communi quantum poſſunt. & ſic recipiunt reſtrictionem, ne ſequatur abſurdum vel inconueniẽs & etiam recipiunt reſtrictionem datam ab aliis iuribus. Alexand. & alii. l. 1. ff. de legatis. 1. ſequitur Curti. conſilio. 50. memoriæ. numero. 194. verſic. 4. corroborantur. quaſi velit dicere text. curetis exequi mandatum in omnibus & per omnia, id eſt ſine aliqua exceptione, & plene in omnibus ſuis partibus. l. ſecunda §. furioſus. ff. de iure codicill. ſecundũ tamen iura & conſuetudines regni.

¶ Item finito mandato & extincto, non poterunt executores exequi vt notat gloſa in regula Iulii ſecundi in vltima parte: vbi dicit quòd ſi papa cõceſſit priuilegiũ inſtar de ſcriptorũ in rotulo papæ, quòd ſicut ꝑ mortẽ papæ expirat priuilegiũ familiarium de ſcriptorum in rotulo ita & iſtorũ. vide ibi, quia ſublato pricipali & acceſſoriũ. l. cũ pricipalis. ff. de reg. iur.

lo aſſignatis)[i] oĩaque & ſingula alia in dictis literis cõtenta, alias iuxta earundẽ continentiã atque formã [k] in oĩbus & per omnia facere & exequi curetis, [l] cõtradictores (prout iuſtitia ſuadebit) ad hoc compeſcendo, non obſtantibus

Appellatione cõtradictoris quis veniat & moleſtar

l ¶ Contradictores] de facto. iuris autẽ contradictores non poterit compeſcere. gloſ. ſingul. in cap. pro illorũ. in verbo. contradictores. de præb. Idem ſi dicatur, amoto quolibet cõtradictore, intelligitur de cõtradictore de facto, & non de iure, per illam gloſ. quam ſequitur Corſet. in ſingu. incipien. moleſtia. vbi plus tenet, quòd ſi quis prohibitus ſit moleſtare aliquem, intelligitur de facto, per glo. in. l. ſi ſeruum. §. prætor. ff. de acquir. hære. Et verba, reuocetis in irritũ quicquid fuerit in tali cauſa factum, intelliguntur illegitime factum. text. & ibi Panormitanus. in cap. audita. de reſtitu. ſpol. Poſſem adducere ſexcenta ſimilia, quæ tradunt docto. in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obliga. Felin. in cap. cauſam. colum. 11. & ſequent. verſ. non obſtante de reſcript. Barb. in repet. capit. Raynaldus. colum. 123. de teſta. & conſil. 12. ſcribitur. colum. 7. in 1. volum. ac conſi. 59. clementiſſimi. colum. 5. & ſequen. ibidem. & cõſil. 38. præclare. colum. 5. in 2. volum. ac conſil. 44. illud afferam. colum. 2. in 3. lib. ac cõſ. 56. à ioue. col. 5. ibidem. necnon in conſi. 79 illud. cõl. 9. in eodẽ volu. & conſil. 4. illud. colum. 10. in 4. volu. & conſil. 40. clementiſſimũ. col. 17. ibidem. omitto Alex. cõſ. 52. viſo teſtamento in 2. vol. Alios etiã nunc miſſos facio, ne turba allegationũ lectorẽ fatigem. non tamen põt hic executor excõmunicare.

Executor in regno fráciæ nō excōmunicat.

Do.in c.1.in fi.princ.de cōcef.præb.in 6.vbi dicit executores non habere iurisdictionē ni si cōtra resistentes, vel rebelles indebite, sed in hoc regno seruatur quod nō posset cōpescere etiā contradictores de facto sed hoc fit per ordinarios nec etia pōt excōicare sed tantū cōferre.& si excōicet, ab eo ad senatum tanq̄ ab abusu appellatur, vt vidi practicari, & ipse cōpellitur suo sumptu absoluere. nec posset hic executor aliquē impedientē priuare beneficiis. Dom.in c.1.§.1.col.2.de homic.in.6. quē sequitur Dec.in c.1.col.pen.de offi.deleg.quia priuatio beneficiorū non fit sine magna causa.c.inuentū.16.q.7.Et etiā quia eidem non est concessum:ideo extra concessa nō faciat c.cū dilecta.de rescrip.& in hoc tex. dicitur prout iustitia suadebit. Aliquando in rescriptis solet apponi, amoto quolibet detentore, quæ operatur, vt rescriptū valeat non facta mētione possessionis coloratæ alter ius:quod alias nō valeret.c.cū nostris.de cōcef.præb. Imol.in c.cū vniuersorū.col.1 de rerum permut. Intellige etiā si apponatur tantum in literis executoriis, quia in literis gratiæ nō solet apponi. Feli.i c.in.nostra correl.36.de rescrip.allegat consiliū Cardin.corrupte tamē vide ibidē. Sed cōtrarium tenet Calder.cōsi. 25.an valeat.rub.de præb.& Francisq. Curtius in cōsi.3.placet.col.1.inserto post tractatum feudorum. Et is executor ordinem iuris seruare tenetur, teste Collecta.in dicta. cap. pro illorum.col.2.

De clausula, amoto quolibet detentore.

omnib^a quę in dictis literis voluimus non obstare. Datum &c.

¶ Pro^a regularib^b aūt^b similis forma illis

a ¶ Regularibus] ii dicuntur, qui ad viuēdum secundū regula, q̄ professi sunt, tenentur, ut sunt monachi, siue canonici regulares ca.quod dei timorem de statu monach. hoc expresse declarat Hostien. in summa de regul.§.1.vbi plus dicit in §. seq.quod regulares dicitur ab illa regula quæ ad recta ducit, & norm ā recte viuēdi tribuit, & quod distortum prauumq; est corrigit.c.regula.3.dist.& ii profitentur tria substantialia regulæ, paupertatē, castitatē.& obedientiā.c.cum ad monasterium de statu mo.& in rub.de regula.plene doct.tradūt.tu illos si lubet videto, & quæ dixi in tract.nomi.q.15.nume. 23. Seculares dicūtur omnes q̄ nō profitentur regulam. Bal.in c.licet. de offi. ordin.

b ¶ Similis forma.] Similis dicitur forma. q̄a generaliter ad omnia beneficia regularia debet dirigi hoc mādatum ad dignitates & officia, sicut mandata data secularibus, & sunt dati executores,& clausulæ substantiales positæ in mandatis secularium debent poni in mandatis regularium. Sunt tamen multæ differentiæ, vt licet videre. non tamen minus dicitur similis forma, licet non oīno similis sit. tex. in c.tibi qui.& ibi Alex. de Antilla. in vlt.oppo.de rescript.in 6. Item dicitur simile quod non est idem formaliter, nec per omnia. sed est idem in effectu, & ratione.tex. & ibi Bal.& Iason in l.qui liberis.in princ.ff.de vulga.vnde dicit Boetius super topica Tullii, quem citat Ioannes Andreæ in cap.non potest. de præbend.in 6. quod similitudo est rerum differētium eadem comparatio, seu qualitas.& alibi dicit Bald.in.l.si quis non dicam.colum.1 C.de sacrosan.ecclesiis.quod similia sunt, in quibus est eadem ratio, vel quando est eadē qualitas. Sed eadem sunt quorum est eadem substantia. Euerardus in suis locis lega lib.loco à simili.fo.23.& seque. Et illa sunt similia, quorū sunt diuersi termini & vna ratio uel qualitas.l.quæritur. ff. de statu homi. Bal.in.l.neque.ff.de legib. vel simile dicitur, quod est simile quo ad quædā, & nōn quo ad omnia.l.prima.ff.de arbitr.§.inter.institu.de nupt.vel similia dicuntur, vbi est eadē ratio in genere, sed nō in specie, & sic nō videtur requiri oīmoda similitudo, nisi in suo genere.l. non solū.§.q primipilū.ff.de excusa. tuto.gl. nota in c.nō pōt in verb.curā de præb.in 6.

Simile quando dicatur vel idē.

vel simile est quod pari æquitate vel maiori nititur cum eo cui assimilatur. argu. nota. in.l.si quis seruo.C.de furt. Arch.in c.2.in fine de procurato.in 6. Et sic nō requiritur totalis similitudo, sed in eo de quo agitur, vel ad quod cōfertur.ca.cum dilecta. de confirma. vtili.c.per venerabilem.§. verum. qui filii sint legiti.

c cōueniēs detur

Et proprie illa dicitur similitudo quando est plena similitudo.& vbi sunt plures cōuenientiæ quàm differentiæ, alias non dicitur similitudo.Bal.& Ias.l.prima.C.de iure emphyteo Et multa de hoc argumento à simili tradit Claud.cantiuncula in topica iuris,& nouissime Ioan.appellus in sua methodica, ac Christo.Hegendor.in arte differendi. ☞ sic cū certa forma pro regularibus non assignetur hic expresse, pro modico defectu non debet istorum mandatum annullari,si habeat clausulas substantiales:ideo quandoq; dixi mandatum regularis esse validum:licet in eo ista clausula non esset scripta, eique cura immineat animarum, cum primo expresserit curatum beneficium.& ista clausula, eique cura &c.non est nisi quædā declaratio, quæ satis ex supradictis apparet, idē dico si ista verba essent in mandato regularis, dummodo electiuus,electiua,vel electiuum, & dignitas cōuentualis non existat,quia intelligitur tantū excepta dignitas conuentualis electiua,sicut solet in aliis mandatis excipi,ideo est quædā interpretatio non restrictio,cum copulatiue tradatur,secus si alternatiue verba in mandato inserantur,vtpote dūmodo prioratus,seu alia dignitas cōuentualis, vel officium huiusmodi claustrale nō existat,quia nimis restringeret dictum mandatū,& sic hæc forma vltima fuit reprobata per Senatum Parisien.anno.1536.Maii.13.☜

¶ Notandum est,quòd hoc argumentū à simili,si rite sumatur,est forte,& tollitur data dissimilitudine.glo.in cap.sicut vrgeri.1.q.1. & ca.nuptiarum.27.q.1.ideo allegans similitudinem, eam probare debet, saltem colorate.nam non est credendum simplici verbo dicentis.l.auctor.C.de proba.Io.Baptista in repeti.l.omnes populi circa finem.ff.de iust. & iure. postquam quis ostenderit simile, qui vult dicere non esse,probare hoc debet. Panormitanus.& alii.in c. translato.de constitut. Vnde aduocatus debet esse cautus ad ostendendā esse dissimilitudinem, vt papa facit in ca.per venerabilem. versic.verum qui fil. sint legi. Alexā.in addi.ad Bar.in.l.quod Nerua.ff.de posit.Bal.& alii in.l.non possunt. ff.de legib. Et de triplici similitudine tradit Stepha. de Feder.in tracta.de interpretatio.iuris in vltima parte.colum.2.Benedict.in repe.c. Raynutius in verbo mortuo.in.2.nū.38.de testa. Feli.in c.capitulum.col.2. versi.nullum simile.de rescript. ✠ vide septem casus in quibus non procedit argumentum à simili per eundem Feli.congestos in cap. præterea nu. 9.cum seq.desponsa. ✠ multa ego ipse addidi ad dictam.l.non possunt.

Probari debet dissimilitudo.

c ¶ Conueniens.] Conueniens dicitur,si regularia mandet prouideri in mandatis regulariū,in multis tamen disconueniunt à mandatis secularium.quia in his dicitur, vitæ ac morum honestas.&c.vel si sit graduatus, literarum scientia vitæ ac morum honestas. &c.in mandatis regulariū dicitur, venerabilis religiōis zelus.&c.vt patet in Prouincia. fo.66. Rub.de exordiis in beneficialibus, & infra.in forma sequenti patet.

Differentia inter mandata secularium & regularium.

¶ Secunda differētia,quia regularis nō solet creari canonicus ad effectū obtinendi dignitates,vt infra licet videre in secularibus,secus vt supra in proxima forma habetur.

¶ Tertia differentia est,quia in mandato regularis directo abbati non habenti nisi collationem in ecclesiis sui monasterii, non apponitur clausula, vel alterius ecclesiæ, vt supra dixi. Tutius erit tamen apponere,ne processibus inuoluatur quis, sed non necessarium, & si non apponatur mandatum non erit nullum.

¶ Quarto nō solet pro monachis poni clausula, etiam si parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria &c. quia ipsi non debent ecclesias parochiales obtinere. cap. cum de beneficio. de præbend. in 6. Panor. in. cap. de monachis. de præbend. &c. quod dei timorem. de stat. monac. dixi supra non procedere in canonicis regularibus sancti Augustini & Præmonstraten. Aliquando ex priuilegio conceditur etiam monachis sancti Benedicti, vt possint eas habere. quæ sunt illius ordinis. ☞ ¶ Quinto, non vidi apponi in mandatis regularium, etiam si parochialis &c. aut capella, vel perpetua capellania fuerit, quia regulares non solent habere illas capellas, aut capellanias, si tamen haberent esset necessarium in mandato inserere, & qui dicit regulares collatores habere capellas, probare debet. l. ei qui. ff. de proba. sed in mandatis secularium est necessaria illa clausula, vt licet supra in forma mandati videre.

¶ Sexto, in mandatis regularium solet apponi de beneficio per monachos vel canonicos dicti monasterii obtineri solito prouideri possit. & alibi dicitur, beneficium ecclesiasticum cū cura vel sine cura per eosdem monachos obtineri solitum &c. in mandato secularium generaliter mandatur, vt in eo est videre.

¶ Septimo in mandatis secularium dicitur, si extra Roma. curiam vacare cōtigerit &c. intendit papa de illo non mandare. in mandatis regularium non apponitur illa clausula: quia monachi extra suum monasteriū residere non debent. cap. placuit. capit. iuxta & seq. 16. q. prima. Ideo illa clausula non solet apponi. ☞ ¶ Si tamē apponeretur, non vitiat, quia superflua non vitiant. l. testamentū. C. de testa. & bonum est apponere propter resignationes quæ in curia fiunt. Hodie frequentes sunt in curiis, ita vt quidam diceret eos videri in tribus deo similes. Primo, quia vbique sunt, etiam aliquando in lupanari. Secundo, quia omnia noua sciunt, vagando sic per ciuitatem. Tertio, sunt deo similes in non peccādo, quia cum accusantur, nimis se defendunt nunquam se peccasse dicentes.

Monachi in tribus videntur deo similes

☞ ¶ Octauo, clausula in fine mandati secularium apposita, videlicet seu si dictus N. præsens non fuerit &cæ. non apponitur in mandatis regularium, quia hic semper debet esse præsens in monasterio. nam sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. cap. placuit. 2. in. 16. q. 1. Aliæ differentiæ colliguntur ex his formis, vide quæ dixi in 4. volumus. in glos. condecentiam. de collatio. supra.

¶ Notandum est quod formā sequentem posui pro regularibus, quia multa dubia quotidie vidi occurrere super illa. & sciendum est differre à proxima superiori, quia illa dirigitur duobus, ista vni. illa secularibus, hæc regularibus. illa ad secularia, hæc ad regularia. illa datur primo mandatario, ista secūdo aliæ differentiæ patent ex inspectione vtriusque formæ: & etiā in proxima glo. dixi alias differentias.

¶ Forma mandati Apostolici pro regularibus.

LEO episcopus, seruus seruorū dei. Dilecto filio N. abbati monasterii sancti N. ordinis sancti Benedicti diœcesis. N. Salutem & apostolicam benedictionem. Religionis zelus, vitæ ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis ac virtutū merita, super quibus dilectus filius N. monachus monasterii tui, apud nos fide digno cōmendatur testimonio, nos inducunt, vt sibi reddamur ad gratiā liberales. hinc est quòd nos cupientes, vt eidem. N. iuxta illius quæ per felicis recordationis Gregorium papam. IX. prædecessorem nostrum adt unc episcopum Nouionen. directa extitit, quæ incipit mandatum, & aliarum duarum illam immedi-

diate sequentium decretalium formas, de aliquo beneficio ecclesiastico, cum cura vel sine cura, per monachos dicti monasterii obtineri solito ad tuam collationem, nominationem, seu præsentationem, & aliam quācunque dispositionem, prouideri possit, ac volentes præfato. N. qui vt accepimus, ordinem ipsum expresse professus extitit, præmissorum meritorum suorum intuitu gratiā facere specialem, ipsumque N. à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; ecclesiasticis sententiis censuris & pœnis à iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectū præsentiū duntaxat consequendū, harum serie absoluētes, & absolutum fore censentes, nec nō omnia & singula beneficia ecclesiastica, cū cura, & sine cura, quæ dictus. N. etiā ex quibusuis dispensationibus, obtinet, & expectat, ac in quibus & ad quæ ius sibi quomodolibet cōpetit, quæcunque, quotcunq; & qualiacunque sint, eorūq; fructuum, redditū & prouentuū veros annuos valores, ac huiusmodi dispensationū tenores præsentibus pro expressis habētes motu proprio nō ipsius N. vel alterius pro eo. nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus. quatenus etiā si tibi pro alio de vno tantum beneficio scripserimus, qui simile mandatum, aut similē gratiam prosequatur, beneficium ecclesiasticū, cum cura, vel sine cura, per eosdē monachos obtineri solitū, etiam si prioratus, præpositura, præpositus, dignitas personatus, administratio vel officium fuerit, aut capella vel perpetua capellania fuerit, ei que cura immineat animarum dummodo electiuus, electiua, vel electiuum non existat ad tuam collationem, prouisionem, præsentationem, nominationem, seu quanuis aliā dispositionē pertinens, si quem quam vel quod post mēsem, postq̄ præsentes literæ tibi præsentatæ fuerint, extra Ro. curiā vacare contigerit, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem N. conferas & assignes, ac de illo etiam prouideas, seu eum ad illud præsentes, vel nomines, inducens eundē. N. vel procuratorem suum eius nomine in corporalē possessionē beneficii iuriūque & pertinentiarum prædictorum, & defendens inductū, ac faciens N. vel pro eo procuratorem prædictum ad beneficium huiusmodi quodcunq; fuerit (vt moris est) admitti, sibique de illius fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus. vniuersis integre respōderi, nō obstantibus cōstitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac monasterii & ordinis prædictorum iuramento confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & cōsuetudinibus cōtrariis quibuscunq;. Aut si tibi ab apostolica sit sede indultū quod ad receptionē vel prouisionē alicuius minime tenearis, quodq; de huiusmodi vel aliis beneficiis ad tuā collationē prouisionem, præsentationē nominationē seu quanuis aliā dispositionem spectantibus nulli valeat prouideri per literas apostolicas, non faciētes plenā & expressam, ac de verbo adverbum, de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ sedis. indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, perquam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet, vel diferri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, datum Romæ &c.

¶ Sed quia aliquādo vidi impetrari mandatū per seculares directum regularibus, & parum differt à forma prima supra posita, nisi quod in isto dicitur Leo &c. decretaliū formas de beneficio ecclesiastico, cū cura, vel sine cura, per clericos seculares obtineri solito, etiā si parochialis ecclesia, vel eius perpetua vicaria aut capella seu perpetua capellania fuerit, ad vestrā collationē &c. Et postea dicitur qui similē gratiam, prosequatur beneficium.

Vide quando dirigatur mādatum regularib⁹ per seculares in petratum.

ecclesiasticum cum cura, vel sine cura, per eosdē clericos obtineri solitum, etiā si parochialis ecclesia, vel eius &c. & aliæ ponuntur clausulæ, sicut in prima forma supra habetur alia ibidem vide.

¶ Nō ponitur hic forma literarū executorialiū pro regularibus quia parū differt à secularium forma. de qua supra. ideo eam missam facio.

a STatuimus quoque & ordinamus quod in regno delphinatu & comitatu prædictis, omnes & singulæ causæ, exceptis maioribus in

¶ Rubrica de causis.

Quid sit causa. ¶ Hic ponitur causa pro conflictu iudiciali, que definitur sic in cap. forus. causa de verbo. signific. Causa est materia & origo negocii nedum discussionis examine pate facta quæ dum pro ponitur, causa est: dum discutitur, iudicium, dum finitur iustitia. & dicitur à casu quo venit, vt ibi dicitur. & Lucas in l. vna. C. de senten. aduer. fis. lat. lib. 10. Et quot modis causa sumatur. tradit Alber. in dictiona. in verb. causa, & ibi, addidi. & Lanfranc. in repet. clemen. vnicæ de causa possess, Ruger. de mota, & alii in rubr. de causa possess. Soci. in repet. cap. ad audientiam. ver sic. assumo. de homicid. Et causæ dicuntur hic generaliter tam ante litem contestatam quam post. sic. in l. 2. §. si autem causæ adhuc pendentes. C. de iureiur. propter calum. dan. l. properandum. de iudic. authen. qui semel. C. quomo. & quando iudex. capi. super quæstionum. §. nos autem. de offic. deleg. & glos. in l. causas. C. de transactio. dicit causam esse quæ habet in se controuersiam, secūdum Tullium. & sic post litem contestatā, quā sequuntur Iacob. Butrig. Bald. & Sali. sed alteram opinionē tenent cōmuniter alii ibidem & Roma. consil. 412. pro habenda. Georg. Natan in repet. clment. sæpe. in princ. col. 5.

Scholares omisso medio appellare possunt.

in verbo causas. de verbo. signific. intellige tam de causa ciuili quàm criminali, cū generaliter accipiatur, licet multæ sint differentiæ inter causas ciuiles, & criminales, quas tradit pulchre Hippoly. Marsilius in sua practi. §. expedita. numer. 62. cum seque. Et intellige etiam de causis mixtis, & etiam de prophanis, & spiritualibus, vt intelligit gl. in element. 1. de re iudic. & expressa glo. in §. statuit. eod. titul. in pragmatic. Hic multa dicerem de causa, sed forte extra oleas. Itē causa quædam est principalis, & secundaria, & vtraque est duplex, scilicet vniuersalis, & particularis, alia mediata, alia immediata. Bald. in l. ex placito. quæstione prima. C. de rerum permutat. declarat Albert. brunus in tracta. de forma solen. actus in rubr. prima & de causa efficiente, formali, & finali, declarat Calder. in proœmi. Decretal. & Cristo. por. in proœmi. instit.

Quotuplex est causa.

a ¶ Statuimus.] Regula ergo hic sumitur æqua & iusta, quòd quilibet in sua prouincia & coram suo iudice est conueniendus authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. & 3. quæstio. 6. per totum. vbi in summa gl. tradit casus falletiales. & 6. q. 3. etiam per totū. Imo etiam cū cōsensu vtriusq; partis non posset per laicum iudicis laici fine domini consensu de consuetudine in Francia prorogari iurisdictio, sicut nec ex vassali cōsensu. not. in l. 1. ff. de iudic. & in capit. cæterum. de iudic. Bart. Alexand. & alii in l. prima. §. & post operis. ff. de no. oper. nūci. quod nota. in §. præterea. 2. de prohib. feud. aliena. per Federic. Bald. in cap. de causis col 4. in fi. de offic. deleg. & col. 7. vbi dicit iudiciū esse speciem alienationis per nota. in l. ait prætor. ff. de iure deliber. facit tex. in c. significantibus de off. dele. Et quia iurisdictiones in Francia sunt patrimoniales. Bened. in

Laicus nō prorogat iurisdictionē sine domini cō sensu.

iure expreſſe denominatis, apud illos iudices in partibus qui de iure aut cōſuetudine præſcripta vel priuilegio illarum cognitionem habent, terminari & finiri debeant.

repet.c.Raynut.in verbo duas.de teſt.& in bonis noſtris.Egid.bellamera conſil.42.dominus. col. 3. ideo domini intereſt ne ſuum patrimonium minuatur: eo petit cũ ſuo ſubdito remiſſionem fieri ad ſuam iuriſdictionem.Maſſur.in rubr. de remiſſio. in princ. & ita vidi ſeruari. & iuriſdictiones ſunt ita hodie in patrimonio noſtro ſicut aſinus in patrimonio Ruſtici,& venduntur & transferuntur de vno in alterum teſte petro.Iacobi in ſua practi.rub.de ſucceſſ.o.regni franciæ in fi. Quid de clericis, plene diſcutit gloſ.in verbo.tiniantur.eod. titu.in pragmat.Et de multiplici prorogatione tradunt docto.in c.P.& g.de off.de leg.quæ parum vſu venit in Francia.ideo eam miſſam facio.

¶Ratio tex.eſt, ne tollatur ſeu minuatur ordinariorum iuriſdictio,quia ordo confunditur quando vnicuiq; ſua iuriſdictio non ſeruatur.cap.peruenit.11.q.1. Secundo inhumanum eſt antractus litis immodicos pro parua cauſa in longinqua patria facere, ac pauperes opprimere,& teſtes ac inſtruméta quæ in prouincia quis habet, alio perducere.l.2. C.vbi de ratiociniis.& aliæ rationes aſſignátur eod.titu.in pragma. Intellige iſtum tex.tam de cauſis eccleſiaſticis quã aliis cũ hic textus ſit conditus tam à papa quam à rege, & cauſæ eccleſiaſticæ dicuntur quædam criminales,vt cauſa hæreſis.c.ad abolendam de hæreti.& aliæ de quibus per docto. in cle. diſpendioſam.de iud. Aliæ cauſæ eccleſiaſticæ ſunt cauſæ articulorum fidei,cauſæ ſacramentorum, & decimarũ, de quibus cōſuluit Egid.bella mera. conſil. 40. factum eſt tale. colum.7.verſi.quatuor.& docto.in cap.cum ſit generale de foro competen.Siue ſint aliæ cauſæ eccleſiaſticæ ciuiles,de quibus in cap. ſuper prudentia.14.q.2.& ſic cauſæ eccleſiaſticæ corá iudicibus eccleſiaſticis regni decidentur.& agent laici coram ſuis iudicibus eodem modo.Ita vult dicere text.Simile fere priuilegium conceſſit Leo decimus.archiduci Auſtriæ: videlicet ne in prima litis inſtancia ſubditi ſui extra patriam cōueniri poſſint.ego vidi bullá ſub data anni.1513. tertio nonas iulii.Idē priuilegium à rege tamē habent ciues mōtiſpeſſulani.

Cauſæ eccleſiaſticæ quæ dicantur.

¶Fallit in cauſis maioribus in iure expreſſe deſcriptis,& ſedi apoſtolicæ reſeruatis,quas enumerat gloſ.& doct.in cap.quod tranſlationem.de off.leg.glo.in c.ſicut vnire.de exceſ.prælа.c.vno.de clerico ægrotá.in.6. c.1. de tranſl.epiſcopi. 89. cauſas refert Specul. in titu.de lega.§.nunc oſtendendũ.de vnione etiam extra epiſcopatus,quòd papa poſſit cognoſcere, tradit Guido papæ in deciſio. Delphin.quæſt.103.pragma.&c. Quod non ſeruatur in hoc regno, quia vidi iudices in partibus cognoſcere in poſſeſſorio.

Iudices de vnione in Francia cognoſcunt.

¶Secundo fallit quando ex priuilegio aliqs poſſet cognoſcere, vt dicit hic tex.quia non derogatur ſed approbatur hic iuriſdictio habita ex priuilegio, vt in.c.1.de priuileg.in 6.

¶Ideo infertur quòd priuilegiati vt conueniant coram dominis requeſtarum. pariſiis exiſten.ſuos debitores quod poſſunt conuenire eos etiam ſi ſint extra reſſortum, vt ſunt doctores regétes facultatis decretorum Pariſien.& aduocati ſupræmæ curiæ,ac alii priuilegiati poterũt nō obſtante hoc edicto ibidē cōuenire,q̃uis ſint extra prouinciá & etiá ſcholaſtici in reſſortu corá ſuis cōſeruatoribus Guido papæ in deciſi. Delp.q.18. in cauſa.citat.D.Probus in additi.ad Io.monach.in c.2.de reſcrip.alia pulchra dicit glo. pragm. ſanctio. ad quam eſt recurrendum, ne ſuam operam mihi adſcribam.

Doctores regentes in facultate decretorũ corá dominis requeſtarum ſuos cōuenire poſſũt debitores.

nouit de iudic. & supra titu. proximo dixi. Si tamen immediate superior non posset haberi, & impedimentum sit modico tempore duraturū, expectandus est, argu. l. si longius. ff. de iudic. Alias poterit prosequi lis coram superiore impediti. l. penult. ff. de vacatio. munerū. Bart. in. l. 1. §. si quis. col. vlti. ff. de appella. Perus. in rub. de appella. col. penulti. in 4. quæst. Requiritur tamē ad minimū vna requisitio iudici facta arg. l. titia seio. §. vsuras. ff. de leg. 2. glo. in verbo requisierint. in clemen. 1. de hæret. & in. l. mora. ff. de vsur. vbi Bar. dicit, ad hoc vt non dicatur stetisse per partem, sed per iudicem, sufficit quòd semel iudex fuerit requisitus de expeditione causæ. Alexand. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de operis noui nūcia. Idem tenet Imol. in. d. §. vsuras. dicens tutius esse quod sæpius fiat requisitio. per capit. primum de supplē. negli. prælat. & ibi est singularis casus, q̄ quādo alicuius inferior vult cōstituere superiorem in mora, tres interpellationes requiruntur. & hoc etiam tenuit Anthonius in cap. plerunque. in fin. de rescript. & in ca. dilecto. col. 2. de appel. glo. in clemen. 2. §. si vero in verbo recusauerint. de sepult. Feli. in c. ex literis. colum. 5. de consti. Et ista est cōmunis, teste Antonio Bauer. in suo tract. de mora. 1. parte. colum. 2. intellige, nisi in prima interpellatiōe recusaret, tūc vna sufficit, alias contra. per glo. in dicto verbo recusauerint. & Alexā. cōsi. 81. stantibus verbis. in 4.

Quot requisitiones requirātur.

¶Rubrica.

¶De friuolis appellationibus.

Alias de frustratoriis appellationibus.

¶Rub. de friuolis appellationibus.

ET ne sub vmbra appellationum quæ nimium & nonnunquā friuole interponi consueuerunt, atque etiā i eadem instantia ad prorogationem litium sępe multiplicati, in iuris vexatiōibus materia præbeatur, Volumus quod si quis offensus, coram suo iudice iustitiæ cōplementū habere non possit, ad immediatum superiorē per appellationem recursum habeat, Nec ad aliquem superiorem, etiam ad nos & successores nostros, vel sedem prædictā, omisso medio. Nec a grauamine in quacūque instātia, ante diffinitiuā sentētiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in diffinitiua reparare nequiret, & eo casu non nisi ad immediatum superiorem liceat appellari.

¶Friuola appellatio dicitur vana & inanis Archi. per illum tex. in c. cum appellationibus. de appel. in 6. allegatur .l. quisquis. C. de rescinden. vend. Etiā potest dici friuola illa, quæ sine grauamine est interposita. no. in c. vt debitus. de appella.

¶Exceptiones friuolæ sunt leues, & nullius momenti, vt declaro in arbore exceptionum in fine.

¶Friuolæ excusationes, sunt vanæ & futiles. c. veniens de accusatio.

a ¶ET NE sub vmbra.] Hic tex. vsq; ad finē tres habet partes prout tria dicta ponit. diuersa. secunda ibi, si q̄s vero. tertia ibi, statuimus. hæc prima pars quatuor habet partes. In prima ponitur constitutionis ratio. In secunda, constitutio. In tertia, aliud dictum. In quarta aliud. secunda ibi. volumus. tertia ibi, nec ad aliquē. quarta ibi, nec à grauamine. Et hæc vltima pars tres particulas habet. secunda ibi, nisi. tertia ibi, & eo casu &c.

¶Prima regula ex hoc tex. elicitur, videlicet quod quando aliquis non potest habere iustitiæ complementū à suo iudice appellare potest ad immediatum superiorem intellige tā in clericis. quam in laicis, cum hæc constitutio sit condita à papa & à rege, qui iurisdictionem in vtrisque habent, vt dicitur in c.

volu.per.l.ex consensu.§.fin.ff.de appella.Et quòd opus sit requisitione est tex.in.l.1.§.magistratibus.ff.de magist.couenien.& ibi pulchre Bal.Imo requisitio facta antecessori,nō prodesset coram successore,vt posset appellare, sicut hic dicitur:sed oportet coram eo instare, & acta producere, vt dicitur in.l.mortuo.& in.l.si eum hominem.ff.de fideiuss.&.l.proponebatur.ff.de iudic.facit.l.si iudex.ibidē.& eum requirere, vt causam expediat,& partem aduersam cite.l.edictum.ff.de iudi.

¶ Nota quòd iudex vel magistratus negligens circa ea quæ sibi incumbūt, tenetur ad interesse.l.4.§.in eum.& ibi docto.ff.de damno infect.l.diuus.in fi.de off.præsi.plene Paris de puteo in tract.de syndica.in verbo.cōtra magistratum.folio.177.in paruo volum. & potest ab officio deponi.glo.in ca.dictum.81.dist.inct.& nota.in cap.grandi.de supplē.negligen.prælat.in.6.Intellige vt per Aret. in cap.illa.colum.1.de accusa.dixi abunde in ordin.reg.

¶ Item sumendo,argumentum à contrario, patet quòd si quis possit habere complementum à suo iudice,superior nō debet inhibere inferiori,ne sua iurisdictione vtatur. Archi. in ca.de persona.11.quæst.1.quia ordo cōfunditur &c. cap.peruenit.ibidē.nisi causa esset deuoluta ad superiorem per viā nullitatis,vel appellationis,vel per restitutionē in integrū.l.si causa cognita.C.de transact.Bal.in.l.1.colum.3.ff.de offi.consul.&.l.1.C.quomodo & quādo iud.vbi limitat,quando inferior haberet iurisdictionē ab illo superiore, quia tunc poterit inferior superiori inhibere, & causam ad se euocare.Bald.in.l. eleganter.§.si quis post in fine.ff.de cond.indeb.Iacobi.in tract de feud. in verbo vicarius colū.2. De hac materia euocationis fusius quam quiuis alius dixi in repet.l. quod iussit.nota.2.ff.de re iudic.

Omisso medio ¶ Secunda regula est,quod ad papam vel regem nō potest omisso medio appellari.de imperatore est tex.in l.imperatores.ff.de appellati.ad papam olim semper poterat appellari. nō licet appella tefallit ut hic. cap.dilecti filii de appellatio. cap. ad Romanam.2.quæstio.6. Hodie vult iure communi vti hic:& si omisso medio fuerit appellatum, debet ille ad iudicem mediatum remittere. Fallit in curia parlamenti, quæ ex causa poterit causam retinere,per legem regni rub.des appellations.art.1.quæ est inordinatio.Caroli septimi.art.9.& ibi dixi.probatur in ca.vt debitus.de appella.

¶ Fallit quādo superior simul cum inferiore de causa cognoscerent, tunc ad superiorem omisso illo medio, qui iā cognouit, appellari posset,vt si archidiaconus & episcopus simul cognoscerēt,appellabitur ad archiepiscopū, arg.c.si à sublegato.de off.deleg.in 6.cap.super quæstionū.§.si vero.illo titu.Bar.& Imo. in d.l.1.§.si qs.ff.eo. quos sequitur etiā Petrus.in rub.huius titu.q.v.

¶ Secundo fallit quando iudex ad quem gradatim deuoluitur appellatio, esset in loco pestifero,vbi non redderetur ius, tunc omisso medio appellatio non est respuenda. Bart.in d.§.si quis.& in.l.vbi absunt.ff.de tutor.& cura.dat.ab his.Panormitanus.& Felin.in rub. de appella.per text.in capit.si is cui.& capit. si à sublegato.de offic. delega. in.6. Refert & sequitur de Ripa in tractatu de peste.fol. 53.in 6.pestis priuil. iudiciali. esset tamen in practica difficile obtinere.

¶ Tertio fallit in secularibus qui ad papam, regem, vel curiam supremam pro locis vbi degunt appellare poterūt hoc textu non obstante,& hoc probatur in authen.habita.C. ne filius pro patre. vbi dixi inter priuilegia scholarium postquam imperator ex officio offert seipsum eisdem,ibi,speciali quadam dilectione eos ab omni iniuria defendamus.& ita tenet Bal.ibi.

¶ Quarto,fallit quādo immediatus superior esset suspectus vel recusatus.Ioā.And.in ca. Romana.de appella.Archi.in cap.anteriorū 2.quæst.6.

¶Quinto, non procedit quando pars appellasset omisso medio, & altera pars non opposuisset, per text. in dicta. l. imperatores. ff. de appella.

¶ Sexto, limitatur quando iudex medius esset inhabilis, vtpote hæreticus vel excommunicatus. glosa. & doct. in cap. is cui. de offic. delegat. in 6. refert Socin. vbi tradit. 14. casus in quibus licet omisso medio appellare. in tract. fallen. reg. 23. appellatio. Perus. in cap. Romana. §. ab archidiaconis. de appel. in 6. vbi ponit. 12. casus. & Præposit. in cap. dilecti filii. 2. colum. 3. & sequent. illo titulo. vbi Perus. & Decius plene. vide gl. in verbo medio. eodem titul. in pragma. sanct. & Do. Ruzeum in sexto priuilegio tracta. archipræsulum. Et nota quòd vbi quis appellat simpliciter & omisso medio, postea releuat in parlamento non obstantibus attentatis remitti debet ad iudicem immediatum, quia attentata non sunt in cōtemptum curiæ facta. sic fuit decisum per senatum teste Aufre. in stylo parlamen: in. 4. parte arresto. 180. item nota quod vbi. Et sic non reuocabuntur attentata per curiam, vt not. in cap. non solum. de appella. in 6.

Nō. quādo nō reuocantur attē. tata.

¶ Tertia regula est quòd ab interlocutoria non potest appellari, & hoc est statutum vt breuius lites termrnentur, & vt parcatur laboribus & expensis partiū. not. in. l. properandū C. de iudic. Imo sic appellans iure codicis in quinquaginta libris argenti puniebatur. l. 2. C. de episcopa. audien. Et hoc etiā est statutum in reg. cancellariæ. 35.

Ab interlocutoria nō appellatur.

¶ Fallit quando grauamen non posset in definitiua reparari, vt hic: & tunc ad proximū superiorem appellabitur, vt supra dictum ex titit. Et istud probatur per text. in. l. 2. ff. de appella. recipien. Quia melius est in tempore occurrere, quàm post exitum vindicare. l. prima. C. quando lice. vnicuique sine iudi. se vindi. alias posset dici isti, sera prece subuenire tibi desideras, textus in. l. 2. C. de iur. & fas. & ignoran.

¶ Etiam fallit in scholasticis, qui a quolibet grauamine possunt appellare. text. in dicta authen. habita ibi, ab omni iniuria. Alios casus tradit specula. & ibi Ioan. And. in additio. in. 2. parte in titu. de appel. Præposit. vero in cap. vt debitus. colum. 18. de appella. dicit. 12. necessaria in appella. ab interlocutoria. Primum quòd causa grauaminis subsit de præsenti. per textum ibi. Secundum, quòd causa sit legitima, & rationabilis. capit. cum speciali. de appel. Tertium quòd causa sit vera c. cū causam. de appel. Quartū quòd causa sit nominatim expressa. c. 1. illo titu. lib. 6. & cle. appellāti. ibidē. Quintū, quòd in scriptis fiat appellatio. d. c. 1. Sextū, ꝙ apostoli petantur. c. ab eo. illo tit. in 6. cle. 2. eo. tit. Septimū quòd pars appellās seu eius procurator sit instructus, vt in d. c. 1. probatur in fi. Octauum quòd infra decem dies interponatur à die illati grauaminis, à die quo sciuit. c. concertationi. de appel. in. 6. Nonum, quod intra annū fiat prosecutio, vel ex causa biennium. c. Romana. & c. ex ratione. eo. titul. Decimum quod in præsentia iudicis a quo interponatur. c. suggestū. & c. si. eo. titu. ibi alia licet videre. Et per Guido papæ in decisio. Delphina. q. 75. sed circa. & decē necessaria ad hoc vt valeat appellatio ante sententiā definitiuā, ponit Specul. in. 3. parte. rubr. de appella. §. primo. quem sequitur Rom. consi. 501. vt declarationem. colum. 1. vide. Præpositum in c. super eo. 2. colū. 2. de appellationi. Petrum de Ferra. in sua practic. in forma appellatio. ab interlocutoria. & hodie parum seruatur ista decisio. Ad quæ deberent curiæ supremæ aduertere. Ego ipse vidi quendam procuratorem rixosum in vna causa sexaginta solidorum ad senatū vel ad alios iudices septuagesies & vltra appellasse, & causam coram iudicibus secularibus agitatam viginti annis protelasse, & ideo super his sanctæ fuerunt nuper factæ contra hos fugitiuos & rixosos ordinationes per senatū. taxit deus. vt perpetuo obseruentur.

Scholastici à quolibet grauamine appellāt.

Ordinationes cōtra appelantes & fugitiuos factæ institutæ fuerunt.

b ¶ ✠ Si quis vero.] Diuiditur in sex partes in prima traditur regula, in secunda duæ exceptiones, in tertia exceptionis declaratio in quarta quomodo debeat cōstare de metu, aut iustitiæ denegatiōe, in quinta irritat processus cōtra prædicta attentatos, in vltima excipit sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, & alios omnes officiales curiæ Romanæ actu officiū exercētes. 2. est ibi, nisi propter. 3. ibi, & tūc committi. 4. ibi, quæ etiā. 5. ibi, processus. 6 ibi sanctæ vero.

¶ Quāuis iste textus loquatur in subiecto immediate sedi apostolicæ, tamē idem in hoc regno in alio quocunque appellante ad papā, vt causa debeat in partibus committi & si contrarium fiat ad senatū appellatur tanquam ab abusu, & condemnatur pars in expensis damnis, & interesse, q̄uis per prag in expensis tātum. & si nō appelletur ad senatum, poterit iudex appellationis etiā cōdemnare. per clemē. 1. de rescript. ☞ Ista decisio probatur in. l. cū post sententiam. C. de appella. & in papa hoc expresse tradit Ancha. in cap. ad audientiam in primo. nota. 1. de eccle. ædificād. vbi dicit quòd si causa est parua nō debet papa de illa ad eum deuoluta per appellationē cognoscere in curia propter difficultaté itineris, & magnitudinem expensarum. facit. l. 2. ff. si quis cautio. & hic est decisum. ☜

Causa per papā cōmitti debet iu frantia.

¶ Intellige quòd debet causa committi iuxta cap. statutum ✠ 1. & ✠ sequent. de rescript. in 6. Felin. in cap. nōnulli. colum. 29. cum sequen. versi. collige. de rescrip. vbi plenissime nisi in casu cap. fina. de rerum permuta. vbi Panormita. derogatur tamē in hoc illi. c. statutum ✠ cum vero. quia non probatur metus aut denegatio iustitiæ per iuramentum, sicut ibi, sed debet probari legitime, vt patet in vers. quæ etiā de illis, etiā legitime alias quā per iuramētum coram iudicibus à sede apostolica deputandis constare debeat, an possit contrarium probari, si vna pars probauerit metū, aut denegationem instítiæ, vide per Aufre. I decisio. Tholo. q. 236.

b ¶ Si quis vero immediate subiectus sedi apostolicæ, ad eandem sedem duxerit appellandum, causa committatur in partibus per rescriptum, vsque ad finem litis, videlicet vsque ad tertiam sententiam couformem inclusiue, si ab illis appellari contigerit. Nisi propter defectū denegatę iustitię, aut iustum metū. Et tunc cōmitti debeat in partibus cōuicinis, & cū causarū expressione. Quæ etiá de illis, etiá legitime alias quá per iuramentū, corā iudicibus a sede apostolica deputandis cōstare debeat. Processus autē cōtra præmissa attētatos, nullos & irritos esse volumus, ac rescripta cōtra pręmissa impetrantes, in expensis damnis & interesse condemnari debere decernimus atq; declaramus. Sanctæ vero Romanæ ecclesiæ cardinales, qui pro vniuersali ecclesia continue laborant, nec nō dictæ sedis officiales, officia sua actu exer[illegible]entes, sub præsenti decreto non intendimus cōprehendi.

c ✠ ¶ Statuimus etiam & ordinamus quòd iudices causas quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tempore pendentes, sub pœna excommunicationis & priuatiōis beneficiorum

c ¶ ✠ Statuimus.] Tria dicta ponit, primo præcipit iudicibus causas intra biennium terminare. Secundo punit partes fugientes. ibi, pars vero. Tertio restringit appellare volentes. ibi. ab interlocutoriis.

¶ Iustæ & sanctæ. hic vltra pragmaticā statuitur, ne lites sint immortales, vt iudices eas intra biennium debeant terminare. & vtinā

Causæ intra biennū finiri debent.

obseruaretur ram in iudicibus ecclesiasticis quàm secularibus, & sic declarantur & limitantur tam iura ciuilia quàm canonica. Primo lex properādum. C. de iud. vbi de iure ciuili in ciuilibus instantia peribat triēnio. In criminalibus vero biennio. l. vna. C. vt causæ criminales. nisi in quatuor casibus traditis per Socin. in tracta. fallen. regula. 182. De iure vero canonico non peribat instantia, capit. venerabilis. secundum vnum intellectum de iud. c. tū ex literis. de in integ. resti. c. cum olim. §. iudices. de priuileg.

¶ Hodie tamē hic statuitur tempus duorū annorum, quia cessat causa, quare olim nō peribat instātia in foro ecclesiastico, nā in eo pro quolibet grauamine appellare licebat. cap. super eo. 2. de appella. sed de iure ciuili. non. l. 2. C. de episco. audien.

¶ Sed cum hodie non liceat appellare, vt supra visum est, ab interlocutoria non inferente grauamen irreparabile in diffinitiua, ideo causa citius terminari poterit. Et ideo biennium statuitur hic tam in ciuilibus quàm in criminalibus. & quando iudex non posset eā intra biennium terminare, quid debeat agere, satis superque explicatur. in. l. properandū C. de iudi. In curiis ecclesiasticis supradicta procedunt. nam in curiis secularibus, si causam quis non prosequatur per annum, est interrupta, ita quod sententia lata post interruptionem est nulla l. scire. §. consequens. ff. de excusa. tutor. & l. si iudex. de iudic. l. cū non ex eo. C. quando prouocar. non est neces. Fe-

In curiis laicorū interrumpitur causa per ānū si non fuerit prosecuta.

per eos obtentorum, eo ipso incurrenda, infra biennium terminare debeant. Pars vero diffugiens, & expeditionem ipsius causæ malitiosæ impediens, grauissime per eosdem iudices mulctetur etiam vsque ad priuationem iuris in huiusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit, super quo eorum conscientias oneramus. Ab interlocutorijs autem secundo, a definitiuis vero tertio prouocare non licere decernimus, sed volumus secundam sententiam interlocutoriam conformem & tertiam definitiuam, etiam conformē (omni mora cessante) executioni debitæ demandari debere, quacunque appellatione interposita non obstante.

linus in cap. de causis. colum. penulti. de offi. deleg. Ideo necesse habet quis (si illā causam interruptam vult prosequi) impetrare literas à cancellaria, quod nō obstante interruptione in causa procedatur, sicut ante interruptionem. ita expresse tenet D. Boe. in. §. 23. de iurisdi. omni. iudi. in consuet. Bitur. & sine illis literis iudex pronunciabit instantiam esse peremptam & partem in expensis condemnabit. l. properandum. §. 1. C. de iudic. & l. 1. vt intra certum tempus. l. si præses. & ibi Barth. & alii. C. quomo. & quando. iu.

¶ Quæro an perempta instantia duret effectus malæfidei, sic quod litis cōtestatio inducat malam fidem quo ad fructus, & omnes alios effectus? Butrius Panormitanus. & cæteri in dicto c. illud. colum. vltim. de præscript. tenent quod non duret, nisi quo ad interruptionem præscriptionis, & perpetuationem actionis. sed litis contestatio sola nō inducit veram malam fidem, sed præsumptā tantum, vbi non constat de iure agentis. & ista fuit opinio glos. singu. in. l. 2. C. de fruct. & litium expensis. quam glo. sequitur ibi Salicæ. per multa allegata per eum, tū maxime quia perempta instantia, pereunt acta. l. cum lite. ff. iudic. solui. & sic omnis causa ab eis, cum isti effectus non sint in esse producti, & separabiles à sua causa: & vbi reperitur contrarium, vt est in præscriptionis interruptione, & perpetuatione actionis, illud non est trahendum ad omnes, imo casus exceptus firmat regulam in non exceptis. l. 1 ff de reg.

Effectus malæ fidei an perempta instantia duret.

iur. licet Bar. in dicta .l.2. contrariũ teneat, cu ius dictũ non obstat, quia si (vt præsupponitur) possessor est bonæ fidei, quomodo est possibile quod sola litis contestatio, per quã non apparet aliquid quod scientiã rei alienæ habeat, inducere faciat eũ plenè & perfecte malæ fidei possessorẽ esse: non video, sed extunc datur indiciũ perueniendi ad notitiam ex probabilibus factis, & lata sentẽtia declaratoria rei alienæ habet tunc plenam notitiã, & hæc notitia trahitur retro ad tempus sui initii, & sic ad tempus litis cõtestatæ. Et ex hoc apparet, quòd effectus sciẽtiæ rei alienæ, non fuit statim per litis contestationem consummatus, & perfectus. Et sic non est vera ratio Bart. secundũ Salicet. ibi, & contra Barto. tenuit Ioan. Francisc. Balb. in tracta. de præscrip. in .3. parte .6. partis prin. quæstione secũda. col. 48. ✠ quia nemo cogitur ius suum indefensum dimittere. l. illud. ff. de petitio. hæred. Curtius in .l.2. nu. 82. C. de edẽdo. ✠ Et quod fructus non debeant restitui à die peremptæ instãtiæ vsq; ad nouam litis cõtestationem, iudicauit senatus Paris. hoc anno. 1536. die .8. Febr. per .l. fina. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno.

Semel & iter um tantum appella tur ab .interlocutoria. ¶ Vltimo, ex hoc text. patet, quod à sententia interlocutoria non licet nisi secundo appellare: & si fuerit confirmata, poterit executioni demandari, quãuis de iure tres sententiæ conformes etiã interlocutoriæ requirerentur, vt habetur in cle. 1. de re iudic. Et idẽ erat statutũ in prag. & regula cancel. 35. vbi pœna viginti florenorum auri punitur tertio appellans ab interlocutoria, vel quarto à definitiua. Et quinquaginta differentias inter interlocutoriã & definitiuam, & alia multa de his sententiis dixi in repet. l. quod iussit. ff. de re iudica. Et hic textus loquẽs de interlocutoria, non habet locũ in interlocutoria habente vim definitiuæ, vt erat expressum in prag. eo. tit. vbi in reliquis sufficient glos. ibidem descriptæ. poterit tamẽ postea nullitatem (vt. d. cle. 1. de re iudi.) allegare, nisi in decem casibus traditis ibi per Barb. in .2. no. Nec tertio posset etiam allegare nullitatem Ioan. Fab. in §. appellantur. instit. de excepti. nec hodie vltra bis per istũ tex. Intellige nõ posse tertio prouocare ab eodẽ grauamine, secus si à diuersis, quia quoties grauatur, toties quis potest appellare ca. quoties. 2. quæst. 6. & in eisdẽ capitulis. secus in diuersis. Alex. consil. 77. in causa. in secundo volumine. Intellige tamen vt supra dictum est in princip. huius text.

¶ Quantum ad definitiuam, iste articulus cõtinet ius commune, vt patet in rubrica. C. ne liceat in vna eademque causa tertio prouocare. ✠ & si prima sententia fuerit lata & postea fuerit appellatũ, & fuerit appellatio deserta, & alia postea sententia fuerit prolata ab ista prolatione desertionis dico debere demandari executioni quia pronunciatio super appellatione à diffinitiua est diffinitiua de qua loquitur hic text. glos. in verbo non habente eod. titul. in pragmatica. Guido in decisio delphi. quæst. 11. dixi in repet. l. quod iussit in præfa. nu. 52. ff. de re iudic. & ita fuit prolatum arrestum in magna camera hoc an 1537. die 25. februarii. ✠ Vide tamen octo casus per Præposit. & alios in ca. sua. colum. 8. & sequent. in glos. tertio appellare. de appella. in quibus licet tertio prouocare. Soci. in tractatu fallen. regula. 328. prouocare. & vltra statutum est in stylo parlamenti in. 7. parte rub. de fide instrumen. ordina. 3. sic, vt à magnis anfractibus & infra ordinatum est quod de processibus qui de cætero fiẽt in curiis prædictis, vbi non erit quæstio nisi de tribus libris Turonen. soluendis semel, & infra qui summarie sunt vacuandi, non recipietur nisi prima appellatio ad iudicem regium proximiorẽ, ad quem pertinebit processum in prima figura absque grossatione fieri asportari. alia addidi in rubric. C. ne lice. tert. prouo. Nota quando vna tantũ appellatio recipiatur.

RVB. De pacifici.possesso.

☞ a ¶ Inquirāt.] Hæc inquisitio & declaratio nō possunt fieri parte non citata, secus si papa mandaret informari, & postea papæ referri. Calder.cons.4.papa in rub.de dila.

b ¶ Intrusus.] Quis dicatur text.in capit. relatū de iure patro. dicit esse illū, qui non intrat per ostium: itē qui nec re nec nomine nec communi opiniōe est prælatus, vel beneficiatus, & tamē possidet vel quasi, proprie dicitur intrusus. Bal.in c.nisi. col.1.de renuncia.vide Domi. & Præposi.in ca.propter.19.dist.Fel.i c.in nostra de rescri. & in ca. veniēs de accusa. vbi tradunt octo modis quem posse intrusum dici. vide alia in tracta.de pacifi.posse. infra, & in reliquis puto glo.pragma.sanct. sufficere.cum his quæ scripsi in tract. de pacifi.posse. ☜

RVB. DE Publicis concubinariis.

Clerici non debent nubere meretricibus ¶ INTER opera charitatis, computatur nubere cōcubinis & meretricibus publicis capit. inter opera. de sponsa. sed hoc exerceant laici, clerici vero prohibentur nubere meretricibus. Leuiti.21.c. vbi de sacerdote loquēs, dicit, sordidā atq; meretricē non accipiet vxorē, sed puellā virginem de populo suo.ca.maritum.33. dist.& ibi glo.& c.si quis.34.dist.vide tex.in c.fi.32. quæst.1. & sic multo fortius. prohibetur illis habere concubinā.ca.nemo. 32.q.4. vbi dicitur, nulli licet scire mulierem præter vxorem. Ideoque coniugii datum est tibi ius, ne in laqueum diaboli incidas, & cum muliere aliena delinquas.cap. audire.34.distinct. Et quanuis de iure ciuili licitum esset habere concubinam cuiuscunque ætatis, nisi minor duodecim annis esset.l.1.in fine, & per totum. ff.de concub.requirebantur tamen multa antequam diceretur concubina, quæ tradunt glos. & docto. in §.fin. de nupt.institut. & in §. quibus, de hæred.quæ ab intesta. deferun. Lucas de penna in.l. si coartalis.colum. secun.C.de C coarta. libr.12.

¶ Hic vero intelligimus concubinam, quamlibet mulierem habitantē cum clerico vel laico, & actiones & passiones suas illi communicantem. glos. in verbo concubina. eodem titul. in pragma. Quæ dicatur cōcubina.

¶ De pacificis possessoribus.

STatuimus quoque quod quicunque, dummodo nō sit violentus, sed habens coloratum titulum pacifice, & sine lite prælaturam, dignitatem, personatum, & administrationem vel officium, seu quodcunque beneficium ecclesiasticum triennio proximo hactenus, vel pro tempore possederit, seu possidebit in petitorio vel possessorio à quo quam etiam ratione iuris nouiter reperti molestari nequeat, præterquam prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennen. intimari debeat. lis autem hoc casu quo ad futuras controuersias intelligatur si ad executionem citationis, iuris que sui in iudicio, vel exhibitionem, aut terminorum omnium obseruationem processum fuerit. Monemus etiam ordinarios, vt diligenter a inquirant, nequis sine titulo beneficium possideat, & si quem beneficium sine titulo possidere repererint. declarent illi ius non competere, cuiusuis temporis detentione non obstāte, de ipsoque beneficio possit illi, dummodo non sit b intrusus, vel violentus, aut alias indignus vel alteri idoneo, ꝓuideri.

a ¶ Et in super.] Hic titu. octo habet partes. Prima punit publicos concubinarios. Secū da ibi, quod si ii, punit superiores clericorum negligentes imponere pœnam cōcubinariis clericis, & prouidet quid agendum. In. 3. ibi, publici, declarat qui dicantur publici con cubinarii. 4. ibi, quia vero, prohibet iudici bus ecclesiasticis quæ stus pecuniarios a cō cubinariis recipere. quòd si receperint, du pli pœnam imponit. 5 ibi, ipsas autem, præci pit prælatis ipsas con cubinas à suis subdi tis arcere, & filios cō cubinariorum extra domum patris con cubinarii habitare. 6. ibi, iubemus, iubet in synodis & capitulis ista publicari. & omnes subditos moneri ad dimittendum concubinas. 7. ibi, iniungimus &c. iniungit secularibus ne impediant præ latos super concubinatu clericorum proce dentes. vlti. ibi, & cum omne &c. monet om nes laicos tam coniugatos quàm alios, ut ab stineant à concubinatu. hæc est huius tituli summa.

¶ De publicis concubinariis.

ET insuper statuimus, quod quicū que clericus, cuiuscū. p conditiōis, status religionis, dignitatis etiā si pontificalis vel alterius præeminen tiæ fuerit, qui præsentium notitiam, quam habere præsumat post duos mē ses post earundē præsentium publica tionē, in ecclesijs cathedralibus factam quam ipsi diœcesani omnino facere te neātur postquam præsentes ad eorum notitiam peruenerint, fuerit publicus concubinarius, à perceptiōe fructuum

Vide pœnas cōcubinario rū trigin ta hic descriptas.

¶ Prima ergo pœna publici concubinarii est vt suspensus sit à perceptione fructuum om nium beneficiorum quæ obtinet per tres mē ses, qui fructus debent conuerti in fabricam vel in aliam ecclesiæ euidentē vtilitatē. Est etiam de iure suspēsus ab officio. c. fi. 33. dist. Et an sine monitione, declarat Pan. in c. ve stra. de cohabi. cleri. & præpo. in c. nullus. 32 dist. & c. sequent. vbi ipso iure dicunt eū sus pensum, nec requiri sententiā etiam decla ratoriam, si sit notorius. & ita tex. hic nō re quirit monitionem.

¶ Secunda pœna est ibi, necnon, quòd debet moneri per episcopum vt cōcubinam dimit tat: quam si non dimiserit, vel eam seu aliam reassumpserit, priuari debet omnibus suis be neficiis, etiam extra episcopatū existentibus postq̄ hic tex. generaliter dicit de omnibus. ita tenet gl. in verbo omnibus. in pragmat. eod. titu. Et sic limita tur. cap. si compromis sarius. de electi. in 6. Imo aliquādo ex qui busdam constitutio nibus synodalibus pri uatur ipso facto. An cha. consi. 65. pro cla riori. colū. 1. sed quòd de iure debeat priuari est text. in ca. ex parte A. de testi. Erat tamē in arbitrio plati prius monere, vel priuare, vel suspēdere, p tex. & ibi Imol. in c. sicut. & c. si autem. de coha. cleri. & mulier. hoc intel lige quando erat notorius. pro simplici autē fornicatione occulta, licet olim posset priua ri. ca. presbyter. 82. dist. tamen hodie nō. nam fere omnes priuarentur. argu. glo. in ca. quia sanctitas. 50. dist. glos. in c. Maximianus. 81. dist. & c. lator. 2. quæst. 7. sequitur Corset. in sing. incipien. fornicatio. Et Barba. consi. 13. à loue, col. vlti. 3. vol. non tamen possunt cō pelli ad abiurandū concubinā, quia posset se qui periuriū. c. clericos. & ibi etiā Panor. de coha. cleri.

¶ Tertia pœna, q̄ anteq̄ dispensatum sit cū eis, non possunt obtinere honores, dignita tes, beneficia, nec officia, quia sunt infames. c. infames. 6. q. 1. ☞ Imo si aute dispensatio nem à sede apostolica obtentam celebraue rint, efficiuntur irregulares, & suū beneficiū poterit impetrari, teste Archi. in cap. præter ☞ ad hoc. colū. penult. 32. dist in. sequitur Al phons. Thostatus in tract. cōtra clericos cō

cubina.cōclu.3. quia à iure cōcubinarius est suspēsus, vt supra dixi, & suspensus celebrās efficitur irregularis, per tex. in c.is cui.de sen ten.excōmunica.in 6.

¶ Quarta, quòd hiccōcubinarius perseuerās in crimine, si fructus beneficii receperit, te netur illos in cōscien tia restituere, qa nec iuste pcepit, nec suos fecit. Inno in c.sicut. de coha.cleri. Præpo. in c.præter.32.distin. ctiōe. Nam bene ficiū datur proter offi cium.c.fi.de rescri.in 6. qui non potest seruire ex sua culpa, nō po test ecclesiæ fructus recipere.c. cū secundū, & ibi, not. de præb. c. proposuit de filiis pres bytero.c.eos.81.distin.

omniū beneficiorū suorū triū mēsium spatio sit ipso facto suspēsus: quos suus superior in fabricā vel aliā euidentē ec clesiarū vtilitatē, ex quibus hi fructus percipiūtur, cōuertat. necnō huiusmo di publicū concubinariū, vt primū ta lē esse nouerit, mox suus superior mo nere teneatur, vt infra breuissimū ter

¶ Quinta pœna est, quòd si post dispensatio nem iterū receperint aliquā concubinā, per petuo sunt inhabiles tam ad dignitates q̄ ad aliqua beneficia, nec vnq̄ poterit prælatus cū eis dispensare extra sedem apostolicam, quia episcopus nō potest bis dispensare cum illis, imo cōtumacia crescente poterit degradari. presbyteris. in authen. de sanctiss. episco. col.9.c. clericos. de cohabi. cleri. & gl. prag. in verbo animaduertant, quia quos diabolus cōiunxit, difficile est separare, vt sunt hi con cubinarii.

¶ Sexta pœna textus est, quod nō possunt ha bere domi suos filios, quos in concubinatu genuerunt, ne eisdē posset dici, Filii tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. & ne generent scandalum, not. in ca.1. de coha bi. cleri. glo. eo. tit. in prag. in verbo. cohabi tare. plenius tracta. ad eam recurrito. & etiā quia in singulas horas eos videndo delecta rentur in suo peccato. nam hodie sacerdotes suos bastardos gratius intuentur quā solem. ita quòd cæci efficiūtur ratione magnæ dele ctationis q̄ habuerūt, vt puniantur in quo de.

liquerunt.c. postulasti. & ibi dixi vlti. not. de cleri. excommu. minist. & quia dicitur, Eiice ancillam, & filium eius: quod fuit dictū Abra hæ Gene.21.ca. & in cap. non omnis.22.q.2. Et quia si filii iungant se concubinariis, erunt peruersi, iuxta dictum Salomonis ec clesiasi.19. cap. qui se iungit fornicariis, e rit nequam, & putre do & vermes hæredi tabunt illum &c. Vnde dicit Bar. in.l. in concubinatu. ff. de cōcub. quod filii nati ex clerico beneficia to non legitimātur per subsequens matrimo nium quia tempore quo obtinebat beneficiū vxorē habere non poterat. quod reprobat Pe trus de Vbal. in tracta. de successiōn. ab inte sta. col.67. fo.17. qa licet haberet beneficiū, si non erat in sacris, vxorē ducere poterat.c. 1. de cleri. coniu. cui ego assentio.

Filii nat ex cleri co legiti mātur p subse quēs ma trimoniū cont ra Bart.

¶ Septima pœna, quod nō possunt donare cō cubinæ, q̄ benignius intuentur quā matrem & si donauerint, donatio illi facta nō valet. l. 2. C. de dona. inter virū & vxor. arguendo de milite ad clericū, sicut arguit gl. in. l. miles. ff. de re iudi. & ita expresse tenet Panor. in. c.1. de cleri. ægrotan. & c. fi. de ordina. ab episco po. & glo. in verbo. partes. eod. titu. Nec valet legatū, vel institutio hæredis per illum clericum concubinariū, sed debet fisco appli cari. l. Claudius cum sequen. ff. de his quibus vt indig. Bar. expressim in. l. miles. ita §. mu lier. de test. militis sic consuluit Benedic. de benedict. in consilio.127. cum vt præsuppo nitur nā si isti canonici & alii sacerdotes di uites possent donare suis concubinis, mulie res suapte natura fragiles allicerētur ad co eundum cum prædictis, & etiam blāditiis & deliniamētis spoliarent hos clericos, qui cō muniter fatui sunt circa hasce mulieres. mul ta dicit. d. de Petrucia in tractat. de viribus.

Con cubi narii nō possūt do nare con cubinis.

iura. in.3. effectu. sed non tanta quibus irre- titi sunt hi miseri concubinarii. Guido pa. sing.295.

¶ Octaua pœna est, nam sacerdos lapsus in- fornicationem tantum, decem annis pœnitere debet. prout dispo- nitur. in c. presbyter. 82. dist. quem tex. vti nam sacerdotes intel ligerent, & nouissima præuiderēt, quia id tē poris concubinas nō appeterent. & dicitur in c. si quis episcopus aut presbyter aut dia conus post diaconi gradum acceptum fuerit fornicatus aut mœchatus, deponatur: & ab ecclesia proiectus inter laicos agat penitentiam. 81. dist. c. si quis episcopus.

mirū concubinā dimittat. & si illā nō dimiserit, vel dimissam aliā publice resumpserit, iubemus vt ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet. Et nihilominus ij publici cōcubinarij vsque- quo cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem,

¶ Nona, quòd nullus debet missam illius audire alioqui audiens peccat. c. præter. 32. dist. ☞ Nec ab eodem sacramenta recipere, nisi sacramentum baptismi, pœnitētiæ & eucharistiæ, in mortis necessitate. Innoc. & alii, in ca. fraternitatis. col. 2. de hæret. tum quia nō sunt digni conficere, & si conficiāt, nō sunt digni audiri, tum vt confusi de culpa ad gratiam redeant. Adhæc vt alii retrahantur ab illorum imitatione. Bonauē. in. 4. sentē. dist. 13. q. 4. & Thostatus vbi supra conclu. 4. in addit. Imo plus peccat secundū eum cōmunicans cum isto notorio fornicatore, q̄ cum excōmunicato in cōclu. 13. & cōclu. seq. dicitur, qui accedit ad vidēdam eucharistā inter manus publici concubinarii scienter, peccat mortaliter, quia est in fraudem legis: secus si non ex proposito hoc faceret. hæc sunt verba illius. ☜ quia benedictiones illorum vertuntur in maledictiones. c. si qui sunt presbyteri. 81. dist. Fugiendi ergo sunt isti, sicut pestis. c. negociatorem. 88. dist. & eo casu missam parochiani audire possunt in aliena parochia contempto suo presbytero. c. 2. de parochiis. licet alias regulariter contra.

¶ Decima, quòd non solum est exclusus à potestate celebrandi missam, sed etiā standi in choro tēpore celebrationis diuinorū, & sic nō poterit habere distributiones. Præpo. per illum tex. in d. c. præter. 32. dist. ✠ quia concubinarii bona ecclesiæ comedere non debent glo. in c. hāc cō suetudinē. 10. q. 1. ✠ nec electionibus interesse. Inno. in ca. sicut de coha. cleri. sed sicut leprosus ab omnibus vitari debet, vt si timore peccati non arceatur, saltē bonorū metu, ne fame pereat, quia hoc genus homines plus amissionē bonorum, q̄ animæ timent. & vide tex. in c. eos 81. dist. vbi sunt priuati beneficio.

¶ Vndecima, quia sicut rusticus vtitur suo iumento, ita diabolus & concubina & concubinario, vt in simili dicit glo. in c. audi denique. 11. q. 3. & in c. dilectis. de appel. dicit eos habere membrum diaboli, ✠ & requiescere cum diabolo dicuntur & non super dominū nam is requiescere super dominū dicitur qui obtentu sacerdotii vel prophetiæ non viuit luxuriose glo. in c. iudices. 1. q. 1. ✠ ☞ Vnde dicit Augu. mallem sustinere pœnā Caiphæ, Herodis & Pilati, q̄ pœnam sacerdotis indigne celebrantis scilicet concubinarii. ☜

¶ Duodecima, quòd si impetrent rescripta post suspensionem vel depositionem hoc tacito, non valebunt. cap. super eo. de coha. cle. & ibi Cardi. & Anth.

¶ Decimatertia est, quia concubinarius pauper & miser est, etiam si diuitias Midæ aut Crœsi ante cōcubinatum haberet. Prouerb. 14. in fi. Iustitia eleuat gentem, miseros autē facit populos peccatum, & maxime hoc peccatum. ecclesiasti. 9. ne des fornicariis animā tuam in vllo, ne perdas te, & hæreditatē tuā. hoc etiam nos docet experientia, quæ est rerum magistra. c. q̄. sit. de elect. in 6.

....

Cito moriuntur concubinarii

¶ Decimaquarta, quia cito moritur, nec permittitur longo tempore viuere ratione scandali super terram. ☞ Vnde dicit diuus Pau. 1. ad Corin. c. x. neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderūt vna die viginti tria milia. ☜ Legimus de Caio cæsare, qui adeo libidine & inuidia flagrauit, vt omnem vsum scientiæ iurisconsultorum se abolíturum non semel iactauerit, ne quid præter æquum respondere possent, liberā magistratibus iurisdictionem & sine appellatione cōcessit, cum omnibus suis sororibus stupri consuetudinem fecit: ideo triennio & decem mensibus tantum imperauit, teste Aymo. Riual. in historia iuris ciuilis, fo. 102. lib. 4. Idem dicitur ibi paulopost de Galba, qui septimo mense postquam imperium suscepe rat, occisus fuit. Idem dicitur de Anto. Bassiano. de Carolo. 8. tradit Gaguin. in eius vita, & Leuiti. 15. c. in fi. dicitur, Docebitis ergo filios Israel, vt caueāt immunditias & nō moriantur in sordibus suis. & animalia multum coeuntia cito moriuntur. Aristotel. lib. 2. de natura animalium. quod bene nouit. D. Probus in addit. ad Ioan. Mona. in rub. de vita & honesta. cleri. in 6. & de nocumētis coitus tradit Auicen. Fen. 21. rub. de nocumentis coitus. & plene. D. Tiraquel. in tract. de legib. connubialib. fol. 150. & seq.

¶ Decimaquinta, omnes concubinarii sunt surdi non audientes dicta sapientū, sed ægre ferentes corripientes illos. Ecclesia. 21. c. Audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & proiiciet illud post dorsum suum.

¶ Decimasexta, semper sunt in rixa & in clamore domi concubinarius cum concubina, & tenebras in horas dicunt, maledictiones datas Abiron. Ille concubinæ imprecatur, hæc omnia mala in illum retorquet. satis experiētia probātur ista. non alias probo. quod aliquando coniugatis contingit: si habeant vxorem zelotypam.

¶ Decimaseptima, ab omnibus amicis relicti moriuntur, & omnibus destituti, ac nudi sicut venerunt, reuertuntur. psal. 87. Elongasti à me amicū & proximum, & notos meos à miseria.

¶ Decimaoctaua, quòd subditi non tenētur eis soluere decimas voluntarias, seu personales aut oblationes, cum ab officiis eorum liceat abstinere. Præpo. in ca. præter. 32. distin. ☞ sed authoritate episcopi in ecclesiæ vtilitatem conuerti debent. Cardi. in c. tua. 2. q. 6. de decimis, & si episcopus esset notarius fornicator, posset parochianus sine episcopi authoritate in vtilitatē ecclesiæ, vel pauperū sua authoritate conuertere. Thosta. conclu. 10. vbi supra. ☜ Imo subditi prælatum fornicatorem notorium euitare possunt etiā ante sententiam. glo. & doct. in ca. cum non liceat. de præscrip. ☞ Ideo non debent confiteri parochiani his cōcubinariis, alioqui peccat confitens, & iterum tenetur confiteri, cū concubinarius nullam habeat iurisdictionē. quia est suspensus, vt supra dixi. Henri. Boh. in c. omnis de pœn. & remis. ☜

¶ Decimanona, semper tristes incedunt, ac tribulati sicut hæretici. Apocalypsis. 2. c. Dedi illi tempus, vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatiōe sua, & ecce mittam in eam luctum: & qui mœchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt. & 17. c.

¶ Vigesima, experti sunt omniū casuum & infortuniorū, vt dicit Leonard. de vtino in sermo. 43. de legibus. Fœmina corpus, opes, animam, vim, lumina, vocem Polluit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbat. Corpus, opes, animam, cōsortia, fœdera, famam, Debilitat, perdit, necat, odit, destruit, aufert.

¶ Vigesimaprima, desperati moriuntur, vel subitanea morte. Legitur Iudicum 16, quod Samson à Dalila deceptus, seipsum & plures Philisthinorum homines interfecit.

¶ Vigesimasecunda, damnati cum dæmonibus semper ardēt. Dauid in psal. Omnes qui elongant se à te, peribunt. Perdis omnes qui fornicantur. Diuus Paulus ad Ephe. 5. capit. Hoc autem scitote intelligētes, quod omnis

fornicator, aut immundus, aut auarus, quod
est idolorum seruitus, non habet hæreditatē
in regno dei. & ad Galat. 5. idem dicitur. & 1
ad Corinth. 6. neque fornicarii regnum dei
possidebunt & c. Et debent carere ecclesiasti
ca sepultura, si impœ=
nitentes decedant, te
ste Leonard. in dicto
sermo. quadragesima.
43. in primo testimo=
nio legis euangelicæ.
in fi. per c. quibus. 13.
q. 2. & Apocal 21. Ti=
midis autem & incre
dulis, & execratis, &
homicidis, & fornica
toribus, pars illorum
erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod
est mors secunda. argu. cap. quia in omnibus.
Cautela p̄ vxore concubinarij. — de vsuris.
¶ Vigesimatertia, potest vxor procurare ne
maritus accipiat concubinam, & impedire
& prohibere ingressum concubinæ, vel eam
expellere, arg. l. non aliter. & ibi glo. ff. de vsu
& habi. & si nō possit prohibere, poterit age
re contra maritum vt cōcubinam dimittat,
& eā accusare ciuiliter & criminaliter. Sali.
in. l. 1. in. 4. opposit. C. ad. l. Iuliam de adulte.
Imo potest discedere a suo viro, si vir habeat
cōcubinam: nec erit restituenda, nisi vir præ
stet cautionem de expellenda concubina, &
non tenenda, vel reassumenda, etiam per pœ
næ appositionem. arg. c. ex transmissa, de re=
stitu. spolia. quia non bene conueniunt, nec
in vno lecto morantur vxor & concubina,
quæ vitæ vxoris insidiatur. Bal. in c. 1. col. 2.
vt lite non contestata. Cardi. Alexan. in ca.
ex parte. in fi. de sponsa.
¶ Vigesimaquarta, omnibus ludibrio sunt
& scandalo. Naum. 3. c. dicitur, Veh ciuitas
sanguinum, non est finis cadauerū in te, pro
pter multitudinem fornicationum meretri=
cis speciosæ. & gratæ & c. ecce ergo reuela=
bo pudenda in facie tua, & ostendam genti=

manifestamque vitæ emendationē fue
rit dispensatum, ad susceptionem quo-
rumcunque honorum, dignitatum, be-
neficiorum, officiorumve sint inhabi-
les. qui si post dispensationem, recidi-
uo vomitu ad huiusmodi publicū con
cubinatum redierint, sine spe alicuius
dispensationis ad prædicta prorsus in-
habiles existant.

bus nuditatem tuam, & regnis ignominiam
tuam, & proiiciam super te abominationes
tuas, & contumeliis te afficiam, & ponam te
in exemplum. &c.
¶ Vigesimaquinta, a promotione ordinum
repelluntur. c. 1. & ca.
laici. & ibi Præpos.
notat. 33. dist. ☞ Et
episcopus eligi nō po
test, nec nominari. c.
si quis episcopus. 34.
distinct. Bertachi. in
trac. de episcopo. in. 1.
parte secundi libri. q.
6. quod vtinam serua
retur, & ii concubina
rii extra Herculis co
lumnas proiicerentur, ne fœtore illorum alii
corrumpantur. ☜
¶ Vigesimasexta, quòd concubinarius furio — Cōcubinarius furioso cōparatur.
so comparatur. Valer. lib. 4. titu. 3. sic ait, So=
phocles ætate iam senior, cum ab eo quidam
quæreret an etianū rebus vteretur venereis,
inquit, dii meliora, libenter enim isthinc tan
quam à furiosa quadam dominatione profu=
gi. Melius probat tex. in § illud. in authē. qui.
mod. nat. eff. leg. vbi dicitur, nil furore amo
ris vehementius. & ibi glo. dicit, Non frater
fratri, cū furor ille venit. Igneus ille furor ne
scit habere modū. facit glos. in § hæc autem.
quomod. oport. episco. colla. 1. & text. in. l. 2.
§ initium. ff. de orig. iur. vbi in tex. habetur.
quòd captus amore virginis omne phas atq;
nephas committeret. & plus dicit ibid. Bald.
ꝙ amor puellarū peruertit sensum. vide glo.
in. l. vna. C. de senatusc. Clau. Item ebrio æ=
quiparatur insti. de succes. subla. nā sicut vi=
no quis capitur, ita & amore mulieris: & vt
Venus eneruat vires, sic copia vini. Vno nā
que modo vina Venusque nocēt. hæc Verg.
in paruis operibus. Et sicut ebrius non posset
se dissoluere statim à vino, ita fatuus cōcu=
binarius à sua ganea.
¶ Vigesimaseptima pœna est, quia etiā tria

mala oriũtur præter supradicta. Primũ quòd propter istum concubinatum publicum corda aliorum maxime laicorum scandalizãtur. Secundo vituperatur officium ecclesiasticũ. Tertio præbetur alijs materia peccandi. ca. si mala.2.q.5.c.signifi casti.de adult. & cap. magnæ.de voto. glo. eod.titu.in pragma.si sacerdos peccauerit, quis orabit pro eo? Item per vitia luxuriæ dæmones coluntur,& tẽplũ dei violatur.ca.in eo.32.q.4. 1.ad Corinth.c.3.

Cõcubinario potest bona interdici. Vigesimaoctaua est, isti concubinario potest bonis interdici, sicut mulieri luxuriosæ.l. & mulieri.ff. de curato. furio.quia est prodigus morũ. glos. in.l.si quis cum sciret ff.de vsucap.pro empto.Bal.in.l.ea lege.in fi. C.de condi.ob causam. & maior est prodigalitas morum quàm rerum, vt probat tex. ibi, Famæ suæ prodigos. C. de his qui potentio. no.Benedict. in repet.c. Raynutius.in verbo mortuo in.1.nume.311.de testa. & expresse.d. Auriol.in addi.ad Guillel.de mõte laud. in ca.grandi.de supplend.negli. prælat.lib.6. plene Tho.Ferra.cautela.6.quanquam meretrix. vbi dicit notabilem hanc esse cautelam contra meretricem, vt non possit de bonis suis disponere,not.in ca.pastoralis.de iud.& quando episcopus habet plures in suo episcopatu tales furiosos concubinarios, nõ debet eos omnes suspendere vel excommunicare, sed debet à maioribus incipere, vt alii exemplo illorum terreãtur.tex.& ibi Panor.3.not. in c.clericos.de coha.cleric. Hodie sicut tela aranearũ capit paruas muscas, & magnas dimittit,ita & officiales.& sic delicta magnorum celantur,& non puniuntur. glos.in.l.ad splendidiores.C.de diuersis offic.lib.12. dicã ergo cum propheta, Exurge domine,cur obdormis,& sinis eos viuere super terram? potest dici,quia es iustus,fortis & patiẽs,vt alibi idem Dauid dicit. Possem hic etiã alias pœnas congerere,sed has timeant concubinarii. ☞ Qui plura dãna toti ecclesiæ viuentibus scilicet, & morientibus inferũt, imo maior est metuẽda locis illis calamitas,vbi tales intercessores ad locum regiminis adducũtur, qui dei magis in se iracũdiam prouocant, quã per seipsos placare debuerant.Grego. in c. Fertur.✣ vulnerato.1. quæstio.1. ☜

b ¶ Quod si ij ad quos talium correctio pertinet,eos(vt prædictum est)punire neglexerint: eorum superiores tã in ipsos de neglectu, quàm in illos pro cõcubinatu modis omnibus digna punitione animaduertant. In consilijs etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos,etiam per suspẽsionem a collatione beneficiorum, vel alia condigna pœna seueriter procedatur. Et si ij quorum destitutio ad nos & sedem prædictam spectat, per consilia prouincialia,aut suos superiores propter concubinatum publicum

¶ Vigesimanona,ignæ zelotypie torquẽtur, & desiccantur.spec.in tit.de sponsa.✣ postremo. versic. forma ab isto die. vbi dicit clericos plus laicis igne zelotypiæ vri,sicut capo in pullos.

¶ Trigesima,is qui habet concubinã, & procreat filios, censetur contraxisse matrimonium ex cohabitatione,& filii erũt legitimi, nisi protestetur quòd non intendat cõtrahere matrimonium.text.& ibi glo.in.l.in liberæ.ff.de ritu nuptia. quod procedit de iure ciuili quando non erat magna inter eos disparitas.secus de iure canonico.glo. in ca.is qui 34.dist. Curtius in.l. penult.in fi.ff. de iurisf. om.iud. ☞ Igitur deleãtur(iuxta Dauid sententiam)de libro viuentiũ,& cum iustis non scribantur.psal.68.vbi octo pœnæ concubinariorum intueri possunt. ☜

b ¶ ✣ Quod si hi.] Hic patet quomodo prælati negligẽtes punire concubinarios puniũtur

reperiantur priuatione digni ,statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur. Et eadem diligentia & inquisitio in quibuscunque generalibus capitulis,etiam prouincialibus,quo ad eos seruetur,pœnis aliis contra prædictos & alios non publicos concubinarios a iure statutis, in suo robore permansuris.[c] ¶Publici autem intelligédi sunt non solum hi quorum concubinatus per sententiam. aut confessioné in iure factam,sed per rei euidentiam, quæ nulla possit tergiuersatione celari,notorius est, sed etiá qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam. tenent, & per suum superiorem admoniti,ipsam cum effectu non dimittunt.

tur,peccant etiam mortaliter, maxime si pro temporali cómodo hoc tolerent.& pari pœ-na puniri debent.c.vt clericorú.ver.pralati, de vit.& honest.clerico. Præpo.in c.præter. ¶.fina.col.7.dist.32.vide tex.in c.ex multis. 1.q.3.& ibi gl.& ma-gis peccant,q́ concubinarii,cum auctoritatem & defensioné delictis præstét.c.qui aliorum.24.q.3.c.qui cósentit.11. q.3.quod facit contra baiulum Montispes. quæstum a meretricibus & cócubinis intra ciuitaté degentibus recipientem. vide tex.in c.ne gligere.2.q.7.Aufre. in repet.cle.1.not.10. de offi. ordi.deberent ergo prælati animad-tere in istos facino-rosos concubinarios, sed forte posset illis dici, Clodius accusat mœchos, & per hoc dicit Ioan.and.in c.fi.de re.eccle. non alie-nand.Pontifices muti,de iure suo male tuti, Cum sint cornuti,non audent cornibus vti.

Prelati negligentes puniantur. Ubi notarios magis peccant q̃ concubinarii.

c ¶.Publici.] Quatuor modis publici di-cuntur,vt hic,& in cap.vestra.& c.tua nos. de coha.cleri.vide etiam per tex.& docto.in l.1.ff.de iusti.& iur. Alia licet videre per glo. prag.sanct.eo.titu.& per hunc tex. declara-tur quis dicatur vsurarius publicus, seu ma-nifestus.de quo in c.1,& in.c.quanquam. de vsur.in.6.& ibi multa addidi.vide Ange.in dispu.incipien.vsurarii manifesti.

Clerici qui fœminas domi retinere possint.

¶Notandum est quod clerici retinentes in domo fœminas prohibitas,peccant mortali-ter.text.in c.interdixit.32.distin. Ratio est, quia malú exemplú dant laicis,& omnibus cum videntibus. vnde dicit Augustinus de

singularitate clericorum, Quale præmium felicitatis expectat,qui non solum blasphe-miá sanctitatis ab infidelibus prouocat, sed fidelibus perniciosum præbet exemplum, vt infirmi sub prætextu dilectionis subtiliter fornicentur, & pudicus impudicissimæ castitatis præbeat ma-gisterium? & abbas qui non verbis & ex-emplis mandata do-mini ostéderit,de po-ni potest.c.si quis ab-bas.8.q.2.sed hodie si ille tex.seruaretur, bene multi deponeren-tur, vnde pralati to-mortibus digni sunt, quot ad suos subdi-tos perditionis exempla transmittunt.ca. præcipue. 11. q. 3. Itë propter custodiam castitatis quam difficile seruat clericus coha-bitando cum mulie-ribus.c. hospitolum. 32.distin. & Prouerb.6.c.dicitur, Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambu-lare super prunas, vt non comburantur plantæ eius? Item ob perfectionem virtutis, ad quam cum difficultate ascendit,qui consor-tio fœminarum delectatur; vt dicit beatus Hieronymus ad Oceanum.

¶Præterea conuenit institutioni clericali non tenere mulierem,vt Aug.vbi supra di-cit, Vt quid sibi adhibuit mulierem,qui du-cere contempsit vxorem? omnis qui non má ducat carnem, vt quid habitationem suam carnis apparatibus replet? & qui non bibe-rit vinum, vt quid vini oblectatione per-fruitur? &c.

¶Insuper propter excellentiá ministerii sa

cerdotalis: nam dicitur, Mundamini qui fertis vasa domini. c. necesse. 1. q. 1. Et Hieron. ad Oceanũ Quid tibi clerice cum fœminis. qui cum domino ad altare famularis? Præpo. in dicto cap. interdixit. Et quod non liceat regularibus tam monachis quàm canonicis habere cõcubinas. nec alias mulieres in domibus eorum, patet per totum titulum de cohabi. cleri. & sic fuit conclusum Tholosæ, teste Aufrerio in decisio. Tholosa. q. 448. Ego vidi aliquos canonicos irregulares sancti Augustini, magis voluptatibus addictos, & cũ mulieribus cõuersantes, quàm seculares, non insequentes suũ magnum patronum beatum Augustinum, sed animas diabolis committentes, prohdolor videre albis vestibus indutos, tot inquinamentis denigratos, totque mala exempla præbentes, non cogitantes se morituros & de omnibus rationem reddituros, exemplo perniciosum est, sed veh illis nisi conuertantur ad dominum.

d ¶ Quia vero in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus a concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alterius quæstus talia quouis modo tolerent, aut dissimulent. Alioquin vltra præmissam negligentiæ pœnam, duplum eius quod propterea acceperint, restituere, & ad pios vsus omnino conuertere teneantur & compellantur.

d ¶ Quia vero.] Ex hoc tex. patet quod pro hoc delicto non potest episcopus vel officialis imponere pœnam pecuniariam clerico, conuertendam in vsum episcopi. sed debet conuerti in vsus pios. l. 2. C. de episco. audien. & ibi pulchre Bald. Panormi. & Felin. in c. irrefragabili ✠. cæterum. de officio ordina. vbi traditur regula cum limitationibus, quod episcopus potest imponere pœnam pecuniariã, si magis timeatur, & debet conuerti, vt hic. Henri. in c. presbyteri in 2. dist. de pœnis. per c. dilectus. de officio ordina. Et præsumitur facere causa quæstus, quã do imponit pœnam pecuniariam, & in suum vsum conuertit. Henri. Boyc. in d. c. irrefragabili. Imo si episcopus vel officialis non exprimat ad quem vsum conuertatur pium, videlicet ad dandum tali pauperi, vel ad reparandam talem ecclesiam, licet dicat ad vsus pios conuertendam pecuniam, tamẽ solet ab eis appellari ab abusu ad senatum, qui hunc abusum reformat per hunc tex. etiam in aliis casibus. nam vult senatus vt exprimatur ad quem vsum pium, ne fiat fraus huic constitutioni. Valeret tamen statutum episcopi imponens pœnam pecuniariam vltra pœnam iuris, si non procedat a radice cupiditatis, dummodo non imponeret pro quolibet crimine. Hostien. in summa rub. de offic. ordina. ✠. quid pertinet. colũ. 2. versic, non tamen. Panor. in c. licet. col. 2. de pœnis. & cap. de causis. de offic. deleg. col. 3. sequitur Henri. Boteus in tract. de synodo episcopi. in. 3. parte. art. 1. nume. 120. & seque. amplia. 8. quia tunc statutum secundum eos punit, non episcopus. ideo cessat suspicio cupiditatis. vide ibidem fusius, quia per breuitatem temporis non possum ali ascribere ✠ die 7. mensis Ianuarii anno. 1537. fuit causa posita in consilio contra episcopum Ambianensem. qui recipiebat sextam partem beneficiorum pro non residẽdo, & dando licentiam non residendi, & fuit factum præceptũ eidem vt seruaret hec sancta concordata quia episcopus non debet recipere nisi cathedraticum capit. conquerente de officio. ordina. alias punitur in quadruplum. capitulo quoniam decima octaua distinctione.

Episcopus an possit pœnã pecuniariã imponere & an valeat statutum.

per informationes esse concubinarios, quod caperentur, & oẽs concubinæ expellerētur à domibus illorum, & præciperetur eisdē concubinis sub pœna fustigationis ne ad domos dictorũ sacerdotũ amplius accedere vel cõmorari auderent & quo D. melden. epis copus crearet vicariũ qui istos concubinarios puniret.

f ¶ §. Iubemus. Vult hanc cõstitutionem publicari, sicut aliæ cõstitutiones, quæ in dies fiunt, publicāt in authenti. vt nouæ factæ cõstitutio. col. 5. Quomō debeat hæc publicatio fieri, & per quem, & quo tempore, dixi in repetitio. l. vnicæ. vlti. not. C. de sentē. quæ pro eo qđ intereſt.

g ¶ §. Iniungimus.] Principes vel alij qui cunq; sint, non debēt impedire iurisdictionem ecclesiasticā, vt hic probatur, & in capitulo fina. de reb. ecclē. non alienan. aliàs ipso facto sunt excõmunicati. c. quoniam de immuni. ecclē. in 6. Sed hodie proh dolor non minuitur tantum, sed in totum tolli procuratur exquisitis subtilitatibus quibusdam. sed veh illis, nesciunt quid faciunt. dedit enim eos deus in reprobum sensum, quāobrem plangit ecclesia, vt plene licet videre in tractat. de planctu ecclesiæ, per Aluar. Plura hic nõ dico. sed in ordinationibus regiis multa scripsi de his, vbi quandoque videre licebit. Vide Egid. bella mera cõsilio. 40. factum est tale.

h ¶ §. Et cum omne.] iure prohibitũ est habere duas vxores. vt probatur in definitione matrimonii, ibi, viri & mulieris non dicit mulierum, sed viri, nõ virorum & mulieris. & is qui duas habet, est infamis. l. eum qui duas. C. ad. l. Iuliā de adulte. solebatq; olim fustib⁹ cædi, hodie solet ad mortem condēnari per senatum, tũ ratiōe raptus, quia mulier consensit in eum tanquam in maritum & non alias, & sic cõtra suam rapitur, & plus videtur peccare, qui velamine matrimonii peccat. & clam facit, argu. l. prim. C. de malefi. l. final. ff. de ritu nup. facit. l. prim. C. de delat. libro. 10. Iaſ. in. l. singularia. numero. 18. ff. si cert. peta. tum quia falsum cõmittit, & sic pœna falsi (quæ in regno est mortis per legem regni) condemnatur, tũ adulterium committere dicitur & sacrilegium & stuprũ. Alex. cõsilio. 165. visis in. 7. volumine. per. l. primā. §. fina. ff. de extraordin. crimi. & . l. quanuis. C. ad. l. Iuliam de adulte. Bal. consilio. 429. super eo. in. 5. volumine. Imo etiam contra illum qui habet duas vxores, potest inquiri de hæresi, quia male videtur sentire de sacra

Habens duas vxores qua pœna puniatur.

f ¶ Iubemus insuper q̄ in prædictis synodis & capitulis præmissa publicētur & vt quilibet suos subditos ad ipsarum cõcubinarum dimissionē moneant diligenter.

g ¶ Iniungimus præterea omnibus secularibus viris, etiam si regali præfulgeant dignitate, ne vllum qualecũque inferant impedimentum quocunque quæsito colore prelatis. qui ratione officij sui aduersus subditos suos pro huiusmodi cõcubinatu & alijs casibus sibi à iure permissis procedunt.

h ¶ Et cum omne fornicationis crimē lege diuina prohibitũ sit, & sub pœna peccati mortalis necessario euitãdum, monemus omnes laicos tam vxoratos quā solutos, vt similiter a concubinatu abstineant. Nimis enim reprehēsibilis est, qui vxorē habet, & ad aliā vxorē accedit. Qui vero solutus est, si cõtinere nolit, iuxta apostoli consilium, vxorem ducat. Pro huiusmodi autē diuini obseruãtia præcepti, ij ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quā alijs canonicis remedijs omni studio laborent.

mento matrimonii.Domi.& Philipp.Peruſ. in cap.accuſatus.de hæret.in ſexto.& videtur taliter contrahendo,committere contra vnum de ſacramentis eccleſiæ,& ſic eſt hæreticus cap.ad abolendam de hæret. dict.ca. accuſatus § 1.

¶ Item eſt infamis,& à teſtimonio repelli debet, ſi quis habeat vxorem cũ cócubina, vel duas concubinas. Bald.in.l neminem. & ibi Barb.in additio.C.de inceſt.nupt. Panormitanus.in capitulo ſecundo de ſponſa duo. & capitu.cum quidam. columna ſecunda de iureiurand.vbi dicit de religioſo qui accepit vxorem, an poſſit inquiſitor contra eum inquirere. Idem ſi habeat ſponſam, & alteram concubinã.§.ſi vero effuſa.in authenti.quib. mod.natu. effici.ſui. vel duas ſponſas.l. 1.in fin.ff.de his qui not.infa.

¶ Si tamen quis primo illicitas contraxerit nuptias, & poſtea licitas ſine iudicio eccleſiæ, non eſt puniendus, ſecus ſi contra: tum quia legitime factum non meretur pœnam, tum quia magnæ ſapiẽtiæ eſt reuocare quod male egeris.capit. magnæ.22. quæſtio.quar. Sic conſuluit Bald.conſi.118.in.2. incipiente, verba matrimonii.in primo volumine. Tutius eſt,quod iudicio eccleſiæ fiant ſecũdæ nuptiæ.

¶ Notandum eſt, quod ſubtili ingenio ſunt iſtæ concubinæ expellendæ à domibus iſtorum canonicorum &aliorum clericorum.vt in ſimili dicit text.in.l. ſecunda. C.de commerc. & merca. An poſſint expelli extra ciuitatem, dixi in ordina. regiis Philippi pulchri, vbi etiam dixi an & quomodo debeant ſpoliari, & an ſint reſtituendæ poſt ſpoliationem. ☞ Quod non, quia authoritate iuris vel iudicis ſpoliatus nõ reſtituitur.gloſa in ſumma.terti.quæſtio.prim.vbi limitat, quando non ſeruaretur ordo iuris.& gloſ.in capit.argut.2. quæſtio. ſexta. Idem quando à non ſuo iudice eſſet ſpoliatus, vel extra iudicium, etiam à ſuo iudice.Hoſti.in ſumma de reſtitut.ſpolia.§.quando.in princip.& Specul.in titul.de petitor.§.quoniam. vide in addi.ad Panormita.in c.dilectus.1. de reſcript. Do.cõſi.136.dominus.col.2. & Iaſ.conſil.9. facti ſeries.in. 3. volu. Item non reſtituitur quis quando immineret ſcandalum. Iaſ.conſi.38.in cauſa.colũ.1.in.3.volu.&c.glo.ſing. prim.in capi.in primis.2.quæſt.1. ſecundum Barb.in tract.de præſt.Card.in prim.quæſt. primæ partis num.48.column.12. eſt tamen altera in.c.ad petitionem in verbo.reſtituendus de accuſa.&.3.q prima.in ſumma. vide quinquaginta limitationes ad regulã ſpoliatus &c.ꝑ Corſet.ĩ tract.de poteſt.regia.quæſtione.72. ☜

¶ Cautela ſingularis eſt pro vxore quæ habet maritum concubinarium, vt vxor ſuadeat illi marito quod promittat mille aureos cuidam amico, vel vxori, ſi redierit ad concubinam: & ſi promiſerit, talis ſtipulatio valebit. text.ſingula.in.l.ex parte §. mulier. ff.de verborum obligatio. quamuis ſtipulatio pœnalis ad contrahẽdum matrimonium non valeat.l. titia .ff. de verbo. obliga. capit. gemma, de ſponſa. Tamen propter bonos mores, conſeruandos in matrimonio hæc valebit, ut ibidem Bar.& alii dicunt.& Bald.in.l. vlti.in fin.C. de ſponſa. nam etſi matrimonium liberum debet eſſe,tamẽ executio matrimonii debet eſſe honeſta, nec quicquam debet alter committere lædens pudorem matrimonii. & ſic conſului in Mõtepeſſulano. Imo fortius valet ſtipulatio pœnalis facta amico quod Titius ſi ludat, promittit centum aureos & per hoc extrahitur à ludo. & ita conſului apud Bituriges pro quodam mercatore, qui ſic promiſerat.& tenet Paulus Areti.& alii in dicto.§.mulier.

Cautela ꝑ vxore cõtra maritũ cõcubinariũ.

☞ ¶ Si tamen tutori, vel cõſanguineo pupillæ data fuerit pecunia, vt pupillam daret nuptui Titio, illa pecunia non poterit repeti.gloſ.ſingu.in.l.qui ſine. in verbo. accepit .ff.de negociis geſtis. quam ſingu. notat Barb. in capitulo Raynutius. columna. 25. de teſta. nec eſt ſimonia ſic recipere pecu-

Tutor tradens puellam nuptui ob pecuniam an puniatur

niam, vt contrahi matrimonium suadea=tur. Bal. in rubrica. C. de sponsa. tamen si tutor dolo versatus fuerit, vt quia dedit pupillam indigno, tenetur ad interesse pupillæ? teste Angel. in dicta .l. qui fine. & nota quia sæpe corrumpũt turtutores propter pecuniam, & consanguinei in puellis nuptui tradendis. teste Cy. & Bald. in .l. si pater per illum textum. C. de sponsa. In aliis licet videre glo. pragmaticæ. quæ plenius tractant materiam.

¶Rubrica.

De excommunicatis non vitandis.

a Tatuimus insuper quod ad vitandũ scandala & multa pericula, subueniendumque conscienciis timoratis, quod nemo deinceps a communicatione alicuius in sacramẽtorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis vel extra, prætextu cuiuscunque sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ, seu suspen-

non posse ob hoc priuari beneficio. Quid si fuerit eidem factum præceptum, vt soluat intra mensem ratione instrumẽti facti per notarium, post mẽsem celebrat, quid iuris: quæstio pendet. c. onsulu. quod non est irregularis ante notificationem, quia potest probaliter ignorare an pars requisierit, & episcopus concesserit excõmunicationem, instar eorum quæ no tantur supra in glos. vacãtia. §. volumus de colla. & dixi in Repe. .l. vnicæ. nota. primo, nu. 54. C. de sentent. quæ pro eo quod interest. vide Feli. in ca. 2. nu. 7. col. 2. & sequen. de spõsa. & Ioan. Dayma in verbo de cætero, rub. de electio. regia. fol. 176.

¶Rubrica.

De excommunicatis non vitandis.

a ¶STATVIMVS.] Potest in duas diuidi partes. In prima prouidet hominibus timoratæ conscientiæ: in secunda declarat nolle per hanc cõstitutionem reuelare excõmunicatos, suspensos, vel interdictos. Secũda ibi, per hoc tamen &c.

¶Notandum est dictum solenne in practica, quòd licet excommunicatio liget absentem & ignorantem quo ad vinculum, nõ tamen quo ad pœnam ante scientiam. glos. in c. quanto. 2. q. 5. & in cap. apostolicæ. de exceptio. & capit. illud. de cleri. excommunic. mi. Roma. consil. 336. circa. facit quod notat Iaso. in .l. final. colum. 8. nume. 46. & sequent. ff. de constitu. princip. & ideo si excommunicatus iuste ignorans excommunicationem celebrauerit, vel alios actus fecerit, nõ est irregularis. Ancha. in cap. 1. nota. 6. de conces. præben. in sexto. & ibi etiam dicunt doctor.

Excõmunicatus ignorãter, celebrans an sit irregularis.

¶Aduertendum est quod collatio beneficii facta excommuuicato non tenet: c. postulastis. & ibi dixi de clerico excommunic. ministr. quia iura spiritualia in eum non cadunt. ca. cum dilectus. de cõsuet. c. decernimus. & ibi Bald per illum text. de iudic. etiam si collatio fieret motu proprio. Cardi. in clemen. 1. §. 19. q. 4. de religio. domi. siue sit excommunicatus à iure, siue ab homine. Do. de Rota decisio: 363. nota quòd excommunicato. in antiquis. Imol. in cap. cũ dilectus. in gl. magna de consue. circa finẽ. etiã post absolutionem nõ valebit, quia ab initio nulla erat, ideo non cõualescit reg. nõ firmatur. de reg. iur. in. 6. c. dudũ. 1. de elect. Archi. in c. nullus. 63. distin. Ancha. in d. ca. postulastis. nisi fieret eidẽ de nouo collatio post absolutionem, siue esset excommunicatus ab episcopo, qui eidem cõtulit, siue ab alio, siue in eadem diœcesi, siue in alia: quia excommunicatus in vna ecclesia, est etiam vitandus in aliis. ca. quisquis. & ibi glo. 4. q. 5. glo. in cap. pastoralis. §. verũ. de:

Excōmunicatus possit eligere vel eligi

appellatio.Cardin.in c.1.col.4.de probat.& clemen.1.versi.ipsius.de pœnis.

¶ Item electio facta de excommunicato nō tenet, & eligentes peccant.c.cōstitutis.1.& ibi glos.de appellat.c.cum inter.R.& c.illa. de electio.etiam si minori excōmunicatione fuerit innodatus, nō debet eligi.c.si celebrat.de cleri.excō. mi.Card.in clement. 1.q.5.de religio.domib.Feli.in c.dilecte. colum.2.& sequent. & Deci.in ca.dilecti. column.prima de exceptio.

sionis, aut priuationis ab homine vel à iure, generaliter promulgatæ teneantur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sententia, prohibitio, suspensio vel censura huiusmodi fuerit vel contra personam, collegium, vniuersitatem & ecclesiam, aut locum certum,

¶ Ad hæc non potest excommunicatus postulari ad dignitates.ca.1.de postula. prælat. glos.in cap.fina.de excessi.prælato.quia iura loquentia in electione, habent locum in postulatione.glos.in cap.1.de postulatio. prælator.in glosa penultima,&in cap.finali.de electione.in.6.

¶ Præterea excommunicatus nō potest præsentari per patronum ad beneficia. Archid. per illum tex. in ca.1.col.3.de exceptio.in.6. Lappus allega. 8.præsentatus. Nam & iura loquentia in electione procedunt in præsentatione.glos.in cap.sciant.& c.final. de electi.in.6.Barb.in addit. ad Bald. in. l.1. C.de interdict.& præsentatio large dicitur electi.

Absoluto cū reincidētia post mēsem, si postea fiat collatio an valeat.

text.& ibi not.doct.in cap.2.de iure patro.Si tamen quis fuerit absolutus cum reincidentia ad mensem, si post mensem fiat isti collatio, valebit, si aliæ literæ reincidentiæ nō fuerint cōcessæ, quia postquā est literatorie absolutus, literatorie debet reincidere.nec istæ literæ absolutionis cum reincidentia, debēt operari effectum absolutionis & excommunicationis, quia inducta ad vnum effectum, non debent contrarium effectum operari.l. legat[?] inutiliter.ff.de lega.1. ✠ nam licet qs non soluat in termino ad quem se obligauit

sub pœna excommunicationis, tamen nō est excōmmunicatus nisi feratur sententia quāuis pœna pecuniaria, cōmitteretur ipso iure .l.rescriptum.✠.si pactū.ff.de pactis quia vincula cēsuræ sunt à cæteris pœnis diuersæ naturæ.hæc sunt verba Bald.in c. P. & G. col.penult.de offi.deleg.vide Roma.cōsil. 331. in casu. ✠ Nec valet etiam permutatio beneficiorū facta cum excommunicatis, vel si alter eorū sit excōmunicatus, quia per permutationē de nouo acquiritur titulus beneficii, cuius est incapax excommunicatus.glo.in.✠ item insuper.in verbo disponere.de collatio.in pragmatica. Cardi.in clement.1.versic.ipsius.de pœnis.

Excōmunicat⁹ beneficium nō impetrat.

¶ Excommunicatus etiam beneficium impetrare non potest, quod si fecerit, non valebit.Cardi.in.clemen.1.✠.1.q.5.de religio.domib.ideo solet Roma.curia hac practica vti vt absoluat impetrantē quo ad effectum impetrationis, vt dixi supra in forma mandati, in verbo absoluentes. Item excommunicatus ad dignitates vel beneficia nō potest nominari.Panormitanus.in cap.cum inter vniuersas.de elect.colū.2.not.in cap.quod sicut ibidem.& in cap.constitutis.1.de appellationibus. Suspēsus eligi prohibetur, ac eligere. glos.in cap.cum dilectus.de consuetud.& d. cap.apostolicæ.de exceptio. Feder.in consil. 147.quidam de ciuitate.Domi.in consil.133. istud dubium. ☞ Bertachi.in tracta.de episcopo in.3.parte primi libri.q.42.&q.59.vbi dicit esse verum quando est suspensus ab homine per sententiam, secus si à iure.vt in .d. cap.apostolicæ.& idē tenet in.1.parte.2.libr. q.5. ☜ Nec beneficia eisdē cōferri possunt. glo.in c.cum bonæ.de ætate & qualita. & in ca.fi.de excessi.præla. & in c.fina.9.quæst.1.

Præpo.in c.præter.§.fi.32.dist. Oldra.consi. 286.in electionis.

¶ Idem in alia prouisione, vt facta excommunicato non valeat, quia nullum beneficium id temporis acquirere potest. d.c.fina. de excessib. prælato. Asten. in sua summa tit.9.q.7. Ideo optio non potest fieri per excommunicatum, iuxta capit.final.de consuetud.in 6.Domi.de Rota decis.195.acceptatio.in no.

Excõmunicatus an possit conferre.

¶ Collatio etiam facta per excõmunicatum non excommunicato, non valet, cũ sit exutus auctoritate & potestate in spirituali bus.c.cũ inter. & ibi docto.de elec. Archi.in c.nullus.63.dist.Bened.in repe.c.Raynutius.in verbo mortuo.1. nume.285. cum sequen.de testa. Imo si cõferat, efficitur irregularis, Areti.teste in capit. cum non ab homine.col.penul. de iudic.siue fuerit facta per episcopum, aut alium collatorem, vel per eorum uicarium, etiam non excommunicatum, quia cũ vicarii nomine episcopi excommunicati conferant, & vna eademque persona videantur esse, argu.capit. 2.de consuetud.in 6. ideo suspensus erit vicarius per excommunicationem episcopi, sicut per mortem esset reuocatus.glos.vltima in clement.finali de procurato.Panor.in ca. quoniam.nume.10.de offic. deleg. Perus.in in ca.1.de offic.vicarii.in.6.etiam si collator ignoraret se excommunicatum. glos.in cap. penulti.de cler.excõmunica.ministr.Panor. Imol.& alii in cap.pastoralis.§.verum de appella. licet glos. ibi contrarium teneat.vide Cardin.consil. 40. in facto. quia in his quæ geruntur ratione priuati officii, non est differentia inter occultũ & publicũ. secus in his quæ ratione publici officii geruntur. glos.& Doct.in ca.ad probandũ.de re iudi.Fede.cõsil.231.in antiqua in fi. Aegidius de bella meradecisio.66.secretum.

¶ Item excommunicatus non eligit.ca. vno ne sede vacan.in.6. glo.in c.fin,de exces. prala.Archi.florent. in.3.parte summæ,titu.24.c.76.rubric.de causa fina. excommunica. versicu.octauo. Domi.Boer.in addit. ad Mandagot.in prima parte.c.6.tract.de elect.intellige in electione quæ cõfert ius in beneficiis.secus in electiõe declaratoria volũtatis, quæ potest per excommunicatũ fieri.l.ex facto.§.si quis rogatus.in secund.ff. ad Trebelli.capit. significasti.de eo q. duxit in matrimo.quam pol.per adulter. Imo si inter omnes canonicos vnus tantum sit excommunicatus, & alii vel maior pars hoc sciat, & possunt eum ab electione repellere, & non expellunt, sed cum eo eligunt, electio talis non valet.nota.in cap.fina. de procurato.Innocen.& alii in cap.illa.de electio. glosa in cap.fina.9. quæst.1. & in verbo censuræ.eodem tit.in prag.Imol.in dicto.ca.cum dilectus.nume.28.de consuetud. vide Bertachi.in tracta.de episcopo in tertia parte primi libri.q.3.

Excõmunicatus nõ eligit

aut certam, à iudice publicata, & denũciata specialiter & expresse, aut notorie in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiuersatiõe celari. aut aliquo iuris suffragio excusari, eum a communione illius abstinere nolumus, iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendimus in aliquo releuare, neq; eis quomodolibet suffragari.

¶ Excommunicatus etiam patronus non potest præsentare. Panormita.in c.nobis.de iure patro.Paul.de citad.in tract.de iure patro. in.3.parte.t. causæ acquirendi. q. 10. quod est verum in clerico patrono, quia præsentatio per eũ facta quandã vim electiõis habet. glo.in cap.sciant.de elect.in 6.cap. cum autem.de iure patro. & per eam acquiritur ius præsentato. secus in patrono laico, quia ex

hi

sua præsentatione nil iuris præsentato, vel parum acquiritur, sed totum pendet ab instituente, cum ex gratia ei concedatur præsentatio. capit. quoniam. de iure patro. Domi. de Rota decisio. 16. not. quòd patronus. & decisio. 527. in antiq. & decisi. 2. de iure patr. Rochus in tracta. de iure patr. in verbo cōpetens. quæst. 8.

¶ Primo fallit quando excōmunicatio esset nulla, & de hoc cōstaret tēpore electionis. capit. veritate. 8. distinctio. Innocentius & Ioannes And. in cap. dilectis in fine de appella. Panormita. in cap. ita quorundam in fine de Iudæis Si dubium erat, an valeret excommunicatio, electio vel collatio pēdet à futuro euentu, arg. l. exitus. ff. de acquirend. possessione. Nā si nulla pronuncietur excōmunicatio, valebit electio, & collatio. alioqui secus. Henricus. Boy. in dicto cap. dilectis.

¶ Secundo fallit quādo non erat excommunicatus tēpore collationis, vel electionis. capi. proposuit. de cleric. excommunica. ministrā. Rota decisione. 238. no. glosam in antiq. ideo testes debent deponere quòd tempore collationis vel electionis erat excommunicatus. Archidi. in dicto cap. nullus. 63. distinctio. cū hoc non probetur in recredentia, excōmunicatus habēs apparentiorē titulum, eā obtinebit, nisi literatorie probaretur eum excommunicatum.

¶ Tertio fallit in acceptatione, quæ potest fieri per excōmunicatum, cū non sit nisi declaratio voluntatis quam excōmunicatus retinet. de Rota. decisio. vltima. de senten. excommunica. Cardin. consil. 103. casus super quo. colū. 4. nu. 20. secus si per eam acquireretur ius, ca. referente. de præbend. Rota in decisio. 195. acceptatio, in no. & decisio. 720. no. quòd excommunicatus in antiqu. & per istam acceptationem impeditur præuentio papæ de qua supra dixi in rubr. de mandat. apostoli. in verbo præuentionis. Alia multa dixi in repetitione cap. postulastis. de cler. ex communica. ministr. vbi licet videre. Interim ista sunt valde notanda, quia vtilia & quotidiana. Quæ acceptatio possit fieri per excōmunicatum.

¶ Rubrica.

De interdictis non leuiter ponendis.

a ET quoniam ex indiscrete interdictorum promulgatione, multa consueuerūt scandala euenire, statuimus quod nulla ciuitas, oppidum, castrum, villa, aut locus, ecclesiastico supponi possit interdicto, nisi ex causa, seu culpa ipsorum locorum, aut domini, seu rectoris vel officialium. Propter culpam autem seu causam alterius cuiuscunque priuatæ personæ huiusmodi loca interdici nequaquam possint auctoritate quacunque ordinaria, vel delegata, nisi persona prius fuerit excommunicata, ac denunciata, seu in ecclesia publicata, aut domini, seu rectores vel officiales ipsorum locorum, auctoritate iudicis requisiti huiusmodi personam excommunicatam infra biduū inde cum effectu non eiecerint, aut ad satisfaciendum compulerint. qua etiā post biduum eiecta, recedente vel satisfaciente, mox diuina resumi possint, quod etiam in pendentibus locum habere decernimus.

a ¶ ET Quoniam. Quia olim in hoc regno indiscrete sentētia interdicti ferri solebat, ob pensionem non solutā, vel aliam causam illegitimā interdicebatur ecclesia. ca. quæsiuit. de his quæ fiunt à maiore parte capituli. Et aliquando prouincia. cap. non est vobis. de spōsa. nota in ca. si canonici. de offi. ordina. ideo iudices reprehendūtur nimis prōpti ad proferendas easdē sentētias, quia tēpore interdicti diuina

¶ Rubrica.

De sublatione clementinae literis.

a NEcnon cōstitutionem de eorūdem fratrū nostrorum consilio editam, qua cū irritanti decreto statuimus, decernimus & ordinamus, q̄ ex tunc decaetero perpetuis futuris temporibus de cessione regiminis & administrationis ecclesiarum & monasteriorū facta per eos qui ecclesijs & monasterijs ipsis praeerant, seu illam administrationem, seu commendā, aut vt alijs vnita alias obtinebant, seu resignatione aliorum quorūcūque beneficiorum ecclesiasticorum seu cessione iuris in eis vel ad ea quomodolibet cōpetentis aut priuatiōis vel dispositionis aut censurarū fulminatione, etiam in literis apostolicis a nobis & sede apostolica etiam motu proprio p tempore emanātis, quae in manibus Romani pontificis factae dicuntur, contentis, etiā si super illis narrantis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publica instrumenta vel documenta authentica. alioquin tam iudicio quā extra illud narratiue & assertionibus huiusmodi in praeiudiciū afferri deberet, nisi de huiusmodi narratiua & assertione, etiam in literis apostolicis facta altero ex praemissis modis doceretur innouam⁹ illamq; perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari mandamus.

organa suspenduntur & laudes, nec ecclesiastica sacramenta ministrātur vt solent, tollūtur mortuis, seu minuuntur suffragia, praesertim per oblationem frequentem hostiae salutaris, adolescentes & paruuli participātes rarius sacramenta minus inflammantur & solidantur in fide, fidelium tepescit deuotio, haereses pullulāt, & multiplicantur pericula animarum. ideo prohibetur hic non leuiter proferēdas interdicti sententias. text. est in extra. prouide. de sentent. excōmunica. in communi. & in pragmatica. sanctio. vbi in reliqs glos. sufficiunt. ad eas recurrito. ✠ per hūc text. fuit dictum parisi. per arrestum die. 7. Ianuarii anno. 1537 contra episcopū Ambianen. quod abusiue processerat cessando a diuinis propter excomunicatos videlicet in vesperis vigiliae natiuitatis cūprius requiri debeāt rectores locorū vt deiicere habeāt excōicatū vel excōicatos & si rector vel iudex nō deiiciat excōicatū vel excōicatos, tūc cessandū erit & sic practicadus erit iste titulus non obstāte. c. certum. 11. q. 3. & aliis iurib⁹. ✠ ☞ Nō habet tamen locū iste text. quādo ipso iure interdicitur ciuitas, vt in c. periculū. ✠ praeterea. de elect. in. 6. c. felicis de poenis eodē lib. cle. 1. illo tit. nā hic prohibet ferri auctoritate ordinaria vel delegata, nō auctoritate iuris. quia ius semper loquitur & est in viridi obseruātia. l. arriani. C. de haeretic. ☜

a ¶ NECNON.] Licet de iure ex narratione in iure posita, vel in ordinatione, non possit sumi argumentum à contrario pro decisione aliquarum causarum, nec etiam directo, vt allegatur glos. singul. in. l. vna. C. quando non petētium partes. est tamen similis. in capitu. auditis. in verbo ex post facto. de electi. & in ca. fin. in verbo non teneris. de dolo. in sexto. & in capit. vno. in verbo. collationem. de rerū permu. eod. libr. & in cap. abbate. in verbo iudicio de re iudi. lib. eodem. per Barba. in capit. filius. colum. 6. nume. 10. de testamē. & in cap. Raynutius. colū. 6. & ibi Benedictus in verbo testamentum. in. 1. numer. 67. & Barb. in capit. Raynaldus. column. 21. de testament. ac consi. 60. col'um. 5. in 1. volum. & consi. 38. column. 10. 2. volum.

Verba narratiua no pbant.

Ioan. Francis.Bal.in repe.l.Celsus.3.no.col. 5.ff. de vsucap. Ideo si in instrumēto dicatur, Titius procurator talis, vt cōstat instrumento sumpto per talē, non per hoc probatur Titiū esse procuratorē, nisi instrumētū,ad quod fit relatio producatur tex.in autēn. si quis in aliquo. C.de edend.& ibi expresse Bal.& alii Alexand.consi.181.lecto. colum.4.in 3.volum. & verba narratiua faciētia mentionem de vnione, non probant vnionem.Decius cōsil. 522.i causa colum. 2. Tamen ex narratis per papam (vbi sua fundatur intētio) de iure probatio oritur.clemen. literis.de proba. imo si narretur aliquid in literis principis, quod sit de facto alieno, si motu proprio ita narrat, dūmodo literæ fundentur super dicta narratione probant.sic cōsuluit Alexand. consil.112. visa copia.colum.1.in 7.volu.& Soci.consi.266.in causa. col.11.versic.præterea.in 2.volu. doct.in dicta clemen.quod hodie etiam est correctum hic,& in prag.sanctio. vbi glos.plenæ & fertiles ponūtur,ad quas recurrito. Item nō creditur Regi.vel principi,imo nec papæ, si dicat in suis literis, quod talis rebellis fuit, vel proditor,& ob id amisit feudum,quod ab ipso tenebat: quia testificatur, in causa propria, in qua nullus est idoneus testis. l. nullus.ff.de testi. Decius consilio. 445. in casu. colum.11.& consil. 528. pro resolutione. & consi.344.serenissimus & cōsilio.576.in fi. & consil.606.serenissimus.alias esset in potestate principis priuare aliquem iure suo sine causa ex sola assertione, quod absurdum reputat Feli.in c.quæ in ecclesiarum.colum. 5.de constitu. dixi in tracta.de repro.& saluatio.testium, quādo testis in propria causa recipiatur. Et si vis scire quando verba enunciatiua seu narratiua probēt, vide per Bart. & alios in.l.ex hac scriptura.ff.de donatio. & in capi.si papa. de priuilegi.in 6. Et quando proferūtur in iudicis. vel in cōtractibus seu in vltimis volūtatib⁹, aut in rescriptis, seu priuilegiis vel in acti b9 liberatoriis,seu in actibus in quibus agitur de obligatione cōtrahenda,an probent vide plenissime per Vitalem de cambanis,in tractatu clausularum, clausula dedit & donauit Titio &c. & quæ addidi ad dict.l.ex hac scriptura.

¶RVBRICA

¶De firma & irreuocabili Concordatorum stabilitate.

ET quia supradictam concordiam cum præfato Francisco rege ob illius synceram deuotionem, quā erga nos & sedē prædictā habet,quum ad præstandā nobis reuerentiā & filialem obedientiā, ad ciuitatē nostrā Bononiæ personaliter venire dignatus est consentimus,illāq;inuiolabiliter obseruari desideramus.Illāvero contractus & obligationis inter nos & sedem apostolicam prædictam ex vna, & præfatum Regem & regnū suum ex altera partibus,legitime initi, vim & robur obtinere,ac illi & præsentibus in aliqua sui parte,per qualcunque literas & gratias per nos & successores nostros desuper concedendas derogari,clausulāque,cum earundem derogatione,præ-

¶RVBRICA.

¶De firma & irreuocabili concordatorum stabilitate.

a ¶ET QVIA.] Quatuor dicta ponit, ideo quatuor habet partes.secunda ibi, volumus.tertia ibi,& cum omnium.quarta ibi,& nihilominus.

Clausula decreti irritat

sentium tenore latissime extendenda ad quod eaedem praesentes literae & earum tenor, pro expressis habeantur in quibusuis supplicationibus pro tempore signatis appositam, nihil penitus operari, & illius vigore in literis apostolicis super ipsius supplicationibus conficiendis, quicquam per quod praesentibus, aut alicui particulae de contentis in eis derogaretur seu derogari videretur, narrari nō possit. Et sic per quoscunque iudices & commissarios. etiam causarum dicti palatii apostolici auditores, & praefatae Romanae ecclesiae cardinales, in quibusuis causis super praemissis vel eorum aliquo pro tempore motis iudicari, definiri, & sententiari debere, sublata eis aliter sententiandi & definiendi omnimoda facultate & authoritate. Necnon irritum & inane quicquid secus super his vel eorum aliquo a quoquam quauis authoritate etiam per nos & successores nostros praefatos scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Pro initio cōcor. datorum

¶ Notandum est has constitutiones inter papam & sedem apostolicam ex una, & Regem ac regnum ex altera fuisse cōcordatas, ac factas, & inter illas vim obtinent contractus, ut hic patet. dixi in praefa. ad rub. de colla. supra. & ex hoc textu sumpsi subscriptionem & initium concordatorum.

Per literas non potest derogari his concordatis.

¶ Secūdo patet quod sicut alter non potest viva voce contractui derogare. ita nec per literas. sic prohibetur hic, quod alter videlicet papa vel rex possit per quascunque literas his concordatis derogare. l. prima. C. quando liceat ab emptione discedere. & si derogaretur, literae nō verificarentur, seu ut dicunt, non interinarētur per iudices quibus diriguntur.

Literae regiae in praeiudicium ordinationum regiarum nō valent.

¶ Imo quadam ordinatio fuit publicata in parlamento. M. CCC. LXXXIX. de data. 15. mensis Augusti, per quam rex prohibebat aduocatis partibus, & procuratoribus, ne impetrarent literas regias in praeiudicium ordinationum regiarum: & si impetrarent, voluit quod curia non obtemperaret literis regiis impetratis a partibus saltem clausis. Ista refert Ioā. gallus. in quaestioni. per arresta. quaest. 124. versicu. item fuit publicata. & in stylo parla. in. 4. parte arresto. 84.

De clausula decreti irritanti quid operatur.

¶ Tertio notanda est clausula decreti derogatoria, ut non valeat si contra ista concordata fuerit aliquid attentatum. Et ideo haec clausula in omnibus articulis concordatorum censetur repetita. quare non bene dicunt aliqui, quod valeant aliqua in contrarium gesta, cum haec clausula decreti respiciat omnia & singula, ut patet ibi, super his, vel eorum aliquo. versi. necnon. & quādo clausula decreti in constitutiōe vel actu apponitur, si contrarium fiat, pro infecto habetur. capitulo ad petitionem, de accusat. glos. in clem. 1. de immuni. ecclesia. facit. l. 1. ubi, nullius momenti. ff. de feriis. tex. in § ultimo. in fin. 4. distin. quia haec clausula etiam ligat manus papae. Domi. per illum textum. in cap. quodā. in fine. de praebend. in. 6. Et si superior confirmat statuta vel consuetudines inferioris, apponendo clausulā decreti. quod inferior postea nō potest illa declarare, dicit Bald. in capitulo. ea quae, de re iudicata. Imol. in. lege. ex facto. ff. de vulga. vide plene Barba. in clementi. prima columna octaua de electi. dixi multa in cap. dilecto. de praebend. per illum textum, ubi etiam docto. tractant de hac clausula decreti. quando est posita in commodum partium, an partes possint eam tollere. Felinus in capi. cum accessissent. numero septimo de constitu. Angelus in § tripli. colum. 3. instit. de actioni. Ias. in. l. non dubium. col.

4.de legib.C. ☞ Plus dicit Barba.in clem. prima.colum.9.de electio.quod si papa consesserit,quod abbas non possit conferre beneficium regulare clericis secularibus, & apposuit decretum,si postea abbas conferat secularibus tẽpore longissimo, non orietur consuetudo,nec præscriptio propter appositionem decreti, licet alias oriretur, vt est casus singu. in. c. cum de beneficio, de præbẽ.in.6.quod not. ad limitationẽ illius tex. ☜

b ¶ .§. Volumus.] Notandum est quod lex,cõstitutio siue edictum debet legi,recitari & publicari, acceptari & registrari in senatu,alioqui non ligat,vt hic.&.l.cũ hi. in ꝑrin.ibi, in senatu recitata.ff.de transactio. facit.l.lecta in auditorio.si cer.peta. dixi plene in repeti.l. vniex. nota.vlt.C.de sententiis quæ pro eo quod interest proferuntur. & in scholis publice legi.§.hæc autẽ.in proœmio fforũ. Ideo his commotus, has constitutiões publiee in scholis parisien.decretorum magnis interpretari hoc anno.1535,cœpi,& volanti calamo hæc scripsi: quæ si longa digestione decocta fuissent,forsan vtiliora forent. at cum nostris auditoribus nihil negare possem, nec velslem,ista (etsi abortiua)illis euulgare nõ erubui,in posterum subtiliora,& (vt spero) meliora quotidie mihi occurrentia,iis addenda decreui. Interim tam voluntatem syncerã, quam operam gratanter oblatam æquo animo suscipite,&hos volũtarios labores ex tempore editos excusatos facite.

Quo tempore fuerũt concordata parisiis pretata.

b ¶ Volumus autem quod si præfatus rex præsentes literas,ac omnia & singula in eis contenta,quæ in prima futura sessione prǽsentis concilii Lateranen . approbari & confirmari facere promittimus , infra sex menses a die approbationis & confirmationis huiusmodi computandos non approbauerit & ratificauerit,& ea perpetuis futuris temporibus in regno suo & omnibus aliis locis & dominiis dicti regni per omnes prælatos & alias etiam ecclesiasticas personas,ac curias Parlamenti,acceptari, legi, publicari,iurari,& registrari,ad instar aliarum cõstitutionum regiarum,& de acceptatione,lectione,publicatione,iuramento & registratiõe prædictis,infra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas aut authenticas scripturas nobis non transmiserit, aut nuncio nostro apud regem existenti per eum ad nos mittendas non consignauerit,& deinde singulis annis etiam legi(prout alia ipsius Francisci regis cõstitutiones & ordinationes quæ in viridi sunt obseruantia,obseruari debent) inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit,præsentes literæ,& inde secuta quæcunque sint cassa& nulla,nulliusque roboris vel momenti.

c ¶ Et quũ omnium quæ in regno,delphinatu,& comitatu prædictis agun-

c ¶ .§. Et cum omnium.] Not.non valere cõsuetudines seu ordinationes vel statuta libertati ecclesiasticæ & authoritati sedis apostolicæ quomodolibet præiudicãtia. authentic. cassa. C.de sacrosanct. ecclesi. & infra dicam. nec papa intendit illa approbare expresse, nec tacite,licet quandoq; patientia habeat vim approbationis.c. literas.de supplen.negligen.prela. Tamen ad tollẽdum istud dubium,papa hie protestatur,quod non intẽdit approbare.

☞ Imo etiam si hoc non protestaretur papa,tamen adhuc confirmando omnia statuta,nõ videtur confirmare ea, quæ sunt cõtra libertatẽ ecclesiæ Bal.& Ias.in.l.oẽs col.8.nu.36.ff.de iust.

& iure. posset tamē si vellet ea confirmare. secundum las. ibi allegando Innocen. in capitu. primo de trāsac. Bald. in. l. ius ciuile in fin. ff. de iusti. & iure. Alexan. consilio. 209. statutis colum. 2. volumine. 2. quod nō firmo &c. per multa que alibi scripsi.

Quę sint statuta preiudicantia libertati ecclesiasticę.

¶ Quæro quæ sint statuta præiudicantia libertati ecclesiasticæ, seu cōsuetudines. vel vsus? Respō. illa quæ sunt contra priuilegia cōcessa ecclesiis. vel ecclesiasticis personis, à quocūque fuerint concessa, siue tollant ea, siue diminuāt, siue timidiores clericos reddant. nota. in capit. ecclesia sanctæ Mariæ de consti. authen. cassa. & ibi docto. C. de sacrosan. eccle. Inno. & alii in capi. nouerint. & capit. grauem. de senten. ex com. Barto. in. l. cunctos. columna. 8. & seque. C. de summa trinita. plene Barb. in repeti. rubri. de rebus ecclesi. non alienand. colum. 39. versicu. tertia hæsitatio. nume. 167. cum sequē. plene prosequitur Roch. Cursi. in repeti. c. fina. colum. 74. cum sequen.

tur. notitiam non habeamus, consuetudines, statuta, seu vsus, libertati ecclesiasticæ & authoritati sedis apostolicæ quomodolibet præiudicātia, si qua in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis aliàs quàm in præmissis existant, non intendimus nobis & eiusdē sedi in aliquo præiudicare, seu illa tacite vel expresse quomodolibet approbare. ¶ Et nihilominus præfato Francisco, & pro tēpore existenti Frācorum Regi, in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus per se vel alium, seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta quando & quotiens opus fuerit, publicari, & ea inuiolabiliter obseruari faciat. Contradictores cuiuscunque dignitatis & præeminentiæ fuerint, per censuras ecclesiasticas, & pecuniarias pœnas, aliaque iuris & facti quæuis opportuna remedia (appellatione qualibet omnino postposita) compescendo. Non obstantibus omnibus supradictis, aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, q̄ interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

¶ a Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, suspēsionis, astrictionis, declarationis, præcepti, iniunctionis, monitionis, innouationis, consensus, decreti, voluntatis, permissionis, & mādati infringere, vel ei ausu teme-

versicu. quinta sit cōclusio. de consuetu. Et qui Romanæ ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium ecclesiarū capite tradītum auferre conatur, hic proculdubio ī hæresim labitur. tex. in capi. omnes. 22. distin. multa tradit Io. Lupus in tract. de libertate ecclesiastica. in. 2. parte. quæsti. 10. Ego ipse addidi plura ad. authenti. cassa. & alibi plena manu scripsi, quæ reseruo alio & tempore & loco euulganda.

Volens auferre priuilegium Romanę ecclesię in heresim labitur.

d ¶ Nulli.] De materia huius ♣ dicetur infra de protectione concordatorum.

¶ RVBRICA.
De conclusione Lateranen. concilii.

a ¶ NOS igitur.] Notandum est quód sicut in corpore physico vnum corpus habet plura membra. l. rerum mistura. ff. de vsucap. Et bonum est argumentum de hoc corpore ad physicum capi. quoniam. de offi. ordina. Nam hoc imitatur physicum lege adoptio prima. ff.

de adoptio.quæ membra capiti subsunt tã quam nobiliori.l.cũ in diuersis.ff.de relig. & sump.funer.& non licet membris a capite discedere. cap.cum nõ liceat.de præscri. quod fabulose loquẽs ostẽdit Liuius de Po. Ro.cui Agrippa proposuit fabulam de mẽbris a capite discedẽtibus. ibidem videre licet lib.2.ab vrbe cõdit.Ita in corpore mystico vnum est corpus, cuius caput est Christus, & Christi vicarius Petrus, Petrique succesor. extrauag. vnam sanctã. de maior. & obed.in communibus. quicunque ergo non subest Roma.põtifici,nõ est de isto corpore mystico, nec de ouibus Christi, dicente eo, vnũ esse ouile,& vnũ pastorem.&|alibi dicit idem Christus,nõ potest palmes facere fructum, nisi manserit in vite.Qui in me manet, multum fructum affert. & si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes, & arescet,& colligent eum,& mittent in ignem.cap.si Petrus.24. questio.1. multa hic possem adstrario contraire.Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei,ac beatorum Petri & Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurũ.Dat.Romæ apud S.Petrum, Anno incarnat.dominicæ.1516.15. kalend.Septemb.Pontific. nostri anno quarto.

¶ RVBRICA.

De conclusione Lateranen.concilii.

Nos igitur,vt literæ ipsæ,quæ ob id præcipue editæ fuerunt,vt in corpore mystico,sancta videlicet ecclesia,perpetua charitas & pax inuiolata perdurent,& si qua mẽbra dissentiant,ea commode suo rẽuniantur corpori,eo magis obseruentur quo clarius cõstiterit ipsas literas, ea matura & salubri deliberatiõe,a nobis(dicto sacro Lateranen.approbante consilio) approbatas & innouatas, qua statutæ & ordinatæ fuerunt, licet ad earundem literarum subsistentiam & validitatem,alia approbatione non indigerent.Ad abundantiorem tamen cautelam,vt eo tenacius obseruentur, & difficilius tollantur, quo tantorum patrum fuerint maiore approbatione munitæ,literas prædictas cũ omnibus & singulis statutis ordinationibus, bdecretis difinitionibus,pactis,conuentionibus,promissiõe,voluntate,ac pœnis,inhibitiõe,aliisque omnibus & singulis clausulis in eo contentis,illa præsertim qua volumus quod si præfatus Franciscus Rex supradictas literas, ac omnia & singula in eis contenta, intra sex menses a data præsentium computandos non approbaret & ratificaret, dere,quæ licet videre in dict. extrauag. vnã sanctam.& per theologos ac per Ioan. de terra rubea in tract. contra rebelles regũ, art.3.tract.tercii.

b ¶ Decretis.]

Quæro quot modis accipiatur. Secundo, in quibus casibus interponatur. Tertio, quomodo annulletur.

¶ Primo quædã sunt dei decreta,quæ si nõ custodiantur, fames, siccitates & alia mala nos circunueniunt.3. Reg.cap.18.Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino deo nostro vt ambulemus in decretis eius. Item decreta patrũ.c. quanto.de transla.episcopi, Alia legatorũ. cap.præsenti. de offi. lega.lib.6.cap.1.de loca.Quædam sunt sedis apostolicæ decreta.cap. nulli.& cap.omnia.25. quæst.1. Decreta sunt episcoporum.capitu.si quis.de maior.& obedi. Sunt q; decreta Cæsaris.c. 17. actor. apostolo. ibi, hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt.Alia sunt Regum, Daniel.3.capit. post prin.Tu Rex posuisti decretum &c. & primo Esdræ cap.

Decretũ quot modis accipiatur.

ſexto. A me ergo poſitum eſt decretum. & paulopoſt, Ego Darius ſtatui decretum. Alia decreta decurionum. ff. de decret. ab ordine facien. Item ſunt decreta iudicum. primo Regum.17.capitu. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille.c.abſit.11. quæſtio.tertia.alia ſunt decreta. prætorũ.l. ſi prætor in princ.ff.de iud. Aliquando accipitur generaliter proquacunq; ordinatiõe ſeu ſtatuto ſuperioris.l. item eorum.§. ſed ſi ita. ff. quod cuiuſque vni.nomi. Quandoque pro ſentẽtia ſeu auctoritate qua iudex contractũ iuſtũ fore decernit, auctoritatẽ ſuã interponendo, vt in rubri.ff.de reb.eorũ. & de præd. minor.ſine decreto non alie. vel pro decreto iudicis aduerſus contumaces, vt quando interponit auctoritatẽ mittendo aliquẽ in poſſeſſionẽ, ex primo vel ex ſecundo decreto.l. ſi finita.§.ſi plures.&ibi gl &.§. Iulianus.& §. ſi forte.ff.de damno infect.gl.in.c.1. de reb. eccleſiæ.nõ alienand.lib.6. Et eſt proprie inſtitutũ papæ, à decernẽdo animi interiora dictũ. Præceptum vero regũ à præcipiendo, teſte Luca de penna in rub. C.de præd.curial. ſine decret.non alienã.lib.10. Vel ſtricte capiendo, eſt deliberata iudicis cõmiſſio, ab eo facta cũ cauſæ cognitione citra condemnationem vel abſolutionẽ. Aliiſque multis modis ſumitur, vt per Specu.in titu.de primo & ſecundo decreto. Et Rebuff.in rub. C.de decret.decurio.libr. 10. & Guido Papæ in ſuo tracta.de primo & ſecũdo decreto.in princi. Baldum & Iaſon & alios in dict.l. nec quiequam.§. vbi decretum. Vide differentias inter decretum & ſententiam per Alexandr. in.l. iuſtæ.column.3. & ſequent. ff.de acquirend.poſſeſ.

¶ Verumenimuero quia hæc materia decreti eſt tam frequens, vt qualibet alia totius iuris, ideo hic pauciſſima verba inſtar imperatoris in.l. antiquitas. C. de vſufruct. putaui inſerenda, videlicet in quibus caſibus interponatur decretũ, item quomodo annulletur.

¶ Primo interponitur ſecundum quoſdam decretum in alienatione rerum eccleſiæ.authen. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccleſi. Tamen communis opinio flectit alio, vt auctoritas epiſcopi ſiue conſenſus requiratur loco illius decreti.capit.1.de reb.eccleſi.non alienand. Ad euitandas opiniones ſolent notarii in inſtrumentis alienationum rerum eccleſiæ apponere hæc verba, talis epiſcopus dedit licentiam, auctoritatem, conſenſum, ac decretum ſuum interpoſuit ſuper alienatione talis rei. Specul. in titul.de emptio.§.nunc dicendum.verſicu.cæterum. dixi in compendio alienationum rerum eccleſiæ in verbo ne quis epiſcopus pagi.25. In quibus caſibus decretũ interponatur.

¶ Secundo in venditione rerũ ciuitatis.l.fin. C.de venditio.rerum ciuita.lib.11.

¶ Tertio, in venditione prædiorum, decurionum, & curialium.l.1.& per totum C.de præd.curial. ſine decreto non alienand.libro decimo.

¶ Quarto, in alienatione bonorum immobilium minoris.l.lex quæ tutores. C.de adminiſtratio.tuto.l.1.per totũ de præd.minor.ſine decre.non alie.

¶ Quinto, decernuntur pupillo alimẽta pro modo facultatum.l.1.2.&.3.ff.vbi pupill.educari debeat.

¶ Sexto, in tutore vel curatore dando pupillis illuſtrium perſonarum.l.vna.verſicu.& ſi ibi, per prætorem interponatur decretũ. C. de tutor.& curato.illuſtrium perſona.Idem in aliis perſonis tenet Barto.in.l.legitimos. ff.de legit.tutor.idem in actore dando tutoribus impeditis.§.final.inſti.de cura.

¶ Septimo, in reuocando tutore vel curatore, quia eadem ſolennitas requiritur in diſſoluendo, ſicut in faciendo. authen. econtra.C.de repud.l.ſi vt proponis.in ſecund.de nupt.l.nihil tam naturale.ff.de regu.iur.ideo

vbi in cõtr actu requiritur decretũ, & in distractu, & sic in trãsactione. Bal. in. praeses. q. 1. C. de transact.

¶ Octauo, in manumissione seruorum per minores ex causa facienda. l. etiam. ff. de manu. vindict.

¶ Nono, in diuisione bonorum minoris. glos. & ibi Bart. in. l. inter. pupillos. ff. de auctor. praestan.

¶ Decimo, in inuentario tutoris. Bald. ex presse. in. l. si tutor. C. in quib. causis in integrum restitu. non est necessaria. allegat. l. fina. C. arbi. tute.

¶ Vndecimo, propter famem consanguineorum pupilli, potest tutor cum decreto alimenta eis ex bonis pupilli dare. l. 1. §. sed nonnullos. ff. de tutel. & ratio. distrahend.

¶ Duodecimo, idem in curatore dando furioso. l. de creationibus. C. de episco. audien.

¶ Decimotertio, super transactionibus alimentorum solet decretũ siue auctoritas praetoris interponi. l. cũ hi. & l. de alimentis. ff. & C. de transact.

¶ Decimoquarto, olim in bonorum possessione decernenda, & vocabatur bonorũ possessio decretalis. l. 1. §. decretalis. ff. de succe. edict. hodie tene. quod traditur in. l. fiu. C. qui admitti ad bon.

¶ Decimoquinto, in vẽditione facta per subhastationem. l. 1. C. de fide instrumẽt. lib. 10. & l. si quos. de rescinden. vend.

¶ Decimosexto, interponitur decretum in remittenda parte debiti, facta per maiorem partem dissentiente minore parte. l. & suum haeredem. §. fina. ff. de pact.

& ea perpetuis futuris temporibus in regno suo, & alijs locis & dominijs dicti regni, per omnes prelatos & alias ecclesiasticas personas ac curias parlamẽtorum acceptari, legi, publicari, iurari & registrari, ad instar aliarum constitutionum regiarum: & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramento, & registratione praedictis intra praedictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas, nobis non transmitteret: aut nuncio nostro apud ipsum regẽ existenti, per eũ ad nos destinendas nõ consignaret, & deinde singulis annis etiã legi (prout aliae ipsius

¶ Decimoseptimo, in contractu filiifamilias cuius pater est furiosus, vel mente captus. Bal. in. l. si furiosi. per illum textum. C. de nupt.

¶ Decimooctauo, in dominii adiudicatione facienda contra contumacem, & vocatur secundum decretum, de quo in. l. si finita. §. Iulianus. & §. si plures. & ibi plura dicunt docto. ff. de damno infect. Specu. in titul. de primo & secundo decreto. & Guido Papae in tractatu de primo & secundo decreto.

¶ Decimonono, vbi iudicis officiũ imploratur. l. nec quicquam §. vbi decretum. ff. de offic. proconsul.

¶ Vltimo, in omni contractu potest interponi decretum iudicis, seu peti. vt contractus confirmetur. text. & ibi Bar. in. l. si quos C. de decur. libr. x. Anto. de burgos in capit. cum causa. column. 9. cũ sequent. de emptio. Pantha. Calderi. in repet. l. 2. colum. 26. C. de rescin. vend. Lucas de penna in. l. fi. C. de decret. decurio. lib. x.

¶ Tertio, quaeritur quomodo annulletur decretum. Respon. primo quando ex falsa causa est interpositũ, vtpote allegatũ est aes alienum pupilli, quod non erat & vendita est ob eam causam res, tunc decretũ est nullũ. l. magis puto. §. si aes alienũ. ff. de reb. eorũ. l. sciat. de tutoribus. & curatori. datis ab his. l. iusta. & ibi Benedict. plumb. de manu. vindict. &. l. cũ vero. §. subuentũ. de fideicõmis. libert. l. Decretũ ex quib' causis annulletur.

& si præses. C. de prædi.minor. Iacob. in.l. hoc edicto.in prima lectura.ff.quod quisque iuris.Corne.consi.132.fundata.col.vlt.in 2. volu.& consil.132.licet in præsenti.column. 2.in 4.volu.& consi.185.super duobus.colũ. 3.ibidem. Alexandr. consil. 69. in causa. colum.1.in.3.volu.& consil. 147.viso themate.colu.1.in septi. volu.

Francisci regis constitutiones & ordinationes quæ in viridi sunt obseruantia, obseruari debẽt)inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit, literæ ipsæ & inde secuta quæcunque, essent

¶ Amplia, siue causa esset falsa ipso iure siue per exceptionem. ideo decretum interpositum propter debitum, quod potest excludi per exceptionem, non valet. Roma.consi. 454.in re præsenti.col.2. Innocent.in c.præterea.col.vlt.de dilatio.

Secundo, etiam procedit, siue causa falsa sit expressa in decreto, siue non, dummodo ex actis constet.glo∫.in.l.2. C.quando prouoca.non est necesse.Bart.& alii.in.l.seiæ.ff. de tutor.& curato.datis ab his.Alexan.consil.20 7. Domine Alexander.circa finem.in 7.volu.Cuma.consil.114. Antonius Benedicto.colum.4.

Tertio, extende etiam si causa sit pro parte falsa, quia tunc in totum vitiatur decretum.Bart.& alii in.l.si non sortem.§. si censum.ff.de condict.indebit.Bald.in marga.in verbum decretum.quæst.2.Rom.consi.454 in re præsenti.colum.2. Decius consil. 403. quamuis in casu.colum,5.nume.20.quia sententia indiuidua est vnius capituli.l.in hoc iudicio.ff. famil. hercis. & ı indiuiduis mutile vitiat vtile.l.1.§.item quæro.&.§. item trebatius.ff.de aqua quotid.& æsti.l.græce.§.illud. de fideiussor.Et sic adiudicatio rei pro maiori debito, quam sit, non tenet in aliquo, quãdo fit à iudice.l.1 §. hæc verba. ff.ne vis fiat ei.Bald.in.l.certi condictio.§.quoniã.col.3. si cert.peta.secus si à parte d §.si centũ. Alexan.in.l.f.‹iuste.de acqu.possess. Bald.consil. 223.proponitur.colum.1.in.2.volu.& sic fuit iudicatum Neapoli, vt refert decisio. Neapol.218.petita.quod etiã non procedit quando res esset mihi adiudicata tam ratiõe mei debiti, quam debiti fratris, cuius mandatum non habeo, quia tunc pro parte mea tenebit. Bald.in.l.ordo. colũ. vltim.C.de execu.rei iudica.

¶ Quarto, Amplia vt per Paul.castren. consil.201.visis.colum.1. volu.1.

¶ Primo, fallit quando ius & iustitia deficerent ex parte conuenti, seu ratione rei in quam facta est missio, vt pote si vere sim creditor Titii, & missus sim in possessionem rei Caii, tanquam esset Titii, tunc si facta sit missio ex primo decreto, poterit Caius comparere, & ostendere summatim de iure suo, & reuocari facere missionem .l. à diuo Pio §. si super.ff. de re iudica. Si vero compareat post secundum decretũ, non poterit summarie petere reuocationem missionis, sed ordinarie sic, offerendo libellum, & alia faciẽdo necessaria d.l.à diuo Pio §.si post addictum.Bart.in.l.si is ad quem.ff. de acqui.hæred.

Item si fuerit facta missio rei in qua tertius habet ius, quia intra annum summatim discutietur, postea vero ordinarie. Bart. & alii in d.l.iuste.ff.de acquiren. possess. Secus si deficeret ius ex parte agentis, vt si peto centum, quæ falso dico mihi esse debita, & quia non compares, sum missus in possessionem tuorum bonorum, tunc nõ valet decretum interpositum, quia deficit ius ex parte agentis, cum nil mihi debeatur.l.1.ff.ne vis fiat ei.§.hæc uerba.

Secundo, fallit quando inter consentientes esset interpositum.l.sed si hac.§.patronũ ff.de in ius vocan.vbi si libertus tanquam ingenuus fuerit adoptatus, & decretũ adoptionis interpositum, illud decretum tenet secundum Bald.ibidem. & Iaco.in.l.cum hi §.

cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti (sacro Lateranensi concilio approbante) apostolica authoritate & potestatis plenitudine approbamus & innouamus: easque inuiolabiliter & irretragabiliter obseruari & custodiri mandamus: roburque perpetuæ firmitatis in euentum dictarum approbationis & ratificationis, & non aliter nec alio modo obtinere, omnesque in dictis literis comprehensos ad ipsarū literarum, ac omnium & singulorum in eis expressorum obseruationem, sub censuris & pœnis ac alijs in eis contentis, iuxta earundem literarum tenorem & formam teneri & obligatos esse decernimus & declaramus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis quæ in dictis literis voluimus non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque.

si prætor.in.2.lectu..ff.de transact.

¶ Tertio, fallit quando motu proprio iudicis esset interpositum, vt si motu proprio decernat quem ex falsa causa tutorem, valebit: secus si ad partis postulastionē. not. in .l.si vt proponis.C. de confirmād. tutor. Barth.in.l.tutor. columnn.1. ff.de tutor.& cura.datis ab his.

☞ Et sic est differentia quando motu proprio, quia tunc non est nullum ipso iure, licet per sententiam forte possit annullari. sed quando ad postulationem est interpositum, est ipso iure nullum, quia dolo partis videtur concessum. ☜ Dixi supra in forma mandati apostolici īglo.motu proprio.

¶ Quarto limita quā do veritas vel falsitas causæ ex iudicis declaratione pendebat, vt si iudex interdixit administrationē alicui tanquā prodigo, qui non est, valet tamen decretū, vel si decreuit eidem tutorem l.is cui.& ibi Bar.& alii.ff.de verbo. obliga.secus si dederit tutorē vel curatorem ei qui non est minor, quia cum ætatis declaratio fiat à natura, prodigalitatis à iudice, non valebit prima, secus in secunda, quia suæ declarationi stari debet. Bartho. & alii in.l.Seiæ.per illum textum.ff.de tuto. & curato.datis ab his.tex.in.l.tutor si petitus. ibidem.

¶ Quinto, modera quando decretum interponeretur ex causa erronea, vt si iudex ignorans interposuerit decretum super contractu dolo vel metu inito, tunc decretum non est nullum, sed poterit peti restitutio.l 2.& ibi Bald.& Iacob. C.de fideiuss.minor. & oportet impetrare literas à rege, vel à cācellaria super istius contractus rescissione non obstante decreto. quòd si decretum esset nullum, nō indigeret rescissione .l.in causæ.in secund. in principib.ff.de minor.Alexand.in.l.iuste. columna. 7. ff.de acquirend. possessio. nos etiā in vtroque casu impetrare solemus literas regis in hoc regno.

¶ Vltimo limita quā do fuisset cognitum de veritate aut falsitate causæ ante decreti interpositionem. glos. vltima. & ibi Bald in.l.si putas. C.de petitio.hæreditat.argu.l.finali.de edicto.diui.Adria.tollend.Bald.in.l. secunda.columna. secund. C.quando prouoca.non est necesse.etiam si summarie fuerit cognitum. quia in decreto non requiritur plena causæ cognitio.glos.in .l.cum proponas. in verbo constat.C.de bonis aucto.iudic.possi.capitul. fina.§. vltimo. in verbo, summatim.vt lite non cōtest.doct. in d.l.iuste.& d.§.si prætor alias tradunt limitationes.ibi vide.

¶ Secundo, annullatur decretum, si iudex interponendo illud, non sedeat .l. naturali in fine.ff.de confirmand.tutor.Specul.in titulo de feriis.§.sequitur. versicul.final. l.ua.

cas de penna in.l.vlt.C.de decre.decurio.li.10.Corne.consi.98.Videtur prima facie,colum.1.cum seq.volu.1.

¶ Tertio annullatur quando fuit interpositum sine causæ cognitione.l. magis puto §.ne passim,ff.de reb. eorum.l. fina. de curato. furio. facit.l. cũ hi §. si prætor. ff. de transactio. Bartho. in lege prolatam. C. de senten, & interlocutio. omnium iudicum. & ibi declarat quando dicatur fieri sine causæ cognitione, quia quando iudex sine causæ cognitione procedit, censetur tanquam priuatus procedere, ideo ei non est obediendum. capitu. conquerente, de restitutio. spoliato. Cardina. in clementi. 1. in fin. de celebra. missa. Feli. in ecclesia. columna sept'ma. & sequen. de constitu. & quia ius noluit iudici committere rem negligendam. Paul. in dict. l. cum hi §. si prætor. Ex quo infertur singulariter non valere decretum interpositum super alienatione bonorum minoris, vel alio actu eidem necessario, quãdo fuit interpositũ eo momẽto temporis, quo fuit petitũ quia ex breuitate temporis præsumitur causæ cognitionẽ non interuenisse. l. si finita §. si forte. ff. de dam. infect. capi. 1. de reb. eccle. non alie. libro sexto. Petrus de Ancha. consilio. 36. visa quadam petitione. columna prima. & consilio. 83, visis diligenter. argumẽ. tex. in capi. cum ex literis de restitu. in integ. Alexand. consilio. 217. visis verbis. colum. vltima in secundo volumine, & consilio. 163. alias consultus

Decretũ interpositum sine causæ cognitione est nullum.

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, mandati, decreti, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione, in Lateranen. sacrosancta basilica solenniter celebrata. Anno incarnatiõis Dominicæ Millesimo quingẽtesimo sextodecimo, quartodecimo Calendas Ianuarij. pontificatus nostri anno quarto. Sic signatum, Visa. Ie. Salui. Bembus. Ioannes de Madrigal. Et in dorso registrata Apud me Bembũ

in fine. in. 5. volumine. Cuma. consilio. 180. videtur. Barb. consilio primo. columna. 35. in primo volumine. & consilio. 40. præclare. columna quarta ibidem. & consilio sexto illud in medium. columna tertia in quarto volumine. & consilio. 41. immortalem columna tertia eodẽ volumine. Ias. in. l. secunda columna quarta. C. de edend. l. sed si hac §. prætor. ff. de in ius vocand. l. sciendum. columna tertia de verborum obligatio. Hyppoly. in. l. statuliber numero. 15. ff. de quæstio. & lege qui cædem. numero decimo octa. ad legem Cornel. de sica. & consilio. 48. non confundentur. numero. 31. Decius consilio. 403. quanuis. columna quinta. Nec missus in possessionẽ ex secundo decreto sine causæ cognitione, facit fructus suos. Innocent in capi. consultationibus. de iure patrona. Bald. in. l. 2. columna penultima. C. de seruit. & aqua. Hippo. in sua practi. numero. 35. Imo fructus percepti virtute inutilis decreti, debent in sortem computari. per. l. primam & vltim. C. de pigno. actio. nota. in. l. si dominium. de pigno. & ita expresse dicit decisio Neapolita. 218. petita. in fine. Fallit quando esset talis causæ cognitio, quæ in continenti posset adhiberi, quia tunc valeret decretum. Alexand. consilio. 80. visis. columna secunda. & sequen. in. 5. volumine. sequitur Purpur. in rubri. de offic. accesso. quæstio. 4. numero. 134.

Fructus percepti in vim decreti an cõputentur in sortem.

¶ Secundo fallit quando iudex vel alius ha-

buisset plenam cognitionem illius causæ ante decretum, quia nunc cessat ratio, ergo & iuris decisio. l. illud. ff. ad. l. aquil. Hippoly. in rubri. ff. de fideiusso. quæstio. 5. nu. 86. dicens esse suam nouam inuentionem. non tamen crederetur iudici dicenti se habuisse causæ cognitionem. per not. in authenti. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccle. & proxime dico in sequen.

¶ Secundo infertur quòd non valet decretum etiam si notarius attestaretur in instrumento causæ cognitionem interuenisse, nec ei creditur, quia interuallum temporis requirebatur ad causæ cognitionem, & inuestigatio diligens, quæ non potuit fieri ita summatim tempore instrumenti confecti, ideo notarius tanquam suspectus non potuit de ea testari, cum de hoc non esset rogatus. Paulus de castro consilio. 38. super eodem. 2. volumine. Hippol. corrupte tamen, in. l. quisquis dem. nu. 19. cum seq. ff. ad legem Corne. de sica. refert. Idem tenet Decius consilio. 556. viso col. 2. Item nec tutori vel curatori dicenti ob æs alienum vendidisse creditur. Specu. in titu. de emptio ⁋. nunc videndum. versicu. hoc quoque. Innocen. & alii in capitu. 1. de rebus ecclesiæ. non alienand. libro. 6. Lucas de penna. in. l. fina. C. de decre. decurio. libro. 10. Bald. & Saly. in. l. 1. C. si aduers. dona. Corneus consi. 71. quod non valeat in prin. in. 3. volumine.

¶ Tertio infertur, quod etiam si essent verba iudicis, adhuc non probaret instrumentū decreti causæ cognitionem interuenisse, argumen. nota. per Bartho. in. l. si forte. ff. de castren. pecul. Pau. in dict. consi. 38. super eo. volumi. 2. Hippoly. in singu. 399. multi sunt.

¶ Quarto infertur, quod debet fieri scriptura separata, de causæ cognitiõe, & altera de decreto. Specu. in titu. de procuratoribus ⁋. primo. versiculo quid si solum per libellum. Alexan. consilio. 163. alias in fine in. 5. volumine. Decius consilio. 351. in casu proposito columna vltima. Ferratius cautela vltima. vbi multipliciter ampliat. vide si libet Ias. in. l. nec quicquam. ⁋. vbi. column. penultima. ff. de officio proconsul. Paul. in. l. cum hi ⁋. prætor. ff. de transact. vbi dicit sufficere si dicatur causa cognita interpositum fuisse, licet alias speciatim non nominet, nec ad particularia descendat. Baldus in. l. 1. C. de fide instru. & iur. hastæ fisca. lib. 10, Alexand. consilio. 80. viso themate. column. prima. & sequen. in. 5. volumine. Bolog. consilio. 33. vt ea quæ iusta. columna. 2. Decius consi. 341. viso puncto. colũna. 5. num. 12. Ferra. dicta cautela vltima. Nec obstāt nota. in. l. 1. C. de fide instrumen. libro. 10. vbi omnia debent præsumi solenniter acta, quia debent intelligi, quando decretum nõ est perfunctorie interpositum. Bal. in. l. quæcunque. C. de bonis quæ liber. Vel procedit in illis quæ tempore actus potuerunt interuenire. Sed causæ cognitio verisimiliter non potuit interueniri eo illo instanti quo decretum fuit petitum. ergo &c. Corneus cousilio. 98. videtur. colũna secunda in primo volumine. Decius consilio. 351. in casu. col. vlti. Omnia in decreto, quãdo solenniter acta præsu-mãtur.

¶ Quinto infertur, quod si minor in criminalibus facit aliquem actum cum curatore eo instanti quo datus est, non valebit tanquam sine causæ cognitione factus per supra adducta. Nam si in ciuilibus non valet actus sine causæ cognitione, a fortiori in criminalibus, vbi est maius periculũ, & sic cautius agendum est, capitulo vbi. de electio. libro. 6. Hippoly. in practi. criminali ⁋. nunc videndum. nu. 43. cum seq. & consi. 130. conditoris viso. nu. 46. cum seq.

¶ Sexto infertur, quod si factum sit compromissum in aliquem, & is immediate post cõpromissum pronunciet, non valet. quod facit contra rusticos, qui statim pronunciant, secundum Iaso. in. l. iudices. col. prima. C. de iudic. Fulgo. consi. 11. quidam Petrus. & Cardina. consi. 104. factum tale est. Bal. in cap. 1. in fin. de inuestitu. in ma. facta. & in. l. prolatam. col. vlti. C. de senten. Panormita. in ca-

pitu. quintauallis. colum. penul. de iureiur. Decius in capi.cum venerabilis.col.5.in gl. 2.de excep.

¶ Fallit quādo illa causa longo tempore ante compromissum esset ruminata coram eo qui postea est arbiter electus, & quando factū est ab honestis & prouidis viris.ca.nisi. de præbend. Soci. consilio.121.in causa.col. 4.in.3.volu.Hippoly.in rub.de fideiusso.q.5. numero.81.

¶ Quarto annullatur decreti interpositio, quando fit tempore feriato in honorem dei. not.in.l.actus.&.l.fina.C.de fer.Ancha.consil.116.secundum ordinem.col.vlti.Iacob.in l.diuus.ff.de fer.

Quinto, quando per errorem est interpositum.Bart.in.l.penulti.ff.de iusti.& iur.Bolog.consi,33.vt ea quæ iusta.colum.prima & sequen.nil enim tam consensui est contrarium,quàm error,qui imperitiam detegit.l. si per errorem.ff. de iurisdi.omnium iudi.

Sexto, quando interuenit dolus partis.l. & si præses.C.de prædiis.minor. Bar.in.d.l. penul.colum.2.Bald.& Iacobi.in.l.vna colum.2.C.de fideiusso. minor. dolus nemini debet patrocinari.cap.sedes.&.c.ex tenore. de rescriptis.

Septimo,quando non interuenit citatio peremptoria, annullatur etiam primum decretum,si ante fuerit interpositum.l.præsenti.C.de his qui ad eccle.confugi.&.l.2.vbi in rem actio.glo.& docto.in.l.si finita.§.Iulianus.ff.de damno infect. Bart.in.l.consentaneum.C.quomodo & quando iudex.Cor. consilio.52.in hac consultatione.colum.1.in 4.volumi.& consi.132.licet in præsenti.col. 2.ibidem.&quando possit dici obreptitium, tradit Paul. Castre.consilio.382. dubitatio. in fi,volu.1.

Quæro si res magni valoris sit distracta iusto precio pro modica summa debita, an valeat alienatio? Breui respōd. quòd sic, per text.in argu.in.l.fina.C.de iure dominii impetrand.vbi concedit alienare, quando non essent aliæ res. Ergo si aliæ res minoris valoris essent,non permitteretur,argu.l.a diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudi.& hanc opinionem sequitur Alexand. Aquen.& alii in.l.iuste.ff.de acquir.posses.

Octauo,iudex ex suo officio potest annullare decretum interpositum,in quo fuit pars decepta,quia partes vnum fingebant, aliud faciebant.Ioan.And.in cap. consultationibus.de offic.delegat.Bald.in.l.vna.colum.3. versicu.sequitur quartum membrum.C. de confessis.& in cap.1.col.5.de milite vasallo qui contumax est.sequitur Hippo.singulari 320.sæpe contingit.

Notādum est quòd decretum superioris interpositum præsumitur rite factum glo.in l.1.C.de fide instr.& iure hastæ fisca.lib.10. & quæ ibi addidi.& præsumitur factum pro vtilitate ecclesiæ.Bal.in cap.1.colum.2. qui feudum dare possunt.Refert Ias.consi.119. in præsenti.col.2.volu.primo.& ista decreui scribenda in hac tam quotidiana materia & quotidie in palatiis agitata.

RVBRICA
De regia acceptatione &c.

a ¶ Quocirca.] Cum leges vel constitutiões ex alia causa nos non teneant, quã quòd iudicio populi receptæ sint, versa sunt iurisconsulti in l. de quibus. ff. de legib. & vide quæ dixi supra de collatio. in ✠ præfatique ordinarii. in glos acceptationem. & sicut lex non acceptata non ligat, ita confessio nõ nocet confitenti, nisi per partem fuerit acceptata. sed potest per partem tanquã erronea reuocari, post non, quia trãsit in cõtractum, qui per alteram partem reuocari non potest. l. primo & 2. C. quando liceat ab emptio. discedere. & dixi supra eodẽ. in in præfat. ad rubri. de collatio. Cy. in l. vna quæstis. 6. C. de confessis. Sali. in l. generaliter. quæstio. 6. de non nume. pec. & in l. vna. oppo. 15. de con fes. l. iubemus. de liber. cauf. plene Barb. in capitulo fina. columna septima. numero quarto de success. abintesta. Hippo. in repeti. l. de vno. nu. 155. cum seq. ff. de re iud. & in rub. de proba. so. 16. versi. item scias. Feli. in cap. si cautio. col. 5. versi. fortius dixit. de fid. instr. arg. l. sicut. C. de actioni. & obliga. Alexan. consi. 90. fere omnis vis. columna. 4. vol. 1. quia confessio simultatem locutionis notat ex etymologiã verbi, teste Alexan. consilio 20. in causa. columna prima in. 4. volu. & cõsilio. 174. in causa. columna. 2. in. 6. volu. Barb. consilio. 36. difficile. colũ. 5. in. 3, volu. & sic soliti sunt practici dicere, accepto inquantum facit pro me, alias non, vt notat Barb. consilio, 82. illud. in fin. volu. 3. & consilio. 44. clementissimum. columna. 2. in. 4. volumi. quæ acceptatio in genere nõ valet, nisi fiat in specie, secundum Bald. in l. cum precum. C. de libera. cau. facit in simili glos. in l. prima ✠ editiones. ff. de edẽdo. quæ vult non prodesse ei qui producit instrumentum, si dicat quatenus facit pro se. refert. Ioan. Lupus in repeti. cap. per vestras. in. 4. not. in fin. de do. inter vir. & vxo. licet prima opinio seruetur in practica teste Cepo. cautel.

[Margin, handwritten: l. ex nõ acceptatione non ligat sicut nec confessio]

[Margin: Cõfessio non acceptata an prosit]

¶ RVBRICA.
De regia acceptatione & publicatione concordatorum.

a Quocirca dilectis & fidelibus cõsiliariis nostris ad præsens tenentibus, & qui in futurum nostra tenebunt parlamenta, omnibusque iustitiariis regni nostri, & delphinatus ac comitatus nostrorùm, cæterisque officiariis & subditis nostris, & eorum cuilibet (prout ad eum pertinuerit) mandamus districtius iniungẽtes, quatenus omnia præmissa & singula teneant, custodiant, & conseruent in sui roboris plenaria firmitate, & in causis quibuscunque occasione præmissorum de cætero orituris & emersuris, secundum deliberationes & conclusiones præscriptas iudicent, pronuncient, & sententient, atque ab omnibus subditis & incolis nostrorum regni delphinatus, ac comitatus inuiolabiliter faciant in omnibus & per omnia obseruari, prædictas personas ecclesiasticas & seculares, ac earum quamlibet in omnibus & singulis superius expressis, ab omni turbatione, violentia, impressione, molestatione, vexatione, damno, & impedimento tueantur, protegant, pariter & defendant. Omnes & quascunque personas, cuiusuis conditionis ac status fuerint, contra facientes aut venientes, taliter puniendo, quod in posterũ cæteris cedat in exemplũ. Quoniam

69.confessio. imo contra propriam confessionem licitum est venire, quando non fuit acceptata si contra eum forte fuit pronunciatum. Baldus.in authen.nouo iure.in fin. C.de pœna iudicis qui male iudicauit. Innocent.in capit. mulieri.de iureiur. Vnde si quis sponte confessus fuerit delictum.tamen iudex de facto eundem absoluit. illa confessio nullum operabitur effectum. Baldus.in .l.si quis in hoc genus. columna. vltim.C.de episco.& cleri. Ioann. Crotus in repet.capitu.primi in.2. nota.de constit. in.sexto. Et nota perpetuo, quia milies faciet tibi honorem, si toties de hoc recorderis, quia quilibet diceret contrarium, tum quia non est licitum variare, tum etiam quia non potest venire contra id quod propria voce asseruit .l. generaliter. C.de non nume. pec. capit.per tuas.de probatio. hoc tenet Vincen.Hercu.in .l.in ratione. 1.§.si filio.colum. vltim.ff.ad.l.fal. Itē renunciatio non nocet renuncianti si non fuerit per partem acceptata. Bald. in ca.cùm venissent.colum.terti.de eo qui mitti.in possessio.& qui non acceptat verba aduersarii, non potest se ex illis iuuare. Bald.in.l.tertia. C.de repudian. hæredita. idem si dissimulat. sequitur Francisqui. Curtius consili.78. super articulo.column.1. Imo renunciatio facta in præsentia iudicis absente parte, non nocet confitenti, si non fuerit acceptata per iudicem nomine absentis. Bart.in.l.postquā liti.columnа.penulti.C.de pact. & Iason.ibi. & in.l.error. colum. secund.de iuris & fact. ignoran.Iacobi.in.l. de ætate.§.Celsus.ff. de interrogat. actio. Insuper comparens coram iudice à quo appellauit,& faciens aliquem actum coram eo, non videtur per hoc renunciare appellationi, ex quo ille actus non fuerit per iudicem acceptatus, sed impugnatus. glos.in dicto capitul.cum venissent. & ibi Bald.& alii. & Panormitanus. in c. gratum. column. secunda.de offic. delegati. Roma. singul. 150. appellans. & singul. 770. regula est. Ias. in.l. qui Romæ. §.seia. in.1. not.ff.de verbo.obligati.Moder.in d.capit.per vestras.Feli.in d.cap.capitulum. column. 11. versi. cōfirmatur.de rescript.& ca.cū venissent.colum.2. de testi. Item non sufficit quòd testes dicant confessionem esse factam parte præsente, nisi deponāt quòd pars acceptauerit. Iaso. in d.l.error. C.de iur. & fact. ignoran.refert Hippoly.in dict.l.de vno.nu. 156.ff.de re iud.per textū in.l.final. & ibi Iacob.in.2.not.ff.de interrog.actio. Ad hæc testes examinati non possunt corrigere eorū depositionem, si per partem fuerit acceptata.

sic fieri volumus & iubemus per præsentes, In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Datum Parisius die. xiii.mensis Maij, Anno domini Millesimo quingentesimo dicimoseptimo, & regni nostri tertio. Sic signatum supra plicam, per Regem, Dominis duci bus, Alenconii, Borbonij, & Vindocē. vobis dominis Dorual: de La trimoille:de Boysi: Magno magistro, Bastardo Sabaudiæ, de La palice, & de Chastillon, Marescallibus Franciæ, & alijs præsentibus. Robertet.

¶ Lecta, publicata, & registrata ex ordinatione & de præcepto domini nostri Regij, reiteratis vicibus facto, in præsentia domini de Trimoilla, primi chanbellani dicti domini nostri regijs, ad hoc per eum specialiter missi, Parisius in Parlamento. xxii. die Martij. Anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo. sic signatum. Pichon.

ta nisi probato errore. Bald. in.l. Gallus. §.i ff.de liber. & posthu. Roman.in.l.i. §. si quis simpliciter.numer.13. de verbo.obliga.& cõ sil.433.quo ad primum. in fin. Alexander.& Iaso.in.l. quicquid.ff. de verbo.oblig.vbi referunt dictum esse famosum in Palatiis sequitur Hippo.fin.315. acceptatio. Praeterea si clericus turbatus propter exactiones decimarum quae indies fiunt, renunciet coram superiore, & resignatio à superperiore non fuerit recepta, nec acceptata, nõ nocebit illi clerico. ita expresse tenet Do mi.in capi.fin.colum. secund. versicu. quid si clericus. turbatus. de renuncia.in.sexto. plus consuluit Barba. quòd legatũ vel donatio causa mortis acceptata per eum cui fuit facta, non potest reuocari.plene in consil.54.clementissimi. in.2.volumi.quod nõ firmo. Et an confessio facta in vltima voluntate, vide text. in capitu. fin. de succes. ab intestat.& ibi plene Panormit. Notandum est quòd ista acceptatio debet fieri tempore quo fit confessio, vel renũciatio vel alius actus, non autẽ valeret ex inter-

Resignatio ꝗ nõ acceptata nõ nocet resignanti.

Acceptatio ꝗñ fieri debeat.

uallo.glos. in .l. consensu.ff.de actio.& obligat.&.l.i.de contrahend.empti.Panormita. capitu.dilectus,de sponsa.sequitur Hippoly. Marsi.in pract.sua crimina. §.postquam.numer.29. & sequenti. Breuitas temporis,& impressorum importunitas ad sequentia me reuocant.

¶De prorogatione dilationis ad approbandum concordata tam a praelatis regni quam ab alijs personis.

b Franciscus dei gratia Francorum rex, Mediolaui dux, & Genuae dominus, vniuersis praesentes literas inspecturis salutem.

¶ Cum vrgenti necessitate, euidentique commodo & vtilitate reipublicae regni nostri ducti ad euitanda maiora pericula, quae ex reuocatione pragmaticae infuturum euentura cernebamus, siue illi reuocationi obediretur, siue non obediretur, quae vnicuique recte sentienti latissime constare possunt, certa iniuerimus cum sancta sede apostolica concordata, in quibus inter caetera cautum est, quòd infra sex mensium spacium, illa publicari & registrari, necnon iurari in curijs nostris Parlamentorum efficeremus, ecclesiamque Gallicanam illis consentire, alias nullius essent momenti, quae nullatenus ob breuitatem temporis, alijs etiam vrgentibus negocijs occupati perficere valuimus. Idcirco ne in rete (quod verebamur) incideremus: & ne commodo & vtilitate dictorum concordatorum frustraremur a sede apostolica post lapsum dicti spatij sex mẽsium vnius anni prorogationem obtinuimus. Caeterum quum in dictis concordatis inter caetera etiam ca-

¶De prorogatione dilationis ad recipiendum & approbandum concord. tam a praelatis regni quã alijs personis.

a ¶FRANCISCVS.] Prorogatio dicitur proprie quando temptus non erat finitum vt hic. nam tempus non est finitum, vt patet in literis sequẽtibus. Leo &c.ibi, infra dictum semestre, infra quod adhuc existis &cae. & pro hoc est text.& ibi Bart.& Alexand.in.l.dies. ff. de damno infect. per illum text..

Prorogatio & renouatio differũt.

¶Renouari vero dicitur, quando tempus est finitũ.l.sed si manente.ff. de preca. & ibi Alberic. & ideo dicebant quidam finito tempore non valere prorogationem etiam tanquam renouationem, tum quia

ueretur, quod verus valor beneficiorum in illorum impetrationibus exprimendus sit: timendum erat ne ambitiosi sub prætextu veri valoris non expressi, iam dicta impetrarent beneficia. Igitur vt prædictis malitijs via præcluderetur, a sanctissimo domino nostro papa Leone decimo rescriptū obtinuimus, quo impetrationes prætextu Veri valoris non expressi obtentæ, infra annum illius rescripti (in quo verus valor non fuisse expressus asseri tur) nullius valoris ac momenti esse declararentur. Quarum bullarum seu rescriptorum tenor sequitur; & est talis.

LEo episcopus, seruus seruorum dei, charissimo in Christo filio Francisco Francorum regi christianissimo, salutem & apostolicam benedictionem.

¶ Dudum siquidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus, quod extunc de cætero occurrentibus cathedralium & metropolitanum ecclesiarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & Delphinatu, & comitatu Dien. & Valentinen. consisten. vacationibus, dilecti filij ecclesiarum capitula, & monasteriorum conuentus, ad electiones seu postulationes futurorū archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatum, ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad eccle

illud quod non est, prorogari non potest. argu. cap. ad dissoluendum. de despon. impub. ita tenet specu. in titulo. de dilatio. in ✠. núc videamus. versicul. & sunt hæc. Antoni. in cap. secund. in fin. de dilati. tum etiam quia quod noluit potuit: & quod voluit, implere nequiuit. l. multum C. si quis alteri vel sibi. hoc etiam tenet glo. in. l. 3. in principi. ff. de acquir. possess. vbi dicit quòd transferens possessionem animo continuandi, non acquirit de nouo si eam non habeat, licet cōtrarium teneat Bald. in. l. 1. columna. secund. C. de tempo. appellati. per. l. Titio centum. ff. de legat. 2. vbi dicitur fieri prorogationem etiam si nullus sit dies. & ita tenet Imol. ibi, quia subest materia quæ prorogari potest, licet dilatio quo ad temporalem sui formam sit sopita. & verba quandoque sunt improprianda, vt actus valeat. l. & puto. & ibi glos. ff. fami. herciscun. l. sed & si possessori ✠. 1. de iureiur. Item apparet voluisse hanc materiam prorogari, licet dilatio esset finita, & sic est satis responsum ad rationes supra adductas, & illam glo. in dicta. l. tertia. reprehendunt communiter docto. ibi post Bart. Et istam opinionem tenent Imol. & Alexander. in dict. lege. dies. & Roman. consil. 443. quo ad primum. in fin. & plene Soci. consili. 99. serenissimus. in tertio volumine. & ista est communis opinio doc to. quam probat Decius in capi. de causis. columna. sexta. de offic. delegatio. Et sic infertur, quòd compromissum prorogatum idem est cum primo, & vnum & idem censetur. l. non ex omnibus ✠. finali. & l. non distinguemus ✠. dies. l. & sequen. ff. de recepti. arbitr. Item iurisdictio proconsulis subrogati videtur eadem cum prima. l. meminisse. ff. de offic. proconsul. capit. cum olim. 1. de offic. del. g. Præterea prorogatū precarium idem est cū primo. lege. sed si manente. ff. de preca. l. item quæritur ✠. qui impleto. loca. facit. c. præceptis. 12. distinct. Decius consil. 497. accurate. col. 1.

Prorogatū, idē est cū re prorogata.

¶ Secundo, infertur quòd prorogatio termini censetur esse facta cū omnibus suis qualitatibus. text. in

Prorogatio cū his qualitatibus censetur facta.

l.lecta. & ibi docto. ff.si certum peta. Siue fuerit facta prorogatio incontinenti, siue ex interuallo. .l.legem. & ibi Bald. C.de loca. Ideo doctor conductus pro certo salario ad annum, si postea recedat, & post tres vel quatuor annos relocetur nulla habita mentione salarii, censetur reconductus sub eodem salario. allegatur Bald. in.l. etiam. in fin. C. de iure dotium, qui hoc non dicit. Idem in famulis, & domibus, & pensionibus domorum. dicit Iac. in di. l.lecta.colum. secunda. Idem in pignoribus & aliis accessoriis, quæ dependent à potestate partiũ, secus si illa accessoria essent extraneorum, vt fideiussores, vel res alienæ, vt concludit Aufre.in decisio. Tholosa. quæsti. 181. Item & cæt.si aliquis.Barba.plene cõsil. 31. sapienter.colum. vltim. in primo volum. Ideo si præcipiatur alicui sub pœna excommunicationis, vt intra viginti dies soluat, alias sit excõmunicatus lapso

sias & monasteria huiusmodi sic vacantia, infra certum tunc expressi temporis spatium, nobis & pro tempore existenti Romano pontifici, personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem nominationem per nos & Romanum pontificem. huiusmodi ecclesijs & monasterijs eisdem præficiendas nominare valeret: prout in nostris inde confectis literis (in quibus voluimus quod si maiestas tua, omnia in illis statuta, ordinata & contenta, infra sex menses post tunc proximam futuram sessionem Lateranen. concilij tunc vigentis, non approbaret & confirmaret, & à prælatis ac alijs regni tui personis tunc expressis approbari non faceret, literæ ipsæ nullius essent roboris vel momenti) plenius continetur. Quum autẽ sicut exhibita nobis pro parte tua, petitio continebat, maiestas tua propter varias occupationes quibus ad præsens implicitus existis, ac ex certis alijs rationabilibus causis, infra dictum semestre intra quod adhuc existis, in dictis literis contenta, per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere posse commode non confidat: Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclinati, semestre prædictum (infra quod adhuc existis) ad annum a data præsentium computandum, auctoritate apostolica tenore præsentium prorogamus pariter & extendimus, non obstantibus cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis: necnon omnibus illis quæ voluimus in dictis literis

termino, si pars proroget eidem terminum, lapsis viginti diebus non erit excommunicatus, tum quia pœna conuentionalis euitatur facta prorogatione. l. cũ stipulatus sim mihi à Proculo.ff.de verbo. obligation. & ibi docto.tum quia si creditor remitteret debitum, lapso termino debitor non esset excommunicatus. sic si fiat prorogatio, quia videtur particularis remissio, cum tempus & dies dicantur pars summæ.l. prima §. diem.ff.de edendo. Cardin. in clement. vna. §. nos itaque. de iureiur. in sexta. quæstio. vbi plene Barb. columna. prim. Item quia agitur tantum de præiudicio prorogantis, ideo poterit sibi præiudicare. capit. si diligenti. de foro competen. lege. penultim. C. de pactis. Si tamen debitor cui fuit prorogata dilatio, nõ soluerit intra terminum prorogatum, incidit in excõmunicationem. capi. præterea. in. 2. & ibi Panormitanus. & cõmuniter doct. de appellatio. quia iudex ita

non obstare, cæterisque contrariis qui buscunque.

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis & extensionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, in dignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo decimoseptimo. Calendis Iulii. Pontificatus nostri anno quinto.

¶ Altera prorogatio.

Franciscus dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, & Genuæ dominus, Vniuersis præsentes literas inspecturis notum sit & manifestum, quod cum iamdudum a san-cta sede apostolica certæ literæ apostolicæ per nos obtentæ fuissent, quibus semestre infra quod nos & ecclesia Gallicana approbare debebamus concordata inter sanctam sedem apostolicam & nos inita, per annum prorogatum extiterat: verum quia durante dicto anno, aliis occupati negociis dictam approbationem & confirmationem a prælatis & aliis personis ibidem expressis approbari seu confirmari minime fecerimus, idcirco alias literas apostolicas ab eadem sede obtinuimus quibus annum iam dictum ad alium a fine illius computandum denuo prorogare fecimus, prout in dictis literis (quarum tenor sequitur) plenius continetur.

fauorem partis excõmunicat, si pars vult differre terminum, & iudex velle videtur, cum illud agat, vt partes ad concordiam reducat. l. prima ✠. & post operis. ff. de operis noui nuncia. capitulo primo de mutuis petitio. facit. capi. primum. de loca. vbi excõmunicatio lata in fauorem partis, cessat accedente consensu illius. capitu. fina. de transactio. Idem dicemus in iuramento, vt pars possit prorogare debitori qui iurauit soluere intra decem dies, & alios decem dies, vel aliud tempus dare. quod si debitor non soluerit in termino prorogato. incidit in periurium, quia licet deus recipiat obligationẽ ex iuramento. capitu. debitores. de iureiurand. tamen pars potest illud iuramentũ remittere. capitu. primo de iureiuran. cap. secundo de sponsa. quia deus recipit in fauorem partis. remittente parte remittit & deus, sicut dixi supra de iudice excommunicante. Ita Bald. in capitu. venerabilem. columna penultima de elect. & quilibet in cuius fauorem est præstitũ iuramentũ, habet vim apostolici priuilegii in remittendo illud. dict. capitu. primo de iureiuran. l. finali. ff. qui & a quib. Ias. in. l. Labeo ff. de iureiurando. vbi dicit procedere etiam si prorogatio fieret ignorante debitore. Barto. & Alber. in. l. finali. ff. de offic. procurat. Cæsa. licet contrarium teneat Bald. consilio. 436. quæritur. in. 1. volumi. cui respondet Fräcisqui. Curtius in dict. l. lecta. not. 5. ff. si certum peta.

¶ Primo fallit quando pars vellet prorogare post terminum elapsum. nam non poterit, quia iã est pars excommunicata, vel periura, a quibus non poterit altera pars absoluere. Bald. in authenti. quod eis. in fine. C. de nupt. Aufre. in decisio. Tholosa. quæstio. 73. Item & c. si bannum, Barto. & Ias. in lege labeo. ff. de iureiurand. Plene Felinus in capitulo secũdo numero. 34. columna antepenulti. de sponsa.

¶ Secundo fallit quã

Fideiussor qñ sit liberatus facta prorogatione.

do ageretur de præiudicio tertii, qui non cõsentit prorogationi. tunc est liberatus post tempus. ideo fideiussor qui obligauit se soluturum ad annũ, facta prorogatione tẽporis, non tenetur. secus si obligauerit se pure ad soluendũ debitum, quia per prorogationem non liberaretur. l. fin. C. de usur. rei iudi. Panor. & alii in c. constitutus in fi. de fideiusso. Idẽ si fideiussor promisit soluere tales libros. si postea partes conueniant de dando precium, vel aliam rem, fideiussor ad illã non tenebitur, quam non promisit. secus si promiserit simpliciter se satisfacturum, vel soluturum, quia tunc teneretur, sicut in proximo casu dixi. nam quando mutatur res, vel precium, videtur nouus contractus. l. pacta. ff. de contra. emptio. & nouatione liberatur fideiussor. l. nouatione. C. de fideiusso. l. si cum hermes de loca. Bart. in. l. Valerianus. ff. de præto. stipul. Bart. & Ange. in. l. quod dicitur. §. miles. ff. de testa. militis. Alexan. in. l. vbicunque de fideiuss. multa cumulat Hippoly. in rub. de fideiuss. questio. 6. vbi licet videre. Iaso. & docto. in dicta lege lecta. & in authenti. Sacramenta puberum. columna penultima. C si aduer. vendi. Barb. dicto consilio. 31. in primo volumine. Iacob. in. l. prima numero. 16. C. de iudi.

LEO episcopus seruus seruorum, dei, charissimo in Christo filio Francisco Francorum regi Christianissimo Salutem & apostolicam benedictionem. Dudum si quidẽ inter alia, cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauim⁹ quod extunc decætero occurentibus ecclesiarum cathedralium & metropolitanarum, ac monasteriorum in regno Franciæ & Delphinatu ac comitatu Dien. & Valentin. consistentium vacationibus, dilecti filii ecclesiarum capitula & monasteriorum conuentus, ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatum ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent. Sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmodi sic vacãtia infra certum tunc expressi temporis spatiũ nobis & pro tempors existẽti Rom. pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem nominationem, per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis & monasteriis eisdẽ præficiendas nominare valeret: ac voluimus quod si maiestas tua omnia in illis statuta, ordinata, cõuenta, infra sex menses post tunc proximam futuram sessionẽ Lateranem. concilii tunc vigentis non approbaret & confirmaret, & prælatis & aliis tunc expressis regni tui approbari nõ faceret; literæ ipsæ nullius essent ro-

¶ Tertio non procedit quando excommunicatus fuit semel absolutus, & fuit conuentum inter partes, quod si non soluerit intra mensem, quod sit excommunicatus. nam si talis conditio non fuerit apposita in sententia absolutionis consentiente iudice, non reincidet pars in excommunicationem, etiam si nõ soluat per mensem, per text. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. quia excõmunicatio non põt nasci ex pacto partium, vel ex contractu, sed ex sententia iudicis. & istud pactum non est sententia, argumen. l. si vnus §. pactus. versicu. sed si pactum. ff. de pact. Ita expresse tenuit Perusi. in capitulo præterea. in. 2. colũ. 2. de appellatio. & etiã con sentiente iudice adhuc requirerẽtur aliæ

literæ excommunicatoriæ,vt alibi dico.

Pœna nō prorogatur.

¶ Quarto limitatur procedere in pœna, vt si fiat prorogatio compromissi, nō intelligetur prorogata pœna,nisi expresse dicatur,per.l.seruus ea. ff.de seruis exportan. Bald. in. l. penulti. vxor. sol. matri. quia odia non debent ampliari,minusque prorogari.l.cum quidam ff.de liber.& posthu. & sic prorogatio censetur facta cum suis qualitatibus in fauorabilibus:secus in odiosis.Bal.in.l.si a te. C.de pact.inter emp. & vendito. Hippoly. singu. 300.prorogatio. Alias limitationes tradit Decius in capi.de causis.colum. 3.cum seq.de offic.de leg. Possem hic tradere materiam prorogationis iurisdictionis,quam tradunt docto.in capitu.P.& G. de offic.deleg. glo.& docto. in.l.2.§.sed si iudex.ff.de iud. & in prac. Pet. Iacobi.rubri.de prorogatio.iurisdi.sed quia parum vsu venit in hoc regno Franciæ:ideo eā missam facio.

☞Quia in hoc regno iurisdictiōes sunt

boris vel momenti.Et deinde pro parte tua nobis exposito quod maiestas tua propter varias occupationes quibus tunc implicitus eras, ac ex certis alijs rationabilibus causis infra dictum semestre infra quod tunc adhuc existebas, in dictis literis contenta per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere commode nō confidebat: Nos per alias nosras literas semestre prædictum infra quod tūc adhuc existebas, ad annum a data posteriorum literarum huiusmodi computandum prorogauimus pariter & extendimns, prout in singulis literis prædictis plenius continetur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio continebat, maiestas tua literas priores prædictas iuxta voluntatem nostram prædictam approbauit & cōfirmauit & plublicari fecit, & approbari facere intendebat, fecisfetque, nisi a literarū priorum editione,ac tuis approbatione & confirmatione, ac earundē priorum literarum publicationehuiusmodi temere appellatum fuisset. Et propterea nobis humiliter supplicari fecisti,vt annū prædictum infra quem adhuc existis, ad alium annum prorogare de benignitate apostolica, dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, annum prædictum infra quē adhuc maiestas tua existit,ad aliū annum a fine primi anni huiusmodi computandum,auctoritate apostolica tenore præsentiū progamus, pariter & extēdimus,nō obstātibusp præmissis, ac cō stitutionib9 & ordinationib9 apostoli

diuisæ quo ad proprietatem & vtilitatem. ideo non fit prorogatio sine domini consensu teste Ioan.Fab. in.l.si qui ex consensu,colum.2.C.de episcopali audiē.&Egid, bella mera consi. 33. quod si col.9.versicu. ego vero diuido, dixi supra rubri. de caus. in princi. ☞Et quid si causa fuit commissa consiliariis requestarum,vt cognoscerent inter Titium & me,& ille Titius nominat suum auctorē, an domini consiliarii possint contra illum cognoscere?quod sic, fuit decisum Neapolin. decisio. 227. quidam nobilis,quia hoc videtur commissum in consequentiā.Pau. in.l.venditor.ff.de iudi. not.in.l.quotiens. C.illo titu.

instrumentum, si dicat quatenusfacit pro se. refert. Ioan. Lupus in repeti.cap.per vestras. in.4. not. in fin.de do.inter vir.& vxo.licet prima opinio seruetur in practica teste Cepo. cautel. producitesse eindq do.quæ vult non pro

cis,necnon omnibus illis quæ in prioribus & posterioribus literis prædictis voluimus non obstare,cæterisq; cõtrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo.xviii.vi.Calendas Iulii.pontificatus nostri anno sexto.

¶ Quocirca dilectis & fidelibus consiliariis nostris curias nostras parlamenti tenentibus,necnõ senescalis, baliuis, præpositis,aliisq; iustitiariis & officiariis nostris.harum serie mandamus & iniũgimus quatinus has præsentes suis in registris registrent, vt si pro rebus & negociis in dies occurrentibus, illis quis agere habuerit, ex dictis registris illas extrahere possit,& valeat.Cui extracto debito modo facto,talem fidẽ haberi volumus, acsi dictarum bullarum originale exhiberẽt.Nam sic nobis placet,& quatenus opus est, ex nostra certa scientia & potestatis plenitudine ita fore ordinam⁹. In cuius rei testimonium,sigillũ nostrum præsenti bus literis duximus apponendum.Datũ Baugiaci,die.xxv.mensis Octobris Anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo, & regni nostri.v. Per Regem. Gedoyn.

¶ RVBRICA. De annatis.

a ¶ LEO episcopus.] Cõstitutio ista tãquã bursalis,nõ est a Regnicolis recepta,vt dixi in.§.fi.de manda.post.supra & in hoc regno non admitteretur quis,si impetraret beneficiũ illius,qui nõ expressit verũ valorem,siue ante annum,siue post.ideo cum nõ sit recepta constitutio,alia non scribo, sed me refero in aliis ad glo.prag.sanct.hoc titu.vbi plenius scribitur, vide tamen glos.sequentem.

¶ RVBRICA De annatis.

a LEo Episcopus seruus seruorũ dei ad perpetuam rei memoriam.

¶ Romanus pontifex(cui tot tantaque in spiritualibus & tẽporalibus prouidenda incũbunt) rerum & temporum qualitate pensata, nõnulla prout ad cunctorũ clericorũ beneficia ecclesiastica,a sede apostolica pro tempore impetrãtiũ commoda & vtilitates,ac litibus & fraudibus obuiandum oportere conspicit,salubriter ordinat & disponit.Nuper siquidem inter constitutiones ad laudem dei,& Christi fidelium pacem & quietem, de fratrum nostrorum consilio, cum charissimo in Christo filio nostro Francisco,Frãcorum rege Christianissimo,matura deliberatione concordatas, statuimus quod in prouisionibus quas personis quibusuis regni Franciæ ac Delphinatus & comitatus Dien.& Valentinẽ.de beneficiis vacantibus,seu certo modo vacaturis, per nos & successores nostros & sedẽ prædictã,etiam motu proprio,etiam promotis ad ecclesias cathedrales & metropolitanas & monasteria(vt obtenta per eos beneficia retinere possent)fieri contingeret, illorũ verus annuus per florenos, aut ducatos auri de camera,aut libras turonen. seu alterius monetæ valor secundum communem æstimationem exprimi deberet,alioquin gratiæ ipsæ essent ipso iure nullæ. Cum autem (sicut accepimus) sæpe contingeret personas regni & Delphinatus ac comitatus hu-

b ¶ Possessionem.] Frequentissima enim est hæc possessionis materia, dicit iurisco sultus in l. Fulcinius, § cum hoc. ff. quib. ex caus. in possess. ea- tur. ideo hic de ea aliqua intendo scribere, maxime in materia beneficiali, cum iudices regii in hoc regno cognoscant in possessoriis beneficiorum ex priuilegio Martini papæ, vt licet videre per Guid. Papæ in decisio. Delphina. quæst. 1. & quia hoc est omnibus obuium, ideo non amplius probabo.

¶ Notandū est quod quanuis iudex cognoscens super possessorio debeat admittere exceptionem suppressi valoris: quia ex illa suppressiōe titulus redditur incoloratus do. c. in c. ad aures. de rescriptis. sic expresse consuluit de Ripa. consil. vltim. lib. 2. respon. tamen de consuetudine in hoc regno longo iam tempore seruata non exprimitur verus valor vt etiam supra dixi. ideo iudices regii qui de possessoriis beneficiorum cognoscūt, hanc exceptionem

Iudices regii exceptionē taciti valoris nō admittunt.

iusmodi vacatione beneficiorum in locis remotis regni ac delphinatus & comitatus eorūdem, per obitū pro tempore vacātia intellecta, eorum veri valoris notitiā haberi non posse, & veri valoris huiusmodi notitia non habita ad illa à Romano pontifice impetrandum, celerē nuncium ad sedem prædictam destinare, & signaturam supplicationis super illorum, impetratione, cū facultate verū annuū valorem beneficiorum huiusmodi in literarum super huiusmodi supplicationibus expeditione augēdi obtinere ad effectū b possessionem beneficiorū huiusmodi assequendi, literas super huiusmodi impetrationibus, cum minus vera valoris beneficiorum eorundem expressione expedire, & absque eorum culpa, diligentia & expensis pro impetratione huiusmodi obtinenda factis, & gratia eis a nobis concessa, & illius effectu frustrari, ac per posteriores (qui nulla habita diligentia cum expressione veri valoris eadem beneficia a sede prædicta impetrarūt) excludi, ac desuper ꝓpterea molestari.

¶ Nos qui subditorum nostrorū cōmoda libenter procuramus, ac eos a litib9 & expensis, quantū cum domino possumus releuamus. motu proprio ac ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine statuimus & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, impetrantes beneficia ecclesiastica in regno, Delphinatu, & comitatu prædictis, per obitū dūtaxat vacātia, si verū annuū valorē beneficiorū in literis apostolicis, q̄ super di

suppressi valoris admittere non debent. nam quo ad hoc concordata non fuerunt recepta. Et in hac materia possessoria beneficiorum notandæ sunt aliquot regulæ vtiles, & quotidianæ, in palatiisque vsu venientes.

¶ Prima regula est quod in beneficiis nō potest acquiri sine titulo possessio nec acquisita retineri. capi. in literis. de restitut. spo. capitu. primo. & per totum de eo qui mitt. in pos. caus. rei seruandæ. capi. prim. de regulis iuris. in. 6. & si acquiratur quædam detentatio, non prodest quo ad effectus iuris. nota. in regula sine possessione. de regulis iuris in. sexto.

Possessio nō acquiritur in beneficiis, nec retinetur sine titulo.

¶ Secūda regula est, quod in causis ꝓphanis principaliter agitur de possessione, in beneficiis de iure. ca. licet causam de proba. glos. singul. in clemen. vna de cau. possess. in glo. vltim. Ioā. And. & alii in capitulo. ecclesia vestra. de electio.

¶ Tertia in beneficiis & in omni possessorio retinendæ

Cur fiat sequestratio.

sit sequestratio rei vel beneficii de cuius agitur possessione, tum ne partes via facti procedant, & ad arma veniant. l. æquissimum. cum §. præcedenti. ff. de vsufruct. tum etiam vt sententia promptam habet executionem. lege. post rem. ff. de re iudica. ita expresse tenet Massuer. in practic. sua rubrica. de possessorio. versiculo. item in omni possessorio, & si facta, sequestratione altera pars occupet fructus beneficii, est excommunicata. caditque à iure suo. clementi. vna de sequestra. pos. & fruct. & hæc sequestratio nō priuat possessione, quando fit à iudice competente. Ancha. consi. 248. ad prædicta. Bart. in l. interesse. ff. de acqui. pos. quod intellige in sequestro necessario. doct. in c. examinata. de iudi. tamen post possessionem triennalem non fit sequestratio. clem. vna de sequestra. posses. dixi in tractat. de pacifi. posses. amplia. 15.

ctis beneficijs expeditæ fuerint nō expresserint, infra annum a diæ datæ literarum earundem computandum, valorem ipsum male expressum corrigi p officiales ad quos expeditio literarum huiusmodi pertinet, & correctiones literarum earundem fieri consueuerunt, petere: ipsique officiales ipsarum literarum expeditioni præsidentes, ad eorundem impetrantium simplicē petitionem, valorem ipsorum ad verū annuum valorem, iuxta petentium voluntatem in eisdem literis reducere & corrigere, ipsique impetrantes pro au-

A manu regia nō appellat.

¶ Quarta regula, habita contentione beneficii res ponitur ad manum regiam aqua non licet appellare, vt fuit decisum per arrestū referente Ioann. Gallo in quæstio. per arrest. quæstio. 28. Item nota, quia non grauat, cum non auferat possessionem ab eo qui eam habebat. Cy. in. lege. vna. column. 2. C. de prohib. sequest. pecuniæ. Domi. Boer. in §. 4. de iurisdictio. omnium iudicum. in consuetu. Bitur.

Recredentia cuia d iudicari debeat.

¶ Quinta, tam ex lege regni, quam ex iuris dispositione recredentia adiudicatur habenti primo aspectu magis apparentem titulū, & magis clarum, per. lege. fin. C. de edict. diui Adriani tollend. ideo aliquibus pro

bationibus non receptis fit ista adiudicatio recredentiæ: etiam si pars vellet probare titulum alterius falsum, non admittitur, vt obuietur malitiis partium volentium recredentias quotidie impedire. facit. lex. quamuis, C. de edicto diui Adriani tollendo. nisi ex literis productis posset illa falsitas saltem præsumptiue constare, vtpote quia in eis apparebat rasura, vel euidens contrarietas. Ioann. Massuer. vbi supra rubrica. de possessorio. versicul. item si altera.

Aduersarius in beneficiorū possessorio potest p̄ nō ius expelli.

¶ Sexta, regula, licet interdictum retinendæ in beneficiis habeat causam proprietatis annexam. lege. secunda. §. quædam. ff. de interdictis. tamen in eis sufficit excludere aduersarium per non ius, etiam si suam non canonizaret possessionem. de Rota decisio. 2 6 1. licet actor. in nouis. Felin. in capitulo olim. columna. vltima de rescriptis. Domic. consilio. 31. præmitto. & sequenti. sequitur de ripa in libro secundo. Responsio. capitulo. 36. in hoc iudicio. vbi etiam dicit sufficere quod quis ostendat alios non habere ius in prioratu: nam actore non probante, reus debet absolui, etiam in beneficiis. lege. qui accusare. & ibi doct. C. de edend. nā in interdicto retinendæ obstat exceptio inualidi tituli. textus. in capitulo audita & ibi. Panormitanus. in prim. nota. de restitut. spolia.

In beneficialibus possessi ex titu iustifica da est.

¶ Septima regula, Agens in prophanis possessorio recuperandæ, ante omnia est restituendus etiam si non doceat de titulo. l. si quis ad se fundum. C. ad. lege. Iuliam de vi.

public.cum similibus. nisi in quinquaginta casibus traditis per Corset.in tract.de potesta.regia, quæstio. 72. tamen in beneficialibus oportet colorare possessionem ex titulo capitu.ad decimas.de restitution.spoliat. libro.sexto.ne vitiosus detur ingressus.capit. .1.de eo qui mittit.in possess.libr. sexto. & ibi Philippus Perusi. in. secund.nota. plene Specul. in titul.de teste.§.nunc videndũ versicu.sed pone ago. glos.in dicta.clemen. vna de causa. possess. quam allegat Panormita. in c.in literis.col.4.& sequen.de resti. spolia. & hæc opinio seruatur tam in parlamentis,quàm in aliis,nisi quis fuerit lite pendente spoliatus,quia tunc sufficit probare se fuisse in possessione tempore motæ litis, & spoliatum fuisse teste Aufre. in decisio.Tholo.quæstio.15. Et ista coloratio tribus modis potest fieri, Primo ostendendo titulum habitum ab illo qui habet potestatem conferendi.

Coloratio tituli tribus fit modis.

Secundo ostendendo quod auctoritate illius fuit missus in possessionem. Inno.in ca. in literis.de restitut.spol.nec est disputandũ. de vitiis intrinsecis, vt in simili habetur in l.final. C. de edi ?. Diui Adriani tollen.vbi sufficit quòd hæres ostendat instrumentum non rasum,non cancellatum,ad adipiscendã bonorum possessionem.& non est disputandumde vitiis intrinsecis, vt ibidem dicitur. Tertio coloratur possessio quando sciente & patiente illo qui habet potestatẽ prouidẽdi de beneficio,exercuit aliquos actus spectãtes ad rectorẽ,& quia vt canonicus interfuit in capitulo,stallum habuit in choro,& tanq̃ canonicus illa fecit, probata sciẽtia illorum qui poterant prouidere de beneficio, dicitur colorata possessio. Inno.in cap.bonæ.in 2.de postula.præla.

¶ Vltima regula, adiudicata alicui recredẽtia, partes super pleno possessorio hincinde probant, & tunc iudex ad pluralitatem testium debet inclinare,& is vincere debet qui plures habet testes.l.3.§.2.ff. de testi. capi.in nostra.illo titu.Bald. consili.489. in causa. colu. vlti.in.3. volu. .l.ob carmen.§. fin.ff. de testi.Barba. consi. 25. clementissimum. col.2.in 4.volu. Verumenimuero quia in hoc regno testes infiniti producebantur, ideo fuerunt taxati per legem regni, vt vltra decem testes non admittantur, vt patet in ordina.regiis, rubrica.des tesmoings,articu.1. & ibi dixi rationes & iura,ex qua elicita fuit illa ordinatio.

Quis debeat in pleno possessorio vincere.

Notandum est igitur quòd data paritate numeri testium, iudex debet qualitatem testium considerare, plus credere nobilibus & honestis viris,q̃ vilibus & infamibus.d.cap.in nostra.&.d.§. fina.& ibi Bald.& Iacobi.

Qñ testes sũt pares qs debeat obtinere.

¶ Secundo, debet inclinare ad testes dicentes aptiora & verisimiliora.per cap.licet causam & ibi Bal.& alii de probatio. ideo testes quorum dictis consonat ius commune, præferuntur testibus quorum dictis cõsonat ius speciale,quia dicunt aptiora & verisimiliora Inno.in cap.auditis de præscrip. Barb. consil.29.illud afferam.col.2.in 1.vol.ideo si duo laici deposuerunt me non deliquisse hodie, duo clerici dicunt contrarium, statur laicis. glo.sing.in cap.clerici. 81.dist.in.quia deponunt super eoquod est cõforme naturæ,quæ præsumit hominem non delinquere. l.merito.ff.pro socio.

¶ Tertio,testes deponentes affirmatiue præferuntur aliis negatiue deponentibus, per glo.singu.in.l.diem proferre.§.si plures.ff.de recept.arbi.Bal.in.l.actor.per illum text. C.

gmento valoris expressi duntaxat, annatam cameræ apostolicæ soluere debeant & teneantur, decernentes quascumque impetrationes posteriores de dictis beneficijs, ratione non expressionis veri valoris huiusmodi, infra dictum annum factas nullius roboris vel momenti esse,& pro infectis haberi debere.

Ll ii

de probat. quod non procedit, quando testes simul deponerent de affirmatiua, dicentes Titium non possedisse, sed Seium. Bal. in §. si quis per triginta. columna. 2. si de feudo contentio fuerit inter do. & agna. vasal. Panor. in ca. cum eccle sia. de caus. possess. refert decisio. Neapoli. 324. agitabatur causa. Si tamen testes deponerēt quòd Caius possedit decem annos tantum, nil valeret: quia viderentur excludere omne aliud tēpus & omnē aliam personā excepto Caio. & q̄a negatiua non est coarctata, non probat Iacobi. in. l. vna, in princ. ff. si quis ius dicen. nō obtempe. not. in. c. bonæ. 1. de elect. & c. quoniam. de probat.

Nulli ergo oīno hominum liceat hāc paginam nostrorum statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contrarre. Si quis autem hoc attētare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit

¶ Quarto, quando testes sunt hincinde pares, præferuntur qui causam scientiæ assignant. Bald. in. l. presbyteri. in fin. C. de episcop. & clerici. Decius consil. 302. & pro tenui. colū. 5. successiue. vbi dicit eos præferēdos, qui assignant meliorem rationem, vel si sint vicini, qui præsumuntur melius scire veritatem, quibus maxime creditur in probāda possessione. l. 14. ff. de flu. l. dominus horreorum. loca. Bal. in disputatione incipiente accusatus. col. vlti.

Quis obtinere debeat quā do vterq; ostēdit titulum. ¶ Quinto, debet vincere cæteris paribus, is qui ostendit titulum. d. c. licet causam. Bald. consi. 420. verba. col. vlti. in. 1. volu. & consilio. 489. in. 3. volu. Ancha. consil. 361. visa plena. in fi. Bald. in. l. ordinarii. C. de rei ven. Decius consi. 302. & pro tenui. col. 3. versic. concurrit etiam. & si vterque, is vincere debet, qui probat prioritatem tituli. Bald. consilio. 58. quidam est. colum. vlti. in. 5. volum. Iaso. consilio. 148. viso processu. volu. 4. nisi in iudicio finium regundorum. Bald. consil. 445. qualiter probentur. in. 5. volum. Quod intellige quando ab vno habuerunt, secus si à diuersis, quia inspicitur qui possideat de præsenti. Alexander. consili. 130. visa facti. col. 2. in. 5. volu. Et quando vtraque pars habet titulum, illa est præferenda quæ habet potiorem & antiquiorem. Bald. consil. 251. sententia. colum. 2. in 5. volu. Doct. in d. ca. licet causam. Iacob. in. l. 1. in princi. C. de edicto diui Adriani tollen. & ideo si vna ostēdat titulum iuri communi conformem, altera alterum contra ius commune præferri debet illa quæ producit titulum iuri conformem, argu. cap. ad decimas. de restitu. spolia. & quia duo vincula &c. cap. vno de treuga.

Sexto, vincit is qui probat antiquiorē possessionem. quia alia præsumitur clandestina. cap. licet. de probat. Bar. in. l. si duo. in princi. col. 2. ff. vti possid. Ancha. consil. 274. ad declarationem. columna. 1. Socin. consi. 59. visis actis. columna. vltima. in. 4. volu. & consilio. 98. iustissime. column. 3. in eodem volumine. quia quanto antiquio tanto iustior, Bald. consil. 420. verba principis. column. 3. in primo volum. & consil. 445. volu. 5. & possessio recens præsumitur clandestina. cap. licet. de prob. quia duo insolidū eodē iure possidere non possunt. l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. possess. Alexand. consi. 88. quoniam cos lum. 2. in. 5. volum. Corneus consil. 130. viso. 1. volu. & consi. 312. in hac. colū. 2. in eodem volu. & in decisio. Neapoli. 324. agitur. Iaso. consi. 148. viso processu. col. 1. vol. 4. Notandum est quod ille qui probat antiquiorem possessionem, debet obtinere. etiam absque titulo, licet aduersarius habeat iuniorem possessionem cum titulo, dummodo actor alleget in actis quod aduersarius possidet clam respectu possessionis ipsius actoris. secus si simpliciter allegaret clam possidere, & non

Antiquior possessio an sit melior.

incursurum. Datū Romæ apud sanctū Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo.xvi. Kalendis Octobris, pontificatus nostri anno quarto.

diceret respectu possessionis, quia non obtineret. sing. not. Bart. in. l. si de eo. §. fina. ff. de acquir. poss. Cæpola cautel. 201. in causa. per. l. si rem aliquam, illo titu. Alexā. d. consi. 88. quoniam. colum. 3. volumine. 5. plus dicens quod ille qui docet de antiquiori possessione sine titulo, debet obtinere, etiam si aduersarius doceat de possessione recenti cum titulo, dummodo ille titulus fuerit acquisitus post illam antiquiorem possessionem. argu. l. si fundum. ff. de fundo. dota. quia aliàs quis de facili supponeret aliquem à quo emeret, & fingeret se titulo possidere. Bald. in disputatione, incipiente, accusatus. colum. penul. Alexan. consi. 89. excellentissimi. columna. 3. in. 5. volumi. ex antiquitate tituli præsumetur possessio antiquior. Bald. in dict. cap. licet causam. Refert Barb. consilio. 25. clementissimum. col. 3. in. 4. volu. Soci. dict. consi. 98. in. 4. volu. colum. penul, Decius consilio. 302. & pro tenui. col. 2. & sequen. Intellige in pleno possessorio, in primo vero capite & quo ad recredentiam sufficit probare recētem possessionem, quia possessio antiqua non sufficeret ad obtinendum in primo capite. Guido papæ in decisio. Delpi. quæstio. 552. in materia Berbe. in pract. legum regia. versicu in primo vero &c. per text. in. l. prima. ff. vti possid. Item intellige nisi is qui habet antiquiorem possessionem, eam iure familiaritatis præsumatur habuisse, vtpote a matre. l. qui iure. ff. de acqui. possess. hoc tenuit consulendo Ias. consilio 6. spectatissime. columna. 1. volumine. 1. vbi vide eum.

Probatio in specie prævalet probatio in genere.

¶ Septimo vincere debet is qui probet in specie. Innocen. in capi. auditis de præscrip. vbi dicit quod si episcopus probat per testes se habere iurisdictionem in aliquo loco in specie, & Abbas per tot testes probat se habere iurisdictionem in genere in dicto loco, quod præfertur probatio specifica probationi generali. & ibidem dicit Imol. quod si probo me possidere boues vt meos & pro meis, & tu probas per tot testes quod ego teneo illos vt conductos, & quod dicti testes interfuerunt conductioni, cum in speciæ deponant, præferri debent aliis. sequitur Barb. consilio. 25. clementissimum. colum. 2. in. 4. volu. Decius. dict. consi. 302. col. 5. item debeo vincere si probem me possidere bona fide, te mala, vt quia etiam alium expulisti. Bal. in dict. disputatione. colū. vltima quia iustior est possessio mea. Idem si ego probem quod à tali tempore hactenus possedi, aduersarius probauit se possedisse. 10. vel 20. annos, quia potest esse quod vnus testis deponit de decem proxime præteritis, alii de aliis, & sic possunt esse singulares, & nō probant. late Corne. consi. 130. viso libello. col. 2. vol. 1. vbi limitat. vide eum.

¶ Octauo, si vna possessio respicit causam piam, altera non, prævalet fauorabilior, per tex. singu. in. l. lege Iulia. ff. de manumis. secūdum Corset. singu. incip. pia causa. Alexā. in l. de die. col. 2. in princ. ff. qui satis. cogāt. Ias. in. l. sed & si possessori. §. fina. ff. de iureiuran. Barb. consi. 8. sapienter. col. 10. in. 2. volu. & consi. 40. a ioue. col. 17. in. 3. volu.

¶ Nono quando pares sunt probationes super possessione, tunc sententia super petitorio faceret agentem succumbere super possessorio. c. licet causam. de proba. Pan. in. c. pastoralis. nu. 27. de cau. pos.

¶ Decimo si vna probatio sit fauorabilis, altera odiosa, præfertur fauorabilis, & si vtraq; sit fauorabilis. & vna magis, huic stabitur. l. lege Iulia. ff. de manu, sequitur Barb. cōsi. 29. illud referam. col. 2. vol. 1.

☞ Vndecimo si æquales sint oīno proba-

tiones.tunc iudex manutenebit alteram partem in media possessione rei contentiosæ, & alteram in reliqua.teste Barto.in.l.si duo. col.pe.princi.ff.vti possidetis.hoc sequitur Soci.in.l.si quis cũ totũ.not.2.de except.rei iudica.sic consuluit Ancha.consilio.210. inter contraria, vbi etiam consulit in proprietate, quod si rationes & iura hincinde dubium reddũt iudicem,nec inclinatur magis ad vnam partem quam ad alteram, tũc cuilibet potest assignare partem arg.c.atterte de præsumptio.l.sed si lege §.ideo.in fi.ff.de peti.heredi.l.& hoc Tyberius de hære.isti.refert Decius cõsi.445 In casu. colum.1. Vel quãdo testes sũt hincinde pares tunc iudex potest credere quibus vult,dum modo in actis faciat insererere causam cur magis istis adhæret quã aliis.not.in.l.duo iudices dati.ff.de re iudi.Bal.in.l.cum magistratus.in fi.C.quando prouocare non est necesse.facit quod dicit Bar.in.l.Lucius.ff. de his qui not.infa.vbi si iudex nõ vult adhibere fidẽ vni testi deponẽti & assignãti causam,nõ tenetur,dũmodo in actis hoc exprimat,qua rõne motus eidẽ nõ credidit. quod ẽst summe notãdũ secũdũ Iaco.in.l.ob crimen.§.fi.col.1.& seq.ff.de testi.nã tũc iudex appellationis habebit illã causam notã. dixi alia in ordina.regiis.in rub.Des matieres beneficiales,quæ hic non transcribo.

Vltimò sufficiunt semiplenæ probatiões in causa possessorii, quando alter non melius probat.Bart.in.l.2.C.quorũ bono.& sic admittitur probatio per famã,vel per vnũ teste,vt ibi.& no. Mathessila.no.2. Decius cõsi.663. in causa.

RVBRICA.

¶De registratione concordatorum in curiis facienda.

Qvocirca dilectis & fidelibus cõciliariis, curias nostras parlamenti tenentibus,necnon seneschalis, baliuis, præpositis,aliisque iustitiariis & officiariis nostris,harum serie mandamus & iniungimus,quatinus præsentium tenorem suis in registris registrent, vt si pro rebus & negociis in dies occurrẽtibus illis quis agere habuerit: ex dictis registris illas extrahere possit & valeat: cui extracto debito modo facto,talẽ fidẽ haberi volumus, acsi prædictarũ bullarum originale exhiberent. nam sic fieri volumus, & quatinus opus esset, ex nostra certa scientia & potestatis plenitudine ita fore ordinamus. Datũ Ambasiæ,die duodecima mẽsis Aprilis.Anno domini.1518:& regni nostri. 4.Sur le reply est escript per regem, ainsi signe,Robertet,& seelle a double queue,& cire iaulne.

¶RVBRICA De registratione concordatorum in curiis facienda.

a ¶QVOCIRCA Videmus cõstitutiones regias ĩ curiis parlamentorũ recitari,& publicari, ac describi & registrari: & solet senatus apponere lecta,publicata,& registrata audito procuratore regis anno tali die &c.vt vidi fieri.de hoc not.in authen.vt factæ nouæ constit. colla.5.ratio est vt senatus secundum eas ordinationes iudicet, & alios iudicare sic faciat,& etiam quando quis indigebit ordinatiõe a senatu sic registrata possit eam habere, & faciet fidem,vt hic,& not.in authenti.si quis in aliquo.C.de edend.& capitulo primo de proba.In priuatis etiam negociis non debet seruiens in alia prouincia seneschalia vel iurisdictione exequi,nisi prius insinuauerit commissionem præsidi,seneschalo vel alteri domino illius iurisdictionis.§.eos.in authen.de collat.colla.9.not. in.l.prohibitum,&.l.defensionis facultas C.de iur.fisc.lib.10.vbi dicit priuatos aliàs posse resistere, & quod

debeat constitutio in senatu recitari, est tex. in l. cum hi. in prin. ibi, in senatu recitata. ff. de transac. Sic & sententia per iudicem debet recitari, vt in rubri. C. de senten. ex libel. recitand. dixi idẽ in testamento & dictis testium in repetitio. l. vnicæ. not. vlti. in fi. C. de senté. quæ pro eo quod interest.

¶ RVBRICA, de regia facultate & cætera.

a ¶ FRANCISCVS.] Hæc declaratio fuit necessaria, quia concordata fuerũt in mense Martio in senatu Parisiensi publicata, Tholosæ Burdegalæ & in aliis parlamẽtis regni Frãciæ & Delphinatus alio tempore, ideo dubitabatur quis esset primus post publicationem cum diuersæ fuerint publicatiões. & hic declarat publicationem supremi senatus tanquam præcipuam esse sequẽdam. Nam sicut publicatio facta in curia debet attendi. Cardi. in procemio clemen. & dixi in vlti. nota. repe. l. vnicæ. C. de sentẽtiis quæ pro eo quod interest. ita si non fiat publicatio in curia, sed in aliis parlamentis, illa publicatio inspicietur quæ fit in principali parlamento. argu. l. si quis nec causam. ff. si certum petatur. l. quæritur. de stat. homi. sed ius quidem. insti. de iur. natu. gent. & ciui. vt hic. Possem multa dicere de preeminẽtia omnium parlamẽtorum, sed contentus sum remittere ad ea quæ dicit Io. Montaigne, cum additio Do. Boerii in tract. de autho. & præeminen. sacri magni cõcilii, vbi licet videre de nominatiõe quomodo hic accipiatur. & alibi in iure dixi in tract. nominati. q. 1.

☞ Et sicut menses sunt dicati hic qualificatis, ita olim singulis numinibus. Ianuarius Iunoni olim erat sacer, Neptuno Februarius, Martius Mineruæ, Aprilis Veneri, Maius Appollini, Iunius Mercurio, Ioui Iulius, Augustus Cereri, Vulcano September, Marti Octo ber, Nouember Dianæ, Decẽber Vestæ, teste Alex. lib. 3. genial. c. 24. fo. 85.

Quæ publicatio, quæ in pluribus parlamentis est facta attēdat.

¶ RVBRICA.

De regia facultate primum mensem graduatis debitum nominandi.

a Franciscus dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, Genuæ dominus. ¶ Cũ superioribus diebus certa iniuerimus concordata cũ sanctissimo domino nostro papa Leone decimo, quibus inter cætera ordinatur quatinus beneficia vacantia primo mense post publicationem illorũ, afficiantur graduatis simplicibus. Verum quum ex diuersitate temporum quibus iam dicta concordata publicata in parlamentis nostris fuere, dictorum mensium diuersitas, confusionem litium educatricem generare verisimiliter potuisset. Nos igitur, vt dictæ cõfusioni obicem apponeremus, a iam dicto domino sanctissimo, domino nostro papa literas apostolicas obtinuimus. quarũ tenor de verbo ad verbum inferius describitur, quibus permissum & concessum est illum primũ mensem exprimere nobis ac nominare licere. Ea propter facultatem nobis a sede apostolica prædicta concessam insequentes, considerantesque dicta cõcordata in curia nostra parlamenti Parisius in mense Martii vltime præteriti fuisse publicata, mensem præteritum Aprilis, dictã publicationẽ imediate sequẽtẽ, pro proximo mẽse eligim⁹ & noiamus, Ex cui⁹ initio ordo & cõputat⁹ sequẽtiũ mẽsiũ, vt qui mẽses gra-

duatis simplicibus, necnon graduatis nominatis, ac ordinariis collatoribus spectant, sciant: & iuxta illorum ordinem beneficiis in illis vacantibus prouideatur, tenorem dictorum cócordatorum insequendo, nullo habito respectu ad tempus publicationis eorũdem concordatorum in aliis curiis nostris parlamenti factæ. Quocirca dilectis & fidelibus consiliariis nostris parlamenta nostra Parisius, Tholosæ, Burdegalæ, Rothomagi, Diuione, Gratianopoli tenentibus: necnon cæteris nostris iustitiariis & officiariis mandamus & iniungimus quatinus has præsentes literas nostras publicare habeant: necnon in suis registris registrare, vt nemo ignorantiæ causam prætendere possit aut valeat: & iuxta tenorem iam dictæ facultatis nobis concessæ, & declarationis per nos factæ processus iudicare habeant, quia sic fieri volumus, & ita nobis placet, Non obstantibus quibuscunque in cótrarium facientibus.

¶ Sequitur tenor dictarum literarum apostolicarum.

LEo episcopus seruus seruorum dei, Charissimo in Christo filio Francisco, Francorum regi Christianissimo, salutem, & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus quod extunc decætero occurrentibus ecclesiarum cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorum in regno Franciæ & Delphinatu ac comitatu Dien. & Valentinen. consistentium vacationibus: dilecti filii ecclesiarum capitula, & monasteriorum conuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum ac abbatum ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tépore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmodi sic vacantia infra certum tunc expressi temporis spatium, & nobis & pro tempore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas ad eandem nominationem per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis & monasteriis eisdem præficiendis nominare valeret: prout in nostris inde confectis literis (in quibus inter alia, quod primo mése post earundem literarum acceptationem & publicationem ordinarii collatores, dignitates, personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem spectantia: graduatis simplicibus sub certis modo & forma tunc expressis conferre, & de illis etiã prouidere deberent, cauetur) plenius continetur. Quum autem sicut accepimus, propter diuersa tribunalia plurium parlamentorum in regno, delphinatu, & comitatu prædictis consistentia, in quibus literas in eis constitutas & expressas constitutiones publicari & acceptari diuersis temporibus propter locorum distãtiam oportet, super primo mense (qui ordinariis col

latoribus ad conferendum graduatis conceditur) quis sit, plures lites & dispendia partium super hoc exoriri cōtingere possit, nos litibus & dispendijs huiusmodi pro nostri pastoralis officij debito obuiare volentes, & ne quis mēsis sit deinceps huiusmodi dubitari aut hæsitari contingat, maiestati tuę vt post publicationē & acceptationē literarū cōcordatorū hmōi primū mēsem hmōi quis sit exprimere & nominare possit & valeat, motu proprio & ex nostra certa scientia, auctoritate apostolica, tenore præsentium licentiam & facultatem concedimus, pariterq; indulgemus, non obstantibus omnibus quæ in eisdem literis voluimus non obstare, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Datū Romæ apud sanctū Petrum. Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo decimooctauo, decimoseptimo kalendas Iulij, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatum supra plicam. Ia. Questemberg. In testimonium quorum his præsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die vigesimaquinta mensis octobris. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo, & regni nostri quarto. Per regē, Gedoin, Lecta, publicata, & registrata Tholosę in parlamento vigesimasecunda Nouembris. Anno domini Millesimo, quingentesimo decimooctauo. Michaelis-

¶ RVBRICA.

De pœna temere venientiū contra huiusmodi concordata.

a Franciscus dei gratia Francorū rex Mediolani dux, & Genuæ dominus, Vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cum pro corroboratione necnon obseruatiōe decretorum cōcordati per nos cū sanctissimo domino nostro papa Leone decimo initi, necessariū ac vtile foret, vt a sancta sede apostolica illius concordati protectores cōstitueremur, vt vtroque mucrone institutis concordatorum non parentes ferirentur. Literas apostolicas a iam dicta sede apostolica obtinuimus, quarum tenor inferi⁹ describitur. Quibus illorum concor-

a ¶ FRANCISCVS dei gratia &c.] Considerare enim debet quis in his concordatis tria secūdum Baldum in capit. solitæ. in fine. de maior. & obediē. Primo quis loquatur. l. 1. ff. ad. l. Iuliam de adulte. hæc lex lata est à diuo Augusto, ideo summe extollenda est. sed constitutiones à papa & rege conditæ sunt ideo ratione magnæ præeminentiæ conditorum sunt valde excellentes. Tria in a ctib⁹ hoīm sūt cōsiderāda.

¶ Secundo, considerandum est cui loquatur. hoc si consideres, intelliges loqui nobiliori populo totius mūdi & meliori, Gallis videlicet hominibus, quod facile est scire si quis historias prelegat. Galli ōi populo sūt nobiliores ac meliores

¶ Tertio, de quo loquatur. commendatur titulus de vulgari, quia continet materiam vtilem, & vulga siue bulga dignam, ideoque bulgarem quandoque tenui recte vocari per Vascones. Alii etiam ob frequentiam tituli seu materiæ commendantur. l. legaui. ff. de libera. lega. l. 1. de in integ. restit. Si ad mate

ter.32.distinctio. vbi commisit causam cleri corum simoniacorum duobus ducibus dans do eisdem potestatem deponendi eos. capit. mennam.2.q.5. vbi in subscriptione apparet commisisse clericorū causam reginæ Franciæ.facit.c.solitæ. de maio.& obed.cap.verum.de foro compe tent. Feli.& alii in c. ecclesia. de constitu. sed totum clerum nō posset subiicere iudici laico, cum priui legium fori illorum sit de iure diuino in troductum. glosa in c.si imperator.96.distinctio. & Numeri c.3.Ego tuli leuitas à filiis Israel.eruntque leuitæ mei.meum est enim primogenitum &c.18.Et Iosue.c.17 in fine, Tribui leui non dedi possessionē quoniam Deus Israel ipse est possessio eius. & alibi, Nolite tāgere Christos meos.glos. in verbo degenerari in authē. de non alie. reb. ecclesi. collatio. 2. & beatus Gregorius in ca.sacerdotibus.11. quæ.1 dicit, Imperatorem Constātinum retulisse,cū episcoporū acsusatio eidē proposita fuisset,Ite,& inter vos causas vestras discernite, quia dignum non est, vt nos iudicemus deos, id est clericos. ☞ Imo dicit Baptista Fulgo.libro primo de religionis cultu, Constantinum in concilio Calchedonensi,cum vltimus inter sacerdotes sederet,accusationes clericorū ad se ex scripto delatas, combussisse, dicentē sacerdotes ceu numina ad hominem regendum constituta esse, & propterea intactum se deo eorum iudicium reseruare velle, quod non faciunt quidam seculares iudices, in suarum animarum perniciē.& hi clerici ☞ aliquādo in sacra scriptura dii vocantur, Exodi capitulo.22. Diis non detrahes.c. cum ex iniuncto. de hæreti. & aliquando Angeli. Malachiæ.2. cap.quia angelus domini exercituum est. Item alibi is Constātinus in sancta synodo Nicena præsidēs, cum querelam quorundam clericorum ad se deferendam cōspiceret,ait, Vos à nemine diiudicari potestis, quia ad dei solius iudicium reseruamini.cap. satis.96. distincti. &.c.continua.11.q.1.facit text. in capit.1.de immunita.ecclesia.lib.6.&.

privilegium fori clericorū a iure diuino est inuentū.

siarum capitula, & monasteriorum conuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum ac abbatum ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tépore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmodi sic vacantia infra certum tunc expressi temporis spatium,& nobis & pro tempore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas ad eandem nominationem per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis & monasteriis eisdem præficiendis nominare valeret: prout in nostris inde confectis literis(in quibus maiestati tuæ,& pro tempore existen. Francorum regi in virtute sanctæ obedientiæ,quod per te vel alium seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos easdem literas ac omnia & singula in eisdem contenta quando & quotiens,opus foret publicari & inuiolabiliter obseruari faceret mandauimus) plenius continetur. Cum autem sicut accepimus, nonnulli regni, delphinatus & comitatus prædictorum a quorum cordibus dei timor abest,literas huiusmodi & per eas editas constitutiones & in eis contenta plene acceptare recusent, & illis non sine spiritu blasphemiæ, & censura-

c.penul.de censib.eodē lib. &.l.proxime.ibi, vos habetis iudices vestros.ff.de his qui in testa.delen.Rom.sing.414. sed an potest &c. Item licet Pharao suapte natura malus omnē subiecisset terrā, & cūctos populos, tamē sacerdotes & terrā illorum reliquit liberā, vt patet Gen.47.c. Imo etiā clericū iudicari à laico, videtur cōtra rationē naturalē, quæ est quòd inferior non iudicat superiorē. ca. cū inferior. de maior. & obed. c & c. solitæ. & ibidē Feli. illo titu. naturaliter inferior exhibet honorem superiori. lege. 1. §. sicut. & ibi glo. ff. de aqua plu. arcen. glo. in summa. 93. distinct. l. secūd. ff. de alie. iudici. mutan. causa. fact. & clerici sunt maiores laicis, etiam principibus. cap. 1. in fi. 17. distin. & c. quis dubitet. 96. dist. capi. duo sunt. 12. q. 1. nec valet cōsuetudo, vt inferior habeat iurisdictionē in superiorē. text. in c. inferior. & ibi Præposi. 21. dist. item & inimicis se cōmittere, est contra rationē naturalē. sed laici sunt clericorū inimici, & infesti. c. laicos. 2. q. 7. c. clericos. de immunit. eccle. in 6. ergo papa nō poterit cōmittere totū clerū laicis, quia peruerteretur vniuersalis status ecclesiæ, quod nō potest papa facere. gl. & doc. in c. proposuit. de cōcess. præb. Bened. in repet. cap. Raynutius. in verbo & vxorē. num. 427. & seq. & in verbo si absq;. in. 2. nu. 47. de substi. fideicommiss. de testa.

Cōtra rationē naturalē est clericū a laico iudicari.

rum in eis cōtentarum incursu, verbo & opere si possent contrauenire contēdant. Nos ea quæ tanta maturitate, cōsilio & sacri tunc vigentis Lateranen. concilij approbatione discussa, statuta ordinata, tacta & cōcessa sunt, vt inuiolabiliter & incōcusse prout par est obseruentur, pro nostri pastoralis officij debito prouidere volentes, quanquam alijs literis nostris temerarijs ausibus contrauenire nitētibus occurrerimus eorumque ora obstruxerimus, motu proprio & ex nostra certa scientia ac de apostolicæ potestatis plenitudine, cum deceat secularē potestatē, præsertim magnā, ecclesiasticā iuuare potestatem, in his præsertim quę animarū salutem cōcernunt, maiestatē tuā & pro tempore existentē Frācorū regem, literarū prædictarū, ac per eas editarū constitutionū, & omniū ac singulorū in eis contentorum, legitimos protectorès, defensores, & conseruatores: necnon quorumuis aduersus illas & in

¶ Nec obstat falsa & damnata opinio Petri de Ferra. in sua pract. in forma libell. action. confesso. in verbo plenā. vbi dicit sic, Naturaliter & à principio mundi omnes clerici nedū laici erāt sub potestate, & iurisdictione imperii, sed ipsorum imperatorum dulcedine & benignitate fuerunt clerici dimissi sub potestate papæ, & beneficium hoc tā quam ingrati sciunt male cognoscere, vt not. per Inno. in ca 2. de maior. & obed. Bene ergo & sancte (vt dicit) faceret ipse papa, si totā temporalē iurisdictionem in manibus imperatoris remitteret: nec aliter vnquā respublica, & maxime Italia quiesceret, & ex hoc status vniuersus clericorum magis redderetur deo ac populo deuotus, & ipse papa cum cardinalibus viueret quietus ac deuotus, & deo & populo magis acceptus & gratus. Hæc ille protulit bigamus Pet. Ferra. cū ecclesia noluisset eum tueri, qa extra clericorum priuilegia erat, ideo indignatus illa protulit verba mendosa. Et primo sciendū est quòd nullo tempore clerici fuerunt sub imperio, vt dicit fuisse, nec de iurisdictione seculariū. nam postquam deus commisit curam mundi ab exordio ministris, & primo Noe post diluuiū. licet non esset sacerdos, tamen officium sacerdotis exercuit, & omnem iurisdictionē tā ecclesiasticam q̄ secularē: & in hac vicaria successerūt iudi-

cis contenta venire tentantium, cuiuf-
cunque dignitatis ſtatus gradus ordi-
nis conditionis vel nobilitatis exiſtē.
ac quacunque mundana dignitate ful-
gentium, inuictiſſimos oppugnatores
auctoritate apoſtolica tenore præſen-
tium conſtituimus & deputamus. Non
obſtan. omnibus quæ in dictis literis
voluimus non obſtare. Cæteriſque cō-
trariis quibuſcunque. Datum Romæ
apud ſanctum Petrum. Anno incar-
nationis dominicæ milleſimo quin-
genteſimo decimooctauo. decimoſep
timo Kalend. Iulii. Pontificatus noſtri
Anno. 6. Sic ſignatum ſub plica. Ioan.
Sadoletus. & ſupra plicam. Ia. queſtem
berg. In teſtimonium quorū his præ-
ſentibus ſigillum noſtrū duximus ap-
ponendum. Datum Baugiaci die vice
ſimaquinta menſis Octobris. anno do-
mini milleſimo quingenteſimo deci-
mooctauo, & regni noſtri quarto. Per
Regem. Gedoyn,

cęs, patriarchæ, reges, ſacerdotes, & alii qui
pro tempore fuerunt in regimine populi Iu =
dæorū, & ſic durauit vſq; ad Chriſtū, qui fuit
verus rex & filius dei, & ipſe Chriſtus con =
ſtituit vicariū ſuū Petrū, & ſucceſſores ſuos.
Antho. in c. licet. col.
3. de for. compe. & ſic
clericorū iuriſdictio
penes ſacerdotes fuit,
etiam ex lege veteri,
dicente propheta za =
cha. 2. c. Qui vos teti
gerit, pupillam oculi
mei tanget. c. accuſa =
tio. 1. 2. q. 7. Sic ſum =
mus ſacerdos domi =
nus Ieſus in ſacerdo =
tes per ſe iuriſdictio =
nem exercuit. nā emē
tes & vendētes ſacer
dotes de tēplo eiecit,
& menſas nūmulario
rum euertit. Mar. 11.
capi. & c. eiiciens. 88.
diſt. Poſito, & nō con
ceſſo, quod prius fue =
rit iurisdictio tēpora
lis quā ſpiritualis, nō
tamen ob hoc ſequi =
tur, quod ſpiritualis
ſubſit tēporali. quod
ſic probatur, prius fue
runt animalia creata
quā homo. Gene. 1. c. & 2. & tamē homo do =
minatur illis, vt dicit Pau. 1. ad corin. 15. c. &
Dauid. pſal. 8. Omnia ſubiecisti ſub pedi =
bus eius. Habetur in ſomnio Viridarii. lib. 2.
c. 103. imo licet iuriſdictiones eſſent de iure
digeſtorū diſtinctæ. l. hæreditas. ibi, principa
li vel pontificali. ff. de petitio. here. tamē ſa =
cerdotiū eo iure nō erat ſub tēporali poteſta
te. l. nō diſtinguemus. §. ſacerdotio. ff. de arbi.
l. penul. de vaca. muner. & ſic peſſime dicit
ille Ferra. & fine. l. loquitur. ideo ei nō eſt cre-
dendū. Erubeſcere debebat verbis minus ho
neſtis clamare contra clericos, ſed hoc ſoli =
tus erat ille adulator impetratoris facere, vt
patet in forma libel. reſpon. rei conuenti. in
verbo tanquā. col. 2. & in verbo præſcriptio
nis. col. penul. ibidem.

Reiicitur
opinio
dānata
Petri Fer
rarien.

& ob hoc dubitādum
eſt de anima illius. ſci
re debebat oēs cauſas
olim tā clericorū quā
laicorū deferri ad ec =
cleſiā. c. per venerabi
lē qui filii ſint legi. c.
ſi quis presbyter. 2. q.
5. c. relatum. 11. q. 1. &
Deutero. 18. c. ſic nō
fit iniuria principi ſe
culari, ſi ad ſuā redeat
primæuā naturam. l. ſi
vnus. §. pactus. ff. de
pact. c. ab exordio. 35.
diſt. & quod clerici ſo
lum conueniātur corā
eccleſiaſticis, dicitur
1. ad Corinth. 2. c. in
fi. Spiritualis autē iu =
dicat oīa &, ipſe a ne =
mine iudicatur. Præ =
terea etiam ſi de iure
diuino clerici non eſ =
ſent exempti, tamen
per papam potuerunt
eximi, etiam ſine con
ſenſu imperatorū, cum ſint res ſpirituales, &
deputati in ſeruitiū dei. d. c. clericos. 21. diſt.
ita tenet Innocen. & alii in. d. c. 2. de maio. &
obedien. Aluar. in tract. de planctu eccle. lib.
1. arti. 44. circa finem.

Oēs cauſę etiā laicorū deferebant ad eccleſiam.

Clerici nūquam ſub imperio fuerūt.

¶ Itē poteſt ex cauſa totam auferre iuriſdi =
ctionem imperatori, eū priuando imperio. c.
ad apoſtolicæ. de re iud. libro. 6. c. alius. 15. q.
6. ergo & partē, videlicet eximendo clericos
ab eo, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. c. pa =
ſtoralis. §. Itē cū totū. de offic. delega. Sic ex =

presse tenet. Aufre.in repeti. clemen.primæ de offi.ordi. Non obstat quod iurisdictiones sunt distinctæ, & sic nō potest priuari imperator sua iurisdictione per episcopos ordinātes laicos, quia respō. qui spiritu dei agūtur, nō sunt sub lege. Paulus ad Gala.c.5.in fi. & sic laicus inuito superiore potest effici religiosus vel clericus.c.licet.de regul. & ibi Panor.c. inquisitioni. de senten. excommuni. quia spiritu dei ducitur: ideo nō est sub lege imperatoris, sed sub lege dei, & eius vicarii. Nec obstat quod oēs possent ordinari, quia hoc nunquā eueniet, & ideo de his quæ nunquam vel raro eueniunt, nō est constituenda lex.l.nā ad ea.&.l.ex his.ff.de legi.

¶ Ex quo infertur, quòd priuilegiū canonis potest papa auferre etiam sine causa, cum ex causa & sine possit tollere ius positiuum.c. proposuit.de cōces.præb. dūmodo nō tollat quo ad omnes clericos, quia cum hoc sit arduum, & vniuersalē statū ecclesiæ respiciat, non posset.glo.sing.in.c.si papa.40.dist.quā singu. dicit Panor.in.c.significasti.nu.4.de elect. & in.c.cum venissent.col.3.de iudic. & in.c.proposuit.colū.3.de conces.preben. Barb.in clemen.2.col.53.de elect.Brunel.in c.licet.fo.22.de elect.Dec.consi.151.Iac.Bonaud.in additio.ad Ioannem de terra rubea, iu tract.contra rebelles regum arti. 5.tertii tract.circa fin.docto.in.c.nulli.de sententia excommuni.hoc tenet Feli. & alii in.c.eccle sia.colum.2.& sequen.de constitu.& in.d.c. 2.de maior.

Papa an priuilegium canonis tollere possit.

¶ Secundo infertur quod priuilegium fori non potest papa tollere, cū sit de iure diuino, non cerimoniali, sed morali, quod papa non tollit, quia inferior legem superioris non potest tollere.cle.ne Romani.de elect.gl. & docto.in.c.quæ in ecclesiarū, de consti. Quod intellige quando in totū vellet fori priuilegium tollere. secus si in certis casibus priuilegiatis, alibi dixi, & idē credo in consuetudine, Maleret.in tract.de elect. in 4.limita.fo. 29.versi.respectu vero inferiorum.Barba.cō si.45.mandato.col.1.vol.2. Sic potest papa aliquos in totum a decimarum solutione eximere nō tamē omnes. glo. & docto.in.c.a nobis &.c.in aliquibus de deci. sic cōsuluit. Soci.consi.297. viso priuilegio.colum. 2.in 2.volumi.

¶ Tertio infertur, quòd consuetudo etiā vetustissima centū annorū vel alterius etiā antiquioris tēporis nō valet, disponens vt clerici coram iudicibus secularibus cōueniantur, cum sit contra ius, nullo tēpore firmatur.c. fi.de consuetu. & ibi hoc tenet Curtius. col. 83. & sic ex nulla cōsuetudine potuit rex Angliæ acquirere iurisdictionem in clericos in actionibus ciuilibus etiā personalibus mere, vel criminalibus, vbi agitur etiam ciuiliter, secundū Inno.in c.postulast.de foro compe. Archi.in.c.Romana.in.2.glo.illo titu. in.6. Domi.de Rota.plene deci.840.vtrū valeat in anti. & decisio.2.rub.de consuetu. & Aufre.deci.126.Panor. & alii in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.in prin.de constit. &.c.solitæ.in 6.notab.de maio. & obedien. Etiā si clericus consentiret quod laicus cognosceret, & etiā episcopus Alexan.consi.8.videtur.colum.2. volu.1.D.Boer.in q.21.de iurisdi.omni.iudi. in consue.Bitur.

Consuetudo, vt clerici coram iudicibus secularibus cōueniantur, an valeat.

¶ Istas igitur qualescunq; bone lector his concordatis addendas putauimus interpretationes, vt nostris præsertim scholasticis, qui eas benignis auribus in scholis publicis receperant, ob oculos poneremus, notasque eis magis faceremus. In quibus si quædā vtilia dixerimus, gratias immortales deo agimus, qui ca'a nū nostrum currentem ita direxit, & ad finem vsque perduxit.

FINIS. DEO GRATIAS.

INCIPIVNT RVBRICAE SEV TITVLI Concordatorum.a titu.de reserua.

Tractatus nomina-

TIONVM, IN HOC MAXI-
me regno tum vtilis, tum necessarius,
A D. Petro Rebuffo. I. V. docto-
re celeberrimo, nunc primum
& elucubratus, & in lu-
cem emissus.

¶ AD CLARISSIMVM EMINENtissimumque iurium doctorem, dominum Petrum Rebuffum, Concordatorum summi pontificis, Christianissimique Gallorum principis cōmentatorem doctissimum, Antonii Paparini Forensis.

Epigramma.

Gallica pontifici referens iunctissima summo
  Lilia, charta fuit parua, breuisque liber.
Sensaque continuit non magnum summa volumen:
  Angusto capiens plurima iura loco.
Auxit opus tua subtilitas, auxere labores,
  Et doctae nodos explicuere manus.
Pagina remque altam cōplectitur aucta, decensque:
  Nec sensus olim qui latuere, latent.
Omnia perfecit vigilantia, quae tibi nomen
  Aeternum, famam perpetuamque dabit.

¶ Eiusdem Antonii Paparini Forensis ad eundem literatissimum dominum Petrum Rebuffum, Phalecium hendecasyllabum,

Iuris Bartholus explicator arcti
Diuinus, peperit solutione
Legum quale decus sibi, corusca
Lux doctissime iurium Rebuffe,
Acquiris tibi, nulla quod vetustas
Nullum diluet auferetve tempus.

¶ Aliud eiusdem ad eundem Tetrastichon.

Pallas non debet Ciceroni plura diserto.
  Pluraque Virgilio Calliopaea suo,
Rhetorice Fabio nec plus debere fatetur,
  Ingenio quam ius debet vtrunque tuo.

¶SACRATISSIMO PATRI, ATQVE SINgulari virtutis excellentia prædito, domino Martino a sancto Andrea, Carcassonen. episcopo, Petrus Rebuffus. S.

ERCVRIVS Trimegistus Rex maximus in Aegypto, philosophusque doctissimus, & sacerdotali honore insignitus fuit, vigilantissime præsul. ob quas animi dotes, post mortem Aegyptii eum inter numina retulerunt, religiosissimeque coluerunt, primúque anni mensem ei sacrarunt, ac vrbem in Aegypto clarissimam ab eius nomine Hermopolim (hoc est vrbē Mercurii) nuncuparūt, Trimegistumque (latinis ter maximū) vocauerunt, quod Alexādro, Pompeioque, & aliis multis posthea seculis diuo Carolo Francorum regi attributum fuisse, memoriæ proditum est. Hæc adamussim perpendens, tibi illum Trimegistum alioqui magnificum virum comparare, cum multis nominibus eum superes, non audeo. Ille enim rex maximus in Aegypto, tu vero regnum in deo obtines. te & alios melioribus atque adeo institutis Christianis regis. Ille Philosophus, tu & Philosophus, & omnibus aliarū disciplinarum numeris absolutissimus, addam & humanus: & vt omittam incredibilem sacrarum literarū eruditionē, vtriusque iuris etiam (vt ex interpretationibus tuis Tholosanis declarasti) egregie peritus es. Prætéribo philoxeniam, quam præcipuam, vt ambabus manibus, ac obuiis vlnis egenis porrigas, hactenus excoluisti. Ille insuper sacerdotali honore decoratus fuit, tu vero honori sacerdotali (qui per se bene magnus est) dignitatis culmen adiunxisti, in eaque ita te gessisti, vt populū tibi commissum, & religionum amatorem, & pauperum tutorem feceris, nusquam ab ouilis tui conspectu (ne vnguem quidem latum) discedere voluisti. Cum apud aulicos inter primos agere posses, auium & canum oblectamenta aspernatus es. Adhæc dictum Cyri maioris Persarū Regis semper præ te tulisti, inquientis, neminem debere suscipere principatum, nisi melior esset his quibus imperaturus esset. Censebat enim hoc esse principis vnicū munus, aliis prospicere, & publicis consulere commodis. Hoc autem præstare nemo potest, nisi qui sapientia, vigilantia, animique integritate cæteris antecellit. Id vero non præstat natiuitas (licet eam a nobili Tholosano præside, Bochoris instar semper iudicante, probatissime fidei, Catoneque sapientiore, inter erudito optimo, & inter optimos eruditissimo, genuina probitate prædito, atque vt paucis absoluam, omni virtutum genere instructissimo, traxeris) sed institutio optima, & rerum vsus, quibus a teneris dotatus fuisti. Quæ cum ita sint, talem patronum (si non graueris) mihi deligere, honori & cōmodo fore arbitrabar. Non tamen vt Atheniensium in Cherilum Samium poetam munificentiā expectem, quia Pasetis semiobolo contentus essem. Igitur hunc pusillum mei ingenii laborem, Tractatum nominationū tibi dedico, quē si (vt pro tua humanitate soles omnia) benigne susceperis, in lucem fœlix tutusque ab omni liuidorum calumnia prodibit, commodum (vt reor) publicæ vtilitati allaturus. Vale pater patriæ, & nos in ære tuo adscribe. Lutetiæ. decimo Calend. Iunii. anno trigesimosexto post sesquimillesimum.

¶QVAESTIONVM PRINCIPA-lium in hoc tractatu conten-tarum index.

Aliaque vsu venientia licet ibi videre, si quis perlegat.

Tractatus Nominationum.

Materiam nominationum in forensi iudicio in dies vsu venire mente mea reuolues à nostrísque doctoribus neglectam vel parum tractatam, quæstiões aliquas à me frequentius petitas, in vnum cógerere conatus sum.

1 Nominatio quot modis accipiatur. ¶ INPRIMIS quæro, Quot modis accipiatur nominatio? Respon. multis. Primo dicitur nominatio, quádo exprimitur nomé & cognomen alicuius, vel aliud æquipollens. l.1.& seq.ff.de liber.& posthu. &. l.certú.ff. si cert.peta.& sic accipitur in cócord.in rub. de regia facultate primú mensem graduatis debitum nominandi, & tex.in c.multi.§.si qs autem, & §.sequen.2.q.1. & regula cancella. Iulii secundi in.4.parte, & in.l.1.§.1.ff.de magistra.conueniend.l.1.§.cú quis.de quæst.l.libertus.§. in quæstionibus. & §. nominati.ad municipal.authen. hoc amplius. C.de fideicom.& testator hæredé sibi nominare debet .l.iubemus.C.de testa.

2 Filiatio an per nominationem probetur. ¶ Aliquando quis nominat extraneum filiú suum, & illa nominatio non probat illum esse filium nominantis.l.non nudis.&.l.nó epistolis. C.de proba.glo.in cap.Michael.de filiis presbyterorú. &.c.per tuas.de proba.ca. illud.de præsumpt.not.in,c.trásmissæ.& ca. per tuas.qui filii sint legit.Ias.in.l. neq; professio. C. de testa. quia illa verba censentur prolata propter aliud, ideo nó probat.l.ex his C.de test.mili.plene Iacob. de sancto Geor. in.l.quidam.ff.de probatio. ☞ Ideo si presbyter vel alius nominet aliquam suam commatrem non propterea probat hoc esse.cap. per tuas. de probatio.quia hoc sæpius faciút in cóiugibus, vt peccatum eorum cooperiatur.Innocen.verbis vtor.Panor.& alium in ca.ex parte.in fine,de resti.spolia. Decius có sil 462.visa.col.2. ☜

¶ Nec quo ad præiudiciú tertii inducút etiá præsumptionem.Ias.consi.81. factú sic se habet.col.1.in.1.volu.& cós.102.ser.benedict 9. col 1.in.3.vol.ideo dicitur.1.Ioan.3.c. Vide te qualé charitaté dedit nobis pater, vt filii Dei nominemur & simus &c. 3

¶ Primo, fallit quádo ex antiquo sic nominatus esset.c.cú causam.& ibi glos.& docto.de probat.Barba.consi.6.sapienter.in 2.volu.& Decius cósi.35.ad iustificationé.Hippoly.in rub.C.de probat. fol.24.col.3.cum seq.quia non præsumitur quod tandiu fuisset sic nominatus, nisi filius esset nominantis. 4

¶ Secúdo, fallit quo ad legitimationé. auth. si qs liberos.C.de naturalibus liberis. Albe. in.l.non idcirco.C.de iur.& fact.igno. Alex. consi.150.in causa.in.5.vol.Benedict. in repeti.ca. Raynutius, in verbo & vxorem.nu. 204.de testa.vbi intelligit per nominationé patris naturalé tantum legitimú hæredé nominantis fieri quando mulier quæ pepererat filium, erat digna tali viro, de quo filiú suscepit: alioqui contra, vt si mulier esset meretrix, & vilis códitionis, pater erat diues & nobilis. Ang.in.§. sed & aliud.per illum text.in authen. quib.mod.natur. effici. legit. coll.6. Alium casum tradit Bar.in.l.1.§.idem per cótrarium.ff.de liber.agnoscend. 5

¶ Tertio, limita fauore libertatis, vtpote si dominus seruú suum scienter nominauerit, filium suú, tunc efficietur liber.§.fi.institu.de adopt.& in aliis casibus traditis per Felin. & Deciú in ca.per tuas. vbi nominatio probat in casibus ibidem traditis de probatio. 6

¶ Item ex ista nominatióe nascitur præsumptio, quæ trásfert onus probandi in aduersarium.glo.i c. Michael. de filiis prebyterorú. Calca.consi.36.visis.nu.21 7 De nominatione [illegible] episcopo [illegible] tribuante.

¶ Idem si papa aut episcopus nominaret aliquem archidiaconum, decanum, vel alio beneficii nomine.quia propter hoc non proba 8

retur. talis dignitatis aut tituli collatio, nec per talem nominationem censetur dignitas aut beneficiũ illi sic nominato acquiri, nec aliquid iuris eidẽ tribuitur. text. solennis in clem. vlti. de sentent. excommunica. Roma. consi. 18. admittimus. colum. 1. Lappus alles gat. 7. disceptat. quia in beneficiis requiritur canonica institutio. cap. 1. de regul. iur. in 6. quæ per hanc nominationem nõ fit, nec collatio, nec alia prouisio, vt patet, ergo &c. quia illa nominatio est prolata propter aliud tum quia super hoc narrato non fundatur intentio disponentis, tum etiam quia tales collationes sunt faciendæ idoneis, qui ob hanc nominationem non cẽsentur, nec voluntas papæ per hoc discernitur. Bonifac. in d. clemen. vlti. nisi exprimeret se velle cõferre, vt ibidem dicitur. Feli. in cap. nonnulli. colũ. 17. & seq. de rescrip. & c. si aliquando, de senten. excommunic. Iacobi. in cap. quidam. colũ. 2. ff. de probatio.

9 Quando quis iuri suo v... tur renunciare. ¶ Fallit quando collitigans nominaret eum cum quo litigat, sub nomine dignitatis vel beneficii super quo litigat, vel ad illum sic scriberet, quia tunc illi sic nominato videtur ius suum renunciare. text. solennis in cap. ex ore. de his quæ fiunt à maior. parte capitu. & ibi Panorm. in 4. nota. D. Boer. in additio. ad Dy. in regul. 1. de regul. iur. in 6. circa finem. Ideo solet in processu apponi cõtra talem asserentem se decanum, vel vt asseritur. & ista est notab. practica qua vtuntur cauti aduocati, vt video indies.

10 No. practicam. ¶ Et ideo dicit speculator in titu. de libello. concept. §. fina. versicu item cautus sit actor. vt se nominet rectorem talis curæ, vel dominum talis rei, & tunc reus potest petere vt detrahatur illa qualitas, & ponatur rector vt asserit, vel potest petere quod illa nominatio non afferat sibi præiudicium, quod iudex facile sibi concedere potest. quod bene nota in forensi iudicio.

11 ¶ Intellige quando sponte nominaret, & eidem reu. r... tiam tanquam decano vel tali N. exhiberet. secus si coacte hoc faceret. quæ enim metus causa gesta sunt, rata non habet prætor, per totũ titu. ff. quod met. caus. & illo titu. in decreta. sic tenet Domi. consilio. 15. reuerende. 2. dubio.

¶ Secundo, intellige quod per talem nominationem non acquiratur ius nomianto sine aliqua canonica institutione. d. regula. 1. & per Ioan. de Selua. in tract. de benefic. in. 3. parte q. 10. per. cap. dilecto de præb. nã quandocunque quis priuatur beneficio, tamen collitigãti non acquiritur, nisi per collationẽ aut aliã canonicã institutionem. ca. olim. in fi. de rescrip. Domi. cõsi. 38. pro clariori. col. 2. 12 Sine canonica institutione non quæritur ius partis per alterius nominationem.

¶ Item nec ex confessione aduersarii acquiritur ius mihi. quia non dependet à parte dare titulũ in beneficio. glo. in rubri. de pacifi. possel. in verbo triennio. tamen dubia probatio facta super titulo, potest suppleri & coadiuuari per confessione aduersarii. glo. sing. in ca. pen. verbo si non appareat, de rescrip. in 6. quã sing. notat Barb. in c. tuæ. col. 10. vt lite non contesta. & consi. 45. col. 4. in 1. volum. nume. 9. & consil. 62. colum. 9. ibidẽ. & consi. 8. col. 11. in 2. volu. & consi. 70. colũ. 2. ibidẽ, ac consilio. 10. col. 2. in 3. volu. ac cõsilio. 40 col. 13. & col. 17. in eodem volu. & consi. 26. col. 7. in 4. volu. & Feli. in ca. olim. col. penul. & seq. de rescrip. plene tradit Aufre. in decisio. capell. Tholosa. q. 473. vtrũ in causa &c. vbi dat aliam limitationem. 13 Cõfessio aduersarii iuuat titulum.

¶ Secũdo, accipitur nominatio pro quadam publicatione, vt quando excõmunicatus nominatur in ecclesia per presbyterum parochialem, & tunc illa nominatio etiam in Palo ecclesiæ facta non probat, si de graui ageretur præiudicio, vtpote si ageretur de amittendo beneficiũ. glo. in c. 1. in verbo nomẽ, de excep. in 6. glos. in ca. licet in fine, de sententen. excommunicationis, eodem libro, glos. in verbo denunciata, de excommunic. non vitand. in prag. dictum est in repet. capi. postulastis. nume. 76. in 2. notab. de cleric. excõmuni. ministran. hic non repeto. 14 Nominatio an habet excõmunicati enem.

15 ¶ Tertio.accipitur nominatio quando quis conenitur actione reali, & is noiauerit auctorem suũ à quo rem habuit, vt causam defenderet, & vt practici dicunt, garẽtiret.l.2. C. vbi in rem actio.l.auctore, de euict.Bar.in.l. officiũ.ff.de rei vend.Soci.plene in c.fi.q.si super, vt lit.nõ cõtest. plenius dico in pract. mea ad styl.Bituricen.in rub.de garãdo, vbi tradidi differentiã inter garandũ quod dicũt formale, & summationem garandi.

16 ¶ Item qui possidet rem furtiuã, vt furti suspicionẽ vitet, nominare eum à quo rem habuit, tenetur.l.ciuile, &.l.inciuile.C.de furt. Bar.in l.fina.col.2.ff.de quæst. & qui falsa instrumenta habet penes se, præsumitur falsarius, nisi nominet à quo habuerit.l.maiorẽ. C.ad l.Cornel.de fals. Alexan.cõsi.205. ponderatis, in 6.volu.Hippo.cõsi.52. misericordia.nu.33.cũ seq.Idem si libri Lutheri, vel alii libri hæreticorũ reperiantur penes aliquẽ. nam ille præsumitur hæreticus. Archi.in ca. fin.24.q.2.per illum tex.Roma.singu.322.eo ipso, vbi corrupte allegat.vide.

Possidẽs rem furtiuã illũ à quo habuit nominare debet

Hæretic⁹ præsumitur is penes quẽ libri hæreticorũ reperiũtur.

17 ¶ Alia est nominatio quæ fit in officiis secularibus, vtpote quãdo agitur de eligẽdo consules i Mõtepessulano, vel capitularios Tholosanos, seu iuratos Burdegalæ, de qbus in c. fi.de procurat.Idẽ quando ageretur de eligẽdis scabinis in Francia, de quibus in c.1.de immunita.eccle.in 6.Aut si agatur de eligendo ad aliud officium, tunc si extraneus iuerit ad cõsiliũ, & nominauerit aliquem valde idoneum, ac cõsulibus suaserit vt illum nominatum per eũ eligant, tunc illa nominatio nil iuris tribuit, & sic nõ grauat quenq̃.l.14.solẽt. & ibi Bar.ff.quando appella.sit: ideo non est necesse ab ea appellare.l.nominatiões. C.de appella.ca.nominationes.2.q.6.

Nominatio in officiis secularibus an ius tribuat.

18 ¶ Quædam est alia nominatio, quæ fit post deliberationẽ, vt in rectore eligendo, vel in scabinis, seu aliis, & tũc tribuit ius, licet non perfectum, si à superiore debeat confirmari, vt in rectore Montispessulani, & Valentiæ: & dicitur quædam electio.post ea.in authẽ. vt iudices sine quoquo suffrag. colla.2.l. nominationum.C.de decur.lib.10.& Rubr.de pericul.nomina.eodem lib.l.1.C.de tuto.vel cura.illustrium. Et ab ista nominatione poterit appellari, si iure non fiat: vt si nominatus rector sit de facultate artium, & debeat esse de facultate canonica, vel theologiæ.l.vna. & ibi Bart.& Rebuff.C.de potio.ad munera nominand.lib.10.vel si fiat ab inimico.l.vna C.si propter inimicitias facta sit creatio.lib. 10. & sic nominatus vel alius tenetur intra decem dies appellare.l.si ad scribatum.C.de appellat.&.l.hi qui ad ciuilia. ibidem, vel si aliquis scabinus aut consul sine cõfirmatione gubernatoris, aut locum tenentis, & procuratoris Regii administrauerit. nã electio gentibus regiis præsentibus, Balliuis, aut aliis magistratibus solet præsentari, quam solet cõfirmare.tex.in authen.de defenso.ciui. in princ.colla.3.& ibi no.

Quando in rectore eligendo possit appellari

¶ Nominatio alia est, quæ tribuit ius perfectũ sine confirmatione, vt in rectoris nominatiõe, quæ in hac Parisiensi vniuersitate fit, & alibi in Francia, vbi non eget cõfirmatione, tunc nominatio facta à facultate, facit electionẽ & confirmationẽ, sicut in decreto de curionũ.Bart.in.l.14.solent.ff. quando appellan.sit. Feli.in ca.eam te col.3.versi. 4.extende, de rescrip. 19

Est & alia nominatio, quando vacat officium consiliarii, aut præsidentis, tunc consiliarii ad vnum congregati, nominare vnum regi idoneum ad illud officium vacans debẽt vt habetur in ordina.Reg.Caroli. 7.articu primo secundo loco editis.& Ludo.XII.primo publicatis, artic.31.& sequent. Et sic fui nominatus per reuerendissimum senatũ Rothomagen.anno.1536.& die 23. Nouembris, cui quantum debeam, exprimere non possum, sed chartis commendare intendo, beneficium mihi per eos factum, & gratias immensas verbis, si facto non potero, agere: cum me tantorum cõsortio dignum iudicauerint. Et ex consuetudine Parlamen- 20

De nominatione facienda per senatores.

No.consuetudine parlamentorum. torum quando vacat officium secundi praesidentis, tertius nominatur, & ascendit ad officium secundi, & quatus ad officium tertii. primus vero praeses & quartus libere per regem creantur. in aliis tamen etiam potest rex dispensare. Idem si vacat officium locum tenentis iudicis, aduocati regii, aut procuratoris. ordina. regiis ita cautum est articu. 83. in ordina. Caroli septimi, quae est in rubr. des offices de iudicature. & in rub. des baillifz & senechaulx, articu. 141. licet multoties pecunia nominet virũ, contra tex. in authen. vt iudices sine quoquo suffragio. colla. 2. & etiam contra ordinationes regias.

22 Iurare eligentes debent. ¶ Et in nominatione requiritur quod nominantes iurent, vbi dicitur, & etiam de iure vbicunque relinquitur conscientiae alicuius tunc oportet quod is iuret quod conscientia sua ita dictat. vel quod iuste & recte aget. argu. text. in. l. hac edictali §. his illud. C. de secund. nup. Lucas de penna in. l. 1. C. de nauic. libr. 11. Alexand. & Ias. in. l. de pupillo §. qui opus. ff. de operis noui nũcia. Praepos. in rub. de appella. col. 15. Alexã. consi. 118. visis verbis. in 2. volu. & cõs. 45. in 6. vol. Bolog. cõs. 47. nobiles. col. 2. Ias. in. l. admonendi. in lectura num. 11. ff. de iureiur. & in §. sed iste. nu. 121. institu. de actio. & in. l. apertissimi. in fin. C. de iudic. Hippoly. in. l. §. praeterea. nume. 111. ff. de quaestio. Sic iurare debent volentes eligere praelatum, quod vtiliorem eligent, vt habetur in prag. sanct. in c. 1. de electio. idem in doctoribus regentibus, vt debeant iurare quando eligere volunt aliquem in locum de mortui. sic fuit pronunciatum in hoc venerabili senatu arrestum. Vnde electio non spectat ad theologos quando aliquis eligitur ad officiũ regentiae iuris ciuilis vel canonici, nec ad doctores facultatis decretorũ spectat electio theologorũ vel medicorũ quia cũ iurare habeant, quod eligent magis idoneum & doctũ, ac auditoribus & scholasticis magis vtile, nõ possent doctores medici iurare quod vnus est magis idoneus, doctus & vtilis in alia facultate &, sic vera electio est vt illi de facultate tantum eligant. licet contrarium seruetur Tholosae & in aliis ferme vniuersitatibus Franciae hic, tamen subtilius per senatum prospectum est, quia multi fiebãt abusus per alias facultates in his electionibus.

¶ Alia est nominatio ad beneficia, & quaedam respicit beneficia vacantia, altera vacatura. prima potest dici consultoria, seu tractatoria, vt quando canonici inuicem consulunt, & nominant aliquos ante scrutiniũ, & tractant an talem N. bonum sit eligere, & postea proponunt in collegio. ex illa nominatione nullum ius nominato acquiritur. ca. quod sicut. in princip de electio. glos. in §. volens, in verbo nominationes. de collatio. in pragmatica. quia exprimitur consensus de futuro. & sicut per haec verba, denomino te in mulierem, non contrahitur matrimonium, sic nec per hanc nominationem in beneficiis sic factam. glos. in capitu. quanto, 63 distinctio. & in cap. constitutis. in secũd. de appellatio. Bald. in cap. illud per illum tex. de praesump. 23 Nominatio & bñficia vacantia an tribuant ius.

¶ Aliquãdo, quis nominatur in scrutinio & exprimitur cõsensus de praesenti, & postea publicatur. talis nominatio tunc à maiori parte capituli facta valet, & ex ea acquiritur ius nominato, & dicitur electio. text. in capitu. cum olim. de re iudica. glos. in dict. cap. quãto. & in ca. contra. 16. quaest. vt. Bald. in rub. de postulat. praelat. in fin. Panormitan. Imol. & alii in dict. cap. sicut. Et hoc intellige, quãdo publicato scrutinio potest sequi electio, alioqui non, glos. & doct. in cap. publicato. de elect. cap. perpetuo. illo titul. in 6. & capit. penul. ibidem Innocen. in cap. bonae. in. 1. de postu. praelat. 24

¶ Item fit nominatio papae de pluribus inhabilibus, vel habilibus, vt vnum eligat, seu assumat, de qua est text. in capit. 1. distincti. 85. Archidi. in capit. nulla. de electio. in sext. & cap. quanto. colum. 2. 63. dis. vbi dicit, quãdo sunt duae vel tres excellentiores in eccle- 25

sia, nominantur omnes papæ, vt vni prouideat.d.c.1.& ex tali nominatione ius acquiritur.16..q.vlt.c.coutra.videlicet vt ea pendente nõ procedatur ad electionem.

26 ¶ Et differt a postulatione in qua vnus tantum postulatur,& plures nominantur.& põt fieri nominatio alternatiue, licet postulatio non.Ioan. And.& Imol.in d.c.bonæ.in fi.de postul,prala.Domi.& Perus.in c.2.de elec. in.6.Et in his primo nominatus cẽsetur digmor.c.quorundam.de elect.lib.6.Feli.in.c. cum dilecta.nu.5.de rescri.& maior.l.1.ff.de albo scribend.ac magis dilectus,Bal.in rub. C.si quis omissa cau.testa.colũ.vlti. Decius

Nominatio postulatio & electio differũt.

27 in c.nicolao.de appella.¶ Et ex hac sola nominatione si non fuerit perfecta,nõ priuantur nominãtes potestate nominãdi,etiam si nominauerint indignum, quod secus est in eligentibus.c.cum in cunctis.§.fina.de elect. ca.perpetuo.illo titu.in.6.& dixi in repeti.c. postulastis.in.4.notab.de cleric.excõm.ministram. AEquiparatur tamen postulationi, quia ante præsentationem poterit variare, post non.c.bonæ.in.2.de elect.Calder.in cõ si.5.an nominantes,rub.de elect. Barto.in.l. absenti.ff.de donat.Iohan.de Selua in tract.

28 de benefic.in.3 parte.q.1. ¶ Hodie quædam nominatio fit à rege Franciæ in prælaturis. nam vacantibus archiepiscopatibus,episcopatibus vel abbatiis & prioratibus ac aliis dignitatibus in quibus seruatur forma. capitu. quia propter.de elect.& ecclesia remanet viduata pastore, Rex nominare debet papæ vnum grauem magistrum seu licentiatum in theologia,aut iurium doctorem,seu in altero,vel licentiatum in famosa vniuersitate creatum,, & in vigesimoseptimo suæ etatis anno ad minus constitutum,intra sex menses à die vacationis ecclesiarum computandos.Quod si minus idoneum nominauerit, adhuc intra tres menses à die recusationis computandos poterit alterum nominare,vt habetur in concord.in.tit.de regia ad prælatur.nomina.faciend.§.1.& sequen.text.in.c. cum longe.& cap. Adrianus.63.dist.

62 ¶ Et quod doctor ad episcopatum nominari debeat,& eligi,probatur in summa.80.distinct. vbi sic dicitur,Doctorem autem episcopum oportet esse, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit,quod exequi nescit.de Rota decisi. 881.papa.in antiq. Ioan.Lupus in repeti. ca. per vestras.col.4.& sequen.de donat. inter virum & vxor.Hodie multi sunt doctores in adulatione,luxu,& venatione.

Doctores ad episcopatus debẽt nominari

30 ¶ Erat & alia nominatio que cõcessa fuit regi Franciæ ab Innocẽ.6.vt posset nominare ad præbendas in triginta tam metropolitanis quam cathedralibus & collegiatis ecclesiis sui regni, vt citat glo.in.§.placuit.in verbo facultates, de colla.in prag.quæ non est sortita effectum.

¶ De alia nominatiõe idem per Stepha. Maleret in tracta.de elect.limita.8.folio.36.Interdum fit nominatio ad beneficia vacatura à papa,& per viam mandati de prouidendo,& de ea loquitur.capitu.mandatum.de rescrip.&.c.mandatum.de præben. in.6. dico supra de mand.

31 ¶ Aliæ sunt nominationes quæ conceduntur ab vniuersitatibus regni graduatis,& debito modo qualificatis,vt eisdem prouideatur.& de his erit sermo noster.& loquitur titul.de colla.in concordã.Et super his affixi conclusionem,regem Franciæ non posse nominationes concedere: verum est, intellige non posse concedere nominationes,quæ ab vniuersitatibus conceduntur graduatis tantum,quia tantum data est potestas vniuersitatibus,vt patet in concord.in rub.de colla.§.præterea.ibi,per vniuersitates nominatis.&.§.volumus autem quòd nominati literas nominationis ab vniuersitatibus in quibus studuerint,obtinentes &c. & .§.monemus.ibidem postea posui.Imo regem posse nominare eo iure vtimur,videlicet ad episcopatus,archiepiscopatus, & alias dignitates, de quibus supra dictum extitit,& hoc etiam

Cõclusio. Regẽ Fraciẽ nõ posse nominationes cõcedere.

fuerat concessum Carolo regi Franciæ, vt patet in c. Adrianus. & cap.seq. 63.distin.& etiam fuerat eidem data potestas eligendi Pontificem, & ordinādi apostolicam sedem, vt ibi dicitur. Sed isti priuilegio olim renun ciarunt, vt patet in cap.sacrorum.63. distin. Super hac nominatione nil dico, cum.D.Io. Dayma satis superque scripserit in loco pro prio. hic non repeto. quia abundanter ibi scripsi.

SECVNDA quæstio.

1 Quo tempore nominationes fuerint introductę

SEcundo principaliter quæritur, quo tēpore fuerunt istæ vniuersitatum nominationes inuentæ? Respon. quod anno 1438. regnantibus Eugenio.4. Pontifice maximo & Carolo VII rege Franciæ, vt licet videre in proœmio Prag.sanctio. Pluribus tamen placet nominationes ligasse à pascha anni.1439. quia vsq; ad illud tēpus fuerunt toleratæ gratiæ expectatiuæ. gl.in.§.insuper.in verbo vacatura.& text.in.§.illi vero.versi.datum &c.de colla.in prag.nā procurante Eugenio concilium generale Basileæ fuit congregatum, quod permulta tam animæ quam corpori salubria statuta fecit, quæ Eugenius ad Carolum tum Franciæ regem per oratores misit, rogauitq; regē prædictum vt eadem reciperet, & perpetuo in suo obseruari regno non grauaretur. quibus auditis oratoribus, rex concilium apud Bituriges in sacro sacello congregauit, statutaque per concilium Basilien.ecclesia Gallicana cum aliquibus modificationibus approbauit, quas licet videre in pragm.& per Gagui. lib.10.fo.226.& sequen.in vita Caroli septimi, versi.apud Basileam. Et sic nominatiōes ab ecclesia Gallicana fuerunt inuentæ, licet quidam teneant a consilio Basilien.quod nō est verum, vt vides.

2 Cōcordata quādo fuerunt facta.

¶ Demum Pontifex summus Leo decimus cum Christianissimo Francisco rege Franciæ Bononiæ anno.1516. Calen.Ianuarii pragmaticam sanctionem aboleuit, concordataque fecit, in quibus nominationes vniuersitatibus regni Franciæ Delphinatus & Comitatus Dien.ac Valentinen. reseruauit, vt licet videre in concordat.

¶ Fuerunt tamen alia concordata inter Sixtum olim pontificem maximum, & Ludouicum XI. Franciæ tum regem, quæ non fuere sortita effectum, vt est text.in extrauagan.1. de maiorita.& obedient.in communibus.& citat Gagui.in vita Ludouici XI.li.10.versi. fama ante hos dies ferebatur &c.glo.in.§.nō volumus.in verbo quatuor.de colla.in prag. Sequitur Benedict.in repeti.cap.Raynutius in verbo si absque.in.2.de fideicom. substi. nu.44.de testa.& patet in concord. Rub.de constitu.§.vnde.

¶ TERTIA quæstio.

Tertia principalis quęstio, quare nominationes inuētę sint

¶ TERTIO principaliter quæritur quare nominationes inuentæ sint, & in hoc regno introductæ? Respon, primo, vt prouideatur ecclesiis Franciæ de viris literatis, quibus & aliæ quam maxime indigēt.c.cum ex eo.de elect.in.6. vbi dicit Ioan. Andr.in nouel.in prin.quod ecclesia indiget viris literatis, & non porcis: vel asinis deferratis: quod fuit originale dictum Ioā. Imo.ibi.& in c.sicut.numero.10.de verbo. significa.eo.lib.& vtrobique latius.D.Probus apud eundem Ioan.mona. Secundo vt post studium perfectū (quod est post qninquennium, vt habetur in proœmio.ff.) studentes aliquo munere donētur in compensationem tam laboris quā bonorum in studio expensorum.no.in authen. habita.per illum text.C.ne filius pro patre. Tertio vt pauperibus scholaribus, qui nullum aut minus sufficiens beneficiū sunt adepti, prouideatur.§.quod si quis.de colla. in pragma. Quarto vt vniuersitates regni tueantur, & foueantur.§.item placuit. de collat.in pragm. Quinto, ne prætextu beneficiorum habendorum galli homines cogantur deserere studiū, & circa alia inuigilare, vt in proœmio concord.ibi, simul ad ea accedebat deformitas, vt literarum studiosi & disciplinis liberalibus incumbentes.aut sacerdotia adi-

pisci nequirent, aut qui adipisci cuperent, literarum studium abiicere, aut certe deponere cogerentur, passimque per vrbes errabundi vagari, vt id periculum imminere videretur, ne literarum tandẽ amor & scientia per incuriam exolescerent. & ibi traduntur aliæ rationes. vide ibi, & in. c. pen. de magistris.

1 ¶ QVARTA quæstio.

Quid sit nominatio. ¶ QVARTA principaliter quæritur quid sit nominatio? Respon. quantum attinet ad materiam præsentem, est ius quoddã nominato legitime qualificato beneficia certo tẽpore eisdem præstituto vacantia petendi & acceptandi competens.

2 ¶ Primo dico ius, quod est nomen generale, est Christo. Porco in. §. 1. institu. de vsufructu. vt comprehendat omnes nominatos legitime qualificatos habentes ius petendi & acceptandi beneficia certo tempore vacantia, vt infra declarabitur, licet glos. in. §. volens. in verbo nominationes, in fin. & in §. quod si quis cuiuscunque, in verbo irritum, de colla. in prag. tenuerit per nominationes non acquiri ius in re, nec ad rem instar gratiarum expectatiuarum, sed consequitur tantum quoddam ius præparatorium ad beneficium cadens in turno obtinendo sicut præsentatus. & illam glos. sequitur Ioannes de selua in tractat. de benefic. in tertia parte quæstio. 56. Reprehẽdit glo. pragmaticam. ¶ Ego vero teneo ius nominato acquiri per nominationes, & illarum insinuationem. Quod sic probatur, primo per. c. vlti. de conces. præbend. lib. 6. vbi ex reseruationibus & aliis gratiis acquiritur ius ad rem impetranti illas. Sic ex istis nominationibus quæ sunt gratiæ, vt etiam vult glos. in. §. item quod ad dictas, in verbo nominare, de colla. in pragm. & in verbo poterunt. ibidem.

3

4

5 ¶ Secundo sic suadetur facta iure insinuatione per nominatum, beneficium vacans tempore eis stato est illis affectum per illam clausulam decreti appositam in. §. si quis vero. de colla. in concord. nam clausula decreti afficit. c. tibi qui. de rescrip. in. 6. c. 1. de cõcess. præbend. eod. lib. & capi. si soli. ibidem. glos. in. §. & similiter. in verbo censeatur. de colla. in pragma. & quando afficitur beneficium, dicitur ius quæri ad rem. c. si postquã. de præbend. in. 6. ergo per nominationes ius quæretur. Nominationes gratię sunt.

¶ Tertio per præsentationẽ etiã a laico factam patrono quæritur ius ad rẽ. c. dilectus. de offi. leg. vbi Bal. dicit quæri potius ius ad factũ. c. cũ autẽ. & c. pastoralis. de iure patr. glo. & doct. in clemẽ. auditor. de rescrip. adeo quod præsentatus a patrono, si non fuerit variatum, potest petere confirmationem & institutionem: & si episcopus eum idoneum non admittat, potest ad interesse agere. glo. & docto. in. d. c. dilectus. Panor. & alii in. c. cum Bertoldus. per illum text. de rẽ iudi. de Ripa. in rub. de iud. numero. 70. cum sequẽ. Bal. in marg. in verb. patronatus, q. 2. Roch. Curtius in tract. de iure patro. in verb. ius. q. 4. Idem forte erit in nominato, vt possit beneficium certo tempore vacans petere sibi conferri, alioqui non posset, nisi haberet ius aliquod ad petendum. 6

¶ Quarto probatur ex literis gratiæ datur ius ad rem. c. quãuis. 1. & ibi gl. de rescrip. li. 6. c. in nostra. illo tit. in decreta. Sed appellatiõe gratiæ venit gratia siue per Roma. pontifice concessa, siue per aliũ. glo. in cle. gratiæ de rescript. nec quo ad hoc video differentiam inter mandata & nominationes. ergo idem ius erit. l. illud. ff. ad legem Aquil. 7 Gratię appelatione quid veniat.

☞ Et expresse in mandato de prouidendo tradit Bonifa. in cle. 1. in princip. de elect. & pro hoc est text. formalis in extra vna vers. nos. ibi. ius ad rẽ expectãtibus de offi. deleg. in cõibus. vbi expresse papa dicit expectantes habere ius ad rẽ, cuius dicto est stadũ, nisi quis vellet insanire, & ibi est etiã glo. ☜

¶ Quinto ex contractu etiam conditionali acquiritur nobis ius, quod ad hæredem etiã trãsmittitur. §. ex cõditionali. instit. de verb. oblig. Ioan. de Ana. consilio. 19. visis instru- 8

A. iiii.

mentis.facit tex.in.l.interdum.ff.de verb.ob. fortius in nominationibus ius acquiretur.

9 ¶ Sexto bonum est argumentum a sufficienti partium enumeratione.§.omnium.instiru. de actio.sed per nominationes non acquiritur ius in re,ergo ad rem,alioqui nullum. & si nullum ius ex illis acquireretur,nō possent nominati vigore illarum beneficia petere,& consequi,licet contrarium dicatur in cōcorda.eo.titu.vide Bald.in.l.sciendum.in prin. ff.qui satisda.cogant.ponētem ius rei,in re, & ad rem. Ius rei dicit directum dominium, vtile,& quasi dominium,quod ventilatur in publiciana. Ius in re vocat ius hypothecæ,iura seruitutum,vnde vsusfructus formalis,cū sit seruitus,dicitur ius in re,non rei. Ius ad rem traditur in dicta. l.sciendum.§.diuersa. hæc ille. De iure in re & ad rem videgl. in capi, cum qui. de præben. in. 6. & gl. inc.si,de concess.præben.eo.lib.& Decium consi.147.colum.2. ☞ Card.consi.62.casus vbi nō dicitur ius quæsitum in re,per quemcunq; actum citra collationem, cum effectu factam,nec sufficeret acceptatio cum requisitione,secundum eos, vide ibidem,& sic patet nominatum vel mandatarium habere ius petendi beneficia eisdem debita.per cle. auditor,de rescrip.& sic ius ad rem: non tamē dico illos habere ius spirituale,vt quidam falso asserunt me dixisse,vide Felinum in capi. cum Bertholdus.col.1.de re iudica. ☜

Ius rei, in re, & ad rem.

10 ¶ Vltimo,facit tex.in c.dudum.in versi.nos igitur.de præb.in 6.vbi priuilegio generali de conferendis beneficiis derogatur per specialem gratiam alteri factam,quia in primo priuilegio agebatur de iure ad rem,cui facilime derogatur. Panor.& alii,in.c.1.de rescrip.capitu.veniens,& ibi nota.de præscri. Decius dicto consi.147.& pro tenui.colum. 2.& postquā ex priuilegio acquiritur ius ad rem, ergo & per nominationes,sicut ex aliis gratiis,post insinuationem ius ad rem acquiretur.cogita & concorda opiniones ex his quæ Cardi.tradit & alii in c.mandatum de rescript.& in cle.vlti.illo titu.Imol.in c.dilectus.in 2. de præbēd.Ioā. de Selua in tracta.de beneficio in tertia parte quæstio.11. & nominatio alio modo diffinitur in aliis materiis, prout subiecta materia patitur.nō prosequor nisi nominationes vniuersitatū. 1

¶ QVINTA quæstio.

¶ QVINTO principaliter quæritur, quibus concedi possint nominationes? Respon.graduatis,& debite qualificatis,qui per tempus competens in vniuersitate famosa studuerint.§.præterea.de colla.in concorda. viris & non mulieribus.§.præfati.illo tit. dū lex loquitur de viro,non comprehendit mulieres.l.1.& ibi not.ff.de legib. l.scripturas. C.qui potiores in pigno.habeant. Decius in l.2.ff.de regu.iur.

Quinta principes quæstio quibus cōcedātur nominationes.

¶ Primo,quæro quid dicatur tempus competens? Respon.decennium in magistris seu licentiatis vel baccalaureis formatis in theologia: Septennium vero in doctoribus seu licentiatis in iure canonico,vel ciuili aut medicina. Quinquennium in magistris seu licentiatis in artibus cum rigore examinis à logicalibus inclusiue, aut in altiori facultate: Sexennium in baccalaureis simplicibus in theologia. In iure vero ciuili aut canonico seu medicina quinquennium,quo tempore censetur peritus.§.duabus.in proœmio.ff. ex quo est publica lætitia,patruus meuus Rebuff.in.l.vna.C.publicæ lætitiæ.lib.12. 2

Tempus cōpetēs quod dicat.

¶ Secundo quæro,quispiam studuit tres annos in iure ciuili,& duos in iure canonico, postea promotus est in altero,quæro an valeat? videtur quod non,quia tempus quinquennii requiritur in altero,vt supra dictum est, ergo non sufficiet quinquennium,sed requireretur decennium in vtroq;. Contrarium arbitror verius: quia in vtroq; studendo, satis in altero iure videtur studuisse,quia vtrūque faciens,bene alterum censetur facere.l. si quis ita stipulatus fuerit decem.ff.de verb. oblig.Barto.& Soci.in.l.si is qui ducenta.§. vtrum.de rebus dub.& laudandum est eius 3

An sufficiat invtroq; iure studuisse vel in altero tātū ad cōsequendas nominationes.

propositum, dicit in simili tex. in l. 1. C. de res pud. Item hoc probatur per tex formalem in ¶. videlicet. de colla. in prag. ibi. vel in vtroque vel in altero iuriũ baccalaureis, qui per triennium, si nobiles ex vtroque parente, & ex antiquo genere: alias autem per quinquẽnium cõsimiliter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minus suum studium fecerint. Postq̃ ergo ibidem est statutum & non inuenitur correctum per concordatum, ergo illi tex. cur stari prohibebitur? vt dicit tex. in l. præcipimus. C. de appella. hoc etiam probatur in concordato ¶. tempus autem competens. ibi, à logicalibus inclusiue, aut in altiori facultate. vbi magistro artium computatur tempus quo studuit in altiori facultate, vtpote in medicina, vel in iure canonico, seu in theologia. sic ergo cõiungetur tẽpus, quo quis studuit in iure ciuili, & canonico, quæ iura adeo fraternizant, vt dicã infra vt in vno non possit quis esse perfectus sine altero.

4 ¶ Et sic affixi conclusionem hanc, videlicet theologi etiam ante sex annos nominationes obtinere iure valent, quod est intelligendum quando studuerunt in theologia, & iure canonico, postea perfecto quinquenio sumpserunt gradum baccalaureatus in iure pontificio, poterunt vigore illius gradus in quinquennio nominationes impetrare. nam tempus quo studuerit theologiam, computabit sibi, & coniungetur cum tempore quo studuit in iure pontificio, & sic iure obtinebit nominatiões ante sex annos. & ista est notabilis cautela pro theologis, vt celerius assumant nominationes, quod studeát ius canonicũ, & in eo sumant gradũ, tamen non præferentur aliis in theologia graduatis, vt dico infra. Nec refragatur tex. cõcordati vbi sexẽnium requiritur etiã in baccalaureo simplici in theologia, quia hoc intelligendũ est quando in theologia vellet sumere gradũ. secus si in iure pontificio, vt dixi.

Cõclusio. Theologi etiam ante sex ãnos nominationes iure obtinere possunt.

5 ¶ Sustinui etiam aliam conclusionem, videlicet, baccalaurei non nobiles etiam ante quam quinquennium in iure canonico studuerint, nominationes recte impetrãt. quod est intelligendum vt prædixi, quando studuerat antea in iure ciuili, quòd potest sumere nominationes etiam antequam studeat per quinquennium in iure canonico, quia illud tempus computabitur, quo studuit ius ciuile, & vtrunque coniungetur ad faciendum quinquennium.

Cõclusio Baccalau reis ante quinquẽniũ nominationes iure dantur.

6 ¶ Nec obstat, q̃ post q̃ cœpit in vno iure studere, nõ potest variare, quia illusio & variatio est prohibita. cle. vna. de renuncia. & vix longissima vita hominis sufficit ad vnã sciẽtiam acquirendã. Bal. consilio. 412. verba testamenti, volu. 2. quia vita breuis, ars vero lõga, vt habetur in princi. Aphorismorũ. Respon. quod non posset variare in præiudiciũ alterius, sed quãdo nullus haberet præiudiciũ principaliter, posset, vt in casu in quo consuluit Bald. consilio. 412. volu. primo. vbi concluditur, quòd si testator reliquerit libros legales alicui si fuerit idoneus ad leges, si in medicina, libros medicinæ, si primo elegerit studium medicinæ, & illius adeptis libris velit variare, & accedere ad studium legale, non poterit petere libros legales, quia hæres grauaretur duplici onere, & testator in dubio videtur grauare hæredem minus quam possit. lege. vnum ex familia ¶. si rem tuam. ff. de legat. secund. Electione etiam per legatarium facta non potest variare. l. serui electione, ff. de leg. 1. Sed quãdo nullus haberet præiudicium, posset. & ita intelligo conclusionem. Item etiam dictum Bald. intelligitur quando ad diuersa volebat accedere, vt de medicina ad leges quæ nihil aut parum commune habent inter se, licet bonus iurisconsultus communicet cum omnibus scientiis, & cum omnibus participet, & leges & canones inuicem communicant sibi actiones & passiones, sicut vir & vxor, vt infra fusius dicã. Et sic etiam non obstat, qui ad vtrunque festinat, neutrũ bene peragit. l. fin. C. de assess.

Studens in vno an possit variare.

7 *Medicina parũ cõmune habet cũ iurisconsultis licet iurisconsultus cũ omnibus participet.*

for. quando sunt diuersa. secus si omnino fraternizent. vt ius canonicum & ciuile, & ius canonicũ cum theologia, quia ius canonicũ est practica theologiæ, & dirigit animas deo sicut theologia. glo. in cap. cum contingat. de iureiurand.

8 In vtroque qui studuit in vtro. debeat promoueri.

Tertio, quæro, postq̃ tempus cõiungitur quo studuit in vtroq; iure, vellẽ scire in quo iure, vel in qua facultate possit promoueri? Respon. esse in electione vniuersitatis admittere illũ in facultate vel in iure in quo est magis idoneus, & benemeritus, quia in alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo quod cert. loco. c. plerũq;. de iur. dot. & vniuersitas debet conferre gradũ benemerentibus. cle. 2 de magist. Alex. in addi. ad Bar. in. l. 1. C. de dignit. lib. 12. & scholaris debet se præsentare in iure illo, vel facultate in qua plus præstat, argu. l. quæritur. ff. de statu homi. Si in neutro præstat, tunc qualitas personæ est inspicienda, iuxta. l. plenum. §. equitii. ff. de vsu & habit'a. nam si habeat beneficia, vel vult sacerdos fieri, sumat gradum in iure canonico conueniente sacerdotibus. si vero vult ducere vxorem, tunc sumat in iure cæsareo. in his tamen liberafacultas datur præsentato ob pecunias quas offert, vt sumat gradum in quo iure vult.

9 De eo qui studuit in altero & promot' est in vtroque.

Quarto quæro, quid si studuit in altero tãtum per quinquennium, & promotus est in vtroque, & sic sumpsit nominationes, an valeat vterq; gradus? an neuter? Respon. ille gradus in quo studuit, valebit, alter non, per nota. per Barb. & alios in. c. clerici. de iudi. & per Anchar. in c. 1. colum. 2. de paroch. vbi dicũt quòd ille qui satis mediocriter studuit in vna facultate, & sumpsit gradum in altera sibi incognita, vt hodie fit causa honoris, vt sunt legistæ qui doctorantur in canonibus, licet prorsus ignorent canones, & rubricas, tamen non debent ob hoc præferri doctoribus solis iuris canonici. Sic nec talis promotus in vtroq; præferri debet, si solum studuerit in iure ciuili, baccalaureo iuris canonici, qui bene studuit in illo.

¶ Imo, promotus corruptis doctoribus ad doctoratum, nõ debet priuilegio doctorum gaudere. l. 1. C. de athletis. libr. 10. & ibi glo. Sicut emens officium priuilegio officii gaudere non debet. text. sing. in. l. vniuersi. C. de legatio. lib. x. secundum docto. ibi, & Ioan. de pla. in. l. eam de excusa. mu. ciuili. & in. l. 1. de princ. agẽt in reb. lib. 12. & l. vna de perfectissima. digni. ibidẽ. quod est notandum contra emptores officiorum. Promot' ad doctoratũ corruptis doctorib' nõ debet gaudere priuilegiis doctorũ.

¶ Quinto quæro quidam studuit in vtroque iure per quinquennium, & effectus est baccalaureus in vtroque, an illi prosit gradus? videtur quòd non, quia in altero tantum requiruntur quinque anni, ergo in vtroque requirẽtur decem. d. §. præterea. nam quod noluit, potuit, videlicet, adipisci in altero tãtum: & quod voluit, adimplere nequiuit, videlicet in vtroque iure nequiuit adipisci gradum. probatur in. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. cap. cum super de offic. delegati. Item facit clem. generalem. de ætate & qualitat. vbi in subdiacono requirũtur decem & octo anni, in diacono viginti, in sacerdote vigintiquinque. & si quis habeat tempus ad assumendum vnum gradum, videlicet diaconatus, vt potè habet viginti annos, non censetur tamen ob id habere tẽpus sufficiens ad vtrunq; gradum, videlicet & diaconatũ, & presbyteratũ sic qui studuit quinquenniũ, licet, in vno possit promoueri, non tamen in vtroq;. Contrarium est verius, quia vtile per inutile non debet vitiari. regu. vtile. de regul. iur. in 6. l. certi cõdictio. §. quoniã. ff. si cert. pet. & ibi ample. Bar. maxime in inseparabilibus glo. in. l. pecuniæ. ff. de vsur. vt est hic. 12 De eo qui studuit in vtroque sumpsit gradum., Ius canonicũ & ciuile sũt conexa.

¶ Item quæ superabũdant, non solent vitiare. l. testamentum. C. de testam. Licet ergo vnus gradus superabundet, tamen nõ debet vitiare alterum. 13

¶ Adde quòd ius canonicum & ciuile sunt adeo connexa, vt vnum sine altero vix intelligi possit. vnde dicit Bal. in prooemio decre

ta.quod iuris canonici sanctitas, iuris ciuilis sublimitate decoratur: & iuris ciuilis maiestas, canonum authoritate firmatur: & qui non sapit in vtroque, non habet tãtam dulcedinem. Ideo laudandus est is, qui in vtroque studuit, potius quam vitio dandus nam vnũ propter aliud coruscat, & magis timetur. Barb. in rub. col. 1. de testa. & sicut ex medicina & philosophia fit perfectus medicus, ita & sciens ius canonicum & ciuile efficitur perfectus iurisconsultus. & nisi quis sciat canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere. Bald. in ca. cum causam. colum. 2. de probat. facit dictum Rom. singu. 654. habens funem. Io. te dico que legi sta senza, capitulo vale poco, male canonista senza, lege vale nyente. hinc videmus quod leges non dedignantur sacros canones imitari. cap. clerici. de iudi. & canones non dedignantur iura ciuilia adducere. c. 1. & per totũ de causa possess. & statuta sacrorũ canonum, principũ constitutionibus adiuuantur. c. 1. de operis noui nunci. & in quibus casibus papa alleget leges, cumulat Rauẽ. in alpha. in verb. lex. in. 2. Imo audacter dico quòd ius pontificiũ perfecte nõpotest intelligi sine legibus. cũ sit medulla legũ. & ius canonicũ est practica iuris ciuilis. teste Barb. in ca. cõquestus col. 3. de foro cõpet. Ideo sustinui conclusio
15 nem ciuibus Parisien. gratissimã, hanc videlicet. Leges Parisiis publice legi iure nõ prohibetur. & ideo. c. super specula, de priuil. hactenus non speculato. nouus dabitur intellectus Prima cõclusio potest intelligi, quod le

Conclusio. Leges parisiis posse legi public.

16 ges canonizatæ nõ prohibẽtur Parisiis legi, alioqui decretũ non posset legi. & dicuntur canonizatæ, quãdo per aliquem papã sunt approbatæ, & in canonibus insertæ & incorporatæ. sed si Gratianus ex capite suo hoc fecerit, nõ diceretur ob hoc canonizata. gl. sing.

Lex quã dicatur canonizata

17 in. c. in primis, in verbo. capitali. 2. q. 1.

¶ Vnde quando lex est semel canonizata, licet postea tollatur per imperatorem, tamen adhuc in foro canonico seruabitur vt tenet Gerard. de petra sanct. singul. 28. facit glos. in. l. vna in verbo. anniuersariæ. C. de colla. dona. lib. x. Imo imperator illam legem canonizatam non poterit reuocare, sicut nec papa priuilegia regni in ordinatiõibus regiis incorporata, & descripta, quia lex regni est effecta. Benedict. in repet. cap. Raynutius. in verb. si absq;. in. 2. de substi. fideicõ. nũero 42 de test. Quod est intelligendũ quãdo essent incorporata per regem. secus si per alium sine voluntate regis, vt supra dixi. Vnde inferri potest, & hoc videtur mirabile, quòd etiam leges. Horum aut codicis non est legi prohibitum Parisiis, & hoc intelligendo, vt dixi, vel de his legibus ex quibus decretales sunt elicitæ, vtpote si quis vellet legere & interpretari legem nulli. C. de iudi. antequã interpretaretur. capit. primum de cau. possess. dicerem hoc posse, vt melius intelligantur sacri canones. & ita nota. doct. in ca. no magnopere. ne cler. vel monach. & dict. c. 1. alio qui non bene possent intelligi iura canonica. ideo quando permittitur aliquid, omnia videntur permissa per quæ peruenitur ad illud. l. ad rem. & l. ad legatum. ff. de procura. 1
Sed per leges peruenitur ad intellectum canonum. ergo leges permittuntur legi ad intellectũ canonum, ex quibus dicit glos. in c. episcopus. 37. distinct. episcopum posse audire leges, vt sacros canones melius intelligat. & sic permittitur etiamnũ publice legi titul. de verbo. signifi. ff. & C. & de regu. iur. & ego ipse publice legi. anno. 1535. & seq. dictũ titu. de ver. signi. super quo multa scripsi, vt aliquando videre licebit. 18

Nouus intellectus ad capitulũ super specula.

¶ Pro intellectu. c. super specul. de priui. præmittendũ est, quod disposuit Alexander tertius in cõcilio Turonen. in. ca. nõ magnopere. ne clerici vel monachi. vbi prohibetur cuilibet post votũ religionis & post professionẽ factã ad physicã leges ve mũdanas audiendas exire. si vero exierint, & ad claustrũ suũ infra duorum mensiũ spatiũ non redierint, sicut excommunicati ab omnibus euitentur, & in

nulla causa (si patrocinium præstare voluerint) audiantur. reuersi autẽ, in choro, capitulo, mensa, & cæteris vltimi fratrum existant & (nisi forte ex misericordia sedis apostolicæ) totius spẽ promotionis amittant. Ratio assignatur ibi, ne occasione scientiæ, spirituales viri mũdanis rursus actionibus inuoluantur. Superuenit Honorius tertius, qui edidit decretalẽ super specula.ne cle.vel monachi.& decret.super specula.de magistr.& c.super specul.de priuil. In prima citauit concíliũ Turo.cõtra regulares, & voluit quod ipso facto sentẽtiã excõmunicatiõis incurrãt, sic dicẽs, quia nõnulli ex talibus, videlicet regularibus, propter quorundã opiniones diuersas excusatiõis aliqd sumebãt, ideo statuit vt studiũ theologiæ aplietur.d.c.nõ magnopere, extẽdi ad archidiaconos, decanos, plebanos, pposítos, cãtores, & alios psonat9 habẽtes necnõ presbyteros. Verũenimuero quia Parisiis qdã expr ædictis docebãt leges, & audiebãt, ideo idẽ Hon.tertius edidit decretalẽ super specu.de priuil.in hæc verba, super spec. & infra. Sane licet sancta ecclesia legũ secularĩũ non respuat famulatũ, quæ æquitatis & iustitiæ vestigia imitantur, quia tamẽ in Frãcia & nonnullis prouinciis laici Romanorum imperatorum legibus non vtuntur, & raro occurrunt ecclesiasticæ causæ tales quæ non possunt statutis canonicis expediri, vt plenius sacræ paginæ insistatur, & infra, firmiter interdicimus, & districtius inhibemus ne Parisius vel in ciuitatibus proximis quisquam docere vel audire ius ciuile præsumat: & qui contra fecerit, non solum à causarum patrociniis interim excludatur, verumetiam per episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur. Ecce ergo verba.d.c.super specula.de priuileg.

Textus.c.super Specula.de priui.leg.

¶ Primo sciendũ est quòd hæc cõstitutio super specul.de priui.est pars decreta.super specula.ne cleri. vel mona.& si sit vna cõstitutio ab uno eodemq; edita, tamen duæ partes fuerunt factæ per conditorẽ, eo quia duobus titulis cõueniebãt materiæ. primo conueniebat rub.ne cleri.vel mona.quia interdicitur ne audiat monachi sacerdotes & religiosi leges seculares, ne immisceant se negotiis secularibus. Item quia conueniebat etiam rubr.de priui.eo quia datur speciale priuilegiũ theologiæ, vt amplietur, ne religiosus, vel secularis sacerdos, vel quiuis alius dignitate vel sacerdotio curato præditus, leges doceat, vel audiat.

19 ¶ Et sic non dicitur illud superfluũ, licet bis repetatur, etiã ad verbũ, quando materia cõuenit duobus titulis, & in duobus titulis lex fuerit sita.glo.& ibi patruus meus Rebuffus, & alii in.l.mulieres.C.de dignita.lib.12.& in.l.mulieres. C.de incol.libr.10.idẽ probatur in.l.si quis in cõscribendo.C.de episcopis & cleri.& in.l.si quis.C.de pactis.

Aliquid nõ dicit superfluũ licet bis repetat ad verbũ

¶ Secundo, præmittendũ est quòd vna pars legis vel constitutionis debet intelligi & interpretari secundũ aliam partẽ præcedẽtem vel sequentẽ.l.hæredes palam §.sed si notã. ff.de testa.l.si seruus plurium §.final.de lega.1.ergo hæc decretalis super specula. intelligetur secundum præcedẽtem partem decretalis super specula.ne cleri.vel mona.& ad illas personas tantum ibi expressas referetur.

20 ¶ Nã præcedentiũ quadruplex est virtus, scilicet declarandi.d.l.si seruus pluriũ.secũdo supplendi.l.item.§.idẽ Iulia.ff.de pact. Tertio ampliandi.l.regu.§.fina.ff.de iur.& fact. ignor. quarto præcedentia habent potestatẽ restringendi.l.si cum fundum.ff.de verbo.significatione.Bald.consil.357.no.pro duce & c.in.5.volu.ergo illa præcedens pars.c.super specula.ne cle.vel mona.restringet hãc decretalẽ ad personas ibidem expressas, quia à primordio tituli posterior formatur euentus.l.1.C.de impo.lucra.descrip.lib.10.

Quadruplex virtus præcedentium.

21 ¶ Item cõstitutio noua ad interpretationẽ antiquæ facta habet locũ in eisdẽ casibus in quibus lex interpretata, & nõ in aliis tex.in authen.de filiis ante dota.instru.natis.colla.3.circa fi.ibi, cũ omnibus manifestũ sit, opor

Lex noua ad interpretationẽ antiquæ factæ.

tere ea quæ adiecta sunt, per interpretationẽ in illis valere, in quibus & interpretatis legibus sit locus. & ibi Bar. not. quod omnia quæ habent locum in lege interpretata, intelligũtur repetita in lege interpretante. glo. in. c. is qui contra de elect. in. vi. igitur personæ positæ in. c. nõ magnopere. & in. c. super specula. ne cleri. vel mona. censebuntur esse repetitæ in. c. super specula. de priuileg. & illæ tantum personæ erunt prohibitæ iura ciuilia interpretari Parisiis, non aliæ. Nam clausula adiecta in lege interpretata videtur repetita in lege interpretante. Bar. in. l. nihil. per illũ tex. ff. de coniun. cum emanci. lib. etiam si essent diuersæ constitutiões. Bar. in. l. prætor. §. eritq; hæc differentia. ff. vi bono. rapto. & vna clausula legis declarat aliam ambiguam. l. vtrum. & ibi Bal. & Ang. ff. de petitio hære. Soci. in. l. vlti. in fine. ff. de reb. dub. imo præcedens clausula est maioris potẽtiæ ad determinationem sequentium, quam sequens ad determinationem præcedentium. Bar. in. l. quisquis. ff. de leg. 3. facit. l. filium. ff. quando dies leg. ced. ergo clausula posita in c. super. ne cleri. efficacius tansibit ad istud. c. quàm si in hoc. c. fuisset clausula apposita. quamuis dicta in præcedentibus nõ censeantur repetita in sequentibus ex interuallo, tamen ex illis sumitur declaratio sequentium. Vnde. & Imol. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga. refert Soci. in. d. l. fina. Barb. consilio. 4. scribitur. col. 5. in fi. vol. 1. & consilio sequen. col. 2. igitur in hoc tantum. cap. repetet personas in alia parte expressas, & sic Parisiis tantum prohibentur legi iura ciuilia religiosis, & aliis. in dicto capitu. super specul. ne clerici &c. expressis, & non aliis

Clausula adiecta in lege interpretata videtur repetita in. l. interpretante.

22 per prædicta.

¶ Tertio præmittendum est, quòd ratio legis limitat, restringit vel ampliat dictũ præcedens ad eum casum tantum, ad quem extenditur ratio legis. l. si is qui animo. & ibi Alber. & alii. ff. de acqui. posse. l. 1. de aucto. tuto. l. 1. C. quæ sit longa consuetudo. Ias. in consilio. 2. col. 8. versic. septimo prædicta. in 2. volu. sed in capi. non magnopere. ne cleri. vel mona. assignatur ratio, ne spirituales viri occasione scientiæ mundanis actionibus inuoluantur. Igitur ratio loquitur tãtum de viris spiritualibus, & sic de religiosis, & aliis viris ecclesiasticis, & non de laicis, qui non sunt spirituales viri. ergo ad laicos non extendetur prohibitio, vt censeantur prohibiti audire vel legere leges Parisiis. nam in. d. c. super specula. ne clerici. assignatur alia ratio, quia nonnulli ex talibus propter quorũdam opiniones diuersas excusatiõis aliquid assumebãt. & ideo quia cupit studium theologiæ ampliari, extendit disposita in ca. non magnopere, ad sacerdotes, & alios clericos dignitates vel personatus habentes. veruntamen quia Parisiis (quo ex omnibus mũdi partibus homines confluunt) hoc non seruabatur, igitur fecit cõstitutionem specialem. c. super specula. de priuileg. ne quisquam Parisiis docere leges vel audire præsumat, eadem ratiõe motus, vt scilicet theologiæ studio plenius insistatur. & sic istos tantum expressos noluit hic Parisiis profiteri posse iura ciuilia, vel audire. nec ampliaretur propter communem prohibitionem legum, studium theologiæ, quia laici non audiunt nec docent theologiam ergo constitutio generaliter prohibẽs ne audiantur leges, videtur referri ad illos qui nõ poterant, & tamen volebant, quia nitimur in vetitum. cle. in plerisq;. de elec. imo putarem theologiam melius fulgere, si hic leges interpretarentur, quàm nunc, quia qualibet facultas vellet suam præcipuã esse, & sic quilibet legeret. ideo illa mater theologia semper excelleret, quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. l. fi. ff. de lega. 3. & est dictum philoso.

Ratio legem limitat & restringit.

¶ His præmissis probatur. ca. super specula. de priuileg. intelligi debere tantum de sacerdotibus & aliis expressis supra in cap. super specula. ne cleri. vel mona. Primo dum dicitur in dicto capitulo super specula. de 23

ptiuile. sane licet sancta ecclesia legum secularium non respuat famulatum, quæ æquitatis & iustitiæ vestigia imitantur, tamen in supra expressis personis prohibet. alioqui si generaliter prohiberet Parisiis, & in locis circunuicinis leges interpretari, respueret legum famulatum, & esset sibi cōtrarius, quia dicit se nolle respuere. nam sic arguit, postquam ecclesia non respuit leges seculares, ergo nec nos debemus respuere, tamen vt studium theologiæ magis vigeat, Parisiis maxime, interdicimus ne aliquis ibidem ex prædictis supra docere vel audire iura ciuilia præsumat, & sic in his respuimus legum famulatum, non in aliis. alioqui papa reprobaret leges, quas in adiutorium inducit. capitulo primo de noui. operis nun. & in aliis infinitis locis.

Galli nō vtuntur legibus.

¶ Secunda ratio tex. est, quia tamen in Francia, & nonnullis prouinciis: laici Romanorum imperatorum legibus non vtuntur. ideo & fortius sacerdotes, & alii viri spirituales non debent vti, & sic nec legere nec audire. & ita cōcludit hæc ratio. cū ab ecclesiasticis viris nō sit seculariū literarū quærenda peritia. c. legimus. 37. dist. alioqui ratio non concluderet. nā Pictauis & Aureliæ nō vtuntur legibus Romanorum, ergo ibidem non deberent legi leges secūdum illam rationem, nec in tota Francia. cum non vtantur legibus, nisi tāquam rationabilibus. Ias. in. l. illam. C. de collat. dixi in. 11. no. in repeti. l. vnicæ. C. de sententiis quæ pro eo quod interest. ideo intelligi debet vt dixi.

¶ Tertia ratio posita in. d. c. super specula. de priuileg. est, quia raro occurrunt ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint statutis canonicis expediri. Igitur ecclesiasticæ personæ cū raro habeant alias causas q̃ ecclesiasticas, nō debent legibus insistere. hoc vult dicere, vt referat causas ecclesiasticas ad personas easdē. laici vero cū habeant alias causas, quā ecclesiasticas, & quæ nō possent expediri per ius canonicū, debent leges etiam publice Parisiis audire, & docere, vt causæ ipsorū decidi possint. alioqui si papa voluisset generaliter prohibere hic Parisiis iura ciuilia interpretari, dixisset, quia occurrunt raro causæ. nō dixisset ecclesiasticæ. quare voluit tantū intelligere de personis ecclesiasticis. alias quomodo potuissent aliæ causæ cō tractuū, tutelarū, legatorum, & aliæ infinitæ decidi per ius canonicum: certe esset tollere iustitiā & æquitatē in causis non ecclesiasticis. Igitur non sic debet intelligi, sed tātum, vt dixi. in illis personis quæ habēt raro alias causas quàm ecclesiasticas. & de his, quæ raro eueniūt, non fit lex. l. ex his. & l. nā ad ea. & l. iura. ff. de legib. Imo ego legi in quibusdam decretalibus antiquis ista verba, occurrunt raro ecclesiasticæ causæ talium, quæ nō possunt canonicis statutis expediri. Et sic clarius esset exprimere, quod intelligatur tātum de talibus in. d. c. super specula, ne cleri. vel mona. expressis quia ibi etiam dicit, quia nonnulli ex talibus.

¶ Quarta ratio traditur ibi, & vt plenius sacræ theologiæ studio insistatur, debet intelligi quam legibus. Igitur si leges nullo modo Parisiis legerentur, non insisteretur plenius theologiæ sed in totum, & male esset facta comparatio de verbo plenius, cū comparatiuum debeat sapere naturam positiui. l. iubere. & ibi not. ff. de iurisd. omnium iudi. Itē hæc ratio refertur ad aliam rationem positam in. d. c. super. ne cleri. vbi dicit velle studiū theologiæ ampliare, & tamen non extendit nisi ad sacerdotes, & ibi nominatos, ergo nec hic: quia nō debemus ita fauere studio theologiæ, vt studium legū destruamus, arg. c. ex tenore. de foro compe.

Non est ita fauendum studio theologię vt legū studium destruatur.

¶ Quinta ratio potest sumi in secunda parte ibi, firmiter interdicimus, & districtius inhibemus. nam hic prohibet geminate, quod simpliciter prohibuerat. Et verba geminata multum operantur. l. balista. ff. ad trebel. & Corse. in suo tract. de geminatis inserto in tracta. de potestate regia. ideo denotans hic

Geminata verba quid operentur.

papa quod alias prohibuerat sacerdotibus & alijs nominatis ibi audire iura ciuilia, tamen contrarium fiebat Parisijs maxime, ideo sta
25 tuit ne quisquam audire vel docere Parisijs, vbi maxime contrarium fiebat, præsumat.

Pari. quare in textu nominetur.

¶ Nec obstat quod ibi nominat Paris. ergo non debent ibidem leges interpretari seculares. Respon. per rationes supra expressas restringi debet ad illas personas, & ideo expressit Parisijs ratione frequentioris vsus, quia frequentius sacerdotes legebant leges Paris. quam alibi ideo Paris. expressit, licet idem seruari debeat Aureliæ, Tholosæ, & alibi. Et regula est, quod quando persona exprimitur ratione frequentioris vsus, quia hoc frequentius accidit in ea, non tamen per hoc videtur excludere alias personas. glo. in cle. 1. in verbo præsidentes. de rescript. & l. vna in verbo sponsam. C. de rapto. virgi. vbi dicit mulierem puniendam esse si rapiat virũ, etsi text. non loquatur nisi de viris, quia in
26 eis frequentius accidit quod rapiant mulieres quàm contra. Vnde si dominus feudi fecit pactum cum colono, quod haberet quartam partem vini de vitibus per eum plantãdis in fundo, si plantet alias arbores, debet habere ex illis quartam. quia de vitibus fuit expressum propter frequentiam. Istud not. Ioan. Andre. in additio. ad specu. in titu. de loca. §. primo refert Corset. in singu. incipiẽ. frequentia. vbi addit alia iura. vltra eum adde text. iuncta glo. in. l. 2. in verbo. filio. ff. de vulgar. & l. in facto. ff. de conditio. & demonstra. l. 3. de publi. in rem actio. Barba. in. c. ab batem. not. 1. de rescrip. & in rub. de reb. eccle. non alienã. colum. 42. nume. 172. & seq. Ias. consilio. 149. in ista. colum. vlti. volu. 2. Item quando in lege vel constitutiõe est expressus locus propter frequentiam, tunc non excluditur alius locus. text. in. l. 1. C. de Nili aggeri, non rumpend. & ibi dicit glo. idẽ in aggeribus aliorum fluminum. melior tex. in authen. cassa. C. de sacrosanct. eccle. vbi dicitur, cassa & irrita esse & denunciari per totam Italiã præcipit statuta contra libertatem ecclesiæ. & ibi dicit glo. Italiam ideo dixit, quia ibi maxime fiebant. si tamen alibi fiant, idem ius & æquitas est. ecce ergo licet ibi nominetur Italia, tamẽ idem erit in alijs locis. facit glo. in prooemi. decretal. in verb. Bononiæ. quæ dicit, & si tex. dicat Bononiæ propter frequentiã studij, tamẽ illa constitutio ad oẽs vniuersitates extenderur. Ias. cõsi. 166. punctus. in fi. vo. 4. Sic & licet hic nominet Parisijs, tamen etiam habebit locum alibi, vt sacerdotes & alij expressi non possint legere iura ciuilia nec Parisijs, nec alibi, per supradicta: nec voluit plus Parisien. ligare quam alios. Item quæ maxime digna sunt, nisi specialiter exprimantur, videntur quasi neglecta. l. item apud §. hoc edictum. ff. de iniur.

Ciuitates parisien. egregia collaudatio.

¶ Sed Parisiorum ciuitas est maxime digna. vt pote mundi totius præcipua, tã in sciẽtia qua in alijs bonis, ergo fuit bonũ exprimere eã, sicut facit papa cũ intendit cardinales cõprehẽdere, eos specialiter nominat, propter eorũ amplã dignitatẽ, & prærogatiua. c. 1. de schismat. in. 6. & c. 1. & c. fœlicis. de pœnis in. 6. Barba. consilio. 23. scripsit. colũ. 8. in. 1. volu. sicut etiam dicitur in euangelio, Dicite discipulis eius, & Petro. Item in text. prohibet etiam in ciuitatibus & locis vicinis iura humana legi, non quòd velit in alijs locis sacerdotes & alios iura humana docere posse, sed ne fiat fraus per istos religiosos, vt legant in ciuitatibus proximis, & sic fieret fraus, vt not. in. c. si ciuitas. de sentẽ. excommunic. in. 6. alioqui mirandum esset de summo pontifice, cur prohiberet leges interpretari Paris. & Romæ, vbi maxime debet theologia vigere. Dicit velle habere studium generale iuris diuini, & humani, canonici videlicet, & ciuilis, c. 2. de priuileg. in. 6. & hoc statuit, quia de diuersis mundi partibus multi confluunt ad sedem apostolicam. sic multo maiores ad ciuitatem Paris. ergo ibidem debet esse studium generale, & vtrunque

ius legi, vt sit mora fructuosa habitantibus, nec quod in sua ciuitate admittit. debet in al a reprobare.

28 De dicti o ne quisquam. ¶ Nec refragatur tex. ibi dú dicit, nec quisquam, qui videtur tam laicos quàm clericos comprehendere. Respon. quod tantum videtur comprehendere illos de quibus in prima parte locutus est. sed in. c. super. ne cleri. locutus est de religiosis & sacerdotibus, & alus ibi scriptis, ergo de illis intelligetur tex. etiam si vsus sit verbo quisquam. text. in. c. sententiam, ne cleri. vbi in princip. dicit de clericis, in fine suggerit, ne quisquam &c. & tamé vult intelligere de clericis. sic & in hoc tex. & ille tex. bene facit. & in. c. dura. §. fi. de crimi. fals.

29 De verbo præsumat. ¶ Item text. vtitur verbo præsumat, quod debet intelligi propria auctoritate, ergo non excludit habitam licentiam à superiore. Ita loquitur text. in capi. decernimus. de iud. & ibi glo. text. in. c. fi. 9. q. 3. ibi, non simpliciter dictum est, nil agat, sed cum determinatióe, nil præsumptiue assumat absq; episcoporum consilio. & facit. c. primum. &. c. monasteria. de vita & honesta. cleric. c. præcarie. 1. ibi, si ne licentia & regio consensu facere præsumat, quando quis facit auctoritate superioris, non dicitur præsumere. c. fin. de elect. c. cum laici, de iur. patro. c. omnis. de pœniten. & remissionibus. Barb. consilio. 29. illud. col. 8. vol. 3. & consi. 123. scripsit. nume. 17. inter consi. Alex. in. 4. volu. Feli. in. c. Iudæi. in fi. de testib.

30 Quis poterit dispésare ad audiédas vel legédas leges parisius. ¶ Quæret quis, cuius auctoritas requiratur? Videtur quod papæ, quia eius est soluere, cuius est ligare. l. si puellæ. ff. de sponsa. Secundo inferior non potest tollere legem superioris. cle. ne Romani. de elec. c. 1. &. 3. 10. distin. Tertio constitutio capi. non magnopere. nec cleri. vel monach. est conciliaris. & contra constitutionem concilii non dispensat inferior a papa. glo. in. c. cum dilectus. in verbo in ætate. de elect. quam sequitur Feli. & alii in. d. c. at si clerici. §. fina. colum. 2. de iud. & in. c. nonnulli. col. 3. de rescript. etiam legatus. glo. penul. in. c. dilectus. in primo de præbend. Panor. in. c. dilecto. ibidem. Ias. cōsilio. 98. colum. 2. volu. 4. Quarto in casibus a iure expressis est permissum episcopis dispensare, ergo in aliis est prohibitum, argu. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & institu. illo titu. in prin. & pro hoc est text. formalis in. c. dilectus de tempo. ordinan. Quinto episcopus tenetur canones seruare. c. ego. N. de iureiur. &. 4. distin. c. fi. in fi. & cap. hac consona. 25. q. 1. & sic non debet facere contra canones, nisi expresse sibi cócedatur. sed in hoc casu hoc non conceditur. ergo non poterit.

¶ Sexto qui de vno exprimit, de alio negat c. qualis. 25. distin. c. nonne. de præsump. l. cū prætor. ff. de iud. sed dispensatio in aliquibus casibus exprimitur, vt possit fieri ab episcopo ergo in alus non expressis negatur quod ab eo possit fieri.

¶ Septimo episcopus vel alius inferior non potest facere contra canones, nisi sibi expresse concedatur. not. in. c. vno de natis ex libero ventre. c. dudum. in. 2. de elect.

¶ Octauo quæ ad communem vtilitatem inducta sunt, perpetuo remanere debent. c. 1. 2. & sequen. 25. q. 1. & secundū illam episco pi & inferiores iudicare debent. c. in istis. 4. distin. Sed non legere leges Parisiis, inductu est ob vtilitatem theologiæ, ergo istud debet perpetuo remanere, & sic episcopus non poterit dare licentiam legendi iura ciuilia ibidem. Quæ ad comunē vtilitatē inducta sunt perpetuo remanere debent.

¶ In contrarium videtur illa regula generalis ex. c. nam concupiscentiam. extra de constitu, vbi omnia videntur concessa, nisi sint prohibita. l. necnō. §. quod eis. ff. ex quib. cau. maio. sed non inuenitur a iure prohibitum quin episcopus Parisien. det licentiam legendi iura ciuilia, ergo erit eidem permissum. facit. c. milites. 23. q. 5.

¶ Secundo translato sacerdotio in episcopos, necesse fuit vt fieret legis translatio. c.

translato.de constitut.

¶ Tertio, facit dictum apostoli: in cuius locū sunt episcopi instituti, dicentis: omnia mihi licent.cap.aliud.xi.quæstio.i. & primæ ad Corinthios.sexto.capitulo. ergo omnia licēt episcopis.& sic licebit episcopo Parisiensi dare facultatem legendi iura ciuilia hic Parisiis.

13 Episcopus potest dispensare nisi à iure prohibeatur.

¶ Quarto, quando conditor canonis specialiter sibi non retinuit, eo ipso videtur facultatem aliis dedisse. text. formalis in cap. nuper.de sentent.excommunica.& ibi glos. dicit episcopos posse dispensare, vbi specialiter dispensatio non est prohibita.tex.in ca. cum apud.de sponsa.c.sunt nōnulli.16.q.1.c. at si clerici.§.de adulteriis.de iud.c.miror.50. dist in.& ista est cōmunis opinio, quam not. docto.in c.dilectus.de tempor.ordina. &.c. excōmunicamus.1.§.sane.de hæretic.vbi dicitur quod episcopus potest dispensare vbicunq; nō prohibetur, nisi immutaret vniuersum statum ecclesiæ, vt ibidem dicitur.ergo in hoc casu poterit, cū tex.videatur eidē permittere, tum quando dicit præsumat, tū etiā quia tex.pœnam excommunicationis eidem cōmittit, ergo & absolutionem cōcedere videtur, vt infra dico, & scripsi in.§.1.de colla.supra.

32 ¶ Quinto, probatur hoc.cap.super specula. vbi episcopo Parisien. relinquit pœnæ impositionem. ibi, per episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur. ergo & absolutionem. & intelligo episcopum posse innodare clericos sacerdotes legentes iura ciuilia hic ante duos menses, quia post ea sunt à iure excommunicati.cap.super. ne cleric. vel monach. & hoc probatur in hoc capit.dum dicitur, interim innodetur: & si ante duos menses. Nec obstat primum quòd eius est soluere, cuius est ligare: quia hoc est verum regulariter, attamen, vt dixi, quando specialiter papa sibi non reseruat, aliis cōcedere videtur.dicta.capit.nuper. Nec obest quòd non possit tollere legē superioris, quia inferior dispensando non videtur eam tollere, arg.ca.excommunicamus.1.§.sane.de hære.& sic solutum est quintum, quod canones seruare teneatur, quia ex causa potest dispensare: & etiam modificare potest.dict. cle. ne Romani. Nec refragatur quod cōtra constitutionem concilii non potest episcopus dispensare. fac esse, & sic non poterit dispensare quòd religiosus audiat leges, vel doceat, quia hoc prohibetur in d.c.non magnopere. sed quia aliæ cōstitutiones non sunt cōciliares, ideo poterit dispensare. Nec me mouet aliud, quod in aliquibus tantum casibus sit episcopis permissum, quia vt supra dixi, imo in omnibus, nisi à iure prohibeatur, vt prædixi. Nec debet quis conturbari propter octauum, quod ea quæ inducta sunt ad vtilitatem, debent perpetuo remanere, quia hoc est verum nisi episcopus viderit maiorem vtilitatem, quia tunc poterit dispensare.tex. singu.in.l. si hominem. ff.mand.& ibi multa addidi.

¶ De consuetudine tamen aditur curia Romana vt dispenset tam cū sacerdotibus quā cum religiosis. Archidia.in.c.non dicatis.12 quæstio.1. Perusi.in cap.secund. ne cleri.vel monach.& est tutius tenere stylū & consuetudinem curiæ Romanæ, licet de stricto iure præcedens opinio possit quo ad intellectū c.super specula.sustineri, & disputādo.tamē communis opinio est vt papa tantū hoc possit, nil tamen dicunt de dispensatione vt Paris.legantur leges.

¶ Insistit.D.Floretus in vtroq; iure florens, de.lege. minime.ff.de legib.minime mutāda sunt quæ semper certam interpretationem habuerunt. Item in rebus nouis constituendis euidens vtilitas esse debet.l.penulti.ff.de cōsti.princip. Adde etiam quod nouitates pariunt discordias.ca.cum cōsuetudinis, de cōsuetu. & reprehendendus est qui nouitates inducit.capi.fina.11.dist inct. & sic is nouus intellectus non est sequendus secundum eū nouitates reprobātem. Respon. nō esse mu- 34

Nouitates pariunt discordias & reprehendendus est qui nouitates inducit.

tanda nisi ex causa.nam statuta ab apostolis ex causa mutata fuerunt.ca.corepiscopi.68. distinct.& ibi Archid.c.non debet. de consangui. Vel non mutanda sunt,quæ habuerunt interpretationem veram, non errore inductam.secus si illa interpretatio fuerit erronea, vt hic Alber.in dicta.l.minime.per.l. quod non ratione.ff. de legib.sed intellectus doctorũ fuit erroneus, vt quilibet doctus videre poterit,ergo mutari debet secundũ præcedentem intellectum.

35 Vtilitates vt pa ris.leges interpretentur. ¶ Præterea euidens est vtilitas, vt hic Parisiis legantur leges, primo vt iustitia seruetur,& æquitas augeatur, vt patet in hoc tex. & tolle leges imperatorum in ciuitate Parisien. quas deus per imperatores & rectores sæculi distribuit humano generi,& nemo audebit dicere,hæc villa est mea. Si autem vt teneantur ista ab hominibus,regum iura fecerunt,vultis vt reticeamus leges,vt gaudeatis cap.quo iure.octau.distinct.vbi sunt hæc verba Augustini,& ca.fina.x.dist. Vestram flagitamus clementiã, vt sicut hactenus Romana lex viguit absque diuersis procellis, & quæ pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta, ita & nunc suum robur propriumque vigorem obtineat. & sic non debent prohiberi legi, nisi certis personis. Item euidens erit vtilitas ex studio legum, tam in vniuerso quam in particulari.In vniuerso,quia per leges quæ legentur hic, totus mundus illuminabitur,authen.habita. C.ne filius pro patre.Et hæc ciuitas replebitur sapientibus & doctissimis iurisconsultis. Etiã in particulari erit vtilitas, quia quilibet poterit audire illos legentes leges, tam procuratores, solicitatores quam alii,quod non facerent si nõ hic legerentur. Hostien.in summa de feriis.§.final.versicu.quid si magister. Panormitanus.& alii in capit.final. de iudi. Prohdolor quot euasissent in magnos iurisconsultos, si hic leges interpretatæ fuissent, qui fuerunt desides, nil audientes, sed toti voluptatibus addicti fuerunt, quas sustulisset scientia legalis,capit. nunquam. de consecratione distinct.quinta.& minoribus expensis fierent doctiores ciues hic, quã alibi, quia studium non potest continuari extra vrbem magnis sine sumptibus.l. fin. C.de alimen. pupillo præstand.& ibi Bald.ad quas ciues quidam non sunt pares extra ciuitatem, & tamen in dicta ciuitate essent.& etiã quia alibi extra parentes scholastica ferula liberati, voluptates potius sequuntur & malos mores quam studia,quod non facerent si hic leges interpretarentur.

¶ Item ciuitas per leges efficeretur locupletior,& nobilior.l.quis tam inueniri.vbi glo. & docto.C.de decurio.libro.x.& alia multa commoda inter priuilegia scholarium inferui. Ciuitas nobilitatur & locupleta per leges. Præterea dixi publice in cõclusione,quia leges apud vrbes regias publicè legi debent. 36 §.hæc autem tria. in proœmi. ff.& cap.tuæ. de clerici.non residen. ☞ Vide Archidi. in cap.saluator.1.quæstio.3.vbi quærit si monachus clam audiat leges, an sit excommunicatus, & alii prohibiti. & concludit quòd sic, quia iste scientiæ religiosis non congruunt. ☜ Item in dubio decretalis vel lex debet intelligi vt minus obliget quam magis.cap.ex parte.1.de verb.signi.Georg. Nathan post Anchar.in.§.fin colũ.3.clo.sape.il lo titu. Neuisa in sylua nuptia.fol.25.colum. 4.in magno volum. Sed minus obligabit intelligendo tantũ de religiosis,& supra nominatis,ergo iste intellectus debet recipi.Item sensum delicti exclusiuũ recipere debemus, Sensũ delicti exclusiuũ recipere decem. sicut est iste.Barb.consil.12.columna.2. in.2. volum.&sic patet intellectus tãdiu sepultus ad dict.ca.super specula.de priuileg. Cogita lector doctissime,quia ista sunt valde subtilia,& nondum per docto.adducta. Laus deo opti.maxi.

SEXTA QVAESTIO PRINCIPALIS.

¶ Sexto principaliter quæritur, à quibus cõ 1

A quib⁹ dētur nominationes.

cedi possint nominationes? Respon. quod de quibus loquimur, ab vniuersitatibus regni Delphinatus & Comitatus Dien. ac Valen. vt patet in rubric. de electio. in princip. & in 4. præfati. i. de collatio. ibidem. & in versicu. beneficia vero. & alibi per totū titulū. licet vniuersitas Valen. non concedat ex cōsuetudine, quod male facit si petantur.

☞ Nec curret præscriptio contra eam, licet non sit solita concedere, quia contra priuilegiū consistens in voluntate priuilegiati, nō currit præscriptio, si non fuerit vsus priuilegio, dum tamen alii sint vsi. vt nota. in ca. vt priuilegia de priuileg. Calder. cōsi. primo. Ru
2 br. de præscriptio. ☜

Quare ab vniuersitatibus dentur.

¶ Quæret quis, quare potius ab vniuersitatibus quàm ab aliis dentur? Respon. quia cum vniuersitates habeant graduatos ab eisdem notos, vtpote quia eos approbarunt ad gradum. lege. nemini. C. de aduocat. diuerso. iudicio. lege. magistros. & ibi Bartho. & patruus meus Rebuffus. C. de profes. & medicis. lib. x. conuenientius ergo fuit, vt ipsi doctores eos ad beneficia approbent, qui dignos ad honores iudicarunt. nec est verisimile, quod indignos tam vniuersitatum doctores excellentes nominent, & hoc ex re
3 uerentia studiorum. l. quicquid. C. de aduocat. diuerso iudicum. Nec has passiones affectionis tantas, nec alias præsumuntur habere viri literis præditi, sicut ignari. cap. fin. de præsumptio. licet multa ab amica earum paupertate patiātur, & Gens ignara boni nescit succurrere doctis. Item sicut vniuersitatis causa expensum est, vt quis studeret. & postea efficeretur graduatus: ita vniuersitas gratia compensationis studii debet esse, videlicet concedendo nominationes. argu. 4. fin. in procem. institut. Et sic placuit conditori, vt in simili dicitur in §. furtiuæ. instituti. de vsucapio. & non omnium quæ à maioribus nostris constituta sunt, ratio reddi potest. l. non omnium. ff. de legib. vel etiam concessum est vniuersitatibus vt nominationes

Viri literis prediti nō præsumūtur vitiis dediti licet paupertate opprimātur.

concedant, ne res diuerso iure censeatur. l. eum qui. ff. de vsucapio. sed diuerso iure censeretur, si vniuersitas concederet gradus, & alius nominationes: ergo vniuersitatibus concessum est nominare, postquam ad gradus admittere poterāt. Ex his elige cui dicas, tu mihi sola places. vel inuenias meliorem rationem, & ego facile illi acquiescam.

¶ Primo, quæro quæ vniuersitates? Respō. 4
vniuersitates regni Franciæ, Delphinatus, & comitatus Dien. vt supra dictum est. quod probatur in 4. i. de regia ad prælat. nomina. fa. supra, & in rubr. de pœna temere venientium contra concordat. & alibi sæpe per cō- 5
cordat.

Vniuersitas Cadomen̄. nominationes concedit.

¶ Hoc tamen anno. 1534. in magno consilio fuit pronunciatum arrestum, per quod conceditur vniuersitati Cadomensi in Normania nominare, & nominationes concedere, licet concordata de ea non loquerentur. tamen quando prouincia vel villa adiicitur regno vel comitatui accessorie, ita quod sit vnum regnum, debet regi secundum regulā regni cui accedit, & eisdem legibus & priuilegiis est gubernanda, quibus regnum. Bart. in. l. si conuenerit. in. 2. 4. si nuda. ff. de pigno. actio. per illum text. Panormitanus. in c. quia monasteriū. de religio. domi. Curtius consilio. 57. Item quia regnum est quid vniuersale, ergo omnes accessiones sibi cōtingentes sequentur regni naturam. l. peculium. in princi. ff. de lega. 2. Et beneficium concessum regno, tanq̄ principali, trahitur ad eius augmētū. c. quia circa. de priuil. facit. l. fin. C. de alluuio. multa tradit Albertus brunus in tracta. de augmeto, in. 9. concl. princ. in princip. Et bonum esset quod vniuersitates prouinciæ etiam concedere possent nominationes, & his iuribus in concordatis expressis vterentur, ac his prærogatiuis gauderent. 6

Vniuersitates extra regnū an possint nominationes dare.

¶ Secundo, an vniuersitates extra regnum vt Auenionen. Aquen. Dolana, Italiæ, Britāniæ, vel Angliæ, possint nominationes con-

cedere suis graduatis? Respon. cum sit tantũ hoc priuilegium nominãdi concessum vniuersitatibus supradictis, non extendetur ad alias sicut priuilegiũ personale. le. regula, priuilegium. de reg. iur. lib. 6. Et sic affixi cõclusiones, nominationes, vniuersitates concedere prohibentur. Item, Vniuersitates extra regnum, vel etiam vniuersitates regni prohibentur concedere incapacibus, vel ad beneficia extra regnũ, arg. l. fin. ff. de iurisdi. omniũ iudi. quia limitatũ est priuilegium, cui nil debet addi, argu. l. in agris. ff. de acquiren, rerũ dominio. Idem si vniuersitas esset suspensa, iuxta ¶ monemus. de colla. in concorda. Posui aliam conclusionem, videlicet concedere posse etiam iuris est explorati, intelligevt supra.

Conclusio.

7 ¶ Tertio, dubitatur, an vniuersitates regni possint concedere nominationes ad beneficia sita extra regnum: respon. non, tum quia extra territorium illarum. arg. l. fina. ff. de iurisdict. omnium iudic. c. fin. de consti. libr. 6. not. in. l. 1. C. de summa trinit. & territorium quo ad hoc est illis datum: ergo extra non possunt. tum etiam quia eisdem non est concessum nisi limitate, vt habetur in prooemio concorda. ergo illi priuilegio limitato nil addi debet. l. in agris. ff. de acquir. rerum dominio.

Nominationes ad beneficia extra regnum nõ dantur.

8 ¶ Facit quod not. Anchar. & Perus. in c. fin. notab. primo de verb. signifi. vbi dicit quod episcopus nõ potest cõcedere indulgentiam subditis porrigẽtibus manus adiutrices operi in alterius dioecesi cõstruendo. ex quo concernit opus faciendũ extra dioecesim, licet eius effectus deriuetur in subditos.

9 ¶ Sic debet dici in nominationibus, vt non possint cõcedi ad beneficia extra regnũ sita, etiam si illorum perueniret collatio iure deuoluto ad episcopũ, vel archiepiscopũ in regno existentẽ, etsi D. Chassa. in catal. cõsiderа. 32. partis. x. reliquerit cogitandũ, quia prima causa inspicitur, per cle. primã de supple. negligen. praelatorum.

¶ Item quia bonum est argumentum de personis ad locum, & econtra. l. 2. ff. ne quis eum qui in ius voca. est, vi eximat. Ias. in. l. vinum not. primo in fine, si certum peta. Sicut ergo exteris nõ possunt nominationes cõcedi, ita nec ad beneficia exterorum, & sic extra regnum.

Bonũ est arg. de personis ad locum.

¶ Quarto, quaero, quid si erigeretur vniuersitas de nouo in regno Franciae, an nominationes concedere posset? Videtur quòd sic, quia vniuersitatibus regni hoc est concessum, & ipsa est de regno, ergo eidem videtur concessum. Item quando eriguntur vniuersitates, conceduntur eis priuilegia talia, qualia competũt aliis vniuersitatibus regni Franciae, & quod in omnibus & per omnia gaudeat priuilegiis aliarum vniuersitatum, sic ergo priuilegiis aliarum gaudere poterunt, pet. l. 24. ¶ furiosi. ff. de iure codicil. nota. doct. in. l. 1. ff. de leg. 1. ergo & nominationes concedere possent, & huic opinioni starem si sic esset constructa, & à papa & à rege vniuersitas erecta, vt dixi. Item si cõcessum fuerit priuilegium, quod in regno Franciae non soluatur pedagium, & cõtingat comitatum accedere regno, quod tale priuilegium competet etiam comitatui regno adiuncto. Alber. brunus in tract. de augmento, in. 9. conclusio. prin. per ea quae tradit Bar. in. l. si conuenerit. ¶ si nuda. ff. de pig. actio. & in. l. senatorum. C. de dignita. libr. 12. Sic & illa vniuersitas addita aliis, nominationes concedere posset, & priuilegia aliarum haberet. tum quia esset regni vniuersitas, de quibus loquitur concordatum, & vniuersitatibus regni concessum est vt nominationes dent. vide tamen quae tradunt doctores in cle. si. de. rescript. 10

De vniuersitate de nouo erecta.

11 ¶ Quinto, quaero, an facultates possint nominationes concedere? Respon. non, etiam si omnes essent cõgregatae sine rectore. dict. ¶ praefati. 1. ibi, per vniuersitates nominatis. sequitur glos. in prag. sanctio. rubri. de colla. ¶ ita tamen. in verbo vniuersitatibus. vbi di-

Facultates non dant nominationes nec tẽpus sudii.

cit quod facultates post denegationem fa-
ctam ab vniuersitate, non poterunt dare no
minationes, quia nō videtur vniuersitas etsi
omnes facultates essent congregatæ, ac o-
mnes conciliarii vniuersitatis, nisi rector ad-
sit. Nec tunc sine rectore esset formosa, sed
12 acephala, quia caput est de esse corporis. c.
nulla ratione. 93. dist in. Bald. in authen. ha-
bita. col. 10. numero. 42. C. ne filius pro pa-
tre. Decius & alii in cap. ex literis. not. vlti.
de constitu. imo caput est principale mem-
brum corporis. l. cum in diuersis. ff. de reli-
gio. & sumpti. funerum. ideo caput debet in
nominationibus adesse. Idem puto in tempo
re studii, vt etiam vniuersitas debeat attesta
ri. nec sufficeret quod rector & facultas atte
staretur, quia non est vniuersitas, a qua de-
bent certificatoriæ literæ emanare. d. § præ-
fati. ideo bonum esset quod vniuersitates
quæ hunc habent stylum, & Tholosana &
Cadurcen. hoc corrigerent, & ponerent, re-
ctor vniuersitas & facultas, & hoc fuit factū
Biturigibus me instigante, & ibi regente. vi
de quæ dico intra questio. 11. & quæ dixi in §.
Præfatique graduati. in glo. manu scribæ. de
colla. vbi dixi apud Parisios non seruari.

Acephala est vniuersitas sine rectore

13 ¶ Sexto quæro, aliqua vniuersitas non ha-
bet omnes facultates, vt hæc Parisien. & Au
reliana, an possint nominationes concede-
re? Videtur quod non, quia non videtur vni
uersitas. Contrarium est verum, cum docto
res & scholares faciant vniuersitatem, vt ha
betur in proœmio decreta. & in proœmio. 6.
alioqui vniuersitates Parisien. & Aurelianē.
non possent eas nominationes concedere,
cum non habeant omnes facultates. quod
contrarium obseruatur. nec requirit concor
datum quod vniuersitas omnes habeat facul
14 tates, ideo nec ego requiram: & non minus
dicitur vniuersitas, etiam si omnes facultā-
tes non sint concessæ ibidem.

De vniuersitate que non habet o. nes facultates

¶ Septimo, an vniuersitas possit nominare
graduatum in illa facultate quā non habet,
vt baccalaureum in iure ciuili hæc vniuersi-
tas Parisiensis? Respon. non, quia nō potest
attestari illum studuisse in iure ciuili in hac
vniuersitate, cum non ibidem legatur. Item
esset extra suam iurisdictionē? quod est re-
probatum in. c. fina. de constit. in. 6. Itē quia
nō potest nominare graduatum alterius vni
uersitatis, ne causæ continentia diuidatur,
contra legem nulli. C. de iudi. glo. in. §. item
quod ad dictas. in verbo suorum. de colla. in
prag. & dicam infra. & in hac vniuersitate
nullus sumit gradum in iure ciuili. ergo bac
calaureum vel alium in iure ciuili graduatū
non potest nominare, nisi illi conferret gra-
dum in iure canonico. Vide tamen quæ dixi
supra in. 5. q.

Vniuersitas non nominat in illa facultate non concessa.

SEPTIMA quæstio. PRINCIPALIS. 1

Quo tēpore dentur nominationes

¶ SEPTIMO principaliter quæro, quo
tempore cōcedantur nominationes? Respō-
deo (quia vulgata est, paucis finietur. l. 1. ff.
pro dote) de consuetudine nominationes cō
ceduntur tantum tempore quadragesimæ.
glos. in. §. statuit. in verbo quadragesimæ. de
collatio. in pragma. vbi dicit esse triplicem 2
quadragesimam, & has bene sciunt Chordi-
geri & Cartusienses. Quadragesima proprie
illa dicitur quæ est ante pascha, de qua. C. de
feriis. l. quadraginta. & c. quadragesima. de
consecra. distin. 5. Extra tamen consuetudi-
nem non video quod sit prohibitum vniuer
sitatibus eas concedere etiam extra quadra-
gesimam instar aliorum rescriptorum, quæ
omni tempore concedi possunt, vt not. in ru
bri. de rescrip. 3

Triplex quadragesima

¶ Primo quæro, an diebus festis quadrage-
simæ concedi possint? videtur quod nō, quia
omnis iudiciorum strepitus in illos dies ces-
sare debet. l. fi. C. de feriis. c. 1. illo tit. Cōtra
rium arbitror verius, quia ea quæ sunt volun
tariæ iurisdictionis, possunt etiam diebus fe
stis exerceri. l. actus publici. C. de feriis. spe-
cu. eo. tit. §. sequitur. versi. quid si in feriis. An

Diebus festis an distribuantur nominationes.

gelus in disputat.incipiente,duo.col.2.sicut sunt nominationes,ideo etiam diebus dominicis vidi in aliquibus vniuersitatibus eas cõcedi.Quippe etiam festis quædam exercere diebus fas & iura sinũt,dicit Virg.in georg.

4 In ecclesia concedi possint nominationes.

¶Secundo quæro,an in ecclesia cõcedi possint?Respon.cum sit bonum argumentũ de tempore ad locum.glo.in cle.ad nostrum.in verbo regularem.de censib.sicut possunt diebus feriatis concedi,vt supra cõclusum fuit, ita & in loco sacro, videlicet in ecclesia. Ias.& alii in.l.vinum.ff.si cert.peta. Tutius tamen est quod diebus profestis & extra ecclesiam concedantur.

5 In quo loco dentur

¶Tertio quæro, Parisien. vniuersitas erat consueta concedere nominationes in ecclesia sancti Maturini,alibi tamen concedit:an valeant?videtur quod non?quia consuetudo est seruanda.l.de quibus.ff.de legib.Contrarium sentio,quia concordatum non astringit nisi vt cõcedantur ab vniuersitatibus regni,vt supra probaui.ergo in quocunq; loco fuerint concessæ,non vitiabuntur,dũ tamen sint vniuersitates regni quæ concedãt. Nec obstat quod in vno loco erant solitæ concedi,quia hoc nõ astringit in futurum,nisi forte statutũ esset in illa vniuersitate, videlicet vt congregationes alibi nõ fiant quàm apud prædicatores,vel in ecclesia sancti Ioannis. vt est apud Bituriges,tunc quia venirẽt contra statuta alibi faciendo congregationem, forte non valerent,quia dicit concordatum statuta vniuersitatum esse seruanda in.§.monemus.de colla.in concord.

6 Vniuersitates dare nominationes an debeant.

¶Quarto quæro an vniuersitates possint cõpelli dare nominationes?Respon.non, vt habetur in pragm.sanct.§.item quod ad dictas. de colla.in verbo poterunt.quia verbum potest,liberam tribuit facultatem, non necessitatem,l.sæpe audiui Cæsarem nostrum dicẽtem,hac rescriptiõe,eum qui prouinciæ præest,adire potes,non imponi necessitatẽ proconsuli,&c.ff.de offic.præsid.Bart.& alii in l.Gallus . in princip.ff.de liber. & posthu.c. faciat.22.q.2.

¶Præterea nominationes dicuntur gratiæ, vt sæpius dicit glos.& maxime in verb. nominare.d.§.item quod ad dictas.Et illa dicitur gratia quæ gratis datur.cap.gratia.& ibi Archidi.1.q.1.nec proprie dicitur gratia si necessitati occurat. Ancha. consil.295.pro clariori euidentia.colũ.penul.& in necessitatibus nemo liberalis existit.l.rem legatam. ff.de adimen.leg.nec de suo cogitur quis beneficium facere.c.precarie.1.10.q.2.Male tamen facerent vniuersitates si eas denegarent graduatis benemeritis.c. vt constituetetur.& ibi glo.50.distin.instar dispensationis,quæ licet non possit peti nisi deprecatiue arg.c.quanto.2.q.5.tamen peccat prælatus eam denegans causa vtilitatis existente vel necessitatis,seu alia iusta causa.c.allegãt 26.q.7.Feder.consilio.40.super eo.ideo attixi cõclusionem hanc, videlicet, Parisien. vniuersitas nominationes denegare non debet, etiam legum studiosis,cum leges ibidem publice legi,iure non prohibeatur,& supra dixi.q.5.imo posset implorari officium iudicis nobile contra vniuersitates nominatiões denegantes.ar.glo.in rub.ff.de interrog.actio. ponderatur text.in.d.§.monemus.de collat. ibi,non habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundum præfata tempora studuerint. ergo si studuerint per præfata tẽpora,habent eos nominare.& hoc sumendo argumẽtum a contrario sensu,quod est validũ in iure.l. 1.ff.de offi.eius cui mand.est iurisdi. Et si iudex denegaret suũ officium,diceretur inferre iniuriam parti,si iuste petatur.l.1.§.permittitur.& ibi Bar.ff.de aqua quoti.& æstiua.& potest ab illa denegatione appellari.l.1.C.si sæpius in integrum resti.postu.not.in.l.1.ff. de iurisdicti.omnium iudi.l.non quicquid.de iud.Bart.in.l.4.§.hoc autem iudiciũ.de damno infect.Feli.in.c.super his.col.4.cum seq. de accusa.Ias.insti.de actio.in princi.nu.66. colum.9.ideo potest haberi recursus ad superiorem, per.c.nullus.& ibi Panor.de iur.

7 Gratia qsi dicatur.

8 Cõclusio Paris. vniuersitas nominationes denegare nõ debet

9 Iudex denegans suũ officium dicitur inferre iniuriam parti

patro. Arch.in.c.primates,in fi. 71.dist.Panor.in.c.tuæ.de cleri.non residen.& consilio.44.& consilio.84.in.2.vol.& ita appellauit facultas decretorum Paris.a denegatione facta per vniuersitatem.& fuit prolatum arrestum in hoc venerabili senatu hoc anno.1535.ante pascha in mense Martio pro d.facultate,quo dictum fuit quod vniuersitas teneretur nominare & recipere graduatos in facultate decretorum, licet aliquibus de vniuersitate durum visum fuerit practicantibus. Rub.de lege fusia &c.

Vniuersitas nemini claudit gremium.

¶ Hodie non oportet ista inquirere,quia sicut ecclesia nemini claudit gremium,ita nec vniuersitas afferenti pecunias, nisi per inuidiam quandoque contrarium fiat, vt dixi. nec obstat.c.precarie.1.10.q.2.vbi nemo cogitur de suo facere beneficium. quod intelligit ibi glo. non procedere, quando aliquis alii prodest,& sibi non nocet,vt in hoc casu per.l.in summa.ff.de damno infect.

¶ Nec refragatur quod nominationes dicantur gratiæ,& gratia dicitur quæ gratis datur.c.gratia.&ibi Archi.1.q.1.Ancha.consi. 95.dico quod.& si gratis non detur,non minus dicetur gratia,eo quod dari gratis debet

¶ Nec obest quod nemo dicatur liberalis in necessitatibus.l.rem legatam.ff.de adimen.leg.quia.ibi glos.respon.vel possum dicere,quod saltem est liberalitas in cui confe rendo.glo.in.c.relatum,de præb.& c.quamuis.illo titu.in 6.

OCTAVA quæstio. PRINCIPALIS.

1 Quibus dirigi nominationes.

¶ Octauo principaliter quæro quibus dirigi possint nominationes. Respon. collatoribus ordinariis,& patronis ecclesiasticis.§.præterea.& alibi sæpe in illo titu.de colla.in cōcord.& intellige collatores illos qui quoquo modo iure possunt conferri beneficia, siue per electionē,extra tamen confirmationē;siue per prouisionem,siue alio modo: vt not.in.c.cum in illis.§.1.de præben. in.6. Et sic generaliter illis possunt dirigi nominationes, sicut mandata apostolica. not. in.c. mandatū.de rescrip.& habita notitia istius articuli quibus dirigi possint,intelligetur alius,quibus dirigi non possint, vt not.in.l.1. ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris.

2 Qui sint collatores ordinarii.

¶ Primo quæro qui dicantur collatores ordinarii? Respon.omnes clerici qui à papa vel lege seu cōsuetudine habēt potestatē conferendi beneficia ecclesiastica,arg.c.a iudicibus.2.q.6.vt no.in.c.fi.de offi.leg.lib.6.& in c.ordinarii.de offi.ordi. eo.lib.&.c.si soli.de concessio.præbend.ibidem,cle.1.vt lite pendent.& ibi Card.q.14.& sic in.d.§.præfatique ordinarii.&.§.præterea. dicuntur ordinarii nedum episcopi,sed etiam alii, tam superiores quā inferiores,ad quos beneficiorū collatio,seu alia prouisio spectat,etsi non habeant iurisdictionē,per glo.in.d.clementi.1. vt lite pend.Decius in.c.post cessionē in.1. nota. de probat. Card.in cle. 1.§.ad hæc.& cle.2.de statu monacho.& dixi in.§.1.in glo. ordinarius.de colla.supra.

3 Ad quos spectare possit collatio beneficiorum.

¶ Notandū est quod infra scriptis personis potest collatio beneficiorum seu præbendarum spectare.Primo ad episcopum & capitulum simul de iure communi.c.postulastis. de concessio.præb. Feder.consilio.1.& alias ample consului.non hic repeto.

¶ Secundo ad solum episcopum, vel solum capitulum de consuetudine.c.cum ecclesia vulterana.de electio.& ibi glo.& docto.

¶ Tertio ad vnum canonicum ratione suæ hebdomadæ.c.mandatum. de præben. in.6. vide rotam decisio. 383. nota.in diœcesi.in antiquis.qui vice capituli. confert.Feli.in.c. eam te.col. 9.versi.mandatum factum.de rescrip.&.c.causam.col.11.ibidem.

¶ Quarto potest spectare ad capitulum & episcopū alternis vicibus.cle.plures.de iurpatro.c.cum in illis.§.fina.de præbē.in.6.& si vnus impediatur cōferre ratione mandati vel nominationum in suo turno, an poterit

postea conferre libere, tradit glos. in §. item quod omnia, in verbo faciendæ in fi. de colla. in prag. Ioã. And. & alii in. c. cum in illis. de præb. in. 6. Rota decis. 190. not. quod vbi. in antiq. Ioan. de Ana. consilio. 43. stante. dico in titu. de mand. apostolicis in verb. quinquaginta.

¶ Quinto pertinet collatio siue institutio facta præsentatione. c. primo & per totum titu. de insti.

¶ Sexto potest competere ad aliquem clericum auctoritate apostolica. c. cum aliquibus. de rescript. libro. 6. capitu. is cui. de præben. ibidem.

¶ Septimo spectat collatio ad laicum ex priuilegio apostolico. c. dilectus. in. 3. de præbẽ. ☞ Et tũc laicus nõ potest dare duas præbendas, vel duo beneficia incompatibilia vni sine papæ dispensatione. Collecta. in. c. dudũ. 2. columna vlti. de electio. ☜ Et his ferme omnibus, demptis laicis, possunt nominationes dirigi, vt infra latius deducetur. Rota decisio. 190. nota quod vbi ex statuto. in antiq. quando collatores sunt ordinarii, vt hic dicitur.

4 Legatus conferre debet graduatis.

¶ Secundo quæro an comprehendatur legatus a latere? videtur quod non, cum auctoritate apostolica procedat. glo. & docto. in. c. si abbatem. de elect. in. 6. Sed Roma. pontifex non comprehenditur, ergo nec ipse. Cõtrarium credo verius, tum quòd solus papa voluit vt ipse & successores iure præuentionis libere conferre possent, vt patet in §. 1. de manda. apostolicis. ergo alii non habent potestatem illam. tum etiam quia papa hanc facultatem præuentionis non concessit: & si concessisset, regnicolæ non paterentur legatum alteri quàm nominato conferre: quia regnicola leges regni seruare debet, & semper recipitur in Francia cum modificationibus regni, & restrictionibus, & non alias, vt patet in sua receptione.

Item concordatum fuit inter papam & regem, quod concordatum habet vim contractus, vt supra in princi. dixi. & contractus ligat etiam legatum & principem. c. 1. de probatio. & ibi plura addidi.

Præterea §. si quis vero cuiuscunq; status. de colla. videtur legatum a latere subiicere his legibus regni, & ita tenetur. Cõsequens est etiam quod. d. §. si quis vero exprimit cardinales debere conferre nominatis, ergo & is ipse, cum sit cardinalis, & etiam quia. d. §. si quis. exprimit aliud verbum, vel alterius cuiuslibet dignitatis. Item dicitur ordinarius in. c. 2. de offic. legat. lib. 6. tamen eius potestas est extraordinarie inuenta, vt tenet glo. in cle. fi. de offi. ordi. glo. in §. visum. in verbo legatorum. in fin. de colla. in prag. Et sic ei non diriguntur nominationes ratiõe suæ legationis. sed si habet episcopatum, vel archiepiscopatum, ratione illorũ possunt eidẽ dirigi, & etiam tanquam legatus tenetur graduatis & legitime qualificatis beneficia eis præstituta conferre.

5 Cardinalibus dirigũtur nominationes.

Tertio quæro an comprehendantur cardinales? videtur quod non, quia qui sunt speciali nota digni, si nõ exprimantur, non comprehenduntur. l. item apud. §. hoc edictum. ff. de iniur. tex. in. c. 2. de offi. deleg. in. 6. vide Feli. in. c. cum in iure. de offi. deleg. c. quod super. de fide instrumen.

Tex. con cordans §. si quis vero

Tamen in. d. §. si quis vero, exprimuntur cuius verba insero, si quis vero cuiuscũque status, etiã si cardinalatus, patriarchalis aut pontificalis, vel alterius cuiuslibet dignitatis, contra prædictum ordinem, & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officiis, seu quibusuis aliis beneficiis ecclesiasticis huiusmodi. aliter quàm modo prædicto disposuerit, dispositiones ipsæ sint ipso iure nullæ, collationesque & prouisiões ac dispositiones illorum ad immediatum superiorem deuoluantur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur &c.

6 Alioqui non comprehenduntur cardinales, nisi exprimantur, vt pulchre consuluit Pe-

trus Ancha.cõſilio.295.pro clariori.vbi dicit quòd diſpoſitio quantumcunque generalis ſi ſit odioſa, non comprehendit ſuperlatiua vel maxima, aut maiora expreſſis. ca. ſedes de reſcript. alioqui fruſtra eſſent ibi expreſſi. Item exprimuntur in capit. vno.§. omnem.de ſchiſma.in 6. Sic cõſuluit Barb. conſi.23. ſcripſit propheta.col.8.in 3.q.vol.1.ac in c.in noſtra.nu.6. & ſeq.de reſcript. & Roma.conſil.498. in caſu quo.colum.1. & ſic cardinalibus poſſunt dirigi nominationes, & ipſi tenentur nominatis ſic prouidere & graduatis, prout ſtatutũ eſt eo.titu. in concord. etiã ſi haberẽt indultum, quod non poteſt tollere iura regni, vt dico in d.§. ſi quis vero.

7 Minores epiſcopi cõprehẽduntur i cõcordatis.

¶ Quarto, an comprehendantur epiſcopi ætate minores? videtur ꝙ non, quia per verba generalia cuiuſcunque ſexus conditioniſve ſit, nõ cõprehenditur minor, niſi exprimatur. text. iuncta glo.in.l.promittendo ff.de iure dotium. ſequitur Alex. & Iaſ.in.l.1.§.nunciatio. colũ.5. ff.de operis noui nunciat. vbi dicũt quòd verba generalia reſtringũtur ratione ætatis, quia defectus iuris naturalis nũquam cenſetur ſublatus, etiam ſi lex loquatur cum termino vniuerſali, & geminatione verborũ. Iaſ.in.l.2.§.prætor ait. ff.qui ſatiſda.cogant. facit.l.emptor.§.final. de pact. Contrarium teneo, quia tertia pars beneficiorum eſt affecta nominatis & graduatis.§.præfati.in.1.de colla.in concordat. Ideo ſiue collatores ſint minores, ſiue maiores, tertia pars beneficiorum remanet affecta, ad quencunque veniat collatio. argu.l.venditor.ff.de iud. Item hic ligantur epiſcopi, & poſtquam minor habet illam dignitatem, ergo debet in hac conſtitutione cõprehendi. nam ligantur collatores, ordinarii, ergo quicunq; ſint ſiue maiores ſiue minores, imo potius debent hi adſtringi quàm maiores ex mente concordatorum vt conferant graduatis & nominatis. alioqui cum

8 nil ſciant, aut ſcire præſumantur.l.ſi.ff.de iur.& fact. ignorant. ſuis ſimilibus ignaris & iuuenibus omnia beneficia cõferrent, etiam ſi haberẽt præceptores doctos. Memini me legiſſe, quod quidam Necromãticus habebat diſcipulum nobilem, qui ſibi maria & montes promittere ſolebat: quem volens tẽtare præceptor Necromãticus, per artem fecit vt diſcipulus videretur electus in imperatorem. Magiſter id temporis rogabat eum vt ſibi daret bona iamiam toties promiſſa. at ille diſcipulus ſuo præceptori non erubuit dicere, neſcio quiſnam es. tũc magiſter ego ſum ille, inquit, qui tibi omnia dedi, & etiam tollam. Præterea qui habet nomen, & effectũ debet habere.l. à nullo.C.de feriis. ſed minor ſcopulus habet epiſcopatum ergo comprehẽdetur. inſuper minor ætate factus cum diſpenſatione epiſcopus poterit beneficia conferre, vt not.in ca. cũ nobis olim de electio. & plene Io.de ſelua in tract.de beneficio in.2.parte.q.6. ergo & ei dirigi poterunt nominationes, alioqui epiſcopuli, vt ita loquar, cum ſuis nucibus eſſent melioris conditionis quã ſapientes. contra.ca. cum qui.de præb.in 6. de quibus dicitur eccleſiæ, Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii. Pſal.44. quod dictũ exponit beatus Augu.in capi.ſi.68.diſ. ſic inquiens. Patres miſſi ſunt apoſtoli, pro apoſtolis filii nati ſunt, & cõſtituti epiſcopi, &cæ. Nec obſtat glo.in d.l.promittendo, quia poteſt intelligi, quando materia nõ caderet in minorem vtpote in delicto. tunc minor non cõprehẽderetur, alioqui ſic.tex.in extrauag.ad reprimendum.in verbo cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis, vel conditionis. vbi dicit minorẽ comprehendi, dũ tamen ſit in tali ætate, in quam delictum cadere poſſit.c.1.de delictis puero. cap.fin.de reb. eccleſiæ non alienand.lib.6. extra. cum deteſtabile.de ſimon.in cõmunibus. Corne.conſi.152. licet in hac.colũ.prima, volumine primo.

Ne. de necromãtico.

Fœmine an nomi[illegible] dirigi poſſunt.

¶ Quinto, quæro, an comprehendatur fœmina habens collationem beneficiorum? vi

detur quod non, quia hoc expressisset concordatum, si voluisset, capit. ad audientiam. de decimis. & potius faceret se sarracenam quàm vt voluptati suæ nō obtemperaret, pulcher text. in cap. tuas nos. de iureiuran. Tamen contrarium credo: per illa verba in d. §. si quis vero. in verbo cuiuscunque status. & ibi, cuiuslibet dignitatis, siue sit masculus, siue fœmina. exponit glos. in dict. extrauagan. ad reprimendum. in verbo conditionis. Barba. consilio. 23. sapientissimus. colū. 4. in 2. volu. Facit etiam verbum quis, quod comprehendit tam masculos quam fœminas. l. si quis id quod. ff. de iurisdict. omn. iudic. l. 1. de verbo. signi. & ibi plene dixi. cap. si quis suadēte. 17. quæst. 4. & dixi in tract. de pacifi. possess. in princip. Ideo quando abbatissa confert beneficia, ex priuilegio, eidem poterunt nominationes dirigi. & quòd abbatissa conferat beneficia est text. in cap. dilecta. de maior. & de obedien. & in ca. dilecto. de testi. Ita tenet in propriis terminis Cardina. in cap. cum dilectus. 3. quæst. colū. 5. de consuetu. doc. in c. fi. de cōcessi. præb. Maleret. in tracta. de elect. in. 5. limita. fol. 21. col. 3. Roch. de curte in tract. de iure patro. q. 1. in verbo. cōpetens. vbi pulchre cōcludit etiā meretrici posse competere iuspatronatus rationibus multis, quas ibi videre licet.

10 Capitulo an nominationes dirigat. ¶ Sexto, an capitulo dirigi possint nominationes? & breui respon. quòd sic, quādo collatio beneficiorum ad illud spectat, quia & mandatum potest dirigi. c. ea te de rescrip. c. si capitulo, de concessio. præben. in 6. dixi. in §. præfatique ordinarii. in glo. quicunque. de colla.

11 Iure deuoluto cōferens nominatis & graduatis tenetur prouidere. ¶ Septimo, quæro an comprehendatur is qui cōfert iure deuoluto? textus. in dicto §. si quis vero. hoc exprimit, ibi, prouisiones ac dispositiones illorum ad immediatum superiorem deuoluantur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere tenentur; & si contra venerit, ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio &cæ. Ecce ergo quomodo superior iure deuoluto tenetur eisdem conferre personis, quibus tenebatur inferior ante deuolutionem. igitur si beneficium erat cōferendum regularibus per primum conferentem, religiosis conferri debebit per secūdum ad quem est facta deuolutio, si nominatis conferre debebat primus, & secundus tenebitur eisdem prouidere, alioqui non valebit collatio in contrarium facta. text. elegans in clement. vna de supplen. negli. præla. glo. in §. si quis. in verbo similiter. de colla. in prag. quia res transit cum suo onere. l. alienatio. ff. de cōtrahē. empt. c. si quis laicus. & ibi glos. 16. q. 1. tum quia subrogatū debet sapere naturam eius in cuius locū subrogatur. l. si eum §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. tum quia ius eligendi transit cum eadem qualitate. Romanus singu. 478. pone quod arbitrium, quod facit pro consulibus Montispessulani, qui intra certum tempus habent eligere doctorem licentiatum aut nobilem in primum consulem: vt si infra id temporis non elegerint, deuoluatur collatio ad proximum superiorem, id est ad gubernatorem, qui debebit eligere eosdē, quos consules tenebantur videlicet doctorē aut nobilem, licet grauate hoc faciant. 12. No. pro cōsulib. montispessulani.

¶ Item qui in alterius locū succedunt, eodem debent iure vti, quo ille vti debebat. Regula, is qui. de reg. iur. in 6. vtpote si monachi de gremio eligere debebant, & nō eligant ad superiorem fiet deuolutio cum eadem qualitate. Ioan. And. in mercuria. in regula, contra eum. de regu. iur. in 6. Alber. in l. in contrahenda. ff. illo titu. Roma. in rep. l. si vero. §. de viro. fallen. 20. ff. solut. matri. 13

¶ Facit quòd si alicui est relicta res cū hoc onere, vt non possit eam alienare, ille post ea ad quem transibit per ius accrescendi, etiam non poterit eā alienare. l. vna §. fin.

autem ad deficientis.C.de cadu.collen. Iaſ. in repet.l.re cõiũcti.col. 2. numero.3.ff.de leg.3. Item ſi poſteriori creditori fiſcus ſuc ceſſerit,eo iure vtetur, quo is vſurus erat, cui ſucceſſit. lege. non intelligitur ❡. ſi poſteriori. ff. de iure fiſci. facit. lex. prima ❡. is etiam.vt legato, ſeu fideicommiſ. nom. caueatur. Præterea ſi quis habeat expedire actum cum conſilio alicuius, & ille delegauerit actum, delegatus tenebitur requirere conſilium, ſicut primus tenebatur.tex tus. in cap.cum in veteri.notab.3.de elect. Panor.idem dicit in iudice.ibi quem ſequitur Feli.in ca. cum dilecta.col.12.amplia.7. de reſcript. vbi iudex eccleſiaſticus ſupplẽs negligentiam iudicis ſecularis,debet procedere ſummarie ſicut ſecularis tenebatur. Ad hæc ſubdelegatus eiuſdẽ debet eſſe qualitatis,ſicut delegatus.cap.ſtatutũ ❡. in nullo.de reſcript.in 6. & eadem tempora concedi debent ſubdelegato, quæ delegato vel ordinario qui delegauit.l.ſi iudex cui certa. ff.de iudi.

15 ❡ Conſequens eſt quòd ſi nobilis colligat pedagium ſupra pontem, & eo deſtructo alius reficiatur, idem veſtigal poterit exigi, cum pons cenſeatur eſſe conſtructus cum eadem qualitate, ſicut primus erat. Bald.in l.ſi plures.columu.4.verſicu.vidi dubitari. C.de conditi.infert.& in.l.3. in fi.de priuileg.fiſci.Maleret.in tract.de elect.fol.47. in 5.quæſt. Vlterius res tranſit cũ ſua cauſa, ſuiſque vitiis.l.Pompo ❡ cum quis.& ibi Io ann.Crotus plene in primo notab.ff.de acquir.poſſeſ. Non abſimile eſt,quòd ſi patronus propter negligentiam perdat poteſtatẽ præſentandi, tamen ſuperior conferens nõ poteſt aliter conferre, quã natura beneficii requirat vtpote ſi ſacerdos debeat præſentari per patronum,epiſcopus ſacerdoti cõferre debebit. Ioannes de ſelua in tract.de beneficio.in.3.parte.quæſt.49.& Boer. in addit.ad Mandagotum in tract. de elect. ca.i. in fin.primæ partis. Et idem ſi patronus tenebatur præſentare aliquem de familia fundatoris. Poſtremo ſi teſtator dederit formã diſtribuendi bona ſua ad cauſas pias,& executore negligente deuolutio fuerit facta ad epiſcopum,is debebit exequi ſecundum formam à teſtatore traditã, quia licet ſit à perſona receſſum, non tamen à forma. ita expreſſe tenet Bald.in.l. ſi puella. C.ſi mancipium ita fuerit alie.vt manu. Barb.in ca.venerabili.colum.3.de offi.deleg.& in ca.poſſeſſiones.col.2.de rebus eccle. non alienan. Corſet.in ſing.incipien. cõſilium.& ſic epiſcopus vel archiepiſcopus etiam iure deuoluto beneficia conferens, tenetur conferre iuxta cõcordata.faciunt multa alia quæ hic poſſem congerere quæ adduxit Feli.in ca. 1. verſ.declara.nu.9.de reſcriptis.Fallit quando ille à quo deuoluitur,tenebatur,alias nõ. ideo ſi ab epiſcopo extra regnum ſit deuoluta poteſtas ad archiepiſcopum regni, non tenebitur conferre graduato,vel qualificato:quia cum beneficiũ extra regnũ non habeat onus nominationum, nec archiepiſcopus in illis habebit aliquod onus, quia res tranſit cũ ſuo onere, quãdo habet alioqui ſi ne.l.alienatio.ff.de cõtrahen.empt. Initium enim eſt ſpectandũ.glo.in.c.dudum.in primo de electio.& poſtquã primus conferens non eſt grauatus nec ſecundus probatur.in ❡.ſi quis vero.de collat.in cõcor.facit quòd legatus nõ poteſt conferre beneficia extra prouinciam vacantia,etiã deuoluta ad prælatum ſuæ prouinciæ.glo in ❡.viſum,in verbo legatorũ.de colla.in prag. & latius Brunel. in tract. de dignit.legat.in.19.concluſio.in 2.declarat.

❡ Octauo, quæro an is ad quem collatio iure deuoluto ſpectat, alteri quam nominato vel graduato conferat, puniri debeat pœnis contentis in ❡.fi.de collat.in concord. vbi ſuſpenditur à collatione beneficiorum per octo menſes? & videtur quod non, quia d. ❡. loquitur de collatoribus ordinariis, & ſic videtur intelligendus de his qui primo

16 (left margin, beside "nus propter negligentiam")

17 / 18 / 19 (right margin)

De clara tio ..fi ❡ de collat in cõcor dia.

loco conferunt, cum omnis actus debeat regulariter itelligi de primo. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. significa. cap. non potest. de præbend. in. 6. & vtrobique dixi. & quia pœnæ sunt restringendæ. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu. l. at si quis §. diuus Marcus. ibi, pœnam tamen in eum statutam nō esse. ff. de religio. & sumpt. funerum. In contrarium videtur. d §. fin. qui omnes collatores astringit ad eandem pœnam. etiam in §. si quis vero, præcipitur vt sic conferant, & cum ista qualitate. Ideo clausula in fine posita ad omnia referetur. l. talis scriptura §. fina. ff. de leg. 1. dixi in repet. l. vnic. in glo. & nō ex quibusdā. C. de sententiis quæ pro eo quod interest. Nec obstat si dicatur q͂ est secundus collator, quia eidem conferre debet sicut primus, vt supra dixi. ideo cū sit collator, eadē pœna astringetur, cū tex. non loquatur de primo, nec de secundo potius q̄ de alio. ideo omnes cōprehendentur: quia indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa, de elect. in 6. Item quia dispositio. §. fin. redderetur frustratoria, si non comprehenderentur illi qui iure deuoluto conferunt, & nunquam conferrent graduatis: ergo pœna ad illos extendetur, quia etiam in pœnalibus licita est extensio, quando dispositio legis vel statuti posset reddi illusoria. l. 1. §. pecuniam. & . l. sequenti. ff. de calumnia sequitur Iason in dicta. l. cum quidam. in fi. huic tamen opinioni contradicit dictus §. final. ibi, quibus graduati & nominati debite & cæ. cui standum est. posset tamen altera opinio sustineri, quando nullus esset nominatus, vel graduatus, vel si non insinuasset, tunc collator alteri conferendo nō puniretur, per ea quæ notat Bonifacius in dicta. clemet. vna in fin. principii vbi dicit, quando non inuenitur aliquis idoneus ad regimen ecclesiarum vacantium, tunc recipietur alius: vtpote si religiosus sancti Benedicti debebat eligi, & nullus inuenitur idoneus ibi, tunc ex alio monasterio assumi debet alius, argu. capit. ne pro defectu: de electio. & nota. in cap. cum singula. in fi. de præben. in 6. Nam deficiētibus idoneis, inhabiles admittuntur. l. vt gradatim. §. 1. ff. de munerib. & honorib. & hoc procedit tā in primo collatore, quàm in eo qui iure deuoluto confert. cap. graue de præbend. & ibi notatur.

20 ¶ Secundo, fallit in papa. is sibi retinuit in §. 1 de mandat. apostoli. in concorda. & quia plenam in beneficiis habet potestatem. cap. 2. de præbend. in 6. & si papa nollet conferre qualificato, posset quis impetrare tacita qualificatione glo. in §. quòd si quis in verbo pontificem. de colla. in prag. sequitur Ioannes de Selua in tracta. de benefi. in tertia parte. quæst. 50. in fine. Istud tamen est superuacaneum, quia non solet papa recusare collationes idoneis peritisq;, cum sit libera lis, cap. sedes. de rescrip.

Papa idoneis conferre non recusat.

21 ¶ Nono dubitatur, an nominationes possint dirigi patronis laicis? videtur q͂ sic, per d. §. si quis vero. vbi vult omnes teneri, cuiuscunque status aut dignitatis sint. sed ista verba cōprehendunt tam laicos quam clericos, glos. in. l. promittendo. ff. de iure dotiū, quam ad hoc not. Barb. consil. 23. sapientissimus. colum. 4. in 2. volumi. & consi. 21. clementissimū. col. 4. in. 4. volu. & cōsilio. 41. immortalē deum. colū. 2. eodem volu. glos. in verbo conditionis. in extrauagan. ad reprimendum. quomodo in lesæ maiesta. crimine proceda. Item ponderatur verbum cuiuslibet dignitatis, in dicto §. si quis vero, positum, quod exponit glo. in d. clem. 1. in verbo quibuscunque, de iud. vbi exponit cuiuscunq; dignitatis, ecclesiasticæ videlicet vel mundanæ. etiam si imperiali, vel regali præfulgeat dignitate. ecce ergo & illustres, & non illustres clericos, & laicos comprehendi sub hoc verbo cuiuscunque dignitatis. & illam glo. sing. not. Barb. consi. 1. colum. 22. in primo volumi. & . d. consil. 23. column. 4. in secundo volumi. & cōsi. 87. illud. colum.

Patronis laicis an possint dirigi nominationes.

5.& consi. sequen.in.3.volu.ac consil.41. illud.col.2.in.4.volu.& consi.18.colū.pe-nulti.in eodem volu. Curtius in tracta.de feu. in.3.parte in fin. Hippoly.cōsi. 80.qui cuncta.nu.37.& seq.& consilio.84.nu.29. facit tex.in.l.1.§.1.ff.vt lega.vel fideicōmis. nom.caue.l.raptores.in h.C.de episcop.& cleri.Tertio facit cle.dudū.versi.huiusmodi.ibi,quibuscunq; & quomodocunq;.de sepul.Quarto facit text.in §. fi.in authen.de hære.& falcid.collat.1.vbi sic dicit,hæc omnia obtinere sancimus in omni persona, & postea declarat,siue priuata,siue militari, siue sacerdotali,siue imperiali, siue alterius cuiuslibet.cōmunē nāq; in omnibus hominibus hanc legem imponimus.quem tex.ad hoc ponderat Barb. cōsi.88.illud referam. colum.5.in.3. volu. Quinto facit glos.sing. in cle.1.de re iud.vbi dicit quod hæc dictio quæuis causa, includit spirituales vel quasi criminales, ciuiles, & mixtas. sequitur Barb.consi.21. clementissimum.colum. penul.in.4.vol.& consi.41.immortalem.col. 2. vol.eod. Sexto succedit cle.1. ibi, cuiuscunque ordinis & conditionis existant. de senten.excommuni. sequitur Barb.cōsi.47 clementissimum. col.3. in.4.volumi.ca.ne aliqui.de priuileg. in.6. In contrarium me inclinant sequētia, primo quia in dicto §.si quis vero.&.§.præterea.exprimūtur patroni ecclesiastici, ergo patronos laicos nō videtur comprehendere,sed excludere.argu. c. qualis. 25.dist.l. cum prætor. ff. de iud.ne laici à fundatione ecclesiarum retrahātur. c.decernimus.16.q.7.

22 Quis dicatur patronus ecclesiasticus vel laicus. ¶ Et dicitur patronus ecclesiasticus, quādo ius patronatus spectat ad ecclesiam, seu ad personam ecclesiasticam intuitu ecclesiæ. not.in c.dilectus.de offi.leg. si vero spectet ad laicum, siue ad personam ecclesiasticam ratione personæ, vt pote quia clericus successit patri, vel consanguineo, dicetur Patronus laicus,vt not.in c.1.& c.ex insinuatione.& c.ap.dilectus.de iure patro.& c.1. illo titu. in.6. Imol.in cap.dilectus.3.col.2. de præbend.& si patronus laicus donauerit iuspatronatus ecclesiæ,efficietur ecclesiasticum,teste Dec.consi.542.præsupposita nu. 8.per no in.c.vno de iure patro.lib.6. ¶ Secūdo probatur,verba generalia non cōprehendunt patronum laicum,nisi exprimatur c.2.ibi,quacunque authoritate munitus sit. de præben.in.6.licet glo.ibi contrarium teneat,quam cōmuniter reprobant doct.ibidem,& Lappus allega.96.beneficia.Feli.in c.in nostra.correla.38.de rescri.&in tract. quādo literæ apostolicæ.Roch.in tract. de iur.patro.in verbo competens alicui.q.24. ¶ Tertio papa potest ritum iudiciarium & ordinem quo ad suum forū tollere.glos.in cle.dispēdiosam.in verbo vsuris.de iud.ergo etiam poterit grauare patronos suos, videlicet ecclesiasticos,nō laicos.& quia ista non fuit intentio papæ nec regis, cū tantū voluerint grauare patronos ecclesiasticos, ideo illos expresserūt,alias expressissent laicos.c.ad audientiam.de decimis.

¶ Quarto reseruatio facta generaliter per papam de beneficiis,non trahitur ad beneficia iurispatronatus laicorū.c.2.de præbēd. in.6.Roch.in.d.tract.de iur.patr.in verbo competens.

¶ Quinto præcedentia declarant sequētia, & contra.l.hæredes palam.§.sed & si notā. ff.de testa.sed in præcedentibus.§.§.& in sequen.in.d.titu.de colla.fit mentio de patronis ecclesiasticis tantum,ergo non comprehendentur patroni laici.

¶ Sexto legatus non potest conferre beneficium spectās ad præsentationem patroni laici.c.cū dilectus.& ibi plene notat.de iur. patron.multo minus vniuersitates hæc grauare beneficia poterunt, nec nominationes ad dictos patronos laicos dirigere. istud enim esset falcē in alienā messem apponere,cōtra.c.nouit.de iud.& istud est verius. Fallit quādo patronus donasset ius patronatus ecclesiæ,tunc naturam aliarum rerū ees

clesiæ assumeret.tex.in.c.dilectus.i.3.& ibi no.Panor.de præbend.& eo casu diceretur patronus ecclesiasticus,nõ laicus.cap. vno de iure patro.in.6.Item non possunt dirigi clerico habenti collationẽ cum laico,vt plene declaratur ĩfra.i.q.15.ver.tertio nõ &c.

23 Prælato habenti priuilegium ne aliq̃s sua beneficia conferat nominationes à dirigi possunt.

¶ Decimo quæro,an prælato habenti priuilegium ne quis possit conferre sua beneficia, possint dirigi nominationes? videtur quod nõ,qa frustra dirigerẽtur,si beneficia nominatis nõ teneretur cõferre.Contrariũ est verius,quia etsi priuilegium hoc a papa concessum fuerit post concordata,debet tamen restringi & modificari secundum concordata,videlicet vt nullus possit conferre beneficia quorum collatio libera est.secus ergo in beneficiis iam affectis graduatis,& nominatis.& ita recipitur hoc priuilegium in parlamentis Franciæ,saluis qualificationibus,& regni restrictionibus,ac modificationibus concordatorum,vt vidi recipi quædam à senatu isto.

24 Cõmẽdatariis an possit dirigi nominationes.

¶ Vndecimo quæro,an illis qui habent ecclesiam in commendam,possint nominationes dirigi?Respon.cum habeant canonicũ titulũ.c. dudũ.in.2.de electio. possunt illis dirigi nominationes,sicut habentibus titulũ,maxime in hoc regno,in quo omnes cõmendæ dantur advitam,vt dico in tract. de pacifi.possess.in.5.amplia.& hæc commenda cum libera potestate maxime solet fieri cardinalibus,secundum Panor.in.c.cũ nobis olim.no.vl.de elect.ideo dicebat Alcia. in.l.pactum curatoris.C.de pact.quód poterat cardinalis dissipare fructus beneficii dati in commendam.quod reprobaui in repeti.c.postulastis.de cleri.excommuni. minist.& nouissime D.Probus apud Ioã.Mo. in.c.nemo.de elect.in.6.& hodie multi habent beneficia ad comedendã tantum,non vt ecclesiæ seruiant.

25 Qui est ĩ possessione an teneat cõferre nominatis.

¶ Duodecimo quæro, nominationes directæ sunt episcopo Magalonen. eo mortuo aliquis possidet episcopatum de facto, alter verus episcopus nõ est in possessiõe.an ille qui est in possessione,teneatur conferre beneficia qualificatis? videtur quod non, quia nõ est collator ordinarius. Cõtrariũ dicerẽ. quia non debet esse melioris conditionis quàm verus collator.c.eũ qui.de præbẽ.in 6.l.Seruus.ff.quod vi aut clam.Item si imponatur onus episcopo Bononien.& aliquis sit in possessiõe episcopatus de facto,is idẽ tenetur ad onus.Pau.in propriis terminis. in.l.inter quos.§.si dominus.ff.de dãno infecto.vbi plus dicit,quod si cõmittatur causa episcopo Parisien. videtur cõmissa illi qui est in possessione.allegat Ant.de butrio in c.per venerabilẽ.in.6.nota per illũ tex. qui filii sint legi.vide in decisio. Rotæ. 7.duobus&c.in rub.de iud.☞Et an prælatus,qui iurauit soluere nomine prælaturæ, teneatur facta renunciatiõe episcopatus. tradit Bal. in.c.venerabilem.col.penulti.de electio. 26

26 Coadiutori ĩ nominationes possit dirigi.

¶ Decimotertio quæro an coadiutori possint dirigi nominatiões,& is nominato prouidere teneatur? Respond.aliquando datur coadiutor dementi,furioso, aut alii in totũ impedito:& tũc cum ipse coadiutor possit conferre beneficium propter diuturnam vacationem, quia nescitur quando resipiscet episcopus, vel morietur. l.ambiguitatem.C. de vsufruct.arg.l.inter bonorum.ff.de administratio.tutor. & tunc possent dirigi episcopo,& suo coadiutori. nam licet coadiutor non possit alienare. c.1.in fin. de cleri. ægro.lib.6. tamen cum collatio beneficiorum sit alienatio necessaria,poterit per hũc coadiutorem fieri, quia voluntaria tantum prohibetur, inter quas multum refert.l.alienationes.ff.familiæ herciscun.l.1.de fundo dotat.non alienan. Oldra.consil.44. quæritur si episcopus. glos.in.§.ordinariis. in verbo iurisdictio. de colla.in prag. Aliquando coadiutor datur suspecto de dilapidatione,vt in cap.venerabili. de offi.dele. vel professo.c.tua.de cleric.ægro. vel datur alteri impedito exercere officiũ propter infirmi-

tatem aut senectutem.c.ex parte de cleric. ægro.& debet esse perpetuum impedimentum.c.1.de cleri.ægro.lib.6.Et dicitur perpetuum licet tolli possit per diuinum miraculum.c.fraternitatis.de frigid.&malefi.& tunc si coadiutor datus est ad spiritualia & temporalia, videtur habere generalem & liberam potestatem:c.1.7.q.1.&cap.quanuis sit triste.& c.petisti,ibidē.c.grandi.de suppl en.negli.præla in.6.& hoc casu non confert beneficia,sed episcopus confert cū consensu coadiutoris.argu.c.ecclesia.§.fina.de supplen.negli.prælat.in.6.Archi. & Philip. in.d.c.1. sicut nec curator adulti nuptias cōtrahit.argu.l. in copulandis.C .de nupti.& aduerte q̃ ex causis supradictis datur episcopis inuitis, & aliis superioribus a solo papa.d.c.vnico de cleri.ægro.in.6. inferioribus vero datur coadiutor ab eo qui habet potestatem instituendi,&destituendi.c.1.& 3.de cleric.ægrot. episcopus tamen vel archiepiscopus potest cum consensu capituli assumere sibi coadiutorem, vel cū assensu maioris partis,nō capitulo inuito.d.c.vno de cleri.ægro.lib.6.vbi vide.& licet his coadiutoribus non essent directæ nominationes,tamen ipsi tenerentur prouidere iuxta mentem concordatorum.Vltimo quid sit coadiutor.secūdo vnde dicatur,tertio quis detur,quarto cui detur,quinto qualis detur sexto per quē,septimo quod sit eius officiū, octauo quæ potestas,nono an expiret potestas coadiutoris mortuo illo cui datus fuit, decimo an detur inuito,vndecimo cuius expensis alatur,duodecimo an plures vni, vel vnus pluribus dari possit.has quæstiones vide lucide tractatas per Card.in.d.c.fina.de cleri.ægro.vbi etiam Ioan.And.& alii tractant.vide ibi,si lubet.

Quid potest dici perpetuum licet possit tolli per diuinum miraculum.

De coadiutore vide hic multa resumptiue.

27 ¶ Decimoquarto quæro, præsuli ab hostibus vel schismaticis capto, vel exuli, datur vicarius a papa in tēporalibus & spiritualibus vsq; dū durat impedimentū.c.si episcopus.de supplend.negli.prælat. lib.6. cle.1.de foro competē.nonne huic vicario generali possint dirigi nominatiōes? Respon.sic copulatiue, videlicet episcopo Aurelianensi, & eius vicario.& is etiam tenetur nominatis prouidere ,&graduatis,sicut episcopus si esset,tum quia tertia pars est affecta, vt dixi supra:tum etiam quia collator est,&quia omnem curam debet gerere quam ageret prælatus si præsens esset,c.1.& cap.quāuis. 7.q.1.sic consuluit Oldra.consil.208. quoniam ex tempore.col.2. dicens posse beneficia conferre,quando esset a papa constitutus.secus si ab alio,per.c.ecclesia.§.fi.de supplen.negli.præla.lib.6.quia procurator Cæsaris potest hæreditatem adire , quod non potest alterius procurator.l.1.§.vlt.fi.de off. procura.Cæsar.l.per procuratorem.de acquir.hære.&sic iste vicarius tenebitur etiā secundum formam concordatorum prouidere , licet eidem non essent directæ nominationes; sed episcopo tantum , dummodo insinuatio eidem facta fuerit,instar eius qui successit in episcopatu,qui etiā tenetur prouidere nominatis,cum sit episcopus,& episcopo fuerunt directæ nominationes; quæ dignitas trāsit in successorem. capi.quoniā abbas.de offi.deleg.& non moritur.c.si gratiosæ.de rescrip.lib.6.

Vicario an nominationes dirigi possunt.

¶ Et hic vicarius bene potest conferre beneficia etiam episcopo.secus in vicario ab episcopo constituto,quia cum iure episcopi conferat,non posset eidē episcopo cōferre.c.per vestras.de iure patro.inter enim institutum & instituentem debet esse discrepantia.c.fi.de insti.Soci.in.l.1.§.si autem.ff. ad treb.sic cōsuluit de Ripa.cōsil.23.Iulius. col.2.lib.2.respon.sed substitutus a vicario habente potestatem substituendi, potest vicario conferre,quia substitutus capit potestatem ab episcopo,non a vicario.c.nō mediscrete.de procurat.vbi gl.dicit quod substitutus cēsetur esse a domino datus.tex.in c.1.de offi.vica.in.6.& ibi docto.Auriol.in addi.ad de monte lauduno in.c.super eo.de 19

præben.in.6.doct.in cle.religiosus.post gl. ibi de procura.dixi in gl.conferre.in 4.præsatique ordinarii.de colla.vide ibi.

Visitatori an dirigãtur nominationes. ¶ Decimoquarto dubitatur, quia ecclesiæ cathedrali vacanti datur quandoque procurator cum libera potestate administrandi in spiritualibus & temporalibus,& hic solet à papa dari, & dicitur visitator.c.is cui. de elect.lib.6. Alexand. per illum text. in c. obitum.61.dist. & is potest conferre beneficia spectãtia ad collationem episcopi, secundũ Perus.& alios ibi: an huic possint dirigi nominationes? Et breui respond.q̃ sic, quia õnibus collatoribus ecclesiasticis possunt dirigi,sicut est hic.not. Panor. in c.cũ nobis vlti.not. de elect.& is visitator & administrator tenebitur cõferre secundũ qualificationes prædictas, etiam si nominationes essent directæ episcopo suo prædecessori.& ita seruatur.

30 Capitulũ vacãte fede cõferri nominatis. ¶ Aduertendum est quod licet capitulũ vacãte sede nõ possit beneficia cõferre.c.illa. ne sede vacan.quia in fructibus cõputatur collatio.gl.in.c.cum olim.de maior.qui debẽt reseruari futuro successori.c.quia sæpe de elect.in.6.& clemen.penulti.illo titu.tamen ne diuturna vacatio cõtingat, poterit facere administratorem,qui poterit prouidere de beneficiis,quorũ collatio est necessaria.Panorm.in.d.c.cũ nobis olim. col.3. & tenebitur prouidere iuxta qualificatiões positas in concordat. videlicet nominatis, vel graduatis simplicibus, prout est ibi expressum.Ioan.And.in.c.vno.ne sede vacã. lib.6.Et isti administratori poterit fieri insinuatio, vt infra dicam:& quando ecclesia patitur defectum ministrorum,vel alia sub est causa rationabilis,poterit etiam capitulum beneficia dare in commendam. Card. in.d.c.illa.in fi.Et an taciturnitas beneficii faciat collationem huius visitatoris nullam sicut legati,dicitur in.c.fina.de offic. leg.li. 6.quòd nõ,tenet Auriol.in addit.ad Guiller.de monte laudu.in.d.c.is cui.vide ibidé.

& archiepiscopus an possit dare hunc visitatorem,quòd sic cum causæ cognitiõe, & vocatis quorum interest.in.c.fi.de supplé. negligen.præla.in.6.

31 Nominationes directæ capitulo ã cõprehẽdant singulos canonicos. ¶ Decimosexto quæro,an nominatiões directæ capitulo, comprehendant singulares canonicos? Et in hac quæstiõe facias casus sequen.¶ Primus est quod nominatiões directæ capitulo,non comprehendunt singulares canonicos, nisi vice capituli conferent per tex.elegantem in.c.cũ in illis.4.fin. &.c.fina.de præbend.lib.6.quia aliud est capitulum,aliud singuli.l.sed si hac.4.qui manumittitur.ff.de in ius vocando. vbi libertus vniuersitatis potest vocare in ius sine venia singulos de vniuersitate,licet nõ vniuersos.& actor vniuersitatis, non dicitur actor singulorum.l.2.ff.quod cuiusq; vniuersita. nec procurator vniuersitatis, dicitur procurator singulorum,nec vnius facultatis solius dicetur procurator, per supra dicta,quia etiam quod vniuersitati debetur, non debetur singulis.l.sicut ibidem.

¶ Secundus casus est quando nominationes diriguntur capitulo singulisque canonicis cũ clausula coniunctim vel diuisim, tũc comprehenduntur singuli canonici, qui cõferunt vice capituli per menses vel hebdomadas,per.d.c.fina.Idem si non conferãt vice capituli, sed vt antiquior canonicus ex fundatiõe beneficii collationẽ habet, tunc etiam adstringitur,quia ratione canonicatus de capitulo est.Panor.in.c.pro illorum. de præb.in glo.vlt.per.c.eam te.de rescrip. in.6.ibi,de capitulo ipso esses &c. 32

¶ Tertius casus, quãdo collatio spectat ad canonicum iure speciali, ratiõe forte dignitatis,aut alia,non vice capituli,tunc nominationes capitulo etiam cum clausula coniunctim vel diuisim directæ,non adstringũt illum singularem canonicum.glo.& docto. in.d.c.fina.Domi.de Rota decis.583.nota in diœcesi,in antiq.&decisio.10.sub rub.de concessio.præben.quia non intendit papa

grauare alteram dignitatem extra capitulũ, per cap.cum in illis.§.si vero.illo titul.lib.6. Ideo est necesse quòd nominatiões expresse illi dignitati dirigantur, vel mandatũ.gl. in titu.de colla.in.§.statuit. i verbo spectat. ✠ Nam habentes dignitatẽ in ecclesia de iure nõ sunt de capitulo, nisi alii sunt canonici, soli enim canonici faciunt capitulũ, & vnũ corpus cũ episcopo.c.nouit. & c.quanto.de his quæ fiũt à præla.Panor.in 3.nota. c.auditis.de elect.&.i d.c.dilecti.not.primo de maiori.decius in c.eã te.2.no.de rescr. ✠ nam ratione illius dignitatis non est de capitulo, sed ratione canonicatus, vt dicit Panor.in c.auditis.de elect.gl.in.§.1. in verbo collegiũ de elect.in prag. quare solent dirigi nominationes decano & capitulo, singulisque canonicis, & personis ecclesiæ, ac dignitatibus, vt vidi fieri.ideo si alicubi reperiantur habentes dignitatem sine canonicatu habere vocem in capitulo, illud est iure speciali. quare si nominationes dirigantur capitulo, etiam cõmuniter vel diuisim, non comprehendetur istæ habens dignitatẽ. gl. in d.§. statuit. quia episcopus potest esse vt canonicus in capitulo, & tunc antiquior canonicus eum præcedit, quia non censetur ibi tanquã episcopus. glos.in c.a collatione de appellationi.in.6.igitur insinuatio (vt infra dicam) facta capitulo non ligat istũ episcopum canonicum, nisi fiat illi sub episcopatus qualitate, & singulariter. D.Blas. Auriol.in repet.ca. eam te numero. 1645.cum sequen.de rescrip.

No bene quomodo debẽt dirigi nominationes.

35 ¶ Vltimo, quæro an sufficiat dirigere nominationes capitulo, non exprimendo caput? Respondeo non, sed sic debent dirigi, decano & capitulo.c.cum inter.de cõsue.in suprascriptiõe, ibi.decano & capitulo, vel præposito & capitulo.cap.bonæ.in.2.ibi.præposito & capitulo. de postulat.prælat. vel Archidiacono & capitulo.ca.cum nobis olim. ibi, Archidiacono & capitulo Capuano, de elect. Et hoc verum est, quando istæ perso-

An sufficiat dirigere nominationes capitulo non exprimẽdo caput

næ sunt capituli caput.c.eam te. & capit.ex parte decani.de rescrip.vbi Anto.Panor.& alii notant, quòd appellatione capituli non potest comprehendi caput principale ipsius nisi specialiter nominetur.per cap.post electionem.de concessio.præben.vbi probatur contra vide ibi Imol.& rub.de his quæ fiũt à prælat.sine consensu capituli.facit capit. inter corporalia.ibi, decano & capitulo Andegauensi.de transla.episcopi.c. cõstitutus de rescri.c.proposuit.in suprascriptione, de concessio.præben.ca.dilectus.3.de præben. cap.fi.§.1.de reb.ecclesi.non alienand. in.6. ☞ Ideo si quis impetret beneficiũ ad collationem capituli spectans, non comprehẽdetur, si spectet ad prælatum, quia prælatus non comprehenditur sub capitulo.vt nota. in.c.fi.de simonia.c. post electionẽ de concess.præben.hoc pulchre prosequitur.Collecta.in c.ecclesia.col.6. versic. quid si quis impetret de sortileg. tamen si sit expressus episcopus & capitulum, valebit rescriptum, vel mandatum, quia caput & membra sunt expressa. ca. nouit de his quæ fiũt à maiore parte. ☜ ✠ & sic putarẽ valere mãdatum & nominationes si dirigantur capitulo per d.c.post electionem.& dilectus.2.de præbẽ. sed beneficia quæ decanus cõfert ratiõe suæ dignitatis vel altera quæ est caput capituli nisi conferat cõiunctim cũ capitulo non cõprehendũtur: secus si caput exprimeretur vt decano & capitulo Pictauẽ. cõiter & diuisim &c. ✠

34 ¶ Et sicut appellatiõe capituli nõ venit prælatus, per iura prædicta: ita appellatione vniuersitatis non venit rector, nec appellatiõe ancianorũ venit vexillifer iustitiæ, qui est caput ipsorũ, & ista est cõmunis doctrina secundũ Barb. in 1.not.in d.c.ex parte. vbi limitat in fauorabilibus appellatione capituli & large, prælatũ venire, per glo.sing. in cle. vt hi q.in verbo, in eisdẽ.de æta. & qualita. facit.c.cũ cõsuetudinis.ibi.capitulo Parisiẽsi.& c.cũ venerabilis.ibi, cõuentui Corbiẽ-

Rector & vniuersitatis appellatione nõ cõprehẽdatur.

sis monasterii.de consuet.c.ecclesia vestra. ibi.Rotomagēsi capitulo.& c.Cumana.ibi. Cumanensi capitulo.& c.vt prȩteritȩ.& c. cū inter vniuersas.de elect. vbi in suprascriptionibus patet,& per Panor.& Fel.in pœmio decreta.& per Barba. in tract. de prȩstan.cardin.in,q.7.partis primȩ.col.2.& in cap.1.col.x,de iud.& cle.2.col.31. de electi. c.dilectus in.2.de prȩbend.Et sic patet quibus dirigi possint nominationes, quia collatoribus ordinariis habentibus collationē trium beneficiorum ad minimum. aliis vero collatoribus non habentibus collationē trium beneficiorum non dirigentur. dict.§. prȩfatique ordinarii. nec patronis laicis vt dictum extitit.

QVAESTIO NONA PRINCIPALIS

¶NONO principaliter quȩritur,quȩ sint
1 in nominationibus exprimenda? Respon. primo beneficia per nominatos possessa.§. volumus.rub.de collat.supra. Ratio est, vt vniuersitates instruantur, an impetrantes nominationes habeant duas prȩbendas in ecclesia cathedrali, collegiata,aut metropolitana, seu dignitatem cum prȩbenda, aut beneficia alia vsq; ad ducētos florenos auri de camera. nam his casibus non debent vniuersitates nominationes istis concedere, nec collatores eisdem prouidere.ordin. regiis Lud.12. primo publicatis ita cautum est articulo.7.quȩ est in aliis ordinationibus in rub.des graduez simples, articulo eodē.& probatur in capi.ad aures.& c.si proponente,de rescript.vbi quis tenetur in impetrationibus apostolicis exprimere beneficia quȩ habet, etiam si vnum minimum haberet. dicto cap.si proponente.& c.si motu.de prȩben.lib. 6. & cap.non potest.ibidē.nam hoc non est tacendum,quod posset mouere concedentem ad non concedendum, vel is ipse concedere non posset, si sciret.c.super literis.& capi.postulasti.&ibi plene doct. de rescript. De hac expressione in impetrationibus apostolicis facienda, multa tradit Feli.in c.in nostra.de rescript. quȩ reassumit Ioan.de Selua in tracta.de beneficio in tertia parte.quest.11.& sequenti. dico in forma mandati apostol.in glos.pro expressis.vbi trado triginta quȩ debent exprimi in impetrationibus & in mādatis apostolicis.ibi plene licet videre.

Qui sint in nominationibus exprimenda.

Bñficia in nominationibus exprimi debent.

¶Primo, quȩro an teneatur exprimere be-
2 neficium, si habeat tantum vnum? videtur quod non,quia textus. in dicto.§. volumus. loquitur in numero plurali, beneficia &c. Ergo in vno non habebit locum, quia pluralis locutio,duorū numero & non minori contenta est, regula pluralis.de regu. iuris. in 6.cap.is cui,de prȩbend.eod. libro.l. falsa.§.finali.ff.de conditio.& demonstration. Item mandatum papȩ de prouidendo alicui de beneficio spectante ad collationem quorumcūque, non habet locum in beneficio spectante ad collationem vnius, puta episcopi,sed in eo quod spectat ad collationem plurium, puta episcopi cum capitulo. sic consuluit Bald.consilio. 242. factum tale,in 3.volumine. Item iuri exosum est habere plura beneficia.capi. quia nonnulli. de cleri.non resident.c.quia in tantum.de prȩbend. & facilius prouidetur habenti vnum tantum, quàm duo ca.is cui.de prȩben. libro sexto.

¶Contrarium teneo, quia quando est ea-
3 dem ratio in vno,sicut in pluribus,tunc lex vel statutum loquens in pluribus, habet locum in vno: vel si loquatur in plurali, habet locum etiam in singulari, & contra.l. ait prȩtor.§. negocia sic accipere debemus, siue vnum siue plura.ff.de neg.gest. lege.prima.§. item hoc edictum. licet singulariter scriptum sit. si tamen plures interuenerint qui tutores non erant, tamen locum habere debere Pompo. scribit. quod falso tuto. lege. singularia.ibi, quod in duabus perso-

Cōstitutū loquēs in plurali an habeat etiā locū in singulari.

nis recipitur, hoc & in eadem persona recipiendum est.ff.si cert.petat.facit.l. hæredes.§ cum ita, ad treb.l.prætor §.homines. vi bono. rapto. Iason in .l. gallus § quid si is.in prima lectura.ff. de liber. & posthum. plene Felin.in ca.omnes leges.1.distinct.ca. accepta.de appellatio. Item facit quòd si papa mandat prouideri de beneficio in ecclesia Parisien.si pro aliis non scripserit, non habebit locum mãdatum, etiam si pro vno tantum scripserit. textus. & ibi Baldus.& Imol.in c.mandatum.de rescript. Archidi. & Domi.in cap.quanuis.1.de præben.libro. sexto. dico in forma mandati apostolici in glos.si pro alio.facit textus.iũcta glo.in c. quia propter.de electi. Et sic satis per supra dicta respondetur ad contraria, quòd regulariter pluralis locutio non verificatur in vno, per iura adducta pro prima parte, nisi idẽtitas effectus & rationis aliud inducat & sic intelliguntur iura nouissime allegata. sic concludit Iaso.in dicta.l.gallus.§.quid si is.colũ.2.ff.de liber.& posthu.Decius.consil.471.iuridicam.colum.vltima. & consili. 484.æquitati. Nec obstat verbum beneficia in dict.§. Volumus positum, quia potest referri ad plures nominatos, videlicet quòd quilibet nominatus teneatur in suis nominationibus beneficium quod habet, vel beneficia si habeat plura exprimere.& hoc innuit verbum nominati, & verbũ per eos,& verbũ teneatur, posita in.d.§.volumus,& sic singula singulis referemus, vt testatur glo. faciendũ esse, in c.si quis pecunia.79.dist.& ca.cũ singula. de præben.lib.6.glos.in.l.qui in futurum.ff.de pact. vel expone, vt intra dicetur.

4 ¶ Secundo, quæro quid si nominatus obtinuerit dignitatem, vel personatum, officium seu administrationẽ, an teneatur illa exprimere, vel vnum illorũ? Videtur quòd nõ quia tantum exprimit text. beneficia, ergo non intelligetur de dignitate, vel præbẽda. arg.cap.nonne. de præsumpt. quia text.expressisset si voluisset, vt expressit in.§.pra fa ti.in.1.de colla.Item quod nõ dicit concordatum, nec nostrum est dicere.l. si seruũ.§. prætor.ff.de acqui.hære.

An nominatus teneatur exprimere dignitates.

¶ Respon.verius esse beneficia in d.§. volumus.large accipi, vt comprehendat omnia supradicta, & quodlibet aliud beneficiũ, sicut dicit glo.in regula, beneficium.de regu. iur.lib.6. glos.& doct. in cap.si gratiose.& ca.si propter.de rescript.eodem libr. & cap. vno de rer.permuta.eod.lib.glos.in cap.postulastis.de rescript. etiam comprehendere potest altaria.Barbat.in.clemen. gratiæ.columna penultim. de rescript.quando essent spiritualizata, vt nostri dicunt.secus si tantum sonarent in vim legati pii.distributiones tamen quotidianæ appellatione beneficiorum ecclesiasticorum non comprehenduntur.Domi.consil.85.super.1.dubio.col. 3.glo.in extra.execrabilis.in princ.in verb beneficiorum.de præben.in extra.Ioan.22.. Et quis de iure in mandatis apostolicis & in aliis impetrationibus tenetur exprimere dignitates. capit. ad aures.de rescript. Sic & in nominationibus, & nomine beneficii etiam continetur præbenda, per textum in ca. si quis dator.ibi, ecclesiastica beneficia, quæ quidam præbendas vocant. 1. quæst.3. c.pro illorum.de præben.cap.tua. de verbo. signifi.& decisio Rotæ.247.habens gratiam.in no. Plene Domi.in c.alienationes. columna.2.in 12.quæst. 2. & etiam appellatione beneficii venit dignitas.glo. in clem. auditor. in verbo beneficio de rescript. & Barb.plene in dicta clemen.gratiæ,ibidem. Felin.& Decius in dicto ca. postulasti. Ideo vicarius generalis, cui est data potestas conferendi beneficia.potest conferre etiam dignitates.de Rota decisio. 437. nota vtrũ y icarius.in antiqu.Feli.in c.causam.colũ.x. versi. similiter.de rescri.glo.& docto. in c. dudum de præb.in.6.

Bñficii nomine conti: et preb.da, qdcũque aliud bñficium.

¶ Et procurator constitutus ad acceptandum beneficia, poterit acceptare curata, &

non curata, etiam dignitates. I mol. in c. accedens. col. 3. de præben. quia talis constitutio tanquam fauorabilis est tale intelligenda, secundum eum. Ideo sufficit nominato constituere procuratorem ad acceptandum beneficia, licet alia non exprimat, quod not. Feli. in cap. postulasti. column. 16. vers. facit etiam de rescrip. Nec obstat quod tex. non exprimat in specie. nam esto sane, tamen in genere sic, cum appellatione beneficii veniat (vt dixi) omne beneficium, ideo tantum expressit genus. nam tantum valet expressio generis in suo genere, quantum species in sua specie. l. si duo. ff. de administrat. tuto. alioqui dixissent conditores, qui omnia iura in scrinio pectoris habent. l. omnium. C. de testa. capit. primo de constitutio. libr. 6. si contrarium voluissent, & non vsi fuissent verbo generali beneficia, nisi sciuissent omnia illa sub illo verbo includi.

✢ per adeptionem tamen secundi beneficii factam per istum procuratorem non vacabit primum de Rota decisio. 143. habens. in not. ✢

7 Vicaria an sit exprimenda. ¶ Tertio, an comprehendatur vicaria perpetua, ad hoc vt nominatus teneatur exprimere eam in nominationibus, si eam possidet? Breui respon. quod sic, quia continetur appellatione beneficii, vt nota. supra. & Feli. & alii in dicto capit. postulasti. & Nicola. Milius in repetit. in verbo. beneficium. §. sexto. Domic. & Philip. perus. in capitul. finali. de offic. vicarii. libro sexto. vbi dicit quod potestas conferendi beneficia data vicario generali, comprehendit dignitates & alia quæcunque beneficia, cum materia non sit ambitiosa. & quæ dicuntur in beneficio curato, habent locum etiam in vicaria perpetua. text. in clemen. vna de offic. vica. late Panor. in cap. extirpandæ. in repetitio. §. qui vero de præbēdis. & ibi dixi hoc anno in interpretatione illius §.

8 Hospitale an sit exprimēdū in nominationibus. ¶ Quarto, quæro an nominatus in sua nominatione teneatur exprimere hospitale quod habet? Videtur quod non, quia hospitalia non veniunt appellatione beneficiorū. clemē. 2. de præbend. contrarium concludit glos. in §. item quod vniuersitates. in verbo beneficiorum. de colla. in pragmati. dicens quod si nominatus exprimeret hospitale, nō sic de leui obtineret nominationes, vel forte non obtineret, vtpote si valeat ducentos aureos. & hoc tenet Brunell. conclu. 19. tracta. de dignita. leg. quarta. decl. 4. vbi dicit impetrantem beneficium à papa vel à legato teneri facere mentionem de hospitali, quia de omni eo quod posset mouere papam ad negandum vel concedendum gratiam facienda est mentio in literis gratiæ. sic concludit Nicola. de milis in verbo beneficium. quæst. 9. vide glos. in clement. dispendiosam. in verbo beneficiis. de iudi. vbi dicit quòd licet appellatione beneficii non veniat hospitale, tamen quando parificantur ecclesiæ & hospitalia, quod in beneficiis statuitur, habet locum & in hospitalibus. probat textus. iuncta glos. in verbo beneficium. in clement. vna de rerum permut. vbi glos. extendit text. loquentem in beneficiis ad hospitalia quæ conceduntur in titulum. & ibi sequitur Cardin. quæst. 6. vide Fel. in capi. de quarta. colum. 3. & sequent. de præscript. multa tradentem de hospitalibus. facit. text. iuncta doctrina docto. ibi in c. 1. de eo qui mittitur in possess. vbi extendunt illum text. loquentem in beneficio, ad hospitalia. & quando materia in qua profertur beneficium, est proportionabilis ad hospitale, tunc comprehendetur hospitale, Barb. in c. ex literis. colum. 3. & sequent. de consuetudine. Felin. in capit. in nostra. in 23. correla. de rescript. & in hanc opinionem facile descenderem quando daretur in titulum, & esset ecclesiasticum, non temporale, quia beneficia ecclesiastica tantum sunt exprimenda in nominationibus, vt patet in dict. §. volumus. Multa hic possem effundere de hospitalibus, quæ licet videre per doctores supra.

allegatos: & ego ipse multa congessi in dicta clemen.2.de præben.

9 Leprosaria an sit exprimenda. ¶ Quinto quæro, an leprosariam vel eleemosynariam teneatur nominatus exprimere? Breui per supradicta cõclude quod non, quando non erat beneficium ecclesiasticũ alioqui contra.clem.quia contingit.de religio.domi.vide quæ plene dico infra.q.15. numero.15.

10 ¶ Sexto quæro, si nominatus possideat beneficia de facto sine titulo, an teneatur ea exprimere in nominationibus? Videtur

11 Possidere & tenere quid significet. quod non, quia videtur cessare ratio tex.ergo & dispositio.l.quod dictum.ff.de pact. Item iste qui de facto tenet, nõ dicitur proprie possidere: quia verbum possidere ad ius refertur, tenere ad nudum factum.l.possessio.ff.de acquiren.possessio.Petrus Ferra.in pract.in prima forma libel.verb.1.an dictus Ioan.&c.Alexan.4.consi.35. in fi.in.6. volumi.l.1.§.quod ait.ff.quorum lega.allego tex. vltra eos.in.l.2.ibi possessores non conuenit appellari qui ita tenent.C.de præscrip. triginta ann.&.l. penul.§.1.ibi tenuerit, ibidem.vide glos.in.l.in rebus.C.de iure dotium nisi addatur, quod de iure tenete possit.glo.in.c.gratia de rescrip.in.9. Contrarium arbitror verius in odium violenti.c. eum qui.& ibi glo.de præben.li.9. Feli.post Ioan.Andr.& alios in.c.nostra.versicu. spoliatus.de rescrip.Prouinciale omnium ecclesia.folio.55.quia non interest vtrum iure legitimo possideant, an non.tex.in.l.1.§. non quærimus.ff.si quis omiss. causa.testa. Alioqui stultus & intrusus esset melioris conditionis, quam peritus, contra.d.c.eum qui.de præben.lib.6. Nec obstat quod non possideat, quia large & in odium suum dicitur possidere, nec refert iusta vel iniusta sit possessio.argumẽ.d.c.eum qui.l.2.ff.de interdict.glos.in verbo possidebunt.de colla.in prag.§.item quod vniuersitas.hoc etiã tenet Cardi.in cle.2.q.5.vt lite penden.& quod tenere aliquando accipiatur pro possidere, est tex.in capitu.si beneficia.de præbend.in.6.ibi, quæ illi tenebant antea.l.cũ proponas.in.2.C.de pact.Pau.Parisius in.c. causam.colum.penul.de præscrip. ideo dicit solennis glo.in.§.si tres.de pace tenen. & eius viola. Beatus qui tenebit.hoc refert glos.in regula cancel.15.l.fina.C.de rei vendica.vide Lucam de penna.in.l.prima columna.3.C.de deserto.libro.12.igitur si vniuersitates sciuissent hunc scelestum alios spoliantem, eidem non concessissent nominationes. ideo illa taciturnitas vitiabit eas.

12 De possessis nõ pacifice an sit mẽtio facienda. ¶ Septimo quæro, an de his quæ non pacifice possidet, teneatur in nominationibus facere mentionem? glos. in propriis terminis.in.§.item quod vniuersitates. in verbo possidebũt.de colla.in pragma.tenet quod non, argu.capi.licet de præbend.in.6.c.cõmissa.de elect.eo.lib.cle.si plures. de præben.& in extrauag.execrabilis.§.qui vero. Ioan.22.quia verba sunt intelligenda cum effectu.l.1.ff.quod quisq; iur. c.relatum. de cleri.non resident. Ex quo infert, quod nominatus non tenetur facere mentionem de beneficio cuius recredentiam habet, & pendet adhuc lis super pleno possessorio, quia per recredentiam non efficitur quis pacificus possessor, sicut per primum decretũ in realibus non consequitur missus veram possessionem, sed custodiam, aut vt alii volunt possessionem commutabilem, quia intra annum venienti, & cautionem præstãti de parendo iuri, debet restituere fructus perceptos.l.si quis emptionis.in fi.C.de præscri. 30.vel.40.anno.c. pastoralis.§.præterea.de offi.ordi.c.1.&.2.de eo qui mittitur in possess.hæc ille. Ego contrariũ teneo, quia postquam de eo, quod possidet de facto, tenetur facere mentionem, vt supra dixi, à fortiori & de alio quod non possidet pacifice. Item tex.tantum dicit possessa, ergo siue fuerint possessa pacificè, siue non, oportet ea exprimere. Nam si voluissent tantum beneficia Reprehenditur glo. prag. sancti.

pacifice possessa esse exprimenda, hoc dixissent conditores.ca.ad audientiam.de decimis, & quia non hoc dixerunt, non est nostrum addere.ad tex. illud verbum pacifice. Imo addens peccat in sanctum spiritu. Porcus, & ibi Ias.in §.1.institu.de patria potestate.& in.l.gallus.ff.de libe.& posthumis. Itē indefinita æquipollet vniuersali.cap.vt circa.de electio.lib.6.l.si pluribus.ff.de lega.2. Et sic dū dicit possessa, debet intelligi quomodocunque siue pacifice, siue non. Præter ea potest ea per sententiam declarari ad se pertinere, & pacifice postea possidere incipiet, & tunc haberet vltra ducentos florenos auri de camera, & tamē impetraret nominationes, quod est prohibitū, Insuper fieret fraus legi, quia habētes beneficia vsque ad valorem ducentorum aureorum, faceret sibi moueri litem super illis, & postea impetrarent nominationes, & acceptarēt alia beneficia, quod est prohibitum. Nec minus dicūtur possessa in effectu, licet sint litigiosa not.per Cardinalē in cap. de multa §.1.col. 1.de præben.& sic teneo, nec iura pro glos. allegata probant suam opinionem, nisi intelligas glo.in eo cui mouetur lis super possessorio, quia licet obtinuerit recredentiam siue vt dicunt tenutam, adhuc nō dicitur in hoc regno maxime possidere simpliciter, sed sub manu regia. ideo non tenetur illud quod nō possidet, exprimere, nisi staret per eum qui habet recredētiam, quominus possideret, vtpote quia non prosequitur litē super pleno possessorio, tūc potest dici possessor.hoc expresse tenuit glo. in §.item quod vniuersitates.in verbo possidebunt.de collat.in pragmati. quia paria sunt possidere, vel stare quominus possideatur.arg.c.commissa.de electio.in.6.& tutius est exprimere. vide Alberi.in tract.statut.in prima parte quæst.i.177.item quæritur.&c.

13 Beneficia de nouo collata nō possessa exprimuntur.

¶ Octauo quæro, cuidam collatū est beneficium, cuius possessionem nondum adeptus est, vult nominationes impetrare, an teneatur exprimere illud beneficiū? Respōdeo breui, non, quia illud nō possidet, & beneficia possessa tantū debent exprimi, quāuis per solam collationem ius quæratur absenti in beneficio.c.si tibi.de prebē.in 6.In no.in c.inter cætera.de præben.glo. in §.itē quod vniuersitates.in verbo possidebūt.de colla.in prag.nisi in fraudē hoc faceret, & tutius & æquius est vt mentionē facias, ne postea processibus inuoluaris, & hoc si scis ueris, alioqui diuinare nō teneris.arg.l.si putator.ff.ad.l.aquil.facit.c.gratia.de rescrip. in 6.nam qualitas iūcta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi.l.in delictis §.1. ff.de noxal.actio.sed ista qualitas videlicet possessa, est iuncta verbo exprimere, ergo oportet quod sint possessa tempore nominationis impetratæ. Nec refragatur, quod in beneficialibus non consideratur possessio. cap.1.& per totū de eo qui mittitur in possess.sed solus titulus.c.si tibi absenti.de præbē.in.6.quia respō.hoc esse verum, nisi lex figat pedē super possessione, vt in.c.si a sede.de præbend.in.6.& licet in mandatis & impetrationibus de iure ad rem sit facienda mentio, vt patet per Felinum in capit. in nostra.de rescript.per illum text.tamen secus est in nominationibus, in quibus est expressum, beneficia possessa tantum esse exprimenda, & sic nondum acceptata nō, nisi fraus esset, vt supra dixi. 14

De bñficio vnito an sit facienda mentio.

¶ Nono quæro, an tam de beneficio principali, quàm de vnito sit facienda mentio in nominationibus? Respon.non de beneficio vnito.argu.cap.super eo.de præb.lib.6. Ita expresse tenet Ioan.Brunellus in trac.de dignit.legi.in conclu.19.post glos. in §.item quòd vniuersitates.in verbo qualitates. de colla.in prag.vbi limitat quando vtraq; ecclesia esset æque principalis, tunc vtraque debet exprimi, argu.cle.1.de præben.capi.1. de consecra.ecclesiæ vel altaris. Ancha.cōsilio.114.pro impetrante. Item nec de beneficio ignoranter sibi collato.capi.gratia.de

rescrip.lib.6.nam is non possidet, qui igno
15 rat.l.3.§.Neratius.ff.de acquir.possess. vt su
pra dixi. Et aduertendum est, quòd si nomi=
natus neget se possedisse id temporis, vide
licet dum nominationes impetrauit, asse=
rens contrariũ probare debet.l.2.ff.de pro=
bat. Tamen si probetur nominatum alicu=
16 ius agri fructus illius ecclesiæ ante recepis=
se, præsumitur quod illo anno possederit il=
lud beneficium. sing. est dictum Bal. in ad=
dit. ad Specula. in titu, de probat. versic. sed
quæro qualiter. quod est notandum teste
Francis. Cremen. singu.132. si probo. nil ta=
men interest, siue possideat ecclesiam exi=
stentem infra terram, siue supra terrã.l.pe
regre.ff.de acquir.posses. siue per se, siue per
aliũ, quia is possidet cuius nomine posside=
tur.l.quod meo.ff.de acqui.posses.

¶ Decimo quæro, an spoliatus suo benefi=
cio in nominationibus teneatur exprimere
id beneficium quo fuit spoliatus? videtur quod
non per.§.volumus.de colla. in cõcord. vbi
tantũ tenetur exprimere beneficia possessa
17 sed nõ possidet illud quo fuit spoliatus.c.in
literis.de restit. spolia. ergo illud exprimere
non tenetur. Secũdo facit, qui de vno dicit,
de alio negat.l.cum prætor.ff.de iud. c.nõ=
ne.de præsumptio. cap. qualis. 25. distincti.
Tertio est tex. in.c.si tibi cõcesso de præb.
in.6. vbi quando quis non recipit fructus,
non dicitur habere beneficiũ, ad hoc vt pri
mum dicatur vacare per adeptionem secun
di.c.si propter.de rescript.in.6.& hanc opi
nionem tenuit glo.in.§.item quod vniuersi
tates. in verbo possidebũt.de colla. in prag.
Quarto in cõcord. dicitur quod beneficia
possessa exprimere beneficiatus tenetur, er=
go nõ tenetur exprimere nõ possessa, & il=
la quibus est spoliatus. In contrarium facit,
quod qui habet actionẽ ad rẽ, ipsam rẽ habe
re videtur.l.qui actionẽ.ff.de reg.iur. Et id
apud se quis habere videtur, de quo habet
actionem. habetur enim quod peti potest.l.
id apud.ff.de verborum significat. sed istud

Spoliat' non tenetur illud bñficiũ exprimere quo fuit spoliatus.

est per fictionem. Secundo per spoliationẽ
non perditur titulus, nec beneficium. Pa=
normit. Imol. & Felin. in capi. in nostra. de
rescript.
Tertio in mandatis apostolicis & aliis li=
teris impetrationis spoliatus suo beneficio
tenetur facere mentionem sui beneficii spo
liati, quãdo intendebat illud prosequi. doct.
in.d.c. in nostra. & Panor. & alii in.c. cũ te=
neamur. de præben. ergo & in his nomina=
tiõibus, cũ ratio diuersitatis nõ assignetur.
Quarto habenti beneficia vsque ad valorẽ
ducentorũ aureorum, non dantur nomina=
tiones.§.volumus.eo.tit. in concorda. sed is
qui est spoliatus, habet saltẽ titulũ, ergo &c.
Quinto auferri debet materia delinquẽdi.
l.conuenire.ff.de pact. dota. sed posset no=
minatus procurare vt spoliaretur suo bene=
ficio, vt postea impetraret nominatiões. &
vigore illarum haberet beneficia, ergo &c.
tamen quando stat per aliquem quo minus
possideat, dicitur possidere.c.licet canon.
& cap. commissa. de electi. lib.6. Sexto vbi
spoliatus primo beneficio accepit secũdum
incompatibile, pacifice, dicitur primum va=
care. Inno. & alii in cap. de multa. de præbẽ.
ergo ante adeptionem secundi illud primũ
habebat? Respondeo, aut quæris an spolia=
tus suo beneficio teneatur in nominationi=
bus exprimere beneficia quibus vel quo fuit
spoliatus, & dic quòd non per supradicta: in
prima parte, quia non sunt possessa; & be=
neficia tantum possessa quis tenetur expri
mere secundum concordatum, a cuius ver=
bis non est recedendum.l.non aliter.ff.de
leg.3.& quoquo iure possessa sint, nõ quæ=
rimus, dicit tex. in.l.1.§.non quærimus.ff.si
quis omissa causa testam. vbi etiã dicitur, si
forte quasi prædo possideat, teneri, fingens
sibi aliquem titulum possessionis, quocun=
que modo lucrifacturus quis sit. Si tamen
postea illud recuperet, & velit nunc petere
beneficium vacans in vim nominationis,
hoc non poterit, per d.§.volumus. vbi dici=

tur quòd si nominatus obtineat beneficiū, quod ad valorem ducentorum florenorum auri de camera ascendat, tunc beneficium petere seu consequi non potest. Ecce ergo quòd licet impetrauerit nominationes tempore spoliationis, ei non proderunt, si tempore vacationis obtineat beneficia vsq; ad prædictum valorem, etiam si in nominationibus illud beneficium expresserit. Et sic est concludendum quod nominationes valent etiam si non fuerit facta mentio de beneficio quo fuit spoliatus: tamen si illud recuperauerit post impetrationem nominationum, aliud beneficium ratione illarum consequi non poterit, si illud beneficiū vsq; ad valorem præstitutum ascenderet, alioqui contra, per prædicta. & sic vides opiniones conciliatas, notes perpetuo.

18 An sufficiat exprimere bñficia in genere. ¶ Vndecimo quæro, an sufficiat in nominationibus exprimere beneficium in genere, vt non obstante quòd alia beneficia habeat? videtur quòd sic. in capi. non potest. §. vlti. de præbend. in. 6. & quia tantū valet expressio generalis in suo genere, quantum specialis in sua specie. l. si duo. ff. de administrat. tutor. Contrarium arbitror verius, quia in concordat. §. volumus. dicitur quod nominatus tenetur exprimere beneficia quæ habet, & verum eorum valorem. quod non faceret, si in genere exprimeret. & hoc tenuit glos. in. §. item quod vniuersitates. in verbo qualitates. de collatio. in prag. pro hoc facit text. in clementi. 1. de præben. vbi non sufficit expressio ista generalis, & animarum cura non negligatur. Et quòd non sufficiat in genere exprimere, tradit Panormi. & Decius in cap. ad aures. de rescrip. & clementi. vlti. de offic. ordina. Felinus in capi. in nostra. de rescrip. Nec obstat dicto. c. non potest. prout ibi docto. declarant. Et vide sexdecim limitationes ad illam regulam. d. l. si duo. per Bald. in. l. sed & si quis. §. quæsitum. colūna. 2. ff. si quis cautio. imo tenetur exprimere, etiam si motu proprio nominationes impetrarentur, vt differit glo. in. d. verbo qualitates. & Brunellus in tract. de dignita. leg. 19. conclu. 4. decla. nō tamen solent vniuersitates sic nominationes concedere.

¶ Duodecimo quæro quid si dolo desiit possidere aliquod beneficium, an illud teneatur exprimere? videtur quòd non, quia non possidet, & beneficia possessa tantum quis tenetur exprimere. Respō. imo etiam si dolo desiit possidere, quia is pro possessore habetur, qui dolo desit possidere. l. is qui. ff. de rei vendi. & l. quòd si dolo possessoris fuerit, damnādum eum quasi possideret. ibidem. regula, qui dolo. & regula, parem. ff. de reg. iur. Ias. & alii in. §. 1. insti. de actio. c. pro possessore. de regu. iur. lib. 6. & dispositio loquens de possessore, habet locum in eo qui dolo desiit possidere. Barto. in. l. vna. C. de aliena. iud. mut. causa facta. Alberi. in. 1. parte statutorum quæsti. 154. Iohan. And. in. d. regula pro possessore. Et Alber. ad verbum refert in. l. qui dolo. ff. de reg. iur. & nō minus delinquit is qui non incipit possidere, quam is qui desinit. l. 1. §. sane. ff. si quis omissa causa testa. Et quid si lata culpa desinat quis possidere, an comprehendatur. vide Iohan. Fab. & Ias. in. §. omnium. instit. de actio. 19 De eo qui dolo desiit possidere

¶ Decimotertio quæro, an beneficium de nouo possessum per sex menses forte vel per aliud modicum tempus, sit in nominationibus exprimendum? Respon. quod sic, dummodo tempore nominationum possideat vel possederit, longo tempore, siue nō, siue possederit per annum, siue minus: tum quia in concordat. tantum requiritur vt beneficium possessum exprimatur. non distinguens de tempore: tum quia ratio concordato. locum habet siue possederit per annum, siue minus, vtpote vt vniuersitates instruantur an ille qui impetrat nominationes, habeat vsque ad ducentos florenos auri de camera: sed ille qui de recenti possidet 20 Bñficiū de nouo possessū an sit exprimendum.

beneficiũ,habet id temporis vltra ducentos aureos,ergo oportebit illud beneficium exprimere. Non obstat quod possit molestari intra annum super possessorio, quia fac esse,attamen non consideratur ille euentus .l.inter stipulantē.§.sacram.ff.de verbo.oblig.nam de iure potest quis in beneficio perpetuo molestari,regula beneficium. de reg. iur.in 6.c.cura.de iure patro.glos.in verbo triennio.de pacificis possess. in pragmatica. Et etiā in hoc regno Frāciæ quis potest molestari intra trienniũ, ergo ante triennium beneficiũ possessum quis non teneretur exprimere, si cōsideraretur quod quis posset molestari.Nec refragatur glo.in verbo pacifice.de pacifi.poss.in prag. vbi dicit quòd multi non reputant beneficia eum pacifice possidere, nisi per annum possederit sine lite: cum intra annum possit inquietari super possessorio retinēdæ in casu saysinæ, & nouitatis,& beneficium sequestrari ex stylo Franciæ,per iura ibi allegata: quia ibi recitat opinionem aliquorum, quam non approbat.vel ibi quo ad titulum de paci. poss. non quo ad nominationes.vel dicvt statim dicetur per glo.in ca.cōmissa. de elect.in.6. vbi oportet quòd aliquandiu possederit antequam dicatur pacifice possidere, quia hoc est verũ in casu illius.c.&.c.licet canō.ibidem. nā posset quis ordinari. & postea auferretur ei beneficium, & cogeretur postea mendicare.c.diaconi.in.§.93. dist.secus ēst in impetratione nominationum,quia si impetrat nominationes,& in eis exprimit beneficia quæ nunc possidet, si ascendant vsque ad ducentos aureos, vniuersitas recusabit.expectet ergo an beneficiũ euincatur,& postea nominationes impetrabit. Si vero non ascendat vsq; ad summā taxatā,impetrabit & obtinebit nominationes.igitur expressio in nominationibus nullius aut parui est nocumēti,secus in promotione vel adeptione secundi beneficii.

21 ¶ Decimoquarto,quid si possideat vnā rem beneficii, an beneficium dicatur possidere? respon.non, nisi omnia bona, vel maiorem partem rerũ beneficii.c.1.de restitutio. spoliat.lib..6& sic spectatur possessio rerũ corporaliũ,& non tantũ spiritualiũ,arg. 1. q.3. c.si quis obiecerit.cum spiritualia non possideantur.c.conquestus.de foro cōpet.Card. in cle.si.q.11.vt lit.pend.Nec obstat.l. & si non totam.cũ.ll.seq.ff.si quis omis.causa testa.quia hoc habet locum quo ad illum titulũ,secus quo ad concor.& mediocriter etiā doctus rationem diuersitatis luculenter ex his eliciet. De possidēte vnā rem būficij.

22 ¶ Secundo, requiritur ꝙ numerus beneficiorum exprimatur, vt probatur in d.§.volumus.ibi beneficia,alio modo ponderando quā supra, vbi si habeat beneficia, & sic plura,vt probatur in c.is cui.de præben.in 6.ea debet exprimere, cum sit maior ratio in pluribus.quam in vno.c.quia nonnulli.de cler. non resident.c,quia in tantũ.de præben. nā possunt ascendere vsq; ad ducētos auri flo renos facilius,quàm vnum. Numer° būficio:rũ exprimēd° est

23 ¶ Primo quæro, pone nominatum habere vnum beneficium in regno, aliud extra regnum, an teneatur vtrunque exprimere? Videtur quod non,quia postquam non potest ad illa quæ extra regnum sunt, nominari,ergo nec exprimere ea tenebitur. Idē de his quæ foris sunt,quid ad vniuersitates? argu.c.gaudemus.de diuor.Contrarium videtur verius,per illam rationem,vt vniuersitates sciant an is qui vult nominari, habeat vsque ad ducentos ducatos. siue ergo habeat extra regnum,siue intra, interest vniuersitatis non concedere nominationes illi habenti beneficium, ergo oportet illud exprimere.cum sit eadem ratio, & eadem erit iuris decisio.l.illud.ff.ad.l.aquil.& quia concordatũ nō distinguit,nec nos .l. de precio. ff.de publicia. in rem actio. Item text.dicit exprimenda beneficia, ergo vbicunq; sint, dum tamen possessa sint à nominationes impetrante. quia beneficium est, ideo pos-

Cõclusio beneficia etiã extra regnũ possessa, in nominationi. b⁹ exprimi debẽt

ſui concluſionem. Beneficia etiam extra re
gnum poſſeſſa in nominationibus exprimẽ
da ſunt,& ſi ad beneficia extra regnum no=
minationes concedi non valeant. Nec ob=
ſtant in contrarium adducta, quia nõ eſt ea
dem ratio concedendi nominationes,& ex
primendi.nã poteſtas limitata data eſt vni=
uerſitatibus regni, vt nominent, ergo non
debet extendi ad beneficia, videlicet extra
regnum.l.in agris.ff.de acqui.rerum domi=
nio.Sed habenti beneficia prohibet cõcor=
datum concedere nominationes,niſi ea ex=
primat.dict.§.volumus.ſi ergo habeat extra
regnum,& non exprimat,non ſatisfacit cõ
cordato,volenti beneficium exprimi, ergo
ſuæ nominationes non valebunt. Nec ob=
ſtat.d.c.gaudemus,quia loquitur de his quæ
ſunt extra eccleſiam, & non in caſu iſto,&
24 iſta opinio eſt tutior.

An nominatus teneatur exprimere bñficia quę habet in cõmẽdã.

¶ Secundo quæro, an nominatus teneatur
exprimere beneficia quæ in cõmendam ha=
bet?& videbatur q nõ,quia ea videtur deti
nere, cũ ſit tãq̃ depoſitarius. glo.in ca.ne=
mo.de elect.lib.6. Videtur contra,quia nõ
poteſt negari, quin ea poſſideat, ſiue in titu
lum habeat, ſiue in cõmendam: ſiue vnũ in
titulum,& alterũ in commendam.nã com=
menda eſt titulus canonicus. ca. dudum.in
2.de electio. dixi in tracta. de pacificis poſ=
ſeſſo.in.5.extenſio.nam non quærimus quo
iure poſſideat,ſed an poſſideat.ita dicit tex
in.l.prima.§.non quærimus.ff.ſi quis omiſſa
cauſa teſta.

¶ Tertio quæritur, quid ſi ad nutum ab=
25 tis monachus vnũ beneficiũ habet,& poſſi
det,an teneatur illud exprimere, eo q non
eſt perpetuũ?non videbatur, quia beneficia
perpetua eſſe debere teſtatur.ca. præcepta.
55.diſt,Item facit.c.poſtulaſti.de reſcr.vbi
fit differentia inter titulũ temporalẽ,&per=
petuum,& alia multa quæ poſſem allegare,
quæ tamen ſerio omitto.

Bñficia quę quis obtinet ad nutũ

¶ In contrariũ me trahit,cũ hoc poſſit eſſe
perpetuum, pro perpetuo iudicabitur,argu.
l.ſufficit.ff.de conditio.indebi.imo ſi abbas
ex malitia remoueret monachũ.is ipſe poſ=
ſet ſupplicare ſuperiori abbatis:& ipſum ſu
perior debebit tueri, inſtar ſerui. l.1. C.de
præcib.impera.offeren.Innocẽ. in c.inſinuã
te.qui clerici vel vouẽtes.glo.in.§.& idẽ or
do.in verbo perpetuis.de colla.in prag. vbi
cõcludit,hæc manualia etiã poſſe permuta=
ri.citat Feder. in tracta.de permuta. bene=
ficio.q.16. vide quæ dixi in tractatu de paci
fic.poſſeſſ.in ſexto.limit. Item hic non ex=
primit perpetua, ergo etiam non perpetua
tenetur quis exprimere, quia de beneficio
quód quis obtinet in titulũ,debet facere mẽ
tionem de iure.c.ſi proponente. de reſcrip.
ca.ſi motu.de præben.in 6.nec hoc caſu ius
diſtinguit, an ſit temporale an perpetuum.
nec etiam nos diſtinguemus .l. de precio.ff.
de publicia. in rem act. ius ergo conſiderat
an detur in titulũ vel non, ſed manuale da=
tur in titulum cle. quia regulares de ſupplẽ.
neglig.prælа.cum ibi notatis,ergo de eo de
bet fieri mentio, & ita concludit in impe=
trante apoſtolico Calderi.conſi.9. an impe
trans.& idẽ in nominationibus puto cõclu=
dendũ. Nec obſtat primũ,quia iam eſt ei re 26
ſponſum,nec.c.poſtulaſti.quia ibi fit differẽ
tia inter perpetuam & temporalem vicariã,
non ratione temporis, ſed reſpectu tituli,
quia in temporali nõ datur titulus.ſecus in
perpetua. notatur in c.cũ ex eo.de elect. in
6.& in c.ſi gratioſe.de reſcrip. eo.lib. nõ ta
men tenetur facere mentionẽ de loco colle
giali, vbi in ſingulos annos datur victus tã=
tum vſque ad decem annos, vel aliud tem=
pus,non perpetuo, vel ſi darentur fructus a=
licuius altaris vſque ad decem annos. Cal=
der.conſi.6.an ſi epiſcopus. rub.de præben.
quia nõ eſt beneficium eccleſiaſticũ . Idem
Calder.ibidem cõſi. 30. an ſi ſacriſtæ.ſecus 27
ſi perpetuo,vt dixi ſupra quãdo eſſent(vt di
cunt)ſpiritualizata.

¶ Quarto quæro, quid ſi habeat Capella=
nias pauci valoris? Reſpondeo, tenetur ex=

Superioris an ſint in nolatio- nibus ex primẽda.

Capellanias modici valoris an teneat quis exponere.

primere,per capi.si motu proprio.de præbẽ. in 6.quia hic dicit beneficia, ergo intelligit quæcunque beneficia,siue maiora, siue minora.Et quæ dicantur maiora, vel minora, arbitrariũ esse dicit Geminia. consili.85.super primo dubio.circa finem. sequitur de ripa in cap.ad aures.colum.1.de rescrip. licet aliqui contra teneant.Item paruum & magnum in iure differentiam non inducunt. l.1.§.cum dicitur.ff.si cui plusquam per lega. falci.l.quamuis minima.vt in posse.lega.l.si proprietarius.de damno infect. Et quia beneficium etiam modici commodi requirit residentiam,c.conquerente.de clerici. non resident. Oldra.consi.140.in ecclesia.colũ. prima cum singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum.c. ad hæc.de

28 præbend.

Tacenti beneficium quod habebat tempore impetrationis nominationem nõ sunt nulli licet postea illud resignauerit.

¶ Quinto quæro, quid si impetrans nominationes tempore impetrationis habebat beneficium quod in nominationibus non expressit, postea consultus resignat id, vel per sententiam amisit illud beneficium, quod non expresserat, demum aliud vacans beneficium acceptat vigore nominationũ, an valeat? Videtur quòd sic, quia in nominationibus attenditur tempus vacationis, vt in concordat.§.volumus.vbi potest prouideri ei qui non habet ducentes florenos auri in beneficiis tempore vacationis.ita tenet glo.in pragmat.in§.quod si quis.de col lat.in hac sententia permanebo nunq̃, quia quod semel vitiosum est tractu tẽporis non conualescit.regula est iuris.Sed nominationes ab initio fuerunt nullæ propter beneficium non expressum, ergo illa resignatio nil facit quo magis nominationes valeant, maxime quando est defectus in substantialibus,vt hic.Deci.in regula,quod ab initio. ff de reg.iur.facit cap.primum. & capi.si eo tempore.de rescript.in 6.capi.1. de despon. impuber.ibidem.tradit Specul.in titu.de rescript.præsenta.§. ratione autem impetrantis.columna. 3. versicul. quid si impetrans. Nec obstat quod tempus vacationis attendatur in nominationibus, verum est quando nominationes semel valent. tunc enim inspicitur tempus vacationis beneficii, an nominato sit competens beneficium, necne,id tẽporis,scilicet vacationis. sed quando sunt nullæ, non conualescunt postea, nec inspicitur tempus vacatiõis. facit quod si archipresbyter non valẽs habere copiam episcopi, resignauit in articulo mortis in manibus presbyteri recipientis resignationem nomine episcopi, & canonici statim elegerunt.post duos dies vita functus est archipresbyter,demum episcopus electionem canonicorum confirmauit,quod non valet electio de beneficio non vacãte, & sic nec confirmatio.Ioannes Andre.in regula non firmatur.de regu.iur.in sexto.in mercurial. & ibi Philip.Perusin.Item speciale est in.c. is cui. de præbend.in 6.vt quis possit dimittere beneficium, & postea erit idoneus. secus erit in aliis casibus.l.ius singulare. ff. de legi.& pro hoc est text.in ca. dudum.§.nos igitur de præb.in 6.& Ion.monachi.in dict. ca. is.cui hoc expresse tradit Archi.in.ca.si motu.in fi.de præb.in 6. & idẽ in mandatis apostolicis cõcludit Compostel.in c.in nostra.col.2.de rescrip.

¶ Tertio, exprimitur in nominationibus verus valor beneficiorum. dict.§. volumus. Oldra.consil.216.circa.Barba.capit.ad aures.numero.40.de rescrip. vbi dicũt in impetrationibus apostolicis valorem beneficiorum exprimendum. sic ergo erit in nominationibus, vt hic dicitur in textu.ratio est. vt vniuersitates instruantur an is qui velit obtinere nominationes, habeat vltra ducentos aureos, vel vsque ad illam summam, & tunc eidem denegare poterunt & debebunt nominationes, si non exprimeretur valor verus,hoc non possent scire vniuersitates,nec diuinare tenentur, cum nullus hoc debeat. l. si putator. ff. ad. l. aquil. Imo punitur præsagus.l.nemo. C.de male- 29 Verus valor in nominationibus debet exprimi.

sic.& mathe.& c.contra.26.q.5. Roma.sin
gu.660.tu scis &cæ. & hæc ignorantia est
probabilis,cum sit in facto alieno.l. final.ff.
pro suo.Secundo , etiam interest collatoris
hoc scire,ne etiam impetratis nominationi
bus habenti summam ducentorũ florenorũ
auri de camera prouideat,cũ non teneatur,
sed non habenti,vt in regula cãcella.61. &
d.§.volumus.de colla.

¶ Tertio,hoc præcipitur in concord.vt ve
rus valor exprimatur , & sic hoc exprimere
videtur de forma & substantia, quæ debet
ad vnguem seruari l.cum hi.§.si prætor. ff.
de transactio. &.l.1. & ibi docto.ff.de liber.
& posthum.alioqui nominationes sunt ipso
iure nullæ.Ego vero sustinui conclusionem
30 hanc videlicet, Nominationes,quamuis ve
rus valor in eis non sit expressus , iure sub=
sistunt . intellige si eo anno quo impetraui
nominationes, propter sterilitatem non va
luit beneficium nisi viginti, & ego expres=
si æstimationem cõmunem videlicet quod
valebat quinquaginta, tunc puto quod no=
minationes valebunt,vt infra dico,cũ com
munis valor sit attẽdẽdus. l.precia rerum §.
fin.ff.ad leg. falcid. vel si expressi beneficiũ
esse pluris,q̃ esset,quia quod pluris est,vtiq;
tanti est text. expressus in.l. cum furti.ff.de
in litẽ iurand.l. in eo quod plus. de reg.iur.
& ibi Dec. Vide tamen Feli.& alios.in c.ad
31 aures:de rescript.& infra.q.7.Et hodie sti=
lus curiæ Romanæ inualuit, vt in impetra=
tionibus beneficiorũ exprimatur valor.glo.
& doct.in cle.1.de præb.Barba.& Feli.in.d.
c.ad aures.Et hoc ut annata soluatur Rom.
pontifici,vt patet in rub.de anna.in prag.&
in concord.& ita Vrbanus.5.ordinauit, vt
in decisio.rotæ cauetur decisio.292.licet im
petrans.in nouis & in regula cancel.61.

Cõclusio ver⁹ valor quãuis in nominationibus nõ exprimatur tamen iure subsistũt.

32 ¶ Galli hũc verũ exprimendi stilũ nõ rece=
perũt: imo licet beneficiũ valeat mille aure
os nõ exprimũt valere.nisi.24.ducatos, sic,
cuius fructus &c.24.ducatorũ auri de came
ra secundũ ex.co.an.val orẽ n.5 excedũt.Di
cũt enim bursales cõstitutiões in regno ex= 33
tirpandas.hæc tamẽ non est bursalis quo ad
noĩationes. qa ob hoc nõ datur annata pa=
pæ,nec vniuersitati,ergo verus valor est ex
primendus in eisdẽ. Idẽ seruatur etiã in Frã
cia in vnionibus,vt verus valor tã beneficii 34
vniti q̃ vniendi exprimatur.de quo in regu 35
la cancel.21.quod est notandũ secundũ fe.
in c.ad aures.col.vlt.de rescri.Et per hoc di
xi quòd si quis habeat beneficium ducento
rum florenorũ auri & vltra, deductis tamẽ
oneribus & impensis nõ remanent habenti
nisi centũ, ꝙ ille poterit nominationes im
petrare,quia verus valor est ei ad centũ , &
ille est exprimendus secundũ cõcordata.Et
hoc videtur concludere Bar.in eo qui impe
trauit à papa.in.l.quotiẽs.ff.ad leg.fal. Bal:
in.l.1.col.2.C.de fruct.& litiũ expensis.Fel.
in.d.c.ad aures.col.penul.cõclusio.12.Ias.&
alii in.l.non amplius.colũ. 2. ff.de lega.1.&
in.l.illud.in princip.C.de collat.l. cum quæ
dã.§.fina.ff.de iurisd.om.iud. Decius consil.
159.statutum.Felin.in.ca.ad nostram.1.post
glos.ibi colũ.2.de iureiuran. quia peruenire
& habere proprie dicitur, quod deductis o=
neribus ad aliquem peruenit.l.cogi.§.1.ff.ad
trebel.itellige tamẽ vt dico infra eo.in.5.q.
vt hic intelligamus de alio onere videlicet
necessario q̃ ibi. Itẽ bona dicuntur ære alie
no deducto.l.subsignatum.§. 1. ff. de verbo.
signi.sic & verus valor deductis necessariis
oneribus dicitur.

Styl⁹ gallorũ quo ad expressionẽ valoris bñficii.

Bursales cõstitutiones galli reprobant.

¶ Primo, quæro an de pensione teneatur fa
cere nominatus mẽtionem? Videtur quòd
non, quia non venit appellatione beneficii
c.quãuis.1.de præb.in 6.c.ad audientiam.in
2.de rescrip.Item pensio est quid mere tem
porale, quæ non potest permutari cum be=
neficio.c.vno de rerum permut.lib.6.& ibi
not.docto.& dixi in tract.de pacifi.posse.in
18.amplia.Respon. quòd si data est in titu=
lum,tenetur eam nominatus exprimere , a=
lioqui nõ Ioan.And.& alii in ca.postulasti.
&c.ad audientiam.2,de rescript. Do.in c.si.

Pẽsio exprimẽda est.

pauper.de præben.lib.6.glos.in clemē.2.in verbo quodcunq;. de vita & honesta. cler. vbi concludunt in impetrationibus apostolicis exprimendam.idem ergo & in nominationibus dicetur.Et hodie quælibet pensio succedit loco beneficii, quia ad vitā recipientis frequentius datur,ideo tenetur habens eam facere mentionem etiam in mandatis apostolicis.glo.in reg.cancel.61.in fine.Ioan.Brunel.in tract.de dignita. leg.cōclu.16.declara.4.& istud est æquitatis plenum inspiciēdo mentem concordatorum, in quibus pauperibus volūt cōditores scholaribus prouideri,& non habētibus ad ducentos florenos beneficia.Et parum refert an habeāt in beneficiis, aut in pensionibus perpetuis.constitutio enim ex limite rationis debet ampliari, vel restringi.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de leg.2.L.ātranc.in tract. de interpreta.statutorum,in interpretatiōe extēsiua in.2.conclusio. & ibi dixi in additio.ad eum.glo.tantū in.§.itē quod vniuersitates. in verb. beneficiorum. de colla. in pragm.dicit hoc esse æquū:tamē pensiones nō dicuntur beneficia ecclesiastica, quæ tenetur in nominationibus exprimere ideo dicerem ante factum supradicta procedere. vide in decisio. capelle.Tholo. quæstio. 472.& Rotam decis.11.rub.de preben. vbi dicit titulum super aliquibus bonis datum non debere exprimi quia non est beneficiū ecclesiasticum.

37 Valor tēporis caritatis nō inspicitur. ¶Secundo quæro,beneficium valuit hoc anno propter caritatem frumenti ducentis aureis,vel plus,aliis tamen annis non tantum valuit:queritur quid debeam exprimere?Respon.quod communiter valet, exprimendum est,per tex.in.§.fin.ibi, secundum communem æstimationem.de manda.apostoli.supra.facit cle.vlti.de deci.nec inspicitur quod plus valuit vno anno.l.præcia rerū.§.fi.ff.ad leg.falcid.nota.in.l.2.C.de rescindē.vēdit.dixi in repeti.l.vnicæ in glos. subtilitatem,in probatione interesse.C.de sententiis quæ pro eo quod interest.nota. in.c.1.de emptio.& vendi.& in cle.si beneficium,de decimis.Ideo posui conclusionē, Etiam habenti beneficia valoris ducentorum aureorum nominationes iuste dantur hoc casu prædicto,quia de his quæ raro veniunt,non fit regulariter lex.l.ex his.ff.de leg.vel etiam intellige vt supra eadem.q.di xi nume.35.vide ibi. 38 Cōclusio. Habenti beneficia vsque ad ducētos aureos dantur nominationes.

39 Distributiones cōputantur in valore ¶Tertio quæro,an distributiōes quotidianæ sint computandæ in isto valore? Videtūr quod non,sed fructus tantum, qui sunt soliti percipi de corpore beneficii, vt tenet expresse Petrus de Ancha.in cle.2.de decimis.Et illi grossi(vt vocant)fructus computantur,qui veniunt in portaris, vt in propriis terminis est text.in regula cancel.60. & quia distributiones quotidianæ non percipiuntur de corpore beneficii,sed ratione personalis seruitii, ideo non computantur in valore,teste Oldra.consilio. 118.ex virtute.Aegidi.de bellamera consilio.34.supposito.in quarto dubio. Rota decisio. 134. in nouis. Anchar,in cle. vna.quæstio. 5.de concessio.præben.Feli.Decius & alii in dicto cap.ad aures.per cap.licet.de præbend. vbi appellatione fructuum & redditVū non veniunt distributiōes quotidianæ.Ideo decima papalis non est soluenda ex illis. glos. in extrauagan.suscepti.in verbo consueuit. de electio.in extrauagan. Ioan.22.sequitur Geminianus in consilio.85.super.1.colum. penulti.Item mortuaria,vniuersaria & quæ stæ non computantur in valore, teste Oldra.consi.216.circa primum.nisi tales redditus soleant quotannis locari pro certa pecunia.Feli.& moder.in.d.capit.ad aures.& ista licet sint iuris,tamen nominatus tenetur exprimere verum valorem,etiam consistentem in distributionibus quotidianis,vt habetur in dicto.§.volumus in cōcorda.vbi hoc præcipitur,& sic hoc casu distributiones computantur, licet regulariter contra per supradicta.vide Ioan. Andr.in additio. 40 Decima Papalis nō soluitur ex distributionibus.

ad specula.in rub.de concessio.præben.col. 6.versi.demum quærebatur &c.

41 Qñ non est verus valor expressus. ¶ Quarto quæro, quidam impetrauit nominationes, & expressit in eis certum valorem sui beneficii obtenti, tamen id temporis nõ erat verus valor, tempore tamen vacatiõis alterius beneficii reperitur verus valor ille expressus, an nominationes valeant? Videtur quod sic, nec ob hoc vitiantur. nam gratia per vacationem & realem prouisionem sortitur effectũ.arg.l.quotiens.& sequẽ.ff. de verb.obli.&.l.si Calendis.de re iudicata. item gratia dicitur habere conditionem.argu.l.vnũ ex familia.ff.de legat.2.circa principi.&.l.cũ ita.de optio.leg.l.3.qui & a quib. manu.liber.& in conditionibus tempus extantis conditionis attenditur.l.eas.ff.de cõditioni.& demonstrationi.l.si deportati.de legat.3.& per ista sic conclusit Oldra.consilio.168.ad primam quæstionem. Sequitur Barba.D.cap.ad aures, numero.38.Tamen contrarium tenet Bal.ibi, quod inspiciatur valor tempore impetratiõis. qualitas enim iuncta verbo, debet intelligi secũdum tempus verbi.l.in delictis.§.primo.ff.de noxa. actio.sic tenet glos.in.§.item quod vniuersitates.in verbo præsentationis.de collati.in pragmati.Ipseque huic sententiæ me subscribo, quia nõ esset satisfactũ textui volẽti verum valorem exprimendum, nec poterat præsagire nominatus ad tempus futurũ, argu.l.si putator.ff.ad leg.Aquil.Et ideo tempus datæ nominationum quoad hoc attendi debet: sicut in aliis rescriptis.cap.eam te. de rescript.cap.si eo tempore.illo titu. Siue ergo fuerit auctus valor, siue diminutus post nominatiões, nil obstabit, quia narratio est consideranda secũdum tempus impetrationis. Specul.in tit.de rescript.præsentatio.§. ratione autem causæ.col.2. versi.item quid si expressit.per tex.&ibi Panor.in tertio notab.in cap.quia circa.de consanguinita.Plene disputat Anchara.in cle.vna.q.4.de cõcessio.præben.Nec obstãt supradicta, quia loquuntur de gratia ad beneficia certi valoris, vt si varietur valor, attendatur tamen tẽpus vacatiõis.sed hic loquitur de eo qui expressit non verum valorem beneficii, quod obtinebat.quod secus est, quia tẽpus impetrationis debet inspici, teste Panor.in dicto cap.quia circa.Idem concludit Bald.consilio.491.Petrus de fessa in primo volumi.in impetrante beneficium ac si familiaris papæ esset, tamen tempore impetrationis non erat, sed tempore vacationis secus, vt beneficium isti non debeatur.vide ibi multa allegata per eum, per quæ hic magnos possem reddere commentarios.sed ibi licet videre. Imo si beneficium valeret decem, & ego solum expressero nouem, nõ ob hoc vitiantur nominationes in modico, argu.l.scio.ff.de restitutio.in integ.&ita in gratia in forma pauperum concludit AEgidius Bellamera in decisio.601.in causa.& illud est æquum, maxime quando dolo non est factum.

¶ Quinto quæro, scholaris habet beneficiũ in Hispania, quod est redditus ducentorum ducatorum ibi, attamen vt pecunia deferatur huc, diminuũtur viginti aurei, an debeat exprimi quod valeat tantum centum octoginta, an ducenta? Respondeo, debet exprimere verum valorem, videlicet quantũ valet in illo loco vbi est d.§.volumus.Ancha. in clemen.vna.q.6.de concessio.præbend. Et quod debeat considerari locus in quo est beneficiũ, facit.l.vinum.in fine.ff.si cer. pet.&.l.vlti.de tritica.& ita expresse cõsuluit Oldra.d.consilio.168.& ratio traditur ibi, quia actus cuius expeditio in certum locum cõfertur, in illo loco censetur celebratus.l.hæres.§.vltim.ff.de iudic. l.contraxisse.de actio.& obligat.& quia in beneficio residere quis tenetur.cap.1.& per totum.de cleric.non resident.ideo valor illius loci in quo morari debet, inspicietur.quod est notandum, quia quotidie contingit.Et quid si plus valebat aureus in loco beneficii quàm in vniuersitate in qua impetrauit nomina- 42. Exprimẽdum est quãtũ in loco valeat beneficium.

tiones, vide Ioan. And. in addi. ad Specu. in rub. de concessio. præbend. col. penulti. ver sicut ad aliam quæstionem. & doct. in l. cum quid. ff. si cert. peta.

43 Nominatus an valorē quē expressit, probare teneatur. ¶ Sexto quæro an nominatus teneatur probare illum valorem quem expressit verum, si ab alio opponatur, non esse verum valorē? Videtur quod sic, quia impetrans omnia in supplicatione expressa probare tenetur, nec opponenti incumbit onus probandi. c. quia circa. & ibi Panor. in 2. notab. de consangui. & affinita. Feli. in c. cōstitutus. col. 1. de rescrip. dicenti enim incūbit onus probādi. l. ei. ff. de prob. Cōtrarium teneo, quia sufficit quod nominatus dicat beneficium esse valoris centum aureorum, & non pluris, iuxta glo. in l. cum de lege. ff. de probat. quam sequitur Ias. in l. fina. §. licentia. colū. 1. C. de iure deliberand. Curtius cōsilio. 27. columna. 8. versic. sed contra &c. Et asserens plus valere, oportet quod probet. l. quotiens. §. 1. ff. de probat. plene Feli. in c. ex literis. colum. penul. & seq. de probat. Et hoc de facto dicit se habuisse Barb. in d. c. ad aures. & obtinuisse secundum consilium Bal. licet ibi Panor. & aliqui videātur tenere cōtra, videlicet quod quādo opponitur quod impetrans expressit falsum, tunc impetrans habet probare narrata, sicut creditor, quando debitor dicit pecuniā nō fuisse numeratā, probare debet. l. 4. C. de nō numera. pec. Si vero excipitur quòd tacuit verū, tūc excipiens, quia allegat dolum, illū probat. notatur in cap. 1. de litis contesta. in 6. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probatio. & an patronus teneatur probare se præsentasse intra tempus a iure statutū, tradit Curtius in tracta. de iure patro. in verbo. honorificum. q. 49. allegat Feli in c. quod ad consultationē. de re iudi. Aegid. de bella mera consil. 34. supposito. col. 2.

44 Valor maior expressus non viciat. ¶ Septimo nominatus dubitans ne exprimeret verum valorem, expressit maiorem valorem, quia expressit suum beneficiū valere centum, & non valet nisi quinquaginta. quæritur an nominationes sint nullæ, eo quod nō expressit verum valorem? videtur quod sic, per cap. cui de non sacerdotali. de præben. lib. 6. & per d. §. volumus. de colla. in concord. vbi verus valor exprimi debet. sed verus non est expressus, ergo. ☞ Imo modicum mendacium expressum denigrat totum factū, non enim dicitur modicus defectus, qui ex falsi expressione oritur arg. c. auxilium. §. In delictis. ff. de minor. Bal. in c. si proponēte. col. 1. de rescript. ☜ In contrarium me trahit. quia quod pluris est, vtique tanti est. l. cum furti. ff. de in litem iurand. l. in eo. & ibi ample Decius de regu. iuris ergo censetur verus valor expressus. l. 1. §. si stipulanti. de verbo. obliga. vbi Bart. & doct. Item si vniuersitates sciuissent minoris esse valoris, facilius cōcessissent, ergo illa expressio quod erat pluris, non debet viciare. abundans cautela non nocet. l. testamentum. C. de testa. nam notarii & alii dictantes sic debent scribere ample, vt tollatur malignorum specifica interpretatio, quia adhuc non possunt nimis specificare specificanda. sunt verba Antho. Butri. in c. nimis. 2. vltimo. oppo. de excessib. prælato. Nec obstat d. cap. cui. nam ibi non comprehenditur beneficium minoris valoris, quia erat intentio Roma. pontificis prouidendi de beneficio illius valoris tantū, ideo alius valor, etiam minor, nō comprehenditur. hic vero agitur de excludendo a nominationibus illum, qui habet vltra ducentos aureos. sed quoniam expressit maiorem valorem, ob hoc non habet, ergo nō excluditur, not. Domi. & Philip. in d. c. cui de non sacerdotali. vide supra eod. versic. tertio exprimitur &c. & Cardi. consi. 31. cum inter. Quid sit a ceat impetrationem nullam, vide Domi. cō silio. 140. casus talis.

¶ Quarto exprimitur in nominationibus qualitas beneficiorū, videlicet an sit dignitas. c. ad aures. de rescri. Rota decisio. 202.

& decis.257.in antiq.& decisio.610. ibidē. & ita in propriis terminis declaratur in ordina.reg.rubr.des graduez.articul.7.& in prag.sanctio.§.item quòd vniuersitates in verbo qualitates.licet concordatum non dicat qualitates beneficiorum exprimendas, attamen iuxta ordinationes regias & iura exprimendas quidam putant.

46 ¶ Item oportet exprimere an beneficium obtentum sit curatum,per cap.cum in illis. de præbend.in.6.& clem.1.& ibi nota.illo titu.& gl.in regula cancella.63.alioqui gratiæ sunt nullæ.Rota. decisio.292.licet impetrans.in nouis.Nicol.Milius in reper. in verb.gratia.q.5.& licet iure cautum nō esset,stylus tamen hoc vult.Imol.& Felin.in cap.in nostra.in fi.de rescri.Ioan. de Selua in tracta.de beneficio.in tertia parte.q.11. in.23.qualitate.Ratio est,quia sicut hæ qualitates possunt mouere papam ad non concedendum.c.quanuis in primo.& in capi. is cui.de præbend.in.6.ita etiam vniuersitates ad non concedendum nominationes,vel collatores possūt moueri ad non cōferendum beneficium isti nominato,sed alteri nullum habēti beneficium, vt habetur in d.regula cancella.15.vbi ponit has prærogatiuas.Limita,nisi illud beneficium

47 haberet curam de iure annexam,vt archidiaconatus.Felin.in capi.in nostra.correla.4. de rescrip.& decisio.Rotæ.202.nota quòd quis.in antiq.

¶ Secundo fallit nisi cura accessorie annexa sit,quia tunc non reputatur beneficium. cap.super eo.de præbend. in.6.& ibi dicit Domi.Ad iudicandum curatum non attenditur illud quod ex accidenti competit, sed eius natura consideratur.Oldra.consi. 102. factum tale.per tex.in.l.si quis nec causam. ff.de rebus credit.

¶ Tertio intellige præmissa,quod talis mētio fiat in specie,non in genere. cle.fina.de offic.ordina.Panor.& alii per illum text.in dicto capi.ad aures.ideo non sufficeret si diceretur,cura animarum nō negligatur.cle. 1.de præben.quia generalitas obscuritatem parit.l.ita fidei.ff.de iur.fisci.& propter generalitatem & verborum inuolucrum elluditur mens deliberata pontificis.Bald.in capitu.cum dilectus.de rescript.& dixi supra eodem.

Quando dicat bñficiū curatum.

¶ Quarto dicitur curatum beneficium,siue habeat curam fori contētiosi,siue fori pœnitentialis.not.Inno.& Panorm.in cap. dudum.in secundo notab.9.de electio.& cap. de multa.in vlti.col.de præb.& glos.in extrauag.execrabilis.in verbo curam animarum.in extrauag.Ioan.22.Proprie tamen & stricte cura animarum est in foro pœnitentiali,& nulli conuenit,nisi sacerdoti.Inno. & Anto.in cap.cum satis.de offic. Archid. Cardi. consilio.48.at dubia.& vtra sit dignior,disputat Card.& Imol.in d.clemen. prima,vbi licet videre.vide glo.in verbo immpendant.in cle. dudum.de sepul. Item aliæ qualitates beneficii notabiles beneficio de facto inhærentes debent exprimi,secūdum glo.in d.§.item quod vniuersitates. in verbo qualitates.de colla.in pragm. Quod est notandum, & prædicta procedebant tempore prag.sanctio.sed quia conditores remouerunt verbum qualitates,noluerūt esse exprimendas, quia duntaxat rationem habuerunt ad verum valorem beneficiorū, & non ad qualitates, vt patet in d.§.volumus.& sic sufficit exprimere beneficium,& eius verum valorem, licet non exprimatur qualitas.non obstant verba prag. quia sunt correcta per text.in.§.volumus,nouissimū. nec refragatur ordinatio regia. quia fuit facta causa declarādi prag.vt patet in ordin. rub.des graduez simples.artic.5. & in modum prouisionis,donec aliter fuerit declaratum,vt ibidem arti.vlti dicitur,ergo est declaratū in d.§.volumus.igitur non potest allegari ordinatio.& faciunt quæ dixi in seq. requisito.Nec est verisimile quòd si rex voluisset cum papa exprimēdam qualitatem,

quod non expressisset sicut expressit in ordinatio. ideo dicerem nominationes valere etiã si qualitas non sit expressa. ante factum tamen consulerem exprimendam.

48 ¶Quinto, non esset inconueniens exprimere diœcesim illius cui nominationes conceduntur, vt vniuersitates instruantur an eidẽ concedere possint, vtpote si Germanus homo, Hispanus vel alius exterus velit in regno suscipere nominationes, non potest ei vniuersitas concedere, cum non possint beneficia in hoc regno habere sine literis naturalitatis à rege cõcessis. glo. in verbo exterorum, in proœmio prag. sanct. Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo & vxorem. nume. 1044. de testa. & d. Iaco. Bonaud. in panegyrico post tract. de terra rubea cõtra rebelles regũ. & ita disponitur in stylo parlamenti in 7. parte. rub. de præbend. ordina. 3. nec sufficeret exprimere diœcesim in qua habet domicilium, vel beneficium: sed oportet exprimere diœcesim originis, licet cõtra teneant do. de Rota decisio. 628. si aliquis est oriundus. in antiq. ☞ Alioqui vniuersitas in his exteris nõ esset certa, cum eisdẽ concederet nominationes, & hic exterus licet habeat domicilium in regno, tamen nõ desinit esse exterus, quia etiam bona acquirũtur regi. teste Benedict. vbi supra, quã uis quo ad ordines conferendos episcopus domicilii dicatur illius superior. cap. cũ nullus. de temporib. ordinand. in sexto. sed non quo'ad nominationes concedendas, vt dixi ideo regnicola, licet non exprimeret diœcesim originis, si exprimeret diœcesim domicilii, nõ male faceret. sic est intelligenda. d. decis. rotæ. 628. secus in extero, & non nato in regno. & sic intelligatur hæc opinio, vt dixi in glos. pro expressis. vers. 21. ☜ Imo etiam de iure facilius prouidetur oriundis, quàm exteris. l. in ecclesiis. C. de episcopis & cleric. ca. neminem. 70 dist. glo. in c. si proponẽte. de rescri. quam sing. dicit Corset. in singu. incipiente subreptio. Roma. in repet. l. si vero. ♣. de viro. fallen. 14. colũ. 14. ff. solut. matrimonio. Barba. in c. cãm te. numero. 28. de rescrip. & cõsil. 26. scripsit. col. 5. in. 1. volu. ac consilio. 57. præclare. eo. vol. & consil. 30. bene. in fi. volu. 3. Et ita disponitur in regula cãcella. 19. videlicet vt oriũdus non oriundo præferatur. Non tamẽ ob non expressam diœcesim vitiarentur nominationes impetratæ per regnicolam, quia tex. concordati non adstringit nos eam exprimere, ideo non debemus dicere vltra ꝙ concordatũ nos adstringat, nec iustiores lege nos oportet esse.

49 ¶Sexto, exprimantur alia quæ consueuerunt exprimi per vniuersitates, vel ea quæ statuta vniuersitatum cogunt exprimere. nã ♣. monemus. de collatio. in concordat. dicit quòd vniuersitates nõ debent nominare nisi illos qui promoti fuerunt secundũ statuta vniuersitatũ, si ergo in statutis vniuersitatis aliquid erat exprimendũ in nominatiõibus, dico illud nõ esse omittendũ, vt statuta seruentur. alioqui non valeret gradus, nec nominationes, nõ seruatis statutis, per d. ♣. monemus. Alia vero non sunt exprimẽda, quia in rescriptis ad beneficia nõ debet fieri mẽtio nisi de his qualitatibus quæ à iure expressæ reperiuntur, vt de eis fiat mentio. glo. in cle. si dignitatem. de præbẽ. quod gratia sit nulla, est pœna. & vbi ius nõ imponit pœnam, eam imponere nõ debemus. glo. in ca. fina. de iur. patro. nota. in regula. in pœnis. de regulis iuris in. 6. & sic cõsuluit Cald. cõsilio. 10. in rescriptis sub titul. de rescript. & cõsil. 1. colũ. 2. de filiis presbytero. Item non debemus requirere plusquam requirãt verba legis vel statuti. l. gallus. ♣. videndum. ibi, nihil enim addidit quo significaret tempus ff. de liber. & posthu. vbi dicit Bald. in. 5. notab. quod quando verba legis vel statuti nõ requirunt, certum tempus, nec nos requirere debemus.

50 ¶Notandum est tamẽ ꝙ ea quæ hic reperiuntur esse exprimenda, necessario expri-

Diœcesis an sit exprimenda.

Cõsueta exprimãtur.

mi debent, etiam si essent talia, quibus supe rior nō redderetur facilior vel dificilior ad cōcedendum, vel denegādum, per tex. in .c. si motu ibi, quātumcunque modicū. de præ bend. in. 6. & .l. prospexit, ff. qui & à quibus. vbi lex licet dura sit, seruanda est. ita Dom. in ca. dudum, colum. penul. de præben. in 6. Feli. in c. postulasti. colū. 4. versi. declara. & in c. in nostra correlario. 3. &. 20. de rescri.
51 dixi in glos. pro expressis, in forma manda. apposto.

Minor si possit acceptare bñficia curata si fit idoneus tēpore vacationis.

¶ Quæro, quidā minor. 25. annis obtinuit nominationes ad beneficia etiam curata ad quæ ratione ætatis erat inhabilis, & anteq vacaret beneficium, reperitur in ætate legitima ad curatum, an illi vigore nominationum possit prouideri? videtur quod non, ca. si eo tempore. de rescript. libr. 6. vbi si mandetur prouideri de beneficio cum cura, uel fine, si ille impetrans erat minor, & sic inhabilis ad curatum tempore impetrationis, licet sit habilis tempore vacationis, non tamen eidem debebitur curatum ratione illius subreptionis, sic nec per nominationes videtur.

52 ¶ Secundo, nominationes sunt gratiæ quasi expectatiuæ. glos. in §. item quod vniuersitates. in verbo gradus, de collatio. in pragmatica. Et sic per eas expectāt quidam tam diu, vt sine beneficiis moriantur. ergo debet secundum ius expectatiuarū interpretari. capi. causam. de rescrip. sicut aliæ gratiæ interpretantur.

¶ Tertio, facit glos. in §. illi vero. de collatio. in pragmat. in verbo religiosis. vbi glo. tenet regulari non deberi beneficium regulare, si tempore nominationis erat secularis, licet tempore vacationis sit regularis, si dixerit in nominationibus, ad secularia, & regularia. idem tenet Brunellus in tract. de dignit. leg. conclu. 19. declaratio. 6. quæ clausula hodie non apponitur per, vniuersitates, cum sit per concordata prohibitum ad regularia secularē nominari, etiam præ textu dispensationis apostolicæ, & contra. §. & insuper. eodem titulo. in concord. contrarium tenet. d. Auriosus ille miles Tholosanus in repe. cap. eam te. de rescript. tum quia potestas nominandi data vniuersitati censetur esse data à lege, cū sit perpetua, & ideo dicitur ordinaria, & non delegata, secundum eum per glos. in capit. si contra. de offi. deleg. glo. in. l. & quia. ff. de iurisdict. omnium iudicū. tex. iuncta glo. in. l. 2. C. de off. eius qui vicē alterius gerit. ideo nō cadit in nominationū literis surreptio, secūdum eū per glo. in c. irrefragabili §. cæterum. de off. ordina. in verbo super hoc, nisi in his quæ posui supra.

¶ Secundo, is nominatus non dicitur impetrans apostolicus, ergo surreptio in eum non cadit, vt not. in ca. final. de offi. leg. lib. 6. & cle. vlti. de offic. ordina. vbi glo. & in §. non tamen in verbo effectum. de collati. in prag. Rota deci. 55. in antiq. vbi ex priuilegio papæ potest qs ad vacatura nominare, & ille nominatus per tale priuilegium non præfertur impetranti apostolico. alioqui si primo impetraret nominationes, præferretur secundo impetranti etiam à papa. c. tibi qui. de rescrip. in. 6. quod non videtur verū, vt in rub. de mandat. aposto. dicitur, videlicet, quòd apostolicus impetrans nominato etiam antiquiori præfertur.

¶ Præterea in nominationibus debēt exprimi illa quæ supra in proxima quæstione dixi, ad alia exprimenda non adstringit §. volumus. & §. statuimus. de collat. in concordat. ergo ad alia non erit surreptio, licet dicatur in nominatione ad beneficia curata & non curata. si papa voluisset aliud exprimi, dixisset. Item mens papæ fuit viris literarum studiosis & disciplinis liberalibus incūbentibus prouidēdi, vt attestatur in proœmi. cōcordat. sed iuuenes student ante. 25. annos. nam postea non præsumitur quod bene addiscant. l. 1. & ibi Bar. C. qui æta. lib. x. ergo illis potest prouideri de nominationibus

etiam ad curata, dúmodo fuerint ætatis perfectæ, quádo beneficiú vacabit. nam cogitauit papa, quòd simul atq; quis est nominatus non adipiscitur beneficium, sed oportet q́ expectet se esse antiquiorem. ergo bene cogitauit quòd illa impetratio nominationũ fieret ante. 25. annos, & sic antequã essent ad curata habiles. alioqui sequeretur quod iuuenes studiosi haberent suas nominationes ferme elusorias, quia tantum ad simplicia beneficia, & sic grauarẽtur multis expensis, vt alias impetrarent ad curata post ætatem perfectam, quod non fuit mens papæ vt interim senes, qui non ita bene addiscunt sicut ipsi iuuenes, eos præcederent, etiam in data antiquiores, & sic beneficiis principũ & suis nominationibus deciperentur in curatis: quod non est dicendum, vt not. imperator in. l. prima. C. de his qui veniam ætatis impetraue. Item facit. c. ei cui. de præbẽ. lib. 6. vbi attenditur tempus vacationis. sic & in nominationibus. ¶. si quis vero ex dictis. ibi, tempore vacationis. eo. titu.

¶ Præterea facit l. fin. C. de testa. mili. vbi si princeps pupillum creet tribunum, non ob hoc poterit testari, sed expectabitur ætas. sic quando nominationes conceduntur graduatis minoribus. 25. annis non poterit eis durante minori ætate prouideri de beneficiis curatis, sed post legitimam ætatem sic. nam suspenditur prouisio in curatis vsque ad legitimã ætatem, sicut dicimus in minore ordinato ad presbyteratum, vt nõ possit celebrare ante legitimã ætatem. 25. annorũ post sic, etiam sine alia ordinatione clẽmentina. finali de ætate & qualita. sic in nominatis. & ita tenet in propriis terminis Auriol. in. d. repet capi. eam te. nũmero. 318. cum sequen. vsq; ad. 332. de rescrip. vbi multa alia fundamenta adducit. Illa videto, non addo alia nũc, sed quando operepretium fuerit, amplius discutiam.

53 Dispensatus ad bñficiũ curatũ tenet pmoueri in tẽpore iuris

¶ Vltimo, pone quod minor est dispensatus ad obtinendum beneficiũ curatum intra quod tempus teneatur promoueri? Respon. quod in. 18. anno ad subdiaconatum. in. 20. ad diaconatum. in. 25. ad presbyteratus ordinem. per cle. fina. de æta. & qualitat. ita concludit Petrus Ancha. con. 293. vltra & cõsil. 304. ista. nisi in dispensatione esset adiecta clausula, quòd ad nullos ex sacris ordinibus teneatur promoueri ante. 25. annos ita concludit Ioh. de Ayma dicẽs se habuisse ter de facto in rub. de electio. regia ad prælaturas nomina. in verbo scientiæ, in cõcor. quia dispensatus de nõ promouendo ad sacerdotiũ, non censetur, dispensatus, vt non teneatur promoueri ad ordinem subdiaconatus c. cum ex eo. de electio in. 6.

54 Gradus ante primã tõsuram habitus an prosit.

¶ Postremò, quidam fuit promotus in magistrum artium, vel fuit effectus baccalarius, sed non habebat tonsuram id temporis, quæro an valeat gradus? respon. ex supra scriptis sic, cum inspiciatur tempus vacationis, vt dixi supra per capit. ei cui. de præbend. in 6. Quòd si nominationes impetrauerit ante tonsuram, an valeat? cogita. & vide Imol. & alios. in capit. 2. de institutio. & Perus. in cap. si eo tempore. de rescripti. in. 6. Feder. cõsi. 290. quia in præsenti. col. 5. versi. videatis &c. Feli. & alios in capi. cum adeo. de rescript.

55 Nominationes impetratæ ante habitã primam tõsuram an valeat

QVAESTIO DECIMA PRINCIPALIS.

De requisitis in nominationibus

¶ Decimo, prĩcipaliter quæro, quæ in nominationibus requirãtur? Respõ. primo requiritur gradus. ¶. præfatiq; ordinarii. & ¶. præterea. & per totũ de colla. supra. Et sic scholaris quantocũq; tempore studuerit, est incapax nominationum, nisi habeat gradũ. ¶. teneantur. de collat. ibidem hoc tenet glo. in. ¶. insuper. in verbo graduatis. de colla. in prag. & in hoc conuenit omnis prope turba regnicolarum. 1.

¶ Primo quæro, qualis gradus requiratur? Respõ. gradus doctoratus, licentiæ vel bac

calaureatus in theologia, in iure canonico, vel ciuili. In medicina requiritur gradus doctoratus vel licentiæ, in artibus magisteriũ. dicto ¶. præterea. & ¶. tempus. de collatio. in concord. Et in his quæ iuris sunt positiui, licitum est dicere quod not. glos. in ¶. furtiuæ institu. de vsucap. sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. & inter istos graduatos quidam dicitur graduatus simplex, alius graduatus nominatus, de quibus infra dicetur. Item requiritur quod gradus sit habitus in vniuersitate famosa ¶. præfati. 1. & ¶. præterea. de colla. supra. vel quod in aliqua vniuersitate priuilegiata gradum adeptus fuerit ¶. Statuimus. ibidem in Concordat. & in ordinat. reg. rub. des grduez simples. articu. 9. ibi, & quilz ont estudie en vniuersite priuilegiee, &c.

4 Grad⁹ debet sumi in vniuersitate famosa. & non sub bulla.

¶ Ex quo infertur quòd graduatus sub bulla, non potest obtinere nominationes, nec beneficia virtute gradus, quia bullati doctores in hoc regno non sunt habendi pro doctoribus, nec priuilegiis aliorum doctorum gaudent, tanquam per saltũ promoti. lege. nemo. C. de aduocat. diuer. iudi. Guido papæ. quæst. 388. in decisio. Delphina. Roma. in repeti. l. si vero ¶. de viro. colum. 9. fallen. eadem. ff. solut. matrim. Iaso. in. l. si quis maior. in fin. C. de transactio. & Thom. Parpaliæ in repet. l. placet. colum. 20. C. de sacrosanctis eccle. Decius. post alios. in c. clerici. de iudic. nec sunt maioris momenti quam bulla. glos. in regula cancella. Iulii secundi in sexta parte. & asini, qui non possunt sumere gradum ratione ignorantiæ in vniuersitatibus famosis, recipiunt à comitibus palatinis.

Cõtra doctores bullatos.

5 Graduatus ĩ vniuersitate extra regnũ à bñficia in vim gradus obtinere possit.

¶ Quæro, quidam Gallus sumpsit gradum in Italia, quem insinuat cum tempore studii episcopo Aurelianensi, vacat beneficium in mẽsibus graduatorum, quod episcopus gratificando confert isti promoto in Italia. graduatus in vniuersitate Franciæ, qui etiam insinuauerat, illud requirit, & acceptat. cui debeatur: videtur quòd graduato in Italia possit conferri beneficium in mensibus graduatorum vacans, per ¶. statuimus, de colla. supra. vbi collator in mensibus deputatis graduatis potest gratificare vnum ex eis, quem voluerit, ergo istum graduatum in Italia, & alias extra regnum. nam dispositio generaliter loquens, generaliter debet intelligi. l. prima ¶. generaliter. ff. de legat. præstand. Sed concordatum generaliter loquitur de graduatis, ergo vbicunque sint promoti, non refert, dum tamen modo in vniuersitate famosa, & priuilegiata, vt in dicto titulo. de collat. in concordat. sed vniuersitates extra regnũ sunt famosæ, & priuilegiatæ. ergo ibi graduatus priuilegio sui gradus frui debet. Itẽ ratio & mens concordatorum conuenit isti graduato extra regnum, videlicet vt prouideatur peritis. sed hic istam qualitatem habet, ergo non erit reiiciendus, argmẽ. notat. in authenti. habita. C. ne filius pro patre. vbi aliqui doctores dicunt priuilegia scholarium concedi tantum studentibus alibi q̃ in patria. ibi dixi in priuilegiis scholarium, an sit verum.

¶ Præterea actus iure factus in vno loco, habet vires etiam extra illum locum in quo est factus. vnde si notarius creatus in ciuitate, fecerit instrumẽtum extra, valebit. Bartho. & Bald. in. l. nec ei ¶. satisdatio. quæsti. 5. ff. de adopti. Bar. & alii in. l. 1. C. de summa trinit. sic & gradus assumptus in Italia habebit vires etiã in Frãcia, sicut legitimatus Romæ, vbiq; est legitimatus. & hoc tenet gl. in regula cãcel. Iulii secundi in. 3. parte. & hoc in ꝓpriis terminis tradit Ioãnes Dayma doctor Tholosanus in rub. de elec. in verb. in vniuersitate famosa. vbi hoc expresse firmat. Mihi tamẽ videtur cõtraria opinio verior, q̃a graduatis tantũ in vniuersitatibus regni cõcessit priuilegia nominãdi, & gradum dãdi quo ad beneficia habenda in vim illorũ. probatur in proœmio concordata. & in ¶.

monemus. ibi, vniuersitates regni. ergo alias extra regnum exclusit, arg. c. nonne. de præsumptio. Hoc etiam probatur in ordina. regiis rub. des graduez simples. artic. 4. vbi sic dicitur. Itē enioignons aux vniuersites de nostre dict royaulme, & Daulphine. & postea semper ad easdem vniuersitates se refert, maxime articu. 7. ibi, esdictes vniuersites &c. & in ✠ præfati. ibi. huiusmodi graduatis. &c.

¶ Secundo quando priuilegia sunt specialiter concessa alicui vniuersitati vltra alias, tunc aliæ non vtentur illo priuilegio. not. in. l. 1. ff. de leg. 1. sed speciatim vniuersitatibus regni est concessum vt possint regnicolas ad gradus promouere quo ad beneficia habenda in regno, ergo hoc priuilegio nō vtentur, aliæ vniuersitates extra regnum, quæ non habent hoc concordatum, nec priuilegium.

¶ Tertio bonum est argumentum de personis ad locum, & econtrario. l. 1. & 2. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est, vi eximat. Iason & recentiores in. l. vinum. si cert. peta. Claudius cantiuncula in topica iuris, folio 68. sed personæ exteræ non possunt etiam in vniuersitatibus regni sumere gradum ad habendum beneficia in vim illius in regno, ergo etiam regnicolæ non poterunt gradum sumere extra regnum quo ad hoc priuilegium regni.

¶ Quarto cui prohibetur consequens, videlicet nominare, & antecedens ad illud, videlicet gradum dare. l. illud. ff. de acquir. hæred. cū similibus allegatis in. l. 1. per Claudi. seycel. ff. de iusti. & iure. Sed prohibetur vniuersitatibus extra regnū dare nominationes regnicolis, saltem nō est concessum illis, ergo nec poterunt concedere gradum quo ad beneficia regni.

¶ Quinto vna res non debet diuerso iure censeri. l. cum qui ædes. ff. de vsucapio. nec duplici iure. c. cognouimus. 12. q. 2. sed vniuersitates extra regnum non possunt concedere nominationes etiam regnicolis ✠ monemus. de colla. in concordā. ergo nec etiam gradus quo ad beneficia habenda in vim illius.

¶ Sexto hæc priuilegia data in cōcordatis sunt eo concessa, ne res nummaria Galliæ exhauriretur, vt patet in primis literis regis positis in princip. concord. Franciscus &c. versicu. ideoq;. Sed respublica Fráciæ nummis exhauriretur. si quilibet scholasticus gallus studeret extra regnum, & ibi sumere gradum posset, ergo &c.

¶ Septimo, papa in suis primis literis ad cōcordata dicit fecisse concordata pro communi & publica vtilitate regni. Communis & publica vtilitas regni est, ne regni Franciæ scholastici extra regnū promouerentur, tū vt sciamus an per saltum promoti sint, quod solēt facere vniuersitates Italiæ: tum etiā propter collatores, vt sciant an tales promoti sint literis præditi & moribus, ac sint tales, quibus possint sacerdotia committere: ad hæc etiam, vt vniuersitates habeant cōmoda illius gradus, vt sequitur.

¶ Octauo vult papa (vt dicit) ingenti hominum regni dispendio obuiare, versicu. postremo. sed ingens dispendium est vniuersitatibus regni & quodammodo vilipēdium quod homines Galli relictis tam famosis & excellentissimis Franciæ vniuersitatibus, alibi sumant gradum, ergo non debet permitti saltem quo ad priuilegia concordatorum.

¶ Nono prohibetur ibi ne per vrbes errabunde vagentur scholastici Galliæ. si concederentur hæc priuilegia promotis extra regnū, scholastici regni vagarentur, & præberetur istis materia vagationis, quæ summopere a iure improbatur. cap. quia in tantum. de præbend.

¶ Decimo sicut attestatio nobilitatis debet fieri a iudicibus regni. ✠ cum vero. de colla. supra. dico infra quæstione. 12. nume. 17. ita & attestatio gradus & ipse gradus debet

assumi in vniuersitate regni.

¶ Vndecimo quædam requiruntur in literis gradus in Francia per concordata & ordina.regias,quæ non requiruntur in Italia, de quibus infra dicetur in eadem quæstione,& sequen.& illa requisita non seruarent vniuersitates Italiæ.

¶ Duodecimo,instrumentum sigillatum, sigillo regio factum in Montepessulano, nō habebit executionem hic, quanuis sit consuetudo vt habeat, tamen in hoc inspiciemus celebrati contractus loci cōsuetudinē. Bal.in.l.vna in fi.C.de confessis. Iason in l.penul.in fi.princ.ff.de iurisdi.omni.iudic. Sic iste graduatus in Italia, vbi non sunt hæc priuilegia concordatorum, nō habebit ea in hoc regno ratione sui gradus.

¶ Vltimo hæc priuilegia dantur vt studia & regni vniuersitates foueantur,& augeantur.§.item placuit.de collationibus.in prag. vbi sic dicitur.Item placuit ipsi congregationi,vt tanto magis studia & vniuersitates regni & Delphinatus cum scientiarum augmento foueantur, quod suppositis vniuersitatum prædictarum conferantur duæ partes præbendarū &c.ergo suppositis & graduatis in aliis vniuersitatibus non debetur beneficia in vim gradus,argumento a contrario sensu,sed concordata successerūt in locum pragmaticæ,ergo in eisdem terminis debent intelligi in his in quibus non est immutatum per ea.

6 ¶ Non refragantur supra in contrariū adducta.Primum,quod generaliter dātur priuilegia graduatis in vniuersitatibus famosis.Respondeo,dari priuilegia non simpliciter graduatis in vniuersitatibus, sed graduatis in vniuersitatibus regni,probat.d.§. monemus.& ordinationes regiæ supra allegatæ.ideo non loquitur generaliter. & si loqueretur generaliter,tamen deberet intelligi secundum præfationem, in qua tantum loquitur de graduatis in regno. & quia est regni,& localis,ideo ad alios non extenditur. Non obstat secundum,quod sit eadem ratio in promotis extra regnum, quia sunt literis prædìti,sicut in regno promoti. Respondeo, etsi haberet locum vna ratio,tamen aliæ (quas supra dixi) refragantur, ideo non habebit locum,argu.§.affinitatis. insti.de nupt.Minus obest quod dispositio rite facta in vno loco,vbique sortitur forū. Respondeo hoc esse verum, vt sit doctor vbique,non tamen habebit priuilegia illorum qui promoti fuerint in Gallia, sed iuris communis priuilegia habere poterit.de quibus in authen.habita.C.ne filius pro patre.Et quāuis D.Dayma hoc tenuerit quia erat in vniuersitatibus extra regnum, promotus,hoc fecit vt suam defenderet promotionem, ideo ei non puto credendum, cum causam suam ageret. Ex his concludo episcopum non posse gratificare promotū extra regnum, nec ei esse conferenda beneficia in vim gradus.

¶ Secundo requiritur scriptura.§.præfati. ibi,per literas patentes.&.§.volumus.ibi,in nominationum literis.de collatio in Concorda. alioqui quomodo posset dare literas duplicatas collatoribus nominatus, si eas non haberet? Certe non posset, quia nō dat, qui non habet.l.traditio.ff.de acquirend.rerum dominio,dicit Barto.in.l.si vniuersæ.C.de lega.etsi ad hoc adstringantur in.§.teneantur.de colla.in concordat.ibi, literas duplicatas dare &c.Licet regulariter ad validitatem actus non requiratur scriptura.l.pactum quod bona fide.C.de pactis. quod fallit quādo ex lege vel statuto.requireretur scriptura, vt in emphyteosi.l.1.C. de iure emphyt.& aliis casibus traditis per gl.meliorē iuris in cap.1.de cens.lib.6.& Berta.in verbo scriptura de substantia. Et in hoc regno Franciæ propter concordata, mandata etiam requirunt scripturam,vt patet in rub.de mandat.apostolicis vbi dixi. 8

¶ Licet de iure in gratia apostolica non requiratur scriptura, quia statim habet effe-

Margin: 7 Scriptura innominationibus requirit. — 8 Scriptura in gratia apostolica nō requirit.

ctum dispositionis.c.inquisitiõis. 25.quæst. 2.l.cõtrahitur.ff.de pignor.& in gratia apo stolica hoc expresse tenet Archidia. & alii in proœmio sexti libri circa finem.Bald.in l.si qua.col.2.C.de episcopis & clericis.

9 ¶Quæro, quidam nominatus acceptauit beneficium quod sibi ratione suæ nominationis per episcopum fuit collatum. perdidit suas nominationes.quæro an possit beneficium cum sola collatione retinere? tradit Anto.in cap.in nostra.in princip.de rescript.& ibi Felinus in versicu.spoliatus, in fine.vbi dicunt quod sic,quia collatio conseruatur sine literis nominationum,per ca. cum olim.in.1.de priuileg.glo.in cap.sane. de renuncia.

10 ¶Tertio requiritur quod is cui conceduntur,sit actu residens in vniuersitate in qua vult sumere nominatiões,vt habetur in ordina.Reg.rub.des priuileges des escoliers, articul.7. Et etiam in alia ordinatione dicitur,quod scholares non gaudent priuilegiis si sint vltra sex menses absentes ab studio,quandiu sunt absentes : quod fusius tractaui in priuilegiis scholarium . sufficit tamen quod fuerit residens tempore, quo eidem conceduntur, & sic per procuratorem eas non posset impetrare obstantibus illis ordinationibus,licet de iure secus.glo. in cap.nonnulli.§.fi.de rescrip.

11 Literæ gradus & nominationũ manu scribæ vniuersitatis signari debent. ¶Quarto requiritur quod illæ literæ tã gradus, quam nominationis sint manu scribæ vniuersitatis (quem secretarium vniuersitatis in Montepessulano vocãt) signatæ.di cto.§.præfatiq; graduati.ibi,manu scribæ.l. diuus.2.ibi,literas inclusas atque obsignatas.ff.de custo.reorũ.nam sicut acta iudicis nõ faciũt fidẽ,si non habeant iudicis signũ. Dynus in.l.in fraudem.§.quoties.ff.de iure fisci.sic nec instrumentũ sine signo notarii probat.l.finali.§.nec calidis.C.de assesso. Bar.in.l.ad testium.§.si quis.ff.de testa.Gui do papæ in statu.si quis per literas.in verbo propria manu.in fine.Felin. in.c.scriptura. col.4.de fide instru.hoc tamen dicũt doct. de consuetudine esse,vt signum sit de substantia in instrumento.Panor.& Decius in cap.1.de fide instrumen.Bar. in.l.si quis ex argentariis.§.si initium.ff.de eden. Corne. consilio.22.licet.3.volumi.& consilio. 70. duo.colum.r.in.4.volu.& consilio.118.placet.col.2.ibidem.

12 Locũ tenens scribæ an possit nominationes signare. ¶Quid si scriba vel secretario vniuersitatis absente,literæ gradus & nominationis fuerint signatæ per locumtenẽtem, seu per substitutu scribæ,quæro an valeat? Videtur quod nõ,quia tex.dicit in d.§.præfati.manu scribæ,ergo non manu alterius:quia qui de vno dicit,de alio negat.cap.nonne.de præsumptio.l.cum prætor.ff.de iud.

¶Item quando aliquid debet fieri per propriam manum,substitutus nõ potest interuenire.tex.notab.quẽ ibi ponderant Bar.& patruus meus Iacob. Rebuffus,& alii in.l. penulti.C.de erogat.militaris anno.lib.12. cap.periculosæ.de pœnitẽ.distinct.1.c.1.de verbo.signifi.lib.6.glo.sing.in verbo publice in cle.1.de vita & honesta.cleric.cap.licet.& ibi docto.de decimis.

Itẽ facit tex.in.l.singulos.ff.de testa. vbi dicit,singulos testes qui in testamẽto adhibentur,proprio chirographo annotare conuenit.dicit gl.ergo vnus pro alio nõ subscribit.cap.quicũque.in prin.de hæreti.lib.6.& ibi glo.in verbo propriis manibus.

Præterea quando iuramentum requirit quod propria manu alicuius fiat,non potest iurari per aliũ.cap.1.de iureiur.lib. 6.clemẽ. 1.illo titul. quia importat propriam industriam.Barba.consil. 76. sapienter. colum. 3.& consil.88.sapienter.colum.6.in.4. volumi. vbi concludit de testamento , quod non possit signari per alium, etiam nomine illius personæ quæ signare debebat.Imo quando actus requirit propriam personam, non potest illa persona delegare aliã. Aret. in.l.1.§.1.& ibi Ias. & alii.ff.de acquirend. posses.Item quando lex vel statutum man

dat vt certi notarii vel hominis subscriptio apponatur, tunc est de forma.l.1.C.de conuenıend.fisci debitor.lib.10.Roma.consil. 203.quo ad primũ.& omissio illius formæ vitiaret actum.l.1.ff.de liber.& posthu.

¶ Veritas in contrarium se habet.nam qui per alium facit, perinde est ac si ipse faceret.regula, qui per alium.de regu. iur.lib.6. Et proprie dicitur facere, qui facit per aliũ. tex.sing.&ibi multa addidi in.l.certe.§.1.ff. de præca.vide tamen Bart.in.l.sed si vnius. §.seruus.ff.de iniuriis.& Dynum in d.regula.qui per alium. Alioqui sequeretur, quod scriba seu secretario absente, vel valetudine impedito, nõ possent concedi nominationes, quod esset irrationabile.nã quando notarius non potest propter infirmitatem signare protocollum, committit alteri notario.l.quædam.§.is autem.ff.de edend.Bald. in cap.2.colum.3.de fide instrumen.Sic dicemus in nominatiõibus, vt scriba cuidam committere possit.

13 Cõpaternitas etiã p procuratorẽ cõtrahitur. ¶ Non obstant quæ supra diximus, quia in concordato nõ apponitur verbum propria manu scribæ, ideo poterit signari per alium. quod sic probatur. Propriis manibus debet leuari infans in baptismo.c.ad limina.30.q. 1.Et tamen compaternitas contrahitur per procuratorem, secundum communem opinionem positam in capi.veniens.de cognatio.spiritua.Felin.in capi. licet. columna.3. de testi.facit capi.si quis suadente.17.q.4. iuncto cap.mulieres.de sententia excõmunica.Panor.in cap.fina.de iuramen.calumniæ.hoc tenet Albertus in tracta.de forma & solennitate actus, rubr.ex quibus consistant forma & solennitas, folio.27.columna.3.vbi dicit non importari personalitatem. vel industriam, quando dicitur tantum, manibus, vel manu scribæ, vt in con-

14 Act° q̃s per aliũ possit fieri. cordato.ergo per substitutum poterit fieri. plene tradit Barba.in c.1.numero.25.&seq. de libel.obla.

¶ Item etiam si in concordato esset propria manu, adhuc posset fieri per aliũ, per regulam quam tradit Cardi.in clemen. 1.de iureiuran. vbi dicit, quando actus non est præiudicialis, vel nõ est electa industria personæ, potest fieri per aliũ, licet dicatur propriis manibus. Bald.in.l.vna.§.ne autem.C. de caducis tollend.probatur per Felinum in c.licet ex quadam columna.2.& sequen. de testi. Item valet actus non seruata forma, quando imminet necessitas. Alexan.& Soci.in.l.1.ff.de lib.& posthu.Bald.in propriis terminis in rub.C.de fide instrumen.colũ. 8.numero.23.

¶ Præterea statuto Delphinali cauetur, q̃ propria manu debent subsignari literæ a iudice, tamen valebunt si fuerint signatæ a locum tenente, secundum Guido.in statuto si quis.in verbo propria manu signatas, versi. sed quid si dictæ.

¶ Oportebit tamẽ quod ille qui sic subscribit, protestetur se facere noĩe scribæ Bart. in.l.ad testium.§.si ab ipso.ff.de testa. vbi dicit testem signantem anulo alterius, debere protestari. Ratio est, quia si vteretur signo alterius tanquam proprio, incideret in falsum.l.eos.&.l.lege Cornelia.ff.de fal.§. itẽ lex Cornelia.insti.de publi.iud. moder. in.§.possunt, insti.de testa. 15 No.ĩn qui subscribit p aliquo.

16 Quo l[illegible]co debeant nominationes signari & alię scripturę. ¶ Primo quæro, in qua parte debent signari? Respon.in fine, argu.d.hac cõsultissima. ibi, finem autem testamenti subscriptiões. C.de testa.l.subsignatum.ff.de verbo. signific.Spec.in tit.de instru.editio.in fine. nam scriba subscribere debet nomen suum & cognomen in nominationibus, vt ibidem in aliis instrumentis dicitur, & Guido papæ in d.verbo propria manu.in princip.sic Specu.in.§.vt autẽ.versic.notarius.rub.de senten.in.2.parte.Paul.in.l. cum antiquitas.in fine.C.de testa.Bart.in.l.si quis ex argentariis.§.si initium.circa finem.ff.de edend. licet Bal.in.l.non enim aliter.ff.de adoptio. dicat non esse determinatum locum a iure, in quo debeat apponi signum notarii. plus

dicit in.lege.ad testium.§.si quis de testibus ff. de testat. non esse curandum an signum notarii apponatur in principio vel in fine instrumenti, tamen subscriptio in fine debet poni,& etiam ex consuetudine signum: & ille locus est magis conueniens.Bauer.in §.possunt.colum.3.& sequent.institu.de testa.& sic de cõsuetudine seruatur, ita quòd si contra fieret,non valeret instrumentum, nec nominationes.

17 Signũ duorũ an requiratur

¶ Secundo quæro, quid si fuerint duo scribæ,an vterque debeat subsignare? Videtur quòd sic, quia cum duo notarii recipiunt vnum instrumẽtũ,non sufficit quòd vnus illorum signet, sed requiritur vtriusq; signũ, nisi instante necessitate Alber. per illũ tex. in.l.1. ff.de offic.consul. Guido papæ decisio.122.Et quilibet in sua subscriptione debet facere mẽtionem alterius. Rebuff. in.l. nulli.in fine. C.de numerariis & actuar.lib. 12.quod non seruatur.& talis cõsuetudo vt instrumentum non valeat nisi sint duo notarii, valet,vt not.Dec.in.c.2.nu.6.de proba. & quando conficiunt varia instrumenta, neutri creditur, quia sibi inuicem derogant.l.scripturæ.C.de fide instru.sic consuluit Bald.consil.392.in primis.ver.vltimus. Si tamen tempore pestis vel alterius necessitatis non reperiretur nisi vnus,ille solus posset conficere instrumentum adhibitis duobus testibus & valebit. Angel.per illum tex. in.§.quod autem.in authen. de non alienãd. reb.eccle.colla.2.allegat.l.fin.C.de testam. Contrarium arbitror verius, quia.§.præfati. 2.dicit manu scribæ.ergo sufficiet vnus, & ita seruat vniuersitas Tholosana,quia quilibet censetur esse datus in solidum, ideo valet sine subscriptiõe duorum.secus si essent duo collegæ electi.patruus meus in d.l.nulli.Bald.in.l.iurisiurãdi.colum.3.C.de testi. Si tamen ex consuetudine vel statuto requiritur signum scribæ & Bidelli generalis in nominationibus, vt apud Bituriges,tũc nõ valebunt nisi signum vtriusque interuenerit,ita tenet Guido in.d.q,122 an instrumẽtum.Sed hoc est plus, quã sit à concordatis expressũ,requirere,& ex causa valet: vt quãdoque in vniuersitate Bituricẽ.dum ibi profiterer dixi.

18 Notari⁹ quo signo vti debet.

¶ Tertio quæro,quo signo debeat scriba seu notarius vti in nominationibus? Respõ.signo consueto,alias si mutauerit signũ suum falsi tenetur.Bal.& alii in prima cõstitu. C. & in.l.comparationes.col.vltima.C.de fide instru.& c.significauit.de appel.& ibi Peru. & alii.Lanfran.in c.quoniã contra. in verbo instrumentorum.col. 2. de probatio.per l.fina.C.de assessorib.& §.item lex Cornelia.insti.de publi.iudic.Feli.in c.1.de fide instru.Ratio est,vt postmodũ ex istis instrumentis ad alia fiat facilior cõparatio.§.oportet.in authen.de instrument.cautel.& fide. colla.6.glo.in .d.§.itẽ lex cornelia. quod recte fieri nõ posset,si diuersis vterẽtur signis glo.in.§.sed si instrumenta. in verbo adiiciatur.d.authen.de instru.cautel.& fide.Bauer.in d.§.possunt.notab.2.insti.de testa.

19 Nominationes per signa incognita nõ fingũtur.

¶ Ideo vitiarentur nominationes si scriba vniuersitatis eas signaret per duas literas, vt P.R.volens dicere Petrus Rebuffus,vel per duas syllabas incognitas,vel per literas nouas,quia tales notæ nec literæ sunt,dicit tex.in.l.sed cum patrono.§.fina. ff.de bono, possess.& ibi glo.& hoc intellige quãdo scriptura de substantia erat, vel de forma,alioqui quando essent tales literæ.licet nõ probent,tamen non vitiant: sed perinde est ac si scriptura earum rerum non esset facta, argu.l.1.ff.de iniusto rupt.l.sed si pupillus.§. proscribere.de institu.actio.Bald. & Imol. in.l.quoties.§.primo.ff.de hæred.insti. Albert.Brunus in tract.de forma. Rub.ex quibus consistant forma & solennitas.versiculo quadragesimoquarto.ibi, quædam vero sunt &c.

20 Sigillo vniuersitatis sigillari debẽt nominationes.

¶ Quinto,requiritur quod sigillo vniuersitatis sint sigillatæ.d.§.præfati.ibi,sigillo vniuersitatis &c.nec valerẽt,nisi essent muni=

tæ ſigno ſcribæ, & ſubſcriptione, ac ſigillo
vniuerſitatis, ſpec. in tit. de inſtrumẽ. editi.
§. inſtrumentũ ergo publicũ. verſi. itẽ quòd
nõ eſt ſignatũ. & verſi. item quod non eſt ſi
gillatũ. vbi ſigillum & ſubſcriptionẽ requi-
ri dicit. idem tenet Guido papæ. quæſt. 175.
literæ. &, 481. literis in ſuis deciſio. Bart. in
l. ſi procuratorem. ff. de procurato. Docto. c.
2. de fide inſtru. Panor. & alii in c. poſt ceſſio
nem. de probat.

21 ¶ Item inſtrumentum ſigillatum ſigillo re
gio, ſine notarii vel notariorũ ſubſcriptio-
ne nõ habet executionẽ paratam, niſi con-
ſuetudo aliud habeat, vt dico in practi. mea
ſuper ſtylo Bituricenſi articu. 1. rub. de exe-
22 cu. vide tex. in l. fi. § ſin autẽ hi. C. de bonis
auctoritate iud. poſſi.

Literis epiſcoporũ an & qñ credat.

¶ Facit quòd nec creditur literis epiſcopo-
rum ſigillatis ſine teſtibus & ſubſcriptione
notarii circa prouiſiões factas de beneficiis
ad eorum collationem ſpectantibus in præ-
iudicium apoſtolicorum impetrantiũ. Rota
deciſio. 201. not. quod nõ creditur. Panor.
& alii in dict. ca. poſt ceſſionẽ. ✝ facit tex.
in cap. cum à nobis ibi nec ſcriptum eorum
niſi teſtiũ adminiculo fulciatur de teſtib. ✝.
Quid in aliis caſibus, tradunt doct. in d. ca.
poſt ceſſionem. Calder. conſi. vltimo. Rub.
de fide inſtru. & Bald. in cõſi. 319. ſuper. 1. &
conſil. ſeq. in. 3. volumi. Quia impetrantes
apoſtolici ſunt ordinariis exoſi. ideo ordina
rii facile vti ſolent antidatis, & ſigillũ eorũ
23 apponunt ad libitũ, teſte Bonifa in clemen.
vlti. col. fin. de ſenten. excommunica. Et in
hoc ſigillo reqritur actus, aptitudo volũtas
& character. Bal. in. c. 2. columna. 3. de fide
inſtrumen.

Quæ in ſigillo requirant.

24 ¶ Primo quæro, Quotuplex eſt ſigillum?
Reſpondeo, multiplex. quoddam eſt ſigil-
lum auctoritatis, vt ſigillum papæ, regis,
epiſcoporum, & dominorum temporalium.
ca. nobiliſſimus. 96. diſtinct. & ibi notat. &
clemen. vna in fine de iureiurand. Aliud eſt
ſolennitatis, vt ſigillũ teſtium in teſtamen
tis § poſſunt. inſtitu. de teſta. & quod ius ci
uile annulum vocat, ius canonicum ſigil-
lum appellat teſte Innocen. & Imol. in cap.
2. de fide inſtrumen. Eſt tamen text. egre-
gius loquens de ſigillo, in. l. videamus § qui
vinũ. ff. loca. & in. l. æquiſſimum § ſed ſi æ-
dium de vſufru. & . l. cætera § Item hoc pro
hibetur de lega. primo. Aliud eſt ſigillum te
ſtimoniale. vt. l. ſi qua per calumniam. C. de
epiſcopis & clericis. l. Caius. ff. de pigno. a-
ctio. vt eſt iſtud quod in nominationibus
apponitur, ideo in eis ſolet apponi, in quo-
rum fidem & teſtimonium, &cæ. Aliud eſt
ratificatiuum. l. 2. C. de rebus alienis non a-
lienand. & ibi Bald. & in margarita in ver-
bo ſigillum. quæſt. 2. Aliud ponitur in ſignũ
conſenſus. cap. 1. de procura. vt quando agi
tur de præiudicio ſigillantis. Bald. in dict. c.
2. colum. 3. Aliud ſigillũ datur in ſignum cõ
firmationis. ca. inter dilectos § 1. de fide in-
ſtrumen. Imol. in ca. 2. colum. penult. de fide 25
inſtrumen.

Multiplex eſt ſigillum.

Sigillum quid debeat continere.

¶ Secundo quæro, quid debeat continere ſi
gillum. Reſpondeo, debet continere quan-
dam impreſſionem. l. 1. verſi. ſin autẽ ſocius,
ibi ſigillo impreſſo. C. de cõmuni ſeruo ma
nu. & ibi. Bal. notat illum tex. l. decernimus.
C. de aquæ ductu lib. 11 § ſi pecunia. ff. depo-
ſi. cap. inter dilectos. de fide inſtrumen. glo.
in ca. nobiliſſimus. 96. diſtinctio. In qua im
preſſione debet eſſe imago principis, ſeu re
ctoris, vel arma regis, aut ſigillantis, vel e-
ius imago, ſeu alicuius ſancti ſicut in mone
ta. l. fina. C. de veter. numiſmatis poteſtate.
libr. 11. Baldus. conſil. 376. caſus talis eſt, do
mini de laſcala. in. 3. volumine.

¶ Item debet continere characteres ſeu li-
teras circum, vt ſigillum vniuerſitatis, vel
ſigillum regis, vel alias literas aptas & con
uenientes ſigillo. text. c. ſignificauit. de ap-
pella. & ibi. doct. c. inter dilectos. de fide in-
ſtrumen. Et ſigilla debent apparere orbita
& characteres. vt ſit forma. gloſ. in. d. ca. in-
ter. in verbo dimidia. & nomen ſigillãtis. l.

decernimus.C.de aquæ ductu.lib.11.Ideo si quis vellet sigillare cum re nõ habente characteres, vel literas legibiles, puta cum corrigia, non posset. §.possunt.instit.de testa.l. ad testiũ.§.signum.ff.de testa.

26 ¶Ex quo infertur quòd defectus formæ impressionis seu characteris impedit rei essentiam, vt non valeat actus factus sine illis, imo defectus vitiat, vtpote si figura seu imago amplius non appareat, vel character sigilli.dict.cap.inter dilectos.vbi si sigillum frangatur pro ea parte, vt non dignoscatur imago, vel tantum atteratur, vel cassetur, vt non cognoscantur literæ, nec cuius sit sigillum, non faciet fidem, & vere nõ est sigillum, propter formæ omissionem. Specu.in titul. de instrumen.editio.§.instrumẽtum.versi.item quod imago. & in titulo.de procurato.§. ratione autem formæ versicu. item quod non sunt sigillo &c. Guido.papa in statuto si quis per literas.in verbo propria manu.versi.sed quid si in &c. Sequitur Albertus Brunus in tract.de forma & solẽnitate actus.rub. ex quibus consistãt forma & solennitas.versi.48.dicens, quãdo actus requirit sigillationem, tunc sigillum est de forma.Baldus.in.l.si duo.§.si quis iurauerit. ff.de iureiuran. ideo cum hic sigillum in literis nominationum & gradus requiratur, non valebunt tales literæ non sigillatæ.nec literæ attestatoriæ temporis studii, vt infra dicetur.

27 Sigillo de nominationes destinato sigilletur ¶Tertio, quæro an sufficiat quocunque sigillo vniuersitatis sigillare nominationes? Respondeo, non: sed oportet quod sigillo destinato ad nominationes sigilletur, si aliquod sit: & non valeret si esset sigillum destinatum ad nominationes & gradus, & alio diuerso sigillo sigillarentur, per. dictũ. cap.significauit.ibi, sigillum capituli ad citationes tantum. quod est notandum, quia vtendum est qualibet re ad eius vsum destinata.cap.ad nostram.& capitu.suggestum. de apppellat.Baldus.& perusi.in dict.cap.significauit. Et per hoc dixi quod si nominationes consueuerant sigillari magno sigillo, & rector apposuit paruum sigillum, quod non valent, per supra adducta. nam sigillum ad vnum actum deputatum, non facit in alio actu fidem, per dicta.cap.significauit. nam limitata causa limitatum producit effectum.lege.in agris.ff.de acquiren. rerum dominio.Aret.in dicto.capi.post cessionem.& Decius in dict.capi. significauit. Imo nominationes redderentur suspectæ, si figura apposita in sigillo esset valde difformis sigillanti, vtpote si episcopus, doctor, vel vniuersitas haberet sigillũ in quo est impressa figura hominis armati. idem si capitaneus vel miles haberet sigillũ in quo est impressa imago doctoris, aut episcopi. nam illud sigillum debet esse, vt in notionem sigillantem deducat.l. stigmata. C.de Fabricen.libro.11.hoc tenent expresse Porcus & Bauer.in. d.§.possunt.institut. de testamen.quia nomen rei conueniens esse debet.§.est & aliud. institutio. de donatio.sic & sigillum.

¶Si tamen vniuersitas promiscue vteretur magno & paruo ad nominationes, tunc essent validæ, & sic possent saluari contra opponentem non esse recte sigillatas, secũdum docto.in dict.cap.inter dilectos. de fide instrumen. In Montepessulano sigillantur magno sigillo cum retro impressione minoris.quod si non fiat, non valent, quia ita solitum est fieri, argumen.lege.certi con dictio.§. si nummos. ff. si certum peta.& ibi Iason multa ad hanc rem facientia adducit.

¶Ideo in nominationibus solet apponi, in quorum omnium fidem & testimonium, sigillum nostrum consuetum apponi iussimus &cæ. nam in literis debet exprimi ad quid sigillum apponatur.Et si non exprimatur, videtur apponi ad id quod natura causæ desiderat, quia ex natura actus datur intelligi voluntas.l. si stipulatus. ff. de vsur.

Bald.in capitulo secundo columm.3. de fide instrumen.

82 Sigillo facultatis nominationes sigillare nõ valet

¶ Quarto, quæritur, an valeant nominationes, si sigillo tantum facultatis legalis, vel canonicæ seu theologiæ, sigillẽtur: Clarũ est quòd non, quia tex. dicit sigillo vniuersitatis, & facultas nõ est vniuersitas. nã diuersitas nominum inducit diuersitatem rerum.l.si idem.C.de codicil. etiam si sigillarentur sigillis omnium facultatũ, & omitteretur sigillum vniuersitatis, quia forma omissa redderet actum nullũ.l.1.ff.de liber. & posthu. Et ista opponi possunt cõtra nominationes, nec possunt euitari si probentur. Si tamen per inuidiam vel malitiam rector recusaret sigillare nominationes alicuius facultatis, posset instante necessitate facultas suo vti sigillo, per.l. primam.ff.de offici.consul.& capi.si quis propter.de furt. & vt malitiis hominum obuietur.ca.sedes. de rescrip.

¶ Nec etiã valerent nominationes si sigillo rectoris priuato sigillarentur, cum non sit sigillum vniuersitatis.ideo hæc qualitas, videlicet vniuersitatis, debet interuenire, per ea quæ probat Ioannes Andreæ in ca.1. de homicid.lib.6.in nouella.vbi dicit: si probatum fuerit aliquem occidisse hominem, qui occidens accusatus fuerat occidisse tãquam assaysinus, si illa qualitas non fuerit probata, non debet condemnari.Bar.in.l.1. per illũ tex.ff.ne quid in flumine publico.& Baldus.in.l.si quis non dicam.C.de episcopis & clericis. Et quando sigillo authentico debent sigillari instrumenta, debet probari illud esse authenticum.Decius in capi. post cessionem.columm.3.de probat. Sic in nominationibus debet probari esse sigillum vniuersitatis.& hoc probabetur, si in nominationibus fuerit expressum, vt solet apponi. In quorum omniũ fidem, & testimoniũ has nostras nominationũ literas sigillo vniuersitatis communiri iussimus &c. Posset tamen probari contrarium, sed esset difficile, & oporteret eas falsas probare, ad quod est ante cogitandum.

29 Annus nominationibus apponi debet.

¶ Quinto. requiritur in nominationibus annus, ad hoc vt antiquior quis sit appareat, qui debet præferri §. Statuimus.de collationi.in concordatis.& infra dicetur.& in instrumentis regulariter requiritur annus, & alia quæ tradit glo.in.l.generali. C.de tabula.lib.x.& doct. in.l.si quis ex argẽtariis.§. si initium.ff.de edẽ.plene Barb.in repe.rub.de fide instrumen.

30 Dies & mẽsis in nominationibus apponi solet.

¶ Sexto, dies & mensis, vt appareat quo tẽpore concessæ sint, & an extra tempus permissum. nam de consuetudine non conceduntur extra tempus quadragesimæ, licet nullum tempus sit præstitutum vt cõcedãtur per concordata. ideo consuetudo, quæ est optima legum interpres, erit attendẽda l.de quibus.cu.l.sequen.ff.de legib. ideo poterunt ista opponi contra nominationes sic data sententiæ in sententiis est scribẽda cap.tum ex literis.& ibi not. Imola. de restitu.in integ

¶ Alia etiam quæ adhibẽtur in instrumentis publicis, vtpote locus, & alia tradita per glo.in.d l. generali. C.de tabul.lib.x.ferme solent in nominationibus interuenire, quæ magis per stylum inducuntur vel per consuetudinem vniuersitatis, quam scripto posita sint declarata. 31

32 Quatuor requisita in instrumentis.

¶ Item notat Bal.in rub.C. de fide instru. col.5.numero. 15. quod ad hoc vt notarius possit conficere instrumentum, requirũtur quatuor. Primo facti commissio, id est ꝙ sit rogatus, vt in authẽ.de tabel.colla.4. Secundo rei cognitio, id est vt qualitatẽ apprehẽdat per sensum corporis. Tertio requiritur iuris permissio, id est quod instrumentũ cõficiatur de permissis, non de prohibitis.l.iubemus.§. his tabellionibus.C. de sacrosan. eccle.§.scriba.de prohibita feud. aliena. per Federic. Quarto testium præsentia, & rogatio, quæ prosequitur Bald.in dict.rub.ibi videre licet.

¶ VNDECIMA PRINCIPALIS QVAESTIO.

1 Quę requirant in literis certificationis temporis studii. ¶ VNDECIMO principaliter quæritur quæ requirantur in literis certificatonis tẽporis studii? Respon. scripturam, sigillum, subscriptionem scribæ vniuersitatis, & illa sex quæ supra proxima quæstione dixi, requiri, vt est text. in d. §. præfatiq; graduati, & sic nõ valerent attestationes quando rector & facultas certificarent, quia non est vniuersitas quæ requiritur. vt supra dictum est in nominationibus.

2 Duo testes attestari de tẽpore stud. l. de bent. ¶ Septimo requiritur quod duo testes ad minimũ de tempore studii attestentur vniuersitati vel facultati, quia vbi numerus testium nõ adiicitur, duo sufficiunt. l. vbi numerus. ff. de testib. c. licet ex quadam. illo titulo. vbi dicitur quod vnus nõ sufficit etiã si præsidali fulgeret dignitate, quia regulariter non facit plenam fidem. l. iusiurandi. C. de testibus. & nominati & graduati tenentur plenam fidem facere de tẽpore studii. d. §. præfati ibi, fidem facere teneantur. quod non esset si per vnum tantum probarent, nec vniuersitates certificarent quendam studuisse nisi prius audirent testes, & sic vidi seruari.

3 Probatæ vitę debent esse testes de studij tẽpore deponẽtes. ¶ Primo quæro, quales debent esse tales testes de tempore studii deponentes? Respondeo, probatæ vitæ, & opinionis. c. licet vniuersis. cum sequẽ. de test. l. 3. in princ. ff. eo. Ideo solent Tholosates apponere in literis certificatoriis hæc verba, nobis fides facta extitit per testes fide & testimonio dignos. licet hæc nõ debeãt apponi, quia non statur scripturæ referenti, nisi producatur ea ad quam fit relatio. tex. in authen. si quis in aliquo. C. de edend. ideo simpliciter vniuersitates Franciæ certificant quem studuisse nulla habita mentione testium, & istud est tutius. Requiritur etiam quod scholares pro scholaribus deponant, nõ faber, vel cerdo: quia quæ in scholis aguntur, non possunt facile aliter probari, quàm per scholares ibidem existentes, sicut nec illa quæ fiunt in capitulo possunt probari aliter quàm per canonicos. c. veniens. 2. in fine de testi. Idem de his quæ domi fiunt, dicitur in l. cõsensu. §. super. C. de repud. si tamen omnes scholares causa pestis vel belli ab vniuersitate discessissent, poterit tempus studii probari per bidellum, vel vicinos, qui in dies viderunt illum scholarem ingredietem scholas: vel per suum hospitem, in cuius domo habitabat, argu. d. l. consensu. §. super. & ibi addidi.

¶ Requiritur etiam quod illi testes sint iurati, nam testi non iurato non addibetur fides. l. iusiurandi. C. de testib. capit. tuis, illo tit. etiam si fuerit religiosus obseruantiæ. c. nuper. de testib. etiã si esset sanctæ vitæ. Barb. in tract. de præstan. Card. in. 2. quæst. secũdæ partis, in fine. 4 Iurati sint testes.

¶ Intellige quo ad præsumptionem. quam bene faceret. sed non probationem plenam regulariter glos. in cap. cum olim. in primo de priuileg. Ias. in repet. l. admonendi. colũna. 70. numero. 189. ff. de iureiuran. Alexan. consi. 131. perspectis. & consi. 237. in. 6. volumne. Ideo solet apponi in literis certificatoriis, testes iuramento medio examinatos. Si ista non opponerentur, præsumeretur falsitas contra has literas, maxime apud Tholosates, & in Montepessulano, vbi hoc vtuntur stylo: quanuis sufficiat vniuersitatem certificare studuisse tali tempore nulla facta mentione testium, vt supra dixi. 5 An possit probari cõtra literas tẽporis studii.

¶ Secundo quæro, vniuersitas certificat istum Titiũ studuisse per quinquenium, vt facta fides extitit eidem per testes, ego volo probare contrarium, videlicet quod non studuit quinquennium, & quod testes non sunt fide digni, nec omni exceptione maiores, vt testes esse debent. glo. in §. item verborum. insti. de verbo. obliga. c. 1. de consanguini. & afsini. an possim probare? videtur

quod sic, quia de veritate semper debet inquiri, vt fides veri constare possit.l.2.&.l. non est nouum. C.de eden. Item quando lex vel statutum dicit standum esse iuramẽto alicuius, poterit tamen contrarium probari per legitimas probationes.text, & ibi Panormi.& alii in.c.proposuisti.de proba. c.continebatur.de desponsa.impube.Bald. & Sali. in.l.1.C.de reb.cred. Item quando dicit stãdum dicto alicuius, intelligitur nisi probetur contrarium.glos.& docto.in.l 2. ¶ si absens.ff.si ex noxa.cau.agatur.dixi plene in stylo Bituri.articu.2.glos.par sermẽt. rubri.1.

¶ In contrarium videtur, quia vili seruienti creditur in his quæ eidem commissa sunt ratione officii c.quoniam contra.&ibi Lãfranc.& alii.de probã.Bart.in extrauagan. ad reprimendum.in verbo per nunciũ. quomo.in lesæ maiesta.crimi. proced.c.ad audientiam. de præscriptio. Fortius creditur toti vniuersitati attestãti de tempore, quia non est verisimile quod vniuersitas admitteret testes viles, & falsum deponẽtes.Ideo illis debet sine dubio stari.

¶ Item creditur literis episcoporum sigillatis in his quæ ad suum spectant officium.c. post cessionem.de proba. item creditur literis examinatorum.c.cum secũdum.& ibi Card.21.notab.de præben.ergo & fortius vniuersitati credetur, alioqui quotidie sic nominationes impugnarentur, & via fraudibus pateret, contra.l.in fundo.ff.de rei vẽdi.c.sedes.de rescrip.nisi eas literas falsas allegaret & probaret.

Testes vt debeant deponere.

6 ¶ Tertio quæro, quomodo debeant illi testes deponere? Respon.de quinquennio vel de trienno in nobilibus, & requiritur quòd sint.cõcordes in tempore, alioqui non probant. Vnde si vnus deponeret de quinquennio, alter de quadriennio, non valerent literæ certificatoriæ nisi in quadriennio, quia in alio sunt singulares, qui non probant. c.bonæ.in.1.de elect.no.in c.licet.de prob. l.ob carmen ¶ fina.de testibus dixi plene in tractatu meo de reprobationibus & salvationibus testium, in verbo singulares. Tamen si testes tantum deponerent de quinquennio, valeret: quia licet non sit cõtinuũ expressum, præsumitur.l.si vsusfructus in bieniũ.ff.de vsufruct.lega.&.l.si cũ hermes vbi Bal.C.de loca. vide Alexand.in.l.si pro curatori.in fi.ff.de verb.oblig.vbi quãdo fit mẽtio de tempore, in dubio intelligitur de continuo.not.in.l.eũ qui Calẽdis.ff.de ver. obli.& sufficit quod maiori parte temporis studuerit.vt tradit Bal. in.l.mutianæ ¶ primo.ff.de conditio.& demon. declaro inter priuilegia scholarium. 7

Tempus studii an debeat cõiungi.

¶ Quarto quæro, pone duos deposuisse Titium studuisse per biennium, & alios duos deposuisse eundem alio triennio studuisse, an valeat ipsorum depositio? videtur quòd non, quia quinquennium requiritur, & non frustatim, sicut lupus comedit frustatim agnum.c.1 ¶ nos sumus.13.q.1.Inno.in ca. qualiter.in 2.colum.1.de accusa. Vnde dicit Bal.in.l.obseruare.colũ.fi.C.quorũ appel.nõ recipiuntur.quod si statuto caueretur, quod si quis iuerit de tali loco ad talem, pede mulctetur.& duo testes dicũt quod viderũt ire vsque ad dimidiã partẽ, alii vsq; ad aliã dimidiam, hæ probationes non coniungũtur, nec perfectum accessum probãt, nisi deponant quod viderint principium & finem.sequitur Ias.in repet.l.admonẽdi.nu. 253.cum seq.ff.de iureiur.Refert Catellianus Cotta in secunda parte memoraliũ. in verbo indicia.Ias.consi.25.col.5.in.3.volu. Respon.depositionem testium valere, & cõiungentur tempora.arg.l.vnicæ.&ibi multa addidi.C.qui numero tutela.plene præpo.in c.quorundam.23.dist.facit quod diuersitas quæ simul iungi potest, non facit testes singulares, vtpote volo probare præscriptionem decẽnalem.probo per duos testes de primo quinquennio, per duos alios de sequenti quinquennio, optime probo ex

coniunctione testium, ex quo resultat probatio continui temporis decennalis ex coniunctione testificationum sic in tempore studii. Bald. in l. testium. nume. 12. C. de testib. Ancha. consi. 276. visa. Nec obstant supra in cōtrariū adducta, quia debent intelligi in probationibus imperfectis, quæ nō cōiunguntur. secus quādo probationes per se sufficienter sunt probatæ, & ita vnūquodq; indiciū, per se sufficienter probatum potest cum altero coniungi. Bal. in l. si quis ex argentariis. §. 1. ff. de edend. Barb. in tract. de præstan. Card. in. 2. q. primæ partis. col. vlt. Feli. & alii in c. causam. notab. 1. de offic. deleg. Alex. consi. 13. ex his. col. vlt. in. 1. volu. Cotta vbi supra in verbo probationes. Hippoly. consi. 20. digneris. nu. 47. cum seq. siue longū tempus intermedium fuerit. siue breue, cum tex. tantum requirat quinquenniū, & eadem ratio militat in eo qui duos annos studuit, anno. 1512. vsque ad decimumquartum, & postea obrutus negotiis, intermisit studium vsque ad annum millesimum quingentesimum vicesimumseptimum, & postea studuit tres annos. dico posse coniungi per supradicta, vt infra dicetur. & probant docto. per illum tex. in c. fina. de success. ab intesta. & l. c. præterea de testibus. vide Collec. in cap. ex parte. de cleri. non residen. vbi in pœnis dicit non cōiungi, vt si religiosus audiuerit leges per vnum mensem, & postea destiterit, demum audiuerit per alterū mensem, nō erit excommunicatus, vt no. in cap. nō magnopere. & c. super specula. ne. cleri. vel mona.

8 ¶ Quinto quæro, quidam habet literas certificatorias temporis studii de triēnio quo studuit Tholosæ, & de biennio quo studuit hic Parisiis. In literis tamen gradus dicitur quôd studuit per quinquennium in hac nostra Pari. vniuersitate, & tamen non studuerat nisi per biennium. Quæritur quibus literis stabitur? Videtur quod nullis, quia quando testes sunt contrarii, omnes repellūtur. l. eos. & ibi Bar. ff. de fal. l. qui falsa. de testib. c. licet. de proba. & scripturæ repugnantes & contrariæ non probant. l. scripturæ. C. de fide instru. Contrarium dicerem, standum esse videlicet literis certificatoriis temporis studii, quæ sunt factæ principaliter ad hoc vt certificent: literæ vero gradus, vt probent gradum. ergo si incidenter faciant mentionem de tempore studii, non debent derogare alteri instrumento super tempore studii confecto, cum prolatum sit enunciatiue, & sic non probet. l. ex hac. ff. de dona. clemen. vna. de proba. Et istæ literæ gradus debent intelligi secundum alias literas certificatorias, videlicet quod studuit per quinquennium in nostra vniuersitate, computato tempore quo in altera studuit. Et hic error vniuersitatis non debet nocere graduato rite qualificato, quin possit corrigi. argu. l. 1. & per totum. C. de erro. aduoca. & demonstratio falsa nō vitiat. l. demonstratio. ff. de cōdi. & demonst. Et ibi Bar. & Soci. & fuit hoc à me in palatio sæpe petitum, & ita respondi. 9

Vniuersitas nō attestat de tempore studii alteri⁹ vniuersitatis

¶ Sexto quæro, pone quod studui trienniū Tholosæ, & biennium in Montepessulano, & nominatus sum in Montepessulano, an vniuersitas Montipessulani possit certificare de tempore studii Tholosæ? Videtur quod sic, quia illud censetur permissum, quod nō est prohibitū. l. præcipimus. C. de appella tio. Item omnia potest vniuersitas, sine quibus nominationes haberi non possent. l. 2. ff. de iurisdic. omnium iudi. c. præterea. de offi. delega.

¶ Item iudex testes alterius prouinciæ audit etiam de eo quod est in alia prouincia factum. l. iudices. C. de fi. instrumen. Item cui conceditur consequens, & antecedens. vnde si cui concedatur aquæ haustus, videtur esse concessum iter ad illum fontē vel puteum. l. 2. §. si. ff. de seruit. rusti. prædiorū. Panor. in c. cum liberum. colū. 2. de sepultu. l. olympico. ff. de seruit. vrbano. prædio. Sed

vniuersitatibus regni est concessum vt nominationes possint dare, ergo & tēpora studii poterunt facere, sine quibus non valerēt nominationes.

¶ Veritas in contrarium se habet, quia vna vniuersitas nō certificat de tempore studii alterius. nam confunditur ordo quando vnicuiq; sua iurisdictio non seruatur. c. peruenit. 11. q. 1. alioqui præeminentiam vnius altera vsurparet, quod iure prohibetur, quia quilibet suo debet esse contentus, non aliena quærere. l. fina. C. vnde vi. Item quis debet habere literas certificatorias ab illa vniuersitate in qua studuit. si ergo studuit in pluribus, a qualibet debet habere literas certificatorias dicto §. præfati. 2. Igitur cum istud pro forma datum sit, debet seruari, & eius omissio vitiabit capitu. cum dilecta. de rescript.

¶ Item verisimile est quod tempus studii melius poterit probari in loco vbi scholaris studuit, quàm in alio. l. 1. §. 1. ff. de flumi. §. si res. & ibi Aluaro. vlti. not. de pace tenen. & eius violat. c. scriptum. ibi, per Venetias. & ibi expresse Bald. de elect. per. l. 2. C. vbi de ratioci.

¶ Nec obstat quod non sit prohibitū, quia imo est prohibitum in concordato, sed nō iudici, ideo conceditur ei. Nec refragatur quòd omnia sunt concessa, sine quibus &c. Nam vniuersitas potest certificationis literas facere de tempore quo studuit in eadē vniuersitate, non in alia. Et sic illud antecedens censetur esse cōcessum qualificatiue, & per hoc non obstant in contrarium adducta, & ita seruatur. 10

Nota q' vna vniuersitas possit de tpe studii alterius attestari.

¶ Fallit quando illa vniuersitas esset vacās ob bellum, vel pestem, vt fuit Papien. tunc crederem aliam vniuersitatem posse certificare etiam de illo tempore necessitate instante, quæ non habet legem. l. vna. ff. de offic. consul. alioqui pauper scholaris non posset obtinere nominationes, at ex causa subueniri debet scholaribus. l. 1. ff. ex quib. caus. maior.

¶ Secundo fallit quando ab vtraque parte haberet literas studii certificatorias, tunc illa adiectio credo quod non vitiaret, siue habeat ante, siue post, per regulam, vtile. de regulis iuris in. 6. Item si studuisset primo quinquennium Tholosæ, & Bituris per annum. nam non vitiantur literæ, si apponāt Bituris, dummodo habeat literas certificatorias ex vtraque vniuersitate. quod est notandum.

¶ Sexto quæro, vniuersitas exprimit nominatum studuisse per tēpus præstitutum requisitum tam per concordata, quam per ordinationes, an sufficiat? Videtur quod non, quia testes non possunt deponere per verba iuris. Ancha. cōsilio. 296. visis. cum multis ibidem adductis. Contrarium dicerem, quia paria sunt dicere certum tempus, vel se referre ad certum. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iudi. ideo paria sunt dicere per quinquennium, vel per tempus competens, & præstitutum, quia concordatum dicit opus esse probare tempus studii, non dicit quinquennium, ergo. item vniuersitas non fungitur vice testium, sed superioris. nam potest esse quod testes deposuerunt de quinquennio, & vniuersitas dicit studuisse per tempus requisitum, & sic nō debet scholari esse fraudi. Probatur, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat. l. cum seruus. ff. de verbo. obliga. l. si mater. C. de insti. & substi. & in æquipollētibus idem est iudicium. l. mulier. in prin. ff. ad treb. c. in his. de verbo. signifi. ista sunt æquipollentia per tempus requisitum in concordatis, vel per quinquēnium, ergo valebit. ita dixi in palatio. plena manu scribam, si operæpretium fuerit. Poterit vniuersitas etiam ex interuallo declarare intentionem suam, videlicet quod sensit de quinquennio, & istud declaratum habetur ac si a principio fuisset dictum. Pau. ibi per illum text. in. l. hæredes palam. §. sed si notam. ff. de testamen. vbi qui declarat, nil no- 11

Generalis attestatio pa ta quod studuit temp' legitimū & statutum an suffici at.

ui dat. quod est verũ, nisi ex tali obscuritate redderetur dispositio inutilis, tunc declaratio illius obscuritatis, quæ redderet dispositionem nullã, non poterit fieri, quia qui declarat, censetur de nouo facere, quod nõ esset permissum in præiudiciũ tertii. gl. & do ct. in d. ꝗ. sed si notã. Feli. in ca. edoceri. col. 5. de rescrip. Refert Alber. brunus in tract. de forma & solennita. actus. fol. 90. col. 3. & seq. & ideo nõ posset collator postea in sua collatione addere ista verba tanquã gradua to, per supradicta.

12 An tẽp⁹ quo quis studuit extra regnũ, possit coniungi cum eo quo studuit in regno. ¶ Octauo quæro, nominatus studuit Auenione, vel in Italia triennium, & Valentiæ per biennium, vult nominari Valẽtiæ, quæro an illud tempus quo studuit Auenione, & sic extra regnum, ei suffragetur? Videtur quod nõ, quia sicut vniuersitas Auenionen. non potest cõcedere nominationes, ita nec literas temporis studii, quia prohibito vno, videtur prohibitum omne id per quod per uenitur ad illud. l. oratio. ff. de spõsa. dixi in repe. cap. postulastis. in princi. de cleric. excommunica. ministran. Contrarium videtur. nam omnes vniuersitates tam regni q̃ extra regnum possunt certificare de studio sui scholaris. l. nemini § 1. C. de aduoca. diuerso. iudicio. Et licet plus sit cõcessum vniuersitatibus regni, videlicet nominare, aliis tamen non est detractum quo minus possint de tempore deponere, vt in d. ꝗ. 1. dicitur. Iurisperitos etiam doctores eorum iubemus iuratos sub gestorum testificatione depromere esse eum qui postea subrogari voluerit, peritia iuris instructũ. Nec obstat ꝙ prohibito vno, quia vniuersitatibus extra regnum non est prohibitum nominare, nam eis nunquam fuit cõcessum, sed est de nouo concessum vniuersitatibus regni nominare, & ob illam concessionem non videtur prohibitum aliis vniuersitatibus non concedere tempus, quo quis ibi studuerit, & certificare, & hoc videtur conueniẽs cõ cordato, in quo sufficit certificari studuisse in vniuersitate famosa, & priuilegiata. Sic excluditur is qui studuit domi, vel ruri, vbi nulla erat vniuersitas. c. tuæ. de cleri. nõ residen. Et sic posui conclusionẽ, quòd nominato tempus studii ex vniuersitate etiã extra regnũ habitum, prodest. vide tamẽ quæ dixi supra. q. 10. num. 10. vbi dixi certificari posse quo ad priuilegia iuris, sed nõ quo ad priuilegia concordatorum: & ita teneas. Cõclusio.

¶ Nono dubitari vidi in Montepessulano quidam studuit in medicina per biennium, postea conuolauit ad secunda vota, videlicet ad ius ciuile, vel contra, in quo studuit triennium, sumpsit nominationes, an ei suffragari possint? Breui videtur quòd sic inspiciendo rationem concordati, quæ est vt ecclesia viros habeat literatos, & de eisdem ecclesiis prouideatur. sed hic qui studuit in medicina, est literatus, ergo eidẽ potuit prouideri in nominationibus. 13 Studium medicinæ an possit coniungi cũ studio legum.

¶ Secundo hoc probatur in concordato, in ꝗ. tempus. vbi computatur tempus quo quis studuit in artibus à logicalibus inclusiue, fortius computabitur illud tempus quod cõ sumpsit in medicina, & vtrunque coniungetur ad quinquennium peragendum. & istud videtur æquum, licet contraria opinio posset tueri, quam probaui supra quæst. 5. & videtur verior, per ea quæ ibidẽ dixi. ibi videre potes.

¶ Decimo, quid si biennium domi studuerit, vbi nulla erat vniuersitas, & triennium in vniuersitate, an possit nominationes habere: Respon. non, quia studens extra vniuersitatem, non gaudet priuilegiis. cap. tuæ. de cleri. non resident. doct. in auth. habita. C. ne filius pro patre. & ibi dixi. item cõcordatum dicit in vniuersitate, ergo studendo domi, nõ est studere in vniuersitate, imo non sufficeret studere in vniuersitate nõ famosa, vt dixi in d. ꝗ. præterea. & in priuilegiis scholarium. 14 Studium domi factũ an cõputetur.

¶ Vndecimo quæro, studuit Tholosæ triẽnio, & postea legit bienniũ, an tempus quo 15 Tẽp⁹ lecturæ an cõputari possit.

qnis legit, debeat eidem cōputari? Videtur quòd nō, quia tex. dicit studuit nō dicit legit, quod dixisset, si voluisset. ca. ad audiētiā. de decimis. Alibi dicitur, Multo tēpore disce, quæ postmodum doceas. ca. sic viue. 16. q. 1. alioqui culpandus est, si dux esse voluit, qui tyro adhuc esse non meruerat: & docere, qui discere debebat. cap. si officia. 59. dis. ideo dicit tex. in ca. qualis. 8. q. 1. Qualis erit ædificatio discipuli, si intelligat magistro se esse maiorē? & ibi dicit glo. quòd quidam discipuli in hoc decepti nimis festinant ad cathedram, & dum delectantur in loco gloriæ fiunt aliis authores ruinæ. cap. quoniam. 48 distinc. Præterea culpa est se immiscere rei ad se non pertinenti. Regula, culpa. de reg. iur. ergo ex sua culpa non debent lucrū sentire. Et contra illos qui nimis festinãt ad legendū in illa facultate, in qua non audiuerunt, vel parum, clamat glo. in d. c. qualis. 8. q. 1. & ibi nota.

¶ Contrarium teneo, quia concordatū concedit illi qui studuit quinquennium, vt possit nominationes sumere. sed is qui legit, dicitur studere. l. vna. C. de excusa. artiū. li. x. vbi glo. dicit, Discere si queris, doceas, sic ipse doceris. & alibi traduntur alii versus.

Versus. Condita decrescit, vulgata scientia crescit
Crescit & augetur, minuitur si retinetur.

Alber. & moder. in ꝰ. nos vero, in proœ. ff. Ideo dicitur quòd Bar. legendo & docendo optimus factus est. Bald. in l. prima. colū. 8. num 39. C. qui accu. non pos. ideo sunt qui legunt, vt discãt. Panor. in c. 1. de feriis. Et hic non est culpandus, quia omne artificiū per exercitiū recipit incrementū. l. seruis legatis. ꝰ. ornatricibus. ff. de leg. 3.

¶ Item vbi est verisimile quod statuens in casu omisso statuisset id quod statuit in casu expresso si de eo cogitasset, tūc casus omissus habetur pro expresso. text. iuris mer hor. in. l. mulier. 1. in princi. ff. ad Trebel. & ibi moder. Aquen. gl. sing. in l. tale pactū ꝰ. fin. ff. de pact. sed si cōditores fuissent interrogati de hoc casu, sic respōdissent, ergo & nos respondebimus.

¶ Præterea appellatione studentium veniūt legentes & cōprehenduntur etiam proprie quia legens intendit studio ꝰ. illud. in proœmio. ff. & hoc in fauorabilibus, sicut hic, & inspiciendo mentem conditorū. Anto. Panor. & alii in proœ. decre. & in c. nō magno pere ne cleri. vel monach. nā verbū studere est indifferens ad docendum & audiendum seu discendum: & determinatur & specificatur secundū materiam cui adiungitur, vt Barba. no. in addi ad Panor. in proœmio decreta. in verbo studium. — Legētes dicuntur studere.

16 ¶ Duodecimo, quidam studuit in artibus per triennium, & effectus est magister artium, postea rexit in artibus per biennium, docendo pueros, an illud tempus debeat eidem computari? Videtur ꝙ sic, vt proxime dixi, quia docens gaudet eodem priuilegio quo discens. — Magistro artium regenti an illud tempus cōputetur.

¶ Præterea erat pauper, qui nō valebat conuolare ad altiorem facultatem sine libris, nam dicitur, Haud facile emergūt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi. & sine libris non poterat fieri doctior, vel in altera facultate altiori studere. l. penulti. ff. ad exhiben. Et ratione necessitatis hoc debet ei permitti, vt pleraque alia, quæ not. doct. in. l. vna. ff. de efficio consul. Gerard. singu. vlti. Respon. si docuerit à logicalibus supra vel in altiori facultate. tum quia humi non repit, sed ascendit ad altiorem scientiam, & mens concordatorum est vt ad altiora hos in artibus studentes pelliciat, cum sint semper circa infima soliti residere, tunc gauderent nominationibus, & illud tempus computaretur, alioqui dicerem quod non prætextu defectus concedentis. arg. capi. cui de non sacerdotali. de præbend. libro. 6. & quia Roma. pontifex non erat eius intentionis. ca. cum in illis. in princ. illo tit. Postquam ergo non intendit priuilegium concedere discētibus artes à logicalibus infra, ergo nec

docentibus, cùm ista sint correlatiua, & vno prohibito, & alterum censetur etiam prohibitum. l. secunda. C. de indict. viduita. alioqui omnes sic docerent, & sub spe modici lucri non ascenderent ad altiorem facultatem theologiæ, vel aliam. & quia docendo etiam videntur studere, vt proxime dixi. & si studerent grammaticæ non gauderent hoc priuilegio sic quando regunt. Non obstat ratio paupertatis, quia difficultas non excusat. l. continuus §. illud. ff. de verb. obliga. nam alternis horis docere, & aliis horis in altiori facultate discere poterit, & sic suis necessitatibus succurrere. nam quidam philosophi laborabant interdiu, noctu vero studebant, vt postea possent viuere. Textor in sua officina testis est.

☞ Et pro hac parte interuenit arrestum ad vtilitatem magistri Michaelis bellenger contra magistrum Ioannem de lespine, qui sic rexerat, licet vniuersitas Parisien. iuncta cum isto Ioanne de lespine plures rationes deduxisset, tamen curia minime habuit respectum ad dicta per vniuersitatem. & fuerunt hæc prolata anno. 1537. die. 18. maii. ☜

17 Matricula in attestati debeat.

¶ Vltimo requiritur, quod certificatoriæ literæ certificent de matricula, quia scholaris non matriculatus non gaudet priuilegiis scholarium. l. si duas. §. decet. ff. de excusa. tutor. l. matriculam. & ibi patruus meus Rebuff. C. de agentib. in reb. lib. 12. Bauer. in §. sed hactenus. col. 2. inst. de test. milli. gl. 2 §. item quod ad dictas. in verbo. vniuersitates de colla. in prag.

¶ Sic miles nõ descriptus in matricula militum, non gaudet priuilegiis militũ. l. ex eo. ff. de testa. milit. l. scriniarios. C. eod. glo. in rubr. insti. eo. & in. l. eos. C. de offi. magist. mili. sing. secundum Barba. in proœmio cle. in verbo. salutẽ. col. 1. in 2. lectura.

18 ¶ Ita nec ciuis gaudet priuilegiis ciuitatis, nisi sit in libris ciuitatis descriptus, nec consul creari debet, seu scabinus aut capitularius, vel ad aliud officium ciuitatis vocari. Lucas de Penna. in. l. vna. C. non licere habitatoribus metroco. libro. 10. quod obseruatur Tholosæ, vt licet videre in consuetu. Tholosanis. rubrica de electio. ca. Tholosæ. articulo secundo. & Carturci, vt vidi ibidem dum illic doctor regens eram, & ibidem iura tam ciuilia quàm canonica profitebar. 19

¶ Item tabellio nõ descriptus in aliorum libro, non potest suum officium exercere, sed loco priuatæ personæ habetur. Bald. in. d. l. ex eo. Porcus & Bauerius in rubric. insti. de testa. militis.

20 ¶ Idem in aduocato disponitur in. l. iubemus. C. de aduoca. diuers. iudic. quod bene seruatur in hac suprema curia. Sic non debet gaudere nominationibus, qui non est in matricula descriptus, & à die matriculæ oportet quòd studuerit quinquenniũ. & hoc seruat egregia Montispessulani vniuersitas. hodie parum momenti habetur hæc matricula, adeo quod si probetur aliquem quinquennium studuisse sine matricula. sufficit vel ante vel post, cum in concordato non exprimatur, sed tantum tempus studii, ergo sine ea valet studiũ, & sic seruat sacratissimus iste senatus.

21 ¶ ✠ Postremò quæro quid si in literis certificatoriis dicatur quẽpiã studuisse quinq; annis nõ exprimendo à tali tẽpore. vsq; ad tale, an valeat? videtur quod nõ, per ea quæ firmat Bar. in. l. celsus. ff. de vsucapio. in fi. vbi dicit quod si testes deponãt titiũ possedisse decẽ annos, non probant præscriptionẽ, quia vnus potuit deponere de vno tẽpore alter de altero, & nisi testes de eodẽ tẽpore certo & limitato deponant, dicũtur singulares, & sic nõ probant. c. licet. de proba. glo. in. l. ob carmen. §. fin. ff. de testi. Bal. in. l. final. 15. oppo. C. de edict. diui adria tollend. Areti. cõsil. 122. in præsenti. colũ. 2. Imo plus dicit Bar. & alii post eũ in d. l. celsus quod si testes dicãt, quod titius possedit istis decẽ an-

nis proximis, nō probant quia possent intelligi, etiā si vna die dicti tēporis possedisset, ideo debet dicere, quod possedit à decē annis citra, & per ipsum tempus. in contrariū inclino, quod sufficiat vniuersitatē attestari studuisse per quinquenniū, tū quod in §. praeterea. de colla. in cōcorda. sufficit aliquē studuisse quinquēniū, non dicit ante gradū vel post, vt ibi dixi, ergo sufficit quod ante noiationes studuerit, & perfecerit illud quinquēnium. Nec debemus requirere vltraq̄ concordatū requirat, & onerare graduatos, vt probent de proximo quinquennio vel de remoto, cum ad id nos non adstringat cōcordatum, sufficit igitur nominato probare se studuisse ante nominationes quinquenniū, quandocunq; fuerit, non requiro aliā expressionem extra tex. nam in dubio debemus cōcludere quod actus valeat potius q̄ pereat, l. quoties ff. de reb. dub. & fauere graduatis & intellectum fauorē regni & graduatorū respicientem recipere, vt non semel dixi in proœmio concorda. Nec refragantur iura supra adducta, quia intelligūtur de praescriptione probanda per testes, hic agitur de tēpore iā probato vniuersitati, longa est differentia inter probationē probandā, & probatam, nā vniuersitati datū est attestari de studio sui scholaris, quod nō certificaret vniuersitas, nisi sic esset, ergo nō potest reprobari. argu. l. cum precibus. C. de proba. nisi de falso velis agere. quod est periculosum. Imo quando tēpus est simpliciter insertū, videlicet certificamus titiū studuisse per quinquēnium & vltra, non datur tanta materia aduersariis calūniandi tempus, nā quidam sua pte natura maligni intēdūt probare scholasticum tali tempore fuisse in tali loco, quod potuit esse, quia forte tempore vacationum iuit ad patriam causa quaerēdi pecunias, vt postea in hieme melius studeret, & ob hoc non tollitur quinquenniū, vt inter priuilegia scholarium scripsi, in repet. auten. habita. C. ne filius pro patre. ✠

¶ DVODECIMA PRINCIPALIS QVAESTIO.

DVODECIMO principaliter quaero, quae requirātur in nobilibus? Respō. non omnia quae in ignobilibus, imo in multis defertur nobilibus. Primo in tempore, vt intra triēniū gradū baccalaureatus iuris canonici aut ciuilis & noiationes assumere possint §. praeterea. §. cum vero. de collat. in concord. 1 Quę re- quirātur in nobili bus.

¶ Primo, quaero quae sit ratio, cur citeriori & breuiori tempore nobiles possint assumere praedictum gradum quam alii? Respō. ratio vulgo iactatur, quia in nobilibus non requiritur tāta sciētia sicut in ignobilibus, cū nolint viuere ex sciētia, vt dicunt, sicut procuratores & aduocati faciunt. Barba. consilio. 34. praeclare. columna. 18. & cōsilio sequent. sapienter. columna. secund. in secundo volumin. dicit in nobilibus non requiri tantam scientiam, sicut in ignobilibus, quia sola gloria & nobilitas reddunt eos satis elatos. vnde dicit glos. singul. in clement. secund. in verbo. excedunt. de magistris. quod nobilitas supplet defectū sciētiae. & derisiue loquitur secundum Cardina. ibi. Ego vero rationem assignarem, quia conditores voluerunt fauere nobilibus. Et istud est priuilegium nobilium, vltra quinquaginta sex tradita per Bonum de Curtili in tractatu nobilita. in. 5. parte. per totum. & hoc probatur in §. cū vero. de colla. supr. ibi, vt nobiles gaudere possint beneficio minoris temporis, ergo hoc datur eis in beneficium & priuilegium, hoc statuerunt conditores, vt nobiles alliciant ad studium, quod suapte natura contemptui multi habent. 2 Ratio cur nobilibus de fertur.

¶ Aliam rationem assignant quidam dicentes nobiles habere melius ingenium. ideo breui addiscere possunt, & citius quam alii. Nam nobiles bonas escas, vtpote per- 3 Cibos nobiliū perdices, rusticorum vero fa-

dices,fasianos,& alias id genus carnes comedant, quæ generant bonum sanguinem & intellectum, vt dicit Rasis in.tert.ad Almansor.& not. Ioan. de Platea in.l.1.C.de erogat. milita.anno.libro.12. Rustici vero vescūtur caseo,fabis,& cepis.gl.in.l.seruis vrbanis.ff.de leg.3. Ergo breuiori tempore,si velint studere, poterunt nobiles esse perfecti & docti in scientiis, quam alii, & etiam quia fere semper nobiles habēt præceptores, ideo breuiori tempore possunt addiscere,& vti diplomate, vt de Barba dicitur in.l.continuus.§.1.ff.de verbo.obliga. Sed hanc rationem vidi reprobari, tū quod filii diuitum comedunt aliquando meliores escas, quam nobiles pauperes.& habent præceptores sicut nobiles, ideo hoc priuilegiū deberet illis impartiri, si supradictam rationem sequaris. ideo tene rationem quam supra dedi. vel meliorem assignes. Tamen requiritur quod sit nobilis ex vtroque parente.dict.§.tempus.quod potest probari.in capi. Venerabilis.ibi,ab vtroque parente illustrem.de præbend.hic non apponitur illud verbum prag.& ordina. videlicet ex antiquo genere. Et an in hoc text. sufficiat noua nobilitas, concludit Do. Philippus Probus quòd non.in cap.nullus,de electio.in.6. in Ioan.Monac.addi.vbi vide susius.tamen ego teneo contrarium in.§.cum vero.in gl. ex vtroque.supra de colla.licet quanto plus
4 veterascit, tanto nobilior habetur.l.tam dementis,& authen. sequen.C.de episco.audien. Bonus de Curtili.in dicto tracta. nobili.in tertia parte.ideo affixi conclusionem hanc, Nobilibus tamen ante quinquēnium nominationes frustra conceduntur, intellige quando, non est nobilis ex vtroq; parente.

Cōclusio. Nobilib9 āte quinquēnium nominationes frustra dātur

5 ¶Quæret quis, quomodo potest dici nobilis ex vtroque parente? cum nobilitas nō caussetur ex parte matris.l.nullus.in.2.C.de decurio.glos.de colla.in pragm. in.§.in super.in verbo vtroque dicit improprie dici nobiles ex vtroque parente,cum ad hoc sequantur conditionem patris,non matris, licet ex hoc quòd mater sit nobilis,magis honestentur.hæc ille. Attamen ego puto etiā dici proprie nobiles ex vtroque parēte, quādo tam pater quam mater est nobilis, per text.in dict.cap.venerabilis.ibi,ab vtroque parente illustrem, & Osee. 9.cap. Gloria eorum a partu,ab vtero, & a conceptu. vnde dicit Bald.in dict.l.fina.C.de seruis fugiti. quod loquendo simpliciter & præcise, non dicitur quis nobilis respectu matris,sed bene secundum quid,quia omne compositum participat de forma & materia, ideo natus ex vtroq; nobili, poterit dici nobilis ex vtroq;.sic concludit Bonus de Curtil.in.d. tract.nobilita.in. 4.parte.nu.29.alioqui sequeretur, quòd par esset is qui nasceretur ex patre nobili,&(vt ita vulgo dicitur) ex villana,illi qui nasceretur ex parte nobili, & ex matre etiam nobili,quod non videtur verum,nam duo vincula sunt vno fortiora. 6
cap.vno.de treuga & pace.

Nobilis ex vtroq; quomodo dicat. Et reprehēditur glo.prag

¶Item sequeretur quod nulla mulier esset nobilis, quod esset peccatum a mulieribus irremissibile, sic tenere, sicut dicitur de peccato contra sanctum Spiritum, vt habetur in Euangelio. Et quòd mulieres sint nobiles, donec nubant ignobilibus, est tex.in.l. fœminæ.ff.de senatorib.ibi,Parentes vero, donec plebeis nuptiis fuerunt copulatæ, clarissimam dignitatem tribuunt. Ergo si fuerint copulatæ clarissimis,& nobilibus, sunt nobiles.facit tex.in.l.1.ibi.clarissimis nupseritis, claritatem generis retinetis.C.de dignitatibus lib.12. Postquam ergo sunt nobiles, si nubant nobilibus, nobilitatem filiis suis dare possunt.facit tex.sumendo ibi cōparatiue.in.l.1.ibi,maior est dignitas ex sexu virili.ff. de senator. ☞ Et decorosior redditur filius ex matris nobilitate. teste Francisco Mingon in consuetud. Andega. rub.des douayres,arti.300.nu.11.☜

Mulieres an sint nobiles.

7 ¶Nec obstat, quod hactenus docto. tenue

Nobiles

Ex matre an aliquis dici possit.

runt nullum dici nobilem ex parte matris, verum esse dico ex sola matre, quia postquam nupsit plebeio, perdidit nobilitatem. d.l. fœminæ. quam non potest dare, cum non habeat, quia non dat, quod non habet. l.traditio.ff.de acquirend.rer. dominio. & priuatio præsupponit habitum. l.decem.ff. de verbo.obliga.§. seruus.institut.de capit. diminutione.& loquitur text.in.d.l.nullus. 2.ibi, nullus solius materni sanguinis vinculis illigetur, sed quando nupsit nobili, nō perdit, ergo natus ex illis dicetur etiam proprie ex vtroq; parente nobilis, & ita debet intelligi, quicquid doctores hactenus tenuerint.

8

Cōsuetudo an valeat vt qs ex parte matris sit nobilis.

¶ Imo non valere statutum nec consuetudinem, vt quis ex parte solius matris sit nobilis, tenet Bar.in.d.l.exemplo.C.de decurio.lib.10.& ibi hoc tenēt patruus meus & Io.de Platea.quod reprobat Feli.in.c.super eo.col.2.de testi.& in.c.nouit.de iudi.& ibi Decius.& in regula, fœminæ.ff.de regu.iur. & Benedict.in repet.c.Raynutius.in prin. de testam.Bonus de curtili.in tract. nobilitate.in.4.parte.col.6.nu.28.Chassa. in catalo.gloriæ mūdi.in.8. cōsideratione octauæ partis.Ego tamē sustineo opinionem Bart. quod licet non possit consuetudo facere, quod quis sit nobilis ex matre, quia ex non ente fieret, sed bene potest consuetudo facere aliquem nobilem, etiam si pater nō sit nobilis, si tamen mater sit nobilis: nō tamē facit eum nobilem, ex matre, sed consuetudo eum facit nobilē, quod potest facere, & sic docto. hactenus satis perperam intellexerunt, etiam Curtius in repet. c. fi.col.16. versi.septimo insertur.de consuetu.vbi dicit valere consuetudinem, cum sit iuris positiui.& statutum valere firmat decius in.c. nouit .6.nota.de iudi.attamē ītellige vt dixi, quia si faceret nobilē ex parte matris, eēt quædā contrarietas, videlicet quod ex ignobili quis esset nobilis, quod non pōt esse.& ita cōciliabūtur iura. Norent nobiles, quia

Cōciliat opiniones à Bar dissidentes nouas que dat intellect⁹

nō viderunt sic intellecta, & hic germanus videtur intellectus, & dic quod omnibus nobilibus nobilior est sapiētia.c.7. Sapien. 9

¶ Secundo quæro, an hæc temporis abbreuiatio concessa nobilibus quo ad gradum & nominationes, procedat quo ad ecclesiā villæ muratæ? Nam omnes qui studuerint per triennium in theologia, vel in altero iure, deficientibus graduatis sunt capaces illorum beneficiorum.§.statuimus.de collat. in cōcorda.nō exprimit de nobilibus. quid iuris? & videtur quòd tantum nobiles possint habere beneficia villarum muratarum, quia statuendo triēnium, videtur se ad eos retulisse, qui per triennium sunt capaces. Contrarium credo verius, & arbitror hunc text.generaliter loquentem, generaliter debere intelligi.l.1.§.& generaliter.ff.de leg. præstand.& vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.l.de præcio.ff. de publicin rem actio.Item hæc temporis abbreuiatio fit tantum quo ad gradum & nominationes, ergo in illis tantum intelligetur, quia priuilegia non sunt extendenda, sed stricte interpretanda. Feli. & alii per illum tex.in.c.causam.de rescrip.c.olim.de verb. signifi.Bar.& alii in regula beneficiū.de cō sti.princi.Præterea nobiles in casibus tātū a iure expressis sunt priuilegiati, vt supra dixi, & hic nō inuenitur expressus, ergo iure aliorum vtentur.nam in.§.præterea, exprimit tantū in baccalaureis iuris canonici, & ciuilis, ergo ad alios casus non extendetur. Nec obstat, quod se referat ad tempus triēnii, ergo ad personas non sequitur, quia ex diuersis nō fit bona illatio.l.Papinianus exu li.ff.de minor.& separatorum separata est ratio.l.fi.ff.de calumnia. 10

Beneficia villę muratę an debeātur tm̄ nobilibus.

¶ Imo dicebant quidā nobiles non esse capaces ecclesiarū parochialiū villarum muratarū, cū sint superbi, luxuriosi, gulosi, & inimici popularium, ergo eorum rectores esse non debent. Bal.in.l.per adoptionem.ff.de adoptio.Benedict.in repet.cap. Raynutius.

Nobiles luxuriosi & superbi

in princi.de testa. Tamen in cōtrarium est tex.in.l.1.ibi, nobilis prudēs &c. C.de condicis in publi.horreis, lib.10. vbi nobiles debent ad officia eligi. nec obstat quod in villis muratis debent esse periti, qui illos doceant, arg.c.statutum. de rescrip.in.6. Respō. nobiles etiam sunt magis capaces, quā ruricolæ.l.scire.ff.de excusa.tutor. nec refragatur quod nobiles communiter non sunt docti. vt dixi supra. Respon. quod imo sunt docti, sicut alii, ideo docti admitti debent, ignari nō, & quandoque nobiles sunt aliis ignobilibus doctiores, vt vidi in multis.

11 Tēp' an sit abbreuiatū in omnibus gradibus iurium. ¶ Tertio quæro an hæc temporis abbreuiatio procedat in nobilibus quo ad alios gradus, vt in quinto anno possit gradum licētiæ & doctoratus adipisci. Videtur quod non, tum quia hic non est expressum, tum etiam quia qualitas in vno posita, in alio non debet repeti.l.doli clausula.& ibi Bart. ff.de verbo.obliga.& dispensatio in vno, nō extenditur ad aliud.c.1.de filiis præsb.lib.6. hoc reperi tenere D.Probū in addi.ad Ioā. monach.in cap.vno de æta.& qualita.in.6. Contrarium de iure videtur verius per illā regulam, quando duo se habent inuicē gradatim, ita quod vnum commensuratur alteri, tunc facta mutatione in vno, censetur etiam facta & in altero: vtpote determinatum est certum tempus ordini subdiaconatus, & aliud tempus ordini diaconatus, & certum tempus ordini præsbyteratus. nunc si fiat mutatio in vno, etiam in aliis facta videtur.glo.in cle.generalem.de æta.& quali. Anto.in.c.fin.de consuetu. Lanfranc.in tract.de interpræta.statuto.8.conclu.inter præta.extēsiue. Idem ergo erit in hoc casu. nam certum tempus videlicet quinquenniū est præstitutum baccalaureis vtriusq; iuris. certum tempus videlicet septenniū est concessum licentiatis & doctoribus iuriū. nūc fit mutatio temporis in nobilibus in vno gradu, videlicet in baccalaureatu, vt videlicet triennio cōpleto possint promoueri, ergo etiā poterūt post quinquenniū ad gradū licentiæ & doctoratus aspirare per illam regulam iam dictā. & hoc sequitur.d.Chassa. in.17.conclusio.in fi.consuet.Burg.glos.& doct.in.l.illud.C.de sacr.sanc.eccle. vbi de iure antiquo licebat donare certam quantitatem laico sine insinuatione, & duplū ecclesiæ, & nunc lex noua auget donationem quæ fit laico, & statuit vsque ad quingentos solidos posse donari sine insinuatione. sic etiam ampliabitur summa quæ donari potest ecclesiæ. hoc sequitur Ioannes Crotus in repe.l.omnes.in interpreta. exten.cō clu.13.st.de iusti.& iur.Barb.in cle.1.col.52. versi.22.de electio.

¶ Præterea quando lex prouidet aliquibus in plus, vt nobilibus: & aliis in minus, vt ignobilibus per nomina respectiua, tunc eo ipso quod augetur vel minuitur in persona vnius, fiet etiam augmentum vel diminutio in persona alterius.l.si ita.in princ.ff.de liber.& post h.l.clemens.de hæred. institue. Bar.in.d.l.fi.& quia etiā studium legale perficitur quinquennio, in proœ.ff.§.duabus. glo.in.c.cum ex eo.de elec.in.6.

¶ Nec obstant in cōtrarium adducta, quia conditores exprimendo vnum gradum, satis expresserunt alium per supradicta, & dispositio ad consecutiua necessaria extenditur.glos.sing.in capi.quia in tantum.de præben.& glo.in.c.non potest.illo tit.glo.in.c. si quis in clero.7.q.1.nec repetetur qualitas in alio, sed in eodem, vt patet, quod non est. prohibitum, imo priuilegium licet sit stricte intelligendum, tamen quando vnum venit consecutiue ad alterum, & est connexū, tunc immutatio in vno, etiam ex iure stricto ad aliud extenditur. Verba sunt Imo. in dicta clemen. fina.de æta.colum.3.nume.9. qui allegat.capi.translato.& ibi not.de consititu.& prouidendo de primo gradu, tacite videtur prouidisse de aliis.c.cum nostris.& ibi Panor.1.not.iuncto.c.nulla.de concess. præbend.

12 Abbreuiatio tēporis datę nobilibus, an pcedat in aliis facultatibus.

¶ Quarto, an hæc tẽporis abbreuiatio procedat in aliis facultatibus? Videtur quod ſic, ſaltem in theologia, quæ alias ſcientias excedit, vt infra dicam, & eſt nobilior, ideo magis debet eſſe priuilegiata.

¶ Contrarium teneo, quia in.d.§.tempus. ſic dicitur, in quibus baccalaureis iuris canonici.aut ciuilis, ſi ex vtroque parente nobiles fuerint, trienniũ eſſe decernimus. en ergo quod tẽpus tantũ abbreuiatur in iure canonico & ciuili. ſecus in aliis facultatibus quia lex ſuũ aliis denegauit auxilium, vt dicit in ſimili glo.in.l.ſiue apud.C.de trãſactio.& in.l.1.ſi aduerſus vendi. Et ideo licet in aliquibus ſit magis priuilegiata theologia, non tamen in hoc caſu, quia hic non exprimitur, & priuilegia non debent extendi, vt not.in.c.cauſam.de reſcript.&.l.fi.ff. de conſtitu. principum.

13 Nobilitatē probare oportet.

¶ Aduertendum eſt tamen, quia aliquis nõ debet admitti vt nobilis, niſi probet ſe talem.l.non ignorat.C.qui accuſa. non poſſunt.& vbicunque aliqua priuilegia cõcedũtur actui vel perſonæ, oportet primo conſtare illum actum factum fuiſſe, vel illam perſonam eſſe.l.diuus.ff.de teſta.milit.vbi teſtamentis militum conceſſa ſunt priuilegia, tamen conſtare debet a milite factum eſſe §. plane.inſtit.de teſta.milita. Vnde dicit ibi Platea & moder.quòd ſi cauſa mercantiæ debeat tractari ſummarie, debet prius conſtare eam eſſe talem, & cauſa prouiſionalis debet mitti executioni non obſtantibus oppoſitionibus vel appellationibus, vt eſt cernere in ordina.regiis.ſub.des ſentences executiores.& ibi dixi. debet tamen prius conſtare eſſe prouiſionalem. Et ſi quæſtio inter conſanguineos eſt compromittenda, debet conſtare eos eſſe conſanguineos.Bald.conſil.362.multum. in.2.volu.Iaſ.in.l.non ſolum.§.ſciendum.ff.de operis no.nuncia.& in.l.ſi quando.C.vnde vi. Vnde alleganti ſe nobilem, incumbit onus probandi.§.ſi miles.& ibi Cardi.de pace tenen.arg.l.verius.ff.de proba.l.actor.C.illo titulo.Bonus de Curtil.in tracta. nobilitatis.in.6.parte.in princip.Et hoc voluit Bal. in cap.1.§.ſi ruſticus.de pace tenen.& eius viol.Et vſurpans ſibi indebitum honorem & dignitatem, ſacrilegii pœnam incurrit. Bar.in.l.1.C.vt digni.ord.ſeruet.libro.12. aſſerens ſe doctorem, cum non ſit, pœna falſi coercetur.Barto.in.l.eos.§.finali.ff.ad legem corneliam de fal.Pet.Ancha.in cap.vt

14 Mētiens ſe clericū vel doctorem quomodo puniri debeat.

apoſtolicæ.de priuileg.in.6.& infamis efficitur.Rebuf.in.l.vna.columna.1.C.de profeſſ.qui in vrb.Conſtan.comit.merue.libr. 12.mentiens ſe clericum, cum non ſit, punitur pœna extraordinaria officio iudicis relinquenda. Bal.in.l.qui ſub prætextu.C.de ſacroſanct.eccle.tamen ſi fecerit actus clericales, falſi pœna punitur, vt notat Bonus de Curtili vbi ſupra. quod eſt notandum contra aſſerentes ſe nobiles, vt pœna falſi puniri poſſint, ſi aliquos actus nobilium fecerint, alioqui arbitrio iudicis. Felin.in cap. tertio loco.colum.1.de probatio.vide gloſ. in cap.nullus præſbyter de conſecratio. diſtinctio.1.

15 ¶ Primo videndum eſt quot teſtes requirantur ad probationem nobilitatis? Reſpõ. quatuor.§.cum vero.de collat. in concord. licet in ordina.regiis.Ludouici. 12.publica. anno.1512.ſufficerẽt tres. Et quales teſtes, dic vt ſupra dixi in probatiõe temporis ſtudii, & in dict.ordina.dicitur, perſonnes dignes de foy.

16 In iudicio deponãt teſtes de nobilitate.

¶ Secundo requiritur vt teſtes deponẽtes de nobilitate in iudicio deponant, in.d.§.cũ vero. quia propter calorem iudicii omnis diſpoſitio fortificatur.tex.ſingu.& ibi Bar. in.l.rura.C.de omni agro deſert. libr.11.ſecundum Corſer.in ſingu.incipien. confeſſio.in.5.vbi ſi rem meam confiteor in iudicio eſſe tuam, mihi præiudico. Sic cõfeſſio in iudicio facta valet, etiam ſine cauſa, quæ extra iudicium non valeret.glo.ſolennis in l.1.§.fina.ff.de interroga.actio.gl.in.l.ſicut.

17 No. quãtũ proſſe aliquid apud acta fieri.

C.de repudiand.hæred facit.l.cum ostendi mus.§. final. ff.de fideiussor.minor. Hippo=ly.in rubrica.C.de probatio. fol.12.colū. 4. versicu. intellige etiam prædicta. vbi dicit, quòd si actus requirat subscriptionem duorum notariorum, vt hic Parisiis, sufficiet si ille actus in iudicio fiat,& cōscribatur apud acta.quod est notandum. Decius cap.sicut. & ibi addidi.colum.5.de probatio. & cōtra mandatum factum apud acta,non potest aliquid opponi. Angel.in §.sinautem. colum. 2.institu.de satisdat.per tex.in.l.1. C.de satisdan.Ideo consulit quod facias procuratorem tuum coram iudice sedente pro tribunali,& præsente aduersario tuo,quia postea nil poterit opponi. Septem effectus iudicii tradit Ias.in.l.pacta nouissima,in.4.notab. C.de pact.& Guido papæ in sing.342.pactū nudum.

18 ¶ Ex quo infertur quòd siue fiat hæc probatio in iudicio plenario,siue summario,quod valebit,cum text.tantum requirat vt fiat in iudicio.& de his iudiciis vide Alexā.& Ias. in rub.C.de iudiciis.moder.in decreta.inex ordio eiusdem tituli.

¶ Secūdo,infertur quòd nō valeret hæc probatio nobilitatis,si fieret extra iudicium domi, vel alibi,sicut renunciatio iuris de futuro extra iudicium facta, non valet.l.qui superstitis.ff.de acquir.hæred.&.l. si ita scriptum.§.si sub conditione,de lega.2.Tamen in iudicio valet.glos.in.l.1.ff.de curat.bonis dando.glos.vlt.in.l.in plurium.ff.de acquir.hæred.Bart.& alii in.l.1.&.l. postquam C.de pact.Ias.in d.l.siue apud acta.sequitur Benedict.in repet.c.Raynutius. in verbo si absque.2.de fideicommiss.substitut.nu.116. de testa.vide text.in.l. eum pro quo.ff.de in ius vocan.

¶ Tertio,infertur q̄ valet hæc probatio,siue fiat parte vocata,siue non,dū tamen modo in iudicio fiat,vt patet in tex.d.§. cū vero.ibi,etiam in partis absentia.

¶ Quarto,infertur quòd illis diebus quibus iudicia non exercentur,vtpote diebus festis non posset fieri hæc examinatio,quia prohibito iudicio, censetur prohibitū quod in eo fit.not.in.l.2.ff.de iurisdict.omniū iudi.per illum tex.

¶ Tertio, requiritur quòd fiat corā iudice ordinario loci in quo natus est ille de cuius nobilitate constare debet.d.§. cum vero.de colla.in concord. 19 Corā iudice ordinario probatur nobilitas.

¶ Primo quæro,coram quo iudice? Videtur quod corā iudice ecclesiastico,cū sit loci ordinarius.c.quāq̄.ibi,ordinario loci.de vsur. in 6.c.ordinarii locorū.de off.ordin.ibid.c. post cessionē.de probatio.c.1. de religio.domi.lib.6.cum aliis similibus. Corā iudice ecclesiastico nō potest probari nobilitas.

¶ Contrarium arbitror verius,videlicet vt fieri debeat coram iudice seculari ordinario illius loci in quo natus est ille de cuius nobilitate tractatur.& hoc declaratur in ordinatio.Reg.Lud.12.iam citatis,articu.10. ibi, Deuant noz iuges ordinaires. Ecclesiastici non sunt ordinarii iudices regis,ergo coram illis non debet fieri hæc probatio nobilitatis, tum quod insinuationes testamentorum coram seculari fieri debent.l. repetita.C.de episcop.& cleric.l.consulta diualia.de testamen. Aufrerius in tract. de potest.seculari super eccle.& perso.in.2. regula.Benedict.in repe.ca.Raynutius in verbo & vxorem numero.420.& sequēt.de testa. tum etiam quia Romanus pontifex constituit protectorem,defensorē, ac executorē, regem Franciæ, vt licet videre in rubric.de protectio.concord.ergo suis iudicibus videtur etiam commisisse, cum hæc potius concernant seculares quam ecclesiam. Et quia dominus loci dicitur princeps secularis,nō episcopus,vt dicit Helias Raynier. i.ca. cū episcopus.de offic.ordina.lib.6. dicens episcopos male vocari dominos talis loci,sed bene episcopos illius loci:licet in contrariū inualuerit cōsuetudo,cuius meminit Egid. de bella mera consil.3.circa.col.2. Et quando verbum ordinarius profertur à papa,in= 20 Episcopi nō debēt vocari domini locorum.

telligitur de episcop.& ita intelligitur rub. de offic.ordina.quando à rege,de ordinario regis. Socinus in c.nullus. de foro cōpe.co lū.2.vbi dicit appellatione iudicū venire se culares,per illum text.maxime quando materia subiecta patitur,vt hic,quia ecclesiasti ci potius dicuntur prælati vel officiales,q̃ iu dices,& hoc ex cōmuni vsu, qui attendi debet,vt habetur in proœmio decreta.

21 Quando sunt duo vel plures iudices,elegit scholaris

Secūdo, quæritur,quid si sint duo iudices ordinarii vel plures, coram quo debet fieri ista probatio nobilitatis? Respon.scholaris poterit eligere quem velit,arg.authen.habita.C.ne filius pro patre, ibi quando quis habet plures iudices,potest eligere.glo.in.l.fina.C. vbi in rē actio exerceri debeat. quod est verum,quando erant duo iudices, inter quos erat locus præuentioni.l.si quis postea ff.de iudic.secus si vnus post alterum deberet adiri, quia tunc coram primo fieri deberet.no.in c.Romana.§.contrahentes.de foro competen.in.6.arg.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.fig.& ca.non potest de præbend.in.6.

22 Ordinarius causā delegat.

Tertio quid si vnus est tantum ordinarius,qui vult delegare causam alicui,an possit? Videtur quòd sic,tum quia hæc nō sunt indelegabilia,ideo poterunt cōmitti.authē. apud eloquentissimum,C. de fide instru.tū qui mādatam iurisdictionem suscepit,nihil proprium habet,sed eius qui mandauit, iurisdictione vtitur.l.1.§.fina.ff.de offi.eius.& quia in locum iudicis ordinarii subrogatur, videtur fieri potestate ordinaria.arg.l.filia. §.1.ff.de condi.& demon.Bal.in.l.apertissimi.C.de iud.d.Io.Saynxon in ordina.turo. articu.10.in fine.

Nec refragatur §.cum vero.dum dicit. coram ordinario loci fieri debere. nam licet fiat coram delegato ordinarii, cum delegatus nil proprium habeat, vt dixi, non minus dicetur fieri ab ordinario,& ita in hoc resideo.

¶ Idem putarem si fieret hæc probatio in iudicio corā aduocato antiquiore,qui in Francia solet sedere pro iudice ordinario,vt vidi sæpius in Castelleto.

¶ Quarto,an valeat probatio nobilitatis facta coram loci cōmissario deputato ad recipiendos testes? Respon.non, quia cōmissarius nō est loci ordinarius, quod requiritur in d.§.cum vero. & quia non potest fieri in iudicio per commissarium,vt requirit concordatum: sed oportet quòd fiat corā iudice ordinario,& commissarius non est ordinarius,nec iudex:ideo corā eo facta attestatio nobilitatis, nō valet quo ad hoc,nec facta corā duobus notariis,aut alias quàm hic sit expressum. 23 Corā cōmissario nō fit probatio nobilitatis.

¶ Quinto quæro, an valeat coram arbitro? Videtur quòd sic, quia quādoq; vocatur iudex arbiter.l.si ab arbitro.ff.qui satisda.cogan.cum multis similibus. 24 Corā arbitro nō fit probatio nobilitatis.

¶ Mihi videtur non valere, quia non censetur, facta in iudicio, prout requiritur, & hoc dicit Petrus & Cynus in.l.vna.quæsti. quint. C. de confes. & in.l. prima.de arbitris.vbi dicunt q̃ licet cōfessio facta in iudicio valeat,etiam sine causa. glosa.singul.in.lege.1.§.fin. ff.de interrogat. actio & supra dixi.tamen quando fit coram arbitro, non valet, quia non censetur esse facta in iudicio,sed extra iudicium.sic consuluit Alexā. consil.13.ex his quæ in themate. column.3. in primo volu.& consil.19.in his.colū.3.in 4.volu.

¶ Item non dicitur ordinarius loci arbiter, & probatio nobilitatis debet fieri coram ordinario loci, vt d.§.cum vero.ergo &c.

☞ Quæro.quid si pater scholaris, vel frater est iudex ordinarius loci, vel dominus, & habet suum iudicem, an poterit fieri coram isto? videtur quòd non, per.l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdict.omnium iudi.&. C.ne quis in sua causa iudicet; contrarium videtur verius, quia ista est iurisdictio quasi voluntaria,quæ etiam inter suos potest exerceri,vt ibidem dicitur,& in.l.si consul, & fex

quen.ff.de adoptio.& etiã propter calorem iudicii, vt dixi supra, & quia publice fit, non præsumitur fraus.l.nõ existimo.ff.de admi= nistra.tutor.

25 Rege mortuo an iudex probatio: nē nobili tatis ad= mitte.

¶ Sexto quæro, an rege mortuo possit sene schalus vel alius regis iudex ante confirma tionem hanc probationem nobilitatis ad= mittere? Videtur quòd non, quia manda= tum videtur expirasse morte mandãtis.l. mandatum. C.manda. Ego teneo contra= rium, per ea quæ nota.in.l. hactenus. ff.de cõsti.pecu.&.l.si quis.§.si ipubes. de instito. & ita tenet expresse Iaco.de Bello visu in sua pract.rubri.de sententia criminali.in fin. vbi dicit hæc scripsisse cum erat iudex Arelaten. Item sicut sedes apostolica non moritur, in capi.si gratiose.de rescript.in.6 ita nec sedes regalis Franciæ, & etiam quia officia à rege habita sunt perpetua ad vitã recipientis Benedict.in repet.cap.Raynu=
26 Rex an cõfirma • re officia renouatur. tius.in verbo duas habens filias. nume. 38.
& sequenti.de testat. vbi dicit quòd nouus rex semper cõsueuit confirmare officia ha= bentibus ea, nisi fuisset causa legitima de= stituendi: & tũc ante nouam institutionem exercere possunt, & continuare pristinam iurisdictionem, donec nouiter creati adue= nerint, & in prouincia habitauerint, instar proconsulis.l.meminisse.ff.de offic. procõ= sul. Item quia decet à principe concessum beneficium esse mansurum. regula, decet.
27 Officia quę ema• nant ab illis qui sunt de sanguine• regio, sint perpetua de regu.iur.in.6. Et nedum illa quæ à rege
vel regina emanant officia sunt perpetua, sed etiam ex consuetudine illa quæ dantur ab his, qui sunt de sanguine regio, & ita ser= uatur, & posset petere se manu teneri si de= stitueretur, vt sæpius seruatũ extitit in hoc regno.

28 Testes qūo debe ant super nobilita= te depo= nere.

¶ Septimo quæro, quomodo debeant te= stes deponere super ista nobilitate? Bart. & alii in.l.1. C.de de dignita.libr.12. circa finẽ multa dicit. Ego vero paucis expedio sic, primo, quòd ille testis qui deponit de no= bilitate, debet deponere, quod ille schola= ris est nobilis, & pro ratione debet dicere, se cognouisse patrem, auum, & maiores e= ius omnes nobiles, & nobiliter viuẽtes, qui pro talibus se tenebant, & reputabant, no= bilium actus, mores, status, & conditiones facientes, gerentes, & exercentes; & pro ta= libus sunt habiti & reputati inter omnes de eisdem cognitionem habentes, & hoc pro= batur ex his quæ not. Inno. & alii in cap.de multa.de præben. vbi dicit illam dici digni tatem, quæ pro dignitate in illa ecclesia re putatur, vel in illo loco.not.in ca.1. de con suetu.libr.6.c.cum accessissent.de cõstit.& habetur.1.ad Corinth.4.cap. Vos nobiles, non autem ignobiles vsque ad hanc horam Io.Raynaud.in conprehenso.feud.in tract. nobilitat.q.8.

¶ Potest etiam testis addere, quod non ex= tat memoria in contrarium, quod tales pa= rentes & eius maiores sunt habiti & repu= tati nobiles, & hoc propter ordina.Lud.12. primo pubica.artic.5. quæ dicit requiri no= bilitatem ex antiquo genere. Et quia illud tempus de cuius initio memoria non extat, obtinet vim priuilegii.ca.super quibusdam. §.præterea.de verbo.signifi.l.hoc iure.§.du ctus aquæ.ff.de aqua quotid.& æsti. Et vicẽ legis obtinet vetustas.l.1.§.fi. ff.de aqua plu uia arcend.

¶ Item potest testis dicere, ꝙ ille scholaris est natus de tali domo de Claromonte, er= go est nobilis, & etiam est pro nobili habi= tus, & reputatus, & adhuc habetur. Socin. consi.246.eleganter.col.1.in.2.volu.vbi di cit nõ sufficere si dicat de tali nobili domo esse natum, nisi addat, & pro nobili reputa= tur, quia potest esse à nobili natus, & tamen non est tanquã nobilis à populo acceptus. fa cit quod no.Bar.in.l.1.C.de testa.Bonus de Curtili in tract.nobilita.in.6.parte.vbi vi= de latius.

Præterea ad probandum quẽ esse in pos= sessione officii, non sufficit probare ꝙ se ge rat pro tali, quia forte non reputatur talis,

nec est re vera. ideo oportet probare quòd se gessit & gerit pro tali, & ab aliis tenetur & reputatur, per ea quæ not. Inno. in cap. fi. de eo qui furtiue ordines recepit. Imol. in c. in nostra. col. 1. de procura.

29 Pro consuetudine vt nat⁹ ex matre nobili fit nobilis.

¶ Octauo quæro, stante tali consuetudine, quòd nat⁹ ex matre nobili sit nobilis, testes deponunt coram ordinario loci talem N. scholarem nobilem, & pro ratione dicunt, cognouisse patrem & matrem istius nobiles, & nobiliter viuentes, Insuper dicũt cognouisse auiam, hoc est matrem patris nobilem. & sic ex consuetudine partus erat nobilis. & etiam dicunt cognouisse patrem matris nobilem, & nobiliter viuentem, ac pro tali reputatum, & se tenentem, & gerentem pro nobili. an valeat hæc attestatio? Videtur quòd non, quia probatio quæ non necessario concludit, non valet. l. neque natales, & l. ad probationem. C. de proba. in ca. ĩ præsentia illo titul. sed deponẽdo cognouisse patrem matris nobilem, nõ concludit matrẽ fuisse nobilẽ, cum consuetudo faciat nobilẽ ex parte matris, quia semper certa est l. quia. ff. de in ius vocan.

¶ In contrariũ videtur attestatos rectè fuisse de nobilitate, cũ dicant patrẽ & matrem nobiles, & in hoc conueniant, ergo scholaris ex eis natus est nobilis. arg. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

Nec obstat quod deponant de patre, qui nil ex consuetudine facit ad nobilitatem, quia esto sane, tamen satis probata est nobilitas, postquam probatur patrem & matrem nobiles. & concordatum non adstringit probare nobilitatem ex antiquo genere ergo hæc sufficiet. si tamẽ requireretur probatio antiquæ nobilitatis, tunc crederẽ non sufficere has dispositiones. Alia scribam, si opereprætium fuerit. nam ista quæstio mihi fuit in palatio petita, & ex tempore ista scripsi.

30 Item requiritur quod depositiones illorum testium registrentur seu describantur per iudices, seu scribam illorum, quos Galli dicunt graferios. sic dicitur in dict. ordina. ibi. Et dicelle affirmation sera faict registre par nosdictz iuges ordinaires, ou leurs greffiers. 31

Monachus tanquam nobilis nominationes impetrat.

Vltimo, quidam religiosus vult tãquam nobilis impetrare nominationes, opponitur contra eum quod non est nobilis, tum quia nobilitas perditur per ingressum religionis. glo. vltim. in capit. 1. de purga. cano. & capi. vltim. de stat. monacho. quas sequitur Roma. sing. 37. vtrum nobilis. glo. in c. scripsit. 27. q. 2. dicit, primo quoque tempore quod quis efficitur monachus, desinit esse rex vel imperator vel episcopus. per cap. hoc nequaquam. 7. quæst. 10. 1. glo. in verbo. comite. 20. quæstio. tert. tum quia censetur mortuus, capitu. placuit. 2. in. 16. quæstio. 1. not. in authen. ingressi. C. de sacrosanct. eccle. Felin. in cap. inter dilectos. column. 2. de fide instru.

Contrarium teneo, quia ius sanguinis est immutabile. l. ius agnationis. ff. de pact. l. iura sanguinis. de reg. iur. & sic fuit decisum per Rotam, vt refert Roma. singu. 37. ideo ipsi religiosi ferũt testimõia. c. nuper. de testi. iurado ad pectus de cõsuetudine, teste Guido. decisio. 615. religiosi.

Item possunt religiosi obtinere beneficia regularia, vt nemini non patet. c. ne in agro §. cæterum. cum aliis similibus. de statu monacho. c. cũ singula. de præbend. in 6. Et si quis impetret beneficia illorum per annũ possessa, debet exprimere eorũ nobilitatem. quod nõ fieret si eã perdidissent, alioqui nõ valet impetratio. regula cancella. 32. ☞ Si tamen nobilis impetret rescriptũ apostolicum, non solet dici nobilis, nec nobilitas generis pro eo exprimitur, sed in prosecutiõe ponitur, q(vt asseris) de nobili genere & procreatus existis, Prouinciale fol. 62. versi. nullus.

Nec obstant supra adducta: quia intelliguntur quo ad deum. Hiero. in epistola ad

Cellantiã. Nulli te vnquam de generis nobilitate præponas, nec obscuriores quasque & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec cōditiones hominum, sed animas respicit singulorum, sequitur Corset. in tractatu de potestate regia. quæst. 29. col. vlt. & in repeti. ca. grandi. nume. 21. de supplen. negli. prælat. lib. 6. Benedict. in repet. ca. Raynutius. in verb. & vxorem. nume. 210. & sequē. de testamen.

¶ Facit quod in simili dicit Felin. in. c. cum deputati. colum. 1. de iudi. vbi dicit per ingressum religionis perdi irregularitatem quo ad actus spirituales, secus in temporalibus. per glo. ibi. ergo etiam quo ad actus spirituales nobilitas perdetur. quia repugnaret statui monachorum perfectorum, nec esset secūdum Lucam quod vnus alio diceretur nobilior in monasterio, & quo ad diuinum seruitium nobilis diceret missam maiorem & oēs alios præcederet. hæc sustulit Christus, dum dicit Marc. 10 capi. & Luc. 22. ca: Qui maior est in vobis, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator &c. ergo si loquamur in aliis actibus, nobiles per ingressum religionis consequuntur priuilegia quæ citat Felin. in d. cap. cum deputati & alia priuilegia aliorum nobilium. alioqui si nobiles ingredientes religionem nō possent obtinere nominationes, essent deterioris conditionis quàm alii non nobiles: quod non est dicendum. Imo §. volumus. de collat. in concord. dicens, Regularia regularibus, intelligitur etiam de religiosis nobilibus nominatis. Vide nouē ex quibus causatur nobilitas, per Lucā de penna in. l. mulieres. col. 1. & sequent. C. de dignit. libr. 12. vbi late prosequitur.

32 ¶ Postremo quidam nobilis studuit triennio in artibus, vel in theologia, aut medicina. an possit suas nominationes habere? Videtur quod sic, quia triennium in nobilibus sufficit. Contrarium est verum. nam triennium est præstitutum tantum baccalaureis iuris canonici & ciuilis. secus i aliis. vt §. præterea. ibi, in quibus baccalaureis iuris canonici aut ciuilis triennium esse decernimus. de colla. in concord. secus in aliis facultatibus.

¶ Idem dicerem si studuerit biennium in artibus, & annum in altero iure, vt non possit obtinere nominationes, quia postquam dicit triennium, intelligitur completum in iure canonico vel ciuili. glo. in regula cancella. Iulii secundi. in. 4. parte. 33

¶ Quid in legitimato, an his gaudeat prærogatiuis? videtur quōd sic, quia nihil a legitimis differt. §. & quoniam. & §. illud. in authent. quib. mod. natu. efficiun. sui. colla. 7. & §. oportet, ibidem. & hoc expresse in prærogatiua regulæ cancella. tenuit Petrus de Vbald. in tractatu de successio. ab intesta. in vltimo modo legitimandi. facit quod not. Bald. in. l. fin. C. de his qui veniam æta. impe. & ibi Angel. & . l. 2. C. de iure aureo. annulo. Contrarium tamen videtur, quia non sunt nobiles. capi. si gens Anglorum. 56. distinctio. l. vna. C. de mulier. quæ propriis seruis se iunxerunt. Item legitimatus non habet ius primogenituræ, vt plene tradit egregius senator Do. Io. de Cirier in suo tracta. de iure primogenitu. lib. 1. q. 13. doct. in. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. Dec. consilio. 258. in casu. Curti. in consi. 74. super memorata. colum. 2. & plenissime Albert. Brun. in tracta. de statu. excludentib. fœminas. q. 4. articu. 12. per quos poteris decidere hanc quæstionem, si ea indigeas, eos videto. 34

¶ DECIMATERTIA QVAESTI. PRINCIPALIS.

1 Collatores an sit vocandi qñ nominationem cōcedūt.

¶ DECIMOTERTIO principaliter quæritur, an illi quibus diriguntur nominationes, sint vocandi, quando conceduntur vel quando audiuntur testes tam pro tempo-

re studii,quàm nobilitatis? Videtur quod sic,quia omnis cuius interest, vel interesse potest, est vocandus antequam actus fiat, alioqui actus nõ valebit.l.nam ita.ff.de adoptio.l.de vnoquoq;.de re iudi. Sed collatores possunt lædi, quia perdunt fructũ collationis liberæ, quam collationem liberam habent.glos.in capi.relatum.de præben.& c.quamuis. illo titu.lib.6.& dicitur fructus illa collatio,per glos.in.c.cum olim de maior.& obedien.

2 Collatores nominatos nolunt videre. ¶ Imo audeo dicere, quod collatores gratius intuerentur fulgura extra illos cadentia,quàm nominatũ,nisi aliquos suos propitios habeant,qui polliceantur eisdem reddere beneficia illis collata, sicut de auaris dicit text.in.capi.sicut hi.47.distinctio.& quidam episcopus mihi retulit nominatum nunquã habuisse beneficium ab eo, nec a prædecessore.Crede mihi,res est iniuriosa sibi. Tu tamen nobilis ac doctissime præsul eis prouides,foues,& diligis,ignarosque profligas.

¶ Secundo facit.c.licet episcopus. de. præben.lib.6.c.inter quatuor.de maiori.

¶ Tertio quando producuntur testes contra aliquem,debet is citari, alioqui non valet productio.l.si quando.C.de testib.cap.2. illo titu.

¶ Contrarium deciditur. nam quando papa concedit beneficia ecclesiastica, vel scribit vt alicui conferantur,nullus citatur.ca. cum secundum apostolũ. de præbend. not. in.c.dudum.de præsump.& c.cum olim. de re iud. Alber.in.d.l.nam ita.col.vltima. Sic ergo est dicendum quando cõceduntur nominationes ab vniuersitatibus, vt nulli collatores sint vocandi.

3 ¶ Item quando fit examinatio super idoneitate nominati,vel alterius,potest fieri in absentia. Innocen.singu.in cap.fina.in fine de translat.episcopi,vbi dicit, si mandatur alicui vt prouideat Petro,si est idoneus:executor non debet vocare aliquem ad opponendum,si velit eum dicere non idoneum, sed examinabit an sit idoneus,vel non, antequam prouideat,absente eo cui dirigitur mandatum.idem tenuit glos.singu.in cle.1. de offic.deleg:& ibi Card.colum.3.& consil.132.archipresbyter.col.vlt.sufficit enim in his extraiudicialibus probationem concludere soli examinatori, videlicet vniuersitati.not.Bald.in.l.neque natales.in fin.C. de prob.& in.l.fina.columna.2.vnde legiti. Alexand.consi.218.visis verbis.col.2.in.2. volumine.quod est repetitum consi.45.visis verbis.in.6.volu.Panor.& alii in.c.2.de testib.Feli.in.c.si.col.6.de præsumpt.Rota. decisio.297.purificatio & decisio.443.fuit dubitatũ.in nouis.& decisio.134.not.quod vbi.in antiquis. Vitalis in tractat.clausula. in clausula,si ita tibi constiterit,fol.15.cum sequent.Hippoly.in.l.de vno.4.fallen.ff.de re iudica.

¶ Etiam probatur si scholaris aut alius acceperit equũ locatum,& is fortuitu moriatur,poterit facere examinari testes de casu illo,& illæ attestationes etiam parte absente factæ,facient fidem coram iudice cõpetente.Bar.& patruus meus Iacobus Rebuffus in.l.2.C.de naufrag.li.11.per illum tex. &.l.scire.§.sufficit.ff.de excusa.tutor. Corset.in sing.incipien.testis in loco.quod est sing.notandum.

¶ Insuper quo ad nobilitatem decisum est in dict.§.cum vero.ibi, etiam in partis absentia probari possit. Sed in alio nobilis grauatur, vt quatuor testes debeat adhibere, etsi in aliis actibus communius sufficiant duo.l.vbi.ff.de testib. 4 No. tu scholaris

¶ Item in impetratione rescriptorum, priuilegiorum,indulgentiarum,& aliarum cõcessionum,non est necesse citari aliquem quando cõceduntur, vt late explicant Panor.Feli.& aliũ.in cap.cum olim.de re iudi. &.c.causam.de rescript. 5 Sine citatione impetrantur rescripta, ac beneficia conferuntur.

¶ Poterit etiam ordinarius collator conferre beneficium vacans nõ facta alicuius vo- 6

catione.c.de multa.de præben.cap.cum ecclesia.de electio.not.glos.in capitulo finali de electione in.6.ita in propriis terminis tenuit Anto. Nicellus in concordantia.52. fallen.85.vbi fusius tradit.ibi videre licet.

De insinuationib' communionis & aliarum literarum hic plene tractatur.

¶ Superest insinuationū materiam explicare,vt sequitur.

¶ DECIMAQVARTA QVAESTI. PRINCIPALIS.

¶ DECIMOQVARTO principaliter quæritur de insinuationibus nominationum.

Et primo,quid sit insinuatio, dicitur infra numero primo.

Secundo,cur insinuationes inuentæ sint numero.2.

Tertio,quo tempore nominationes insinuentur.nu.5.

Quarto,intra quod tempus debeant insinuari.nu.20.

Quinto,quo in loco debeant insinuari. numero.24.

Sexto,quæ debent insinuari,nu.31.

Septimo,quomodo debent nominatiões insinuari,& gradus,ac aliæ literæ. numero.48.

Octauo,quibus præsentibus insinuandū sit,numero.56.

Nono,quibus nominationes insinuentur.numero.58.

Decimo,per quos fiat insinuatio.numero.92.

Vndecimo, quoties insinuentur. numero.115.

Duodecimo, an collatoribus scientibus insinuentur.nu.117.

Decimotertio,an insinuans debeat literas,quas insinuat,aperire.numero.120.

Vltimo,quomodo puniantur non insinuantes.nu.124.

Et super qualibet quæstione tangentur obiter aliæ illi conuenientes.

PRIMAE quæstioni, quid sit insinuatio,respondet Lucas de penna in.l.2.in fin. C.de petitis bono.subla.lib.10.sic,quòd insinuatio est alicuius scripturæ editio. hæc tamen est nimis generalis quo ad materiā nostram,ideo Anton.de Cana.in tractat.de insinuatio.q.1.sic diffinit,Insinuatio est donationis præexistentis in scripturam redactæ,eodem tempore,vel diuerso apud competentem iudicem facta publicatio.sed non deseruit proposito nostro,cum tantum donationis insinuationem diffinire velit, de qua in.l.sancimus,C.de donatio.Ego vero quantum ad præsentem materiam attinet sic definio, Insinuatio est literarum gradus nominationis, certificationis temporis studii,ac attestationis nobilitatis,seu nominis & cognominis,vel alterius rei necessariæ, ordinariis collatoribus, vel patronis ecclesiasticis,seu eorū vicariis,legitime per graduatos,vel nominatos,& qualificatos facta exhibitio.& probatur in ¶.præfati. in.2.& ¶.teneantur.de collatio.in cōcord.insinuare demonstrare est l.iubemus.iuncta glos. C.de emancipa. libero. hæc definitio declarabitur satis superq; per totā hanc quæstionem infra.ideo venio ad secundam quæstionem. 1

Quid sit insinuatio

Authoris noua diffinitio de insinuatione,de qua hic.

SECVNDO quæro, cur insinuationes istæ inuentæ sint? Respon.quia gradus & nominationes absentibus collatoribus cōferūtur,vt supra dixi,quorum ignorantiam possent collatores prætendere,si non exhiberentur. Nam omnis actus factus in absentia partis, debet ei insinuari.c.si tibi absenti.& ibi Peruſ.de præbē.lib.6. vnde quādo actus potest fieri in absentia partis sine citatione,eo perfecto debet parti intimari. Bald.in.l.eos ¶. Apostolos.col.2.numero.6. C.de appella.per glo.in cle. 1.de appel. vbi quando termini assignatio facta parte non citata potest aliquem ledere,debet ei terminus solenniter notificari. Et ideo si arbitri ex potestate eisdem data possint proroga- 2 3

Insinuationes cur sint inuentę.

Actus factus in partis absentia debet eidē intimari.

re compromissum absentibus partibus, tamen nisi post prorogationem notificetur partibus, videntur arbitri dolose processisse, nec talis prorogatio adstringit litigatores: quia ita demum valet, si insinuetur. sic consuluit Bald.consi. 101.lex compromissi.& consi.seq.in.3.volu. Idem tenuit in.l.1.colum.penul.C.de senten.ex libello recitan.authen.et qui colum.2.C.de tempo.appella. Alexan.consi.34.viso themate. colū. penulti.in.1.volu.& consi.63.in causa& lite.col.vlti.in.3.lib.& consi.87.viso themate.col.vlti.vol.5.Roma.consilio. 336.circa propositam.in fi.Decius consi.39.iuridicā. colum.1.& consi.632.quod supra colum.2. Feli.in.c.cum olim.colum.8.versic.no. tertio quod vbi actus.de re iudi.& in.c.1.nume.52.de constitu. Ias.in.l.nec quicquam. ¶.vbi decretum colum.9.nume.56.cum sequen.ff.de offic.proconsul.Georg.Nathan in repet.clemen.saepe.in princ.colum.53.de verbo.signi.Hippoly.in.l.de vnoquoq;.nu.mero.63.& sequen.de re iudi.dixi in practica mea in rub.de adiornamen.arti.1. glo.& ladiornement.versi.quarto locus.facit tex. vltra docto.in.l.si quis per.ibi,intimare debet.C.de aquae ductu.libro.11. &.l. penulti. in ¶.nullo ibi,postquam fuerint ei intimata.de reb.cred,L anfran.in verbo dilatiōes. colum.2.c.quoniam.de proba. Curtius consilio.31.Factum tale.& sequen.quod limitat Decius consilio.169.& diligēter.colum.2. versic.tertio non obstat quando actus non potest absenti praeiudicium inferre.

4 Insinuatio nominis cur fiat. ¶ Item exhibitio nominum & cognominū fit, vt collator ordinarius cognoscat diligētes, & qui nō diuerterūt ad matrimonium, vel ad alios actus per quos possint nominationes amitti, vt dicam infra quaestio. vlti. ideo eidem fieri debet.

5 Quo tempore debeat fieri insinuationes. ¶ TERTIO quaeritur, quo tempore literae gradus & aliae insinuentur? Respon.tex. in concord.in ¶.teneantur: de colla.quod tēpore quadragesimae. Idem disponitur in ordina.reg.Ludo.xii.1.publica.arti. 8.quae est in rub.des graduez simples.artic.eo.cui stādum; est. nam multa vno tempore licent, quae alio prohibentur. l.furem.ff. ad legem Corneliam de sica.c.capellanus.de feriis.c. si peccauerit.2.qu.1.c.decreuit.22.q.5.c.ad honorem de auctor.& vsu palli.tamen ille. ¶.teneantur. secundum quosdam loquitur de nomine & cognomine quae debent in quadragesima insinuari. secus in literis, vt in dicto ¶.praefatiq; graduati.& hoc tenuit glos.in ¶.qui de praedictis. in verbo facere. de colla.in prag.& in.d.ordina.dicitur arti.9.in quadragesima, vel extra.sed dico d. ¶.teneantur.etiam debere intelligi de literis gradus & aliis necessariis, ne diuerso iure censeantur.l.eum qui.ff.de vsuca.& quādo vna determinatio respicit plura determinabilia, ea debet vniformiter determinare.l.iam hoc iure.ff.de vulga.& ibi Ias. & alii & clausula posita in.d.¶.teneantur. etiā refertur ad literas gradus & alias, per.c.inquisitioni.&.c. secundo requiris.de appel. dixi in repe.l.vnicae.in glos.in verbo, & nō ex quibusdam.C.de sentē.quae pro eo quod interest.etiam de consuetudine & literae & nomina & cognomina tempore quadragesimae insinuantur. Et sic consuetudo interpretatur insinuationem fieri debere tempore quadragesimae, quae est optima legum interpres.l.si de interpraetatione.ff.de legib. & etiam assignari potest ratio, quia quando tempus est in lege vel statuto expressum, prout est in concordatis, tunc censeri debet appositum pro forma.tex.in authē. quae supplicatio.ibi, sub hac forma. C.de praecib.impera.offe.& ideo necesse est custodire constitutum tempus.dicit text.in.l.scire oportet.¶.consequens.ff.de excu. tut.late Alber.Brunus in tract.de forma & solēnita.actus.rub.quando aliquid censeatur esse tradi.pro forma.fo.43.col.3. in.t6.conclu.& qui non obseruat tēpora, non dicitur seruare formam.& per cōsequens actus est 6 Tempus expressū in lege in ducit formam.

nullus.Bal.& Sali.in.d.authẽ. quæ supplicatio.Pau.in.l.si in lege.in prin.ff.loca. Ias.in .l.qui Romæ.§.callimachus.col.4.de verb. oblig.& cõsi.53.circa.col.1.volu.3.& cõsil. 132.statuto.in prin.volu.4.& qui recedit à tempore,recedit à forma actus. Bal.in.l.ob seruare.§.si.q.3.de off.procõsul. &.l.liberti. colũ.5.C.de operis libert.alibi dicit Bald.in .l.ordo circa mediũ.C.de exec.rei iu.quòd si statuta disponunt aliquid in tẽpore, quòd sunt seruanda ad vnguem : & si contra fieret,esset irritũ ipso iure. Ias.consi.166. videretur.col.4.versic.7.ibi, confirmatur. in.2. volu.& idem dicit in consi.seq.colum.vlti. & consil.191.placet.colum.2.in.2. volu.Sic etiam collatio sacrorum ordinum facta extra tempora à canonibus præfixa, licet tempus non sit de substantia, caret debito effectu.cap.1.&.2&.cap.penult.de tempo.ordinand. Feli. in capitulo cum dilecta. columna.8. versicu.octauum signum. de rescript. & ideo quando statutum requirit tempus, & tu require tempus. Bald. in.l. omnes populi.colũ.penulti.versi.item nota.ff.de insti ti.& iure.

7 Cur insinuationes fiant tpe quadragesimæ. ¶ Si quæratur, cur statutũ est vt fiant insinuationes tempore quadragesimæ? Respõ. forte quia necessario id temporis quis tenetur cõfiteri, & omnia peccata sacerdoti exhibere.c.omnis.de pœni.&remis.sic illo tẽpore exhibitio noiationũ,gradus &aliarũ literarũ debet fieri. Vel potest dici, qa sic voluerunt cõditores,nam hæc sunt iuris positiui,in quibus voluntas pro ratione sufficit. §.furtiuæ.institu. de vsuca. clement.fin.de senten.excommunic. & non omnium quæ à maioribus nostris statuta sunt, ratio reddi potest.l.non omnium. ff.de legi. nota.in cap.si quando.de rescript. literas tamen duplicatas collatori dare poterit quocũq; tempore,cũ in textu tantũ teneantur dare literas duplicatas, & sufficit collatori eas habere ante vacationẽ,tutius est tamen in prima insinuatiõe literas duplicatas dare,&sic obseruatur.

¶ Primo quæro,de qua quadragesima loquatur,cum triplex sit.capi.1.22.q.5. Prima est ante pascha.Secunda ante festum sancti Ioannis Baptistæ. Tertia ante festum Natiuitatis domini.& quando tex.in ca.accusasti. de accusa. dicit per tres quadragesimas debet pœnitere,intelligitur de his tribus quadragesimis, & non de quadragesima trium annorum,secundum Archid. post glos.1.in d.c.1.& sequitur Corsetus in verbo quadragesima,in sing. Respon.intelligi de ea quæ est ante Pascha,quia illa proprie dicitur quadragesima.ca.quadragesima de cõsecra.dis. 5.& etiam appellatur illa quadragesima secundum cõmunem vsum loquendiqui, debet attẽdi.l.Labeo.ff.de supel.leg. c.ex literis.de sponsa.& in.l.1.ff.de operis no. nuncia.per doct.glos.in verbo quadragesima in §.statuit.de colla.in pragma.glos.tamen in extra.1.in extra.cõibus.de pœnitẽ. & remis. tradit duplicem tantum,vnam delectiuã mali, vtpote illam quæ est ante Pascha : alteram, quæ operatiua boni, quæ est post Pascha.vide ibi. 8 Triplex est quadragesima.

¶ Secundo quæro , an negans insinuationem esse factam tempore quadragesimæ teneatur probare , vel nominatus ? Videtur quod negans,quia actus in dubio præsumitur iure factus,argum.l.sciendum.ff.de verbo.obliga, 9 Quis teneatur probare insinuationẽ tpe quadragesimæ factã

¶ Item actus in dubio præsumitur celebratus tempore habili.glo.singu.in verbo creatum.in clement.fin.de rescript. vbi ille qui negat beneficium creatum fuisse tempore datæ rescripti,debet probare, quia illa negatiua habet resolutam affirmatiuã , quæ probari potest.consuluit Ias.consil.178. in causa.in.2.volu. 10 Actus præsumitur tpe habili factus.

¶ Tertio,facit q̃ si per statutũ prohibitum sit nobilibus intrare palatium nisi tempore consilii,& accusatur nobilis intrasse in mẽse Maio, ipse probauit eo mẽse esse factum consiliũ,debet absolui, quia in dubio debe-

mus intelligere factum esse tempore quo li
cuit.arg.l.merito.ff.pro socio.Bar.in.l.non
solum.§.sed vt probari.ff.de operis no. nun
cia. Panor.& Feli.in c.auditis.de præscript.
Soci.consil.67.in causa.col.3.vol.3. & quã
do vnus insurgit contra alium ratione tem
poris,ibi oportet probare tempus. Bal.in.l.
11 de rebus.C.de dona.ante nup.
Qui se fũdat ĩ tpe ꝓbare debet tẽpus ¶ Contrarium videtur verius,quia vbi cer
tum & limitatum tempus, vel certa pars lo
ci, vel alia qualitas est fundamentum inten
tiõis siue actoris,siue rei,oportet quòd illud
tempus & illa qualitas probetur per eũ qui
se fundat in illa.Bart.in d.§.sed vt probari.
vbi dicit, quòd si vsq; ad medium mensem
Martii licebat tenere bestias in pratis, post
nõ,& aliquis accusatur quòd in mẽse Mar-
tii sue animalia pascebant in pratis, non de
bet sequi condẽnatio,nisi probetur illa pars
temporis quo erat prohibitum.Sic nomina
tus & graduatus fundat se in tempore,ergo
debet probare.tex.in.l.matrẽ.C.de proba.l.
eum actum.ff. de nego. gest.l. qui iurasse.§.
si pater.ff.de iureiur. Hippoly.consi.7.sum-
mi cæli.num.60.& seq.l.2.C.de pet.hæred.
Barb.in consil.29.illud.col.14. volu.1.& in
repet.rub.C.qui admit.col.2.vbi dicit quòd
12 si opponatur cõtra testẽ quod erat infamis,
Tẽp° depositiõis ꝓbetur. debet probari quod tempore depositionis,
aliàs non repellitur.hoc probat Calca.con-
sil.79.licet dubia.num.12.Ias.consi.178.in.
causa.volu.2.
13 ¶ Item probans quem furiosum,non obti-
Furiosus tempore cõtract° ꝓbari debet. net, nisi probet quod tempore contractus
erat furiosus. Cardina.consili.56.casus &.
doct.in.lege.furiosum. C. qui testat.facere
possunt.
14. ¶ Præterea si probetur cõtra electum quòd
est notorius fornicator,tamẽ nõ obtinebit
excipiens & probans,nisi probet quod tem
pore electionis erat. Oldra.cõsi.286.in elec
tionis negocio.sequitur Fel.in d.c.auditis
col.vlt.de præscrip.
15 Ad hæc non sufficit probare quem esse si

lium sacerdotis,nisi probetur quod tempo-
re sacerdotii eũ genuerit. Io. And.in addi.
ad spec.in rub.de filiis pres.Panor.& alii in
c.inter cæteras.de rescrip.
¶ Insuper si quis dicat se excommunicatũ 16
post appellationem.habet hoc probare.glo.
in c.venerabilibus.in glo.penult.de senten.
excom.quam sing.not.Fel.in c.cum tu. col.
3.de testi.& ca.apostolicæ.colũ.8. in versi.
adde etiam.de except.& in ca.in præsentia.
col.6.de probat.Præpo.in.c.super eo.2.col.
1.de appella.
¶ Nec obstant in cõtrarium adducta, quia 17
intelliguntur quando quis non fundat se in
tempore,vel quando est præsumptio pro eo
qui se fundat in tempore,tunc non opus est
quòd is qui habet præsumptionẽ,probet,vt
in delictis probat Bar.in d.§.sed vt probari.
vbi dicit de nobili qui nõpoterat intrare pa
latium,& istud late examinat Decius in d.
c.in præsentia.notab.12.de proba.& ibi Pa-
risius.sed pro nominato vel graduato nulla
est præsumptio ꝙ tempore quadragesimæ
insinuauerit, ergo is ipse debet prabare insi
nuationem tempore quadragesimæ factam,
& hoc probatur ostendendo instrumẽtum
insinuationis,quod cantat tali die Martii fa
ctam fuisse,& illo die erat quadragesima.&
ita vidi fieri.nec viciatur instrumentũ,licet
in eo non dicatur tempore quadragesimæ,
dũmodo contineat tempus quadragesimæ,
quia paria sunt aliquid exprimere per se,vel.
per relationẽ ad aliud.l.ait prætor.§.1. ff.de
re iud.Cui etiam probatio insinuationum
admitti solet, vt fuit conclusum, & (vt fer-
tur) in mente curiæ retẽtum anno.1513. die
vltima aprilis. 18
¶ Tertio quæro, an possit intimatitio fieri Dieb° festis an insinuatio fieri possit
etiã diebus festis quadragesimæ,sicut dieb9
profestis? Respon.sic,tũ quòd sit actus iuris
dictionis voluntariæ, qui quolibet tempo-
re fieri potest.l.actus.C.de feriis,& supra di
xi in.7.q.princi. tum quod non exigat cau-
sæ cognitionem, ideo quolibet tempore ex.

pediri potest.l.2.§.dies.ff.quis ordo in bono. possess.seruet. & idem in insinuatione donationis,quod etiã diebus festis possit fieri, tenuit Alber.in.l.illud.col.3.versi.circa testium.C.de sacrosan.eccle.Oldra.consil.253. factum tale.in.3.quæst.

¶ Item ea quæ iudicii indaginem nõ requirũt,possunt omni tempore expediri,vt collationes,dispensationes,transactiones,& similia.vnde curia Roma.facit solennes processus vt plurimũ diebus solennibus.cle.1. de iudi,& executores gratiarũ omni tempore suos faciũt processus generales sententiam latam continentes,& contrafaciẽs incidit in sententiam.Feder.consil.11. quæritur.colum.vlt.

¶ Item nunciatio omnibus diebus fieri põt etiã feriatis,tex.iuncta.glo.in.l.1.§. item nũciatio.ff.de operis nou.nuncia.

¶ Præterea libellus quolibet tempore offerri potest.l.miles §.sexaginta,ff.de adult.Spec.in titu.de libello.cõceptio.§.nunc videamus.& ibi Ioã.And.in additio.ad eum.Bal. in Margar.in verb.libellus.q.7.Sic & insinuationes istæ. Item visitatio per episcopum diebus fieri potest,cum ad correctionẽ pertineat & ad elemosinam spiritualem, & plerunque fiat pro pace & concordia inter clericos & religiosos ac etiam laicos inducenda per ca.fi.de feriis Socin.in tractat.de visita.libr.7. Et hæc opinio cõsuetudine recepta est,licet melius esset quando inueni mus in singulos dies episcopũ vel collatorẽ, diebus profestis intimare, tamen in contrarium factum tenet.

19 Insinuatio an de nocte fiat ¶ Quarto quæro, an de nocte facta insinuatio valeat?Breui respon.quòd sic, quia omnia possunt noctu fieri,quæ specialiter non sunt prohibita.l.non minorẽ.C.de trãsact. Decius in c.consuluit.col.4.de offi.delega. & quia non inuenitur prohibita, censetur permissa. argu.l.præcepimus. C.de appella. doct.in.l.non solũ.§.morte.ff. de operis no. nuncia. Item sicut beneficii collatio potest fieri de nocte.c.vno.vt ecclesiast.i.benefi.licet cõtra talem collationẽ præsumatur.Hostien.in §.fina.de cõcess.præben.in sua summa.ergo & fortius insinuatio valebit.Non tenebitur tamen collator de lecto surgere, & relinquere suam,vt huic insinuationi sui copiam faciat.arg.l.2.§.dies.ff.quãdo appel. sit Iacob.in.l.more.ff.de feriis.attamen instrumentum insinuationis de nocte confectum,est suspectum,licet valeat.Bal.in cap. 1.colum.2.de fide instru.Feli. in cap.ego.de iureiuran.

20 Nominationes intra quod tẽpus insinuare debẽt ¶ Quarto quæro, intra quod tempus nominationes debeant insinuari ? Videtur quod intra decem annos,alioqui amittuntur quia priuilegium perditur decẽ annis non vtẽdo .l.1.ff.de nundinis.

¶ Secundo , res intra decem annos præscribuntur inter præsẽtes.§.primo institut. de vsuca.

Tertio,facit.l.sancimus. C.de testa.vbi si quis condiderit testamentum perfectum, & postea declarauerit nolle illud testamentum stare, & decenniũ elapsum fuerit,tolli tur prius testamentũ iure perfectum: sic & nominationes debẽt tolli per decem annos quia non insinuans, eas videtur habere pro derelicto.facit quod not. Guido.papæ in decis.Delphi.q.200. Eymardus &c.

¶ Contrarium tenetur , quia priuilegiũ de sui natura debet esse perpetuũ.ca. decet.de reg.iur.in.6.sicut rescriptum.l. falso. C.de precib.imperato.offeren. Archi.in cap.priuilegia.25.quæst.2.facit tex.in.l. seruus. C. de pœnis. etiam priuilegium non faciendi. Alexan.consil.33.ponderatis.col. secunda. in 5.volumine.

¶ Secundo,probatur in §.teneantur.ibi, & eo anno quo præfatam insinuationem omiserint,beneficium in vim gradus aut nominationis huiusmodi petere non possint. facit ordina.Regia Lud.12.rub.Des graduez simples.arti.11.ibi,ilz seront seullemẽt priuez de pouuoir requerir ou accepter les be

nefices qui vacquerót esdictes annees, qlz nauront insinue, sans aultrement perdre les priuileges & priorites de leursdictz degres & nominations, ecce tex. clarum quo probatur nominatum vel graduatum, licet non insinuauerit per viginti annos, non perdere gradus, nec nominationes. nam dictio seulement, significat tantum, & est dictio taxatiua, & idem est dicere quod solum siue solummodo. l. idem Pompo. ff. de recept. arbi. l. 2. de vsu & habitatio. l. cum nouissimi & ibi glos. & doct. C. de præscrip. trigit. vel 40. anno. natura dictionis taxatiuæ est restingere. Bal. in. l. 1. C. de bono. posses. cótra tab. & ibi Ias. & alii Bart. in l. 1. in princ. ff. si quis ius dicent. non obtempe. & l. 34. cú Titio. de adimend. leg. ergo tátum restringet vt puniatur quis eo anno quo nó insinuauit & non vltra.

¶ Item non debet quis duplici pœna puniri ex vno & eodem actu. c. ac si clerici. in fine. & ibi glo. alleg. plena. de iud. Sed si quis perderet nominationes per nó insinuationem, puniretur duplici pœna, ergo &c. nec priuatur quis nisi in casibus à iure expressis. glos. sing. in. c. fi. de iure patron. hic casus non est expressus, ergo &c.

21 ¶ Nec refragátur in contrariú adducta. Et l. 1. ff. de nundinis. loquitur in priuilegio de faciendo, quod per decé annos non vtendo amittitur, quando eo vti potuit. secus si non potuit vti, quia occasio se nó obtulit, túc nó perditur priuilegiú, etiam per centú annos, l. & Attilicinus. ff. de seruit. rusti. prædio. gl. in. c. abbate sancti syluani. in glo. vlt. de verbo. signifi. probatur per Bar. in. l. in filiis. C. de decurio. lib. 10. vbi si ciuitas tenetur facere exercitú quando princeps fecit: si princeps non fecerit per centú annos, quia non fuit necesse, per hoc nó perdit princeps ius suum. Bar. in. l. cum scimus. C. de agricol. & censit. libro. 11. Feli. & alii in dict. cap. cú accessissent. & Ias. in. l. beneficium, circa fin. ff. de constitu. princip. & in. l. falso C. de diuers. rescrip. vbi cófirmat per quinque similia, quia qui nequit vti, nó est in mora, nec culpa: & vbi non est petitio, ibi non est mora. l. lecta. ff. si certum peta. sed nominatus simul atq; est nominatus, non potest vti suo gradu vel nominatione acceptando beneficiú, quia alii sunt eo antiquiores, quibus primo oportet prouidere. ergo illis nó debet (si non insinuauerint) imputari. Ioan. Franciscus tracta. de præscript. in. 4. parte quintæ partis principalis. q. 4.

¶ Item dum incertum est quando casus eueniet, vt quis possit vti suo priuilegio, tunc priuilegium non perditur per decem annos glos. in capi. vt priuilegia de priuileg. quam sic intelligit Claud. de Seycello in. l. fina. columna. penulti. ff. de consti. princi. sed quando nominatus habet suas nominationes, incertum est quando veniet casus vacationis beneficii, & quando erit antiquior ergo si non insinuauerit per viginti annos, non eis priuatur. 22 Nolationes nó dicuntur priuilegia, sed rescripta gratiosa.

Præterea nominationes non dicuntur priuilegia ad aliquid faciendum, quæ bene tolluntur per decem annos, sed dicuntur rescripta gratiosa, quæ perpetua sunt. cap. si super gratia. de offic. deleg. in. sexto. Iaso. in dict. l. falso. C. de diuers. rescrip. Et literæ beneficiales difficilius expirant quam aliæ. Ioannes Andre. & alii in capit. capitulum, de rescript. quia maius est præiudicium eas perdere, quam rescripta ad lites, secundum Felin. ibi columna tertia. Item donationis insinuatio omni tempore fieri potest, sicut donatio. ita & insinuatio nominationum. Anto. de Cana. in tracta. de insinuatio. quæstio. 3.

¶ Item postquam non est præstitutum tempus ad insinuandum, residet in facultate nominati, vt statim possit insinuare, si velit, vel quando voluerit, & sic facultati nunquam præscribitur. l. viam. ff. de via pub. debet tamen intra triginta annos insinuare, alioqui forte nominationes amitterentur,

quia actiones per id tempus expirant.l.omnes.C.de præscripti.30. vel.40.anno. nam sic negligendo, videtur illis renūciare. arg. l.licet.C.de iur.deli.notatur in cap.ibi qui.de rescri.in.6.Late Feli.in capi. capitulum. illo titu. Si tamen postea insinuaret cessaret illa præsumptio,& obliuio.& aliud est amittere possessionem,& aliud proprietatem: quia possessio facilius perditur.Bar.& alii in.l.naturaliter.§.nihil.ff.de acquir.possessio.

23 ¶Fallit quādo nominatus quis esset ad tres episcopatus in eisdem nominatiōibus,quia tunc insinuando in vno nunquam perduntur nominationes in aliis, quia tunc apparet insinuando vni, quod non vult renunciare dictis nominationibus, donec fuerit eidem prouisum ad summam taxatam in §.volumus.in cōcord.hoc etiam probatur per text.in.l.is qui vsumfructum. ff. quib. mod.vsufruct.amitta.vbi per vsum partis ius in totum conseruatur.tex.in.l. voluntariæ.C.de excusa.tut.vbi qui non vtitur priuilegio in vno actu,non perdit in aliis. Idē in priuilegio dato toti populo Parisien.quia si aliqui contraueniant priuilegio, non per hoc alii perdunt priuilegium, argu. eorum quæ not.Innocen.in cap. accedentibus. de priuilegi.vbi quis potest renunciare iuri & fauori quatenus tangit personam suam, nō alterius.sic consuluit Panor.in consilio.61. factum super quo.volu.2.& Decius cōsilio 271. superiori anno. numero. 17. nam si in aliis diocesibus perderet suas nominatiões ob non insinuationem ibi factam, perderentur pro parte,& pro parte non.item nō posset eidem prouideri vsque ad summam taxatam,& sic esset dispositio illusoria, contra.l.si prætor.ff.de iudi.nam si habuerit beneficium ab vno valoris centum aureorū, accedet ad alium episcopum, qui adhuc eidem prouidebit vsque ad summam ducentorum aureorum,quod non posset facere si perderentur nominationes per non insinuationem. Item est introductum in fauorem nominatorum, & retorqueretur in eorum odium, contra.l. quod fauore. C.de legib. nam forte ob paupertatem non potuerunt in singulis episcopatibus insinuare per viginti annos. ideo eis succurri debet.argu. c.cum Romana.de appella.Nec obstant alia iura in cōtrarium adducta,quia in diuersis casibus loquuntur, vt patet si bene intelligantur.

24 *Insinuatio quo i loco fieri debeat*

¶QVINTO quæro,quo in loco insinuatio nominationum & gradus fieri debeat? Respon.sicut insinuatio donationis potest vbiq; fieri,in loco tamen honesto.l.voluit. in fine.& ibi not.ff.de interroga.actio.& de manumissis vindicta.l.non est. Alber.in.l. illud.colum.2.C.de sacrosanct. eccle. quia iurisdictio voluntaria non circunscribitur loco.Bald.in.l.emancipari.ff.de adopt. Anto.de Cana.in tract.insinuatio.q.6.Item extra territorium exerceri potest.l.2.ff.de offic.proconsul.

25 ¶Ex quo infertur, quod hæ insinuationes nominationum,ac nominum & cognominum,possunt fieri collatoribus seu eorum vicariis etiam extra diocesim.glo.in.§.item voluit.in verbo,vicario.de collatio.in pragma. Brunel.in tract.de dignita.leg.conclu.20.in fin.hoc in propriis terminis concludit.

26 *Legatus existens extra legationē pôt conferre bñficia vacantia in sua prouītia.*

¶Sicut legatus existēs extra terminos suæ legationis,potest beneficia cōferre quæ vacauerunt in prouincia sibi cōmissa. Alber. in.d.l.emancipari.ff.de adop.

27 ¶Et episcopus extra diocesim.glos.& dicto.in cap.nouit.de offi.leg.Io.de Selua.in tract.de beneficio.in.3.parte.quæsti. 40.& 63.Sic & vicarius generalis.c.fi.de offi.vica.& ibi Perus.& alii de Rota. decisio. vlti. de offi.vica.

28 ¶Immo etiam possunt beneficia conferri in curia Romana,dūmodo non vacent ibi. Ioan.Frācíscus in tract.de offi.& potestate cap.sede vacant.in.1.q.2.partis. col.3.tamē

com nuniter episcopi vadunt extra vrbem ad conferendum, ad hoc vt dicatur in aliena diocesi. & sic practicatur Romæ, vt habetur in Prouinciali omnium eccle. folio 56. versicu. an episcopus. Fallit quando collatio competeret de iure speciali. tex. singu. in. c. statutum. in fi. de præb. libro. 6. secundum Rom. singu. 48. tu habes. Domi. & Philip. Perusi. in. d. c. fina. glo. & docto. in. c. nouit. de offi. leg.

29 Episcop' cōsurā suis i alieno territorio cōcedere potest. ¶ Sic episcopus consuram suis subditis in alieno territorio cōcedit. Alber. in d. l. emācipari. multo fortius insinuatio fiet vbique, quod est vtile pro residētibus Parisius, quia multi episcopi solēt ibi tempore quadragesimæ residere, vt vidi.

30 Insinuationes in ecclesia possūt fieri. ¶ Secundo infertur quòd potest fieri in ecclesia. c. decet. de immuni. eccle. Anto. in. d. q. 6. tracta. de insinuatio. multo fortius in domo episcopali, & loco priuato, etiā dum episcopus audiret missam, dum tamen non diceret. arg. l. 2. ff. de in ius vocan. debet tamen nominatus expectare opportunitatē, & in missa non molestare collatorem. alioqui posset collator præcipere vt expectaret post missam, & ipse tunc respondebit. Imo dicit Matthæus de afflictis in tracta. de iure proto. § vt infra. col. 5. quòd consanguineus habens retractum ex cōsuetudine potest denunciare se velle retrahere vbicunque inuenerit emptorem, etiam si inuenit et eum in popina, vel lupanari. l. si cum dies. § fi. ff. de arbit. sumendo argu. à contrario. nā in iudiciis & arbitriis est prohibitum, ergo in aliis est permissum. Sic ergo insinuationes poterunt vbiq; fieri, cum collatores eas nō gratanter videant. Et audiui per senatū Tholosanum abbatem quendam cōdemnatum ad magnam summā pecuniæ, eo quod virga percusserat nominatum insinuātem, ac si vellet eum vindicta manumittere, qui iamiam erat liber. quod perbelle factum extitit, ne tanta temeritas inuadat collatores.

31 Quæ de. ¶ SEXTO videdū est, quæ sint illa quæ debent insinuari. tex. in. § præfatique graduati. de colla. supra, tenet literas gradus, certificationis temporis studii, & literas nominationum per nominatum exhibendas: & si fuerit nobilis, præter hæc literas attestationis nobilitatis. Idē dicitur in ordina. regis Lud. 12. primo publ. art. 8. & in rub. Des graduez simples. si fuerit graduatus non nominatus, debebit exhibere literas gradus, & certificationis temporis studii, & sic declaratur definitio supra posita in. 1. q. quid sit insinuatio. — *marg.:* beneficiat muni.

¶ Item debet in singulos annos exhibere nomen & cognomen tempore eodem, scilicet quadragesimæ, vt in. d. § præfati. & legitime, quia quotiens vitiose facta est insinuatio, pro non facta habenda est. l. quotiens. ff. qui satisda. cogan. 32

¶ Nec sufficeret probare collatori gradum per vnum testem, licet alias sufficiat. Ias. in l. huiusmodi. § legatum. ff. de lega. 1. nec per duos, quia in cōcord. requiruntur literæ dari duplicatæ, quæ alias non possent dari, vt in concord. dicitur.

¶ Item clericatus potest probari per vnum testem, quia talis actus de se & sui natura inspecta qualitate nemini aut parum præiudicat. Bal. & Feli. in c. licet vniuersis. in fine. de testibus. Guid. papæ in decisio. Delphina. q. 474. Ias. in repeti. l. admonendi. colum. 71. nume. 198. ff. de iureiurand. & consi. 120. iuridicā. colū. 2. volu. 4. Matthæus de afflictis in constitu. neapol. Rub. de aposta. fo. 27. quod verum esse intelligerem quando nemini preiudicaret. & extraiudicium, secus in iudicio quando litigatur super aliquo beneficio tunc saltem per duos testes probatio fiet, qui regulariter in quolibet actu necessarii sunt. c. in omni. de testi. — *marg.:* Clericat' p vnū testē pbat.

33 Nomen quō īnsinuatur. ¶ Quomodo debeat insinuari nomen & cognomen: Respon. sic vidi insinuari, Vobis reuerendo patri. d. episcopo Parisien. insinuo & exhibeo nomen meum, & cognomē, quod est Petrus Rebuffus, requirens mihi

prouideri de beneficio, vt in mea prima requisitione cõtinetur. & extense debet suum nomen scribere, & cognomen, non per literas sic, Pe. Re. vt supra dixi.

34 An sufficiat exhibere per æquipollens, videlicet alicui est impositum aliquod nomẽ ab euentu, per quod melius dignoscitur. quàm suo nomine & cognomine, videlicet aliquis lusit per ciuitatẽ sub nomine Male bouche, nunc semper vocatur eo nomine: vel repetit in carnispriuio solita & inhonesta, apud omnes vocatur Repetẽs, seu Nasardus apud Bituriges, is exhibet sic, vobis insinuo nomẽ & cognomen quod est repetens, vel Male bouche, vel Nasardus, quæro an sufficiat? Videtur quòd sic, per tex. in l. hac cõsultissima. C. qui testa. facere possunt. vbi cæcus tenetur exprimere nomen hæredis.

35 ¶ Tamen ibi glo. cõmuniter approbata tenet quod sufficit exprimere æquipollens, vt Gallopressum, & sic nomẽ notoriũ. nã nomina sunt, inuẽta ad recognoscẽdos homines. l. ad recognoscẽdos. C. de ingenuis & manumis. c. 2. & ibi gl. de rescrip. in. 6.

¶ Secundo probatur, rei demonstratæ frustra adiicitur demonstratio. l. 1. in fine. ff. de dote prælegi. & notoria expressione non indigent. l. emptorem. in princi. ff. de actio. empti.

¶ Tertio sufficit mandatum per æquipollens impleri. l. fi. in fi. ff. mand.

¶ Quarto quando habemus certitudinem personæ, non curamus de modo. l. quid sit nominatim. ff. de libe. & posthu. in. l. 2. in verbo vocabula. C. de constitu. pecu.

¶ Quinto hoc expresse tenuit glo. in. §. statuit. in verbo nomina. de colla. in prag. vbi tex. dicit nominatos & graduatos teneri ad exhibendum nomina, glos. dicit, & cognomina, vel æquipollentia demonstrationi, taliter quod cognoscãtur a collatoribus, arg. l. certum. ff. si cert. pet. l. si in rem. in fi. de rei vendi. c. significante, de rescript.

In contrarium me mouent sequẽtia, Primo quod quãdo lex, vel statutũ, vel alia dispositio requirit nomen & cognomen pro forma, tunc non sufficeret nomen elegans & notorium sine cognomine. Alexand. & alii in. l. hac consultissima. per illum tex. C. qui testa. facere possunt. & doct. in. l. 1. ff. de liber. & posthu. Sed exprimere nomẽ & cognomen est de forma, ergo non valet expressio per æquipollẽs. Et quod sint de forma, patet, quia concordatũ procedit vltra annullando, vt est videre in d. tit. de collã. & in rub. de firma & irreuocabili concord. stabilit. versi. necnon irritum & inane quicquid secus super his, vel eorũ aliquo a quoquam quauis autoritate cõtigerit attentari. & quando actus in contrariũ factus annullatur, tunc dicitur de forma, vt in propriis terminis tenet Feli. in. c. cum dilecta. col. 13. amplia. 10. de rescrip. & sic insinuare nomina & cognomina, est de forma, quæ dat esse rei, & eam conseruat in esse. l. Iulia. §. si quis. ff. ad exhibend. & non est nostrum mutare formam. l. cõstitutionibus. in fine. ff. ad municipa. Bald. in. l. 1. ff. de liber. & posthu. Vnde si statutũ requireret quod in instrumẽto debeat apponi nomẽ propriũ & cognomen, item nomẽ patris, aliàs contractus sit nullus, tunc et si nomen singulare apponatur, non sufficeret, postquam pro forma statutum ita requirit. Ange. & Imola in. l. quotiens. §. si quis nomen. ff. de hæredi. institu. Alexand. & Ias. in dict. l. hac consultissima. Alber. Brunus post Bal. in tracta. statuto. in verbo instrumentum. q. 15. Alexand. consi. 98. viso & considerato. col. penult. in. 4. volu. & consi. 27. viso themate. col. 1. in. 6. volu. omisso formæ vitiat actum. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transact. ergo supradicta insinuatio, in qua est omissum cognomen vel nomen, seu vtrunque, & est adiectũ nomen notorium, non valebit. ita tenet Feli. in cap. cum accessissent. colũ. 4. nume. 8. de constitu. Non obstat d. l. hac cõsultissima, quia

ibi assignatur ratio, ne sola nominum commemoratio quicquam ambiguitatis pariat. sed quando fit per æquipollens, non parit ambiguitatē. ergo illi legi satisfactum est. quod secus est in nominationibus, & in insinuationibus illarum quæ fiunt ad alium effectum, vt supra dixi. & ita respon. ad Ias. in. d. l. hac consultissima. in fi. & etiam nomen & cognomen insinuatur, nedū vt collator sciat illum esse nominatum, sed & vt illi prouideat. Non refragatur secundum & quartum, quia respondetur, nisi lex pro forma requireret denunciationem, & insinuationem, vt concordatū facit. Vel respō. vt. d. glo. vlti. dicit in. d. d. l. & Soci. consi. 2. in princi. in. 4. vol.

36 Mādatū pōt per equipolles imple ri. Nec obest quod mandatum potest per æquipollens adimpleri, quia fateor, eo quòd non est de forma substantiali, sed sufficit seruare mandatum in effectu, licet non in forma substantiali. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. & ibi Bald. ff. de acquiren. hæred. & ita intelligitur. d. l. fin. quam Bal. nota. in. c. cum venissent. colū. 3. de iud. c. 1. in fine, vt lite non contesta. Et is dicitur fines mandati obseruare, qui facit aliquid ꝙ non multum differt a mandato. glo. in cap. innocēs. in verbo clemētior. 22. q. 4. Imo dicitur seruare mādatum, qui facit illud quòd est proximum mandato. l. iam tamen. §. in hac. ff. iudica. solui. ibi, quasi iuxta mandatum, etsi non mandatum fuerit. glos. in cap. cum olim. in verbo protinus. de offic. delega. Iaso. consilio. 262. magnificus. columna penultima in. 2. volumi. per quæ patet glos. in dicto. §. statuit. procedere secundum text. quem declarat, non secundum concordatum, quia in prag. nomina tantum expressit, hic & cognomina & annullantur in contrarium facta.

37 Insinuatio nominis & cognominis de quib' in litteris nominationū cōstat nō valet. Et per prædicta patet nō valere insinuationem, si quispiam diceret, exhibeo & insinuo me ipsum, vel nomen meū & cognomen, quod non ignoras, tunc non esset satisfactum tex. volenti nomina & cognomina exhiberi. idem si diceret, exhibeo nomē meum & cognomen, de quibus in literis nominationum constat, & prout in illis continetur. & hoc sic probatur, quia sicut in appellatione ab interlocutoria requiritur pro forma quòd causa appellationis nominatim exprimatur. cap. 1. de appellatio. in. 6. & non sufficit quod exprimatur per relationē ad acta. vt allego omnes causas de quibus in actis. Alexand. & alii in. l. 1. ff. de liber. & posthu. Alexand. in. l. vbi. §. illud. ff. de verb. obliga. & consil. 80. viso. col. 4. lib. 1. Ioan. Maria. dictus Riminal. in. l. hac consultissima. C. qui testa. facere poss. & quanuis demonstratio facta per relationem ad aliud tantum valeat, quantum expressio nominis proprii quo ad demonstrationem. l. certum. ff. si cert. pet. non tamen in insinuationibus nominationum siue nominum & cognominum. & ratio supra sæpius fuit dicta, ratione formæ, nisi diceret, insinuo nomen meū & cognomen, quod est Petrus Rebuffus. de quibus latius continetur in prima insinuatione, tunc valeret, & hæc crederem ex stricto iure procedere.

Secundo infertur, non valere etiam insinuationem, si quisquam dicat, ego insinuo nomen & cognomen istius, ostendendo eū digito, quia pro forma, vt dixi, requiritur expressio, licet demonstratio facta ad digitū faciat rem certam, & maior videatur certitudo, quæ ad oculum demonstratur. §. fina. ibi, oculata fide. insti. de gradi. Azo in summa, C. ad legem aquiliam. Ioan. And. in declaratione arbor. consanguinit. ideo error nominis appellatiui non vitiat, quando rēs digito demonstratur. glo. singu. in. l. quæ extrinsecus. ff. de verbo. obliga. docto. in. l. stichum qui. de leg. 1. tamen quando forma data est, hoc non procedit, vt hic. 38

Tertio infertur non valere insinuationē si quispiam exprimeret nomen & agnomen omisso cognomine, quia requiritur nomen 39

& cognomen, in d. §. teneantur. Et idē si exprimeret alterū, & non vtrunq; quia forma non esset seruata. nam ad veritatē copulatiuæ vtrunq; requiritur. l. si hæredi. ff. de condit. insti. c. 2. & .c. inter. de rescript. Ex iuris rigore supradicta procedunt.

40 Primo, non procedit quando iamdudum consanguinei mutassent cognomē, vtpote propter successionē relictam, si deferat nomen & arma domus, vel propter turpe nomen: quod est licitū, dummodo non in fraudem, vt patet in. l. vna. C. de muta. nomi. Benedict. late in repe. c. Raynutius. in prin. de testa. tunc si illud cognomen insinuaretur, valeret quando vulgo sic vocaretur.

Secūdo, fallit si haberet duo nomina, vel cognomina, tūc sufficeret si insinuaret vnū. arg. l. forma in prin. ff. de censib.

Nec obstat quod in d. §. teneantur, dicatur quòd nomina & cognomina exprimere tenetur, quia verum est in pluribus nominatis, vt ibi dicitur, teneātur nominati nomina & cognomina exhibere, hoc est dicere. quilibet nominatus & graduatus teneatur exhibere nomen & cognomen, singula singulis referendo. ca. cum singula. de præbend. in 6.

41 Lrę matriculę insinuātur.

Secundo, ex hōnestate insinuātur literæ matriculæ, vt instruātur collatores quòd is non est per saltum promotus, & quia non matriculatus nō gaudet priuilegiis, vt dixi supra quæstio. 11. in fi. Ideo consulerē scholaribus, vt primo quoque tempore quo ingrediuntur studia, faciant se in matricula describi, & proderit eisdē, vt dico in priuilegiis schola. & an simul debeant insinuari, vide in §. teneantur, in glo. tempore. rub. de colla. supra.

42 Lras tonsurę insinuare bonum est.

Tertio, bonum est insinuare literas tonsuræ, quia non tonsurato non debent conferri beneficia. cap. cum adeo. de rescrip. ca. ex literis. de transact. & quia est qualitas extrinseca, quæ non præsumitur nisi probetur. glos. in cap. si forte. de elect. libr. 6. doct. in. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. Item si fuerit ei prima sua tonsura collata à nō suo episcopo sine literis dimissoriis, illa ordinatio est nulla, si alienus episcopus eum tonsurat tanquam suum, quia nititur eum vsurpare à plebe aliena. cap. primatus. 71. dis. & ibi Ioan. de turre cremat. quod cognoscitur ex literis tonsuræ, si dicant, Petrum Rebuffum nostræ diœcesis oriundum charactere clericali insigniuimus. nec talis gaudet priuilegio clericali, prout vidit iudicari. D. Chassaneus in consuet. Burgun. in rub. des iustices. glos. sōt creux. §. fin. alioqui contra. cap. nullus. & ibi in addi. ad de monte Laudu. de tempo. ordina. libr. 6. Nec obstat quòd non inuenitur canon qui annullet, vt dicit Guido papæ in decisio. Delphin. q. 449. laicus. quia quando lex vel canon prohibet actum fieri, licet non annullet, tamen si actus fiat est nullus tanquam factus contra canonem & legem per. l. non dubiū. C. de legib. & ibi doct. sed d. c. primatus. prohibet. & cap. primum. & per totum de tempor. ordina. ergo &c. quod est notandum. nam multū instruitur collator ex hac insinuatione tonsuræ.

☞ An prothocollū notarii mortui probet clericatū? quod non concludit Egid. de bellamera consil. 10. factum. colū. 2. quia prothocollū non habet omnia substantialia necessaria in instrumento, & maxime quando caret subscriptione notarii, & quia prothocollo notarii mortui nō creditur, donec de mandato iudicis per alium notarium publicatum, cui cōmiserit prothocollū notarii, redactum fuerit in formā publicam secundū eum, per nota. in. l. contractus. C. de fide instru. & in authē. de tabel. colla. 4. ☜

¶ Quarto, si nominatus habeat beneficium curatū, vel dignitatē incōpatibilem cū secūdo beneficio, bonū esset, quòd ostēderet dispensationē ad aliud incōpatibile, aliqui ordinarius cōferre eidē aliud beneficium non tenetur. c. ordinarii. §. in cōferēdis. de off. ordi. lib. 6. dixi in §. statuimus. 1. glo. antiquio 43 Dispensatio an insinuari debeat.

rem de colla.supr. tamē hæc tria poterūt in sinuari quolibet tempore, cū in eis non assignetur tēpus, nec concordatū adstringit ad hæc insinuandum. ideo si non esset istorum facta insinuatio, non ob hoc irritaretur alia facta de requisitis ex necessitate.

44 ¶ Nec obstat tex. in cōcordato. in d §. præfati. ibi, seu nominationis. volens innuere quod literas nominationis alternatiue, non coniunctiue debeat nominatus insinuare. Quia respon. quòd non stat disiunctiue, sed ampliatiue, vt in simili ponitur in cap. ego Ludouicus. 63. distinct. glo. in §. videlicet. in verbo seu. de colla. in prag. text. in. l. si quis ita. de auro & arg. legat. Peruf. in cap. licet. de offi. vicar. libr. 6. Sic consuluit Iaf. consi. 64. facti contingentia. col. 3. volu. 1. Iacob. in. l. plerunque. in fine. ff. de iure dot. quia sæpe compertum est, vt coniuncta pro disiunctis. disiuncta pro coniunctis, soluta pro separatis ponantur. l. sæpe. ff. de verbo, significatione. & ibi dixi, & in forma manda. apostolo. in glos. seu.

45 ¶ Quinto quæro, quid si studuit in pluribus vniuersitatibus, & habet certificatorias temporis studii ex qualibet vniuersitate, an debeat oēs illas certificatorias exhibere collatoribus: quod videtur, quia indefinita æquipollet vniuersali. cap. vt circa. de electioni. libr. 6. & indefinite loquitur concordatū in d §. teneantur. ergo. &c.

Oēs literę certificatorię an debeant insinuari.

¶ Contrarium arbitror, sufficit enim exhibere literas illas ex quibus constat graduatum & nominatum esse habilem ad illum gradum, quemadmodum quando plura remedia seu exceptiones peremptoriæ competunt, sufficit proponere vnam quæ sufficit ad victoriam causæ, licet plures non prohibeatur proponere. regula, nullus. de regu. iur. in sext. si ergo nominatus studuerit per quinquennium Tholosæ, & habeat literas certificationis tēporis studii, si postea apud Caturcum studuerit per duos annos, licet non insinuet literas vniuersitatis Caturcē. non minus valebit, cum primæ literæ sufficiant, & reddant eum habilem ad gradum baccalaureatus. secus si tanquā doctor vellet admitti, vt infra dicam: vel si non studuerit nisi Tholosæ per tres annos, & apud Montempessulanum per duos annos, tunc oportet vtrunque insinuare, quia vtrunque requiritur antequam sit habilis. dixi in §. præfatique graduati. in glos. vniuersitatis. de colla.

¶ Sexto quæro, quid si est doctor: an sufficiat præsentare literas tantū doctoratus cū certificatoriis temporis studii? Respon. crederem quòd sic, per ea quæ not. Panormita. in cap. 1. colū. 2. in fi. de cler. pereg. vbi dicit sufficere sacerdoti ostēdere literas ordinum superiorum, etiam si non ostendat alias literas de inferioribus ordinibus, quando ille qui ordinauit, est tantæ discretionis, quod non sit præsumendum illum ordinatū fuisse presbyterum, nisi constitisset ordinanti de alii prioribus ordinibus, quia tūc omnia præsumantur solenniter acta. cap. nobilissimus. 96. dist. c. in nostra. de procurat. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. Sic est dicendum in vniuersitatibus Galliæ. nam non est præsumendum quod promoueat ad doctoratum sine inferioribus gradibus per saltum, cum sint maximæ discretionis, & quia venirent contra §. monemus. de colla. in concor. Ego fui in tribus vniuersitatibus regens, & nunquam vidi aliquem admitti per saltū, & hoc maxime habent exosum vniuersitates Franciæ, ergo sufficit exhibere literas doctoratus cū literis certificatoriis, vt dixi in glos. de literis §. præfatique graduati. de colla. 46

Literas doctoratꝰ an graduato sufficiat exhibere.

¶ Septimo quæro, quid si habeat omnes gradus, an literas omniū graduum insinuare debeat? Et breui respō. quòd nō, sed sufficit exhibere literas gradus illius quo vult se iuuare si sit doctor iurium, sufficit exhibere literas baccalaureatus, vel licentiæ seu doctoratus, cum literis certificatoriis temporis sufficientis illius gradus. vnde si tan- 47

Literę oīm graduum an sint insinuandę.

quam baccalaureus velit obtinere benefi= cium, sufficit sibi exhibere literas gradus baccalaureatus cum certificatoriis, licet nõ exhibeat literas doctoratus, quia non quasi doctor hoc facit, sed quasi baccalaureus, vt in simili dicit tex.in.l.item eorum.in princ. ff.quod cuiusque vniuersi.nomi. & quando quis venit vt baccalaureus, debet se proba= re baccalaureum.arg.l.non ignorat. C.qui accusa.nõ possunt. & se studuisse quinquen nium, vel aliud tempus competens, vt supra dictum extitit.

48 Quõ debeant nominationes & gradus insinuari.

¶ Septimo supra quæsito, videlicet quomo do insinuari debeant noiationes & gradus? Respon.receptis nominationibus & aliis li ris necessariis debet nominatus & gradua= tus adire episcopũ humiliter, non superbe. deus enim superbis resistit.1.Petri.c.vlti.& Salomon, Humilis sermo, & humilis hõ tri= umphant in domo.Specu.in tit. de aduoca. §.hic dicendũ.quia nec superbi ab initio pla cuerunt tibi domine, sed humilium & man= suetorum semper tibi placuit deprecatio.Iu dic.9.cap.

49 Nominatus salutare episcopũ debet, & ei honorem impendere.

Et primo ingressu, vt ineat gratiã ab epi= scopo, salutare eũ debet.l.publia §. fin. ff.de posi.l.Nesennius.de negoc.gest.sæpe enim quidam prælati salutationes quærunt in fo= ro, ac Rabbi vocari.Matth.23.ca.l.1.C.de sentẽ.passis.l.1.de vete.numisma.potestate lib.12.& pileo depositio.reuerentiam & ho norem eidem impendere debet, tũ propter dignitatem, & ratione excellentiæ, ob quã constitutis in dignitate honor debetur, vt declarat beatus Thomas in secunda secun dæ.q.81.dist.4.&.q.102.dist.1. & text.in.l. fin.C.de offi.diuerso.iudic.tum quia mino= res debent præbere honorem maioribus. c. statuimus.de maiorita. & obedienti.& ibi glos.vltim.& in.l.potioris.C.de offi.recto. prouinciæ.glos.in.l.1.§.sicut. in verbo ser= uitutem.ff. de aqua pluuia. arcen. glos. in.l. ciues.C.de incolis.lib.10. maxime si episco pus sit in sua diœcesi, quia tunc etiã dignior impendere honorẽ inferiori debet; glo.in.l. apud.ff. de manumissio.l.nihil. C.de palat. sacra.largi.lib.12.quas glo.not. Gaspar Por tugallen.in repet.l.imperium.col.2.ff.de iu= ris omnium iudi.D. Chassaneus in catalo= go gloriæ mundi. in.11.parte, consideratio= ne.13. Etiam si essent canonici exempti, ad huc suo archiepiscopo vel episcopo hono= rem & reuerentiam præstare debent. c.con querente.de offi.ordina.Bal.in.l.liberti.col. 3.versic.honorificentia.C.de operis libert. & in.l.fina.in fin.de bonis libe.Ro.sin.480 episcopus.Feli.in cap.cum non liceat.colũ. 1.de præscr.Decius.in ca.vltimo.in 3.nota. de cõfirma.vti.Ioan. Franciscus in tract.de præscrip.in.5.parte principali. quæsti.12.in fin.Henric.Boteus in tracta. de synodo epi scopi.in 3.parte.in princip.numer.54. cum sequenti. 50 Honor quatuor modis exhibet.

Qui honor exhiberi potest quatuor mo= dis. Primo verbo, vt dixi: & iste multũ pro= dest ei cui infertur, licet parum grauet ho= norantem. Nam dicitur communi adagio, Honeur de bouche, vault assez & peu tou= che. Secundo exhibetur honor edicto, & di citur honor edictalis, siue decretalis, & est quando quis dedicat alicui opus suum, vel eum nominat in opere suo, tunc ille honor est perennis propter famã, quia postea arbi trabitur fuisse talis, qualem scripta decla= rant.arg.l.cum precibus.C.de proba.l.fina. de re iudic.

Tertio, exhibetur honor literis, vtpote quando mittitur epistola. sed hic honor nõ est ita perennis sicut præcedens.not.in cle= men.fina.de sentent. excommunicationis. facit authen.qui semel.C.quomod.& quan do iudex. Alius est honor realis, siue actua lis, & iste est pinguior quam verbalis, in= quantum plus æstimantur facta, quam ver= ba, iuxta illud, vbi opus est facto, verba non sufficiunt.l.Iulianus.§.offerri.ff.de actio.em pt.Bonifa.in dict.clemẽ.fina.columna.3.ex= presse declarat. 51

51 ¶ Postea debet insinuans habere modicam orationem, in qua commendet collatorem. primo de fide, sine qua non potest super ædificari. cap. cum Paulus. 1. quæsti. 1. & nihil est quod in præsule magis præfulgeat, quàm recta fides epistola, inter claras. C. de summa trinita.

Commendãdus est collator de fide & aliis.

¶ Item debet commendare collatorem de timore dei Psalm. 217. Beatus vir qui timet dominũ. & alibi, Initiũ sapientiæ timor domini. Ecclesiasti. 25. c. Timor dei per omnia te superposuit. & ibidem. c. 25. Nihil melius est, quàm timor dei.

¶ Præterea de sapientia & prudentia. sapiens enim nunquam inanis est, sed semper in se habet amictum prudentiæ. cap. sapiẽs. de pœnitent. distin. 2. Ecclesiasti. 24. ca. Sapientia laudabit animam suã, & in deo honorabitur, & in medio populi sui gloriabitur. & c. sequenti. Quam magnus dominus qui inuenit sapientiam, & scientiam. & Sapien. 7. ca. Omnibus nobilibus nobilior est sapientia.

¶ De scientia etiam cõmendari debet, quæ episcopis & collatoribus est valde necessaria. c. cum in cunctis. in prin. de elect. Vilissimus cõputandus est, qui alios honore præcedit, nisi præcellat scientia, moribus, & sanctitate. c. Vilissimus. 1. q. 1.

¶ Ad hæc, quòd sibi similes, videlicet literis præditos, diligit, eos fouet, illisque prouidet (prout tenetur) ca. ad decorem. de institut. indignos & ignaros profligat. In aliis etiã virtutibus, quibus collator insignitus est, breui eum commendare poterit, dicens se non posse alias virtutes (quibus est honestatus) lingua nuncupare. Caueat tamen à superfluitate. l. fina. §. in refutatoris. C. de appellat. Breuitas enim locutionis gratiam parit, & molestias, sinistramque suspitionẽ fugat, immensitas contra, arg. c. diffinimus. 18 quæst. 2. l. 1. ff. quod met. cau. Specu. in titu. de aduoca. §. nunc de exordiis. Si vera sint, dicat superiora: alioqui auribus collatorum seruire erubescat. Tristitiam enim pariunt quando ea apud nos non inueniuntur, quæ de nobis iactantur. c. inter verba. 11. quæstione. 3. Famæ etiam detrahitur alicuius, dum plus quã expediat commendatur. cap. ecce. 99. distinct.

¶ Debet ergo nominatus prius vti verbis. capit. 1. de iud. hærbis deinde, post ea lapidibus: & vbi nõ sufficit virtutis ingenium, ibi valeat armorum præsidiũ. Bal. singulariter in ca. olim. in fine de rescrip. 52

Armis & lapidibus nominatus vtitur.

¶ Primò ergo verbis vtatur in prima insinuatione, de quibus supra. Secundo hærbis nam sicut herbæ sunt virides, ita in singulos annos nominatus debebet insinuare nomẽ & cognomen. Tertio lapidibus, nam sicut lapides mittũtur in alterum, ita nominatus debet mittere literas duplicatas ad episcopum. & vbi ingeniũ nominati ista facientis non sufficit erga collatorẽ, tunc valeat armorũ præsidium. nã arma sunt actiones. §. 1. insti. de except. Et sic nominatus producet arma & actiones cõtra prouisum per ordinarium. sic potest intelligi dictũ Bald. quo ad hanc materiã no. quia in verbis, hærbis, & lapidibus, est virtus. tex. & ibi expresse Archid. in c. non liceat. 26. q. 5.

¶ Insuper literas collatori præsentare debet, sic dicẽs: Alma Parisien. vniuersitas tuam R. dignitatem salutat, & has nominationis literas, gradus, & alias mittit, supplicatq;, & egoipse, vt digneris mihi prouidere de beneficio tempore præstituto in concordatis vacaturo, protestans in casum cõtradictionis & negligentiæ (quod absit) de pœnis tã in concordatis, quã in ordinatio. regiis cõtra inobediẽtes statutis. & tũc ostẽdat ei literas gradus, & alias, quas tenetur eidẽ exhibere. de quibus supra dictũ extitit. vide specu. in tit. de rescri. præsenta. in princip. petatq; instrumentũ nominatus de hac insinuatione a notario, quẽ debet secum ducere, vt postea possit probare fecisse insinuationem. ca. quoniam de probatio. 53

Forma insinuationis.

54 Demum episcopus, vel alius collator hu militer salutare debet, pileo etiam parum leuato, quia nihil in episcopali ceruice splédidius fulgeat oportet, quam ipsa humilitas capi. contra morem. 100. distin. Debet enim prelatus seruare præcepta Philo. sic inquientis, cunctis esto benignus, cunctis familiaris, omnibus æquus, ad iram tardus, ad misericordiam pronus, in aduersis firmus, in prosperis cautus, omnibus prodesse debet, nulli nocere. hæc Archi. in. c. hoc habet. colum. 2. distin. 46. Et dicitur ad Roma. 13. Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui honorem, honorem. nam imperator Anto. salutatus a præfectis, aliquantulum processit, & eis mutuam salutationem dedit. l. prima. C. de senten. pass. etiam maior minori salutem porrigit. cap. primo. de feud. cognitio. & adagio dicitur, par pari referto, & gratia gratiam parit. Hiero. ad Nepotia. Episcopi honorent clericos quasi clericos, vt ipsis episcopis a clericis quasi episcopis honor deferatur. Cur ergo (inquit) te habeam vt principem, cum tu me non habeas vt senatorem? & si prælatus non seruet reuerentiam subdito, nec subditus seruare eidé tenetur. ca. cum beatus. 45. distinctio. c. significasti. de electio. cap. ad decorem. de institutio. & si mariti ab vxoribus honorari velint, eas tanquam vxores reuereri non grauentur. Hoc eleganter & pulchre more suo tradit supra quam dici queat doctissimus Do. Andr. Tiraquel. in. 13. lege connubiali. fo. 144. versi. igitur.

Epis quid agere debeat quãdo insinuantur sibi nominationes.

Item reuerenter eas recipere debet, & quod mandatur, exequi. cap. si quando. de rescript. cum sint emanatæ tam authoritate apostolica, quam regia, saltem mediate, vt patet in concord. & est text. in. l. item. eorũ. primo. ff. quod cuiusque vniuersi. nomi. cuius verba sunt, si decuriones decreuerũt actionem per eum mouendam, quem duumuiri eligerẽt, is videtur ab ordine electus, & ideo experiri potest. parui enim refert, an ipse ordo elegerit, an is cui ordo negocium dedit. Et illas literas sic oblatas poterit collator inspicere, si velit, & legere, petens literas duplicatas, promittens se facturum prout eidem præcipitur, & quod iuris fuerit. & nõ debet excandescere in nominatum, quia nil est laudis turpia verba loqui. Si tamen nil dixerit nominato insinuanti, non minus valebit intimatio, quia verba episcopi in insinuatione non sunt de substantia, sicut sunt in matrimoniis, in valentibus loqui. glos. in l. fin. C. de præscriptio. 30. vel. 40. anno. & cap. tuæ. de sponsal.

Epis insinuanti quid respondere potest.

55 ¶ Aduertat nominatus, vt instrumentum insinuationis a notario recipiat, & penes se retineat, quia forte, si postea eo indigeret, inuenire non posset, vt not. in. c. significauit. de testib. d. Boerius in addit. ad Mandago. in vltima parte. in forma. 4. qualiter appellans denunciare habet appellationem. & in illo instrumento faciat inscribere insinuationem factam tempore quadragesimæ, quia quando tempus (vt supra dixi) in aliquo actu requiritur, non sufficit probare actum factum. nisi probetur quod illo tempore fuit factus. l. eum actum. ff. de neg. gestis. Feli. in capi. quod ad consultationem. colũ. antepe. in. 2. cõclu. de re iudi. vbi dicit nõ sufficere probare appellasse, nisi probetur appellatum intra decem dies. & si in insinuatione fiat mentio de literis gradus, non creditur quo ad gradum rite datum, nisi ad verbum literæ fuerint descriptæ. Roma. consi. 336. circa.

Instrm insinuationis debet nominatus retinere.

56 ¶ OCTAVO quæritur, quibus præsentibus sit insinuandum? Respon. notario præsente, & duobus testibus. nam notario sine testibus non crederetur. c. quoniam cõtra. de probat. vel præsentibus duobus notariis in illis regionibus vbi de consuetudine requiruntur, vt hic. & valet illa consuetudo, de qua Decius in capitulo. 2. columna. 5. de probat. Et plus creditur notariis quam aliis

Quibus sit insinuãdũ præsentibus

testibus, glos.in verb.tabellaris.in.§.si ve-
ro absunt.in authenti.de hæredi. & falcid.
57 collatio.1.

Insinuatio coram notariis apostolicis an valeat.

¶ Nec distinguo quo ad hoc, siue sint no-
tarii regii, siue apostolici, licet in aliqui-
bus materiis distinguatur, vt dixi in arti-
culo primo.rubrica.de executio.in practi-
ca mea.

☞ Vide Bal.in proœmio decreta. Grego-
rius nume.20.& an valeat si fuerit notarius
imperialis,tradit Egid.bella mera in consi.
42.dominus.colum.1.quod reprobo. in di-
cto arti.primo per ordina. Regiam hoc ex-
presse prohibentem,quam infero in dicto
articulo primo.☜

Insinuationes quibus fiant

58 ¶ Nono quæro quibus fiant insinuationes
de quibus loquimur? Respõ. his ad quos be
neficiorum collatio spectat, seu præsenta-
tio,siue conferant aut eligant,aut de benefi
ciis alio modo prouideant,siue sint cardina
les,archiepiscopi,episcopi,abbates capitula
ecclesiarũ,vel quiuis alii ecclesiastici colla-
tores.tex.in.§.teneantur.de colla.in cõcor.
& in ordi.regis iam citatis arti.10.&artic.
8.& seq.siue ius cõferendi spectet ad aliquẽ
de iure,siue de consuetudine,seu ex præscri
ptione,quod potest esse,vt tradit Panor. in
c.cum contingat.de foro compet. Feli.in.c.
auditis.de præscrip. Ioan.de Selua.quæst.8.
partis secundæ.idem in mandatis arbitror.
c.tibi.& cap.duobus.de rescrip.in cap.si ca
pitulo.de concess.præben.eo.lib.

Insinuatio an vicariis fiat.

59 Primo quæro, absentibus collatoribus
an hæc insinuatio possit fieri eorũ vicariis?
Respondet tex.in.d.§.teneantur. quod sic,
in absentia collatorum, & hoc declaratur
in ordina.reg.& in prag.in.§.statuit.in ver
bo vicariis.vbi dicit episcopos teneri ad cõ
stituẽdum vicarios generales, vt in eorum
absentia possint nominationes insinuari,&
alia fieri coram eis.c.quoniam.de offic.or-
dina.c.quia in quibusdam.89.dist.c.in no-
stra.16.quæst.7. Nam domino absente pro-
curatori potest fieri litis motæ denuncia-
tio.l.si dictum.§.si præsente.& ibi gl.in ver-
bo procuratori.ff.de euictio. facit.l.procu-
ratoris.de tributo.actio.tex.in.c.si soli.ibi,
ordinario ipsi factam.de concess. præbend.
in.6.& ibi Io. Andre.dicit nõ sufficere quã-
do præsentia episcopi haberi posset,per.l.
item.§.petitam.ff.de petitio. hæred.l.mora.
ff.de vsur. Et in absencia vicariorum pote-
rit fieri officialibus,vel assessoribus vel prio
ribus claustralibus, aut subprioribus,ordi.
reg.art.11.rubr.Dez graduez simples. facit
gl.& quod ibi not.doct.in cle.vna in verb.
diœcesanis de foro competen.

Insinuatio vicario facta an liget epm.

Et talis exhibitio facta vicario ligat epi-
scopum,in tantũ quod si postea episcopus
conferat alteri, non valebit licet dicat se 60
ignorare insinuationem vicario factam, a-
lioqui nil operaretur. De rota decisio.432,
nota vtrũm.in antiq.glos. in.§.item voluit
in verbo vicario.de collat.in prag.plus di-
cens sufficere etiam mandatum vicario in-
sinuare in episcopi absentia.capi.eam te.de
rescrip.& ibi docto.glos.in.§.qui de prædi-
ctis.in verbo,collatori.de collatio.in prag.
facit quod notat Archid.in capi.Reatina.
63.dist.in. vbi dicit fuisse obtentum, quod
quando requitur consensus regis vel epi-
scopi,si sint absentes extra prouinciam suf-
ficit consensus eorum vicariorum,qui alias
non sufficeret,sequitur Bald.in cap.cum ve
nerabilis.de consuetudine.per cap.cum nul
lus.ibi,episcopo autem in remotis agente.
de tempo.ordinan.libro sexto. Licet cõtra-
rium teneat Romanus consilio.693.ex lon
gæua.Primam tenet Ias.in.l.in prouinciæ
li.§.si ego.columna.penulti.ff.de operis no-
ui nuncia. Præsenti ergo episcopo, vel alii
collatori est insinuandum.Barb.plene in ca
pi.volentes,numero.12.cum sequent.de of
fic.legat.

Eps extra ciuitatẽ nõ est quando

Et dicitur præsens,qui est in ciuitate, vel 61
in cõtinentibus ædificiis,quia illi qui in cõ-
tinentibus ædificiis sunt, in ciuitate esse in-
telliguntur.l.qui in continentibus.ff.de ver

bo.sig.non tamen tenetur nominatus collatorem adire vel quærere extra ciuitatem. argu mento illius qui tenetur adhibere medicum alicui.vt non teneatur extra ciuitatem quærere.no.in.l.si ab hostibus.ff.solu. matrimo.Alexan.consi. 91.numero.5.in.7. volu.cum teneatur creare vicarios.& eos in ciuitate relinquere,si tamẽ episcopus sit in tali loco qui de facili possit adiri (quod boni viri arbitrio relinquitur) forte nõ esset omittendus.gl.in.d.§.item voluit.in verbo absentia. de colla.in prag. Isto tamen iure non vtimur.si fiat vni,sufficiet.

Nec me mouet.d.§.teneantur,ibi,aut eorum vicariis,quia ibi dictio aut,est alternatiua ordinis,vt in.l.cũ pater.§.penulti.ff.de legat.2.& ita ponitur in.d.§.statuimus.2.de collat.supra.licet regulariter nõ sic accipiatur.glo.in.c.cum plures.de offic.deleg.in.6, & ibi Domi.& Philip.Perus.

62 Secundo quæro, quid si sint plures vicarii,an sufficiat vni insinuare? Videtur quòd non,per.l.fina.ff.in ius voca.vt eant.&.l.sed & si.qui satisd. cog. vbi si quis promiserit duos sistere,non liberatur si alterum sistat.

Item quia sunt ordinarii.Ioã.And.& alii in cap.tua.de offi.vicarii.& cap.2.eod. titu. lib.6.& habent iurisdictionem insolidũ,& quilibet potest separatim procedere, nisi aliter fuerit in constitutione expressum. ar.l. 1.ff.de offi. consul.l.imperatores.ad municip.glo.in cap.2.de arbi.lib.6.& ibi Panor. & Bar.in.l.si vni.ff.de re iud. Ex quo tamẽ causa est coram vno inchoata,alter non potest se immiscere,nisi primus sit impeditus, per.d.l.si vni. igitur cum vnus sine altero possit procedere, omnibus est intimatio facienda,ad hoc vt omnium impediatur collatio , instar procuratorum.capi.si duo.de procur.in.6.

Contrarium est verum,quia omnes vicarii,etiam si essent quinque vel sex (vt apud Bituriges) repræsentant vnam personã, videlicet constituentis,a quo est eorum potestas.ca.2.de consuetudi. vnde sicut insinuatio facta.vicario ligat dominum,multo magis debet ligare alterum vicarium.

Nec me mouet.d.l.fi.nec.l.sed & si. quia est casus diuersus, & loquitur in debitore qui duo debet copulatiue:hic cõtra, quia in solidum constituti sunt regulariter.

Nec refragatur aliud,quia loquitur quãdo plures habent potestatem conferendi insolidum,nec vnius potestas depẽdet ab alio, nec repræsentant personam vnius,hic contra.glo.in.d.§.item voluit.in verbo vicario.

Tertio quæro, quid si vicarius conferat inhabili,an potestas deuoluatur ad constituentem,vel ad superiorem episcopi, videlicet ad archiepiscopũ? Videtur quod ad constituentem,per.§.si quis vero.in verbo immediatum superiorem deuoluantur.de col. in prag.vbi deuolutio fit ad immediatum superiorem,sed immediatus superior vicarii est episcopus,ergo ad eum fiet deuolutio. 63

Contrarium verius arbitror, tum quia nõ fieret deuolutio ad immediatum superiorem,sed ad eundem.c.2.de consuet.in.6.Et concordatum vult vt ad immediatum superiorem episcoporum,vel archiepiscoporũ, & id genus collatorum deuoluatur potestas,ergo sic fiet.Item quando delegatus in totum delegat,ad primum delegantem appellatur.c.super quæstionum.de offi. deleg. c.duo ex tribus.&.c.si is cui.illo tit. in.6.& episcopus de se queri debet,qui talem vicarium sibi elegit.§.fi.insti.pro socio.

64 Quarto quæro, cui istorum vicariorum intimatio fieri debet? Respõ.poterit nominatus eligere vnũ ex istis,cui exhibebit nominationes,& alia requisita,arg.authen. habita.C.ne filius pro patre. vbi quando quis habet plures iudices,habet optionem.glos. in.l.fina.C.vbi in rem actio.sic & hic videtur.Itẽ in alternatiuis est electio debitoris. l.3.ff.de eo quod cert.loco.l.plerunque. de iure dotium.regula, in alternatiuis.de reg. iur.in.6.Sic & in pluribus quibus est faciẽ

Qñ sunt plures vicarii cui sit insinuandum.

Deuolutio fit de vicario ad archiepiscopũ.

Qñ sunt plures vicarii cui sit insinuandum.

da insinuatio.si tamen fieret collatio ab episcopo & vicario eodem die, nec de prioritate appareret, valebit collatio facta per episcopum propter eius maiorem prærogatiuam. cap. dudum. & capi. si à sede. de præbē. lib. 6. dico plene in tract. de pacifi. possesso. in. 17. limita.

65 Insinuatio facta vicario extra diœcesim valet

¶ Quinto quæritur, an valeat insinuatio facta vicario extra diœcesim? Videtur quòd non cap. statutū. de præb. libr. 6. extra enim territorium ius dicenti non paretur impune. c. fi. de constitu. lib. 6. l. fi. ff. de iurisdict. omnium iudicum.

¶ Contrarium videtur verius, quia ea quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, possunt etiā extra territorium exerceri. l. 2. ff. de offi. proconsul. posset vicarius extra diœcesim conferre, sicut episcopus. cap. nouit. de offic. lega. & ibi nota. & de Rota decisio. vltim. de offic. vicar. cap. post electionem. de concessione præbend. Item sacerdos parochianum suum extra parochiam vbicunque cōfiteri & absoluere potest, cum sit voluntariæ iurisdictionis. Hostien. in summa de pœnitent. & remissio. §. cui confitendum. versicu. & nunquid extra territorium. Potest etiam episcopus extra territorium conferre suis subditis ordines. Barba. d. capit. nouit. dicens episcopum Asten. multis scholaribus sua memoria contulisse Bononiæ, vt dixi supra nume. 29.

¶ Nec obstat. d. capi. statutum, quia loquitur in beneficiis vacantibus in curia, in quibus est speciale, & d. capi. finale loquitur in actibus iurisdictionis contentiosæ, hic voluntariæ.

66 De Insinuatione facta epo qui est alterius epi vicarius.

¶ Sexto quæro, quidam episcopus est vicarius archiepiscopi, vel alterius episcopi. quidam eidem insinuauit, quæro an censeatur illi insinuasse & vt episcopo, & vt vicario? Videtur quòd sic, si nominationes dirigebantur vtrique episcopo, vt res valeat. l. quoties. 2. ff. de reb. dub. c. inter §. cæterum. de fidei instrumen.

¶ Contrarium arbitror verius, vt tantum censeatur eidem facta insinuatio tanquam episcopo, & non tanquam vicario, nisi dixerit, etiam tibi tanquam vicario insinuo. per text. in. l. de pupillo. §. nunciationem. ff. de operis noui nuncia. ibi, & generaliter ei nunciari nouum opus potest, qui in re præsenti fuerit domini operisve nomine. Ecce ergo quod requiritur vt nomen vicarii exprimatur, alioqui in dubio censetur insinuatio facta eidem tanquam episcopo, vt omne analogum in sua famosiori stet significatione. §. sed ius quidem ciuile. institu. de iure natura. 67

¶ Item in mandatis apostolicis si collatio spectet ad Archidiaconum separatim, non sufficeret insinuatio facta publice, sed oportet quòd illi separatim fiat. capitu. finali. de præbend. in. 6. quod est verum, si ratione suæ dignitatis conferat: secus si tāquam vicegerens capituli conferret, vtpote quia est in turno suæ hebdomadæ, vt supra dictum est, & sequitur D. Ruseus in tract. de mand. Apostolicis. 3. parte. 68

Insinuatio facta capitulo nō ligat vicarium episcopi.

¶ Ideo si insinuatio fuerit facta capitulo, & vnus canonicus erat vicarius episcopi, per hanc insinuationem capitulo factam nō ligatur episcopus, nisi illi canonico intimatum fuerit tanquam vicario episcopi.

¶ Et an teneatur dare duas duplicatas literas, videlicet vnas tanquam vicario alterius episcopi, alteras tanquam episcopo? & crederem quòd sic, quando hoc requireret. alioqui si tantū literas duplicatas daret, non vitiaretur insinuatio facta sub duplici qualitate vni personæ, quia per eas solas literas ita certus est, ac si duas haberet. quod sufficit, & videtur satisfactum concordato. fusius aliquando dicam. 69

Duæ literæ duplicatæ an dari debeāt

70 Insinuationes factæ vicario reuocato quādo valeāt

¶ Septimo quæro, episcopus reuocauit tēpore quadragesimæ vicarium, vt deciperet nominatos. quæro an insinuationes eidem vicario postea factæ, viribus subsistant? Respō. subsistere, si nominati & vicarius igno

rant istam reuocationem. nam gesta per vicarium valent, si ignorat reuocationē text. sing. in l. si forte. ff. de offi. præsid. cuius verba insero, Si forte præses prouinciæ manumiserit, vel tutorem dederit priusquam cognouerit successorē aduenisse, erunt & hæc rata. & per illum tex. sing. dicit Roma. sing. 57. fuit quæstio Romæ.

71 Collatio beneficii facta per vicarium reuocatū quando valeat.

¶ Quod vallet collatio beneficii facta per vicarium reuocatum, antequam sciat, quia sicut antequam sciat, non dicitur habere iurisdictionem: ita etiam non censetur reuocata antequam sciuerit. Inno. in cap. ex con questione. de restitu. spoliat. Perus. in cā. su per eo. 2. vltimo nota. de appella. Et sententia lata à primis iudicibus reuocatis, ante notitiam reuocationis valet, cap. audita. de resti. spolia. Panor, & alii in capi. cæterum. de rescript. consuluit Decius consilio. 395. in causa istorum. col. 2. Debet etiā quis habere salarium quādiu ignorat successorem aduenisse. Roma. in. l. diem functo. ff. de assesso. . Et priuilegium tandiu durat alicui, quādiu sciuerit successorem aduenisse. tex. & ibi glo. prima in. l. tribunus. ff. de testa. mi lit. quam Iaso. not. in. l. more maiorum. numero. 8. ff. de iurisdict. omnium iud. & Roma. singu. 566. quod. l. si forte. & facta post euocationem non sunt nulla, antequam is à quo euocatur, sciuerit euocationē, & ei fuerit intimata. cap. ecclesia. in. 2. vt lite pendē. dixi in repet. l. quod iussit. nota. 2. numero. 88. cum sequent. ff. de re iud. vbi vltra alios tractaui materiam vtilem euocationis. Vnde etiam fit, vt non valeat reuocatio procuratoris ante intimationē. cle. vna de renunciа. c. ex parte Decani. de rescript. Imo etiā si vicarius sciuerit, & dolo tacuerit, valebit insinuatio, ne via pateat malitiis. l. in fundo. ff. de rei vendica.

72 Insinuatio an cōductori fructuū fiat.

¶ Octauo quæro, an conductori fructuū episcopatus possit fieri insinuatio? Videtur φ sic, quia conductor omnes fructus habere debet, si sic conuentum est, & collatio est fructus. glo. in. c. cum olim. de maior. & obedien. ergo illi debet fieri insinuatio ad hoc vt teneatur conferre.

¶ Item ius præsentandi transit cū vniuersitate ad locatorem. c. ex literis. de iure patro. ergo postq̄ potest præsentare ad beneficia, illi debet fieri insinuatio.

¶ Contrarium est verum, quia in conductorem, etiam si conduceret spiritualiā & temporalia, non transit ius conferendi, nisi specialiter sit ei concessum. c. fina. de off. vicа. in 6. ita tenet Ioan. de Selua. in tract. de beneficio. in. 2. parte. q. 11. ergo insinuatiōes illi fieri non debent, cum potestatē conferendi non habeat.

¶ Nec obstant in cōtrarium adducta, quia esto quòd fructus temporales transeant in conductorem, non tamen collatio, quæ est ius spirituale, licet sit in fructu. & si præsentatio transeat cum vniuersitate bonorum, tamē nō collatio. not. in c. quanto. de iudi. c. querelam. de simo. nec præsentatio trāsit in conductorē ad modicum tempus. Panor. in d. ca. ex literis. & Feli. in. c. cū Bertoldus. colū. penul. de re iud.

73 Coadiutori an sufficiat insinuare.

¶ Nono an sufficiat insinuare coadiutori dato episcopo, vel episcopo sit facienda insinuatio? Et breui respon. quòd coadiutori potest fieri quando habet collationem beneficiorū. glo. in. §. item voluit. in verbo. vicario. de colla. in prag. & tunc habet collationem beneficiorum, quando datus est illi qui perpetuo impedimento est detentus, vtpote mentis alienatione vel intellectus, quia episcopus est demens vel furiosus. alioqui ecclesiæ diutius vacarent, si expectaremus quod moreretur vel resipisceret. l. ambiguitatem. C. de vsufruct. alias coadiutori non potest fieri, vt dixi supra in. 8. quæstio. princip. ibi, quæst. 10. & glos. in titu. de collat. in verbo iurisdictio. in pragmatica. nisi episcopus esset lepræ morbo percussus, tūc etiam putarem quod coadiutori insinuatio esset facienda propter periculum commu-

nionis.c.de rectoribus.& cap.sequen.de clerico ægro.c.1.de coniugio seruo. Idem si peste esset infectus, contra quam non valent medici, nec medicinæ. Paul.in.l.si ab hostibus. ff.solu. ma. De ripa in tracta.de peste.plene tradit.ibi videre licet multa ad hanc rem facientia.& mortuo episcopo succedit capitulum, & finitur potestas coadiutoris.Bald.in l.quæsitum.ff.de tute.

74 De insinuatione facienda capitulo

¶ Decimo, quando diriguntur nominationes capitulo, tunc debet insinuari capitulo congregatis canonicis vel monachis, non autē valeret insinuatio, si separatim in domo cuilibet literæ præsentarentur, arg.c.in Genesi.de elect. glos.& doct.in cap.si capitulo.de concess.præbend.in 6.nam quando dispositio tangit plures in vniuerso, tunc requiritur quoq congregati illum actum faciant, alias actus non valebit.cap.pisanis.de resti. spolia.l.2.C.de decu.lib.10. etiā quando maior pars præiudicat minori, debet fieri in vniuerso, non sigillatim. Istud tradit Bar.in.l.omnes populi.in.3. q. secundæ qu. princip.ff.de iusti.& iur. facit etiā quod no. idem Bart.in.l. aut facta.§. fin. ff. de pœnis. text.in.l.semper.§.si in sepulchro. quod vi. aut clam.

75 Mādatū quō insinuādum sit capitulo.

¶ Et sic etiam debet mandatum præsentari.si tamen duobus competeret ius cōferendi qui non facerent collegium vel capitulum, tunc sigillatim potest illis fieri exhibitio.Panor.in capit.3.de iur.patro.Et quid si canonici non sint congregati? debet expectare nominatus vel mandatarius diem quo solent congregari, cum bis in hebdomada soleant de consuetudine congregari: vel debet requirere illum qui habet potestatē congregandi, vt congreget: quod si recuset cōgregare, vel canonici nolint quod mandatarius seu nominatus ingrediatur; tunc facta illa diligentia habebitur ac si præsentatio facta fuisset capitulo: Feder.consil.190, & doct.in d.ca. si capitulo.& sufficit facere tunc insinuationem in loco vbi capitulum consueuit congregari, Decano, Archidiacono, vel Præposito, seu maiori parti illorū canonicorum qui ibidem inueniuntur: nec oportet q nominatus probet quòd maior pars interuenerit teste Collecta.in ca.dilectus.2.col.vlti.de præbend. per no.in c.bonæ.1.de electio. ☞ Et si decanus nolit cōuocare capitulum, vel conuocet ad tempus longum, poterunt canonici, vel maior pars illorum conuocare, & decano nolente capitulum ad breuius tēpus congregare, & possunt terminū mutare, vel abbreuiare, vt cōsuluit.Egid.bella mera consil.7.factum colum.penult. ☜

76 Sequestro an possint insinuationes fieri

¶ Vndecimo, an sequestro sit insinuatio facienda? Videtur q non, quia sequester, maxime necessarius, id est auctoritate iudicis positus, non possidet.l.interesse.ff. de acqui. posses.l.vna.C.de sequestra.posses.& fruct. Anto.& Panor.in cap.examinata.de iud.& ibi Henri. dicit q manus regis apposita rei contentiosæ, non priuat aliquē possessione sua, & talis sequester colligit fructus nomine alieno, quos habet restituere victori.ca.2. de sequest.posse.& fruct.sic non potest præsentare nec conferre, ergo nec illi insinuare debebit, cum non sit collator vel patronus, quibus tantum insinuari oportet.

¶ Contrarium tenet Innocen.in d. ca.examinata.vbi dicit sequestrum posse præsentare & conferre. Idem tenet Felin.in c.cum Bertoldus.in fi.de re iud.quem sequitur D. Ruseus in tract.iuris regalio.in 10.priuilegio, quia fructus colligere potest, inter quos est præsentatio & collatio.glos.in cap. cum olim. de maio. & obe. & pro hac opinione latum fuit arrestum. vt eidem insinuari possit, vt citat glo.in.§.item voluit.in verbo vicario.circa finē.de collat.in prag. Quod est intelligendum, quando sequester esset voluntarius, id est de consensu partiū electus, vel voluntarius & necessarius, id est datus per iudicem de partium consensu, vt communius fit; & ille poterit & conferre, & præ

sentare. Roch. de curt. in tracta. de iure patro. in verbo ipse vel is. quæstio. 36. Ioan. de selua in tract. de benefi. in. 2. parte. quæst. 9. ego vidi sequestrum voluntatem cui cōferēdum esset requirentem amborum litigantium: & si conueniebant in vnum, illi conferebatur à sequestro. si disconueniebant, idoneior eligebatur ex duobus nominatis per litigantes, & istud est tutius.

77 Lite pendēte cui sit insinuandum.

77 ¶ Duodecimo dubitatur, lite pendente cui contendentium possit insinuatio fieri? Breui diceremus quòd si alter esset in possessione illi posset fieri, quia conferre potest. not. in cap. cum ecclesia sutrina. de causa possess. & cap. consultationibus. de iure patro. Ioann. de selua in tract. de benefic. in secun. parte. quæstio. septim. & ibi declarat quando dicatur esse in possessione post Calderi. in cōsi 12. in rubri. de iur. patrona. Si neuter possideat, vel vterque dicit se possidere, tunc ante sequestrum factum ego insinuarē vtriq; propter dubium, per not. in. l. de pupillo §. si plurium dominorum. per illum text. ff. de operis no. nuncia.

¶ Quando electio vel præsentatio fieri possit lite pendente, vide per glos. & doct. in cap. 2. de in integ. restitutio. ca. ex literis. de iud. patro.

78 Episcopo mortuo cui sit insinuandum.

78 ¶ Decimotertio, cui fiet insinuatio episcopo mortuo? Respon. capitulo, cum ad illud deuoluatur collatio quæ fit ex necessitate, secus ex volūtate. c. illa. ne sede vacāte. & collatori debet fieri insinuatio, ideo capitulo fiet. & hoc probatur in c. eam te. de rescrip.

79 Capitulū potest. ... 1 mē ... graduatorū.

79 ¶ Et potest fieri collatio per capitulum, siue beneficia vacent in mensibus nominatorum, siue graduatorum, quia dicuntur de necessitate conferri, licet sit quædam liberalitas in cui conferendo, videlicet gratificando. glo. in cap. relatum. de præbend. non tamen est mera liberalitas, sed quædam necessitas, vt ibidem dicitur in §. præfatique. 1. ibi conferre teneantur. probat. tex. in c. penul. in. fi. ibi. alterum quem voluerint eligere teneantur. vbi gratificatio est necessaria, ita hic alioqui dispendiosa cōtingeret vacatio c. quā sit de elect. in 6. facit text. in. l. vnū ex familia §. 1. ff. de legat. 2. ibi non enim facultas necessariæ electiōis, propriæ liberalitatis beneficiū est &c. Item ista collatio nominatorū & graduatorum nón debet diuerso iure censeri. l. eum qui. ff. de vsucap. & quia habet conferre graduatis, dicitur esse necessitatis, sicut illa quæ habet cōferre nominatis. nā licet antiquiori debeatur nominato, poterit esse quod non erit idoneus, & sic alterum nominatum gratificare poterit sic graduatum, quia non videtur differentia inter eos, vel admodum parua.

¶ Item quando collatio spectat ad episcopum & capitulum simul, episcopo mortuo collatio spectat ad capitulum. ca. vno ne sede vacante. in 6. & tunc rectè fit insinuatio eidem capitulo. concludere videtur Franciscus in tract. de off. & potestate. ca. sede vacante. in secunda parte. q. 1. insuper collatio quæ graduatis fieri debet, non minus dicitur necessaria et si gratificari vnus ex graduatis possit, vt no. in. l. legato generaliter. ff. de legat. 1. vbi si relinquatur optio seruorum, non minus dicitur necessarium legatū. d. l. seruo. ibi, teneri. ff. de optio. lega. paria sūt deberi vni Titio, vel vni ex pluribus. no. in l. si ita. ff. illo titu. quia totum necessariū est. sic & collatio facienda graduatis, & illa optio etiam trāsit ad hæredes. lege. illud. ff. de optio. lega. quod est notandum, quia vidi dubitari in palatio.

80 Quando collatio ad duos spectat an sufficiat vni insinuare.

¶ Decimoquarto, quid si collatio vel præsentatio spectat ad duos simul, videlicet ad episcopum & capitulum, an sufficiat vni illorum insinuare? Respon. sic, argu. l. de pupillo §. si plurium. ff. de operis no. nuncia. qui sic dicit, si plurium res sit in qua opus nouum fiat, & vni nuncietur, rectè facta nunciatio est, omnibusque dominis nunciatum videtur. nam quoties potestas vni adimitur sine quo collatio facta non valet, alii etiam 80

adempta videtur, cum collatio ab altero facta non valeat, vt concludit Feder. consil. 1. & consil. 232. casus. in fine. sic ipse consului & Ioan. de selua in tracta. de beneficio in. 3. parte. q. 7. Sic in mandatis apostolicis tradunt doct. in cap. si capitulo. de conceff. praebend. in. 6.

81 ¶ Item si fiat interpellatio vni ex duobus reis debendi, nocebit alteri. l. penulti. ff. de duo. reis. l. fin. C. illo titul. & si vnus ex pluribus iudicibus vel arbitris impediatur, alii non possunt procedere. l. si in tres. & seque. ff. de arbit. l. duo ex tribus. ff. de re iudic. cap. vno delegatorum. de offi. deleg. Idem in procuratoribus. c. si duo. de procura. lib. 6. facit l. aediles. 2. §. si forte ff. de aedilitio edic. quod intellige quando coniunctim ad eos spectabat collatio, & vnus sine altero non poterat conferre.

¶ Si vero collatio spectaret ad duos insolidum, qui conferebant alternis vicibus, tunc insinuatio alteri facta alterum non impediret quominus conferret, & valeret collatio, per ea quae not. Ioan. And. in cle. vna de renun. & expresse gl. in §. statuit. in verbo spectat. de colla. in prag. Sed quid si ille cui est facta insinuatio, sit valetudine aduersa detentus, & permittit alteri cui nō fuit exhibitio facta, vt conferat, an valeat facta nō graduato vel eo mortuo alter cōferat vide i. c. vno. ne sede vacan. lib. 6. Haec quaestio in palatio fuit à me petita. ego cū operaepretiū fuerit, decidā. interim cogitā.

28 ¶ Decimoquinto quaero, insinuatio rite facta est vni collatori de omnibus literis, etiā datis duplicatis. eo mortuo, an suo successori sit iterum facienda? Respon. non est dubium quin in singulos annos sit exhibitio nominis & cognominis facienda, vt disponitur in concordato. in. d. §. teneantur. Sed quid de literis iam insinuatis? Et videtur quod sic, quia fit exhibitio, ne collatores ignorantiam praetendere possint. clement. causam. §. verum. de elect. & vt videāt an literae gra

Successori an fiet insinuatio facienda.

dus & nominationis valeant, & an graduatus sit per saltum promotus: quod non posset successor cognoscere, nisi per literarum exhibitionem, ergo est facienda. nec posset successor diuinare insinuationem suo praedecessori factam, cum successor habeat iustam ignorantiae causam. l. 1. in fin. & l. 2. ff. depos. l. qui in alterius. de regu. iur. & istud esse aequius testatur glos. in verbo. spectat. in §. & similiter. de colla. in pragm. Et Brunellus in tractat. de dignitat. legati. conclu. 19. in fine.

¶ In contrarium facit quod concordatum non ligat nominatum ad insinuandum successori. ergo nec ego, vt habetur in dict. §. teneantur. & §. si tamen. vbi loquitur in singulari, videlicet in insinuatione facieda, & semel tantum.

¶ Item iuramentū fidelitatis praestitū praelato, transit ad successorē. c. veritatis. de iureiur. sic & insinuatio semel facta vni ad successorē transibit, qui censetur vna persona cum defuncto. in authen. de iureiuran. à morien. praestito. §. 1. colla. 4.

¶ Idem in delegatione facta sub nomine dignitatis, vt ad successorem transeat, probat text. in cap. quoniam abbas. de offic. delega. ca. si gratiose. de rescrip. in sext. Et in concordatis est decretum irritans, quod etiam ignorantes ligat. capit. dudum. de praebend. lib. 6. & pro hac parte dicit glo. in d. verbo. spectat. interuenisse arrestum parisiis. Ego dicerē quòd si vacante beneficio nominati peterent illud beneficiū sibi conferri, quòd ille successor posset ab eis petere instrumentum insinuationis sibi exhiberi, cum iustam ignorantiam praetendere possit, vt supra dixi. si tamen non peteret, non teneretur nominatus hoc iterum insinuare. nam iterum ex causa edere praetor iubet. l. si quis ex argentariis. §. fina. cum. l. sequen. ff. de edendo. illa tamen editio peti debet, vt ibi.

¶ Item quando beneficium est affectum, ordinarius collator dicitur ligatus, etiam

ignorans.c.si eo tempore.de elect.lib.6.c.si
post quam.de præb.eod.lib. Sed simul atque
fuit præsentatio facta collatori, affectũ fuit
beneficium vacans tempore in concorda=
tis præstituto, ergo non requiretur alia insi
nuatio. Cardi.& Imol. in cap.eam te.in fi=
ne.de rescri.

83 ¶ Decimosexto quæro, quid si collator no=
lit ostium aperire nominato volenti insi=
nuare? Respondi dolo facit. l.1.ff. de eo per
quem factũ erit. Imo si collator latitet, vel
alias impediat ne fiat eidem exhibitio, per=
inde est atque si facta fuisset, quia pro cita=
to habetur, qui se occultat, vel impedit ne
possit citari. cap. quoniam.§.porro. vt lite
non contesta.clemen.1.de iud.glos.in.cap.
capitulum.de rescrip.l.fulcinius.ff.ex quib.
cau.in posses.eatur. & hoc est intelligẽdum
quando loco & tempore cõgruis vellet no=
minatus insinuare, vt supra dictum extitit,
alioqui contra.

Quando collator non vult ostium aperire.

¶ Hoc tamen casu facienda erit exhibitio
84 secundum formam cle. causam. de electio.
glo.in §.statuit.in verbo spectat.de colla.in
prag. Seruatur etiã dicta clementi.causam,
in insinuatione mandati. Sunt tamen sex ca
sus in quibus mandata afficiunt immediate
beneficia, adeo quod collatio aliis facta nõ
tenet, quos tradit Do.Ruseus in tracta. de
mand.apost.in.3.parte circa finem. ☞ Qui
non seruantur in hoc regno, nam ante men
sem post præsentationem non est affectum
85 beneficium mandatario, vt supra in forma
mandati patet, & ibi dixi in glos. post men=
sem, & sequen. ☜

Forma cle.causam & in mandati & in nominati onib⁹ seruatur.

¶ Et si collator statim atque nominatus vel
graduatus vult insinuare, discesserit, vt quã
doque vidi: quia non est quod imputetur
nominato, valebit talis insinuatio per illam
regulam, quod per me non stat, mihi non
est imputandum, regula, in iure ciuili. ff.de
regulis iuris.l.i.executione.§. finali de ver=
borum obligationi. vbi traditur vna limi=
tatio solennis per glos. facit quod dicit Bar

Collator discedẽs ne insinuationem audiat, an sibi p̃iudicet.

ba.post Cardina.in dict. clementi.causam.
vbi dicit, quod si dum appellans parat se ad
legendum appellationem, & dum appella=
tus hoc cognoscit, statim discedit, quod
habetur ac si totum legisset in præsentia,
cum non possit appellanti imputari quin le
gerit. l. si fundus.§. fina. ff.de.l. commisso.
Idem ergo erit in nominato, alioqui quoti=
die fieret fraus per collatores sic disceden= 86
do, & nominatos relinquendo, cui est ob=
uiandum.cap.sedes.de rescrip.

Si nominatus nolit dare exẽplum nominationis quõ collatori sue curratur.

¶ Item tenetur nominatus & graduatus
simplex dare collatori literas duplicatas,
id est, exemplum siue copiam literarũ quas
insinuat.dict.§.teneantur.& si noluerit da=
re: non tenebitur collator sibi prouidere,
nec quod in nominationibus sibi manda=
tur, exequi.dist.clemen.causam.instar eius
cui non exhibetur secundum rescriptum.
ideo non tenetur exequi.capi.cum contin=
gat.de rescript. Et si citato non detur co=
pia citationis, nõ tenebitur comparere. Ni=
co. Milius in reper.in verbo, copia.in vlti=
ma.quæstio.& hæc copia debet esse manu
alicuius notarii subscripta, vt faciat fidem.
Bonifa. in dicto. clementi.causam.in fine
princip. licet secus sit in appellatione. dist.
cap.appellatio.de appella.in.6.& hoc si or=
dinarius petat, alioqui dicam insinuationes
non vitiari, quia textus concord. nil dicit
de subscriptiõe dupli, siue exempli, ideo nõ 87
hoc addam.

¶ Et hanc copiam facere tenetur suis sci=
licet nominati expensis.capi.cum personæ,
de priuileg.in.6.glos.& Barba.in dict.cle=
menti. Causam. Geminia.& Philip.in capi=
tulo.2.de litis contestat.in.6.& dico in gl. 88
dare.

Exẽplũ nominationũ expẽsis nominati dadũ est.

¶ Fallit si collator nollet, vel non require=
ret, quia sua causa dicitur introductũ, ideo
potest ei renunciare.l.penul.C.de pact. vt
expresse dicitur in ordinat.regiis rubr. des
priuileges des escolliers. ibi, seront tenuz
leur laiser les dobles, si lesdictz collateurs

Copia petita debet, & alia hic posita.

le requirent.articul.5.quod non video cor rectum per concordatum,ergo debet stare & seruari,argu.l.præcipimus.C.de appellatio.Probatur etiam per text.in.l.2.&ibi Iason in.5.notabi.C.de iure emphy.vbi emphyteota priuati non soluens censum intra triennium,priuatur re emphyteoticaria,ita demum,si dominus hoc voluerit. capi.potuit.de locat.glos.in.l.2.ff.si ager vectigal. & sponsalia de futuro etiam iurata dissoluuntur per adulterium, volente & petente sponso,non alias.Panor. in capit. quemadmodum.de iureiurand. Contractus etiam dolo initus est nullus, si contrahens petierit.glos.in.l.& eleganter.in verbo,nullam. ff.de dolo.nota.Panormita.& de burgos,in capitu.cum dilecta.de emptio. & venditio. l.2.ibi,si venditor eum inemptum esse velit, quia id venditoris causa cauetur.ff.de l.commisso.Et sic est prima limitatio,quod insinuatio non sit facienda successori.

89 Nominat° contra aliũ non opponit exēplũ no esse datum.

¶ Et sic non poterit nominatus contra alium nominatum,vel graduatus cōtra aliũ opponere,quod is qui insinuauit,non dedit literas duplicatas,siue copiã,vt dicunt,quia forte collator noluit.sicut dicitur de canone non soluto,vt tertius nō possit opponere antequam dominus declarauerit se velle. Alexan.consi.82.in causa. col.2.volumine. 7.Barba.plene.in capi. mandatum.colũ.16. de rescrip.

¶ Item quando aliquis ex eligentibus fuerit contemptus,hoc non potest tertius allegare,quia forte contemptus nō vult.sic cōsuluit Federic.consilio.227.si potero.&quãdo fit ipso iure priuatio, & non cum effectu,tertius non potest opponere, vt in bonis ipso iure in fiscum trãslatis,que nō vult acceptare fiscus,& sic cum effectu non inducitur priuatio.l.his consequenter.§.1.ff. familiæ hercifcũ.Soci.cōsi.78. Visis actis. in.4.volu.Sed hic fit priuatio ipso iure, nō cum effectu,si collator nolit, ergo tertius non poterit opponere.quod est bene notandum,quia vidi doctos in hoc errare,& contrarium tenere.

¶ Nec obstat decretum irritans appositum in.d.concord. quia ita demum operatur, si impetrans vti velit.Ioan.Monach.in capi. statutum.de præbē.in.6.Alexan.consi.173. viso themate. circa finem.in.2.volumine. Bald. & moder.in.l.finali.C.de reuocand. donat. Bened.in repet.capi. Raynutius. in verbo,in eodem testamento. in.1.numero. 87.cum sequenti.de testa.dicens se in casu mirabili aliàs consuluisse, vt ibi per eum, vide si lubet.

¶ Tertio fallit quando primo dedisset exēplum patrono,postea episcopo habenti institutionem: non tenetur aliud exemplum dare, cum sufficiat dare habenti collationē liberã, vel patrono alternatiue.d.§.teneantur.de cuius natura sufficit alterũ.l.si hæredi plures.ff.de condit.instit.c.inter,de rescript.& cum exprimat patrono esse insinuandum, videtur negare de instituente. argu.l.cum prætor.ff.de iud. cap.qualis.25. dist,gl.in.§.& similiter.in verb. dispositio. de colla.in prag.& sufficit semel dare literas duplicatas,vt infra dicam,arg.l.boues. §.hoc sermone.ff.de verborum significatio.ergo non tenebitur dare patrono & instituenti. 90 Patronō nō vero instituenti exemplũ dari debet.

¶ Quarto,non procedit in eo qui iure deuoluto confert,cui insinuatio fieri non debet ratione illius qualitatis, quia ad eum deuoluitur collatio qualificata.§.si quis vero de colla.in concord.cle. vna.de supplen. neglig.Prælat.& supra dixi.

¶ DECIMO quæro,per quos fiat insinuatio? Respon.per nominatos vel graduatos, vel per procuratores eorum.tex.in dicto.§. teneantur.ibi,per se, vel per procuratorem facit tex.in.l.1.§.1.ibi,per se, vel per procuratorem poscere.C.de bonis mater. Nam intimatio in causa appellationis per procu- 92 Per quos debeat insinuatio fieri.

ratorem potest fieri. glos. in verb. specialiter in clementi. causam. de electio. & ibi las tedocto. sic & ista. Quid si aliquis sit procurator, & tamen non receperit adhuc mandatum, sed affectione ductus insinuat antequam sciat se procuratorem; an valeat talis insinuatio; vide Franciscquinum Curtiũ in consilio. 63. præsupponitur. columna penulti, & sequen. Quod facit ad quæstionem episcopi habentis indultum, an ante receptionem sui indulti alius conferre beneficia ad suam collationem spectantia possit non decido, vt partes consilia quærant.

93 Nominatus potest eligere aliquem procuratorem velut insinuare. ¶ Quæro, cuius sit optio? collator vult vt nominatus per se exhibeat, nominatus vel graduatus vult per procuratorẽ insinuare an possit? Respõ. sic, quia in alternatiuis electio est debitoris. l. 3. ff. de eo quod certo loco. l. plerunque. de iure dotium.

¶ Item hoc beneficium ei a iure conceditur, videlicet vt per se, vel per procuratorẽ insinuet. d. §. teneantur. ergo ei non poterit auferri per collatorem. regula, indultum. de regu. iur. lib. 6. Et sic inuito collatore nominatus insinuabit per procuratorem, & graduatus. quod est notandum.

94 Specialis procurator vel generalis an requiratur in insinuatione. ¶ Secundo quæro an requiratur procurator specialiter ad illum actum deputatus, vel sufficiat generalis. Respondeo sufficere generalem, cũ tex. loquatur generaliter de procuratore, ergo generaliter debet intelligi. l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præstand. & indefinite loquitur, quæ indefinita æquipollet vniuersali c. vt circa; & ibi glos. notab. de elect. in 6. Item nomen habet, ergo & effectum habere debet. l. a nullo. C. de ser. ad hæc procurator generalis omnia potest facere, quæ diligens paterfamilias faceret. l. procurator. cui. ff. de procura. facit. l. vero. de solutio. bar. in l. si procurator. de cõdict. indeb. Procurator generalis potest denunciare glos. & Bart. in l. 1. §. 1. ff. de lib. agnoscend. Et hæc insinuatio non est de casibus requirentibus speciale mandatum, de quibus in c. qui ad agendũ. de procurato. in 6. Bald. in §. 1. insti. de his per quos agere possum. Barb. in d. clemẽ. causam. col. 3. tamen non poterit acceptare sine speciali mandato §. statuit. in verbo procuratorem. de collati. in prag. Licet contrarium teneat Card. in cle. vna §. quem etiam. q. 3. de cõces. præbẽ. & Perus. in c. si tibi absenti. de præbẽ. in 6. & sufficit quod sit cõstitutus ad acceptandum quecunq; beneficia, licet non sit expressum beneficium acceptandum. Antho. Imol. & alii in. c. accedens. de præben.

¶ Tertio dubitatur, an debeat constitui laicus, vel clericus? Videtur quod debeat esse clericus, quia per laicos causæ ecclesiasticæ non debent tractari. c. decernimus. de iud. Secundo facit, quod capitulum non potest compromittere in laicum, vt eligat prælatum nomine capituli. Panor. in c. causam. q. 1. de elect. Tertio laicus non potest constitui procurator ad eligendum, quia deducere negocium spirituale de non esse ad esse, non potest laicus. Domi. in. c. 1. de procurat. lib. 6. 95 Procurator laic⁹ an possit insinuare.

¶ Contrarium dicerem verius, nam laicus potest constitui ad resignandum, glo. not. in cle. vna, in verbo procuratorem. de renũciatio. Barb. in. c. olim. nume. 13. cũ sequen. de rescrip. 96

¶ Item potest constitui laicus procurator ad acceptãdum beneficium certum, vel incertum. Panor. & alii in. c. accedẽs. de præbend. quia talis procurator in illo actu acceptationis se habet vt nudus minister, & vt pica; declarando voluntatem domini. Ideo censetur factum ab ipso constituente, vt not. in. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. glos. in §. statuit. in verbo procuratorem de collatio. in pragm. Feli. in. c. apostolicæ. colum. 3. de exceptio. plene Cardi. consi. primo. rub. de præben.

Potest etiam laicus cõstitui syndicus. c. vno. de syndi. & ibi not. doct.

Nec obstat quod non possit causas ec-

clesiasticas tractare. hoc verum suo nomine, sed nomine clerici nō prohibetur: sicut filiusfamilias nō potest esse in iudicio suo nomine contra patrem.l.lis nulla.ff.de iudic. tamen nomine alieno, & sic procuratorio potest. Idem in liberto contra patronum.l.quæsitum.ff.de in ius vocand. Ioannes Andr. plene in regula, quod alicui.de reg.iur.in.6.

¶ Nec alia obstant, quia si laicus habet nudum ministerium exhibere, nec habet reducere ius spirituale ad aliquod esse, & tunc poterit esse procurator. ratio est, quia spiritualia transeunt per manus laici, tanquam aqua per canale lapideum. capitu. si iustus.1. quæstio.1. alias contra. not. in dicto capitu. decernimus. per moder. Tutius tamē esset constituere clericum secundum Io. Andr. in.d.capi. accedens. & ibi Cardi. quæstio.3. & sequen.

97 ¶ Quarto, an ille qui insinuat tanquam procurator, debeat ostendere literas procuratorii? Videtur quod cautio de rato sufficiat. In.C.de procura. & sic quod non teneatur exhibere.

Lit. procuratoriæ an sint exhibendæ.

¶ Contrarium dicerem, nam qui aliquid facit nomine procuratorio, debet ostendere procuratorium. argumen.l.hæres.ff.ad treb.l.si fundum. vbi Bald.3. oppo. C.de rei vend. Bart. in.l.si quis inficiatus. ff.de pos.

98 ¶ Vbi dicit quod quādo tu protestaris mihi tanquam procurator, vel tanquam hæres, vt ego soluam tibi, debes mihi facere fidem per instrumentum, quod sis procurator, vel hæres, alioqui ego non constituor in mora. & hoc sequitur Alexand. consilio 78. viso & diligenter. colum.3. in.5. volumi. Feli. in.c. cum cōtingat.6. conclusio. de rescript. D. Boer. in addit. ad Mandagot. in tracta. de electio. vlti. parte in forma sexta, qualiter per procuratorem appellatio ignorantibus denuncietur, quia reus nō tenetur excipere de mandato in extraiudicialibus, sed actor tenetur ostendere. Bal. in rubr. C. deposi. & in decisio. Neapolit. quæstio.316. Galiotus &c. col.1.

¶ Item procurator promittens indemnitatem, tenetur ostendere se esse procuratorem. Barto. in.l. pater. ff. de dot. præleg. Socinus consilio.29. visis puncto. columna.2. in.3. volumi. quia qui dicit se talem, tenetur hoc probare.l. non ignorat. C. qui accusa. non possunt. & ibi addidi alia ad hanc rem pertinentia, & sic non sufficeret ratihabitio, quia quando requiritur consensus certo & determinato tēpore pro forma actus, ratihabitio postea superueniens non ratificat actum. capi. auditis. de elect. sed hic requiritur mandatum ab initio, ergo postea approbatio non valebit, & quia hic debet esse procurator vere, non ficte, de quo plene Felin. in cap. nonnulli. ♃. fina. columna.3. versicu. amplia tertio. cum sequen. de rescript. vbi etiam videbis in versicu. amplia. quarto, an sufficiat si in instrumento insinuationis dicatur, talis N. procurator insinuauit literas nominationum & alias procurali &c. vide ibi. ☞ Et per hoc patet, quòd quando procurator requirit beneficium, saltem intra sex menses debet ostendere literas sui mandati, alias non valebit requisitio, sicut nō valet præsentatio facta per procuratorem, qui non ostendit literas intra tempus, quo poterat præsentare. sic in propriis terminis scribit Lappus. allegat.22. an sufficiat.☜

Ratihabitio an sufficiat in insinuatione.

¶ Quinto quæro, quidam insinuat nominationes præsente nominato nihil dicente, an valeat insinuatio? Videtur quòd non, quia per se oportet quòd faciat, vel per procuratorem, quod hic non facit, ergo non valebit. ☞ Vnde dominus comparendo cum aliquo in iudicio, quem dicit esse suum procuratorē, nō videtur eum cōstituere procuratorem nisi expresse eum constituat. Salice. in.l. non ideo minus. C. de procura. & Guido papæ in decisio. delphina. quæstio. 40. quæritur.☜ 99

Præsente nominato potest per alium fieri insinuatio.

¶ Contrarium est verum. nam præsentia personæ cum patientia inducit tacitũ mandatum.l.14.§.magistrum.ibi,cæterum si scit, & passus est eum in naue magisterio fungi, ipse eum imposuisse videtur.ff. de exercito. actio.l.prima.vbi Aret.de errore aduoca.gl. notab.& ibi Bal.in.l.1.in prin.de neg.gest. Inno.& alii in c.ex parte decani.de rescrip. decisio.Neapoli.308.Fräciscus.Bart.& alii in.l.sæpe.ff.de re iudi. Alexand.consil.157. viso.col.3.in.2.vol. licet tacitum mandatũ non sufficiat ad hoc. sed quia insinuatio fit eo præsente, dicitur ipse facere, etiam proprie,per tex.in.l.certe.§.1.ibi,proprie habere dicor.ff. de preca. & sic præsentia sufficiet,licet viderim multos dubitare.

¶ Præterea licet tex.dicat per se,aut per procuratorem,tamẽ poterit fieri mixtim id est per se,& per procuratorẽ simul.glo.in.l.certi condictio.§.quoniam.ff.si cert.peta.& ibi plene docto.Bal.in consi.270.ad euidentiã. in primo volu.& alibi dixi.

101 ¶ Idem si episcopus nihil dicat quando fit insinuatio.non enim minus valebit, instar eorũ quæ not.Bart.Bal.& alii in.l.omnium C.de testa.per illum tex.ibi,nihil de eadem voluntate responderunt.vbi dicit Bar. Nota tu Perusine,quod sufficit vt testametũ producatur corã iudice causa insinuãdi,licet iudices nihil dicãt. & ita practicant aduocati Perusini.& ibidẽ dicit Bal. idẽ esse in omnibus, in quibus ex forma statuti sufficit sola productio,satis est facere quod dicit statutũ.statuta enim tantũ disponunt quantũ loquuntur,& non plus.Bal.in.l.testamentum non ideo.in fi.C.de testa.Ias.consil.51.tota dubitatio.colũ.3.in.1.volumin.ideo sufficit

102 facere quod dicit cõcordatum, videlicet insinuare,licet collator nil dicat.

Insinuatio valet si Episcopus nihil dicat.

Nũcius an possit insinuare.

¶ Sexto, an possit fieri insinuatio per nuncium? Videtur quod non, quia non est procurator, & per se vel procuratorem debet fieri insinuatio.Sed videtur quod sic, quia nuncius procurator dicitur.glos.singu.in.l. multum interest.C.si quis alteri vel sibi.secundum Bald.in Margari. in verbo procurator.55.q.quia actus tactus à nuncio, post quã est in esse deductus, vere videtur à domino,& non per fictionem celebratus.l. pater.ff.de manu. vindict.Bart.& alii in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap. Bar.in rubri. C.de exercito. actio. col.3.

¶ Vnde dicit Bal.in d.l.multum.colum.5. quod procurator dicitur tripliciter, large, vt contineat omnes administratores,prælatos,& syndicos.nil allegat.adduco tex.in c. 2.de donat.ibi, cum episcopus & quilibet prælatus ecclesiasticarum rerum sit procurator, & non dominus c.fina.12.q.1. Lucas de penna in.l.2.col.2.C. de præd.curial.sine decreto.non alienan.lib.10. 103

Procurator dicitur tripliciter.

¶ Secundo,dicitur procurator stricte,vt cõtineat & procuratores & nuncios, vt d. l. multum.

Tertio,strictissime, vt contineat procuratores prout differunt à nunciis, nedum à prælatis & syndicis secundum eum.& quis dicatur nuncius,declarat glo. in d.l.multũ. & ibi doct.Iaso.in.l.qui Romæ.§. Callimachus. colum. penult. ff. de ver. oblig. Imo fortius dico in his quæ ad ius referuntur,gesta per nuncium dicuntur per dominũ vere & proprie fieri, non ficte.l.14.§.omnia.C. de vetur.iur. enucleand.l. pater. in fine,ibi, cæterũ ipse manumittit.ff.de manumissio. Item in his quæ per actus naturales acquiruntur,nil,vel admodum parum differt procurator à nuncio, quia acquisitio dominii & possessionis vere fit mediante procuratore.l. quod meo §.procurator.ff.de acqui. possessio.in his vero quæ acquirũtur per actum ciuilẽ,gesta per procuratorẽ, censentur esse gesta per dominũ ex quadã fictiõe.l. si pater.ff.quæ in fraudem credito.Io.Crotus in repet.l.si is qui pro emptore.ff.de vsu cap col.49.& sequent.

¶ Septimo quæro, an per substitutũ possit insinuatio fieri? videtur quod nõ, quia tex.lo- 104

Substitutus procuratoris

an possit insinuare quitur tantũ de procuratore, & non de substituto. ergo substitutus nõ poterit, qa hoc non dicit prætor. tex. ita loquitur in l. si secuum. prætor. ff. de acquir. hæred.

¶ Contrariũ teneo, quia substitutus à procuratore, censetur procurator. c. 1. §. 1. c. 15 qui. & cap. si duo. de procurat. lib. 6. & censetur à domino constitutus, quando procurator à domino habebat speciale mandatum substituendi, alioqui nõ. de Rota decisio. 146. substitutus. in nouis, per text. in l. Itẽ eorũ. §. si decuriones. ff. quod cuiusque vni nomi. & decis. 414. si aliquis in eisdem. & decisio. 454. fuit dubitatum. ibidẽ. Sic dicerem si procurator non haberet potestatẽ substituendi à domino, quod non valeret insinuatio facta ab isto substituto, cum non possit substituere ante litem cõtestatem d. c. 1. & etiam quia non esset procurator, vt requirit concordatum.

105 Qñ inhabilis posfit constitui ad substituẽdum habilem. ¶ Et an inhabilis possit constitui procurator ad substituendum habilem? Super hoc facio sex conclusiones, quarũ prima est, Potest constitui nũcius inhabilis, vt cõstituat & substituat procuratorẽ habilem, quia tantum præbet nudum ministeriũ, vt pica & organũ. l. qui autem §. fina. ff. de constit. pecu. Bar. in l. 1. §. item acquirimus. in fine. ff. de acqui. possess. & quis potest facere per alium quod potest facere per seipsum. regula, potest quis. de re. iu. in 6.

¶ Secunda conclusio, Quando quis constituit procuratorem inhabilem ad substituendum habilem, & in constitutione dicitur, ex nunc prout ex tunc dominus eligit substituẽdum, tunc constitutio etiam ab inhabili valebit, quia inhabilis tantũ præbet nudũ ministerium. ita Io. Calder. in c. post cessionẽ. in fi. de probat. inferens q substitutio facta hoc casu per excõmunicatum, valebit, quia est nudus minister, & fungitur vice nũcii, & non procuratoris, quod nõ est prohibitum. Moder. in d. l. si is qui. per c. iudex. de offi. de leg. lib. 6.

¶ Tertia cõclusio, Inhabilis procurator cõstitutus ad substituendum certum & habilem, potest illum substituere, & ille substitutus à procuratore, censetur à domino substitutus. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. 2. l. pater ex prouincia. in fine. ff. de manu vindic. no. in d. c. post cessionem. Domi. in ca. si gratiosæ. col. 3. de rescrip. libr. 6. nam licet in codicillis non possit hæres institui, tamen si instituatur in testamento, is qui nominabitur in codicillis, valet institutio, quasi censeatur in testamento nominatus, & institutus. l. institutio. ff. de condi. institu. & vicarius creatus cum potestate substituendi, si substituat, substitutus censetur vicarius episcopi, non vicarii. Archi. & Ancha. in d. c. 1. & sic substitutus poterit cõferre beneficia substituenti, cum nullam ab eodem habeat potestatẽ, sed ab episcopo, per supra adducta, per c. non indiscrete. de procur. Auriol. in addi. ad montẽ Laudunum, in c. de offic. vicar. libr. 6. & cap. super eo. de præb eo. lib.

¶ Quarta conclusio, Procurator habilis cõstitutus cum potestate substituẽdi, si postea fiat inhabilis, vt pote excommunicatus, poterit, tamen alium substituere. Aret. in d. c. post cessionem. quia procuratoris constitutio est quidam actus extra iudicialis, qui excommunicato nõ est interdictus. ca. si vere. de senten. excommuni. Innocen. & alii in c. veritatis. de dolo. Dixi in repet. ca. postulastis. in 1. notab. de cleric. excommunica. ministran. Ista etiam cõclusio procedit in alio inhabili. l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de leg. 2.

¶ Quinta conclusio, Quando quis constituit procuratorem inhabilem ad substituendum alium in locum suum, tunc non valebit substitutio, si alius penitus erat inhabilis secus si habilis, licet per exceptionem potuisset inhabilitari. glos. in cle. religiosus. de procura. Bart. in d. l. 1. §. item acquirimus. ff. de acquir. possess. quia substitutio videtur

radicata in persona procuratoris. ideo cum non sit habilis, non potest habilem facere. d.clemen.religiosus.probatur per glos.in.l. eam quam. C.de fideicom. vbi in capax nō potest hæres institui, vt restituat habili, ex quo institutus semper remaneret hæres.l.1. ff.ad trebel.

¶ Sexta conclusio, Procurator inhabilis cōstitutus simpliciter cum potestate substituēdi alium, poterit substituere alium, & valebit substitutio. Anto.& Are.in d.c.post cessionem.Socin.in d.§.item acquirimus. quia electus ab isto, à domino cēsetur electus, & habere mandatum, non à substituēte.l.icem eorum §.1.ff.quod cuiusq; vniuer.nomi.gl. in c.1.de procura.in.6.

106 Persona coniuncta an possit insinuare

¶ Octauo, an persona coniuncta possit intimare? Videtur quod sic, quia eas impetrare potest, glo.in cap.ad aures.& c.nonnulli de rescrip.glo.in §. statuit.in verbo procuratorem.de colla.in pragmatic.& quia non inuenitur prohibitum, ergo permissum. argu.l. præcipimus. C. de appellatio. & coniunctus procuratori æquiparatur. l.exigendi. C.de procura. & summa est æquitas, vt hoc possit.

¶ Contrarium teneo, cum tex.in d.§.teneantur, & etiam ordina. regiæ supra allegatæ velint, vt per se vel per procuratorem insinuet, ergo excludit coniunctū, quia lex non facit hunc procuratorem. imo sicut in nominatione est diuersitas, sic & diuersitatis effectus.Bald.in cap.ex parte decani.columna.3.de rescript.l.si codicilli. C.de codicil. & quia coniuncta persona non est procurator, nisi habeat mandatum, Bart.in.l.si quis apud.§.1.ff.iudi.solui. quia non vult lex eam coniunctam personam facere procuratorem, quoniam procurator à solo domino constituitur.Bald.in.l.1.colūna.2.C.quibus res iudi.nō nocet.sed insinuatio debet fieri per procuratorē. ergo non poterit fieri per coniunctam personam.cum non sit procurator. & coniunctio sanguinis nō supplet speciales defectus mandati.l.patri.ff.de minor. Innocen.& Panor.in ca.accedens. de præben.Feli.in c.nonnulli.§.fina.colum.2.&.12. de rescript.

¶ Item lex loquens in vna persona, nō extēditur ad aliam.glo.& ibi.doct.in.l.penult.ff. de in ius vocan.

¶ Præterea hoc dixissent conditores, si voluissent.c.ad audiētiam.de decimis, & quia tantum expresserunt per se vel per procuratorem, ergo illi expressioni stabo. Fallit quādo consuetudo vel statutum vellet & statueret, quod coniuncta persona esset procurator, tunc quia habet mādatum à lege, posset Bald.in dict.l 1.quod dicit esse valde notandum.vide eūdem Bald.in c.insuper. notab. 2.de testi.

107 Amicus ꝑ amico nō insinuat.

¶ Idem etiam in amico, etiā si maxima amicitia esset cum amico nominato iunctus, vt non possit insinuare quia non habet mandatum, nec est procurator, quod requiritur.in dict.§. teneantur, licet amicus multa possit facere sine mandato, quæ tradit Alexand. Iacob.& Iaso.& alii in d. l.exigendi.& in.l. cum alienam.C.de legat.Felin.in cap.corā. columna.2.de de offic.delega.etiam si diceret se insinuare tanquam procurator, quia per cautelam verb[illegible]n non potest rerum natura immutari.Bal.in c.licet de vitanda. de elect.Ias.consil.136.præsupponitur. col. 3.in 4.volu.

108 Negociorum gestor an insinuare possit

¶ Idem dicerem de negociorum gestore, quia non est procurator, qui negocia mandato domini administrat.l. 1. ff.de procurato.Feli.& alii in capit.cum M. de constitutio. negociorum gestor mandatum non habet, & licet in spiritualibus possit interuenire.glos.in verbo petere, in cap. quam sit. de electio.lib.6.& dominus poterit habere ratum suo nomine gestum intra tempus: intra quod actus poterat fieri. l. bonorum.ff. rem ratam haberi, Panormitan.in d.cap.accedens, de præbend. tamen hic non sufficit ratihabitio nominati vel graduati post insi

nuationem per supradictas personas factá, quia vbi requiritur mandatum præcedere, ita quod hoc sit statutum pro forma actus, ibi ratificatio nihil operatur.l. si vero non remunerãdi.§.si vero post creditam.ff.mandat.quia é præposteratio quæ vitiat .l.si quis mihi bona.§.iussũ.ff. de acquirend.hæred. Bal.in cap. ex parte decani. col.3.de rescri. Item forma non procedit in casu ficto. ideo licet ratihabitio retrotrahatur, & mãdato comparetur. regula, ratihabitionem. de regu.iur.in sexto. non tamen est mandatum, quod requirit tam concordatum quã ordina. regiæ. & quando est aliquid pro forma introductum, vel quando sunt expressæ certæ personæ, non procedit casus fictus. Albert. Brunus in tractatu de forma & solennita.actus, rubric. ex quibus cõsistant forma & solennitas. quæstio. 45. licet de æquitate forte posset contraria opinio sustineri.

109 *Hñ: literas sine mandato nõ iñsinuat.* Nono, ego tradidi literas gradus & nominationis alicui qui insinuat sine alio mandato, an valeat? Videtur quòd sic, quia traditio literarum habet vim taciti mandati.ideo qui habet literas gradus & nominationum, præsumitur habere mandatum. glos. singul.in.l. finali.C. de pacti.conuen. vbi maritus habens instrumentum bonorũ paraphernalium vxoris, præsumitur eius procurator: & qui habet instrumentum causæ penes se, præsumitur procurator. Bart.in.l.vulgo.per illum text. ff.de admini str.tutor.Guido papæ.cõsilio.68. circa processum.columna prima.vbi concludit quod si quis dederit rescriptum regium alicui, videtur dedisse potestatem petendi interinationem illius,ac verificationẽ &executionẽ maxime quando probat instrumenta ab ipso domino tradita. nam illa probatio traditionis inducit probationẽ mandati. Roma. consilio.446. primus propositæ.in secunda quæstione.

¶ Contrarium teneo, quia non sufficit tacitum in insinuationibus istis mandatũ, sed requiritur expressum: & quia is qui habet tacitum mandatum, non est procurator, ergo non potest insinuare. & licet traditio instrumentorum præsumat tacitum mandatum, vt supra probatum extitit, tamen illud non sufficit. 100 *Literas deferẽs p[ræ]sumitur is de quo loquitur.*

¶ Bene fateor quòd si procurator constitutus à nominato, deferret instrumentum procurationis, & obiiceretur eidem quod non esset is de quo instrumentum loquitur, certe præsumeretur esse ille de quo cantat instrumentum, postquam defert literas nominationis, & alias.argu.l. si qua per calumniam.& ibi Bald.in fin. C. de episco.& cleric, sicut quando nuncius literas iudicis portat, præsumitur nuncius illius. Socin.in tracta de citationib.artic.24.quæst. 5.in fi. ad hoc vt non possit contra eum opponi quod non sit seruiens illius iudicis, vt dixi in practi. mea ad stylum Bitur.in articu.1. glos.& laddiournement.versi.8.rub.de adiournа.& ita loquitur glo prædictæ.l.finali.& doct. supra allega. Cepola consilio.11. casus.in.2.q.

¶ Decimo, an procurator insinuans videatur suo, aut procuratorio nomine insinuare? Respon.si semel ostenderit literas procurationis, censetur procuratorio nomine intimare, licet non dicat se facere nomine alterius. Idem si dicat, insinuo pro tali.l. post dotem.in verbo filiæ. voluntate.& ibi Imol.ff.solu.matrim.l.14. nunciatio. & ibi Bart.& alii.de operis noui nuncia.&.l.si ibi stipulatus.§. Grysogonus.de verbor. obliga.Soci.in cap.1.in.7.articu.quæst.7.de libelli. oblatio. Alber.in.l.1.in fine. ff.de administra.tutor.Bald.in.l. si patruus.colum. 2.C.communia vtriusque iud.vbi concludunt docto. quòd quando actus potest intelligi gestus duplici nomine, tunc præsumitur gestus eo nomine secundum quod poterit valere, vt actus potius valeat, quam pereat.l.quotiens.secund.ff.de re.dub.Fel.in 111 *Procurator an cẽseatur nomine procuratorio iñsinuare.*

cap.cum ex officii.de præscrip.post Panor. in cap.nisi.de præben.& si possit valere pro vtroque in dubio inspiciemus literas duplicatas, vel nomen & cognomen quod dedit. si non appareret, nomine suo videtur insinuare. Argu.l.de eo.ff.de iure fisci. Guido.papæ singu.700.agendo, vbi dicit quod agendo simpliciter dicitur nomine suo agere. vide tex.singu.in.l.fi.ff.quando ex facto tutor.l.titium.§.præfectus.ff.de administr. tutor.vide Signorel consil,190. in nomine &c. instar legati, qui si conferat, in dubio vt legatus & legationis auctoritate videtur conferre.c.hi qui.& ibi Philip. Fran. de præben.in.6.& Item probata insinuatio ne facta per procuratorem, præsumitur facta expensis facientis.Bal.in.l.fi.§.in cõputatione.no.2.C.de iure delibera. Guido singu.702.probato.

112 De procuratore dato ad acceptādū & resignādū vt facta acceptatione non possit resignare. ¶ Vndecimo nominatus constituit procuratorem ad præsentandum literas gradus & nominationis, & ad acceptandum & ad resignandum.postea collatum fuit isti nominato beneficium, an illud possit procurator ratione huius procuratorii resignare? Et breui respõdent domini de rota decisio.529.verum possit.in antiq.quod non, dicentes non valere procuratorium ad acceptandum, & postea permutandum, quia constituens nõ erat dominus beneficii tempore constitutionis.Ideo nõ firmatur quod de iure ab initio non subsistit, regula, non firmatur, de regulis iuris.in.6.& non potest quis priuari beneficio quod non habet.l.traditio.ff.de acqui.rerum dominio.Bar.in.l.si vniuersæ.C.de legã.priuatio præsupponit habitum.l.decem.ff.de verb.oblig §.seruus. insti.de capit. diminutio. Et etiam quia ad renunciandum debet interuenire speciale mandatum certi beneficii,cle.vna de renũciatio.facit.l.si quis mihi bona.§.sed vtrum ff.de acqui.hæred.vbi iussus debet esse specialis de adeundo certam hæreditatem: sic in repudiãdo ita in propriis terminis tenet Ioan.Dayma supra in proœmio concord.in verbo adiunctum.folio.104. columna.4.& fo.sequen.& ibi plus dicit, non valere constitutionem procuratoris, si est constitutus ad acceptandum vel præsentandum ad beneficium viuentis, ne captandæ mortis occasio præbeatur.capi.ne captandæ. de concess.præbend.in.6.nam sicut non valet repudiatio hæreditatis superstitis.l.qui superstitis.ff.de acqui.hæred.ita non valet constitutio procuratoris, vt quis repudiet quod non habet: & sic postea habito & acceptato beneficio, requiritur aliud speciale mandatum ad resignandum, vel permutandum. Nam sicut non posset resignare de præsenti beneficium sibi acquirendum, ita non potest constituere procuratorem, vt resignet illud, quod non habet, nec potest fieri vere, nec per fictionem. quæ requirit duo extrema habilia. Barto.in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap.& extremum a quo non est habile, ideo non potest fingi, & secundũ hanc opinionem fuit iudicatum in magno consilio in præsentia domini cancellarii & plurium magistrorum libellorum relatore domino Molinerio cõsiliario Tholosæ anno.1536.die Ianuarii pro præbenda agenen. Item si procuratori cõferatur beneficium, & is petat sibi fieri instrumentum. non ob hoc videtur acceptare, quia contradicens potest petere sibi fieri instrumentum. Calder. consilio secundo de præben.nec probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. l.neque natales.C.de probatio.& pulchre tradit Dominus Bonetius. in repeti. illius legis.

¶ Vltimo quæritur, quidam asserit se habere mandatum præsentandi nominationes, & alias literas, cum nullum mandatum habeat, quã pœna veniat plectendus? Respon.pœna falsi.tex.& ibi docto.not.in.l.si autẽ.§.item si fundum.ff.de neg.gestis.hoc expresse decidit Roma.consi.446.primus. columna.1. 113 Asserens se habere mãdatũ quod nõ habet fal
si tenetur.

114 ¶ Nota vnum singulare dictum, quod si statutum dicat quod aliquis puniatur tanquam falsarius, tamen non debet puniri poena legis Corneliæ de falsis, sed alia poena arbitrio iudicis. Bal. & Feli. in c. nonnulli. §. sunt & alii. de rescrip. & Feli. in capitulo solitæ. columna secunda. de maiorita. & obedien. Refert & sequitur Hippoly. sing. 236. dictio tanquam. & ita intelligitur ordina. regia. rubri. des appella. articul. 29. ibi, comme de crime de faulx. & ibi plene dixi assignando rationem.

115 Semel in sinuadū est. ¶ Vndecimo videndum est quotiens insinuandum sit. Respon. semel tantum literæ gradus, nominationum, certificatoriæ temporis studii, & nobilitatis. text. in §. præfati. 2. ibi, semel ante vacationem. de colla. in concord. facit text. in l. titia seio. §. vsuras. ibi, quam sufficit semel interuenisse. ff. de leg. 2. l. cum procurator. §. 1. ibi, nam & ipsi domino, cum semel nunciauit. nō permittitur iterum nunciare. de operis no. nuncia. l. 3. §. illud sciendum. ibi, sed semel inter initia facta. quod vi aut clam. l. finali. §. & hæc quidem. in fine. ibi, semel enim & non sæpius eam peti concedimus. C. de iure deliberan. & si hæc non sufficiant, alia tradit Mathe. de afflictis in tracta. de iure prothomiseos. §. vt infra triginta. col. 5. & Ias. in l. si, duobus. §. si ei qui. & l. qui per salutem. ff. de iusiuran. & l. prætor. §. deinde. de operis noui nūcia. omitto. l. boues. §. hoc sermone de verb. signifi. & c. non potest. & quæ ibi vtrobique addidi de præbē. in 6. & l. videamus. ff. quod met. caus. & quæ tradit Georg. Natam in repet. cle. sæpe. in princip. col. 53. de verb. signi. & quæ dixi in 1. notab. l. vnicæ. C. de sententiis quæ pro eo quod interest. Et quod sufficit semel profiteri in vna religione, nec tenetur iterum facere professionem, si ad aliam religionem trāsferatur, vt concludit Feder. in consil. 5. quidam monachus. quæsti. 1. quod est intelligendum quo ad hoc vt monachus fiat alterius monaste-rii. secus quo ad substantiam regulæ. Dec. in ca. præterea. de præbend.

¶ Amplia quod nisi semel non est insinuandum etiam successori, in ordina. regiis rub. des priuileges des escolliers, artic. 9. & supra in proxima. q. dixi. & an si canonici qui elegerunt, moriantur antequam electus per eos confirmetur, an successores teneantur electum confirmare, vide Rofred. in quæstio. sabbati. q. 5.

¶ Primo fallit, quando prima insinuatio nō esset rite facta, vtpote extra tempus quadragesimæ, tunc iterum debet rite fieri, quia quod nullum est, habetur ac si factum non esset. l. quotiens. ff. qui satisd. cogan. & quando testes non sunt rite examinati, potest peti iterum eos examinari, licet sint publicati. tex. sing. in l. veluti. ff. de edēdo. secūdū bal. in Margarita, in verb. testis. in. 8. q. & aditio non rite facta, habetur pro non facta. Ias. cōsil. 127. dubitatur. in. 4. volu. multa dixi in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudica. 116 Casus in quib⁹ vltra semel insinuandum est.

¶ Secundo fallit ex causa. nam edi iterum iubet prætor ex causa, vt pote si dicat perdidisse literas duplicatas. l. si quis ex argentariis. §. fina. cum. l. sequen. ff. de eden. l. fina. de bonis aucto. iud. possi. & ibi Barto. Dec. in ca. 1. col. 30. de prob. versi. circa prædicta duo no.

¶ Tertio limitatur, quando plures impetrarent nominationes, vt pote in singulos annos, vt fit in hac patria consuetudinaria, tunc etiam in singulos annos post impetrationem tenetur eas exhibere collatoribus, etiam semel tantum: & hoc probatur in d. §. teneantur.

¶ Quarto nō procedit in nomine & cognomine, quod in singulos annos debeat insinuari d. §. teneantur. vt collator videat diligentes, & illos qui nō renunciauerunt suis nominationibus, vt sunt multi tam per matrimonium, quā per alia. de quibus in vlti. q. infra dicetur. 117 Collatoribus sciētibus an insinuandum sit.

¶ DVODECIMO an collatoribus scien-

tibus insinuentur nominationis gradus, & aliæ literæ? Videtur quod non, quia certus nō debet certiorari.l.1.in fi.ff.de acti.emp. Regula, eum qui certus.de regu.iur.in.6.

¶ Contrarium est verius, quia quando insinuatio est de forma, non sufficit scientia d.regula, eum qui. Barto.in.l. denunciasse. ff.de adult.sed ista insinuatio est de forma: quia vbicunque decretum annullatiuum est positum, ibi est data forma. Bal. & alii in.l. 1.ff.de liber.& posthu.Ancha.in regula, ea quæ fiunt.de reg.iur.in.6. sed decretum annullatiuum est positum in d.§.teneantur, in fine, videlicet vt nominatus non possit acceptare beneficium illo anno quo insinuationem omisit, & si acceptauerit, acceptatio nullius est momenti: & ideo consensus partium nihil operaretur.glos.in verbo cōmittatur cap.statutum.de rescript.libro.6. Felin.in c.cum dilecta. colum.7.in.5.signo illo titu.

118 Denūciatio q̄ñ sit facienda. ¶ Nec obstat quod denunciatio in dubio nō præsumitur esse de substātia, sed de sciētia, quia denunciationes & insinuationes sunt ad certiorandū.l.item veniunt.§.petitam.ff.de peti.hæredi.l.aut qui aliter.§.& si forte.quod vi aut clam.& ideo in dubio sola scientia sufficit.Dy.in.d.regula eum qui certus est.Cyn.in.l.emptor.C.de euict.hoc tamen non procedit, quando lex requirens denunciationem procederet vltra, dicens actum, factum aliter non valere, vt in concord.quia tunc denunciatio erit de substantia.& non sufficiet scientia.Bal.in.l.1.ff.de liber.& posthu.& in.c.1.colū.2.si de feudo vasallus ab aliquo interpellā.fuerit. vt refert Alex.consilio.27.viso themate.colū.1. in.6.volu.vbi dicit quod quando lex exigit denunciationē, nō sufficit sola sciētia, quia tunc est de forma.secus si requirat tantum scientiam, quia tunc scienti non est denunciādum.vide plenius consilio.138.viso puncto.in.7.volu.Colle.in capi. dilectus.2.col. 2.de præbendis.quia vbicunque denunciatio fit non ad certiorandum modo, sed vt aliquid fiat.vel non fiat, tunc debet etiam fieri scienti.Bar.& alii in.l.non solū.§.mortem.ff.de operis noui nuncia.Panor.& alii in cap.cum M.de constitu.Feli.in cap. cū contingat.col.5.conclu.4.cum sequent.de rescrip.Sed ista intimatio fit non solū vt collator sciat nominationes, sed vt in tempore conferat.ergo debet fieri etiam sciēti. hoc tradit expresse glo.in verbo exhibere.in.§. statuit, de colla.in prag.Domi. & Franc.in c.si capitulo.& sequen.de concess.præbend. libr.6. vbi requiritur quod fiat præsentatio ei cui mandatum dirigitur, etiam si sciat.

¶ Et quādo præsbyter scit peccata sui parochiani, vtpote quia vidit committi; tamē adhuc requiritur confessio, not.beat.Thomas in.4.senten.dist.17.quæsti.3.articul.2. ante medium, per casū sacerdos.de officio ordina.dixi in cap.omnis vtriusque sexus. de pœniten.& remissio.Sic dicitur de iudice, quando scit vt priuatus, adhuc est eidem probatio facienda.c.1.de offic.ordina.in.c. 1.de re iudi.in.6. Alex.consil.27.viso.in.6. volu.& sic licet collator apponeretur testis in gradu, vel nominationibus, adhuc esset eidem facienda insinuatio, per prædicta. facit glo.in.l.nomen.C.quæ res pigno.obli. possunt.vbi dicit debitori esse denunciandum, etiam si esset certus. 119 Presbytero est cōfitendū etiam si is videat peccata cōmitti.

¶ DECIMO TERTIO, an insinuans debeat literas gradus & alias aperire & legere coram collatore, dum eas illi insinuat? Videtur quod sic, vt patet in dict.§.præfati. ibi, per patentes literas.de collatio.in concord.& glos.videtur innuere in.§.statuit, in verbo exhibere, de collā.in pragmat.vbi dicit exhibere, id est præsentare, vt legant & videant.& tex.in clem. causam. de electio. ibi, vel perlecto. 120 Literæ nominatorū an coram collatore sit legendæ.

¶ Contrarium videtur verius, & sic tenendum argu.text.in capi.Appellatio.de appellat.lib.6.vbi sic dicitur. Appellatio, quam in scriptis iudici a quo appellare volebas, te

porrexisse proponis, non potest ex eo quod coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari. & text. in d. clemen. causam. ibi in princi. porrecto, vel perlecto, de electio. vbi glo. in verbo perlecto, dicit, per hoc patet, quod primo casu cum porrigitur, nō est legi necesse, per illam alternatiuam vel, in tex. positam, sic nec in hoc casu.

121 Idem crederem in mandato de prouidendo, cum iisdem fere regulis determinetur. nam sufficit quòd detur exemplum mandati, vel quod legatur. & quando non traditur exemplum, tunc debet legi, vel non debet stare per mandatarium quominus legat, quod probat Socin. in tract. fallen. regula. 79. vbi dicit quòd cessionarius exhibens instrumentum debitori, debet illud legere, not. docto. in l. non solum §. morte. ff. de operis noui nuncia.

Declaratur paragraphus prefati. Nec obstat d. § praefati. 2. ibi, per patentes literas, quia debet exponi, id est publicas. nam quod publicum est, omnibus patet §. consequens. instit. de suspec. tuto. literae publicae & authenticae. licet sint clausae, faciunt tamen fidem, quando sigillum non est fractum, vel remotum. Io. And. post Hostien. in. c. patētibus literis. de priuileg. Cardi. in clemen. vna §. nos itaque. 6. not. de iureiurand. & patentes literae principis probant. clemen. vna §. porro. & ibi Imol. colū. 2. de iureiuran. sic & patentes literae episcopi. cap. 1. de tempo. ordina. in. 6. ad haec canonicorum patentibus literis creditur. c. si canonici. de offi. ordina. in. 6. sic & patentibus literis vniuersitatis stabitur.

122 Nō valet īsinuatio de exemplo facta. Et per hoc dicerem non valere insinuationem de exemplo, siue transumpto nominationum & aliarum literarum, cum non sint literae patentes, nisi originale insinuetur. l. sancimus. vt authētica ipsa, atque originalia rescripta, non exempla eorum insinuentur. C. de diuers. rescript. & illa lex est canonizata in cap. dicenti §. sancimus. 25. qu. st. 2. sequitur patruus meus Rebuffus & Platea in l. probatorias. C. de diuers. offi. li. 12. Alex. consil. 95. visis processibus. colum. penult. in. 2. volu. versi. superest. nam vbicū que aliquid intimatur praecessisse alicui, propter quod tenetur ad alicuius actus explicationem, tunc semper ei cui fit intimatio, debet fieri per originale, & authenticū instrumentum, alioqui insinuatio censetur illegitima. ista est regula tradita in. d. § morte. per docto. & expresse per Roma. consi. 336. circa. in fine. Praeterea fidem nominati & graduati collatoribus de suis literis facere tenentur. d. § teneantur. quam non facerent per transumptum, siue exemplum. l. 2. ff. de fide instru. quia intelligitur, fidem, scilicet plenam. text. iuncta glo. in clemen. constitutionē. de elect. Alexand. consi. 147. visis in. 6. volu. Decius & alii in rub. de probatio. in decreta.

Vel potest exponi patentes id est apparentes, quia si nominatus eas insinuaret, non debet eas operire, sicut nec monachus suum habitum: alioqui dicitur apostata. gl. sing. in clement. 2. in verbo extrinseci, de vita & honest. cleric.

Ex hoc infertur, parum valere insinuationem factam per nominatum vel graduatum sic, insinuo literas gradus, nominationis, & alias, prout in hoc sacco continētur, nisi eas postea ostenderit collatori. & hoc per doctrinam Barto. in l. cum seruus. ff. de condi. & demonstrationi. vbi dicit non valere oblationē pecuniae factam clauso marsupio. Bald. & alii in l. acceptam. C. de vsur. Barb. consi. 8. scribitur. colum. penulti. in. 1. volu. vbi dicit non valere productionem a parte factam, si saccum scripturarum producat. & hoc verum si pars opponat. & si pars confiteatur positionem prout in tali instrumento continetur, si in illo instrumēto non sic continetur, illa confessio non valebit. Text. in l. 2. C. de errore aduoc. & ibi Bal. sic pulchre consuluit Alex. consi. 8. visis. col. 4 nu. 13. in. 3. volu. 123 Insinuatio literarū prout ī sacco cōtinetur, nō valet.

¶Item si quispiam habeat terminũ ad excipiendum, & producendũ iura sua, & postea ea producat, prout in sacco continentur, in illis punctis quæ pro eo faciunt, non valet. Ioan. And. in addit. ad specu. in tit. de instrumen. editio. §. videndum restat. vers. itẽ non exhibeas. Antho. & alii in c. imputari. de side instrumen. Ias. in. l. titiæ textores. colũ. 2. ff. de lega. 1. sic nec insinuatio nominationũ vel gradus, quod est notandum. igitur non sic insinues.

124 ¶Vltimo, quomõ puniantur non insinuantes? Breui respon. text. in dict. §. teneantur, quod eo anno quo præfatam insinuationem facere omiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis petere nõ possunt. & idẽ dicitur in ordina. regiis iam citatis articul. octauo. & articu. 11. quod ob insinuationem omissam in vno anno, non perditur prioritas, vel alia priuilegia, si sequentibus annis insinuet. nã sicut si statuto dictante insinuatio donationis debeat fieri infra mẽsem, & non fiat, donatio caret effectu. l. fi. C. de dona. ante nuptias. Bal. in. l. vniuersa. de precibus imperató. offerend. Anto. de cana. in tracta. de insinuatio. q. 28. sic & gradus & nominationum insinuatio si non fiat tempore quadragesimæ, illo anno quo non est facta, caret effectu, quia non satisfit iuri requirẽti insinuationem, & concordatis factis inter papam & regem.

Qui pœna puniũtur non insinuantes.

125 ¶Idem si insinuauerit, sed nõ tempore quadragesimæ, quia sicut agri sator obseruare anni tempora debet, alias perdit semen suũ, & ager non fructificat, verba sunt not. Bal. in c. 1. colum. penulti. de postu. præla. Sic & nominatus: alioqui nominationes eidẽ non afferunt fructum. Item sicut medicus obseruat tẽpora, sic & iurisperitus. Bal. in. l. vna. in princip. in. 2. colum. C. de caduc. tollend. Et quando lex vel dispositio apponit tempus, qui non obseruat tẽpus, non seruat formam. Bal. in authent. quæ supplicatio. circa finem. C. de precib. imperat. offer. per text. in. l. scire. §. consequens. ff. de excusat. tutor. ibi non aliter audiri, si non fuerit conseruatum constitutum tempus. Felinus in cap. cũ contingat. column. 8. de rescript. Paul. in. l. si in lege. in fine princ. ff. locati Albert. Bru. in tractat. de forma & solennit. actus rubri. ex quibus consistant forma & solennitas. versi. 27.

Iurisperitus & medicus obseruant tempora

¶Quæro an idẽ sit in graduatis vel his qui volunt obtinere villam muratam, seu beneficia in villa murata? & glos. in. §. statuit, in verbo hoc, de collatio. in pragm. tenet quod sic, alioqui quomodo sciret collator aliquẽ graduatum esse, nisi eidem insinuaretur? vide quæ dico infra. q. 16. & in. §. statuimus. a. de colla. in concord. 126

Pro villis muratis habẽdis an sit insinuandũ.

127 Quæro, beneficium vacauit in mense Iulio, is nominatus qui insinuauerat, non requisiuit intra sex menses, quare per ordinarium cuidam graduato, qui non insinuauerat, fuit facta collatio, an valeat? Breui respondeo ꝙ sic, quia paria sunt non esse insinuatum, & non apparere. l. duo sunt Titii. ff. de testa. tutel, sed is qui insinuauit, non apparet, cum non veniat intra sex menses. ergo collatio alteri facta valebit.

Nec obstat quod quandiu est aliquis qui insinuauit, non debet alii non insinuanti beneficium conferri, quia hoc fateor, quando alius qui insinuauit, requisiuisset, alias secus. nam sicut post sex menses potest conferri beneficium vacans in mensibus præstitutis nominatis nõ nominato, sic & multo fortius in hoc casu.

¶DECIMAQVINTA QVAESTIO PRINCIPALIS.

1 ¶DECIMOQVINTO, principaliter quæritur, quæ beneficia in nominationibus comprehendantur, & quæ non? quia cognito vno cõtrariorum, cognoscetur & reliquum. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. & insti. illo titulo. in princip. docto. in

Quæ bñficia in nominationibus cõprehẽdãtur.

ff.de acquirend.posses.Barb.consilio. ipsit.q.3.volu.1.

Ergo videamus quæ beneficia non afficiatur nominatis,nec graduatis, vigore nominationum,vel gradus.&c.

2 Beneficia patroni laici non debentur nominatis nec graduatis.

Primo dico non comprehendi beneficium spectans ad præsentationem patroni laici, quia text.in d.§.præfati.1 de collat.in concord.loquitur tantum de patrono ecclesiastico. ideo laicum patronũ videtur excludere,arg.c.nonne.de præsumptio. Ita tenet glo.in §.itẽ quod ad dictas. in verbo ecclesiastico.&in §.statuit.in verbo præsentatio. de colla. in prag. Facit quod notant doct.in ca.2.de præben.in 6.vbi beneficia spectantia ad patronos laicos in curia non dicũtur vacare.Panor.in ca.dilecta.de maior.&obedien.Barb.in c.dilectus. de officio leg.quia laici retraherentur à fundationibus ecclesiarũ.Archi.in c.2.de præben. in 6. Imo ex consuetudine Franciæ receptũ est,vt etiam papa hæc beneficia non cõferat, per rationem supradictam.

3 ¶ Idem in mandato apostolico, vt non cõprehendat hæc beneficia.not. in c.cũ dilectus.de iure patron.d. Rufeus in tractat.de mand. Apost.in 2.parte. vide quæ dixi supr. q.8.nu.22.

4 Mandatarius nominato pfertur.

¶ Secundo,non cõprehenditur beneficium affectum mandatario.nam vacante beneficio etiam in mensibus nominatis præstitutis,debetur mandatario excluso nominato. in titu.de mandat.apostoli.in concord.,vbi fuit inter sanctissimum papam & regem nostrum Christianissimum cõcordatum,quia hi qui auctoritate apostolica veniũt,vt sunt mandatarii, omnibus aliis sunt præferendi. cap.eum cui.& capi. hi qui. de præbẽ.in.6. Item certa forma in hoc Franciæ regno cõstituta fuit ad mandata impetranda,quia de iure plures sunt formæ,vt dixi in cap.mandatum de rescrip.

5 Mãdatũ omissa forma est nullum.

¶ Ideo si quis impetrauerit mandatum non seruata forma cõcordati,mandatũ erit nullum.ita affixi conclusionem, & sustinui; de qua dico in forma manda.apost.supra.

6 Beneficia sub patronatu laici non cõprehenditur.

¶ Tertio,non comprehenduntur beneficia quorum præsentatio spectat ad clericum & laicum simul,sicut nec in mandatis apostolicis,quia clericus habens præsentationem cum laico,gaudebit priuilegio laici, argu.l. si communem.ff.quemadmodũ seruit.amitta.vbi non præscribitur maiori propter minorem.facit glos.cap.1.in fin.de iure patro. lib.6.vbi si laicus habeat ius patronatus cũ clerico,habebit sex menses ad præsentandũ ratione clerici.Panor.in cap.transmissæ.& in capi.eam te.de iure patro. Roch.curt.in tract.de iur.patr.in verb.ius.in 7.quæst.D. Samson in consue. Turonen.in rub de succeßiõs des roturiers,artic.5.facit c.per tuas de arbitris.Bauer.in §.testes.col.6. insti.de testa.& sicut vniuersitates non possunt grauare beneficia spectantia ad præsentationẽ laici tantum,sic nec quãdo spectant ad clericum & laicum simul, quia non debet fieri deterior conditio laici propter clericũ.c. sacris.de sepult.

7 ¶ Sic nec legatus poterit illud conferre.ca. cum dilectus.de iure patro.Panor. & Barb. in cap.dilectus.de offic.leg.Et hoc tenet expresse Maleret.in tract.de elect.fo.16.vers. quarto amplia.& quia nominationes respectu collatorum sunt odiosæ,sicut gratiæ expectatiuæ,& sic restringendæ.regula, odia. de reg.iur.lib.6.glos.in §. item quod ad dictas.in verbo ecclesiastico. & in §.ite quod omnia in verbo faciendæ.de collat.in prag. ita expresse tenet Brunellus in tracta.de dignita.lega.in conclu.23.in 3.decla.ratio est vltra eum,quia præiudicaretur præsentatio ni laici & clerici simul.sed mixtum & compositum assumit naturam illius speciei, secũdum quam iuri minus derogatur.Panormitanus.in cap.super quæstionum.§.si vero vltim.notab.de offi. deleg.ergo ista assumetur. videlicet vt non cõprehendantur beneficia ad præsentationẽ laici & clerici simul

8 spectantia.

Beneficia iure regali cōferendum non comprehendi tur in nominationibus. ¶ Quarto, non comprehenduntur beneficia iure regali collata uel conferenda. glos. in §.item quod ad dictas. in verbo ecclesiastico.de colla.in prag.& in §.item quod dicta.in verbo regali...de annat.ibidem, quia regi tanquam laico competit collatio.in ca. generali.not.de elect.lib.6.& supra dixi beneficia laicorum in nominationibus nō cōprehendi.facit quod habetur per Ioan. Gallum in quæstio.per arresta.quæstio.113. per arrestum &c.

9 Papa nō confert hæc beneficia. ¶ Vbi beneficia quæ cadunt sub iure regaliorum, non potest conferre papa, etiam si vacent in curia.Ioan.de Selua tracta.de beneficio in 2.parte.q.23. Maleret.in tract.de elect.fol.23.versi.3.infertur.& istam delarationem habuit rex anno.1339.vt citat Do. Ruseus in tract.de iure regalio.in 9.priuilegio.nec in mandatis apostolicis comprehē duntur, vt in dict.cap.2.de præbend.& propter regis prærogatiuam, qui est ecclesiarū regni protector, teste Ioanu.Feral.in tract. de iuribus & priuilegiis regis Franciæ,in.8. priuilegio.

10 De iure Regaliorū ¶ Et quando fuerit concessum istud ius regaliorum, vide per Gagui. in vita Philipp. pulchri.fol.123.& sequen.versi.eodem tempore.Benedict.in repe.c.Raimutius.in verbo& vxorem.nu.370.cum sequen.de testa. Aufre. in repet.clemē.1.de offi. ordin. No. tamen quod quāuis laicus habeat ius conferendi beneficia ecclesiastica ex priuilegio papæ,iuxta.c. Adrianus.63.distin.tamē conferendo beneficiū, non tribuit aliquod ius spirituale,quia ipse non habet,sed inuestitus consequitur ius spirituale a cōfirmatore, vel ab alio ministro ecclesiastico, ꝙ est not.pro rege Franciæ secundum Bonifa.in clemen.vna.colūna penul.de concess. præben. Ioan. And.in.c.accedēs.colū.1.de præben. an quādo ep̄s promouetur i Cardinalem, vacent sua priora beneficia in regalia.tradit Collecta.in. c.fina.colum.1.de concessi.prebend. quod sic. & idem quando eligitur ad summum pontificatum vt dicit euenisse tempore Clementis. 6.quod est notandum.

¶ Quinto non comprahenditur officium vel beneficium quod cadit in laicū. de quo per glo.in c.cum.M.in verbo receperunt. de consti. vel si per laicum est regi consuetum, quia postquam scribitur pro clerico, præsumitur mandari de beneficio ecclesiastico in §.insuper in verbo beneficia ecclestica.de coll.in cōcord. Feli.in c. in nostra. correla.22. de rescrip. Barb.in clemen. causam.colum.51. de elec.vbi declarat quando dicatur beneficiū ecclesiasticum.& dico in tract.de paci.posse. in limita.decima. nam hæc non cōprehenduntur in aliis gratiis. Ioā. And.& alii in dict.c.quia sæpe.de præben.lib.6.de Rota. decisio. 320.nota quod vbi.in antiq.glos.in verbo officiū.dt pacific. posse.in prag. nam exprimuntur beneficia ecclesiastica.ergo alia non comprahenduntur,nec officia.tex.in §.præfati.& in §. si qs vero.in verbo beneficiis ecclesiasticis de col. in cōcord.tex.in c.si quis episcopus ibi,aliqua officia ecclesiastica.1.q.3.ca.saluator.ibidē.glo.in §. in dignitatibus.in verbo.officiis.de colla.in prag. 11 Beneficium laico debitum non comprehen. cōi nominationes

¶ Sexto nō comprehēduntur hospitalia.cleper literas.de prabē.quia non sunt beneficia ecclesiastica.licet sint relgiosa. clemē. quia.de religio.domi. & ibi Bonif. notab. 17.nam hospitalarius dicitur habere officium,non beneficiū, instar tutoris.l. orphanotrophos.C.de episco.& cle.glos.in verb. beneficiis.in cle.dispediosam de iudic. Bal. in.l.beneficiū.colu. vlti.ff.de constitu. prin. & quia bona eorum sunt deputata pauperibus,& sic ad alium vsum no debet transferri.l.1.ff.de administ.rerum. & laicis debent committi. d.cle. quia.ergo nō sunt ad ministrationes ecclesiastica,cap.bene quidem.96.distin.c.decernimus.de iud.Calderi.consi.vno de supplen. neglig.prala. hoc 12 Hospitalia nominibus nō bentus.

expresse tenuit glo.in ✠.si autem illi.in verbo,beneficiorum.de colla.in prag.sequitur Ioã.de selua in tract.de beneficio.in. 3. parte.q.57.Do. And. Tiraquel.in tracta.de legib.cõnubia.in verbo expres.limita.8.Brunel.in tract.de digni.leg.conclu.19.in 4.declaratio.Feli.in c.de quarta.de præscrip.etiã si in eis esset clausula non obstantibus.Decius consil.165.viso tenore.etiã si esset clausula motus proprii glo.& ibi docto.in dict. clemen.2.de præb.dicentes,idem in mandato apostolico, & literis datis in forma pauperum secundum prædictos. Vide Barb.in cap.nulli.colum.2.de reb.eccle. non alienã. & Francisqui.Curtium consilio.20.præsupponitur.in fine.

¶ Primo fallit quando concederentur in titulum quia tunc vt beneficia regũtur,& beneficia sunt.Ioã.Franciscus in tract.de offi. & potestate cap.sede vacan.in.1.q.2.partis. & tex.in dict.clemen.quia ✠ vt autẽ.tamen vt melius prouideatur istis locis,statutũ est ex speciali prouisione ,vt non comprehendantur per literas generales dict.clemen.2. & ita tenet Bonifa.ibi columna.2.post Paulum & alios.intellige vt not.gl. in d.verbo. beneficium.

14 An præsumatur hospitale ¶ Secundo,fallit quando ecclesiæ esset vnitum.arg.c.super eo.de præbẽ.in 6. Ioan. de selua in tracta.de beneficio in.1. parte.q.4. nu.9.& Ioan.de pauinis in.d.quæst.1.secundæ partis.col.3.vbi dicit ꝙ,quando nõ apparet an sit hospitale , vel beneficiũ præsumi debet hospitale.glo.in clemen.si de beneficio.de præb. vel attendetur vltimus status. argu.c.cõsultationibus.de iure patro.ca.cũ de beneficio.de præben.lib.6. Limita.quando essent vnita ecclesiæ iure principalitatis hoc est quod vtrunque esset principale , & vnũ nõ accederet alteri.argu.l.generaliter. ff.de fideiusso.not.Bonifa.in d.clemẽ.2.col. 2. & ibi dicit impetrantem teneri ad probandum esse vnitum iure accessionis. Vide Feder.consil.111.quæstio talis est,an diœcesanus.& consil.28c.casus talis &c.Barb. in c. ex literis.colum.3.cum sequẽ.de consuet. & quæ addidi in d.clement.per literas. multas quæstiones tradit Archiepiscopus.florẽ. 3. parte summæ.tit.11.c.2. Ioan.de selua in.11. quæst.3.partis in 11.qualita.& q.57.

¶ Septimo, non comprehenduntur leprosariæ nec eleemosynariæ, quæ ad hoc fundatæ sunt, vt pauperes lepra infecti ibidem recipiantur,& de prouentibus alãtur. tex.in clemen.quia contingit. de religio. domi.& quia nomine beneficii nõ veniunt.De rota. decisio.265.nota quod vbi.& decis.584.quidam.in antiq.nota.in clement. fin.de decimis.Sed instar tutoris & curatoris sunt gubernatores illorum locorum.d. clemẽ. quia ✠ 1.nec faciunt fructus suos, sed tenẽtur de eis reddere rationem. Cardina.in dict.clemen.per literas.columm.2.& scripsi in dict. clemen.quia contingit. hodie multi viuunt ex lepra pauperũ,& eos fame perire patiuntur, vt vidi in multis ciuitatibus,quibus lepra Naamã adhærebit , & semini eorum in æternum. 15 Leprosariæ nomi natione accipiũt

Fallit quando esset vnitum officio vel beneficio ecclesiæ cathedralis,aut alteri beneficio ecclesiastico,vt proxime dixi. & tenet Egidius de bella mera in decisio.387.si contra petentem.

¶ Secũdo limitatur quãdo essent consueta cõferri religiosis in titulũ,vel aliis, tũc etiã nominatis deberi possent. Rota decisio.265 nota quod vbi . sequitur Ioann. de selua in tracta.de benefi.in.1.parte quæst.4.nu.9. & in 3.parte quæst.57.per c.cum de beneficio. de præb.in 6.& dict.cle.quia ✠ vt autem. 16

Octauo,non veniunt in nominationibus Præceptoriæ sancti Ioannis Hierosolymitani,licet dicãtur beneficia ecclesiastica. Barba.in clemẽ.causam col.51.de elect. vide eũ in.c.in nostra.de rescrip.num.80.& in istis militibus nõ habet locũ,c.auaritiæ de elect. in 6. quia priores electi in administrationibus sine confirmatione administrant, teste Præceptoriæ sancti Ioãnis nominatis nõ debentur

Domi.consilio.15.reuerende.colum.3.&.6. Doct.in cap.trāsmissam.de elect.nec præceptoriæ sancti spiritus, vt audiui sæpius a multis,licet parum iure fundetur, si essent fratres illius ordinis, alioqui non, quia regularibus sunt conferenda.§.volumus. de colla.in concor.facit cle.quia contingit.§. præmissa.de religio.domi.vbi illa excipiun

17 tur ab aliis.

Altaria & legata pia non debentur ¶ Nono, non comprehēduntur altaria seu capellaniæ nō spiritualizatæ,vt dicunt nostri.Ioan.de selua in tracta.de beneficio in dict.3.parte.quæst.57.clemen.2.de iud.clemen.vlt.de decimis.nec beneficia propriæ dicuntur ecclesiastica, sed legata pia ante approbationē episcopi. Feli.in capi.ex parte.S.colū.1.de rescript.vide tradita per Petrum Subertum in tracta. de cultu vineæ domini.4.parte.articulo.12. Anto.de Butrio consilio.3.& consilio.51.suppofita.& doct.in clemen.fina.de decimis. vide Feli. in.c.cum venerabilis. colum.11.& sequen. de excep.Nico. de milis in repert.in verbo beneficium.§.49.& plene Paul.de Citadinis in tracta.de iure patr.in.3.parte.quæsti. 32.dicentem idem in oratorio. Bonifa. in clemē.fina.columna.1.de rescript.&quando capellania possit conferri in titulum, vide per Deciūm consilio.135.ad iustificationem.

18 De operaria vt nō cōprahēdatur. VI de hic. ¶ Decimo non venit operaria. in quibusdam enim ecclesiis præficitur vnus qui vocatur magister operariæ, & hoc officium non est nominationibus subiectum, quia in hac eadem ratio est, sicut in hospitali,& in eleemosynaria: & quia ad nutum traditur,beneficia sunt perpetua.cap.præcepta. 55.distinct.& mens pontificis summi & regis fuit prouidendi graduatis & nominatis,de beneficiis quæ perpetuo durent, Ioā. Andr.& Perus.in capit.quia sæpe.de præben.in.6.

¶ Item operarius tenetur reddere rationem instar tutoris & curatoris.glos.in clemen.2.de iudi.nec datur operaria nomine beneficii,sed diligēs paterfa.eligitur. Card. in dict.cle.2.col.penul.& potest esse quod nominatus vel graduatus nō esset eiusdem qualitatis, & sic eisdem non debebitur, per ea quæ infra dicam.& not.in cap.ei cui. de præben.in.6.

¶ Item laicus potest esse operarius ecclesiæ.Decius in ca.decernimus.nume.11.vers. sicu. secundo quæritur. de iudi. & si consuetum fuerit in ecclesia per quinquaginta annos vt laicus sit operarius vnius ecclesiæ, an clericus possit eligi,quod sic,no. Calde. consi.1.rub.de consuetu.& consi.19.rub.de concessio.præben. 19 Laic⁹ potest esse ecclesiæ operari⁹.

¶ Vndecimo nō comprehenduntur in nominationibus loca collegialia, quæ ad tempus scholaribus dātur ratione studii, vt audiant iura,sicut fit in Mōtepessulano, Tholosæ, Auenione,& Caturci, & hic Parisiis vt studeāt grammaticam.& in scientiis primitiuis,quia nō sunt perpetua, sicut beneficia ecclesiastica. capi. præcepta.55.distin. cap.primo de appel.mona.libro.6.& mens conditorum fuit, vt supra dixi, prouidendi graduatis & nominatis de perpetuo beneficio, postquam amore scientiæ exhauserunt totum suum patrimonium tam in victu quam in libris,& aliis expensis.de qui bus dico in priuilegiis scholarium. Item quia non dicuntur beneficia ecclesiastica de quibus loquitur concordatum, vt proxime dixi. 20 Loca collegialia nominatis nō sūt affecta.

¶ Fallit in locis collegialibus, quæ dantur in titulum,quæ sunt perpetua. vt in ecclesia sancti Saluatoris in suburbiis Montispessulani sita,& in ecclesia sanctæ Trinitatis Maguelone, & aliis similibus. quia non est quod repugnet,si nominatus qualitates habeat requisitas, quin comprehendantur, argument.l.si quæramus. ff. de testamentis.

21 ¶ Decimo non comprehendi beneficia regularia in nominationibus clerici secularis, etiã prætextu dispensationis papalis: recessũ est, quia regularia regularibus sunt cõferenda. §. volumus. de colla. in concord. facit cap. cum de beneficio. de præb. in. 6. plene. Feli. in. c. in nostra. correla. vlt. de rescri. Io. de selua in tract. de beneficio. 3. parte. q. 58. & idem cõtra, vt in regula cancella. 41. glo. in proprijs terminis in §. visum. in verbo legatorum, de colla. in prag. Idem in mãdato aposto. d. c. cum de beneficio. & tradit D. Ruseus in tract. de mand. apost. in. 2. parte. nu. 29. nec etiã in. d. §. volumus, prohibetur, quia vnus nõ potest a contractu inuito altero discedere. l. 1. & per totũ. C. qñ liceat ab emptio. discede. & per hoc respondi cuidam qui habuerat nominationem a rege cuiusdam abbatiæ regularis in cõmendã vsque ad annum, & intra annũ debebat sumere habitũ, & postea abbatiam habebat in titulum, nõ valere dispẽsationem a solo papa, vt nõ teneatur sumere habitũ. alia multa dixi, quæ cũ operæpreciũ fuerit tradam. si tamen tẽpore nominatiõis erat secularis, & tempore vacationis regularis, vide glos. in. §. illi vero, in verbo religiosis de colla. in prag. & in. c. ei cui. de præben. in. 6.

Beneficia regularia non cõprehendunt in nominationibus secularium.

22 ¶ Decimotertio non comprehenditur beneficium cõsuetũ regi per seculares in nominationibus regularium, vel contra. c. cũ de beneficio. de præbend. in. 6. vbi in mandato de prouidendo concesso secularibus, non veniunt beneficia cõsueta regi per regulares, vel contra.

De beneficio consueto regi per seculares.

33 Et dicuntur beneficia regularia illa, in quibus in fundatione dictum est ac statutũ quòd regantur per religiosos, vel sunt consueta regi per religiosos, per quadraginta ãnos. d. ict. capit. cum de beneficio. glos. in §. & idẽ ordo, in verbo regularibus. de colla. in prag. Fallit si idonei non reperirentur. c. interquatuor, de religio. do. Panor. in c. relatum. ne cleri. l. vt gradatim. ff. de mune. & hono.

Quæ bñficia dicãtur regularia

24 Decimoquarto non comprehenduntur beneficia causa permutationis vacantia. §. volumus. de colla. in concor. quia alijs extra permutantes conferri non debent. cap. vno, de rerum permuta. lib. 6. glos. in. §. item quod omnia. in verbo permutatiõis. de colla. in pragm. vbi limitat si permutatio esset fraudulenta. c. fina. de renuncia. in. 6. & ca. vno, de rerum permuta. eod. lib. vide Ioan. de selua in tract. de beneficio in. 3. parte. q. 54. vide clausulam quæ solet in permutationibus apponi, in regula cancella. 38. sicut nec possunt optari. Federic. consi. 62. verius. quod declara vt per Imol. in capi. fina. numero. 40. versicu. secundo quæritur. de rerum permuta. & si collator præsumat vacare simpliciter, & conferat nominato, nõ valebit collatio. Feder. consil. 164. licet sem per. quia sunt affecta permutantibus. d. cap. vno, de rerum permuta. in. 6.

De bñficiis causa permutationis vacantibus.

25 ☞ Nec requiritur quod permutans habeat titulum illius qui secum permutauit. sed sufficit de permutatione fidem facere, cum sit canonicus titulus. c. 1. de rerum permuta. in 6. in cle. vna. illo tit. Calde. consi. 10. an sufficiat Rub. de rerum permuta. ☜

Beneficia electiua non debẽtur nominatis.

Decimoquinto non cõprehenduntur beneficia vere electiua. §. monasterijs. de regia ad prælaturas nominatio. facienda. in concordat. facit. c. cum in illis. §. cum autẽ. de præben. li. 6. clem. 1. illo tit. glo. in. §. in dignitatibus. in verbo dictarum. de colla. in prag. dicens expresse non cadere suo nominatiõibus, vel sub gradu, quia de beneficiis collatiuis intelligitur concordatum velle prouideri, & non de illis ecclesijs in quibus electiones canonicæ, & seruata forma. cap. quia propter de electio. fieri debẽt. Fel. in. c. in nostra. correla. 32. de rescrip. Tamen ad præbẽdas quibus prouidetur etiam per electionem, absq; confirmatione nominatio-

nes ac mandata bene referuntur, per quarum vacationem ecclesia non dicitur viduata, quia potius collatiuæ quam electiuæ dicende sunt. glo. in clemen. quia contingit, in verbo electionem. de religio. domi. glo. in dict. ❡ in dignitatibus. in verbo dignitatibus. de colla. in pragma. Oldra. consilio. 146, factum tale. columna secunda. vnde glos. in dict. clemen. quia contingit, in ❡ vt autem. de religio. domi. quam sequitur de Ripa in lib. 2. Respon. de rescrip. cap. 34. dicit quod beneficia dicuntur proprie electiua, quando proceditur in eis per electionem, quæ requirit cõfirmationẽ superioris, per glos. in dict. clementi. quia contingit. & illa non comprehenduntur in nominationibus. Alia beneficia dantur per viam electionis, non tamen requiritur confirmatio, & tunc dicuntur collatiua. & in nominationibus comprehenduntur & gradu. Rota decis. 124. no. quod vocetur. in antiq. Ioan. Dayma in proœm. concord. in verb. electiua fol. 78. & ibi egoipse etiam scripsi. hæc declarat Feli. in d. c. in nostra. correla. 31. de rescrip.

26 Idem in mandatis. vt non comprehendant beneficia electiua per supradicta, quia in electiuis contrahitur matrimonium. cap. inter. de trasla. episcopi. & sicut rex rescripto principis nõ fit matrimoniũ carnale. l. 1. C. si nuptiæ ex rescripto petantur: ita nec spirituale. ne inuitæ detur spõsus. c. nullus. ❡ 1. d. ne deterius inde contingat. c. 2. de sponsa.

27 Decimosexto nõ veniũt in nominationibus beneficia vacãtia in curia, quia illa solus Roma. pontifex confert. c. 2. de præben. lib. 6. propter reseruationem factam ibidẽ. & si reseruationes regulariter in Francia sunt sublatæ, vt in cõcord. in titu. de reseruatio. Tamen illa reseruatio cap. 2. non est sublata, & ideo nominatis beneficium non est affectum sic vacans, sed libere papa confert, etiam non graduatis, etiam si esset villa murata, vt dico in titu. de manda. aposto. vbi videre licet. Et tunc censentur vacare in curia, siue ibi moriatur is, qui obtinet beneficium, siue nõ moriatur, sed remanens in dicta curia non est promotus intra annum. Collecta. in c. fina. in fi de sortileg. Imo si decesserit is cui absenti facta est collatio, anteq̃ veniat ad suam notitiam, beneficium, adhuc dicetur in curia vacare, quia non prouidit cum effectu. Collecta. vbi supra. col. 3.

❡ Fallit quando ordinarius post mensem conferret beneficiũ quod tempore præstituto nominatis vel graduatis vacasset, quia tunc illis esset cõferẽdũ. c. statutũ. de præb. in. 6. iuncta cle. 1. de sup. negli. præla. quia is qui confert iure deuoluto, tenetur cõferre cum illis qualitatibus quæ illi beneficio inhærebant, per d. cle. & ❡ si quis vero cuiuscunque. glo. in ❡ item quod omnia. in verbo scilicet. de colla. in prag. 28

Item quia in d. ❡ præfati. & dict. ❡ si quis vero. omnia beneficia spectantia ad collationem ordinariorum collatorum, sunt affecta illis, si vacent tẽpore præstituto eisdẽ.

Secũdo fallit in c. si apostolica. de præb. in. 6. vbi ordinarius potest conferre beneficia vacantia in curia sede vacante. etsi non fuerit prouisum ante pontificis obitum. sed illa decretalis debet intelligi vt conferre teneatur qualificatis, si vacent in mensibus his præstitutis, quia non est nouum vt priores leges ad posteriores trahantur. l. non est nouum. ff. de legib. & quia hic casus non est exceptus in concordatis, imo omnia beneficia tẽpore præstituto vacãtia, eisdẽ nominatis & graduatis sũt cõferenda ❡ ❡ præfati primum, & ❡ si quis vero cuiuscũque. de colla. in concord. & etiam si vacarent alio tẽpore, & hoc si erat ecclesia parochialis sita in villa murata, vt in d. ❡ statuimus

Tertio fallit, quando in curia vacarent in fraudem, quia tunc etiam ordinarius potest conferre, vt concludit Oldra. consilio 324. factum. col. 4. versic. nec obstat quod

324.factum.col.4.versicu.nec obstat quod dicitur.dicens d.c.2.debere intelligi quando vacat in curia sine fraude.arg.l.res quæ §.lites.ff.de iur.fisci.nec calumniæ facultatem ex principali maiestate capi oportet. l.penult.ff.de hæredi.insti.pulcher.tex.in.l.

29 idem§.fi.de excusa.tutor.

Annexa nominati nõ possũt acceptare.

¶ Decimoseptimo non veniunt beneficia qualitatibus annexa, vel ex statuto, vel ex consuetudine, vel alio quouis modo, quia habenti tantum illam qualitatem debetur. capi.cum in ecclesia.de præbend.in.6.nam non intendit concordatum huic priuilegio vel cõsuetudini seu statuto derogare.§.per præmissa.de reg.ad præla.nomina facienda.in.d.cõcord.vbi non intendit derogare statutis & cõsuetudinibus ecclesiarũ quo

30 ad ius eligẽdi sec9 tamẽ est ĩ aliis vt ĩ Ru. de firma & irreuoca. concord.stabili.

Nominatus non nobilis an beneficia nobilibus debita acceptare possit.

¶ Ideo si ex statuto ecclesiarum præbendæ, seu alia beneficia debeantur nobilibus, non debentur nominato ignobili, non habenti illam qualitatem, per supradicta: nec potest episcopus dispensare cõtra institutionem. fallit quando nominatus esset doctor, quia doctor iudicatur nobilis.bar.in.l.iudices.de dignita.C.lib.12.Bonus de Curtili in tract. nobili.in.3.parte.numero. 97.facit.l.proui dendum.C.de postula. glos.in.l.societas.ff. pro socio.& quæ ibi addidi. dixi in priuilegiis scholarium.Et ista sunt notanda, quia sæpius vidi dubitari in palatio.

¶ Idem si sacerdotalis præbenda vacet, & nominatus non sit sacerdos. si tamen hoc ex fundatione requiritur.tunc non debebitur nisi sacerdoti.c.cui de non sacerdotali. de præbend.in.6.

¶ Idem puto in mandato apostolico, intelligendo vt no.Fel.in.c.nonnulli.colum.26. versi.nona conclusio.de rescripr.quia propter officium datur beneficium.capi. finali. de rescript.libro.6.& iste non potest exercere officium presbyteri, ergo non dabitur ei beneficium, nec posset episcopus contra institutionem beneficii dispensare, vel eam mmutare, vt tradit Felin.post Cald. in ca. cum accessissent. columna.7. numero.17. de constitu. 31

Vnita mẽsæ nominatis nõ debentur

¶ Decimooctauo non comprehenduntur beneficia vnita mẽsæ episcopali, vel capituli, quia mortuo vicario non vacant clem. vna, versic. quidam etiam.de excessib. prælato.Idem si alio modo vnita sint, quia debentur ei qui beneficium obtinet, cui sunt vnita de iure, vel de consuetudine: nec dicuntur vacare, ideo acceptari non possunt, vel requiri per nominatum.capi.cum accessissent.de constitutio.glo.in verbo vacauerint.in.§.item quod omnia.de colla.in pragma.Fede.consilio.187.casus talis est, dominus. & consilio. 200. quod permutatio. nam vbi beneficium est vnitum alteri, perdit nomẽ beneficii, & exemptionis, si vniatur non exempto.Domi.in cap.cum personæ.§.finali. colum. vlti.de priuileg.in.6.sequitur Felin.in capi.in nostra. correl.33.de rescript.Si tamen fieret vnio de beneficio quod vacauit in mensibus præstitutis nominatis, adhuc posset nominatus vti suo iure, per glo.in.d.verbo vacauerint, quia ius iam erat nominato acquisitum, saltem affectum erat illi beneficium, ideo non poterat vniri per episcopum. Idem si non erat legitime vnitum. Vide tamen quæ dixi in capi. sicut vnire.de excessib.præla.& Petrũ de Perus. in tract.de vnio.beneficio.Item quando vacaret beneficium per mortẽ rectoris in cuius fauorem est facta vnio in mensibus nominatorum, posset nominatus illud requirere, & veniret vtrunque.glos.sing.in c.gra 32 tia.in verbo de iure.de rescript.in.6.glo.in regula cancella.11.& etiam vicaria perpetua posset acceptari, vt supra dixi.

Post nominationũ datã creata nõ sũt nominatis affecta.

¶ Decimonono nõ debẽtur beneficia post datam nominationum creata.clemen. fin. de rescript.quia non erat intentio mandatoris, dicit tex.in cap.mandatũ.de rescript. cap.quia sæpe.& capi.cum in illis.de præb.

in.6. Nam forsitan fundatores ab illis creã dis retraherentur, si simul atque creata essent, deberentur, vt dicit glo.in d.cle.fin.& quia non erãt in rerum natura tempore nominationũ.l.si a colono.in fine.ff.de verbo. oblig.l. Aurelius.§.testamento.ff. de libera. lega.nec erant beneficia tempore datæ nominationum.Ideo non entis nullæ sũt qualitates,& qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.l.in delictis.§. 1.ff.de noxa. Imo etiam si tempore nominationum erat ordinatum per testatorem vel alium ,& nondum confirmatũ & approbatum per episcopũ, adhuc non deberetur nominato vel graduato ante confirmationem ita expresse tenent D.de Rota decis.545. quidam patronus.in antiq.arg.l.cum syllanianum. C.ad sylla.quia ante confirmationem episcopi non potest dici beneficiũ ecclesiasticum.c.nemo.1.de consecra.dis.1.c. ad hæc.de religios.do.Felin.in.c.cum adeo. col.3.de rescri.de Rota decis.17.quidã patronus.rub.de præb. Præterea rescriptũ nõ extenditur ad lites futuras.c.fin.de rescrip. nec alia rescripta ad beneficia futura, sicut nec priuilegiũ concessũ monasterio vel ecclesiis extenditur ad ecclesias postmodũ acquisitas. c.cũ capella. de priuile, Alex. consil.178.in occurrẽti.in 2.col.volu.2.& si papa cõcedat alicui,vt conferat primũ beneficiũ vacaturũ non poterit conferre beneficium de nouo creatum.Collecta.in c.in nostra.col.1.de rescript. Nec in donatione omnium bonorum veniunt futura.Bar.&alii in.l. stipulatio hoc modo,ff.de verbo.oblig &.l.fina. C.de pact.facit.l. nam & Seruius. §.si viuo.ff.de neg.gest. cle.1.in fi.de censi. Geminia.consi.6 9.Dominus noster.

33 Beneficiũ vacãs tẽpore nominationis an debeatur nominatis.

¶ Tamen nominationes bene comprehendunt beneficia quæ vacauerant i mensibus statis graduatis &nominatis,si erant vacantia tẽpore quo nominationes concessæ fuerunt. glo.in.§. si autẽ.in verbo inane.de colla.in prag.Brunel.vbi supra declarat.vlt.cõclusio.19.Alex.&Ias.in.l. Titius §. Lucius. nu.11 ff.de liber.& posthu.Soci.in.l.si iã facta.ff.de conditio. & demonstra. tum quia non definit vacatio,&sic verificatur verbũ vacãtia,vel vacatura,seu dum vacabit,quia verbum futuri temporis includit præsẽs &præteritum.l.verbum oportebit.ff.de verbo significa. quia vacans nunc, etiam vacabit de futuro, nisi conferatur. tum etiam quia gratia facta de beneficio vacaturo,comprehendit etiam beneficium id temporis vacans,quod facilius papa concessisset, q̃ ius daret ad vacatura glos.notab.in.c.si postq̃ de præb.in.6.& ibi.Perus.eam notat.& glo in.c.si capitulo.in verbo capituló.de cõces. præben.eo.lib.glo.est alia in cle.vna.in verbo notitia,de conces.Præb.

¶ Imo si habens beneficium curatum obtineat aliud simile, & postea a papa impetrauerit dispensationem vt duo curata possit tenere, talis dispensatio proderit etiam in beneficiis obtentis ante datam dispensationis.Paul.in propriis terminis in.l.&militibus.C.de test.milit,per.l.si quis filio.§. irritum. ff. de iniusto rupt. testa. de quo plene specula.in titu.de lapsis.§.dicendum. versi. sed pone.de quo Ias.dubitat, licet plures decisiones tradat in.l.quominus. in.21.quest. Barto.ff.de flu. Ego sic conciliarem quod dispensatio simplex non facta mentione illorum beneficiorum quæ habet, non extenderetur ad illa beneficia iam obtenta , per nota.per Panorm. & alios in cap. ad aures. colum.penult.& per Felin.in cap.postulasti circa finẽ.de rescrip.nã legitimatio sobolis non firmat electionem illegitime electi alias nati ,nec purgatur vitium eligentium quia non trahitur retro. Baldus in Marga. in verbo legitimatio.q.15.probatur in ca.si gratiose in verbo retinere de rescrip. in.6. 34 Dispẽsatio an proficit in iam obtentis.

¶ Si vero verba dispensationis etiam habet mẽtionem de obtẽtis,& non obstante quod illa habeas,tecũ dispensatur, tunc dispensatio etiã prodesset super obtẽtis,& ita

intelligitur opinio Paul.castren.& l.si iam. ff.de condit. & demonstra. Ancha. In cap. non potest, de preb.in vi. & sic respondendum erit secundum verba dispẽsationis & illis visis, quia si de futuris tantum intelligantur, vt pote quia in dispensatione dicitur quod deinceps vel postea possit duo recipere beneficia, & ea retinere tunc ad obtenta non extendetur alias secus si mens pontificis possit elici, vt etiam super obtentis dispensauerit quod est notãdum. Intelligo tamen quando nullus alius erat graduatus vel nominatus: alioqui alteri qui insinuauit, debebitur.per ¶ præfati q; ordinarii. & ibi dixi in glo. ante vacationẽ. de col.in cõcord.

35 Et quid si beneficium tempore datæ nominationum erat suppressum, & postea fuit reparatũ: an debeatur nominato? vide Parsba.in ca.cum accessissent nume.89.vers.circa istud.de constitu.& Bonifa.in d.cle.fina. colum.3.concludentes ꝓ sic per d.c. cũ accessissent. quia reficere non est de nouo facere.le.1.ff. de riuis.l.3 §.reficere. de itinere actuque priua. intellige prout notat Bar. & alii in.l.1.¶ si quis ædificium. de noui operis nuncia.& Feli. post alios in c.consuluit. de Iudæis. Ias.in d.l.quominus.in fine. Allego glo.in ca.de monachis.18.q.2. dicentem in reparatione ecclesiæ non requiri cõsensum episcopi, sicut si de nouo construatur. faciũt nota.per Soci.in d.l. si iam facta. colũ. vlti. & quod tradit.d.Ruseus in tracta.regalio. in.8.priuilegio, vbi concludit sufficere tempore vacationis beneficium esse, ad hoc vt sub iure regaliorum comprehendatur.

36 Vigesimo non comprehenduntur beneficia quæ possunt obtari per antiquiorem vigore consuetudinis vel statuti.c.vlti.de cõsue.lib.6. quia in nominationibus nõ tollũtur cõsuetudines aut statuta ecclesiarũ, nec in eis dicitur, non obstãtibus statutis vel cõsuetudinibus, sicut in mandatis, in quibus etiam non comprehenduntur, vt ibi, & in cap.cum in ecclesia. de præbẽd. in.6. Rota tamen decisio.300.si mandetur.in nouis, dicit peer clausulas derogatorias tolli cõsuetudinem optandi. Vltima tamen non optata remanebit affecta nominato vel graduato.glo.in ¶ Item quod omnia. in verbo vacauerunt.de colla.in prag. sicut est in mãdato de prouidendo, vt in d.c.si. de consuetu. Sic est dicẽdum in resignatione simplici, vt non impediat optionem.cap.si.de præbend. in.6. ibi cum dicit tex.dum vacant.sed vacare dicuntur etiam per resignationem.tex. expressus in cap.susceptum.de rescrip.in.6. glo.in cap.si propter. ibidem, etiam si fuerit admissa per legatum, quia non potuit derogare statutis ecclesiarum à papa confirmatis.glo.& doct.in ca pro illorum. de præbẽ. quia inferior nõ tollit legem superioris.cle. ne Romani.de elect. nam quãdo fit resignatio causa permutationis ad vtilitatem partium, adhuc optio procedit teste Perus.in d. cap.fina.post Imol.in ca.fi.nu.40.de rerum permuta.secus si ad vtilitatem ecclesiæ, vt ibi, si tamen duo beneficia conformia nihil differentia in illa ecclesia in qua est ius optãdi, vacarent, non poterit tunc antiquior optare. Rom.sing.487.legat testator. vbi dicit se lucratum fuisse plusquã sexaginta ducatos, & hoc per tex.mirabilem & sing.in.l. cum aurũ ¶ sed si argenti.& ibi glo.& Bart. ff.de auro & argento.leg.multa addidi in d. cap.fina.ibi videre licebit, vbi istud non passim approbo.

¶ Vigesimoprimo non comprehenditur beneficium quod vnus canonicus confert ratione suæ præbendæ speciatim, nisi nomine capituli conferret, vel nisi in nominationibus apponatur, R. decano & capitulo Parisien.singulisque canonicis & personis ecclesiæ, tam coniunctim quàm diuisim. sicut in mandatis aposto.dicit tex.in cap. mandatũ. de præbend.lib.6. glo.in ¶ statuit. in verbo spectat.de colla.in prag. Bal.consilio.242.factum.in.3.volu. vbi si mandetur prouideri de beneficio spectante ad collationem capi 37

Bñficia q̃ optari possũt vigore consuetudinis, nominatis minime sũt affecta.

Bñficiũ quod cõfert vn⁹ canonic⁹ nõ cõ̃prehenditur.

tuli,non comprehenditur is qui iure specia li confert: quia quæ sunt vniuersitatis, non sunt singulorum.l.in tantum.§. vniuersitatis.ff.de rerum diuisio.l.2.&.l.sicut.quod cuiusque vniuersita.no.

Dignitates ecclesiarũ cathedraliũ nominatis obtĩate consuetudine non debẽtur.

38 ¶ Vigesimosecundo nõ comprehenduntur dignitates ecclesiarum cathedralium, quia ex consuetudine huius regni debentur tantum canonicis illarum ecclesiarũ. glos.in.§. quod si quis cuiuscunque in verbo similiter. & in.§.item censuit.in verbo requireret. de col.in prag.Ioannes de selua in tract.de beneficio in.3,parte.q.49. Benedict. in repet. ca Raynutius .i verb.si absque.2.nume.10. in substitutio. fideicommissa.de test.Extra tamen consuetudinem vel statutum à papa confirmatum deberẽtur graduatis & nominatis, si vacarẽt in tempore illis præstituto: vt tenet glo.in.§.item placuit.in verbo parochialibus.de colla.in prag.

39 ¶ Fallit quãdo esset creatus canonicus,à papa ad illum effectum,scilicet obtinẽdi dignitates.& istud fit à cautis nominatis,vt possint dignitates consequi.& hoc sibi retinuit Rom.pontifex,vt patet in concord.in rub. de reseruatio §.in cathedralibus. & ibi dixi quid facere possit ille canonicus. sic papa etiam de iure potest,in c.duobus.de rescrip. lib.6.& cap.eum cui. & cap. hi qui. de præbend.illo lib. Etiam potest creare canonicũ in ecclesiis vbi rex iure regali confert, quia ita concordatum est in.d.§.fina. de reserua. & quia hoc tendit potius in commodum regis,quàm in præiudicium, vt plures habiles & idoneos habeat,quibus conferat. ad hæc licet papa non intendat illa conferre, tamẽ ad illa habilitare potest. & magna differentia est inter hæc, vt dico in simili in repet.l. quod iussit.in.6. quæst.Bar.ff. de re iudi. & postquam hic erit canonicus ad effectũ,creatus à papa,rex non tenebitur ob hoc eidem prouidere.sed si velit,pluriũ habebit optionem.sic dicunt doct.in cap.1.de filiis presb. lib.6.quod papa possit legitimare naturalẽ

Papa in ecclesiis vbi rex. habet ius regalio tum,an possit creare canonicum.

tantum,vt possit habere beneficia etiam spectantia ad præsentationem laici, quia laicus non ob hoc tenebitur illum sic legitimatũ præsentare,& sic erit potius commodũ patroni quam præiudicium.Benedict. in repe. cap.raynutius in verbo & vxorẽ.nume.198. de testa.quod est notandum.

¶ Et valet illa consuetudo,vt canonicis tãtum conferantur dignitates in ecclesiis cathedralibus.Perus.in c.si is cui. per illũ tex. in vlti.nota.de præbend.in.6.Barb.In.c.cũ consuetudinis,in princi.de consuet. imo si simpliciter mandetur prouideri in ecclesia cathedrali, non comprehenduntur canonicatus,si alia sint beneficia,& non fit in literis expressum de canonicatibus,& hoc propter honorem illius.cap.quãuis.de præbendis.in.6.Feli.in cap.1.colum.4.& seq.de rescript.Ioã.de selua.quæst.3.1. partis sui tra. de beneficio. & sic in mandatis apostolicis concessis secularibus ad beneficia secularia & dignitates,solet creari à papa mãdatarius canonicus ad effectum, vt patet in forma manda.apostolic.alioqui idem esset, vt supra dixi,nec valeret ibi impetratio dignitatis,nisi illius statuti vel consuetudinis effectum exprimeret. Ioan.colo.in c.si is cui. de præben.in.6.quod est notandum. 40

40 Valet cõsuetudo vt tãtum canonicis cõferãtur dignitates.

¶ Vigesimotertio non comprehẽditur vnicum beneficium,quando tantum quis illius solius habet collationem §. præfati.1. de colla. in concord. vbi dicitur quod tertia pars beneficiorũ debetur nominatis & graduatis,& in vno non dicitur tertia pars,ergo vnum non debetur. 41

41 Habens vnicũ bñficium in sua collatione nõ potest grauari nominationibus.

¶ Item non est verisimile conditores voluisse priuare illum qui tantum vnius beneficii habet collationem, seu præsentationẽ, quia forte in vita semel tantum vacabit gl. in.§.item quod parochialis. in verbo triennium.de colla. in prag. Domi. cõs.36.casus talis. Nicola. Milius in verbo gratia. q.48. Feli.in.ca.1.nu.9.&in ca.in nostra.correla.

24. de rescript. Archi. & alii in c. si pro cle ricis. de præben. in. 6. glos. in clemé. 1. in ver bo in certa illo titu. & ibi Bonifa. dicit sic fu isse iudicatū in audiētia sua memoria, licet multa in cōtrariū allegata fuissēt: ne tenuis vitæ homines vnico lumine priuētur. l. ilhs citas. §. ne tenuis. ff. de off. præsid. licet Catel lia. Cotta in. 2. parte memoraliū i verb limē, dicat ibi legendū limine. Si tamen habenti tria beneficia directæ fuerint nominatio nes vel mādatum: licet postea vnū illorum sit vnitum, tamen non nocebit inpetranti, quia tempus datæ debet inspici. cap. si eo tempore de rescript. in. 6. & factum legitime non debet retractari. regula, factū de re gu. iur. in. 6. sic concludit Imol. in clemen. 1. in fi de præbend.

Si vnum habet in regno, & plura extra, an nominationibus possit grauari.

¶ Quid si vnum tantum habeat in regno, plura extra regnum, an nominationes possint dirigi ad illud? Videtur q̄ sic, quia plura habet beneficia, nec curandū est vbicunque sint. In cōtrariū tn̄ videtur, tū qa dupli ci onere grauaretur: qa ī regno grauatur no minationib9 & in beneficiis regni, & in illo quod est in regno, cēsetur monoculū: & si ī illo grauaretur, duplici oneregrauaretur. Itē cumulatio summarum non fit quando agitur de exclusione iurisdictionis, & sic quando est odiosum. l. si idem. in princ. ff. de iurisdict. omnium iud. sed istud esset odiosū. ergo non fiet cumulatio. Hæc quæstio fuit mihi petita in palatio, & ita respondi. dum erit operæ precium, decidam. Interim cogitandum est, quia sicut grauamen videtur respicere totum patrimonium. l. si fideicom missum. §. 1. ff. de iudi. sic & hoc grauamen beneficiorum respicit omnia beneficia, & sic illud beneficium regni nō cēsebitur monoculum. Videtur contrarium tenere glos. in. §. placuit. in verbo tollerentur. de colla. in pragma. vbi dicit nominationes non posse concedi quando gratiæ expectatiuæ, nec contra, ne nimium grauentur ordinarii, & sic requiritur quod collator habeat saltem beneficia in regno tria, vt sit tertia pars, per §. præfatique ordinarii. de colla.

Et per prædicta putarem nominationes posse dirigi abbati habenti collationes decem beneficiorum inter quæ sunt duo regularia, & octo secularia, vt regularis nominatus dirigere possit illi nominationes. licet non habeat tria regularia, quia postquā habet vltra tria tam regularia quam secularia, poterit nominationibus grauari, tam à regularibus quam à secularibus, vt dixi in mandatis, in verbo decem. in. §. primo. de manda. apostol. cum tex. in. d. §. præfati, non distinguat & quia tertia pars quæcunque sit afficitur tam nominatis quam graduatis, quando vacat in tempore illis præstituto, ideo si illa regularia vacent in tempore eisdem stato. illis conferri debebunt, quod est notandum.

¶ Vigesimoquarto non comprehenduntur beneficia quæ per mortem vnius ex collitigātibus vacant: quia lite pēdēte cōferri nō possunt. c. si hi. vt lite pendē. in. 6. clemen. 1. illo tit. & ibi Bonifa. de Rota decisio. 588 vtrum. c. si hi qui. in antiq. 43 Beneficia per mortem vnius ex collitigantibus vacantia, nominatis an debeantur.

¶ Hodie crederem deberi, cum lite pendēte conferri possint in Francia, nec seruantur illa iura, vt sæpius vidi. & ideo si ille collitigans mortuus sit in tempore graduatis præstituto vel nominatis, & habebat ius in illo beneficio, debet nominato conferri si requirat, & euētus litis demōstrabit, qui est dubius, l. quod debetur. ff. de peculio

Vide quæ dixi in glos. cōprehensa. §. declarātes. de māda. apost. supra, videlicet an beneficiū litigiosū sit affectū mādatario.

¶ Vigesimoquinto non comprehenduntur beneficia extra regnum sita, cum cōcordata ad ea non extendantur, & nominationes ad ea nō possint dirigi, vt dixi supra. quæst. 8. etiam si beneficia eis annexa essent in regno cum omnibus parochianis. nam postquam principale est extra regnum. non debetur nominatis nec graduatis in vim no- 44 De beneficiis extra regnū sitis.

minationum vel gradus. hoc expresse tradit Do. Cassa. in cõsuet. Burg. rub. des cẽses §. 1. glos. retenue. nu. 6. vide Roma. in consilio. 361. in casu. vbi concludit legatum Franciæ posse conferre beneficia in Francia sita, etiam si collatores essent in Hispania. Item quia bonum est argumentum de personis ad locum. l. 2. §. eadem. ff. ne quis eum qui in ius voca. est. vi eximat. Ias. in. l. vinum. in. 1. notab. in. fi. ff. si cer. peta. & cõsil. 185. in ista colum. 4. volu. 2. sed persona extera non potest habere beneficia in regno. sic nominationes regni non comprehẽdent beneficia extra regnum, & extra locum limitatum.

45 Quando collatio spectat ad duos, vni tãtũ non sunt nominationes dirigendæ ¶ Vigesimosexto non comprehẽduntur beneficia spectantia ad collationem duorum, si vni tantum nominationes directæ sint. c. cum in illis. §. fina. de præben. in. 6. Rota decisio. 271. nota. glos. in antiq. quia nominationes quando diriguntur episcopo Magalonen̄. nolunt grauare alium episcopum. ideo si collatio spectet ad episcopum Magalionen̄. cum alio, non comprehenditur illud beneficium. facit. l. legatis. ff. de leg. 2. vbi legatum factum vxori de his quæ parata erant ad ipsius vsum, non intelligitur de paratis ad communem vsum ipsius & viri. Idem in mandatis apostolicis per dict. §. final. doct. ibi tenent. Tamen si mandetur prouidere de beneficio spectante ad collationem episcopi Parisiensis, poterit prouideri de beneficio quod ipse confert cum cõsensu capituli. not. in. cap. vno ne sede vacante. in. 6.

46 Ecclesiæ cui nõ est cert' præbẽdarum numer', non diriguntur nominationes. ¶ Vigesimoseptimo, non cõprehenduntur præbendæ quando in ecclesia non est certus numerus. Bald. consil. 472. in causa. in 2. volumi. not. in. cap. cõstitutus. de rescrip. tex. in cap. ex parte. de concess. præbẽd. Domi. in. c. si propter. colum. 3. versic. sed an habeat locum de præben. in. 6. quia in illis nõ datur vacatio. capitu. dilecto. de prabend. Item quando aliquid impetratur vel conceditur, quod in rerum natura non habet formam esse, nec speratur habere, dispositio est pro non scripta, quia nõ habet subiectum in quo fundetur. l. non moriturum. C. de contrahend. & committend. stipula. & not. Bal. in dict. consi. 472. At communius in regno præbendarum & canonicorum est certus numerus constitutus, aliqui fatuus esset nominatus tẽdere sua retia in illa ecclesia, cum obtinere ibi præbendam non possit. vnde melius faceret, si se sumptibus inanibus non vexaret, cum obtinere spẽ non laboret. l. 1. ff. de inoffic. testa.

¶ Vigesimooctauo, non debentur nominatis beneficia per negligentiam ad episcopum deuoluta quæ in suis mensibus vacauerũt, & nunc libere ad eum deuoluuntur. nam libere cui vult potest conferre. glos. in §. item quod omnia. in verbo cõferenda. de colla. in prag. quia postquam nominati illa in suis vacantia mensibus non requisiuerunt, perdiderunt ius quod habuerunt, & libera dispositio deuoluta est ad superiorẽ, ac si nullus esset nominatus. & non obstat. §. si quis vero. quod fiat deuolutio similis qualitatis, quia hoc verum est quando nominatus primum requisiuit. sed quando nõ requisiuit, libere poterat primus collator cõferre, sic & is ad quẽ deuoluta est potestas. An secundus nominatus habeat alios sex menses intra quos denuo possit petere, infra dicetur. q. 17. nume. 15. 47 De bñficio ad archiepiscopum libere deuoluto.

¶ Vigesimonono, non cõprehẽduntur vicariæ temporales, licet in perpetuis sit secus. clemẽ. vna de off. vica. c. extirpãdæ. §. q vero de præben. temporales in titulum nõ dãtur c. G. perpetuus. de fide instru. Anto. de But. consil. 3. in facto. alioqui duorum esset ecclesia. quod reprobat tex. in c. cũ nõ ignores de præbẽ. & de his vicariis vide in dict. cap. extirpandæ. §. qui vero de præben. Et quæ plene dicit. D. Aurioli in addit. ad Guilel. de montelandu. in c. super eo. illo tit. in. 6. vbi plene discutit ille miles Tholosanus. & Egid. bella mera. consil. 38. 48 Vicariæ tẽporales non subiiciuntur nominationibus.

49 ¶ Trigesimo, nõ comprehẽdũtur pẽsiones quæ cũ persona habẽtis extinguntur.no.in c.ad audiẽtiam.2. de rescrip.c. nisi.de præs ben.c.quãuis.illo tit.in.6.dixi in trac.de pa cifi.possesso.in.8.amplia.

Pẽsiones nõ possũt impetra. vigore nominationum.

50 ¶ Trigesimoprimo, nõ debentur beneficia vacãtia per simplicẽ resignationẽ, sed per ordinariũ libere cõferri possunt.§.volumus de colla. in cõcord.& in pragma.in.§.item q oĩa.& hoc qa expressũ est nõ cõprehẽdi.

Per sĩplicem resig nationẽ vacantia non comprehen. dunt nominatio. nes.

Secus ergo in mãdato apostolico, vt etiã beneficiũ vacãs p resignationẽ simplicẽ de

51 beatur mãdatario.c.dudũ. de præbẽ.in.6.c. vno de rerũ pmu. eo.lib.c.susceptũ. de res scrip.eo.li. Collec.in c.ex tenore.col.vl.de cõces.prebẽ. qd̃ est intelligẽdũ nisi tales re signatiões fierẽt ĩ fraudẽ.c.vl.de renũ.in.6. & ibi declarat quõ pbet̃ illa fraus, vide quæ plene dixi in glo.vacãtia.§.volumus.de col. supra bonum esset tamẽ & æquum, ne etiã in mandatis comprehenderentur propter fraudes quas in dies faciũt ordinarii. Et ita declarauit Leo decimus q beneficia per obitum duntaxat & non alias vacantia mã datariis affecta sint anno domini millesimo quingentesimo quarto decimotertio Kalẽ. Octobris pontificatus sui anno.2.

52 Trigesimosecundo.non veniunt benes ficia curialium etiam extra curiam vacans tia,cũ dicantur esse reseruata collationi pa pe,extrauag. ad regimen de preben. in cõis bus.& regula.5.Inn.8.& regula.1.Clemen. pape.moder.& regula.62.& si desierint esse curiales,an comprehendantur, vide Philip. Peru.in c.statutum.col.2.de preben. in.6.

Beneficia curia liũ curialib. reseruãt.

53 ¶ Trigesimotertio,nõ debẽtur oratoria no minatis,ita q sint eis p cõcordata affecta, quia nõ dicuntur beneficia ecclesiastica. c. auctoritate.de priuileg.in.6.siue sint publi ca,siue priuata.de quibus per Cardi.consil. 11.quædam societas. col.2. dixi in tracta.de pacifi.possesso,decima limita.nu.286.

¶ Trigesimoquarto nõ cõprehẽdũtur qñ vacassent in mẽse Iunio, vel alio libero, nã si collata fuerint absenti,q in mẽse Iulio re cusauit nõ debebũtur nominatis cũ de nos uo non vacent recusando acceptare, tex.& ibi docto. in c.si tibi absenti de preb. in vi. glo. in verbo comprehensa.§.declarantes de manda.aposto.in concord.

54 ¶ Vltimo, non cõprehenduntur beneficia reseruata per extrauag. execrabilis, vel alia reseruatione.Roma.consi.342. quo ad pri mũ.in primo dubio, vbi dicit beneficia vas cãtia in curia, vel aliter reseruata nõ cõpre hendi sub gratiis expectatiuis. Sic dicerem in nominationibus, & sub gradu etiã nõ cõ prehẽdi.alia multa inuenies,quæ hic addere poteris,hæc tamẽ sunt vtilia & principalia,

Reseruata per extrauag. execrabilis nominatis nõ afficiũtur.

¶ DECIMASEXTA QVAE STIO PRINCIPALIS.

1 ¶ DECIMOSEXTO principaliter quæritur quo tẽpore beneficia vacantia no minatis vel graduatis affecta sint? Respon. breui,si vacent in mẽsibus Ianuarii & Iulii, nominatis debẽtur.si vero in mẽsibus Apri lis & Octobris,graduatis simplicib9.& hoc habetur in concor.rub.de regia faculta.&c. Dixi in repet.l. vnicæ, notab.vltimo.C. de sententiis quæ pro eo quod intẽrest.Et hæc est optima & clara prouisio, quam optauit glos.prag.sanctio.in.§.item placuit.in vers bo ordo.in fin.de colla. nam turnus turbas bat & collatores,& nominatos, hodie vero ista tertia pars temporis est clara.

Quo tpe vacantia graduatis & nominatis affecta sint.

2 ¶ Et hoc tempus computatur a media nos cte vltimi diei Decembris vsque ad mediã noctem vltimi diei Ianuarii.l.more Romas no.ff.de feriis.& quod vacauit ad mediã no ctem vltime diei Aprilis,debetur graduatis simplicibus.not.in cap.consuluit. de officio deleg.& Bal.in cap.2.de feriis. & sic qui ius rauit soluere die dominica, potest soluere vsque ad mediam noctem.Bald.& Felin. in cap.ego. N.de iureiurã. Vide Catellia. Cos tami n.2. parte memoralium. in verbo diẽ.

Quõ cõputetur tempus mensium nominatorum.

Tamen solutionem de nocte poterit recu=
sare creditor, si damnum aliquod prætende
ret, & fuisset paratus dilationem proroga=
re in diem crastinum.glo.sing.in d.l.more.
secundum Bal.in Marga. in verbo oblatio.
q.2.& Ias.in.l.non solum.§. morte.num.43.
ff.de noui operis nunciat.

3 Præbēda theologalis quocūq̄ tēpore vacet, theologis est affecta.

¶Fallit in præbenda theologali, quæ est cō
ferenda theologo, quocūque tēpore vacet,
cū.§.primus. de colla.in concord. non præ=
figat tempus, sed afficiat præbendam . ergo
quocunque tempore vacet, quia ecclesia ca
thedralis debet habere theologum.c. super
specula.de magist.quem non haberet si præ
bēda libere poisset per ordinarios conferri.

4 Ecclesię parochiales in villis muratis sitę ǭlificatis debentur.

¶ Secundo fallit in ecclesiis parochialibus
in ciuitatibus existentibus,aut in villis mu=
ratis,per.§.statuimus.2.de colla.in concor=
da.qui non repetit qualitatem mensium. er
go quocunuqe tempore vacent,nominatis,
seu graduatis,aut illis qui saltem per trien=
nium in theologia,vel in altero,aut in vtro
que iurium studuerunt, vel magistris artiū
debentur. Item hæc decisio.§.statuimus, est
negatiua, videlicet vt non conferantur nisi
graduatis, & supra expressis, quæ totū ne=
gat.glos.in.l.hoc genus.ff. de cōditio. & de
monstrat.nam quando lex vel statutum lo=
quitur vniuersaliter negatiue, tunc omnia
excludit, etiam actum pium, & aliàs fauo=
rabilem.l.obligari. ibi, ex hoc autem quod
pupillus nullam rem sine tutoris auctori=
tate alienare potest,apparet nec manumit=
tere eum, sine tutoris auctoritate posse. ff.
de auctoritate tuto. Ias.consil.182. in præsē
ti. colum.1. volu.2. ergo a contrario illis est
conferendum,quocūq; etiā tēpore vacent.
Tertio subrogatū debet sapere naturā eius
in cuius locum subrogatur.l.si eum.§. qui in
iuriarum.ff.si quis cautio.sed concordatum
est subrogatum in locum pragm.sanctio.vt
patet in procemio concord. Franciscus. ibi,
saltem vice illius.& postea ibi,pragma.san=
ctio.vicem.& in fine ibi,Ita vt sanctiōis vi
cem, instarque plenum habeant. & in rub.
de approbatione cōuentorū, ibi, loco prag.
sanctio.& in aliis locis. sed in prag.præben
da theologalis & ecclesia parochialis non
faciebant turnū,sed vltra tertiā partē con=
ferri debebāt graduatis.glo.in.§. insuper.&
in.§.item placuit.de colla.in prag. Sic vltra
tertiam partem tēporis in concord. gradua
tis præstituti eis debēt conferri hæc benefi
cia,& sic quocunque tēpore vacent. Tertio
ratio d.§.statuimus. est vt prouideatur lite=
ratis de hac ecclesia parochiali, & vt in=
struatur populus,qui est maior & idoneior
in ciuitatibus & villis muratis, q̄ ruri. ideo
debent eis præfici viri scientia & moribus
prediti, qui possint eos instruere: & tales
presumuntur esse huiusmodi qualificati. &
si non conferrentur quocunque tēpore gra=
duatis,cessaret ratio concordatorum. nam
præfici possent ignari in illis ecclesiis,ergo
&c. ita tenet glo.in.§. in ecclesiis. in verbo
parochialibus.de colla.in prag.

¶Ideo affixi conclusionem, & defendi sic, 5 Cōclusio. Bñficia quocūq; tpe vacēt graduatis aut nomīnatis debentur.
beneficia quocunque tempore vacent, no=
minatis aut graduatis debentur. intellige
vt proxime dixi, videlicet sita in villis mu=
ratis, & quando sunt ecclesiæ parochiales,
vel præbendæ theologales.

¶Item episcopi & alii collatores tenentur
conferre beneficia idoneis.c.graue.de præ=
ben.& idoneus dicitur, qui est idoneus mo
ribus,scientia,& ætate.cap.cum in cunctis.
in princi.de elect.vt maxime sunt gradua=
ti.ergo eis debentur beneficia de iure quo=
cunque tempore vacent,non tamen sunt il
lis affecta per concordata, nisi vacēt in qua
tuor mēsibus supra designatis. & sic potest
intelligi cōclusio vide tex.iuncta glo. in c.
1.de desponsa.impuber.

¶ Regula ergo est, quod ecclesiæ parochiales 6 Regula de bñficio ī villę muratę.
in villis muratis seu ciuitatibus existentes,
debētur viris qualificatis,seu graduatis,aut
saltem qui per tres annos in theologia, vel
altero iurium studuerint, vel magistris ar=

tuum.d.§.statuimus. quocunque tẽpore vacent, quia ibidem commorantes sunt maioris intellectus capaces ad instruendũ quam alii rusticani, ideo habere debẽt peritiores, qui eos instruere possint.c.statutum.in prin ci.de rescrip.in.6.& supra dixi.

7 Quę dicatur ecclesia parochialis,& quõ cognoscat.

¶ Sciendum est quod ecclesia parochialis dicitur, quæ habet parochiam ad eius curã deputatam.Panor.in cap.extirpandæ.§. qui vero.de præd.in repet. colum.3.versicu.venio nunc ad aliquas. Vel parochiales dicuntur,id est curam habentes.Card.in.c. quia. col.2.q.3.de cleri.non residen. quod nõ est verum simpliciter,vt dico in d.§. statuim9 .2.in glo. parochiales.

8 ¶ Et cognoscitur, quando quis in ea tenetur ministrare vel recipere sacramenta ecclesiastica, vt baptizare,cõfiteri,sepeiri, & alia.Panorm.in cap.de multa.col.penul. de præb.per glo.in verbo impendant.in cle.dudum.de sepult.Et vt parochiani diebus dominicis missam audiant.c.vt dominicis. de parochiis. & ex aliis quæ docto. traduntin rub.illius titu.& Roma.cõsil. 356. circa primum consultationis.col.1.Et fuerũt diuisæ per Dionysium papam anno. 266.c.1.13. q. 1.cap. pastoralis, de his quæ fiunt a prælat.

9 Ciuitas quæ dicatur, vel villa murata.

¶ Item dicitur ciuitas,quæ habet episcopũ. cap.episcopi.80.dist inc.cap.1.de priuilegiis.& villa murata accipitur pro loco populoso muris circundato,vt glo.tradit in d. §.in ecclesiis. in verb. villis.& sic beneficia municipiorũ, & vt vulgo dicitur villagiorum, etiam muris circundatorum, non debentur graduatis,vt ibidem dicit glos.quia in eis cessat ratio tex.

10 Graduati extra regnum non possunt has parochiales ecclesias habere.

¶ Amplia. siue sit graduatus in regno, siue extra,cum d.§.statuimus,tantũ requirat gradum,studium vel qualificationem,&lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.l.1.§.generaliter.ff.de leg.præstan.l.3.de offi. præsid.glo. in regula cancellariæ Iulii secundi in.3. parte. dummodo sint promoti in vniuersitatib9.secus si sub bulla.Itẽ quia vna & eadẽ est ratio in illo,ergo & iuris decisio procedet.l.illud.ff.ad.l.aquil.quod nõ est verũ, vt dico supra in.q.10. princi. vbi licet plenius videre.

11 In suburbiis existẽtes graduatis debentur.

¶ Secundo extende siue dictæ ecclesiæ parochiales sint intra ciuitates, siue extra in suburbiis, quia est eadem ratio,& quia appellatione vrbis & suburbia continẽtur.l. 2.ff.de verb. signifi.not.in cap.si ciuitas.de senten. excõmunica.in.6.glo.in.§.in ecclesiis.in verbo existunt.de colla.in prag.dicit interuenisse arrestũ pro ecclesia sancti Laurentii in suburbiis Parisiorũ existẽte. facit quod statutũ ciuitatis simpliciter disponẽs extenditur ad totũ comitatũ. sic permulta cõsuluit Panor.cõsil.52.in quæstione col.2. vo.2.qa ecclesiæ quæ sũt in cõtinẽtib9 ciuitatis,i ciuitate esse vidẽtur.l. edificia.ff. de verb.signifi.siue resideãt vel maior pars intra ciuitatẽ siue extra,dum tamẽ iuxta ciuitatẽ in cõtinẽtibus ædificiis, quia rationes supra dictæ in istis habẽt locũ.nã sunt capaces doctrinæ illi q resident in suburbiis ciuitatis,ita,sicut ciues. secus in rusticis lõge distantibus a ciuitate, & ita respondissent conditores,si de hoc fuissẽt interrogati,insequendo rationem legis, ita & nos debemus dicere.glo.in.l.tale pactum.§.fina.ff. de pact. & ista etiam tendunt in commodum episcoporum, vt graduatis idoneis conferant. & animabus suis prouideant.

12 Qñ muri sunt ob bellũ destructi.

¶ Tertio amplia, etiam si muri essent bello vel alia ex causa iniusta destructi, quia tũc nõ cessat ratio, nec dispositio legis cessabit:secus si authoritate superioris fuerint destructi ob delictum. Lucas de penna in.l. fina.C.de quib.munerib.lib.10 vbi videbis 26. quæstiones in materia murorum publicorum notabiles. Vide glo.hoc expresse decidentem in d.§. in ecclesiis. in verbo existunt.vbi dicit quod quando facto tyranni, vel hostium,muri ciuitatis destruuntur. nõ perdit priuilegia, secus si per delictum destruantur.Idem si muri ceciderunt, vel ma-

ior pars ob vetustatem, vt Melgorii iuxta Montēpessulanū, quia istud priuilegiū non cōceditur propter muros, sed ob frequētem populū ibidem inhabitantē:& dicitur quòd locus non facit villam muratā, sed materia, arg.l.vrbana.2.ff.de verbo.signifi. & bonū esset quòd declararetur expresse de villa murata.quia sæpius in lingua Occitana dubitatur propter municipia muris vallata.

13 Vicarii perpetui ci uratum gradua- ti debēt. ¶Quarto extende etiam in vicariis perpetuis ecclesiarum, cum regantur eodem iure quo parochiales, & illis æquiparentur. clemen.vna.de offic. vica.glo. in verbo.parochialibus.dict.§.in ecclesiis.facit quod not. Rota decisio.273. fuit dubitatum in nouis, vbi dicit quòd sicut episcopus non dispensat cum rectore super ætate, ita nec cū perpetuo vicario.

14 Prioratꝰ non requirat quali ficationē ¶Tamen non requiritur, quòd ille qui habet prioratū, sit graduatus. vel qualificatus, quia nō habet curam nisi habitu.Pano.in c. extirpādæ.in repet.§.qui vero col.4. versic. quæro penes quem.de præb.& infra in.5. limita.dico ecclesiam habentem curam habitu, non comprehendi.vide tamen Feli.in capit.postulasti.col.2.& sequen.de rescrip.

15 ¶Quinto amplia etiam in oppidis muris circundatis, cum sit eadem ratio de quibus in l.pupillus.ff.de verb.signifi. Alex.in.l.1.§.siue autem.de noui operis nuncia, glos.in verbo Lombardiæ.in extrauag. qui sint rebelles.& Feli.in c.Rodulphus.de rescript.quia ex communi vsu loquendi etiam villa murata dicitur, qui debet attendi.l.librorū.§. quod tamen Cassius.ff. de leg.3.l.labeo. de supel.leg.& d.§.statuimus. loquitur de villa & de ciuitate. aliqui tenent non dici villam muratam, nisi sint ibi nundinæ, aut mercatum.quod non firmo.

16 De plebania. ¶Sexto amplia etiam in plebania.Feder.cōsil. 80.factum est tale, legatus.vide eum cōsil. 86. casus talis est, prior. in fine allegat tex.in c.1.ne cleri.vel monach.in.6. vbi sicut habens ecclesiam parochialem non potest audire iura ciuilia, ita nec plebanus.ca. super specula.nec cleri. vel monac.quod intellige quando illa plebania esset intra ciuitatem, & esset parochialis, & curata, vt plebania sancti Firmini in Montepessulano. alioqui contra quia.§. statuimus. loquitur de parochialibus ecclesiis tantum. & plebania dicitur quæ sub se habet capellas in quibus instituuntur clerici perpetui.tex.in c.1.in fi. ne cleri. vel mona.in.6.plene Paul.de citad. in tracta.de iure patro.in.3. parte.q.32.in.1. causa acquirendi.

¶Septimo procedit, siue ille qui studuit triennium, sit baccalaureus, siue non, cum d.§. statuimus.hoc non exprimat, ergo nec ego debeo addere.nam primo dicit quod conferantur modo præmisso qualificatis, scilicet graduatis vel nominatis, si sint.si vero tales non reperiantur, saltē his qui studuerit per triennium. & sic dictio saltem [vt infra dicam] diminuit, & etiam quia nō repetit gradum.præterea quia supra statuit quinquennium ad assumendum gradum.in.§.præterea.&.§.tempus competens.ergo hic non intelligit quod sit graduatus ante tēpus quinquennii competens, quia nihil prodesset quo ad nominationes, nec quo ad beneficia habenda in vim gradus. Item hoc dixisset tex. si voluisset.tamen contrarium tenet glo.in verbo qui si sit.in.§. in ecclesiis.de colla. in prag.quæ forte potuisset procedere per verba prag. secus per hæc verba cōcordatorū. Fallit in magistro artium, qui habere debet gradū.d.§.statuimus.nec sufficeret studuisse etiam per quinq; annos sine gradu. 17 Gradꝰ nō requirat semper i villis muratis etiā his qui triēnium studuerit

¶Primo limita quando vnus non insinuasset, & alius sic:tunc ille qui insinuauit, præferri debet d.§.statuimus.ibi, modo præmisso qualificatis.& ibi dixi in glo.& supra.q. 14.in fine. At si nulli essent qui insinuauerint, tamen tempore vacationis vnus acceptat, illi dicerem tunc deberi propter illam alternatiuam, aut, & illam dictionem saltem in d.§.statuimus positam, dum tamen proba- 18 Insinuatio an requiratur ad habenda benefi cia in villa murata

ret se triennium studuisse, quia melius est vt his etiam non graduatis aut qualificatis conferantur, quàm aliis ignaris. Et ista videtur mens concordatoru, vt literatis prouideatur. quod optime fiet, si procedatur vt dixi. & etiam quia in d. §. non repetit qualificationes, sed tantum studium.

19 Cõclusio Episcop' tenet cõferre bñfi cia nomi natis etiã si nõ eidẽ insinuaue rint.

¶ Et sic affixi conclusionem. Quod episcopus & alius collator beneficia nominatis affecta, etiam si non eidem insinuauerint, conferre tenetur. intellige, vt dixi, vel quãdo insinuauit prædecessori, vt etiam supra dictũ extitit, vel quãdo cõfert iure deuoluto, quia beneficia deuoluuntur cum illa qualitate, vt graduatis & nominatis conferantur. §. si quis vero. de coll. in cõcord. cle. vna. de supplen. negl. prælato. vel intellige in præbẽda theologali nullo theologo existente qui insinuauerit, licet regulariter insinuare debeant graduati, ac nominati, vt supra dixi.

20 Papa per mandatũ vel præuẽ tionẽ cõfert non qualifica to.

¶ Secundo fallit quando esset mandatarius, quia ille præfertur etiam in ecclesia parochiali in villa murata existente secũdum quosdã. rub. de mand. apost. §. 1. in concord. quia apostolicus alteri preferri debet. c. hi. de præb. in. 6. & hoc probatur ibi, quomodo cũque qualificata. quod ibidẽ reprobaui per multas rationes, quas ibidem vide, si lubet.

21 ¶ Tertio restringe quando papa præueniẽdo confert non graduato vel non qualificato, quia hoc sibi retinuit, in d. titu. de mandat. aposto. §. declarãtes. & ibi in glos. qual. ficata, reliqui cogitandũ, quia videtur peruerti status ecclesiæ Gallicanæ, quem statũ papa cum rege cõstituit ecclesiis parochialibus villarum muratarum. Ideo per alterũ non potest immutari. non tamen firmo, sed istud videtur esse iustum.

22 Simplex beneficiũ & præben da an qua lificatis debeatur.

¶ Quarto limita, q͡n beneficiũ simplex esset intra ciuitatẽ, aut aliqua capellania, tunc nõ cõprehẽderetur, quia vbi verba & mẽs non cõueniũt, non cõuenit eius dispositio. l. 4. §. toties. ff. de dãno infecto. itẽ quia text. in d. §. statuimus. loquitur de ecclesiis parochialibus, non de beneficiis simplicibus, in quibus cessat ratio. d. §. statuimus. Idem in præbẽdis in ciuitatibus existentibus, vel in villis muratis, vt non debeãtur graduatis, quia textus in. d. §. statuimus, tantum loquitur in ecclesiis parochialibus, & sic non habet locum in præbendis. Fallit quando vna esset deputata curæ: tunc graduato esset conferenda, vt hic patet, cum ratio supra assignata in hoc casu procedat. quod est verum principaliter, secus si accessorie. c. super eo. de præb. lib. 6.

23 Parochia lis actu debet esse antequã debeatur qualifica to.

¶ Quinto fallit quando esset parochialis habitu, vtpote quia ibi nullus remansit parochianus. nam tunc cessat ratio dicti §. statuimus. ergo & dispositio cessabit. cap. cũ cessante. de appellatio. glo. in d. §. in ecclesiis. in verbo parochialibus. hoc in propriis terminis tenet, & communiter approbatur, quia deficientibus personis collegii desinit esse collegium. Sic deficiẽtibus parochianis, desinit esse parochialis ecclesia. nota. in. l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersita. nom. Archid. & alii in cap. licet canon. de elect. in. 6 vbi concluditur, quod habens istam ecclesiam, non tenetur promoueri intra annum. glo. in extrauag. execrabilis. Ioa. 22. in principio. in verbo habentia. de præb. Panor. & Decius in cap. pastoralis. §. fina. de rescript. Barb. in consil. 17. præclare. col. 5. in. 1. volu. vbi dicit istam opinionem esse communẽ, per ea quæ notantur per illum tex. in clem. vna de offic. vicar. inquantum loquitur de ecclesiis curam animarum habentibus, quia illud dicitur haberi, quod cum effectu habetur. l. nomen filiarum §. habere. ff. de verbo. signific. Etiam dicitur quod verba accipi debẽt cũ effectu. l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris. AEgidius de bella mera consil. 38. supposito. col. 3. versiculo, nec obstat quod benedicet &c. & pro hac opinione facit tex. in. l. vinaria. ibi, tandiu in ea causa esse, quandiu vinum haberẽt. cum sine vino esse cœperint, desinerẽt in eo numero esse. ff. de verb. sig.

nisi esset verisimile quod parochiani breui essent reuersuri. Colle. in ca. de multa. col. 1. de præb. arg. c. pastoralis. 7. q. 1.

24 ¶ Sexto fallit quando esset graduatus sub bulla, quia textus in dicto §. statuimus, dicit in vniuersitate priuilegiata, ergo non possent habere illam ecclesiam hoc genus graduati, quia non sunt in vniuersitate promoti. Item quia non sunt promoti in vniuersitate famosa, de qua tex. intelligitur. & quia non gaudent priuilegiis aliorum in hoc regno. vt infra dico. q. vlti. & supra dixi. q. decima plenius.

25 ¶ Septimo fallit in licētiato in artibus, vel in illo qui studuerit triennium in medicina, cum tantum exprimatur in d. §. statuimus. ille qui studuit in theologia, vel in altero iurium, & magister artium, ergo alii excluduntur, argu. l. cum prætor. ff. de iudic.

26 Parochia in ānexa nō debet ¶ Octauo non procedit quando ecclesia parochialis esset accessorie annexa alteri nō existenti in villa murata, vel in ciuitate, tunc qui est capax principalis, erit etiam capax accessorii. nec conferri debet, vt hic. arg. text. in. c. super eo. de præben. in. 6. hoc expresse tenet glos. in d. §. in ecclesiis. in verbo parochialibus. in fine. quia accessorium sequi naturam principalis conuenit. l. cum principalis. ff. de reg. iur. & dicta reg. accessorium.

27 ¶ Facit quod si episcopus dispensaret cum illegitimo ad beneficium simplex, si illi esset annexum curatū, erit dispensatus capax & annexi. Domi. & Peruf. in cap. 1. de filiis presby. quia vbi beneficium est vnitum alteri, illud annexum perdit nomen beneficii. Rota decis. 370. nota quod vbi. in antiquis. nec in eo tenetur rector residere, nec ad sacerdotium intra annum promoueri c. exirpanda. §. qui vero. & ibi dixi de præb. Nicola. milius in verbo ecclesia parochialis. vlti.

28 ¶ Nono limitatur quando esset ecclesia parochialis collegiata, tunc non procederet quod hic dicitur, per capit. statutum. iuncto. c. licet canon. de electio. in. 6. & ibi multa addidi. tum quia sunt diuersa, tum quia nominando minus, nō compræhendit maius, siue dignius. cap. sedes. de rescrip. glos. in verbo parochialibus. in. fine. in dict. §. in ecclesiis.

¶ Decimo non procedit quando vacaret in curia, quia tunc libere solus papa cōfert. c. 2. de præb. in. 6. limita vt dico supra. quæst. 15. nume. 27. & sequen. 29

Vndecimo fallit quādo cōferretur ex causa permutationis nō qualificato, dū tamen modo sit graduatus iure. nam tūc sufficiet, quia vbi est eadem ratio, & idem ius est statuēdum. l. illud. ff. ad leg. aquil. sed eadem ratio procedit in hoc casu quando confertur graduatis. etiam qui non insinuauerūt, quæ in aliis qui insinuauerint. nam insinuatio nil addit ad doctrinam. ergo sufficiet conferre beneficium in villa murata ex causa permutationis rite graduatis. Secūdo beneficia vacantia causa permutationis sunt excepta in. §. volumus, supra de colla. ergo & in. §. statuimus, immediate seq. excipientur, videlicet vt conferri possint graduatis tātum etiam non insinuatis. 30

Tertio forte non maior fauor parochianorum erit habere non insinuatum, quam eum qui insinuauit, dūmodo vterque sit graduatus. nam populum vno tenore vnus & alter instruere poterit.

Quarto beneficia non possunt conferri aliis quam permutantibus. c. vno, & clem. vna de rerum permuta. in c. inter. & ibi dicto. de præben. si ergo quis permutet cum rite graduato, illi est conferenda ecclesia parochialis villæ muratæ.

Non obstat quod nō sit præmisso modo qualificatus, quia per æquipollens potest dici modo præmisso qualificat 9 vt tradit glo. in. §. in ecclesiis, in verbo qualificatæ. de colla. in prag. vbi exponit tex. vt supra qualificatæ, puta magistri, aut doctores, vel licentiati in theologia, in iure, vel medicina, &

nil dicit de insinuatione. vel etiam potest dici quod illa qualificatio non requiritur in beneficio vacāte ex causa permutationis. idē dico in theologo vt possit permutare cum licentiato vel Baccalaureo formato etiam non insinuato, postquā permutat cum idoneo & capace, vt etiam notatur in §. 1. in glos. alteri de col.

31 ¶ Duodecimo fallit, si dicta parochialis ecclesia vacaret in mensibus ordinariorum: quia tunc poterit ordinarius conferre graduato, etiā nō insinuato, per §. præfatique ordinarii, ibi, libere cōferantur. de colla. alioqui nō diceretur ordinarius libere conferre, quod cōcedit eidem tex. Itē ibi dicit possint libere, ergo illa potestas omnino nō videtur sublata. Secundo cōferendo graduatis etiā non insinuatis, satisfit rationi legis, satisfit & graduatis, & parochianis, & ordinariis, ergo iste intellectus conformis omnibus, debet teneri. Tertio per hæc concordata intendunt conditores grauare ordinarios minus quam possunt. arg. tex. in. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de lega. 2. Iason consilio. 109. in. 2. volumi. sed minus grauantur in hoc casu, quādo in suis mensibus vacant vt libere conferant, graduato tamen, & eligere ex pluribus possunt vnum. Quinto in §. statuimus, primo. de collatio. dicitur quod ordinarius poterit conferre his qui insinuauerint, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia. ergo in mensibus ordinariorum poterunt conferre idoneo, & capaci, licet non insinuauerit, quia capax est istorum beneficiorum graduatus.

☞ Vltimo fallit quando non appareret beneficium vacasse tempore stato nominatis & qualificatis, paria enim sunt nō esse & nō apparere. l. duo. ff. de testa. tutel. & nominatus qui fundat se in tēpore dicēs beneficiū suo tēpore vacasse debet hoc probare. l. cū actū. ff. de neg. ge. & supra dixi in. 14. q. nu. 9. & seq. Ex quo infertur quod si negaretur beneficiū vacasse in tempore nominatis & graduatis præstituto, tunc qualificatus hoc tenebitur probare, & sic cum in recredētia non admittantur probationes, sed ex titulis adiudicatur, nominatus non obtinebit recredentiam. quod est verum quando collationes factæ fuerunt & requisitiones in tempore libero tunc præsumitur quod eo tempore vacauerit vt pote in mense maio vel alio non affecto qualificatis, secus quando nominatus requisiuit beneficium sibi conferri vacans in mense eis affecto, & collator responderit prouidisse, tunc qualificatus plures habet pro se præsumptiones quā non qualificatus, ideo probare non tenebitur quo ad recredentiam. Prima præsumptio qualificati est requisitio, non enim præsumitur delictum. l. merito. ff. pro socio, & sic non præsumitur quod nominatus deliquerit requirendo beneficium viuentis. Secunda est præsumptio scientiæ non est malum præsumendum in graduato, quis enim de facili crederet quod vir præditus scientia literarum propriæ salutis oblitus ad eam passionis ignominiam se conuerteret vt beneficium viuentis requireret. text. in c. peruulci. de præsumptio. c. in nostra de procurato. Tertia præsumptio est confessio episcopi quæ dicit prouidisse nō: debemus præsumere quod episcopus dixisset si non esset verum, cum viri sint prouidi & honesti. c. nisi essent de preben. licet contrarium soliti sint aliqui facere. Quarta præsumptio est quando collatio facta est in tempore affecto qualificatis non præsumetur quod episcopus contulerit beneficium viuentis, & non vacans, cum à iure sit prohibitum. c. 1. de concess. prebend. Nec ad recredentiam adiudicandam nominato vel graduato requiruntur omnes istæ præsumptiones sed sufficit vna, vel duæ pro arbitrio iudicis. arg. l. 1. ff. de iure delib. Alioqui si contrarium diceremus daretur materia delinquendi, quia prouisus ab ordinario semper negaret beneficium vacasse tempore affecto nominatis,

Recredētia an debeat adiudicari nominato etiam si negetur beneficium vacasse tempore eisdem affecto.

& ſemper recredentiam haberet, ideo iudices ſuper hoc debent aduertere, & in dubio literatis fauere per ea quæ dico in glo. nominatis in verſi. 8. differunt ſupra de manda. apoſto. Imo acceptatio beneficii præſumitur facta intra tempus debitū, quia præſumptio eſt, quod quilibet velit ſibi acquirere. arg. l. ſi defunctus. C. arbitrium tutel. iuncta. l. cū de indebito. ff. de probatio. hoc expreſſim ſentit Roch. Curtius in tract. iuris patro. in verb. honorificum. q. 49.

¶ XVII QVAESTIO PRINCIPALIS.

1 ¶ XVII principaliter quæritur, quid agere debeant nominati, vel graduati, dum beneficia vacāt in tempore eiſdem aſſignato? Reſpō. debēt requirere, & vt dicūt, ſummarie collatorem, vel eo abſente ſuum vicariū, vt eiſdem conferat tale beneficium vacās. §. teneātur, in fine, de coll. qui ſi cōferre recuſauerit, ad ſuperiorē immediatū debet accedere, & ab eodē collationē petere. ſibi fieri iure deuoluto. hanc practicam tradit glo. nō ita plane tamen, in §. quod ſi quis cuiuſcunque. de colla. in verbo eo ipſo. in prag. Et ſi ille ſuperior recuſauerit cōferre, accedat gradatim ad aliū proximū ſuperiorem, & poſtea ad legatum, vel ad papam. hoc tradit tex. in §. ſi quis vero cuiuſcunque. de colla. in cōcord. Aduertendum eſt tamē, quod ſi nominatus requirat ſibi conferri iure deuoluto. licet non ſic vacaret, & archiepiſcopus confert nō valebit collatio, etiam ſi ex alio capite illā collationē facere potuiſſet. tex. not. & ibi Panor. & alii in c. ex parte. de conceſ. preb. Decius cōſi. 129. & pro tenui. colū. 3. vbi dicit quod quando epiſcopus facit actum ex iure ſibi deuoluto, & illud non ſit verum, ille actus eſt nullus, etiam ſi ex alio capite illum actum facere potuiſſet. vide tamen ibi, quia hodie in ſingulis collationib9 ſolet apponi clauſula, vel alias quouiſmodo vacet. & ſic ceſſat dubium.

Nominati quid agere debeant dū beneficia vacant in tempore eiſdem aſſignato.

¶ Quæro, intra quod tempus nominatus vel graduatus debeat petere ſibi cōferri beneficium? Videtur quod ſimul atque ſcit vacare. arg. l. in omnib9 obligationibus in quibus dies non apponitur. preſenti die debetur. ff. de reg. iur. Et ſic ſtatim debet acceptare & requirere, ſaltem intra menſem. clemen. vna de conceſ. prehend.

¶ Item quia eccleſiarum vacatio diutina eſt diſpendioſa. c. quam ſit. de elect.

¶ Contrarium eſt verius, quod poſſit requirere & acceptare intra ſex menſes, intra quos ordinarius poteſt conferre, vel patronus præſentare. cap. vno de iure patro. in. 6. capi. 2. de conceſſ. præben. quia poſtquam in concordatis tempus requirendi non eſt ſtatutum, erit arbitrariū. arg. cap. ſi clericus. de præbend. in. 6. gloſ. in verb. ſcilicet. §. itē quod omnia. de collatio. in prag. Et ita debet arbitrari, vt infra tempus quo poteſt per ordinarium conferri, requiratur. Brunel. in tractatu de dignita. leg. 19. concluſio. in. 6. declara. alioqui collatio ad ſuperiorem libere deuoluitur. Et ita communiter tenetur. nam ſicut bonorum poſſeſſio competens alicui, debet intra tempus a iure ſtatutum peti, alioqui repellitur is qui vult petere. l. penulti. ff. quis ordo in bono poſſeſ. ſeruet. & l. 2. C. qui admitti, ſic erit in requiſitione nominati & graduati, nec obſtat quod in contrarium allegatur, videlicet dicta. l. in omnibus quæ loquitur in contractu quando quis promiſit decem, vel aliam rem, videtur voluiſſe dare ſtatim, quia in poteſtate ſua erat exprimendi aliud tempus, ſi voluiſſet. l. veteribus. ff. de pact. nec obſtat. dict. clemen. vna. quia loquitur in expectante apoſtolico cum clauſula acceptandi. nam illi datur tantum menſis. hic de alio expectante, vt pote de nominato vel graduato. Nec obeſt quod vacatio ſit diſpendioſa, quia permittitur vſque ad ſex menſes, poſtquam illud tempus eſt

2 Intra q tēpus nominatus vel graduat9 debeat petere ſibi cōferri bñficium.

præstitutum a iure ad conferendum.

¶ Quid in exẽptis? vide glo. in dict. §. quod si cuiuscunque. in verbo gradatim, in pragma. & in capitulo cupiẽtes. de electio & ibi not. plene dixi in §. si quis vero. in verbo, ad alium superiorem. de collatio. supra.

3 Collatio ab archiepiscopo facta non requisito pri° episcopo nõ valet.

¶ Secundo quæro, pone quod nominatus iuit ad archiepiscopum, non facta requisitione primi conferentis, & facta est eidem collatio, ordinarius contulit alteri, vtra collatio valeat? Videtur quod superioris. propter eius prærogatiuam. c. si a sede. de præben. in. 6. Item quia in collationibus attenditur tempus datæ. c. eam te. de rescrip. c. si eo tempore. illo titu. in. 6.

¶ In contrarium me trahit text. in dicto. §. si quis vero cuiuscunque. vbi primo requirendus est primus conferens, quia non dicitur facta deuolutio ad superiorem antequã primus recuset, vel male conferat, vel tempus sex mensium sit elapsum. Sed non recusauit qui non fuit requisitus, nec male contulit, ergo non fuit intra sex menses facta deuolutio. quia ibi non est mora, vbi nec petitio. l. eius qui. ff. si certum peta. hic nõ erat mora per ordinarium primum, quia nõ fuit ab eo petitum. ergo non valet, quia non potest dici deuolutum. Facit quod dicit Bald. in lege prima. §. magistratibus. ff. de magistr. cõuenien. vbi dicit quòd si per statutũ in puniatur potestas non inquirens. excusatur tamen si nemo eidem denunciauerit. sequitur Ias. consil. 168. statuto. columna prima. in 2. volumi. hoc etiam est introductum in fauorem ordinariorum, vt conferant antiquiori, & ei qui insinuauit, quod non perquirit is qui iure deuoluto confert, sed primo petenti regulariter confert, & sic anfractibus & expensis onerantur nominati, quòd ius reprobat in ca. dispendia. de rescrip. in. 6. imo etiam si notorie constet quod episcopus cõtulit alicui, adhuc debet requiri, vt tenet glosa in. §. quod si quis cuiuscunque. in verbo, eo ipso. de colla. in pragma. dicens ita teneri de consuetudine, quæ est optima legũ interpres. l. si de interpretatione. ff. de legi. sequitur Brunel. in tracta. de dignitate legati. 19. conclu. in. 6. declara. quia si contulerit indigno, & non nominato, poterit nunc cõferre nominato secundum eos. Sed contrarium. infra dicam, ergo est requirendus. Nõ esset tamen os ponere in cælum, dicere, quãdo notorium esset collationem esse factam a primo collatore qualificato indigno, vel quando probatur fuisse factam ante archiepiscopi requisitionem, collationem archiepiscopi valere, & requisitionem primi non requiri, tum quia in notoriis non requiritur citatio, ergo minus requisitio. Decius in. l. fina. ff. de iurisdi. om. iudi. & ca. cum sit Romana. de appel. post Bal. in marga. in verbo citatio. q. 69. & Nicol. de Milis in reperto. in verbo citatio. q. 86. Barb. consil. 70. colum. 5. in. 4. volumi. tum etiã quia si primus collator conferret isti secundo nominato requirenti, ista collatio eidem non prodesset, ergo frustra requireret. ideo non esset malum in notoriis adire superiorem, etiam sine requisitione primi collatoris. nam concordatum non astringit nos ad hoc faciendum, sed requirit tantum quod primus disposuerat, sufficit, quia deuoluta erat potestas ad superiorem, & sic potuit conferre iure. & hoc in his casibus in quibus non potest variare: alioqui contra, vt proxime sequitur. tutius est ante factum, ne processibus inuoluaris, vt primum requiras collatorem. post factum non annullarem collationem habitã sine requisitione, si iam erat facta collatio.

¶ Tertio quæro, quid si episcopus beneficium vacans in tempore debito nominatis vel graduatis, conferat non nominato vel non graduato, an postea nominato requirẽti possit conferre, vel graduato? Videtur quòd nõ. variatio enim est prohibita, maxime episcopis & personis ecclesiasticis. cle. vna. de renũcia. ergo non variabit alteri cõferẽdo. 4 Ordinarius conferens nominato an possit variare.

¶ Secundo facit, quia nemo potest mutare consiliũ suum in alterius iniuriam.reg. nemo potest mutare.ff.de regu.iuris. sed per collationem est quæsitũ ius illi cui est collatio facta etiam absenti.c.si tibi.de præbẽ. in.6.ergo in præiudicium illius non mutabitur collatio illi facta.

¶ Tertiò collator cõferendo incapaci functus est officio suo, sicut iudex quando iudicat, siue bene siue male iudicet.ca.in literis de offi.de leg. dixi in repe.l. quod iussit. ff.de re iud.

¶ Quarto.prima collatio impedit secundã, donec prima sit irrita & annullata.c.post electionem.de conces.præben.ergo & hic.c. nosti.& c.cõsiderauimus.de elect.

¶ Quinto, collatio facta post deuolutionem potestatis ad superiorẽ, vbi deuolutio fit ipso facto, vt in hoc casu, est nulla.c.licet. & c.fin.de supplen.negli.prælato.sed deuolutio fit ipso facto, per.§. si quis vero.de colla. in concor.igitur &c.

¶ Sexto, per collationem cõfertur ius ei cui cõfertur beneficiũ.probatur per locũ a speciali, in.c.si tibi absenti.de præb.in.6.c.gratia.de rescrip.eo.lib. vbi non acquiritur ius absenti, vt suum dicere possit ante acceptatiõẽ:ergo præsenti sic, sumendo argumentum a cõtrario sensu, quod est validũ.l.1.ff. de off.eius, sic qui cõtulit nõ nominato, post ea nominato, conferre non poterit. alioqui quotidie sic variaret, & infinitas collatiões faceret: & nominatos processibus inuolueret, quod maxime est vitandum. In cõtrariũ videtur c.fi.de iure patro.vbi capitulũ Eboracen.contulit ecclesiã eligendo, & quia ad eos spectabat tantũ ius patronarus post appellationem factam, voluerunt præsentare, quod concedit ibi papa, sic etiã hic cõcedendum est, vt si collatio fuerit facta non qualificato, quòd fiat postea qualificato.

¶ Secundo facit, quòd melius est seipsum corrigere, q̃ ab alio corrigi spectare.§.1. in authen.de nup.coll.4.& sapientis est in melius mutare consilium.glos.in.l.nonnũquã. ff.de coll.bono.ac magnæ sapientiæ est res uocare quod male egeris.c. magne.22.q.4. dixi plene in rationibus dubitandi in repet. l.quod iussit.ff.de re iudi.

¶ Item non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.reg.non præstat.de reg.iur.in.6. sed hæc prima collatio est nulla ratione decreti positi in concord. in.§.si quis vero.prosequente nominato. ergo non præstabit impedimentum ad secundam collationem faciendam. Probatur etiã in.§.fina.de colla.in concord. vbi astringit collatores ad conferendum nominatis vel graduatis sub pœna suspensionis, quãdo ipsi requirent, vel quando cõstat aliquos esse nominatos.sed quando primus collator contulit, non apparebat eidem esse aliquem nominatum qui vellet beneficium. ergo quando constabit, poterit cõferre, quia de nouo peruenit ad notitiam suam esse aliquos nominatos, vel nominatum, & illa notitia multum prodest.c.vt circa. de elect.in.6.c. pastoralis.de excep.

¶ Insuper quando non est adiecta dies, potest mora purgari, vel quando est adiecta ante diei lapsum.l.celsus.ff. de arbit.l. & si post tres.si quis cautio.l.si insulam.de verb. oblig.ideo vt euitet pœnam collator, poterit rite conferre nunc, licet primo defecerit alteri conferendo, quia executor mandati apostolici si contulerit beneficium non debitum mihi, poterit iterum conferre etiam sine nouo mãdato ei cui debebatur. Ita Car. in cap.capitulum.q.18.de rescript. sic & collator in casu isto.

5 Idem puto dicendum si collator contulerit beneficium coram eo resignatum, quia si postea non vixerit resignans per.xx.dies põterit ordinarius illud beneficium alteri de nouo cõferre, cum alio iure vacet, videlicet per mortem: & quando sine culpa collatoris collatio irrita fit vel electio, tunc reuertitur ad eosdem.& possunt variare, & elige

re alium.tex.est expressus in cap.si compromissarius.de elec.in.6.sed ista collatio prius facta de beneficio corã eis resignato,est nulla.per regulam cancel.disponentem beneficium vacare per mortem, si resignans ante.xx.dies moriatur.ergo &c.

¶ Praeterea facit d.ca.non praestat.de regu.iur.in.6.& dicit Domi.in cap.si tibi absenti.de praeben.in.6.quod si ordinarius contulerit Bernardo beneficium, & is recusauit, quod ordinarius poterit iterum alteri conferre.sic & in hoc casu dico,vt Io.de Selua in tracta.de beneficio in.3.parte quaest.18.33. refert.& sic ordinarius qui in mẽse Iulio cõtulit beneficiũ vacãs per resignationem nõ nominato,si resignans moriatur ante.xx.dies,in dicto mense Iulio, poterit iterũ & debebit conferre nominato.si vero contulerit in mense Augusti beneficium vacans per resignationem,& resignãs moriatur ante.xx. dies,poterit idem ordinarius alteri coferre vel eidem beneficium illud quod nunc vacat per mortem,per praedicta.

An regula de.xx. dieb. habeat locũ in ordinario.

¶ Nec refragatur consilium Decii.224.in casu.in fi.satis leuiter datum,vbi dicit illam regulam cancella.18.non habere locũ in ordinario,quia regulae cancellariae nõ sunt leges generales, sed tantum ligant resignãtes coram papa. nam in pontifice est maior praesumptio subreptionis,quàm in ordinario.allegat clemen.1.de off.ordina.debet allegare clemen.vlt.ibidem.ergo in papa tantum habebit locum. Contrarium teneo, videlicet quod illa regula habet etiam locum in ordinario, quia regulae cancellariae extractae ex rationibus iuris naturalis ciuilis vel canonici,a populo receptae.habent vim legis, & ligant omnes,sicut ratio legis,etiam si non esset regula: & sunt seruandae,praesertim viuente earum conditore,vbi nõ sunt iuri cõtrariae,nec decretis sanctorum patrum. Ioan.And.in regula,nemo potest.de regu.iur. lib.6.in Mercuria.vt refert Aufre. in decisio.capel.Tholosa.quaest.444.an regulae.& sapiunt naturam legis.Ioan.Francis.in praefa.ad extrauag.Ioan.22.& ligant omnes.ca. 1.de constitu.ne ordinarius sit melioris cõditionis q̃ papa,etiã in ordinario procedet. d.regula.Ideo concludit de Ripa in ca.2. in fi.de rescript. regulam de verisimili notitia habere locum etiam in ordinario,quia extracta fuit de corpore iuris,videlicet de ca. detestanda.de concess.preben. dixi in glo.iure praeuentionis in.5.declarantes de mandt. aposto.Item haec regula de.20.diebus est extracta a.c.1.de praeb. ergo habebit locũ etiã in ordinario, ne in beneficiis fiat testamentum,& ne successio detur in illis,nec aliquid facit surreptio,quia non agitur de surreptione in illa regula.

¶ Itẽ si regulae cancellariae loquãtur de actu expediendo in curia, non habebunt locum extra curiam:sed quando loquuntur simpliciter.sic Feli.in d.c.2.col.penul.sed ista regula loquitur simpliciter, ergo habebit locum tam in curia q̃ extra,& tam in papa, legato, quàm in ordinario.

Praeterea est facta ad obuiandum malitiis & suasionibus illorum,qui inducunt aliquos semimortuos ad resignandum, & quodammodo ad faciendum testamẽtum de suo beneficio,quod secum moriendo ferre nõ possunt, vt tenet glo.in d.regula. & licet curiales dederint causam faciendi,tamen non minus habebit locum in aliis.l.i.ff. de postulã. & sic recepta est a parlamentis.& ad euitandum istas opiniones papa modernus Paul.3. addidit dictae regulae,quauis auctoritate cõferatur. Et sic hodie non est amplius dubitãdum, quin habeat etiam locum in ordinario & ita teneo,quanuis multi dubitent.

☞ Procedit etiam in collationibus factis a rege,vt fuit in senatu cõclusum ãno. 1494. die prima Decembris in processu super possessorio pendente super capella sancti Laurentii in ecclesia Melden. vt a quodam fide digno accepi. ☜ Non obstant supra allegata, videlicet quòd variatio sit prohibita

nam quando tendit ad bonum, non prohibetur. d. c. magnæ. nec dicitur variare, qui a facto quod notorie non valet, recedit. d. c. cũ terra. per. l. 2. ff. de optio. lega. Panor. in cap. causam. de electio. nec dicitur collator variare in iniuriam non nominati, quia eidem non poterat fieri collatio prosequẽte nominato. ideo quando apparebit nominatus, & prosequetur collatio erit irrita, ideo mutabit consilium in commodum nominati, lege hoc dictante. & maius esset incommodũ non qualificato, si prosequeretur collationẽ nullam. nam superior etiam conferret si ordinarius primus recusaret.

¶ Nec obstat quòd prima collatio impedit secundam, quia verum est quãdo ambæ collationes fierent ab eodem ordinario eodem iure. sed prima fit iure ordinario, secunda fit coacte, videlicet respectu nominationis vel gradus. ideo prima nulla non impediet secũdam. glos. in d. c. considerauimus. de electio. & d. c. super eo. vbi etiam collatio nulla non impedit quin secunda fiat etiam prima non annullata. Panor. in c. auditis. colũ. 2. de ele. tex. in ca. dudum. & ibi Perus. in. 4. nota. de præb. in. 6. & idem quando collatio secunda fiebat a diuerso collatore. & censetur etiam diuersus, quando vnus diuerso iure confert, quia prima non impedit secundã, c. quia diuersitatem. de conceß. præbend. hoc firmat in propriis terminis glos. in. §. ꝙ si quis cuiuscũque in verbo, eo ipso. de colla. in prag: quam ad verbum transcribit Ioan. de Selua in trac. de beneficio in. 3. partẽ. q. 47. & infra dicetur. Vel non obstat quod nõ valeat secunda collatio vel electio, prima non cassata. Respon. verum esse quando non constabat notorie primam viribus non subsistere. & ita intelliguntur iura prædicta. secus si constaret primam esse nullam, quia tũc electio secunda fieri potest, vel collatio, etiam non cassata prima. c. cum terra. in fi. ibi, tandiu in electione &c. & c. auditis. de elect. c. illud, & ibi Ancha. 1. no. de iure patro. Vnde quando collatum fuit ignoranter beneficiũ indigno, tunc quia notorie non constat de illa indignitate, & ignoranter cõferens nõ est priuatus potestate conferendi vel eligẽdi, ideo pendente illo dubio non potest iterum conferre vel eligere, & sic loquitur d. c. inter dilectos & ibi Panor. col. 3. dicit istũ esse verum & clarum intellectũ. sed in hoc casu notorie constat collationem primam. vel electionem factam per resignationem esse nullam ratione regulæ cancellariæ, quia ius est certum & notorium. l. ornamentorũ. ff. de au. & arg. leg. & etiam extrauagans recepta. cap. pastoralis. de fide instru. vbi nota. & idem in regula cancellariæ recepta quæ pro iure habetur, vt supra dictum est. Ideo si primo præsentatio fiat vicario non habenti potestatem instituendi, secundo fit episcopo, valebit secunda præsentatio, cum prima sit notorie nulla. no. in c. 1. de iure patro. Itẽ litis contestatio coram iudice incompetenti facta, pro non facta habetur. l. si pater. C. ne de statu defuncto. & ibi glos. Barb. in ca. Raynaldus. col. 35. de testa. Item iudex ordinarius postꝙ sententia est nulla, denuo cognoscit. l. si vt proponis. 1. C. quomodo & quando iudex. l. si accusatoribus. de accusa. ☞ Quandoquidem contractus super vna re initus est nullus, potest super dicta re cõtractus vtilis & efficax celebrari. etiam in persona eiusdem, & dicitur posidere ex secunda concesione. tex. in c. cõtinebatur & ibi Ancha. 4. no. de his quæ fiunt a prælat. ☜ Et si prima collatio vel electio sit ipso iure nulla, valet secunda electio, non tanquã secunda, sed tanquam sola: quia quod nullum est, nullius est autoritatis vel ordinis. Bald. in d. c. cõsiderauimus. in princi. & prima collatio non dicitur, sed nulla. c. factus. 7. quæstio. 1. ibi, iam nõ secundus sed nullus est. dixi in glos. duobus. de manda. aposto. §. 1.

Nec obest quòd functus erat officio suo, quod est verum quando iure contulit, secus si nulliter, quia nõ præstat &c. vt supra dixi.

☞Item patronus clericus potest variare quando nulliter præsentauit, licet aliàs non possit. Cardi. & Imol. in cle. 1. de iure patro. quos refert & sequitur Roch. curtius in tra ctа. de iure patro. in verbo honorificũ, quæs. 9. vers. 3. Sic & ordinarius poterit conferre quando prior collatio est nulla.☜

¶ Vltimo respondetur in gl. disposuerit, & glo. dispositiones. de colla. supra.

6 Si cõtulit secundo, an eidem possit pri mo conferre.

¶ Quarto quæritur, si contulit secundo nominato, postea primus requirit, & facit fidẽ de prioritate, an possit conferre idem ordinarius isti antiquiori nominato? Et breui respon. videri quòd nõ, quia hoc casu nõ confert diuerso iure, ergo nõ potest. vt in ca. postulastis. de concel. præben. ideo primo nõ debet conferre, nisi appareat de antiquitate & prioritate nominati. Et sic bonum est ꝙ collator videat omnes nominatos qui insinuauerunt illo anno, & collationem in aliquod tempus extrahat, vt postea iuxta antiquitatem eorum illis prouideat. & hoc modo faciũt cauti collatores. vide quæ dixi in d §. si quis vero. in verbo dispositiones. &c. ¶ Fallit etiam quãdo collator vellet cõferre iterum sine requisitione qualificati, quia tũc non posset, cum collationem suã non possit reuocare, nisi instigante nominato. probatur in c. 2. de preca. & ibi Barb. in fi. dicit per illum tex. quod contrahens cum ecclesia nõ potest petere rescindi contractũ inualidũ, si ecclesia hoc nolit, quia cum ecclesiæ beneficio sit nullus, non potest contrahens vti illo beneficio contra ecclesiã, per l. si iudex. ff. de minor. sic nec ordinarius collator poterit conferre alteri etiam qualificato, nõ petente nominato. quod est bene notandum. & facit. l. 2. ff. de lege cõmisso,

Electio ne facta variare non licet

¶ Quinto quæro, quid si in mensibus graduatorum semel elegit vnum, & gratificauit, ac illi contulit, an possit alium eligere, & conferre? Respon. nõ arg. l. serui electione legata, semel optare possumus. ff. de leg. 1. quia ius est iã illi quæsitum ideo non poterit in illius præiudicium reuocari. Notãt docto. per illum tex. in. c. si compromissarius, de electio. in. 6.

¶ Item facit. capit. duobus. cum glos. de rescrip. in. 6. vbi si duo impetrant eodem exẽplo canonicatum in ecclesia Parisien. & cõcurrunt in præsentãdo, capitulum vel alius collator poterit eligere alterum, & semel facta electione non poterunt postea alterũ eligere. & hoc approbant ibi docto. & plene Ancha. consil. 214. Franciscus, & doct. in c. gratia. de rescript. in. 6. & qui semel elegit vnam actionem, non potest habere regressum ad aliam. l. quod in hæredem §. eligere. ff. de tributo. actio.

¶ Sexto quæro, an sufficiat requirere vicarium generalẽ, & in refutationẽ illius ad superiorem accedere? Breui respond. quod non, quia is non debet requiri, qui non potest cõferre, quia frustra peteretur ab eo, cum non possit dare quod non habet. capit. quod autem. de iure patro. c. Daybertum. 1. q. 7. sed ipse vicarius etiam generalis non potest cõferre. c. fina. de offic. vica. ergo refutatio vicarii non habentis specialem potestatẽ conferendi, non deuoluet potestatem conferendi ad superiorem, quia contrariorum eadem est disciplina. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. & vbi nulla est petitio, ibi nulla est refutatio. l. si pupillus. ff. de verbo. obliga. l. nulla intelligitur, de regu. iur. priuatio præsupponit habitum. l. decem. ff. verbo. oblig. c. ad dissoluendum. de desponsa. impub. ita tenuit glo. in §. item voluit. in verbo vicario. de collatio. in prag.

7 Refutatio vicarii an suffi. at.

¶ Imo dicerem refutationem vicarii generalis etiam cum potestate conferendi, non valere, quando episcopus esset præsens, vel commode posset eius præsentia haberi, quia prius esset collator requirendus, quàm vicarius, quia potestas vicarii cessat præsente episcopo. Ideo non fiet per hanc requisitionem ad superiorem deuolutio. cum text. in. d §. si quis vero, loquatur de episcopis & a-

liis collatoribus,ideo ad illos primo opus est accedere,quãdo commode haberi possunt, & in ciuitate.c.cum in ecclesiis.de præben. in.6. Si tamen nominatus requisierit illum vicarium,& in requisitione ignorauerit defectum potestatis conferendi,& nil eidē fuerit dictum per vicarium, tunc dicerem collationem iure deuoluto factam nominato, posse sustineri, ne via detur fraudibus,& etiã illa ignorantia est probabilis.l. fi.ff. pro suo.si cõmuniter habebatur pro vicario habente potestatem conferendi.

8 ¶ Septimo,quid si antiquior nominatus requisiuit abbatē,qui recusauit conferre,postea deuolutio fiebat ad episcopum,ipse adiuit archiepiscopum,& obtinuit ab eo collationem,an valeat? Videtur quòd sic,postquam primus collator fuit requisitus. Contrariũ est verius, quia gradatim debet fieri requisitio,sicut deuolutio.d.§.si quis vero. Ideo dũ abbas recusauit,ad episcopum immediatum superiorem erat facta deuolutio, & non ad archiepiscopum. quare archiepiscopus non potuit conferre,quia ad eum non erat potestas deuolura.igitur collatio ab eo facta,est nulla,& quia non est seruata forma requisitionis,quæ facit actum corruere.le. cum hi §.si prætor.ff.de transact.dixi in glo.disposuerit.§.si quis.de colla.supra.

Requisitio gradatim fieri debet.

9 ¶ Octauo, quidam requisiuit prima die Iulii beneficium sibi conferri ab episcopo ordinario,qui recusauit.postea hic nominatus permisit labi tempus octo mensium,vt videret an aliquis eo esset antiquior.vidēs neminem, vadit ad archiepiscopum iure deuoluto,à quo obtinuit collationem. opponitur eidem,quod sunt lapsi octo menses à die requisitionis,& sic archiepiscopus non potuit conferre,sed erat iam deuolutum ius ad superiorem archiepiscopi.quid iuris? Breui respon.collationem esse validam, nec ista diligentia nominati tollit quin episcopus habeat sex menses ad conferendũ,quia indultum à iure beneficium,nemini est auferendum.regula,indultum.de regu.iur.in.6. nisi conferat,quia tunc statim erit facta deuolutio ad archiepiscopum.si nominatus voluerit,& collationē ab eo impetrauerit. sed nõ impetrauit,nisi postquam sciebat ad eum de iure esse deuolutum ius, videlicet post sex menses,ergo valuit.Item poterat nominatus iterum requirere ordinarium eũdem, & ordinarius poterat variare, vt dixi supra. Ideo expectauit nominatus vt secundo requireret istum collatorem, & vt videret an mutasset propositum. sicut ergo episcopus potuit postea conferre intra tempus iuris.si nominatus non iuit ad superiorem,ita ergo nominatus potuit ad illum ire, & sic a die primæ requisitionis nominato nolente non est ius deuolutum,vt dico in.§.si quis vero. de coll.supra.alioqui non posset episcopus variare,nec bis requiri. istud etiam in odiũ nominatorum & graduatorum retorqueretur, licet in fauorem eorum esset introductum,cõtra.leg.quod fauore.C.de leg. & diligentia nominati esset ei nociua, quanda requisiuit ante sex menses,primum ordinarium,quod non est dicendum. cogita tamen,quia multa obstant,nec aliàs decidam, quia quæstio pendet.

A quo tēpore fiat deuolutio.

10 Nono,facta est collatio nõ nominato de beneficio vacante in mense Iulio nominatus non prosequitur,an illa collatio valeat? Videtur quod non,per,l.si seruo.ff. qui & a quib.manu.liber.non fiant.vbi si quis dedit libertatem seruo alieno, licet postea succedat domino serui:non cõfirmatur illa libertas.Sic collatio facta nõ nominato.non debet cõfirmari tēpore quo debebat nominato cõferri.Secũdo nominationes cõcernũt præbendam nulli de iure debitam, sicut alia gratia.capi.si postquã.de præb.in.6. interim ergo cum dubiũ est an nominatus velit acceptare,conferri non potuit non nominato quia nõ erat sibi debitũ beneficium, ex quo erat debitum qualificato.

Non prosequente nominato an collatio alteri facta valeat.

Tertio facit.c.si tibi absenti,de præb.i.6.

Su

vbi si collatio fiat absenti. ius quaeritur ei, donec constet quod non vult acceptare, & tamen si collatio interim fiat alteri, nō valet, vt ibidem dicitur, ergo nec hic.

¶ Quarto facit. c. quodam. illo titul. in. 6. ibi, prima enim collatio post & contra decretum interpositum facta, licet ab ignorātibus, etiam ignoranti, non obtinet firmitatem.

¶ Quinto, collatio est actus legitimus, qui in pendēti non potest esse. regula, actus legitimi. de reg. iur. & ibi docto. cap. 2. de electio. & ibi glos. nā ecclesia, quae est sine mascula, diu vota sua eludi non est passa. l. 2. C. de sponsa. Ioan. Monach. in dicto capitulo secundo de electio. in. 6. sed si fiat collatio non nominato, incertum est & dubium, videlicet an primus requiret necne, ergo &c.

¶ Vltimo est tex. in clemen. vna de concessio. praebēdae, & ibi docto. vbi dicitur quod collatio facta secundo intra mensem acceptandi non valet.

¶ Contrarium tenuit glos. in ¶. quod si quis cuiuscunque. de colla. in pragma. in verbo eo ipso: & in verbo irritum. quam sequitur D. Auriolus in addit. ad Guillel. de monte Laudu. in. c. si tibi absenti. de praeben. in. 6. & idē Brunell. in tract. de dignita. leg. conclu. 19. in. 5. declara.

11 Collatio spreto patrono qn valeat. ¶ Quia collatio facta spreto patrono, licet sit nulla. eo prosequente. capitulo decernimus. 16. quaestio. 7. tamen si patronus non praesentet intra tempus a iure statutum, collatio est valida, vt tenet Feli. in capitulo cum Bertoldus. columna. 5. de re iudi. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in. 1. parte. q. 6. nume. 10. late Do. Probus in addit. ad Ioan. Monachum. in. c. statutum. de praeben. in. 6. qui contrarium videntur tenere. & Do. Stepha. Bertrand. in consil. 38. in. 3. volu. Aegidi. consilio. 10. in sexto dubio. Bertach. in tract. de episcopo. lib. 4. parte. 2. quaest. 26.

12 ¶ Secundo si archiepiscopus contulerit beneficium vni antequam sit potestas ad eum deuoluta, facta deuolutione non potest alteri conferre, sed illa collatio conualidatur quando ad eum fuit deuoluta potestas. Panor. & Feli. in. c. cum ex officii. col. penultima de praescript. per. l. si rem alienam. 2. ff. de pig. actio. hoc tamen non firmo, licet adducant ea quae not. Bar. in. l. cum vir. ff. de vsuca. vbi si quispiam vendiderit rem alienam ecclesiae, & venditor succedat domino, statim transit vtile dominium in ecclesiam: ratio, quia ibi non requiritur traditio. l. fina. C. de sacrosanc. eccle. & intererat vēditoris contractum confirmari. cum ex suo contractu obligatus esset &c. Collatio ante deuolutionem an confirmetur.

¶ Tertio facit quod si pater legauerit seruū qui erat in peculio castrensi filii, & postea filius moritur, & ei pater succedit, antequā filius contradixerit, valebit legatum patris l. seruum filii. 1. respō. ff de leg. 1. facit. l. proponebatur. ¶. idem. de castren. pecu. Item si sit optio seruorum legata alicui, & antequam legatarius optet, vnus seruus sit manumissus, si postea alius optatur, remanet ille liber. l. si cū optio. ff. de optio. lega. not. in cap. fi. de consuet. in. 6.

¶ Quarto facit quod notat Ioan. Monachus in capitulo secundo de praeben. in. 6. vbi si ordinarius conferat beneficium intra mensem, quod fuit specialiter impetratum cum clausula decreti & inhibitionis, tenet collatio, si impetrans sua non vtatur gratia & si habens clausulam anteferri, ei renunciet, valebit collatio prius facta, quia eo repulso sublatum est impedimentum quo ad primum. Io. And. in cap. penulti. de conces. praeb. in. 6. glos. in verbo irritum. in ¶. quod si quis cuiuscunque. de colla. in prag. Soci. consi. 117. in facto. in. 3. volumine.

¶ Quinto, processus iudicis a quo, non tenet, si appellans prosecutus fuerit appellationem: at si renūciauerit appellationi, tenet processus. cap. vt super. de appella. lib. 6. & emphyteota priuati non soluēs cano- 13

Emphy' teota priuatur iure si domi nus velit.

nem intra triennium. priuatur iure suo, si dominus voluerit.l.2. & ibi Ias.& omnes. C.de iure emphy. Etiam testamentum in quo filius est præteritus, est nullum, si filius hoc velit & prosequatur.l.filio præterito.ff. de iniusto rupt.

Sexto si intra decendium fiat executio, licet fieri non deberet, si postea non appelletur, remanet valida. glos.in.c. venerabilibus ꝯ.porro.de senten. excõmunicatio. lib. 6.quam sequitur Feli.in cap. quod ad consultationem conclu.5. de re iud.facit.l. obseruare ꝯ.si.ff.de offic.proconsul.

Vltimo extat regula cancella. Bonifacii octaui facta anno quinto sui pontificatus, vbi ordinauit, quod si sint duo vel plures expectantes in eadem ecclesia, omnes possunt beneficium vacans intra mensem vigore gratiæ acceptare a die notitiæ vacationis beneficii: & sibi de illo prouideri facere, saluo iure prioritatis, scilicet quod ille qui est in iure prior, si acceptauerit, & sibi conferri fecerit, posterioribus in affecutione beneficii præferetur. & hanc regulam non viderat Cardi.qui contrarium tenet, vt asserit in cap.dilectus.2.numero. 16. de præben, & vide respon.ad contraria in sequenti quæstio.

14 Collatio facta secũdo nominato, an valeat nõ prosequẽte primo.

Decimo dubitatur, vacans beneficium in tempore assignato nominatis, episcopus confert secundo nominato, & tamen debebat conferre primo, & antiquiori, an valeat? Si antiquior non requirat, videtur quod non, quia actus gestus tempore incongruo tali incongruitate quæ resistit substantiæ actus, est ipso iure nullus, etiam si superueniat temporis habilitas.l.1.ꝯ. finali.& .l. vnde.ꝯ. si quis. ff. de itinere actuque priuato. sed collatio facta secundo, est facta tempore incongruo, vtpote intra tempus quo poterat antiquior requirere beneficiũ. & acceptare.ergo collatio est nulla: & sic postquam est ab initio nulla, non potest tractu temporis conualescere. regula, non firmatur.de reg.iur.in.6.

Secundo, gesta pendente aliquo obstaculo, quod postea tollitur, non ex hoc redduntur valida. vnde sententia excommunicationis lata pendente appellatione valida, licet postea deseratur non propterea redditur valida.c.licet de sententia. excommunica.in.6.& tamen per desertionem fingitur appellans retro nõ appellasse, adeo quod damnatus furti, si appellationem non prosequatur, retro notatur infamia. l. furti. ff. de his qui notant.in famia. Sic collatio facta secundo nominato pendente obstaculo primi, est nulla, nec validatur, licet ex postfacto appareat de non prosecutione antiquioris.

Tertio sicut hæreditas non conceditur ad tempus.l. hæreditas ex die.ff. de hæred. insti.sic nec beneficia.cap. præcepta.55. distinct. cap. si gratiose.de rescript.in.6. sed si antiquior nominatus intra sex menses acceptet illud beneficium. & petat sibi conferri, collatio facta secũdo reuocabitur.postquam ergo tenuit medio tempore, ad tẽpus fuit illi iuniori datum beneficium, quod est prohibitum, vt supra dixi. sequitur Card. consi.105.super præmisso casu.

Contrarium tenetur.quia quotiens pluribus gradatim competit ius circa idem, altero non vtente valet, quod interim fit per alium.c. si qua.12. quæst.2. c. Lugdun. 9.quæst.2.cle.sæpe. de appella.l. proinde.ff. si cert.peta.igitur valebit collatio facta secundo, si primus non requirat, nec prosequatur, sicut reuocantur attentata post sententiam intra tempus appellandi, si aliquis appellet: secus si non appellet.c.non solum. de appellatio.in.6.

Secundo facit.c.si clericus. de præbend. in.6.& quod not.Io. And.in.c.penul. ibidẽ. vbi dicit quod si habens clausulam ante ferri, non velit ea vti, primus habebit præbendam, etiam si primo derogaretur per illam clausulam, vt supra dixi. facit.l. si iudex. ff.

de minor. Ancha. in clemē. vna quæst. 2. de concessio. præbend.

¶ Tertio facit quod dicit Roma. & alii in l. fin. C. qui admitti. vbi dicit quod si existēs in secundo gradu properantius agnouerit bonorum possessionem intra tempus primi, si contingat primum repudiare, illa agnitio secundi valebit ac si esset suis curriculis facta, per tex. in l. 1. §. quibus. ff. de success. edicto. nam quando primus repudiat, fingitur ac si ex eo numero non esset. ergo acceptatio secundi debet conualidari. & ita expresse tenet glos. in d. verbo irritum. de col. in prag. Et de mandatariis duobus loquuntur doct. in d. l. fin. sic consuluit Ias. consi. 104. circa quatuor. in 1. volu. Card. consil. 105. super & Bertrand. consilio. 38. in 3. volu.

Quarto quando quis remouetur alicuius contemplatione, illi debet acquiri, cuius contemplatione remouetur. l. seruo legato §. si testator. ff. de leg. 1. l. post legatum. §. amittere. ff. de his quib. vt indignis. l. 2. §. finali. de colla. bono. l. si legatarius. C. de lega. Ias. pulchre in consil. 61. nobilis. col. penul. versi. cōfirmatur. in 3. volu. Sed hoc in casu primus remouetur contemplatione secundi, qui prosecutus est ius suum, ergo illi acquiretur, si primus non fuerit prosecutus. Ias. d. consil. 104. circa. in fi. volu. 1.

Nec obstant iura in contrarium adducta, quia loquuntur in casibus dissimilibus. nam hæ qualificationes sunt introductæ in fauorem nominatorum, ergo illi fauori poterunt renunciare. l. penult. C. de pact. c. ad apostolicam. de regularibus. nam clausula decreti apposita in dict. §. si quis vero. intelligitur si nominatus vti velit sua nominatione. Innoc. in cap. 1. de concess. præbē. in 6. glos. in d. verb. irritum. si ergo nō vtatur, habetur ac si non esset qualificatus, & sic collatio secundo facta tenuit, quia sublatum est impedimentum quo ad ordinarium, ergo valebit sua collatio, nec requiretur noua collatio, postquam secundus est exclusus. Vnde dicit Benedic. in repet. c. Raynutius. in verbo, in eodem testamento. 1. numero. 89. & sequen. de resta. de episcopo cui papa dederat facultatem acceptandi & retinendi beneficia vacatura vsque ad certam summam in sua diocesi, & vt ea posset retinere tanquam vnita mensæ suæ episcopali propter reparationes quas fecerat ibidem. prouiso tamen, quod intra sex menses a die acceptationis annatam soluat cameræ apostolicæ. alias tempore elapso dissoluta esset dicta vnio, & pro non facta habeatur. contigit quod episcopus aliqua beneficia acceptauit, & eis pacifice gauisus fuit, in vita tamen minime soluit annatam an beneficia vacent per mortem episcopi, vel per priuationem factam eo quod nō soluit annatam? & respondet per mortē vacare, cum papa non declarauerat pœnam priuationis, quæ erat in fauorem suum introducta, per ea quæ notantur in l. final. C. de reuocand. donatio. Nec obstat, quod beneficium datum erat ad tempus secundo, quia non est verum. nā illud censetur esse perpetuū, quando potest esse perpetuū, licet dubitetur an erit temporale, an perpetuū. l. sufficit. ff. de condictio. indebi. glo. in dicto cap. si gratiose. vide Ioannem de selua in tracta. de beneficio. in tertia parte, quæstio. 9.

¶ Vndecimo quæro, plures sunt nominati, an omnes ad requirendum beneficium habeant simul sex menses, an vero primus nominatus sex, secundus alios sex menses, & sic deinceps? Responde quod tantum dantur sex menses omnibus nominatis, & non singulis. quod probatur in clement. vna de concessio. præben. vbi quando sunt plures expectantes apostolici cum clausula acceptandi, omnes habent vnū mensem tantū. quod sequitur Ioannes And. in additio. ad Specula. rubrica de conces. præb. vbi plene disputat, & c. si pluribus. de præb. in 6. 15 Omnes nominati simul sex menses habere debēt

¶ Item omnes mandatarii vnum tantum habent mēsem. Domini de Rota decis. 323.

nota. Paulus. in antiquis. plene Ancha. in cle.vna.q.3. de conceß. præb. Collecta. in cap.cum nostris.in fine.de concessio.præb. quod non procedit in Francia.

¶ Item ad optandum dantur viginti dies, siue sint plures optare volentes, siue vnus. c.fina.c. de consuetudi.in.6.

¶ Item consanguineis omnibus ad retrahendum datur annus, vel tempus a consuetudine taxatum, teste domi. Boer. in.§.2.de consuetu.retract.in consuetu. Biturig.

¶ Insuper annus qui datur ad petendum tutorem pupillo, currit omnibus qui ad successionem pupilli vocantur.l. sciant.C.de legitimis hæredi.Lucas de penna in.l.1.col. 2.de agent.in rebus.lib. 12. & multa addidi ad dictam.l. sciant. Et hoc est ratione diutinæ vacationis, quæ esset, si cuilibet darentur sex menses, & esset valde periculosa. c. quanuis.de electio.in.6. Vide Cardin.consi.103.& sequent. quia quilibet potest acceptare, si sibi iure debeatur, ut notatur in cap. 2.de rescript.in.6.

16 Duodecimo quæro, aliquis nominatus habuit collationem a legato, de beneficio vacāte in mense Iulio, vel altero mense deputato nominatis, nō requisito ordinario, qui ordinarius cōtulit nominato antiquiori vel forte alteri, vter præferri debeat? Respond. videtur quod prouisus ab ordinario, quia postquam non apparebat de primo nominato, potuit ordinarius conferre secundo nominato, ac si nullum habuisset qualificatum alium, quia de his quæ non sunt, & nō apparēt, idem est iudicium.l.duo sunt. ff. de excu. tute. ideo collatio facta a legato cōtra qualificationes, non valuit: ergo collatio facta ab ordinario tenuit. argumen.l. Pomponius.§. sed & his.ff.de procurato. etiam si secundo nominato facta fuerit. nam potestas conferendi non erat deuoluta ad legatum nulla facta requisitione ordinarii.& legatus in hoc Franciæ regno non habet preuentionem in istis beneficiis qualificatis. nam solam præuentionem sibi in his papa retinuit, vt patet in rubrica de mādat.apostoli.Receptus est enim saluis modificationibus regni.sed non essent saluæ, si sic conferret, nam indies conferret non qualificatis.ergo &c.

Collatio facta non requisito primo collatore, an valeat.

¶ Item valde diminueretur potestas ordinariorum.nam qualificati semper adirēt legatum neglectis ordinariis, & sic confunderetur ordo, cum sua iurisdictio cuilibet nō seruaretur, dicit cap.peruenit. 11. quæst. 1. & nunquam antiquiori prouideretur per legatum, sed primo venienti, & sic elusoriū videretur concordatum.

¶ Item eodem tenore dubitari potest, an legatus possit in mensibus præstitutis graduatis gratificare? videtur quod non, quia contra ordinem concordatorum, & ipsorum mentem venire non potest, vt supra dixi quæst.8,&.§.si quis. de colla. sed veniret contra ordinem positū supra in.§.si quis vero.erga &c.

Legatus in mensibus graduatorū an possit gratificare.

Secundo requisitio facienda est a primo anteq̄ fiat deuolutio.d.§.si quis.vero.& ante requisitionem primi non fit deuolutio, ergo collatio fieri non poterit per legatum.

Tertio collatoribus ordinariis datur gratificatio.§.statuimus.1.de collatio. sed legatus non est collator ordinarius, ergo gratificare non poterit, quia eorum potestas licet sit ordinaria, ca.2.de off. legati.in.6. tamen est extra ordinem inuenta.glo. in clemen.vltima, de offi. ordina. Multa ad hanc rem facientia tradit.d.Renal.Chandonius iuris vtriusque egregius doctor in suo respon.de facultatibus legati.

Quarto si legatus posset gratificare in his mensibus, semper prouideret suis, & pauperes graduati in suis studiis existentes nil haberent, & sic concordatū quo ad graduatos redderetur illusoriū, quod nō debet permittere senatus.argu.l.si prætor.ff.de iudic.

Quinto etiā ordinarii collatores priuarēt ista gratificatione, que est eis cōmodo, quia

dicitur esse in fructu.glos.in capit.cũ olim. de maior,& obedient.in quãtũ possunt prouidere suis graduatis idoneis: quod non facerent.In contrarium facit, quia legatus in regno Franciæ potest conferre beneficia regni saluis modificationibus, alioqui inanis fere & friuola esset sua potestas,sed quando confert graduatis debite insinuatis, & gratificat,cõfert saluis regni modificatiõibus, ergo collatio valere debet.

¶ Secundo legatus concurrit cum ordinario conferendo beneficia spectantia ad collationem ordinariorũ. cap.si a sede. de præbend.in.6. ☞ Intantum, quod dicit Panor. in c.fi.col.2.de confirma.vtili.legatum in legatione sua concurrere cũquolibet ordinario suæ legationis.siue ille collator sit archiepiscopus,siue episcopus,siue abbas,siue quicunque alius,ita quod quicquid isti possunt in iurisdictionibus,tam ex iure communi q̃ ex consuetudine,poterit & legatus. ☜ Ergo poterit concurrere conferendo qualificatis,& insequendo leges regni,quia nõ derogatur legato, nisi in qualificatione, ergo eam insequendo poterit conferre.

¶ Tertio concordata ista,videlicet vt prouideatur graduatis, facta sunt in fauorem graduatorum & literatorum, vt dixi supra. sed iste est fauor graduatorum regni, quòd eis conferatur,ergo iis poterit cõferri etiã per legatum.& etiam est in fauorem regni, ne pecuniæ a regno extrahantur, & ne res nummaria(quibus veluti neruis respublica subnixa est)exhauriatur, vt supra in procemio patet.

¶ Quarto quod non mutatur,cur stare prohibetur?l.sancimus.C.de testa. sed nõ mutatur in legato,nisi vt præuentiones non faciat non graduatis,ergo vt faciat graduatis & qualificatis vel nominatis antiquioribus, videtur æquũ,& iuri conforme,ergo & antiquiori nominato,& graduato rite qualificato poterit conferre tam in mensibus nominatis præstitutis,quam graduatis, & etiã ecclesias parochiales in villis muratis sitas qualificatis conferre poterit per supradicta. Quæstiones has decidere,nisi quia pendent in senatu,& maxima cum deliberatione decidentur,ideo alia non dicam,sed do. senatorum, in quibus plenitudo scientiæ inest, decisionem expectabo. ☞ Fuit decisum(vt fertur)in metuendo senatu Tolosano,legatum graduato non insinuato non potuisse in mensibus graduatorum conferre,quia regni qualificationes non potest tollere:si ergo insinuato & rite qualificato contulisset valuisset, & sic iudicauit senatus Parisien. anno.1537.die.7.Septembris in causa præbendæ sanctæ Radegũdis Pictanen.pro magistro Germano Cornuto cõtra Tristandum Fretart & quid in papa vide in☞.statuimus.1.in glos.gratificare. de colla. in concorda. ☞ Et an legatus facta requisitione primi collatoris possit omisso medio conferre?dixi in☞.si quis vero.in verbo ad aliũ. de colla. supra.quodsic.

¶ Decimotertio quæro,duo nominati requirunt simul episcopum,is ipse ignorat vter sit antiquior,quid agere debeat? Respon.faciat sibi exhiberi literas nominationum ab vtrisque.Cardin.in cap.mandatum. coll.5. quæst.9.de rescrip.vbi dicit,quòd si duo habent mandata de prouidendo eiusdem dataæ,& petunt idem beneficium,tunc prouisores facta eis copia de iuribus vtriusque,consulent peritos, & conferent ius habenti, & si est dubium,parebunt mandatis vtriusque cum protestationibus.Imo possũt recipere ad præbendam vnum sine præiudicio alterius,& pro hoc facit cap.cũ contingat.de rescript.sic episcopus facta sibi exhibitiõe nominationum conferet antiquiori,tamen cũ episcopus habeat exemplum omnium nominationum,non potest iure prætendere ignorantiam prioritatis,vel posterioritatis:posset tamen supradicta facere. 17 Episcop' quid agere debeat qñ duo nominati simul requirunt.

¶ Decimoquarto vacauit beneficium tempore nominatis præstituto, secundo nomi- 18

natus acceptauit,& requisiuit ordinariũ,qui contulit non nominato,papa alteri,demum archiepiscopus isti secundo nominato iure deuoluto. Primus nominatus requirit, & ei fit collatio per superiorem, quis habeat ius in beneficio? Respon. primus nominatus beneficio requisitionis secundi nominati poterit venire,sicut filius emancipatus beneficio filii in potestate præteriti admittitur argu.l.filium.ff.de bono.possess. cõtra tabu. l.3.§.plane iuncta glo.ibidẽ. vide Auriol. in. cap.penul.de concessio.præben.in.6. & ita fuit prolatum(prout mihi fuit relatum)arrestum Parisiis,per.l.si mater.in fine.C.de in offic.testamẽ.Sic ergo in casu isto dicimus, quia postquam secundus nominatus requisierat,non poterat papa(vt supra dixi)præuenire,ideo antiquior nominatus præfertur secundo nominato, & secundo nominatus apostolico,ergo & primus nominatus præferetur apostolico,per illam regulã,si vinco vincentem te,a fortiori vincam te.cap. penult.de concess.præbend.in.6.nam vincẽs, cui prima facta fuit collatio,succedit in ius victi.glos.in.l.vsucapio.C.de pignor. Refert & sequitur Soci.consil.28.fuit quidam numero.4.in.4.volumine.

¶ Nec obstat ꝙ collatio prima est annullãda prosequente primo nominato,& sic collatio papæ valere debet,nã illud non est verum,quia in fauorem antiquioris nominati est introductũ,vt nõ valeat prima collatio, & sic non debet retorqueri in eius odium.l. quod fauore. C.de legibus.quod fieret si collatio papæ valeret. Idem dicerẽ si primus nominatus inhabilis requireret. & postea aliquis nominatus a papa impetraret, deinde nominatus secũdus habilis ab archiepiscopo collationẽ obtineret, vt ista collatio secũdo nominato facta valeat,per supradicta.

19 ¶Decimoquinto quæro,vacãs beneficium in mense Ianuarii episcopus cõtulit non nominato,papa alteri,nominatus postea requirit,&obtinet iure deuoluto collationẽ quænam istarum valeat? Respondeo,collatio facta nominatõ est preferenda, per illam regulam,si vinco vincentem te,a fortiori vincam te.in d.cap.penulti.de cõcessio. prabẽ. in.6.glos.in authen.licet.C,de natura.libe. Nam nominatus vincit primum nõ graduatum,nec qualificatum,& primus vincit apostolicũ,quia licet papa possit præuenire, vt supra dixi,in rubri.de mand.apostoli.in glo. iure præuentionis,tamen hic non præuenit, quia collatio erat facta per ordinarium non nominato,ergo papa nõ potuit conferre iure præuentionis,quia locus erat repletus, & ipse erat præuentus per ordinarium. Nam præuentio dicitur si fiat collatio ante papã, vel papa ante ordinarium,vt est hic,sicut fit præuentio per citationẽ.in.l. si quis postea. ff,de iudi.cap.proposuisti. & ibi plene Soci. de foro competen.dico in rubri.de mandatis apostolicis, in verbo iure præuentionis. Qñ dicatur præuẽtio.

☞ Item quia collatio facta per ordinarium erat valida respectu apostolici,sed ratiõe nominati erat nulla, quod potest esse vt probatur in.l.vir & vxor.ff.ad velleia.☜ Si tamẽ primus non graduatus obtineat collationẽ a papa,etiam prius habita collatione ab ordinario,nõ excludetur per graduatum, quia ius habet duplex, & duo vincula sunt vno fortiora.capi.1.de treug.& pace.dummodo vtraque collationem habuerit ante graduati,vel nominati collationem.

¶ Decimosexto quæro, vacante beneficio in mense graduatorum, tutor vult præsentare vnum,eo quòd omnes fructus bonorũ pupilli ex consuetudine lucratur,pupillus alium,quid iuris? Duæ sunt quæstiones, prima,an tutor præsentare debeat,an pupillus. Secunda quæstio est, an stante consuetudine quod tutor lucretur fructus bonorũ pupilli durante tutela, possit idem tutor præsentare excluso pupillo. Ad primam conclu dit Panormi.in capit.final.de concess.præbend.quòd tutor præsentabit, si pupillus sit minor septem annis. Idem tenet Ioa. And. 20 Pupillus vel tutor an debeat presentare.

in cap.ex eo. de electio.in.6.Panorm.in c.1. de iure patronat.

¶ Si vero pupillus sit maior infante, poterit præsentare pupillus. & si tutor & pupillus præsentant diuersos, præfertur præsentatus a pupillo, per glo, in dict.capit.ex eo. Archi.in cap.decernimus.16.quæstione.7. tum quia pupillus potest facere conditionē suam meliorem sine tutore. institu. de auctoritate tutor.in princip.& quando est discordia inter tutorem & pupillum,quo ad illam non habetur pro tutore,quia sua res agitur,ideo datur curator.§.fina.insti.de auctoritate tutor,feder.consil.102. nobilis.

¶ Imo etiam poterit hic pupillus maior infante præsentare sine tutoris auctoritate. Antho.de butrio consil.29. visis puncto.in fine. Tum quód pupillus sit dominus illius iuris patronatus. Tum etiam quia ille pupillus potest contrahere sponsalia. ca.literas. & per totum de desponsa.impube.

¶ Item potest assumi ad beneficiū simplex sine tutore.cap.si eo tempore.de re crip.in 6.capit.super inordinata.de præbend.& ibi nota. Hoc tenet Roch.Curtius in tract.de iure patro.in verbo competens. quæst.3.& sequent: vbi plene videre licet.

¶ Nec obstat capit. ex eo. de electio. in.6. vbi non potest eligere, quia licet sponsalia contrahere possit, non tamen matrimonium.instit.de nupt.in princip.sed per electionem contrahitur matrimonium spirituale. ca.inter corporalia.de transf.episcopi.quod est in præsentatione secus.ca. quod autem. in verbo inchoatum,de iure patro.Paul.de citad.in tracta. de iure patro.in sexta parte articu.3.q.40.

21 Stāte cō suetudine quod tutor faciat fruct⁹ suos,an possit præsētare.

¶ Quæro, stante consuetudine quod tutor faciat fructus suos durante tutela bonorū pupilli,vt in consuetudi.Biturig.in §.11.de consuetud.iuris & status persona. An possit præsentare? Et videtur quod non: quia creditor non potest præsentare,c apit, cum Bertholdus.de re iud. etiam si faceret fructus suos,vt ibi panorm.& in capi. contingit.col.5.de dolo.

¶ Secundo,quia tutor non est verus patronus, & qui ecclesias obtinent sine patrono, eas restituere debent.capit.ex insinuatione. de iure patro.

¶ Tertio malæ fidei posessor, qui habet rei alienæ conscientiam ,non lucratur fructus. c.consultationibus. de iure patro. prout est in isto tutore, & nota.in l.quemadmodum. C.de agricolis & censit.s.lib.11.

¶ Quarto conductor ad modicum tempus non potest præsentare.capi.ex literis.de iure patro.multo magis hic tutor, qui nil iuris habet,nisi regimen tantum in bonis pupilli, & persona.

¶ In contrariū videtur,quia quādo quis lucratur fructus,sicut bonæ fidei possessor, vt in dict.capit.consultationibus.& capi. cum ecclesia.de caus.posse.tūc nō tenetur ad restitutionem, sicut in hoc tutore dicitur §.si quis à non domino.insti.de rerum diuisio.c. grauis.de restitu.spolia. poterit præsentare, quia præsentare est fructus iuris patronatus d.c.consultationibus.& d.c.cū Bertholdus &.c.ex literis,& præsentare dicitur fructus industrialis.quia requiritur industria hominis in eligendo idoneum.c.decernimus.16. q.7.& no.in d.c.cum Bertholdus.de re iudica.& intra præstitutum tempus.c.1.de iure patro.lib.6. Paul.de citad.in.d.tract.de iure patro. in.6.parte. q.38. articu.3.decisi, rotæ 268.collatio in nouis. 22

¶ Item nil vel parum prodesset consuetudo volens vt omnes fructus lucraretur tutor, nisi & eos haberet, cum etiam & vxor relicta vsufructuaria hos habeat,& potest præsentare.notat Paul.Piccus in repet.l.titia.§. titia.q.39.ff.de lega.2. & Rochus vbi supra quæst.28.ergo & hic tutor,licet cōtrarium, teneat Io.Crotus in repet.l.frater.quæst.23. ff.de condictio.indebiti. 23

Vxor relicta vsufructuaria an possit presētare

Item ad maritum spectat ius præsentādi, cum sit dominus rerum dotalium.l.doce an

Maritus presētare potest ratiōe bono

nam quae habet ab vxore.

cillam. C. de rei vend. & quia percipit fructus rei dotalis capit. per vestras. de donat. inter virũ & vxorem. c. salubriter. de vsur. Panorm. in d. capit. fina. de concess. praebẽ. lib. 6. Feli. in cap. quoniam. in fin. de testi. Rochus Curtius in verbo ipse vel is. quaestio. 28. & Ioan. Lupus in repe. capit. per vestras. fo. 76. §. 43. de dona. inter virũ & vxorem vide plene Paul. de leazariis in q. 4.

Praeterea tutor est dominus bonorũ pupilli. l. qui fundum. §. si tutor. ff. pro empto. & ex cõsuetudine lucratur fructus. ergo poterit praesentare, cum praesentatio in fructu consistat, vt supra dici.

Nec obstat quod ius patronatus sit quidam honor, & non fructus proportionabilis, vel commoditas, quam habere debeat tutor, quia cum consuetudo loquatur generaliter de omni fructu, de isto etiam intelligi debet, cum transeat cum vniuersitate bonorum. d. cap. ex literis. quam habet tutor, & dicitur verus possessor, ergo faciet fructus suos, sicut maritus.

Nec obest de creditore, quia nõ facit fructus suos, sed extenuant sortem, & debent in sortem computari. ca. 1. & per totum de vsur. cap. illo vos. de pigno. sed ratione consuetudinis tutor facit fructus suos, ideo eos non teneтur restituere.

Nec refragatur quòd non sit verus patronus, quia respõdeo esse verum quo ad hoc. nam inuenio possessorem bonorum posse praesentare, quando lucratur fructus. sic & iste tutor, vt d. cap. consultationibus. & d. capit. ex literis. & cap. cum ecclesia sutrina. de causa possess.

Praeterea nil facit dum dicitur quod malae fidei possessor non lucratur fructus, quia hic non potest dici malae fidei, cum vigore consuetudinis faciat fructus suos.

Nec est aequiparatio bona de conductore ad modicum tempus, ad istum tutorem: sed sicut ad longum tempus conductor praesentare potest, ita & hic tutor, vt in d. capi. ex literis. Ex his concluditur, quod tutor qui vigore consuetudinis, vt in nobilibus communiter est consuetum, lucratur fructus, poterit praesentare, & nõ pupillus. quod est notandum, quia fuit a me petitum saepius in palatio, & sic respondi. cogitandum tamen relinquo.

24 Decimoseptimo quaero, vacante beneficio in mense nominatorum episcopus confert non nominato, postea nominatus requirit, episcopus recusat conferre, dicens se fecisse quod in se erat. nominatus requirit vicarium existentem in vrbe vbi erat episcopus, qui vicarius ignarus collationis factae ab episcopo, cõfert nominato, postea aliquis impetrat à papa, quis istorum praefertur? Videtur quòd primus, quia in collationibus attenditur tempus datae. cap. eam te. de rescript.

Imo videtur quòd apostolicus, quia papa potest praeuenire ordinarios, & conferre. ca. 2. de praeben. & hic videtur praeuenisse, post quã collatio prima non valebat pro sequente nominato.

Item non valebat secunda facta per vicarium, per. l. penult. ff. de offic. proconsul. vbi proconsul deputatus ad regẽdam prouinciam, simul atque vrbem ingreditur, deponit imperium, propter principis praesentiam & reuerentiam. facit capi. volentes. & ibi glos. de offi. lega. glo. in. §. visum. in verbo absentia. de collatio. in pragma. vbi propter praesentiam episcopi vicarius non potest conferre, nec alios actus iurisdictionis facere. nam facta collatione per episcopum erat facta deuolutio ad superiorem. §. si quis vero. de colla. in cõcordat. ergo non potuit vicarius conferre.

In contrarium tamen quod valeat collatio facta per vicarium, patet, quia vicarius autoritate concordatorum confert, & sunt executores concordatorum. §. teneãtur. de colla. supra. ergo bene conferendo potertũt supplere moram domini episcopi. nam

licet vicarius non possit expedire ea quæ sunt meræ gratiæ, potest tamen expedire ea quæ sunt iustitiæ, & necessitatis. Guillel. de monte Lauduno in clemen. vna de officio vica. & doct. in capi. fina. illo titul. in 6. sed ista collatio nominatis facienda est necessaria, ergo poterit per vicarium episcopi fieri. glos. in §. visum. in verbo vicario. de colla. in pragma. item quia episcopus poterat iterum conferre, vt supra dixi. sic & eius vicarius. Hæc quæstio in palatio fuit mihi petita & nil eius causa recepi, ideo eam cogitandam relinquo. Vide etiam de duplici acceptatiõe domini & procuratoris, vtra præsumatur præcessisse, per Roma. consi. 353. quo ad primum. in prin.

26 Error in acceptatione an vitiet.

¶ Decimooctauo vidi dubitari, nominatus acceptauit beneficium, & requisiuit sibi cõferri, dicens vacare per obitum Petri, & tamen vacabat per mortem Ioannis, an valeat illa acceptatio. Videtur quod non, quia nõ valet impetratio si hoc modo fiat, videlicet, quidam impetrauit beneficium vacãs per mortem Ioannis, tamen vacabat per mortem Petri, etiam si apponeretur clausula, & quouis alio modo vacet, tamen non debetur impetranti, quando vacat per alteram personam, quã expressam. nam expresso vno modo vocandi, alius non venit. c. susceptũ. de rescript. in. 6. nec expresso vno loco venit alius, vt si dicatur in Montepessulano obiit. nec vna persona expressa venit alia, quia mors vnius, non est mors alterius: nec mors vno loco & tẽpore, est mors alio loco & tempore.

29 De clausula quouismodo

¶ Ideo alia clausula, quouis modo, concernit omnes modos, & vacationes, sed non qualitates modorum. Rota decisio. 27. fuit dubitatum. in addit. & decisio. sequent. in nouis. quia sicut modus vacationis expressus, & locus, & tempus. referuntur ad personam expressam, argu. not. in cap. abbate sane. de re iud. in. 6. ita & illa clausula, quouis modo vacet, refertur ad personam expressam, & non ad extrinsecam. l. si ita stipulatus. §. Grysogonus. ff. de verbo. obliga. Aegid. de bella mera decisio. 610. licet palatium. argu. l. finali §. 2. ff. de tritico, vino, & oleo lega. Bonifa. in clemen. vlti. colũ. 2. de senten. excõmunica. Cardi. cõsi. 30. in hac. col. 2. & istud seruatur ex stylo curiæ Roma. vt patet in Prouinciali. fol. 54. Et ideo inuenta est practica in curia Roma. ad tollendũ istam dubitationem, videlicet vt in impetrationibus exprimatur, siue alio quouis modo vacet, vel ex alterius cuiuscũque persona. seu loco vel tẽpore, vel alio quocũque genere vacationis. Panor. & alii in cap. ex parte. colũ. 3. de concessio. præbend. Ita tradit Perus. in cap. susceptum. colum. 3. de rescrip. in. 6. glos. in §. visum. in verbo alias quouis modo. de causis in pragma. Nicola. Milius in repert. in verbo. gratia §. secũdo. Rota decisio. 12. incipien. papa. de præbend. dixi in forma manda. apostol. in glos. aliam quamcunque dispositionem. Practica curiæ Romanæ.

¶ Contrarium teneo, videlicet acceptationem nominati, vel graduati, quando constat de corpore beneficii, valere: quia falsa demonstratio, quando constat de corpore, non vitiat. l. demonstratio. ff. de conditio. & demonstrat. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de leg. 1. §. si quis in nomine. instit. de lega. nam quã io in corpus quod traditur cõsentimus, in causis vero dissentimus, non animaduerto cur inefficax sit traditio. l. cum in corpus. ff. de acquiren. rerum domi. & Domi. consil. 119. punctus &c.

¶ Hanc opinionem tenuit glos. in §. Item quod ad dictas. in verbo nominatorum. de colla. in pragm. Rota in decisio. 133. error. in nouis. & decisio. 219. licet in nouis. & decisio. 407. si expectans. in eisdẽ. & decisio. 97. no. quod. c. susceptũ. in antiq. & decisio. 413. no. impetrãs. & decisio. 582. quidam. in eisdẽ. Fel. in. c. significãte. col. 1. de rescript. vbi licet videre limitationes. idẽ tenuit Nicol. Milius in verbo beneficium §. 62.

¶ Non obstant supra allegata, quia loquuntur in prouisione, secus in acceptatione, quæ non est nisi quædam voluntatis declaratio, & tendit ad executionẽ gratiæ. Ideo non mirum si erretur in modo vacationis quod non impediatur acceptatio, dũmodo sequatur postea vera & effectualis prouisio, quæ dat ius. cap. si tibi. de præben. in. 6. dict. decisio. Rotæ. 219. licet impetrans. in nouis. præsertim quando nominatus acceptaret beneficium in certo loco constitutum, vtpote beneficium vacans in tali ciuitate, vel in tali loco, sic nuncupatum. tunc quia satis constat de corpore beneficii acceptati, cum nullum aliud ibidem vacauerit, dicetur certum. l. certum. ff. si certum peta. Ioã. monach. in. c. si tibi absenti. de præbẽ. in. 6. declara vt per Feli. in. d. cap. significãte. quid si in vno die fuerit erratum, vide Calder. consi. primo. rub. de fide instru.

27 ¶ Decimonono quæro an teneatur nominatus probare titulum sui prædecessoris. Respon. non, sed sufficit quod probet illum prædecessorem in possessione beneficii decessisse, & in vita reputabatur verus beneficiatus. Panor. & Feli. in cap. cum venerabilis. de exceptio. allego tex. vltra eos in clemen. r. vt lite penden. vbi Imol. no. quod ex possessione præsumitur titulus, nedum in fauorem possessoris, sed & tertii. possessor enim præsumitur dominus. l. fina. C. de rei vend. Feder. consil. 13. clericus. colum. 2. vbi pulchre tradit. illum videto, & glos. in verbo inquirant. de pacific. posses. in prag. Lappus allega. 89. in dei nomine &c. colum. 7. vers. sed quicquid sit.

Nominatus titulũ sui prædecessoris probare non tenetur.

28 ¶ Vigesimo quæro, quid si nominatus vel graduatus requirat collatorem, vt sibi conferat beneficium in præstitutis vacans mensibus, opponendo se ne alteri conferat, vel appellando, an non obstante oppositione possit collator alteri conferre? Respondeo quod sic, quia episcopus nõ debet priuari sua possessione confetendi propter oppositionẽ nominati, vel graduati, sicut nec lite pendente. capitulo primo, vt lite pendente. nec etiam appellatio extraiudicialis impedit potestatem ordinarii collatoris, vt tenet glosa in c. non solum. de appella. in. 6 doct. in c. bonæ. illo titu. Exprese Panor. in c. penul. colum. 2. in glos. 1. de causa possessio. vbi tenet quod si canonici appellarent ne episcopus conferret, non tenetur episcopus supersedere, quia appellatio non tollit effectum possessionis, vt not. in c. fina. de supplen. negli. prælato.

Nominatus an possit se opponere vel appellare ne episcopus conferat.

¶ Et notandum est, quod licet in beneficialibus appellatio deuoluat ad superiorẽ potestatem cognoscendi, & retractandi grauamen, & irritandi attentata, tamẽ nunquam deuoluit potestatem eligendi, vel cõferendi, etam si pronunciaret appellationẽ legitimam. not. Ioan. And. in cap. cum. M. de cõstitu. Inno. in. c. dudum. 2. de. electio. prout refert eos Perusi. in. c. bonæ. nume. 32. cum sequenti. de appella. vbi licet videre fusius. 29

¶ Item curia Roma. non solet concedere literas facta collatione contra episcopum qui contulit, quia functus est officio suo, sed cõtra eum cui collatio facta est. sic not. Collecta. in capitulo pastoralis. in princi. de iure patro. Superest transire ad. 18. quæstionem. 30

¶ DECIMA OCTAVA PRINCIPALIS QVAESTIO.

¶ DECIMO OCTAVO principaliter quæritur, an collationes beneficiorũ vacãtiũ temporibus nominatis & graduatis præstitutis factæ aliis extra eosdem valeant? tex. in. §. si quis vero cuiuscunque. de colla. in cõcord. dicit quod non valent ipso iure collationes, prouisiões vel dispositiões illorũ, sed ad immediatum superiorẽ deuoluuntur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere tenetur, vt ibidẽ patet, & dixi supra. 8. q. princi. versi. septi-

1 Collationes beneficiorũ vacantium tẽporib' nolatis & graduatis præstitutis factæ aliis extra eosdẽ an valeant.

mo quarto. & si ille superior contrauenerit, ad alium superiorem fit deuolutio, donec ad sedem apostolicam fiat.

2 Apatrono ad instituentē fit deuolutio.

¶ Et si patronus ecclesiasticus cui directæ sunt nominationes, præsentet non nominatum. ad instituentem deuoluitur ius instituendi, siue sit diœcesanus, siue alius, glos. sing.in clem. 1. in verbo dispositionem. de supplen.negli.prælat.quam sing.dicit Cardi.& Panor.ibi.& Panor.in.c. 1.numero.x. de electio.&.c.2.de concessio.præben.Roch. curtius in tract. de iure patro. in verbo honorificum.q.33. glo. in regula cancella. 40.ratio est, quia quando lex vel statutum aliquid requirunt ad actum, & vlterius procedunt annullando,illud censetur esse traditum pro forma, adeo quod actus est nullus ex defectu eius quod requiritur ad actū. Bal. Imol.& Alex.in.l.1.ff. de liber. & posthu.Bald.& Salice. per illum tex. in.l. statutis. C. de sententiis ex periculo recitand. Albert.Brunus in tract. de forma & solennitate act.rub.quid & quando aliquid censeatur esse traditum pro forma.in princi.

3 Deuolutio ad quē fiat si exemptus

¶ Primo amplia siue fuerit collator exemptus,siue non,quia semper fiet deuolutio ad immediatum superiorē,& non valebit prouisio. d.§. si quis vero. & probatur in clem. vna de supplen.negli.præla. & collator immediatus exemptorum quis dicatur, vide quæ dixi in gls.vlti.§.si quis vero cuiuscunque.de colla. in concord.

4 Collatio facta alteri quā nominato etiam in tempore nō præstituto,non valet.

¶ Secundo amplia etiam si beneficium conferret in mense non deputato nominato, vel graduato,quia postquam beneficium vacauit in tēpore eisdem præstituto, aliis non potuit conferri, etiam tempore permisso. arg.l.quod spōsæ.C.de donatio.ante nupt. & quia res transit cum sua causa, & onere suo, vulgatis iuribus.l. alienatio.ff. de contrahen.emptio.c.cum non sit.de deci.

5 ¶ Fallit ī casib⁹ traditis supra in.16.quæstio, quia postq̄ in nominationibus nō cōprehēduntur,ideo collatio alteri facta valet.

¶ Vlterius fallit,quando fieret collatio per papam.nam ipse sibi hoc retinuit,in titu.de mandat. aposto. ideo iure præuentionis in præstitutis mensibus vacantia confert etiā aliis quā nominatis, vel graduatis, glo. in.§. item quod omnia.in verbo scilicet, de collat.in pragm. quæ idem dicit in legato. quā opinionem tandiu secutus sum,quādiu contrarium verius viderim. & si potuisset procedere tempore prag.non tamen hoc tempore,tū quia concordata ligarēt Rom. pontificē nec forte potuisset præuenire alios nisi sibi retinuisset, cum contractus vim habeant,vt patet in prooemio concord.& contractus ligāt etiam papam,& principes,imo deū ipsum,vt est tex.& ibi Barba.post alios in.c. 1.de proba. & dixi in præfa. ad rub. de colla.tum etiā quia legatus est receptus modificationibus regni saluis, vt patet in sua receptione.ergo legibus regni derogare nō potest,nec parlamenta admitterent vt concordatis derogaret:& sic nō potest iure præuentionis non qualificato conferre, saltem iure.restringe quando papa conferret beneficium post requisitionē nominati seu graduati,cum eidem censeatur affectum. 6

Papa iure præuētionis cō fert.

¶ Et papa iuri iam quæsito non videtur velle derogare.c.quanuis.& c.tibi. de rescript. in.6. & etiam quia non dicitur præuenisse, & non confert nisi iure præuentionis. d. rub.de manda.aposto.Ita statutum inuenio in ordinat.regiis rub. des graduez simples, arti.14.& sic debent iudicare iudices regni seculares.Idem de clausula,dummodo alteri non sit ius quæsitum,vt non tollat ius ex acceptatiōe prætensum, Rota.decisio.244. in no.Feli.in c.in nostra. correl. 18. & cap. capitulum.de rescript. 7

¶ Intellige valere collationem papæ iure præuentionis, quando erat verisimile quod impetrans potuit à die mortis vel resignationis accessisse ad papam,alias non, vt regula cācel.28.& dixi in.§. declarantes. rub. de manda. apost. in verbo iure præuentio- 8

De clausula de uerisimili notitia.

nis, nec admittitur derogatio illius regulæ etiam a papa in Francia, vt alias fuit conclusum, & in mente curiæ retentum, vt dicitur tempore legati de Ambasia. ☞ die vltim. Aprilis. anno. 1513. nisi in vim resignationis Romam inisset, quia tunc sufficit tempus esse verisimile a die resignationis, regulæ derogando: secus si nulla sit resignatio, quia tunc a die mortis computabitur, & derogatio nil faciet quominus tempus debeat esse verisimile a die mortis ad collationem papæ, quod est not. ☜

9 ¶ Fallit quando nominatus nollet vti sua nominatione, vt pote quia beneficium est tenue, & contemnit illud acceptare, tunc collatio alteri, non nominato vel graduato facta tenet glos. in ⁊. quod si quis cuiuscunque in verbo irritu. de collatio. in pragma. priuilegio enim in fauorem suum introducto potest renunciare. cap. si diligenti. de foro competen. l. penultim. C. de pact. intelligitur enim beneficium esse nominato anectum, si is ipse velit ⁊. finali. ibi, nominatis illa prosequentibus. de colla. in concorda. & ibi dixi. & in ordinatio. regiis rub. des graduez simples, articu. 14. glos. in ⁊. ordinarii. in verbo alio. de colla. in pragma. do. Aurioli. in cap. si tibi absenti. de praben. libro. 6 inuito enim non datur beneficium. l. inuito. ff. de regu. iur. potest renunciare beneficio iam acquisito. cap. admonet. cap. quod in dubiis, de renunciatio. Fortius, & acquirendo. clem. gratiæ. de rescrip. Ioann. de selua in tracta. de beneficio. quæst. 48. partis tertiæ. sic valebit collatio beneficii facta primo, quando secundus habens clausulam anteferri, renunciauerit ante collationem factam primo. Ioan. Andre. in cap. statutũ. de præbend. in. 6. in nota. & in cap. penulti. de concess. præbend. eodem libro. glos. in ⁊. cui rei. in verbo, antelationem. de colla. in prag.

10 ¶ Item si papa transtulerit episcopum absentem, & absoluat eundem a vinculo priori, tamen non vacat prior ecclesia, si translatus nolit, quia illa absolutio non est pura, sed cōditionalis, si translatus cōsenserit. Io. monac. in c. in. generali. col. penult. de elec. in. 6. vbi dicit semper intelligendam conditionem si placuerit, seu voluerit, per c. si tibi absenti. de præb. in. 6. facit. l. si ita legatū ⁊. illi si volet. ff. de lega. 1. l. inuitum. C. de cōtrahen. emptio. l. nec emere. de regul. iur. sic expresse tenet Decius in ca. cum in cunctis. ⁊. cum vero. col. 2. de electio.

¶ Vlterius fallit quando nominatus esset inhabilis, & indignus, de quibus satis super que dixi ĩ tract. de pacifi. posse. in. 4. limita. vbi enumeraui triginta personas inhabiles. 11

Fallit etiam quando non haberet qualitatē requisitam in beneficio, vt in c. ei cui. de præb. in. 6. & dixi supra. Et an cum nō habente eam qualitatem possit fieri permutatio, vide glos. in verbo alio ⁊. ordinariis. de colla. in prag. Ioan. de Selua. in tract. de beneficio. in. 3. parte. q. 54. 12

Item fallit quando prouisio fieret vigore mandati de prouidendo, quia mandatarii præferũtur nominatis, ideo collatio eisdem facta, valet. rub. de manda. apost ⁊. 1. vbi dicitur procedere quando mandatarii prosequebantur sua mandata, alioqui contra. 13

Præterea limitatur quando nullus nominatorum eo anno insinuasset, tunc collatio alteri facta valet ⁊. teneantur. versi. & si collatoribus. de colla. in concorda. 14

DECIMANONA QVAESTIO PRINCIPALIS.

DECIMONONO principaliter quærĩt Quomō puniantur collatores alteri quā nominato vel graduato cōferētes bñficia tēporib9 eisdē assignatis vacātia? Resp. ¶ Primo collatio est nulla, vt supra dixi. & quando annullatur actus in odium personæ facientis cōtra præceptũ sibi factũ, dicitur pœna. c. si religiosus. de elec. in. 6. tex. iuncta. 1 Quibus pœnis collatores, nominatis nō conferentes, afficiantur.

glo.in.c.decet.de immunita.eccle. in. 6.gl. & ibi doct.in c.2.de constit.Bal.& alii in.l non dubium.C.de legib. Perus. & alii in c. fina.col.1.& sequen.de elect.in.6.Maleret. in tracta.de elect.fol.52.col.2.versi. vtrum nullitas actus.Ias,& alii in.l.non dubiũ.C. de legi.Soci.consil.112.quod collatio.in.3. volu.dixi in glo.nullitatis pœnam. in.§.mo nemus.de colla.in concorda.

2 Conferens euicto beneficio tenetur prouidere ei a quo est euictum

¶ Secundo,quia remoto beneficio a nõ no minato,cui collatum erat in mensibus assignatis qualificatis,tenebitur is qui cõtulit, eidem prouidere de alio,per tex.singu.in c. inter cætera.in fine. de præb. Aufre. in decisio.Tholosa.quæst.71.si Titius.& Ias.in l.si domus.§.de euictione.col.3.ff.de lega.1. vbi dicit esse causam mirabilem,in quo donator tenetur de euictione, licet regulariter contra,vt in.l.Aristo.ff.de donatio. nã vulgo dicitur,equi donati dentes respicere noli.l.ad res donatas.ff.de ædilit.edict.glo. in cle.2.in verb.gratiose, de censib. Ias.in l.quoties.numero.13.C.de rei vend.

3 ¶ Intellige nisi episcopus ignorasset, vt po te quia insinuatio eidẽ facta non fuisset,sed prædecessori, vel vicario in episcopi absentia,quia tunc non teneretur episcopus prouidere illi cui contulerat.beneficio euicto. Panor. & Imol. in d.c.inter. glos.not.in.§. statuit.in verbo inane.de colla.in prag.quia cessaret fraus,quando esset ignorãs,& scientiam,& non ignorantiam volumus obligari.l.generali.C.de tabula.lib.10.& ignorans non delinquit.glo.not.in.l.ex maleficiis.ff.de actio.& obliga.in verb. ignorans. quam auream not.Bal.in.l.1.C.qui accusa. non possunt.vt refert Ias.in l.si mora. col. 6.ff.solut.matri.& Decius in ca.2.de exceptio.Barba.consil.51.illud.col.2.in.3.volu. & consil.51.illud.col.1.in.4.volu.ac consil. 62.Paulus.col.7.ibidem.& consil.74.scripsit .col.7.& consil.seq.col.penul.& consil. 77.col.penult.ibidem.

Ignorans non delinquit.

4 ¶ Fallit quãdo ignorantia esset crassa,quia tũc paria sunt scire,vel scire debere.l. quod te.ff.si certum peta.& semper collatores allegarent ignorantiam hodie, quia tot sunt nominati, & vbique vt ignorare non possint se habere.nam vulgo dicitur: Gargara quot segetes,tot templum nominatos atq; indoctos doctis prætulit hic. similis. adhuc posset episcopus ignorare insinuationẽ factam,quæ etiam vix excusaret eum, & caueat ab ignorantia affectata.c.2.de tempo. ordinan.in.6.

¶ Tertio tenetur collator alteri quàm nominato conferens beneficia eidem debita, prouidere in singulos annos illi de suis prouentibus.donec de beneficio nomino prouideat.c.dilectus filius.in.1.&.2.de præb.& hoc est iustũ & rationabile, vt puniatur in quo deliquit.c.postulastis.vbi dixi de clerico excõica.ministrãte.vide late Feder.consil.290.quia in parte.in fine.& doct. in d.c. dilectus.I.2.q.8+.& postq̃ maliciose idoneum recusauit admittere tex.in c.pastoralis. .in fi.de iure patro.& ibi glo.et docto. tradunt qñ præsumatur malitia in epõ recusãte nominatũ idoneũ+ quod vix posset obtineri,cũ prosequẽte nominato collatio sit nulla.vt sup dixi & vide Siluestrum de prierio in sua summa in verbo beneficium in secundo quæstio.8. 5

¶ Quarto priuatur potestate cõferendi per octo menses, quos liberos ad collationẽ habebat.§.fina.de colla.in concord.dixi fusius in.4.notab.in repet.d.cap.postulastis.& in dicto.§.fina.

¶ Quinto,qui sine causa noluit implere mãdatum papæ, in præiudicium impetrantis, crimine stellionatus tenetur.l.1.ff. de crimine stellio.&.l.1.de pignor.actio. & accusationem criminalem,vel denũciationem ciuillem prosequitur impetrans. Innocen.& alii in d.c.dilectus.2.in fi.quia pro hoc crimine non est expressa pœna in iure canonico,licet possit ampliari pœna.c.nulli.de rebus eccl.nõ alinand.l.iubemus.§.œconom⁹.

C.de sacrosan.eccle.ideo relinquetur arbitrio iudicis.l.1.ff.de extract.declaratur in concord.ru.de pœna temere venientium cõtra concord.

8 De indignatione incurrẽte. Sexto indignationẽ summi pontificis incurrit, vt patet in cõcord.ru.de cõclusio. latera cõcilii.in fine.& in aliis pluribus locis, & qui principis incurrit indignationẽ, debet feudo quod ab eo tenet. priuari.glos.in §.porro.ver.sed si delator.in verbo perdet. quæ fuit prima causa beneficii amittẽdi. & ibi Bald.dicit,quòd qui incurrit indignationem papæ,meretur priuari beneficiis ecclesiasticis.quem sequitur ibidẽ Aluaro.Idẽ tenet Bal.ibi,& Io.Baptista in repet.l.cũctos populos.C.de summa trinita.Feli.in ca.veniens.col.1.de præscrip.Soci.consil.87.visis inuestitura.col.3.in.3.volu.text.in §.itẽ qui dominũ.quæ fuit prima causa beneficii amittendi.l.2.C.de petitis bono.sublat.lib.10.clemen.final.de celebra.missa.Iacob. in tracta.de feud.in verbo dictique vassali. in 13.causa.do.Ioan.Sainson in cõsuetud.Turonẽ.rub.des amendes.artic.2.vbi extendit ad murmurantes contra indulgentias. ideo hic nõ conferendo nominato vel graduato tempore eis præstituto, collator incurrit indignationem tam papæ quam regis,ergo & beneficiis debet priuari, & feudo spectante ad regẽ,licet Bar.in extra.qui sint rebelles. in fine,dicat se huius clausulæ, indignationem se &c.nullum effectum inuenire . quẽ sequitur Ias.in.l.1.ff si quis ius dicen.nõ obtempera.nõ.tamen quæ supra dixi est etiã excõmunicatus qui non seruat constitutiones papæ.c.generali.25.quæst.1.

9 Periuri in sint infames. Septimo sunt periuri.nam veniunt cõtra iuramentum quo seruare constitutiones & præcepta Roma.pontificis promiserunt. c. ego.N.de iureiur.& ibi Feli.col.3. & periurus est infamis.l.si quis maior.C. de transa. glo.tamẽ distinguit in .l.Lucius. ff.de his q notant.infamia.Bal.in marga.in verb.infamis.q.11.Bar.& alii in.l.quotiens.C.de dignita.lib.12.Paul.in.l.iusiurandũ quod §.fi. ff.de iureiur. Domi.& alii in.c. generali. de elect,in.6.text.expressus in.c. infames.6.q.1.qui sic loquitur,Infames esse eas personas dicimus,quæ pro aliqua culpa notantur infamia,id est omnes qui christianæ legis normam abiiciunt,& statuta ecclesiastica contemnunt.facit text.in cap. si autem.11.q.3. cuius verba sunt,si autẽ nobis episcopis nõ obedierint omnes presbyteri,& reliqui clerici tam maioris ordinis,quàm minoris,atque reliqui populi,nõ solũ infames,sed etiã extorres a regno dei,& consortio fidelium, & a liminibus sanctæ dei ecclesiæ alieni erunt.Barb.in rub.de iureiur.in cle.col.5. & propter periuriũ clericus saltem est suo priuandus beneficio. tex.in.c.2. de rescript.c. querelam.de iureiuran. sic & collatores qui beneficia nominatis & graduatis debita nõ conferunt.dixi in tract.de pacific.posse.in.4.limita.versicu.23.periurus &c.

¶ Octauo peccant mortaliter,quia non obtemperant mandatis papæ,nec regis, & dicitur ad Rom.13.capi.Qui autem resistunt ipsis,sibi dãnationẽ acquirunt.c.qui resistit 11.q.3.c.qd̃ præcipitur. 14.quæst.1 .summa Angel.in verb.lex §.3. & ibi Siluester.q. 8. Panor.& alii late in cap.nam concupiscentiam.de consti. Asten .in sua summa. titu. 20.rub.de partibus iustitiæ.arti. vlti.glo. in cap.2.de constit.in.6.Panor.& alii in c. clerici officia.de vita & honestat.cleri.&.cap. nulli phas sit sine status sui periculo, vel diuinas cõstitutiones,vel apostolicæ sedis decreta temerare.25.quæst.1.& qui hoc facit, blasphemat in spiritum sanctum.cap. violatores.ibidem.Et quomodo puniatur contẽptor mandati regis, vide per Bal. conf.159. super eo.col.penult.volu.3. 10 Nõ obtẽperãs mãdatis papæ vel regis, quomodo puniatur.

¶ Nono qui cõtemneret seruare canones, & papæ præcepta ex malitia, dicens papam non habere,potestatem statuendi,nec ligãdi,puniri deberet tanquã hæreticus.glo.fin gu.in cap.generali.in verbo inhibemus.de 11 Hæretic⁹ est qui asserite eũ non habere potestatẽ

elect.in.6. per text.in d.cap. nulli phas. 19. distinct. sequuntur docto.in cap.1.de consti tu.glos. penulti.in extrauagan. execrabilis. Ioannis.22. Barb.in cap.quod quibusdã. de fideiusso.clement.2.col.41. de electio.tex. in cap.sunt quidã.25.quæst.1. Christopho. Castellio.in disputa.incipiente, statuto ciuitatis. Ias.in.l.1.col.1.ff. si quis ius dicen. non obtēpe. & ille dicitur contemnere, qui contrauenit sine causa.glo.in capit. Metropolitanam.3. quæst.7. Feli.in d.cap.ego N. colum.2. Item infidelis est. Hierony. in ca. si apud.23.quæstio.5.ibi,quomodo enim potest fidelis esse in substantia dei,qui carnali domino fidem exhibere non potuit? cap. fina.25.quæstio.1. & de dolo tenetur.l.1.in princi.ff.de dolo.

12 Decimo sine spe veniæ est deponendus. ca.omnia.25.q.1.cuius verba insero,omnia decreta prædecessorum nostrorum constituta,quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab omnibus episcopis ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus, vt si quidem in illa commiserint, veniam sibi honoris deinceps nouerint denegari.

13 Non obediẽs mandatis principis morte plectitur.

Vndecimo morte debent plecti. primo Reg.cap.17. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio,ex decreto iudicis morietur homo ille.cap.absit.11. quæst. 3.& qui non obedierit principi. morte moriatur,cap.2.de maior. vbi dicunt doct.posse etiam excommunicari.cap.si quis omnẽ. 1.quæst.7. Ad quod aduertãt collatores ordinarii,& nominatis & graduatis,vt teneantur,prouideant.etiam in hoc recusantes cõsiliarii animaduertere debẽt,vt pœna vnius sit metus multorum.l.1. C.ad.l. Iuliam repetund. vnde dicit Bald. consil.271.quæritur.in.2. volumi.quod contemptor mandati regis est capitaliter puniendus, tanquam violator legis.l.fina.C.de veter.numismatis potestate, lib.11. Incurrit etiã sacrilegii crimen.l.1.&.2.C. de crimine sacrileg. & idem Bald.consil.159.super eo.col.penulti. in.3.volu.& consil.367. venerabilis.col.2. in eo.volu.

14 Collatores ad expensas tenent qñ nõ prouidẽt nominatis.

¶ Vltimo dico collatores teneri ad omnes expensas, damna & interesse quæ nominatus passus est, vel exposuit, eo quia non est eidem facta collatio. probatur in §.final.de colla.in concor.vbi dicitur nominatum teneri ad interesse,damna & expensas,si ordinarium molestauerit.Idem dici debet si collator molestauerit nominatũ, correlatiue, per.l.final. C. de indicta vidui.tollend. hoc etiam suadeo ex d.§.fin.ibi, eodem vinculo collatores &c.&.§.domino.si de feudo conten.sic inter do.& agnat. vassal.&.§.dominus. de forma fideli. vbi si dominus delictũ commiserit,propter quod vassallus,si in dominum commisisset,perderet feudum, debet feudo priuari ratione correlationis.d.l. fi.C de indicta vidui.tollẽd. & ista decisio est sancta & iusta. secundum Bal. & Aluaro.ibidem.Barb.consil.62.illud in medium. col.13.in.1.volu.tex.& ibi glo.in ca. de forma.22.q.5,Iacobi. in tract.de feud. in verbo,qui quidẽ inuestiti.col.4.versi.sed nunquid econtra.facit tex.in.l.fi.C.de fruct. & litium expensis.vbi si quis habet priuilegiũ super expensis litis non soluendis,extendetur ad aduersarium propter æqualitatem.facit tex.iuncta glo.in ca.2.in verbo reus.de confess.in.6. vbi dicit Domi. quòd lex pœnalis loquens in reo, extenditur ad actorẽ: & qui obtinet aduersarium compelli ad iudiciũ venire personaliter,idem pariter tenetur.c.1.de iud.in.6. rota decisio.2. de dolo. domi.in c.1.col.2.de dolo. lib.6.ca.2.& ibi Feli.late de mutuis petitio.l.1.& ibi doct.ff. quod quisque iuris.

¶ Ergo sicut nominatus si molestet ordinarium,punietur ad expensas, damna & interesse, ita & ordinarius molestans nominatum.& hãc opinionem tenet Ioan. And.& Imol.in cap.dilectus.2 de præb.arg.c.sane. & capit.veniens,de renunciatio. vbi dicũt

quod ille cui non est collatum beneficium sibi debitum, potest agere contra conferentem ad omnes impensas, & maxime in conscientia, in qua damnum quod tua causa patior, teneris mihi sarcire, Exodi.21.ca. & dico in præfa.ad.l.vnam.q.1.C.de senté.quæ pro eo quod interest proferuntur, si non potuero exigere ab eo cui collatum erat colligante. Et sic aduertant ordinarii, vt graduatis & nominatis conferant temporibus eisdem præstitutis, & non suis inhabilibus. vide Card.in.c.mandatū.q.28.& sequē. & q.33.de rescript. alias pœnas impræsentiarum missas facio, ne irritem crabrones.

¶VIGESIMA QVAESTIO PRINCIPALIS.

¶VIGESIMO principaliter quæritur, intra quod tēpus debeat nominatus & graduatus petere beneficiū vacans sibi conferri, & illud requirere, & acceptare? Respond. per glo.in.§.item quod omnia.in verbo scilicet.de colla.in prag.quod non inuenitur à iure tempus præstitutum, ideo arbitrio boni viri relinquendum est, arg.l.1.ff. de iure deliberand.ca. si clericus. de præbē. in.6. Bonus autem iudex arbitraretur quod petere debeat intra sex menses, intra quot ordinarius potest conferre.ca.2.de concessio.præb.& patronus clericus habet sex mēses ad præsentandum, laicus quatuor.c.vno de iure patro.in.6. Igitur si nominatus non petat intra sex mēses, reputabitur negligēs quo ad illud beneficium, ideo non poterit illud postea petere, etiā à superiore, ad quem est ius deuolutum, vt nota. in cap.tibi.qui. in fine.de rescrip.in.6. Ioan.de Selua in tra cta.de beneficio i.3.parte.q.64.& Brunel. in d.conclu.19.decla.6.& ita se habet consuetudo secundum eos.

Nominatus intra quod tēpus beneficiū petere debeat

¶Fallit quando fuisset absens, vel forte captus per sex menses, & procurator medio tempore.quem dimiserat, mortuus fuerat: tunc cum non dicatur negligens, non perdit beneficium sibi de..itum, arg.ca. quia diuersitatem.de concessio. præb.ita expresse tenet glos.in dict.versicul.scilicet, in fine. quæ est not.& glos. & doct.in capit. si clericus.de præbend.in.6.dixi supra.vltra non prosequor.

¶VIGESIMAPRIMA QVAESTIO PRINCIPALIS.

¶VIGESIMAPRIMA principalis quæstio est, pluribus nominatis cōcurrētibus quis præferatur? Regula est quod antiquior.§.statuimus. de colla.in concorda. quia in rescriptis tempus datæ attenditur. c.eam te.de rescrip.&c. si eo tēpore.illo titu.in.6.facit.l.si permittēte.C.ad Macedo. & qui prior est tempore, in dignitate debet esse potior, regula, qui prior.de regu.iur.in 6.l.qui balneū.in principi.&.l.potior.ff. qui potiores in pigno.habean.vnde dicit Bald. in.l.si plures.col.1.C.de conditio.insert.ꝙ qui habet primum esse, habeat primū frui, & primum gaudere. refert Ias. consil.192. exorta.col.4.versic. tertio facit.in.2.volu. ☞Et pulchre Antho. Negusantius in tracta. de pigno.et hypothe.in secundo membro.quintæ partis.☜ 1

1 Inter plures nominatos quis præferat.

¶Item valde absurdum est, quod iuuenes antiquis præferātur.c.statuimus.61. dist.& penes antiquiorem debēt esse claues, & remanere.l.procurator. & ibi doct.C.de edē. 2

¶Item antiquior aduocatus præfertur iuniori.l.prouidendum.C.de postuland. quia dicitur melior in practica, licet sit minoris scientiæ, secundum Alber. ibi dicentem cauendum esse a medico iuuene, quia est pestis in patria. 3

Si tamē iunior aduocatus fuerit doctor, debet præcedere antiquiorem aduocatum non doctorē.tex. in.l.vna versi.ad istū. ibi, & vir illustris ex magisterio, & iuris doctor in hac alma vrbe Theophilus, viri etiam

Aduocatus antiquus pœq dit iuuene.fallit vt hic.

disertissimi togati amplissimi fori tuæ sublimitatis Dioscorus.&c.C.de Iustinia.Cod. confirman. vbi sumendo argumentum ab ordine literæ, hoc probatur, quia ibi prius nominatur doctor, quàm aduocatus. & hoc expresse dicit Signorel. Homodeus consil. 129. col.antepenulti. per illum tex. clamans contra aduocatos antiquos volentes præcedere doctores.

Notandum est quod quando confertur antiquiori nominato, vel alteri, debet exprimi, tibi graduato & nominato cõferim9. vel tibi tãquam nominato & graduato, aut aliud æquipollens. alias non valet collatio, quia voluntas & potestas nõ videntur cõcurrere, vt ius requirit, in c.cum super de officio.deleg. sed voluntas cõferendi graduato nominato nõ apparet, cũ quælibet collatio soleat fieri tibi tanquam idoneo, ergo non valebit. Item hoc est introductum partim in fauorem aliorum nominatorũ, ne eis per istas collationes fiat præiudiciũ: & vt si videant nõ sic esse factam collationẽ, requirant sibi cõferri. partim etiã, vt iudices Regii protectores cõcordatorũ sciãt an sit cõcordatis satisfactũ. nec admitteretur probatio istius qualitatis per testes, si nõ esset in literis collationis expressum, argu. text. in cap.si motu proprio.de præbend.in.6. Alioqui in dies cogitaretur materia fabricandi falsum, & inueniendi testes hoc deponentes. In mensibus tamẽ graduatorũ, quia episcopus potest gratificare vnum ex graduatis, sufficit si episcopus cõferat tibi idoneo, quia alter graduatus non potest queri, licet nõ expresserit illam clausulam, tibi tãquam graduato, si ille cui facta est collatio, erat graduatus, & rite qualificatus. Et idem si cõferatur beneficiũ parochiale in villa murata existens extra menses nominatorum. ita aresto cõclusum extitit ab hoc venerando senatu in causa magistri Guillelmi Esclisson appellantis cõtra magistrum Leonardũ Marin. hoc anno. 1536. circa festum Pentecostes. ideo iuribus non aliter probabo, quia mihi sufficit tanta authoritas. 4

¶ Et antiquior dicitur non ætate maior ordinatione. in authen. de monach. colla. 1. alioqui quilibet diceret se antiquiorem, & plures annos quam haberet. Nec gradu, videlicet vt qui prius sumpsit gradum, is præferatur. sed tempore, id est qui prius fuit nominatus. tex. in cap. fina. 17. dist. & ibi glossa dicit generale esse, vt qui prius dignitatem receperunt, aliis præferantur. glo. in verbo antiquiores. in. c. fin. de cõsuetu. in. 6. c. episcoporũ. 74. distinctio. l. primæ. &. l. penultim. C. de dignita. libro. 12. l. prima de præpo. sacri cubicu. eodẽ lib. Brunel. in tracta. de dignitate leg. in conclus. 22. quod est verum si omnes sint præsentes, alioqui ille dicitur antiquior inter præsentes, q prius receptus est, licet alius absens fuerit prius receptus, quã iste præsens. & sic fuit declaratum in hoc senatu, anno. 1537. die. 26. iulii pro capitulo carnotẽ. & inter doctores eiusdem professionis ille præferri debet, qui prius fuit effectus doctor. Bar. in. l. 1. ff. de obsequiis. &. d. l. 1. C. de digni. &. l. fin. C. de tyro. lib. 12. Et cõuocatio capituli spectat ad antiquiorem de collegio deficiẽte rectore, vel priore seu decano. Bar. in. l. prima. ff. de albo. scriben. per tex. in lege. 2. C. de Decurio. lib. x. Ias. in. l. cum quid. in. 2. lectura. col. penul. & vltima. ff. si certũ peta.

Antiquior quid dicatur.

5

Cõsiliarius antiquior quis dicatur

¶ Et antiquior consiliarius vel canonicus dicitur, qui primo receptus est, licet sit ætate iunior. Bar. in. l. qui ad tempus. ff. de decur. Decius cõsil. 161. pro domino ꝓposito. 6

¶ Amplia etiã si vltimus nominatus esset doctor, primus vero esset tantum baccalaureus, vel artium magister, quia illa qualitas nil facit nisi in data concurrentibus, argumen. cap. si a sede. de præben. in. 6. glo. in ita tamen. in verbo quibuscunque. de colla. in pragma. etiam si esset doctor in Theologia, vel in vtroque, quia tex. tantum præfert antiquiorem, ergo quẽlibet, cum nõ distin-

guat, arg. l. de præcio. ff. de public. in rē. act. gl. in sexta parte regula Iulii secundi. Ideo sustinui cōclusionē, quæ est. 22. meæ secundæ repetitiōis, que sic dicit, Magister artiū theologis quo ad sacerdotia preferri debēt. quæ cōclusio debet intelligi, vt supra dixi, quando magister artium est antiquior. nam ex tempore ius est isti acquisitum, ideo non potest tolli per theologum postea venientem. secus dicerem quo ad honores, in quibus theologus præcedit artium magistrum, etiam si esset centum annorum. doct. in c. clerici. de iudi. in. l. cum quid. ff. si cert. peta. Idem in mādatis arbitror, vt antiquior præferatur. cap. duobus. de rescrip. Idem si sint eiusdem datæ mandatorum, sed artiū magister prius præsentauit. ibidē dicitur esse præferendū. & hæc cōclusio mouit bilem quibusdam theologis eam nō intelligentibus.

Cōclusio Magistri artiū theologis quo ad sacerdotia præferri debent.

¶ Postea in conclusione sequēti dicebatur, Imo his præferendos esse medicos iure cōstat. quæ debet intelligi, quādo medicus insinuasset illo anno, & theologus non, nec magister artiū, tunc medicus præferetur. 4. teneantur. de colla. in concord.

¶ Idem etiam dicendum est quando medicus & theologus impetrassent mandata eodem die: & essent æquales, tunc si medicus prius præsentauerit, erit præferendus theologo quo ad sacerdotia. d. c. duobus.

¶ Idem si theologus erat inhabilis, quia paria sunt nō esse, & inhabilem esse. l. quotiēs. ff. qui satisda. cogā. glos. in. l. si plagii. C. ad l. flauiam de plagia.

7 ¶ Secūdo extende etiā si vltimus prius præsentasset. c. eū cui. de præbē. in. 6. c. tibi qui. de rescript. eo lib. glo. in. 4. ita tamē. i verbo præferri. de colla. in pragm. quia nō attendi tur præsentatio, vbi data est potior.

Præsentatio prius facta non nocet antiquiori nec recepto.

8 Tertio procedit etiā si vltimus esset receptus in canonicū sub expectatione præbendæ. d. c. eum cui. & d. cap. tibi. Feli. in c. capitulum. col. 3. de rescript. Innoc. in c. statuimus. de maior. & obedien. vbi dicit iniustū esse, si per secundos primi ius amitterent. c. duobus. de rescrip. in. 6. alias quotidie fieret fraus, & antiquiori nunquam prouideretur. Peruf. & alii in c. quia sæpe. de præb. in. 6.

9 Quarto auge procedere etiam si posterior esset nepos collatoris, filius gallinæ albæ, quod per se magnum est, vel filius Baronis, Comitis. aut alterius principis. text. & ibi Bald. in. l. si fundus. C. qui potior. in pignor. habean. quia tunc omnino excluderetur, quia licet data paritate nobilis præferatur ignobili. Panor. in c. venerabilis. de præbend. Bald. in. l. nemini. C. de aduoca. diuer so. iudic. Feli. in c. super eo. col. 3. de testi. tamen non procedit quādo nō est paritas, vt ibi per eosdem licet videre. glo. in regula Iulii secundi in vltima parte.

Nepos collatoris nō præfertur antiquiori nomiato.

10 Quinto etiam ampliatur, si collatio esset facta intra sex menses posteriori. quia primo prosequente annullabitur, quatenus de facto processit, vt supra dixi. nec ius a primo ob illam abortiuam collationem auferetur. alioqui collatores quotidie illam fraudem exercerent. Peruf. in c. executor. de cōcessio. præbend. etiam si ille primus possedisset quatuor menses. Bald. consil. 182. ad euidentiam. in. 2. volumi.

Collatio facta posteriori nō nocet antiquiori.

11 Sexto extende etiam si iunior esset excellentis doctrinæ, quo casu scholaris præcedit doctorē indoctū. glos. in. l. 1. C. de anno. ciui. li. 11. Panor. & alii in c. clerici. de iud. Barb. in proœmio cle. in. 2. lectura. col. 12. Feli. in c. pastoralis. col. 1. de offi. deleg. & in rub. de magist. col. vltim. Ias. in. l. cum quid. ff. si cert. pet. Bonus de curtili. in tract. nobilita. in. 3. parte. numero. 109.

12 Et talis doctor indoctus nō debet gaudere priuilegiis doctorū. Panor. & alii in d. c. clerici. & ille dicitur doctus, quē auditores doctum referunt. l. cum scriptum. ibi, Serui auditores retulere. ff. de dote prælegat. l. quæsitum. in princi. de fund. instructo. late dico in repet. authen. habita. C. ne filius pro patre. Imo si doctor publice legens se-

Cōtra doctores indoctos.

cum facit intrare famulos, vtpote quia nõ habet scholares, est infamis secundum Angel. in. l. vna. C. de stud. libera. vrb. Romæ lib. 11. refert Valac. in repet. l. imperiũ. col. 27. ff. de iurisdict. omni. iud. & tales inutiliter legentes scholaribus possunt reprobari l. grammaticos. C. de profeßo. & medic. libro. x. & vellet deus quod iterũ examinarẽtur, & reprobarentur si idonei nõ essent, vt vult Bar. in. l. sed & reprobari. ff. de excusa. tutor. hi enim sunt fontes sine aqua, & nebulæ, turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur. 2. Petri. 2. capite. & asinæ Balaam cõparantur. c. secuti. 2. quæst. 7. floren. in. 3. parte summæ in titu. 5. cap. 24. x. doloresque dicuntur, vel doctores in culina. tamen in his nominationibus antiquiores, quia præsumitur quod sint doctiores, præferũtur, etiam si nõ sit ita. glo. in regula cancella. 15. in. 2. prærogatiua. Barb. in. c. clerici. col. 4. de iud.

13 Septimo amplia etiam si episcopus aut alius collator iuraßet conferre primum secundo nominato, quia tunc illud iuramentum non ligabit eum, quin teneatur conferre antiquiori, quia debet intelligi de primo libero, quod libere episcopus poterit conferre, videlicet in beneficio vacante extra menses nominatis deputatos. nam semper intelligitur excepta auctoritas superioris. cap. venientes. de iureiurand. gloß. in. l. fina. ff. qui satisda. cogant. & auctoritas superioris est in concordatis, vt antiquiori cõferantur beneficia in mẽsibus nominatis deputatis vacãtia. ergo illa censentur excepta. alioqui istam fraudẽ cogitarẽt, ac forte collatores exercerẽt, quibus est obuiãdum.

Iurãs cõferre primũ, non tenet cõferre nominatis debitum.

14 Octauo, etiam si secundus eßet nobilis, aut diues, etiam si diuitias Midæ vel Crœsi haberet, quid hoc casu nil vtilitatis afferũt diuitiæ, sed potius nocumento sunt, quia nõ beneficiatus præfertur beneficiato, & pauper diuiti. regula cancella. 15. & no. Domi. Fel. in. c. capitulum de rescrip. & doct. in. c. cum sedem. de præben. quod est verum de iure, sed hodie habenti & diuiti datur.

15 ¶ Nono etiam procedit si secundus eßet presbyter Andreas, & sanctus, quia propter sanctitatem vnius non debet alteri iniuria inferri, & vnum altare non debet euelli, vt alterũ cooperiatur. l. aßiduis. C. qui potior. in pignor. hab. c. cum olim. & ibi Bald. de cõsuet. facit. c. ex parte. de foro competent. cap. cũ causam. de præbend. quanuis in multis casibus derogetur regulis iuris propter viri sanctitatẽ & honestatẽ. ca. nisi eßent. & ibi dixi de præbẽ. multos casus congerit Hippol. cõsil. 1. circa finẽ. ibi cernere licet.

Sanctitas viri non derogat aequitati

16 ¶ Decimo amplia, etiam si vltimus eßet nominatus in vniuersitate Parisieñ. primus in alia vniuersitate non ita famosa, cum nulla sit sub cælo tam famosa, tamen cum omnes vniuersitates regni quo ad nominandũ sint æque priuilegiatæ, non fiet aliqua differentia glo. in. 4. ita tamen. in verbo non teneantur de colla. in prag. sequitur domi. Chaßa. in catalo. gloriæ mundi, in decima parte cõsidera. 32. istæ enim qualitates non tollunt temporis prærogatiuam. Innoc. in. c. statuimus. de maior. & obedien. Bar. in. l. 1. ff. de obseq. Decius in c. clerici. col. 5. de iud.

Vna vniuersitas non est quo ad nominationes magis priuilegiata quam alia.

17 ¶ Licet promotus in vniuersitate famosa, & sub doctore famoso, maiorem habeat primo aspectu scientiæ præsumptionem. Io. de Ana. in rubri. de tornea referunt moder. in prooemio. ff. & bonum est habere doctorem famosum, quem imiteris.

Promotus sub doctore famoso præsumitur doctus.

18 ¶ Vndecimo extende, etiam si secundus nominatus eßet filius doctoris, qui & si alios in data pares præcedere debeat. Bal. in. l. iubemus. per illum tex. C. de aduoca. diuerso. iudic. Alex. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. Io. de platea in. l. in filiis. C. de decurio. libro. 10. Barb. in prooe. clemẽ. in verb. salutẽ. in. 2. lectura, colũ. 13. tamẽ hic nõ precederet antiquiorẽ. Purpu. in d. l. cũ quid. ff. si cert. petã.

Filius doctoris nõ precedit antiquiorẽ nominatum.

19 ¶ Duodecimo etiam procedit si vltimus eßet factus doctor a papa, rege vel imperato-

Doctor factus a papa, alios non precedit.

re, qui licet alios debeat præcedere, vt no. Alex.in.l.1.ff.de albo scriben. Roma.in res pet.l.si vero.§.de viro. 49.fallen.ff.sol. mat. Feli.in c.per tuas.col.2. de maio. & obediē. Ias.in.l.2.§.prius.in.3.cōclusione.ff. de vulsga.& in.l.si quis maior.col.fina.C.de transactio.Decius in c.clerici.de iud.tamen non præcedet hūc antiquiorē nominatū quo ad beneficiū, quia ei est iā ratione tēporis ius quæsitū, cui princeps non videtur velle desrogare, argu.l.nec auus.C.de emā:ipa.libero.l.ex facto.ff.de vulga. etiā si oēs supradi-

20 Papa cō fert iunio ri nomi nato. ¶ Primo fallit quādo papa iure præuētionis nō nominato vel nominato iuniori cōtulisset, quia postquam potest conferre non nominato, multo magis iuniori nominato, & secūdo nominato, vt not. Io.de selua in suo tractat. de beneficio in.3. parte.q.29.per.§. primum rub.de manda.aposto.supra.

21 Priuatus nomina tionibus: & postea restitut⁹ pdit prio ritatem. ¶ Secundo limitatur quando primus esset a doctoribus, & ab vniuersitate, gradu & nominationibus, quod raro euenit, priuatus, & postea per principem fuisset restitutus, tūc nominatus medio tempore, videlicet ante restitutionem, præfertur isti, quia restitutio fit sine præiudicio tertii.c. quanuis. de rescrip.in.6. Vnde dicit Bart.in.l.2.in princi. ff.de decurio.per illum text.quod doctor de collegio expulsus, & postea restitutus, non recuperat locum quem habebat, nec primū gradum, vt tanquam antiquior præteratur in dādo primum suffragium, sed habebitur vt quidam de nouo veniens ad collegium. & dicit Bononiæ fuisse practicatum tempore Romei. de papul. & per hæc respondi canonicis Bituric.ecclesiæ, qui tempore in firmitatis resignauerant suas præbendas, quod si postea reconualuerint, & easdem præbendas obtinuerint per aliam resignastionem, quod non possunt venire ad loca quæ primo habebant in ecclesia, sed tanquā venientes de nouo, vltimas sedes habebūt, & tenentur soluere pro ingressu sicut si de nouo venirent, quia vere de nouo veniunt. & quia hanc decisionem oculo toruo respexerunt, male fuit mihi solutum, ideo missas feci allegationes alias. eas cum operæpretium fuerit, in mediū adducam. interim vis de Ioan.de Selua in tract.de beneficio in.3. parte.quæst. 31. & tex.in c.quoniam. ibi de nouo mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. de symo.

¶ Tertio fallit quando primus esset inhabilis, quia tunc idē est ac si nullus esset, ideo sequens nominatus admittetur.arg.c. fugsgestum.de iure patro.facit.l.quotiēs.ff.q sa tisda.cogant.l.4.§.cōdēnatum. ff. de re iud. & ibi ad hanc rē facientia addidi, vel quādo primus esset repulsus a suis nominatiōibus. 22

23 Quibus ex causis repulsus dicaē nominatus. ¶ Et dicitur repulsus, quando duxit vxorē. cap.1.de cleri.coniuga.vel habitum clericalem reiecit.l.professio.C. de munerib. patrimo.lib.10.vel iuri suo renunciauit.c.audita.de restitutio spolia.vel lata fuit sententia contra eum, cui acquieuit.glos.in cap.1. de concess.præb.vel factus est miles. argu. cap.1.& sequent.51. dist. vel aliis modis de quibus per Card.in cap. mandatum. quæst. 1.de rescript.dico in tract.de pacific.possesso.vbi trado quando quis dicatur inhabilis. de hac tamen inhabilitate non debet disputari, antequam beneficium acceptauerit.l. non oportet.ff.de leg.2.

¶ Quarto fallit quando primus esset negligens.c.tibi.de rescrip.& quando sit, dixi in præceden. quæst. & in glos. prosequentes. de manda.apostol. 24

25 Optionē habet ordinarius qñ eodē momēto vacāt beneficia. ¶ Quinto non procedit in beneficiis vacātibus eodem momento, vtpote ab vno qui duo vel plura possidebat, tunc ordinarius conferre poterit melius beneficium secūdo nominato, & beneficiū tenue antiquiori, & valebit collatio, dū tamē modo primo conferat antiquiori, & postea alteri, arg.c.si pluribus.de præb.in.6.glo. in.§. item quo ad dictas.in verbo nominatorū.de colla.in prag. Do.in c.mandato. col.2. de præbend. in.6.

Brunel. conclu. 22. in vlti. declaratione in suo tracta. de dignita. leg. Et quia nominationes regulariter ad petitionem & nō motu proprio vniuersitatum conceduntur, vt notorie patet, licet etiam motu proprio cōcedi possint secundum eosdem. Sed nō est consuetum, & nunquam vidi concedi, licet in tribus Frāciæ vniuersitatibus fuerim doctor regens. & in aliis ferme iura interpretatus fuerim. vide Alber. in l. fin. colum. 2. & seq. ff. de constitu. prin.

26 ¶ Sexto fallit, quādo primo iam fuisset prouisum vsque ad ducentos florenos auri de camera, etiam per aliam viam quàm nominationum. Card. in c. mandatum. colū. 3. in 1. quæst. de rescript. nota. in cle. gratiæ. illo titul. §. volumus. de colla. in cōcord. vel quā do esset ei collatum beneficium curatum. cap. ordinarii. §. in conferendis. de offic. ordina. in. 6.

27 ¶ Septimo restringitur quando primus esset nominatus sub conditione, quæ nō esset purificata tempore vacationis beneficii, licet non fiat frequenter, tunc secundus nominatus præfertur. argu. cap. si pro te. de rescrip. in. 6. Feder. concil. 69. casus talis est. Bindus. &c. col. 2.

28 Iunior præfertur antiquiori, si non insinuauerit.

¶ Octauo etiam non procedit quando primus non insinuasset illo anno, tunc secundus qui insinuauit, est præferendus. §. tenentur. de colla. in concord. & supra late dixi. Sic dicitur de duobus mandatariis, quòd si secundus præsentauerit, & non primus, is præferatur primo, quia iniustum esset vt ante receptionem literarum ligarentur, ca. audita. de restitut. spoliato. Innocent. & Cardin. in capi. mandatum. de rescript. intellige tamen secundum tex. in ca. tibi qui. de rescript. in. 6.

29 Renūciatio primi nominati an prosit secundo.

¶ Nono fallit, quādo primus acceptaret beneficium, & postea statim renunciaret non nominate, quia videtur facere in fraudē secundi, ideo secūdus præfertur, arg. c. fin. de renuncia. in. 6. Sic fuit prolatum arestum Tholosæ in vtilitatem do. Ioānis Veyrier canonici Viuariē. & alias multa scripsi. nec valeret tunc facta permutatio fraudulosa, alias contra glo. in. §. quod si quis ex dictis. in verbo censeatur. de colla. in prag.

¶ Decimo non procedit, quando nominationes primi nominati essent nullæ, quia quod nullū est, nullū debet operari effectū. l. non dubium. C. de legib. Feli. in cap. ex tenore. de rescript. Ias. in l. 2. §. quod si in patris. col. 5. ff. solu. matrimo. & l. causas. in fine. C. de transact. Dixi in repet. l. quod iussit. in. 2. notab. fallen. 4. ff. de re iud. 30

Nominationes nullæ nullam prioritatem inducunt.

¶ Vndecimo non procedit, quando primus non haberet qualitatē requisitam, quia forte beneficium requirebat sacerdotē ex fundatione, & secundus erat sacerdos, primus non, nec in ætate. 25. annorum, & beneficium erat curatum, tunc præfertur secūdus. c. ei cui, de præb. in. 6. Feder. consil. 69. casus talis &c. Barb. in c. dilectus. nume. 19. de offic. lega. Idem si vacaret præbenda theologalis, & primus nominatus non esset theologus, tunc theologus etiam vltimo nominatus præferri debet. in. §. 1. de colla. in concord. vbi fusius dixi. 31

Antiquior nō habens qualitatē excluditur.

¶ Idem si secundus expressit dignitatē, primus non. c. quia sæpe, de præbend. in. 6. vel secundus erat canonicus creatus in illa ecclesia ad effectum obtinendi dignitatem, antiquior non, tunc præferetur secundus, per rub. de reserua. supra, & ibi dixi.

Duodecimo fallit quando primo nominato esset semel prouisum per eundem episcopū, licet non vsq; ad illā summā ducentorum florenorum auri de camera, tamen quia non videtur bis grauatus vt vni conferat, præferetur secundus, quia omnis actus debet intelligi de primo, arg. l. boues. §. hoc sermōe. ff. de verb. signifi. facit quod nemo videtur bis grauare aliquem. c. mandatū. de rescrip. nec bona fides patitur vt bis ab eodem exigatur regula, bona fides. ff. de regu. lis iuris. 32

Ordinarius nō videtur grauatus vt bis vni conferat.

Idem si collator modicū dederit beneficium primo, vt renūciaret iuri suo in beneficio quod vacauerat in mensibus nominatorum, cui iuri renunciauit primus. Card. in c. mādatum. col. 3. q. 1 de rescript. dicens idem in mandatario primo, qui compulsus miseria, & fatigatus laboribus cessit, vt secundus possit venire. argu. c. final. illo titu. intellige vt dicunt ibi, & dixi in glos. prosequentes. de manda. apost.

33 Decimotertio non procedit quando primus nominatus promisisset & iurasset non requirere nec acceptare beneficium primo vacaturum in praeiudicium secundi, tunc illa conuentio valebit, & secundus praeferetur primo. Rota decisi. 123. nota quòd vbi primus. in antiquis. glo. & doct. in cap. cum inter. de renunciatio. quia iuramentum potest seruari sine detrimēto salutis aeternae, ideo venit seruandum. cap. si vero. de iureiurand. & si semel renunciauit, etiam si sit adhuc intra sex menses, non poterit petere, sed secūdus sic. l. 1. §. qui semel. ff. de successo. edict. vbi sic dicitur, qui semel noluit bono. posse. petere, perdidit ius eius, & si tempora largiantur. vbi enim noluit, iam coepit ad alios pertinere. Idem si primus consenserit vt conferatur secundo c. si tibi. ibi, nisi consenseris. de praebend. in. 6. quod raro euenit.

34 Decimoquarto non procedit, quando antiquior nominatus primo impetrasset illud beneficium nunc vacans, & tamen tempore suae impetrationis non vacabat, & sic viuentis beneficium impetrauerat. nam tunc est incapax ad illud, quanuis vacet in mensibus nominatorum, & sic iunior nominatus poterit illud beneficium habere. glos. in regula cancel. 20. Innocen. octaui, per capit. 1. & ibi nota. de concess. praebend. & ibi dixi hoc anno interpretando illum titulum. de hac impetratione beneficii viuentis tradit plene Ioannes Dayma in procemio cōcorda. in glos. adiunctum.

Decimoquinto fallit, quando antiquior fuisset causa mortis illius per cuius obitum vult habere beneficium, quia non poterit: sed secundus veniet, argu. l. si ab hostibus. §. fina. ff. solut. matrimo. vbi maritus occidens vxorem non potest aliquid ex dote lucrari quod intellige, quando hic nominatus fuisset in causa & in culpa: alioquin contra Fel. in capit. in nostra. correla. 37. in fine. de rescript. 35

¶ Decimosexto praefertur secundus nominatus quādo ordinarius eū gratificasset cōferendo eidem ecclesiā parochialem sitam in ciuitatibus vel villis muratis, quae vacauerat in mensibus ordinatoriū, quia tunc ipsi libere possunt conferre idoneis tamen & qualificatis §. praefatique ordinarii. de collatio. supra. vbi dixi, & in §. statuimus. 2. 36

¶ Decimoseptimo limitatur quando gradus esset nullus, vtpote quia eo esset priuatus, vt tenet glos. in regula cancel. Iulii secūdi. in. 3. parte in fine. vel si esset quasi per saltum promotus, vt in procemio. ff. habetur in §. & primo quidem. id est per saltum. in §. monemus. de collat. in concorda. capi. monachos. 16. q. 1.

¶ Et dicitur saltus locus dēsus siluestris & inuius, vbi arbores in altū saliunt. Lucas in rub. de fund. rei priua. C. lib. 11. l. ex duobus. ff. de nego. gest. & quidā sunt aestiui, quidā hyberni. l. qui saltum. ff. de lega. 3. Et custodes saltus dicūtur saltuarii. l. cum quaereretur. §. fina. ff. de lega. 3. l. instrumenta. in fin. de fundo instruct. Itē saltus dicuntur actus saliendi, a saliendo dicti. glos. in clemen. ne in agro. §. porro. de statu monacho. 37 Per saltū promot⁹ quis dicatur.

¶ Et tunc dicitur per saltū promotus, quando gradum licentiae suscepit ante gradum baccalaureatus, vel doctoratum ante licentiam. nā bene saliuit de baccalaureatu ad doctoratum, quia gradatim ascendendum est. l. vt gradatim. ff. de munerib. & honori. l. fina. C. de decurio. lib. 10. & l. 1. & per totum. C. vt dignitatū ordo seruetur. lib. 12.

cap.legimus.92.distinct.casum appetit, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum.cap.sicut.48. distinctio.Sic dicitur per saltum promotus qui suscepit ordinem sacerdotii post quatuor minores,vel primum sacrum, vel post subdiaconatum,vt traditur in rubri. de clerico per saltū promoto.& ibi declarat Hostien.in summa. & Astē.in summa in rub. de collatio ordinum.lib.6.arti.3.

Item sententia dicitur lata per saltum, quando a litis contestatione saltauit ad sententiam omissis mediis. Bal.in.l.prolatam. colum.penulti. C. de sententiis & interlocutio.omnium iudic.& ista proprie dicūtur per saltum fieri.

Item dicitur large per saltum promotus, qui ante tempus quinquennii sumpsit gradum, vel triennii in nobilibus. licet postea studuerit.§.monemus.de collatio.inte cōcor. & in.4.parte.regula cancella. Iulii secundi, facit tex.in.l.iubemus.versicul.pro sportulis.ibi, nec de cætero quenquam antequam per statuta tempora legum eruditioni noscatur inhæsisse, supradicto consortio sociari. C.de aduocat.diuers.iud. Auriolus in additio.ad Guillermum de monte Laudu no in cap.cum ex eo. de electio.in.6. & dixi in.§.præterea.in glos.studuerint.de colla.in concord.

Vniuersitas an possit super tempore dispensare.

¶ Nec poterit facultas vel vniuersitas dispensare quod quis sumat gradū ante quinquenniū,vt expresse tenet glo.in verbo studuit.in.§.ordinat.de colla in prag.sanct.

¶ Nec proderit illa dispensatio quo ad nominationes,per ea quæ not.Innocen. & Panormi.in capit.2. de eo qui furtiue ordines recepit. Et quid si senatus decreto cautum sit, vt quis post biennium possit sumere gradum baccalaureatus,an possit sumere nominationes,& an iste gradus prosit,ex supradictis poteris decidere, & ex aliis quæ poteris hic addere,& dixi in.§.præterea. in glos. studuerint.de collatio.

¶ Item etiam dicitur large per saltum promotus,quādo statuta vniuersitatis non fuerunt seruata in sua promotione. d.§.monemus.in cōcord. & vniuersitates tales sic nominantes puniri debent,quia ad tempus debent suspendi. & quomodo debeat intelligi,vide glo.in.l.vsuræ.C.de vsur.Barba.in cap.ex literis.col.12. de consti.numero.48. & in consil.19.col.3.in fine volu.1. & in ordin.regiis Ludo.12.primo publicatis.artic. 14.& dico in d.§.monemus. 38

Qñ nominati sunt in data pares,quō beneficia habere debeant.

¶ Si vero nominati sint in data pares,tunc doctores licentiatis, licētiati baccalaureis, demptis baccalaureis formatis in theologia,qui licentiatis in iure canonico , ciuili, aut medicina,præferūtur.si vero esset licētiatus in vtroque iure,non præferetur,cum in vno tantum loquatur tex.& nō de vtroque, vt baccalaureus formatus eidem præferatur.& in simplicibus nō venit regulariter mixtum.l.2.ff.de verb.oblig. & ibi glo. Ias.& alii.vide in regula Cancel.Iulii secūdi in.4.parte. & in.6. parte.esset tamen in praxi difficile obtinere. baccalaurei iuris canonici vel ciuilis magistris artium præferūtur.§.statuimus.de colla.in concord. 39

Subiecta theologie.

¶ Concurrentibus pluribus doctoribus in diuersis facultatibus, doctor theologus est omnibus præferēdus aliis,etiam extra præbendam theologalem,quia ratione subiecti dignior reputatur, cum subiectum illius sit deus,vt iidem theologi asserūt in proœmio quarti sententiarum. & Tho.in.1.parte summæ.q.1.artic.7.quia quæ ibi traduntur,tendunt ad notitiam dei, ideo dicitur quasi sermo de deo.Ioā.de turre crema.in proœmio decreto.estque theologia, omnium artium & scientiarum suprema,teste Bal.in consilio.52.literis.col.1.in.5.volu. 40

Subiecta iuris pont ufficii.

¶ Doctor vero iuris canonici doctori iuris ciuilis præfertur,quia habet subiectum nobilius, quod est homo dirigibilis ad deū, & ad bonum publicum.Helias Raynier in regula possessor.de reg.iur.in.6.vel est bonū 41

ciuilitatis Christianā. Ioā.de turre cremata vbi supra. Vel bonū humanū ecclesiasti cum est subiectum canonicæ scientiæ,teste Card.in prooemio decreta.& finis huius iuris est dirigere animas ad deum.glo.in cap. cum contingat.de iureiurā. Barb.consi.61. scripsit.col.penul.in.2.volu.cap.Raynald9. col.80.& col.113.de testa.Et nō minus prodest ecclesiæ,quàm theologia.Feli.in c.fin. de magist.Estque practica theologiæ, ideo est theologo necessaria. Floren.in.3.parte summæ tit.5.cap.2.§.2.glo.in.§.ordinat.in verbo.legere.de colla.in prag.& canonica scientia etiam vocatur diuina.ca.peruenit. iuncta glo.de censibus.plene Barba.in cap. 1.numero.32.cum seq.de iura.calum.

42 ¶ Doctor iuris ciuilis doctori in medicina, cum etiam subiectum sit nobilius,nam subiectum iuris ciuilis est homo dirigibilis ad bonum publicum.glo.in.§.videlicet. in verbo medicina.de collatio.in prag. Subiectū vero medicinæ est, non vt quidam dicunt, stercus & vrina,sed homo ægrotus.& quia legalis scientia bonum respicit publicū,medicina priuatum,ideo præfertur legalis,multa tradit do.Chassa.in catalog.gloriæ mūdi in.10.parte per totum.

Subiectū in medicina.

43 ¶ Idem in licentiatis & baccalaureis seruari debet, vt licentiati(quos Præsentatos dicunt in theologia)aliis cuiuslibet Facultatis præferantur licenciatis, & baccalaurei baccalaureis,vt supra dictū est.

¶ Et si in eisdem gradu & facultate cōcurrant,præfertur antiquior graduatus.l.1. ibi antiquissimus quisque prior est. ff. de albo scriben.l.1.C.de consulib.lib.12.&.l.2.vt dignitat.ordo seruet.ibidem.& Ioan. de platea in.l.fin.de Tyro. lib.eodem.Dec.in ca. Nicolao.de appella.

44 ¶ Fallit quando vnus esset doctor in vtroque,quia alteri doctori in vno tantum esset præferēdus,etiam antiquiori in gradu,quia duo vincula sunt vno fortiora.c.1.de treuga & pace. & sic præfertur frater ex vtroque coniunctus aliis ex vno tantum ad successionem.authen.itaque.C. communia de successio.Decius late consil.161. pro domino præposito.& supra dixi.

Intellige quod doctor in vtroque præfertur doctori in altero iure, sed nō præfertur doctori in theologia, nec doctor in medicina,& in artibus magister,debet præcedere doctorem legum,licet debeat præcedere doctorem in medicina qui non est artium magister.glo.in sexta parte regularum cancel. Iulii secūdi.Barb.in.c.clerici.col.3. de iud. Roma.consil.333.quo ad primum.in fi.

Limita quando consuetudo esset vt antiquior præferretur non habita ratione facultatis,vt apud Biturig. doctor antiquior siue sit doctor legum,siue decretorum, præfertur,quia in his prælationibus cōsuetudo attendi debet.Bal.in.l.obseruare § antequā ff.de offic.proconsul.c.cum olim de cōsuet. Decius in d.c.clerici.ideo Bituris Augustinēn.alios fratres præcedunt,quia antiquior fuit eorum fundatio apud eosdem,etsi de iure fratres prædicatores omnibus aliis præferantur.tex.in c.quorundam.de elect.in.6. 45

Et si in omnibus concurrant,tunc collator eligere,& gratificare poterit.arg.c.duobus.de rescrip.in.6.glo.in.§.insuper.in verbo medicina.in fine.de colla.in prag.& idoneiorem,arg.l.2.ff.de popula.actio. 46

Gratifica re quos debeat collator.

Item poterit gratificare in mēsibus Aprilis & Octobris,vt dicitur in.§.statuimus.1. de colla.in concord. Non poterit tamē gratificare illum qui non insinuauit illo anno, vt est in ordina.regiis iā citatis.arti.13.nec graduatum per saltum,sed habilem & idoneum,quia actus debet intelligi de habili.l. 1.C.de sacrosan.eccle. dixi in tracta.de pacificis possess.in princip.de hac electione & gratificatione.ideo etiam non posset gratificare illum qui nuper est graduatus, & adhuc non insinuauit,prout etiā dixi in.§.præfatique graduati. in glo.ante vacationem.

Aduertendum est, quod quanuis præla- 47

tus collator posſit gratificare in menſibus graduatorũ,debet tamẽ nõ bñficiatũ beneficiato,& minus beneficiatũ,magis beneficiato præferre.glo.in ꝯ.itẽ quod vniuerſitates. in verbo numerũ.de colla.in prag. & in regula cancella.Iulii ſecundi in.8.parte.& ibi in ordinationibus vide late qui ſint præferẽdi.Hodie habenti datur,& ei qui nil habet, vel illud quod habet, auferetur, vt dicitur in euangelio Mar.4.cap.facit.&.c. quantumlibet.47.diſ.

Item oriundum non oriundo præferre debet collator.glo.in d.reg.cancell. 15.&. 35. bonũ & prouidum ac honeſtum peruerſo, ſicut Dauid prætulit bonitatem,diſciplinam, & ſcientiam.not.in capitul.niſi.de præben.

Item doctum debet præferre ignaro,cum doctis beneficia ſint conferenda.capit.cum ex eo.de elect. in.6. ca. de multa in fine. de præbend.Et ab ignaris auferenda.c.fina. de æta.& quali.alioqui peccat, quia epiſcopus debet eſſe bonus paterfa. & diſpenſare bona eccleſiaſtica cuicunque prout opus eſt. & ſic limitatur.capit.relatum. de præbend. vbi epiſcopus habet liberam facultatem in electione perſonarum.nam hoc procedit data paritate perſonarum ſecundum Panor.in c.tuis.in glo.1.de præbend.

48 Præterea debet præferre legentem non legenti.l.2.C.vt dignit.ordo ſeruet.lib. 12. not.in.l.cum quid.ff.ſi cert.pet.

Legẽtgra tificãd°, & is qui libros cõ poſuit.

Debet etiam præferre eum qui librũ cõ-

49 poſuit,quod vigiliarũ plenũ, ſudoriſque negotiũ eſt.Lucas de penna in.l.mulieres.col. penult.C.de dignita.libr.12.qui non ſolum ſibi laborant,ſed omnibus exquirẽtibus veritatem. Eccleſiaſtici. 24.in fine. Et fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti,qui ad iuſtitiam erudiunt multos, & quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Daniel c.12.Suntque lumina ardentia ſuper candelabrum in domo domini.c.1. de reliq. & vener.ſancto. in.6. Et de his poteſt dici,Beati qui ſeminant ſuper aquas. Eſaiæ. 32. cap. in fine. & c.cum Marthæ.ꝯ.verum.in fine.de celebratio.miſſar.Semen quippe in chartis ſatum perpetuo manet,& quilibet lector inde metẽs poteſt ſumere incrementa,ſed quod verbo diffunditur,tanquam naturaliter fluidum,non ſic de facili germinat, cum interdum ſupra petram,& ſecus viam,& inter ſpinas cadat, vt eſt in euangelio Lucæ octauo.

¶ Vnde reſpon.pro D. Arnaldo. contadis Narbonen . quod poſtquam compilauerat tracta.de bono.poſſeſſio.non debebat rigoroſum examen ſubire, cum teſtimoniũ haberet totius populi.c.nullus. 23. diſtin. Panor.in cap.conſtitutus.2.de appella. & ſeruant Tholoſates in extraordinariis& commiſſis, vt remittatur eis vnum examen, licet multi precibus pecuniis & non meritis admittantur. Item & ſi ſtatutis vniuerſitatum ferme cautum ſit neminem munere regẽtiæ donari,niſi publice de iure reſponderit,ſi tamen quis compoſuerit libros,poteſt admitti,etiam ſi non diſputet, quia teſtimonium totius populi habet,vt dixi,& quia eſt ſatis probatus. & ita videtur tenere Vincent.Cigault in tracta. de aliena.iuſti. Ego vero quanuis repet.in.l.diuus.ff.de ſenatuſcon.ſylla.& in.l.quod iuſſit.ff. de re iudi. ac l.vnam.C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt.& alia opera in apertum protuliſſem, iuraque in omnibus fere Galliæ vniuerſitatibus tam canonica quam ciuilia diu interpretatus fuiſſem,hic tamẽ de more iuxta ſenatus decretum publice ſemel & iterum de iure reſpondere non ſum grauatus. 50

¶ In omnibus tamen collator conſideret vt meliorẽ ſecundũ quid præferat.Silueſter in ſua ſumma in verbo reſtitutio. 3.q. 12. diſt 2.& dixi in repet.d.c. poſtulaſtis. in.4. notab.Nã quanuis collator in mẽſibus graduatis deputatis poſſit gratificare vnum ex pluribus graduatis, tamẽ meliorẽ, & eccleſiæ vtiliorem gratificare debet,alioqui damnationẽ ſibi incurrit, vt dixi, qa magis deo quã proximo gratificare debet,dicit Bal. in 51

Melior eſt præferendus.

52 l.2.col.6.numero.40. C.de seruit. & aqua. ¶ Nam bonus vir non vbique reperitur, & vix in quingentesimo anno nascitur, sicut phoenix. Bal. in cap. quoniam abbas. colū. 2. de offic. delega. ita expresse dicit, sed salua pace Bal. quilibet nascitur bonus, castus, pudicus, & sobrius, & ideo hæc qualitas dicitur intrinseca, quæ præsumitur. glos. in. l. si vero. §. si. ff. qui satisd. cogan. glos. sing. in. c. si forte. de elect. in. 6. docto. in. l. sciendum. ff. de verbo. obliga. ☞ dicit etiam Bald. in cap. primo de renuncia. quod forma vnius boni viri est vmbra gratissima sub qua multi quiescunt, ego ipse multifariā sub tali vmbra quiescere concupiui, sed sub vmbra alarum domini Iesu satiabimur. ☞

Bon' vir rar' sicut phœnix.

53 ¶ Nec obstat verbum voluerint, positum in §. Statuimus. de colla. in concord. quod importat liberam voluntatem. l. fideicōmissaria libertas. ff. de fideicō. libertat. Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo videtur. quomodo in læsæ maiesta. crimi. procesa. doct. in. l. si sic. ff. de leg. 1. Respon. quod non ob id poterit inique agere nec censentur remissa ea quæ iuris sunt diuini. Bar. & alii in. l. filius familias. ff. de donat. Georgius Nathan in repet. clemē. sæpe. §. nō sic. colū. 17. de verb. signifi. & hoc probatur in. §. beneficia. in dict. tracta. de colla. vbi illa beneficia quæ libere conferre potest, tamen non potest conferre nisi idoneis: multo fortius alia, in quibus habet tantū optionem personarum. & istud est in conscientia tenendū, quicquid in foro seculi teneri possit. Vide Decium in c. dilecti nume. 5. de iud.

Verbū voluerint, qd importet.

54 ¶ Nam etsi papa in beneficiis habet plenissimam potestatem. cap. 2. de præbend. in. 6. tamen non potest indiscrete & sine causa disponere, vt notat. in c. quæ in ecclesiarum de constitut. Et dixi plene in illa conclusione, quam nuper sustinui, videlicet, Plenaria beneficiorum dispositio ad papam pertinet, in qua plene scribit Panor. in prima disputa. incipien. episcopus. colū. prima. imo rex Franciæ in beneficiis habet plenam potestatem, ne quis miretur in intellectu harū conclusionum, declaro. de papa non dubitauit quidam theologus ordinis sancti dominic vtriusque censuræ etiam professor Lancealotus Politus (vt dicebatur) nuncupatus, qui vehementibus argumentis mecum congressus est, & pluribus, partim iuris diuini, partim canonici, partim iuris ciuilis: cui deo adiutore optime respond. quin plenariam papa in beneficiis haberet potestatem, per clemen. primam vt lite pendente. & dicit glos. in cap. consequens. 11. distin. papæ potestatem plenam, episcoporum semiplenam. Barb. in capitulo. quod translationē, numero. 92. cum sequent. de offic. legat. Vnde potest præuenire omnes ordinarios. capitulo secundo. de præbend. in. 6. cap. quia diuersitatem. & ibi Panor. de concessione præbendæ. Feder. in tracta. permuta. quæst. 4. Ioann. de Selua in tracta. de beneficio in 2. parte. quæst. 1. & in. 3. parte. q. 46. & quæstio. 65. quia papa eisdem collatoribus concessit collationem per vim legis quam reuocare potest, sicut legem. capitu. 1. de constitutio. in. 6. cum tituli beneficiorum sint de iure positiuo. cap. 1. 22. distin. Panor. in c. constitutus. de religio. domi. Io. de Selua in prima parte tract. de benefi. q. 4. tam plena potestas est, vt possit reseruare beneficiorum collationes. cap. dudum. de præbē. in. 6. In regno tamen Franciæ non reseruat, cum in eo reseruationes sint prohibitæ, vt patet in concord. in rub. de reseruationib. tam generalibus quam specialibus sublatis. & ibi dixi. Imo sine reseruatione potest concurrere cum omnibus collatoribus. cap. si a sede. de præben. in. 6. Ioan. Mosna. in c. si eo tempore. de electio. in. 6. Bal. in. c. 1. in prin. de his qui feu. dare possunt. & in rub. quis sit comes, dux vel marchio. Et potest ad tempus & sub conditione beneficia conferre, licet alius inferior non possit. cap. si gratiosæ de rescrip. li. 6. & ibi glos.

Cōclusio, Plenaria bñficiorū dispositio ad papā pertinet.

& in cap.2. de elect.in.6. Potest etiam dare ius ad vacatura.c. mandatum. de rescript. clemen.gratiæ.illo titu.cle. si Romanus. & ibi Bonifa.in pri ci.de præbe. fūdationes que beneficiorū ac hospitaliū immutare & declarare potest text.in cle. quia contingit & ibi glo.in verbo sedis apostolicæ de religio.domi.facit c.significatum.de præbend. ¶ Item in his beneficiis poterit sententiam ferre contra non citatum ratione plenarie potestatis Panor.in c.inter quatuor,de maior.et obedien. sequitur Ioann. de Selua in tracta. de beneficio in. 3. parte.q.4. nu. 13. quod gallis durum esset. Poterit etiā episcopum suo beneficio priuare,glos.in.c. per principalem.9. quæst.3. quia tantum aufert administrationem.cap.2.de dona.omnes vero non posset,quia esset vniuersalem ecclesiam turbare.Do.in.c.in istis.4.dist.c.1. 10. dist. colum.3. & in c.si gratiose.de rescript. in.6.Panor.in c.1.de clerico ægrotan.]

55 Sine causa non debet quis priuari bñficiis etiā a papa. ¶ Hoc tamen sine causa non debet.capitulo,conquerente.de restitutio. spoli. nam licet plenariam habeat potestatem,intelligitur suadente causa. Barb. consil. 13.a Ioue. col.5.volumi.3. qa debet esse fidelis seruus & prudens is,quem constituit dominus supra familiam suam , vt patet in Euangelio. Et satis peruersum est (inquit Gregorius) quod voluptatibus quorundam quis suis priuetur officiis vel beneficiis. capitulo satis. 56.distincti.quia beneficia debent esse perpetua. capitulo præcepta. 55 . distinctio. & plenissimam habet antequā cōferat, postea non vt auferat. Barb.in dict. capitul. quod translationem.numero.121.de offi.lega. per c.inuentum.16.q. 7.Panor. in c.fi.de confirma.vtili.glos.in verbo reseruationes de reser.in pragma.

56 Causa in principe præsumit. ¶ Nec obstat quod causa in principe præsumatur.glos.in c.relegati.ff. de pœnis. Inno.& alii in c. quæ in ecclesiarum. de constitutio.quia hoc debet intelligi condendo legem generalem, secus quando scribit ad alicuius supplicationem.tunc enim per importunitatem videtur emanasse.l.1.C.de petitis bonorum sublata.lib.x.Et quædam est ordinaria potestas, quædā absoluta, de qua Decius in cap.fina.de confirma. vtili. Sustinui etiam conclusionem videlicet.

¶ Imo rex Franciæ in beneficiis habet plenissimam potestatem. intellige quod aliud est beneficium spirituale, aliud temporale. tex.in.c.felicis.fi qua vero.de pœnis,in.6. Et in beneficiis spiritualibus papa habet plenissimam potestatem,vt supra dixi in beneficiis temporalibus , vt in ducatibus , comitatibus & baroniis, & aliis feudis & beneficiis rex habet plenissimam potestatem, quia illa vendere potest: Papa vero non spiritualia. Bald. in d.cap.primo. qui feud.dare possunt. Et hæc feuda dicuntur beneficia,etiam de iure canonico.c.ad audientiā. in fine de præscript. Bald. in.c. ex parte. 2. col. 2.de testi.Ideo rex potest dare ius ad ista beneficia & officia etiam vacatura,& conferre,& tollere.Ioann.Fab. in cum autem. colum.2.insti.quib.mod.ius patriæ potesta. soluit. Bal.in.l.rescripta.circa fi.C. de precib.imperato.offerend.Et ideo habet rex in his beneficiis, sicut papa in aliis spiritualibus, plenam potestatem. Moder. in repet. cap. per vestras. in princi. colum. 2. de donat.inter virum & vxorem. & verbū istud beneficium,debet intelligi secundum qualitatem personarum ad quas refertur.l.plenum. equitii.ff.de vsu & habitatio.c. cum de beneficio. de præbend. in.6. facit quod not.Bar.in.l. si non sortem. libertus.ff.de condict.indebiti.Hippol.in rub. de probat. fo.3.Barba.in.c.abbatem.col.penul.nu. 17. de rescript. 57 Cōclusio. Imo rex Frāciæ in beneficiis habet plenissimā potestatē

¶ Vnde non obest tex. in cap. si quis deinceps episcopatum vel abbatiam de manu laici susceperit,nulla audientia ei concedatur,& gratiam beati Petri,& introitum ecclesiæ interdicimus. Idem, si quis imperatorum vel regum , vel quilibet secularium 58 Laic° beneficia nō confer.

poteſtatum inueſtituram epiſcopatus vel alicuius eccleſiaſticæ dignitatis dare præſumpſerit. c. ſi quis deinceps. 16. q. 7. nam loquitur quando princeps ſecularis conferre præſumit propria auctoritate. ita loquitur. c. maſſana. c. ſacroſancta. & c. quiſquis de elect. tamen ſecus eſt ſi hoc habeat ex priuilegio, vt rex noſter Franciæ, & ſupra dixi in princip. huius tract. & pulchre do. Ruſeus in tract. de iure regalio. fo. 7. & ſequen. vbi idem dicit ſi in fundatione collationem ſibi retinuerit, & illud approbauerit papa. c. Eleutherius. 18. q. 2. c. quando. de cenſib. & ibi Panor. Do. in c. cum ex eo. in vlti. nota. de elect. in. 6. & iſta tanquã omnibus nota miſſa facio.

59 Papa bñficia ſ[e]cularia vacantia nõ poteſt cõferre.

¶ Vnde dixi regem beneficia hæc, videlicet temporalia, vacantia, etiam in curia, cõferre poſſe: & papa iſta beneficia conferre non poteſt. & ſi papa contulerit, Rex qui eſt ordinarius, ea conferre iure poterit, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur qui non poteſt de iure donare. c. quod autẽ. de iure patro. vel ſi papa contulerit inhabili beneficium etiam ſpirituale in curia vacans, poſt menſem ordinarius conferre poterit habili. d. c. ſtatutum. Vel etiam poteſt intelligi, quilibet ordinarius videlicet in curia exiſtens poteſt conferre beneficia vacãtia, ſcilicet extra curiam, vt not. Io. Franciſcus in tracta. de officio & poteſta. capituli ſede vacante, in. 1. q. 2. partis. & nota in d. c. 3. Vel poſt menſem in c. ſtatutum. de præb. in. 6. Vel etiam ordinarius vacantia cõfert in curia, litigioſa. clemen. 1. vt lite pend. Et etiam confert, vacãte ſede vt in c. præſenti. & c. ſi apoſtolica. de præben. in. 6.

60 Cõcluſio. Laicos capaces eſſe bñficiorũ, iuris nõ eſt ambigui.

¶ Sic etiam poteſt intelligi alia cõcluſio, videlicet, Laicos beneficiorũ eſſe capaces, iuris non eſt ambigui, videlicet temporaliũ, vt ſupra dixi. poteſt etiam habere præbendam cõſiſtentem in mera temporalitate, nõ quando eſt annexa canoniæ. gloſ. & Panor. in c. cum M. in verbo receperunt, de conſt i cutio. & Panor. in c. maioribus de præben.

61 Cõcluſio. Imo clerici beneficia habere nõ poſſunt.

¶ Et hæc beneficia temporalia, puta ducatus, clerici habere non poſſunt. c. vno an mutus vel imperfectus. ibi, quia ipſum ſeruire non valet, retinere non poteſt: & ſtatim atque efficitur clericus, hoc beneficium amittit. ꝙ qui clericus. ſi de feudo defuncti contentio ſit inter do. & agnat. vaſſal. c. 1. de beneficio fœminæ. Alex. conſil. 92. in. 6. volu. Curtius conſil. 62. & ſequen. deciſio. Neapo. q. 320. Benedic. in verbo & vxor. nume. 522. de teſta. Vel etiam intellige clericos coniugatos non poſſe habere beneficia ſpiritualia. cap. diuerſis fallaciis. de cleri. coniuga. & per totum. vel clerici inhabiles, vtpote ſimoniaci & hæretici, non poſſunt habere beneficia, vt dico in tract. de pacifi. poſſeſſo. in. 4. limitatio. Has concluſiones volui declarare, quia quibuſdam videbantur falſæ, & eas non potui plene inter diſputandum elucidare. Igitur hæc ſcripſi, ne ineptæ & terribiles videantur. tu lector boni conſule.

¶ VIGESIMA SECVNDA ET TERTIA PRINCIPALIS QVAESTIO.

1 Opponi ꝗ poſſint cõtra nominationes.

VIGESIMOSECVNDO & tertio principaliter quæritur, quæ poſſint opponi contra nominationes & gradus? & quomodo poſſint illa oppoſita euitari? Hæ duæ ſimul quæſtiones vno tenore deciduntur. Reſpon. primo præmittendo, quod is q opponit contra nominationes, debet probare. nam præſumptio eſt quod vniuerſitas legitime eas cõceſſerit. cap. vno in fin. de ſyndico. vbi Panor. tradit, quod quando actus habet debitam formam, habilitas perſonæ præſumitur. tex. notab. in. c. in præſentia. & ibi Panor. Decius & alii de probatio. Bal. per illum tex. in. l. cum te. col. 1. C. illo titu. & l. 1. circa finem de precib. impetrat. offe. & omnis contrahens præſumitur eſſe legitimæ ætatis. tex. in. l. ab ea parte. ff.

Nominationes præſumunt legitimę.

de proba.& in.l.1.& ibi Bald.C.si minor se ma orem dixe. vnde producens testamētū factūa minore.25.annis, non tenetur probare quod esset maior.14.annis.ad testamētū enim quilibet habilis præsumitur authē. omnes peregrini.C. communia de successio.& ibi Bal.Panor.in ca.cum virum. not. 4.de regula.

2 ¶ Ideo in primis potest opponi ex parte cōcedentis, videlicet quod nominationes fuerunt concessæ a facultate,& non ab vniuersitate, vt decet,quod probatur in.§.præfati. 1.ibi, & per vniuersitates nominatis. & §. monemus.ibidem.dixi supra in.6.q.principali.& istud non potest euitari,nisi contrariū probetur.si primū probatum fuerit.

Facultas nō nominat.

3 ¶ Secundo potest opponi, quod fuerūt concessæ nominationes ab vniuersitate suspēsa priuilegio nominandi, vt habetur in.§. monemus.de colla.in concord.

¶ Et hoc debet probare opponēs. Nec sufficeret probare quod vniuersitas concessit nominationes inhabili. nam etsi priuilegiū mereatur admittere,qui permissa sibi abutitur potestate.c. vt priuilegia. de priuileg. tamen vniuersitas non est ipso iure suspensa per concessionem factam inhabili,sed debet suspendi per sententiā. hoc probat verbum suspendemus.d.§. monemus. quod est verbum futuri temporis,denotans per sententiam.glos.in.l.in criminali.C.de iurisd. omniū iud.Feli. & alii in.c. Rodulphus. de rescrip.dixi in dict.§.monemus.Et hoc non posset euitari,quādo verum esset,sed nunquam vidi vniuersitatem sic suspensam, licet comminatio ponatur in concordatis.

4 ¶ Tertio opponi potest,quod fuerunt concessæ ab vniuersitate extra regnum,cui nō est data potestas,vt dixi supra quæstio.6.& istud etiam non potest euitari, si hoc probetur. Vel etiam potest opponi ꝙ sunt datæ nominationes ab vniuersitate regni,ad beneficia tamen extra regnum:quod non potest esse,arg.c.fina. de cōstitu.Et istud etiā euitari non potest, vt dico.q.6.supra, si probetur. & ibi poteris alia elicere opponenda ex hac parte.

¶ Quarto ex parte eius cui sunt cōcessæ,opponi potest quod est graduatus in alia vniuersitate quām in illa in qua fuit nominatus,quod non debet esse, ne causæ continētia diuidatur.l.nulli.C.de iud.glo.in §.item quod ad dictas.in verbo suorum. de collat. in prag. Vbi expresse tenet. quod graduatus in vna vniuersitate,non potest nominari ab alia.& hoc an possit excusari si sit aggregatus, vt dicitur,vel adoptatꝰ, vide quæ dico infra eodem. 5

¶ Quinto opponitur quòd non est graduatus,& non graduatus non est capax nominationum glos.in.§. insuper. in verbo graduatis.de colla.in prag. & text.in concord. in.§.teneantur.eo.titu & istud etiam vitari non potest,si verum sit,& probetur. 6

¶ Sexto opponitur,quòd nominatus nō est clericus,& sic beneficium non potuit obtinere.ca.cū adeo.& c. capitulū.& ibi Card. in.2.nota.de rescript.& istud non potest euitari quando est verum,& fuit probatum. vide quæ dico in tracta.de pacific.possess. nume.188. 7

¶ Septimo opponitur contra primū nominatum quod iam fuit eidē prouisum ab hoc episcopo,ideo debet permittere vt aliis prouideatur nam dispositio debet intelligi de vno actu.l.boues.§.hoc sermone.ff. de verbo.signific.& quia hoc casu collator impleuit mandatum sibi factum.c. ad audientiā. 2.de rescript.l.1.ff.qui satisda.cogāt.& quia vno beneficio quis debet esse regulariter contentus.cap.in nostra.& ibi Cardin. notab.1.de rescript.sed hodie execrabilis ambitio omnes fere excæcat. 8

¶ Saluari potest.quia ei fuit prouisū in vim mandati, seu per viam collationis ordinariæ, quæ nihil commune habere videntur, argu.l. naturaliter.§.nihil commune.ff. de acqui.posse.cap.mandatum.ibi,per nostras

literas obtinente. de rescript.dixi supra.q. 21.limita.12.

9 Sexto opponitur, quod non expressit beneficia quæ habebat tẽpore impetrationis, vt debet.per.§.volumus. de colla. in cõcor.

Exprimi debet bñficiũ pos̃sessum.

Saluatur quãdo non erat beneficium ecclesiasticum,sed oratorium,vel feudum,vel acquisitum post nominationum impetrationem.tunc ea exprimere nõ tenebatur in nominationibus, vt dixi in quæst.9. vbi vide quæ sint exprimenda.& si illa in nominationibus non sint expressa, opponas: alioqui melius facies si te inanibus expensis & laboribus non vexes,cum obtinere spem nõ labores.l.1.ff.de inoffic.testa.& consulo in cõscientia nunquam aliquid opponere,nisi verum esse putes,alioqui periculum animæ incurris. Vel saluatur quando nomine alieno possidebat,vt dico in glos.possessa.in fine. in d.§.volumus.

10 Nono opponitur etiã quòd est eidem prouisum vltra ducẽtos aureos.§. volumus.eo. titu.in concord.& ibi dixi.

Saluatur,quando post acceptationem beneficii vigore nominationum factam, vel gradus, fuerunt sibi collata alia beneficia, quia qualitas iũcta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.l.in delictis.§. si extraneus.ff.de noxa.actio.

11 Decimo opponitur quod litigabat super alio beneficio incompatibili cum isto, ideo gratiæ suæ renunciare videtur,qui aliud beneficium adeptus est,cle.gratiæ.de rescrip. & ibi dicit glo. & Card.q.3.post Innocen. in ca.in nostra.de rescript.quod qui recipit vnam ecclesiam,videtur renũciare liti quã habet super alia. quod euitatur, quando illud beneficium secũdum potest retineri cũ primo super quo litigat,alioqui non.cap.ex parte.in.3.de decimis.

Itẽ non videtur liti renunciare, si pendente lite super primo beneficio nominatus recepit secundum etiam incompatibile,super quo etiam sibi mouetur lis,cum hoc non sit iure cautum, quia possessio pacifica requiritur.c. de multa.de præb. & d.cle. gratiæ. dixi tamen supra.q.9.

¶ Vndecimo opponitur, quod erat ordinatus ab alio episcopo quàm a suo, & sic ordinatio non valebat.cap.sanctorum. & cap.neminẽ.70.dist.nec in beneficialibus gaudebit sic ordinatus priuilegio clericali. c.1.& sequen.de tempore ordina.in.6.& sic vidit iudicari Chassã. prout in consuetudinibus Burgũ.refert in.§.6.glo.sont creuz.in fine. per tex.& ibi Panor.in.c.nullus de paroch. licet contrarium teneat Guido papæ in decisio.Delphina.q.449. 12

Ordinat a nõ suo episcopo non gaudet,priuilegiis clericorum.

¶ Potest euitari quando de licentia sui episcopi hoc fecit.Et notandum est quòd si alienus episcopus tonsurat alienum tãquam suum,tunc ordinatio est nulla. quia nititur eum vsurpare ex plebe aliena.tex.notab.in cap.primates.71.distinctio.& ibi hoc dicit Ioan.de turre crema.Si vero ordinauerit tã quam alienum,non est nulla,si suus episcopus ordinationem ratam habuerit,quod potest.c.nullus alterius.9.q.2.

¶ Quomodo cognoscitur quod episcopus ordinauit tanquam alienum? Respõd. Si in literis tonsuræ dicat,talem. N.nostræ diœcesis oriundum charactere clericali insigniuimus.Si vero dicat.tali.N.oriundo diœcesis Magalonẽ. debite per suum episcopum remisso,tonsuram contulimus clericalem. Refert & sequitur d. Auriolus in addit. ad Guillermum de monte Laudu.in.c.fina.de tempo.ordina.in.6. quod facile impugnari potest,sed in aliud tempus proferam.

¶ Item non sufficit esse in possessione clericatus ad iustificationem.Bal.in.c.dudum in.1.colum.vltima.de electio. nec obstat c. si iudex laicus.de senten.excommuni.in.6. quia nõ loquitur in isto casu,sed in foro sortiendo,quo casu sufficit vt quis dicatur esse de foro ecclesiastico, quod antea fuerit in possessione clericatus, & tẽpore deprehensionis,vt ibi. 13

An sufficiat esse in possessione clericatus.

14 ¶ Item clericatus potest probari per vnum testem. Bal. & Felin. in cap. licet. in. 1. de testi. Guido papæ. quæsti. 474. Ias. in repet. l. admonendi. colum. 71. nu. 198. ff. de iureiur. quod est notandum.

15 Duodecio opponitur cõtra nominatũ ꝙ est inhabilis, vtpote hæreticus, simoniacus, & alia quæ trado in trac. de pacifi. possess. in 4. limi. nec potest euitari si probatũ fuerit.

16 Decimotertio opponitur, ꝙ is qui impetrauit nominatiões, erat Italus, vel exterus, & sic nõ potuit beneficia vel nominatiões in hoc regno impetrare. glo. in verbo exterorũ. in prooemio prag. sanct. dixi supra. q. 6. versi. 25. Hoc euitari potest quando literas naturalitatis ante nominationes a rege obtinuerat, vt patet in rub. des præsidẽs in ordi. regiis. Adhuc tamẽ esset cogitãdũ, quia hæc priuilegia sunt introducta pro oriũdis regni, vt patet supra in prooe. concord. tam ĩa literis summi pontificis, q̃ regis, ergo alius non proderunt, videlicet exteris.

17 ¶ Decimoquarto cõtra nominatum etiam opponitur quod nõ est graduatus, vel ante tẽpus, & sic per saltũ (vt declaraui supra. q. 10. &. q. 21.) vel est graduatus sub bulla, cõtra ea quæ dixi in. 10. q. principali. per glos. in §. itẽ quòd ad dictas. in verbo suorum. de col. in prag. Et hæc nõ possunt euitari, si cõtrarium non fuerit probatũ, videlicet quod post gradum studuit per tempus requisitum in §. præterea. de coll. & ibi dixi. vel nisi fuerit graduatus in ista vniuersitate, in qua obtinuit nominationes. & ista est cautela, vt si fueris graduatus in iure ciuili Tholosæ. & vis hic Parisiis sumere nominationes, vt suscipias hic gradum in iure canonico, & postea facile impetrabis nominationes, & idem in alia vniuersitate dicendum est.

Cautela notabilis

18 ¶ Decimoquinto opponitur ꝙ licet fuerit matriculatus, tamẽ stetit per quinquenniũ extra studium, & sic perdidit priuilegium. l. fina. de primicer. & not. C. lib. 12. l. 3. de domesti. ibidem Bar. in. l. penul. ff. de testa. milit. & doct. in. l. scriniarios. C. illo tit. Aret. & Bauer. in §. sed hactenus. insti. de testa. milit. & sic non studuit continuo.

¶ Euitari potest si scholaris ante quinquenniũ fuerit reuersus. & iterum cõtinuauerit studiũ, quia id tẽpus quo primo studuit, debet coniungi cũ isto tẽpore nouissimo, per text. in argu. in. l. penul. C. de cõsul. Roma. singu. 336. vbi dicit quòd si post quinquenniũ scholaris reuertatur, debet reponi iterũ in matricula, & nil debet soluere. sic etiã illud tẽpus poterit iungi, vt supra dico, siue venerit, ante siue post cõputatur tẽpꝰ, & cõiungitur ex cõsuetudine seruata in Frãcia.

¶ Itẽ facit glo. in regula, eũ qui certus est. de regu. iur. in. 6. vbi si quis ingrediatur religionẽ, & ibi steterit per sex mẽses, postea egrediatur, si postea iterum ingrediatur, & stet ibi per alios sex mẽses, tunc primi sex menses cõiunguntur cũ vltimis. Specul. in tit. de statu monacho. in §. 1. versi. 38. Alex consil. 54. viso puncto. colũ. 2. in. 4. volu.

¶ Præterea cui cõueniũt verba, & dispositio. l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. sed verba concordatorũ cõueniunt, cũ tantũ requirant quinquenniũ, non dicunt continuum, ergo continuum tempus non requiretur. 19

¶ Decimosexto opponitur contra graduatum, & nominatum, quod non est graduatus in vniuersitate famosa, quod requiritur in §. præterea. de colla. in concord.

¶ Euitari potest, quod omnis vniuersitas regni, in qua publice iura profitẽtur, est famosa, vt not. d. Ioã. dayma in verbo famosa. in rub. de elect. in concord. & dixi supra in cõcorda. d. §. præterea. 20

Famosa vniuersitas quæ dicatur.

¶ Decimoseptimo opponitur quòd nõ insinuauerit illo anno, vt debet fieri, & literas tã gradus q̃ nominationũ, & tẽporis studii. §. teneãtur. de col. in cõcord. & plena manu scripsi. q. 14. & istud probatũ nõ potest euitari nisi probaret procuratorem insinuasse.

¶ Decimooctauo opponitur, ꝙ extra tẽpus quadragesimæ ĩsinuauit. d. §. teneãtur. & hoc 21

nō vitatur, si fuerit probatū, vt dixi.d.q.14.

22 ¶Decimonono quòd insinuauit ei cui non debuit, & sic nō valet insinuatio.§. præfati. 2.de colla.in cōcor. Saluatur vt dixi in.d.q. 14.vbi elici possūt vltra quinquaginta quæ cōtra insinuationes opponi possunt.

23. ¶Vltimo possunt opponi illa triginta quæ dixi in.16.principali.q.nā postq̄ illa beneficia in nominationibus nō cōprehēduntur, si nominatꝰ acceptauerit illa, opponetur cō tra eū illa sibi nō deberi. & vix possunt illa probata euitari. vide ibi alia multa. Adderē hic alia etiā sexcenta quæ possunt opponi, sed ea de industria missa facio, ne materiā calumniandi & opponendi præbeam. Quicunq; viderit quæ supra dixi, poterit recte opponere, & nō recte opposita vitare. Rogo ne quid contra conscientiā opponas, ne animā perdas, quā deus optimus maximus suo sanguine precioso redemit, eā ergo illi conseruare debemus. ☞ Vide quæ possunt opponi cōtra prouisiones apostolicas, & dispēsatiōes minoribus cōcessas, per Oldra. consi.325.thema.& consil.seq.& pro minoribus. vide consil.329. has allegationes.☜

¶VLTIMA QVAESTIO PRINCIPALIS.

1 Relatio-nes quot modis p-dantur. ¶VLTIMO quæritur, quomodo perdantur nominationes vel gradus: Respon. primo si nominatus aut graduatus in mēsibus deputatis collatoribus beneficiū vacās in processu posuerit, vel taliter molestauerit ordinarium.§.vlt.de colla.in cōcord. vt puniātur in quo deliquerunt, vt dixi in repet.c.postulastis.in vl.notab.per illum tex. de cleri.excommu.ministran.licet in ordina.regiis Lud.12.primo publica.arti.10.mitius puniantur, tamen quod hic statuitur, tanquam nouissimum tenendum est.

2 Qñ quis dicatur i- processu positus. Dubitaret quis, quando dicatur positus in processu? Videtur quando sententia est lata.capit.vt super. de appella.in.6. Respō. tunc dicitur in processu positus, videlicet per citationem, & litis contestationē, quan uis sententia non sit lata. Bar. & alii in rubri. ff. de in ius vocand. & Paul. in.l.libertus.illo titu. vbi dicunt processum non esse inchoatum per citationem, quādo actor non comparuit, quia citatio est circunducta.l.& post edictum.§.quod si is.ff. de iud. & quia actor non comparendo, videtur tali citationi renunciare. Bal.in capit. consuluit.col.2.de offic.deleg. & quia citatio nō habet suum perfectum esse, secūdum eum: si comparuerit.& in causa processerit, tunc processus dicetur inchoatus.nota.in capit. si iudex.de senten. excommunica.in.6. tamen nō dicetur in processu positus ad hoc vt nominationibus vel gradu sit priuandus & ideo si nominatus in primo termino liti renunciauerit, non perdit nominationes, quia non dicitur posuisse in processu, sed ponere voluisse.l.amplius.ff.rem ratam haberi.probatur in.l.quidam hyberus.& ibi di xi.ff.de ser.vr.præb.vbi si in primo termino quis confiteatur, non debet in expensis cōdemnari.Feli. in capit. licet Hely. col.3.de simonia.Ias.in.§.sic itaque de actio.insti.& in.l. certi.in princip.ff. si cert.peta. & in.l. properandum.§.sin autem alterutra.col.3.in 7.limita.C.de iudi. Licet appellatione processus veniat tam processus iudicis quàm partis.Bal.in d.c.consuluit.col.3.tamē ante litem contestatam non punietur nominatus vel graduatus.

Nec obstat.d.c.vt super. vbi appellatiōe processus venit sententia diffinitiua, quando profertur in materia quæ ipsi sententiæ adaptatur. Domi.& alii in d.c. vt super.per glo.in clemen.appellāti.de appella. Et etiam cōprehendit oīa quæ ante sentētiam fiunt. Feli.in cap.quoniā contra.col.4. de probat.

Item quando in constitutione est facta mentio processus, non venit sententia. Decius per illum tex.capit.prudentiam.in vlti. notab.de offi.deleg.

3 ¶ Item in tex.concordatorum habetur, & taliter molestauerit & intelligerem de molestia quæ fit per processum, videlicet si nominatus molestauerit ordinarium per processum, quòd fructu suarum nominationũ vel gradus priuetur. Et si nominatus vel graduatus molestauerit ordinarium de facto extra processum, non perdet suas nominationes, secundum hunc intellectum, quia in tex.dicitur, in processu posuerit, & taliter molestauerit, videlicet per processum. argu.cap.2.de tempo.ordinand.& capit. ex frequentibus.de institu.

Item si molestauerit etiã per processum, iure tamen, quia impetrauit beneficium inhabili collatũ, non priuabitur suo gradu vel nominationibus, quia hic tex.debet intelligi de molestia facti, & quando nominatus vel graduatus in vim nominationum molestat vt puniatur in quo deliquit, secus si alia ratione molestaret, quod probatur in ca. in præsentia.de probatio.&.l.quidam.ff.de verbo.obliga.per dictum Bal.in.l.1.C. de vsufruc.vbi si testator priuet hæredẽ si molestauerit vxorẽ suã in vsufructu, nihilominus poterit hæres exigere cautionẽ ab ea de vtẽdo fruendo arbitrio boni viri, quia testator de molestia tãtũ facti intellexit secũdũ eũ.

Idem si hæres priuetur hæreditate si molestauerit vxorem testatoris, intelligitur de molestia facti.non iuris.Bal.in.l.1.C.de his que pœnæ nomine. per glo. sing.in.l.si seruum.§.prætor.in verb.abstinet.ff. de acquiren.hæred.sequitur Corsetus in singu. incipiente, molestia. Sic & in hoc.§.intelligitur de molestia facti, ponderando verba dict.§.si quis autem.de colla.in cõcord.ibi, in vim gradus, aut nominationis. Ergo si in vim alterius imperationis, non perdit. nominationes, nec gradum. alioqui nullus graduatus posset impetrare beneficia inhabilium, & esset in hoc deterioris conditionis, quã non graduatus. quod non est dicendum, quia in fauorem eorum est introductus gradus, ergo non debet in odium eorum retorqueri.l. quod fauore.C. de legib. Et ideo multa priuilegia confert gradus, quæ licet videre per Barb. in procemio clemen. per Alexa.in addit.ad Bar.in.l.1.C.de dignita. lib.12.Feli.in rub.de magist.Bologni.in repet.authen.habita.C. ne filius pro patre.& per Petrum de lesnauderie, in opusculo de doctor.per totum.

¶ Alii habent in eodem.§.si quis, & aliter molestauerit.& tunc intelligetur aliter quã per processum, quia text. dicit, in processu posuerit, & aliter molestauerit &c. ideo si nominatus de facto expulerit eum cui ordinarius contulit in suis mensibus, dicens beneficium ratione nominationis sibi deberi, licet male, tunc priuabitur fructu suarum nominationũ. probatur in cap. primo.in c. cũ seculum.de iure patro.cap. prohibemus. de censib.& hoc secundũ hunc intellectum dixi in d.§. fina. Aliquando intelligitur de molestia tam iuris quam facti. l. vna.C. de nundi. Alex.consil.52. viso testamẽto. in.2. volumi.& consilio. 151.viso themate. in fi. eo.volu.& consili. 177.viso testamento.in 5. volu.Ias.in.l. vbi.circa fi.C. de transact. & hoc statutum esse reor, vt audacia graduatorum reprimatur tam in iudicio, quam extra, quia sæpius perpetrant plurima mala, & abusus. Nunquam tamen vidi seruari vt nominati fuerint suis nominationibus priuati, aut graduati suo gradu per hanc molestiam.posset tamen fieri, si bonum videretur, & hoc intellige si in vim gradus vel nominationum vel vtriusque in processu poneret ordinariũ, per.l.certi conditio.§.quoniam.ff.si cer.peta.& d.§.fi.

¶ Dicerem etiam, quod licet nominatus (vt supra dixi) molestando suas perdat nominationes, vel graduatus suum gradum, tamen nominatus non perdet suas nominationes, & suum gradum simul, etsi text. dicat a fructibus sui gradus, & nominationis priuandum esse: quia singula sunt singulis 4 Nominatus an perdat gradũ cum nominationibus.

referenda, vt videlicet nominatus sua nominatione, graduatus suo gradu priuetur. glos.in.l.fina.C.de fideicom.capitulo cum singula. de præbend. in.6. & sic postea nominatus suis nominationibus priuatus, beneficia ratione sui gradus adhuc obtinere posset, videlicet beneficia in villis muratis,quia pœnæ molliendæ sunt,& restringẽdæ.l.interpretatione.ff. de pœnis. capitulo pœnæ. de pœniten. distinctio. 1. regulà, in pœnis.de regulis iuris.in.6.Domi.consilio. 126. Martinus &c. & quia duplici pœna nõ debet quis puniri,capitulo,at si clerici.in fine.de iudi. & ibi glos. allegat alia iura quæ licet videre. dixi in.§. monemus. de colla. in concord.in glos.suspendemus.nec si habeat plures nominationes, omnibus priuabitur,sed tantum illis quibus abusus est, ne pœna extra delictum extẽdatur no. in.c.fraternitatis de hæreti.

¶ Item talis molestans est priuãdus per sententiã,& non est ipso iure priuatus,per tex. in concord.in verbo priuãdum, quod denotat sententiã.capitulo vno de sagitta. glos. & docto. in.l. in criminali. C. de iurisdict. omniũ iudi.Feli.in capitul.Rodulphus.versicu.vltimo.de rescrip.& dixi in.d.§.fina.

5 *Priuatus semel nominationibus an possit iterum impetrare.* ¶ Quæro an semel priuatus nominationibus(quod raro euenit)alias possit impetrare? Videtur quod nõ,ne ludibrio fiat priuatio.capitulo.commissa.de electio.in.6.facit l.si prætor.ff.de iud.& ne lex verbis imponatur.l.secunda.C.communia de lega.

¶ Contrariũ est verius, quod probatur per extrau.execrabilis.§.statuimus.de præbend. in extra.Ioann.22. vbi dicitur quod si quis fuerit adeptus beneficiũ secundũ incõptabile cum primo,ipso iure est priuatus primo, ad quod nunquã potest redire sine noua collatione.ergo sumendo argu.a contrario,cũ noua collatione poterit redire,per cap.2. de renuncia.sic & cum nouis nominationibus poterit iterum impetrare beneficia.

¶ Item si quis renunciauerit bonis paternis cum iuramento,poterit illa petere non obstante iuramẽto,si instituatur hæres. Alexã. & alii in.l.stipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verbo.obliga.doct.in.l. pactum quod dotali.C.de pact.& de colla.& cap. quãuis. de pact.in.6.Benedict.in repeti.c.Raynutius. i verbo duas numero.286.cũ sequẽ.de test.

¶ Adde etiam quod priuatus beneficio in vna ecclesia, poterit ad aliud in eadem promoueri.capitulo literas. de concessio. præbend.& ibi Imol.nota.3.& si quis per subreptionem vel obreptionem priuetur rescripto, tamen postea poterit aliud impetrare, in quo veritatem exprimet.l. secunda.C. si contra ius.cap.super literis.& ibi not.de rescrip.& rescriptum ab excommunicato impetratum, licet sit nullum, capitulo primo de rescript.in.6. tamen eo absoluto poterit aliud impetrare, vt ibidem not. Idem ergo in nominato,vt licet suis sit priuatus nominationibus propter molestiã, vt possit alias impetrare, vt vna pœna contenti simus, prout dicitur in capitulo at si clerici.§.finali. de iud. & dupliciter puniretur, annullare nominationes,& prohibere ne amplius impetrentur,ideo quia hoc non dicit tex.ergo non extendetur. l. cum quidam.ff. de liber. & posthu.igitur poterit alias impetrare, licet primis sit priuatus. 6

¶ Nec obstat.c.commissa.de electio. in.6. Quia respon.quod ista priuatio non est ludibrio, licet alias nominationes impetret, quia perdet prioritatem temporis,quæ magna est. regula, qui prior. de regulis iuris. in.6.& postea vigore nominationum secũdo loco impetratarum forte nunquam obtinebit beneficium tãquam antiquior. Et sic dicerem,quod licet quis suis priuetur nominationibus, vel gradu,tamen non perdet beneficiũ,si quod ex illis alias consecutus fuerat,argu.capitu.tibi.de rescrip.in.6. & capitulo.si clericus.de præben.eodem libro. vbi quando clericus priuatur gratia propter negligentiã suam,tamen si ratione illius 7

tiæ fuerit in ecclesia canonicus receptus, illum non perdet, nisi fuerit sibi collatus ad effectum præsentiū duntaxat. sic in nominationibus arbitror. facit quod dicit Ancha. in consil. 171. casus est talis, quidam. in fin. vbi concludit feudum posse concedi ei qui semel fuit priuatus propter inuestiturā non petitam, vt ibi per eum.

8 ¶ Secundo priuatur quis suis nominationibus, quando habet in ecclesia metropolitana vel cathedrali seu collegiata duas præbendas, seu dignitatem cum præbenda, vel vnam præbendam, seu alia beneficia, quorum fructus ascendunt vsque ad ducentos florenos auri de camera. ✠ volum 9. de colla. in cōcorda. quia gratiæ tuæ renunciare videris si beneficium pacifice adeptus es. cle. gratiæ de rescrip. & c. si pauper. de præben. in. 6. Nam mens ecclesiæ Gallicanæ, ac etiā papæ, & regis fuit, vt prouideretur pauperibus scholaribus, q exhausto suo patrimonio in acquirendo scientiam, sumpserunt nominationes & gradus. Et nō dicitur pauper, q in redditibus habet ducentos florenos auri, siue habeat beneficia in titulum, siue in cōmendam, & ideo honeste ex illis poterit viuere. nota. in cap. postulasti. de rescript.

Nominationibus priuatur habēs duas l ecclesia cathedrali prebendas.

☞ Intellige tamē, vt dixi in ✠ declarātes. in glos. prosequentes de manda. aposto. supra.

9 ¶ Et intellige quando haberet duas præbēdas in ecclesia cathedrali, vel metropolitana, etiam si non ascenderent ad valorem ducentorum aureorum, tamen non poterit is nominationes impetrare, nec impetratis vti, vt tenet glos. in ✠ quod si quis ex dictis. in verbo duas. de collat. in pragma. quod raro contingit. Et hoc procedebat per pragma. sed per concordatum posset nominationes impetrare, & eis vti, qui duas haberet præbendas minoris valoris, vt patet in concorda. in ✠ si quis vero ex dictis. vbi se refert ad dictam summam tam in præbendis, quam in aliis beneficiis. & hoc probatur in dict. ✠ volumus. ibi quorū in simul. & quia ibi est tantum vna clausula. in pragma. secus. quod notes, quia multa erant vera tempore pragma. quæ nunc non sunt, ideo non confidas glos. pragma. quæ licet bene dicat secundum sua tempora, & text. cui addidit glosemata, non tamen nunc: & alias fecit me errare, dum sequerer suam doctrinam simpliciter. ideo tu debes videre nunc text. concordatorum si diffideat a pragma. & secundum tex. iudicare. 10

¶ Notandum est, quod si quisquam haberet redditus in bonis secularibus vsque ad quadringentos aureos, vel vltra, poterit ad huc impetrare nominationes, & viuere ex fructibus beneficii, licet habeat amplum patrimonium, quia postquam altari seruit, de altari viuere poterit. c. cum secundum. de præbend. late Barb. in tracta. de præstantia. cardina. in. 1. parte. q. 6. hic tantum excludit habentē redditus beneficiorum, secus si in patrimonio, vt patet in. d. ✠ volumus. 11

¶ Tertio amittuntur nominationes, si non sint expressa ea quæ debent exprimi, de quibus dixi supra. q. 9. & in d. ✠ volumus. & idē in mandatis asseritur in. c. ad aures. c. in nostra de rescrip.

Quarto quando nominatus vel graduatus efficitur inhabilis, vel irregularis, quia etiam sic perditur mandatum. Ancha. consil. 58. circunscriptis. 12

Quinto quando nominatus contraheret matrimonium. aut sponsalia de præsenti, tunc suis videtur renunciare nominationibus glos. & doct. in cap. vno. de cleric. coniuga. Panor. in c. 1. illo tit. Aufre. in suis decisioni. quæst. 239. Ias. in. l. vbi pactū. colum na penult. C. de transactio. Etiam si sponsalia essent nulla. Ias. ibi, & in. l. causas. in fin. C. illo tit. Imo vxore mortua non licet vti mea gratia Io. And. in d. c. vnico Angel. & alii in ✠ 1. inst. quib. mod. ius patriæ potesta. soluitur. Et his fere modis amittūtur mandata apostolica, de quibus vide in tract. de māda. apost. in vltima parte per domi. Ru- 13

seum.dico in rub.de manda aposto. in concorda.§.declarantes.in glo.prosequentes.

14 ¶ Sexto quando ex aliqua causa suo priuaretur gradu, quod potest fieri, vt probatur in c.ex literis.de constitu. & ibi plene traditur per Feli.& alios.

15 Septimo quando eas non insinuaret per triginta annos,quia tunc eas videtur habere pro derelicto,& eis renunciare. arg.l. licet.C. de iure deliberand. dixi supra in. 14. q.principali.vbi ample videre licet.

16 Octauo perduntur quando ex causa vniuersitas reuocaret nominationes. quod potest.vt tenet gloss.§.item quod ad dictas.in verbo nominare.de collatio.in pragma.sed non est solitum fieri, & bonum est argumetum a solitis.l. si quis donaturus.ff.de vsufructu.l.certi conditio.§.si nummos.si cer. peta. Ratio est, quia postulantes re integra a postulatione recedere possunt.cap. bonæ. in.2.de postulatio. prælato. Itē legatus qui reseruauit beneficium pro aliquo, potest reuocare,& alteri prouidere. Hostien.in c.cū dilectus.de iure patro.Io. And.in c.præsenti.de offi.lega.in.6.& limitatur tribus modis per Perus.vt ibi cernere licet.& idem si papa reuocaret mandatum concessum.c. penulti.de præbend.in.6. & cap.vlti. de concessio.præben.illo lib. vide Hippolyt. sing. 166.inconstantia.

17 Nono,quando nominatus eis renunciauit,vt in cap.audita.de restitut.spoliat.facit text.in.l. filio præterito. ff. de iniusto rupt. nam potest quis priuilegio in fauorem suū introducto renunciare.l.si quis in conscribendo.C.de episcopis & cler.&.C.de pact. c.si diligenti.de foro competen.Ioan.And. in cap.penult.de præbend.in.6.clemen.gratiæ.de rescript.Card.consil.105.super præmisso.glo.in verb.irritum.§.si quis cuiuscū que.de colla.in prag.

18 ¶ Intellige siue expresse renunciauerit suis nominationibus, siue tacite, quia hoc casu tantum operatur tacitum, sicut expressum. arg.l. cum quid.ff. si cert.peta. & ibi ample Ias.& alias consului pro venerabili viro domino Ioanne de Lausergio sacrista Magalonen.mihi consanguineo colendissimo,ac doctissimo,& obtinuit in senatu Tholosano.Et censetur renunciare, quando est sibi prouisum ab vno quo ad illum:quia ille qui semel vni prouidit,non tenetur amplius eidem prouidere. argu.l. boues.§. hoc sermone.ff.de verbo. significa. & supra dixi. Nec potest eum plenū gratificare,alioqui omnia bñficia ei conferret episcopus,& ille ebrius esset,& alii esurirent:& si haberet nepotem graduatum,eidem conferret omnia beneficia,& ille semper ea resignaret, & alii nihil haberent,quod valde est absurdum vt dico in glos. gratificare.§. statuimus. 1.de collatio.supra.Item tacite dicitur renunciare, si fuerit effectus miles.argumē.51. distin.cap. 1.&.2.cap.eos.20.quæst.3. nam tunc, si arma militaria exerceat,perdit priuilegiū clericorum,quia facit actum contrarium cleri catui,quibus conuenit, nobis non licet interficere quenquam. not. Inno.in cap. 1.de apostat.& cap.in audientia.de senten.excōmunica.Chassa. in consuetu. Burgundi. in rubri.des iustices.§.quinto.glo.sil na grace. numero.52.& sequent.versic.quarto fallit. Vel habitū clericalem reiecit.cap. 1.de apostа.l.professio.C.de munerib. patrimo. lib. 10. idem si sententia annullans nominationes contra nominatum lata fuit,cui acquieuit glos.sing.in cap.1.de cōcessio.præbend. Card.in c.mandatum.col.3.quæst.1. de rescript.dicens iisdem fere modis mandatum amitti, & ideo seruiet ad intellectum tituli de mandatis apostol.in concordatis.

Tacite qñ dicatur renūciare.

19 Decimo perduntur nominationes.quando forma non est seruata quæ est posita in concordatis,quia factū corruit non seruata forma.cap.cū dilecta, de rescrip.l.cū hi.§. si prætor.ff.de transact.Et illa est,quæ dat esse rei,& eam in esse conseruat.l.Iulia.§.1.ff. ad exhibēd.Albert.Brunus in tracta.de forma

Forma nō seruata corruūt nominationes

& solēnita.actus. fol.3.rubr.de generali cognitio.formæ.& rub. de potentia & effectu formæ.fol.44.col.3.cum sequē.sic dixi quādo quis impetrauit mandatū nō seruata forma, vt sit nullū in forma. de manda.apost.

20 ¶ Vndecimo quando moritur nominatus. Ancha.consil.58.circunscriptis.vbi tradit sex modos finiendi rescriptum, quia mors omnia soluit.§.deinceps.in authen. de nup. collatio.4. Et si velis videre casus in quib9 mors soluit, vide per Hippo.in l.fina. num. 30.cū sequen.ff. de quæstio. nec dubitatur hoc etiā casu solui mandatū, per prædicta.

21 Papa & rex an nominatiōes possint reuocare. ¶ Duodecimo quando papa cū rege eas reuocaret, cum eorum sit destruere, quorū est cōdere.l.omni.C.de sacrosanctis ecclesiis. summus pōtifex reuocat gratias per eū concessas.c.penul.& final.de concesl.præbē. in 6. Vnus vero sine altero nō posset, cū concordatū habeat vim contractus, vt patet in rubr.de robore & firmita.cōcorda.& vnus altero inuito a cōtractu nō discedit.l.sicut. C.de actio.& oblig.& rubr.C. ne liceat ab emptione discedere.tex.sing.in.ca.1. & ibi omnes doct.de probat.vbi Bal.ampliat etiā ad successorē, vt solus contractū reuocare non possit. iam perfectū. Domi.consil.56. inter Roma.cōsil.352.quæritur.col.penult. & sequē.& cōsil.325.col.penult. Ias.consil. 1.in.1.volu.& consil.227.Carolus.in.2. volu.colū.5.dico in præfat.ad glos. concord. rub.de collat.vbi licet fusius videre.

22 Princeps recipiens pro officio pecunias nō potest dantē destituere. ¶ Idem est in principe recipiente pecunias pro aliquo officio, vt nō possit dantē destituere.c.vno de natura feudi.Barb.in cap.1. numero.14.de prob.l.3.ff.de obsequiis. Anchar. consil.366.Ias.consil.56. in causa . in fi.volu.1.& consil.105.col.3.ibidem.Benedict.in repe.c.Raynutius. in verbo duas habens.nume.36.cū seq.de testa.quia recipiēdo pecunias, videtur secū cōtrahere vt amplius eum non destituat. Et sic prodest dare pecunias pro officio, vt non possit destitui.sed a tali prodesse liberet nos deus, dicit glos.in msili in l.si seruus.§.fina. in verbo. corii.ff.de condict.furtiua.l.si quis cū toto.§.plane.de excep.rei iud. Sic dicitur de paupertate, quod prodest.l.si quis ad.C. de episco.& cleri.§.1.instit. quib.manu. licet vel non.sed a tali prodesse liberet nos pater & filius & spiritussanctus. & ab hoc munere vellem esse immunis, cum filiolis meis. ita in propriis terminis dicit Barb.in c. significauit.numero.22.de offic.delega.

¶ Vltimo perdūtur nominationes si ecclesia regularis erigatur in secularē, vt nuper ecclesia sancti Saturnini Tholosæ, tūc nominationes regulariū expirant, & deinceps seculares poterūt illi ecclesiæ nominari. idē ecōtrario.tex.in.c.ad audientiā.2.de eccle. ædifi.late Perus.in tract.de mutatio. status ecclesiæ capi.1.☞Sic tēpore Caroli Calui regis Frāciæ ecclesia sancti Martini Turo. multis opibus abundās in secularem erecta fuit, cuius temeritatis canonici mox pœnas luerūt, nā missa in eos cælitus pestilētia oēs (præter vnū Vedastū qui in numerū sanctorū relatus est, & nomini eius ibidem sacellū dicatū) extincti fuere, quo facto audito canonici diui Martialis Lemouicē. relicto seculari habitu se ad monasticā vitā cōuerterūt. teste Gagui.lib.5. paulo post principiū, sic hoc anno.1536. ecclesia Magalonēsis Regularis redacta est in secularem, & trāslata ad Mōtepessulanū, quod Faustū feli xque viris Pessulanē. sit, & eorum vxoribus.☜ Circa hoc tamē fusius dicēdū esset, sed multis obrutus negociis & lectionibus, non superest latius inuestigandi opportunitas. at dum per ocium licebit, hæc maturius forte digerentur. Interim lectores boni æquique consulite, vt animum meum ad maiora incendatis, adiuuante deo, qui in trinitate perfecta viuit in secula. Amen. 23

¶ FINIS TRACTATVS NOMINATIONVM.

TRACTATVS DE

PACIFICIS POSSESSORIBVS, HOC In regno ac in toto orbe non minus frequens quàm vtilis, ab eodem Authore Do. Rebuffo editus.

.·.

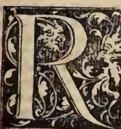
¶AMPLISSIMO VIRO, DOMINO FRANCISCO A SANcto Andrea, in senatu Parisiensi præsidi meritissimo, Petrus Rebuffus I. V. doctor, S.

Thenienses Berosi astronomi sapientiam diu experti, post multa ab eo prædicta quæ tempus verissima declarauerat, statuã æneam lingua aurea in suo gymnasio ei posuerũt, vt quæ oracula verissima protulisset, ex auro velut emanata sibi quisque persuaderet. Quæ cum ego mente mea reuoluo, dignissime præses, quãquam vir ille fuerit clarissimus, cũ tamen eum tibi conferre statuo, muscam elephanti comparare videor. Ille enim fortuito vaticinabatur, vt Trasyllus & Ascletarion, vel cacodæmonũ aliquo suggerente, & quæ a se prædicta fuerant, ad euentum perducente. Tu vero non casu, sed diuinis ac vtriusque iuris peritia instructus, hactenus vera ex tuis intimis semper depromsisti. Dicam ne a pueris q̃ magnã expectationẽ omnibus de te præbebas? Quotusquisq; enim erat, qui te vel a prima ætate diuina quadã prouidẽtia genitum, ad hũc dignitatis, & maiorem gradũ venturum non iudicauerit? Iudicauerunt & præceptores, qui in dies tot sciẽtiæ fercula vix tibi, quin memoriæ omnia mãdares, porrigere sufficiẽtia poterãt. Iudicarunt (inquam) doctores iuriũ Tholosates, quot argumentorũ iaculis eos in singulos dies impetebas. Quid referã, cũ ad iuris nodos explicandos peruenisses? Non vt Hercules gladio, sed iure optimo responsa prudentũ tam facũde, q̃ subtiliter, & diserte, omnibus lucida tradebas. Scholasticos veluti quidã Orpheus, ita alliciebas, vt qui te semel audiissent a tuis nemo vnus lectionibus discedere potuisset. Missa faciã quãto cum mœrore pubes scholastica tuũ tulerit discessum, & quãto cũ gaudio a Parisieñ. hominibus receptus fueris. Fuit enim tuus adeo gratus, celebris, & notus aduentus, vt ad aures opti. maxi. principis nostri celeriter peruenerit, qui te primo quoque tẽpore senatorio munere decorauit. quo in munere collegis & aliis ita te probasti, vt omnibus gratissima & admiranda esset tua fides, integritas, atq; iustitia. quibus cõmotus princeps, ad te nõ ambientẽ neq; petẽtem præsidis officiũ (quod inquæstarũ dicũt) detulit demũ prospiciẽs quãta cũ industria & peritia id munus gereres ad præsidatũ lõge digniorẽ te extulit, multo maiora tibi debere arbitratus, quæ tẽpore demõstrabuntur. hoc enim meretur tua singularis atq; præclara iustitia, quã si laudandã pro dignitate susciperẽ, succũberem oneri, id tantũ dicã, Alexandrũ magnũ quidã summis attollunt laudibus, qui cũ in capitalibus causis iudex sederet, accusatori alterã aurẽ occludebat. rogatus quid illud faceret: alterã, inquit, integram seruo reo. Tu vero pro tua sapiẽtia ambas & actori & reo præbes, vt nihil præcipitatum, nihilq; nõ matura deliberatione decretũ ex te prolabatur. Asclepiadẽ medicũ alii commẽdant, cõmendant inquã, quòd aliquẽ qui pro mortuo ad funus efferebatur, sistere iussit, verũq; & pristinæ valetudini restituit. quod Erophilo Cleophanti medico etiã cõtigit. Tu vero, quot tua excellenti iuris prudentia pro mortuis habitos restituisti, nemo vnus ignorat, quotve perditos homines pro bonis vulgo habitos profligasti. His igitur impulsus, etsi tua excellens dignitas omnia summa meretur, fretus tamen tua, qua semper erga me vsus es, humanitate, hunc breuẽ De Pacific. Possesso. tractatum tibi maxime conuenientem, nomini tuo nuncupare non sum veritus: quem si tuendum ab inuidis receperis, & album calculum adiiciendo, æqui bonique consuleris, spero complures tuum egregium iudicium secuturos. Vale.

Lutetiæ. 17. Calend. Iunii, anno domini sesquimillesimo trigesimosexto.

¶ TACTATVS DE PACIFIcis Possessoribus.

REGVLA in hac materia est, q̃ qui cunq; possederit beneficiũ ecclesiasticũ triennio, nõ poterit molestari in possessorio nec in petitorio, hoc statutũ fuit etiã in pragma.eo.tit.& in reg.Cãcel.17. & nunc nuper in his concord.isto.tit.

1 ¶ Notandũ est, q̃ secũdũ theologos pacifici dicũtur tribus modis. Primo mãdatis dei obtẽperando.ad Roma.5.c.Iustificati ergo ex fide,pacẽ habeam9 ad deũ,quæ datur hominibus bonæ voluntatis.Lucæ.2.cap.

Pacifici tribus modis apud theologos dicũt

¶ Secundo dicitur is qui refrenat illicitos motus. Ioan.5.capit.Scias quod pacem habeat tabernaculum,id est corpus.& august. super Matth.5.cap.ibi,Beati pacifici,ait,Pacifici sunt in seipsis,qui animi motus & carnales concupiscentias habent edomitas, & rationi subiectas.

¶ Tertio,qui quærunt pacẽ cũ proximo.ad Roma.12.cap.Si fieri potest,quod ex vobis est,cum omnibus hominibus pacẽ habẽtes. & Chrysosto.super Matth.5.capi. Pacifici sunt qui nec odiunt nec litigant, sed litigãtes & discordes ad pacem reducunt. vt per belle facis,dignissime præses. & hi filii dei vocantur,quia vnigeniti fuit hoc opus,videlicet cõgregare dispersa, & pacificare inter se præliantia. Dauid psal.119. Cum his qui oderunt pacem,erã pacificus.ita expresse tenet.Florent.in.4.parte summæ titu.7. c.6. Vnde pulchre dicit August. in.c.quisquis. in primo.23.q.4. Quisquis vel quod potest arguendo corrigit,vel quod corrigere non potest,saluo pacis vinculo excludit, vel quod saluo pacis vinculo excludere nõ potest,æquitate improbat,firmitate supportat,hic est pacificus, vnde Christus dicitur rex pacificus,quia vt pacẽ doceret,in hunc mundum venit. & pia miseratiõe disposuit sibi subditos fore pudicos,pacificos,& modestos.i proœmio.decreta.rex pacificus.vide tex.in.ca.decet.in princi.de Immunita.ecscle.in.6. plus dicens per os prophetæ. psal. 36.Custodi innocentiam, & vide æquitatem,quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.Istæ igitur,nobilis & doctissime præses, tuæ sunt reliquiæ,quas passim ne dicam Parisien.homines, verum & totus Galliæ populus te fouere prædicant.Quare pacificus, pacifico,pacificũ tractatum tibi dicare non erubui. Hic tamẽ loquimur de pacifico possessore beneficii, qui per triennium sine lite possedit beneficium,vt dico infra numero.164.

¶ Licet videre differentiam inter quietũ & pacificum,per Floren. vbi supra.& Bald.in consil.288.omnis qui rem.in.4.volumine. & not.in clemen.multorum.de pœnis.&.c. sanctorum.de præscrip. 2

¶ Primo amplia procedere etiam in muliere, quia verbũ quicunq; in textu positum, tam masculum q̃ fœminam comprehendit. tex. de iure melior & magis expressus in.l. ait diuus.ibi, quicunque accipere debemus tam masculum q̃ fœminam.ff. de iure fisci. l.quicunq;.& ibi Alber.& alii.C. de ser.fugi.& Iohelis.2.cap.Quicunque inuocauerit nomen domini,saluus erit.& Actuum.2.capit.idem dicitur. & Matth.12.cap. dicitur, Quicunque fecerit voluntatem patris mei, qui in cælis est,ipse meus frater,& soror,& mater est glos.in clem.prima.in verb. quicunque.de decimis. & in cle.pa.de sepultu. tex.in.l.prima.ff.de verb.signifi. & ibi plene dixi hoc anno interpretando illã legem extraordinarie glos.in.c.generali. de elect. lib.6.glos.in capi.primo.§.& cum humanæ in verb.abbatis.eodem titu.in pragma.Ias. plene in omni fere materia in. l. si quis id quod.ff.de iurisdictio.omni.iudic. & Deci. 3

Fœmina post triennium in beneficiis nõ debet molestari

in regula, fœminæ. ff. de regu. iur. & dispositum in monachis & abbatibus, extenditur ad moniales & abbatissas. text. in cap. fina. & ibi Panor. de stat. mona. Ias. refert consil. primo. in. 2. vol. col. 2. quod est. 140. in numero impresso.

4 Ratio textus est, quia postquam possunt habere prælaturas & beneficia. cap. indemnitatibus. de electio. libr. 6. cap. dilecta. de maior. & obedié. Ergo si eas possederint cũ colorato titulo per triennium, non poterũt super eis molestari, quia q vult antecedens, vult & consequens necessarium ad illud. l. illud. ff. de acqui. hæred. l. prima. & ibi Ias. colum. 2. de transactio.

5 Præterea masculinum concipit fœmininum in fauoralibus. l. qui duos. ff. de lega. 3. sed hoc est valde fauorabile, vt patet, & maxime mulieribus, ne in iudicio molestentur. c. mulieres. de iudic. lib. 6. & eadem ratio subest in vtroque, imo fortior, vt dixi, i muliere, ergo & decisio. ¶ porro. ibi, si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, quæ fuit pri. causa benefi. amitten.

6 ¶ Secundo intellige procedere etiam si collegium, vel conuentus, seu capitulum beneficium possederit triennio, quia verbũ quicunque comprehẽdit etiam collegium, vel capitulum. l. metum. in magna. ¶ animaduertendum. ff. quod met. causa Alber expresse. in dict. l. quicunque. C. de ser. fugi. columna 4. Item quia collegium & capitulum vicem personæ sustinet. l. mortuo. ff. de fideiusso. tamen quia non potest habere in titulum beneficium, & hic titulus tantum loquitur de possidente colorato titulo, ideo nõ habebit locum forte in prædictis, & sic nõ procedit hic tex. quando possidetur beneficium iure proprietatis, de quo no. in c. ad quæstiones. de rer. permuta. & cap. cura. de iure patro.

7 ¶ Tertio extende vt etiam in foro cõscientiæ non teneatur restituere post triennium alioqui sequeretur quod forma huius decreti deduceret ad inferos, & conscientia legũ

In foro cõsciẽtiæ post triẽniũ an qs

magis esset dãnata, quam maleficiorum. ita in propriis terminis dicit Bald. in c. in omni negocio. de testib. & in consilio. 285. si quis iuris. col. 2. in. 3. volu. Maleret. in tract. de elect. fo. 87. col. 4. Et faciunt ea quæ dixi in cap. postulastis. in glos. nu. 45. cum multis sequent. de cler. excom. minist. 8

In bñficiis molestan, possit.

¶ Secundo sic suadetur per ea quæ ibidem dixi in glos. 1. vbi conclusi post præscriptionem quem non teneri restituere rem etiam in conscientia, contra Alcia. in. l. quinque pedum. C. finium regundo. cui respon. ibidem insequendo glo. in c. vigilanti. de præscriptio. & bonã iurisconsultorum partem.

Sed hic per papam est statutum tempus. itra quod quis possit præscribere, ergo post ea non tenebitur restituere in foro consciẽtiæ. alioqui papa non sic statueret, & tutus autoritate canonis inducentis præscriptionem, nõ debet dubitare de conscientia. pulchre loquitur Inno. in cap. cura. de iur. patro. Bal. in ¶ si quis per triginta. si de feudo fuerit cõtẽtio inter do. & agna. vassa. col. 1.

¶ Tertio non aliter videtur dicendum in foro iustitiæ, quam cõsciẽtiæ, quia vbi lex ciuilis statuit, tale statutũ etiam in foro canonico causarum, & etiam in foro pœnitentiali seruandum est, nisi insit peccatum, & dolus. cap. quoniam. de præscrip. sed hoc lex statuit condita tam a papa, qui habet plenã in beneficiis potestatem. c. 2. de præben. in 6. clem. 1. vt lite penden. quam a rege. 9

Lex ciuilis est etiam in cõ scientia o seruanda

¶ Ergo etiam in foro consciẽtiæ statutum erit seruandum, vt in simili notant glo. & doct. in cap. quæ in ecclesiarum. de consti. vbi est communis conclusio quod lex ciuilis iusta obligat etiam in consciẽtia. & hoc etiam tenent theologi fortius hoc decretũ, & hoc tenet Imol. in proœmio decreta. rex pacificus. in fi. prin. Ias. consilio. 180. commune. columna vltim. in. 2. volumi. & in ¶ sed iste, numero. 126. institu. de actio. Feli. in cap. 1. nume. 18. versi. quarto fallit. de spõsal. Leona. de vtino in sermo. 44. de legibus. 10

versi.secundo declaratur.facit text. in cap. quo iure. 8.distin.& c. imperatores. 9.dist. & c.de capitulis.seq.distin.

11 ¶ Quinto probatur ex c.si a sede. de præb. lib.6. vbi si cōferatur beneficium duobus a diuersis eodē die,ille qui possidet,est præferendus,licet non habeat forte meliorem titulum.sic & hic qui triennio possedit, licet non haberet nisi coloratum titulum.

12 Papa cōfirmando inualidū, videtur de nouo cōcedere. Quia papa confirmando hunc coloratum titulum, videtur eidem de nouo dare post triennium,glos. in reg.cancella. 15. in prærogat.3.

Et quando papa ex certa scientia confirmat inualidum, videtur validū facere. glo. no.in.c.placuit.16.q.6.Sed Ro. pontifex in hoc casu confirmat titulū inualidū ex certa scientia,cū exprimat coloratū habentē titulum nō posse molestari,ergo facit validum.

13 Tolerātia papæ an det ius in bñficiis. ¶ Nam tolerantia expressa approbationis papæ dat ius in beneficio.c. literas. de supplend.negl.præla.Ioan. And.in ca. michael. de filiis presbyt. Imo etiam tolerantia tacita approbationis papæ dat ius in beneficio, Et sufficit quod de sua voluntate constet glo.in cap.si aliquando,de sent. excommuni.cle.si summus.illo titu.Et ibi Ioan. And. Glos.in verbo tolerantes. ¶ Volens.de colla.in prag.Panor.in c.quod circa de cōsangui. Maleret.in tracta.de elect.in fol.14.ver sic.consuetudo quippe quantuncunque vetusta. Ioannes de Selua in tract. de benefi. in.3.parte quæst.9.

14 Quinto facit.c. cura.& ibi glo.& Panor de iur.patro.ibi,nisi legitima fuerit præscriptione munitus &c.glos.in.c.possessiones. 16.q.4.glo.in regul.cancell.33.

Sexto facit.c.literas de supplē.negli.præla.& ibi Bal.no.quod patientia papæ dat titulum ex tunc canonice possidendi. glos.& doct.in ca.contingit.de dolo.

15 Septimo probatur,papa potest antiquare titulum beneficii, & annullare.c. de multa cū similibus de præbend.sic & coloratū titulum bonū & validum reddere.cap.proposui sti.de concessio. præb. etiam in cōscientia, quia datæ sunt ei claues a deo op. maximo. Matthæi.16.cap.Quodcūque ligaueris &c.

¶ Octauo facit.c.cū ecclesia. & ibi Panor. de cau. posses. & cap. consultationibus. de iur. patro. vbi si ille qui erat in possessione eligendi vel præsentandi, elegerit vel præsentauerit,licet ius ad eum non pertineret, tamē valebit præsentatio,nec electus destituetur.sic nec hic coloratum habens titulū post triennium etiam in conscientia debet deserere beneficium nec destitui. 16

Nono cui conceditur vnum, videtur cōcedi aliud quod sequitur ex illo. l. seruitutes §.si domo.ff.de seruitu. vrba. præd.& .l. item §.1.de seruit.rusti.glos.in.l. quāuis.C. de fideicommiss. Sed hic concedit vt non debeat molestari post triennium, ergo etiā videtur concedere titulum verum, & sic φ in conscientia possit retinere illud beneficium,alioqui hoc decretum duceret ad inferos, vt dixi supra. 17

Decimo si papa mandet aliquem nō molestari super fructibus & possessione alicuius beneficii, videtur sibi adiudicare beneficium, & ita rota iudicauit, teste glo.d.regula.33. sed hic mandat non molestari. ergo beneficium post triennium videtur adiudicare habenti coloratum titulum, & sic illa sententia etiam in conscientia est tenenda. not. glos. & doct. in cap. primo de concessio. præbend. & in cap. plerique. de immunita.ecclesia.vide text.in c. ex parte. a.in fi.ibi non permittatis exinde molestari de testi. 18

¶ Vndecimo si ordinarius non præcedente collatione inuestiat aliquem de beneficio, tunc talis inuestitura idem est quod collatio. Panorm. in capitulo auctoritate. columna secunda de institutio. argu. cap. primi de consuetud. rect. feud. & idem tenet Panor.in c.2.colum.penult. de consuetudi. Ioannes de Selua in tract.de beneficio 19

3.parte quæstio. 10. Fortius est hic in papa, qui vult aliquem non molestari post triennium, & sic de nouo videtur conferre, vel saltem titulum inualidum facere validum. & sic is qui possedit triennio, in conscientia poterit illud retinere. facit glo. ca. placuit.in.2.in.16.q.3.tex.in c.fi.17.q.2.

20 Declarat paragraphus nem° de pacific. possess. ¶ Non obstat versi. vltimus de pacifi. possesso. vbi sic dicitur, monemus ordinarios, vt diligenter inquirant, ne quis sine titulo beneficium possideat: & si quem sine titulo beneficium possidere repererint, declarent illi ius non competere, cuiusuis temporis detentione non obstante. Quia respondeo loqui de eo qui nullum habet titulum. Et præscriptio sine titulo regulariter non currit.cap.si diligenti.de præscrip.Bal.in.l.nec ex vera.C.de acqui.possessio.§.1.institu.de vsucap. hic habet titulum licet inualidum, scilicet coloratum. Idem respód.ad rub. de eo qui mittitur in posses. videlicet quanuis beneficium non possit haberi sine titulo, secus in possessione.glo.sing.in c.contingit. de dolo.& ibi dicit Panor. quod si clericus bona fide titulo colorato possederit beneficium alterius per decennium inter præsentes, & viginti inter absentes, præscribit illud in præiudicium veri rectoris, licet ipse ius prælaturæ sibi non acquisierit.Sequitur Ioannes Francis.in tract.de præscript.in. 1. parte quintæ partis principal. q. 10. Minus refragatur regula.1.de reg.iur.lib.6. nã hic non tenet sine canonica institutione large, vt declaratur in mea repe. ad c. postulastis. de cleric.excom.ministran.

21 Possessio nõ inducat collationem. ¶ Nec obstat quod traditio possessionis non inducat collationem, quia nec petitio operarum facit indictionem earum, antequam indictæ sint.l.si quis hac lege.§.iudicium.ff.de opert.libert. Tamen dicit Compostella.in c.transmissam.de elect.quem refert Oldra. cõsilio.143.thema tale est. d.b. quod inuestitura facta ab eo ad quem pertinet collatio, inducit collationem? quia illi duo actus, videlicet inuestitura, & collatio, iuris sunt, & ideo faciliorem functionem recipiunt, & facilius vnum vice alterius fungitur, quia eiusdem sunt generis. l. 24.1. si cert.pet.ff.l.sed cum patrono. de bono possess.Igitur possessio cum sit facti.l.14.si vir. de acquir.posses.in re nõ tribuit ius,nec est eiusdem generis cum collatione. ideo per eam ius non acquiritur. secus si fuerit titulus etiam coloratus cum triẽnali possessione, vt hic. & sic in conscientia post trienniũ etiam cum colorato titulo possessor est tutus,contra glo.in pragm. sanct.quam sequitur Maleret.in tracta.de electio.fol. 89.quibus per prædicta luculenter respon.

¶ Tertio procedit, vt non possit molestari etiam per viam denunciationis euangelicæ, cõtra glo.in d. verb.molestari. eodem titu. in pragma.quia denunciatio euangelica fit quando imminet peccatum.c.nouit.de iud. sed hic non imminet peccatum,vt proxime probaui, ergo denunciatio euangelica non procedit.Et ita tenet Panor.in cap.final.de præscript.licet ibi Imol.contra.sed ista opinio est vera, & communis, teste Ioanne Frãcis.in tracta.de præscript.in. 2.parte. 3.partis.q.10.col.37. Bal. consilio. 133.casus talis.in.5.volu. 22 Post triẽ nium nõ debet mo lestari etiã per denũciatio nem euãgelicam cõtra glo. prag.

23 Denũciatio euãgelica quibus ex causis fiat. ¶ Secundo denunciatio non procedit nisi contra detinentes aliena contra conscientiam.Panor.in c.1.de probat.sed post triennium non detinet alienum beneficium,sed suum factum huius decreti auctoritate. ergo non procedit denunciatio euangelica.

¶ Tertio denunciatio non procedit,quando denunciatus dicit se nõ habere consciẽtiam læsam, & allegat causam probabilem: secũdum Bal.in authen. ad hæc.C. de vsur. Purpura.in.l.si me & titium .ff.si cert.peta. sed ille qui possedit potest allegare causam probabilem, videlicet coloratum titulum, & possessionem triennalem huius decreti auctoritate roboratam. Ergo non poterit denunciari.

25 ¶Quarto denunciatio euangelica requirit quod agens probet non tantum sua in laesionem, sed etiam conuentum habere conscientiam laesam. Corne. consilio. 137. placet litera. l. in. 2. volu. quod post triennium non potest probare.

26 Quinto in actione reali est comminis opinio ex vtroque iure, quod denunciatio euangelica non procedit post sententiam iniquam in reali latam, quia a primo eradicatur dominium, & attribuitur praescribenti eius effectus, arg. nota. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. Secus in personali, quae ossibus inhaeret, ideo non potest tolli. glo. in. l. 4. ff. pro socio. Bal. in authen. ad haec. col. 4. vers. item dubitatur de debito. C. de vsur. multo fortius in eo qui triennium possedit beneficium cum colorato titulo.

27 Sexto tex. prohibet post triennium molestari, sed per denunciationem euangelicam molestaretur, vt patet cuilibet intuenti, ergo denunciari non poterit. & sic affixi duas conclusiones sequentes, videlicet, Pacificus possessor etiam cum colorato titulo post triennium in conscientia est tutus. Ex quo infertur non posse molestari, etiam per denunciationem euangelicam. Quãuis hactenus contraria sententia inualuerit, tamen quia ista est vera, ideo tenenda.

28 Limitarem non procedere, quando mala fide possedisset beneficium per trienniũ, tunc existimarem illum in conscientia non tutum, & sic posse denunciari. Et ita intelligi potest glo. pragma. sanctio. secus si bona fide. & intelliguntur supradicta & glos. & doct. in c. ex frequentibus de instit. Collect. in c. cura. col. 1. de iure patro. vel quando post triẽnium haberet conscientiam remordentem, adhuc teneretur post trienniũ eam deponere. Floren. in regula. possessor. de reg. iur. in. 6. sed illam deponere oportet post triẽnium. vide glo. in §. cui rei. in verb. uendicant. de colla. in pragma.

¶Dicerem quod bona fides praesumeretur ex illo colorato titulo, cũ regulariter praesumatur. bona fides ex titulo vero, vel putatiuo etiam ex errore iniusto. l. igitur. §. penul. ff. de liber. causa. l. penul. C. de euictio. glos. sing. in. §. si quis a non domino. de rerum diuis. in lib insti. Alex. consilio. 134. in causa. colum. 4. in. 2. volu. & sic non expedit probare bonam fidem, quia praesumptio iuris ratione tituli transfert onus probandi in aduersarium. l. ab ea parte. ff. de probat. plene doct. in. l. celsus. de vsucap. & cap. si diligenti. de praescrip. vbi concludunt bonam fidẽ saltem debere allegari. arg. l. si adulteriũ cũ incestu. §. idem pollioni. ff. ad. l. Iul. de adul. alias non praesumitur. Ias. in. l. non hoc. col. vlt. C. vnde cogna. 29 Bona fides praesumitur si allegatur

30 Quarto extende, siue habeat titulum verum, siue coloratum. habens enim verum titulum non est molestandus etiam ante triẽnium, quia iuste possidet. l. iuste. ff. de acqui. posses. Fortius ergo post triennium per hoc decretum.

31 Decretũ de pacifi. possessor. quare est introductũ

Item hoc est introductũ ob bonũ publicum, ne lites super beneficiis sint immortales. c. finem. de dolo. c. dispendia. de rescrip. in. 6. & ne sint in incerto ea possidẽtes. arg. l. 1. ff. de vsucap. ac propter libertatẽ subditorum, ne de iure suo semper dubitent. glos. fin. 9. in authen. de tẽpo. non solut. pecu. §. 1. in verb. diligentia. collat. 7. quam approbat Bal. in §. si quis per triginta. col. 2. si de feud. fuerit content. inter do. & agnat. vassa.

Item ne beneficiati propter lites prosequendas cogantur deserere ecclesias, sicut quandoque patriã. in authen. vt differen. iudices. col. 9. Et interim gregẽ dominicũ lupus rapax inuadat. c. ne pro defectu. de ele.

32 Coloratus qñ dicatur titulus.

Quarto quãdo titulus dicatur coloratus? glo. in verb. coloratũ, eo. titu. in prag. plene declarat, nec indiget supletiõe. Nota tamẽ quod coloratus dicitur titulus, quãdo est habitus ab eo q habet potestatẽ cõferendi seu eligẽdi, siue de iure cõmuni, siue speciali, &

nisi obstitisset aliquod impedimētū,fuisset iustus.& dicitur coloratus, id est figuratus, quia tantum habet figuram tituli. hic exponit tex.in.l.fin.C.manda. nā quod in princi.dixerat coloratā donationē,postea vocat figuratam. Vel dicitur coloratus habēs aliquem colorē.l.hoc colore.ff.de inoffi.testa. &.l.iubemus.§.scientes.ibi,beneficii colorati.C.de sacrosanct.eccle.regula cancel.33. Incoloratus, quādo non habet aliquā causam seu titulū.glo.in.l.minor autem.§.1. in verb.incoloratæ.ff.de munerib.gl.in.c. auaritiæ.in verb.colore.de electio.in.6.

¶ Item dicitur coloratus quando probatur institutio per episcopū facta,licet non probetur præsentatio. Nicol.de milis in reper. in verb.possessio. q.101.& Domi.cōsil.117. in quæstione.col.3. Et sufficit præsentato a laico si agat possessorio ad colorādam suam possessionem docere de institutione omissa præsentatione teste Aufre. in decisio.Tholosa.q.431.Item &c.aliquis fuit electus &c. Vel coloratus dicitur quādo habet titulū a collatore ordinario,licet inutilem,vtpote quia eius manus erāt affectæ. Antho.& Imol.in.c.proposuit.col.2.de cōcessio.præbē.Et breui dicendū est colloratum dici titulū , dū tamē quis ex apostolica vel ordinaria collatiōe aut electione,aut electionis huiusmodi cōfirmatiōe, seu præsentatione & institutione illorum ad quos beneficiorū huiusmodi collatio,& prouisio,electio,præsentatio,seu quæuis alia dispositio pertinet,obtineat, vt declaratur in regula.33.cācel.licet ob aliquod vitiū titulus nō dicatur iustus,vt in d.glo.coloratum.

33 ¶ Vbi vide latius quòd post triennium nō tenebitur possessor probare coloratum titulum, nisi cōtra possessorem aliquid probetur, vel ad iudicis instantiam.per.l.cogi. C.de peti.hære.Et Felin.in.c.licet Hely.de simo.vel nisi ius possidenti resisteret,vtpote quia habet duo beneficia incompatibilia c.ordinarii.§.1.de offic.ordina.lib.6.Et potest dici titulus coloratus quando non est nullus ipso iure , sed venit annullandus. & quando est nullus , dici potest incoloratus. Feli.in cap.in nostra.correla.36.versi.nono not.de rescript.

¶ Requiritur tamen quod habeat titulū & coloratum a principio , quia si in initio haberet incoloratū.& postea superueniret titulus colorat9,nō prodesset cū præscriptio ista triennalis incipiat currere ab illo tēpore quo habuit titulū coloratū.l.certe.§. penult.ibi,incipiet.ff.de preca. Etiam quia antequam habuerit titulum saltem coloratū, est violētus,seu intrusus.glo.in d.verb.coloratum.circa fi.in prag.qui omni tempore possunt molestari,vt infra dicetur. 34

¶ Quinto extende,siue habuerit beneficiū in titulum siue in cōmēdam ad vitam.glo. in pragma.sanctio.in verb.titulum. vbi dicit titulum large accipi pro quolibet modo obtinendi beneficia a iure approbato . Sequitur D.Boerius in addit.ad Dy.in regula 1.de regu.iur.lib.6. 35

¶ Nam cōmēda cēsetur canonicus titulus ca.dudum.in.2.de elect.c.qui plures.21.q.1. Archi.in.c.si propter.in fine de rescrip.lib. 6.c.nemo.de elect.eo.lib. Feder.in tract.de permutatio.beneficio.q.15. Nicolaus mili9 in verb.beneficiū.§.25.Guido papæ in deci. Delphina . q.152. quinta . & ita tenetur in Francia,& fuit prolatum arrestum Parisiis, vt refert Ioan.gallus in quæstio.per arresta. q.20.cum sequent. vbi dicit: Quādo commenda fit ad vitam,dicitur verus titulus. 36 De commenda no hic multa.

¶ Quod sic probatur, cōmēdatarius potest constituere procuratorē ante litem cōtestatam,sicut is qui habet titulū.Mathessil.notab.191.nota quòd licet procurator. 37

¶ Et potest permutare beneficium cōmendatum cum alio dato in titulum.c.fin.& ibi plene Imol.de rerum permuta. 38

¶ Item potest ex redditibus beneficii commendati viuere,sicut is qui habet in titulū. d.cap.nemo. 39

40 ¶Et super illis transigere,ac eos vẽdere,potest.Domi.cõsi.17.pro declaratiõe in fine.

41 ¶Et habet liberam potestatem in temporalibus & spiritualibus.Panor.in.c.cum nobis olim.notab.ulti.de elect.

42 Cõmẽdatarius abbatiæ est verus abbas.

¶Item cõmendatarius abbatiæ cẽsetur verus abbas, ideo potest illi delegari causa a Roma.põtifice,sicut abbati titulario, & habet locum.c.quoniam abbas.de offic.deleg. teste Barb.consil.2.sapienter.col.ulti.in.2. volumi. Quod in Francia obseruatur, teste Chassa.in consuet.Burg.in rub.des successions des bastardz.§.3.nu.58.in consi.ibidẽ posito.& sicut tenetur intra annum promoueri is qui habet in titulum,ita is qui a papa habet in cõmendam,quia magis adstringitur hic,quã ille.d.c.nemo.vide glo.in ca.licet in verbo causa.de electio.in prag.

43 Practica nota. in cõmend.

¶Et ideo in commendis a Roma.pontifi. factis solent hæc verba inseri,talẽ.N.prioratum cum omnibus iuribus & pertinẽtiis suis tibi auctoritate apostolica commendamus,per te quandiu vixeris, & dictum prioratum.N.obtinebis,tenẽdum,& etiam gubernandum, ita quod durante commenda huiusmodi,de fructibus,redditibus,& prouẽtibus ipsius prioratus.N. disponere & ordinare valeas,sicut veri priores ipsius prioratus qui fuerunt pro tempore, ordinare & disponere potuerunt, & etiã debuerũt.&c. En ergo quomodo papa æquiparat eos habentibus titulum, ergo eodem iure uti debent.c.de multa.de præb.licet glo. in regu. cancel.33.contra teneat.

44 Imo hodie in Francia vacant beneficia per mortem cõmendatarii, & sic impetrantur,ac si in titulum haberentur: licet de iure secus.Feder.in tract.permut.q.15.Et per commẽdam habet quis ius in beneficio cõmendato.glo.in ca.licet.in verbo causa.de elect.in pragm. ideo postquam non habens principio plenũ ius in beneficio, utpote habens coloratum titulum,nõ debet molestari post trienniũ,fortius is qui habet ius præ textu commendæ, ut dixi.

45 Nec obstat ꝙ beneficia non debent cõmendari nisi usq; ad sex menses.d.c.nemo & iste tex.debet intelligi de beneficiis perpetuis, ut infra dicam.c. sanctorũ.70. dist. c.præcepta.55.dist.glo.in cap.pastoralis.7. q.1.Respon.verum esse ab ordinario in ecclesiis parochialib9,alia vero beneficia etiã ordinarii poterunt commendare ad vitam. c.qui plures.21.q.1.Domi. & Philip.in d.c. nemo.& in his posset habere locũ iste tex. & in commẽdatis a papa:secus in dictis parochialibus beneficiis datis ad tempus, per supradicta,& infra dicetur.

46 Cõmẽdatarius an possit remoueri.

¶Nec refragatur ꝙ cõmendatarius ad nutum potest remoueri.c.obitum. & c.cataniensis.61.distin.c.constitutum.7.q.1.quia non est nisi quoddam depositũ,quod ad deponentis voluntatem potest libere reuocari.etiam si fuerit dictum ꝙ duret usque ad obitum.l.1.§.si sic deposuero.ff. de deposi.c. bona fides.depos.Quod intelligo verũ quãdo ad ecclesiæ utilitatẽ facta est commẽda. secus si ad personæ utilitatẽ, ut cõmuniter fit maxime in Frãcia,ut dixi,tũc nõ poterit reuocari durãte utilitate, & sic vita cõmendatarii:& hoc quando à papa,nisi tamen ex causa.& ita seruatur,prout cõsuluit. Rom. consilio.350.in casu. sicut procurator in rẽ suam non potest reuocari.l.procuratore.ff. de procura. glos. in.l.sicut.§. si procurator. quib.mod.pig.vel hypo.sol.

47 ¶Sic nec commendatarius,qui dicitur procurator in rem suam.Bal.in.l.1.col.4.C,de actio.& obliga.Imo secundum do.Alcia.in l.pactum curatoris.C. de pac.poterit commẽdatari9 dissipare fructus beneficii.quod dixi esse a iure bene alienum, in repe. c.postulastis.4.no.de cleric.excom.ministrant. prout dicit Archi.in ca.statutũ.§.accessorẽ. de rescrip.in.6.sequitur Barb.consil.19.vbi Christus.col.1.in.3.vol.vbi dicũt hæreticũ esse in iure dicere beneficiatum facere fructus suos,ergo non potest eos dissipare, cũ

etiam habens titulum hoc non posit, fortius nec commēdatarius. Alia dixi ibi, quæ licet videre.non repeto.

48 ¶ Præterea dum concedo rem alicui ad certum vsum,gratiā & vtilitatē vtentis, quousque ad vsus durat,& vtilitas,nō poteſt conceſſio reuocari.l.in commendato.§.ſicut.ff. cōmoda. Sic & quando commenda datur ad vtilitatem cōmendatarii,vt in Francia. tūc quandiu viuet is commendatarius, & durabit eius vtilitas,non poterit reuocari. Et ſic poſt triennium poterit ſe per hoc decretū tueri.& ita vidi ſeruari.

49 Cōcluſio, Pacificus poſſeſſor beneficii ſine titulo nō poteſt moleſtari poſt trienniū. ¶ Et ſic tenui cōcluſionem, quod pacificus beneficii poſſeſſor cum titulo vero vel colorato, poteſt poſt triennium iure moleſtari.Imo etiam ſine titulo poſt triennium nō debet. Prima concluſio debet intelligi ex noua cauſa poſſe moleſtari, vt infra patet in limitationibus, ſed non poteſt moleſtari etiam ſi poſſederit ſine titulo, dummodo habuerit in commendam,quia commendatarius non dicitur titularius, vt notat. Panor.in.c.querelam.notab.2. de electio. Soci.conſil.32.ex his.col.6.volu.1.

50 ¶ Sexto etiam procedit quando quis poſſediſſet beneficium per triennium cū ſimplici ſignatura, quia ex ſola ſignatura perficitur gratia.cap.inſtitutionis.25.quæſt.2. Panor.& Feli.in cap.ſuper literis. de reſcript. & Panormi.in cap.noſti.de elec.glo. in regu.cancel.25.&.29.nam de iure non requiritur ſcriptura ad eſſentiam gratiæ. Bal.in l.fina.in fi.de communi ſeruo manu. C. Feli.& alii in rub.de cōſti.per glo.ſing.in cle. dudum.in fi.in glo.verbo.de ſepul.ideo collatiō inferioris à papa poteſt probari per teſtes.Bald.in capi.2.in fi.de reſti.ſpolia.quia poſtquam habet verum titulum, ergo non poterit moleſtari, vide de Ripa ī lib.2. reſponſo.cap.11.de iure &c.

51 ¶ Nec retragatur quod adipiſcens poſſeſſionem cum ſimplici ſignatura, dicatur intruſus,vt no.Feli.in ca.in noſtra.de reſcrip. & in ca.veniēs.de accuſa.per extrauag. iniunctæ.de elect.in cōmunibus.qui intruſus non iuuatur hoc decreto,vt infra dicā,quia reſpon. eum qui adipiſcitur poſſeſſione cū ſignatura, non eſſe intruſum.nam intruſus is dicitur,qui non intrat per oſtium, ſed aliunde.tex.ſolennis in cap.relatū.de iur. patro.ſed is qui habet ſignaturam, intrat per oſtiū,cum habeat à papa prouiſionem,ergo non dicetur intruſus, & ſic non erit priuatus ita adipiſcens poſſeſſionē, cum alicubi non caueatur.nam regula cācellariæ.29. loquitur in cōmiſſionibus cauſarū circa proceſſus.regula.53.in diſpenſationibus. & ſic tenet do. Auriol.in reg.1.de reg.iur.in.6.in additi.ad Guil. de mōte laud.& iſta opinio videtur æqua,licet altera de ſtricto iure procedere poſſet,& hæc ſeruatur in forenſi iudicio,in hac Francia cōſuetudinaria, & extra. iniuncte poteſt loqui in maioribus dignitatibus,ſecus in aliis. Intruſus quis dicatur.

¶ Septimo procedit in quolibet titulo. ſiue ergo habuerit collationem beneficii poſſeſſi per triennium, ſiue electionem non requirentem confirmationem, & tūc dicitur beneficium conferri eligendo, vt in præbēdis eccleſiarum cathedralium ſeruatur.ſiue requiratur confirmatio,& tunc dicitur beneficium electiuum.glo.ſing.in cap.quia contingit.in verb.electionem.de religio.domi. glo.in regula cancel.33.& in tit.de elect.in verb.electiuis.§.quibus in prag.Io.de ſelua. in tract.de benefi.in.3.parte.q.1. 52

¶ Quia hic titulus large accipitur pro quolibet modo obtinēdi beneficia à iure approbato, licet in iure multis aſſumatur modis. glo.in.l.nō eſt.C.famil.hercis. Et in authē. de eccleſiaſt.tit.in rub.colla.9.c. vt ſingulæ.de offic.archipreſbyteri.Lucas de penna in.l.abſit.C.de priuil.domus Auguſt.lib.11. Io.de Pla.in rub.C.de cano.larg.ſi.10.& in addit.ad Paul,in.l.1.ff.ſi cert.pet.glo.in verbo.intitulatā.c.dudū.in.2.de elect.Ioannes Fran.in tract.de præſcrip.in.3.parte.col.21. 53 Titulus quot modis accipiatur.

54 ¶Et ideo procedit etiam in præsentato & instituto, vt etiam post triennium non possit molestari, cum institutio sit ecclesiastici beneficii, vel ecclesiæ collatio. Hostien. in summa. de institu. in §.1. Et dicitur canonicus titulus, sicut collatio. doct. in rub. illius tituli, & Panor. in cap. auctoritate. illo titu. glos. in verb. beneficium. eod. titu. de paci. n. possess. in pragma.

Præsentatus post institutionē hoc iuuat decreto.

55 ¶Idem in permutatione per superiorem approbata, alioqui permutantes perdunt beneficia propria auctoritate permutata. c. quæsitum. cum sequ. & cap. cum olim. de rerum permuta. c. vno illo titu. lib. 6. Aegid. de bella mera in suo tracta. de permutatio. beneficio. post Feder.

56 ¶Idem puto in translato auctoritate papæ vt etiā post trienniū molestari non debeat, quia translatio sic facta dicitur canonicus titulus. c. si quis iam translatus. 21. q. 2. glos. in §. quibus. in verb. causis. de elect. in prag. cap. 1. de transla. episcop. cum dicatur quædam permutatio auctoritate superioris facta. Ioannes And. in d. c. quæsitum. Panor. consil. 101. factū. in 2. volu. Feder. consil. 5. quidam. & est repetitum consilio. 19. quidā. Oldra. consil. 267. quod domino. & consil. 284. in quodam. Ancha. consil. 158. ex narratis. Roma. consil. 345. circa. vbi licet multas quæstiones videre de ista translatione.

57 ¶Nec me mouet c. cum in illis. §. 1. cum sequen. de præb. lib. 6. vbi appellatione vnius tituli, non venit alius. Respon. verum esse quādo specialiter titulus electionis, vel collationis, siue institutionis est expressus, secus si titulus tantum vt hic titulum coloratum. quia comprehendit quemlibet titulū. Et sic intelligo hunc text. ista est not. limitatio ad d. capitu. cum in illis. & declaratio, quam nota.

Declarat c. cum in illis de præb. in 6.

58 ¶Octauo etiam procedit, si beneficium spectaret ad collationem laici ex priuilegio, quod potest. c. dilectus. in 3. de præb. capi. Adrianus. 63. distin. Oldra. consi. 1. glo. in c. imperium. 10. dist. licet de iure laicus non valeat conferre. capitulo, si quis deinceps. 16. q. 7. & glos. ibi in summa. & capit. per laicos. & cap. laicis. ibidem.

De collatione per laicum facta.

Nec etiam valet cōsuetudo, vt laicus cōferat, seu eligat. c. massana. & c. sacrosancta de elect. Panor. in capit. cum apostolica. de his quæ fiunt a prælat. 56

60 Notandum est tamen, quod per talē collationem ex priuilegio factam per laicū ius spirituale nō acquiritur ei cui collatum est, donec per episcopum aut alium clericum fuerit institutus. capit. in synodo. 63. distin. Ioannes Montaigne in tracta. de bigamis, in quæstio. 5.

61 Sed hoc prodest laicorū collatio, & inuestitura, vt inuestitus possit recipere feuda & alia bona tēporalia. Corset. in tract. de potest. regia. quæstio. 11. ideo dicit Hostien. in summa de institutio. quod etiā in omni beneficio in quo inferior ab episcopo confert ius, semper debet interuenire approbatio episcopi & institutio, vel eius vicarii. c. fi. na. de cleri. pere. cap. 3. de insti. Quod facit cōtra multos, qui post collationem ab inferiore factam nō plus loquūtur episcopo, quàm vni porco, secundum eū quem refert Imol. rub. de institu. & de hac institutione authorisabili vide per Calder. consil. 2. an archipresbyter. in fi. de præscrip.

Collatio laici de quo prosit.

62 Nono extende tam in beneficio principali quam vnito, arg. capit. super eo. de præben. libr. 6. quia vnitorum & connexorum eadem est ratio. capi. translato. de constitu. Et duo vnita censentur vnum, ideo nō debent diuerso iure censeri. l. cum qui ædes. ff. de vsuca. Bal. in l. excusantur. §. fin. ff. de excusa. tuto. per illū tex. Et hoc intellige quādo quis possedisset principale beneficium, secus si accessorium tantum. & hoc quando fuit facta vnio de vno alteri accessorie, secus si æque principaliter. Ancha. consi. 114. pro impetrante. col. 1. de vnione. vide plene per Petrum de Perusio. tracta. de vnio.

De beneficio vnito.

benefi.& in tract.de reuoca.vnio. Si tamen fuerit facta vnio inutiliter,id est non vocatis quorum interest,vt decet,docto.in c.sicut vnire.de excessib. præla. & is possederit triennio,nō iuuabitur hoc decreto, quia non possedit illam ecclesiam in titulum,sed in proprietatem:& regula loquitur quando quis habet titulum, & cui non conueniunt verba,nec dispositio.l.4.§.toties.ff.de dā.in fe.& ideo post decem &. 12.annos vidi impetrari beneficium vnitum per id temporis possessum per rectorem, & eo mortuo impetrabatur vacans per obitum.

63 Apellatione prælaturæ qd veniat. Decimo procedit etiam in prælatura,vt in text.prælaturam.& appellatione prælaturæ venit episcopatus,vt dicit glos. in verb. prælaturam. in eo.tit. per c.ne pro defectu. & c.nihil,de elect.c. vbi periculum.§.& ne. eo titu. lib. 6. quæ iura si bene inspiciantur probant.

64 Quod etiam alii appellatione prælati veniunt tam superiores(Domi.in cap.præsenti.§.ceterum.de offic.leg.lib.6.) quam inferiores cap.decernimus.& ibi Panor.& Decius. 2.notab.de iud. c. 1.de æta. & qualita. cap.quia nos.& ibi Decius. 3. notab. de appella.glo.in verb.prælatum.& in verbo prælato.cap.1.de elect.in prag.

65 Et ideo minister fratrum minorum siue guardianus prælatus nuncupatur. glo. sing. in cle.1.in verb.prælatum.de elect.secundū Cardinalē & Felinū in cap. cū olim. col.1. de maior.& obediētia.Barb.consi. 41. deū. col. 4.in. 3.vol.Item priores conuentuales dicuntur prælati, si sint perpetui. Bonifa.in cle. 1.col. 1.de supplend.negligen.præla. in prin.glo.in cap.nullus.de electio.in.6. Barba. consi. 40. præclare. col. 8.in. 1. volu. ☞ Et quādo nominatur episcopus & alius prælatus,tunc accipitur pro quocunque ordinario.tex.in cle.vna. de excessib. prælat.

66 & ibi not.docto.per illum tex.☜

Vnde dicūtur prę lati. Et dicuntur prælati, quasi præ aliis lati, & ditati. & lata appellatiōe Curatus potest dici prælatus.c.cum ab ecclesiarū.iuncta su prascriptione.de off.ord.& c.de rectoribus. in fi.c. tua. de cler. ægro. & ibi Panor.not. glo.in c.1.in verb.prælatis.de elec.in prag.

¶ Ideo archiepiscopi, episcopi, abbates, & abbatissæ,cum dicantur habere prælaturā, post triennium non debent molestari.& de his intelligitur hic tex.secus de aliis prælatis ad nutum, de quibus in limitationibus 67
dicam.& hi prælati debent habere sex alas, 68
id est,notitiam sex legum, videlicet naturalis, Mosaicæ, propheticæ, euangelicæ, apostolicæ,& canonicæ. text. in c.scriptum. & ibi Imol.de elect.& si volare melius volūt, addant aliam ex vrbanitate. videlicet legalis scientiæ,quæ etiam valde poterit conferre eisdem. sunt tamen qui nullam habent, ideo in terra remanent, No. sex alas plærorum.

¶ Item per hoc verbū cōprehenduntur illi qui iurisdictionē habent ordinariam, & nō recognoscunt superiorē episcopum, vel archiepiscopū,sed tantum possunt in illa ecclesia,quantum episcopi in suis. Et hi etiam prælati dicuntur, vt thesaurarius sacræ capellæ palatii Parisien.& Bitur.glo. in verb. proprii.cle.1.de reb.eccle.non alienan. Felin.in cap.decernimus.col.vlt.de iud. Et iuuarentur hoc decreto post triennium.

Vndecimo, procedit in dignitate, vt in 69
tex.dignitatē.& dicitur dignitas præeminētia,seu administratio rerū ecclesiasticarum cū iurisdictiōe, vt archidiaconatus. Panor. in c.de multa.de præb. Aliquādo accipitur pro officio.gl.i.l.1.de digni.li.12.C.quā Barb. in c.cū accessissent.nu.20.de consti.refert. Quæ sit dignitas & personatus.

Personatus est præeminētia sine iurisdictione,siue quædam prærogatiua.c. 1.de cō suet.lib.6.& cognoscitur quādo habet maiorem præeminentiam quam alii canonici etiam ante recepti, in choro, vel capitulo, ac processionibus.non tamen habent tantā prærogatiuam, quantam illi qui habent dignitatem.c.dudum.in.2.de elect. 70

¶ Officium est rerum ecclesiasticarum ad- 71

ministratio sine præeminentia & honore, vt sacrista.c.1.de off.sacrist.Ioan. de Selua, in tract.de benefi.in.1.parte.q.2.Licet in ecclesia Magalonensi ex consuetudine habetur pro dignitate. & in his valde operatur cōsuetudo, quia illa dignitas est censenda, quæ ex consuetudine pro tali habetur. Panor.in c.de multa.de præb.dixi in §. præfatique ordinarii.de colla.in concorda.

72 ¶ Administratio vero sumitur hic large, vt comprahendat prioratus, & alia beneficia. tex.&ibi Card.q.6.in cle.1.de rescript.c.2. de ætate & qualita.vide glo.in regula. Cancella.33.& hi iuuantur hoc decreto.

73 Ideo si cōferatur dignitas aliis quā canonicis ecclesiarū, & illi obtinuerint per triennium, iuuantur enim hoc decreto, vt nō possint molestari, licet de consuetudine dignitates nō debeantur nisi canonicis, vt not. glos.in tit.de colla.in fi.in verb.requireret. & dico in tracta.nomina. in.q.15.versi. 22.

74 Intellige istum tex.tam de seculari dignitate, quā regulari, cum hic tex.indefinite loquatur, & sic æquipollet vniuersali.l. si pluribus.ff.de leg.2.glo.in c.vt circa. de elect. lib. 6. quod declara verum, quando dignitas erat ecclesiastica, secus si secularis & prophana.c.saluator.1.q.3.& sic hoc decreto non iuuaretur Baillиuus, præpositus, vel senascallus, seu alius habens officium temporale, sed quiuis alius habens dignitatem ecclesiasticam & spiritualem, vel personatum, seu administrationem, vel aliud beneficium quocūque nomine vocetur. dicit tex. in ca.1.in fine.de consuet.in.6.

Habēs dignitatem profanā non hoc decreto iuuatur.

75 Item prædicta intellige in dignitate & officio ac beneficio perpetuis, secus si ad nutum, vt in religiosis.tex.iuncta glos.in.ca.1. de consuet.lib.6. & infra in limitationibus dicetur fusius limita.6.

Ad tēpus habēs dignitatem vel bñficiū, ñ potest post triennium molestari

Et sic sequester non iuuabitur hoc decreto,

76 cle.vna de sequest.poss.& fruct.

Nec coadiutor.ca. grandi. de supplend.

77 negligen.prælat.libro sexto.

¶ Idē dico in rectore finito suo officio, vel idem in abbate S.Sulpitii Bituricen. qui ad annum vel tres annos eligitur, vt post triennium non possit iuuari hoc decreto. & idē in œconomo.cap.cum vos.de offic.ordi. 78

Præterea vicarius episcopi, licet habere dignitatem dicatur, clemen.& si principalis de rescrip.Et possit esse perpetuus, & de eo possit iudicari vt de perpetuo. argu. l. sufficit.ff.de condict.indebi.tamen si editiatur, hoc decreto non iuuabitur, quia illa dignitas est potius episcopi, cuius vices gerit.c.1.de offi.vica.lib.6. Ioannes Gallus in quæstio.per arresta.q.122.Bolog.in addi. ad Ioannem de Ana.consi.14. 79

Fallit quando a papa esset confirmatus. glo.& docto.in capit. cum accessissent. de constitu.clemē.& si principalis.de rescripti & ibi notatur. 80

An appellatione beneficii veniat dignitas, vide per Barb.in cap.sedes. nume. 200. & sequent.de rescript.

¶ Duodecimo procedit etiam in hospitali, quando concederetur in titulū, quod potest fieri duobus modis. Primo ratione fundationis. Secundo quādo ad eius regimē quis assumitur per viam electionis, cle. quia contingit.§.vt autē.de religio.domi.glos.nota. in cle.vna. in verbo beneficium, de rerum permu. Panor. & alii in c. postulasti. de rescript.Feli.in c.de quarta, de præscript. Docto.in cle.per literas.de præb.glos.in verbo beneficium.eo.titu.in prag.vbi dicit iuuari possessorē hospitalis hoc decreto post triennium, si hospitale cōcedatur in beneficium. 81

De hospitali.

¶ Et tunc dicitur concedi in beneficium quando ibi est campanile cum campana, quæ publice pulsatur ad cōgregandos homines pro diuino officio. Panor.in cap. pastentibus.de priuil.vel si ibidem sit altare fixum, & consecratū, & ibi celebrentur missæ.Fel.in d.c.de quarta.col.4.Et tūc veniet appellatiōe beneficii, glo.in c. 2.de decimis. Alioquin dicitur locus pius, & religiosus, 82

Qñ hospitale in bñficium cōcedatur.

& non beneficiũ.glo.in cle. dispendiosam. in verb.beneficus.de iud. Et quæ sint signa inducentia hospitale religiosum, not. Calder.consi.4.quæ sint rub.de religiof. domi. An dicatur locus pius,tradit Ias. consilio. 114.in causa hospitalis, col. 1. in.2. volum. vide Ioan.de Selua in tracta. de benefic. in 1.parte.q.7.&.q.63.partis tertiæ.

83 De benefício sito in villa murata.

¶ Decimotertio, extende etiam in beneficio sito in villa murata, quod licet debeatur graduatis,seu saltem qui triēnio studuerint in theologia,vel in altero iurium §.statuimus.de colla.in concorda. Tamen si collatum sit alteri quam graduato, & is possederit pacifice per triennium, non poterit postea molestari.probatur hoc verbo generali,quicunque &c. Tamen videtur cōtra, quia collatio facta non graduato est ipso iure nulla prosequente graduato, & sic non est colorata.vt patet in titu. de firma & irreuocabili concordatorum stabilitate. in versic.necnon.vbi sunt ista verba, Necnō irritum & inane quicquid secus super his, vel eorum aliquo,a quoquam contigerit attentari. Ecce ergo quod collatio est nulla. & sic postquam initio vitiosa est, non potest tractu temporis conualescere. Regula, quod in initio.ff.de reg.iur.& regula nō firmatur illo tit.in.6.& etiamquia in fauorem parochianorum est inductum,ideo dicerem esse nullam,si graduatus velit,& prosequatur,alias nō,per.§.si.ibi,illa prosequentibus. de coll.in concor.& ibi dixi. facit.l.2.C. de iure emphy.ideo quādo nominatus vel graduatus non prosequitur intra triennium,nō poterit molestari is qui possedit pacifice per illud tempus, imo interim potuit præscribere, instar hæredis, qui potest præscribere legatum,antequam legatarius acceptauerit,quia ignorat an legatarius velit acceptare. Feli.in rub.de præscript.Soci. cōs. 63.in causa.col.3.in.1.vol. dixi plene in repet.l.vnicæ.nota.1.nu.54.C.de senten.quæ pro eo quod interest. sic ignoratur an nominatus vel graduatus velit acceptare beneficium.ideo si detur alteri. nō est mirum, quia inuito non debet dari beneficium.l. in uito.ff.de re.iur.& licet istud sit introductū etiam in fauorē parochianorū, vt instruantur a graduatis, & illi fauori per triennium tacendo renunciauerunt, imputetur eis cur nō reclamauerūt intra triennium, vt poterant,quia eorum intererat, vt in simili dicit glo.in verbo personis.ca.si quis presbyterorū.de reb.eccl.nō alien.& in.l.iubemus.in verbo œconomis. C. de sacrosanc. eccle. ideo potest illis dici,sera prece subueniri vobis desideratis.l.2.C.de iur.& facti ignorā.

84 De beneficio p alium possesso.

¶ Decimoquarto, extende siue possederit per se,siue per aliū,quia qui possidet per colonum,vel per alium,ipse videtur possidere. argu.l.1 §.deiecisse.ff.de vi & vi arma. licet tex.vtatur verbo possederit, quod est verbum verum, & non fictum. Item si habita collatione beneficii locauerit fructus ad triennium,& postea discessit ad Hispanias, & post triennium reuertatur,dicens se possedisse pacifice,licet vicarius fuerit perturbatus quod non est verum.vt tenet Nicol. de Milis in verb.possessio pacifica.q.131.

85 Possessio qñ dicat pacifica.

¶ Vbi dicit quod illa est pacifica possessio quæ nō turbatur de facto, licet turbetur de iure. Et ideo si colonus turbetur nō dicitur domin⁹ pacifice possidere. alioq fieret fraus huic decreto, & quilibet discederet a loco beneficii per triennium.vt non id temporis molestaretur,& postea esset tutus,& sic via fraudibus pateret,cōtra.l.in fundo.ff.de rei vend.& infra latius dicetur quando quis dicatur pacifice possidere, & dicit.l. ꝙ meo ff.de acquir.possef. Is possidet,cuius nomine possidetur &c.facit.l.1.in.fi. si mēsor falsum modum dixerit ✝ Itē dicitur is pacifice possidere beneficium licet episcopus vel alius recipiat fructus primi anni iuxta.c. si propter de rescrip.in.6.tum quia pacifice & sine lite possidet quod requirit hoc decretum,tum etiam quia non patitur molestiam

de facto, simul quod acceptando illud bene ficium recepit titulum & administrationẽ Philip. Peruſ. in c. ſi tibi conceſſo. de præben.in.6. ideo ſi poſtea poſſederit poſt duos annos cum hoc anno, dicetur pacificus poſſeſſor qui non poterit amplius moleſtari quod eſt notãdum quia ſepius vſu venit in Normania propter deportus.

86 De beneficio ſeq̃ſtrato. ¶ Decimoquinto amplia, etiam ſi beneficium eſſet ſequeſtratum, quia ſequeſtratio neceſſaria nõ priuat quem poſſeſſione ſua. Henric.Boic.in cap. examinata. de iudic.l. intereſſe.& ibi notat.ff.de acquirẽd. poſſeſ. etiam licet ſequeſtratio priuaret, tamen ille non perdit commodũ poſſeſsionis. Bar in.l.ſi oleum.ff.de dolo.tenet Auriol.in capit.fina.in.1.add.vt lite pend.in. 6. Dicerẽ tamen, cum in hoc regno fiat ſequeſtratio per legem regiam, tunc quia quilibet dicit ſe poſſeſſorem, & non apparet quis poſſederit, quod non poſſet iuuari vnus magis quã alter. alioqui cum vterque dicat ſe poſsidere, vterque poſt triennium eſſet tutus. quod non videtur iuri conſonum. & ita tradunt doct. Aret.maxime in.l.intereſſe puto.ff. de acqui.poſſe.niſi dicas quod is iuuabitur, cui eſt adiudicata poſſeſsio, videlicet recredentia.nam poterit contra tertium iuuari, ſed contra litigantem non.

87 De capellania. ¶ Decimoſexto procedit in capellania, ſiue in altari, quia æquiparantur aliis beneficiis, vt dicitur in cap.apoſtolica.8.q.1.& capellæ poſſunt annecti præbendæ. Panor.in ca. expoſuiſti.per illum tex.de præbend.Feli.in. cap.cum venerabilis. col. 11.de exceptio.& in ca.ex parte.col.1.de reſcrip. Ioan.de anania conſil.24. tum quia eſt eadem ratio in beneficio & capella, ergo idem ius erit, arg. l.illud.ad leg.aquil.not.in ca.1.& per totum .de capel.monacho. Ioan. de ana.d.con.24. primo videtur.

88 ¶ Vbi concludit ædificantem capellas ſeu altaria in eccleſia, non teneri ad dotandum eas, quia non eſt eadem ratio in hoc caſu ſicut in eccleſia. tum quia capellaniarum collatio ad illum prælatum pertinet, ſed inſtitutio, in cuius diœceſi ſunt cõſtructæ, licet cõtrarium teneat Panor. in conſilio. 89.in. 2. vol. Nicol. Milius in verb.beneficiũ. q.49. & Feli.in d.cap.cum venerabilis.ita in propriis terminis concludit Decius cõſil io.121. in cauſa.col.2. vide Paul. de citad. in tract. de iure patro in.3.parte.q.32.in prima cauſa.vbi dicit capellas olim non dici eccleſias, ſed erant tuguria caprarum, & pellibus illarum tecta.glo.in cap.concedimus.de conſecra. diſtinc.2. quia nobiles in itinere eccleſias de pellibus caprarum tectas habebant. Archi.in cap.plures.16.q.1.

¶ Et dicitur capella, quia capit laos, id eſt laicos, vel populos, vel capiens laudem. Archi.in d.ca.cõcedimus. ☞ Vel capella dicta eſt a cappa beati Martini, quam olim reges Franciæ ad bellum deferebãt, quæ cuſtodiebatur in tentoriis, & is locus capella dicebatur, & clerici cuſtodes illius loci capellani vocati fuere. teſte Præpoſi. in cap.presbyter col.2.diſt.23. ☜ Et in his capellaniis cõmittitur ſimonia, ſicut in aliis beneficiis. cap.nõ ſatis. de ſimo.& veniũt appellatione eccleſiarũ, vt cõcludit Aufrer.in deciſ.ſuis.q.57. 89

¶ Decimoſeptimo etiam procedit in præſtimoniis. Domi.conſilio.89.vacante.col. vlt. & hoc intelligit quando dantur in titulum perpetuum, & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, tunc dicitur beneficium eccleſiaſticum, & ſic procedit iſte tex. ſecus ſi præſtimonium conſiſteret in ſola temporalitate, & tunc ſecundum eum de eo etiam non deberet fieri mentio in reſcripto. vide Oldra. conſilio. 81. quod proceſsus. col. 1. vbi dicit eſſe beneficia eccleſiaſtica, quæ nõ poſſunt conferri niſi clericis. 90 De præſtimoniis.

¶ Et ideo dicitur præſtimonium, quod præſtat munium, & etiam quia perpetuo conceditur, ſicut beneficium. Oldra. conſi.140.in eccleſia. vbi plura alia tradit, intelligenda tamen ſunt vt ſupra dixi. 91

92 De pēsione vide hic multa ¶ Decimooctauo extende etiam in pensione à Roma. pontifi, canonice constituta, & in titulum data. quia beneficii appellatione continetur. Panorm. Barb. & Feli. in cap. ad audientiam. 2. de rescript. Tamen quia non est dignitas, officium ecclesiasticum, vel beneficium, non comprehenditur hoc tex. vt infra patebit. Verumenimuero quia multifariam, & à multis fui rogatus materiā pensionū breui perstringere, & secundū vsum curiarum Franciæ dictare, quorū votis annuens, sequentia duxi hic inserenda.

93 Quot modis accipiat pensio ¶ Prima conclusio, pensio verbum generale est. Primo accipitur pro fructibus. l. prædiorum. ff. de vsur. Secundo pro censu. cap. constitutis. de relig. domib. Tertio etiā capitur pro mercede rei locatæ. l. ædem. C. locat. l. 1. ff. de migrand. cū infinitis similibus. Quarto sumitur pro solutione sortis & vsurarum. glo. in. l. quæsitum. ff. de pigno. & generaliter comprehēdit quamlibet annuam solutionem, siue soluatur ex re prophana. l. sed addes §. 1. & §. si dominus, & §. si quis. cū multis. ll. sequen. ff. locat.

94 Ordinatio regia declarat de pensionariis. ¶ Et ita intelligitur ordinatio regia sita in rubr. des baillifz. arti. 36. vbi rex prohibet præsidentibus, consiliariis, seneschallis, & suis bailliuis, ne pensiones recipiant a prælatis, nec ab aliquibus dominis secularibus sub pœnis ibidem constitutis, siue soluatur ex re ecclesiastica, vtpote ex beneficio. cap. ad audientiam. 2. de rescrip. cap. quamuis. in 1. de præbēd. in. 6. & probatur iuribus in sequentibus allegatis. & hoc not. Soci. consilio, 50. subtiliter. colum. 1. in. 4. volu. hic intendo loqui de pensione tangente beneficia ecclesiastica.

95 Quid sit pensio. ¶ Secunda conclusio. Pensio est certa portio, ex aliqua mensa, vel beneficio, ex causa ad tempus, non in perpetuum separata. Et ista diffinitio concernit pensionē quatenus est cōmodum temporale tantū, non quatenus est titulus beneficialis, secūdū Card. & Imol. in clemē. 1. de supplend. negli. prælat.

¶ Hæc diffinitio non placet, tum quia non cōprehendit singula membra diffiniti, tum etiam quia aliis a diffinito cōuenit, & sic nō valet. vulgata. l. 1. §. dolum. ff. de dolo. Primo est quædam pensio quæ perpetuo constituitur vicario perpetuo, vel alteri. 96 Reprobat diffinitio & noua datur.

¶ Item aliquando certa portio separatur ex beneficio, & tamen nō est pensio, sed est beneficium, vtpote quando ex vno beneficio fiunt duo, ex vna præbēda duæ, quod ex causa, quatuor concurrentibus, fieri posse tradit Panor. & alii per illum textum. in c. vacante. de præb. Petr. Anchara. consilio. 114. etiam potest portio separari pro reparationibus ecclesiarum. c. concesso. & c. sequēt. 12. quæst. 2. & tamen non erit pensio. prout hic capitur.

¶ Ideo sic diffinirem, pensio est certa portio ex fructibus seu redditibus beneficii ad tempus vel in perpetuū legitime cōstituta. 97

¶ Primo dico certa portio, quia aliquibus vicariis datur certa pensio, & determinata quantitas vini, & frumenti, & tunc qui habebit illam vicariam, habebit illam pensionem, quæ non potest augeri, sed imputandū est illi qui eam acceptauit seu beneficium. cap. si tibi concesso. de præbend. Auriol. in additio. ad de monte lauduno. in cap. super eo. de præben. in. 6. nisi esset tam modica, ex qua non posset vicarius viuere, & iura episcopalia soluere, quia tunc augebitur. capi. præsenti. de offi. ordina. in. 6. not. in capi. de monachis. de præben. Alii vero vicarii nullam certam, nec determinatam portionem habent: sed dum ad vicariam præsentātur, assignatur eisdem certa & congrua portio pro personæ dignitate, & qualitate. & hoc probatur in dicto cap. de monachis. & in c. extirpādæ. in. §. qui vero. per Panor. de præbend. & capit. 1. illo titul. in. 6. & hæc augeri potest, vt infra dicetur. 98

¶ Item dixi ex fructibus. quia quædam pensio consistit in fructibus beneficii, quædam in pecunia. cap. nisi. de præbend. 99

¶Postea dixi,seu redditibus,cuius appella- tione omnes prouentus continẽtur, vt no. doct.in clemen.vna de excess.prælat.& ca. pastoralis.de decimis. & differentiam inter redditus & fructus tradit glos.& doct.in c. generali.de elect.in.6.Specu.in titul.de locat.§.1.versi.illud.Conrad.in tract.de contractibus.q.72. cum sequen. alia verba declarantur in sequentibus.

100 Pẽsio vnde dicat. ¶Pensio dicitur a pendeo pendes, quia pẽdet a beneficio, a quo detrahitur,sicut vsusfructus a proprietate.cap.quicunque.& sequen.12.q.3.cap.fina.16.q.1.cap.fina.de pigno.capit.significauit.de censib.Cardin.& Imol.in clemen.1.de supplen.negli. prælat.

101 Duplex est pẽsio. ¶Tertia conclusio.Duplex est pensio, licita, & illicita. Licita, quæ a iure approbata est,& quæ est legitime imposita,vt in diffinitione dicitur.& quædam est perpetua,alia temporalis,vt supra declaraui. & infra etiã pleni 9.Illicita est quæ a iure improbata est, in dicta clemen.1.de supplen. negli. prælat. & in cap.prohibemus.de censib. & infra fusius declarabitur, vtpote quia deputatur ei qui non est beneficii capax.capi. extirpandæ.in fine.de præbend.

102 Quis possit pensionem constituere. ¶Quarta conclusio. Pensionem potest cõstituere Roma.pontifex.not.doct. in dicto cap.ad audientiam.2.de rescrip. quia in beneficiis plenã habet potestatẽ.c.2. de præb. lib.6.cle.1.vt lite pendẽ.dixi in tracta.nomina.q.21.principali,nume.54.& seq.

103 ¶Item legatus,archiepiscopus, episcopus? sed non alius inferior.Panor.in.c.cõquerente.col.1.de cleri.non resident.Pet. Ancha. consilio.279.quæstio proponitur. vbi dicit quòd episcopus potest prouidere quod seni & debili constituatur pensio, ex qua possit viuere.Ratio est,quia quãdo aliquid permittitur a iure,& Roma. pontifex nõ reseruat sibi facultatem,potest episcopus hoc facere.c.nuper.de sententia excommuni.glo. c.postulastis.de cleric.excom.ministr.glos. in c.penul.de pœnis.in.6.

¶Intellige per viam quantitatis, secus per viam quotæ,vt tertiam:quia esset diuidere beneficium,quod est prohibitum.ca. maioribus.de præbend.Ioannes de Ana.in c.audiuimus.de collusio.detegend.d. de Petrucia in.l.prima,in sexto remedio finiendarũ litium.ff.de iureiur.De inferiore patet,quia quando aliquid permittitur ex causa cõtra iuris cõmunis dispositionem, nõ competit inferiori,nisi exprimatur.Panorm.& alii in cap.atsi clerici.§. de adulteriis. de iud.in ca. 2.de eo qui fur.ord.recepit.capi. quæsitum. de rerum permuta. 104

¶Est tamen differentia, quia quando imponitur ab episcopo,non potest fieri aliqua cõuentio de pensione inter partes:& si fiat,simonia est.cap.nisi.ibi,non quidẽ ex pactione partium,de præbend. quia beneficia debent resignari pure,& libere.glos.in cap.ex parte.in.1.de offic.deleg.Panor. in c.non satis.per illum text.de simo. Secus si resignatio fiat corã papa.glo.in c.cũ pridem. de pactis in c.ordinationes.1.q.1. Decius consil. 141.ad plura.& cõsi.436.visa instructione. colum.2. cum talis cõuentio in hoc casu sit prohibita ex constitutione ecclesiæ,& non de iure diuino.ideo papa potest dispensare. Fel.in dicto c.ad audientiam.colum.2. & sequent.Hodie extra papam vix constituitur pensio in hoc regno, & est tutius, propter conuentiones partium. 105

Quinta cõclusio.Sine causa nõ potest cõstitui pẽsio.Panor.& alii in dicto c. vacãte. de præb.& cap.significauit.de censib. 106 Sine causa nõ potest cõstitui pẽsio.

Ratio est, quia sicut in alienatione rerũ ecclesiæ requiritur causa, alioqui nõ valet, etiam si solennitas interuenerit.ca.fine exceptione.12.q.2.& ibi plene dixi. glos.in c. 1.in glos.penulti.& ibi Panor.de in integr. restit.Soci.consilio.29.viso quodam instrumento.colum.1.& sequent.in.1.volu. sic & in hac pensione.& de hac cõstare debet causa:nec sufficeret assertio episcopi asserentis causam interuenisse.Panorm.in cap di 107

uersis fallaciis.de cleric.coniug. colū.2.ca. 1.& ibi glo.2.& Barb.de reb.eccle.nō alienand.vbi alienatio nō potest sine causa fieri.sed hæc est alienatio, vt supra dixi.ergo &c. Oldra.consi.226.quidam episcopus.

108 Causę imponendi pēsionē. ¶ Causas quæ debēt interuenire, ponit gl. in summa.12.q.2. videlicet propter necessitatem, vt pro solūendis debitis imponi poterit.c.si propter.de rescri.in.6.propter vtilitatem, vt quia ecclesiæ seruitium præstabat.c.per tuas.de donat.Petrus Ancha.cōsil.279.quæstio.& pro bono pacis.c.nisi.de præbend.& propter pietatem, vt quia debilis, vel senex. Decius d.consil.436. visa instructione,col.2.

109 ¶ Et illi quibus assignatur pensio ratiōe senii, vel infirmitatis, super beneficiis, curatis vel dignitatibus, sunt inhabiles ad similia beneficia,nisi tempore assignationis huiusmodi ius habuerint in illis,& si receperint, & per mensem alia beneficia obtinuerint, cessat pensio,vt dicitur in Prouinciali.fol. 63.versi.illi quibus.vbi allegatur extra. Nicola.quinti,quæ incipit,ad futuram rei memoriam &c.quam non habemus. Et debet commensurari pensio causæ, vt non excedat.text.in c.relatum.in.2.ibi,iuxta seruitii meritum conferantur.de testa.not.Alex.& Ias.in.l.si donatione.C.de colla. Soci.d.cōsil.29.in.1.volu.

110 Causa nō requirit. in papa. ¶ In Romano pontifice nō requiritur causa,vt tenet Feli.& communiter omnes doctores in dicto cap.ad audientiā. & Decius consi.141.&.436.quia in his quæ sunt iuris positiui,in eo sufficit pro ratione voluntas, & maxime in beneficialibus.glo.in c.si gratiose.de rescri.in.6.& ibi Domi.quod intellige per ea quæ tradit Hippol.in singu.6.in principe.& sing.9.præsumendum. ☞ Fuit tamē prolatū arrestum anno.1535.mēse Iunio,quòd pensio non imponatur, nec imposita in regno admittatur, extra tres casus, Primus pro bono pacis, quando beneficiū est litigiosum, vt supra dictum extitit. Secundus in resignatione,ne resignans nimiū patiatur dispendium. Tertius est in permutatione ratione inæqualitatis redditiuū beneficiorum,imponitur super altero pensio, quod est not.pro Gallis.☜

¶ Sexta cōclusio. Potest patronus in fundatione beneficii sibi reseruare pensionē vel aliud onus imponere, videlicet quod præsentandus debeat esse sacerdos, vel cōsanguineus.si reperiatur.c.cū dilectus.vbi Panor. nota.5.de cōsuetu. & hoc ex episcopi vel alterius superioris cōsensu,alioqui secus cap. 1.c.quāto.de censib.& ibi Pan.c. nobis. de iure patro. Roch. de curte.in tract. de iure patro.in verb.pro eo.quod.q.12.& sequē.c. Eleutherius.18.q.2.glo.in.c.generali.de elect.in.6.Intellige quādo fructus sunt abūdantes, & sufficietes clerico, alioqui secus. Panor.in.c.1.de cēsib. Et an sicut prohibentur augeri.c.prohibemus.de censib.ita & diminui, vide Imol.in cap.cū clerici.in fin.de transact. ☞ Et quid si patronus sibi reseruauerit,quod primogenitus semper habeat præsentare,si primogenitus ingrediatur religionē,an possit præsentare? quod nō, sed deuoluitur ad secundū,vt cōcludit Egid.de bella mera cōsil.33.quod si ad personas.col. 1.tum quia est mortuus mūdo,tum quia duplex est primogenitus, vnus primogenitus natu. alter primogenitus dicitur, quia est primo cognit9 à iure. teste Bal.in.l.eā quā. col.10.nu.44.C. de fideicōmissis & Barb. in repet.l.cū acutissimi.col.58. ibidem.☜ 111 Patrono reseruatū bi pensionem

¶ Et clerico potest certa pensio constitui, duratura donec sibi de beneficio fuerit prouisum.Hosti.in c.cum essent.de simo. & papa pluries hoc facit,ac episcopi, vt tenet Bonifacius in clemen.1.colum.penult.de reb ecclesiæ non alienand. 112

¶ Septima cōclusio. Pensiones in fraudem iurium constitutæ non valent.text.in c.extirpandæ.§. qui vero.in fi.de præbend.Feli. post glo.Panor.& Imol.in d.ca.ad audientiam.in.2.de rescript.vt si episcopus cōfert 113 Pēsiones in fraudē impositę nō valēt.

Episco pus pēsionē suo nepoti a reseruare possit

beneficium curatum alicui retenta pensiōne nepoti, qui ratione ætatis non potest curatum beneficium habere. ca. audiuimus. de colu. detegen. ca. nisi. de præb. & c. conquerente. de cleri. non resident. Decius cōsilio. 141. ad plura. Card. in cle. 1. ꝯ 1. q. 3. & 10. de supplen. negli. prælа. Dominus Boer. addit. ad Dy. in regula. 1. in verbo, adde ꝙ ista. de regu. iur. lib. 6. Et præsumitur imposita per fraudem, nisi de causa appareat. Anch. & Card. in d. ꝯ. qui. vero. facit quod dicit Bar. in repet. l. omnes. in. 3. q. princip. in princi. ff. de iusti. & iure. intellige in episcopo, secus in papa, vt supra dixi. cap. ad audientiā. i. de eccle. ædificand.

114 Pēsio an venit appellatione beneficii.

¶ Octaua cōclusio, In literis beneficialibus appellatione beneficii nō venerit pensio. c. quanuis. de præben. lib. 6. & quia ponuntur tanꝗ diuersa, in d. ca. ad audientiam. & quia sunt diuersa nomina. l. si iidem codicilli. C. de codicil. Nisi dicatur de alio quocunque beneficio. glo. in verb. quocūq; cle. 2. de vita & honest. cler. Fel. in c. postulasti. col. 11. versi. quarta declaratio. de rescript. & c. de quarta. col. 5. nume. 15. de rescrip.

115 Pēsio an sit exprimenda.

¶ Nona cōclusio. De pensione, quæ finitur cum persona nō est facienda mentio in beneficii impetratione. secus si transferetur de persona in personam. Aufre. in decis. capel. Tolosa. q. 472. an de pensione. Nicola. de Milis in verb. gratia. q. 17. glo. in verbo beneficiorum. in ꝯ. item quòd vniuersitates. de colla. in prag. Nisi ratione primarū literarum habuisset, quia tunc secundas impetrando, tenetur de pensione facere mentionem. c. ad audientiam. in. 2. de rescript. Felin. c. postulasti. col. 10. cum sequen. versi. & super istis. nume. 7. in fi. illo titul. vide Calder. consil. 6. an si episcopus. de præbend. & Card. in cle. vlt. q. 9. & sequent. de offic. ordi. hodie cum quælibet pensio succedat loco beneficii, quia datur ad vitam recipientis, ideo impetrans debet de ea facere mentionem. glos. in regula. 61. in fine. in regulis cancel. & istud est tutius, ne quis impetrando beneficium, impetret & lites.

¶ Decima cōclusio. Pensio talis potest constitui habenti beneficium, vt tantum ei remaneat, quod possit viuere, iura episcopalia soluere, & alia onera supportare. cap. vacante. & c. cum causam. & ibi Panor. & ahi de præbē. c. 1. & ibi doct. de censib. Henric. Boic. in c. prohibemus. col. 2. illo tit. Feli. in d. c. ad audientiam. in. 2. argu. cap. de monachis. de præb. cap. quoniam. de vita & honesta. cleri. licet in extrauag. 1. de elect. in extrauag. Ioan. 22. sint taxatæ vsque ad dimidiam partem fructuum, tamen posset altera pars ita esse tenuis, vt nō sufficeret pro clerico titulato. ideo quotidie reformatur per senatum. vsque ad tertiam partem de cōsuetudine reperiuntur in Francia, & non vltra, etiam si fuerit à papa imposita. ☞ Ideo fuit reseruatio pensionis omnium fructuum beneficii prohibita per senatum, anno. 1496. die. 19. Aprilis. 116 Quę pensio, possit cōstitui.

117 Collator sibi non pōt reseruare pēsionē. alias est excōmunicatus.

¶ Vndecima conclusio. Nō potest episcopus, aut alius collator, sibi reseruare aliquā pensionem, ab initio cōferendo beneficium alicui, quia sine diminutione debet conferre. c. 1. vt ecclesia benefi. sine diminutio. cōferan. Nec aliud onus imponere: & si imponant, simoniā cōmittunt. c. non satis. de simo. & sunt periuri imponētes. in prag. in titu. de elect. c. 14. ad locum vero. & excōmunicati. extra. cum detestabile. de simo. in cō munibus. quod est valde durū prælatis, seruandū tamē, arg. l. prospexit. ff. qui & a quibus. Sūt quidā qui in beneficiis cōtrahūt, sicut in rebus prophanis: sed nesciūt quid faciunt, scient enim postea, scilicet in morte, & in die terribilis iudicii. 118 No. cōtra canonicos.

¶ Ideo si canonici cōueniant inuicem, des mihi tuū suffragium seu votū pro meo nepote in ista præbēda, & ego dabo in prima vacatura meū pro tuo: est simonia, quia omnis conuentio in spiritualibus cessare debet. c. quàm pio. 1. q. 2. Idem si quisquā

dicat nunquam me viuo fiet talis canonicus, nisi iste pro quo rogaui, fiat. teste Ioan. de Selua. in tracta. de benefi. in 1. parte. q. 7. nu. 64. & multi reperiuntur tales, vt docet experientia.

119 Papa ecclesias regni nō reddit tributarias. ¶ Nec etiam in hoc regno summus pontifex potest præsertim in archiepiscopatibus & aliis dignitatibus imponere pensionem, & ecclesias regni tributarias reddere sine regis cōsensu, imo rex sua ordinatione sanciuit omnes pensiones & cætera onera ecclesiis regni imposita, in fauorem cardinalium vel aliorum ad manum suam poni, & de illis, & ecclesiarum fructibus ecclesias reparari, clericisque de victu sufficienti prouideri, vt hospitalitatem, & alia onera persoluere possint. habetur in stylo parlamenti in 7. parte rub. de reparatio. eccle. & in rub. de taliis & exactio. ordi. 5. & 13. late Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo, si absque. in 2. nu. 30. cum seq. in substitutio. fideicō. de testa. Gagui. fol. 183. glo. in titul. de annatis. in verbo exigatur, in prag.

120 ¶ An pensionarius decimas & alia onera soluere teneatur, quod non, si pecuniā recipiat: secus si fructus, tunc pro rata soluet. Inno. in cap. a nobis. de decimis. glo. tamen in cle. 2. de decim. tenet indistincte pensionarium pro rata teneri, vide ibidem.

121 Reformatio pēsionis qñ peti possit. ¶ Duodecima conclusio. Quādo pensio ab initio nō fuit recte constituta, vt quia solennitas vel causa nō interuenit, tunc reformatio potest peti, per quā pronūciabitur nulla constitutio, non solum in parte, sed in toto.

122 ¶ Vel si Roma. pontif. bullas retinuerit, donec quis pensioni consenserit. nā iustus metus est retinere instrumēta, l. isti quidem. ff. quod met. causa. Benedict. vdi supra, nu. 36. Si vero solennitas interuenerit, sed excessiue fuit imposita, tunc petetur rescindi pensionis constitutio, & ad quantitatem iure permissam reduci, non autem quod in totū rescindatur. glo. in cap. 1. de in integ. restit. & ibi Panor. & Imol. & glo. in cap. pe. de rebus ecclesi. non alienand. facit. l. 2. C. de rescind. vend. Roma. consil. 369. col. 2. incipiente circa primum. & no. in c. præterea. de iure patro. & in Prouinciali omnium ecclesiarum fol. 63. versi. pensio immoderata.

¶ Quando vero post constitutionē reperitur iniusta, quia clericus non potest viuere, potest fieri reductio ad iustā quantitatē. ca. suggestū. de dec. vbi quādo priuilegiū incipit esse dānosum, potest reuocari, & ad debitū statū reduci, no. in c. prohibemus. & in c quāto. de cēsi. l. nō modus. C. de seruit. & aqua. & l. præses. illo tit. vbi Bal. dicit quod licet pater teneatur alere filiū, si tamē bona sint tantū diminuta, quod solū sibi sufficiat, nō tenebitur alere illū, Panor. in c. præterea. iu vl. notab. de iur. patro. nec præiudicaret illi possessio continuata soluēdi, nec posset intentare remediū possessorium ille cui est soluta obstante decreto prag. sanctionis de anna. Rota decisio. 16. in nouis. 123

Decimatertia cōclusio. Pensio nō potest permutari cum beneficio ecclesiastico, quia nō est titulus ecclesiasticus. Imol. in cle. 1. & ibi Card. q. 9. col. 3. de supp. neg. prela. Card. in cle. vna. q. 4. de rerum permut. not. in ca. quæsitum. per illum tex. de rerum permut. 124 Pēsio nō potest permutari vel sequestrari.

Decimaquarta conclusio. Pensio non potest sequestrari. Albe. in authē. sed iā cautū. C. deposi. sed cōtrariū seruiatur in practica. 125

Decimaquinta conclusio. Pensio debetur statim atque fuit cōstituta, etiā si literæ nō fuerint præsentatæ p duos vel tres annos. l. si qs domū §. si. ibi, p rata tēporis quo fruitus est, pēsionē præstet. ff. locat. Prouincia. fol. 35. l. nec semel. ff. quando dies leg. ced. 126 Ante literarū præsentationem ãt pensio debetur.

¶ Nec refragatur clausula in literis apposita, postquā tibi prædictæ literæ præsentatæ fuerint: quia nō suspendit obligationē, sed solutionem, & exactionem, sicut in illo qui promittit, mihi nunc super tali fundo decē menstrua, quæ non intendit soluere donec merces suas vēdiderit, vel postquā creditor præsentauerit ei literas salui cōductus. l. ex

his verbis. C. quando dies leg. cedit. Et quia recipis fructus beneficii ꝙ resignaui, ideo teneris, arg. l. curabit. C. de actio. emp. Item hæc dies fuit apposita gratia pensionarii, ideo debetur. l. si ita. 2 ✠. Pegasus. ff. de leg. 2. Fallit quando in literis esset appositũ tempus vt communiter fit, vt infra dicã. Hodie ante præsentationem nolunt soluere, & vix post, ita quod raro repetitur indebitum, cũ vix soluant debitũ, dicit Sali. in. l. 1. C. de cõdict. indeb. & practicatur, quod non teneatur nisi bullis expeditis, & sibi intimatis. gl. in d. regula. 25. in fi. nisi aliter sit conuentũ, & a papa approbatum, vt infra dicitur.

127 Is qui debet pẽsionem, quõ possit cõpelli. ¶ Decimasexta conclusio. In hoc regno debitor pensionis nõ potest ad soluendũ compelli per alium, quã per suũ ordinariũ, vt potè episcopũ, aut alium. tex. in tit. de anna. in ✠. itẽ quod ratione. in prag. sanctio. & si fieret coactio per alium executorẽ in literis datum, non valeret processus, nec excõmunicatio propter iurisdictionis & potestatis defectũ, & solet appellari a notorio abusu ad senatũ, qui solet illum abusum reformare. Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo si absque. in. 2. de fideicom. substitutio. nu. 39. de testa. & quotidie vidi reformari. maxime anno. 1535. In mense Augusto in hoc senatu Parisien.

128 Pẽsio, quã debeatur. Decimaseptima cõclusio, Pensio in principio cuiuslibet anni dicitur debita. arg. tex. in. l. si seruus cõmunis Titii. ✠. fi. ff. de stipu. seruo. vbi Bar. per illum tex. tradit ꝙ quando obligatio est in plures annos multiplicatiua, in principio anni dicitur cedere dies. Ias. in. l. qui hoc anno. in fine. ff. de verbo. obli. Et sic in principio anni debet fieri solutio, arg. l. nec semel. in prin. ff. quãdo. dies lega. ced. Bal. & Salice. in. l. ædem. C. locati.

129 Fallit quando perciperetur ex fructibus, quia tunc fructibus perceptis debet solui. l. firmio. ✠. pater. ff. quãdo dies leg. ced. Bar. in l. si legatarius ✠. fi. ꝑ illũ tex. de leg. 3. Ias. in l. 1. in prin. col. 3. de iust. & iure. vel si deberetur propter operas. quia tũc in fine. d. ✠. seruus. Bal. in. d. c. ad audientiã. Nisi cõuentio vel cõsuetudo aliud disponat. l. 1. ✠. si conueniat. ff. deposit. l. semper in stipulationibus. de reg. iur. sicut cõmuniter fit in reseruationibus pensionũ, in quibus Roma. pontifex secundũ cõuentionẽ partiũ solet apponere terminũ, videlicet dimidiam partẽ in festo beati Ioannis, alterã in festo natiuitatis: & si dictus talis in huiusmodi termino, vel saltẽ intra octo dies, singulos terminos ipsos immediate sequẽtes pensionẽ ipsam non persoluerit, eo ipso sententiã excõmunicatiõis incurrat, quodque ab ipsa sententia absolui nequeat, donec tibi de pensione huiusmodi tibi debita fuerit integre satisfactũ. & si per annum pensionẽ eandem soluere prætermiserit, sit eo ipso ecclesia priuatus, ipsaque ecclesia ex tunc ad te pertineat, liceatque possessionẽ ipsius auctoritate propria recipere, & perpetuo retinere, &c. quæ nõ seruarentur in Frãcia, vt dixi i rub. de reserua. supra.

¶ Item moriente pensionario post principium anni, cum pensio sit debita, ad hæredes trãsit integre pro illo anno. l. filiæ meæ. ff. de annuis leg. l. post duos. C. de aduocat. diuers. iud. Calder. in consi. 2. de pecul. cleric. Bar. in. l. 1. ✠. diuus. ff. de variis & extraordina. cognit. limitat quando deberetur respectu seruitii, quia tunc tãtum pro rata seruitũ deberetur. l. diuortio. ff. solu. matri. doct. in. l. diem functo. de off. assesso. Aurio lus in addit. ad de monte Lauduno in c. præsenti. de offi. ordina. 130

Et hæc pẽsio potest solui procuratori generali, etiã nõ habenti liberã administrationẽ. Inno. & Card. in c. quod quibusdã. de fideiuss. tamẽ non poterit alienare, arg. l. procurator totorũ. ff. de procurat. & l. sancimus. & l. cõstitutionẽ. C. de adminiſt. tutor. 131

Decimaoctaua conclusio. Pensio est quid mere tẽporale. capi. præterea. 1. & 2. de trãsact. & ibi doct. glo. in tit. de colla. ✠. itẽ quod vniuersitates. in verb. beneficiorũ. in prag. 132 Pẽsio est qd mere tẽporale, ideo vẽdi potest.

ſanctio. Panor. & alii d. c. ad audientiam. Ex quo infertur quod non poteſt cum beneficio permutari, vt ſupra dixi.

133 ¶ Secundo quod laico poteſt aſsignari. c. poſſeſsiones. 16. q. 1. Domi. in c. q̄uis. in. 1. in fi. princ. de præb. lib. 6. vbi dicit non teneri penſionariū ad reſidentiā, nec ad officium.

134 ¶ Item poterit vendi, vel pro alia re temporali remitti, ſicut prædia eccleſiaſtica. gl. & doct. in cap. ſuper eo. & ca. ſtatuimus. de tranſactio.

135 ¶ Tamen quia facile poteſt quis induci ad delinquendum per venditionem. arg. c. peruenit. de arbitr. & l. conuenire. ff. de pactis dotal. ideo debet quis cauere ne hoc faciat. & etiam iſta penſio nō poſſet conſtitui laico ex beneficio eccleſiaſtico ab alio quam a papa, vt ſupra dictum extitit. Item in penſionibus & commendis quis non examinatur, nec datur forma dignum, quia examen & forma dignum &c. habent locum quando beneficium confertur in titulum. Prouinciale omnium eccle. fol. 63. verſi. nota.

136 Litigans an pēſionē ſoluat

Decimanona concluſio. Penſionem tenetur ſoluere poſsidens beneficiū, etiam ſi litiget ſuper eo. Blaſius Auriolus in addit. ad de monte Lauduno in cap. quanuis. in. 1. de præbend. in. 6. per tex. in. l. ſi in fraudem. C. de leg, vbi hæres tenetur ſoluere legata, licet ſibi moueatur controuerſia ſuper hæreditate. l. final. C. de petit. hæred. quia penſio imponitur ſuper fructibus. ideo qui recipit fructus, tenetur ad eam ſoluendam. intellige quando recipiebat fructus durante lite, alioqui contra.

137 Bullis nō leuatis an q̄s teneat penſionē ſoluere.

Vigeſima concluſio. Etiam bullis non leuatis tenetur ſoluere penſionem, is qui ita conuenit. Boer. in tract. de dignit. leg. in fi. quia renūciari poteſt regulæ apoſtolicæ, & priuilegio in fauorem ſuum introducto. l. ſi quis in conſcribēdo. C. de epiſcopis & cler. Et iſta ſunt quæ frequentius in materia penſionis vſu veniūt, ideo ea duxi perſtringenda. Alia multa ponerē, quæ poſſent aſcendere ad iuſtum volumē, ſed extra oleas. & poſt quam hæc dictauerā, inueni tract. de pēſio. Io. Bapti. Caccialupi, in quo triginta quæſtiones deciduntur. ibi vide ſi lubet, quia ſi prius vidiſſem, hæc non ſcripſiſſem. 138

Noua impetratio poſt trienium nō prodeſt.

Decimonono amplia etiam ſi de nouo impetraret, quia illa noua impetratio poſt triennium eſt nulla, per text. in verb. impetrati. in pragma. licet in tex. concorda. habeatur, ratione iuris nouiter reperti. & idē poteſt eſſe ſenſus. Vel poteſt intelligi, ſicut tranſactio bona fide facta, non reſcinditur prætextu inſtrumēti poſt reperti. l. ſub prætextu. C. de tranſactio. nec iuramentum voluntarium. l. admonendi. in fin. ff. de iureiurand. l. 1. C. illo titu. Sic nec reſcindetur triennalis poſeſsio, etiam ſi iſte inuenerit impetrationem prius factam, & antiquiorem, quam ſi ante triennium completum in iudicium deduxiſſet, obtinuiſset. capit. eam te. de reſcript. & vterque intellectus poteſt ſuſtineri. Vltimus melius conuenit text. concordatorum. 139

De regulari qui poſſedit bñficium ſeculare, vel econuerſo.

¶ Vigeſimo procedit etiam ſi ſecularis poſſediſſet triennio beneficiū regulare, vel cō tra ſine diſpenſatione. per tex. in c. cū de beneficio. de præbē. in. 6. vbi natura beneficii poteſt præſcribi, videlicet vt ſeculare fiat regulare, vel econuerſo, facit quod dicit Felin. in c. in noſtra. col. ulti. de reſcript. vbi ſi regularis habens beneficium ſeculare ſpolietur, licet ſit inhabilis reſpectu tituli, poterit tamen intentare remediū poſſeſſorium reſtituendæ, & per conſequēs facit fructus ſuos, cum poſsit præſcribere, vt d. cap. cum de beneficio. nec poteſt negari quin iſte habeat titulum ſaltem coloratum, ergo procedet hoc decretum, quod excipit tantum violentum, ergo in aliis firmat regulam. glo. & doct. in. l. 1. ff. de reg. iur. per text. in. §. vt autem. in authent. de non alienand. reb. eccle. coll. 2. Nō obſtat d. c. cū de beneficio. quia dicit nō eſſe ſolitum regi per regulares vel contra, niſi fuerit ſic poſſeſſum per quadra-

ginta annos.sed de posſidente non dicit an
ſit moleſtandus, & etiam quia iſta regula
eſt noua, & ita dixi ibidem, videlicet quod
hæc triennalis poſſeſsio non alterat naturã
beneficii, ſed cõfirmat titulum coloratum,
& ſic poſt mortẽ illius ſecularis non debebi
tur ſecularibus, ſi non fuerit per quadragin
ta annos poſſeſsum,licet poſt tres annos nõ
potuiſſet poſsidens moleſtari. vide tamen
140 quæ dico infra eod.nu.259.
De optione hic multa. ¶ Vigeſimoprimo procedit iſte tex.vt quis
non poſsit poſt trienniũ moleſtari, etiam ſi
ſine noua collatione vigore conſuetudinis
optaſſet beneficium,quod poſtea per trien-
nium poſſedit,iuxta tex.in c.fin. de cõſuet.
in.6.vbi dicit Ioã.And.& alii,quod ille qui
optat vigore conſuetudinis ſine noua colla
tione vel titulo,dimittit antiquam præben
dam,& optatam recipit, vt ſit in præbenda
ſicut in domo.antiquior enim cui ius optan
di domũ competit,ſine noua collatione an-
tiqua domo egreditur, & optatam ingredi-
tur.ſic eſt in præbenda.& pro hoc facit tex.
in l.fiſtulas.§.1.ff.de contrahen. emp. Barb.
conſi.60.præclare.col.penul.in.4.vo.
141 Cõcluſio, Ius i bñficiis ꝓpria auctoritate quæri quis. Et eſt caſus in quo ius in beneficiis pro-
pria auctoritate quærere poſſumus. Et ſic
ſuſtinui concluſionem hanc,quæ etiam pro
batur in cap.ſi tibi abſenti.de præbend. lib.
6.& c.ſi pluribus.illo tit.& cap. licet epiſco
pus.ibidẽ. & in extrauag. execrabilis.§. ſta-
tuimus.de præbẽ.in extrauag.Io.22.& cap.
referẽte.illo titu.& capit.gratia.de reſcrip.
in.6.quæ iura ſcienti inducere probant.
142 Cononica inſtitutio qñ dicatur. Nec obſtat quod beneficiũ nõ poteſt ob
tineri ſine canonica inſtitutione. reg.1. de
reg.iur.in.6.c.3.de inſti. Reſpõ. his caſibus
canonicam poſſe dici inſtitutionem,cũ iure
canonico confirmetur. & illud canonicum
dicitur,quod ſecundum ius canonicum fa-
ctum eſt,vel approbatum:c.cauſam.in fi.de
reſcrip.cap.cum olim.de dolo.ca.1.de filiis
presbyter.in.6.ſic dicitur legitimum, quod
aliqua lege firmatur. l. legitima. ff. de pact.

vel ibi prohibetur acquiri beneficium, ſed
non ius ad illud, & ſic dixi in concluſione,
ius in beneficiis propria auctoritate quære-
re poſſumus. Nota prædicta, quia videntur
mirabilia.ſed non poſſe facilius tuebitur di
cit altera concluſio, quas hic pro virili tu-
tatus ſum in ſecunda repetitione.
¶ Vigeſimoſecundo procedit, vt non de- 143
beat moleſtari,licet non poſſederit nunc ni
ſi vnum annum beneficium,ad quod reuer-
ſus fuerat,iuxta c.ſi beneficia,de præb.in.6.
quod ante poſſederat triẽnio vel biennio:
quia poſtquam libere poteſt reuerti ad ſuũ
beneficium, ergo non habito aliquo detri-
mento,vt dicit ibi text. ne talis ignorantia
eis, cũ ſint ſine culpa, præiudicialis exiſtat:
& ſine noua collatione,quia non videtur di
miſiſſe, q ad id ſtatim redit. l. quicquid. de
reg.iur.ff.& iſta opinio eſt valde æqua, quã
videtur tenere Collecta. in capit. relatum.
colum.2.de cleric.non reſident. dicẽs quod
is qui vult redire ad ſuum primum, poteſt,
nec poterit ſibi referri quæſtio, quod nõ ha
beat ius in eo.cõtraria tamen opinio de ſtri
cto iure forte .videtur verior per text. in l.
denique.ff.ex quib.cauſ.maio.vbi poſſeſsio
ſemel dimiſſa nõ reſtituitur niſi apprehẽda
tur, & ideo erit neceſſe de nouo poſsidere
per trienniũ. Nec obſtat,quod non videtur
dimiſiſſe,quia cõtrariũ eſt verum, quod ve
re dimiſit.dic vt infra dicam in.13.limita.
Suſtinui tamen concluſionẽ hanc, quod 144
reſignans beneficium, ad id ſine noua col-
latione redire non poteſt.ratio eſt, quia per 145
reſignationem quis perdit ius ad beneficiũ Cõcluſio. Reſignãs bñficium ſine noua collatione ad id nõ poteſt redire.
quod poſtea petere non poteſt ſine noua
collatione,cum beneficium non poſsit obti
neri ſine collatione,vel canonica inſtitutio
ne.regula.1.de reg.iur. in.6. Feder. conſilio
156.punctus talis.
¶ Imo reſignans beneficium ex cauſa per-
mutationis, quæ non habuit effectum, non
poteſt ſecundum vnam opinionem ad ſu-
um beneficium redire ſine noua collatione.

Panor.Felin.& alii in c.cum venerabilis.de except. Ioan.de Selua in tract. de beneficio in.3.parte quæst.24.quia per renunciationem dicitur beneficium vacare, per totum titu.de renuncia. Et beneficium vacãs non potest quis sine noua collatione obtinere, vt dixi, & tenet d. Probus in addit. ad Mona.in capi.vno de rerum permuta.in.6. Item non potest instituere seipsum.cap.final.de institu.

146 De clausula poni solita in permutationibus beneficiorum. Tamen quando beneficiũ resignatur ex causa permutationis, & non alias, si non admittatur illa permutatio, poterit episcopus dare licentiã cuilibet reuertendi ad sua beneficia etiã resignata. Rota decisio,101.& decisio.363.in antiq.& ista est cõmunis opinio teste Soci.consil.168.in primis.volu.2. Item quando quis renunciat vt conferatur tali.N.nec alias, nec alio modo,hæc verba habent vim conditionis.Bal.in authen.ingressi.col.4.C.de sacrosanctis eccle. Et faciunt vt nihil tunc videatur actum. glos.& ibi Bal.in.l.siquidem.C.de exceptio.Bal.in .§.denique.col.vlti.quæ fuit prima caus.benefi.amitten.refert Ias.consil.162.in causa. colũ.4.volu.2.Bertrand.cõsi.133. viso processu.vers.præterea.in.2.volu.

147 Intellectus ca.si bñficia. Nec refragatur d.c. si beneficia,quia ibi non resignauit suum beneficium,sed dimisit, vt aliud melius forte haberet.ita probat tex.ibi,& post prædictorum adeptionem dimissa.& ibi,dimiserint beneficia.& ibi,eũdem quoque modum in dimittẽdo recepta & recuperando dimissa, &c. quæ dimissio non habet vim resignationis,quia ex futuro apparebit euentu, non esse ius translatũ in alium .de Rota decisio.3. de rerum permut.Feder. consil.156.per id quod habetur in c.si quis iam translatus 21.q.1. & c.si qui episcopi.92.distin.ca.pastoralis.& sequent. 7.quæstio.1.vbi quis potest redire ad primũ beneficium.quando iure nõ fuit translatus, quia nõ videtur dimisisse, qui ad beneficiũ suum statim redit,arg.l.diuortium.ff. de diuort.facilius quis absque noua collatiõe res assumit ius in beneficio quod prius habebat,quod nõ resignauit, quàm si nouiter acquireret,arg.c.cum accessissent.in glo.vlt. de constit.facit.l.filio.ff.de liber.& posthu. vbi testamentum potius suas reassumit vires,quàm de nouo acquirat.l.2.C.de posth. hæred.institut.De rota decisio.863.si.A & B.in antiq.

Si replicetur,nil interesse, suffragio populum voluntatem suã declarare,an rebus ipsis,& factis.l.de quibus.ff.de legib⁹. præter ea tam verbis quàm factis declaratur volũtas.l.final.ff.de diuort.ibi,intelligi eum hoc ipso nolle nuptam sibi,quòd actionem rerũ amotarum importet , quæ non solet nisi ex diuortio oriri &c. Ad hæc ratum haberi potest,non tantũ verbis,sed etiam actu.l.Paulus.ff.rem ratã habe. & sicut potest pars appellare quando verbo iudicis grauatur . ita quando facto.cap. ex parte M. de appellat. Imo fortior est appellatio,quæ ad papam facto interponitur,quàm verbo: vtpote si qs iter arripiat ad papam.capit.dilecti.1.& ca. vt debitus.de appella . & apostolus inquit, Confitentur se nosse deum,factis autẽ negant.& facta sunt fortiora ad declarãdum voluntatem,quàm verba, quæ sæpe contra mentẽ proferuntur.cap.existimant.11.quæstio.3.& d.cap.dilecti. multo enim amplius est,inquit iurisconsultus,id facere,quàm in vinculis pronunciare fuisse.l. si tamen.§.ei cui.ff.de ædilit.edict.& sic plus erit renunciare facto quàm verbo. Archid.in cap.vno in fin.de cleric.coniugat.in.6. & in d.capi. si beneficia.per cap. meminimus. de appell. Lucas de penna in.l.1.C.de his qui sponte publica munera subeunt.lib.10.cap.vno de cleric.peregrinãt.& ibi glos. Decius plene consil.583.iuridicam.colũ.2.& consil.586. in causa circa finem. Respon.qui resignat beneficium & dimittit, re & verbis dimittit,ideo plus debet operari,quàm simplex dimissio, quia duo vincula sunt vno poten-

148 Factis declaratur voluntas

tiora.ca.vno de treuga.& not.in.l.balista. ff.ad treb.& sic forte possent conciliari opiniones, vt videlicet quando dimittit suum beneficium sine resignatione, vt habeat melius, si ad id redeat, primum triennium prosit ei per d.cap.si beneficia. vbi dimissio nõ esse debet præiudicialis quod alias esset, secus si resignasset, quia tunc cum ex nouo iure veniat, requiretur nouum triennium, & noua possessio, & sic primum trienniũ non proderit. Cogita.

149 Intellectus nouus ad c. quod in dubiis. ¶ Probatur nouiter intelligendo tex.in ca. quod in dubiis, de renunc. vbi sunt hæc verba, hi præterea, qui beneficiũ ecclesiasticũ sibi collatũ, sponte in manũ laicã resignantes, illud denuo a laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi, licet resignatio talium facta a laico nullã obtineat firmitatẽ. & sic patet renũciationẽ verbalẽ in manibus laici factã, si ob illam non dimiserit beneficium, nõ valere etiam quo ad præiudiciũ resignantis. hoc dicit tex.contra intellectum doctorũ. Si tamẽ ob eam dimiserit beneficium, & sic tã facto quàm verbis cessit, valet. & hoc probatur ibi, denuo susceperunt a simili probatur in.l.3.C.de fide instrum. ibi, denuo.&.l.si vt proponis.1.C.quomodo & quando iudex.& sic patet quod dimiserat beneficium, per illud verbũ denuo. de quo in ca.tum ex literis. de in integ.restit. & iste est nouus intellectus ad cap. quod in dubiis. qui tandiu iacuit sepultus. Nec obest si replicetur de.§.hoc amplius.instit. de rerum diuisi. vbi dimissio priuat quem dominio rei suæ. sed illud intelligitur, quando ea mente rem dimittit, vt nolit amplius eã in suo patrimonio esse, quod apparet ex actu celebrato. Secus est in dimissione beneficii, quam quis facit vt beneficium melius habeat, quia si nõ possit habere melius, non est verisimile quod suum beneficium multis expẽsis & laboribus acquisitũ, quo sustẽtari debet, facile perdere velit, & resignet. tex.in c.super hoc.de renuncia.& sic videtur quodãmodo habere possessionẽ ciuilẽ. de qua per doct.in.l.licet.C.de acq. possess.

150 Paria sũt tacite vel expresse renunciare. ¶ Nec refragatur si dicatur, paria sunt renunciare, tacite vel expresse.cap.quàm periculosum.7.q.1.quia fateor quo ad hoc, vt renuncians perdat quod renunciauit, si ad id non reuertatur. sed in dimittente beneficium permittitur libere reuerti, per d.ca.si beneficia. quod non est in resignante. Vel respond.ad tex.in d.ca.si beneficia.loqui in priuatione iuris, quæ non valet postquam adeptio non habuit effectum. Feder.in tra. de permut.benefi.q.8. Soci.cõsil.168.in primis.colũ.2.volu.2.per.l.Claudius.ff.de acqui.hæred.l.certi cõditio.§.quoniã.ff.si certa.pet.secus in priuatione hominis expressa, quæ remanet firma.licet finis actus non sequatur.l.plane.in princip.ff. de leg.1.Bar. & Alexan.in.l.si cũ dotẽ.in prin.ff.solu.matri.quia mitius agitur cũ lege quã cum homine.l.Celsus.de arbitris.tene primam.

Nec refragãtur iura ciuilia, videlicet tex. 151 in.l.cum precibus.&.l.rebus.C.de rerũ permut.vbi quis potest repetere id quod dedit causa permutationis, si non fuerit sortita effectũ, quia in prophanis rebus loquitur, nos autem in spiritualibus, vt no.in c.penul.de rerum permut.quæ spiritualia semel perdita non potest quis adipisci sine nouo titulo.idem respond.ad totum titulum de condict.caus.dat. & ad.l.naturalis.§.1. de præscript.verb.glos.in c.cum inter R.de elect. ita in proprus terminis respondet.

¶ Minus obest tex.in c.2.de renunciat.vbi post renunciationẽ quis põt habere beneficiũ sine noua collatiõe cũ simplici inuestitura. Sed respon.ꝙ inuestitura habet vim collationis, imo sumitur pro collatiõe qñ ante eam nõ præcessẽrat aliqua collatio.glos.& Panor.in c.auctoritate.de institu.& idẽ Panor.in c.2.col.penul.de consue.arg.ca.1.de consue.recti feud.text.in capi.pro illorum. & ibi Cardi.in.3.notab.de præbend.vt alibi dixi.

euictione.l.emptor.C.de euict.

¶ Item in beneficialibus licitum est successori vti iure prædecessoris.quod est exclusiuũ intrꝰtionis agentis.Ioh. And. & Card. in cap.mandatum.de rescri.Imol.& Feli.in cap.capitulũ.ibidem.Sed prædecessor post triennium ante permutationem factam poterat excludere aduersariũ, ergo successor eius nomine poterit, cũ sufficiat excludere aduersarium per exceptionem iuris nõ sui. Io. And.& Cõpost.in d.c.mandatum.

¶ Præterea si euinceretur ab eo cui fuit datum causa permutatiõis, posset is redire ad suum alterum beneficium, per c.si beneficia.& ibi not.de præb.in.6.c.pen.de rerum permu.& c.vno.illo tit. in 6.ideo molestaretur is qui dedit, vt no.in.l.si cõtrouersia. &.l.si permutationis.C.de euicto.

158 ¶ Nec obstat quod successor in beneficio non potest vti accesione sui prædecessoris, quia nil de iure prædecessoris trãsit in successorem,glo.in eodẽ tit.in verbo possedit. i prag.hoc est verũ,qñ collatio fit libere,secus si quis subrogetur in ius alteriꝰ, vt quãdo confertur ex causa permutationis , quia si permutãs nil iuris habebat ad beneficiũ, sic nec habebit is cũ quo est facta permutatio,not.in d.c.vno.de rerũ permut.in.6.

¶ Vel respon.ꝙ nõ potest successor in beneficio vti accessione prædecessoris,quando successor ex titulo & possessione prædecessoris volebat ius suum fundare sine nouo titulo,secus ergo quãdo successor se fundat ex proprio titulo nouiter acquisito, & ad excludendũ alterius titulũ,excipit de iure sui prædecessoris, & hoc potest facere, prout concludit de ripa in lib.1.respond.de legibus.capit.17.in causa.& ista sunt valde notanda,& in eis sæpius vidi dubitari.

159 *Ex causa de nouo orta post triennium molestari licet.* LIMITA primo nisi ex causa de nouo orta, quia tunc impetrari posset beneficiũ, & triennalis possessor molestari , vtpote si simoniam committeret post triennium,argu.cap.cum inter.de renuncia.cap.1.& per totum titul.de cleric.non resident.Barb.cõsilio.11.in primo volu. quia quæ de nouo emergũt , nouo indigẽt auxilio.l.de ætate.§. ex causa.ff.de interrog.actio. vel si haberet ecclesiam parochialem, & intra annũ post dispensationem ad bienniũ finitam nonest ad sacros ordines promotus, per capi.licet canõ.de elect.lib.6.Chassa.in cõsue.Burg. in rub.des successions. in §.3.glos. habille. Ergo cum non habeat coloratum titulũ.poterit molestari etiam post trienniũ, nec iuuat primus titulus, quia nullꝰs effectus est. Idem si esset adeptus post triennium secundum beneficiũ incõpatibile cũ primo.Barb. d.cõsi.11.col.9.vol.1.per c.de multa.de præben.& ca.licet episcopus.eo.titu.in.6.& in extrauag.execrabilis.illo titul. 160

Sine titulo possidens nõ tuetur hoc decreto. Secundo limita,quando sine titulo possideret, vt hic dicitur in fine, & glo.in verb. possideat.eo.tit.in prag.Feli.in c.sicut. numero.30.versic.5.aduerte.de re iudi. etiam si post triennium superueniret titulus. glo. in fi.in verb.coloratum.eo.titu. Cardinal. consil.108.vacantibus.

Not. quod ad probandum titulũ non sufficit ostendere sententiam esse latam in palatio in petitorio,quia beneficium ex canonica institutiõe obtineri potest. non ex sententia.c.1.de reg.iur.in.6.Secus in possessorio, quia non est verisimile quod palatium pro aliquo iudicasset,nisi prius vidisset titulum.Egid. de bella mera decis.578.spoliatus.Feli.in capit.cum venerabilis.col.12.de exceptio.refert Hippo.in rub.de proba.fol. 20.col.2.Ego non video rationem diuersitatis,nisi diceret se perdidisse titulũ & probaret,quia etiam tunc in vtroque casu sufficeret ostendere sententiam,per no.in.l.testium.in fine.C.de testib. 161

Sic nec sufficit cõfessio aduersarii.Barb. consi.10.difficile.col.2.in.3.volu. quia non ex confessione, sed ex canonica institutione beneficium obtineri debet.capit.ex frequentibus.de instit.Domi. consilio.38.pro 162

clariori. col. 2. Et hoc ad probandum titus lum, secus ad iustificandum & coadiuuandum. glo. sing. in c. duobus. in verb. si nō appareat. de rescript. in. 6. & ibi multa addidi.

163 Si tamen collationes registrarentur in vno loco, & ostēderetur illa de qua agitur. non esse registratam, ille remouendus esset, quanuis diu possedisset. Fel. in c. sicut. nu. 31. versi. tertio. aduerte. in fine de re iud. nisi ostēderet collationē in forma. vt ibidē not.

164 Tertio fallit quando possedisset, sed non pacifice, vt hic text. requirit, quia quando verba non conueniunt, nec eius conuenit dispositio. l. 4. totiens. ff. de damno infec. & etiam quia hic requiritur illa qualitas.

Pacifice quādo dicatur. Quæro quando dicatur pacifice possidere? Respon. quando nullam patitur controuersiā iuris vel facti, nec in iudicio, nec extra iudicium. Card. & alii in clemen. gratiæ. de rescript. de Rota decis. 61. sufficit in no. Feli. in cap. cum Ioannes. nu. 33. de fide instru. Decius in ca. 2. no. 2. de confir. vtil. cap. si. ne præla. vices suas.

165 Aliquādo pacifice dicitur, sine controuersia verbi, vel facti. c. cum olim. de dol. c. ex parte. de testi. c. vlt. ne præla. vices suas. Bal. consi. 288. omnis qui rē. col. 2. vol. 4.

Item pacifice dicitur sine vi. l. vim facit. ff. de vi. & vi arma.

Insuper pacifice dicitur sine quæstiōe. l. Lucius. tres hæredes. ff. ad Trebel. c. venerabili. de offi. deleg. c. cum ecclesiasticæ. de excep. c. dudū. in fi. de deci. c. 2. de renunc.

Aliquando sine reuocatione in dubium l. extat. & ibi glos. ff. quod met. caus. Bal. d. consil. 288. omnis qui rē. in. 4. vol. vel pacifice, id est amice. c. ex multiplici. de deci.

¶ Quandoque pacifice, id est, iure glo. in c. placuit. 1. 16. q. 6. hic tamen dicitur pacifice, id est, sine lite. & sic licet sit controuersia verbalis, si nō fuerit peruentū ad citationē, dicetur pacifice possidere, vt in tex. pacifice, id est, sine lite. Sic exponit glos. in clem. vna. de sequæst. poss. & fruct. glos. in regula cancella. 33. & sequent. allegans text. in ca. cum causam. de appell. Bonifa. in d. clemē. vna. col. 4. Guido papæ in decisio. Delphina. q. 85. curia. licet alibi dicat sufficere, si possideat de facto. & dicitur pacifice possidere, licet sibi moueatur controuersia de in re. Guido consil. 134. circa. in. 3. dubio. & sing. 365. & sequen. Rota decisio. 36. not. quod vbi, in antiq. Et hoc intelligerem quo ad alios qui non mouent controuersiam, licet sibi moueatur per aliquem. tamen si habeat coloratum titulum, illo iuuabitur.

☞ Item priuilegium concessum possessori, intelligitur de pacifico possessore. Præposi. in c. 1. col. pe. 33. dist. allegat glo. in verbo neutro. in cle. 1. vt lite penden. & d. Præposi. ibi multa dicit quæ hic bene seruiunt, vide si lubet.

¶ Nec dicitur pacifice possidere qui habuerit recredentiam, etiam si obtinuerit in possessorio, & mouetur sibi lis in petitorio. gl. in. item quod vniuersitates. in verbo possidebant. de colla. in pragma. vel si litigaret. etiam super possessorio. glo. sing. in c. commissa. de elect. lib. 6. secundum Feli. in cap. nec dei timorem. col. 2. de simo. Nec obstat glos. sing. in cap. 1. de confir. vtil. vbi res nō dicitur litigiosa, licet litigetur super possessione, tamen illa non dicitur pacifice possideri, nec hoc probat illa glo. 166

¶ Ex his infero, quod licet litigaret aduersus vnū per trienniū, & aduersus alios non, quod post trienniū non posset ab aliis molestari. quia fuit pacificus quo ad alios, & liberas habere ædes aduersus eos censetur. l. loci. pe. ff. si seruit. vend. Imo si adiudicata recredentia aduersarius taceat per trienniū, & permittat possidere partē aduersam, nō poterit possessor post triēniū etiā a parte aduersa molestari super possessorio. Arresto ita pronūciatū extitit in hoc senatu anno. 1509. in causa magistri Ioannis Tillon appellātis a senescallo Andegauen. contra Bartholomeū Fochier appellatū, & pro ap- 167

pellato, qui possederat trienniũ post recre-dentiam.

168 Si moueatur lis super vna re, nõ minus dicitur pacificus ¶ Item puto, quod ad hunc text. attinet, sufficere si possideat maiorem partem redi-dituum beneficii, licet moueatur sibi lis su-per vno prædio, vel quibusdam decimis, per glo. in d. c. commissa. Bal. in c. ecclesia. 1. in fi. de elec. glos. in d. regula. 33. Domi. consil. 125. dubia. col. 2. versic. super tertio. Decius in d. c. 2. de cõfirma. vtil. Et ista opinio fuit seruata in Rota teste Guido. papæ in d. cõs. 134. circa. in. 3. dubio, vbi dicit pacifice possidere quando habet liberum curæ exercitiũ, licet maioris partis possessionẽ nõ habeat. quod reprobat Imol. in d. cle. gratiæ. in fi. per c. si tibi concesso. de præb. in. 6. facit. cap. 1. de restitutio. spolia. eo. libr.

169 ¶ Nec sufficeret esse in possessione per triennium, si non possideret. Dec. c. consultationibus. col 2. de off. deleg. l. si quis ante. ff. de acqui. posses. vbi dicitur, longe aliud est possidere, aliud in possessione esse: & studere, vel in studio esse, secundum Alexan. ibidem. Tria tamen in tex. videntur requisi. Primũ, quod emanauerit citatio a iudice cõpetẽte, & quod illa sit executioni demandata. ibi, si ad executionẽ citationis &c. Secundum, quod titulus agentis sit in iudicio parti aduersæ exhibit⁹, ibi, iurisque sui in iudicio exhibitionẽ. nec sufficeret extra iudiciũ, vt ibi. Tertiũ, quod omnes dilatiões ordinariæ iuris, vel styli curiæ, quæ dantur ad litem contestandũ, sint ante finẽ triennalis possessionis lapsæ. glos. in verb. terminorũ eo. tit. in prag. alioqui dicitur quis pacifice possidere. Hodie omnia ista nõ requirũtur.

170 Sed non diceretur pacifice possedisse, qui ante annũ conuenitur ab aduersario super beneficio, & is declinat forũ, & antequam constituantur iudices, labitur trienniũ: tũc quia non stetit per actorem quo minus lis contestaretur, habetur pro contestata. text. sing. in l. si eum §. qui iniuriarum. in fi. ff. si quis cautio. & ad hoc ibi ponderat Bolod. in suis secundis interpretationibus. Nec requiritur litis contestatio quo ad hoc decretum, sed tantũ vt non possideat pacifice, ergo sufficeret citatio executa ante trienniũ. cle. si. vt lite pend. & infra in versi. lis autẽ. vide Bal. in Marga. in verb. mora. & Alex. consil. 100. discussis. in. 5. volu.

Imo dicerẽ haberi pro contestata, vt non possit aduersarius vti hoc decreto, imo etiã vt post triennium possit intentare interdictum vti possidetis, & res sequestrari, quod post annum non datur. l. 1. §. 1. ff. vti possid. 171

¶ Quarto non procedit quando is qui possedisset, non esset habilis, nec idoneus ad beneficia obtinenda, tunc posset post triennium molestari, quia verba generalia legis huius decreti debent intelligi de habilitate, etiam hoc verbum quicunque. text. in. l. emancipari. iuncta glo. ff. de adop. l. omnes C. sine censu. & ibi glo. l. 1. C. de fide instru. & iure hastæ fisca. libr. 10. l. 1. de sacrosanc. eccle. l. 3. de fide instru. l. vt gradatim. ibi, si idonei sunt. ff. de muneri. & hono. l. qui certo loco se debere existimans soluit indebitum, quolibet loco repetet, scilicet idoneo, dicit glo. ff. de condict. indebit. l. 1. in fi. ff. manda. Feli. in cap. omnes leges. 1. distin. cap. in omni. de testib. plenius quam alibi per Hippoly. in. l. vnius §. cogniturum. ff. de quæstio. dixi late in dict. l. 1. C. de sacrosanct. eccl. Et hoc tenet expresse glo. in regula Cancel. 33. & d. Chassa. in consuetu. Burgund. in rubr. des successions. §. 3. glos. habille. Ratio est, quia possessio longi temporis non habilitat incapacem. ca. causam. & cap. accedentes. & ibi Panorm. & Feli. de præscript. Ioann. Andr. in cap. 2. per illum tex. de præben. lib. 6. & etiam quia dum conceditur nouum ius, debet semper restringi, vt minus lædat ius cõmune, quam sit possibile. l. si quando. C. de inoffi. testa. ca. cum dilectus. de consuet. Ias. plene in. l. 1. §. nunciatio. col. 3. ff. de noui oper. nuncia. & quia inhabilitas præscribi nõ potest, c. cum cau- 172 Inhabilis nõ iuuat hoc decreto.

sam,& ibi Petrus Ancha.de electio. ✝ nec
ex diuturnitate temporis nascitur. titulus i
beneficialibus & spiritualibus Bal.per illum
text.in c.ex parte ad.col.1.de testib.bene ta
men est quædã prestitutio Feli. ibi Idẽ in re
bus prophanis.l.si filiusfa.C. de petitio. he=
red.l.cum de in rem verso.ff.de vsur. ✝

173 Quis dicatur; inhabilis ¶ Quæro qs dicatur inhabilis? quo cogni=
to,cognoscetur idoneus, & habilis:cum cõ
trariorũ vno cognito, alterũ cognoscatur
l.1.ff.de his q sunt sui vel alieni iur. Et quo
ad hoc quilibet præsumitur habilis nisi pro
betur inhabilis,arg.l. si quæramus. ff. de te=
sta.& per verbum quicunque hic positum,
& per regulam,omnia censentur permissa,
nisi fuerint prohibita.de qua glo.melior iu=
ris in cap. inter corporalia. de transla. epi=
174 sco.Igitur dicãm qui sint inhabiles.

Infãs est; inhabilis. ¶ Primo est inhabilis infans.indecorũ eni
est ei concedere beneficiũ,qui nõ nouit re=
gere seipsum.c.indecorũ. de ætate & quali,
talis enim caret iudicio.l.cum prætor.ff. de
iud.✝præterea.inst.quib.non est permissum
facere testa. nec stabilem habet mentem. l.
fi.C.de testa.mili.& quia nõ est rationis ca
pax.c.firmissime. 15.q. 1.&.c. qui apud.1.q.
4.& quicquid videt, ignorat.l. 1.C. de fals.
moneta.nihil scit,vel scire præsumitur.l.fi.
ff.de iur.& fact.igno.nec sentiunt vel cõsen
tiunt,nec charitatẽ habẽt.c.3.versi. 1. de ba
ptismo.nesciunt quid vtile sit.✝ est quoque
in authen. de nupt. colla.4. Item non sunt
consilii capaces.l. more.✝ fi. ff. de acq. hæ=
red.infirmũ est illorum iudiciũ.l.fi.ff.de ma
nu.vindict. nec pleni sunt animi.l. donata=
rum. C. de acq. posse. boni ac mali distan=
tiã ignorant.Deutero.cap.1.in fi. Addiscat
igitur prius,& in prudentia senescat.c.cum
ex eo.de elect. libr.6. Ergo per prædicta est
cuiuscũque ecclesiastici beneficij incapax,
sine apostolica dispensatione:& ideo si fue
rit eidem collatum beneficium, & illud pos
sederit triennium,postea poterit molestari,
& ante,& quandocunque,cum iste text. de
habili tãtum intelligatur. vide Card. Alex.
in ca.de his. 28. dist. ☞ De dispensatione
minorum ad beneficia vide Oldra. consil.
329.& quæ possunt opponi contra prouisio
nes apostolicas,& dispensationes minori=
bus concessas, tradit idẽ Oldra.consil.325.
cum duobus sequent.☜

¶ Post septem annos recepta prima tonsu= 175 Quę bñficia possit infans habere.
ra (quod potest cap. fina.de tempo. ordina.
lib. 6.) erit habilis ad beneficia simplicia,
quæ non sonant in nomen rectoriæ, nec
consilii maturitatẽ requirunt, secus in aliis
cap.de his.28.dist.c.2.de æta. & quali. cap.
si eo tempore.de rescript. eodem lib. glo.in
verb.rigorosum.in rub.de numero & quali
tate.Card.in prag.Panor. & alii in c. super
inordinata.de præb.gl.in regula cancel. 17.
Io.de Selua in trac.de benefi.in. 3.parte. q.
5.Mandago. in tract.de elect.c. 7.partis. 1.

¶ Nisi illa beneficia simplicia de iure, con= 176
suetudine, vel statuto, haberent certum or=
dinem annexum, tunc ad illud etiã esset in=
habilis.c.ei cui.de præb.in.6.cap. significa=
tum. illo tit. vel quando essent administra=
tores ecclesiæ principales. Inno. in c. præ=
terea.de æta.refert Imol.in cle.fi. illo titul.
ordo enim naturalis seruandus est, vt qui
ex defectu ætatis aut virtutis sub alterius tu
tela consistere debet, alium sub sua guber=
natione habere nõ posset.l. vlt. C. de legit.
tute.Lucas in.l.fi.col.8.C.de tyro.lib.12.&
poterit dici, Veh tibi ecclesia curata, cuius
rector est puer.vt in simili dicitur Ecclesia=
stes.10. Veh tibi terra cuius rex est puer. in
dignum est ad regimen potissime animarũ
assumi,ne tanto periculosius cadat, quanto
citius ad altiora ascendere festinat.✝c. pue=
ri.1.q.1.cap.sicut.48.dist.in. Imo etiam si ne
cessitas cogeret,non sunt admittendi.l.2.✝
1.ff.de iure immunita. 177

Dispensatiue poterit, vel ex cõsuetudine.
c.ex eo.de elect.lib.6.Imo.in cle.fi.col. vlt.
de æta.& qual.In his igitur simplicibus po=
terit post trieniũ hoc iuuari decreto:in cura

tis nõ, cum sit inhabilis sine dispensatione, arg. l. 1. §. fi. ff. quod cuiusque vniuersit. not.

178 Ad canonicatus qua ætate quis sit habilis & ad priora ¶ Ad canonicatus ecclesiarũ collegiatarũ post decẽ annos sunt habiles, vt est statutũ in reg. Cancella. 17. per quam tolluntur opiniões positæ in c. super inordinata. de præb. ☞ & ca. ex insinuatione de simo. & ibi Ancha. dicit, quod impuberes possunt esse canonici in ecclesia cathedrali, licet hodie sit declaratum in d. regula. 17. quod admittatur &c. ☜ Ad canonicatus vero ecclesiarum cathedralium post quatuordecim annos. Panorm. in cap. præterea. de ætat. & qualita. Si ante hoc tempus adepti fuerint, cum sint incapaces, non iuuantur hoc decreto, ideo possunt molestari post trienniũ. glo. in d. regula. 17.

179 Fallit si a rege conferatur iure regali habenti septem annos, vt tenet D. Rufeus in trac. de iure regalio. in. 24. priuile. vbi dicit interuenisse arrestum pro puero septem annorum, cui erat collata ecclesia cathedralis a rege. vide ibi quibus rationibus moueatur. nam parum me mouent.

180 ¶ Idem in prioratibus regularibus, cum nõ dentur nisi expresse professis. cap. nullus. de elec. lib. 6. cle. ne in agro §. sane. de statu monacho. Alexand. in d. c. de his. 28. dist. quia ante quatuordecim annos non potest esse professus. ca. 1. & per totum de regula. ergo nec illos obtinere.

181 ¶ In prioratibus conuentualibus curatis, in quibus cura animarũ regitur per alios, quã per priores, sufficiunt viginti anni completi. d. cle. ne in agro. §. cæterum. Panorm. & Boic. in d. c. super. ☞ Sic in dignitate protonotariatus nisi sit de sublimioribus vel de filiis aut nepotibus principum, quia in. 16. anno admitti possunt teste Benedict. in repeti. cap. Raynutius in verbo adiecte. num. 13. de testa. papa tamen confert cui vult cũ derogatione & dispensatione, & in hoc regno omnibus fere datur hoc nomen, si bene induti sint & diuites. ☜

¶ In dignitatibus minoribus, vt præpositurris, decanatibus, & aliis; ac etiam in beneficiis curatis, ante vigesimũquintum annum cœptum quis est inhabilis. c. cum in cũctis. §. inferiora. de elect. Card. in clemen. generalem. de electio. Florent. in. 3. parte summæ, titu. 15. cap. 1. §. 3. 182

In prioratibus electiuis, quando cura animarum per eos exercetur, ante. 25. annum sunt inhabiles. d. §. cæterum. Ioan. de Selua in tractat. de benefic. 3. parte. q. 5. hodie per concordata sufficit vigesimustertius annus completus. §. monasteriis. de regia ad prælatur. nomina. facienda. 183

Ad episcopatus & alias dignitates maiores ante trigesimum annum completũ quis non est habilis. d. c. cum in cunctis. in princi. Licet hodie in hoc regno sit præstitutũ tempus recisius, videlicet vigintiseptem anni incepti, in d. titu. de electio. in concord. in quo vigesimoseptimo anno poterit esse archiepiscopus, episcopus, vel abbas, vt ibi patet. nec oportet reprehensibile dici, si variantibus temporibus iura varientur humana. c. non debet. de consangui. ☞ Vide Bertachi. in tract. de episcopo in lib. 2. q. 31. vbi cumulat, quæ sint prohibita minoribus, & de ætate postulandi ad prælaturam vide extrauag. dispendiis de postula. præla. in communibus. ☜ 184

¶ Secundo furiosus est inhabilis, ac cæteti qui curatorum ope iuuantur, quia a pupilli conditione non multum abhorrent, dicit tex. in. l. fulcinius. §. plane. ff. ex quibus caus. in possess. eatur. & æquiparantur pupillis. l. pupillus. ff. de acquir. hæredit. l. 1. §. 1. de acquir. posse. Et quæ de infante dixi, idem puto in furiosis. l. in negociis. ff. de regul. iur. & ibi Decius. l. infans. ad. l. corneliam. de sicar. Collatio illis facta, pro non facta habetur. Bonifa. in cle. vna. num. 5 &. de homicid. Et indecorum est, vt qui non nouit regere seipsum, administrationi aliorum præponatur. c. indecorum. de ætat. & quali. ideo hoc 185 Furiosus est incapax ad beneficia

decreto iuuatur minime, quantocunque tẽpore tenuerit, quia incipere posſidere, cum affectionem non habeat, non poteſt. l. 1. §. 1. ff. de acqui. poſse.

186 Cõiugat⁹ non iuuatur hoc decreto. ¶ Tertio cõiugatus. c. 2. & ca. cum decorẽ. de cleri. coniugat. c. decernimus. & ibi glo. 28. diſt. & c. de ſyracuſanæ. ibidẽ. tum quia ordinari prohibetur. c. aſsumi. cum ſequen. 28. diſt. tum quia cogitat quomodo placere poſsit vxori, & ideo quæ dei ſunt, minus valet cogitare, cũ quaſi in duo diuiſus, plenam ſui non habeat poteſtatem, vt ei à quo ſtipẽdium accipit, plenius famuletur. ca. diuerſis fallaciis. de cler. cõiugat.

187 ¶ Imo ſi contrahat tantũ ſponſalia per verba de præſenti, perdit beneficia quæ habebat, ſecus ſi ſponſalia de futuro. glo. in. ca. 1. de cleri. cõiug. lib. 6. extra. vna Ioan. 22. rub. de voto. Panor. & alii in c. 1. illo tit. Aufre. in deciſio. Tholoſa. q. 239. Iaſ. in l. vbi pactum. col. penul. C. de tranſact. vbi dicit vacare beneficia etiã ſi contrahat cũ conſanguinea, vel cum alia, etiam nulliter allegat Roma. conſilio. 483. dubitatur. quia contraxit, & totũ fecit quod in eo fuit. Imol. in ca. Ioannes. colum. penult. de cleric. coniugat. Decius tenet cõtra in cõſilio. 166. ego Philippus. vbi dicit priuari per ſentẽtiam, non ipſo iure. Et hoc propter tacitam renunciationẽ, quæ cauſatur ex contractu matrimonii, poſtquam ergo priuatur quando habet, ergo fortius prohibetur habere. cap. quẽadmodum. de iureiurand. plene Præpoſitus in cap. placuit, colũ. penulti. 32. diſtinct. ideo ſi hic coniugatus poſsederit per tres annos, poterit moleſtari poſtea.

188 Nõ tõſuratus eſt incapax. ¶ Quarto inhabilis eſt non tonſuratus. ca. cum adeo. de reſcrip. cap. ex literis. de tranſact. cum ſit laicus. & laici beneficia eccleſiaſtica obtinere non poſſunt. ca. 2. de inſtitu. quia ſpiritualia ſpiritualibus ſunt committẽda perſonis. Bal. in. c. decernimus. de iiud. per illum tex. nec ſanctum dari canibus debet, nec margaritæ porcis. capi. in mãdatis. 43. di. Etiam ſi ſit regularis cõuerſus, vel religioſus, quia licet gaudeat priuilegio canonis ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. Antho. in d. c. 2. tamen beneficia ſpiritualia habere nõ debet ante tonſuram. 189

¶ Et ſi papa mandaret Titio laico cupienti militiæ clericali adſcribi prouideri, tamen anteq̃ ſit clericus, non valebit beneficii collatio, licet mandatum valeat. Imol. in. ca. 2. col. 2. de inſti. Et ſic cum non valeat collatio, non habet titulum etiam coloratũ, ideo non iuuabitur decreto.

¶ Igitur petens beneficium debet ſe probare clericum. Archi. & Io. And. in c. ſi iudex laicus. de ſent. excõ. in. 6. nec ſufficeret probare fuiſſe reputatum & toleratum clericũ, ſed oportet ordinationem probare. Domi. in conſi. 91. præmitto. col. 1. 190

¶ Imo ſi poſt beneficium adeptum acciperet tonſuram, non conualidaretur collatio, quæ in initio nulla fuit. regula, quod in initio. ff. de reg. iur. & regula, non firmatur, illo tit. in. 6. glo. & Ioan. And. in d. c. 2. Peruſ. in c. ſi pro clericis. col. 1. de præb. lib. 6. Item etiã non valeret collatio laico facta, etiam ſi haberet propoſitum ordinandi, & deſtinatus eſset ad clericatum. ſic de facto ſeruauit Boniſa. 8. in perſona nepotis ſui, vt refert Archidi. in cap. nulli. col. vlti. 12. quæſt. 1. facit. c. religioſo. §. fin. de ſen. excõmu. lib. 6. vbi ante profeſsionem factam non debet dici quis religioſus, licet ſit per annum probatus. facit. l. ex eod. ff. de teſta. mili. Feli. & Decius in d. c. cum adeo. vbi plene. Quid ſi fuerit poſtulatus? tradit Inno. & alii in cap. fina. de elect. poſt glóſ. ibi & Lucas in. l. expertes. colum. 1. de decurio. lib. 10. Et quid ſi fuerit tantũ tõſuratus, & diuinũ officiũ ſicut ſacerdos exercuerit? vide tex. & ibi doctio. in. c. 1. de cleric. nõ ordina. miniſtran.

191 Collatio facta ordinato non ſuo antiſtite, nõ valet. ¶ Quinto eſt inhabilis ſi fuerit ordinatus, ſed non a ſuo antiſtite cũ priuilegio clericali non debeat gaudere. & ita vidit iudicari. d. Chaſſa. in cõſue. Bur. in rub. des iuſtices.

46.in glo.font creuz.in fi.per text. in.c.1. & in.c.eos.de tempo.ordinan.lib.6.licet cõtrarium teneat Guido papæ in suis decisio. q.449.laicus.alibi dixi.non repeto.

192 ¶ Idem si per saltum promotus sit.rubr. de cleri. per saltũ promoto.ita expresse tenuit Præpos.in c.solicitudo col.2.52.dist. & hic ad beneficia curata vel dignitates est inhabilis,quia non habet executionem ordinis, & qui eam non habet,est ecclesiastici beneficii incapax.c.fina.de cler.excommuni.ministr.Domi.cõsil.91.præmitto.col.2.vbi dicit nõ sufficere si probet se sacerdotẽ, quia oportet vt probet omnes alios ordines priores,cũ potuisset per saltũ promoueri, quod est notandum.fallit vt per Inno.in.ca.1. de cleric.pereg.& per Panor.in cap.nisi.1. no. de præb.Item est inhabilis,qui extra tempora recepit ordines.c. cum quidam. de tẽpo. ordina. vel qui plures sacros ordines vno tẽpore recepit.c. dilectus.& c.literas.illo titu.quia est irregularis.Soci.in repet.cap.ad audientiam.4.septimo.de homici. idẽ si fuerit promotus ante tempus a iure statutum. cle.fi.de æta.& quali.Prouinciale om.eccl. fo.60.vers.nota quod &c.

193 Bigamus est bñficiorum incapax. ¶ Sexto bigamus,etiam si esset tonsuratus capit.vno de biga.lib.6.tum quia reputatur mere laicus.d.cap.vno.& cap.vno de clericis coniuga.lib.6. quia non potest ordinari, Leuitici.21.cap. & in rub. de biga.nõ ordi. cap.1.& per totum titu.& sic nec beneficiũ habere.glo.in dict.capi.de his.28. distinct. Imo si fuerit dispensatus ad tonsuram, non censetur dispensatus ad beneficiũ simplex.argumẽ.capi. primi & secundi de filiis presbyterorum in.6. sic fuit cõclusum in senatu, inter Ioannem Nicolaum & Ioannẽ de la loue anno.1519.die.7.Februarii, Quia secundum Apostolum qui seruit altari,de eo viuere debet.capi.cum secundũ de præb.cui ipse non potest seruire. & sic nec beneficium habere.cap.fina. de rescrip.lib. 6.quia prærogatiua sacerdotis exutus est c. vna tantum.26.dist. vide aliam rationẽ per Panor.in c.2.in fi.de cleri.coniugat. & quatuor per glo.in summa 26.distin.de Viazio in tract. de electio.in.2.parte.q.20. & text. in cap.quomodo.31.quæst.1.Siue fuerit Bigamus verus,siue interpretatiuus,cum non differant quo ad ordinem promotionis, secus quo ad priuilegium clericale.ca. nuper. de bigamis. Aufrer.in decisio.capellæ Tholosa.q.64. Item &c. si clericus. &.q. 234. altercationis.&.q.252.item &c.quidam clericus.&.q.sequent.plene Ioan.Montaigne in suo tract.de bigamia.

¶ Et nota quòd bigamia contrahitur in septem casibus.Primus est, quando quis successiue & diuersis temporibus duas vxores legitimas habuit,& ambas cognouit.c. aperiant.31.q.1. Secundus casus,quando diuersis temporibus quis habuit plures vxores, vnam de iure,& alteram de facto,& ambas cognouit.d.cap.nuper.hic bigamus nõ reputatur,propter sacramenti defectum,cum vere bigamus non existat. sed propter intẽtionis affectum. cum opere subsequuto, vt ibi dicitur in fin. Tertius quando eodẽ tempore plures habet vxores,vnam de iure,alteram de facto,vel ambas de facto,& vtrasque cognouit.d.capit.nuper.vel corruptam de facto,ca.quomodo.31.quæstio.1.c. gaudemus.de diuort.Quartus est quando contrahit cum vidua ab altero marito cognita. ca.seriatim.32.dist.&.33.dist.c.maritum.c. debitum.de biga.Et hoc modo fuit derisus Bulga.a suis auditoribus, vt glos.in.l. rem non nouam.C.de iud.refert. Quintus quãdo contrahit cum corrupta a quocunque scienter aut ignoranter,& eam cognoscit ca. curandum.& ca.præcipimus.34.distinct.& multi hodie essent huius farinæ homines,si Neuisano credas in silua nuptiali. Sextus, quando vxorem propriam ab alio cognitã scienter cognouit.capit.si cuius & cap. sequent.34.dist. hi duo casus postremi a maritis ludibrio habentur. 194 Quotmodis bigamia contrahatur.

Ee

¶ Septimus casus est cum aliquis in ordine sacro constitutus de facto cõtrahit, licet de iure non possit. c. nuper. & ca. vltimo. & c. super eo. de bigamis.

¶ Solus tamẽ primus casus est verus & pro prius, alij sex interpretatiuè dicti sunt, vel propter aliquam similitudinem quã habent cum vero bigamo, aut ratione institutionis ecclesiæ, vt tenet Card. Alexan. in summa. 26. distinct. in fin. quos casus perpetuo no tes, & vide eos etiam per Floren. in. 3. parte summæ, titu. 28. cap. 4. de irregularitate pro pter legitimationem.

195 ¶ Septimo hæreticus, quia extra ecclesiam est, ergo ad eam non debet præfici. c. excõ municamus. & per totum de hæret. tũ etiã quia est excõmunicatus, vt ibidẽ dicitur, & est seruus diaboli, nec est sub protectiõe pa pæ, sed bene sub eius vindicta. Bal. in proœ mio decreta. col. 3. nec potest acquirere ius patronatus ex fundatione. Paul. de Citad. in tra. iur. patro. 3. parte. q. 5. in prima causa acquirendi per text. in c. quicunque fideliũ. 16. q. 7. odit deus sacrificia hæreticorum, & à se proiicit, & quotiensc ũque congregati sunt in nomine eius, detestatur fœtorẽ eo rum. & claudit nares suas, illi offerunt sacri legium panem, & dant eleemosynas, & se ctari videntur humilitatem, nemo tamen il lorũ suscipiat, quia magis sunt maledictio nes quàm benedictiones, nec cum eis cibũ sumere debe mus. c. odit. cum seq. & ca. non oportet. & cap. si quis inquit. 1. q. 1.

De hæretico an sit habilis ad beneficia.

196 ¶ Et dicitur hæreticus, qui cõtra fidem ali quid pertinaciter asserit. alias non. cle. vna. §. diffinientes. de summa trini. cap. ad abo lendã. de hæret. probatur Neemiæ capi. 13. Inuentũ est scriptũ in volumine, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam dei vsque in æternũ. Dec. con sil. 137. & diligẽter, vbi concludit, quod ab solutus ab hæresi à papa, nõ potest amplius puniri in iudicio seculari. Imo si habeat be neficiũ, per hæresim priuatur ipso iure etiã episcopatu. c. fina. & ibi Card. col. 1. dist. 19. quod intellige, nisi continuo ad matrem ec clesiam reuertatur, & hæresim abiuret. nam tunc ipso iure sua beneficia non perdit. ca. ad abolendam. de hæret. quia nõ videtur di uertisse, quæ statim reuertitur. l. diuortiũ. ff. de diuor. l. quicquid. de reg. iur. Sic nec fictio ne iuris videtur dimisisse beneficiũ, qui ad id statim redit. c. si beneficia. & ibi Franc. de præb. in. 6. quod est notandum: quia ha bui in facto, & ita respondi. Et propriè di citur hæresis prout est error in fide glo. pul chra in c. 3. de hæret. plenius declarat. Lar ge simonia dicitur hæresis. glo. in ca. si quis pecunia. 79. dist. Feli. in cap. sciscitatus. col. 2. in fin. de rescrip. Quidam tamen vocant hæreticũ in iure, suapte natura refractariũ communi opinioni, & eligentem sibi singu larem opinionem, per text. in. l. si duas. §. est autem. ff. de excusa. tutor. Item inhabilis est is. pro quo hæreticus supplicat. c. 2. §. penul. de hæret. in. 6.

197 ¶ Octauo schismaticus. c. nos cõsuetudinẽ. 12. dist. c. quia diligentia. de elect. quia dici tur hæreticus, cum nullum schisma sit, nisi sibi aliquã hæresim cõfingat, vt rectè ab ec clesia recessisse videatur. ca. inter hæresim. 24. q. 3. etiã si ad ecclesiæ vnionẽ rediret. c. 1. & capit. conuenientibus. 1. q. 7. Et propriè est is qui diuidit se ab vnitate Romanæ ec clesiæ, constituendo sibi ecclesiam, & ordi nãdo clericos, & sacerdotes. glo. in sum. 24 q. 1. Panor. in rub. de schisma. Itẽ sunt excõ municati. cap. licet. de elec. doc. in d. rub. de schisma. c. ad abolẽdã. c. firmissime. de hæ ret. c. 1. 23. dist. ideo siue ante schisma posse derit beneficiũ triennio, siue post schisma, neutro casu iuuabitur hoc decreto, cũ sit in habilis, vt dixi, nec põt eligi ad episcopatũ, Bertachi in trac. de episcopo in lib. 2. q. 45.

Schismaticus est inhabilis.

198 ¶ Nono simoniacus. c. cũ clerici. & ibi Pa nor. de pact. c. nobis. & sequen. de simo. Si ue conferatur eidem beneficium post com missam simoniam, siue eligatur, vel alio mo

Simoniacus nõ iuuatur hoc decreto.

do eidem prouideatur.c.si alicuius.de elec. melius in extrauag.cum sit detestabile.de si mo.in extrauag.cōmunibus,& illud benefi cium possederit triēnio,nō iuuatur hoc de= creto,siue possederit triēnium ante cōmis= sam simoniā, & tunc est ipso iure priuatus simul atq; simoniam cōmittit.Feli. in ca.2. col.3.de rescri.& potest molestari etiā post triennium super illo beneficio.

¶Idem si renunciatio fuerit simoniaca.ca. ordinationes.1.q.1.in glo.tex.in ca. sicut.& in cap.Matthæus.de simo.Innocen.in cap. cum vniuersorum.de rerum permut.Feli.in cap.insinuatum.& cap. de simoniace.de si= mo.vt si sit facta in fauorē nepotis.glos. & ibi Panor.& alii in cap.ex parte.1.de offi.de leg.& an legatus possit talem resignationē in fauorem admittere ꝙ nō. D.Boer.in tra cta.de dignita.lega.quæst.vlti. vide tamen ibi dicta per eum.

¶Etiā si simonia fuerit cōmissa ignorante eo cui beneficiū collatū est.glo. in verb.si= moniacā.in.§. si vero de elect.in prag. & d. c.si alicuius.& ibi Imol.nisi ab inimicis fue rit commissa.d.c.nobis.de simo.

¶Imo si litigans super beneficio corrupe= rit iudicem, propter connexitatē causæ iu= dicatur simoniacus.glo.in cap. vendentes. 1.q.3.Panor.& Feli.in c.tua nos.de simo. & Panor.in cap.cum ab omni.col.2.de vit. &

199 honest.cleri.

Donans laico pecuniā vt a rege nominationem ad episcopatū obtinendū est simoniac9

Itē est simoniacus qui alicui laico dedit pecuniam vt obtineret episcopatū aut ab= batiam,seu vt alter renūciaret, vel vt à re= ge obtineret nominationē, vt interdum fit in curia.tex.in ca.de hoc.de simo.Barb.cō= sil.13.à Ioue.col.pe.in.3.volu.☞& sunt ex communicati qui aliquid dant vel promit= tunt pro aliqua gratia, vel iustitia obtinen= da etiā à papa,& gratia talis est nulla,& sci enter vtentes talibus literis sunt excōmu= nicati:& absolutio papæ reseruatur.Ioann. And.in cap.nemo.de simo.Floren.in.3. par te summæ titul.24.c.63.☜

Idem si renunciet nominationi aut ele= 200 ctioni de se factæ pecunia recepta. Calder. consil.vno de simo,vel si dat pecuniam,aut aliud, vt suffragium habeat, siue vocem ab alio canonico.ca.cum super.& ibi Panor.3. no.de cōfessis.plene.1o. Dayma in rub. de conuento.approba.in verbo pactionibus.

Hodie sunt excommunicati, qui aliquod pactum aut renūciationē fecerint, vel quic quam dederint, aut promiserint, & omni= bus exuti dignitatibus.cap.cum detestabi= le.eod.titul.in extrauag.cōmunibus.Et isto rum hodie magnus est numerus, sicut stul= torum.Ecclesiastes.1.capi.✦ vide quæ dixi 201 in rub.de elect.deroga.in gl. simoniacis.✦

Committens crimē lesæ maiestatis est inhabilis

Decimo,irretitus crimine læsæ maiesta tis.glos.in capit.satis peruersum.56.distin. quia bonum est argumētum de crimine hæ reseos ad hoc crimen.l. Manicheos.C. de hæret.glos.in cap.1. de testi.lib.6. Alexā.in addi. ad Bar. in.l.si quis filio.§.hi autē.ff.de iniust.D.Igneus in tract. an rex Franciæ re cognoscat imperatorem.col.49.in.17. spe ciali. vbi æquiparat crimen hæresis simo= niæ,& læsæ maiestatis.glos.in.l.nullus. C. ad.l.Iuliam maiest.ideo quod in vno ex æ= quiparatis statuitur, & in alio locum habe= bit.ca.de multa.de præbend. Dixi multa in practica mea,rub.de excep.in arti.24. glos. 1. maieste, quia beneficiis habitis sunt ip= so iure priuati. capit. felicis, de pœnis.in.6. à fortiori & ab habendis prohibentur. ar= gumen.cap.quenadmodum,de iureiuran.in 6.& sic non iuuantur hoc decreto post tri= ennium. 202

Sortilegus est capax ad beneficia

Vndecimo sortilegus,quia hæretico cō paratur.c.1.& per totum de sortileg.l.& si excepta.C.de malefi.& mathe.Et quia cō= demnati hoc crimine sunt infames.c. epis scopi.26.q.5.Et infideles sunt, ideo benefi cio & honore priuari debent,ibidem,& ca. quicunque.& ca. sequen. Mandago.in tra= cta.de elect.in.1.parte.c.27.Et facilius re= pellitur quis ab obtinendo,quā ab obtento,

ca.super his.de accus.& ibi Feli.col.2. vide Barba.consi.55.in nomine.volu. 1.& si fieret collatio sortilego, & is possideret triennio, adhuc posset molestari, cum non censeatur habere coloratū titulum,sed nullum.

203 Sacrilegus est in habilis ad bñficia. ¶ Duodecimo Sacrilegus. c.venerabilem. ibi,nunquid enim.de elect. & ibi nota, quia nō debet quis consequi ex eo fructum quod nixus est spoliare. Reg. ex eo.de reg. iur.in 6.& quia impeditur ne promoueatur ad sacros ordines.c. si quis presbyter.50. distin. Et quia est infamis sic condemnatus.cap.si. de furt.& a beneficio debet deponi postquā habet, ergo multo minus ad id, si non habet,debet admitti. c.quemadmodum de iureiur.glo.in cap.cum omnibus.81.distinc. est etiā ipso iure excōmunicatus.ca. si quis suadente.17.q.4.quod an procedat in omnibus sacrilegis,tradit Panorm.& alii in cap. conquestus.in fine,de foro compen.

204 Falsarius literarum papæ est inhabilis. ¶ Decimotertio falsarius literarum papæ, quia est excōmunicatus.c. ad falsariorū. de crimi.falsi.vbi si habeāt beneficia, illis sunt priuati.multo fortius sunt inhabiles ad habendum.d.c.quemadmodum.

Sine falsum commiserint in magno, siue in modico,etiam si tantum adderet vnum punctum. Hosti. in summa de crimi. fals.§. qualiter.versi.sed hodie. quid in alio falsario,vide in c.ad audientiā.& c.licet.illo tit. & per Hostien.in §.fi.de crimine falsi.

205 Excōmunicato beneficia conferri non possunt. Decimoquarto.Excōmunicatus.c.postulastis,& ibi late dixi in.2.notab. de cler.excom.minist.quia sp ritualia in eum non cadunt. & ibidem assignantur aliæ rationes in. 2. notab. ideo beneficia eidem conferri non possunt:& si conferantur, & possideat ea triennio,poterit postea molestari.

206 Suspensus est inhabilis. ¶ Decimoquinto suspensus ab officio & beneficio,est inhabilis.tex.iuncta glo. in c.cū bonæ.de ætа.& quali.& c. cum dilectus. de consuet.c.præterea.& ibi glo.de vsur. quia irregularis censetur.not.in ca. 1. de postul. prælat.& c.fi.de excessib.prælat.& sic est in habilis & indignus,sicut excommunicatus. & in iure æquiparantur. Antho. & Cardi. per illum text.in d.c.cum bonæ. Et quia nō habent executionem ordinis.c.eos.de tempo.ordi.& qui non habet executionem ordinis,est inhabilis ad beneficium obtinendum glo.& doct.in cle.generalem. de æta. & qualita. sequitur Domi. consil. 133.istud dubium.Heric.Boic.in c.si de cler.excom. minist. Bertrachinus in trac. de episcopo. libr.2.q.5.in prima par.& in quibus conueniant & differant excommunicatio, suspensio, & interdictum, tradit Ioan. de Ana.in rub.de cler.excommu.ministran.de suspensione iuris & hominis, vide Barbar. in repet.cap.Raynaldus.cap. 101. cum sequent. de testa.

¶ Decimosexto apostata, quia ad clericatus officium admitti non debet. c. pe. & fi. 50.distin. Et plusquam hæretici sunt. Azo in summa.C.de aposta. Suntque infames.c. infames. 6.q. 1. & prouerb.6.c.dicitur, homo apostata vir inutilis.& an de omni apostata,cum sit triplex, intelligatur, vide Panor.& alios in rub.de aposta. & Lucam de penna in.l.3.col.3.C.de exacto. & excepto. libr.12.Paul.de citad.in tract.de iure patro. in.3.parte.q.5.in.1.causa acquirendi. vbi dicit non posse etiam acquirere ius patronatus. & impetratio facta per eum de beneficio,non valet,quia est indignus contrariatiue,& priuatiue. verba sunt Bald. in ca. fi. col.vlti.de præsumpt. Fel. in c.sciscitatus. col.2.de rescrip. 207 Apostata non iure tur hoc decreto.

¶ Decimoseptimo is qui crimen Sodomiticum perpetrauit, cum homicidio sit grauius.cap.mulier.15.q.1.& iura armantur cōtra eos.in.l.cum vir.C.ad leg. Iul.de adult. Lucas in d.l.3. & sequent. vocat apostasiæ crimen a natura, vbi probat esse grauissimū.c.clerici.de excessib.prælat.cōtra quos Scatinius legē tulit, q̄ vocata est Scatinia, de qua D. Ayma. Riuallius in historia iuris ciuilis li.3.Barb.cōsi.vlt.ī primo volumine. 208 Sodomiticus est inhabilis.

209 ¶ Decimooctauo publicus concubinarius qui fuerit per sententiam superioris monitus vt concubinam dimitteret, quam non dimisit, tunc ad susceptionem & dignitatẽ beneficiorum est inhabilis, vt patet in concordat.rub. de public. concubina. Et illius concubinarii missam quis prohibetur audire. cap. præter. 32.distin. & ipse ministrare diuina.c. fi. 33. distin. ac prohibetur eligi. Bertach.in tract.de episcopo.in. 2.libr.q.6. in.1.parte.& collatio facta publico cõcubinario asserenti se velle domino famulari, est ipso iure nulla, si perseueret in concubinatu, quia causa impulsiua fuit falsa. Barba. cõ sil. 13. a Ioue. col.vlt.in.5.vol.dixi plene in rub.de public.concubina.per totum.

Publicus cõcubinarius est inhabilis

210 ¶ Decimonono homicida, vt habetur apocalyp.vlt.c. Foris autem canes & venefici, & impudici, & homicide.&c. quia non potest promoueri. 1. Paralipomenon. 28. cap. Non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem effuderis.c.accedens.de accusa. c.si quis omnem. 1.q.7.c.ad aures.de ætat.& qualitat.c. fi. de tempo.ordina. Panor. & alii in cap.2.de rescript. Aufre.in decisio.suis.q.207. Itẽ &c. si beneficiatus.quia est ad executionem ordinis inhabilis, probatur in c. fi. de cleric. pugnan.in duello.per locum a speciali.Item qui non potest dicere officium, non debet recipere beneficium.c.quod a te.& c.diuersis. de cleri. coniuga. c. cum secundum. de præbend. quia beneficium datur propter officium.c.fi.de rescript.libr.6.Fel.in c.inquisitionis.col.1.de accusa. Item quia est irregularis.cap.suscepimus. & sequent. de homicid.cle.vna illo titu.nec potest ad episcopatum eligi. Bertachi. in tracta. de episcopo.lib.2.q.36.

Homicida est bñficiorũ incapax.

211 Idem in milite qui frequentauit bellum. Late de Ripa in lib.2.respon. de rescript.c. 35.in hoc iudicio.vide Præposi. in cap. miror.50.distinct.& c.studeat.ibidem.& collatio facta homicidæ, non valet, vt late deducit D.Ruseus in trac.iuris regalio.in.12. priuileg.in fi.ideo non dicitur habere colo ratum titulum, sed nullum.

Miles qui frequẽtauit bellũ, ad beneficia est inhabilis.

¶ Vigesimo, detentus morbo comitiali, siue epileptico, quem vocamus le hault mal gallicè, Vascones vero vocant le mal de terre, Occitani le mal sainct Iehan. de quo in cap.cum inter canonicos.& ibi Imol. de electio. vbi loquitur de morbo epileptico, quem vocant morbum caducum. cap. 1. & sequent.de cleric.ægrotan.capitu.communiter.33.distinct.quia prohibetur ordinari, vt ibi dicitur.& glo.in summa.7. quæsti. 2. hic tamen si post triennium sanus fieret, posset hoc decreto iuuari, quia collatio eisdem facta, non erat penitus nulla, vt not. in d.cap.cum inter. 212

Morbo laborans caduco est inhabilis.

Vigesimoprimo illiteratus.ca.fi. de æta. & quali. quia non potest ordinari. c. pœnitentes.55.distin. ergo nec beneficium curatum habere.c.fi.de tempo.ordinã.lib.6.Sic arguit glo.in c.de his.28.distin.ca. 1.& per totum.38. dist.& qui habet ordines, debet habere beneficium.glo.in c.proposuit.quæ allegat alia iura, de filiis presbyte. Illiteratus cæco comparatur.ca.post translationem. item si quis.de renuncia. & cæcum animal offert, qui ordinat indoctum in loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat.cap.fina.49.distinct.& omnino illiteratus est nullus in ecclesia dei. Bal. in c.congregato.col.vl.de elect. Et perinde est ac si collatio eis facta non fuisset. Panor.in cap.cum nostris.de conceff. præben. & collatio facta illiterato, est ipso iure nulla. Inno.in cap.cum nostris.de concessio.præben.Feli.in cap.per tuas.col.1.de simo. Vnde dicitur Ecclesiastic. 8.cap. Non communices homini indocto, ne mala de progenie tua loquatur. 213

Illiteratus est inhabilis.& qñ dicatur.

¶ Et dicitur illiteratus, quando nullas scit literas, aut modicas, vt pote quia scit tãtum legere & scribere in vulgari.Bar. in authẽ. sed nouo iure.C.si cert.peta.Qualis scien- 214

tia requiratur, notatur per Innoc. & alios in cap. cum in cunctis. de electio.

215 ¶ Intellige collationem non valere quando esset penitus illiteratus, secus si haberet principia, & esset spes quod proficeret & addisceret. quod est notādum secundū Card. in capitul. illiteratos. 36 distinct. facit quod notat Alexand. in addit. ad Bar. in. l. 1. C. de dignita. lib. 12. vbi dicit quod scholaris magni ingenii non est repellendus a doctoratu, etiam ante quinquennium, quando spes est quod addiscet, secus si sit omnino illiteratus. Feli. in cap. si quando. col. pen. de rescrip. Vide eum in cap. sciscitatus. col. 5. versic. illiteratus. ibidem.

216 Illiterato rū infinitus est numerus & hodie habēt meliora benefi cia.

Hodie istorum infinitus est numerus, vt in simili dicit Ecclesiastes capitul. 1. de stultis. Et sunt ii qui pinguiora & meliora habent beneficia, cum ad rapiendum tantum beneficia animum habeant, & non ad literas, quibus eruditi inescati, bona negligunt, & pauperes moriuntur.

217 Exterus in regno beneficia habere nō potest

¶ Vigesimosecundo. Exterus est inhabilis ad obtinendum beneficia in regno, ex priuilegio dato regibus Franciæ, vt in procemio prag. sanctio. continetur, in verb. exterorum. extat & Ludouici. XII. ordinatio rub. des presidens, & conseilliers. & in stilo perlamen. in. 7. parte, rub. de præbend. ordina. 3. facit regula cancel. 19. vbi collatio vel alia dispositio facta extero, non valet quando non potest loqui idiomate illius patriæ in qua recepit sacerdotium. facit. c. neminē. 70. dist inct. l. in ecclesiis. C. de episcopis & cleric. Imo gratia est subreptitia, si exterus impetrat non facta mentione originis. glo. sing. in cap. si proponente. de rescript. secundum Panor. ibi, & Feli. in cap. sicut tuis. col. 2. de simo. Corsetus in sing. incipiente, surreptio. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in 3. parte, quæstio. 26. Roma. in. l. si vero. §. de viro. colum. 14. fal. eadem. ff. soluto matri. Barb. consilio. 23. scripsit. colum. 5. in. 1. volu. & consil. 57. præclare. in eodem volu. & consilio. 30. in fine. in. 3. volu. & alias consului pro quodā scholastico. & vocantur Albini, de quo est tex. in. l. cum ratio. §. si plures. ff. de bon. damnat. vide Ioannem dayma in verbo vendicabant. in procemio concordat. fol. 69. & seq.

¶ Idem in præsentatione tenet Rochus de curte. in tracta. de iure patro. in verb. honorificum. quæst. 18. Panor. in cap. bonæ. in. 2, numero. 16. de postu. prælat. Tum quod in dandis beneficiis nihil contribuerunt, tum etiā ne secreta regni reuelent, & quia nō est bonū sumere panes filiorū regni, & dare canibus exteris, vt patet in euangelio. Bened. in repe. c. Raynutius. in verbo & vxorē. nu. 1044. cum sequē. de testa. Alibi multa dixi an valeret post impetrationē consensus regis. quod sic, concludit Soci. consil. 260. in causa. col. penul. versi. secūdo principaliter. in. 2. volu. quando collatio erat bona.

¶ Vigesimotertio periurus, quia collatio facta eidem est nulla. c. querelam. ibi, non merentur ecclesias regere, qui crimine periurii sunt irretiti. de iureiur. ca. constitutus. in 2. de appella. & ibi Doct. cap. cū nostris. de concess. præbē & ibi Inno. & Panor. Aufre. in decisio. Tholosa. q. 17. in fi. Fel. in cap. 2. de rescri. 3. col. Nicola. millius in verbo periurus. Decius in c. dilecti. col. 1. de excep. facit. c. accedens. de accusa. vbi periuro imponitur silentiū super præbenda quā obtinuit post periuriū. facit c. si. de iureiur. in. 6. quia ab ordine deponi debet. c. cū nō ab homine de iud. Et sine ordine beneficiū tenere non potest. c. licet canon. de elect. in. 6. Itē quia est infamis. l. Lucius. & ibi glos. ff. de his qui notan. infa. & c. infames. 6. q. 1. Et vide in c. testimonium. de testib. & Calder. consil. 5. an periurus de iureiur. & multa prohibētur fieri, quæ facta tenent. l. patre. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Io. Dayma in rubr. de conuent. approbat. in glo. periurii. supra. 218 Periurus est beneficiorum incapax, & collatio illi facta est nulla.

219 An habeat locum si sit periurus super iuramento calumniæ, vide Feder. consilio. 23.

Titius.quod non, Bal consil.299. proponitur.in.5.vol.per glo.in verb.religione.inst. de pœna teme.litig.in princip. Bal.in Marga,in verb.iuramentum.in.32.q.

220 Et an habeat locum in veniente contra fidem, Rota decisio.138.no.quod posito. in antiq. & decisio. 1. de pact.vide doct.in.l.si quis maior.C.de transact.& in.§. itẽ si quis postulante.inst.de actio.cap.constitutus de fideiusso.

221 ¶ Quod ego intelligerem quando esset per sententiam condemnatus,& periurus declaratus,& postea fieret eidem collatio,tũc esset nulla, per text.& no.in cap.cum non ab homine.de iud.quia ante sententiam nõ dicitur plene apparere de periurio.ideo de his quæ non sunt,& non apparent,idem est iudiciũ.l.duo sunt.ff.de testa.tutel.& in multis casibus hic positis sic possumus intelligere.& pro periurio papa non dat priuatio nem,nisi sit periurium iudiciale,vt in regulis Alexan.papæ.6.habetur in rub. de signatura gratiæ.

222 ¶ Item intellige quando collatio facta esset virtute literarũ mãdati de prouidendo, vel aliarum ad beneficia, quia propter earum odium,collatio erit ipso iure nulla. Calder. consil.20.rub.de præbend. & consil.4. rub. de accusa.Felin.in c.2.colũ.3.de rescript.& c.inquisitionis.col.2.de accusat.& ideo hoc anno. 1535. in mense Decembri die. 23.recredentia beneficii fuit per venerandum senatum adiudicata cuidam Langles contra quendam Grimault, qui quadriennium possederat beneficiũ, & periurus dicebatur, ac aliis criminibus irretitus. An periurus possit eligi,ad episcopatum, tradit Bertachi. in tracta.de episcopo in lib.2.q.34.

223 Cõclusio. Periurus est ipso iure beneficiis priuatus. ¶ Et sic sustinui conclusionẽ,quod collatio facta periuro est nulla.ex quo infertur, non iuuari decreto de pacific.possessoribus,cum non habeat coloratum titulum,sed nullum. Imo plus tenui,periurum esse ipso iure beneficiis priuatum.hoc probaui per cap.2. de rescrip.ibi, amoueretur. & cap.querelã.ibi, remouentes.de iureiurand.quæ verba denotant nudam executionem.c. Abbate sane.in princip. ibi, petiit adiudicari eidem monasterio, & vos exinde amoueri. de re iudi. in 6. Et quando verba executionẽ denotantia ponuntur in lege vel dispositione, tunc denotant executionẽ actualem, & inferunt priuationẽ ipso iure. Antho.Butri.in c. fi.col. 2.de postuland. c. Insinuatum decimo.

Item in d.cap.2. æquiparantur renunciatio & iuramẽtum. sed in renũciatione ipso iure quis est priuatus, ergo & in periurio, cum in æquiparatis quod in vno disponitur, & in altero habeat locum.c. de multa. de præbend. Etiam in pœnalibus & correctoriis procedit argumentum ab æquiparatis. Bar. in authen.sed cum testator. col. 2. C. ad leg. Falcid. refert Ias. consilio.133.in casu colũ.penult.volu.1.

¶ Præterea periurus est infamis.vt supra dixi.& infamia priuat militem terrestrem sua militia ipso iure.l.2.§.miles.ff.de his qui notant.infa. Ergo & cælestem militem priuabit,cum æquiparentur.l. miles.ff.de re iudi. text. in.l.infamia.ibi, quæsitum tibi adimit honorem.C.de decurio. libr.10.& pro hoc est text.formalis in.l.penult.C.de dignitat. libro.12.ibi,dignitate quoque,qua per suum videlicet periurium indignos sese probauerint,spolientur,vt in eos,vtpote illustri dignitate per suum facinus priuatos. ipso iure,dicit ibi glo. Postquam ergo a iure ciuili hoc est clare decisum, vt periurus ipso iure sit priuatus, & in iure canonico est dubiũ, standum est decisioni iuris ciuilis,vt no. do cto.in capit.Raynutius.de testa. Et hãc opinionem tenuit Barba. in d.cap.2. & cõsilio. 11.colum.9. volumi.2. licet opinio cõtraria sit communis,vt not.in d.cap.2.de rescrip. vbi plene docto. Tamen ista in puncto iuris potest sustineri.

¶ Nec obstat quod nunquam imponitur pœna priuationis,nisi a iure fuerit expresse

imposita glos.in capit.fina. de iure patrona. tex.in §.sin autem.de non eligend.secundo nubent.coll.2. nec in dubio ipso iure pœna censetur apposita.glo.in cap. vno de sagitta.Bald.in l.1.in fin.C.de legib.glos.in verbo suspensus.in clemen.vlti.de vita & honesta.cleric. Respond.esse satis expressam in iuribus supra citatis.Opposuit D. Petrus Clericus I.V.cognitione clarus, & doctor regens ac vicegerens huius almæ vniuersitatis,cap.in nostra.ibi,ipsum a Tullen. ecclesia per sententiam remouendo.de procurat.cui respondi,Ibi de facto fuit processũ, lite videlicet non contestata.& iuris ordine prætermisso, ideo processus & sententia fuit irrita per appellatiõis iudicem. Vel ibi sunt verba narratiua,quæ non disponũt glos.singul.in l.vna.C. quando nõ petent. part.petenti accrescant. Nec etiam obstat cap.ad petitionem.ibi,per sententiam amouentes,de accusat.quia ibi non loquitur de periurio,& etiam verba amouere,& spoliari,debent intelligi secundum materiã subiectam.Feli.& alii in capi.Rodulphus.de rescrip.& ca.cum non ab homine.de iud. per cap.literas.de supplend.negli.prælato. & c. cum dilecti.in fi.de accusa.

¶ Nec me mouet capit.post electionem.in fin.de concessio.præbend.quia ibi non cõstabat de periurio,cum in fine tex.dicat, si super abiuratione quicquam duxerit proponendum,ordine poterit iudiciario expediri. Nec ibi probatur cõtrarium illius quod supra dictum extitit.

¶ Nec obest quòd homicida nõ est ipso iure priuatus.ca.ex literis.de excessib.prælat. cap.cum nostris.de concess.præb.Respon. ex diuersis nõ fit bona illatio.l. Papinianus exuli.ff.de minor.& separatorum esse ratio separata debet.l.fina.ff.de calũniato. Et homicidium est grauius periurio.c.miror.50. distin. tamen aliquando periurium quoad quid est homicidio grauius.cap.ille.22.q.5. nec etiam facit quòd æquiparentur.in d.c. cum non ab homine.quia ibi æquiparantur quo ad illam dispositionem.

¶ Præterea nec meam conclusionem conturbat.ca.peruenit.de fideiusso.quia ibi priuatio resultaret in dãnum fideiussorũ, vel ibi incidenter periuriũ obiiciebatur.Panor. in d.c.peruenit.in vl.no.Feli.i d.c.querelã.

¶ Nec refragatur.c.tua.de iureiurand. vbi dicit excludatur, quia potest intelligi quo ad possessionem. nam est verbum denotãs priuationem ipso iure factam. Et sic non restat nisi de facto & de possessione excludere.text.in cap.consulere.de simo.vt dicitur in cap.licet episcopus.de præbend.in.6. Itẽ si dicatur quod verbũ futuri temporis priuationem ipse iure non inducit.l.in criminali.C. de iurisd.omnium iu. quia hoc non procedit in verbis denotantibus executionem,vt supra dixi.

224 ¶ Aliam conclusionem, quod iuramentum promissorium producit actionem,satis probaui in repett.l. si quis pro eo.in præfa.ff.de fideiusso. vbi dedi nouum intellectum ad leges de iuramento promissorio loquẽtes. ibi videre licet:non repeto hic. Cõclusio. Iuramentũ pmissorium p ducit actionẽ.

225 ¶ Vigesimoquarto illegitimus,quia ordinari non potest.ca.1.& cap.ad præsentiam. & ibi Card.& per totum de filiis presbyterorum.c.cum in cunctis.&.c.innotuit. de electio.Inno.in.c.constitutis.in.2.colum.2.de appellat. per id quod habetur Deutero.23. c.Nõ ingredietur manzer, hoc est de scorto natus,in ecclesiam domini, vsque ad decimam generationem.habetur in ca.per venerabilem.in fi. qui filii sint legiti.tum propter incontinentiæ paternæ timorem.ca. literas.& cap.fi. de filiis presbytero. tũm in detestationem criminis, & quia sunt infames.l.vna,C.de seruis qui propriis mulier. se iniunxerunt. Hostien.in summa de filiis presbytero.§.quæ est causa.vnde dicitur Ecclesiastici.23.cap. Non trahent filii eius radices,& rami eius non dabunt fructum. Et ne infametur ecclesia.Card.in cap. præsen Illegitimus est inhabilis ad beneficia

tium.de filiis presby. Vide glos. de his terminis in c.nisi cum pridem. in verbo manseres.de renunciatio. Et per hoc fuit reprobata resignatio beneficii, facta per quendam sacerdotem in fauorem nepotis ex legitimo matrimonio procreati ex filia tamē spuria, per senatum Tholosanū anno.1534 in vigilia penthecostes per glo.in.c. ad extirpādas de filiis presbyterorū.licet fuisset admissa per papā, & fuit hoc arrestum latū pro domino Ioanne de nuptiis diocesis Albieñ.contra Rogerium magistri.

226 Irregularis est inhabilis. ¶ Vigesimoquinto irregularis, nam collatio illi facta est nulla.cap. cum in cunctis §. fina.de electio.Panor.in ca. cum nostris.& ibi Imol.de concessio.præbend.Feli.in.c.2. col.2.& sequent.de rescrip. & c.de quarta. col.10.de præscrip.c.inquisitionis.2.no. de accusa.Panor.in ca.fina.de tempo. ordinā. & cap.clericis,ne clerici vel monachi.c. ex literis.de excessib.prælato. quia facta indigno, & inhabili ad executionem officii.ca. fina.de tempo. ordinand.ideo tractu tēporis conualescere nō potest.l.quod in initio. ff.de regu.iur. & regula, non firmatur,in.6. licet irregularitas non priuet quem beneficio iam habito.cap.clericis.ibi,honore priuetur.& loco.ne clerici vel monach.ca. ex literis.& cap.tanta,& ibi Panorm.de excessib.præla. Quid si fuerit probata irregularitas per solā famam,an sufficiat? Respō. sic quoad præsumptionem,& onus probandi innocentiam, vel saltem contrariam famam.nam onus probandi incumbit ei, contra quem facit præsumptio.ca. vnico vt ecclesia.benefic.nota.in.l.qui accusare. C.de edend.sic cōsuluit Calder.consil.9.an si probetur.rubr.de probatio.

227 Vsurarius manifestus bñficiorū est incapax. ¶ Vigesimosexto vsurari9 publicus, & manifestus.c.de Petro.47.distin.& ibi Domi. quia sunt infames.c.quanquam. de vsur.in 6.Mathesilla.no.49.nota quod omnes. & notab.167.nota q vsurarii.Et collatio facta notorie infami infamia etiam facti,non tenet,quia non est bonis moribus præditus Panor.in c.super eo.in fi.de elect.capi. inter dilectos.de excessib.prælato. Prohibentur etiam eligi tam ad beneficia.de Viassio in tracta.de electio.in.2. parte.ca.33. quàm ad officia.Ias.in.l.barbarius.colū.4. numero.18.ff.de offic.prætoris. Et vsurarii, sicut os inferni,nō satiantur.c.sicut hi.47. dist. Bald.consil.395.vol.5. Ante tamen declarationem putarem iuuari hoc decreto,ac quidam hic expressi.

¶ Vigesimoseptimo violentus, vt patet in hoc text.ibi,non violentus.Adde quod habetur Esaiæ.9.c. Omnis violenta prædatio cum tumultu,& vestimentū mixtū sanguine erit in combustiōe,& cibus ignis.Et intelligo hic de violento siue cum armis,siue sine armis,cum hic generaliter loquatur,& probatur in.l.1. & ibi Bar.& patruus meus Rebuf.D.de nauicula.lib.11.& hæc violentia dicitur leue delictū.l.is qui in puteum.§. si tutoris.& ibi Bar.ff.quod vi aut clā.quod ego intelligerem iuxta materiam subiectā: quia vbi deficit titulus,non procedit vsucapio.§.1.instit.de vsucapio. 228 Violentus non iuuatur hoc decreto.

¶ Nolo transcribere quinque genera violentiarū,quæ tradit glos.in.l.& l.1.extat.ff. quod metus causa.l.1.C.illo titul.glo. in c. ad audientiam.illo titul.Ias.in.l. si quando. col.1.C.vnde vi.

¶ Nec intelligo hic loqui nisi de violentia expulsiua.l.si quis in tantam.C.vnde vi. 229

¶ Quid de compulsiua,si metu coactus renunciauit?an ille in cuius fauorem facta est resignatio metu, post triennium sit tutus? Et diceremus quod nō,si per illud tempus durarer metus:tum primo quia resignatio facta metu, est nulla, in deci.rotæ.374. fuit dubitatum:in nou. Anthonius de butrio in cap.ad aures . de his quæ vi metusve causa fiunt,vel saltem annullanda.Calder.consilio.1.de renunciat.per cap. super hoc illo titul.& ibi Imol.Panorm.in cap.abbas.de eo quod met.causa.& cap.sequent. Maleret in 230

tractat.de electio.fol.89.versic.secūdo fal-
lit,& quæ metu gesta sunt, rata nullo tem-
pore, vel modo prætor habet.l.1.&.l.si mu-
lier.ff.quod met.caus. & illa beneficia sic re
signata quis repetere potest.capit.2.&.3.de
his quæ vi metusve causa fiunt.& non va-
lenti agere non currit præscriptio.l.1.in fi-
ne.C.de annal.exceptio , & quandiu durat
metus , non potest agere , ergo non curret
præscriptio illa triennalis.glos.& docto.in
capitul.2 .& capitul.quia.de concessio. præ
bend.Sic non dicitur professa filia quæ per
annum stetit in religione, si coacte ingres-
sa sit, etiam si fecerit professionem . glos.
sing.in capitu.præsens.20. quæstio.tertia.
quam sing.notat. Alex.in.l.si cum dotem.§.
eo autem tempore.col.4.ff.solu.matri.glo.
& Panorm.in capit.1.quod met.caus. quod
est valde notandum secundum Ias.in.§.qua
drupli.col.7.nume.62.insti.de actio.contra
nobiles habentes filias claudas vel gibbo-
sas aut aliter deformes, cogentes eas face-
re professionem , quia per hoc vitiatur in-
gressus & professio , secus in matrimonio
carnali.Hippol.sing.347.

¶ Idem in procuratoris cōstitutione metu
facta.Hostien.& Panor.in d.c.abbas.& ibi
Imol.col.fi.facit.c . ad audiētiā. & ibi glo .
& cap.cum dilectus.de his quæ vi metusve
caus.fiunt. An metus purgetur.vide Bal.in
l.2,C.quod met.caus.Card.cōsil.137.& De
cium cōsil.219.viso. col.3.in.2.dubio. 4.q.
cle.multorū,de pœnis. ☞ Idem si per dolū
& fraudem quis fuerit inductus ad consti-
tuendum procuratores ad resignandū,quia
tale mandatum est nullum , cum dolus det
causam contractui.l.& eleganter.ff.de do-
lo.& hoc expresse tenet. Oldra.consil.324.
factum tale col.3.versic.6.

231 violent⁹ pdit ius quod habet i bñfi cio.fallit, vt infra. ¶ Ex hoc fit regula,quod violentus ipso iu-
re perdit ius quod habebat in dignitatibus,
personatibus,vel aliis quibuscūque benefi-
ciis occupatis propria auctoritate , in odiū
violenti.d.c.cum qui.de præb.lib.6.ca.pla-
cuit.16.q.6.quia fur est & latro.Io.10.c. cū
non intret per ostium. 232

¶ Intellige quādo quis apprehēdit posses-
sionem beneficii possessi per aliū inuito &
cōtradicente possessore,satis enim dicitur
violentia illata,& quis spoliari,si alius pro-
pria auctoritate ingrediatur possessionē in
qua sum.l.clam possidere.§.qui ad nūdinas.
ff.de acqui.posse.& ibidē not.Bar.& alii. 233

¶ Siue is qui erat in possessione, eā dimise
rit dubitans se posse repelli,siue non,quia li
cet non dimiserit possessionem,tamē in ea
passus est violētiam, & turbationem,& vbi
solus erat in possessione libera,modo socia
tus est,& turbatus, ob quam datur tædialis
possessio,sicut tædio affectis, vt veniant re
sponsuri.capi.quoniam. vt lite non conte-
sta.hoc tenet Lappus allega.127. Anastasi-
us in.4.quæstio.

¶ Intellige nisi quis apprehendisset posses 234
sionem per procuratorem generalem, quia
non intelligitur datus ad illicita.l.si procu-
rator.ff.de condict.indeb.c.cum in genera-
li.de offic.vica.lib.6.Ideo per eum non pri-
uabitur iure suo dominus, qui ad hoc pote-
statem procuratori non dedit.

¶ Fallit nisi expressum & speciale manda- 235
tum eidem dedisset , quia tunc perinde est
ac si principalis fecisset.l.1.§.deiecisse.ff.de
vi & vi arma.

¶ Secundo fallit,quando ratum habuit ex- 236
presse vel tacite postea,arg.ca.cum quis.de
sentē.excōmu.lib.6.Et præsumitur ratū ha
bere,quando sciebat procuratorem suū di-
cta possessione vti, vel suo nomine primū
possessorē molestare, si non prohibuerit.c. 237
non est dubium.de senten.excō.

¶ Intellige ergo quod quando quis violen- Autorita te ppria īgrediēs ī bñficium sine violētia cū iusto titulo eo nō priuatur
tiam non cōmisit, licet propria auctoritate
ingrediatur beneficiū, tamen non priuatur
iure suo,si præcedat iustus & legitimus titu
lus Nico.de milis in reper. in verbo benefi-
cium.in.58.q.beneficii possessionē.

¶ Item si sententiā habuerit quis pro se, & 238

propria auctoritate sine vi tamen occupauerit possessionē, nō priuatur iure quod habet. de Rota decisio. 417. si pro spoliato. in no. licet contrarium teneat Calder. in cap. cum nostris. q. 6. de concessio. præbend. & cogitandum reliquerit Perus. in d. cap. eum qui. §. insuper. Feli. in cap. de cætero. col. penult. de re iudic.

239 Limita quādo fieret violētia iudicis, vel superioris auctoritate. Ioan. And. in d. c. eū qui. Aufre. i decis. capellæ Tholosa. q. 443. Item &c. an habens. vbi dicit pœnam capi. eum qui, non habere locum in hoc casu. Itē priuatur violētus iure, etiam si is qui est in possessione, non resisteret, dum tamen non consentiret expulsioni de se factæ. l. si quis. ff. ne vis fiat ei. l. is cui. §. missus. ff. vt in possess. lega. l. meminerint. C. vnde vi. Ita expresse tenet Inno. in c. cum nostris. in glo. credimus, de concessio. præb. Oldra. consi. 319. super executione. col. 1.

Declarat c. eū qui de præbē. in. 6.

240 Non tamen habet locum pœna. c. eū qui. quando quis ingereret se administrationi episcopatus, sine expeditione bullarum, ad quem est translatus. Ioan. And. in d. ca. eum cui. Dec. consil. 319. viso puncto. col. vlti. vide Domi. & Philip. in cap. cum singula. §. 1. de præben. lib. 6.

241 Procedit etiam d. c. eum qui, in officiis regiis. nam dicitur in. l. fi. C. de off. magist. officio. Sed sciat is, qui sine sacro rescripto ad eandem peruenire militiam ausus fuerit, nō solum ea se priuari, verumetiam pœnæ. xx. librarum auri subiici. Io. de terra rubea in tract. contra rebelles regum. artic. 2. secundi tracta. versi. octauus effectus. quod in regno non vidi seruari.

Autoritate [?] ppria an officii quis capere debeat

242 Item non debet quis propria auctoritate apprehendere possessionem, etiam si habeat canonicum titulum, sed debet auctoritate illius à quo habet causam, siue concessionē, siue habeat à papa. capitu. pastoralis. de priuileg. siue ab episcopo. capit. cum venisset. de restit. spolia. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. possess. d. cap. eum qui. l. fi. C. de agentib. in reb. lib. 12. l. non aliter. C. de palat. sacra. largi. eo. libr. l. neminē. de re milita. eodem. lib. de ripa. consil. 18. rub. de resc. tamē si expeditis bullis quis sine executore adipiscatur possessionem, non est intrusus. Domi. & Philip. in capit. si tibi absenti. & dicto capitu. eum qui. de præbend. in. 6. & in regul. cancella.

Item in quantum glo. in verbo. violētus eodem titul. in prag. sanct. tenet quod habens canonicum titulum, non potest apprehendere possessionem beneficii propria auctoritate. Salua eā procedere in casibus sequentibus, licet regulariter contra. per textum in ca. transmissam. de elect. vbi electus & confirmatus administrat sine alia possessione apprehensa, & ibi hoc tenent Innoc. Card. Panor. idem in capi. nosti. illo titul. & vtrobique plene per doct. capit. auaritiæ. de elect. lib. 6. & Aufre. in decis. Tholosa. quæstio. 443. Item fuit quæsitū an habens, quia per electionem acquiritur ius administrandi, per confirmationem exercitium, alioqui nil prodesset confirmatio, glos. in ca. quanto. 63. distin. Nicola. de Milis in verbo beneficium. q. 58. & in verbo possessio. q. 103 possessionem beneficii. & in verbo possessorium. §. 38. Card. in cle. vt hi qui. quast. 8. de ætate & qualitate. Imo si cōfirmatus cesciderit à possessione, poterit eā propria auctoritate ingredi. si inuenerit eam vacantē. Innocen. Imol. & alii in cap. ex parte. col. penult. de arbitris. 243

Possessionem bñfi cii à quis ppria au ctoritate apprehē dere pos sit.

Vide septem casus in quibus quis potest administrare ante cōfirmationem per Philippū Francū in c. auaritiæ. de elect. in. 6. 244

Et si illa iura loquantur de electione & confirmatione, idem tamen est in collatione, quæ habet vim electionis & confirmationis, vt propria auctoritate ingredi possit possessionē beneficii sibi collati. Federi. consil. 234. super primo. colū. 2. & idem de præsentatione facta de beneficio & institu- 245

tione subsecuta, vt præsentatus possit possessionem sua auctoritate apprehendere. Rochus Curtius in tracta. de iure patro. in verbo ius. quæst. 5. Nicolaus de Milis, in verbo possessorium. §. 48.

Simile ponitur in tutore, qui statim administrat. l. 1. ff. de administra. tutor. glos. in dicto cap. cum super. circa finem de causa posses. & proprieta.

246 Nec obstant iura quæ videtur requirere installationem, quia intelligi debent quo ad solennitatem, non de substantia administrationis, vel debent intelligi quod requiritur installatio, quando hoc habet consuetudo, alias non. Innocen. & alii in cap. in literis, de restitu. spolia.

247 Primo procedit quando esset consuetudo quod electus & confirmatus non posset apprehendere possessionem sine superioris auctoritate, quia sicut potest acquiri consuetudine possessio, ita potest operari ne acquiratur nisi certo modo. c. 2. de consue. Philip. in d. c. auaritiæ. col. 2. facit c. in his. 11. dist. ca. in nomine. 23. dist. Panor. & alii in d. c. cum super. circa finem. de caus. posses. facit glo. sing. in authen. vt præponat. no. impera. colla. 2. §. 1. quæ vult omissionem solennitatis ex sola consuetudine introductæ, vitiare actū.

248 ¶ Secundo procedit glo. quando aliquis esset in possessione beneficii, tunc non licet alicui propria auctoritate illud possidere, quia secus faciendo esset spoliare possessorem propria auctoritate, quod non licet, vt in c. eum qui. de præb. in. 6. Bal. in. l. fin. q. 5. C. de edicto diui Adria. tollē. Et ista est communis opinio, teste Roch. de Curte in tracta. de iure patro. in verbo ius. q. 5. de Ripa in lib. 2. Responso. de rescript. c. 31. quæritur. Panor. post Innocē. in cap. cum super. circa finem. de causa posses. cap. licet. in. 2. de præbend. lib. 6.

Nec obstat. l. si ex stipulatione. ff. de acqui. posses. quia loquitur quando aliquis erat in possessione. si vero res esset vacans, licitum esset possessionem apprehendere propria auctoritate, vt dicit ibi Ias. limita. 4. per. l. fistulas §. 1. ff. de contrahen. empt. glo. in. l. 1. pro dote.

¶ Nec obstat. d. c. eum qui. quia loquitur in eo qui violentiam adhibuit. vide respon. ad alia iura per Ioan. de Selua in tracta. de beneficic. in. 3. parte. q. 15. Fallit tamen in clem. vna. §. 1. de sequestra. posses. & fruct. & sic quando possessio hæreditatis a nemine detinetur, non est necesse intentare remediū. l. fina. C. de edicto diui Adria. tollen. sed potest hæres propria auctoritate possessionē capere. Ias. ibi, & Innoc. in cap. cum in officiis. de testa. Petr. de Ferra. in sua practic. in forma libelli quo petitur hæreditas ex testa. in verbo, iniuste occupauit.

¶ Nec obstat. l. non dubium. C. de legat. quæ etiam loquitur quando legatarius apprehēderet rem legatā ab alio occupatam. secus si a nemine possideretur, quia tūc posset doct. ibi. glo. no. in c. fi. in glo. penult. de success. ab intesta. Sic consuluit Roma. de legatario vsusfructus, consil. 312. circa propositam. Deci. consil. 243. vt clarior. col. penult. & sequent. & consi. 424. proponitur. col. vlti. & Benedict. in repet. cap. Raynutius. in verbo si absque. in. 2. de legatis. nu. 145. cum sequent. de testa. Facit quod not. Innocen. Panor. & alii in cap. cum super. in fi. de causa posses.

¶ Vbi dicunt beneficiatum posse agere nomine ecclesiæ sibi collatæ, antequam adeptus sit possessionē illius, quando illud beneficium a nemine detinebatur, alias contra, quia esset spoliare possessorē propria auctoritate, quod est prohibitum in c. placuit. 16. q. 6. & d. c. eum qui. Nicol. de Milis in verbo possessio. §. 94. possessio quæ erat. & in verbo possessorium. §. 47. 249

Item facit quod not. Inno. & Imol. in c. inter quatuor. col. 2. de maiori. & obedien. vbi dicūt quod ecclesia quæ labitur in hæresim, vel schisma, perdit iura sua, & possessio 250

nem illorum. si tamen redierit ad fidem, poterit possessionē apprehendere propria auctoritate si per alium non fuerit occupata.

251 ¶ Idem si episcopus fuerit cōfirmatus, quia statim poterit beneficia conferre, vicarium facere, & alios actus exercere, si nemo sit in possessione illius diocesis. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in. 2. parte. q. 15. de Ripa d. lib. 2. respon. c. 31. quaeritur. videtur contrarium consulere. ibi licet cernere.

¶ Imo fortius habens canonicum titulum, si per vim occupet beneficium a nemine detentum, non priuatur iure suo, nec dicitur intrusus. Domi. & Philip. in d. c. eum qui. tum quia non dicitur temerarius, cū habeat titulum, licet largius sumatur quā violētus. glo. no. in cap. tua nos. de sentē. excommu. ita in Prouincial. fol. 60. versicul. habens canonicum. Temerarius est, qui actum a iure reprobatum committit. Domi. Archidia. & alii in dicto cap. auaritiae. de electio. libr. 6. & dicto cap. eum qui. tum quia non est violentus, de quo loquitur ille text. ibi, violenti &c.

252 Tertio procedit dictum glo. quando ecclesia daretur ad proprios vsus, id est vniretur alteri ecclesiae, tūc sine auctoritate superioris non licet ingredi possessionem, quam nunquam habuit. c. pastoralis, de priuileg. nisi ex licentia papae, vt ibi. & papa vniendo non intendit praeiudicare iuri episcopi. c. super eo. de offi. delega. Petrus de Peruf. in tracta. de vnione ecclesia. capitul. 2. quaest. 2.

¶ Ratio diuersitatis est, quia quando conceditur beneficium ad proprios vsus, videtur concessum vt quaedam proprietas, & causa possessionis & proprietatis est separata, & nihil habent cōmune. l. naturaliter. § nihil cōmune. ff. de acqui. possess. Ideo non licet etiam domino intrare possessionem inuito possessore. d. c. placuit. & d. l. si quis in tantam. C. vnde vi. Sed quando conceditur in titulum, videtur concedi potestas administrandi, & sic consistit illa concessio circa incorporalia, & in acquisitione istorum iurium incorporalium sufficit patientia domini. l. quotiens. ff. de seruit. quam patientiam & auctoritatem habuit statim atque superior confirmauit electionē de eo factam, vel sibi beneficium cōtulit. d. c. trāsmissam. & hoc est notandum secundum Panormita. in capitul. cum venissent. col. penult. de institut.

¶ Quarto procedit quando ecclesia concederetur in commendam, quia cum sit quasi depositarius, non poterit propria auctoritate possessionem apprehēdere. glo. & docto. in cap. nemo. de elect. lib. 6. Roma. consilio. 350. in casu. col. 1. & sequent. 253

Quinto procedit, quando non leuasset literas apostolicas, quia confirmatus ante nō poterit administrare. d. cap. auaritiae. Alias incurreret illam poenam. cap. iniunctae. de elect. in extrauag. communibus in maioribus dignitatibus. 254

Sexto procedit quando habuisset confirmationem ab eo qui nō est loci ordinarius. Antho. & Fel. in c. ne Dei. colum. 2. de simo. dicens hanc opinionem in practica seruari, vt possit propria auctoritate apprehendi possessio. 255

¶ Quaero, quid si violentus petit a papa sibi confirmari beneficium per vim obtentum, & papa hoc facit, & postea possedit per triennium, & vltra, an possit molestari? Videtur quod non, quia videtur purgare violentiam a papa impetrando. Breui respon. contrarium, quia quando quis occupauit beneficium, vel aliam rem per vim, & postea facit sibi a superiore confirmari, & concedi. illa concessio non valet, nec tribuit ius. tex. aureus in. l. auctoritate. C. vnde vi. & tex. in. l. 2. & ibi glos. C. de fund. & salti. rei do. libr. 11. Alex. consi. 3. ex his quae nume. 13. col. vlti. in. 5. vol. Barba. consi. 41. illud afferam. col. 4. & consil. 63. sapienter. col. 10. in. 1. volu. & consil. 24. clementissi- 256

mi.col.2.in 2.volu.& consi.13. à Ioue.col. 11.volu.3.consil.55.clementissimum.col.1. in fine,& sequent.in 4.volumi. Curtius in tracta.de feud.in 2.parte.q.3. Feli in c. postulasti. col. 18. versicul.circa quartum.de rescript. ☞ Facit text. in c. si gratiose de rescript.in 6.in fine.c. dudum. 2.in fin.ibi, nec intentionis nostræ fuerit aliquid ei de nouo concedere, sed vt per indulgentiam posset habita licite retinere.de electio.nam iniuriam facit beneficio & dignitati,qui ea iniuste detinet text. in capitul. multi & ibi Præpo.40.distinct. ☜

¶ Quia ea quæ sunt iuri contraria, nunquam intelliguntur confirmata. Bald. in capi. 2.in princi. col. 2. per quos fiat inuestitu. per glosam.in dict.l. 2.de salti.rei dos nec confirmatio facta de intruso nō valet. Bal. in c.in literis. col.fi.de restitu.spoliat. Itē gratia nō faciens mētionē de illicita occupatione beneficii,non valet. Panorm. in cap.præterea.vlti.no. de iure patro. & in capi. quisquis.de elect. Domi. in d.capitul. cum.de præbend. lib. 6. Felin.in cap.in nostra.correl.2. de rescript. & sic titulus non est coloratus.

257 Limita quando papa ex certa scientia de nouo concederet inuasori expresse habita mentione intrusionis,& violentiæ,quia tūc videtur illam violentiam remittere, & de nouo conferre. Salyce. in d. l. auctoritate. Panor.in c.quisquis.de elect.& c.per inquisitionem col.3.ibidem.facit quod not.Bart. in tracta.de tyrannia.q.10.Feli.late in cap. postulasti.col.18.& seq. de rescript. Barba. d.consilio.55.col.3.

Et hic post triennium non poterit molestari,vt hoc tex.nec obstat quod violentus semper potest molestari,verū est nō purgata violentia,sed hic purgauit violentiā impetrando à papa, ergo amplius non dicetur violentus nec intrusus, quod est notādum.

258 ¶ Vigesimoctauo sunt inhabiles fratres minores,& alii mendicantes, quia hoc est proprie contra regulam illorum, & mendicitatem. Benedict. in repet.c. Raynutius. in verbo & vxorem. nu. 218.& sequ.de testa. per cle.exiui de paradiso.de verb. significa. c.cum ad monasterium. de statu regula. & de hoc extat ordinatio regia in rub.de concessio.præbend.in stylo parla.7.parte, quæ bene seruatur in hoc regno, & fuit secundum eam prolatum arrestum Tholosæ nuper, vt habui ab egregio & doctrina admirabili, clarissimo viro domino de Serta, olim senatore regio in dicto parlamento. ☞ nunc vero præsidente. Fallit in episcopatu & archiepiscopatu,quos ad nominationem regis habere possunt, ideo in eis hoc vti possunt decreto, vt dico in 4.1.vers si.consanguineis. de regia ad præla. nomina.faciend. ☜

Fratres minores ... beneficia nō habeant.

¶ Vigesimonono regularis est inhabilis ad beneficia secularia, & contra 4. volumus. 259
de colla. in concord. & dicit Ouid. Quam male inæquales veniunt ad aratra iuuenci. Io.Fabri in rub.inst.de nup.& Bal.in c.cum causam.de elect.de Viaxio.in tract.de elec. c.7.2. partis. + Item collatio facta monacho de parochiali ecclesia cōsueta regi per seculares sine dispensatione ipso iure non valet,& sic ius conferendi ad superiorē deuoluitur, Egidius bella mera decisio. 172. collatio.&.714.domi. de rota decisio. 262. in religioso.& decisio.483.collatio. in nouis.& sic collatio non est colorata, cum sit nulla,nec iuuatur hoc decreto, qui possedit per triennium. +

Trigesimo mulier est inhabilis ad bene- 260
ficia ecclesiastica.Innocen.& alii in c.cum nostris.de conceß.præb.dixi supra in. 1.ampli.vbi possunt habere prælaturas.

Item non baptizatus,quia nō potest ordinari.c.si.de presbytero non baptizat.

Item qui interdictum violauit, dicitur inhabilis.capitul.1.de postulat.prælat.quia est irregularis.cap.is cui.de senten. excommu. in 6.& religiosi siue sint exempti, siue non,

sunt excommunicati.clemen. 1. de senten. excommunica. & qui alios inuenerit, hic addere poterit.

261 Homicida nō est ipso iure priuatus beneficio ¶ Notandū est quod licet homicida & quidam supra nominati sint inhabiles ad beneficia obtinenda, tamen non sunt ipso iure priuati beneficiis obtentis, sed per sententiam sunt priuandi, nisi illi quos proxime referam. & hoc probatur per tex. in c.clericis. ibi, honore priuetur & loco. ne cleric. vel monach. quod loquitur de homicida. cap.ex literis.de excessib.prælato. Cardi.in clemen.constitutionem §.cæterum. in fine. de electio.Panor.in cap.vlti. in 2.notab.de excessi.prælat. & in capi.item cum quis. in glo.2.de restitu.spolia. & cap. cum nostris. de concess.præb.col.vlti. Ioannes de Ana. in capi. 2.de cleric.pugnan.in duello. Feli. in cap.de quarta.col. 49.de præscript.facit cap.studeat.50.distinct.ibi,ecclesiæ suæ.Et ibi hoc tenet Præposit.col.2.c.si tibi absenti.de præbend.lib.6.Licet Archi. & Domi. inducant illum tex.contra.& Dec.in c. dilecti.col.1.de except. Soci. in c.postulasti. de foro competent. & ista est communis opinio teste Ferra.in cautel.44.canonicus.

262 ¶ Imo homicida si esset per sententiam cōdemnatus pro homicidio, non est beneficio priuatus, nisi per sententiam priuetur. Præpos.in d.c.studeat.50.distinct.cap.fraternitati.de cleric.excommunic.minist.Bal.in.l. cum fratrem.col.3.C.de his quib.vt indig. Feli.& Decius in c.2.col.3.versi.circa de rescrip.& c.sciscitatus.col.1.&.2.ibidem Feli. d.ca.inquisitionis.col.1.& sequen Aufre.in decisio.suis,quæst. 436. item & cætera.an si contra.De Viaxio in tract.de elect.2.parte.q.30.

263 ¶ Etiam si esset homicidium ex industria perpetratum. Aufre.q.207.Collecta.in d.ca.inquisitiōis.ideo cautela est, vt ante sententiam renunciet in fauorem amici sui, & postea impetret dispensationem à Roma. pontifice,& rehabilitationem, quam vocāt, demum is in cuius fauorem renunciauit, iterum resignet, & eidem papa conferat. Feli. in d.cap.inquisitionis.col.1. Thomas ferra. d.cautella.44.Et ideo facit fructus suos, donec priuetur.Panor.in c.item cum quis. de restitu.spoliat.Feli.in d.c.de quarta. Tamen si postea priuetur, eos restituit eo modo, quo prædo & intrusus.l.prædonis.ff. de petitio. hæred.& ibi Ang.& Paul.quod potest de facto milies contingere teste Hippoly. sing. 268.verus possessor.Secus est in illo qui est ipso iure priuatus, qui omnes fructus restituit a die commissi criminis. glo.sing.in authen.de incest.nupt.in verb.imminere.colla.2.Bald. in Margarit.in verbo priuatio.l. eum qui.ff.de his quibus vt indig. Multa cōgerit more suo.d.And.Tiraquel.in repet.l. si vnquam.in glo.reuertatur.nume.219. C. de reuocan.donatio. 264

¶ Regula ergo est, quod homicida vel alius delinquens non est ipso iure priuatus suis beneficiis.Io.de Ana.in c.fi.de homici.Panor.Feli.& alii in cap.querelam. de iureiurand.nam priuatio non inducitur nisi in casibus à iure expressis, per glo.in c.fi. de iure patro.l.si seruū.§. prætor.ibi, non dixit prætor.ff.de acqui.hæred l.at si quis §. diuus.ff. de religio.§. sin autem.ibi, nec quælibet est lex aliquid tale dicens, in authen. de non eligen.se.nuben colla.1.cap. si compromissarius.de electio.lib.6. Ipso iure quis non priuatur bñficiis. fallit vt I fra.

¶ Primo fallit in crimine hæresis.c.cum secundum leges.& ca.vt commissi.de hæret. lib.6.& dixi supra limitando per. c. ad abolendam.de hæret. 265

Secundo fallit in crimine simoniæ.Fel.in c.insinuatum.per illum text.de simo. & c.2. col.3.de rescrip.& in extrauag.cum detestabile.illo tit.in communibus glo.in verb.ipso iure §.deinde de elect. in prag. vide glos. in c.nisi.in verb, sed duntaxat. de renūciat.

¶ Tertio in c.felicis.de pœnis.lib.6.vbi loquitur de percutiente cardinalem, vt sit ipso iure priuatus suo beneficio.

¶ Quarto in cle. multorum, de pœnis, quæ loquitur in eo qui cepit clericum, & in carcerib9 detinuit, donec resignaret beneficiũ qa si inferior episcopo fuerit, ipso iure suis est beneficiis priuatus, vt ibi cernere licet.

¶ Quinto in violento in c. eum qui, de præbend. lib. 6. & supra dixi.

¶ Sexto in homicida qualificato, de quo in cap. 1. de homicid. lib. 6. Idem si interfecerit parentes, vel alterum, seu fratres, aut clericum. Feli. in d. ca. inquisitionis, vide Ioã. de Ana, consil. 63. præsupposito.

¶ Septimo in falsario literarum papæ. c. ad falsariorum. de crimine falsi. vide tex. in c. in quibusdam, ibi, & beneficiati beneficiũ prorsus amittant. de pœnis, alios casus si in ueneris, hic addere poteris bone lector.

266 Trienniũ debet esse cõpletũ.

¶ Quinto regula prima fallit quando triennium non esset completum, etiam si parum restaret, tunc ante triennium completũ potest molestari, glo. eod. titu. in prag. in verbo triennio, argu. cap ad nostram, de regula. c. comissa. de elect. in 6. cle. vna, in verb. triennium. de sequest. posse. & fruct. l. fina. C. de repud. hæred. quia vbicunque lex requirit certum tempus, oportet quòd sit cõpletum, & computatur de momento ad momentũ. l. 3. ¶. minorem. ff. de minor. l. in omnibus. 1. de actio. & obligat. Nã hic duo requiruntur, videlicet cursus temporis, scilicet triennii, & possessio pacifica & continua. cap. cum de beneficio, & ibi Philip. Perus. no. 2. de præben. lib. 6. Bonifa. in clemẽ. vna, col. 4. de sequest. posse. & fruct. nisi lex declaret inceptũ tempus sufficere. l. qua ætate. ff. de testa. cap. cum in cunctis. ¶. inferiora. de elect. cle. vlti. de æta. & qualita. & ibi glo. & doct. nam ista computatio est naturalis, & tempus est perfectum, quod ex omnibus suis momẽtis constat, quasi ex suarum partium aggregatione tam materiali quam formali, Bald. in capi. cum vicesimum. in fi. de offic. delega.

267 Tempus

¶ Quæreret aliquis, quid si quis possedit biennio pacifice, & colorato titulo, demũ eo mortuo alter per annum pacifice, qui vult coniungere illum annum cum duobus annis sui prædecessoris, an possit? Breui respond. quod non, vt tenet glos. in pragmat. sanct. in verb. possedit, quia sicut in bonis ecclesiæ nõ succeditur iure hæreditario, ca. 1. de præbend & capit. 1. & penul. de peculi. clerico. sic nec in titulo beneficii, qui debet haberi a superiore, succedetur. Panormi. & Decius in d. cap. 1. de test. tex. in c. Moyses, & cap. apostolica. 8. q. 1. Card. in cle. vna. q. 12. col. 4. de foro competen.

Successorem an possit cõiungi cũ tẽpore prædecessoris.

Itẽ quia titulus prædecessoris morte fuit extinctus, cap. qui in viuorum. de concessio. præben. nam mors omnia soluit. ¶. deinceps, in authen. de nupt. colla. 4. 268

Miraculose resurgẽs beneficiũ non recuperaret nec vxorem.

Ideo si beneficiatus miraculose resurgeret, non posset beneficiũ repetere, sicut nec vxorem, cum morte sit solutum matrimonium, glo. in verbo vacãtium, in extrauag. suscepti. ne sede vacan. in cõmuuibus. glo. in verb. nunquam, in cap. licite. 32. quæst. 7 facit tex. in. l. cum duæ. ff. de captiuit.

Nec refragatur text. in. l. Pomponius. ¶. cum quis. ff. de acqui. poss. vbi successor sue cessione sui autoris vtitur cum sua causa, suisque vitiis, siue sit generalis, siue singularis, etiam respectu possessionis. l. id tempus & ibi Paul. ff. de vsucap. l. emptori. C. de eui ctio. quia respon. loqui in prophanis, in quibus ius potest in successorem trãsferri: hic in beneficialib9, in quibus successio est prohibita, vt supra dixi.

Nec me mouet si replicetur de cap. cum de bñficio. ibi, ab vno, vel pluribus, de præbend. lib. 6. vbi in inducenda præscriptione vel consuetudine coniunguntur tẽpora incipiẽtis præscribere, & successoris. Respõ. non est ibi mirum, quia ad hoc vt beneficium dicatur regulare, vel seculare, oportet dispicere a quo fuerit possessum, & sic iungitur tempus, vt illa qualitas cognoscatur, secus quo ad præscribẽdum titulum bene-

ficii, vt hic, nec coniungeretur etiam si suc cessor esset subrogatus in ius & possessionem alterius per supradicta, quod potest fieri, vt not. Rota decis. 385. no. quod surrogatus in antiq. & multa de hac surrogatione dixi in §. declarantes. in glo. successores. de manda. apostol.

269 Probatis extremis possessio praesumitur continuata. Quaero insuper, an probatis extremis, id est probato quòd possedit primo anno & tertio, probetur possessio continua. Respõ. sic, per glos. sing. in c. volumus. 16. q. 4. vbi dicit sufficere probare quòd possedit i prin cipio & in fine, quia possessio praesumitur continuata, glo. & doct. in l. siue possidetis. C. de proba. & sequitur Io. Fab. insti. de vsu cap. in princi. Bar. & alii in. l. celsus, circa finem. ff. de vsucapio. Et Bal. in. l. fin. 15. oppo. C. de edict. diui Adria. tollen. Quod intellige & declara vt per Matheslla. singu. 117. nota mirabilem doctrinam. & Corset. sing. incipiente possessio possessionis. Panor. & de Ripa in c. cum ecclesia. in glo. 3. de causa possessio. & Panor. in cap. accedentibus. de priuile. Felin. in ca. inter dilectos. col. 3. ver si. ex quibus. de fide instru. Barb. consil. 8. sapienter. col. 10. & seq. in. 2. vol. & consi. 37. scribitur. col. 9. versic. praeterea adduco rationẽ &c. ibidẽ. Alex. cõsi. 39. visis scripturis, col. 2. versi. vnde probato initio. in. 2. volu. late Io. Frãc. in repet. d. l. celsus. quẽ vide.

270 Interrupta possessio an cõiungatur. ¶ Insuper quaero quid si fuerit interrupta possessio, an possit coniungi tempus, vt pote si quis duos annos possederit pacifice, & postea resignauit, tamen resignatio non valuit, & sic reuersus est ad suum beneficium, per capi. si beneficia. de praeben. lib. 6. An si per annum postea possederit, possit vti hoc decreto coniungẽdo duos annos cum hoc vltimo? videtur quod sic, quia nõ censetur diuertisse, qui statim reuertitur. l. quicquid ff. de regu. iur. §. pauonũ. institu. de rerum diuisio. Crotus in. l. si is qui pro emptore. col. 2. ff. de vsucap.

¶ Contrariũ videtur verũ per tex. hic proximo. nam non videtur proximum, quando est interruptum, item possessio interrupta non continuatur. l. naturaliter. ff. de acqui. poss. l. Pomponius. §. cũ quis. de acq. posses. Et ideo quando praescriptio interrumpitur, totum tempus praecedens in irritum cedit, adeo quòd opus est illam de nouo inchoare, & erit necessarius idem tẽporis cursus, qui primo requirebatur. Panor. in. ca. illud. & in ca. cum non liceat. de praescrip. Bar. & alii in dict. l. naturaliter. probat text. in. l. si aedes §. libertas. & ibi Bald. ff. de seruit. vrba. praedio. Io. Francis. Balb. in tract. de praescript. in. 3. parte sextae partis principalis. & hoc ex stricto iuris rigore verum est, licet opinio contraria aequa videatur, vt dixi supra ampla. 22. & infra limita. 13.

¶ Idem puto si per metum coactus est resignare, & postea redijt ad suũ beneficiũ sine noua collatione, quod potest. c. abbas. in 2. not. de his quae vi metusve causa fi. nt, quod possedit per biẽniũ. nam si semel amiserit possessionẽ, non suffragatur eidem tẽpus, secus si non amiserit possessionem. 271 Resignans metu, an hoc decreto iuuetur.

¶ Arbitor tamẽ aequius esse, hunc metu renunciantẽ, si possederit ante metũ per biennium, & postea per annum, quod possit cõiungi eo restituto istud tempus, tum primo quia nõ est prohibita accessio temporis in vno & eodem, etiam in beneficialibus, licet in diuersis secus. tum etiam quia postq̃ restituitur sine noua collatiõe, quod est fortius, vt supra dixi: ideo non videtur amisisse titulum, nec possessionem, ergo nõ est interrupta, vel habetur ac si non esset interrupta. item restitutio est facienda, vt vnusquisq; in integrum ius suũ recipiat. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. non reciperet renuncians ius suum, si possessio non continuaretur. praeterea ciuilem possessionem, quae in animo cõsistit. l. licet. C. de acqui. posses. non amisit sic renuncians, ideo cum restituitur ei naturalis, ius fingit nunq̃ alium possedisse, sed possessionem semper

remāſiſſe penes iſtū, ſaltem animo, qui animus probatur iuramēto. glo. in ✠ ſed iſte. in ſti. de actio. & iſta opinio eſt æquior etiā in reſignante cauſa permutationis, quæ nō eſt ſortita ſuum effectū, & in terminis. c. ſi beneficia. de præ. lib. 6. & vide tex. no. ic. 1. 16. q. 6. vbi ſic dicitur, ſi quādoque a ſacerdotibus & authoribus eccleſiæ quædam ſcripturæ quoquo modo per metū aut fraudem aut per vim extortæ fuerint, vel vt ſe liberare poſsint, quocunque ab eis cōſcriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium vel nocumentū valere cenſemus. ſed ſi poſſeſsio interrumperetur, eſſet ei nocumento, ergo contra tex. not. bene & vide quæ dico in. 13. limita. infra.

272 Bnficiū nō perpetuum nō cōprehēdi l hoc decreto. ¶ Sexto limita primam regulam non procedere, quando beneficiū non eſſet alicui perpetuo datum, ſed ad tēpus, vt in abbate ſancti Sulpitii Bituricen. qui ad triennium eligitur, ſi poſt triennium deſtituatur, non poterit hoc vti remedio.

273 ¶ Idem ſi religioſo detur beneficiū manuale. Domi. de rota deciſio. 1. in antiq. vbi dicunt quod monacho habēti adminiſtrationem ſeu prioratum ad nutum abbatis amouibilem, nō competit aliquod remedium in cauſa reſtitutionis.

274 Monachus an poſſit poſt triēniū moleſtari ſup manuali bñficio. ¶ Primo intellige contra ſuum abbatem & ſuperiorem, quin illa beneficia ab eo nō obſtante triennio remoueantur. ca. cū ad monaſterium ✠ tales. de ſtatu regula. capit. 1. in fi. de priuileg. in. 6. Innocē. & alii in c. olim. de accuſa. & ideo monachus ab abbate ſpoliatus non poteſt agere contra illum poſſeſſorio recuperandæ. Bal. in. l. cum affirmes. C. de libera. cau. plene Felin. in cap. cum dilecta. colum. 19. verſ. monachus. de reſcrip. Imo ſi abbas conferret monacho tale beneficium manuale, & promitteret non auferre ei per vitam, adhuc poſſet auferre, quia talis promiſsio non valet. ✠ tanq̄ facta inter dominum & ſeruum, nam monachus ſeruo equiparatur, Imo dicitur ſeruus. c. muitos. 54. diſt. glo. in regu. cancellaria. 37. Archi. & Do. in. c. præſenti. de offi. ordi. in. 6. Ioā. de Selua in tract. de benefi. in. 3. parte. q. 69. etiam ſi iuraret nō reuocare Collecta. in. c. porrecta. de cōfirma. vtili. ✠ Sed quo ad extraneum poſſet vti hoc decreto, & ſic quo ad tertium. Bal. vbi ſupra. quia cēſetur perpetuus, ſi a ſuo ſuperiore nō amoueatur, argu. l. ſufficit. ff. de condict. indebit. cū liberas ædes contra alios habeat. glo. in. l. loci ✠ penult. ff. ſi ſeruit. vend. nec ſua obedientia reſpectu abbatis debet eſſe monacho detrimēto quo ad alios, alioq̄ religioſus eſſet deterioris cōditionis q̄ nō religioſus. ca. cū qui. de præben. in. 6. & contra id quod dicitur, quod optimam partem elegit ſibi.

¶ Secundo intellige, quōd ſi abbas ſine cauſa monachum remoueret etiam a prioratu manuali, poſſet idem implorare officium ſuperioris, vt ſine cauſa nō remoueatur, & ex ſola malitia abbatis, inſtar ſerui. l. 1. C. de precib. imper. offeren. Innocen. in capit. inſinuante. qui clerici vel vouentes. quod bene ſeruatur in Francia, prout innuit Decius in capit. ad noſtram. circa fi. de confir. vtili. quia Frāci adeo ſunt iuſtitiæ addicti, vt nullam perſonam ex malitia moleſtari permittant, vide Ioan. de Selua in tract. de beneficio. q. 68. & pauci apud Gallos religioſi ex ſuis beneficiis ſine cauſa deſtituuntur, ſine magna cauſa. 275

¶ Tertio intellige, quōd licet prior manualis poſsit ad nutum abbatis expreſſe reuocari, tamen per mortem abbatis nō cenſetur reuocatus tacite. Panor. in cap. fina. notab. 3. col. 1. verſi. ex quo infero. de preca. & Decius in d. cap. ad noſtram. in fi. 276

¶ Quarto intellige, quōd non poteſt induci cōſuetudo, quōd beneficium manuale efficiatur irreuocabile, quia cū illud ſit in facultate abbatis, ſi non eſt vſus tali facultate, conſuetudo non inducitur, nec præſcriptio, quia in actibus mere facultatis conſuetudo induci non poteſt. Panor. & alii in d. 277

cap.ad nostrã.& in cap.Ioãnes. in fi.de clericis coniugatis.

178 ¶ Sic nec statutum ligat successorem, quo cauetur quod solus abbas non possit reuocare beneficiatos ad claustrum, quia abbas in praeiudicium successoris nihil potest facere sine auctoritate episcopi, nec alienarẽ nec locare, nec statuta monasterii alterare.c.abbatibus. & c.alienationes.12.q.2. sic consuluit Federi.consil.259.casus talis.

179 ¶ Quinto intellige, quòd si illud beneficiũ manuale esset per papam confirmatum, nõ poterit remoueri etiam ab abbate.Io.And. Domi.& alii in cap. praesenti.de offic.ord. lib.6.& in cap.cum singula de praebend.eo. lib.Imol.in capi.nisi.colum.penul.de praeb. quia quando princeps concedit aliquod beneficium, intelligitur concedere pleno iure.Bal.in.l.beneficium.ff.de consti.princip. allegat §.illud.in authen. cõstitutio quae de dignita.colla.6.✦beneficiũ tamen per hoc non mutat suã naturam, sed eo vacante resumit ipsam teste.Antho.Butrio.in.capi. porrecta.col.2.de confirma.vtili Feli.in ca. In nostra.col.vlti.de rescript. ✦

¶ Quod intellige, quando esset facta cõfirmatio ex certa scientia papae, quia tunc efficitur obediẽtiarius papae, secus si confirmatio fuerit facta simpliciter.Panor. in capit, nisi essent.in fine de praeben. Card.in clem. 1.in verbo reuocari. de supplend. negli.praelato.facit quod dicit Archi.in d.c.praesenti. quod si papa conferat prioratum monacho, non tenebitur renũciare ad praeceptum abbatis, quia quantum ad hoc est emancipatus. cap.si monachus. 16.questi. 1. sequitur Barba. in c. cum accessissent . numero.85. cum sequent.de constitutio.Et sic etiã hoc decreto iuuaretur contra superiorem hodie tamẽ monachi beati Benedicti possunt constitutione benedictina dictante remoueri, etiam si à papa confirmati vel institutieri fuerint, & hoc causa rationabili, perinde ac si à suis superioribus eisdem esset prouisum, vt patet in constitu.Benedict.cap.32. de obtinentibus benefi. ex colla.apostol. & sicut alii subiecti sunt.

¶ Sexto intellige, quando beneficiũ sui natura esset perpetuũ, tunc per abbatẽ nõ posset remoueri, quia talis collatio intelligitur facta cũ sua qualitate.cle.vna de supple.neglig.prala.& ca.vno de capellis monacho. not.Philip.Perus.in.d.ca. praesenti.& tunc nõ posset molestari. dissimile est si papa ad tempus concederet, quia post tẽpus posset molestari, quia actus agentium vltra intentionem non operabuntur.l.non omnis.ff.si cert.pet. & quod papa ad tempus concedere possit, probatur in ca.pastoralis.7.q.1.& ibi glo.& in c.si gratiose.de resc.in.6.glos. in §.item ordo.in verbo perpetuis.de colla. in prag.& in regu.cãcella.37.Corneus cõsil.223.visis.in primo vol.si tamen per expectatiuã seu mandatũ papae beneficiũ manuale obtineatur, non efficitur perpetuũ.Feli.in cap.constitutus.col.5.versic.authoritas. in fi.de rescrip.quia illa collatio censetur esse facta cũ sua qualitate.intellige vt supra dixi, & proxime dicetur. 180

¶ Septimo intellige, ꝙ si papa concederet monacho.vt toto tempore vitae prioratum retinere possit, tunc non poterit molestari per abbatẽ, imo ex potestate ordinaria & sine causa papa non posset eundem remouere, quia beneficium perpetuũ reputatur.Innoc.& Panor.in c.cum inter.R.de electio. in.3.not.& glo.in c.porrecta. de confirma. vtili. Et postquam constat de voluntate & potestate papae, illa erit seruanda.tex. in ca. siquando.de rescrip. 281

¶ Vltimo intellige, quod licet in aliquibus casibus supra expressis monachus non possit remoueri à suo beneficio, tamen in aliis remanet sub iurisdictione ordinarii, vnde poterit in manibus eius renunciare, & permutare per tex. in cap.per tuas. de maio.& obedien Panor.& Deci.in ca.ad nostrã.de confirma. vbi dicunt ꝙ si collatio facta sit 282

à summo pontifice immediate de prioratu manuali, an is prior possit per abbatem remoueri? & sic concludunt. Fallit tamen, vt ibidem per eos, quos vide. Et an religiosis possint conferri beneficia secularia, vide text. in cap. quod dei timorem. de statu mona. Ioan. de Selua in tract. de benefi. 3. par
283 te. q. 70. vide supra amplia. 11.

Collationem benefi. ci. rõ possidens nõ iuuatur hoc decreto.

Septimo principaliter restringitur in eo qui possedisset collationem beneficiorum per triennium, quia poterit etiam postea molestari. cle. 1. vt lite pend. vbi dicitur in glo. 1. quod illa clemẽ. loquens in beneficio, non procedit si agatur super pluralitate, vel super institutione, vel collatione, dicẽdo eam non esse canonicã, quia is qui præsentauit, non erat patronus. Item dum agitur de beneficio, vt de proprietate. non procedit ille text. clemen. dispendiosam. de iud. vbi dicitur in glos. quod causa dicitur beneficialis, quando agitur de beneficio vt de titulo, secus quando agitur de beneficio vt de proprietate, vtpote quia dico illud beneficium spectare ad collationem meam, vel præsentationem. c. cum ecclesia. de causa posses. & quia hoc decretum tantum loquitur de possidente beneficium, ergo non intelligitur de possidente collationem beneficiorum. & ita teneo, quia non conueniunt verba text. & sic nec dispositio.

284 ¶ Octauo fallit quando papa ex aliqua causa haberet collationẽ pro infecta post triennium, tunc posset molestari, quia cum in beneficiis habeat plenissimam potestatem. clemen. prima. vt lit. pend. illam clausulam apponere poterit. capi. quæ in ecclesiarum. de consti. vbi papa cassauit nedum constitutiones, verum & venditiones ex eis factas. facit glos. reputata sing. in clementi. vna de immu. ecclesia. in verbo pro infectis. quæ dicit, Vide quanta est papalis potestas circa ea quæ simpliciter sunt de iure positiuo, quia reuocat illa vt ex tunc: & si excommunicatus indigeat absolutione, tamen quando antiqua lex ex qua fuerat excommunicatus, est habita pro infecta, tunc non indiget absolutione. Ita tenet Addit. ad Panorm. in cap. quia. in 1. de electio. per dictam glos. sequitur Barb. in clement. 1. col. 8. de electio. & consilio. 9. supremi. col. penul. in primo volumi. & consil. 3. clementissimi. colum. 3. in. 2. volu. & consil. 48. præclare. in fine. & consil. 60. illud colum. 12. ibidem. & consil. 13. a Ioue. colum. 4. & sequent. in 3. volumine. & consilio. 42 deum innocent. & consil. 78. illud. col. 3. & sequent. in eodem volu. Panorm. in consil. 84. illud. col. 2. in. 1. volu. Feli. in cap. fina. de constitutio. Moder. in ca. 1. de iud, vide. l. si ex pretio. ibi, simulatis pro infectis habitis C. si cert. pet. l. non dubium. de legib. l. creditor. de dona. inter vir. & vxor. 4. fina. de non alienan. reb. eccle. collatio. 2. Quod non procedit in præiudicium tertii. Cardinal. & Felin. in capi. fina. columna. 4. de constitu. & capitul. ad petitionem. col. 2. de accusa. Barb. consilio. 13. col. 6. in. 3. volu. Calder. consil. 12. an si opponatur. rub. de rescript. & licet ista iuris sint, in practica tamen vix possent obtineri in hoc regno sine magna causa, & iuris priuatione. 285

Collationem pro infecta papa habere potest.

¶ Nono limita vt per regulam. 34. in regulis cancella. vbi si quis resignauerit beneficium in curia, quod fuit mihi collatum, si resignans publicatione non facta intra sex menses remanserit in possessione, postea post tres annos adhuc poterit molestari, quia nullum habet titulum. Imo si moriatur resignans non facta publicatione, & non petita possessione per me, cui fuit collatum beneficium, dicitur vacare per mortem, & nõ per resignationem, etiam si resignans moriatur intra sex menses, cum sit eadem ratio regulæ. Auriol. in repet. c. eam te. nume. 267. de rescript. & in addi ad de monte Laudano. in c. fi. de filiis presbyte. in 6. Pro intellectu huius regulæ vide Domi. consi. 75. in 2. q. Panor. consi. 99. in. 1. volu. Dec. in c.

cõsultationibus.nu.5.de offi.deleg. Albert. Brunum in tra&. de forma & solennita.actus.fol.63.col.3.& quia nullum habet titulum resignans,& sic non coloratum,non iuuatur hoc decreto. Vnio vero non debet insinuari illis qui possident beneficia. Ioan. Gallus in quæst.per arresta.q.147.

286 Oratoriũ tenemo possidẽs pot.st molestari ¶ Decimo restringitur non procedere in oratorio,quia non est beneficium ecclesiasticum.Bonifa.de vital.in clemen.dispendiosam.colum.1.& sequent.de iud.Feder.consilio. 130.factum tale.& consil. 151.thema. colum. 3. Deci. consilio.148.reuerende.& tex.hic loquitur de beneficio ecclesiastico. Postquam ergo non conueniunt verba,nec conueniet dispositio.c.indemnitatibus.§.supradicta.de electio.in 6.Felin.in capitu.nõnulli.colum.31.de rescrip. ☞ & dicitur oratorium ecclesia,seu altare orandi causa constructum.cap.fi.de ecclesi.ædificand.Calca. consil.31.Antonius colum.2. ☜

287 Bñficiũ ecclesiasticũ quot modis cognoscat. ¶ Beneficium enim ecclesiasticum cognoscitur ex multis. Primo ex persona prouidẽtis, quando conferens est persona ecclesiastica,quia ad laicum non potest spectare ius conferendi beneficia.cap. si quis deinceps. c.si quis.c.nullus.16.q.7.& ibi glo. in summa. nisi ex priuilegio. capi. dilectus.in 3. de præben.Bal.in l.rescripta.circa finem.C.de precib.impera.offeren.sed oratorium datur per laicum,ergo non est beneficium ecclesiasticum,de quo loquitur tex.concord. vide glo.in cap.quidam.18.q.2.& glo.in cap. authoritate.de priuileg.in 6.

¶ Secundo cognoscitur ratione personæ cui assignatur,quia beneficium ecclesiasticum confertur soli clerico. cap. cum adeo. de rescript.& c.ex literis.de transact.vbi eo. ipso quod mandatur prouideri clerico,intelligitur de officio ecclesiastico. capi. fina. de præben.in 6.cle.vt hi qui.de ætate. Ancha. in cle.per literas.de præben.cap. si quis episcopus.& c. saluator. 1.q.3.Antho. de Butrio in c.in nostra.col.5.q.2.de rescript.

¶ Tertio cognoscitur beneficium ecclesiasticum ex qualitate beneficii, vtpote quãdo habet aliquid spiritualitatis annexũ, vt quia propter diuinũ officium datur beneficium ecclesiasticũ.cap.fi.de rescrip.in 6.Barb.in d.cap.in nostra.nume.74.cum sequen.

¶ Quarto cognoscitur ex modo prouidendi,quia pure conferri debet, & nõ sub conditione,nec cũ pacto, nec pro cõmodo temporali,alioqui esset simonia.ca.si quis dator. & seq.c.si quis obiecerit. 1.q.3. ca.ex parte. in.1.de offi.deleg.c.cõsulere.de simo. Nico. de milis in verb.beneficium.§.75.Ancha.in regula.1.de reg.iur.in 6.col.1.facit tex.in.l. naturali.§.1.ff.de confirman.tutor.vbi sic dicitur,Si quæratur, an ex inquisitione tutor recte datus sit, quatuor hæc consideranda sunt,an hic dederit,qui dare potuerit: & ille acceperit, cui fuerat dandus: & is datus, cuius dandi facultas erat, & pro tribunali decretum interpositum est.dixi in præfa.ad rubr.de colla.in concorda.

¶ Quinto dignoscitur eo ipso q, od est perpetuum,& ad vitam eius cui confertur,durat.c.præcepta.55.distin.c.sanctorum. 70. distin.c.veniens.de filiis presbyterorum. c. postulasti.de rescript. cap. penulti. de clerico ægro. Non ad tempus, vel sub conditione conferẽdum est beneficium ecclesiasticum regulariter.ca.si gratiose. de rescript.lib. 6. Barb.in clemen.causam.colum. 51.cum sequent. de elect. ☞ & ista oratoria si honeste non tractentur, potest episcopus destrui facere.Panor.in c.fi.de censi. vbi plus dicit quod licet episcopus ea non possit visitare, tamen ad illa accedere potest, vt videat quomodo se habeant,& si præter formam iuris cõstructa sint,& an honeste tractentur.quod est notandũ. ☜ & sic etiam non procedit in hospitalitatibus, quæ non dantur in titulum. glo. in verbo beneficiũ. eo.titul.in pragma.dixi supra amplia.12.vide Calder consil.4.de religios.dom.& consil.vlti.ibidem.

288 Possidēs beneficiū I curia vacās p collationem ordinarij an possit post triēnium molestari.

¶ Vndecimo limitatur non procedere in beneficio quod in curia vacauit, & ante mē sem fuit collatum per ordinariū, quia cum collatio sit nulla, & sic incolorata. cap. 2. de præb. lib. 6. nam titulus datus a nō habente potestatem, habetur pro non titulo. l. Sulpitius. ff. de donat. inter vir. & vxor. & collatio facta a non habente potestatē non videtur imprimere colorem tenendi ei, cui collatum est. not. in cap. cum nostris. de concessio. præbend. l. minor autē. versic. denique. ff. de minor. & d. l. hoc colore. ff. de inoffi. testa. ideo collatio facta per ordinariū de beneficio reseruato, reseruatione in corpore iuris clausa, vt est ista, non est colorata, vt glos. tenet in d. regula cancella. & glos. in verbo. coloratum. eo. titul. in pragma.

289 De beneficio iure regali debito.

¶ Duodecimo non procedit in beneficio debito iure regali, quia intra triginta annos poterit molestari possidens. glo. in verbo coloratum. in fi. eodem titul. in pragma. quia reseruata principi in signum superioritatis, nō præscribuntur. l. comperit. C. de præscri. trig. vel quadra. anno. & ibi addidi post Io. Francis. in trac. de præscriptio. in. 2. parte quintæ partis prin. col. 40. q. 1.

¶ Fallit quando collatio esset facta a rege duobus, tunc si vnus contra alium possideret per triennium, posset hoc decreto vti. glos. in. l. cum sponsus. ff. de public. in rem actio. & cap. ad audientiam. de præscriptio. refert D. Ruseus in tract. regalio. in. 4. priuilegio. & 23.

290 Permutās suum beneficiū potest ad ditedire altero sibi euicto.

¶ Decimotertio fallit in illo qui permutauit beneficium suum cum alio, quod post trienniū euictum est, licet is qui dederit nō suum beneficiū, possiderit pacifice per triēnium beneficium alterius, tamē euicto dato potest libere reuerti ad suum primum, non obstante triennio, & decreto de pacificis possessoribus. cap. si beneficia. de præben. in 6. tum quia episcopus qui confert isti beneficium, intendit sibi conferre hoc beneficiū loco dimissi. Sed iste nihil dimittit, ex quo non habet ius, ergo etiam nil consequitur, quia episcopus non contulit simpliciter, sed ex causa permutationis, & habet locum illa regula, quod potuit noluit, & quod voluit implere nequiuit. cap. cum super. de officio delega. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. tū etiam quia sequeretur absurdum, quod quis per phas & nephas acquireret beneficium, & videns se non posse tenere illud salua cōscientia, permutaret cum habēte ius in alio, quod est iuri contrarium. Ioannes And. in cap. vno de rerum permuta. lib. 6. Feder. in tractatu de permutat. beneficio. q. 10. Ioannes de Selua in tract. de benefic. in. 3. parte. q. 24. Item resoluto iure datoris, resoluetur ius acceptoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. facit. l. empti actio. C. de euictio. vbi emptor non impeditur agere, licet post longa tempora res sit euicta. sic non impedietur agere permutans, licet aduersarius triennium suum beneficium possederit, vel cum alio permutauerit, & is etiam per simile tempus possederit, & hoc est iuri & æquitati cōforme. & quia neutri permutantium ius acquiritur, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato. regula cancella. 38. vide quæ dixi supra in. 22. amplia. & in. 5. limita.

¶ Nec obstat quod habens coloratum titulū, non potest post trienniū molestari, quia verum est quando ille titulus durat, secus quādo de titulo fit non titulus, vt in eo qui libere ad suum beneficiū potest reuerti, vt in permutante dicitur in c. penult. de rerum permuta. & in c. si beneficia. de præbend. in 6. Et idē in eo qui adipiscitur secundum beneficium curatū. c. de multa. de præbend. vt possit molestari etiam post triennium. 291

Fallit quando aliquis litigaret super beneficio cum alio, & ille resignaret beneficium, vt alter resignaret ius si quod haberet, tunc si nullum habeat, non poterit ad suum beneficium reuerti, quia is poterat prævidere an ius habeat, antequam per-

mutaret. Feli. & alii in ca. cum venerabilis. de exceptio.

¶ Intellige tamen, quod si aliquis resignasset suum beneficium facta sibi promissione, quod ille iterum postea sibi resignaret dictum beneficium, quod tantum volebat pro titulo, vt ordines ibidem posset assumere sine literis dimissoriis; is qui habet beneficium ex hac resignatione, possedit triennio, non vult nunc reddere, an possit molestari: diceremus quod non, tum quia is cui facta erat promissio, debebat venire intra tempus præstitutum, vtpote intra triennium, ideo videtur illi reliquisse, postquam intra tempus a iure statutum non venit, & etiam quia ab illo resignante non habet ius, sed a superiore. caueas ergo sic resignare. ita vidi de facto. nil allegaui ex tempore, sed istæ promissiones sunt simoniacæ. cap. ex parte. de offic. deleg. + c. per tuas de simo. Io. Nanclerus in tracta. de simo. in prima parte §. 8. +

292 Pēdente cōpromisso quod durat triennio, nō poterit iuuari et à post hoc decreto. ¶ Decimoquarto non procedit quādo partes intra triennium fecissent cōpromissum, & interim alter possedit, quia durante compromisso nō dicitur pacifice possidere, cle. quandiu. de appel. vbi tēpus prosequendi appellationem non currit durante compromisso. facit quod si alter ex litigantibus per subterfugia causam protelat, non currit instantia alteri, in quo culpa cessat. glo. in cap. venerabilis. de iud. sequitur Alex. consil. 72. videtur. 1. col. in. 3. volu. etiam si decies milies plusquam biennii tempus excesserit. text. in authen. de appella. colla. 8. Ratio ibi traditur, quia partes confidebant quod arbiter terminaret causam. text. in authen. si tamen. C. de tempo. appella. Soci. consil. 39. capio. circa fi. in 4. vol. quia non potuit pars durāte compromisso ire ad iudicem, & prosequi causam sine pœnæ incursione in compromisso adpositæ. l. si quis rem. & l. diem §. stari. ff. de recept. arbit. vel saltem sine violatione fidei & promissionis. l. 1. & l. iurisgentiū §. prætor. ff. de pact. quod graue est. l. 1. ff. de consti. pecu. præterea cōpromittere fuit factū licitū & honestum; videlicet vt lites & eius anfractus vitarentur. c. dispēdia. de rescri. in. 6. Ideo nō debet pati pœnā qui sic cōpromisit, quia legitime fecit. l. Gracchus. C. ad leg. Iuliam de adult. siue cōpromissum fuerit factum pendēte prima instantia, siue in causa appellationis. Bal. in. l. eos. §. apostolos. in fi. C. de appella. Refert Anto. Tremolius in addit. ad Hubert. de Bona curso, rub. de impedi. execut. & causæ nullita. versicu. idem est si appellatione. in verbo compromittatur. vide glo. in §. & ne sub vmbra. in verb. prorogationem. de causis in pragma. Item si quis fecit quod potuit, vt lis contestaretur, reus tamen suis subterfugiis & cauillationibus fecit vt nō contestaretur, tunc actio perpetuatur tam respectu temporis, quam etiam vt transeat ad heredes, ac si lis esset contestata. tex. sing. secundum Bolog. ibi in secundis interpretationibus, in. l. si eum §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. Alexand. consilio. 100. discussis. colum. 1. in. 5. volumi. Ias. consilio. 35. in quæstione. colum. 2. in. 1. volumi. & cum hoc triennii tempus sit introductum in fauorem vtriusque partis, poterit vtraque pars renūciare, sicut tacite si non opponatur, poterit molestari, ergo & expresse conueniendo & compromittēdo. Facit etiam quod si partes compromiserint in prima instantia, cōpromissum duret per triennium, tamen non perit instantia, cum sit eadem ratio, quæ in appellatione, ergo & idem ius. l. illud. ff. ad leg. aquil. & idem si exprimatur certum tempus in rescripto, intra quod causa sit finienda, iuxta capitul. super eo. 2. de appella. tamen si partes compromittant, non curret interim tēpus in rescripto expressum. Bonifa. in d. cle. quandiu. col. 3. & seq.

¶ Nec refragatur quod partes non possunt expresse prorogare illud tempus, nec triennium. l. properandum. C. de iudi. quia fa-

teor, quando altera pars prosequeretur, vel ambæ. secus si ambæ vellēt supersedere, vt not. in. l. postquam. C. de pact. Pro prædicto rum intellectu, & d. cle, quandiu, vide Mathesilla. no. 24. nota quod tempus &c. Iohan. Masuer. in rubr. de arbit. in sua practi. Guido papæ in statuto, si quis per literas. in verbo appellatione. colum. 18. cū seq. & cōsil. 184. in causa. & decisio. 115. compromissum. Bal. consilio. 290. volu. 1. Ancha. consil. 284. Ioannes. Panor. consilio. 77. in quæstione. 2. quæst. volumi. 2. Alexand. consil. 72. videtur. in. 2. volu. & consilio. 68. in causa. in. 7. volu. Socin. consil. 39. capio. nume. 14. in. 4. volumi. Georg. Nathan in repet. clement. sæpe. in princip. colla. 18. & in. §. & quia. colum. 9. cum sequent. de verbo. significa. & addidi ad d. cle. quādiu. alia vide per Berthachi. in tracta. de episcopo in. 13. quæstio. 1. partis libri primi.

293 Sup reb. beneficii post triēniū molestatur.

¶ Decimoquinto nō procedit quando molestaretur super aliqua re beneficii, vtpote super decimis vel aliis rebus, tunc non posset iuuari hoc decreto, quia titulus de pacificis possessoribus, tantum intelligitur quādo molestaretur super titulo beneficii, secus si super aliis, hoc videtur innuere text. ibi dum dicit, coloratum habens titulum, & sic fundat se super titulo, secus super rebus beneficii, hoc etiam probat verbum beneficium, prælaturam &c. nam cuius est beneficium, non vtique omnes res quæ sunt in beneficio. tex. in. l. si quis cum totum. §. si ancilla. ibi, etenim cuius insula est, nō vtique cœmēta sunt. ff. de exceptio. rei iudi. & qui vniuersas ædes possidet, singulas res quæ in ædificio sunt, non videtur possidere. text. in l. qui vniuersas. ff. de acqui. possess. facit. l. fundi. de actio. empti.

294 ¶ Decimosexto limita, vt non possit molestari post triennium, poterit tamē is qui est in processu cū alio, se iuuare titulo illius qui nil dicit per triennium, & suam iustificare possessionem ex isto titulo habito, licet is qui eum haberet, non posset se illo iuuare, arg. c. post electionem. & c. ex parte. de cōcess. præbē. & sæpius vidi sic in possessorio iudicari. ☞ Et nouissime anno. 1536. die. 27. Martii ante pascha in magno consilio inter D. Petrum Viguerī contra Petrū de lescure & alios colligantes. ☜ Nam contra eum qui tacuerat per triennium, poterat opponi hoc decretum. sed contra eum qui est in processu, non poterit, & sic hoc iuuabitur titulo, nec prohibet iste tex. dicēs tantū quod possessor triēnalis nō molestetur. ✝ Nec nouam possessionē in vim huius noui tituli adipisci tenetur, nec nouas citationes facere, sed tantum petere se subrogari, iuxta. c. fi. vt lite penden. in. 6. vide glo. in. §. declarantes. in verbo successores de manda. apostо. in concord. ✝ ☞ Habens tamen collationem a rege, nō potest se iuuare alia collatiōe, etiam si à papa emanata fuerit, vt fuit in hoc senatu decisum inter magistrū Robertum le gay & Guillelmum de Machicolo, ratione præbendæ Rothomagen. anno. 1338. die. 3. Iulii, quod est mirabile. nec id quidem approbo. ☜

295 Qñ collationes factæ ab vno die ab vno, quæ valeat.

¶ Decimoseptimo forte nō procedit in eo qui possedit per triennium vigore collationis factæ ab ordinario, qui contulerat eodē die alteri, & sic vtraque collatio erat nulla, quia non apparebat de prioritate, ideo non colorata, vt not. in. c. cum nostris. de cōcess. præb. vbi quando collatio est nulla penitus, non dicitur colorata, sed incolorata, & sic hoc titulo non iuuatur. posset tamen dici titulus coloratus, per ea quæ supra dixi in ampli. & sic iuuari hoc decreto, quia non est omnino nulla collatio. vt infra dicetur. Sciendum tamē est quòd collationes factæ ab vno & eodem ordinario, eodem die, mutuo se impediunt, argu. l. duo sunt. ff. de testa. tutela. Io. And. in. c. si a sede. de præben. lib. 6. Panor. in ca. capitulum. de rescript. si partes instare velint, consulendus est collator Panor. in cap. 2. de offi. deleg. per illū tex. Bal.

in cap.1 §.1.de lege Conrad.vbi dicit quòd quando vterque vessalus allegat vnum eundem dominũ, potest dominus alteri feudũ assignare,vt ibi text.dicit.facit text.in.l.si quis seruum.§.si inter duos.ff.de leg.2.

Quid si duobus facta sit collatio ab vno nec apparere potest aliquo modo de prioritate, ideo tertius qui postea impetrauit petit beneficiũ,duo primi cõueniunt,& vnus non petit,an ille possit vincere tertiũ,quod videtur , quia est primus respectu tertii , & postquam consocius eiusdem datæ non cõqueritur,videtur ac si non esset scriptũ pro eo,vt dixi in forma mãda,in glo.si pro alio. in contrarium videtur quod neutra collatio valeat.argu.l.duo sunt Titii.ff.de testa. tutela.interim cogita. Quia aut vnus cõtulit duobus eodẽ verbo,vt, vobis duobus tale beneficium cõfero.& tunc neutrius collatio valet, quia esset diuidere beneficium, quod est a iure prohibitum.cap. maioribus. & cap.cum non ignores.c.dilecto. de præbend.Si vero fiat diuerso tempore,& diuersis,tũc prima valebit.c.post electionem.de concessio.præbẽ.& primo nominatus præfertur.c.mãdato.de præb.in.6. Igitur oportet ꝙ appareat vtra prior fuerit,non potest melius apparere quàm per eum qui eas fecit,ideo ad eum recurritur, & si non cõstet de prioritate,neutra valebit per supradicta, & potest constare ex ordine scripturæ, quãdo in libro curiæ Romanæ vel episcopi sũt collationes ambæ descriptæ,tũc prior scripta censetur prior.cap. mandato.de præbẽ. in.6.sic fuit iudicatum per senatum Tholosanum super possessorio cancellariæ Caturcen.teste Bened.in c. Raynutius. in verbo testamentum.2.nu.28.de testa.

296 ¶ Primo fallit quando collatio fuit facta in fraudem ab vno eodemque,videlicet vt annullaret collationem primam,secundo contulit, tunc valebit illa quæ declarabitur ex ordine literæ procedere in libro,& tenebitur episcopus alteri prouidere,iuxta c.inter cætera.de præbẽ.ne præbeatur materia delinquẽdi.l.cõuenire.ff. de pact.dota. Et hoc ideo est, quia quãdo episcopus vellet annullare primam collationem a se factã, iterum conferret alteri,& sic indulgeretur fraudibus,& malitiis , quod est a iure improbatũ. ca.sedes.de rescri.l.in fundo.ff.de rei vend. Et præsumitur fraus nisi causa appareat cur secũdo cõtulit.nam ignorãtia in facto proprio recenti nõ est tolerabilis.l.fi.ff.pro suo.

¶ Secũdo fallit quãdo agitur de prouisione facienda vigore literarum ad beneficia,per quas mandatur duobus conferri, tunc habebit locũ id quod habetur in capit. duobus. de rescrip.libro. 6. secus in gratia facta, vt hic,& tunc altera tantum valere potest, licet aliter intelligat Decius in capit. 2.nota 1.de offic.deleg.

¶ Tertio fallit, quando collatio fuit facta inhabili & habili eodẽ die ab vno, tunc collatio facta idoneo valebit, nec illa collatio facta inhabili reuocabit primam , sicut testamentum nullum non reuocat validum.l. sancimus.&.l.nolumus .C.de testa.doct.in l.pacta nouissima.C. de pact.Et quid si sint duodecim canonici , & sex vni nominato eligendo conferant ,sex alteri,an valeat collatio? & vtra valeat?cogita. 297

¶ Notandum est tamen quod quando collatio est facta duob⁹ a diuersis eodẽ die,nec apparet cui prius fuerit facta, potior est cõditio possidentis.d.capit.si a sede.quia presumitur quod is qui prius adipiscitur possessionem priorem habuerit collationem & hec est præsumptio iuris & de iure contra quam nõ admittitur probatio in contrariũ l.fi.ff.quod met.caus.c.is qui fidem de sponsa. sicut quando duo sunt iudices ordinarii,& vn⁹ præoccupauit,ille est potior.l.ege. si quis posteaquam.ff.de iudic. Idem in procuratoribus dicit tex.in capit.si duo. de procura. in .6.& si vterque eodem momento acciperet possessionem,præfertur is qui habet a papa propter maiorẽ prærogatiuã. Declaratio ap. c. si a sede.

glos.in dict.capi.si a sede. quam sequuntur ibidem doctor.

¶ Amplia procedere etiã in prophanis, vt in duobus instrumentis quorum vnum est liberationis, alterum cessionis, vt possidẽs præferatur. Bald.consi.274.licet.in.2. vol. Item in pari delicto vel causa, potior est cõditio possidentis. regula iuris in.6. in pari.

¶ Secundo amplia, siue collatio fuerit facta à papa, & ordinario, siue à papa & legato, vel à legato & ordinario.glos.in.d.capi.si a sede. vel a papa & abbate, vel alio potestatem habente, cum sit eadem ratio.Domi.in d.c.si a sede.

¶ Tertio extende etiam si colorato possideret titulo, in regula cancella.15. Et si caderet a possessione, posset petere dictum beneficium a quocunque possessore, etiam ab habente titulum, secundum glo.ibi, quia illa regula concedit titulum, vt dicitur ibidẽ. & supra dixi.in.3.amplia.

¶ Quarto etiã procedit.d.c.si a sede, si collatio esset facta ab episcopo, & eius vicario. Philip.Peruf.in d.c. si a sede. nec in hoc casu videtur reuocasse potestatem episcopus, quando non apparet quis prius contulerit, sicut dicitur de papa, & cõmissario speciali, in d.c.si a sede.nec potest assignari ratio diuersitatis, ergo idẽ ius erit.l. illud.ff.ad leg. aqui.nã etsi dicatur quod collatio facta per episcopum est maioris prærogatiuæ, ergo præferenda.c.dudum.de præben.in.6. Brunel.in tract.de dignita.leg.conclu.22. in.3. declara.quia verũ est, quando ille cui est facta per legatum, nõ esset in possessione, sed esset æqualis, secus quando non æquo iure procedunt, & sic vna nõ reuocat aliam, cũ præsumptiue constet de prioritate, nec dubitatur quod episcopus non possit reuocare, sed oportet quod iure reuocet, videlicet antequã sit collatum per vicarium, postea non posset collationẽ factã reuocare, quia ius tertii auferre non posset. not. in capit. quamuis.de rescript.in.6. Imo quia prouisus à vicario est in possessione, præsumitur prius institutus, & sic non reuocatus, & sicut papa conferendo, videtur aliis potestatem abstulisse. cap. vt nostrum. vt ecclesia. benefic.tamen si papa & ordinarius eodem die conferant, & is cui contulit ordinarius, est in possessione, præfertur: sic quando is cui contulit vicarius, erit in possessiõe, præferetur.nec refragatur.cap.si quem.de procura.in.6.vbi dominus tractãdo causam videtur reuocare procuratorẽ, quia fateor eo quod venit ante causam finitam, secus si esset finita. sic episcopus conferendo ante vicarium reuocat, sed postea non, per prædicta.vide infra in.5.limita.

¶ Quinto amplia etiam si collatio esset facta à tribus, per glos.in d.cap. si à sede.quia quod in duobus dicitur, & in tribus procedit.nota.in.l.singularia.per illum tex.in fin. ff.si cert.peta. & quia eadem ratio est in tribus, quæ est in duobus.Io.Brunel.in tracta. de dignita.lega.conclu.22.

¶ Sexto procedit, ꝙ præferatur possidẽs, etiam si non haberet possessionem tempore litis inchoatæ, sed sufficit quod semel habuerit.Do.& Peruf. in d.capi.si a sede.per tex.in.l.1.§.semel.ff. de bono.posses. secundum tab.quia ex quo possessio validat ius illius qui primo eam adeptus est, sequitur extinctio iuris alterius, cum duo simul nõ possint habere vnum beneficium.cap. cum nõ ignores.de præbend. Et ideo postquã erat per primam adeptionem possessionis extinctum ius alterius, licet alter postea acquirat possessionem, & primus perdat, non debet reuiuiscere ius vltimi iã extincti.l. qui res. §.aream.ff.de solu.c.quàm periculosum.7. q.1.etiam quia daretur materia spoliãdi primum, vt secundus obtineret. & sic daretur via delinquendi, quæ maxime est iuri exosa.l.iurisgentium §.si paciscar.ff.de pac.l.cõuenire.de pac.dotal.

¶ Septimo amplia in duobus officiis collatis eodem die duobus, vel feudis, tũc is qui

in possessione primo fuerit obtinere debet, quia præsumitur prius habuisse donationē, postquam prius habuit possessionem. Bald. in cap. capitulum. col. 1. de rescript. Barb. in repet.rub.C.qui admitti.colum.2.Catellia.Cotta in.2.parte memoralium, in verbo hora.in fine.

¶ Octauo amplia,siue beneficia sint regularia,siue secularia,siue dignitates, siue personatus,vel quæcunque alia beneficia ecclesiastica,cum appellatione beneficii hæc veniant.glo.in regula.1.de reg.iur.in.6.Fel.in cap.postulasti.de rescrip.

¶ Nono amplia etiam quando ignoratur an bona rectoris mortui sint ecclesiastica, vel patrimonialia, quia si quisquam possideat,præsumitur pro possessore,glo. sing in cap.nulli. 12.quæst.5.quam sing.dicit Barb. in repet.rub.C.qui admitti.col.2.& consil. 23.scripsit. col.11. & consilio 50.illud afferam.col.1.in.1.volu.

¶ Decimo amplia in duobus testamentis eodem die confectis. quando non apparet vtrum prius fuerit.confectum,tunc possessor præferetur.l.1 §. non autem. & ibi Bar. ff.de bono.posse.secundum tab.Barb.d.cōsil. 23. scripsit propheta. colum.11.in.1.volu. D.de ripa in cap. sæpe. col.1.de restitutio.spoliat.& sic potest dici.Beatus, qui tenebit.sicut dicit glo.in.§.si tres.de pace tenend.& eius violat.Et in duobus instrumētis eodem die confectis cōcludit Bald.consil.274.in.2.volu. vide Alex.consilio. 19.ad modum.in.2.volu.

Vndecimo procedit in casu sequenti, videlicet quod si vir & vxor moriantur,nec appareat vter prius decesserit, & hæredes vxoris petunt bona vxoris,hæredes viri bona viri,illi debent obtinere,qui possident. Bar.in.l.si inter. ff.de rebus dub, & possessor absoluetur.l.fina.C.de rei vend. vbi vide plenius.

298 Possessio iniusta nō iuuat. Primo limita quando possessio erat iniusta quia pro nulla reputatur,arg.l.quotiens. ff.qui satisda. cogant. Decius consil.169.& diligenter.in fine.per.cap.eum qui.de præbend.in.6.condemnatum enim accipere debemus,qui rite condemnatus est.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.& non qua uis exhæredatio summouet filium a cōtra tab. bonorum possessione, sed quæ rite facta est.l.nō putauit.§.non quæuis.ff.de bono.posse.contra tab.&notat.in.l.auctoritate.C.vnde vi. &.l.1.§. fina. vti poss.ff.l. vis eius.C.de probatio.sicut dicimus de eo qui est i possessione conferendi,mala fide, vt non valeat collatio facta per eum.no.Innocen.& alii in capitul.consultationibus.de iure patro plene Egid.de bella mera in consi.10.factum. col. 17.vers.circa quintum.

Secundo fallit,quando delegatus specialis contulit vni,& legatus alteri,tunc præfertur qui à speciali delegato habet,arg. ca. sane.2.de off.deleg.& Perus.in d.cap.si à sede.in glo.1.c.dudū.& cap.quāuis.in.2.de præbend.in.6.qa species derogat generi,cap.1. de rescrip.& regula generi.de reg.iur.in.6.

Tertio non procedit quando ille qui haberet ab inferiore,prius acceptaret,quia tūc alteri venit præferendus.ista est elegans decisio,& expressa,Iohan.Calder.consil.7.de præbend.quam sequitur Feli.ca. capitulum. col.15. versi.de duabus.de rescript.Iohā.de Selua in tract. de benefi. in.3. parte,q.15.& oporteret constare de illa acceptatione.alias per testes esset periculosum probare, nec admitteretur.

Quarto restringe quando in altera collatione esset clausula motus proprii, tunc ille esset præferendus, in cuius collatione esset clausula motus proprii, etiam si alter esset possessor. Ioan. And.in cap. duobus.de rescrip.Soci.consi.67.eadem die. col.3.& seq in.3.volu.primo quia ampliorem habet gratiam.cap.si motu proprio. &.ca.si pluribus. de præbend.in.6.ergo præferri debet, quia tex.in d. cap.si a sede. loquitur quando sunt pares. sed non sunt pares quando vnus ha-

bet clausulam motus proprii, ergo possidens non præfertur. ita disponitur in regula cancella.15.

¶ Quinto modera, quando papa vel legatus reseruauit,& ordinarius eodem die contulit,tunc collatio ordinarii præfertur,si nõ appareat de prioritate actus. Ioan. And. & alii in d.cap.si a sede.nam ordinarius habet liberam facultatem conferendi, nisi fuerit præuentus.cap.nulla.de concessio.præben. ergo libere confert,si non appareat ei de reseruatione. & quia reseruationes sunt odiosæ, ideo restringendæ. capit. quæ a iure. de reg.iur.in.6.Alex.in cõsilio. 90.omissis.in 7.volu. Ioan.de Selua in tract.de beneficio in.3.parte.q.vltima. Idem quando quis eadem die impetrauerit gratiam in ecclesia Bituricen.& ecclesia eodem die impetrauerit priuilegiũ, quod non teneretur procedere ad receptionem alicuius per literas apostolicas, nisi in gratia fuerit habita mentio de priuilegio,tamen adhuc impetrans gratiam obtinebit, & ecclesia quæ excipit de priuilegio, probare debet prioritatem illius.l.ei.ff.de probat.Guillel.de monte laudunо in d.capit.si a sede.& ibi Ioann. And. Brunel. in d.tract. de dignita.lega.conclu. 22.declara.5.&.6.

¶ Sexto non procedit quando collatio pertineret ad vnum post alium,vt ad Archiepiscopum post episcopum, tunc valeret collatio episcopi,etiam si is cui facta est collatio ab Archiepiscopo,esset in possessione. glo. in d. c. si a sede. quia Archiepiscopus non habet præuentionem, ideo valebit collatio ordinarii primi.

Septimo fallit, quando esset præsumptio prioritatis, vt in duobus instrumẽtis factis vno die, si alterum sit factum pro dote, vel studio,alterum non,præferetur instrumentum priuilegiatum, etiam si habens instrumentum non priuilegiatum,esset in possessione. Vincen.Hercula.in.l.1.col.4.ff. solu. matrimo. Decius in.l. in ambiguis. de reg. iur.l.1.C.de iure fisci.lib.10.

¶ Octauo fallit quando a legato vni esset commendata ecclesia, & alteri ab ordinario collata,tunc is cui est collata,præfertur. Philip. Peruf. in c.nemo. q.5.col.vltim.de elect.in 6.quia ordinarium remedium facit cessare extraordinarium.l.in causæ.ff.de minor.& quia habens titulum, habet gratiam pinguiorem,& pleniorem,& sic præferri debet,licet ille qui habet commendam, possideat.quod est notandum.

¶ Nono fallit, quando in collatione ordinarii esset apposita hora , & in collatione papæ vel legati non, tunc collatio ordinarii præualebit glo.in d ca.si a sede.quia ille qui certius probat, vincere debet licet probatio necessario non concludat. Cyn. & Bal,in.l.de rebus.C.de dona.ante nupt.sed certior est probatio, quando hora est apposita,ergo &c. 299 Horæ appositio quid operetur.

¶ Secundo probatur in d.cap.si a sede, vbi dicit præferri possessorem,quando non apparet quis sit prior, sed apparet quando est hora,ergo.Ias.in.l.1.col.2.& sequent.ff.solu.matrimo. Cotta in secunda parte memoralium. in verbo hora, & in verbo possessionis. & sic consuluit Soci. consil. 67, eadem die(in.3.volu. nam apparere dicitur, etiam ex præsumptione.text. in c.scribam. ibi,ex prius datis,& neglectis apparet,quod has negligent de præsumpt. ✠ vel ex argumento a contrario sensu tex.iuncta glo. prima in.§. ex his institu. per quas personas nobis acqui. ✠ vel alio modo, in authen. nisi tricẽnale. C.de bonis mater. ibi,ex quo suæ potestatis esse apparuerint.sic cõsuluit Decius consilio. 169. & diligenter in fine, dicens quod ista opinio placuit.D.de Rota: vnde cautela erit, quod probetur de certa hora.Cynus & Bal.in d.l.de rebus.C.de donat.ante nup.Ioan.de pla.in.l.1 de iur.fisci. lib.10.Feli.in.c.pastoralis.col.3,de rescript. Hippoly.sing.319.hora. Apparere quid dicatur.

¶ Contrarium videtur verius, quia quan-

do nō apparet quis sit prior, præfertur possessor. d. cap. si a sede. sed ex appositione horæ non concluditur quod is sit prior. ergo &c. sic consuluit Soci. sibi contrarius in. l. 1. ff. solu. matrimo.

¶ Secundo sequeretur absurdum. nam esset in potestate ordinarii tollere dispositionem istam semper apponendo horam, & sic decretalis, si a sede de nihilo seruiret, quod non est dicendum, nam fraudibus nō debet indulgeri. cap. sedes. de rescript.

¶ Tertio prioritas debet probari per eum qui eam allegat. l. 1. C. de iure fisci. sed is qui producit instrumentum, in quo est hora, non probat prioritatem, si in alio instrumento non insit etiam hora, ergo non dicitur apparere, quia licet in vno sit hora, tamen aliud instrumētū potest præcessisse, ergo oportet constare de hora vtriusque glo. & doct. in. l. titius. §. Lucius. ibi, incalescente cœlo. ff. de liber. & posthu.

¶ Primam opinionem ego intelligerem, quando is qui habet collationem, probaret certa hora sibi factam collationem, & illa hora erat longe ante meridiem, tunc quia collatio alterius potuit esse post meridiem, & hic certius probat, debebit obtinere. secus si probaret quod hora sexta post meridiem, vel quinta hoc esset factum, quia tunc cum alia potuerit iuste præcessisse, dicerem non sufficere, quia ista probatio potius concludit contra eum, quam pro eo: ideo nil facit. l. neque natales. C. de probat. nam etiam quando probatur hora septima de mane collatum esse beneficium tibi, non habes nisi præsumptionem, videlicet quod præcesserit tua, eo quia bona hora facta est. sed quādo hora octaua post meridiē esset apposita, tollitur præsumptio. ergo ista horæ appositio nil faciet pro apponente, quod est notandum, quia ex hoc conciliantur opiniones contrariæ, licet cogitandum reliquerit Feli. in dicto ca. pastoralis.

¶ Decimo fall t quando in altera collatione esset impetrans creatus canonicus, quia tunc constituitur ei ius ad rem, & afficitur eidem præbenda. cap. hi qui. & ca. dudum. de præben. in 6. Guillermus de monte Laudano in dicto cap. si a sede.

¶ Vndecimo non procedit quando altera impetratio vel collatio esset subreptitia, tunc nō obstante possessione illius qui subreptitiæ impetrauit, altera præferetur, argumen. glos. & nota. in cap. ex tenore. de rescript. Felinus in cap. capitulum. colum. 4. versicu. limita fallentiam. illo tit. quia quod nullum est, non debet præstare impedimentum. regula iuris, non præstat. in 6. nec effectum producere.

¶ Duodecimo limita, quando in altera impetratione etiam facta ab eodem esset ap- 300
posita clausula gratificationis, tūc quia iste maius & pinguius ius habet, & non sunt pares: ideo præfertur, etiam si alter primo adeptus fuerit possessionem, per ea quæ supra dixi de clausula motus proprii. Et cautela est, quod quando aliquis dubitat de alio impetrante, vel de alio cui conferatur eodem die, vt apponas in signatura, & cū clausula gratificationis: & quando opus fuerit, ad longum & late in literis extendas. & hac cautela vti consueuit, vt asserit D. Probus in additio. ad Ioannem Monac. in capi. duobus. de rescript. in. 6. vbi dicit breui posse sic extendi, & si forsan illud beneficium alicui, seu aliquibus, alii, vel aliis conferri, & de illis etiam prouideri concesserimus, & mandauerimus, ita & adeo vt in data Pares, seu æquales sitis, & mutuo vos impediatis, & propterea locus gratificationi existat, tibi gratificando apostolica auctoritate conferimus, & de illo vel illis etiam prouidemus, decernentes, prout est, irritum & inane. &c. Et ibi vide per D. Probum formam istarum litterarum, & nota ista perpetuo: quia alii non tangunt, quos viderim. & hanc etiam clausulam posses extendere ad collationem factam per ordina-

Cautela gratificationis p impetrantibus.

rium & Romanum pontificem.

¶ Decimotertio restringe quando illa collatio facta per superiorem vel alterum teneret, alioqui possessio nil facit, vtpote si papa conferat vno die, & legatus eodē die beneficium cadens sub præsentatione laici. quia legatus non potuit conferre. cap. cum dilectus. de iure patro. Ideo is qui ratione collationis legati adeptus est possessionem non præferetur. ita in hospitali collato à legato concludit Antonius de Butrio in consilio. 62. in nomine &c. hic de duobus &c. sic dixi supra de impetratione subreptitia versic. vndecimo.

¶ DECIMOOCTAVO non procedit regula huius text. in officiis temporalibus, seu dignitatibus similibus & prophanis, quia hic textus loquitur de dignitatibus & officiis ecclesiasticis, ergo in aliis temporalibus non habebit locum, nam verba non conueniunt, ergo nec dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infect. & supra dictum extitit de beneficio ecclesiastico & temporali, in tracta. nominationum. quæstio. 21. numero. 54. & vide quæ dixi supra in. 11. amplia.

301 ¶ DECIMONONO limita in casu hostilitatis vt hic, qua durante dormit præscriptio. ca. ex transmissa. de præscript. non enim erit obiicienda præscriptio temporis, vbi necessitas intererit hostilitatis, dicit textus in cap. prima actione. in fine 16. q. 3. Item ea quæ in beneficiis possidentur, siue quæ metu hostilitatis interueniente, diutius possessa fuerint, præscribi non possunt cap. si sacerdotes in fine. 16. q. 3.

¶ Extende, siue vna die durauerit hostilitas, siue pluribus annis. hoc enim tempus quo durauit. siue fuerit magnum, siue paruum, de medio subducetur, & tempus præcedens continuabitur cum sequente. dicto capitul. ex transmissa: & l. quibus diebus. in princi. ff. de conditio. & demonst. ita quod licet in aliis casibus in quibus quis impeditur, præscriptio currat cōtra impeditum, sed datur restitutio. l. sed & si per prætorem. in princi. & §. si feriæ. ff. ex quibus causis maior. isto tamen casu ipso iure præscriptio non currit, sed dormit, secundum Bar. in. l. naturaliter. colum. penulti. & sequent. versicul. quæro an ista vsucapio. ff. de vsucap. Angel. in. l. cum notissimi. §. imo. colū. fina. C. de præscript. triginta anno. Alexand. consil. 81. reuocatur. colū. vltim. in. 5. volu. Cornel. consi. 92. licet in hac. in col. 2. volu. 4. & casus in quibus præscriptio dicatur dormire, tradit Panor. & alii in dicto capitul. ex transmissa.

¶ Amplia hanc conclusionem, nedum tempore durantis belli, sed etiam post, quia contra populum hostilitate destructum & bello, non currit præscriptio. Ioannes Franci. Balb. in tract. de præscript. in secunda parte. 6. partis. in. 1. casu. 302

¶ Limita quando tempore hostilitatis vel postea posset ire ad locum in quo redditur ius cum saluo conductu, vel sine: quia tunc si non moueat controuersiam aduersario intra triennium, currit ei hæc triennalis præscriptio. Felinus in cap. accedens. in. 2. per illum tex. vt lite non contesta. & dicto ca. ex transmissa. Aret. consil. 16. præsupponitur. colum. 2. Ioannes Francisc. in dicta. 2. parte sextæ partis princip. in princip. nec vani timoris esset aliqua excusatio. l. nec vani. ff. de regul. iur.

¶ Idem in impedimento pestis, quia bonum est argumentum de bello ad pestem, cum pestis dicatur bellum inter deum & homines. Bar. in. l. naturaliter. col. penulti. ff. de vsucap. & in. l. 1. ff. de bono. possess. quæ ex testa. milit. Alexan. in. l. fina. colum. 2. C. de testamen. & in. l. 2. §. si quis in iudicio. circa principium. ff. si quis cautio. & consil. 30. ponderatis. colum. 2. & consil. 81. reuocatur. col. 2. in. 5. volumi. Panormita in colū. 2. in dicto cap. ex transmissa. vbi etiam ampliat, licet reddatur ius in loco vbi grassa- 303 Peste durante nō currit p̄scriptio.

tur pestis, si aduersarius erat absens propter timorem pestis, contra quam non valent medici, nec medicinæ. Paul. in l. si ab hostibus. ff. solut. matri. tamen currit præscriptio, sed datur restitutio, per no. per Bar. in l. de ætate. ff. ad treb. quam legit cum §. fina. l. recusare. de Ripa in tracta. suo de peste multa congerit pertinentia ad tempus pestis. vide ibi. In hac tamen materia vix obtineretur restitutio nisi liquido probaretur impedimentum, & iustum.

304 ¶ Secundo cõtra impeditum postulare propter pestem, vel præsentare intra tempus à iure præstitutum, non currit præscriptio, & sic non deuoluitur ius ad episcopũ. Bal. consil. 469. sanctissimæ recordationis. lib. 4. de Ripa. in tracta. de peste. fol. 27. versi. sed dubium.

Idem dicendum est si quisquam esset infirmus per triennium, & eo non posset agere. excusaretur, & non posset possidens triennio gaudere hoc beneficio, saltem ope restitutionis. arg. cap. commissa. de electio. lib. 6. nam qui detinentur ægritudine, non sunt abiiciendi, nec alii in locũ eorum sunt cõsecrandi, nisi ex hac fuerint luce subtracti. cap. pontifices. 7. q. 1.

305 Infirmio nõ currit tempus.

Idem in absente causa reipublicæ, nam interim non currit præscriptio. si tamẽ fuerit incohata, curret, sed dabitur restitutio. l. 1. ff. ex quib. cau. maior. l. qꝛ o l tempore. C. de restitu. milit.

306 Excõmunicato an currat p̃scriptio.

Idem si fuerit iniuste excommunicatus, & non fuerit in mora petendi absolutionem. Bal. Fel. & alii in c. 1. de præscriptio. quia qui facit vt non possit agere, posse videtur. l. qui potest facere. ff. de reg. iur. cap. fina. de electio. l. sed & si. §. hæc clausula. ff. ex quib. caus. maior. glo. in c. quia diuersitatem. de concess. præb. licet ibi Panor. dicat præscriptionem currere contra excommunicatum iuste, quamuis non fuerit in mora petendi absolutionem: & si contrarium teneat in c. cum inter col. 1. de exceptio. dicens actiones temporales extingui tempore cõtra excommunicatum, qui fuit in mora petendi absolutionem.

Idem in furioso effecto post collationem beneficii eidem factam, & antequã potuisset agere. Panor. in c. cum non liceat. col. 3. nume. 10. de præscript. per glo. in l. 2. C. de curato. furio. dicentem quod priuilegia & beneficia collata minoribus in præscriptionibus, & aliis, censentur collata furiosis. Et illam sing. dicit Barb. in consi. 42. illud. col. 5. in. 1. volu. & Soci. consi. 66. viso. in. 4. volumi. Alex. in l. centurio. col. 2. ff. de vulg. Ias. in l. tutor. §. 1. de iureiur. Purpura. in l. 1. colum. 2. de iurisd. omnium iud. 307 Furioso an currat præscriptio.

Idem si facta collatione is à Turcis captus fuerit, vel incarceratus, & totum triennium non potuisset egredi. nam non computabitur ei tempus. l. 2. & ibi notatur. ff. si quis cautio. c. significante. de pignor. glos. in pragma. in verbo impedimenti. eodem titul. vbi idem dicit in pupillo. 308 Captus à turcis post trienniũ agit.

Idem in alio quocunque impedimẽto, vt hic. intellige tamen si impeditus non poterat remouere illud impedimentum, alioqui non excusaretur. cap. fi. de electio. cap. 2. & ibi Decius in. 4. notab. de testib. ca. cum sit Romana. de appella. vnde dicit Innoc. in c. ex transmissa. de præscriptio. quem refert Feli. ibi. & in d. c. 1. eo. titul. quod non sufficit allegare impedimentum, nisi doceatur de diligentia adhibita, vt impedimentum vel non eueniret, vel non obstaret. 309 Impeditꝰ qñ nõ excusat.

Debet etiam impeditus protestari, alias post triennium non ageret, vt dicit hic tex. & tex. in cap. fina. de appella. vbi Philip. dicit esse optimam cautelam ad euitãdas opiniones, protestari in omni casu de impedimento, & quod per eum non stetit, nec stat, cap. sciscitatus. versicul. dummodo. de rescript. cap. pastoralis. ibi, quas non fuerint protestate. de exceptio. glo. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. in verbo proposita. de electio. in 6. & in cap. plerũque. de re- 310 Impeditus protestari debet.

ſcrip. multa congerit Feli. in c.ex tranſmiſſa. col.2. & ſeq. verſi. dum ſubdit abbas de præſcriptio.& doct. in d.ca.plerunque.&c. cum M.de conſti.Et an debeat fieri in ſcriptis,vide gloſ.in d.ca. cupientes. in d gloſ. propoſita. Bar. Iaſ.& alios in.l.non ſolum §. morte.ff.de noui operis nuncia . & doct. in d.capit.cum.M. Et qualiter poſſit probari impedimentum ,tradit Bal.in.l.1.C.de dila.Præpoſi. in cap.ex ratione.col.5.de appella. Alexan. in. l.2.§. quod diximus.ff.ſi quis cautio.dixi plene in pract. mea rub. de exoniis.glo.2.& in rub. de collati.§.1.glo.impedimento.in concorda. & iſtius impedimenti proteſtatio debet intimari poſſeſſori beneficii ante trienniũ,vt hic dicit tex. & debet in hac intimatione ſeruari cõſilium Viennẽ.deſcriptum in clemen. cauſam de electio.quia ſicut propoſitum in mente retentum nihil operatur.l. ſi repitendi. C.de condict.ob. cauſ. dator.ita iſta proteſtatio,quã alius ignorat ante intimationem , nihil debet operari in præiudiciũ ignorantis.Decius in.capit.cum.M.col.7. verſi,ſecunda cõcluſio.de conſtitutio.c.cumana. & ibi Panor.de electio. multa poſſem hic de impedimento inſerere,quæ ne in longum protraham, miſſa facio.

311 ¶ Vigeſimo fallit ſi reſignatio beneficii fuerit facta in manibus inferioris epiſcopo & per eum admiſſa, & pars cui fuit collatum illud beneficium reſignatum , poſſederit per triennium.non enim iuuabitur hoc decreto,quia hæc renunciatio & admiſſio factæ coram alio inferiore epiſcopo ſunt nullæ,capit.admonet.& ibi nota.& capit quod in dubiis. de renuncia.niſi epiſcopus ratam illam admiſſionem habuerit. & collationẽ. ideo actus dictæ collationis & admiſsionis nec quo ad poſſeſsionẽ acquirẽdam, nec retinendam , ſeu continuandam , nec quo ad præſcriptionem iuducendam,vel complendam iuuare poteſt . ita expreſſe tenet Egidius de bella mera in conſil.10 . factum eſt tale.in.7.dubio. quia quod de iure nullũ eſt, non poteſt aliquẽ operari effectum, nec poteſt dici coloratum.Hoſtien.in cap.olim.de except.dici plene in repe.l.quod iuſsit.not. 2.in.4.limita.ff.de re iud.Et an capitulũ ſede vacãte poſsit admittere reſignationem mortuo epiſcopo,quod ſic,probat Ioan.Frãciſ.in tract. de offic.& poteſtate capit. ſede vacante.in.2,q.ſecundæ partis.verſi. quæro an capitulum.&c. vide ibidem.& extrauag.execrabilis.§.cæterũ. & ibi gloſ.de præben.in extrauag.Ioan.xxii.

¶ Et an capitulum poſsit requiri vacãte ſede,dixi in.§.ſi quis vero in gloſ.diſpoſuerit. circa finem de collat.Et an per illam requiſitionem præueniri poſsit papa ? adeo quòd ſi nominatus vel graduatus requiſierit capitulum,quod recuſauit conferre, demum aliquis collationem obtinet a papa : nominatus,qui primo requiſiuit,etiã obtinuit collationem , a metropolitano poſt papæ collationem,vter præferatur?reſpon.nominatus.quia capitulum potuit cõferre poſtquã collatio erat neceſsaria.cap.2.ne ſede vacã. 312 Per requiſitionem an dicat. papa preuenin.

¶ Itẽ plana eſt ordinatio,& in propriis terminis ad hoc edita per Ludouicum. XII.articu.14.inter publicatas anno.1512.contra quam iudices regii iudicare nõ debent, alioqui eſſent periuri,& ſic ſuis officiis ſaltẽ priuandi,cum in principio iurent iudicare ſecundum regis ordinatiões, vt patet in rub. des preſidens,articu.110. & in authen.iuſiurand.quod præſta.ab his.item nec iudices a papa dati,cum prohibeatur eis iudicare contra concordata.§.1.de firma & irreuoca. cõcord.ſtabili.ibi,& ſic per quoſcunque iudices &c.& iſta ſunt etiam in cõcordatis ſtatuta.ergo ſecundum ea debet iudicari . Secundo probatur quòd iſta ſunt in concordatis ſtatuta per.§. declarãtes.de mãda. vbi declarat papam velle conferre libere beneficia quomodocunque qualificata iure præuentionis.ergo alio iure non vult conferre ſed quando nominatus requiſiuit beneficiũ

sibi cōferri, præuenit papam, igitur papa nō poterit conferre iure præuentionis, neque in præiudicium nominati vel nominatorū qui requisiuerunt, cum tantum præuentionem sibi retinuerit, & non potest dici præuenire quando nominatus requisiuit, vt infra patebit.

¶ Tertio bonum est argumentum ab allusione vocabuli. l. 24. appellata. ff. si cert. petat. sed præuenire dicitur ante venire. ergo quando nominatus ante venit ad ordinarium, quàm alius ad papam, papa dicitur præuentus, & non poterit conferre iure præuētionis, amplius nec alio iure in præiudiciū illius qui iure requisiuit, quia cum ipse papa sit cultor & auctor iustitiæ, non patitur cōtra iustitiam aliquid fieri, nec ipse vult facere. cap. vno de alienatio. feud. Item si papa tibi cōferat beneficium, quod ordinarius mihi absenti contulerat, non valebit papæ collatio tanquam præuentus, licet ante acceptationem ius mihi nō sit acquisitum, vt meum dici possit. ca. si tibi. de præben. in. 6. & quia per suam collationem non intendebat excludere collationem factam, sed faciēdā. cap. audita. de restitut. spolia. sic expresse concludit Collecta. in cap. fina. colum. 2. de sortileg. sic nec papa intendebat conferre beneficium iam affectum, cum id non expresserit.

¶ Quarto non refragatur si dicatur præuētionem per collationem fieri, ergo ante nō dicitur. Respondeo etiam per requisitionē & petitionem præuentionem fieri in iudicialibus, si alter ex reis credendi petat adeo præuenit, vt alteri nō possit fieri solutio. l. ex duobus. & ibi Bar. & Imol. ff. de duob. reis. & in iurisdictione voluntaria per interpellationē præuenitur & præoccupatur iurisdictio. l. 1. & 2. ff. de offic. procon. Ias. in. l. si pluribus. nu. 25. ff. de leg. primo. Et quod per requisitionem nominati affectum sit beneficium, & ei debeatur, declarat tex. in. §. teneantur. in fine. de colla. Et si papa voluisset præferri post requisitionem, dixisset, iure prælationis volumus conferre, vel iure præuentionis collationis. Sed simpliciter dixit iure præuentionis, ergo quomodocunque sit præuentus, non intendit papa cōferre, & petitio seu requisitio nominati vel graduati præuenit, & adeo afficit beneficiū vt ordinarius postea non qualificato minime possit conferre, non tamen afficit alios qualificatos quo minus requirere possint, & requisitione facta ordinarius potest gratificare vnum ex expectantibus. l. cum quidam in. 2. & ibi Paul. col. vi. ff. de lega. 2.

¶ Quinto dolus non debet alicui prodesse. l. si legatarius. cum similibus. ff. de dolo. sed episcopus post requisitionem vel ante mitteret Romam, vt haberet collationem à papa pro suo nepote, anteq̄ nominatus veniret ad superiorem, & sic cum suo dolo lucraretur, item daretur materia delinquēdi, quā totis neruis iura propulsant. l. conuenire. ff. de pact. dota, nam semper pro magnis beneficiis collator mitteret cursorem ad papam & interim alliceret nominatum, & verbis remoraretur illum, vt non adiret superiorem, & sic excluderet eum: quod summopere debent tollere senatus Franciæ, & huic cautelæ obuiare.

¶ Sexto conditio debet haberi pro impleta, quando non stat per eum qui illam implere debet. l. in iure ciuili. ff. de conditio. & demōst. sic & collatio debet haberi pro facta a die requisitionis, postquam non stetit per nominatum, ne malitia vnius noceat alteri. nam si prima die requisitiōis bonam fidem agnouisset collator, eidem requirenti contulisset, & sic præuenisset papam etiā in cōferendo. sic etiam dicitur præuenire in requirendo, quia papa voluit tollere negligētiam ordinariorū non cōferentiū, & nominatorum non requirentiū, ideo sibi ius præuentionis retinuit, non prælationis.

¶ Septimo si alius diceret, libertas & facultas conferendi beneficia ordinariis adime-

Index eorum

QVAE TAM IN GLOSIS Concordatorum, quàm in tracta. nominationum, & de pacificis possess. continentur: ac etiam in nouis additionibus.

B

D

H

N

O

Q

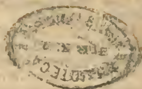
V

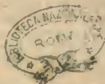
¶FINIS.

¶Si qua occurrant errata,beneuole lector,quæ & paucula fore putamus,& nō tanti momenti vt admoneri debeas,tacitus quisque corrige, & nostram operam æqui bonique consule.

¶VENVNDANTVR PARISIIS APVD
Ioannem Paruum in vico Iacobæo.
1539

Et habere duo mandata [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
folio 133 [illegible] [illegible] fieri [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] tempore de [illegible] [illegible] habere [illegible] mandata [illegible] 115
[illegible] tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] folio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mandato [illegible] [illegible]
[illegible] doctor quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 15 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mandato [illegible] [illegible]
beneficii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 15 folio 126 [illegible] 30

Valere [illegible] mandata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] folio 184

[illegible] debere graduatis [illegible] [illegible] [illegible]
et alii duo [illegible] et [illegible] graduati [illegible] [illegible]

[illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potest [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] folio 215
[illegible] 102 de [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] folio 23 [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] folio 57 [illegible] 5
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 57 [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 141 [illegible] [illegible] [illegible] folio 10 [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] mandatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mandata [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] folio 123 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] regula 34

[illegible] Zayas [illegible] 27. 6

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Opto [illegible] habere [illegible] qua ad capitulum [illegible]

[illegible] 219 [illegible]

[illegible] 63 [illegible] 13 [illegible]

[illegible] 36 fol. 122 [illegible] 300 [illegible]

[illegible] 1456 [illegible]

[illegible] 105 fol. 17 [illegible] fo. 184 [illegible]

[illegible] 28 [illegible]

[illegible] fo 126 [illegible]

[illegible]

[illegible] 263 [illegible]

[illegible] folio 97

[illegible]

[illegible] fol 97

[illegible]

[illegible]

[illegible] folio 144

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

104 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 14 [illegible] 112 [illegible]

[illegible]

51 [illegible] fo 126 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] manifest[illegible] [illegible]

[illegible] Dentiorio

[illegible] 1148 [illegible]

[illegible] mandat[illegible] [illegible]

[illegible] mandati [illegible] 6° [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] fo 211 [illegible]

[illegible]

[illegible] fo 128

[illegible]

[illegible] mandata [illegible]

[illegible]

[illegible] fo 160

[illegible] mandata [illegible] forma [illegible]

[illegible] forma [illegible]

[illegible] mandat[illegible] pape [illegible]

[illegible] pape [illegible] forma [illegible] 1527

[illegible] 1528 [illegible]

[illegible] forma [illegible]

mandata folio 153

[illegible]

[illegible] 33 fo 33

[illegible]

[illegible]

folio 177 178 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] fo 189 [illegible] 1512

[illegible] fo 189

[illegible] 3

[illegible] pape [illegible]

[illegible] mandat[illegible] fol 18 180 [illegible]

[illegible]

[illegible] 102

